

The illustrious PATRON of this work

ଏହି ପ୍ରକାଶ ମହାନ୍ୟ ପୃଷ୍ଠାଯୋହକ

E. C. Gibson Esq. C. I. E., I. C. S.

Agent to the Governor General, Eastern States Agency, Ranchi.

ମାନ୍ୟବର ଗର୍ଭୀର କେନ୍ଦ୍ରଭାବର ରକ୍ତଚିଞ୍ଚଳେ, ଏକେଣୀ
ରତ୍ନଜାତ ସମ୍ମଦର ଏକେଥୁ
ମହାମତି ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ଶ୍ରୀ ର. ସି. ରାଜନ୍ଦନ ସି. ଅଳ୍ପ. ର., ଅଲ୍ପ. ସି. ଏହି

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ ।

ଚର୍ଚିତ ଖଣ୍ଡ (ବ୍ୟଞ୍ଜନ ବଣ୍ଟି ଦ—ପ)

ସଂଗ୍ରାହକ—ଶ୍ରୀ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜ

ସହକରିତା—
୧—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରାଚୀନ ବାକିଶ୍ଵର
୨—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଶମନ୍ତ୍ରେ ରଥ
୩—ଶ୍ରୀ ପଦୁତରଣ ଦାଶ
୪—ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ନରପତି ମହାପାତ୍ର
୫—ଶ୍ରୀ ବୁବନେଶ୍ୱର ମଣି
୬—ଶ୍ରୀ ଗୋଲୋକଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଥାନ

PURNACHANDRA
ORDIA BHASHAKOSHA.

(A lexicon of the Oriya language)

Volume—IV (Consonants Da—Pa)

Compiler—G. C. Praharaj
(Kaiser-I-Hind,)

Advocate, Patna High Court, Cuttack, B. N. R. Orissa (India)

With the help of a body of colleagues.

Printed and Published by V. Kar
THE UTKAL SAHITYA PRESS,
CUTTACK
1934.

Satish, Cuttack.

ମୁହାର୍ପଣ

Raja Sri Sri Sri Vikram Deb Varma
Raja Saheb, Jeypore Estate, Dist. Vizag.

ବିଶାଖାପଟନାର କୟପୂର ସତ୍ୟର କର୍ମଚୀର, ଧର୍ମଚୀର, ଦାନଚୀର
ଦେଶପ୍ରାଣ ସକା ସାହେବ

ସାହିତ୍ୟସମ୍ମାନ ଶ୍ରୀ ବିକ୍ରମଦେବ ବର୍ମା

AGENTS FOR THE PUBLICATION.

1. Messrs Luzac & Co.

Oriental and foreign book-sellers

46, Great, Russell Street

London W. C. I.

2. Mr. Otto Harrassowitz

Querstrasse 14,

Leipzig C 1,

Germany.

3. Librairie C. Klincksieck

11 Rue-de-Lille

Paris 7E

France.

4. The Bhashakosha Office

P. O. Chandnichauk,

Cuttack,

Orissa, India.

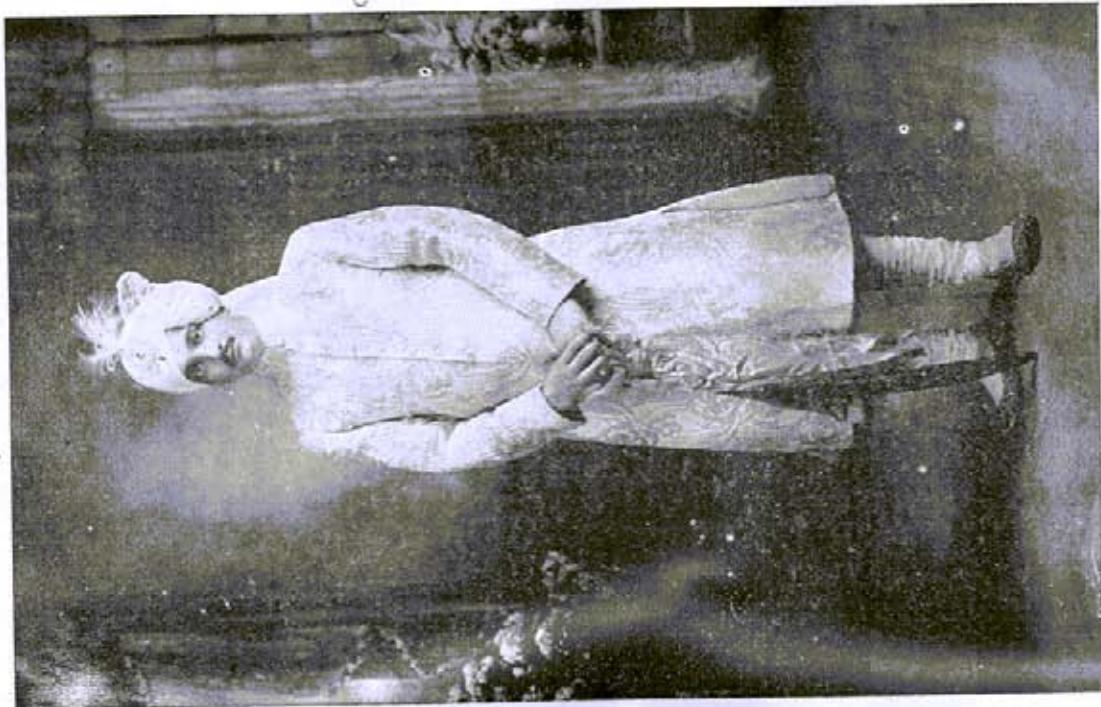
5. The Students' Store

Berhampore, Dt. Ganjam.

6. The Pathasala Press,

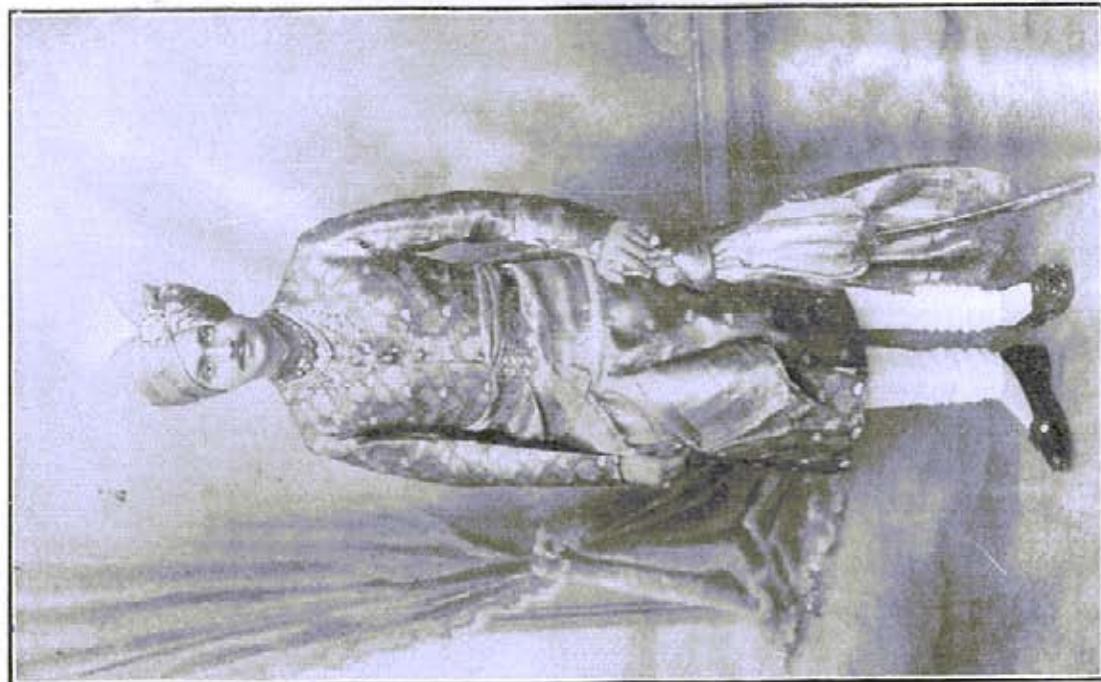
Bankipore, Patna.

**Price Rs. 18/- per volume and Rs. 80/- for a
Complete set of 6 Volumes.**

Maharaja Sri Pratapchandra Bhanja Deo
Ruler, Mayurbhanj State, Orissa.

ମୁହଁରଙ୍ଗ ରାଜା ଶ୍ରୀ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭନ୍ଜ ଦୋଇ ।

The Late Maharaja
Purnachandra Bhanja Deo
Mayurbhanj State, Orissa.

ମୁହଁରଙ୍ଗ ରାଜା ପୁର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭନ୍ଜ ଉତ୍ସବେ ଦେଇ ।

The fourth volume of the

PURNACHANDRA ORDIĀ BHĀSHĀKOSHA

Is dedicated with kind permission to
Sahitya Samrat Raja Sri Sri Vikrama Deva Varma,
Raja Saheb, Jeypore Estate, District Vizag.

Who is rightly looked upon as the Vikramaditya of Utkal, whose burning patriotism has impelled him to devote himself to lifelong service in the cause of the Oriya nation with a rare tenacity of purpose, who has, during the last 40 years, identified himself with the movement for the unification of the Oriya-speaking tracts, whose catholic munificence in the cause of education and for the all round progress of the Oriya nation has made him the pride and glory of ten millions of Oriyas, who is himself a great poet and author of renown and who has been a staunch and active supporter of this lexicon,

CUTTACK

June, 1934

In grateful regard
by
his humble admirer
THE COMPILER.

ପେଣ୍ଡି ଉଦାରଚେତା ମହାମନୀ ଉତ୍କଳ-ସାହୁବ୍ୟକାଶରେ ସ୍ଵପ୍ନ ଶାରଦ ସୁଧାଂଶୁରୂପେ ବିଶ୍ଵଜିତ ରହି ଉତ୍କଳୀୟ ବିଜୁଦ-
କୌରବ-କୁଳକୁ ବିକାଶିତ କରଇଥିଲୁ, ଅଣ୍ଣବିଜ୍ଞାନ ମାତୃ-ଭୂମିର ଏକାବରଷ କମଳାରେ ଯେ ଏକ ବୃତ୍ତି ବର୍ଷ ହେଲା
ଆସ୍ତି-ପ୍ରାଣ ବିନିଯୋଗ କରିଥିଲୁ, ଯାହାଙ୍କର ଉଦାର ଦୟା ଓ ପ୍ରଣସ୍ତ ଦାନର ସୁଖ୍ୟ ନିଦର୍ଶନ ସମସ୍ତମୟକ ଉତ୍କଳର
ଜାଗ୍ରୟ ଉତ୍କଳାସରେ ସ୍ମୃତିକ୍ଷଣିବଳରେ ରଖିଛି ହୋଇ ରହିବ, ରଜଞ୍ଜାଲ୍ଲବ ପୁନେ ଯାହାକଠାରୁ ଅବଶଳ
ସମ୍ପ୍ରାଦକ ଏହି ରାଷ୍ଟ୍ରକୋଷର ସଙ୍କଳନ ପାଇଁ ସଥେଷ୍ଟ ଉତ୍ସାହ ଲାଭ କରି ଧନ୍ୟମନ୍ୟ ହୋଇଥିଲା,
ଭାରତବିଷ୍ଣୁତାଙ୍ଗି, ବିଜ୍ଞାନବିଜ୍ଞାନ, ଉତ୍କଳସାହିତ୍ୟସ୍ମାକ,
ବିଜ୍ଞାନାୟତ୍ନଅନୁର୍ଦ୍ଧତ ଜୟୁଷ୍ମରସକ୍ଷାଧୀନର
ମହାରାଜ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ବିଜମ ଦେବ ବର୍ମା
ମହୋଦୟକ ମହମାୟ କରକମଳରେ ଗାନ୍ଧିର ସାନ୍ତୁଷ୍ଟ ଅନୁମତି ସହ ରାଷ୍ଟ୍ରକୋଷର ଚର୍ଚା ଶ୍ରୀ ଅପେକ୍ଷା ହେଲା ।

କଟକ, ରାଷ୍ଟ୍ରକୋଷାଞ୍ଚଳ
୧୯୩୪ ଜୁନ ମାସ ।

ସେବକୀୟ
ଗୋପାଳ ।

Raja Kishor Chandra Deb
Raja Saheb & Ruling Chief, Athmallik State, Orissa.

ରାଜା କିଶୋର ଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ
ଅଥମଲିକ ରାଜୁ ପାତ୍ର ଓ ପାତ୍ର

Raja Narayan Prasad Deb
Raja Saheb & Ruling Chief, Baudh State, Orissa.

ରାଜା ନାରୀଯାନ ପ୍ରଶାଦ
ବୌଧ ରାଜୁ ପାତ୍ର ଓ ପାତ୍ର

Introduction

to the 4th volume of the

PŪRNACHANDRA ORDIĀ BHĀSHĀKOSHA

The reason of delay in bringing out this volume.

Through the Grace of God, I am now able to place the fourth volume of the Oriya lexicon in the hands of the public. Though it had been contemplated, while bringing out the third volume, that the fourth volume would bring the word-collection to the end of the letter ଶ (Pha), and would be out by March 1934, this volume could not proceed further than the letter ଶ (pa), and its publication was delayed by about 3 months. Each of the previous volumes had covered 1200 pages on the average, but the 4th volume has covered 1600 pages in finishing the letter ଶ (pa). So the additional pages have taken a longer time to print. Moreover, I was beset with serious financial difficulties. The unhampered progress of the work depends on the liberality of patrons of learning. When generous personages of means were approached for help, some of them made generous promises and were prompt to redeem them. Some others promised definite sums as donations and some raised high hopes in my mind that they would contribute quite liberally, but when the time for fulfilment arrived they turned deaf ears to my repeated entreaties of distress, so much so, that after making part payments some of them refused to redeem their promise in full. So there was no other means, of pushing on the publication, left to me than to approach creditors, who, in this time of financial stringency, are very shy to advance loans. The ungracious and unbecoming failure of some eminent personages to redeem their promises and to fulfil the hopes raised by them has been one of the principal reasons for the delay in bringing out this volume.

The contents of the 4th volume.

The first volume dealt with 13 vowels, the 2nd with 6 consonants, the 3rd with 12 and this

volume with 4 consonants, thus bringing the word-collection to the end of the 35th letter. There still remain 12 more letters which are estimated to occupy 2 more volumes.

The space-saving devices.

The space-saving devices followed in the 3rd volume have been rigorously followed in this volume. Moreover, the explanatory head-lines which had appeared at the top of every page in the previous volumes have been discontinued in the volume, except at intervals of 100 pages and in pages where new letters have begun. This has saved considerable space to be utilized for the dictionary matter. Suggestion has been made to save space by discontinuing the printing of the different meanings of words, one below the other, and by printing the successive meanings in continuous lines. Though I have disregarded the suggestion till now, I fear that in consideration of the financial deadlock by which the publication is confronted, I shall have to follow it in the subsequent volumes.

The number of words in this volume.

The number words in the 1st three volumes are 62000. The 4th volume contains 34000 words. Thus, the 4 volumes contain 96000 words up to the end of the letter ଶ (pa).

Books of reference.

Besides the books of reference used in the previous volumes, a few more books have been used in this volume and their names have been incorporated in the bibliography attached to this volume.

Raja Kishor Chandra Deb

Raja Saheb & Ruling Chief, Athmallik State, Orissa.

ରଜା କିଶୋର ଦେବ
ବିଜ୍ଞାନେ ଓ ବ୍ୟାପକ ଆମଦିନ ଦେବ

Raja Narayan Prasad Deb

Raja Saheb & Ruling Chief, Baudh State, Orissa.

ରଜା ନାରୀଯନ ପ୍ରଶାଦ ଦେବ
ବିଜ୍ଞାନେ ଓ ବ୍ୟାପକ ଦେବ

Incompleteness of the vocabulary in this compilation.

A living and spoken language which is daily coining and assimilating dozens of new words from Sanskrit and foreign and sister languages with the advance of civilisation, learning and culture, can not have a dictionary which can claim to be exhaustive. Moreover, I have already, in the previous volumes, stated that thousands of dialectical, technical, classical and colloquial words have not found place in the lexicon. Still, when any new word is coming to my notice I am having it incorporated in the manuscript, if the printing as not progressed so far, and in the case of words beginning with the letters already published I am noting them in a separate book with a view to bring out a supplement. I am neither a specialist in any branch of learning nor do I claim my work to be an exhaustive and authoritative book of reference on any particular subject. I have given the Oriya and English meanings of words and, whenever possible, I have added notes and allusions in the case of words which seemed interesting to me. I am not infallible, nor are my sources of reference. It is not to be wondered if mistakes have crept in at places. To gentlemen who have pointed out my mistakes and to those who will do so in future I shall ever remain grateful. I shall try my best to correct the mistakes. For instance, when my attention was drawn by the D. P. I., B & O to a mistake in the meaning of the word ଅକ୍ଷିମୀ (Akshimā=latitude) in the 1st volume, I got it corrected with the kind help of Professor H. K Das, M. A., of the Ravenshaw College, Cuttack, while dealing with its correlated word ଦ୍ରାଗିମୀ (Drāghimā=longitude) at page 3931 of this volume.

My valued colleagues and assistants.

Of the colleagues whose services have been acknowledged in the 3rd volume, I most keenly miss Hon'ble C. L. Philip, M. A., C. I. E., I. C. S. sometime Commissioner of the Orissa Division, whose valuable collaboration I have lost by his transfer. The gap made by his absence has not been and can not be filled up.

My other colleagues, vi Sreematee Peetam-baree Debee, Sreejukta Viswanath Kar, Pandit Kulamani Das Kabyatirtha, Babu Krushna Chandra Misra M. A., B. L., Babu Satindranarayan Ray M. A., B. L., Pandit Ramchandra Rath Samant, Pandit Narsing Mahapatra Samant, Babu Bhubaneswar Misra, Babu Golokachandra Pradhan and Babu Padmacharan Das, have worked in their respective capacities in this volume, as before. I am fortunate in securing the services of two energetic gentlemen who have supplied me with almost all the Hindi synonyms appearing in this volume. They are Babu Rameswar Jha of Darbhanga, Headmaster and Babu Truptinarayan Thakur of Mozaffarpur, Head Pandit of the Fawcett Vaisya Vidyalaya M. E. School started by the Marwari brethren at Cuttack. Their labours have been labours of love, and to them my sincere thanks are due. Sj. H. C. Baral B. Sc., I. S. R. S. Assistant Traffic Superintendent, G. I. P. Rail-way, a talented Oriya writer of versatile parts, has found time, amidst his onerous duties in the far off Bombay Presidency, to supply me with hundreds of dialectical words peculiar to Balasore. Dr. Radhacharan Panda L. M. P. has been supplying words peculiar to Ganjam and Vizag districts. Sreematee Aparna Devi, poetess of Puri, has been supplying me with hundreds of dialectical words of Puri. Babu Bamdeb Misra B. A., the Dewan of Athmallik State, who is more than a brother to me, has been an indefatigable supporter of this undertaking. He has continued to supply words peculiar to the Orissa States and to secure subscribers. Babu A. B. Dey M. A., B. L., Asst. Superintendent Bamra State, has not only been supplying dialectical words but securing patrons and subscribers. Babu Batakrushna Mahanty B. A., Dewan Baudh State has been a sincere supporter of the work. To all these colleagues and workers I tender my sincere thanks.

My well-wishers.

Pandit Sree Ramchandra Misra Sastri, whose birth place is village Mahillo, P. S. Jagatsingpur in the district of Cuttack and who has taken to asceticism and has dedicated his life to the study of Hindu philosophy, theology, philology and astro-

The indefatigable supporters of this undertaking from its start.

ଏ ହନ୍ଦର ଶାକ୍ତିମାନ ରକ୍ଷାକାଳୀଙ୍କଣ

The Hon'ble J. A. Hubback Esq. C. S. I., I. C. S.

Sometime Commissioner of the Orissa Division.

ମାନ୍ୟବର ଶାସ୍ତ୍ର ଜେ. ଏ. ହବ୍‌ବାକ ସି. ଏସ୍. ଅଇ., ଅଇ. ସି. ଏସ୍.

ଡ୍ରୋଗାର ରୂପଚିତ୍ର କରିଥିଲା।

C. L. Philip Esq. C. I. E., I. C. S.

Sometime Commissioner of the Orissa Division.

ଶାସ୍ତ୍ର ସି. ଏଲ. ଫିଲିପ୍ ସି. ଏସ୍. ଅଇ. ଇ., ଅଇ. ସି. ଏସ୍.

ଡ୍ରୋଗାର ରୂପଚିତ୍ର କରିଥିଲା।

G. E. Fawcett Esq. C. I. E., I. E. S.

Director of Public Instruction, Bihar and Orissa.

ଶାସ୍ତ୍ର ଉ. ଇ. ପକ୍ଷ ସି. ଏସ୍. ଅଇ. ଇ., ଅଇ. ଇ. ଏସ୍.

ବିଧାର ଡ୍ରୋଗାର ଶିକ୍ଷାକାରୀ ତାତ୍ତ୍ଵବେଳୀ।

logy and who by his deep erudition and spirituality commands the devotion of thousands of disciples from one end of India to the other, has graciously expressed his high appreciation of my humble labours and pronounced his benediction on the undertaking. He has been bringing the work to the notice of distinguished personages of Bengal, Bihar and other provinces and has been praying to the Almighty for the completion of its publication.

Sree Biswanath Baba Abadhyut Saunyasi of the Mahimadharma persuasion who is a person of great learning and piety and has compiled a very valuable work on the tenets of the Mahimadharma religion peculiar to Orissa, and owning many lakhs of devotees in its fold, has been invoking the Grace of the Almighty Alekha Brahma (God) for the completion of the publication. He has also supplied me with many words peculiar to the Mahima sect.

Sj. Ramananda Chatterji M. A., Editor of Modern Review of Calcutta, very kindly paid a visit to the Bhashakosha Office during his visit to Cuttack on the Rammohan Centenary celebration. He has published very appreciative and flattering reviews of the first three volumes in the last April and May issues of his magazine.

Sj. Niranjan Neogi M. A., Professor Ravenshaw College, Cuttack, who had examined the 3 volumes, has, in the course of public lectures at Cuttack and Patna, expressed his keen and sincere appreciation of my humble labours.

Dr. R. P. Paranjape, Vice-Chancellor of the Lucknow University, paid a visit to the manuscripts and expressed his high appreciation of the work.

A. R. Toplis Esq. I. C. S., Commissioner of the Orissa Division, has very kindly gone through this introduction and made valuable suggestions for which I am thankful to him.

A. P. Mukharji Esq. I. C. S. District and Sessions Judge Cuttack paid a kind visit to the Bhashakosha Office with Mrs. Mukharji, and they both encouraged the compiler and his colleagues with their appreciation and admiration.

Sj. S. B. Rath, Editor of the Oriya daily Asha, Berhampore, District Ganjam, Sj. Radhanath Rath editor of the Oriya daily Samaj, Cuttack, Rai Saheb Bimal Charan Chowdhury and Babu N. C. Sathia, B.A., organiser of the Oriya magazine, Rasachakra, have laid me under a great obligation by alluding to my humble labours and invoking public sympathy on it.

Rai Bahadur Lakshmidhar Mahanti B. L. M. L. C., Advocate, Deputy President B. & O. Council, has been a sincere supporter of the undertaking since its inception, and his interest in its progress continues unabated.

My revered preceptor, the late Mr. M. S. Das C. I. E., to whom I owe a great debt of gratitude, is no more in the land of the living to encourage and guide me. I cherish a living faith that he has been blessing the work from heaven and pleading for its completion before the Heavenly Father.

My illustrious patrons.

E. C. Gibson Esq. C. I. E., I. C. S., Agent to the Governor General Eastern States Agency (now on leave), has expressed his appreciation of the work and extended his patronage by officially subscribing for a complete set and by according me permission to constitute him the patron of the work and reproduce his photo in the frontispiece to this volume. I am grateful to him for his sincere appreciation and solicitude for the completion of the publication.

Sahitya Samrat Raja Vikram Dev Varma, Raja Saheb Jeypore Estate, Vizag, whose name has become a household word throughout Utkal and who is universally respected and loved for his matchless liberality, erudition, authorship and national service, has been a staunch and indefatigable prop of this undertaking for the last 15 years. His intimate connection with this work has been repeatedly and gratefully acknowledged in the previous volumes. When, after the completion of the draft manuscripts, a printed appeal for help was circulated to the Maharajas, Rajas and noblemen of Utkal, and before he had adorned the guddee of Jeypore, he very gladly joined in the appeal as

The Compiler and prominent assistants of the work.

The Compiler
ଭାଗକୋଷର ସମ୍ପାଦକ

Sreemati Pitambari Debi
ଶ୍ରୀମତୀ ପିତମବରୀ ଦେବୀ

Padmacharan Das
ଶ୍ରୀ ପଦୁଚରଣ ଦାସ

Pandit Kulamani Das
ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ କୁଳମଣି ଦାସ

Ramchandra Rath
ଶ୍ରୀ ରମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ

prominent signatory. His photo was appended to the first volume. By according me kind permission to dedicate this volume to him he has enabled me to discharge, in part, a debt of lasting friendship and deep affection spread over the last 30 years. It is no exaggeration to say that so long as he is there in the guddee of the premier Oriya Estate to patronise literature, art and culture, this national monument, dedicated to the Goddess of Learning, will not be left without the coping stone being set to complete it. May Mother Utkal be glorified with his Rajasree (royal effulgence).

Mr. G. E. Fawcett M. A., C. I. E., I. E. S. Director of Public Instruction Bihar and Orissa, has been the helmsman of the undertaking since its inception. With him at the wheel the Bhashakosha has weathered many a storm and fog. His great appreciation of the manuscripts strengthened the hands of the Honble Mr. J. A. Hubback to recommend to the Government of B & O to contribute substantially to the publication, revision and subscription of the work. It was he who succeeded in prevailing upon the Patna University to make a generous grant. His advice and help enabled the work to secure publicity in Europe. He has still kept a vigilant watch over the progress of the publication.

I deem it a pious duty to allude to the sincere support and patronage which this work and its humble compiler have secured from the Hon'ble Mr. J. A. Hubback M. A., C. S. I., I. C. S. sometime Commissioner of the Orissa Division, now member of the Board of Revenue B & O, on leave. To him the first volume was dedicated as an humble token of the author's gratitude for what he has done to give the publication a good start by strongly recommending for a princely Government grant. During his visit to Cuttack, some months ago, as Chairman of the New Orissa Province Enquiry Committee he evinced great anxiety to help me in completing the publication. The debt I owe him is beyond any hope of redemption.

The Hon'ble Mr. C. L. Philip M. A., C. I. E., I. C. S. sometime Commissioner of the Orissa Division and now member of the Board of Revenue

B & O, had been of immense help to me in correcting the proof-sheets of the 2nd and 3rd volumes. Though he is no longer amongst us, he has testified in no uncertain terms to his solicitude for the completion of the publication. Love for the Oriya nation has become ingrained in his nature.

Raja Narayan Prasad Deb, Ruling Chief, Baudh State, Orissa, was constituted patron for the 3rd volume, and the same was dedicated to him in acknowledgement of his liberal donation, but for which it would have been impossible to bring it out. He has still a kind and watchful eye on the progress of the publication.

Raja Kishor Chandra Deb, Ruling Chief, Athmallik State, Orissa, has been prompt in relieving me whenever there has been financial strain in the course of the publication of the successive volumes. I have never approached him in times of dire necessity without getting a noble and spontaneous response. Whenever he meets any person from Cuttack, his first eager enquiry is about the progress of the publication of the Bhashakosha. The words of encouragement and assurance he gave me two years ago are still ringing in my ears. Even when he was confined to bed in the Cuttack General Hospital after a serious gun accident last month he used to enquire of the progress of the publication from persons who called on him there.

Raja Radhanath Bebarta Patnaik who now graces the guddee of the Athgarh State, Orissa, as its Ruling Chief, has been as solicitous as before about the progress of the publication of the labours of his gifted father's humble friend.

It is hoped that the enlightened Ruler of the Mayurbhanj State, Orissa, Maharaja Pratap Chandra Bhanj Deo, whose generous response to my appeal for help made me connect the name of his late lamented brother, Maharaja Purna Chandra, to the title of this lexicon, will continue his patronage of the work, and that the Maharaja himself and the spirit of the late Maharaja, from above, will not let this national monument remain incomplete.

Maharaja Braja Mohan Deb, the Maharaja of Kalahandi State, Orissa, who was the 1st person

to help me with a substantial sum to meet the charges for the revision of the manuscripts before the world knew anything of my labours, and who is the biggest advance subscriber to this work, the Raja Saheb of Parlakhemidi, the Raja Bahadur of Dharakote, the Raja Saheb of Khallikota and Athagada, in the district of Ganjam, do still bestow upon the undertaking a kind thought and good wishes.

Number of copies sold and presented.

Up to date 350 sets of the work have been subscribed for and 50 sets have been presented to distinguished patrons, well-wishers, assistants and prospective supporters. I have been receiving advance orders from Europe as before.

Bestowal of honour on the compiler.

His Most Gracious Majesty's Kaiser-I-Hind silver medal, referred to in the 3rd volume, was presented to me at a Durbar convened by His Excellency, the Governor of Bihar and Orissa, at Ranchi on 16-9-1933.

On 15-5-1934 the 2nd sitting of the All Orissa Poets' Conference was held at Berhampore, District Ganjam, under the presidency of Raja Madan Mohan Singh Deb Bahadur of Dharakote and was attended by Raja Ramchandra Mardaraj Deb of Khallikota and Athagada, Raja Purnna Chandra Harichandan Deb of Surangi and Raja Radhamohan Rajendra Deb, the retired Raja of Chikiti, District Ganjam. It was attended also by several hundreds distinguished Zamindars, advocates, pleaders, merchants, authors, poets, artists, dramatists and lovers of literature and art and students from all parts of Orissa and specially Ganjam. The Conference presented to me an address couched in flattering terms and alluding to my humble labours in connection with the lexicon. The next day the Conference passed a resolution recording the sympathy of the people and of the Rajas and noblemen of Utkal with the undertaking and wishing its publication a speedy completion. This has convinced me beyond a shadow of a doubt that my countrymen have appreciated my labours and are anxious to see the work published without delay.

Financial outlook, receipts and requirements.

Each of the 6 volumes is costing Rs 1200/- for printing and Rs 3000/- for revision and fair copying. Thus, the whole work of 6 volumes is estimated to cost Rs. 90000/-. Towards the required cost of publication Rs. 41800/- has been secured in cash and promises including the sums paid by the Government and by the Patna University and Rs. 7200/- has been contributed towards the cost of revision. A sum of Rs. 8000/- has been raised in the shape of advance subscriptions and a sum of Rs. 10000/- has been borrowed. Thus, up to date, provision has been made to the tune of Rs. 67000/-, and a sum of Rs. 23000/- is still to be provided for before the last volume is out. For this I depend upon the generosity of a few of the patrons of learning of whom mother Utkal is justly proud.

The present and future price of the work.

Before the printing of the manuscripts had been undertaken it had been estimated, in consultation with 3 specialists, that the whole work would occupy 3600 pages, bound in 2 volumes, and the advance subscription was fixed at Rs. 30/- per set. As the printing of the successive volumes has progressed, it has now been found that the complete work will occupy 8000 pages, bound in 6 volumes. So, in consideration of the rise in the publication charge, the price has been gradually enhanced. It is now fixed at Rs. 80/- per set of 6 volumes, and the cash price of each volume is fixed at Rs. 18/- for the present. When the cost price of the 6 volumes is taken into consideration, each set costs Rs. 90/-, and after keeping a small margin for the book-seller and the compiler, the cash price of the 6 volumes, when published, will never be below Rs. 100/-. It may be stated here that no further sum is charged on advance subscribers who enrolled themselves as such by paying in full the advertised advance price for the complete work at the time when the offer was open for the lesser amount.

The expected time-limits for the publication of the succeeding volumes.

Unless there is insuperable financial or any other difficulty, the 5th and 6th volumes will be

The workers in the publication

ଏ ପ୍ରକାଶର ସହକର୍ତ୍ତଙ୍କ

Krishna Chandra Misra M.A., B.L.
ଆଜୁମନ୍ଦିର ମିଶ୍ର ଏୟୁ. ଏ, ଡି. ଏଲ.

Samant Narsingha Mahapatra
ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ନରଧିଂଦ ମହାପାତ୍ର

Satindranarayan Ray M.A., B.L.
ଆଜୁମନ୍ଦିର ରାୟ ବ୍ୟୁ. ଏୟୁ. ଏ, ଡି. ଏଲ.

Bhubaneswar Misra
ଆଜୁମନ୍ଦିର ମିଶ୍ର

Goloka Chandra Pradhan
ଗୋଲୋକଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ

published at intervals of 10 months each; and it is hoped that the publication will have been completed by the end of the year 1935.

The compiler's fond dream of connecting this work with the sacred name of His Most Gracious Majesty, the King Emperor of India, has had to be given up, as some of the distinguished patrons are of opinion that the previous volumes having been connected as patrons and dedicatees, with the names of personages, occupying lesser position than His Majesty, it would not look well to dedicate the last volume to His Most August Majesty.

Conclusion.

Many friends have expressed disappointment that the high price of this work makes the purchase of it beyond the reach of men of moderate means. To console them I beg to state that it is in contemplation to bring out cheaper editions extracted and compiled from this work (e. g. Popular edition, Student's edition, Pocket edition,

Mythological dictionary, Ayurvedic dictionary), after the publication of the last volume. These cheaper editions will be within the means of all. No attempt has yet been made to bring out the cheaper editions, as attention diverted thereby from the main work may result in delay in its early completion. If any publisher is desirous of publishing any cheaper edition by extracting from this work, I shall be ready to consider such proposal from a business point of view.

Lastly it is hoped that the Grace of the Almighty Father in Heaven, which has brought the publication of the Oriya Lexicon and the proposal of the formation of the Orissa Province to the present stages, will bring both to completion side by side, and that the Oria language and the Oria nation will occupy their legitimate places of honour in the eyes of the civilised world. May God's Will be done.

CUTTACK. }
June, 1934. }

GOPAL CHANDRA PRAHARAJ.

Prominent wellwishers and volunteers of the undertaking

ମୋର ବଣିଷ୍ଟ ସହୃଦୀ ଓ ସେହାକର୍ମୀ

Srijut Viswanath Kar,

ଶ୍ରୀମତ୍ ବିଶ୍ୱନାଥ କର
ଭୂଷାହୋତ୍ର ପ୍ରକାଶକ

**Rai Bahadur Lakshmidhar Mahanty,
B. L., M. L. C., Advocate.**

ରାଯ୍ ବାହାଦୁର ଲକ୍ଷ୍ମିଧର ମହାନ୍ତ୍ୟ, ବ. ଏଲ୍.

**Babu Bamdeb Misra' B. A.
Dewan, Athmallik State, Orissa.**

ବାବୁ ବା ମଦେବ ମିଶ୍ର, ବ. ଏ.
ଦେଖାନ, ଅଠମାଳିକ ପ୍ରିସ୍, ଓଡ଼ିଶା

Babu Batakrushna Mahanty B. A.

Dewan, Baudh State, Orissa.

ବାବୁ ବଟକୁଷ୍ଟ ମହାନ୍ତ୍ୟ, ବ. ଏ.
ଦେଖାନ, ବୌଦ୍ଧ ପ୍ରିସ୍, ଓଡ଼ିଶା

Babu Amarendra Ballabh Dey

M. A., B. L.

Asst. Superintendent Bamra State, Orissa.

ବାବୁ ଅମରେନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦିର ଦେ, ଏମ୍. ଏ., ବ. ଏଲ୍.
ଅସିଙ୍ଗୀଙ୍କ ପୁରୁଷେଣେଷ୍ଟ, ବାମଦା ପ୍ରିସ୍, ଓଡ଼ିଶା

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତିଆ ଭାଷାକୋଷ

ଚର୍ଚୁର୍ ଖଣ୍ଡର ଅବତରଣିକା ।

ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ମନ୍ତ୍ରବିଧି—

ଉଗବନ୍ଧୁଗୁରୁ ଭାଷାକୋଷର ଚର୍ଚୁର୍ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଏ ଖଣ୍ଡରେ ‘ପ’ ଅନ୍ତର ଶେଷ ହେବ ଓ ଏହା ୧୯୩୮ ସାଲ ମାର୍ଗ ମାସରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ବୋଲି ତତ୍ତ୍ଵଯୁ ଖଣ୍ଡର ପ୍ରକାଶ ସମୟରେ ଅନୁମାନ କରି ଯାଇଥିଲେହେଁ ଚର୍ଚୁର୍ ଖଣ୍ଡରେ ‘ପ’ ଅନ୍ତର ମାତ୍ର ସମାପ୍ତ ହେଲା ଓ ଏହାର ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଅଧିକା ୩ ମାସ ଗଢ଼ି ଗଲା । ଭାଷାକୋଷର ପୃଷ୍ଠବର୍ତ୍ତୀ ଖଣ୍ଡମାନ ଦାରୁଦାର ୧୯୦୦ ପୁଷ୍ଟା ଲେଖାଏଁ ଅଧିକାର କରି ଥିଲା; କିନ୍ତୁ ଚର୍ଚୁର୍ ଖଣ୍ଡରେ ‘ପ’ ଅନ୍ତର କଥା ଦୂରେ ଥାଇ, ‘ପ’ ଅନ୍ତର ଶେଷ ହେବାକୁ ୧୭୦୦ ପୁଷ୍ଟା ଲୁଗିଲା, ଅର୍ଥାତ୍ ଅନନ୍ତ ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଏ ଖଣ୍ଡରେ ୪୦୦ ପୁଷ୍ଟା ଅଧିକା ଲୁଗିଲା । ଅତିଏବ ପୂର୍ବେ ଅଟକଳ କରି ଯାଇଥିବା ୧୦ ମାସ ପରିବର୍ତ୍ତେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ତେର ମାସ ବିତି ଗଲା । ଏହା ଛାଡ଼ା ଏ ଖଣ୍ଡର ଅର୍ଥପ୍ରସ୍ତାନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଲିଖିତ ହେବାକୁ ହୋଇଥାଇଛି । ପୂର୍ବ ଖଣ୍ଡମାନଙ୍କର ଅବତରଣିକାରେ ସମ୍ପର୍କ ଗ୍ରହଣ ଅର୍ଥ ସମସ୍ତା ବିଷୟ ସୂଚିତ ହୋଇଥାଇଛି । ପାତ୍ରଲିପିମାନ ଯେତେବେଳେ ମୁଦ୍ରିତ ହୋଇ ନ ଥିଲା, ସେତେବେଳେ ବିଦାର ଓଡ଼ିଶା ଗର୍ଭମେଣଙ୍କ ରଙ୍ଗିତକମେ ମୁଦ୍ରାଯତ୍ତ ସମନ୍ତରେ ବନ୍ଦବର୍ଷୀ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ପ୍ରସମର୍ଣ୍ଣରେ ଅଟକଳ କରସାଇଥିଲା ସେ ସମ୍ପର୍କ ମୁଦ୍ରିତ ଗ୍ରହ ଦୂର ଖଣ୍ଡରେ ଓ ୩୭୦୦ ପୁଷ୍ଟାରେ ସମାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ ତହିଁର ମୁଦ୍ରଣରେ ୨୮ ଦିନାର ଗୁରୁ ଶବ୍ଦ ଟଙ୍କା ଲୁଗିବ । ଏହା ବିବେଚନାରେ ବିଦାର ଓଡ଼ିଶା ଗର୍ଭମେଣ୍ଟ “ମୁଦ୍ରଣ ବିୟପ୍ତ ଅର୍କେକ” ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯ ଦିନାର ଦୂର ଶବ୍ଦ ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ଆଜ୍ଞା କଲେ । ବାବ ଅଧିକ ମାତ୍ରଭାଷାକୁର୍ବାଗୀ ଧନୀକମାନଙ୍କ ବିଦାନ୍ୟତା ପୂରଣ କରିବ — ଏହା ଆଧାରେ ମୁଦ୍ରଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ହୃଦୟକ୍ଷେତ୍ର ବରଗଲ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡ ମୁଦ୍ରିତ ହେବା ପରେ କମଣିକା ଦେଖା ଗଲା ସେ — ସମ୍ପର୍କ ମୁଦ୍ରିତ ଗ୍ରହ ଅନୁତତ ୨ ଦିନାର ପୁଷ୍ଟାରେ ଓ ୨ ଖଣ୍ଡରେ ସମାପ୍ତ ହେବ ଏବଂ ଏଥର ମୁଦ୍ରଣକାରୀ ବିୟପ୍ତ ହେବାକୁ କରିବ । ବନ୍ଦମାନ ସମ୍ପର୍କ ସାରବୁ ଓ ବିଶେଷତଃ ଗର୍ଭମେଣଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକା ସାହାଯ୍ୟର ଆଶ୍ୱା ପ୍ରାପ୍ତ୍ୟାଶା ଅପାରତଃ ରଣାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥାଇଁ ଓ ଦେଶର ସାହିତ୍ୟକୁର୍ବାଗୀ ବଦାକ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତି ଛାଡ଼ା ଏ ଗ୍ରହପ୍ରକାଶର ଭ୍ରମ୍ଭାନ୍ତର କି ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମୁକୁହସ୍ତତା ଉପରେ ଆଶା ଓ ବରବାନଙ୍କ ଅପରିମେୟ କରୁଣା ଉପରେ ଅନ୍ତଳ ବିଶ୍ୱାସ ସ୍ନାପନ କରି ଏ ଗ୍ରହର ମୁଦ୍ରଣକାରୀ ଅତି ପ୍ରଯ୍ୟନ୍ତ ରଳାଇବାକୁ ପଡ଼ି ଥାଇ । ଅବଶ୍ୟକ ମା ସରସତ ଉତ୍ତଳର ସ୍ନାମଧନକ୍ୟ କରିପ୍ରୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଖଣ୍ଡରେ ‘କ’ ମିଶାଇ ୨୭ ବ୍ୟକ୍ତିନ ବର୍ଣ୍ଣ, ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡରେ ‘କ’ ମିଶାଇ ୨୫ ବ୍ୟକ୍ତିନ ବର୍ଣ୍ଣ, ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡରେ ୧୯୩

୬ ଶୁଣିମାନଙ୍କ ହୃଦୟରେ ବିଜେ କର ଅଜ ପ୍ରୟନ୍ତ (ରହଣ୍ମେଣଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ସାହାଯ୍ୟ ଛାଡ଼ା) ସେମାନଙ୍କ ଦୟାରୁ ପ୍ରାୟ ବିରଶ ଦିନାର ଟଙ୍କାର ସମ୍ବାନ କରିବ ଅଛନ୍ତି ଓ ପାଠଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ପାଖ ଦିନାର ଟଙ୍କା ସାହାଯ୍ୟ ମିଳ ଥାଇ ।

ପ୍ରଭୁ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଧନୀଶ୍ଵର ଓ “ବିରବେ ଦାନଶକ୍ତି” ଦେଇ ଅଛନ୍ତି, ମୁଁ ସେମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରେ କେତେକ ସ୍ଥୁଦୟ ବ୍ୟକ୍ତି ମୁକୁହସ୍ତ ହୋଇ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ପୂରଣାର୍ଥ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ବାଲମେଣ୍ଟିକ ଧରି ସାହାଯ୍ୟ ଦେଲେ । ସେହି କେତେକ ବାତା କିମ୍ବା ସାହାଯ୍ୟ ପରିମାଣ ପ୍ରକାଶ କରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବେ ବୋଲି ବିତନ ଓ ଆଶା ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଟି ନିଜ ନିଜର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ରକ୍ଷା କଲେ ନାହିଁ, ବିମ୍ବ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଡିତ ହେଲେ ବା ବିଲମ୍ବ କଲେ । ଏମନ୍ତ ବି, କେହି କେହି ବାତା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ସାହାଯ୍ୟର କେତେକ ଅଂଶ ଦେବା ପରେ ବାକି ଅଂଶ ଦେବାକୁ ନାପ୍ରତି କରିଦେଲେ । “ବିଭାଗେବକୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ, ବି, ସର୍ବକୁ ନିଶ୍ଚାରୀ ନାହିଁ” ଏହି ପ୍ରବତନକୁ ଓ ଉତ୍ତଳର ଜଳବାୟକୁ ଆଦର, ରଣ କର ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଉତ୍ତଳରବା ଛାଡ଼ା ସାହାଦକର ଉପାୟାନ୍ତର ରହିଲ ନାହିଁ । ଅତିଏବ କେତେକ ବିଶ୍ୱାସ ବ୍ୟକ୍ତିକର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ଓ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ପାଳନ ବିଷୟରେ ଅସଥା ବିଲମ୍ବ ଏବଂ କଲେବରହୁବି ଏ ଗ୍ରହର ଚର୍ଚୁର୍ ଖଣ୍ଡରେ ବିଲମ୍ବ ହେବାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଇ ।

ଦେଶହିତକର ଅନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିଦାତାମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାଳୟ ହାର ବାଧ୍ୟ କର ଅଙ୍ଗୀକାର ପାଳନ କରିବାର ବ୍ୟକ୍ତି କା ଅଇନ୍ ନ ଥିଲେହେଁ ଉତ୍ତଳର ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବରେ ଓ ସର୍ବଦିଶତର ବିଦ୍ୱକନ୍ତୁ ମୁଦ୍ରଣକାରୀ କରିବାର ନୋଟିସ୍ ବୋତ୍ (ଫିଲେପକ ଫଲକ)ରେ ଏ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ପ୍ରତ୍ୟାହାରକମାନଙ୍କର ତାଲିକା ଦିଲେ ସେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବ, ଏଥରେ ତିଲାକ ସନ୍ନେହ ନାହିଁ । ଏପରି ନାମବଢ଼ା ଦାତାମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ମୂଳରୁ ଏକାପଦକେ ସାହାଯ୍ୟ ଦେବାକୁ ମନା କରିଦେବା ବା ସାହାଯ୍ୟ ଲୁଭର ଆଶା ରଙ୍ଗିଦେବା ଅଦାତା ଶତଶୁଣେ ବରେଣ୍ୟ ଅଟନ୍ତି ।

ରଥ୍ ଖଣ୍ଡରେ ସମ୍ମାନିତ ବିଷୟ—

ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ସରବର୍ଷି ୧୯୩୭ ଓ ‘କ’ ମିଶାଇ ବିଜ୍ଞନକ୍ରମୀ ୧୯୩୮, ଏପରି ମୋଟରେ ୪୭୩ ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ଖଣ୍ଡରେ ସମସ୍ତ ସରବର୍ଷି, ଦ୍ୱିତୀୟ ଖଣ୍ଡରେ ‘କ’ ମିଶାଇ ୨୭ ବ୍ୟକ୍ତିନ ବର୍ଣ୍ଣ, ତୃତୀୟ ଖଣ୍ଡରେ ୧୯୩

ଓ চতুর্থঙ্গের শক্তি ব্যঙ্গনবশ্রী, এবুগে চ শঙ্গের ୩୫টি অংশের
সকল বেশীত হেলা । বাকি থুবা আছ ୧୨টি বশ্রী আছ দুই শঙ্গের
সমাপ্ত হেব বোলি আঝা কৃষ্ণারুথ্বু ।

ଗ୍ରନ୍ଥର କଲେବର କମାଇବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା—

“ବବତ ବିଜ୍ଞତମଃ କମଶୋ ଜଳେ”

ଗ୍ରନ୍ଥର କଲେବର କମାଇବା ପାଇଁ ତୃତୀୟ ଶଙ୍ଗের ଯେଉଁ ଚେଷ୍ଟା
ହୋଇଥିଲା ଚତুର୍ଥ ଶଙ୍ଗেର ତାହା (ଅର୍ଥାତ୍ ବନ୍ଦନା ସାହାଯ୍ୟରେ ଏକ ଶଦର
ଏକାଧିକ ଆକାର ପ୍ରକାଶ, ଗୋଟିଏ ଶଦତଳେ ଭକ୍ତଶଦର ଅନ୍ୟରୂପ
ଓ ତତ୍ପରକାଳିତ ଅନ୍ୟ ଶଦମାନଙ୍କର ଭିନ୍ନରେ) ଅନୁଷ୍ଠାତ ହୋଇଥିଲା ।
ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶଙ୍ଗମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାର ଶିରେଦେଶରେ ଯେଉଁ
ଶିଖି ସନିବେଶିତ ହୋଇଥିଲା, ଏ ଶଙ୍ଗରେ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୃଷ୍ଠାରେ
ଦିଆ ନ ଯାଇ ମହିରେ ମହିରେ ଶଦେ ପୃଷ୍ଠା ଅନୁଷ୍ଠାତରେ ଓ ଅନ୍ଧମାନ
ଆରବୁ ହେବା ପୃଷ୍ଠାମାନଙ୍କ ଶିରେଭାଗରେ ମାତ୍ର କିଆଯାଇଥିଲା । ଏତଦ୍ୱାରା
ଅର୍ଥାନର ଅଜୀବୁତ ବିଷୟ ପାଇଁ ପ୍ରତି ପୃଷ୍ଠାରେ ଗୁଡ଼ିଏ ସ୍ନାନ ମିଳିଥିଲା ।
ଶଦମାନଙ୍କର ବିନନ୍ଦ ଅର୍ଥମାନଙ୍କୁ ଏକାଦିକମେ ଧାତୁମୂଳିକ ଲଗାଇଗି କରି
ଶିଖିବାର ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ମୁଁ ଅଜପ୍ରୟେନ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇ-
ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଅନୁଷ୍ଠାତ ଅର୍ଥସକଟ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶଙ୍ଗମାନଙ୍କରେ
ଏ ପ୍ରସ୍ତାବିତ ପଦବିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ମୋତେ ବାଧ୍ୟ କାହାବ ବେଳି
ଆଶଙ୍କା ହେଉଥିଲା ।

ଶକ ସଂଖ୍ୟା—

ପ୍ରଥମ, ଦ୍ୱାତ୍ରୀୟ ଓ ତୃତୀୟ ଶଙ୍ଗମାନଙ୍କରେ ‘ଥ’ ଅନ୍ଧର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶଦ-
ସଙ୍ଗ୍ୟା ୨୨ ହଜାର ହୋଇଥିଲା । ଚର୍ଦ୍ଦି ଶଙ୍ଗରେ ‘କ’, ‘ଖ’, ‘ନ’ ଓ ପ ଅନ୍ଧର
ମାନଙ୍କର ଶଦ ସଙ୍ଗ୍ୟା ୩୩ ହଜାର ହେଲା । ଅତିବା ଅଛ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଥମ
ଚ ଶଙ୍ଗରେ ‘ପ’ ଅନ୍ଧର ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୨ ହଜାରଙ୍କାଳୀନ ସ୍ନାନ ଆରବ ।
ତୃତୀୟ ଶଙ୍ଗର ଅବତରଣିକାରେ ସମସ୍ତ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସନିବେଶିତ ଶଦପଞ୍ଜୀର
ଯେଉଁ ଅଟକଳ (ଏକ ଲକ୍ଷ ପରିଶି ହଜାର) କରି ଯାଇଥିଲା ତାହା ପଳରେ
କଥଣ ହେବ, ଗ୍ରନ୍ଥ ସମସ୍ତି ପରେ ଜଣା ପଡ଼ିବ । ଉଥାପି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ
ବନ୍ଦ ସହସ୍ର ପ୍ରଦେଶିକ, ବୈଜ୍ଞାନିକ, ପାରିଭ୍ରମିକ, ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ୟବହାରସିକ,
ଗ୍ରାମ ଓ ଘରେଇ ଶଦ ସ୍ନାନ ପାଇ ପାର ନାହିଁ, ଏହା ମୁଁ ପୂର୍ବକୁ
ସ୍ମୀକାର କରି ଥିଲା । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ ଚୂପ ମୂଳରେ ଉପରେ ଦେଶର
ରହିଥିର କର୍ମିମାନେ ନୃତନ ଶଦ ଯୋଜନା ଚୂପ ଗ୍ରନ୍ଥର କର୍ମ କରି ଭାଷାର
ଶଦପଞ୍ଜୀର ପରିପୁଣ୍ଡ କରିବେ ବୋଲି ମୁଁ ଆଶା କରୁଥିଲା ।

ଅଭିଜ୍ଞାନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନ—

ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଶଙ୍ଗମାନଙ୍କ ସଙ୍କଳନରେ ବନ୍ଦବନ୍ଦ ଅଭିଜ୍ଞାନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ
ଛତ୍ରା ଏ ଶଙ୍ଗରେ ଅଛ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ବିଷୟମାନ ଛକ୍ରାର କରି
ଯାଇ ଥିଲା ଅଭିଜ୍ଞାନଗ୍ରହଣସୂଚିରେ ସନିବେଶିତ ହେଲା । ହିନ୍ଦୀ
ଭାଷାର ସୁପ୍ରସିଦ୍ଧ ଅଭିଜ୍ଞାନ “ହିନ୍ଦୀ ଶଦଭାଗର”ରେ ଥିବା କନ୍ଦମୂଳ୍ୟ ଟୀକା-
ମାନ ମୋର ପ୍ରଥାନ ଅଭିଜ୍ଞାନ ହୋଇ ଥିଲୁ ବୋଲି ମୁଁ କରିବାର ସହକାରେ
ସ୍ମୀକାର କରୁଥିଲା ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ଅବଶ୍ୟମାବୀ ଅପୁଣ୍ଠିତା—

ଶିକ୍ଷା, ସର୍ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଜ୍ଞାନରତ୍ନାର ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ଜୀବନ୍ତ କଥ୍ୟ ଭାଷାରେ ପ୍ରତି
ଦିନ ଶଦଶତ ନୃତନ ଶଦର ହୃଦୟ ହେଉଥିଲା ଓ ଅନ୍ୟଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଶଦମାନ
ଆସି ଅବକଳ ବା ଅପରିଷ୍ଠ ଆକାରରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ପୂର୍ଣ୍ଣ-
ବୁଝେ ସମସ୍ତ କରିବା ଜଣକ ପରିଶରେ ଅନ୍ୟମବ । ତେବେ ଯେଉଁ ଅନ୍ଧମାନ
ଅଦ୍ୟାବଧ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ନାହିଁ ତତ୍ତ୍ଵ ଅନ୍ୟରୂଦ୍ୟ ନୃତନ ଶଦମାନ ମୋ
ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲେ ତାହା ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ସଥାପ୍ନାକରେ ଯୋଗ କରୁଥିଲା ଓ
ଯେଉଁ ଅନ୍ଧମାନଙ୍କର ମୁଦ୍ରଣ ସମାପ୍ତ ହେଲାଣି ତତ୍ତ୍ଵ ଶଦମାନ ଗୋଟିଏ
ସ୍ଵତର ପାଣ୍ଡୁଲିପିରେ ଟିପି ରଖୁଥିଲା । ମୁଁ ବିଶେଷଜ୍ଞ ନୃତେ, କିମ୍ବା ଏ
ଅଧ୍ୟାନକୁ ଜ୍ଞାନର କୌଣସି ଧାରାର ବିଶ୍ଵିଷ ଅରଜନ ଗ୍ରନ୍ଥ ବୋଲିବାକୁ
ଆହୁକାଳନ କରୁ ନାହିଁ । ଏଥରେ ଶଦମାନଙ୍କ ଅର୍ଥ ଓ ଯେଉଁ ଆମେ
ପାରିଥିଲୁ ସେଠାରେ ଶଦମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ପିତ ସୁତନା ଓ ଦିଗ୍ବିଦ୍ୟନ
ମାତ୍ର କରିଥିଲା । ଅର୍ଥକାଂଶ ଅର୍ଥ ଓ ଟୀକା ପ୍ରାମଣିକ ଗ୍ରନ୍ଥ ଓ ଅରଧାନ
ମାନଙ୍କରୁ ସମସ୍ତ କରିଥିଲା । ସେହି ଅଭିଜ୍ଞାନ ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଠାବ ଠାବ
ତୁମ୍ବିମାଦ ଥାବ ଥାବ ଥାବ । ଅତିବା ଏ ବିଶେଷ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ସେ ତୁମ୍ବି ପ୍ରମାଦ
ରହିଯିବ, ଏହା ବିଶେଷ ନୃତେ । ଯେଉଁମାନେ ଦୟା କରି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ
ଲକ୍ଷିତ ତୁମ୍ବି ପ୍ରମାଦ ପ୍ରତି ମୋ ଦୃଷ୍ଟି ଅକର୍ଷଣ କରି ଅଛନ୍ତି ଓ କରିବେ,
ସେମାନେ ମୋର ଗର୍ବର ନୃତନାର ଭାବରେ ଲକ୍ଷିତାରକନ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଶଙ୍ଗରେ
ପ୍ରଦତ୍ତ ‘ଅନ୍ଧାଂଶ’ ଶଦର ଅର୍ଥରେ ତୁମ୍ବି ଥିବା ବିଷୟ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା
ଶିକ୍ଷାଭାଗର ତାଇରେକୁ କରିବା ପାଇବା ମୋ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଡ଼ିଲା; ତେଣୁ କଟକ
ରେବେଳା କଲେବର ପ୍ରୋଫେସର ଶାସ୍ତ୍ରକୁ ଦରେବୃଷ୍ଟ ଦାସ ଏମ୍, ଏକ
ସାହାଯ୍ୟରେ ତାହା ସଶୋଧିତ ହୋଇଥିଲା । ଚତୁର୍ଥ ଶଙ୍ଗରେ ୩୩୧
ପୃଷ୍ଠାରେ ‘ଦ୍ୱାତ୍ରୀ’ ଶକ ତାଳେ “ବିଶେଷ ଦୁଷ୍ଟବଦ୍ୟ” ତୁମ୍ବେ ପ୍ରଥମ ଶଙ୍ଗରେ
ମନ୍ଦିବେଶିତ ‘ଅନ୍ଧାଂଶ’ ଶଦର ଅର୍ଥର ସଶୋଧନ କରି ଯାଇଥିଲା । ମୋର
ସବାବଧ ସାବଧାନକା ସତ୍ରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ରହି ଯାଇଥିବା ତୁମ୍ବ ପ୍ରମାଦର
କରିବାରେ କରି ପାଇଁ ପାଇଁ ସମସ୍ତକର ସମାଲୋଚନା ଯେ ମୋର
କାମଥ ଏହା କରିବା ବାହୁଦୟ ମାତ୍ର । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ତିଥ ଅନ୍ଧକାରେ
ଓଡ଼ିଆ କାରିର କୋଠ ସମ୍ପର୍କ । ତେଣୁ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ତୁମ୍ବପ୍ରଦର୍ଶନ ଓ
ସଶୋଧନସୁତନ କିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉତ୍ତିଥର ସେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ଅଛି ଏହା
ମୁଁ ମୁକ୍ତକଣ୍ଠରେ ସ୍ଥାକାର କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ କରିବ ନିଜ ଦ୍ୱାରା କରି ଥିଲା ଅଧ୍ୟାତ୍ମ
ସକଳକ ମୋର ପ୍ରାଣୋପମ ଗ୍ରନ୍ଥର ସେବେ ଠାବେ ଠାବେ ସଶୋଧନ
କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ ହୁଏ, ତେବେ ନିଜକୁ ମଧ୍ୟ କରିବାର ସହକାରେ
ଆଲିଙ୍ଗନ କରିବାକୁ ମୁଁ ବାହୁ ପ୍ରସାରକ କରି ରଖିଥିଲା ।

ମୋର ସହକରିତା—

ତୃତୀୟ ଶଙ୍ଗର ଅବତରଣିକାରେ ଯେଉଁ ସହକରିତାକାରେ ନାମ
ଦ୍ୱାରେ କରିଥିଲା ସମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଶେଷ ପ୍ରଦର୍ଶନ
କରିବାର ମାନ୍ୟବର ସି. ଏଲ. ପିଲିପ୍ ସାହେବ ଓଡ଼ିଶାରୁ ସ୍ନାନକୁରି
ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଚର୍ଦ୍ଦି ଶଙ୍ଗରେ ସହକରିତାକାରେ ପାଇବାର ସେବାରେ ମୁଁ
ଦରିବାର ଅଛି ।
ମୋ ସହକରିତା ଶାମର ପାଇମରା ଦେବା ଓ ସହକରିତା ଶାମର
ବିଶଳାଥ କରି, ପଣ୍ଡିତ ଶା କୁଳମଣି ଦାସ କାକର୍ମାର୍ଥ, ଶା ବୃକ୍ଷଚନ୍ଦ୍ର

ମେଣ୍ଡ ଏମ୍. ଏ, ବି ଏଲ୍, ଶ୍ରୀ ସଜନ୍ନ ନାରାୟଣ ରାୟ ମହାଶୟ ଏମ୍.
ଏ, ବି. ଏଲ୍, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ରଥ ସାମନ୍ତ୍ର, ଶ୍ରାମାନ୍ ପଦ୍ମଚରଣ
ଦାଶ, ଶ୍ରୀ ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର, ଶ୍ରୀ ଗୋଲୋକଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରଧାନ, ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ
ନରସିଂହ ମହାପାତ୍ର ସାମନ୍ତ୍ର, ଏମାନେ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟମାନଙ୍କ ସମ୍ମାଞ୍ଜନ, ପୁନର୍ଲୋକନ,
ସଂଶୋଧନ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂଶୋଧନ ଅବି କର୍ମରେ ପୂର୍ବପର ମୋର ସହାୟତା
କରିଥିଲୁଛନ୍ତି । କଟକର ମାରବାଡ଼ୀ ଭାଇମାନଙ୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ‘ଫକସ୍ ବୈଶିଥ
ବିଦ୍ୟାଳୟ’ (ମାଇନର ସ୍କୁଲ)ର ହେଉମାନ୍ଦ୍ରାର, ହ୍ଵାରଙ୍ଗା ଜିଲ୍ଲାର
ବେହେଠା ଗ୍ରାମବାସୀ ଶ୍ରାୟକୁ ସମେଶ୍ୱର ହା ଓ ହେଉପଣ୍ଡିତ ମୁଖ୍ୟରାଷ୍ଟ୍ର
ଜିଲ୍ଲାର ଜନାର୍ଦନପୁର ଗ୍ରାମବାସୀ ଶ୍ରାୟକୁ ତୃପ୍ତି ନାରାୟଣ ଠାକୁର ନିୟମିତରୁପେ
ଏହି ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ସହସ୍ରାୟଥିକ ହିନ୍ଦୀ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଯୋଗାଇବା ହାର ମୋର
ଗୋଟିଏ ପ୍ରଧାନ ଅସୁରିଥା ଦୂର କରିଥିବାରୁ ମୁଁ ସେମାନଙ୍କଠାରେ କୃତଜ୍ଞ ।
ମହିମାତାଙ୍କ କୃତ ସନ୍ତୁଷ୍ଟି, ସୁଲେଖକ ଓ ସୁକବ ଶ୍ରାମାନ୍ ଦରଖତ
ବାଡ଼ାଳ ରେଳ ବିଶ୍ଵାଗର ଉଚ୍ଚ କର୍ମରେ ସୁଦୂର ବୋମେ ପ୍ରାନ୍ତରେ
ଆବଦି ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏ ଭାଷାକୋଷପାଇଁ ସହସ୍ରାୟଥିକ ପ୍ରାଦେଶିକ ବାଲେଶ୍ୱର
ଶକ ଅର୍ଥ ସହିତ ପ୍ରେରଣ କର ମୋର ମହୋପକାର ସାଧନ କର ଅଛନ୍ତି ।
ପୁରୀର ନାରାତିବି ଶ୍ରମଜୀ ଅପଣ୍ଟୀ ଦେଖା ପୁରୀ ଜିଲ୍ଲାର ପ୍ରତଳିତ ଗୁଡ଼ିଏ
ପ୍ରାଦେଶିକ, ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓ ଦରୋଇ ଶକ ସତ୍ରର କରି ମୋର ଜଣେ ସହଜିନ୍ଦୀ
ହୋଇ ଅଛନ୍ତି । ଆଂମଳୀକ ଷ୍ଟେଟର ଦେଖାନ, ମୋର ସୋଦର ପ୍ରତିମ
ଶ୍ରାମାନ୍ କାମଦେବ ମିଶ୍ର ବି. ଏ, ବୌଦ୍ଧ ଷ୍ଟେଟର ଦେଖାନ ଶ୍ରାମାନ୍ ବଟକୃଷ୍ଣ
ମହାନ୍ତି ବ. ଏ, ବାମଣ୍ଟା ଷ୍ଟେଟର ଥାରିଷ୍ଟାର୍ ସୁପରିଷେଣ୍ଟ୍ ଶ୍ରାମାନ୍ ଅମରେନ୍ଦ୍ର
ବନ୍ଦର ଦେ, ଏମ୍. ଏ., ବି. ଏଲ୍ ମୋତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଲେଖାଏଁ ଗଢ଼କାତ
ପ୍ରାଦେଶିକ ଧକ ଯୋଗାଇନା ହାର ଏ ଭାଷାକୋଷର କର୍ମୀ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି ।
ତାକୁର ରାଖାତରଣ ପଣ୍ଡା ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଦେଶିକ ଶକମାନ ପୁରୀ ପରି
ଯୋଗାଇ ଅଛନ୍ତି ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ସହାୟକ ଓ ହିତକାମିଗଣ—

କଟକଜିଲ୍ଲାର ମହିଳୋପ୍ରାମବାସୀ, ସନ୍ଧ୍ୟାସବୁତାଶ୍ରୀ, ସୁଦିନାନ୍,
ନାନାଭାଗୀରତୀ, କାନ୍ତପ୍ରେମିକ, ଉତ୍ତଳୀୟ ପିଣ୍ଡୋପାଥକ ଶାସ୍ତ୍ରି ପଣ୍ଡିତ
ରୂପଚନ୍ଦ୍ର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟୁ ନିଜର ବିହାରୀ, ସାଧକତା, ଆଦର୍ଶ ଚରତ୍ର ଓ
୪ର୍ମପ୍ରାଣତା ହେଉଛୁ ଉତ୍ତଳର ବାହାରେ ଉତ୍ତରରେ ଗଙ୍ଗା, ସମ୍ନାନ ଓ
ବନ୍ଧୁପୁରର ଅବବାହିକାଠାରୁ ଦର୍ଶନରେ ଗୋଦାବାସୀ, କୃଷ୍ଣା ଓ ନର୍ମଦାର
ଅବବାହିକା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାବତର ବିରଳ ଅଞ୍ଚଳରେ ସୁଖ୍ୟାତି, ସମ୍ମାନ ଓ ସହସ୍ର
ସହସ୍ର ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଭକ୍ତି ଅର୍ଜନ କରିଥିଲୁଣ୍ଟି । ଉତ୍ତମଧ୍ୟରେ ଏ ଗନ୍ଧପତି
ଭାଇର ଅନ୍ତେତୁମା ବୃଦ୍ଧାତ୍ମୀୟ ପଢ଼ିଥିଲୁ । ଭାଇର ଅଣ୍ଣିକାଳନ ଓ ଏ ପ୍ରକ୍ରି-
ପ୍ରକାଶର ପରିସମାପ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭ୍ୟବର ମୋ ହୃଦୟରେ ଅପ୍ରକାଶିତ
ଅଂଶର ପ୍ରକାଶ ବିଷୟରେ ନମାନ ଆଶା ଓ ଉତ୍ସାହର ଲାଜ ବିଧନ କରି-
ଥିଲୁ । ଏ ଗନ୍ଧ ପ୍ରକାଶିତ ବଜା, ବିହାର, ସକ୍ରିୟାପଦେଶ, ମାନ୍ଦ୍ରାଜାନ୍ଧି ଅଙ୍ଗଲର
ସ୍ଥାବର୍ଗଜର ଦୃଷ୍ଟି ଅକର୍ଷଣ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶଣ୍ମୁମାନଙ୍କ ପ୍ରକାଶ କାମନାରେ
ଉପବିତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥନା ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମହାଶୟୁଙ୍କ ଦୈନିକନ କର୍ମ ହୋଇଥିଲୁ ।

ନାନା ଶାଖକେତୁ, ମହିମାଧର୍ମିକଲମୀ, ‘ମହିମା ଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଦକ’ ଗ୍ରନ୍ଥ, ମହିମା ଧର୍ମର ଉଚିତାସ, ଭାଗବତପାଠ ଅତି ଗବେଷଣା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏତମାନଙ୍କର ସକଳଟିଟା ତରି ଅବଧୁତାତ୍ମମ୍ଭୁ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଜ୍ଞା ବିଦ୍ୟନାଥ ବାବା ଏ ପ୍ରକାଶର ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶୁ ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ଅଛେଇ ତୁମ୍ଭଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦିଶା କର

ମୋତେ କୃତଜ୍ଞତାବ୍ଦୀ କରିଥିଲୁଣ୍ଡି । ମହିମା ଧର୍ମ ସପର୍କରେ ଭାଷାରେ
ଚକ୍ରଖବା ଶୁଣିଏ ଶବ୍ଦ ଓ ମହିମା ଗୋଟାଇଁଙ୍କୁ ସମ୍ମନେ ଶୁଣିଏ ଜୀବବ୍ୟ
ବିଷୟ ସେ ଏ ଭାଷାକୋଣ ପାଇଁ ମୋତେ ଅର୍ପଣ କରିଥିଲୁଣ୍ଡି ।

କଲ୍ପିତାର ସୁରଖ୍ୟାତ ଇଂରୀୟ ମାସିକ ପତ୍ରିକା ମତରେ ଉଚ୍ଚତା
(Modern Review)ର ସପାଦକ ବିଦୃତ୍ପ୍ରବର ଶାସ୍ତ୍ରନାନ୍ଦ ଗୁରୁତ୍ୱ୍ୟା
ଏମ୍. ଏ. ମହାଶୟ ସମାଜକ ଶତବର୍ଷୀକ ଭ୍ରମର ଉପଲବ୍ଧରେ କଟକରୁ
ଆସିଥିବା ସମୟରେ ଭାଷାକୋଷ ଆଶ୍ରମରେ ପଦାର୍ପଣ କରି ପ୍ରକାଶିତ ଗ୍ରହୀ
ଓ ଅପ୍ରକାଶିତ ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପରିଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ତାଙ୍କ ପତ୍ରିକାର ୧୯୯୮
ଅପ୍ରେଲ ଓ ମେ ମାସର ସଖ୍ୟାମାନଙ୍କରେ ଭାଷାକୋଷ ସମ୍ମନେ ପ୍ରଶାସନରେ
ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି ସତ୍ରାହକରୁ ଓ ତଥାୟ ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କ ପରମୋହାହତ
କରିଥାନ୍ତି ।

କଟକ ରୁହେନ୍ତା କଲେଜର ସିନିଆର ଇଂଞ୍ଜିନିୟା ପ୍ରୋଫେସର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନିରଞ୍ଜନ ନିଯୋଗୀ, ଏମ୍. ଏ. ମହାଶୟ କଟକରେ ଓ ପାଠଶାଳରେ ସାଧାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଚାଙ୍ଗ ବକ୍ତୃତାରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଷୟରେ ପ୍ରଶନ୍ଦାଗର୍ଭକ ମତ ପ୍ରକାଶ କରି ମୋତେ କୃତଙ୍କିତାଶରେ ଆବଶ୍ୟକ କରିଥିଲୁଣ୍ଡି ।

ଲୁଣ୍ଡୀ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଭାଇସିନ୍‌କ୍ଲେବର ଗ୍ରାହକ, ତାକୁ ର
ଅର. ପି. ପାତ୍ରଙ୍କେ ଭାଷାକୋଷ ଆଶ୍ରମରେ ପଦାର୍ପଣ କରି ଭାଷାକୋଷର
ସମ୍ବନ୍ଧରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପଦକ ପରମପରାଗୋଷ ଜ୍ଞାପନ କରିଥିଲୁଣ୍ଡୀ ।

ଓଡ଼ିଆ ବିଭାଗର କମିସନର ଶ୍ରୀପୁଣ୍ଡର ଏ. ଆର୍. ଟେଲିସ୍, ଆଇ. ସି. ଏସ୍, ଏ ଖଣ୍ଡର ଇଂରେଜ ଅବଦରଣିକାରୁ ସଂଶୋଧନ କରିବାରୁ ମୁଁ ତାଙ୍କ ନିକଟରେ କରିଛି ।

କଟକର ଶ୍ରୀକୃତି ଓ ସେସନ୍ତି ଜଳ, ମାନମାୟ ଗ୍ରାମ୍ୟକୁ, ଅଭୟପଦ
ମୁଖ୍ୟୀ, ଆଇ. ସି. ଏଂ. ଓ ତାଙ୍କ ସହଧର୍ମିଣୀ ଭୂଷାକୋଷ ଅଶ୍ଵମ ଓ
ପାଣ୍ଡୁଲିପିମାନ ପରିଦର୍ଶକ କରି ମୋତେ ଓ ଗ୍ରାମଜୀ ପୀତାମ୍ଭୁ ଦେବାଙ୍କୁ
ସମ୍ୟକ ଉତ୍ସାହିତ କରିଥିଲା ।

ବୁନ୍ଦପୁର ‘ଆଶା’ ପଦିକାର ସଙ୍ଗାଦିକ, ଉତ୍ତଳମାତାଙ୍କର କରଳସ, ଉଦ୍‌ଦୟମଣ୍ଡିଲ, କୃତି ସନ୍ତାନ ଶ୍ରମାନ୍ ଶପିତୁଷଣ ରଥ ଏ ଗନ୍ଧପତି ଉତ୍ତଳୀୟ ସୁଧାବର୍ଗକର ଓ ବଦାନ୍ୟ ବଧକ୍ଷିମାନଙ୍କର ବଦାନ୍ୟତା ଓ ସେହବୁଷ୍ଟ ଆକର୍ଷଣ ପୂର୍ବକ ସପାଦଙ୍ଗ୍ୟ ଅଗ୍ରଲେଖ ଓ ଶାଶ୍ଵିମାନ ଏକାଧିକଥର ପ୍ରକାଶ କରଥିଲୁଛି । ଏ ଭାଷାକୋଡ଼ର ପ୍ରକାଶ ଅମ୍ବୁ ହେବା ସମୟର ଶ୍ରମାନ୍ ଶପିତୁଷଣଙ୍କର ଏଥପରି ଅଗ୍ରହ ଓ ସେହି ବରସର ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ରହିଥିଲା ।

କଟକର ଦେନିକ ‘ସମାଜ’ ପଞ୍ଜିକାର ପରିଶୂଳକ ଓ ସାମୟିକ ସଂସାଦକ ଶ୍ରମାନ୍ତ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ରଥ ଓ ମାର୍ଗିକ ପତ୍ର ‘ରସତଳ’ର ପରିଶୂଳକ-ଗଣ ଏ ସକଳନ ସମ୍ବନ୍ଧକେ ଡିଲ୍‌ହାଜିନକ ମନ୍ତ୍ରବ୍ୟମାନ ପ୍ରକାଶ କରି ମୋତେ କୃତକୁତ୍ତାଯାଏରେ ଆବଦି କରିଥିଲୁଣ୍ଟ ।

ବିଦ୍ୟାର ଉତ୍କଳା କାନ୍ଦିଲ୍ ର ଜେପୁଣି ପ୍ରେସିଡେଣ୍ସ, ଏ ଗ୍ରାମ-
କୋଷର ଅନୁକଳ ବନ୍ଦ ଓ ସହାୟକ ବୟସ ବାହାର ଶ୍ରମାନ୍ ଲକ୍ଷ୍ୟଧର
ମହାନ୍ତି ବି. ଏଲ୍., ଏମ୍. ଏଲ୍. ସି କର ଏଥିପୁଣି ପୂର୍ବ ଅନୁଭବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ମାଧ୍ୟାରେ
ରହିଥିଲା ।

ମୋର କର୍ମଶୈତରେ ପାଶାଗୁରୁ, ଏ ସପ୍ରଦରେ ଉତ୍ସାହପାଲବନ୍ଧକାରୀ, ଉତ୍ତଳାକାଶର ଛାପର ମାର୍ତ୍ତଣ ମଧ୍ୟଦିନ ଦାସ ଅଜି ଇହ ଜଗତରେ ନାହାନ୍ତି । ସେ ଦେବଲୋକରେ ଥାର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଅଧିମ ଶିଷ୍ୟର ଏ କର୍ମ ଉପରେ ଦେବଗଣଙ୍କ ସହ ଆଶିର୍ବଦିଶ କରୁଥିଲ୍ଲ ବୋଲି ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ ଚାହୁଁରେ ଅବଲୋକନ କରୁଥିଲ୍ଲ ।

୯ ଗ୍ରନ୍ଥର ପୃଷ୍ଠାପୋଷକଚଣ—

ଗଡ଼ଜାତ ଉତ୍ସୁର୍କ୍ଷେତ୍ର, ଏକେନୀର ଗର୍ଭର ଜେନରଲ୍‌
ଏକେଶ୍ୱର ମହାମତି ଶାୟକୁ ଇ. ସି. ଡିବୁନ୍, ସି. ଆଇ. ଇ., ଆଇ. ସି. ଏସ୍.
ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ଜାତସମ୍ମର ଭାଗ୍ୟନୟମାତ୍ର ଓ ଉତ୍ତଳିୟ ରଜନ୍ୟବର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଦ ଓ
ପରମର୍ଶଦାତା ଆସନରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଥିଲ୍ଲ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ଓଡ଼ିଆ
ଜାତ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନ୍ତର୍ଗତ ହିତକାମନା ସହଦା ତାଙ୍କ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ
ରହ ଥିଲ୍ଲ । ସାହେବ ମନ୍ଦୋଦୟ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତର୍ଗତର ନିର୍ଦର୍ଶନ ବୁଝେ ସରକାରୀ
ଭାବରେ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ଗ୍ରାହକ ଶ୍ରେଣୀରୁ ହୋଇ ଥିଲ୍ଲ ଏବଂ ଏହ ଗ୍ରନ୍ଥର
ବିଶ୍ୱାସ ପୃଷ୍ଠାପୋଷକଙ୍କ ପ୍ରକାଶ କରିବାକୁ ଅଗ୍ରିକ୍ତ ହୋଇ ଏ ଗଭୀର
ଅଗ୍ର ପୃଷ୍ଠାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ପ୍ରକାଶ କରିବା ପାଇଁ ମୋତେ ପ୍ରଥମ-
ଦ୍ୱଦୟରେ ଅନ୍ତମତି ପ୍ରଦାନ କରି ଥିଲ୍ଲ ।

ଉତ୍ତଳନଶ୍ଵର ବିଜନାଦିତ୍ୟପ୍ରତିମ, ସ୍ଵକାମଧନ୍ୟ, ରାଜଶୈକ୍ଷ୍ୟ,
ଦାନକାର, ପଣ୍ଡିତବର, ରାଜକବି, ସାହିତ୍ୟ ସ୍ମାରି ଜୟପୁର ସଜ୍ଜାଧିଷ୍ଠର
ରାଜା ଶ୍ରୀ ବିଜନାଦେବ ବର୍ମୀ ଅରଞ୍ଜାଗାରରୁ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ପରିପାଳକ, ପୋଷକ
ଓ ଧାର୍ଯ୍ୟମାୟ ଥିବା ବିଷୟ ପୂର୍ବକର୍ତ୍ତା ଶନ୍ମନାନଙ୍କରେ କୃତଙ୍କତା ସହକାରେ
ବାରମାର ଉଦ୍ଘୋଷିତ ହୋଇ ଥିଲ୍ଲ । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ପାଣ୍ଡିଲିପିମାନ ପ୍ରଶ୍ନତ
ହୋଇ ସାରିଲା ପରେ ମୁଦ୍ରଣାର୍ଥେ ଯେତେବେଳେ ଉତ୍ତଳର ରାଜା,
ମହାରାଜ ଓ ଅପରାପର ଉତ୍ସାହନ୍ୟମାତ୍ର ନିକଟରୁ ମୁଦ୍ରତ ପ୍ରାର୍ଥନାପତ୍ର
ପଠା ହେଲା, ସେତେବେଳେ, ଉତ୍ତଳର ଏହ ମହାନ୍ତରକ ବରପୁତ୍ର
ଉଚ୍ଚ ପ୍ରାର୍ଥନା ପଢ଼ରେ ସାକ୍ଷର କରିବାକୁବୁ ମୋ ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସାହପୁତ୍ର
ହୋଇ ଯେହି ମହୋଦାର ଭାବର ପରିଷୟ ଦେଇ ଥିଲ୍ଲ ତାର
ପଟାନ୍ତର ଉତ୍ତଳରେ ବିରଳ । ତାଙ୍କ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଭାଷାକୋଷର
ପ୍ରଥମ ଶତ ବନ୍ଦରେ ଧାରଣ କରିଥିଲ୍ଲ । ଏହ ତରୁଥ ଶତ ତାଙ୍କ
ଉତ୍ସାହର କରିବା ପାଇଁ ସେ ଅନ୍ତମତି ପ୍ରଦାନ କରି ଗତ ୩୦ ବର୍ଷର ଅନ୍ତର୍ମ୍ବାଦ
ବକୁଳାର ଓ ଶ୍ରେଦ୍ଧର ପ୍ରତିଦାନ ରୂପ ରଣଦାୟରୁ ମୋତେ ଆଂଶିକ ମୁକ୍ତ
କରିଥିବା ହେଉ ମୁଁ ତାଙ୍କଠାରେ ଗଭୀର କୃତଙ୍କତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଥିଲ୍ଲ ।
ତାଙ୍କ ପର ଭାଷାର ତଥା ସାହିତ୍ୟର ପୃଷ୍ଠାପୋଷକ ଓ ନିଷ୍ପାର ଦାନବାରଙ୍କୁ
ଉତ୍ତଳର ସଜ୍ଜିତାବଳ ଅଙ୍କରେ ଧାରଣ କରିଥିବା ଯାକେ ଏ ସାରବତ
ଜୀବିମନ୍ଦର କଦମ୍ବ ଅମୃଦା ରହିବ କାହିଁ । ଆଜି ବାଣୀ ଓ କମଳା
ଚିରଯାପତ୍ର ପରିଦାର ପୁରୁଷ ଉତ୍ତଳ ମାତାଙ୍କର ଦୂର ଭଗିନୀରୁପେ
ବିଜନାଦେବଙ୍କ ଦୂର ପାଖରେ ଦଶ୍ୟମାନା । ତାଙ୍କ ରାଜଶୈକ୍ଷ୍ୟ ସପଦରେ
ଉତ୍ତଳମାତା ଗୌରିବାନ୍ତିତା ହୁଅଥିଲ୍ଲ ।

ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶର ଶିକ୍ଷାବ୍ରାଗରୁ କର୍ମଧାର ମହାମତି
ଶାୟକୁ ଜି. ଇ. ଏକ୍ସ୍, ଏମ୍ ଏ., ସି. ଆଇ. ଇ., ଆଇ. ଇ. ଏସ୍. ଏ
ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ବିଷୟରେ ସୁନ୍ଦାର ଥିବା ବିଷୟ ପୂର୍ବକର୍ତ୍ତା
ଶନ୍ମନାନଙ୍କରେ ଜ୍ଞାପିତ ହୋଇ ଥିଲ୍ଲ । ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ଗର୍ଭର୍ମେଶ୍ୱର
କୃପାଦୃତି ଅକର୍ଷଣ କରିବା ବିଷୟରେ ସେ ସବୁପ୍ରଥମେ କର୍ମକୁତାରଣ

ହୋଇଥିଲ୍ଲ । ପାଠଶାଲ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବଦାନ୍ୟତା ମୂଳରେ ତାଙ୍କର
ପ୍ରେରଣାହୀନ ବିଜନାଦ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ସେହି
କୃପାଦୃତି ଅଙ୍ଗର୍ଷିତ କରୁଥିଲ୍ଲ । ତାଙ୍କର ସୁତନା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଫଳରେ
ଭାଷାକୋଷ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଉତ୍ସାହରେ ପ୍ରବେଶାଧିକାର ଲାଭ କରିବାକୁ ସମଥ
ହୋଇଥିଲ୍ଲ । ତାଙ୍କର ରଣ ଅଧିକାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ପ୍ରେତ ଅଭୁଲମ୍ବୟ ।

ସେହି ମହାୟତରତ ଓଡ଼ିଶାର ଭୂତପୂର୍ବ କର୍ମିଷନର ମାନ୍ୟବର ଶାୟକୁ
ଜେ. ଏ. ହିକାକ, ଏମ୍. ଏ., ସି. ଏସ୍. ଆଇ., ଆଇ. ସି. ଏସ୍କ ମୌଳିକ
ପ୍ରସ୍ତାବ ଅନ୍ତର୍ମାତରେ ବିହାର ଓଡ଼ିଶା ଗର୍ଭର୍ମେଶ୍ୱର ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ତଦାକଳିତ
ମୁଦ୍ରଣବିଷୟର ଅର୍ଦ୍ଦେକ ଓ ପାଣ୍ଡିଲିପିମାନଙ୍କ ସମ୍ମାର୍ଜନ ବ୍ୟୟ ନିବାହାର୍ଥ
ପାଶ୍ଚ ହଜାର ଟଙ୍କା ଓ ଅଗ୍ରିମ ଗ୍ରାହକରୁପେ ଥିଲେଇ ହଜାର ଟଙ୍କା ମୁକ୍ତ ଦସ୍ତଖତରେ
ସାହାଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଏ ବିହାର ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରକାଶ ସମ୍ବନ୍ଧର ହେଲା, ସେହି
ମହାୟତର ଅନ୍ତର୍ମାତର ଅପରାଧମେୟ କରୁଣାଦୃତି ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରତି ଅନ୍ୟଷ୍ଟ ରହ ଥିଲ୍ଲ । ନବି
କର୍ମିତ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଦେଶ ଶାସନ କର୍ମିଟର ସର୍ବପାଦରୁପେ ସାହେବ ମହୋଦୟ
୧୯୦୦ ମଧ୍ୟକାଳୀନ ଅନ୍ତର୍ମାତର ମଧ୍ୟରେ କଟକରୁ ଅଧିକାରୀ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ବିଷୟରେ ସେହି
ଉତ୍ସାହ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଥିଲ୍ଲ ତାହା ବସୁଗଂ୍ର ମୋ ପକ୍ଷରେ ଗବ ଓ
ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ବିଷୟ ଥିଲ୍ଲ । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର ପ୍ରଥମ ଶତ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଉତ୍ସାହ
ହୋଇ ଥିଲେହେଁ ତାଙ୍କ କୃତ ଉତ୍ସକାର ରଣ ମୋ ପକ୍ଷରେ ଅଶୋଧନ୍ୟ ।

ଏ ଭାଷାକୋଷର ପୁନ୍ରତନ କର୍ମୀ ଓଡ଼ିଶାର ଭୂତପୂର୍ବ କର୍ମିଷନର
ମାନ୍ୟବର ଶାୟକୁ ସି. ଏଲ୍, ପେଲିପ୍ ଏମ୍. ଏ., ସି., ଆଇ. ଇ., ଆଇ.
ସି. ଏସ୍. ଆଜି ଉଚ୍ଚ ଭାଷାକ୍ୟ ପଦବୀରେ ଅବୁଚ୍ ହୋଇ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଦୂରରେ
ଅବସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେହେଁ ଭାଷାକୋଷ ଆଜି ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କୁ ଅପରାଧ
ପୃଷ୍ଠାପୋଷକ ବୁଝେ ଗଣନା କରି ଧନ୍ୟ ହୋଇଥିଲ୍ଲ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତ ପ୍ରତି
ତଥା ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ଅନ୍ତର୍ମାତର ଅନ୍ତର୍ଗତ ତାଙ୍କର ଅଣ୍ଟିମକ୍ଷାଗତ ।

ବୋଦର ନରପତି ଶୁଣପ୍ରାଣ୍ୟ ଦାନକାରୀ ରାଜା ଶ୍ରୀ ନାରାୟଣ ପ୍ରଥମ
ଦେବ ଲୟ ଶତ ବିଷୟ ପୃଷ୍ଠାପୋଷକ ହୋଇ ଥିଲେ । ଏ ଗ୍ରନ୍ଥର
ଅବଶ୍ୟାଂଶର ପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ତାଙ୍କ କୃପାଦୃତି ରହିଥିବା ଥିଲ୍ଲ ଆନନ୍ଦର
ବିଷୟ ।

ଆଂମର୍କିନ ନରପତି ସାହିତ୍ୟରେ ବିଜନାଦ ରାଜା ଶ୍ରୀ କିଶୋରଚନ୍ଦ୍ର ଦେବ
ଏ ଗ୍ରନ୍ଥପ୍ରତି ମଙ୍ଗଳକାମନା ଓ ସାହାଯ୍ୟ ଦାନ କରି ଆସୁ ଥିଲ୍ଲ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ
ପ୍ରକାଶ କେତେବୁଦୁର ଅଗ୍ରପର ହେଲା ସବଦା ଗହିର ଗହି ନେଇ ଆସୁ ଥିଲ୍ଲ ।
ତାଙ୍କର ଅଗ୍ରାଧବାଣୀରେ ଆଜି ମଧ୍ୟ ମୋ କର୍ମକୁତର ନିନାଦିତ ହେଉଥିଲ୍ଲ ।

ମୋର ପରମ ଧେନ୍ଦରଭାଙ୍ଗ ଆଂମର୍କିନ କୁଳିଙ୍କ ଚିହ୍ନ ଗାମାନ୍ ରାଜା
ରାଧାନାଥ ଦେବମନୀ ରାଜଶୈକ୍ଷ୍ୟର ଗ୍ରନ୍ଥ କରି ରାଜ୍ୟର ନାନା ଜଞ୍ଜଳ ଓ
ଅଭାବ ମଧ୍ୟରେ ଥାର ମଧ୍ୟ ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ପ୍ରତି ପୁରୁଷ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅନ୍ୟଷ୍ଟ
ଅଛନ୍ତି— ଏହା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସୁଖର ବିଷୟ ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ବିଷୟ ସମସ୍ତାଧାରଣରେ ପ୍ରକଟିତ ହେବା ପୂର୍ବ
ପାଣ୍ଡିଲିପିମାନଙ୍କ ସମ୍ମାର୍ଜନ ପାଇଁ କଲାହାତ୍ରି ମହାରାଜା ଶ୍ରୀ ବ୍ରଜମୋହନ
ଦେବ ବିଷୟ ସାହାଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ଓ ସେ ୨୫ ସାର ଗ୍ରନ୍ଥ ପାଇଁ ଅଗ୍ରିମ
ଗ୍ରାହକ ହୋଇଥିଲ୍ଲ । ତାଙ୍କର ଓ ଧରାକୋଟର ରାଜା କାହାଦୁଇ
ମଦନମୋହନ ସିଂହ, ପାରଲାଖେମଣ୍ଡିର ରାଜା ଶ୍ରୀ କୃଷ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଗଜପତି

ନାସ୍ୟଣ ଦେବ, ଖଣ୍ଡିକୋଟ ଅଂଗତ୍ର ଶଙ୍କା ଶ୍ରୀ ସମତନ ମର୍ଦ୍ଦିଜ
ଦେବକୁ ଏ ପ୍ରକଳ୍ପ ଅବଶିଷ୍ଟାଂଶ ପ୍ରକାଶ ପ୍ରତି କରାନ୍ତିଷ୍ଠା ରହିଥିଲା ।

ଯେଉଁ ଶୁଣିପ୍ରବର, ଛବାରତେବା, ବିଦେଖାୟାସ୍ମୀ, ମୟୋରଲ୍ଲଙ୍କର
ମହାରାଜ ଶା ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ସୂଚନାକ୍ରମେ ଧୂଣ୍ଡଶ୍ଳୋକ ସ୍ଵର୍ଗର ମହାରାଜ
ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ନାମ ଏ ଗ୍ରହର ନାମରେ ସଫ୍ଯୋଜନ ହୋଇଥିଲା, ମୋର ଆପା
ଅଛି ଯେ ସେହି ମହାରାଜ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ସ୍ବୟଂ ଓ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରଙ୍କ
ଦେବାନ୍ତଙ୍କ ଆସା 'ଏ ଗ୍ରହର ଅବଶିଷ୍ଟାଶ ପ୍ରକାଶ ବିଷୟରେ ସହାୟ
ଦେବେ ।

ପଂଗ୍ରାହକର ସମ୍ବାନ୍ଧିତ—

ତୁମ୍ଭୁ ଖଣ୍ଡରେ ସୂଚିତ, ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ଭାରତସମୀଟଙ୍କ କୌଣସି-ଲୁହନ୍ ପଦକ ସନ ୧୯୩୩ ସାଲ ସେପେମ୍ବର ମାସ ୧୭ ତାରିଖରେ ରାଜ୍ୟରେ ଲାଗ୍ନ ଦରବାରରେ ସତ୍ରାହକକୁ ମିଳିଥାଇଛି ।

୧୯୩୮ ସାଲ ଅପ୍ରେଲ ମାସ ୧୯ ଓ ୨୦ ତାରିଖରେ ଗଞ୍ଜାମ ଦୁଇମୁହୂର୍ତ୍ତରେ କବିମ୍ବଳିମାର ଦ୍ୱାରା ଅଧିବେଶନ ଧରିବାଟାର ବାଜା ଶ୍ରୀ ମଦନମୋହନ ସିଂହ ବାହାଗୁରୁଙ୍କ ସଭାପତିଙ୍କରେ ହୋଇଥିଲା । ତହିଁରେ ଜ୍ଞାନିକୋଟ ଆଠଶତାବ୍ଦୀ ର ବାଜା ଶ୍ରୀ ବିମତିନ୍ଦ୍ର ମର୍ଦ୍ଦାଙ୍କ ଦେବ, ସୁରଙ୍ଗୀର ବାଜା ଶ୍ରୀ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ହରିଜନନ ଦେବ, ଚିକିତ୍ସା ଜ୍ଞାନବୃକ୍ଷ ବାଜା ଶ୍ରୀ ରଧାମୋହନ ବାଜେନ୍ଦ୍ର ଦେବ ଓ ଉତ୍କଳର ଏବଂ ବିଶେଷତଃ ଗଞ୍ଜାମର କରନ ଅଞ୍ଚଳରୁ ବନ୍ଦୁଶତ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି, ଲେଖକ, କବି, ସାହିତ୍ୟକୁଳସ୍ତରୀ, ଚତୁରିଳୀ, ନାଟ୍ୟକାର, ସଂଗୀତକ୍ଷେତ୍ର, ଓଙ୍କଳ, କମିଦାର, ମହାଜନ, ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀ ସମବେତ ହୋଇଥିଲେ । ଉତ୍କଳ ସହିଳମାରେ ସତ୍ରାହକକୁ ସାଦର ସମ୍ମାନଶ ଜ୍ଞାପକ ପୂର୍ବକ ଅଭିନନ୍ଦନ ପଦ ଦିଆଯିବାହାର ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ ପ୍ରତି ଉତ୍କଳୀୟ ବାଜା ଓ ପ୍ରଜାକର୍ଣ୍ଣର ସହାନ୍ତ୍ରଭୂତ ସୁତଳ ଗୋଟିଏ ସ୍ଵର୍ଗତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୁମ୍ଫାର ହେବାହାର ଏ ଗ୍ରହର ଅପ୍ରକାଶିତ ଅଂଶମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ବିଷୟରେ ଜାଗାୟ ଉତ୍କଳାର ଚିଲ୍ଲାନ୍ତ ନିଦର୍ଶନ ମିଳିଥିଛି । ସହିଳମାରୁ ପ୍ରାପ୍ତ ସବର୍ଦ୍ଧନାରେ ମୋ ସହକର୍ଣ୍ଣୀ, ସହାୟକ ଓ ପୁଣ୍ଡପୋଷକ ଗଣଙ୍କର ସେ ଜ୍ୟୋତିଷ ଭାଗ ଅଛି, ଏହା କହିବା ବାକୁଳ୍ୟ ମାତ୍ର ।

ଏ ଗନ୍ଧ ସଂକଳନ, ସମୀର୍ଦ୍ଦିନ ଓ ମୁଦ୍ରଣାଧିକ ବ୍ୟୁତି
ଓ ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି—

ଭ୍ରାଷାକୋଷର ପ୍ରଥମ ଗୁରୁଶ୍ରୀ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା । ଅଛି ଦୂର
ଶ୍ରୀରେ ଏ ଗୁରୁ ପରିସମାପ୍ନୀ ହେବ ବୋଲି ଆଶା କରୁଯାଉଥାଏ । ମୁଦ୍ରଣ
ସମାପ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଶୁଜୀପିର ପୁନର୍ଲେଖନ, ସମ୍ମାର୍ଜନ, ସମ୍ବାଧନ ଆଦିରେ
ନିୟମକୁ କରିଗଲଙ୍କ ବେଳନ, ମୁଦ୍ରଣବନ୍ଦ୍ୟ, କାଗଜ ଓ ବକ୍ଷାଇ ବିଷ୍ୟରେ
ସମ୍ପ୍ରତି ଗୁରୁଶ୍ରୀ ପାଇଁ ପ୍ରାୟ କବେ ହଜାର ଟଙ୍କା ଖରଚ ଟହବ । ଏ ଲୋଡ଼ା
ଧନ ବୁ କହାର ଓଡ଼ିଶା ଗଭିର୍ଣ୍ଣମେଷ୍ଟ, ମୟୂରଭଣ୍ଡ ମହାରାଜ, ବୌଦ୍ଧର
ରାଜା ସାହେବ, ପାଟଣା ବିଷ୍ଵବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅଂମଳିକର ରାଜା ସାହେବ,
କଳାବାଣୀ ମହାରାଜ, ଝାଲିକୋଟ ରାଜା ସାହେବ, ପରିଷକ ରାଜା ସାହେବ,
କେନନ୍ଦ୍ର ରାଜା ସାହେବ, ପୁଣ୍ୟ ଇମାରମଠର ମହନ୍ତ ମହାରାଜ, ସମ୍ବାଦାତ୍ମର

ଲୋକନାଥ ମିଶ୍ର ଓ ଅନ୍ୟ ସହାୟକମାନଙ୍କଠାରୁ ୪୫ ଦିନାର ଟଙ୍କା,
ଗ୍ରହୀର ଅତ୍ରି ମି ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କଠାରୁ ୮ ଦିନାର ଟଙ୍କା ଓ ରଣସାରୀ ୧୦ ଦିନାର
ଟଙ୍କା, ଏପରି ସମ୍ପଦମେତ ୨୭ ଦିନାର ଟଙ୍କା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଚତୁର୍ଥଶଶୀ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ପ୍ରକାଶକର୍ମ ଅପ୍ରସର ହେଲା । ଉତ୍ତଳର ସାହିତ୍ୟକୁରୁଗୀ କରିଥିଲୁ
ଦାନପାରଙ୍କ ଦୟାରୁ ଅବଶ୍ୟ ଅତିରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ଲୋଡ଼ା ଧନର ସ୍ଵାକ୍ଷର
ହେବ ଓ ଅନ୍ୟନ ୨୦ ବର୍ଷ ବ୍ୟାପୀ ପ୍ରାଣପାତି ଶ୍ରମଗଠିତ ଏହି ସାରପତି
ଜାର୍ତ୍ତିମନରର ମୁଣ୍ଡ ମରିବ; ଗ୍ରହୀରର ଦୃଢ଼ଭାବ ଅଛି ଯେ ଏହା ନ
ଦେଖି ଅନ୍ତିମ ଶର୍ଷାରେ ତାର ତେଣୁ ନିରୀଳତ ହେବ ନାହିଁ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ଗ୍ରହକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମୂଲ୍ୟ—

ଯେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ପ୍ରକ୍ଳା ଦୂର ଖଣ୍ଡରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର କଞ୍ଚକା
କରି ଯାଉଥିଲା ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଦୂର ଖଣ୍ଡର ଅଗ୍ରିମ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୩୦୯
ପ୍ରତି କରି ଯାଉଥିଲା । ପରେ ପ୍ରକ୍ଳାର କଲେବର ଦୂର ହେବା ଓ କରନିବ
ବ୍ୟୟ ଦୂର ଅବଶ୍ୟକ ହେବାର ଦେଖାଯିବାରୁ ପ୍ରକ୍ଳାର ମୂଳ୍ୟ ମଧ୍ୟ
କମଣିଷ ଦୂର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ତୁମ୍ଭୁ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା କେଳକୁ
ସମଗ୍ର ଓ ଖଣ୍ଡର ଅଗ୍ରିମ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୨୦୯ ଓ ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡର ନଗଦ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୧୭୯
ପ୍ରତି କରି ଯାଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଦେଖା ଯାଉଥିଲା ସେ ଓ ଖଣ୍ଡରେ ପ୍ରକ୍ଳା
ସମାପ୍ତ ହେବ । ସମଗ୍ର ଓ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକ୍ଳାର ଅଗ୍ରିମ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୮୦୯ ଓ ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡର
ନଗଦ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୧୮୯ ବର୍ତ୍ତମାନ ନିର୍ଭାରିତ ହେଲା । ସେହି ଗ୍ରାହକ ବର୍ତ୍ତମାନ
ଏକକାଲୀନ ଟ ୮୦୯ ଦେଇ ଗ୍ରାହକ ହେବେ ସେ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକାଶିତ
ଓ ଖଣ୍ଡ ପାଇବେ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ମାତ୍ରେ
ପାଇବେ । ସେହି ଗ୍ରାହକ ଅବକା ପ୍ରକ୍ଳା ନେବେ ସେ ସମଗ୍ର ଓ ଖଣ୍ଡ ପାଇ
ଅଗ୍ରିମ ଟ ୨୦୯ ଓ ପ୍ରତି ଖଣ୍ଡ ପାଇ ନଗଦ ଟ ୧୫୯ ଦେବେ । ଏ ପ୍ରକ୍ଳାର
ମୁଦ୍ରଣାବି ବିବେଚନା କଲେ ପ୍ରକାଶର ପ୍ରକ୍ଳା ପାଇ ପ୍ରକ୍ଳାରରେ
ଟ ୫୦୯ ବନ୍ଦ୍ୟିତ ହେବ; ପଳକଟି ସମଗ୍ର ଓ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶ ହେବା ପରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ଏକଥାର ପ୍ରକ୍ଳାର ନଗଦ ମୂଳ୍ୟ ଟ ୧୦୦ରୁ କମି ହେବ ନାହିଁ । ସେହି
ଗ୍ରାହକମାନେ ପୂର୍ବ ବିଜ୍ଞାପିତ ଅଗ୍ରିମ ମୂଳ୍ୟ ଦେଇ ଗ୍ରାହକ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି
ସେମାନଙ୍କଠାର ଆଜି ଅଖଳକା ଦାରୁ କରିପାରୁ ଯାଏ ।

ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶତମାନ ପ୍ରକଟିତ ହେବାର କଣ୍ଠିତ କାଳ

ଦୁରୁହ ଅର୍ଥକ ସଙ୍କଟ ନ ଘଟିଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ୫ମ ଓ ଶଷ୍ଠୀ ଖଣ୍ଡ
ଦଶ ମାସ ଲେଖାଏଁ ବ୍ୟବଧାନରେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବ ଓ ଆଗାମୀ ୧୯୩୫
ମସିହାର ଶେଷ ସୁକା ପ୍ରଭୁଙ୍କ କୃତାରୁ ସମ୍ବନ୍ଧ ଗ୍ରହିର ପ୍ରକାଶ ସମ୍ପାଦି ହୋଇଥିବା ।
ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାହକମାନଙ୍କୁ ୩୫୦ ସାର ଗ୍ରହ ବିକି କରୁଯାଇ ଥିଲୁ ଓ
କିମ୍ବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ୫୦ ସାର ଗ୍ରହ ଉପଦ୍ୱାର ଦିଅଯାଇ ଥିଲୁ । ମଧ୍ୟେ
ମଧ୍ୟେ ରହିବେପ ଅନ୍ଧ ଦେଶରୁ ଏ ଗ୍ରହ ପାଇଁ ଅଜର୍ଣ୍ଣ ଓ ଅଗ୍ରିମ ମଳ୍ୟ
ମ୍ଲିଅଛି ।

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ସଙ୍ଗେ ମହାମହିମ ଭାରତ ସମ୍ବାଦକ ମହନୀୟ
ନାମ ସଂଘାଜନର କଳ୍ପନା—

ବନ୍ଦ ବିଶିଷ୍ଟ ପୃଷ୍ଠାପୋଷକ ପରମଣ୍ଠ ଦେଲେ ଯେ ଏ ଗ୍ରହର ଦସବର୍ତ୍ତୀ ଖ୍ୟାମାକ ମହାମହିମ ଭାରତ ସ୍ମାରିକ ଅପେକ୍ଷା କୁଞ୍ଜ ପଦା-

ଖଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନାମ ସଙ୍ଗେ ଦୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅନ୍ତିମ ଖଣ୍ଡ ସମ୍ପାଦକ ନାମରେ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଖାଯିବ ନାହିଁ । ଅକାଶର ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ରକୁ ବାମକର ହାତ ଲାଗୁ ଧରିବା ଆଶା ପରେ ଏ ଆଶାକୁ ମନଥିରେ ଅଗ୍ରତଥ ପରିଚ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଉପମଂହାର—

ଏ ବିଶ୍ୱାସ ଗ୍ରହର ଦୂଳ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଏହା କଣିବା ସମସ୍ତାଧାରଣଙ୍କ ଅର୍ଥକ ଶକ୍ତିର ବହୁତ ଥିବା ବିଷୟରେ ଅନେକ ବନ୍ଦୁ ଆଶେସ କରି ଥିଲୁଛି । ସେମାନଙ୍କୁ ସାନ୍ତ୍ବନା ଦେବା ସକାଶେ କଣାଇଅଛି ଯେ ଭାଗକୋପର ଅନ୍ତିମ ଖଣ୍ଡ ପ୍ରକାଶିତ ହେବା ପରେ ଏ ଗ୍ରହର ସାରେକାର କର କେତେ ଗୋଟି ସୁଲଭ ଓ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସଂସରଣ (ସଥା—ଶକ୍ତି ବ୍ୟବହାର୍ୟ ସମ୍ବରଣ, ପକେଟ ସମ୍ବରଣ, ପୌରଣୀକ ଶଦସଗ୍ରହ ସମ୍ବରଣ, ଅୟୁଷ୍ମଦେଵିକ ଶକ ସତ୍ରହ ସମ୍ବରଣ) ପ୍ରକାଶ କରିବାର ବାସନା ଅଛି । ସେ ସମ୍ବରଣମାନ ସୁଲଭ ହେବା ଓ ତାହା ସନ୍ଦର୍ଭ ଘେରେ କଣି ପାରିବେ । ସେ ସବୁ ସମ୍ବରଣର ସକଳନରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମନ ଦେଲେ ମୃଳଗ୍ରହର

ସକଳନ କର୍ମରେ ବାଧା ବନ୍ଦେଶ ଏହି ଆଶକାରେ ତହିଁରେ ଆଜି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଦସ୍ତଖେସ କର ନାହିଁ । ସେବେ କେହି ଉତ୍ସାହ ପ୍ରକାଶକ (ପକ୍ଷୀସର) ଏ ଗ୍ରହରୁ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ସମ୍ବରଣ ପାଇଁ ସାର ସତ୍ରହ କରିବାକୁ ଅବେଦନ କରିବି, ବ୍ୟକ୍ତସାୟ ଦୃଷ୍ଟିରେ ମୁଁ ସେ ପ୍ରସାଦକୁ ବିବେଚନା କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଅଛି ।

ପରିଶେଷରେ ଯେଉଁ ପରାମରଶ ପରମେଶରଙ୍କ କରୁଣାରୁ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷର ସକଳନ ଓ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଡ୍ରେଶା ପ୍ରଦେଶର ସଗଠନ କରି କ୍ରମଶା ଅଗ୍ରବର ହୋଇ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଗତି କରିଥିଲା, ସେହି ବିଶଳିତାକୁ କରୁଣାରୁ ସମସ୍ତ ବାଧାଦ୍ୱୟା ଅଣ୍ଟିତ ହୋଇ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ ସକଳନର ଓ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଗଠନର ପୂର୍ବି ସମସାମ୍ୟକ ହେଉ । ଓଡ଼ିଆ ଜାତି ଓ ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଜାତି ଓ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଭାଷା ଚାପେ ଜନତରେ ପ୍ରକଳ୍ପା ଲାଭ କରୁ । ପ୍ରଦୂଷ ଭବେଶ ସିକି ହେଉ ।

୩୦ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ଶାନ୍ତିଃ ।

ଭାଷାକୋଷ ଅଶ୍ରମ

ବନ୍ଦେଶ

୧୯୩୪ ଜୁନ ମାସ

ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପରିଚୟ

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷ ସଙ୍କଳନରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅଭିଜ୍ଞାନଗ୍ରହ,
ଗ୍ରନ୍ଥକାରମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ ।

M. W.—ମନଥର ଶିଳାମୁଦ୍ରକ କୃତ ସ୍ୱର୍ଗ-ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନ ।

Kirtikar—ଉଦ୍‌ବ୍ରତ ଜାତିକାରଙ୍କର 'Indian Plants'

(ଭାବଗୟ ଉଚ୍ଛବି) ।

Apte—ପ୍ରୋଫେସର ଆପ୍ରେକ୍ସର Practical Sanskrit—English Dictionary (ସ୍ୱର୍ଗ-ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନ) ।

Beams—Comparative Grammar of four Indo-Aryan languages (ମୂସ ସାହେବଙ୍କ ଭାବଗୟର ବ୍ୟାକରଣ) ।

Chambers' Twentieth Century Dictionary—

ମେର୍ମର୍କର ବଂଶ ଶତାବ୍ଦୀ ର ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନ ।

Haines—ଦାଏଲ୍ ସାହେବଙ୍କ Botany of Bihar and Orissa (ବିହାର-ଓଡ଼ିଶାର ଉଚ୍ଚିତତ୍ତ୍ଵ) ।

Howells—ପାସ୍ତ୍ର ହବେଲ୍, ସାହେବଙ୍କ ଅପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ-ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନର ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ।

Fallon—ଉଦ୍‌ବ୍ରତ ପାଲନ୍ ସାହେବଙ୍କ ହିନ୍ଦୁଯୁଦ୍ଧ-ତକ୍ରିନ୍ଦ୍ରିୟ ।

Sir George Greierson—Linguistic Survey of India (ଗ୍ରୀୟିରସନ୍ ସାହେବଙ୍କ ଭାବଗୟ ଭାଷାବିମୂର୍ତ୍ତିର) ।

Grundy—ପାସ୍ତ୍ର ଗଣ୍ଠ ସାହେବଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ-ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନ ।

Parker—Elements of Astronomy—ପାର୍କର ସାହେବଙ୍କ ରଙ୍ଗଜଭାଷାର ଜ୍ୟୋତିଷ ପ୍ରକ୍ରିୟା ।

Prothero—Short Primer of Indian History—

ପ୍ରୋଥେରେ ସାହେବଙ୍କ ଇଂରଙ୍ଗ ସମ୍ପିଦ୍ର ଭାବର ଇତିହାସ ।

ଗୋପିନାଥ ନନ୍ଦ; ନନ୍ଦ—ଗୋପିନାଥ ନନ୍ଦଙ୍କ ଓଡ଼ିଆ 'ଶଦତଭ୍ରବୋଧ' ଅଭିଧାନ ।

ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାକୋଷରେ ଉଚ୍ଚତ ଶିଶ୍ପପ୍ରୟୋଗର ଗ୍ରନ୍ଥକାରମାନଙ୍କର ନାମ ଓ ସାଙ୍କେତିକ ଚିହ୍ନ ।

(ଦ୍ରୁଷ୍ଟବ୍ୟ—ଗ୍ରନ୍ଥମାନଙ୍କ ନାମ ଯଥାସ୍ଥାନରେ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା)
ଅର୍ଥୁତ, ଅର୍ଥୁତାନନ୍ଦ—କଟକି ଜିଲ୍ଲାର ନେମ୍ବାଲଗାଦିର ମନ୍ଦିର
ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଅର୍ଥୁତାନନ୍ଦ ଦାସ ।

ଅଜୟତନ୍ତ୍ର—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ରାୟ ବାହାରୁ ଅଜୟତନ୍ତ୍ର ଦାସ ।

ଅରମନ୍ତ୍ର—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଅରମନ୍ତ୍ର ସାମନ୍ତ୍ରିତ ଦାସ ।

ଉତ୍ତଳ-ସାହୁତ୍ୟ—ଶା ବିଶନାଥ କରଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ ପତ୍ର ।

ଉତ୍ତଳ ସେବକ—ସମଲୟରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଓଡ଼ିଆ ସମାଦରଣ ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ପ୍ରାଚୀନ କବି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମ୍ପର୍କ ବିଲଦେବ ରଥ ।

କୁନ୍ତଳା; କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ—ଶାମତ କୁନ୍ତଳାକୁମାରୀ ଦେବୀ ।

କୁଳମଣି—ପଣ୍ଡିତ ଶା କୁଳମଣି ଦାଶ ।

କୃପାର୍ଥିକ—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ କୃପାର୍ଥିକ ମିଶ୍ର ।

ଗଙ୍ଗାଧର—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ କବି ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ।

ଗନ୍ଧଜାତବାରିମା—ତାଳରେରରୁ ପ୍ରକାଶିତ ସାପ୍ରାହିକ ପତ୍ର ।

ଜ୍ୟୋତିଷସାର ରହାବଳୀ—ବାଇକୋଳ ମହାପାତ୍ରକ ଜ୍ୟୋତିଷପ୍ରକ୍ରିୟ ।

ଜ୍ୟୋତିଷ—ଜ୍ୟୋତିଷମୋହନ ଦାସଙ୍କ ବଜାଲାଭାଷାର ଅଭିଧାନ ।

ବିଶନାଥ ବାବା—ବିଶନାଥ ବାବାଙ୍କ ରତ୍ନ ମହିମାଧର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନିକ ପ୍ରକ୍ରିୟ ।

ବିଶକୋଷ—ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ବିଶକୋଷ ପ୍ରକାଶିତ ବଜାଲା 'ବିଶକୋଷ' ।

ଯୋଗେଷ୍ଠନ—ରାୟ ବାହାରୁ ଯୋଗେଷ୍ଠନ ରାୟ ବିଦ୍ୟାନିଖ ସକଳକ
'ବଜାଲା ଶଦକୋଷ' ।

ପ୍ରକୃତବାଦ—ଶାମୁକ୍ର ସମକମଳ ବିଦ୍ୟାଲଙ୍କାରଙ୍କ ପ୍ରକାଶିତ ସତ୍ତ୍ଵ ବଜାଲା
'ପ୍ରବୃତବାଦ ଅଭିଧାନ' ।

ହିନ୍ଦୀ ଶଦଷାଗର—କାଶୀ ନାଗଭାପନ୍ଧରଣୀ ସରଙ୍ଗ ପ୍ରକାଶିତ ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାର
ବୃଦ୍ଧ ଅଭିଧାନ ।

ସୁତଳତନ୍ତ୍ର—ସୁତଳତନ୍ତ୍ର ମିଶ୍ର ସରଳ ବଜାଲା ଅଭିଧାନ ।

ଗାଙ୍ଗଲ—The Student's Bengali and English

Dictionary (ଶ. ଗାଙ୍ଗଲଙ୍କ ବଜାଲା-ରଙ୍ଗଜ ଅଭିଧାନ) ।

ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ—ଶା ନଗେନ୍ଦ୍ରନାଥ ସେନ୍ ଗୁପ୍ତଙ୍କ ବଜାଲା 'ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ଶିକ୍ଷା' ।

ସମର୍ଥକୋଷ—ଶା ରାୟ ପ୍ରକାଶିତ ବଜାଲା 'ସମର୍ଥ
କୋଷ' ଅଭିଧାନ ।

ଶଦକଳତ୍ତମ—ବଜାଲାରରେ ମୁଦ୍ରିତ ସ୍ୱର୍ଗ ଅଭିଧାନ ।

A. T. Dev—ଆସୁତୋଷ ଦେବଙ୍କ ଇଂରଙ୍ଗ-ବଜାଲା ଅଭିଧାନ ।

ବାମନାରୟଣ ଲାଲ—ରଙ୍ଗଜ-ହିନ୍ଦୀ ଅଭିଧାନ ।

ଓଡ଼ିଆ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ, ହରେକୁଣ୍ଠ—କବିରାଜ ହରେକୁଣ୍ଠ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ ।

ଓଡ଼ିଆ ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣକଳତ୍ତମ—ବ୍ରଜବନ୍ ପ୍ରିପାଠିଙ୍କ ସଙ୍କଳନ ପ୍ରକ୍ରିୟ ।

Wilson—ଶିଲ୍ପନ୍ ସାହେବଙ୍କ କୃତ ସ୍ୱର୍ଗ ଅଭିଧାନ ।

ଗୋପାଳକୃଷ୍ଣ—ଗଞ୍ଜାମର ପ୍ରାଚୀନ କବି ।

ଗୋଲୋକ—ଅପ୍ରକାଶିତ କାବ୍ୟ ରନ୍ଦ ରେଖାର ଅଧିକାକ କବି ।

ଚକିତ—ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଚକିତ ରଜିମର ରାଜାସାହେବ ।

ଚିନ୍ତାମଣି—ଶାମୁକ୍ର ଚିନ୍ତାମଣି ଆଶ୍ୟଦ ।

ଚିନ୍ତାମଣି—ନବବର ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି ।

ଜଗନ୍ନାଥ—ଭକ୍ତବନ୍ଦ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାଶ ।

ଜଗବନ୍ଦ—ଶାମୁକ୍ର ଜଗବନ୍ଦ ସିଂହ ।

ଭାରଣୀ—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଭାରଣୀରରଣ ରଥ ।

ତୁଳସୀ-ବିନମ—ତୁଳସୀର ରାଜା ବିନମଦେବଙ୍କ କୃତ ତୁଳସୀଦାସଙ୍କ
ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାଗୁଣ ଆଦିକାଣ୍ଡର ପଦ୍ୟାନ୍ତୁବାଦ ।

ଦନା (ନେ)ଇ ଦାସ—ଦନେଇ ଦାସଙ୍କ ରତ୍ନ ପହଳ ।

ଦାଶରଥ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଦାଶରଥ ଦାସ ।

ଅନକୃଷ୍ଟ—ଭକ୍ତବନ୍ଦ ଆନକୃଷ୍ଟ ଦାସ ।

ଦେଖିବା—ବୁଦ୍ଧପୂରର ପ୍ରକାଶିତ ଦେଖିବା ।
ନନ୍ଦବିଶୋର—ସ୍ଵରୀୟ କବି ନନ୍ଦବିଶୋର ରଚନା ।
ନନ୍ଦେ—ସ୍ଵରୀୟ ଗୋପୀନାଥ ନନ୍ଦକ ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ।
ନାଶୟଣ—କବି ନାଶୟଣ ଦାସ (ହରବଣ)
ମାଲକଙ୍ଗ—ଶ୍ରୀ ମାଲକଙ୍ଗ ଦାସ ।
ମାଲମଣି—ସାକ୍ଷପୂରର ପଣ୍ଡିତ ମାଲମଣିମଣି(ଭକ୍ତିଧ୍ୟାତ୍ମକ, ପ୍ରେମଚରଣିଶି)
ପଞ୍ଚମୁତ—କଟକ ଟ୍ରେଡ଼ିଂ କମ୍ପାନିକ ପ୍ରକାଶିତ ପରିଚାଳନା ।
ପୀତାମର—କବି ପୀତାମର ଦାସ (ନୃସିଂହ ପୁରାଣ) ।
ପୀତାମଣ୍ଡ—ଶ୍ରୀ ପୀତାମଣ୍ଡ ଦେବୀ ।
ପ୍ରତାପ—ପ୍ରାଚୀ ସମ୍ରିତ ପ୍ରକାଶିତ ଶଶିଶେଖା ।
ପ୍ରାଚୀ—କଟକ ପ୍ରାଚୀମଣିତ ପ୍ରକାଶିତ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା ।
ପ୍ରାଣମୋହନ—ସ୍ଵରୀୟ ପ୍ରାଣମୋହନ ଆର୍ଯ୍ୟ ।
ପକାର, ପକାରମୋହନ—ସ୍ଵରୀୟ ପକାରମୋହନ ସେନାପତି ।
ବଳରତ୍ନ—ବାମଣ୍ୟାର ବଢ଼ିବୁମାର ବଳରତ୍ନ ଦେବ ଗ୍ରନ୍ଥାବଳୀ ।
ବଳରମ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ବଳରମ ଦାସ (ରମାଯଣ) ।
ବ. କେ. ପୁ.—ବିଷ୍ଣୁ କେଶ୍ଵର ପୁରାଣ ।
ବିନାୟକ—ପଣ୍ଡିତ ଶ୍ରୀ ବିନାୟକ ମିଶ୍ର ।
ବିଶ୍ଵନାଥ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ବିଶ୍ଵନାଥ ଶୁଣିଆ (ବିଚିତ୍ରବରମାୟଣ) ।
ବିଶ୍ଵନାଥ ବାବା—ମହିମା ଧର୍ମୀ ସମ୍ବ୍ୟାସୀ ଶ୍ରୀ ବିଶ୍ଵନାଥ ବାବା
ବିଷ୍ଣୁ କେଶ୍ଵର ପୁରାଣ—ପ୍ରାଚୀ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳା ।
ବ୍ରଜନାଥ—ବ୍ରଜନାଥ ବଢ଼ିଜେନାନ୍ଦ ପ୍ରଣିତ ସମରଚରଙ୍ଗ ।
ଭକ୍ତିଦାସ, ଭକ୍ତିରଣ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଭକ୍ତିରଣ ଦାସ ।
ରଙ୍ଗ—କବି-ସ୍ମରାଟ ଉପେକ୍ଷା ରଙ୍ଗ ।
ଶ୍ରୀମା—ଶ୍ରୀମା ଧୀବର (କପଟପାଶ) ।

ରକାଶାତରଣ—ଶ୍ରୀ ସାହେବ ଶ୍ରୀ ରକାଶାତରଣ ପଢୁନାୟକ ।
ଭୂପତି—ପ୍ରାଚୀ ଗ୍ରନ୍ଥମାଳାର କବି ଭୂପତି ପ୍ରଣିତ ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୁତ ।
ମଦନମୋହନ—ଶ୍ରୀକୃତ୍ତୁ ମଦନମୋହନ ପଢୁନାୟକ (ଭାର୍ତ୍ତଦର୍ଶନ) ।
ମତ୍ତ—ମତ୍ତସହିତା ।
ମହାଦେବ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ମହାଦେବ ଦାସ (ମାର୍କଣ୍ଡେସ୍ ପୁରାଣ) ।
ମଧୁସୁଦନ—ଉତ୍ତର କବି ସ୍ଵରୀୟ ମଧୁସୁଦନ ରାତ୍ରି ।
ସଶୋବନ୍ତ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ସଶୋବନ୍ତ ସିଂହ ।

(ପ୍ରେମରତ୍ନ ବ୍ରଦ୍ଧିଗୀତା)

ରଜକିଶୋର—ଉତ୍ତର ଶ୍ରୀ ରଜକିଶୋର ନନ୍ଦ ।
ରାଧାଚରଣ—ଉତ୍ତର ରାଧାଚରଣ ପଣ୍ଡିତ ।
ରାଧାନାଥ—କବିବର ସ୍ଵରୀୟ ରାଧାନାଥ ରାମ୍ୟ ।
ରାଧମୋହନ—ଚିକିତ୍ସା ରାଜା ରାଧମୋହନ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ଦେବୀ ।
ରାମଦାସ—ପ୍ରାଚୀନ କବି ରାମଦାସ (ଦାର୍ଢିତାରତ୍ନ) ।
ରାମଶଙ୍କର—ସ୍ଵରୀୟ ରାମବାହୁର ରାମଶଙ୍କର ରାମ୍ୟ ।
ଶିଶୁଶଙ୍କର—ପ୍ରାଚୀନ କବି ଶିଶୁଶଙ୍କର (ଭଣ ଅରଳାଶ) ।
ସତ୍ୟସମାଗର—କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ସାପ୍ତାହିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ।
ସମାଜ—କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଦେଖିକ ସମ୍ବାଦପତ୍ର ।
ସହକାର—କଟକରୁ ପ୍ରକାଶିତ ମାସିକ ପରିଚାଳନା ।
ସାରଳା—ପ୍ରାଚୀନ କବି ସାରଳା ଦାସ (ମହାଭାରତ) ।
ସୁତଳ ଦେବ—ବାମଣ୍ୟାର ରାଜା ସ୍ଵରୀୟ ରାଜା ସର୍ବ ବାସୁଦେବ
ସୁତଳ ଦେବ ।
ସୋନପୁର—ସୋନପୁର ମହାରାଜା ସର୍ବ ଶରମିତୋଦୟ
ସିଂହ ଦେବ ।

ଓଡ଼ିଆ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ଭିତାରଣକୁ ରଂଗାଳ ଅଷ୍ଟରରେ ଅଷ୍ଟଗନ୍ଧାକରଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ବର୍ଣ୍ଣମାନଙ୍କର ପରିଚୟ ।

LETTERS & SOUNDS USED IN THE ENGLISH TRANSLATION OF THE WORDS
IN THIS WORK.

ଓଡ଼ିଆ ଅଷ୍ଟର	Capital	Small	ଓଡ଼ିଆ ଅଷ୍ଟର (ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁ)	Capital	Small
ଅ	A	a	କ	K	k
ଆ	ଆ	ା	କ୍ଷ	Ksh	ksh
ଇ	I	i	ଖ	Kh	kh
ଈ	ଈ	ି	ଗ	G	g
ଉ	U	u	ଘ	Gh	gh
ୟ	ରୁ	ରୁ	ନ	N	n
ର	Ru	rୁ	ଚ	Ch	ch
ହ	Rୁ	rୁ	ଚ୍ଛ	Chh	chh
ଙ୍ଗ	ଲୁ	ଲୁ	ଜ	J	j
ଏ	E	e	ଝ	Jh	jh
ଏସ	ଐ	ai	ନ୍ତ	N	n
ଓ	O	o	ତ	T	t
ଅ	ଆ	ାୟ	ତ୍ତ	Th	th
(ଅନ୍ତର୍ବାର)	—	m	ତ୍ତ୍ତ	D	d
(ବିର୍ଗ)	—	ବ	ତ୍ତ୍ତ୍ତ		

ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର	Capital	Small	ଓଡ଼ିଆ ଅକ୍ଷର	Capital	Small
ର	—	ର୍ଦ	ର	Bh	bh
ତ	Dh	ଧ୍ର	ମ	M	m
ତ	—	ରଧ୍ବ	ସ	J	j
ଶ	N	ନ୍ତ	ସ୍ବ	Y	y
ତ	T	t	ବ	R	r
ଥ	Th	th	ଚ	L	l
ଦ	D	d	ଛ	L	l
ଧ	Dh	dh	ଅବର୍ଗ୍ୟକ ବା ଓ	W or V	w or v
ନ	N	n	ଶ	S	s
ପ	P	p	ଷ	Sh	sh
ଫ	Ph	ph	ସ	S	s
ବ	B	b	ହି	H	h

ଏ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ବ୍ୟକ୍ତତ ସାଙ୍କେତିକ ଅଶ୍ଵର ଓ ଚିହ୍ନମାନଙ୍କ ପରିଚୟ ।
ABBREVIATIONS USED IN THIS WORK WITH THEIR MEANINGS.

ଲରିଥା = ସମ୍ବଲପୁର ଓ ଛାତ୍ରଶିଳ୍ଗକୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବହୃତ ଉପରୀଷା ।	
ଶିଶୁବଚନ, ଶିଶୁଗୀତ, ଶିଶୁରଙ୍ଗନ = ଶିଶୁମାନଙ୍କ ମନୋରଙ୍ଗନାର୍ଥ ବୋଲ୍‌ଯିବା ବା ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଭାବାରୁତ ବଚନ ବା ପଦ ।	
ସ = ସମ୍ବୂଧ ଭାଷା ।	
ସଙ୍ଗୀତ, ପ୍ରାଚୀନ ସଙ୍ଗୀତ — ପ୍ରାଚୀନ ଓଡ଼ିଆ ସଙ୍ଗୀତ ।	
+ ସଙ୍କର୍ତ୍ତା = ସଙ୍କର୍ତ୍ତା ପ୍ରତ୍ୟେ ।	
+ ସମ୍ବନ୍ଧ = ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥ ପ୍ରତ୍ୟେ ।	
ସଦ୍ବିନ୍ଦୁ = ସଦ୍ବିନ୍ଦୁମାନ ପଦ ।	
ସହଚର = ମୂଳ ଶବ୍ଦର ସହଚର ଶବ୍ଦରୁପେ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ବା ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ ।	
ସାନ୍ତୁଳୀ = ସାନ୍ତୁଳମାନଙ୍କ କଥିତ ଭାଷା ।	
ଶ୍ଵୀ = ଶ୍ଵୀନିଙ୍କ ।	
+ ସାର୍ଥେ = ଶବ୍ଦର ମୌଳିକ ଅର୍ଥରେ ସ୍ଵକ୍ଷ୍ଵ ପ୍ରତ୍ୟେ ।	
ହୁ = ହୁନୀ ବା ହୁନୁଷ୍ଠାନ ଭାଷା ।	
ହେତୁ = ହେତୁ ଭାଷା ।	
ଏବ = ଏକବଚନ ।	'ବ = ଦ୍ଵି ବଚନ ।
ଏମ = ପ୍ରଥମ	'ପୃ = ଦ୍ଵି ଜୟ
ଏସ୍ମୁ = ତୃତୀୟ	ର୍ଥ = ଚର୍ବି
ଏମା = ପ୍ରଥମା ବିଭକ୍ତି ।	'ଯ୍ୟା = ଦ୍ଵି ଜୟା ବିଭକ୍ତି ।
ଏଯ୍ୟା = ତୃତୀୟା ବିଭକ୍ତି ।	ର୍ଥୀ = ଚର୍ବୀ ବିଭକ୍ତି ।
ଏମୀ = ପଞ୍ଚମୀ ବିଭକ୍ତି ।	ତ୍ର୍ଣୀ = ଷଷ୍ଠୀ ବିଭକ୍ତି ।
ଏମୀ = ସପ୍ତମୀ ବିଭକ୍ତି ।	
+ (ସକ୍ରି ଚିହ୍ନ) = ପରାମର ସ୍ଵକ୍ଷ୍ଵ ହେବା ଦୂର ଶବ୍ଦ ବା ଧାରୁ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସ୍ଵକ୍ଷ୍ଵଚିହ୍ନ ।	
= (ସମାନତାଙ୍କପକ ଚିହ୍ନ) = ଧାରୁ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେ ମିଶି ବା ଦୂର ପଦ ମିଶି ନିଷ୍ଠନ ହେବା ଶବ୍ଦ ବା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ କମ୍ପା ଧାରୁର ଅର୍ଥ ।	
? (ପ୍ରଶ୍ନ ସୁଚକ ଚିହ୍ନ) = ସନ୍ଦେହ ସ୍ଥଳରେ ପ୍ରସତ ଚିହ୍ନ ।	
- (ତାତ୍ତ୍ଵ) = ପରାମର ଅବକତ ଦୂରକିଣି ଶବ୍ଦ ବା ଶବ୍ଦ ଓ ଅର୍ଥ ବା ଦୂରକିଣି ଭାବ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧକାପକ ଚିହ୍ନ ।	
! (ବିଷ୍ଵପ୍ତୁତକ ଚିହ୍ନ) = ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ବାକ୍ୟ, ଶବ୍ଦ ବା ବିଷ୍ଵପ୍ତୁ	

Etc; etc. = Please refer to the word preceding and its connected words in their proper places in alphabetical order in this Dictionary.

See = Please refer to the preceding word.

- Algebra
- Arithmetic
- Astrology
- Astronomy
- Botany
- Geography
- Geometry
- Logic
- Mathematics
- Medicine
- Philosophy

=Technical words used in
the said sciences.

ବୁଦ୍ଧିତାନ୍ତ୍ର

ଓଡ଼ିଆ ଶାସକାଣ୍ଡ ।

ଦ—ହ—ଅଞ୍ଚାଦଶ ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ; ତ ବର୍ଗର ଛୁଟୁବର୍ଣ୍ଣ । ଏହାର
Da ଉଚ୍ଚାରଣ ସ୍ଥାନ ଦିନ୍ଦୁ—The 18th consonant
ଦ pronounced with the help of the teeth;
ହ corresponding to English 'th' as in 'bathe'.

[ହୁ—ଏହି ଅନ୍ତରର ଉପର ଅଂଶ ଦହନରୁ ଉପରେ
ଦୋଢ଼ିଥି ହୋଇଥିବା ପଳମ ଆବୃତ୍ତିବିଶିଷ୍ଟ ଥିବାରୁ
ଅଧିକମାନେ ପିଲ୍ଲମାନଙ୍କୁ ଏହି ଅନ୍ତରକୁ ଲେଖିବାକୁ ଶିକ୍ଷାଦେବା
ସମୟରେ ଦହନରୁ ଥିବା 'ଦ' ବୋଲି କହିଥାଅନ୍ତି ।]

ପୁ—ବିଶେଷବାଚକ ପ୍ରତ୍ୟୁ (ଅର୍ଥ) ଦାତା; ଯେ ଦିଏ—
(ଦା—ହୁ) A suffix meaning 'giver'.

[ଦୁ—ଦା ଧାରୁ ନିଷନ୍ତ ଏହି 'ଦ' ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ୟ ଶକ ପରେ
ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ । ଯଥା—ଧନଦୁ, ବରଦୁ, କଳଦୁ, ବାରଦୁ, କରଦୁ
ଇତ୍ୟାଦି । ଏହାର ଶୀଳିଙ୍ଗରେ ଦା ହୁଏ । ଯଥା—ଧନଦା, ବରଦା,
ମୋକ୍ଷଦା ଇତ୍ୟାଦି ।]

ସ. ବ. (ଦା ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ)—୧। ପବତ—
1. Mountain.

, । (+ଭବ. ଅ) ଦାନ—2. Gift.

କ । କ୍ୟାଗ—3. Act of relinquishing.

ଚ । (ଦୋ ଧାରୁ = ଛେଦନ କରିବା + ଭବ. ଅ)—
ଛେଦନ—4. Cutting.

ଖ । ଭାଗ କରିବା—5. Dividing.

ଗ । (ଦା + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) ଦାତା—
6. Giver; a bounteous man.

ହ । (ଦୋ ଧାରୁ = ଛେଦନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ)—
ପହା; ଭାର୍ଯ୍ୟ—7. Wife.

ସ. ବଣ. (ଦେ ଧାରୁ = ଶୋଧନ କରିବା + କର୍ମ. ଅ) —ଶୁଦ୍ଧ—
Pure; purified.

ଦେ. ବ. (ଶିଶୁବଚଳ; ସ. ଦୁଷ୍ଟ; ଡେଅ ଦୁଧର ସ୍ମେପ)—
୧। ମାତୃପୁନ—1. Mother's breast.

୨। ସ୍ରୁଦ୍ଧ; ଦୁଷ୍ଟ—2. Milk from the mother's
breast.

୩। ଦାଥ (ଦେଖ) —3. Da-a (See)

ଦେ. ଅ. (ଜମିଦାର ଓ କରିରାଥ; ସାଙ୍କେତିକ) —୧। ଦଖଲ—
1. An abbreviation used to denote
possession.

୨। ଦଖଲକାର—2. An abbreviation for a
person in possession.

(ଯଥା—୨୫ ନମ୍ବର ଜମି । ଦ । ରାମ ପରିଭା ।)

୩। ଦନ୍ତି; ଦନ୍ତିଶରେ—3. To the south.

(ଯଥା—ଏ ଜମିର ଚର୍ଚିଦବରେ । ଦ । ମନ୍ଦୁ ବାର ।)

ଦଅ—ଦେ. ବ—ଗଞ୍ଜା ଓ ତାଥଙ୍ଗେଳରେ ଦଶବିନ୍ଦୁ ସ୍ଥିବା କାଗଜ—

Da-a The playing card having 10 points or
ଦହଲା tips on it.

(ଦହ, ଦଥଲ, ଦହଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଅତ୍ତ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦବଟ) —ପ୍ରଧାନ ଦ୍ୱାରରେକ—

Da-ardha The chief door-keeper.

ଗୁରଗୋଟ ଅଣ ଦୁହଲ କର
ପଥତ ଦେଇ ଦକ୍ଷ ଅଗୋର । ପ୍ରାଚୀ ନନ୍ଦରିତ ।

ଦଅଣ—ଦେ. ବ—ମଥାଭର୍ତ୍ତା ଜାଲର ଘାଇରେ ବା ଅଗରେ ଯେଉଁ

Da-angha ଦକ୍ଷତାରେ ଗୋଡ଼, ମାଟ ବା ସୀଧାଗୁଲି ମାଳପର ବନ୍ଦା
ହୋଇ ଥାଏ—A string at the fringe of
a casting net in which pebbles, earthen
or leaden pellets are strung together.

ବିଶ୍ୱାରଣ ରେବେ ଅପର ସୃଷ୍ଟାରେ ସ୍ତର ୧ ତଳ୍କ'ର ଅଷ୍ଟଙ୍କ ମାତ୍ରା ଏବଂ ତଳ୍କ'ର ଅଷ୍ଟଙ୍କ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିବେ ରଖା କରନ୍ତି ନାହା । ଅପର ୧ ବା ୨ ତଳ୍କ'ର ଦୌଷିଷିକ ରେବେ ଏ ଉପାକୋଷରେ ନ ମିଳିବ, ରେବେ ସେହି ଶବ୍ଦ ଯାଏ ସଥାପନେ ତଳ୍କ'ର ତ୍ୟାଗ ବା ବର୍ଷ ବା ମାତ୍ରାପ୍ରତି ଶବ୍ଦ ଗୋଟିବାର ହେବ । ପଥ—‘ଗାର’ ନମିଲେ ‘ଗାର’ ରୋଜିବେ; ‘ରୁଥ’ ନମିଲେ ‘ରୁଥ’ ରେବେ; ‘ମରୀ’ ନମିଲେ ‘ମରୀ’ ରେବେ; ‘ଅରବତ’ ନମିଲେ ‘ଅରବତ’ ରେବେ ।

ଦିଅଶା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦମନକ)—୧ । ସ୍ଵବାସପତ୍ରକଣ୍ଠିଷ୍ଠ ଶାକ—
Da-aññik ଶୁଳ୍କ ବିଶେଷ—1. Artemisia Indica; Artemisia
(ଦିଅଶା—ଅନ୍ୟରୂପ) Chinensis; Artemisia Latifolia;
ସ. ଦମନ, ଗନ୍ଧୋହଟ, ପ୍ରତ୍ତିକଟା Thyme.
ଦୋଲା ଦିଅଶା
ତେ. ଦମନମୟ
ଦୋଲା, ଦୋଲାଶାକ—

[ଦ୍ୱ—ଏହାର ପରିପର ପକ୍ଷ ଛିନ୍ଦ୍ର; କିମ୍ବୁଷ୍ଟ ଲୈମଶ । ଅନ୍ୟ ଏକ
ଜାଗ୍ରୁ ଗନ୍ଧକୁ ରେବିଦିଅଶା ବୋଲିଯାଏ । ତହିଁର
ସ୍ଵେଚ୍ଛା ନାମ ନାଗଦିମନକ, ବଜାଳା ନାଗଦନା,—ତହିଁର ପକ୍ଷ
ରେପ୍ତା ଓ କିମ୍ବୁଷ୍ଟ ଦର୍ଶନିମଶ; ତହିଁର ଇଂରାଜ ନାମ—
Artemisia Vulgaris]

’ । ସେବିଯାର ପରି ଏକପ୍ରକାର ଫୁଲ କାହିଁ—
2. A kind of flower-plant like Rosa
Moschata.

” । ଶୀ—ଶୀଲେକମାନକର ନାମବିଶେଷ—

(ଦିଅଶା—ଅନ୍ୟରୂପ) A name given to females.

ଦିଅଶା ରୈରି—ଦେ. ବି—ତେଣୁ ଶୁଳ୍କ ପକ୍ଷରେ ଅନୁଷ୍ଠାନିକ ବିହିକର
Da-aññik chorî ‘ଦମନକ ତତ୍ତ୍ଵଶାସନ’ ଯାତ୍ରା—Name of a
[ଦିଅଶା ରଙ୍ଗା(ରୋ)ଇ—ଅନ୍ୟରୂପ] festival observed
in the temples of Bishnu on the 14th day
of the lunar month of Chaitra.

[ଦ୍ୱ—ଶାକୁଷି ବଳସମଜ ସହିତ ମଥୁରା ବଳୟ କରିଥିବା
ସମୟରେ କଂସର ଭୂଦ୍ୟାନରେ ପଶି ଦମନକ ବା ଦିଅଶା ଗର
ରେବି କରିଥିବା ଭୂପାଣୀନାର ସୁରକ ସ୍ବରୂପ ଏହି ଯାତ୍ରା
କରିଯାଏ ଓ ସେଥିପାଇଁ ନାଗଦିଅଶାକୁ ରେବି ଦିଅଶା ବୋଲିଯାଏ ।
ପୁଣ୍ୟ ଜଳା ପଞ୍ଚାରସର ଓ ଘୋରତ୍ତା ଗ୍ରାମରେ ଏହିନ ଖୁବ୍
ଆହୁମର ସହିତ ଏହି ଯାତ୍ରା ହୁଏ ।

ପୁଣ୍ୟକାଳରେ ଦମନକ ନାମର ଜଣେ ଦେବିଦ ସମ୍ମଦ ମଧ୍ୟରେ
ବିଚରଣ କରି ଲୈକାନ୍ତ ବଡ଼ କଷ୍ଟ ଦେଉଥିଲା । ଶାରଗବାନ,
ମସ୍ତ୍ୟରୂପ ଧରି ଦେବିଦିକୁ କୁଳକୁ ଟଣି ଥିଲି ସହାର କରିଥିଲେ ।
ସେଠାରେ ସୁରକାରୀ ଜାତ ହେଲା । ତଳ୍କ' ଭଗବାନ ଏ ତଳ୍କ'କୁ
ବନମାଳା ସହିତ ଧାରଣ କରେ । ତେଣୁ ଶୁଳ୍କ ତତ୍ତ୍ଵଶାସନ ଦିନ
ଦ୍ରିକ୍ଷ୍ୟ ଦେବିଦ କହିବ ହୋଇଥିବାରୁ ତଳ୍କ' ତତ୍ତ୍ଵଶାସନ ଦମନକ
ତତ୍ତ୍ଵଶାସନ ବୋଲି ଖ୍ୟାତ । ତେଣୁ ଶୁଳ୍କ ସ୍ଵେଦଶୀ ଦିନ
ଦ୍ରିକ୍ଷ୍ୟମାନେ ତଳ୍କ' ତତ୍ତ୍ଵଶାସନ କରି ଶାରଗବାନଙ୍କ ମସ୍ତ୍ୟରେ ଅର୍ପଣ
କରିବାକୁ । ଏହା ଦିଅଶାରୈର ଯାତ୍ରା । ମଦନ ମୋହନ-ଶାର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ ।

ଦିଅଶୁ—ଶ୍ରା (ଶିଶୁରକ୍ଷଣ) ଅ—ଦହ ଦହରୁ (See)
Da-a daatu Daha dahatu (See)

ଦଇ—ଶ୍ରା. ବି—(ସ. ଦିହ; ରୁଲ. ପ୍ରା. ଦହ, ଦଇ)—୧ । ଦହ; ଦିହ—
Dai

ଦହ } ଦିହ } ଦେବିଦ୍ୟାରି, ଦୟାନିଧି ଥାଦ ନାମଧାରୀ
ଦିହ } ଦେବିଦ୍ୟାରି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଡାଇଟା ନାମ—୨. A name by
ଦହ } which persons of the names of Daityāri
ଦହ } and Dayānidhi are called.

ଦଇଆଳ—ଦେ. ବି (ଏହାର ପେଟ ଦିହପର ଶୁଳ୍କ ଥିବାର)—ଶାଖାଶ୍ରୀ
Daiāla କର୍ବର ପଶିବିଶେଷ—The Magpie robin;

ଦଇସ୍ୟାଳ } Copsychus Sularis; the Redstarts
ଦହଥାଳ } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦଯୁଳ } ଦେବିଦ୍ୟାରି
ଦଯୁଳ } ଦେବିଦ୍ୟାରି ରୁଥୁନ୍ତି । ଗୋଡ଼ ଲମ୍ବ; ଲାଗୁଡ଼ ଓ ପକ୍ଷର ଲମ୍ବ
ଦୋଯେଲ; ଦୟାଳ ସମାନ । ପୁଛ, ପକ୍ଷ ଓ ମୁଣ୍ଡ କଳା; ପେଟ ଧଳା ।

ଦେବରୁ ଏ ପକ୍ଷି ସରୁଷରରେ ସିଟି ମାରେ; ମାତ୍ର ଉପରେ ଦୌଡ଼ିଲା
ବେଳେ ଲାଗୁଡ଼ ଟେବିଆଏ; ସ୍ତର ପକ୍ଷି ଧୂମ ବର୍ଣ୍ଣ ।]

ଦଇଗୁଡୁ ଭାତ—ଦେ. ବି (ସ. ଅବୁଧାନ) —ଅବୁଧାନ (ଦେଖ)
Daigurdu bhāta Abyurdhāna (See)
ଆଇବୁଡୋ ଭାତ
(ଦଇଗୁଡୁଭାତ, ଦଇବତୁଭାତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଇତା—ଶ୍ରା. ତେ. ପଦ୍ୟ ବି—୧ । (ସ. ଦେବିଦ) ଶରସ—
Daita 1. Demon.

(ଦଇତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଏ ଲକ୍ଷାଗତରେ ପେଟେ ରହିଥିଲୁ ପଇ
ଶାରଜ ତାହାଙ୍କୁ ନ ରୁଣିବା ।
ବରାଧାର ଚତୁର୍ବୀମୟ ।

” । (ସ. ଦେବିଦ) —ପଦି, ସାମୀ—୨ Husband.
ସରପାଇଁ, ରପାର୍ତ୍ତ ତ, ସୁତ ଦରତ ଭଣେ—ଭଣେ. ପ୍ରେମମୁଖାନିଧି ।

ଦଇତା—ଦେ. ବି—ଶ୍ରା ଜଗବାଥ ମହାପ୍ରଭୁକ ସେବକବିଶେଷ—
Daita A class of Sebaks of the Deity
(ଦଇତାପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) Jagannath.

[ଦ୍ୱ—ଯେଉଁ ଶବର ଜଗବାଥକୁ ପ୍ରଥମେ ପୁଢା କରୁଥିଲେ
ଏହ ଲକ୍ଷ ଦୁଃଖ ମହାଶାଳ ଯାହାଙ୍କଠାରୁ ଜଗବାଥକୁ ସୁଖମେହକୁ
ଅଣିଥିଲେ, ଏମାନେ ତାହାଙ୍କ ନିଶ୍ଚର ବୋଲି କଥୁତ ।]

ଦଇତା ପଶୁପାଳକ—ଦେ. ବି—ଶ୍ରା ଜଗବାଥମହାପ୍ରଭୁ ସେବକ—
Daitā paśupatjaka ବିଶେଷ—A class of Sebaks of the Deity Jagannath.

ଦଇତାରି—ଦେ. ବି (ସ. ଦେବିଦାର) —୧ । କଷ—
Daitāri 1. A name of Bishnu, the enemy
(ଦଇତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) of the demons.
ଅହେ ଆହବାବ ମଧ୍ୟ ଦେବାର—ବୁଝୁ ହ. ମହାବରତ. ଅହ ।

” । (ନାମ) ସରୁଷକୁ ଦିଅଶାକ ନାମ—
2. A name given to males..

୧	ଇ	ଉ	ଚିତ୍ତ	୫	ଏ	ଦସନ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାସିକ ସୁଲ୍ଲାଙ୍ଗର	୩	କ	ଶ, ସ	ଛ	ଇଯୁ	ଉଥ	ତ
୨	ଇ	ଉ	ଚି	ତୁ	ଲୁ	ସ୍ଥେ	ଅକାଶନ୍ତବର୍ଣ୍ଣ ଅନୁମୂର ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁଯୁକ୍ତ ବର୍ଣ୍ଣ	୪	ଖ୍ୟ	ସ	ଟ୍ୟ	ଲାଥ	କ୍ଷ	ନ୍ତୁ

ଦୂରତ୍ବୀ—ଦେ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । (ସ୍ଵ. ଦେତିଥିର ଶୀଳଙ୍ଗ ଦେବିତ୍ୟ)।

Daitunī

ବର ଅତ ଅପକାର ଦୂରତ୍ବୀ—ଅନବୃଷ୍ଟ ରସକଞ୍ଚାଳ ।

୨ । (ସ୍ଵ. ଦ୍ୱାରା) ଦହୁ ବିବାହ ସ୍ତ୍ରୀ; ଦହୁବାଲୀ—

2. A woman selling curd.

ଦଇ ଦଇକା—ଦେ. ବି—ଦହୁଦହୁକା (ଦେଖ)—

Dai daikā

Dabidahikā (See)

ଦଇକନ(ନୀ)—ଗ୍ରା (ପଦଥ) ବି (ସ୍ଵ. ଦେବିତ୍ୟ) —ଦେବିନ୍ୟ; ବିନ୍ୟ; ବିନାତ

Daina (ni)

ନିବେଦନ—Supplication.

[ଦୟିନୀ(ମା)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଗୋଲାର ଅତ ସ୍ନେହରେ,
ଏବନ କର ବାରୁପରେ ।
ଶଶେବନ୍ତ ପ୍ରେମରଦ୍ଵିଗତା ।

ବିଶ—୧ । ଦେବିନ୍ୟୁକ୍ତ—1. Supplicant.

ରହୁ ଅତି ବରୁଣ ଅବ ଦେବେ ମାନ;

ବରନ୍ତ ନତ ପୁତ୍ର କେତେକ ପ୍ରୟୋଗ । ବରୁଣ ମହାଭରତ, ବର ।

୨ । ବିନ୍ୟ—2. Humble.

ଦଇନ କରିବା—ଗ୍ରା. (ପଦଥ) ବି—ଦିଗନ୍ତରଗରେ ପ୍ରସ୍ତରିକା କରିବା—

Daini karibhā

To supplicate; to pray.

(ଦଇନ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ମାଏ ଗୋବ କଲ ମୋତେ ଅଜେବ ଦଇନ ।

ବ୍ୟାକାଥ, ଦୂରେଦୂର ରକ୍ତକଣ୍ଠ ସମ୍ମରଣ ।

ଦଇନ୍ୟ—ଗ୍ରା (ପଦଥ) ବି (ସ୍ଵ. ଦେବିତ୍ୟ)—ଦେବିନ୍ୟ (ଦେଖ)

Dainya

Dainya (See).

ଜର ମୁଦ୍ରା ଶୋକ ସେ ଦେବିନ୍ୟ ଦଇନ୍ୟ ।

ବ୍ୟାହିତ୍ତ ମହାଭରତ, ବର ।

ଦଇବ—ଗ୍ରା. ବି. ଓ ବିଶ (ସ୍ଵ. ଦେବି) —୧ । ଦେବ; ଦିବାତା—

Daiba

1. God; Providence.

(ଦଇବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ଦେବଯୋଗ—

ଦୈବ

2. Accident; chance.

୩ । କର୍ପାଳ; ଶ୍ରାବ୍ୟ—3. Luck.

ଦଇବକୀ—ଗ୍ରା. (ପଦଥ) ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ସ୍ଵ. ଦେବକୀ) —ଦେବକୀ (ଦେଖ)

Daibaki

Debakī (See).

ଦଇବ ଘଟନା—ଦେ. ବି (ସ୍ଵ. ଦେବକିଘଟନା) —ଦେବକିଘଟନା (ଦେଖ)

Daiba ghaṭanā

Daibaghāṭanā (See).

(ଦଇବ ଘଟନା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଇବ ଛଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ—୧ । ସୃଷ୍ଟି ବହୁରୂପ; ଅସାଧାରଣ—

Daiba chhardā

1. Unusual; extraordinary.

(ଦଇବ ଛଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । (ଗାନ୍ଧିବଶେଷ—ଦିବାତା ସାହାର

ହତ୍ତଚାଢ଼ା

ପ୍ରତିକୁଳ ହୋଇଅଛି) ମନ୍ଦରଗ୍ୟ—

ଦଇମାରୀ

2. Unfortunate; unlucky.

୩ । ଦୂର୍ବଳ୍ୟକଳନିତ—3. Due to ill luck.

ଦଇବକୀ ପ୍ରେତ ବ୍ୟାଧ ରହୁଥିଲା

ଧନ ରହ ଦେଇ ତା ପାରେ କେ ଶ୍ରୀରାମ—ବରୁଣ୍ୟ ମହାଭରତ, ଶାନ୍ତି ।

୪ । ଅଳକଣା; ଦୂର୍ଲକ୍ଷଣୟ—4. Evil-omened.

ଦଇବ ଗୁଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ଦିଧାତା ପ୍ରତିକୁଳ ହେବା; ଦୂର୍ବଳ ସହିତ ଦେବାର

Daiba chhardibā

ପୂର୍ବ ଲକ୍ଷଣ ଦେଖାଯିବା—

ଭଗବାନ ବିମୁଖ ହେଯା । Being god-forsaken; irony

ଦୂର୍ବଳ ମାର୍ତ୍ତା ଦେବତାର ଅନ୍ୟରୂପ—of fate; the fates frowning on a

person.

ପୋତ ରେ ଦେବ ଅତ ପ୍ରତିକୁଳ ପାନ୍ଦି—ବ୍ୟାକାଥ, ଶେଷିବାର ।

ଦଇବତ—ଦେ (ପଦଥ) ବି—ସ. (ଦେବତ) —୧ । ଦେବ; ଦେବତା—

Daibata

1. Deity.

ଦୋରଲେ ଏହା ପର୍ବତ ଦୂର ଦଇନିତି

ଦଶ୍ରୁ ତାହାର ଦରିଷ ଉଚତ—ବରୁଣ୍ୟତ୍ତ, ମହାଭରତ, ଆହ ।

୨ । ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Chief or principal person.

ଦୋରିକର ଏମନର

ମହୁ କୁଳ ଦଇନିତି—ଶ୍ରୀରାମ ପୂର୍ଣ୍ଣମ ତତ୍ତ୍ଵାଦୟ ।

ଦଇବରେ—ଦେ (ପଦଥ) ଅ—ଦେବାତ—Accidentally,

Daibare

ଦେବର ପ୍ରେତ ହୃଦୟ ଦଇବରେ

ଦୈବାତ—ପ୍ରତିକୁଳ ଦଇବର ଅବରେ ।

(ଦଇବ ଯୋଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ବରୁଣ୍ୟତ୍ତ, ମହାଭରତ, ବର ।

ଦଇବା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦେବାତ) —୧ । ଅଶ୍ଵରକ—

Daibi

1. Providential.

୨ । ଅପ୍ରତ୍ୟାପିତରୁଷେ ସହିତ—2. Accidental.

ଦେ—୧ । ଦେବତା ପୂର୍ବ ଆହ ଅନୁମୂଳ—

1. Ceremonies or rituals to propitiate the Gods.

୨ । ଦେବପଥକା—2. Accident; Divine visitation.

ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦେବାତ) —ଦଇବେ (ଦେଖ)

Daibe (See).

ଦଇବେ—ଦେ. କି. ବିଶ—(ସ. ଦେବାତ) —୧ । କତାହ—

Daibe

1. Suddenly.

ଦୈବାତ—ମହନ ତହିଁ ମୂରିମତ ହୋଇବ ଦଇବେ ବେଶ୍ମନ ପୁରେ ।

କତାହ ବୋକ୍ତବ୍ରାଣ ସକଳ ।

୨ । ଅକୟାତ; ଦେବାତ; ଅପ୍ରତ୍ୟାପିତରୁଷେ—

2. By chance; unexpectedly;

ସେ ଶୟାମ କିମ ବ୍ୟୁ ପର

ଦଇବେ ସେ ଏବା ଗଢ଼ିବ । କତାହାଥ ଶ୍ରାବନ ।

ଦଇଲୁ—ଦେ. ବି—ଦଥ (ଦେଖ)

Dailā

Da-a (See)

(ଦହିଲୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଇ—ପ୍ରାଦେ. (ପଢ଼ିକାତ) ବି. (ସ. ଦେବ) —ଦେଇ (ଦେଖ)

Dau

Deu (See)

ଦହିଲୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟର) ବି—ଦହିଲୁ; ରହୁ—

Dauñārā

Rope.

ଦ୍ୱାତ୍ର—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୁ. ଧାରୁ—ପଳାୟକ; ସ. ଧୋରଣ) —

Daurda ୧। ଶୀଘ୍ର ଗଢି କରିବା; ଧାର୍ଯ୍ୟବା—

ଦୌଡ଼ ୧. Running; going swiftly

ଦ୍ୱାତ୍ର; ଦ୍ୱାତ୍ର ୨। ଧାର୍ଯ୍ୟ; ଧାର୍ଯ୍ୟ—୨. Race.

* । ଶୀଘ୍ରଗଢ଼ରେ ଯାତାୟାତ କରିବା—

3. Swift coming to and going back from a place.

ଦୋଳାରେ ପଛେ ମରୁଁ, ଅଜୁ ତୋ ହୃଦୟରୁ ନିର୍ବନ୍ଧ ଦରତର ରହିଲୁରେ ।
ବିଷୟରୁ ଚିଶୋଭତମ୍ବୁ ସ. ଗରି ।

୪। ଦ୍ୱାତ୍ରିବା ବେଳେ ପାଦଦୟର ଗଢ଼ ପର ପାଦଗୁଲନସ୍ତୁ ବିଶ୍ଵିଷୁ ଏକପ୍ରକାର ବଞ୍ଚୟାମ—୫. A kind of physical exercise in which the legs are moved swiftly.

* । ଶେଷ ସୀମା—୫. Limit.

(ସଥା—ତା ବୁଦ୍ଧିର ଦ୍ୱାତ୍ର କେତେ, ବର୍ତ୍ତିମାନ ଦେଖାଯିବ ।)

୬। ଉପର୍ଯ୍ୟପର ଚେଷ୍ଟା—୬. Striving; repeated endeavour.

ଦ୍ୱାତ୍ର ଧାପଡ଼—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୁ. ଧାବନ) —୧। ଉତସ୍ତୁତଃ
Daurda dhāparḍa ଦ୍ୱାତ୍ରିବା; ଧାପଡ଼; ବେଗରେ ଗଢ଼ (ଦ୍ୱାତ୍ରା ଦ୍ୱାତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା—୧. Race; running about; running hither and thither.

ଦ୍ୱାତ୍ର ଧାପଡ଼ କରିବା—
2. Engagement in a toilsome task or a task necessitating constant movements.

ଦ୍ୱାତ୍ର ଧାପଡ଼ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଏଥାତେ ସେଥାତେ ଧାର୍ଯ୍ୟବା—
Daurda dhāparḍa karibā ୧. To run hither and thither.
ଦୌଡ଼ଧାପ କରିବା ୨। ଅନବରତ ବା ଅବଶ୍ୟାନ୍ତରୁପେ କର୍ମ କରିବା—
2. To toil ceaselessly.

* । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯୋଗାଢ଼ ଓ ପରିଶ୍ରମ କରିବା—
3. To actively engage in making preliminary arrangements for any thing.

ଦ୍ୱାତ୍ର ବଣ୍ଠ—ଦେ. ବ—ବାଣରେ ନିଆଁ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ତହିଁରେ ଖଣ୍ଡ
Daurda bati ହୋଇଥିବା ବାବୁଦୟନ୍ତି ଏକପ୍ରକାର ଲମ୍ବ ବଳିବା—

ପଲାତେ A long fuse attached to fireworks.

ଫଳିତା [ଦୁ—ବାଣରେ ହତାତ୍ ନିଆଁଲାଗି ତାହା ପୁଣ୍ଡିଲେ ବା ନିଆ ଥରିଲେ ପାଖରେ ଥିବା ଲୋକ ପୋଡ଼ି ହୋଇ ମରିବ,
ଏଥୁପାଇଁ ବାଣରେ ଦ୍ୱାତ୍ରିବଣ ଖଣ୍ଡ ଥାଏ । ବାଣୁଆଁ ସେ ବତାରେ ନିଆଁ ଲଗାଇ ଦେଇ ବାଣ ନିକଟରୁ ଦ୍ୱାତ୍ରି କରି ଦୂରକୁ ପଲା ଏ ଓଡ଼ିକୁ ବଜା ଜଳ ଜଳ ବାଣରେ ନିଆଁ ଧର ବାଣ ପୁଣ୍ଡିଲୁ ବେଳକୁ ବାଣୁଆଁ ଖଣ୍ଡଦୂରରେ ଛାଡ଼ା ହୋଇ ନିର୍ବପଦ ହୁଏ ।]

ଦ୍ୱାତ୍ର ଲଗା(ଗେ)ଇବା—ଦେ. କି—୫। କମାଗତ ଧାର୍ଯ୍ୟବା—

Daurda lagā(gē)ibā ୧. To continue to run.

ଦ୍ୱାତ୍ର ମାରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ } । କୌଣସି ପ୍ଲାନକୁ ଘନପନ ଦ୍ୱାତ୍ର ଦେବା } ଯାତାୟାତ କରିବା—

ଦୌଡ଼ଦେଓଆ ୨. To visit a place very often.

ଦୌଡ଼ମାରା ୩। ଦ୍ୱାତ୍ରିବା; ଧାର୍ଯ୍ୟବା—୩. To run.

ଦ୍ୱାତ୍ରା—ଦେ. ବ.—୧। (ସ. ଦୁ. ଧାରୁ) ଧାର୍ଯ୍ୟବା; ଧାବନ—

Daurda ୧. Race; running.

ଦୌଡ଼ ୨। (ସ. ତୋରକ, ଦୋରକ) ରହୁ—

ଦୌଡ଼ ୨. Rope; string.

ଦୱାଡ଼; ଦୱାଡ଼ ୩। ପାଣି ଲଗାଇବା ଦ୍ୱାତ୍ର—

ଦୌରି; ରସୀ ୩. A rope for hanging a person.

ଦୋବରା ଗ୍ର—୧ (ସ. ଦ୍ୱାତ୍ରା) ଦୋରେ ଦ୍ୱାତ୍ର ବାର

ଦୋବରା ରୋଜନ—୧. Second or afternoon meal during the day.

୨। ଦୋରେ; ଦ୍ୱାତ୍ର ବାର—୨. Second time.

୩। ଦୁଇଥର; ଦୋବାର—୩. Twice; two times.

ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟର ଓ ଗଢ଼ିଲାତ) କି—ସୁଅଳରେ ଇଶ ବା

ଦ୍ୱାତ୍ରାକୁ ବାନ୍ଧିବା ଦ୍ୱାତ୍ରା; ଲଙ୍ଗଳଦ୍ୱାତ୍ରା—A rope for tying the shaft of a plough or cart with the yoke.

ଦ୍ୱାତ୍ରା(ତେ)ଇବା—ଦେ. କି—(ଦ୍ୱାତ୍ରିବା କିମ୍ବା ଶିଳ୍ପ ରୂପ—

Daurdā(rde)ibā

The causative form of

ଦୌଡ଼ାନ

ଦୌଡ଼ାନ ୫। ଅନ୍ୟରୁ ଦ୍ୱାତ୍ରିବାରୁ ଉପାୟ କରିବା—

1. To cause another to run.

୬। ଘୋଡ଼ାରେ ବସି ଘୋଡ଼ାକୁ ଶୀଘ୍ରଗଢ଼ କରିବା—

2. To run a horse.

୭। ପ୍ଲାନକୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାତ୍ର ଯାଇ ସେଠାରୁ କୌଣସି ସବାଦ ଅନ୍ତିମା ପାଇଁ ଲୋକ ପଠାଇବା—

3. To send a man to run to a place to fetch something or some news.

୮। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଏକ ପ୍ଲାନକୁ ବାରମ୍ବାର ଯିବା ଅସବା

ପାଇଁ କହି ବିରକ୍ତ କରିବା—୪. To harass a person by asking him to come and go repeatedly.

(ସଥା—ମୋତେ ଗୋ ପାଉଣାଇବକ ଦେବେ ବୋଇ କହି ସାଥୀନ୍ତି

ମୋତେ ମାସେ ଦେଲ ଏଠାକୁ ଦ୍ୱାତ୍ରାରୁରୁ; ବିନ୍ଦୁ

ମୋ ପାଉଣା ଆଜିଯାଇବେ ଦେଉନାହାନ୍ତି ।)

ଦ୍ୱାତ୍ରା ଦେବା—ଦେ. କି—ଆପଣା ବେଳରେ ପାଣି ଦେବା—

Daurda debā To hang one's self by a rope.

ଗଲାୟ ଦୱାତ୍ରା ଦେଓଆ ଗଲାୟ ରସୀ ଲଗାନା

[ଦ୍ୱାତ୍ରା ଲଗା(ଗେ)ଇବା, ଦ୍ୱାତ୍ର ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଦ୍ୱାତ୍ର—ଦେ. ବ. (ସ. ତୋରକ; ଦୋରକ)—ଦୌଡ଼ା; ରହୁ—

Daurdi

ଦୱାଡ଼ ଦେବରେ ବନ୍ଦ ହେବା ପରିବଜେ ।

ବୃତ୍ତବେଳେ ମହାଭାରତ ସତ୍ତବ ।

ଦେଉଥିଥେ—ଦେ. ବିଶ.—ହ। ରହୁନିର୍ମିତ (ସଥା, ଦେଉଥିଥେ ଖଣ୍ଡ) —

Daurdiā

ଦ୍ୱାରିର ୧। ଚନ୍ଦ୍ରମୟ —

ରସ୍ତୀକା :

ଛୁଟେଏସ ୨। ଦେଉଥି ପର ତେମନ୍ତା —

ଦୌଡକା ଆଖୋ ୩. Tenacious like a rope.

(ଦେଉଥି ଯା—ବିପରୀତ) କି. (ଅନାଦର୍ଶିକ) —ଆଜି ଥସ —

(ଦେଉଥି ଥସ—ଆଦର୍ଶିକ) (you) Come running.

ଦେଉଥି ଗଣ୍ଠି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଜାତ) —ବି.—(ସ. ତୋରକ + ଗଣ୍ଠ) —

Daurdi gan̄thi ଗଢ଼ିଜାତରେ କହ ବା ଦୂୟାମାନଙ୍କୁ ଏକତ୍ର କରିବା ପାଇଁ ଦିବସ ସଂଖ୍ୟା ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଏକ ପ୍ରକାର ଗଣ୍ଠି ଥି ଦେଉଥି—A string with a number of knots which is sent from village to village amongst the Kandhas or Bhuyāns, as a signal that they should assemble at a particular place on the expiry of as many days as there are knots.

[ଦୁ—ଦୂୟା ଓ କହିମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ସ୍ଥଳରେ ଏକତ୍ର କରିବାକୁ ହେଲେ ଯେତେବେଳ ପରେ ମେଳ ହେବ, ଖଣ୍ଡିଏ ଦେଉଥିରେ ସେଇବଟି ଗଣ୍ଠି ପକାଇ ସାଜ୍ୟ ତମାମ ତାହା ଗ୍ରାମରୁ ଗ୍ରାମନ୍ତରକୁ ପଠ୍ୟ ଯାଏ । ଗୋଟିଏ ପ୍ରାମରେ ସେ ଦେଉଥି ପହଞ୍ଚିଲେ ସେ ଗ୍ରାମର ଲୋକେ ତାହାର ମର୍ମ ବୁଝି ସାର ସେ ଗଣ୍ଠିକୁ ଅନ୍ୟଗ୍ରାମକୁ ପଠାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏହାକୁ ଗଣ୍ଠି ଫେରିବା କହନ୍ତି ।]

ଦେଉଥି ଦେଉଥି—ଦେ. କି. ବିଶ ଓ ଅସମାଧିକା କି.—ଆଜି ଧାଇଁ କର—

Daurdi daurdi

Running; hurrying.

(ଦେଉଥି ଦେଉଥିକା — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଛୁଟିତେ ଛୁଟିତେ ଦୌରଦୌରକେ

ଦେଉଥିବା—ଦେ. କି—(ସ. ଦୁଖାରୁ = ପଲାଇବା) ୧। ଧାଇଁବା—

Daurdibā

ଦୌଡ଼ା ଦୌଡ଼ନା; ଦ୍ୱାରନା

୨। ତେଷ୍ମା କରିବା —

2. To try.

ମୁଣ୍ଡ ସେ ଦିବଧ ମାରଶମାନ କରେ

ଅନେକାନ୍ତ ଲାବ ନେବାପାଇଁ ଦରଢିଲେ । କୃଷ୍ଣବିଂଦୁ ମହାଶୂନ୍ୟ ।

[ଦେଉଥି(ଡେ)ଇବା—ଶିକ୍ଷନ୍ତ] ୩। (ମନ, ଚିତ୍ତ)ଲାଲମୁକ୍ତ ହେବା —

3. To be bankering after.

ତର ଟୋ ପହଞ୍ଚି ଦରଢି ଥାର । ବରସୁର୍ଯ୍ୟ ସଜାଇ ।

[ଦୁ—ଏ କିମ୍ବର ଅସମାଧିକାରୂପ ସଙ୍ଗେ ଅସିବା, ପଲାଇବା, ଯିବା ଫୁଲ୍ୟାମାନଙ୍କ ସମାଧିକାରୂପ ଯୁକ୍ତ ଫୁଲ୍ୟ ।]

ଦେଉଥି ଲୁଣିବା—ଦେ. କି—୧। ଶେଷ ଓ ସବୁ ଦେଉଥିମାନଙ୍କୁ ଏକନ କରି

Daurdi-bhān̄gibā ବଳ ଗୋଟିଏ ମୋଟା ଟାଣୁଥ ରକ୍ତ ଉଥର

ଦ୍ୱାରିତା ରସୀବଟନା କରିବା—1. To twist a strong and

thick rope with many slender and weak strings.

୨। ଶୋଟ, କରି ପ୍ରତିକିରୁ ବଳ ଦେଉଥିରେ ପରିଣତ କରିବା —

2. To twist or weave a rope from a fibrous substance.

ଦେଉଥାରିକ—ଗ୍ରା (ପଦଥ) କି (ସ. ଦୌବାରିକ) —ଦୌବାରିକ (ଦେଖ)

Daubārīka (See)

ଅସାକି ଗୋଇଲେ ହେ ଦରବାରିକ

କୁଣ୍ଡ ରୁହ ମୋଟେ ବୋଲୁଷ୍ଟ ବାଲକ । କୃଷ୍ଣବିଂଦୁମହାଶୂନ୍ୟ ।

ଦେଉଥା—ଗ୍ରା ବି (ସ. ତୋରକ) —ଦ୍ୱାରିକା; ରକ୍ତ —

Daurā Rope.

ଦ୍ୱାରା ବୈ. ଦେ. ବି (ଅ. ଦୌଗ = ପରତୁମଣ) —ଦାଇକୋଟ ଓ

ଦୌରା ସେସନ୍ ଜଳଙ୍କ ହାର ଗୁରୁତର ଅପରାଧମାନଙ୍କ ବିଶୁର —

Sessions.

[ଦୁ—ଗୁରୁତର ଅପରାଧଯଟିର ସେସନ୍ ମୋକଦମାନ ବିଶୁର କରିବାପାଇଁ ସେସନ୍ ଜଳମାନେ ଅପରାଧ ଘଟିଥିବା ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ସେହିଠାରେ କରେଣ୍ଟ କର ମକଦମା ବିଶୁର କରନ୍ତି ।]

ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ମଲୟର) ବି—ଗଣ୍ଠ —Tour.

ଦେଉଥା ଅଦାଲତ—ବୈଦେ. ବି (ଅ) —ସେସନ୍ କୋଟ; ଗୁରୁତର ଅପରାଧ

Daurā adalat ବିଶୁର ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଜଳ କୋଟ —

ଦେଉଥା କୋଟ } ଅନ୍ୟରୂପ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୌରା ଅଦାଲତ Sessions Court.

ଦ୍ୱାରା ଅଦାଲତ ଦୌରା ଅଦାଲତ

ଦେଉଥା କେଶ —ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଦେଉଥା ଓ ଇଂ କେଶ) —ସେସନ୍

Daurā kes କୋଟରେ ବିଶୁର କରିଯିବା ମକଦମା — (ଦେଉଥା ମକଦମା—ଅନ୍ୟରୂପ) Sessions Case.

ଦ୍ୱାରା ମୋକଦମା [ଦୁ—ନରହତ୍ୟା, ତୁଣୁହତ୍ୟା, ଭକାଇଲ ଆଦି

ଦୌରାମୁକ୍ତମା ଗୁରୁତର ଅପରାଧଯଟିର ମକଦମାନଙ୍କ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟ; ଅଦି

ନିମ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ବିଶୁରକମାନେ ବିଶୁର ନ କର ସେମାନ ସେସନ୍କୋଟ, ଦାଇକୋଟ ଅଦିକ ଦ୍ୱାରା ବିଶୁର କରିଯାଏ ।]

ଦେଉଥା ଜଳ—ବୈଦେ. ବି (ଅ. ଦେଉଥା ଓ ଇଂ. ଜଳ) —ଗୁରୁତର

Daurā jaj ଅପରାଧ ବିଶୁରକାଣ ଜଳ —Sessions Judge.

ଦ୍ୱାରା ଜଜ ଦୌରା ଜଜ

[ଦେଉଥା କୋଟିକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଦେଉଥା ବିଶୁର —ଦେ. ବି(ଆ. ଦୌରା + ସ. ବିଶୁର) —ସେସନ୍ ଜଳଙ୍କ

Daurā bichāra ଦ୍ୱାରା ଗୁରୁତର ଅପରାଧର ବିଶୁର —

ଦ୍ୱାରା ବିଚାର ଦୌରା ବିଚାର Sessions trial.

ଦେଉଥା ପୁପର୍ଦ —ବୈଦେ. ବି (ଅ) —ଗୁରୁତର ଅପରାଧରେ ଅର୍ପିତ

Daurā suparda ବ୍ୟକ୍ତିର ବିଶୁର ନିମନ୍ତେ ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦେଉଥା ସେସନ୍ଦ } ସେସନ୍ କୋଟକୁ ପ୍ରେରଣ —Commitment ଦେଉଥା ସେସନ୍ଦ } ଅନ୍ୟରୂପ to Sessions.

ଦ୍ୱାରା ମୋପଦ ଦୌରାମୁକ୍ତପଦ

[ଦୁ—ନରହତ୍ୟାର ଗୁରୁତର ଅପରାଧମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧ ଆଇନରେ ଦୂରବର୍ଷରୁ ଉତ୍ତର କାଶବାଷତାରୁ ଦ୍ୱିତ୍ତନ୍ତର ଓ ପାଈଁ

ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଣ୍ଡର ବିଧାନ ଥିଲା । ଯେଉଁ ଅପରାଧମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଦୂରବର୍ଷରୁ କମ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନ ଥିଲା ମାଜିଷ୍ଟ୍ରେଟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବିଶୁର କରିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ଗୁରୁତର ଅପରାଧମାନ ଦେଉଥାଜଳ (ସେସନ୍ ଜଳ)

ଦଂଶ୍ଟୁ—ସ. ବି (ଦଂଶ୍ଟୁ ଧାରୁ + କରଣ. ଏ) — ଦାନ୍ତୁ—

Damshṭra Tooth; tusk; fang.

ଦଂଶ୍ଟୁ—ସ. ବି. ସୀ (ଦଂଶ୍ଟୁ+ସୀ. ଅ) — ୧। ବଡ଼ ଦାନ୍ତୁ—

Damshṭra 1. Large tooth; tusk.

୨। ବର୍ଷଦାନ୍ତୁ—2. Fang.

ଦଂଶ୍ଟୁବନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦଂଶ୍ଟୁବନ୍ତ ଶବ୍ଦ; ପୁ. ଦଂଶ୍ଟୁବାନ୍ତ;

Damshṭrabanta ସୀ—ଦଂଶ୍ଟୁବନ୍ତ)—ବଡ଼ ଦାନ୍ତୁବଣିଶ୍ଚ—

Having large teeth or tusks.

ଦିଲେ ବେଳ—ଦଂଶ୍ଟୁବନ୍ତ ବେଳ ଦିଲେଖୁରେ—ଦୁଃଖାବ୍ଦ, ଉଷା ।

ଦଂଶ୍ଟୁଯୁଧ—ସ. ବି (ବନ୍ଧୁବ୍ରତ; ଦଂଶ୍ଟୁ+ଆୟୁଧ)—ବାହୁ; ବରହ—

Damshṭrayudha Wild boar.

ଦଂଶ୍ଟ୍ରାଳ—ସ. ବିଶ (ଦଂଶ୍ଟୁ + ଅଛି ଅର୍ଥେ. ଲ) — ଦମ୍ପା; ବଡ଼ଦାନ୍ତୁ-

Damshṭrāla ବଣିଶ୍ଚ—Having large teeth or tusks.

ଦଂଶ୍ଟ୍ରୀ—ସ ବି (ଦଂଶ୍ଟୁ+ଅଛି ଅର୍ଥେଇନ୍, ମା. ୧ବ) — ୧। ବରହ—

Damshṭri 1. Boar.

ଦକଦକ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦଶ; ତୁଳ. ଅ. ଦର୍ଶଦଗା = ଭୟ) —

Dakadaka ୧। ଧକ୍ ଧକୁ; ଦଦକରେ ଜଳିବା (ନିଆଁ) —

ଦଗଦଗ, ଧର୍ମପଢ, ଧୁକପୁରୁଣି 1. Blazing (fire).

ଦକଦକ, ଦଗଦଗ ୨। ଭୟରେ କଞ୍ଚିତ (ଶତ) —

2. Palpitating (heart).

ଦକଦକ ହେଲାକ ମୋହର ଦୁଃଖ । କୃଷ୍ଣଦିନ ମହାବରତ. ଅବ ।

୩। ଦୟାପ୍ରସ; ଭ୍ରତ—3. Frightened; alarmed.

ଭାବା ଶୁଣି ପାଣ୍ଡୁ ସରଳ ସେବାଯାକ

ମନ୍ଦରୁ ଦୋଷର ହୋଇଲେ ଦକଦକ । କୃଷ୍ଣଦିନ ମହାବରତ. ଭ୍ରତ ।

୪। ସହିଷ୍ଣୁ—4. In doubt.

୫। ଭୁବିଶୁ; ତନ୍ତ୍ରାପ୍ରସ; ତନ୍ତ୍ରତ—5. Agitated; anxious; uneasy; careworn.

୬—୧। ହୃଦୟର ଜ୍ଵାଳା—1. Anxiety.

ଦଗଦଗି ୨। ଭୁବିଶୁ—2. Mental agitation.

୩। ଭ୍ରତ—3. Fright; terror.

ଦକଦକିଆ—ଦେ. ବି—୧। ତନ୍ତ୍ରାନ୍ତିତ—

Dakadakiā 1. Anxious;

ଦକଦକେ ୨। ହୃଦୟରେ ଭ୍ରତ ଭ୍ରମାଦକ — 2. Frightening; causing palpitation of heart.

୩। ଯେଉଁ ଗାଥ ଅଛି ବନ୍ଧୁତ ପୀଡ଼ାପୂଣ୍ଡ ହୁଏ—

3. Fiery (ulcer).

ଦକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦକ ଧାରୁ; ତୁଳ. ଅ. ଦର୍ଶଦଗା = ଭୟ) —

Dakā ୧। ଭୟ; ଶକ୍ତି—1. Fear; dread.

ଧୋକା, ଦକଦକ ଶକ୍ତି ଗାନ୍ଧରେ ଦକ ପାତିକା

ଦଗଦଗାହର୍ତ୍ତ ଚଳାଇବାର ହେବାର ମୋ ଦକା । ବର୍ଷାପଦ୍ମ ବଦଳାବହୋଇ ।

୨। ଭୁବିଶୁ; ତନ୍ତ୍ରା—2. Anxiety,

୩। ଯେଣେ ଲେଇ ଆଜ ଏବା ତୋର ଦକା । ଦାନ୍ତିଥ ବ୍ରତବାର ।

୪। ଧୋକା; ଭୟଶ୍ରିତ ସନ୍ଦେହ—3. Apprehension.

ଦକା(କେ)ରବା—ଦେ. କ୍ରି—ଭୟ ଜାତ କରୁଇବା—

Dakā(ke)ibā To produce dread; to frighten.

ଦାବଡାନ

ପ୍ରାଣିକ ଦକାନ୍ତ କାହି ଗୋପନେ ବୁଝଇ ।

ଅନନ୍ଦଦ୍ରୁ, କରୁ ପ୍ରକାଶ ।

ଦକାନ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବି. (ତୁଳ. କ୍ର. ଦୁକାନ) —

Dakān ଦେବାନ —Shop.

ଦକ୍ଷ (ଧାରୁ)—ସ—୧। ବେଗବାନ୍ ହେବା—

Daksh (root) 1. To have speed.

୨। ବର୍ତ୍ତିତ ହେବା—2. To grow; to increase.

ଦକ୍ଷ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦକ୍ଷ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତୁ. ଅ) —

Daksha ୧। ସମର୍ଥ —1. Capable; able.

(ଦକ୍ଷ — ସୀ) ୨। ନିଷ୍ଠା—2. Expert; dexterous.

୩। ପଣ୍ଡ—3. Skilful.

୪। ଧର୍ମଶ; ଚତୁର—4. Clever.

୫। କର୍ମକୁଶଳ; ପ୍ରତ୍ରିବାହ—5. Active; brisk,

ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦକ୍ଷିଣ) —ଦକ୍ଷିଣ; ତାହାଶ—Right.

ଦକ୍ଷିଣ ଭୂକ ଦଶ ଅଣି ହୁଇର ଏନ ଘନ ଦେଖି ।

ଭୂତ. ପ୍ରେମପଞ୍ଚମୀ ।

ସ. ବି—୧। ବ୍ରହ୍ମାକ ପୁତ୍ର; ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ତାହାଶ ଦାତର ବୁଢା—ଆଜ୍ଞାତିରୁ ଜାତ ପ୍ରଜାପତିବିଶେଷ—

1. Name of a son of Brahma said to have been born of his right thumb.

[ଦ୍ର—ଏ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଜାପତି; ପାକଣ ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ସତ ନାମରେ ଏହାଙ୍କ କନ୍ୟା ଥିଲେ । ଦିନକନ୍ୟା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖି !]

୨। ଶିବଙ୍କ ବାହାନ ବୃଷ—2. The bull which is said to carry the God Siba on its back.

୩। କୁକୁଡ଼ା—3. Cock.

୪। ବସବିଶେଷ—4. Name of a tree.

ଦକ୍ଷ କନ୍ୟା—ସ. ବି. ସୀ. (ଶକ୍ତୀ ଚତ୍ର; ଦକ୍ଷ+କନ୍ୟା) —

Daksha kanyā ପୂର୍ବ ଜନ୍ମରେ ଦଶ ପ୍ରଜାପତିବିଶେଷ ସତ ନାମୀ କନ୍ୟା ରୁପେ ଜନ୍ମ ପ୍ରତିଶ କରିଥିବା ପାଦଗା—

Pârbati under the name of Sati, in her previous birth.

[ଦ୍ର—ଦଶ ଗୋଟିଏ ସତ୍ତବ କର ତହିଁକୁ ଅପଣା ଜୁଆର୍କ ମହାଦେବଙ୍କ ନିମୟଣ ନ କରିବାରୁ ଓ ମହାଦେବଙ୍କ ପ୍ରତି ଅପମାନସୂଚକ ବାକ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରିବାରୁ ତାଙ୍କ କନ୍ୟା ସତ ସ୍ମରିତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସ୍ପତି ମହାଦେବଙ୍କ ବର୍ଷାଯିବା ଅପମାନ ସହ ନ ପାରି ସେହି ଯଜ୍ଞଗୁରୁ ତେଇ ପଢ଼ି ଅସ୍ମଦତଥା କରିଥିଲେ । ମହାଦେବ ସତାଙ୍କ ବିନାଶରେ ତୋଥାକ ହୋଇ ଉତ୍ତର ଯଜ୍ଞଗୁରୁ ନିଷ୍ଠା କର ଶରଣାର କଲେ ।]

ଦକ୍ଷ କର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦକ୍ଷିଣ କର) —ତାହାଶ ଦାତ—

Daksha kara

Right hand.

ଦକ୍ଷ କର ଧର ମେ ହନ ଗୁରୁତ ତଣାରତ ମେନ୍ଦୁଟ ।

ବର୍ତ୍ତମାନ ସତାଙ୍କ ।

ଦକ୍ଷଜା—ସ. ବି. ସୀ. (ଦକ୍ଷ+ଜାନ୍ମ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତୁ. ଅ+ସୀ. ଅ) —

Dakshajā ୧। ଦଶ ପ୍ରଜାପତିବିଶେଷ କବିଥ୍; ସତ; ଦୁର୍ଗ—

1. Durgā.

, । (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଅସିମା, ଉରଣୀ ଅବ ସ୍ପ୍ରବିଂଶ ନମସ—
2. The 27 clusters of stars or asterisms in
Hindu astronomy
” । ନମସ—3 Star.

ଦକ୍ଷତର—ସ. ବିଶ—୧ । ଚାଲତର—1. Very brisk.

Dakshatara , । ବିଶେଷ ଚରୁର ବା ସମର୍ଥ—
2. Very active.

ଦକ୍ଷତା—ସ. ବି. (ଦକ୍ଷ+ଭାବ. ତା)—୧ । ପତ୍ରି—

Dakshata 1. Skill; dexterity.
(ଦକ୍ଷକୁ—ଅନ୍ୟଭୂଷଣ) ୨। ଯୁର୍ବି—2. Activity; briskness,
” । ଚରୁତତା—3. Cleverness.

ଦକ୍ଷ ନାର୍ତ୍ତ—ଦେ. ବି—ଶଶରସ୍ତ କରୁତ ନାର୍ତ୍ତବିଶେଷ—

Daksha nārdi Name of an artery inside the
human body.

ସଙ୍ଗ ରୁ ପାଞ୍ଚମ ଦଶ ହାତର ଚରୁତ
ପ୍ରବଳ ହୋଇବ ସେବ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତାହାର । ପ୍ରାଚୀ, ଶବ୍ଦବେଦସ୍ୱ ।

ଦକ୍ଷ ପ୍ରଜାପତି—ସ. ବି—ଦକ୍ଷ ୧ (ଦେଖ)

Daksha prajāpati Daksha 1 (See)

ଦକ୍ଷ ଯତ୍ର—ସ. ବି. (ସ. ପ. ଲୋ; ଦକ୍ଷ+ଯତ୍ର)—ଦକ୍ଷକୁ ଅନୁଷ୍ଠାତ ଯାଏ
Daksha jājñā The vedic sacrifice performed by
‘Daksha’.

[ଦ୍ଵ—ଦକ୍ଷ କନ୍ଥା ତଳେ ଲୋଟ ଦେଖ ।]

ଦକ୍ଷ ସାବର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି—କବମ ମନୁ—The 9th descendant of
Daksha sābarṇi ‘Manu’ or the progenitor of
mankind according to the Hindus.

ଏହି ହୋ ବରୁଣ ନନ୍ଦ
ଦକ୍ଷ ସାବର୍ଣ୍ଣ ସେବମ । ଜନ୍ମାଥ ଭଗବତ ।

ଦକ୍ଷା—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ପତ୍ର (ସ୍ତ୍ରୀ)—Expert; active (woman).

Dakshā ବି—ପୃଥ୍ବୀ—The earth.

ଦେ. ବିଶ—କଞ୍ଚାଶବରଣ ପତ୍ର—

Skilful in pronouncing benedictions.

ନାମଦେବ ବୋଇଲେ କରଇ ତୋତେ ରକ୍ଷା

ବାସ୍ତିପୁରୁଷ କଲ୍ପାଗେ ଅସୁରକୁ ଦଶା । ଭକ୍ତ. ଦେବେସ୍ତାନ ବିଲାସ ।

ଦକ୍ଷିଣ—ସ. ବିଶ. ସୁଃ. (ଦକ୍ଷ ଧାରୁ—ବର୍ଷିତ ହେବା+ଅର୍ଦ୍ଧାର୍ଥେ କରୁଣ୍ଣି—
Dakshina ଇନ) —୧ । କଦାନ୍ୟ—1. Generous.

(ଦକ୍ଷିଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) ମୋଷଦାନରେ ସେ ବିଶେଷ ଦକ୍ଷିଣ କରୁଣ୍ଣି ହୁଏ ନରଣ ।
ଭକ୍ତ. ବୋଇପୁରୁଷବ୍ୟକ୍ଷମ ।

, । ଭଦ୍ରାର—1. Liberal.

” । ସବୁତ—3. Frank.

” । ଅକପଟ—4. Sincere.

” । ବାମେତର; ତାହାର—5. Right (side).

, । ସମର୍ଥ—6. Capable.

” । ନିୟମ—7. Expert; dexterous; skilful.

ସତ ପୁରୁଷ ସତେ ପ୍ରତାପର ରଜ

ବହୁ ତତ ରାତର ରତ୍ନର ଶିଥି । ଭକ୍ତ. ଦେବେସ୍ତାନକାଳ ।

” । ଚରୁର—8. Clever.

” । ଅନୁକୂଳ; ପରତନ୍ତରବତ୍ତୀ—

9. Propitious; favourable.

” । ତୁରତବତର ବିପତ୍ତାତ (ଦିଗ) —

10 South (direction).

[ଦ୍ଵ—ପୁରୁଣ ମରରେ ସୁର୍ଯ୍ୟଦେବ ଯଜ୍ଞର ଦକ୍ଷିଣ ରୂପେ ଏହି
ଦିଗକୁ ତାଙ୍କ ଗୁରୁ କଣ୍ଠେପକ୍ଷ ପ୍ରଦାନ କର ଥିବାରୁ ଏହି ଦିଗ
'ଦକ୍ଷିଣ' ଦିଗ ନାମରେ କଥୁତ ହେଲା । ଆଜ ମଧ୍ୟ ସୁର୍ଯ୍ୟଦୟା
ଦେବା ଦିଗକୁ ଗୁହଁବା ଲେକର ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ ଏହି ଦିଗକୁ
ରହେ ।]

” । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ—1. The South.

” । ତାହାର ପାଶ—2. Right-hand side.

” । ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗପୁ ଦେଶ—

3. The country to the South.

” । ଦକ୍ଷିଣାର୍ଦ୍ଦ; ତହୋକୁ ସାଧନ ବିଧବିଶେଷ—

4. Name of a class of esoteric rites enjoined
by the 'Tantras'—

” । ଦକ୍ଷିଣାର୍ଦ୍ଦ; ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତ—

5. The Deccan; Southern India.

” । ଦକ୍ଷିଣାର୍ଦ୍ଦ; ଯକ୍ଷାର୍ଦ୍ଦ ବିଶେଷ—

6. Name of one of the sacrificial fires.

” । ନାୟକବିଶେଷ; ସେଇଁ ନାୟକର ବନ୍ଧୁ ନାୟକାଙ୍କ ପ୍ରତି
ଅନୁରୂପ ଥାଏ ଅଥବା ସବୁ ନାୟକାଙ୍କ ପ୍ରତି ଭାକର
ଭୁଲ୍ଲ ଅନୁରୂପ ଥାଏ—7. A class of gallants.
or lovers who show equal fondness to
all his beloved ladies

” । ଦକ୍ଷିଣ ପଦନ—8. The south wind.

” । ସମ (ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ସମୟର ଥିବାରୁ)—

9. Jāma, the God of death

” । ଦକ୍ଷିଣ—10 Present given to a priest
officiating at religious rites.

ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଶାର ଦକ୍ଷିଣରୁ ମାନ୍ଦ୍ରାଜ ପର୍ଦ୍ଦିନ୍ଦ୍ର ଦେଶ—

Madras Presidency (South of Orissa).

[ଦ୍ଵ—ମେଦିନୀପୁରବାରୀମାନେ ଓଡ଼ିଶାରୁ ଦକ୍ଷିଣ କହନ୍ତି ।
ବାଲେଷ୍ଵରବାରୀମାନେ କଟକ ଓ ପୁରୁଷ ଦକ୍ଷିଣ କହନ୍ତି ।
ଓଡ଼ିଶାବାରୀମାନେ ଶଞ୍ଚାମ ଓ ମାନ୍ଦ୍ରାଜକୁ ଦକ୍ଷିଣ କହନ୍ତି ।]

ଦିଗ—ଅନୁକୂଳ—Favourable.

ବହୁର ଦକ୍ଷିଣ ପଦନ ବହୁର ହମରକ କର ଯେବା ।

ଭକ୍ତ. ବୋଇପୁରୁଷ ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ଦକ୍ଷିଣ ଅୟୁକାନ୍ତ—ସ. ବି. (ଜ୍ୟୋତିଷ-ପରିଭାଷା) — ବିଷ୍ଣୁରେଖାତାରୁ
Dakshina ayanānta ପୁର୍ବିକର ଦକ୍ଷିଣରୁ ଲକବା ପଥର ଶେଷ
ସୀମା Southern or winter solstice.

ଦକ୍ଷିଣ କବାଟ—ଦେ. ବି—ଶଶ୍ରୀଏ ଓ ପାଇକମାନକୁ ରହିଲାଏ
Dakshina kabāta ଶଜାମାନକୁର ଦେବା ଭୟାଖ—

ଦକ୍ଷିଣାର୍ଦ୍ଦ { ଅନ୍ୟଭୂଷଣ ଅନ୍ୟଭୂଷଣ
ଦକ୍ଷିଣାର୍ଦ୍ଦ } A title given to the Khand-
yats and soldiers by the Rajas
ଦକ୍ଷିଣରାଜୀ
of Orissa.

୧। ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଥିବା ଧାତ୍ର ବା ପଳ୍କି—

2. The southern row.

ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ ଦେ. ବିଶ.—ଗ୍ରାମର ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥେ ବାସ କରୁଥିବା—
Dakshinā sāhiā Residing in the southern row of
ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ,
ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ,
ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ,
ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ,
ଅନ୍ୟରୂପ
ଦକ୍ଷିଣ ସାହିଥ

ଦକ୍ଷିଣସାହିଥ ରଥ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁସ୍ତି) ବି.—ପୁଣ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାର ବୈଦିକ
Dakshināsāhiā ratha ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ଶ୍ରେଣୀବିଶେଷ—
A distinctive title of a class of
Brāhmaṇas of the Puri district
ଦକ୍ଷିଣପୁଷ୍ଟି—ସଂ. ବିଶ—ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ସ୍ଥିତ—
Dakshinapastha Situated in the south.
ବି.—ସାରଥ—A car.driver.

ଦକ୍ଷିଣ ହୃଦୟ—ସଂ. ବି.—୧। ତାହାର ହାତ—

Dakshina hasta

1. Right hand.

୨। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମନୁଷ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ତାହାର ହାତ
ଯେଉଁପରି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସେହିପରି ସାହାଯ୍ୟକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
2. (figurative) Right hand man.

୩। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ତାହାର ହାତମାର ଗୁଣିତ
ଦେଖିକ ତିଥି; ପାନ ଓ ଭୋଜନ—
3. (figurative) Eating and drinking.

ଦକ୍ଷିଣହୃଦୟ ବ୍ୟାପାର—ଦେ. ବି.—ପାନ ଭୋଜନ—

Dakshipahasta byāpāra Eating and drinking.
ଦକ୍ଷିଣହୃଦୟର ବ୍ୟାପାର

ଦକ୍ଷିଣା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ଦକ୍ଷିଣ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—୧। ପୂଜକ, ଅର୍ଚ୍ୟଦ
Dakshinā ପ୍ରେରହତ ଓ ମହିଳା ଅବକୁ ଦେଯ ଅର୍ଥ କା

ବିଦାକ—1. Present or fee given to a
priest or preceptor etc; sacrificial fee.

୨। ସମୟ ଉଚ୍ଚତ ଦକ୍ଷିଣାର ପାର,
ସାରର ସମାପତ୍ତ ବିଦ୍ରୂପ କରଇ । ବୃଦ୍ଧିତ ମହାଭାରତ ଶାସ୍ତ୍ର ।

୩। ପୁରସ୍କାର—2. Reward.

୪। ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ—3. The south point of the
compass.

୫। ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶ—4. The southern country.

୬। ସଞ୍ଜି ପତ୍ନୀ—5. The wife of sacrifice
personified.

[ଦ୍ର—ପୁରାଣରେ ଦକ୍ଷିଣା ପଞ୍ଜିର ପଞ୍ଜିରପେ କଲ୍ପିତା; ତୁର୍ତ୍ତି
ବିବର୍ତ୍ତ ପୁରାଣରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ କାର୍ତ୍ତିକ ପୁରୁଷମା ରାତ୍ରିରେ
ଶଥୋସ୍ତ୍ରବ ହେଉଥିବା କାଳରେ ଶାକୁଷ୍ଠକ ଦକ୍ଷିଣାଶ୍ରୀ ଦକ୍ଷିଣାର
ଉଦ୍‌ଘର୍ଷ ହୋଇଥିଲା । ହ. ଶଦସାଗର ।]

୭। ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଭୋଜନ କରୁଥିବା ପରେ ଦିଆଯିବା ଅର୍ଚ୍ୟଦ
ପୁରସ୍କାର—6. Cash present given to a
Brāhmaṇa after feeding him.

୭। ଦେଖା ବିଶେଷ—7. Name of a Goddess.

୮। ଗୁରୁଙ୍କ ବିଦ୍ୟାରୀର ଦେବା ପାରଣ୍ଣମିକ—8. School-
ing fees given to the teacher.

୯। ନାୟକ ଅନ୍ୟ ନାଗର ପ୍ରତି ଅନୁଭବୀ ଥିବାର
ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ନାୟକା ଭକ୍ତ ନାୟକ ଉପରେ
ପର୍ବତର ହେବ ଓ ଅନୁଭବ ଦେଖାଏ (ହ. ଶଦସାଗର)—
A class of heroines in fiction whose
attachment to the lover remains unal-
tered even if he is known to be incons-
tant.

ସ. ଅ—୧। ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରୁ—1. From the south.

୨। ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ—2. In the south.

ଦେ. ବି—୧। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦିଆଯିବା ବକ୍ତ୍ଵିସ୍—

ଦକ୍ଷିଣା 1. Perquisite given to a person.
ଦକ୍ଷିଣା ବାହୁଣ କରଣ ବରତ ବରତ
ଦକ୍ଷିଣା ଗାଇନେ ଯାଏନ୍ତି ଯତ୍ତ । ତା ।

୨। ଦକ୍ଷିଣ ପଦନ—2. South breeze.

ଦେ. ବି—୧। ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗ୍ଭୂବ—1. Southern.

ଦକ୍ଷିଣ ୨। ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶ ସମ୍ବଲୀୟ—

2. Appertaining to the South.

ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ନି—ସଂ ବି—(ମଧ୍ୟଦଲେପୀ ଓ କର୍ମଧା; ଦକ୍ଷିଣାମକ ଅଗ୍ନି,
Dakshināagni ସଞ୍ଜିବେଦାର ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ସ୍ଥାପିତ ହେଉ
ଥିବାର) ସଞ୍ଜିର ଅଗ୍ନିବିଶେଷ—Name of one
of the sacrificial fires.

ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ର—ସଂ ବି (ବଦ୍ରଜୁହ; ଦକ୍ଷିଣ + ଅଗ୍ନ; ଦକ୍ଷିଣଦିଗରୁ ଅଗ୍ନ
Dakshināgra ଶାହାର)—ଦକ୍ଷିଣଦିଗରୁ ଅଗ୍ନ ବୁଲଇ ରଖେ
ଶିବା (କୁଶ) — (Kusa grass) Placed with
its point towards the south.

ଦକ୍ଷିଣାଚଳ—ସଂ ବି (ପୃଷ୍ଠୀ ଭର, ଦକ୍ଷିଣ + ଅଚଳ)—ମଳୟଗ୍ରି;
Dakshināchala ମାଲାଚିପରତ—The Malaya hills of
Southern India.

[ଦ୍ର—ଏହା ଦାର୍ଶିଣାତ୍ୟର ପରାତବିଶେଷ । ଏଥରେ
ଅନେକ ଚନ୍ଦନବୃକ୍ଷ ଅଛି । ଆମଦେଶରେ ବସନ୍ତକାଳରେ ଯେଉଁ
ଦକ୍ଷିଣ ପଦନ ବହେ ତାହା ଏହି ପରାତରେ ଲୁଗି ଅସିବାରୁ
ଏହା ସୁବାସମୂଳ ଫୁଲ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।]

ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ରର—ଦେ. ବି—୧। ଦକ୍ଷିଣ ନାମକ ତାହିକ ଅଗ୍ନିର ବା
Dakshināchāra ନିୟମିତିଶେଷ—1. Name of cer-
(ବାମାଗ୍ର—ବିପଶ୍ଚିତ) tain rites enjoined in the
'Tantras'.

[ଦ୍ର—ତତ୍ତ୍ଵୋକ୍ତ ବାମାଗ୍ର ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ସାଧକ ପଞ୍ଚମକାର
ହାର ଶକ୍ତିକ ତ୍ରୁପାଶନା କରେ । ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ରରେ ପଞ୍ଚମକାରକ
ନାହିଁ । ଦକ୍ଷିଣାଗ୍ରର ସାଧକ ଅପଶାକୁ ଶିବବୁପେ କଳ୍ପନାକର
ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ଵବ୍ରାହ୍ମ ଶିବାଙ୍କ ପୂଜା କରନ୍ତି । ଏହା ବାମାଗ୍ର ଅପେକ୍ଷା
ଶେଷ ଓ ବୈଦିକ ବୋଲି ପରମାଣୁତି—ହ. ଶଦସାଗର ।]

୧। ସଦାଗୁର; ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଉତ୍ତମ ଅଚରଣ (ହି. ଶନସାଗର) —
2. Good conduct; approved usage.

ଦ୍ଵିଶାଶ୍ଵର—ଦେ. ବିଶ—୧। ଯେଉଁ ସାଧକ ଦ୍ଵିଶାଶ୍ଵର ହାର
Dakshināchārī ତାଙ୍କି ସାଧନା ବା ଶୁଦ୍ଧ ଅଗ୍ରଧନା କରନ୍ତି—
(ବାମାଶ୍ଵର—ବିପଶ୍ଚତ) 1 Following or observing the
'Dakshināchāra' rites of the 'Tantras.'

୨। ସଦାଗୁର—2 Observing good usages.

ଦ୍ଵିଶାନଳ—ସ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମିଧା; ଦ୍ଵିଶ + ଅନ୍ତିମାନ) —
Dakshinānila ୧। ଦ୍ଵିଶ ଦିଗରୁ ପ୍ରବାହତ ବାୟୁ—
1. South wind.

୨। ମଳୟାକଳ; ଦ୍ଵିଶାପବନ —2. Agreeable,
breeze blowing from the south.

ଦ୍ଵିଶାନ୍ତ—ସ. ବି (ବହୁକୀହି; ଦ୍ଵିଶ + ଅନ୍ତ) — ଦ୍ଵିଶାଶ୍ଵର
Dakshinānta ପରିସମାପ୍ତ (ଅନ୍ତୁଷ୍ଠାନ) — (a rite) Wound
up by giving a present to the priest.

ଦ୍ଵିଶାପଥ—ସ. ବି (ଦ୍ଵିଶ = ଦ୍ଵିଶଦିଗବତ୍ତି + ପଥ) =
Dakshināpatha ପଥ) —୧। ଦ୍ଵିଶଦେଶ—1. The
south country.

୨। ଦିକ୍ଷାପଦବର ଦ୍ଵିଶରେ ଥିବା ଭାବ ଭାବତବର୍ଣ୍ଣର ଅଂଶ;
ଦ୍ଵିଶାତ୍ୟ—2. The Deccan.

ଦ୍ଵିଶା ପବନ—ଦେ. ବି—୧। ମଳୟାକଳ—

Dakshinā pabana 1. South breeze.
ଦିନମେ ବାତାସ ୨। ଦ୍ଵିଶ ଅତ୍ର ବୋହୁତ୍ସବା ପବନ—

ଦ୍ଵିଶା ହସ୍ତ—ସ. ବି. (ଗୁମ୍ଫ ତତ୍ତ୍ଵ, ଦ୍ଵିଶ = ଦ୍ଵିଶ ଦିଗରେ +
Dakshinā prabanya ପ୍ରବନ୍ତ = ନିମ୍ନ) —୧। ଉତ୍ତର ଅଂଶ

ଅଧେଶା ଦ୍ଵିଶ ଭାଗ ନିମ୍ନର ବା ଭାଲୁ ହୋଇଥିବା
(ହୁଅ) —1. (a place) Being more sloping
towards the south than towards the
north.

୨। ଯାହାର ତାହାଶ ପାଖ ଭାଲୁ—

2. Sloped in the right hand side

ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି—ସ. ବି. —(ବହୁକୀହି; ଦ୍ଵିଶ ଅର୍ଥାତ ତାହାଶ ଅତ୍ରକୁ
Dakshinābaritta ଆଏ ଅବତ୍ତି — ଉତ୍ତର ଯାହାର) —

(ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତିକ — ଅବ୍ୟାପ୍ତ) ୧। ତାହାଶ ଦିଗକୁ ଯାହାର ଅବତ୍ତି
(ବାମାବତ୍ତି—ବିପଶ୍ଚତ) ବା ଉତ୍ତର ଥାଏ (ଶଫ୍ତ) — Having its

volute or spiral expanding towards
the right hand side; with its volute
running towards the right.

୨। ଦ୍ଵିଶ ଦିଗକୁ ଅବତ୍ତି ବିଶିଷ୍ଟ—2. Having the
spiral expanding toward the south.

୩। ଦ୍ଵିଶ ଅତ୍ରକୁ ଝୁକୁ ଥିବା—

3. Inclining to the south.

୪। ତାହାଶ ଅତ୍ରକୁ ଘୁରିବା—

4. Revolving towards the right.

ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି ହୋଇଶ ବୈଶାଖତ ଦୂରିଣ ଅନ୍ତର ଘେରିଲେ ।

ବୈଶାଖ, ମତେରମାସଃ ।

କ.—ତାହାଶ ଅତ୍ରକୁ ଉତ୍ତର ଦୂରିଥିବା ଶଫ୍ତ—

1. A conch having its volute or spiral
expanding towards the right hand
side.

[ଦ୍ଵ— ସାଧାରଣତଃ ଶଫ୍ତମାନ ବାମାବତ୍ତି । ମାତ୍ର ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି
ଶଫ୍ତ ଦୃଢ଼ତ ମିଳେ । ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ବିଶାପ ସେ ଯାହା ଘରେ
ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି ଶଫ୍ତ ଥାଏ ତାହା ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ମୀ ପ୍ରସଦା ଦୁଆନ୍ତି ।]

୨। ଦ୍ଵିଶାତ୍ୟ—2 The Deccan.

ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି ଶଫ୍ତ — ଦେ. ବି. (ସ. ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି + ଶଫ୍ତ) —

Dakshinābaratti śankha ଦ୍ଵିଶ ବା ତାହାଶ ଅତ୍ରକୁ ଅବତ୍ତି
ଦ୍ଵିଶାବ୍ରତଶଫ୍ତ } ଅନ୍ୟରୂପ ଥିବା ଶଫ୍ତ—Right-volute
ଦ୍ଵିଶାବ୍ରତଶଫ୍ତ } ଅନ୍ୟରୂପ
(ବାମାବତ୍ତିଶଫ୍ତ—ବିପଶ୍ଚତ)

ଦକ୍ଷିଣାବର୍ତ୍ତଶାଙ୍କ

ଦ୍ଵିଶାବତ୍ତି—ସ. ବି. (ଦ୍ଵିଶ + ଅ + ବହ ଥାରୁ + କରୁ । ଅ) —
Dakshinābaha ଦ୍ଵିଶ ପବନ; ମଳୟାକଳ —
South breeze.

ଦ୍ଵିଶାମୁଖ—ସ. ବି. ପୁ. (ବହୁକୀହି; ଦ୍ଵିଶ + ମୁଖ) —

Dakshināmukha ଦ୍ଵିଶ ମହି—Facing south; turn-
(ଦ୍ଵିଶାମୁଖୀ—ହୁ) ing the face towards the south.

ଦ୍ଵିଶାମୁତ୍ତି—ସ. ବି—ତତ୍ତ୍ଵାନ୍ଦସାରେ ଶିବଙ୍କ ଦୂର୍ତ୍ତି ବିଶେଷ —

Dakshināmūrtti Name of an image of Śiba
according to the Tantras.

ଦ୍ଵିଶାୟନ—ସ. ବି. (ଗୁମ୍ଫ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦ୍ଵିଶ = ଦ୍ଵିଶ ଦିଗରେ +
Dakshināyana ଅୟନ = ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଗତ) —

(ଉତ୍ତରପୂର୍ଣ୍ଣ—ବିପଶ୍ଚତ) ୧। ଶାବଣତାରୁ ପୌଷ ପର୍ବତ୍ୟ ଗୁମ୍ଫ

ସମୟ—1. The six months during which
the sun's orbit passes towards the
south (from 27th June to 22nd
December); the period between the
summer solstice and winter
solstice.

[ଦ୍ଵ—ସୂର୍ଯ୍ୟ ୨ ତାରିଖ ଜୁନରେ କରିରେଣା ଅର୍ଦ୍ଧକୁର୍ବାତ୍ର ଅଧିକ ଅୟନ ସୀମାରେ ପଦଞ୍ଚନ୍ତି । ତତ୍ତ୍ଵରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସେଠାରୁ
ଦ୍ଵିଶ ଅତ୍ରକୁ ଗତ କର ୨ ତାରିଖ ଡିସେମ୍ବରରେ ମନ୍ଦର
ରେଣା ବା ଦ୍ଵିଶ ଅୟନ ସୀମାରେ ପଦଞ୍ଚନ୍ତି । ଏହି ସମୟକୁ
ଦ୍ଵିଶାୟନ ବୋଲିଯାଏ । ଏହି ସମୟରେ କୁଆ, ପୋଖରୀ, ମନ୍ଦର,
ଦେବତା ଅବିକ୍ଷା ପ୍ରକଟା ଥାଏ ତିବିକ । ହି. ଶନସାଗର ।]

୨। ପୁରୁଷାର ମଧ୍ୟରେ ବିନ୍ଦୁ ରେଣାତାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଦ୍ଵିଶକୁ
ଗମନ—2. The passing of the sun to the
south of the equator, the south declen-
sion of the sun.

ଦକ୍ଷିଣାୟନ ସନ୍ଧାନ୍ତ—ସ. ବି—ସେଇଁ ସକାଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରଥମେ
Dakshināyana samkrānti ବିଶୁବ ରେଣ୍ଟାର ଦକ୍ଷିଣାକୁ ଘର
କରନ୍ତି; ଶାବଣ ମାସର ସନ୍ଧାନ୍ତ—
The summer solstice.

[ତୁ—ଏ ଦିନ ହିନ୍ଦୁ ମାନଙ୍କ ଘରେ କବାଟରେ ଚିତା ଦି ଆସାଇ
ପିଠା ଅବି ପୂଜା କରେ ।]

ଦକ୍ଷିଣାୟନାଳ୍ପ ବୃତ୍ତ—ଦେ. ବୀ. (ଭୁଗୋଳ ପରିଭାଷା; ସ୍ଵର୍ଗଦ-
Dakshināyanānta brutta ଲିଖନ ଶବ୍ଦ)—ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ
ଗତିର ସୌମ୍ୟାନିକରୂପକ ରେଖା; ବିଶୁବ ରେଖାର ୨୩½
ଅଂଶ ଦକ୍ଷିଣାୟନାଳ୍ପ ରେଖା—(geography) The
Tropic of Capricorn; the imaginary
circle in the southern hemisphere
limiting the sun's southward motion;
i.e. which surrounds the southern
hemisphere at $23\frac{1}{2}$ degrees to the
south of the equator.

ଦକ୍ଷିଣା ସମ୍ବାଦ—ଦେ. ଶ—ଦକ୍ଷିଣାୟନ ସମ୍ବାଦ (ଦେଖ)
 Dakshinā samkrānti Dakshināyana samkrānti
 (See)

ଦକ୍ଷିଣା - ଦେ. ବିଶ - ଦକ୍ଷିଣା (ଦେଖ)	Dakshinā	Dakshinī (See)
ପ୍ରାଦେ. (ଯାଇସୁର) ବି-ଦୁଃଖାତୟ (ଦେଖ)		Dakshinātraya (See)

ଦକ୍ଷିଣୀ—ଦେ. ଚଣ. (ସ. ଦକ୍ଷିଣୀୟ)—୧ । ଦକ୍ଷିଣ ଦେଶୀୟ —	Dakshinī	1. Southern.
ଦକ୍ଷିଣୀ; ଦକ୍ଷିଣେ	,	। ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଦେଶୀୟ —
ଦକ୍ଷିଣୀ; ଦକ୍ଷିଣୀ; ଦକ୍ଷିନହା	2.	Deccanese.
୩ । ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ପ୍ରତଳିତ —		
	3.	Used or found in the Deccan.
୪ । ତେଲଙ୍ଗା; ତେଲଙ୍ଗା ଦେଶୀୟ —	4.	Telugu.
(ଯଥା — ଦକ୍ଷିଣ ନାଟ; ଦକ୍ଷିଣ ବାସ ଇତ୍ୟାଦି ।)		
କ—୧ । ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି —		
1. A Deccanese.		
୨ । ତେଲଙ୍ଗାୟ ବ୍ୟକ୍ତି; ତେଲଙ୍ଗା; ତେଲଙ୍ଗା —		
2. A Telugu.		
୩ । ଦକ୍ଷିଣଦେଶ; ଦାକ୍ଷିଣାତ୍ୟ —	3.	The Deccan.
ଦକ୍ଷିଣୀ ଆଟୁ—ଦେ. ବ—ରୂପ ସରର ଗୁଲର ତଳେ ବାରୁଁଶ ଆତୁ	Dakshinī āṭu	A kind of thatched house within which there is an inner sloping roof made of bamboos and cemented with mud.
ଅଟୁ; ଚାପାଦୋତାଳା ଏକପ୍ରକାର ଘର—A kind of thatched		
(ଦକ୍ଷିଣାମାଟୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)		

<p>[ଦୁ—ଏ ପ୍ରକାର ଘର ଦଶିଣଦେଶ ଅର୍ଥାତ୍ ଗଞ୍ଜାମ ଓ ଉଦପିଶମ୍ବ ଅଷ୍ଟଳମାନଙ୍କ ଘରର ଅନ୍ତରଣରେ ନିର୍ମିତ ।]</p>	<p>and cemented with mud.</p>
<p>ଦକ୍ଷିଣୀ ଖୋଷା—ଦେ. ବ—ଚେଲଙ୍ଗାଣୀମାନେ ମୁଣ୍ଡର ପଛକୁ ଭାବାଣ Dakshinī khoshā</p>	<p>ଆହୁରୁ ବନ୍ଦ କରି ବାନ୍ଧିଥିବା ଟଭାଫାଳ ମାଜାଜିଖୋପା</p>
<p>ଦକ୍ଷିଣୀ ଖୋଷା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦକ୍ଷିଣୀ ଜୁଡ଼ା } }</p>	<p>ପର ଖୋଷା ବା ଜୁଡ଼ା— A peculiar chignon dressed on the right side of the back of the head by Telugu woman</p>

[ଦ୍ର—ମୁଣ୍ଡର ବାଳରେ ପ୍ରଥମେ ଗଣ୍ଡି ପକାଇ ସେ ଗଣ୍ଡିକୁ
ତଳାଥତାକୁ ଲେଉଠାଇ ଅଣି ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ବେଳ ଛୁଟରେ
କେବଳ ମଧ୍ୟରେ ଖୋସି ବଙ୍କିମ ଉଙ୍ଗରେ ଏ ଖୋସା ପକାନ୍ତି ।
ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ଅନ୍ଧକୁ ଏ ଖୋସା ଅଭିନ୍ନ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଯାଏ ।]

[ତୁ—ଦାଷିଶାତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ବେଶଭୂଷାକୁ ଓଡ଼ିଆମାନେ
ପସନ୍ନ କରନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ କୌଣସି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବେଶି ସୁନ୍ଦର ଦେଖିଲେ
ଅନ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ଲୋକମାନେ ତାକୁ ‘ଦଶିଶୀ ଦାଶ’ ପରି ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି
ବୋଲି କହିଥାଆନ୍ତି ।]

ଦକ୍ଷିଣ ନାଟପିଲ—ଦେ. କ—ଗୋଟିଏ; ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟପ୍ରତଳିତ ପକତି
Dakshinī nāṭapilā ଅନୁସାରେ ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲି ଓ ବନ୍ଦ ଭାଙ୍ଗି
ଦକ୍ଷିଣ ନାଟପିଲ } ଅନ୍ୟରୂପ ନାଟ କରୁଥିବା ବାଜକ—
ଦକ୍ଷିଣ ନାଟପିଲ } A dancing boy singing
and performing some bodily feats and
dances in the Deccanese fashion.

[ଦ୍ୱ—ଆମଦେଶରେ ରାମୟଣ, ମହାଭାରତ ଓ ଭଗବତ
ଅଧିର ଉପାଖ୍ୟାନକୁ ଅନୁମୟ କରି ଯେଉଁ ନାଟ ହୁଏ ବାହାକୁ
'ଯାଶ ବା ଲାଲ' ବୋଲୁଥାଏ ଓ ଅଧିରସମୟ ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲି
ନାଟୁଆ ପିଲାର ନାଟ କରିବାକୁ 'ଦକ୍ଷିଣ ନାଟ' ବୋଲୁଥାଏ । ଏ
ନାଟୁଆ ପିଲାକୁ 'ଗୋଟୁଆ' ମଧ୍ୟ ବୋଲୁଥାଏ । ଏମାନେ ଆଧିରସମୟ
ସଙ୍ଗୀତ ବୋଲି ନାଟ କରନ୍ତି ଓ ସଙ୍ଗୀତର ମର୍ମିଳପକ ଅନୁମୟ ବା
ଦସ୍ତାଦିର ଭଙ୍ଗି କରନ୍ତି । ଏହି ପିଲାମାନେ ଶଶବର ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତିଗରୁ
ନାନାରୂପରେ ବନ୍ଦ କରି 'ବନ୍ଦ' ମଧ୍ୟ ଭଙ୍ଗନ୍ତି ।]

ଦକ୍ଷିଣୀୟ—ସ. ବିଶ. ୨ । (ଦକ୍ଷିଣ + ଅର୍ଦ୍ଧାର୍ଥେ ଉସ୍ତୁ)—

Dakshiniya ଦକ୍ଷିଣ ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—

1. Deserving to be presented with
'Dakshinā'.

୨ । (ଦକ୍ଷିଣ + ସମ୍ମାର୍ଥେ ଉସ୍ତୁ) ଦକ୍ଷିଣ (ଦିଗ ବା ପାଞ୍ଚ)
ସମକ୍ଷୀୟ—2. Southern; right (side).

ଦକ୍ଷିଣୀ ଲଙ୍କାମରିଚ—ଦେ. କ—ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟରୁ ଆମଦାନ ହୋଇ
Dakshinī lankāmaricha ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅସୁଥିବା ଶୁଣିଲ
ମାଜାଜୀଲିଙ୍କା ଲଙ୍କାମରିଚ—Chillies; red pepper
imported to Orissa from the Deccan.

ଦକ୍ଷିଣେତର—ସ. ବିଶ. (ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦକ୍ଷିଣଠାରୁ ଉତ୍ତର = ଅନ୍ୟ)—
Dakshinetara ବାମ; ବାଅଁ—Left (side).

ଦକ୍ଷିଣେମୀ—ସ. ବିଶ. (ବନ୍ଦୁବୀହି; ଦକ୍ଷିଣ = ଡାହାଣ ଦିଗରେ + ଉତ୍ତୀମିତି
Dakshinemī = ଉତ୍ତ ହୋଇଥାଇ ଯାହାର)—ବ୍ୟାଧବାହି
ଡାହାଣଅଙ୍ଗରେ ଶବ୍ଦତ (ମୁଗ) —(a deer) Wounded
by an arrow on its right side.

କ—ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ଵରେ ପାର୍ଶ୍ଵତ ମୁଗ—A stag struck
with an arrow on his right side.

ଦକ୍ଷିଣୋତ୍ତର ବୃତ୍ତ—ଦେ. କ. (ତୁଳୋଳ ପରିଶାର)—
Dakshinottara bṛutta ୧ । ଯେଉଁ ବୃତ୍ତ ପୃଥ୍ବୀର ବିଷ୍ଵବ-
ରେଖାକୁ ପାର ହୋଇ ଉତ୍ତରରୁ ଦକ୍ଷିଣକୁ ଯାଇଥାଇ—

1. The meridian circle; the path of the
sun round the globe.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ପୃଥ୍ବୀ ରୂପାଙ୍କେ ବର୍ଣ୍ଣକ୍ୟାକ ଯେଉଁ ରେଖାରେ
ବୁଲନ୍ତି—2. The sun's ecliptic.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଦକ୍ଷିଣୀୟନ (Tropic of Capricorn)
ଓ ଉତ୍ତରରୂପ ବୃତ୍ତ (Tropic of Cancer) ମଧ୍ୟରେ
ଅବସ୍ଥିତ ।]

ଦକ୍ଷିଣ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦକ୍ଷିଣ + ଅର୍ଦ୍ଧାର୍ଥେ ସି)—ଦକ୍ଷିଣ ପାଇବା

Dakshin̄ya ସୋଗ୍ୟ—Fit to be presented with
Dakshin̄.

ସଂ. କି—୧ । ଅନୁକୂଳୀ—1. Favour.

୨ । ଦେଖିପୁଣ୍ୟ—2. Skill.

୩ । ଅନ୍ତାର୍ଦ୍ଧାର୍ଯ୍ୟ—3. Liberality.

ଦଖମା—ବୈଦେ. ବି. (ଗା) —ଉପର ମେଲ ଓ ରୂପାଙ୍କେ ପାତର ଦିଆ ।

Dakhama ପ୍ଲାନ, ସେଉଁ ପ୍ଲାନରେ ପାର୍ଶ୍ଵମାନେ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ପକାନ୍ତି—

ଦଖମା An open space surrounded by walls
where the Parsis deposit their dead.

ଦଖଲ—ବୈଦେ. ବି. (କଚିରଥ) (ଆ)—୧ । ଅନ୍ତକାର—

Dakhala 1 Possession; occupation.

ଦଖଲ ୨ । ଭୋଗ—2. Enjoyment.

ଦଖଲ ୩ । ଅୟୁର୍ବ—3. Proficiency; control.

୪ । ଦଖଲ (ଦେଖ) —Dakhala (See)

ଦଖଲ—ଦଖଲରେ ଥିବା—In possession.

[ଦ୍ୱ—ଏହି ଶବ୍ଦ 'ଭୋଗ' ଓ 'ସ୍ଵର' ଶବ୍ଦ ପରେ ଅନୁତର
ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଭୋଗଦଖଲ, ସ୍ଵର ଦଖଲ ।]

ଦଖଲ ଉଚ୍ଛେଦ—ଦେ. କ.—(କଚିରଥ ଭାଷା; ଆ. ଦଖଲ ଓ ସଂ.

Dakhala uchchhedha ଉଚ୍ଛେଦ) ୧ । କୌଣସି ସମ୍ମରିରେ

ଦଖଲ ଉଚ୍ଛେଦ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ତକାରର ରଦ୍ଦ ବା ଲେପ—

ଦଖଲକରନ୍ତ 1. Extinction of the right of
occupancy.

୨ । ବେଦଖଲ କରିବା—2. Dispossession; eject-
ment; eviction

ଦଖଲ କରିବା—ଦେ. କ. (କଚିରଥ) —୧ । କୌଣସି ସମ୍ମରିରୁ

Dakhala karibā ଭୋଗକରିବା—1. To be in possession
ଦଖଲକରା or enjoyment of a property; to occupy.

ଦଖଲକରନ୍ତ ୨ । ଅନ୍ତକାରଭୁଲ୍କ କରିବା—
2. To take possession of.

ଦଖଲ କାଏମ—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. କଚିରଥ ଭାଷା) —

Dakhala kāem ଦଖଲ ବାହେଲ (See).

ଦଖଲକାଏମ ଦଖଲକାଏମ Dakhala bāhel (See).

ଦଖଲକାର—ବୈଦେ. ବି. (ଆ. କଚିରଥ ଭାଷା) —ଅନ୍ତକାର;

Dakhalakāra ଭୋଗବାନ—Occupant; one in
ଦଖଲକାର enjoyment of possessing.

ଦଖଲକାର (ଦଖଲକାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଖଲ ଛାର୍ଦିବା—ଦେ. କ.—(କଚିରଥ କୌଣସି ସମ୍ମରିରୁ ଆପଣର

Dakhala chārdibā ଦଖଲ ତ୍ୟାଗ କରିବା—

ଦଖଲଛାଡ଼ି To give up or relinquish possession.

ଦଖଲ ଛୋଡ଼ନା (ଦଖଲ ଛାଡ଼ିବା—ଶିକ୍ଷନ୍ତି)।

ଦଖଲ ଦେବା—ଦେ. କ.—(କଚିରଥ କୌଣସି ସମ୍ମରିରୁ ଆପଣର

Dakhala debā ଦଖଲ ଦେବା—

ଦଖଲଦେଓଯା To give possession; to deliver posses-

ଦଖଲଦିଲାନା sion; to admit a person into possession.

(ଦଖଲ ଦିଅଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଗଧାଇବା—	ଦେ. କି (ସ୍ଵ. ଦସ୍ତ) — ୧ । ପୋଡ଼ିବା—
ଦଗଧେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	୨ । ଦହଗଞ୍ଜ କରିବା—
ଦଗଧା କ୍ରମାଳୀ	2. To afflict; to inflict agony.
ଦଗଧିବା—	ଦେ (ପଦ୍ୟ) କି—ପୋଡ଼ିବା; ଦସ୍ତ କରିବା—
Dagadhibā	To burn.
ଦଗଧା	ଏ ପୁଣି କରି ଦଗଧିଲେ
ଦଗଧାଳା	ଏବ କୁଥର ପେତକାରେ—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭବବତ ।
ଦଗଧି ମରିବା—	ଦେ. (ପଦ୍ୟ) କି—ଦହଗଞ୍ଜ ହୋଇ କଷ୍ଟ ପାଇବା—
Dagadhi maribā	To be sorely afflicted.
ଦଗଧେମରା	ତାଙ୍କ ପୋଷଣେ ଚଢା କରେ
	ଦର୍ଶନ ମରେ ଦୁଃଖ ଘୋରେ । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭବବତ ।
ଦଗଧୁ ହେବା—	ଦେ. କି—୧ । ପୋଛିଯିବା—To be burnt.
Dagadhi hebā	
	ତଣର ସୁର୍ରତ ଫୁଲ, ତହଁ ସେ ଦର୍ଖ ଦୁଆର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭବବତ ।
	୨ । ଦଗଧ ମରିବା (ଦେଖ)—
	2. Dagadhi maribā (See)
ଦଗଲପସର(ଲା)—	ବୈଦେ ବ. (ପା. ଦଗଲ=ଦଗା + ହି, ପସର ବା
Dagalaphasara(la)	ପସାନା = ପକାଇବା) — ଦଗାମଜି (ଦେଖ)
ଦଗଲଫସର	Dagābāji (See)
ଦଗଲବାଜୁ—	ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା) — ଦଗାବାଜୁ (ଦେଖ)
Dagalabāj	Dagābāj (See)
ଦାଗାବାଜ୍, ଦଗାବାଜ	
(ଦଗଭବାଜ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦଗଲବାଜୁ—	ବୈଦେ. ବି. (ପା) — ଦଗାବାଜୁ (ଦେଖ)
Dagalabāji	Dagābāji (See)
(ଦଗଭବାଜ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦଗଲ(ଲେ)ଇବା—	ଦେ. କି—୧ । ଧପାଇବା—1. To cheat
Dagalās(le)ibā	, । ଭଣ୍ଣାଇବା—2. To cheat a man
ଠକାନ ଧାକାଦିନୀ	by pretexts; to put off
ଦଗା—	ବୈଦେ. ବି. (ପା) — ୧ । ପ୍ରବଞ୍ଚନା, ଶଠତ—
Dagā	1. Deceit.
ଦାଗା	୨ । ଠକାପାତ୍ର; ଠକବା—2. Fraud; imposture.
ଦ୍ୟା	୩ । ସତି—3. Loss.
	୪ । ଦିଗ୍ବସଦାତକତା—4. Treachery.
	୫ । ବନ୍ଧୁକର ରେଟ ବା ପାଏହ; ବନ୍ଧୁକ ଦାବିବା—
	5. One fire or charge with a gun.
ଦେ. ବି—ଦଗାଦଗି (ଦେଖ)	—Dagādagī (See)
ଦଗାଦଗି—	ଦେ. ବି—ଦାଗିବା ବା ଚତୁର୍ଦେବା ପ୍ରକିଳ୍ପ—
Dagādagī	The act of branding with hot iron.
ଦାଗା; ଦାଗିଦାଗି	ଦଗାଦମି
ଦଗାଦାର—	ବୈଦେ. ବି. (ପା) — ଦଗାବାଜୁ (ଦେଖ)
Dagādāra	Dagābāj (See)
(ଦଗାଦମି—ଅନ୍ୟରୂପ)	

ଦଗା ଦେବା—ଦେ. କି—୧	୧। ପରାମାରି—
Dagā debā	1. To defraud; to deceive.
ଦଗା କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ	ଦଗାଦେବା ମନେ ରୂପରେ ଅରଣ୍ୟ ଦଗାବାଜି କରିବା }
ଦଗାବାଜି କରିବା	ବାହାରରେ ବହୁ ତମ ।
ଦାଗାଦେଓଆ ଦନାଦେଲା; ଧୋଖାଦେଲା	ଚକଳାଥ. ସମରତରଙ୍ଗ ।
’ । କ୍ଷରିଗ୍ରସ୍ତ କରିବା	—2. To put to loss.
ଦଗାବାଜି—ବୈଦେ. ବଣ. (ପା)—୧	ଧୋଖାବାଜି—1. Swindling.
Dagābājī , । ଠକ, ଶଠ—2.	Cheating; deceitful.
ଦାଗାବାଜ ଦନାଦେଲା	” । ଅଶବ୍ଦାସୀ—3. Treacherous.
ଦଗାବାଜି—ବୈଦେ. ବ. (ପା)—୧ ଶଠତା—1.	Deceit.
Dagābājī , । ବିରାସଦୀତକତା	Treachery.
(ଦଗାଦାର—ଅନ୍ୟରୂପ)	” । ଅନ୍ୟରୂପ ଠକାଇବା—
ଦାଗାବାଜି ଦନାଦେଲା	3. Defrauding another.
ଚ । ଅନ୍ୟଦାର ନିଜେ ଠକ ହେବା—	
4. Being defrauded by another.	
ଦଗାବାଜିଆ—ଦେ. ବଣ (ପା ଦାଗାବାଜି)—୧	ପ୍ରତାରଣାପୂର୍ଣ୍ଣ—
Dagābājīā	1. Treacherous; faithless.
ଦଗାଦାର } ଅନ୍ୟରୂପ	” । ବିରାସଦୀତକ; ଅଶବ୍ଦାସୀ—
ଦଗାଦାରଆ }	2. Treacherous; faithless.
ଦଗାବାଜି	
ଦାଗାବାଜ ଦନାଦେଲା	
ଦଗେଇବା—ଦେ. କି—୧ ଦଗିବା କିମ୍ବା ଶିଳ୍ପରୂପ—	
Dageibā	1. The causative form of 'Dāgibā'.
ଦଗାଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ	” । (ବେଗ ନିବାରଣାର୍ଥ) ଅନ୍ୟ ଦଗେଇ ହେବା }
ଦାଗାନ	ବ୍ୟକ୍ତିହାସ ଅପଣା ଦିନରେ ପଡ଼ୁ—
ଦଗ୍ବାନା	ଦିଅଇବା—2 To cause one's body to be branded by another with a hot iron (for the purpose of being freed from some diseases).
” । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିହାସ ତିର୍ତ୍ତଦେବା କର୍ମ କରିବା—	
3. To cause another to put a mark.	
ଦଙ୍ଗା - ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦଙ୍ଗଲ = କଳ)—୧	ଦୁଦ୍ଧଯୁଦ୍ଧ—
Dangā	1. A duel.
ଦାଙ୍ଗା ଦଙ୍ଗା	” । ଚୋଲାଚୋଲି; ବାଢିଆବାଢି; ମାରପିହ—
” । ଉପଦ୍ରବ; ଗୋଲମାଳ—	2. Affray; hand to hand fight.
” । ଉପଦ୍ରବ; ଗୋଲମାଳ—	3. A row; tumult.
” । ଶାନ୍ତିଭରଣ; ପଞ୍ଜକଦାର—	
5. Breach of the peace.	
ଦଙ୍ଗା କରିବା—ଦେ. କି—ମାରପିହ କରିବା—	
Daingā karibā	To commit an affray; to create a row.
ଦାଙ୍ଗାକରା ଦଙ୍ଗାକରା	
ଦଙ୍ଗା ପିଷାଦ—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦଙ୍ଗଲ ଓ ପିଷାଦ)—	
Daingā phisāda	ଦଙ୍ଗା ହେଲାମା (ଦେଖ)
(ଦଙ୍ଗାପିଷାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)	Daingā hengkhamā (See)
ଦଙ୍ଗା ଫେସୋଦ ଦଙ୍ଗା ଫେସୋଦ	

ଦୟାବାଜ—	ବୈଦେ. ବି. (ହା)—୧ । ମାଡ଼ିଷିଟ କରିବା ପ୍ରିୟ— Dangābāj	1. Rowdy.
ଦୟାବାଜ	, । କଳହପ୍ରିୟ—2. Quarrelsome.	
ଦୟାବାଜ	ଶ । ଫୌଲଦାସ୍ତିୟ—3. Riotous.	
ଦୟା ହେଙ୍ଗାମ(ମା)—	ବୈଦେ. ବି. (ହା. ଦଙ୍ଗା ଓ ହାଙ୍ଗାମା)— Daṅgā hengāma(mā) ୯ । ଫୌଲଦାର—1. Breach (ଦାଙ୍ଗାହାଙ୍ଗାମା—ଅନ୍ୟରୂପ) of the peace; riot; physical ଦାଙ୍ଗାହେଙ୍ଗାମା ଦୟା ହେଙ୍ଗାମା violence. ୨ । ମାଡ଼ିଷିଟ; ଗୋଲମାଳ— 2. Row; affray; violent uproar.	
୩ । ବେଥାଇନ ଜନତା—3. Unlawful assembly.		
୪ । କଳକଳିଆ—4. Uproarious quarrel.		
୫ । ମାଡ଼ିଷିଟ ଓ ମିଥ୍ୟ ମକଦମା ମମଲ ଦାଏର— 5. Affray and institution of false cases.		
ଦସ—ସ. ବିଶ. (ଦହ ଧାରୁ = ପୋଡ଼ିବା + କର୍ମ. ତ)—୧ । ପୋଡ଼ା— Dagdha	1. Burnt. (ଦସା—ଶି) , । ଉତ୍ସୁକୃତ—2. Reduced to ashes. ମ । ମର ହାତୁକ ପଡ଼ିଥିବା—3. Withered. ଚ । (କଣ୍ଠ. ତ) ସନ୍ତୁଷ୍ଟ—4. Afflicted. ମହା ଅରୁଳ ନିତ ବର୍ଷ ହୋଇ—ଉତ୍ସୁକ୍ରମାନିଧି । ଦେ. ବି—ଦଗଧ (ଦେଖ)—Dagadha (See)	
ଦସକାକ—ସ. ବି—ଡ୍ରୋଣକାକ; ଡାମରକୁଆ— Dagdhakāka	Raven; rook; carrion crow.	
ଦସନ୍ତିକ—ଗ୍ରା. ବି—ଦଗଧନ (ଦେଖ)	Dagadhani (See)	
ଦସନ୍ତିକ— Dagdhani	Dagadhanī (See)	
(ଦସନ, ଦସନା—ଅନ୍ୟରୂପ)		
ଦସପତ୍ର ନ୍ୟାୟ—ସ. ବି—ଗଛର ପତ୍ରମାନ ପୋଡ଼ି ଗଲେ ପଦର ପୂର୍ବ Dagdhapatra nyāya ଅବୟବ ଓ ଆକାର ଦେଖି ମଧ୍ୟ ତାହା କେଉଁ ସହ ବୋଲି ଜୀବ କରୁଥାଏ, ଏହିପରି ନ୍ୟାୟ—An analogy of leaves burnt to ashes still retaining their former shape and contour.		
ଦସନ୍ତ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦହ ଧାରୁ + କର୍ମ ତବ୍ୟ)—୧ । ଦାହ୍ୟ— Dagdhabya	1. Combustible. ୨ । ଦସ କରିବାର ଉପସ୍ଥିତ—2. Fit to be burnt.	
ଦସମାନ—ଦେ. ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦହମାନ)— Dagdhamaṇa	ପୋଡ଼ିଯାଇଥିବା—Burning; ablaze. ଦସମାନ ହୋଇ ଦସମାନ ହୋଇ ଦସମାନ ଦସମାନ ହୋଇ ଦସମାନ—ଜଗମାଥ. ଜଗମାଥ ।	
ଦସ ହୃଦୟ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା. ଦଗ୍ଧ + ହୃଦୟ)— Dagdha hrudaya	1. ହୃଦୟଦାର ହୃଦୟମାନ ହୃଦୟ— 1. An afflicted heart; sorrowfull heart. ୨. ଅନୁତାପକ୍ଷ ମନ—2. Penitent heart. ୩. ବିଶ. (ବହୁଶୁଦ୍ଧ)—ଯାହାର ହୃଦୟ ଅନୁତାପରେ କୁଣ୍ଡ ହୋଇଥି—Penitent.	

ଦସା—ହ. ବି—ଜ୍ଞେଯାତ୍ମକ ମତରେ କେତେକ ଅମରାଳ ତିଥ— Dagdhā	Some inauspicious lunar days according . to Hindu Astrology.
[ଦ୍ୱ—ଦସା ତିଥ ପ୍ରକାର ଯଥା—୧ ଦିନଦସା—ଶୋମବାରରେ ଏକାଦଶୀ, ମଗାଲରେ-ଦଶମୀ, ବୁଧବେ-ତୃତୀୟା, ଶୁଭୁରେ ସତ୍ୟୀ, ଶୁକ୍ଳରେ-ଦ୍ୱାତ୍ରୀ ଶତମାନୀ, ରବିବାରରେ-ଦ୍ୱାଦଶୀ ତିଥ ପଡ଼ିଲେ ।	
‘—ମାସଦସା—ଘୋର ବେଶାଖର—ଶୁକ୍ଳାଷଷ୍ଠୀ, ଭାଦ୍ର ମାସର ଶୁକ୍ଳାଦଶୀ, ଅର୍ଦ୍ଧନିର ବୃଷତ୍ପାତ୍ରୀ, କାର୍ତ୍ତିକର ଶୁକ୍ଳାଦଶୀ, ମାର୍ଗଶିରର ବୃଷତ୍ପାତ୍ରୀ, ଘୋଷର ଶୁକ୍ଳାଦ୍ୱାତ୍ରୀ ଶତମାନୀ, ମାଘର କୃତ୍ତିବ୍ରାତା ଶତମାନୀ, ପାତ୍ରାନିର ଶୁକ୍ଳା ଚତୁର୍ଥୀ, ତେଷର ବୃଷତ୍ପାତ୍ରୀ ଶତମାନୀ ।	
‘—ତନ୍ଦ୍ରଦସା—ମେଘାଦ ରାଶିରେ ଚନ୍ଦ୍ର ଥିଲେ ଭକ୍ତ ତିଥ- ମାନକୁ ଚନ୍ଦ୍ରଦସା ବୋଲିଯାଏ ।]	
ଦସା ତିଥ—ସ. ବି—ଦସା (ଦେଖ)	Dagdhā tithi
	Dagdhā (See)
ଦସିକା—ସ. ବି. (ଦସ + କ + ଥ)— Dagdhikā	ପୋଡ଼ା ରାତ—Burnt rice
ଦଗ୍ଧେଷ୍ଟକ—ସ. ବି. (ଦସା + ରଷ୍ଟକା)—୧ । ପୋଡ଼ା ଇଟା— Dagdheshṭakā	1. Burnt bricks. ୨ । ଖାମୀ ଇଟା—2. Vitrified bricks.
ଦକ୍ଷକ—ଦେ. ଅ—ଦତ (ଦେଖ)—Dat (See)	Dachchhuka
	(ଦକ୍ଷକ, ଦୂକୁ କ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦକ୍ଷ—ଗ୍ରା. ବି (ସ. ସପ)—ସପ (ଦେଖ)— Dachha	Jāsa (See)
	(ଦକ୍ଷ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦଜନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଇଂ. ଡଜନ୍)—ଡଜନ୍ (ଦେଖ)— Dajan	Dajan (See)
	(ଦଜନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦର୍ଜନ, ଡର୍ଜନ ଦର୍ଜନ	Dardkājihingā
ଦକ୍ଷାଲ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଅ, ଭୁଲ, ସ. ଦୁର୍କ୍ଷୟ)—୧ । ଦୁର୍କ୍ଷୟ— Dajjal	The sweet variety of wild Luffa. (ଦକ୍ଷାଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)
	1. Very wicked.
ଦର୍ଜାଲ—ଅନ୍ୟରୂପ)	2. Invincible; powerful.
ଦର୍ଜାଲ ଦର୍ଜାଲ	ଦର୍ଜକାଣ୍ଜିଙ୍ଗ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଦ୍ଧୁମ) ବି—ମଧ୍ୟର ତରଢା— Dardkājihingā
	ଦର୍ଜି—ପ୍ରଦେ. (କନକା ଓ ସାଇଷୁର)—କାଦୁଆ; ପକ— Dardi
	Clay; mud; mire.
ଦର୍ଜି ଫୁଟିଜିବା—ପ୍ରାଦେ. (କନକା, ସାଇଷୁର) କି— Dardi phutijibā	ଅତ୍ୟନ୍ତ କାଦୁଆ ବା ଦକ୍ଷନ ହେବା— To become very muddy.
	ଦର୍ଜି—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୂରି; ପ୍ରା. ଦରି)— Dardha
	1. ଦୂରି; ଶକ୍ତି; ମଜରୁତ— ଶକ୍ତି } କିପଶତ ଦରି }
	ଦରି ଫୁଟିଜିବା—ପ୍ରାଦେ. (କନକା, ସାଇଷୁର) କି— ଶକ୍ତି ମଜରୁତ
	1. Strong; firm; hard. ଶକ୍ତି ମଜରୁତ ପ୍ରାଦେ ଏ କୁଣ୍ଡ ବତ ହୋଇବ । ପ୍ରାଦେ ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ର ।

୨। ଅଛିଲ; ଅଗ୍ରଣୀ—2. Unbroken; uninjured; untorn; whole; entire; sound.

ଦଶା(ଶୈ)ଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦଣ୍ଡ) —

Dantā(ଦନ୍ତ)ଇବା ୧। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବେଳାରୁ କରିବା;
ଜ୍ଞାନକରା ନାକାନ୍ତି କରିବା—1. To overpower

ଡାଙ୍କନା a person.

[ଦଶା(ଶୈ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] ୨। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବ୍ୟକ୍ତିବ୍ୟକ୍ତି କରିବା—2. To corner a person; to reduce a person to straits or helplessness.

୩। ହେମତ ଦେବା—3. To encourage a person.

୪। ଶଗଡ଼ ଦଣ୍ଡର ଅଗରୁ ଥର ପଇ ଆଜ୍ଞା ଶଗଡ଼ର ଗତିକୁ
ନିୟମିତ କରିବା—4. To direct the movement
of a cart by holding the ends of the
poles from behind.

ଉସକେଦେଓଆ ୫। ଭର୍ତ୍ତୋଜିତ କରିବା—5. To instigate
a person; to incite.

ଦଶା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି. (ସ. ଦଣ୍ଡ)—ତାବ; ତାବଳ—

Dan̄thā A stick for playing dābalapuā.

ଦଶାଗିଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି (ସ. ଦଣ୍ଡ + ଗୋଲକ) —

Dan̄thāgili ତାବଲପୁଥା' ଖେଳରେ ବ୍ୟବ୍ହୃତ ତାବଳ (ବଡ଼
ଯଷ୍ଟି) ଓ ପୁଆ (ସାନ କାଠ) —A big stick and
stout wooden pin used in the game of
dābalapuā.

ଦଣ୍ଡ (ଧାରୁ) —ସ.—ଦମନ କରିବା; ଶାସନ କରିବା—

Danda (root) To rule; to punish.

ଦଣ୍ଡ—ସ. ବି (ଦଣ୍ଡ ଧାରୁ + କରଣେ. ଅ)—୧। ଯଷ୍ଟି; ବାଡ଼;
Danda ଠେଳା; ଲଠି—1. Staff; club; stick; rod.

୨। (+ଭବ. ଅ) ଶାସନ—2. Administration.

୩। ସଜା; ଶାସନ; ଦମନ—

3. Punishment; chastisement.

୪। ସରୁ ଓ ଲମ୍ବ ବାଢ଼ିଶ ବା କାଠ—4. Thin and
long pole.

୫। ଠିଆ ଦେବା—5. Standing erect.

୬। ସମ୍ବାଧୀନକର ଧରିବା ଯଷ୍ଟି—

6. An anchorite's staff.

୭। ଶର୍ତ୍ତୟାଗୀଙ୍କ ଧରିବା ବକ୍ତା ବାଡ଼—

7. Pilgrim's hooked staff.

୮। ସାମଦାନାତ ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ—

8. One of the duties of an administrator
viz, punishing the guilty.

୯। (+ଅଧିକରଣେ. ଅ) ଯୁଦ୍ଧ—9. Fight.

୧୦। ବ୍ୟବିଶେଷ—10. Name of a battle-array.

୧୧। ଅନ୍ଧ—11. Horse.

୧୨। କୋଣ—12. Angle.

୧୩। ଦର୍ଶିତ୍ୱ; ମହନଦଣ୍ଡ—

13. Churning staff or rod.

୧୪। ସ୍ଵର୍ଯ୍ୟକ ପାରପାର୍କିକ ପ୍ରବଦ୍ଧିଶେଷ—

14. Name of a planet.

୧୫। ରାଜଦଣ୍ଡ, ରାଜଚିତ୍ତବିଶେଷ—

15. Sceptre; one of the insignia of
royalty.

୧୬। ପତାକାର ବାହୁଶ—16. Flagstaff.

୧୭। ଯମ—17. Jāma, the God of death.

୧୮। ସେନ୍ୟ—18 Army.

ମିଳିଲେ ଦଣ୍ଡ ସଜଦର

ଶୁଣେ ମାରୁର ନରହର । ଜଳନାଥ ରାଗବର ।

୧୯। ୨୦ ପଳ ପରମିତ ସମୟ; ୨୪ ମିନିଟ୍; ଦିନକର ୨୦
ଭାଗର ଏକ ଭାଗ — 19. 24 minutes of time.

୨୦। ଦେର୍ଘ ପରମାଣବିଶେଷ; ଗୁର ହାତ—
20. A measure of 4 cubits.

୨୧। ଯନ୍ତ୍ରବିର ହତା; ବେଣ୍ଟ—

21. Handle of an instrument.

୨୨। ଦଳର ରଣ—22. The pole of a plough.

୨୩। ନଳ; ଲଠା; ପଦକା —24. Measuring rod.

୨୪। ଦଣ୍ଡକ ରଜା; ରଜ୍ଯାକୁ ରାଜ୍ୟକ—

24. Name of a prince.

[ଦ୍ର—ଗୁରୁଙ୍କ ଅରଣ୍ୟରୁ ଏହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟ ଦଣ୍ଡକାରଣ୍ୟରେ
ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ।]

୨୫। ଗୁର ବା ପୁଲର ତେଙ୍ଗ—

25. The stem of a plant or flower.

୨୬। ଅରମାନ —26. Sensitiveness; egotism.

୨୭। ଅତ୍ସୁମ୍ମାନ—27. Self-esteem.

୨୮। ଉଜ୍ଜାର ଅହୁଲ—28. An oar.

୨୯। ଜାହାଜର ମାସ୍ତଳ—29. Mast of a ship.

୩୦। ଚରକୁ ବା ବିଶାର କାଠ—

30. The pole or beam of a balance.

ଦେ. ବି—୧। (ବେଶାଖ ସକାନ୍ତରେ ଗୋଟିଏ ଦଣ୍ଡ ପୋଡ଼ି
ସେଥିରେ ପାଟୁଆମାନେ ଅଙ୍କୁଶୀ ଲଗାଇ ଝୁଲୁ ଥିବାରୁ)
ଚଢ଼ିକପୂଜା; ପଣ୍ଡକାନ୍ତି ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ପାଣ ଧୋବା
ଅଦି କରିବା ଯାଦା; ଝାନ୍ତି ଯାଦା—1. A festival
observed by low class people on the
Pan̄k Sainkranti day.

, ୧। (ସ. ଦଣ୍ଡ. ଭୁଲ. ହି. ଉନ୍ନ. ତତ୍ତ୍ଵ) —ବାରଂବାର ଭୂମିରେ
ଦଣ୍ଡବର ପଢ଼ି ହୋଇ ଛୁଟି ବା ବୁଝ ବ୍ୟାସମବିଶେଷ—

2. An athletic exercise of the body by
prostrating one's self on the ground
and rising again with the help of
the arms.

୩ । ଅଳ୍ପ ସମୟ—3. A very brief space of time.

ତଣତ ଯୋଡ଼ିଥ କର ତଣତାୟୁଗ ତ୍ରିଚାର ତଣ ପାୟ ଦଶେ ମଞ୍ଜ ରକ ।
ରଙ୍ଗ. ଦେଖେଲୁଗନନ୍ଦାସ ।

ଦ୍ରୁକ—ସ. ବି (ଦ୍ରୁ + ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅଳ) —୧ । ଯେ ଦ୍ରୁ ଦିଏ—
Dandaka 1. Punisher.

୨ । ୨୭ କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ଅଧିକ ବର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ—
2. A kind of metre containing of more than 26 syllables.

୩ । ଇଶ୍ଵରୁ ସକାଳ ସ୍ଵତ୍ତ—3. Name of a prince; son of 'Ikshwâkîku,

[ଦ୍ର—ଏ ଶକ୍ତିପାତ୍ର ଶିଖ୍ୟ ଥିଲେ । ଏ ଥରେ ଶୁଭୁ—
କନ୍ଥାକ କୌମାର୍ଯ୍ୟ ରଙ୍ଗ କରିବାରୁ ଶୁଭୁଙ୍କ ଶାପରେ ଏହାଙ୍କ
ପୁର ରହୁ ହେଲ ଓ ଏହାଙ୍କ ରଜ୍ୟ ଦ୍ରୁକାରଣ୍ୟରେ ପରିଣତ
ହେଲ । (ହନୀ ଶନସାଗର)]

ଦେ. ବି—୧ । ଏଳ ଦ୍ରୁ ସମୟ ମାତ୍ର; ୨୮ ମିନିଟ ସମୟ—
1. One 'Danda' of time.

୨ । ଅଳ୍ପ ସମୟ—
2. A very brief space of time.
ପରିଣ ଦିଅନ୍ତ ସେ ଦ୍ରୁ ଦ୍ରୁକରେ ମହାଣ!
ଉଠ ମେୟବେ ପ୍ରତ ନଦିଭୀ ସୁନେଶି ।
ଗୋଲକ, ଉନ୍ଦରେଖା ।

୩ । ଦ୍ରୁକର (ଦେଖ) —3. Dandakiri (See).

୪ । ଦ୍ରୁକା (ଦେଖ) —4. Dandakâ (See).

ଦିଶ—ମୁହୂର୍ତ୍ତିକମାତ୍ର ସ୍ଥାୟୀ—Momentary

ବାରେ ସମୟ ଦ୍ରୁକ ରଖେ,
ହେବେ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦ୍ରୁକ ଦିଶେ—ରଙ୍ଗ, ଦେଖେଲୁଗନନ୍ଦାସ ।

ଦ୍ରୁ କରିବା—ଦେ. କି—ଦ୍ରୁ ପକାଇବା (ଦେଖ)

Danda karibâ Danda pakâibâ (See).

ଦ୍ରୁକା—ସ. ବି—୧ । ଦାନ୍ତିଶାତ୍ୟର ଅରଣ୍ୟବିଶେଷ—

Dandakâ 1. The Dandakâ forest (in the Deccan).

[ଦ୍ର—ଏହା ପୂର୍ବେ ଦ୍ରୁକ ନୂପୁରକ ଦେଶ ଥିଲ । ଶୁଭୁଙ୍କ
ଶାପରେ ଏହା ଅରଣ୍ୟରେ ପରିଣତ ହେଲ । ଏହା ବିନ୍ଦୁ ପଥତ-
୧୦୦ ଦିନରେ ଗୋଦାବିଶ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଦୃତ ଥିଲ । ଏଠାରେ
ସମତନ୍ତ୍ର ବନ୍ଦୁଦିନ ବନିବାସ କରିଥିଲେ ଓ ବିଶ୍ଵାଦ ଉତ୍ସାହ
ଅସୁରଙ୍କ ବଧ କରିଥିଲେ । ସମୀକ୍ଷାର ଦ୍ରୁକାରଣ୍ୟ ଉତ୍ତଳଦେଶରୁ
ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଦାନ୍ତିଶାତ୍ୟ ଆତ୍ମକ ବନ୍ଧିଥିଲ ।

(ବୃପ୍ତିକୁ ଉତ୍ତଳଦେଶ) ।]

୨ । ଦ୍ରୁଣବିଶେଷ—2. The name of a country.

୩ । ଜନପ୍ରାନ୍ତନାମକ ପ୍ରଦେଶ—3. The province of Janasthâna.

ଦେ. ବି—(ବଣିଅ ଶବ୍ଦ)—ଗୋଲପାନ୍ତର ଛପରିଭାଗ୍ୟ କଳ—
The tube of a rose-water sprinkler.

ଦ୍ରୁ କାକ—ସ. ବି—ଜାମପାନ୍ତର—

Danda kâka A rook.

ଦ୍ରୁକାରଣ୍ୟ—ସ. ବି—ଦ୍ରୁକା ୧ (ଦେଖ)

Dandakâranya Dandakâ 1 (See).

ଦ୍ରୁକିରି—ଦେ. ବି (ସ. ଦ୍ରୁକ; ଦ୍ରୁକ) —ଏକପ୍ରକାର ଅଳ ଶୈତ
Dandakiri ମାଛ—A very small fresh water fish;
ଦ୍ରୁକିରି } ଅନ୍ୟରୂପ a sort of fry; minnow; Perilampus
ଦ୍ରୁକିରି } Laubuca.

ଦାନକୁନୀ ଡାନକୁନୀ ଡାନକୁନୀ

[ଦ୍ର—ଏ ମାଛ ଲମ୍ବରେ ୧୦ାରୁ ଗ୍ରାମ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢିନ୍ତି ।
ମୁଣ୍ଡ ପେଟା, ଏମାନଙ୍କ କାକର ପମି ଉପରେ ଗୋଟିଏ କଳା
ଦାଗ ଥାଏ । ଏମାନଙ୍କର କାତି ଅଛି ଓ ଏମାନେ ମଧୁର ପାଣିରେ
ଦଳ ଦଳ ହୋଇ ରହିନ୍ତି ।]

ଦ୍ରୁଗୌରୀ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଅପୂର୍ବେବିଶେଷ—One of the dancing
Danḍagaurî nymphae of the heaven.

ଦ୍ରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ସନ୍ଦ୍ୟାସବୁତ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା—
Daṇḍa grahana karibâ 1. To resort to the anchorite's staff.

ଦ୍ରୁ ଶ୍ରୀଶ କରା—୨ । ଅପଣା ଉପରେ ଦିଅନ୍ତିବା ଶାସ୍ତ୍ରିକୁ ନନ୍ଦ-
ଦ୍ୟାନ୍ତମହନ୍ତ କରିବା ମୁଣ୍ଡରେ ଶିକାରକଣା—2 To acquiesce
in the sentence passed on one's self.

ଦ୍ରୁଗ୍ରାହୀ—ସ. ବି.—(ଦ୍ରୁ+ଗ୍ରହ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ) —

Dandagrâha ଦ୍ରୁଗ୍ରାହୀ (ଦେଖ)

Dandagrâhi (See)

ଦ୍ରୁଗ୍ରାହୀ—ସ. ବି. ସୁ—(ଦ୍ରୁ+ଗ୍ରହ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ରନ୍) —ସେ
Dandagrâhi ଯଷ୍ଟି ଧରେ—Holding a stick or
(ଦ୍ରୁଗ୍ରାହୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) staff.

ଦ୍ରୁଚକାଦ ନ୍ୟାୟ—ସ. ବି.—କୁମୁକାର ଗୋଟିଏ ଘଟ ନିର୍ମିଣ
Dandachakrâdi nyâya କରିବା ପାଇଁ ସେହିପରି ଦ୍ରୁ, ରନ୍,
ସୁନ୍ଦର ପ୍ରଭୁତ ବନ୍ଦୁ ଉପକରଣ ବା ଯନ୍ତ୍ର ଅବଶ୍ୟକ
କରେ ତତ୍ତ୍ଵ ପ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ବନ୍ଦୁ କାରଣ ଶିକାର
କରିବା ନ୍ୟାୟ—The analogy of a potter
taking the help of several implements
and materials in preparing a pot.

ଦ୍ରୁଦାତା—ସ. ବି. ସୁ—ସେ ଦ୍ରୁ ଦିଏ—One who inflicts or
Dandadâta (ଦ୍ରୁଦାତୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) deals punishment;
punisher.

ଦ୍ରୁ ଦେବୀ—ଦେ. ବି. (ନାମ) —କେନ୍ଦ୍ରାଂର ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଦେବତା—

Danda debî Name of a Goddess worshipped in
the Keonjhar State of Orissa.
ଦ୍ରୁଦେବୀ ଅଧ୍ୟାତ୍ମ ଦେହ ଶେଷ କେନ୍ଦ୍ରାଂ କର ରବା ।
ଦେଖାଇ ପାଇବା ।

ଦ୍ରୁଧର—ସ. ବି. ସୁ—(ଦ୍ରୁ+ଧୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ) —୧ । ନଷ୍ଟି;
Dandadâhara ଶଳ—1. King (holder of the

sceptre.

୨ । (ସେ ପାପିକୁ ଶାସନ କରିବା ପାଇଁ ଦ୍ରୁଧାରଣ କରନ୍ତି)
ଯମ—2. Jâma, the God of death.

” । (ସେ କହ ଦୂରବା ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଧରେ) କୁମୁକାର;
କୁମୁର—3. A potter.

୪ । ସେ ଦଣ୍ଡ ଧର—4. Punisher.

୫ । ରାଜନୟକୁ ବିଶ୍ଵରଥତ—

5. Judge; magistrate.

୬ । ରାଜନାରେ ଅପରାଧୀକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ବେଶ୍ୟାରୀ
(ଭାଷ୍ୟ)—6. A servant carrying a rod
for punishing a criminal; lictor.

ଭଣ.—୧ । ସଞ୍ଚିଧାରୀ—1. Holding a staff or rod.
୨ । ରାଜଦଣ୍ଡ ଧାରଣକାରୀ—

2. Wielding the sceptre.

ଦଣ୍ଡଧାର—ସ. ବ. ୫ ଭଣ.—ଦଣ୍ଡଧର (ଦେଖ)

Dandadhara Dandadhara (See)

ଦଣ୍ଡଧାରୀ—ସ. ବି. ଧୂ—(ଦଣ୍ଡ + ଧୂ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍) —ସେ ସଞ୍ଚି
Dandadhari ଧାରଣ କର ଆଏ—Holding a staff.

(ଦଣ୍ଡଧାରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବ.—୧ । ଦଣ୍ଡୀ; ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ—

1. An anchorite carrying a staff.

୨ । ରଜା—2. King.

ଦେଇଲେ ସନମଳ କର; ଶମ୍ଭରେ ଉତ୍ତ ଦଣ୍ଡଧାରୀ ।

ଭୂଷତ, ପ୍ରେମାଶ୍ରମ ।

ଦଣ୍ଡନ—ସ. ବ. (ଦଣ୍ଡ ଧାରୁ + ଭାବ. ଅନ) —୧ । ଶାସ୍ତ୍ର; ଦଣ୍ଡଦେବା-
Dandana 1. Punishment.

୨ । ଶାସନ—3. Chastisement.

୩ । ମନ୍ତ୍ରନ—2. Churning.

ଦଣ୍ଡନ ଦଣ୍ଡ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ., ଦଣ୍ଡନ + ଦଣ୍ଡ) —ଦଣ୍ଡଦେବା ବାଢି;
Dandana danda ଦଣ୍ଡଦେବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ. ସଞ୍ଚି—

A rod used for punishing offenders.

ଦଣ୍ଡନତ୍ର ନୟନ ରଙ୍ଗଳ ।

ରଙ୍ଗ, ପ୍ରେମ୍ୟାନନ୍ଦ ।

ଦଣ୍ଡନ ମଣ୍ଡନ—ସ. ବ (ବିପରୀତାର୍ଥ ସହଚର; ଦଣ୍ଡନ + ମଣ୍ଡନ) —

Dandana mandana ଅପରାଧ ପାଇଁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ଓ ଭଲ

କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ପୁରସ୍କାର ଦେବା --Punishment

and reward.

ଦଣ୍ଡ ନାଟ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—୧ । ପଶୁଷକାନ୍ତି ପରେ ବାହୁଦୀ,

Danda nat ପାଶ, କଣ୍ଠର ଅଦି ନିମ୍ନଶ୍ରେଣୀର ଭୁମିମାନେ ପୂର୍ବରୁ

ମନୀଷିତ୍ୱ ବା ଅନୁସ୍ଥାରେ ପାଠୁଆ, ଶବର ଶବରୁଣୀ,

ଭଦ୍ରେଯା ଭଦ୍ରେଯାଣୀ ଅଦି ବେଶରେ ପ୍ରାମେ ପ୍ରାମେ

ଭୁଲି ବାଦ୍ୟବନ ନାତବା ଓ ଗୀତ ଗାଇବା ଯାତ୍ରା—

1. Dancing performed by the
low class people in Ganjam during
Baisakha Samkranti.

[ଦ୍ୱ—ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହାକୁ ପାହୁଆ ଓ ଗଢ଼ିଲୁଛିରେ ଖାମୁନାଟ
କହନ୍ତି ।]

୨ । ପଶୁ ସନ୍ଧାନ୍ତ୍ର ଠାରୁ ଥୁରମୁ କର ଦେଖିମାଟରେ ନିନ୍ଦା
ଶେଣୀର ଲୋକମାନଙ୍କର ପାଳିବା ବ୍ୟବକଣ୍ଠେ—

2. A kind of religious vow observed by
low class people from Panୟକ Samkranti
day.

[ଦ୍ୱ—ଏ ବ୍ୟବଧାରା ବ୍ୟକ୍ତି ଦିବସରେ ଏକ ବକ୍ତ୍ତ୍ଵ ନିଶ୍ଚିନ୍ତି
ଦେଇଲା କିମ୍ବା ରାଜକର ଖାଅନ୍ତି । ରାତ ହେଲାରୁ ଦେହରେ କଳା,
ଗେରୁ ଅଦି ରଙ୍ଗ ମତ୍ତାଇ, ମାଳ, ଟୋପି, ମୁକୁଟ, ଅଙ୍ଗୀ, ଶାଢ଼ୀ,
କାଞ୍ଚିଲ ଅଦି ପିକ ଶ୍ରୀ ଓ ପୁରୁଷ, ଶବର ଶବରୁଣୀ, ଭଦ୍ରେଯା
ଭଦ୍ରେଯାଣୀ ଅଦି ବେଶ ହୋଇ ସଙ୍ଗରେ ବାଜାବାଲକୁ
ନେଇ ପ୍ରାମେ ପ୍ରାମେ ଭୁଲି ଗାଇ ଗାଇ ନାତରୁ । ଏମାନେ ସେ
ସମୟରେ ଅନେକ ଦଣ୍ଡ ଗୀତ ମଧ୍ୟ ବୋଲନ୍ତି । ଅପଣାର କାମନା
ପୂରଣ ଦେବା ସକାସେ ମାନସିକ କରି କାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବା ପ୍ରସ୍ତର ବା
ପରେ ଲୋକେ ଏହି ଦଣ୍ଡକୁଳ କରନ୍ତି । ୧୨ ଦିନ ନାଟ କର ଶେଷ
ଦିନ ବାଲକା ବା ଶ୍ରୀ ବେଶ ସାଜ ଗୋଟିଏ ମେଘ୍ୟ ବା ଛେଳକୁ
ବଳ ଦେଇ ତାହାର ମାଂସ ଖାଇ ଏ ବ୍ୟବରୁ ଉଦସାପନ କରନ୍ତି]

ଦଣ୍ଡ ନାୟକ—ସ. ବ. —୧ । ସେନାଧ୍ୟ; ସେନାପତି—

Danda nayaka 1. Commander-in-chief; a general;
a leader of troops:

୨ । କଟୁଆଳ; ପୁଲିଧର ଉତ୍ତପଦସ୍ତ କର୍ମଶ୍ରୀ—2. A
police head officer; Superintendent of
of police; police magistrate.

୩ । ରଜା—3. King.

୪ । କୁଲମାନଙ୍କ ସରଦାର; ଦଫାଦାର—4. The head
cooly; Duffadar.

୫ । ଦଣ୍ଡଦାତା—5. One who inflicts punishment.

୬ । ବ୍ୟବସୁରୁଷ—6. A Government official.

୭ । ବିଶ୍ଵରଥତ—7. Judge.

ଦଣ୍ଡ ନିତି—ସ. ବ (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦଣ୍ଡର ନିତି = ନିୟମ ଅଛି ସହିରେ) —

Danda niti ରାଜନାତ ଶାସ୍ତ୍ରବିଶେଷ; ରାଜ୍ୟଶାସନସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଯାତ୍ରାନ୍ତି
ନିୟମମଳିତ ନାତଶାସ୍ତ୍ର—Political science
dealing with administration or duties
of kings; science of government.

ଦଣ୍ଡନାୟ—ସ. ବି (ଦଣ୍ଡ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ତ୍ୟ) —ଦଣ୍ଡ ପାଇବାର
Dandaniya ଭ୍ରମ୍ପକୁ; ଦଣ୍ଡାର—Punishable; fit to be
punished; deserving punishment; liable
to punishment.

ଦଣ୍ଡ ପକା(କେ)ଇବା —ଦେ. କି—ବାରମାର ଭୁମିରେ ଦଣ୍ଡବର ପତିତ
Danda pakā(ke)ibā ହେବା ଓ ଭୁଟ୍ଟବାହିର ବ୍ୟାଘ୍ୟମ କରିବା—

ଦଣ୍ଡରାଜିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦଣ୍ଡରାଜିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦଣ୍ଡ ପେଲିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦଣ୍ଡ ପେଲିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଭାଗମେ ଭାଗମେ କରିବା—

To perform a kind of athletic
exercise by alternately prostrating the body and getting
up horizontally.

ଦଣ୍ଡପାତା—ଦେ. ବି—୧ । ରାଜ୍ୟର ଅଂଶବିଶେଷ; ଜିହ୍ଵା ବା
Dandapatā ସବ୍ରତଙ୍କଳ; ତେଜଶାର ପୂର୍ବକାଳର ଶାସନ ବିଭାଗ-
ବିଶେଷ—A kind of an administrative
division or circle in ancient Orissa.

[ଦ୍ରୁ—ହିନ୍ଦୁରୂଳାମାନଙ୍କ ସଜ୍ଜକାଳରେ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ତଳ କେତେବୁଢ଼ିଏ ବଡ଼ ବଡ଼ ରାଜସ୍ଵ ବା ଶାସନ ବିଭାଗରେ ଦିବକୁ ହୋଇଥିଲା । ପ୍ରତେକର ନାମ ଦ୍ରୁପାଟ । ଦ୍ରୁପାଟ କେତେବୁଢ଼ିଏ ପ୍ରଗନ୍ଧାର ସମ୍ପତ୍ତି । ଏହା ଅଧୁନିକ ସବୁତିରଙ୍ଗକୁ ।]

, । ତନ୍ତ୍ରିଲୋକବିଶେଷ—2. Name of a caste of weavers (Howells).

ପ୍ରାଦେ. (ଫ୍ରିଜ୍ରୂମ) ବି—ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି —

3. Commander-in-chief.

ଦ୍ରୁପାଟ ହୋଇ ବୁଲିବା—ଏଣେ ତେଣେ ବୁଲିବା; ଅଞ୍ଚଳ ଦ୍ରୁପାଟ
Dandapāṭa hoi bulibhā ହୋଇ ବୁଲିବା—To roam
ଟୋଟୋକରେ ବେଡ଼ାନ ମଟକଳା �about; to loaf about.

ଦ୍ରୁପାଣି—ସ. ବିଶ. (ବହୁବ୍ରିଦ୍ଧି; ଦ୍ରୁ + ପାଣି)—ଦ୍ରୁଧର—

Danda pāṇī Carrying a staff.

ବି—୧. ଯମ—1, Jāma.

, । ଶିବାନୁତ୍ରବିଶେଷ—2. An attendant of Siba.

, । ରାଜା—3. King.

ବଡ଼ଖ ଲଈ ପାଦାଳେ କୁଠ ଲକ୍ଷ ବଡ଼ର ପୁରୁ ମୁଖ
ଲଙ୍ଘା ସେ ଦ୍ରୁପାଣିରେ ରଚି ରୟ ଯେମନ୍ତ ସେ ।
ଉତ୍ତ. ଦେବେଷ୍ଟଗନାମ ।

ଦ୍ରୁପାରୁଷ୍ୟ—ସ. ବି. (ଗଣ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦ୍ରୁ + ପାରୁଷ୍ୟ=କାଠିନ୍ୟ) —

Danda pārushya ୧। କଠିନ ଶାଶ୍ଵରକ ଦ୍ରୁ—

1. Rigorous bodily punishment.

, 1 (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) ଅଞ୍ଚଳ ବିବାଦ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବିବାଦବିଶେଷ—
2. (Hindu law) One of the eighteen defences
or disputes.

ଦ୍ରୁପାଳ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରୁ+ପାଳ)—ଦ୍ରୁପାଳକ (ଦେଖ)

Dandapāla Dandapālaka (See)

ଦ୍ରୁପାଳକ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରୁ+ପାଳକ=ରକ୍ଷକ)—

Dandapālaka ୧। ଧର୍ମଧକରଣିକ; ବିଶ୍ୱରପତି—1. Judge,

, 1 ଦୌବାରକ; ଦ୍ଵାରୀ; ଦ୍ଵାର ରକ୍ଷକ—

2. A door-keeper; a watchman.

ବି—୧. ଦ୍ରୁପୋହଳା ମାଛ; କଠିପୋହଳା ମାଛ—

ଦ୍ରୁପାଳକ 1. A kind of fresh water fish.

[ଦ୍ରୁ—ଏମାନେ ଲୟରେ କୁଠ ଅଙ୍ଗୁଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବଢ଼ନ୍ତି ।]

, 1 ଦ୍ରୁବର ମାଛ—2. A kind of fry fish;

Perilampus; Lambuca.

ଦ୍ରୁପାଣୀ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦ୍ରୁ+ପାଣି; ଲେକକୁ ଦ୍ରୁଦେବା ପାଇଁ

Dandapāṇī ଯାହାକାଠାରେ ଦ୍ରୁ ଓ ପାଣ ଆଏ)—

୧. ରାଜା—1. King.

, 1 ସେଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଲେକକୁ ବାନ୍ଧ ବାଢ଼େଇବା ପାଇଁ

ତୋଳା ଓ ପାଣ ଧରୁଆଏ—2. A person car-

rying a stick and noose to punish
people.

ବାସ ପକଳ ଦ୍ରୁପାଣୀ, ବକେ ଦିବର ବେଳ ଗୋଣୀ ।

ଉତ୍ତ. ବେଦେଶ୍ୱରବଳାମ ।

ଦ୍ରୁ ପ୍ରଶାମ—ଦେ. ବି (ମ.ପ.ଲେ; ଦ୍ରୁବତ୍ ପ୍ରଶାମ)—ଦ୍ରୁବତ୍ (ଦେଖ)

Dandapāṭa prashāma Dandabata (See)

ଅଞ୍ଚଳୀ ଦେଇ ଏହି ଦ୍ରୁପାଣମରେ ସଜ୍ଜ ନେବାନ୍ତି । ପ୍ରତେନ ।

ଦ୍ରୁ ପ୍ରାୟେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ସମ୍ପତ୍ତି ପର ସିଧା ହୋଇ—

Dandapāṭa prāye Prostrate like a stick.

ବୁଝ ଚରଣେ ଦିଇ ଦେଇ

ନମ୍ବର ଦିଗ୍ବ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ଜଗନ୍ନାଥ. ରଗବତ ।

ଦ୍ରୁବତ୍—ସ. ଅ. (ଦ୍ରୁ—ସମ୍ପତ୍ତି + ସାଦୁଶ୍ୟାର୍ଥେ ବର)—

Dandabat ସମ୍ପତ୍ତି ପର ସିଧା ଭାବରେ—

Prostrate like a stick.

ବ—୧। ଦ୍ରୁବତ୍ (ଦେଖ) —1. Dandabata (See).

, 1 (ଦ୍ରୁ + ଅଛି ଅର୍ଥେ. ବର)—ଦ୍ରୁ; ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ—
2. A class of anchorites holding the
sacred staff.

ସ. ବିଶ (ଶବ୍ଦ) ସମ୍ପତ୍ତି ଧାରୀ—Carrying a stick;
(ଦ୍ରୁବାନ୍-ସ୍ଵାଂ; ଦ୍ରୁବଜ—ସ୍ଵାଂ) armed with a stick.

ଦ୍ରୁବତ୍—ଦେ. ବି (ସ. ଦ୍ରୁବତ୍) —ଦ୍ରୁ ପର ଭୂମିରେ ପଡ଼ି ପ୍ରଶାମ;
Dandabata ସାମ୍ବାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିଧାତ—Making obeisance by
(ଦ୍ରୁବତ୍ ପ୍ରଶାମ—ଅନ୍ୟରୂପ) lying prostrate on the
ଦୁର୍ବଲତ ଭୂମି.

ଦ୍ରୁବତ୍ କାରିବା—ଏହା ଶୁଣି ସେ ସାତ କନ୍ଦା ରଷ୍ଟ ପାଦେ

ଦ୍ରୁବତ୍ କରିବ ଅଭିନ୍ନ ପ୍ରମୋଦେ ।

ବୁଝିବ. ମହାଭାବତ ଅନୁଶାସନ

ଅ—ପ୍ରଶାମ ବା ନମ୍ବାର୍ଯୁତକ ସମୋଧନ—
(Interjection) A greeting indicating
obeisance; I bow to thee.

[ଦ୍ରୁ—ଦ୍ରୁବତ ସହଦ୍ୟାଣି ଶତ୍ରୁ ପଢ଼ ନମ୍ବୟତେ—

ଅଶୁକ ସମ୍ପତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତ କରନ ।

ଯେଉଁ ଲେକ ମୁହଁରେ ଭକ୍ତି କରେ ମାତ୍ର ଭକ୍ତି ନିଦର୍ଶନସ୍ଵରୂପ କିଛି
ଭୂପାର ନ ଦିବ ତାହାପ୍ରତି ଏହି ବ୍ୟକ୍ତେଣୁ ପ୍ରସ୍ତରୀୟ ହୁଏ । ଏଥର
ମର୍ମ ଏହି ସେ—ସୁତିତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କିନ୍ତୁ “ଦ୍ରୁବତରେ ସୀମା ନାହିଁ, କିନ୍ତୁ
ଶତ୍ରୁ ପଦ ପର ସାମାନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଦେବାପାଇଁ କୁଣ୍ଡିତ ।]

ଦ୍ରୁବତ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ସାମ୍ବାଙ୍ଗ ପ୍ରଶାମ କରିବା—

Dandabata karibā 1. To make obeisance by
(ଦ୍ରୁବତ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) falling down prostrate at
ଦୁର୍ବଲକରା ଦୁର୍ବଲକ ଦେବାପାଇଁ କରିବା କରିବା କରିବା କରିବା କରିବା

ଦ୍ରୁବତ କରିବା—2. To make obeisance.

ପ୍ରଗନ୍ଧ କଣନ କୋଇଲେ । ନମ୍ବାର ଭରନିବ ।

, 1 ନମ୍ବାର କରିବା—2. To make obeisance.

[ଦ୍ରୁ—ଦ୍ରୁବତ କରିବାର ଅର୍ଥ ସାମ୍ବାଙ୍ଗ ପ୍ରଣିଧାତ ହେବା;
କିନ୍ତୁ ସାଧାରଣତଃ ବୁଦ୍ଧମାନେ ବ୍ରାହ୍ମିଣଙ୍କୁ ଦେଇଲେ ହାତଯୋଡ଼ି
ମୁଣ୍ଡକୁ ନୁଆଇ ପ୍ରଶାମ କରିବା । ଭୂମିରେ ଦ୍ରୁପର ଶୋଇପଡ଼ି
ପ୍ରଣିଧାତ କରିବା ନାହିଁ; ଅଥବା ମୁହଁରେ ଦ୍ରୁବତ ବା ଦ୍ରୁବତ
ଶବ୍ଦ ଭକ୍ତାରଣ କରିଥାନ୍ତି ।

ସାହାକୁ ରୟ କର୍ଯ୍ୟ ଏ ସାହାତାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଲଜ୍ଜା
ହୁଏ, କଥାରେ ବିଶ୍ଵାସ ଛଳରେ 'ତାକୁ ଦଣ୍ଡବତ କରୁଛି' ବୋଲି
ଲୋକେ କହିଥାଅଛି । ଯଥା—ଦୂରନ ଲୋକକୁ ମୋର ଦଣ୍ଡବତ ।
ବିଦେଶରୁ ଥରେ ଯାଇ ମୁଁ ଯେଉଁ କଷ୍ଟ ଭୋଗକର ଆସିଥାଏ,
ବିଦେଶ ଯିବା କଥାକୁ ମୋର କୋଟି କୋଟି ଦଣ୍ଡବତ
କରିବାର ବୋଲୁଥାର ଥାଏ ।]

ଦଣ୍ଡବତି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ସନ୍ଧିମିରୁପେ ଦିଆଯିବା ଧଳ; ପ୍ରଶାମୀ—
Dandabati Money paid as a token of respect
during an interview.

ଦଣ୍ଡବାନ—ସ. ବି ଓ ବିଶ—ଦଣ୍ଡବତ୍, ଓ ୩ (ଦେଖ) —
Dandabān Dandabat 2 and 3 (See)

ଦଣ୍ଡବାଲଧୁ—ସ. ବି. (ବଦ୍ରବୃକ୍ଷ; ଦଣ୍ଡ + ବାଲଧ = ପୁତ୍ର) —ଦୟୀ —
Dandabālādhi Elephant

ଦଣ୍ଡବାସୀ—ସ. ବି—୧। ହ୍ରାରପାଳ —

Dandabāsī 1. Door keeper.

୨। ଚର୍ବିଦାର; ଦଣ୍ଡ ଅଧି—2. Watchman

୩। ଗ୍ରାମର ହାତିମ—3. Village headman.

ଦଣ୍ଡ ବିଧି—ସ. ବି—୧। ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ବିଧି—

Danda bidhi 1. Administrative rules of a state.

୨। ଅପରାଧୀର ଦଣ୍ଡବିଧାନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରଣୀତ ନିୟମାବଳୀ—

2. The Penal Code.

୩। ଫୌଜଦାରୀ କାର୍ଯ୍ୟବିଧି ଅଇନ—

3. Criminal Procedure Code.

ଦଣ୍ଡ ବ୍ୟୁତି—ସ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; ଦଣ୍ଡ = ଦଣ୍ଡବାରରେ ସକିତ +

Danda byūha ବ୍ୟୁତି) —କୌଣସିରେ ଦଣ୍ଡବାରରେ ସକିତ
ଏକପ୍ରକାର ସେନା ରତନ—Name of a peculiar
battle-array.

[ଦ୍ର—ଏହି ବ୍ୟୁତି ଅଗ୍ରରେ ପ୍ରଧାନ ସେନାପତି, ମଧ୍ୟରେ
ରଜା, ପରୁରେ ସେନାପତି, ଦୂର ପାଖରେ ଦୟୀ ଓ ଘୋଟକ ଏବଂ
ସମସ୍ତଙ୍କ ପତ୍ରରେ ପଦାତିକଗଣ ସକିତ ହୋଇ ରହି ଥାଅଛି—
ହୁ. ଶକସାଗର ।]

ଦଣ୍ଡବୁତ—ସ. ବି. (ଦଣ୍ଡ + ବୁତ ଧାରୁ = ଧରିବା + କଣ୍ଠୀ. କିଧି = ଯେ
Dandabhusut ଧରିବା କରେ) — ୧। ଦଣ୍ଡପାଣି—

1. Carrying a staff.

୨. ବି—ଦଣ୍ଡପର ରଜା—2. King (who holds the
royal sceptre).

ଦଣ୍ଡମଣ୍ଡ (ଇତ୍ୟାତି) —ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ ଉତ୍ସାହ (ଦେଖ)

Dandamanda (etc) Dandamunda etc (See)

ଦଣ୍ଡ ମୟୁଷ—ସ. ବି—ବିମା ମାତ୍ର (ଦେଖ))

Danda matsya Bamī fish (See)

ଦଣ୍ଡ ମାନବ—ସ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ; ଦଣ୍ଡାର୍ଥ ମାନବ)—

Danda manava ବାଲକ (ହୁ. ଶକସାଗର) — Boy.

ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ଦଣ୍ଡ ଓ ମୟୁଷ ଧାରୁ)—

Dandamunda ୧। ନାନାପ୍ରକାର ଦଣ୍ଡ—1. Various

ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ kinds of punishments or penalties.

୨। ଦଣ୍ଡ ଓ ପୁରସ୍କାର—2. Punishment and reward.

୩। ଅରଣ୍ୟାପ—3. Curse.

ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ କରିବା —ଦେ. ବି—୧। ନାନାପ୍ରକାର ଦଣ୍ଡଦେବା—

Dandamunda karibā 1 To inflict various
(ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) punishments.

୨। ଦଣ୍ଡଦେବା ଓ ପୁରସ୍କାର ଦେବା—

2. To mete out punishment and reward.

ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ କର୍ତ୍ତା —ଦେ. ବି—ଦଣ୍ଡଦାତା ଓ ପୁରସ୍କାର ଦାତା—

Dandamunda karttā One who can punish as
(ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡ ବିଧାତା —ଅନ୍ୟରୂପ) well as reward.

ଦଣ୍ଡମୁଣ୍ଡର କର୍ତ୍ତା

ଦଣ୍ଡ ଯାତ୍ରା—ସ. ବି—୧। ଯୁଦ୍ଧ ଯାତ୍ରା —1. Military expedition;

Danda jātrā marching for fighting.

୨। ଦିନ୍ଦିଜ୍ଞାର୍ଥ ଯାତ୍ରା—

2. March to conquer adjoining countries.

୩। ଦୋଷୀକୁ ଦଣ୍ଡଦେବା ପାଇଁ ସିନ୍ଧ୍ୟାଯାତ୍ରା —

3. Punitive expedition.

୪। ବରର ଅନୁମନ; ବରସଙ୍ଗେ ବରସାନ୍ତିକ ଯାତ୍ରା—

4. A marriage procession.

୫। ଶୋଭାଯାତ୍ରା —5. A ceremonial procession.

ଦେ. ବି—ପଶାନ୍ତକାନ୍ତି ସମୟରେ ପାଣ ଖୋକାଅଦିକ ହ୍ରାର
ପାଳିତ ଭସ୍ତୁ—A festival and dancing
observed by low caste people on
'Baisakha Samkranti'.

ଦଣ୍ଡଯାମ—ସ. ବି—୧। ଯମ —

Dandajāma 1. The Hindu God of death.

୨। ଦିନ—2. Day.

୩। ଅଗସ୍ତ୍ୟମୁକ୍ତ —3. Sage Agastya.

ଦଣ୍ଡ ଶାସ୍ତ୍ର—ସ. ବି—ଦଣ୍ଡବିଧି (ଦେଖ))

Danda śāstra Dandabidhi (See)

ଦଣ୍ଡ ସହିତା—ସ. ବି—ଦଣ୍ଡବିଧି (ଦେଖ))

Danda saṁhitā Dandabidhi (See)

ଦଣ୍ଡ ସହାୟ —ସ. ବି—ଯେଉଁ ରଜା ଅପରାଧୀର ଦଣ୍ଡ ବିଧାନରେ ବା

Danda sahāya ରୂପୁଦମନରେ ସହାୟତା କରନ୍ତି—

A king who helps in bringing the
offender to justice.

ଦଣ୍ଡସେନା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼କାଳ) ବି—ଶେଷା ଗଢ଼କାଳରେ ପାଇକ-

Dandasena ମାନକୁ ଭ୍ରାତୁଦିଗେଶ —A title of the

(ଦଣ୍ଡସେନା—ଅନ୍ୟରୂପ) Paiks of the Orissa States.

ଦଣ୍ଡ ସ୍ଥାନ—ସ. ବି. (ପୁଣୀ ଚତୁ; ଦଣ୍ଡ + ସ୍ଥାନ)—

Danda sthāna ୧। ଯେଉଁସ୍ଥାନରେ ଅପରାଧୀକୁ ଦଣ୍ଡ ବିଆୟାଏ—
1. A place where an offender
undergoes punishment.

୧। ମନୁଷ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅଗରେ ବା ବିଷ୍ୱରେ ଦଣ୍ଡ
ଦିଅ ଯାଇପାରେ—2. The limbs or items on
which punishment is meted out.

[ତ୍ରୀ—ମନୁଷ୍ୟରୁ ମତରେ ଉପସ୍ଥି, ଉଦ୍‌ଦୃ, ଜହା, ହସ୍ତ,
ପଦ, ଆଖି, ଲାକ, କାନ, ଧନ ଓ ଦେହ ଦଣ୍ଡପ୍ରାନ୍ତ—
ହି. ଶବ୍ଦବାଗର ।]

ଦଣ୍ଡ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦଶ)—୧। ଶଗଡ଼ର ଲମ୍ବ ଦଣ୍ଡପ୍ରମ୍ପ—

Dandā 1 The two long side-pieces of a bullock-
dārୀ, ଡାରୀ ଦାରୀ—cart; the poles of a cart.

ଅନ୍ତା ୨। ଯଷ୍ଟି; ଠେଙ୍ଗା; ଲମ୍ବ ବାଢ଼—

2. A long stick; a lathi; a pole; a mace.

୩। ପଢ଼ିଆ, ପଢ଼ିତ ଭୂମି—3. Waste land.

ରେଇଁ ଘର ପ୍ରାମ ହଳ ଯୋଗସ୍ଥ

ଗୋଟା ପାଠ ଦଣ୍ଡ ହେଇ ରୁ ଗାଇ । ନନ୍ଦିଯୋଗୀ. ନର୍ତ୍ତଗୀ ।

୪। ଗୋତର ପଢ଼ିଆ—4. Pasture for the cattle
of the village public; common
grazing field.

୫। ଗ୍ରାମର ରସ୍ତା—5. A village road.

୬। ବ୍ୟାୟମ; ଦଣ୍ଡ ଭାଗିବା—6. An athletic
exercise consisting of alternately lying
prostrate and raising one's body with
the help of the hands.

୭। ଆଖିଗଛର ପଦଶୂନ୍ୟ ଲମ୍ବ ତାଙ୍ଗ ବା ଛାଡ଼—

7. A leafless stem of sugarcane.

ବେଳ ସୁନ୍ଦର ଏ ଉଚ୍ଚ ନାକ

ଦଣ୍ଡାଖର ପ୍ରାୟ ସରବର । ନନ୍ଦିଯୋଗୀ. ନର୍ତ୍ତଗୀ ।

୮। ଦାଣ୍ଡ ଅର୍ଥାତ୍ ଲମ୍ବ ସିଧା ବାଟ—

8. A long straight road.

(ଯଥା—ବଣରେ ହାତାଙ୍କ ଦଣ୍ଡ ପଢ଼ିଛି ।)

୯। ଗୋଦଣ୍ଡା; ଗୋତୁମାନଙ୍କ ଯାତାଯୁତ କରିବା ସକାଶେ
ଗ୍ରାମରୁ ଗ୍ରାମାନ୍ତରକୁ ପଢ଼ିଥିବା ରସ୍ତା—9. A road
for cattle; cattle-track.

ଦଣ୍ଡ—୧। ଦଣ୍ଡର ଲମ୍ବ—1. Long like a bamboo.
ଦିନକ ସମେ ଧରିବାଯା ତାକୁ ଦେଖି

ଦଣ୍ଡ ହୋଇ ଶୋଇ ପଡ଼ିଲେ କୋହ ହେବୋ । ବୃକ୍ଷଦ୍ୱାରା ମହାସରର ନନ୍ଦ.

୨। ବାର୍ତ୍ତିଶ ଦଣ୍ଡ ପରି ଭୂମିରେ ଲମ୍ବ ହୋଇ ପଢ଼ିତ—

2. Lying prostrate on the ground like a
bamboo pole.

(ଯଥା—ତୋତେ ମାତ୍ରରେ ଦଣ୍ଡ କର ଦେବ ।)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜମ) ବି—ଶଗଡ଼ର ରୁକ୍ତା; ଶଗଡ଼ ତକ ହାର
ଭୂମିରେ ଚାହିଁତ ରସ୍ତା—Cart-track; rut.

ଦଣ୍ଡା(ଣ୍ଡେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧। ଦଣ୍ଡିବା କିମ୍ବାରିଜନ୍ତୁ କୃଷ—

Dandā(nḍe)ibā 1. The causative form of
ଦଣ୍ଡ ଦେଇବାନ

ଦଣ୍ଡ ଦିଲାନ୍ତା ସବୁ ଜାନିବେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ରୁକ୍ତା; ବିଥା ବହ ଦଣ୍ଡର ବାମର ।

ଭଣ୍ଡ ବନ୍ଦନା

, ୧। ଭଣ୍ଡାଇବା (ଦେଖ)—2. Tandāibā (See)

ଦଣ୍ଡା କରିବା—ଦେ. କି—ବିଶେଷ ପ୍ରହାର ଦେଇ କୌଣସି ବ୍ୟାକ୍ତିକୁ
Dandā karibā ଠେଙ୍ଗା ପର ଲମ୍ବ ଭାବରେ ଭୂମିରେ ପକାଇବା—

[ଦଣ୍ଡା ବଳା(କେ)ଇବା] To beat a person

ଡାଙ୍ଗାକରା, ସୋଜାକରନେଇବା—to prostration-

ଦଣ୍ଡା କାଠ—ଦେ. ବି—ଶଗଡ଼ର ଦଣ୍ଡାର ପଛର ଅଗ୍ରଭାଗ, ସାହାକୁ
Dandā kāthi ମୁଠା ହାର ଧର ଶଗଡ଼ର ଶତକୁ ନିଯନ୍ତ୍ରିତ

କରିଯାଏ—The handles of the poles of cart
(at the back) by holding which the

motion of the cart is directed from
behind.

ଦଣ୍ଡାଧାତ—ସ. ବି. (ଗ୍ରୂ ତତ୍ତ୍ଵ, ଦଣ୍ଡ + ଅଧାତ)—

Dandādāghāta ଠେଙ୍ଗା ପ୍ରହାର—Beating with a lathi;
cudgelling.

ଦଣ୍ଡାଜିନ—ସ. ବି—୧। ପ୍ରତାରଣା; କପଟବେଶ—

Dandājina Fraud; cheating; false garb.

୨। ସନ୍ଧ୍ୟାସିଙ୍କ ବ୍ୟବହୂତ ଦଣ୍ଡ ଓ ମୁଗ ବା ବ୍ୟାପ୍ରାଳିଲ—

2. The staff and hide used by an ascetic.

ଦଣ୍ଡାଜିନ—ସ. ବି. (ଗ୍ରୂ ତତ୍ତ୍ଵ, ଦଣ୍ଡ + ଅଜିନ)—

Dandājina ଅପରାଧୀର ଦଣ୍ଡ ନିମନ୍ତେ ବିଶ୍ଵରପତିଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ
ହୁକୁମ—Judicial sentence passed on an
accused; order of conviction.

ଦଣ୍ଡା ତଢ଼ା—ଦେ. ବିଶ—ଶୁଷ୍କ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଦଣ୍ଡା ବା ପଢ଼ିଆ ଲାକ୍ଷି

Dandā tardā ଦଣ୍ଡାକଟା କରିବା ବା ତାଢ଼ିବା—

Reclamation or clearance of waste land
for cultivation.

ଦଣ୍ଡାଦଣ୍ଡି—ସ. କି. ବିଶ. ଓ ବି. (ବନ୍ଦୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦଣ୍ଡ + ଦଣ୍ଡ + ର,

Dandādandī ବ୍ୟବହାର)—ଠେଙ୍ଗା ହାର ପରଷର ମାତ୍ର ମରମର
ହୋଇ (ସେଉଁ ସୁନ୍ଦ କରିଯାଏ); ଲାଠାଲାଠି; ଠେଙ୍ଗା—

ଠେଙ୍ଗା ବାଢ଼ିଆବାଢ଼—A fight with sticks;
mutual dealing of blows with sticks.

ଦଣ୍ଡା ଧରିବା—ଦେ. କି—ଶୁଲୁଥୁବା ଶଗଡ଼ର ଗତକୁ ନିଯନ୍ତ୍ରିତ କରିବା

Dandā dharibā ସକାଶେ ଶଗଡ଼ର ପଛ ଭାଗରେ ଥିବା ଦଣ୍ଡାର
ମୁଠରେ ହାତ ପକାଇବା—To hold the handles
of the cart-poles in order to direct the
movement of a cart from behind.

ଦଣ୍ଡାପୁପ ନ୍ୟାୟ—ସ. ବି. (ଦଣ୍ଡ + ଅପୁପ = ପିଠା + ନ୍ୟାୟ)—

Dandāpūpa nyāya ଗୋଟିଏ ପିଠାକୁ ଶୁଷ୍କ ଏ ଦଣ୍ଡ ବା ବାଢ଼ିରେ
ପୋଡ଼ି ରଖୁଥିବା ଅବସ୍ଥାରେ ଦୂଷା ଅସି ସେ ବାଢ଼ିର

ଅଗରୁ ବିଷ୍ୱଦଂଶ ଦକ୍ଷ ହାର ଶୁଷ୍କିଆ କରିଥିବାରୁ
ଶୁଷ୍କ ବାଢ଼ିଅଗରୁ ରୁକ୍ତାର ଦକ୍ଷ ଦେଖୁ ସ୍ତ୍ରୀର

କରେ ସେ ମୁଶା ଯେତେବେଳେ ବାଢ଼ ପର ଟାଣୁଆ
ପଥାର ବିଷ୍ୱଦଂଶ ଆଇଛି ସେତେବେଳେ ସେ କିଷ୍ଟୁୟ

କୋମଳ ପିଠାକୁ ଖାରଥୁବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ।

ଏହପରି କୌଣସି ଦୁଷ୍ଟର କାର୍ଯ୍ୟର ସବିରୁ କୌଣସି ସୁକର କାର୍ଯ୍ୟର ସବି ବିଶ୍ୱସ ଅନୁମାଳ କରିବା ସ୍ଥଳରେ ଏହି ନ୍ୟୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ—An argument based on the deduction of the greater possibility of a thing having occurred, when a thing of lesser magnitude is found to have happened owing to the same cause.

ଦ୍ରଣୀ ପେଲିବା—ଦେ. କି—୧। ଦ୍ରଣେଇବା ଓ (ଦେଖ)

Dandā pelibā 1. Dandēibā 4 (See)

୧। କି—ହାମୁଡ଼େଇବା ପୂର୍ବରୁ (ପିଲାମାନେ) ହାତ ସାହାଯ୍ୟରେ ପେଟେଇ ଗୁଲିବା—2. To move (said of infants) with the help of the hands and belly.

ଦ୍ରଣୀ ଭଙ୍ଗା—ଦେ. ବିଶ—ପଢ଼ିଆ, ଗୋଚର ଓ ଶୁଣାନ ଅଛି ଭଙ୍ଗି ଯେ Dandā bhaṅgā ରୂପ କରେ—Reclaiming a waste or village common.

ତା ସୁର୍ବେ ଦୂରଣ ଯେ ଦ୍ରଣାରଙ୍ଗା ରଣୀ । ପ୍ରାଚୀ ଶା ଗୁରୁତ୍ବିଗାତ ।

ବି—ପଢ଼ିଆ ବା ଦ୍ରଣାକୁ କୃତ୍ସିଯୋଗ୍ୟ ଜମିରେ ପରିଣାମ କରିବା—Reclamation of waste land.

ଦ୍ରଣୀମାରୁ—ଦେ. ବି—୧। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ୟକୁ ବଧ ବା ପ୍ରହାର Dandamāru କରିବା କିମ୍ବେ ଠେକା ଧରି ଥାଏ; ଲାଠିଆଳ—(ଦ୍ରଣ ମାର—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. A person armed with a wooden mace or cudgel to kill or beat others.

୨। ଶୂନ୍ୟ-ପୂର୍ବକମ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. A mighty or powerful person.

୩। ଉସ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତି—3. A ferocious person.

ଦ୍ରଣୀ ମୁଠା—ଦେ. ବି—ଶଗଡ଼ର ଦ୍ରଣୀର ପଛ ଭଗ ଯାଦାକୁ ମୁଠା ହାରି Dandā mut̄hā ଧର ଶଗଡ଼ର ଗଢ଼କୁ ନିସଞ୍ଚିତ କରସାଏ—(ଦ୍ରଣାମୁଠ—ଅନ୍ୟରୂପ) The handle of the poles of a cart (at the back) by holding which the motion of the cart is directed.

ଦ୍ରଣୀଯ (ଧାରୁ)—ସ. (ନାମ ଧାରୁ) ଦ୍ରଣୀ ଧାରୁରେ ଆଚରଣ ଅର୍ଥରେ Dandāya (root) ‘ଆୟ’ ପ୍ରସ୍ତୁଗରେ ନିଷ୍ଠନ—ଦ୍ରଣୀ ପର ଆଚରଣ କରିବା—

To act or be like a pole.

ଦ୍ରଣୀୟମାଳ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦ୍ରଣୀୟ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଆନ)—Dandāyamāna ସିଧା ହୋଇ ଠିଆ ହୋଇଥିବା—Standing (ଦ୍ରଣୀୟମାନା—ସି)

upright; standing erect.

[ଦ୍ର—‘ଦ୍ରଣୀବେଳ’ ଶକର ସ୍ଵର୍ଗ ଅର୍ଥ ଭୁଲିରେ ଦ୍ରଣୀ ବା ଯଷ୍ଟିପରି ଲମ୍ବ ହୋଇ ଶୋଇ ଦ୍ରଣୀବେଳ ପ୍ରଣାମ କରିବା; ‘ଦ୍ରଣୀୟ ମାନର’ ଅର୍ଥ ଠେକା ପର ଶୋଇରେ ସିଧା ଠିଆ ହେବା ।]

ଦ୍ରଣୀର—ସ. ବି (ଦ୍ରଣୀ + ସ ଧାରୁ = ଗମନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—Dandāra ୧। ଦ୍ରଣୀୟମାଳ ଶଗଡ଼—1. A car with poles.

୨। କୁମ୍ବାର ଚକ—2. A potter's wheel

୩। ଧନୁ—3. A bow

୪। ମତ ଦ୍ରଣୀ—4. A must or restive elephant.

ଦ୍ରଣୀତ୍ତ୍ଵ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦ୍ରଣୀଯୁ ତତ୍; ଦ୍ରଣୀ + ଅତ୍ତ୍ଵ)—୧। ଦ୍ରଣୀତ୍ତ୍ଵାର Dandātātta ଉତ୍ସାହିତ ବା ଜର୍ଜରିତ—1. Overpowered (ଦ୍ରଣୀତ୍ତ୍ଵ—ସି) with punishment.

୨। ଠେକାମାତ୍ରାତ୍ତ୍ଵାର ଜର୍ଜରିତ—2. Overpowered with blows by lathis.

୩। ବି—ଚମ୍ପାନଦୀ ଭରସ୍ତ୍ର ଜର୍ଜରିଶେ—A place of pilgrimage on the Champa river.

ଦ୍ରଣୀର୍ଦ୍ଦ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦ୍ରଣୀ + ଅର୍ଦ୍ଦ ଧାରୁ = ଯୋଗ୍ୟ ହେବା + Dañdartha କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—ଦ୍ରଣୀ ପାଇବାର ଉତ୍ସାହିତ—Punishable; (ଦ୍ରଣୀର୍ଦ୍ଦ—ସି) deserving punishment.

ଦ୍ରଣୀଳୟ—ସ. ବି (ଦ୍ରଣୀ + ଅଳୟ)—୧। ଧର୍ମାଧିକରଣ—Dandālaya 1. Court of justice.

୨। ଜଳଜାନା—2. Jail; prison.

୩। ଛନୋବିଶେଷ—3. Name of a metre.

ଦ୍ରଣୀଳ—ସ. ବି—ଖମ ଅଳ୍ପ (ହରେକୁଷ୍ଟ. ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)—Dandālu A kind of yam having straight long tuberous root (as distinguished from other kinds of yam with round roots).

ଦ୍ରଣୀଶ୍ରମ—ସ. ବି (ଦ୍ରଣୀ + ଅଶ୍ରମ)—ଜାଂଘାରୀର ବୃତ୍ତ; ଜାର୍ଥ କରିବାର Dandāśrama ବୃତ୍ତ ଧାରଣ—The condition or vow of a pilgrim.

ଦ୍ରଣୀଶ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବା—ଦେ. କି—ଜାଂଘାରୀ କରିବାର ସକଳ କରି Dandāśrama grahaṇa karibā ଦ୍ରଣୀ ଧାରଣ କରିବା—To resort to the pilgrim's staff; to take a vow of pilgrimage.

ଦ୍ରଣୀସି—ଦେ ବି (ସ. ଦ୍ରଣୀବାସି)—ଦ୍ରଣୀ ଆସି (ଦେଖ)—Dandāsi 1. Court of justice.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—(ସ. ଦ୍ରଣୀ; ଏମାନେ ଦ୍ରଣୀ ଧର ପଦର ଦେଉଥିବାରୁ)—ଗଞ୍ଜାମର ଗ୍ରାମ ଜରୁଆଳ ମାତ୍ର ଅଷ୍ଟଶିଥ୍ୟ ଜାତିବିଶେଷ—A caste of low caste village watchman in Ganjam.

[ଦ୍ର—୧୯୧୯ ସାଲର ଜନ ଶର୍ମାରେ <ମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଗଞ୍ଜାମର ଷ୍ଟେ ହଜାର ଥିଲା । କେବଳ ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାରେ ଏ ଜାତ ଅଛନ୍ତି ! ଏ ଷ୍ଟେ ହଜାର ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରେତି ବିଷୟ ପ୍ରାୟ ୨ ହଜାର ଗେର ବ୍ୟବସାୟ କରୁଥିବାର ଦେଖା ଯିବାରୁ ଏମାନଙ୍କ ଦାଗି ଜାତ ଆଇନ୍ (Criminal Tribes Act) ଅନୁସାରେ ଅପରଧୀରୂପେ ରେକଷ୍ଣର କର ଯାଇଥିଲା ଓ ଏମାନେ ପ୍ରତିଦିନ ସତରେ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଆନାରେ ହାଜର ହେବାକୁ ବାଧ ହେଉଥିଲେ । ଏମାନେ ୧୯୧୪ ଠାରୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ହୋଇ ତାରାରିଣୀ ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ ଠାରେ ଶପଥ କର ମଦ୍ୟ, ଗୋମାଳ ଓ ଶୁକର ମାଂସ ଉପର ଭ୍ୟାଗ କର ଅଛନ୍ତି ଓ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗେର କରିବା କେବଳ କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵକାରୀଙ୍କଠାରୀରେ ଧରଇ ଦେଉ ଅଛନ୍ତି ।

ଦଣ୍ଡିମ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦଣ୍ଡ+ଅଛି ଅର୍ଥେ ଇମନ୍; ୧୩. ୧ବ) — ଦଣ୍ଡଧାରୀ—

Dandima Holding a sceptre or staff.

ଦେ. ୧। ସମ— ୧. **Jama**, the regent of death.

୨। ଇତି ବହଦାର— A mace-bearer.

୩। ଦ୍ୱାରପାଲ; ଦୁଆଳ— ୩. A door-keeper.

୪। ଜୈନବିଶେଷ— ୪. A class of **Jainas**.

୫। ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ— ୫. A religious mendicant.

୬। ଦମଳକ ବା ଦଅଶାଗତ— ୬. Name of an aromatic plant.

ଦଣ୍ଡିଲ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସ ଉଦ୍ଦତ୍ତ; ବାଲକ ବାଚିକାଙ୍କ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହୃତ)

Dandila ୧। ଉଦ୍ଦତ୍ତ— ୧. Wicked.

(ଦଣ୍ଡିଲ—ଶୀ) ୨। ଉଦ୍ଦତ୍ତ— ୨. Mischievous; ferocious.

୩। ଖୁଲୁଚୁଥା— ୩. Restless.

ଦଣ୍ଡୀ—ସ. ବି. ପୁଂ (ଦଣ୍ଡ+ଅଛି ଅର୍ଥେ. ଇକ; ୧୩. ୧୯.)—

Dandi ୧। ଦଣ୍ଡିମ (ଦେଖ)

(ଦଣ୍ଡିମ—ଶୀ) ୧. **Dandima** (See)

ଦଣ୍ଡି ୨। ଚର୍ଵାର୍ଥାଶ୍ରୀ; ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ଇନ୍—

2. A mendicant who has betaken to the 4th or last stage of a Hindu's life; one who in his old age has betaken to the life of an ascetic.

୩। ଜନେକ ପ୍ରାଚୀନ ରାଜା— ୩. Name of a king of ancient India.

[ଦ୍ର—ଏ ଉଦ୍ଦର୍ଶିକୁ ଘୋଟକରୁଥେ ପ୍ରାୟ ହୋଇଥିଲେ ।]

* ୪। (ନାମ) ଶ୍ରୀ ଶଷ୍ଠୀ ଶତାବୀର ଜଣେ କବି; ଏ ସ୍ଵର୍ଗ କାବ୍ୟାଦର୍ଶ ଓ ଦଶଭାଗିନୀରରର ରଚ୍ୟିତା— ୪. Name of a medieval Sanscrit author and annotator of India.

* ୫। ଦ୍ୱାର୍ତ୍ତ ପାର୍ବତିଶେଷ— ୫. Name of an attendant of the Sun-God.

୬। ଦଣ୍ଡଧାରୀ; ଶାସନକାନ୍ତି— ୬. A ruler; a holder of the sceptre of administration; administrative head of a country.

ଦେ. ବିଶ.— ଦଣ୍ଡିତ—Punished.

ଗାରୁତ ଯେ ଦେଇଛ ସର୍ବରେ ମଣି

ତନ୍ତ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟଥାରେ ଗୋହେ ଯନ୍ମତ୍ରୀ। କୁଷ୍ମଦ୍ଧ ମହାବରତ.ବନ ।

ଦଣ୍ଡୁଆସି—ଦେ. ବି (ସ. ଦଣ୍ଡବାସୀ) — ୧। ଉଦ୍ଧବଦାର; ଉଦ୍ଧବା—

Danduāsi ୧. A watchman.

(ଦଣ୍ଡେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଥୋକାଏ କୃତ ଦଣ୍ଡଧୀର

ହୁଏ ବହୁ ଦୃଷ୍ଟି କରିବାଟି । ଜନେଥ ଉଦ୍ଧବ ।

ଦଣ୍ଡାଶ୍ତ ୨। (ସ. ସଦଂଶ) କମାରର ବଡ଼ ଚମୁଟା; କମାରର ବଡ଼

ଦଣ୍ଡବାସି ଶଣ୍ଡ ଅଷ୍ଟ— ୨. A pair of blacksmith's

tongs; pincers.

ଦଣ୍ଡରି—ପାଦେ (ବାଲେଶର) ବି— ୧। ଖାଲୋଇ—

Danduri ୧. A bag made of bamboo, cane, creeper or twigs for putting fish therein.

୨। ପାତ୍ରା— ୨. A small basket of bamboo or wicker-work.

ଦଣ୍ଡେଇ—ପାଦେ (ଅତ୍ତକାର) ବି— ଦଣ୍ଡବର (ଦେଖ)

Dandei **Dandakiri (See)**

ଦେ. ବିଶ. ଶୀ (ପାଳ) — କଳକୁତୀ (ଶୀ)—

Quarrelsome (woman).

ଦଣ୍ଡେହେନ୍—ଦେ. ଅ—କ୍ଷଣମାତ୍ର—

Dandeheñ Even for a moment.

ଏ ବାଲଚଣୀ ଶାମିତ୍ରୋଷ୍ମ

ଏହାକୁ ଦଣ୍ଡେହେନ୍ ଥୋଇ — ଜଗନ୍ନାଥ. ଉଗନ୍ଧି ।

ଦଣ୍ଡୋପୁଳ—ସ. ବ—୧। କାଠିପୋଦଳ ମାତ୍ର—

Dandotpala ୧. A kind of small fish.

୨। ଏକପ୍ରକାର ବର୍ଣ୍ଣମୂଁ ଶାକ—

2. A kind of annual plant.

ଦଣ୍ଡ୍ୟ—ସ. ବି. ପୁଂ (ଦଣ୍ଡ+ଯୋଗାର୍ଥେ. ଯ)— ଦଣ୍ଡମାୟ;

Dandyā ଦଣ୍ଡାର୍ତ୍ତ; ଦଣ୍ଡ ଆଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—

(ଦଣ୍ଡା—ଶୀ) Punishable; deserving punishment.

ଦତ୍ତ—ଦେ. ଅ (ସ. ଧତ୍) — ଧୁତ (ଦେଖ)

Dat Dhut (See)

ଦ— କମାରର ବଡ଼ ଦାଢୁଡ଼—

Blacksmith's sledge-hammer.

ସ. ବ (ଦମ୍ ଧାରୁ + କରଣ. ତ) — ଦାନ୍ତ—Tooth.

ଦତ୍ତତ—ଦେ. ଅ—ଧୁତ (ଦେଖ)

Dat-ta Dhut (See)

ଦତ୍ତଥାଳ—ପା. ବି. ପୁଂ (ବନ୍ଦରେଖାକୁ) (ସ. ଦାତା)—

Datiāla ଦାନଶୌଭିଗ୍ରୀ; ଦାନଶୀଳ; ଦାତା—

ଦତ୍ତଥାଳ, ଦତ୍ତଥାଳିଥ } ଅନ୍ୟରୂପ (ironical) Very generous;

ଦତ୍ତଥାଳ, ଦତ୍ତଥାଳିଥ } ଅନ୍ୟରୂପ very charitable.

(ଦତ୍ତଥାଳ—ଶୀ)

ଦତ୍ତ—ସ. ବି (ଦାତୁ = ଦେବା + କର୍ମ. ତ; ତୁଳ. ଲାଟିନ୍ ତେଟା,

Datta data) — ୧। ପାତା ଦାତା କର୍ମଯାତ୍ରାଦାତା; —

(ଦତ୍ତ—ଶୀ)

କରିଦାନ; ଦାତ କର୍ମଯାତ୍ରାଦାତା—

1. Given away; dedicated.

୨। ନ୍ୟୁଷ୍ଟ; ଅର୍ପିତ—

2. Deposited; conferred; bestowed.

୩। ଉତ୍ସୁମ୍ପ— ୩. Offered; dedicated.

୪। ଦ୍ୱୟତ୍ରୁ— ୪. Left; parted with.

ତ (ପାତା ତ) — ୧। ଦାତ— ୧. Gift.

୨। ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ଶାକବିଶେଷ—

2. Name of a king of ancient India.

୩। ବୈଶ୍ୟମାନଙ୍କ ବଶୋଧାଧିଶେଷ—

3. A family-title of the **Baisiyas**.

୪। ଦଶମେସ୍; ଅତ୍ତମୁନିକ ପୁରୁଷ' ଭଗବାନଙ୍କର ଅବତାର

ବିଶେଷ— ୪. Name of a son of sage Atri, said to be an incarnation of 'Bishnu'

* । ପୁଣ୍ଡବଶେଷ; ଦତ୍ତକପୁତ୍ର —

5. An adopted son.

ଦେ. ବ—ଶୂନ୍ତ, ଚାମଳୀ ଓ କାଯୁଷ ବଜାକିଲ ଉପାଧବଶେଷ —

A family title of Bengalee କୁଣ୍ଡର୍ସ and
Kୟାସ୍ଥାସ.

ଦତ୍ତକ—ସ. ବିଶ (ଦତ୍ତ + ସାର୍ଥୀ, କ) — ୧ । ଦତ୍ତ ହୋଇଥିବା —

Dattaka

1. Given,

(ଦତ୍ତକ—ଶ୍ଵର) ୨ । ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ବା ପୋଷିଅ କନ୍ୟାରୁପେ ଗୁହ୍ନାତ —

2. Taken or given in adoption.

ଦତ୍ତକ ଉତ୍ସାହପ ଚାଲୁ ନୃତ୍ୟ

ସେମଗତ ନୃତ୍ୟ କଲେ ନର୍ତ୍ତନ—ମଧ୍ୟଦିନ. ଉତ୍ସାହପରିତ ।

ବ—ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର—Adopted son.

ଦତ୍ତକ ଚନ୍ଦ୍ରିକା—ସ. ବ—ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ ସମ୍ମାନ୍ୟ ଗୋଟିଏ

Dattaka chandrikā ଅଧ୍ୟନକ ସ୍ମୃତ ସ୍ମୃତିତ୍ତ—Name
of a Sanscrit compilation on adoption
by Śibānanda Bhatta or, according to
some, by Kubera.

[ବ—କେହି କେହି ଏହାକୁ ଜାଲ ପ୍ରତ୍ଯ ବୋଲି କହନ୍ତି ।
ଏହିପରି ଦତ୍ତକ ଦିଧୀତ, ଦତ୍ତକ ନର୍ତ୍ତୀଯ, ଦତ୍ତକ ଦର୍ଶଣ, ଦତ୍ତକ
କୌମୁଦୀ, ଦତ୍ତକ ତିଳକ, ଦତ୍ତକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତମଙ୍ଗଳ ନାମରେ
କେତେବୁନ୍ଦିଏ ଆଧୁନିକ ସ୍ମୃତ ପ୍ରତ୍ୟ ଅଛି ।]

ଦତ୍ତକ ପୁତ୍ର—ସ. ବ. (କର୍ତ୍ତା, ଦତ୍ତକ + ସାର୍ଥୀ)—ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର;

Dattaka putra ପୋଷିଅ ପୁଅ; ଜନ୍ମକର୍ତ୍ତା ପିତାମାତା ସେଇ
ପୁତ୍ରକୁ ଅନ୍ୟ ବନ୍ଦିକୁ ସୁହରୁପେ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି ।

Adopted son.

ଦତ୍ତକ ମୀମାଂସା—ସ. ବ—ନନ୍ଦ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ସକଳତ ସ୍ମୃତ ପ୍ରତ୍ୟ

Dattaka mīmāṃsā ବିଶେଷ (ଏଥରେ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ
ବିଦ୍ୟୁତ ହୋଇଥିଲା)—Name of
a Hindu law-book on adoption.

[ବ—ବିନ୍ଦୁତର ପ୍ରତିକାରୁନ୍ସିଲ୍ ଏ ପ୍ରତ୍ୟ ଭାବୁ ଭାବତବର୍ଷରେ
ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ସମ୍ମାନ୍ୟ ପ୍ରାମାଣିକ ପ୍ରତ୍ୟ ବୋଲି ପ୍ରକାଶ
କରିଥିଲା ।]

ଦତ୍ତ କରିବା—ଦେ. କି—ଦେବା; ଦାନ କରିବା —

Datta karibh୍ୟ To give; to give away.

ମନୋଦତ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟାମନେ ଦତ୍ତ କର କଲ ଭାବୁ ଲକ୍ଷାଯ ହେ —

ଦତ୍ତକରା ଦତ୍ତକରା ଦର୍ଶନାଥ, ଦତ୍ତକରମାୟ ।

ଦତ୍ତକ ହୋମ—ସ. ବ. (ମ. ପା. ଲେ; ଦତ୍ତକ + ହୋମ, ଦତ୍ତକ

Dattaka homa ପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ ସମୟରେ କର୍ତ୍ତାବ୍ୟ ହୋମ)—

ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କରିବା ଭାବିଷ୍ୟରେ ପ୍ରତ୍ୟ ଯେଉଁ
ହୋମ ଅନୁଷ୍ଠାନ କରନ୍ତି—A sacrifice or oblation
performed on the occasion of taking a

(ଦତ୍ତ ହୋମ - ଅନ୍ୟରୁପ) boy in adoption.

[ବ—ଭାବତର ଭାବତ ବିଶ୍ୱର ଅଦାଲତରେ ଅମେ ପ୍ରିର
ହୋଇଥିଲ ସେ ଏ ହୋମ ହୋଇ ନଥିଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଶତ୍ୟ ଓ
ବୈଶ୍ୟ ଜୀବିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ ଅବଦି ହୁଏ ।

ଫଳତଃ ଦେଖାଯାଏ ସେ ଅମ ଦେଶରେ ବ୍ରାହ୍ମାରମାନେ ମଧ୍ୟ
ସତ୍ୟନାର୍ଥୀଙ୍କ ପୂଜାଟିଏ କର ଦେଇ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଗ୍ରହଣ କିମ୍ବ ସାର
କର ଥାଏନ୍ତି ଓ ଅଦାଲତରେ ପ୍ରମାଣ ଭାବିଷ୍ୟାପିତ କରିବା ସମୟରେ
ଏହି ନଜାରକୁ ମାନ ଦତ୍ତକ ହୋମ ହୋଇ ଥିବା ବିଷୟ ସାରୀମାନେ
ହଲପ ନେଇ ଜାନାବାର କରନ୍ତି । ଅଛିକାର ପ୍ରିରବାରକୁ ଲୁରେ
ପ୍ରିର ହୋଇଥିଲୁ ସେ ଏ ହୋମ ହୋଇଥିବାର ପ୍ରମାଣ ନ ହେଲେ
ମଧ୍ୟ ପୋଷ୍ୟପୁତ୍ର ଅବଦି ନୁହେଁ ।]

ଦତ୍ତକୁତ୍ତାଶର—ସ. ବ.—ଶାକାଲକାର ବା ରକନାରଜିବିଶେଷ,

Dattachyutakshara (ଏଥରେ ପାଦ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ ଅକ୍ଷର
କାହିଁ ଅଛି ଗୋଟିଏ ଅକ୍ଷର ସେ ସ୍ଥାନରେ
ନ ବସାଇଲେ ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ହୁବିଷଙ୍ଗମ ହୋଇ
ପାରେ ନାହିଁ)—A composition in
which a letter of a word is to be
deleted and another added in its
place in order to make out the intended
meaning.

[ବ—ଭାବେ ଭାବକୁ କୋଟିବ୍ରାହ୍ମାଣ୍ଡନଶର ପ୍ରମାଣରେ
ଏହାର ଭାବାହରଣ ଅଛି । ପ୍ରେମସଧାନିଧ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା
ଭାବାହରଣ ନିମ୍ନରେ ଦିଅଗଲ ।

ମନ୍ଦନ ବ୍ୟାକରୁ ଜାରି ସ୍ଥାନର

ଚରତ (= ରତ) ବାଲ ଦଶ ମହାରାଜର

ରବ୍ୟାର (= ଅକୁପାର) ପ୍ରାୟ ହୃଦୟରେ ଘୋଷିଥିଲା

ତୁମ ଦେଇ ପେମପର ବୁଝ ରବ ହେଲା ।]

ଦତ୍ତମନାଃ—ସ. ବିଶ. (ବନ୍ଦୁବୀହୁ; ଦତ୍ତ + ମନ୍ଦ; ୧ମା. ୧୬)—

Dattamanah ୧ । ମନୋଯୋଗୀ—1. Attentive.

୨ । କୌଣସି ବିଷୟରେ ଅର୍ପିତତତ୍ତ୍ଵ—2. With the
heart bent upon some aim or set purpose.

ଦତ୍ତହାରୀ ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦତ୍ତ + ହୁ + ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧୬)—

Dattahārī ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦତ୍ତ ପଦାର୍ଥକୁ ସୁନାର୍ଥକୁ ଭାବିଷ୍ୟାପିତା—
(ଦତ୍ତହାରୀ—ଶ୍ଵ) One who resumes a completed
(ଦତ୍ତପଦାର୍ଥ—ଅନ୍ୟରୁପ) and long enjoyed gift.

ଦତ୍ତ ହୋମ—ସ. ବି—ଦତ୍ତକ ହୋମ (ଦେଖ)

Datta homa Dattaka homa (See)

ଦତ୍ତ—ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵୀ (ଦତ୍ତ + ଶ୍ଵୀ. ଅ) —୧ । ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥିବା—

Dattā ୧. Given.

, ୧ ଉତ୍ତା; ପରିଣାମା (ଶ୍ଵୀ)—

2 Married; lawfully married (woman).

ଦତ୍ତକ୍ଷର—ସ. ବ.—ଶାକାଲକାରବିଶେଷ—A kind of metrical

Dattakshara composition in which if a letter be
added to a word, a different meaning

is made out.

[ବ—ଏଥରେ ଦିଆ ଯାଇଥିବା ଶବ୍ଦମାନଙ୍କରେ ଆହୁ ଗୋଟିଏ
ଲେଖାଏ ଅକ୍ଷର ଯୋଡ଼ିଲେ ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ । ଭାବେ
ଭାବକୁ ପ୍ରେମସଧାନିଧ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଭାବାହରଣ ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ
ହେଲା :—

କରମେସ୍ତ୍ର (= ନଗମେହଳ) ଶୁଭା ସମେ (= ଶୁଷ୍ମମେ) ବେବେ କ କରଇ,
ବନ୍ଧୁସ୍ତ୍ର ଶାଳେ (= ରସାଳେ) ତାର କର୍ମ ବୁନ୍ଥାର,
ନ ଅନ୍ତର ଚନ୍ଦ୍ରମାର୍କ କାଶେ (= ଅକାଶେ) ପେଣ୍ଡ ଚାଷେ,
ଏହପରି କଢ଼ାର ସରଗଣ ବଣେ ।]

ଦ୍ୱାସା—ସ. ବି (ବନ୍ଧୁଗୁହ୍ନ; ଦତ୍ତ + ଅଚୂଳ)—ନିଜେ ଅସି ଅନ୍ୟର
Dattatma ପୁତ୍ରର ସ୍ତ୍ରୀକାରୀ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—A person
who has given himself away as a son
to another person.

ଦଶ—ଆସୁଷମର୍ଣ୍ଣକାଶ—Giving one's self away
to another person; yielding to another
person.

ଦ୍ୱାସଦେୟ—ସ. ବି. (ଦତ୍ତ ନାମକ ଅନେୟ—ଅନ୍ତିମୁଖ)—

Dattatreya ଅନ୍ତିମୁକ୍ତଙ୍କ ପୁତ୍ର (ନାର୍ଯ୍ୟକ ଅବତାର)—
Son of sage Atri (said to be an incarnation of Bishnu).

ଦ୍ୱାସପହାରୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଃ. (ଦତ୍ତ—ଅପ + ହୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ରିତି)—

Dattapahari ଦତ୍ତହାରୀ (ଦେଖ)
(ଦତ୍ତହାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) Dattahari (See)
(ଦତ୍ତହାରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦ୍ୱାସବଧାନ—ସ. ବିଶ. ପୁଃ. (ବନ୍ଧୁଗୁହ୍ନ; ଦତ୍ତ+ଅବଧାନ)—

Dattabadhana ୧ । ମନୋଯୋଗୀ—
(ଦତ୍ତବଧାନ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧. Attentive; mindful.
> ୨. ଅର୍ପିତତ୍ତ୍ଵ—2. With the heart bent upon
some fixed aim or purpose.

ଦତ୍ତି—ସ. ବି. (ଦା ଧାରୁ+ଭାବ. ତି)—ଦାନ—

Datti Gift.

ଦତ୍ତେୟ—ସ. ବି. (ଦା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ତେୟ)—ରତ୍ନ—

Dattaya A name of Indra.

ଦତ୍ତେରି—ଦେ. ଅ—ଧୂତ (ଦେଖ)

Datteri Dhut (See)

(ଦତ୍ତେରକା, ଦତ୍ତେରକ, ଦତ୍ତେରକେ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦତ୍ତ୍ୟ—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଦେଇତି)—ଅସୁର; ରାଷ୍ଟ୍ର—

Datya A demon.

ସୁରି ବାହୁକେ ଦତ୍ତ ଦଶ୍ୟାର୍ଥୀ । ପ୍ରାଚୀ. ଶିଶୁକର ଉଷାଅର୍ଲାପ ।

ଦତ୍ତିମ—ସ. ବିଶ. (ଦା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଓ କର୍ମ. ସିମି)—

Datrima ୧ । ଦାନ ଦ୍ୱାସ ନିଷ୍ଠା—

୧. Completed or concluded by gift.

୨ । ଦାନ କର ଯାଉଥିବା—

୨. Given; given away.

ତ—ପୋଣ୍ଡ ସୁନ୍ଦ—Adopted son.

ଦଦ (ଧାରୁ)—ସ—ଦେବା—

Dad (root) To give.

ଦଦ ଧ—ଦେ. ବି. (ଶିଶୁର ଭାଗ) (ସ. ଦୂଷ. ପ୍ରା. ଦୂଧ)—

Dada(dha) ୧ । ମାତୃ ସ୍ତ୍ରି—1. Mamma; mother's

(ଦଦ; ଦଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) breast.

୨ । ମାତୃ ସ୍ତ୍ରି—2. Mother's milk.

୩ । ଦୂଷ—2. Milk.

ଦଦଇଆ—ପ୍ରା. ତ—ଦହଦହିକା (ଦେଖ)

Dadaish Dahidahikā (See)

ଦଦନ—ସ. ବି. (ଦତ୍ତ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅନ)—

Dadana ୧ । ଦାନ; ଦତ୍ତଧୂ—1. A gift.

୨ । (+ରବ. ଅନ) ଦାନ କରିବା; ଦତ୍ତରଣ—

2. Act of giving or distributing.

ଦଦରୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦର୍ଦର)—

Dadarā ୧ । ଉଷର ଦରୀ—1. Slightly broken.

ଦାନରା ୨ । ଫଟା—2. Cracked.

ଦୂରୀ, ଫୂରୀ (ଯଥା—ଦଦର ଦାନି)

୩ । ବିକଳ—3. Deranged; out of order.

୪ । ଜାଣ୍ଠି—4. Worn; damaged.

ସବେ ଅଛୁ ଏକ ଦେଖ ବୋରରେ । ରଖାନାଥ. ଦରଗର ।

ଦଦରା ମାଛ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ମସ୍ତିଷ୍ମିଶ୍ରେଷ୍ଠ—

Dadarā māchha A sort of fish.

ଦଦରା ହାଣ—ପ୍ରାଦେ. ବି—ଚିଲକା ଦ୍ୱଦରେ ଦେଖାଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର

Dadarāhāna ପଣୀ—A species of bird frequenting the Chilka lake.

ଦଦହରୁ—ଦେ. ଅ. (ଶିଶୁ ଭାଗ)—ଦଦଦହରୁ (ଦେଖ)

Dadahatu Dahadahatu (See)

(ଦଥଦଥରୁ; ଦଥଦହରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଦା—ଦେ. ବି. (ସ. ତାର. ତୁଳ. ଇଂ. ଡାର୍ତ୍ତୀ=ପିତା)—

Dadā ୧ । (ଶତ୍ରୁଧିମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ) ବଢ଼ ଭାଇ—1. Elder-brother (amongst the Kshatriyas).

ଦାଦା ୨ । ଅଜାତୀ; ପିତାମହ—Grandfather.

(ଯଥା—ବାପ ଦଦା ଅମଲରେ ଏ କଥା ଶୁଣା କି ଥିଲା ।)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ବାପା, ପିତା—Father.

ଦଦେଇ—ଦେ. ବି (ସ. କ୍ଲେଣ୍ଟ୍ରାଟାର)—ପିତାକ କ୍ଲେଣ୍ଟ୍ରାଟାର, କିଳେଣ୍ଟ୍ରାଟାର;

Dadei ଦେଇତା—Father's elder brother.

(ଦଦାଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାଦେ. ୧ । (ଗଢ଼ିଜାର) ବି. (ଶତ୍ରୁଧିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ)—ପିତା—1. Father (among Kshatriyas).

୨ । (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ପିତା—2. Father.

ଦଦେଇର(ରାଜା) —ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଜାର) ବି—ପିତାକା; ରାଜାକର ସ୍ଵର୍ଗୀୟ

Dadeira(rājā) ପିତା—The late Raja who was the father of the present Raja.

ଦଦୁ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ ଧାରୁ = ଦୂର୍ଗିତ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଇ ନିପାତନେ)—

Dadru ଜାରୁ; ଦାରୁ—Ringworm.

(ଦଦୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଦୁଘୁ—ସ. ବିଶ. (ଦଦୁ = ଦତ୍ତ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—

Dadrughna ଦଦୁଘୁରାଗନାଶ—Destructive of or antiodote for ring worm.

ବ—ଜାରୁଶାଇ ଗଛ; ଚକମଦ—ରତ୍ନ—Cassia Tora; a tree with clustering yellow flowers, often used as an antidote for ringworm.

ଦତ୍ତୁଣ—ସ. ବ. ପୂର୍ଣ୍ଣ(ଦତ୍ତୁ+ଅଛି ଅର୍ଥେ. ଶ)—ଦତ୍ତୁରୋଗ; ଜାରୁର—
• Dadruṇa Suffering from ringworm.

(ଦତ୍ତୁଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଦତ୍ତୁଣ—ଶ୍ଵର)

ଦଧ—ଧାରୁ—ସଂ—ମନ କରିବା—
Dadh (root) To give away.

ଦଧ—ଗ୍ରା. ବ. (ଶିଶୁଭାଗ)—ଦଦ (ଦେଖ)

Dadha Dada (See)
(ଦଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଧାନ—ସଂ. ବି. (ଧା ଧାରୁ—ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଆନ)—
Dadhāna ସେ ଧାରଣ କରେ—Holding; assuming.
(ଦଧାନ—ଶ୍ଵର)

ଦଧି—ସଂ. ବ. (ଧା ଧାରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ ଯେତାନ୍ତିରେ ହେବାନ୍ତିରେ—
Dadhi ୧। ଦହୁ; ଅନ୍ୟରୂପେ ଘୋରା ଗାଡ଼ି ବସନ୍ତାର ହୃଦୀ ଦୁର୍ଗୁ—
1. Sour milk; butter milk; curdled milk;
curd.

[ତୁ—ବସିଦହୁରୁ ଦଧ ଓ ଘୋରଦହୁରୁ ତଳ ବୋଲିଯାଏ ।]
୧। ଛୋନା; ଅମିଷା—2. Cheese.

୩। ଦଧିକର୍ତ୍ତିବା—3. Flakes of curd.

୪। ବସି (ହି. ଶଦସାଗର)—4. Cloth.

ସଂ. ବିଶ—୧. ଧାରଣକର୍ତ୍ତ (ପ୍ରକରିତିବାଦ)—1. Holding.
୨। ପୋଷଣ କରି—
2. Supporting; maintaining.

ଦଧ କର୍ତ୍ତିବା—ସଂ. ବ. ଶ୍ଵର—୧। ଛୋନା—

Dadhikar̄chhikā 1. Cheese.

୨। ବସିଦହୁର ଅଲକା ଶ୍ରୀମାନ—
2. Flakes of curd.

ଦଧ ଗୁଡ଼ ଅନ୍ତ—ଦେ. ବି—ଦହ ଗୁଡ଼ଭାତ (ଦେଖ)

Dadhi gurda anna Dahi gurdū bhāta (See)

ଦଧିରୁର—ସଂ. ବ. (ଦଧ+ତର ଧାରୁ+କରଣ. ଅ)—

Dadhichāra ଦଧିମଞ୍ଜନଦ୍ରୁ; ଖୁଆ—Churning rod;
churner.

ଦଧିଙ୍କ—ସଂ. ବ. (ଦଧ+ଜଳ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ. ଅ)—

Dadhja ୧। ନବନିତ; ନଦ୍ରା—1. Butter.

(ଦଧିଜାତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଛୋନା—2. Cheese.

ଦଧିତ୍ତ—ସଂ. ବ. (ଦଧ+ଶ୍ଵା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ. ଅ; ଏହା ମୂଳରୁ ଦଧ ପର
Dadhittha ଏକପ୍ରକାର ରସ ବାହାରୁରୁବାରୁ)—କଇଥ ଗଛ

(ଦଧିନାମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଓ ଫଳ—Wood-apple tree and
its fruit; Feronia Elephantum;
the elephant-apple.

ଦଧ ନଉତି—ଦେ. ବି—ଦହନଭୂତ (ଦେଖ)

Dadhi nauti Dahinauti (See)

ଦିଲ୍ଲି ସେଠାର କଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ନଗ

ସେପରି ଉତ୍ତରର ଦୁଇ ଦେବାକୟ । ପ୍ରାମଣି. ନ୍ତମାତ୍ର ।

ଦଧିପୁଷ୍ପିକା—ସଂ. ବ. (ଦଧ+ପୁଷ୍ପ+କ+ଶ୍ଵର. ଅ)—

Dadhipushpikā ସେତ ଅପ୍ରକାଶତା ଫ୍ଲୁଅର ଓ ଲତା—
White Clitoris flower and creeper;
Clitoria Terentia

ଦଧ ପୂପ—ସଂ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ଦଧପଦ ପୂପ=ପିଞ୍ଜାବ) —ଦହବଜା—
Dadhi pupa A cake immersed in or seasoned
(ଦଧବଜା—ଅନ୍ୟରୂପ) with curd

ଦଧ ଫଳ—ସଂ ବ—କର୍ତ୍ତିବା; କଇଥପଳ—

Dadhi phala Wood-apple; Feronia Elephantum.

ଦେଇଲ୍ ଦଧପଳ ରାତକ ପରେ

ପିଞ୍ଜାବ ପରି ମାରଇ ଦେଇ । ରାତ. ଲବନ୍ଧବଜା ।

ଦଧବାବନ—ଦେ. ବ (ହ ଦଧବାମନ) — ଦଧବାମନ (ଦେଖ)

Dadhibābana Dadhibāmāna (See)

ଦଧବାମନ—ସଂ ତ (ଦଧ=ପୋଷଣକର୍ତ୍ତ । =ବାମ=ଶ୍ରୁତି+ନ=

Dadhibāmāna ବଜନ; ପୋଷଣକର୍ତ୍ତା ଓ ବିଷର ବିନାଶକ;

ବାମ ଦଧବାଦକ ବାମନ; ମ. ପ. ଲୋ)

୧। ବିଷ—1. Bishnu.

’ । ଶାଲଗ୍ରାମ ମୃତ୍ତିବିଷେଷ—2. A species of
ଶାଲଗ୍ରାମ stone.

[ତୁ—ନାମନ ଅବତାରରେ ବିଷ ଦଧ ବଜନ କରିଥିବା
ପ୍ରବାଦ ପ୍ରକାଶରେ ଅନୁସ୍ଥେସ୍ୟ ।]

ଦଧ ମଣ୍ଡି—ସ. ବି (ଶ୍ଵର ତର; ଦଧ+ମଣ୍ଡି)—ଦହର ଜଳୀଯାଂଶ—

Dadhimanda The watery portion of curd; whey.

ଦଧମଣ୍ଡୋଡ଼—ସ. ବି (ଦଧମଣ୍ଡି+ଭର; ବନ୍ଦୁବ୍ରାହ୍ମ) — ଦଧାକର (ଦେଖ)

Dadhimāndoda Dadhyākara (See)

ଦଧ ମନ୍ତନ—ସ. ବି (ଶ୍ଵର ତର; ଦଧ+ମନ୍ତନ) — ଦହ ମୋହିବା;

Dadhi manthana ଦହମୁଦ୍ରା—Churning of curd to
get butter.

ଦଧ ମାତ୍ର—ଦେ. ବ. (ଦଧ+ମାତ୍ର)—ଶୁର ଅନୁକୂଳ; କୌଣସି ନିର୍ବିଷ୍ଣୁ

Dadhi māt̄ha ଭବେଶ୍ୟରେ ଯାଦା—An auspicious
starting from a place on some mission.

ରୁ ଏବେ ଦଧମାତ୍ର କର

ତେ ମାତ୍ର ହେବାର ଜଳୁର । ରୂପତ. ପ୍ରେମପାତ୍ର ।

[ତୁ—ଯାଦାବେଲେ ଦଧ ଓ ମାତ୍ର ଦର୍ଶନ ଶୁର ଶକ୍ତି ବୋଲି
ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିବାରୁ ‘ଦଧମାତ୍ର’ ଶକ୍ତି ଶୁଭୟାତ୍ମାସୁଚକ; ଯାତ୍ରା କରିବା
ସମୟରେ ଦହ ଓ ମାତ୍ର ଦେଖି ଅନୁକୂଳ କଲେ ଯାଦା ଶୁର
ହୁଏ ଓ କାମ୍ପି ସିଦ୍ଧ ହୁଏ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।]

ଦଧମୁଖ—ସ. ବ. (ବନ୍ଦୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦଧପର ଶୁକ୍ଳ ମୁଖ ଯାହାର) — ୧। ସ୍ତରୀବକ

Dadhimukha ଶୁର; ବାକରିବିଷେଷ; ସମତନ୍ତ୍ରକ ସେନାପତି
ବିଷେଷ—1. Name of a monkey, the father-

in-law of Sugrība.

’ । ଏକଜାଣୟ ବାନର—2. A kind of ape.

’ । ନାଗବିରେଷ—3. A kind of serpent;
name of a mythological Nāga.

୪ । ସୁଗ୍ରୀବଙ୍କର ମଧୁବନର ଭୂତ୍ୟାନପାଳ—

4. Name of a gardener of Sugrība.

ଦିଲ୍ଲି ବଜାର ଯୋଗ; ବଜା ଦିଲ୍ଲି ଉଥମ୍ବ ।

ଦିଲ୍ଲି ବେଦେଶୀଗଳାକ୍ଷ ।

ଦିଲ୍ଲିପକ୍ଷକ—ସ. ବ. (ଦିଖ+ସକ୍ଷ) — ଉଚ୍ଚାର ଓଦିଲ୍ଲି କେକଟା; ଦିଲ୍ଲି ଉଚ୍ଚାର—

Dadhisaktaba A food consisting of curd mixed with flour.

ଦିଲ୍ଲି ସମୁଦ୍ର—ସ. ବ. (ଦିଖ+ସମୁଦ୍ର) — ପୁରୁଣବିଶ୍ଵିତ ସାତ

Dadhi samudra ସମୁଦ୍ର ମଧୁରୁ ଏକତମ; ଦିଲ୍ଲିପୁଣ୍ଠ ସମୁଦ୍ର—

(ଦିଲ୍ଲିପାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) One of the 7 oceans of the Hindu mythology, filled with curd.

ଦିଲ୍ଲି ସାର—ସ. ବ. (ଦିଖ+ସାର) —ଲହୁଶୀ; କବନାତ; ମଖନ—
Dadhi sāra Dadhi sāra Butter.

ଦିଲ୍ଲିଚି—ସ. ବ. (ନାମ) (ଦିଖ ଧାରୁ+କିର୍ତ୍ତି). ଇତି—ମୁନିବିଶେଷ;

Dadhīchī ସେଇ ମୁନିଙ୍କ ଅଶ୍ଵିରେ ବଜ୍ର ଉଥର କର ଇନ୍ଦ୍ର
(ଦିଲ୍ଲିଚ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବୃଦ୍ଧାସୁରକୁ ମାରିଥିଲେ—Name of a sage from whose bones Indra's thunder-

bolt was made to kill 'Bṛuṭrāksura.

[ଦୁ—ଏ ଅଥବା ମୁନିଙ୍କ ଉତ୍ସରେ କର୍ମ ପ୍ରକଳ୍ପତରକ କନ୍ୟା ଶାନ୍ତିକ ଗର୍ଭକାତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୁନ । ଏ ସ୍ଵାର୍ଥତ୍ୟାଗର ଜ୍ଞାନକୁ ଉତ୍ସାହରଣ ଦେଖିଲେ ବୃଦ୍ଧାସୁରକୁ ବଧ କରିବା ଉତ୍ସେଣରେ ବଜ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେବା ତିମନ୍ତେ ଅପଣା ଥସି ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ ।]

ଦିଲ୍ଲିଚଣ୍ଡ୍ର—ସ. ବ. (ଦିଖ+ଚଣ୍ଡ୍ର) — ୧ । ଦିଲ୍ଲିଚି

Dadhīchīyasthi ମୁନିଙ୍କ ହାତ୍ର (ସହିରେ ବଜ୍ର କିର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଥିଲା)—1. The bone of sage Dadhīchī,

୨. ବଜ୍ର—2. Thunderbolt.

* ୩. ପ୍ରାଚି; ପ୍ରାଣ—3. Diamond.

ଦିଲ୍ଲିକ (ଶ, ଶ)—ସ. ବିଶ—କିଳକ; ଅଳକୁଳ; ବେହୁଯ—

Dadhiuk (ଶ, sh) Shameless; impudent.

ଦିଲ୍ଲି—ସ. ବ—ଉତ୍ସଦ ଯମଙ୍କ ମଧୁରୁ ଏକତମ—

Dadhna One of the 14 Jāma gods.

ଦିଲ୍ଲିନୀ—ସ. ବ (ମ. ପ. ଲୈ; ଦିଖସିନ୍ତୁ ଅନ) —ଦିଲ୍ଲିପାଳ; ଦିଲ୍ଲିରାତ—

Dadhyanna Boiled rice mixed with curd.

ଦିଲ୍ଲିମ୍ବ—ସ. ବ (ମ. ପ. ଲୈ; ଦିଖ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାରେ ବ୍ୟବହୃତ ଅମ୍ବ) —

Dadhyamla ଦୂଧକୁ ଦିଲ୍ଲି ବସାଇବା ତିମନ୍ତେ ଉତ୍ସେଣ ପକାଯିବା

ଦିଲ୍ଲିମ୍ବ ଖାଦ୍ୟ ଦିଲ୍ଲି; ମହୀ—A little sour and fermented

milk mixed with milk to turn it into curd; Bulgarian milk.

ଦିଲ୍ଲିପାଳ—ସ. ବ (ଦିଖ+ପାଳ=ପାଳ) —ଶୌରଣୀକ

Dadhyākara ଦିଲ୍ଲିପମ୍ବ—The mythological ocean of curd.

ଦିଲ୍ଲିମାରୀ—ସ. ବ—ମଦନପ୍ରସ୍ତୁତ; ପୁରୁଣ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ) (ହ. ଶକ୍ତ୍ୟାଗର)

Dadhyāni Sudarśana tree (See)

ଦିଲ୍ଲିତୁର—ସ. ବ (ଦିଖ+ତୁରିର) — ୧. ଦିଲ୍ଲିକର (ଦେଖ)

Dadhyuttara 1. Dadhyākara (See).

, । ଦିଲ୍ଲିର ସର (ହ. ଶକ୍ତ୍ୟାଗର)—

2. Flake of thick curd.

ଦିଲ୍ଲିଦ—ସ. ତୁ (ବହୁତ୍ରୀହୃ; ଦିଖ+ଉଦ=ଜଳ ସହିରେ)—

Dadhyuda

ଦିଲ୍ଲିକର (ଦେଖ)

Dadhyākara (See).

ଦିଲ୍ଲି (ଧାରୁ)—ସ.— ୧ । କାମୁଡ଼ିବା—

Dan-s (root)

1. To bite.

, । ନାହୁଡ଼ ମାରିବା—2. To sting.

ଦିଲା—ଦେ ବି (ସ. ଦ୍ରୋଣି)—୧ । ପଢ଼ିରେ ଉଥର ଠୋଲ ବା

Dana

ଚର୍ବିପଦ—1. Leaves made into a cup;

Dōna

a cup made by sewing leaves together.

ଦୋଲା; ହୁଲା

, । ପଶୁମାନଙ୍କ ଯୋଗି—2. The female

(ଦିଲ୍ଲି—ଆଦର୍ଶକ) organ of cattle and other beasts.

, । ଜନାର୍ଦନର ଅନାଦର୍ଶ ତାକ ନାମ—

(ଦିଲାଇ; ଦିଲେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) 3. Name by which a

person of the name of Janārddana is accosted familiarly.

ଦିଲା(କେ)ର ଦାସ—ଦେ. ବ (ନାମ)—ଜନାର୍ଦନ ଦାସ (ଦେଖ)

Danā(ne)i dāsa

Janārddana dāsa (See).

ଦିଲା ପୁରୁତ୍ରା—ପ୍ରାଦେ(ଗଢ଼ିକାତ) ବି—ପଚିରପୋଡ଼ା; ଛାରୁ, ଶେଷ ମାତ୍ର,

Dana puruduga

କଣାରୁତ୍ରକ ପ୍ରତିକରୁ ପୋଡ଼ିବା ପାଇଁ ପଚରରେ

ବଜାଯିବା ପୁତ୍ରା—A packet of small

fishes, mushroom etc made with leaves and put inside hot embers to be taken as curry.

ଦିଲାର୍ଦନ—ପ୍ରା. ବ—ଜନାର୍ଦନର ଅଶ୍ଵକ ଉତ୍ସାହ—

Danārdaṇa Wrong pronunciation of Janārddana.

ଦିଲୁ—ସ. ବ (ନାମ)—ଦିଲୁ; ଦିଖପରାପରକ ଗୋଟିଏ କନ୍ୟା ଓ

Danu

କଣ୍ୟପଦକ ଏକତମା ପହାରୀ, ସାତାକତାରୁ ଶରସମାକେ

(ଦିଲୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଲାଲ ପାତାକାଳ—One of the wives of sage Kasyapa who gave birth to demons.

[ଦୁ—ଏହାକର ୪୦ ପ୍ରଥମ ସମସ୍ତେ ଶରସ; ଶରସମଳୁ

ଦାନବ ବା ଦିଲୁକ ବୋଲ୍ଯାଏ ।]

ଦେ. ବ. (ଅଦର୍ଶକ)—ଜନାର୍ଦନର ତାକନାମ—

A name for calling Janārddana.

ଦିଲୁକ—ସ. ବ. ପୁ (ଦିଲୁ+ଲୁ ଧାରୁ+କିର୍ତ୍ତି. ଅ)—ରାଷ୍ଟ୍ର;

Danuja

ଅସ୍ତ୍ର, ଦାନବ; ଦେତ୍ତୀ—The demons.

(ଦିଲୁକ—ଶକ୍ତି) (ଦିଲୁପରକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଲୁଜାରି—ସ. ବ. (ଦିଲୁ ତରୁ; ଦିଲୁକ+ଅର; ଅସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କ ଶକ୍ତି)—

Danujāri

ଦେବତାଗଣ—The Gods.

ଦିଲୁଜେନ୍ଦ୍ର(ଶ)—ସ. ବ. (ଦିଲୁ ତରୁ; ଦିଲୁକ+ରଜୁ (ଶ))—

Danujendra(ଶ)

1. ଦାନବଙ୍କ ରଜା—

1. A king of the demons.

୨ । ଶୁବଶ—2. Rābana.

୩ । ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ—3. Hiranyakaśipu.

ଦନ୍ତ—ସ. ବି (ଦମ୍ଭ ଧାରୁ = ଦମନ କରିବା + କରଣ. ତ) —

Danta ୧ । ଦାନ୍ତ—1. Tooth.

୨ । ଲୁଙ୍କ—2. A grove.

୩ । ଶୈଳଶୀଳ—3. Mountain-peak.

ବ୍ୟାଳସମ୍ବନ୍ଧ ଶାଖା ଏହା ତ ଉଚ୍ଚ ଅଧି ଗୋଟି ଦନ୍ତ ତଠି ଘୋମ୍ବେସୁ ଯେ ।
ଉଠ. ବେଦସ୍ମୁଖଦଳାସ ।

୪ । ପଥତତ୍ତ୍ଵପରିସ୍ଥି ସମତଳ ଭୂମି; ଅଧିତ୍ୟକା—

4. Plateau; level land on a mountain

୫ । ସାନପ୍ରଦେଶ; ଚିରନିତମ—

5. The side of a mountain.

୬ । ଦାନ୍ତ ପର ଶର୍ମାନ—6. Tooth-like peaks.

୭ । ୩୨ ସଂଖ୍ୟ—7. The number 32.

[ଦ୍ରୁ—କାରଣ ମନ୍ଦର ଓ ଗୋଟି ଦାନ୍ତ ଥାଏ ।]

ଦେ. ବି—କଢ଼ାକର ନଥ ଭାଗରୁ ଏକ ଭଗ—

One ninth of a cowrie (shell-money).

ଦନ୍ତକ—ସ. ବି (ଦନ୍ତ + ସାର୍ଥ ବା ସାଦୃଶ୍ୟାର୍ଥିକ) —୧ । ଦାନ୍ତ—

Dantaka 1. Tooth.

୨ । ହାତ ଦାନ୍ତ—2. Tusk; ivory.

୩ । ବଡ଼ ଦାନ୍ତ—3. Big tooth.

୪ । ଦାନ୍ତ ପର କାନ୍ତରେ ମସି ଯାଇଥିବା କାଟି; ନାଗଦନ୍ତକ;
ଦାନ୍ତ—4. A peg driven into the wall to
hang articles on.

୫ । ପଥତ ଦେହରୁ ବାହାରିଥିବା ଜଣ୍ଣାଗ ପ୍ରସ୍ତରଣ୍ଣ ବା
ଦାନ୍ତ—5. A sharp tooth-like stone proje-
cting from a mountain.

୬ । ପଥତର ଟୁଙ୍ଗ—6. Mountain-peak.

କଣ—୧ । ଦାନ୍ତିଆ; ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—

1. Having tooth; toothed.

୨ । ଦାନ୍ତର; ବଡ଼ ଦାନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—

2. Having tusks or big teeth.

ଦନ୍ତ କଢ଼ମଢ଼—ଦେ. ବି—ଦାନ୍ତ କଢ଼ମଢ଼ (ଦେଖ)

Danta kardamardi Dānta kardamardi (See)

ଦନ୍ତ କର୍ଷଣ—ସ. ବି (ଉପଦ; ଦନ୍ତ + କର୍ଷଣ)—ଟଷା; ଜମ୍ବିର

Danta karshana ଲେମ୍ୟ—A kind of lemon (very
sour).

ଦନ୍ତ କାଷ୍ଟ—ସ. ବି (ମ. ପ. ଲୋ; ଦନ୍ତ ମାର୍ଜନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଟ)—

Danta-kashtha ଦାନ୍ତକଠା—A twig used as
tooth-brush.

ଦନ୍ତ କ୍ଷତ—ସ. ବି—ଦନ୍ତ ଘାତ (ଦେଖ)

Danta kshata Danta ghāta (See)

ଦନ୍ତ ଖରିକା—ଦେ. ବି—ଦାନ୍ତ ଖରିକା (ଦେଖ)

Danta khārdikā Danta khūṇṭa (See)

ଦନ୍ତ ଖୁଣ୍ଡକ ଖାରୀ ବାରୀ

ରେଖେ ଖେଲେ ଦାସୀ ଦାସୀ—ରୂପତ. ହେମପାତ୍ର ।

ଦନ୍ତ ଘର୍ଷ—ସ. ବି—ଦାନ୍ତ ଖେଲାଇବା; ଦାନ୍ତକତମତ୍ତି—

Danta gharsha (nashing or grinding of the teeth).

ଦନ୍ତ ଘର୍ଷଣ—ସ. ବି (ଗୁଣୀ ରହ; ଦନ୍ତ + ଘର୍ଷଣ)—ଦାନ୍ତ ଘର୍ଷଣିବା—

Danta gharshana Act of cleansing of the teeth.

ଦନ୍ତ ଘାତ—ଦେ. ବି—୧ । କାମୁତ୍ତବା; ଦନ୍ତବାର ଅଧାତ କରିବା—

Danta ghāta 1. Biting.

୨ । କାମୁତ୍ତବା ଘାତ—2. Mark of biting.

୩ । ସର୍ପଦଂଶୁନ—3. Snake-bite.

ଦନ୍ତ ଚିକିତ୍ସକ—ଦେ. ବି (ପାରିଶରିକ)—ଦାନ୍ତ ବିଷୟରେ ପ୍ରକାଶ

Danta chikitsaka ଡାକୁର—Dentist; dental surgeon.

ଦନ୍ତ ଚିହ୍ନ—ସ. ବି—ଦନ୍ତ ଘାତ (ଦେଖ)

Danta chihna Danta ghāta (See)

ଦନ୍ତ ଛକ୍କଦ—ସ. ବି (ଉପଦ ଚିକିତ୍ସା; ଦନ୍ତ + ଛକ୍କଦ = ଆହାଦକ)—

Dantachchhada ୧ । ପେର ଖେଣ୍ଟ—1. The upper lip.

୨ । ଖେଣ୍ଟଦୟ—2. The two lips.

ଦନ୍ତ ଧାବନ—ସ. ବି (ଦନ୍ତ + ଧାବ ଧାବ = ଖେଲବା + କରଣ)

Danta dhāvana ଅଳ)—୧ । ଦାନ୍ତକଠା—

1. Tooth pick; tooth brush.

୨ । ଖରର ରହ—

2. The catechu tree; Mimosâ Catechu.

୩ । ବକୁଳ ରହ—

3. The Bakula tree; Mimusops Elengi.

୪ । (+ ରବ. ଅଳ) ଦାନ୍ତ ଘର୍ଷଣିବା; ଦାନ୍ତ ପରିଷାର କରିବା—

4. The act of cleansing the teeth.

ଦନ୍ତ ପଞ୍କଳି—ସ. ବି (ଗୁଣୀ ରହ, ଦନ୍ତ + ପଞ୍କଳି)—ଦାନ୍ତର

Danta pankti ଧାଡ଼ି; ଦନ୍ତଶେଣି—Row of teeth.

ଦନ୍ତ ପତ୍ର—ସ. ବି (ଦନ୍ତ ପର ପତ୍ରଦୟକ)—ଏକପ୍ରକାର କୁଣ୍ଡଳ—

Danta patra A kind of ear-ring.

ଦନ୍ତପତ୍ରକ—ଦେ. ବି (ଦନ୍ତ + ପତ୍ର + କ)—କୁଣ୍ଡଳ—

Dantapatraka A flower; Jasminum Pubescens.

ଦନ୍ତପଦିକା—ଦେ. ବି (ଏଥରେ ଦାନ୍ତ ପର କଷା ବାହାରିଥିବାରୁ)—

Dantapatrika ପାନିଅଂ—Comb.

ଦନ୍ତ ଗରରେ ଦନ୍ତପଟିବା

ଦନ୍ତରବାର ହେଲାଇ ମୋ ଦକ୍କା—ଦନ୍ତପଟିବା କରିବାକଷେତ୍ର ।

ଦନ୍ତପାତି—ଦେ. ବି (ସ. ଦନ୍ତପଟିକ)—ଦନ୍ତପଟିକ (ଦେଖ)

Dantapāti Dantapānti (See)

ଦନ୍ତପାଟି ପୁରୁ ମହି କୋଣଦ୍ଵାରୀ

ମୁଣ୍ଡା ଶେଷ ରଣ୍ଟି ରନ୍ଦାଟ—କରନ୍ଦାଟ. ରଗଦି ।

ଦନ୍ତ ପୁଣ୍ଡଟ—ସ. ବି—ଦାନ୍ତମୂଳ ପୁଣ୍ଡ; ଦାନ୍ତମୂଳରେ ହେଲା. ଜୋକଥ—

Danta pupputa Gum-boil.

ଦନ୍ତପୁର—ଦେ. ବି (ନାମ)—୧ । ଯେଉଁ ନଗରରେ ବୁଦ୍ଧଦେବକ ଦାନ୍ତ

Dantapura ରଖ୍ୟାନାରଥିଲ—1. City of Buddha's tooth.

୨ । କଲିଙ୍ଗର ରାଜଧାନୀ—

2. The capital of Kalinga.

[ଦ୍ର—କେହି କେହି ଶାତହାସିକ ଘୁରୁଛୁ ଦନ୍ତପୁର ଓ କେହି କେହି ଦାନୁନ୍ଦ୍ର ଦନ୍ତପୁର ବୋଲି କହନ୍ତି । ଏଠାରେ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଦାନ୍ତ ରଖିବ ହୋଇ ପୂଜା କରି ଯାଉଥିଲା ଓ ରଥ ଯାତ୍ରା ହେଉଥିଲା ବୋଲି ଗୀଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକ ଦ୍ଵୀପନଥାଂ ଲେଖି ଥାନ୍ତି ।]

ଦନ୍ତପୁଷ୍ପ—ସଂ. ବି. (ଦନ୍ତବର୍ତ୍ତପୁଷ୍ପ)—୧ । କୁନ୍ଦପୁଲ—
Dantapushpa 1. Jasminum Pubescens.

୨ । ନିର୍ମିଳାପଳ—2. The clearing nut.

ଦନ୍ତପଳ—ସଂ. ବି—୧ । କତକ ପଳ; ନିର୍ମିଳାପଳ—

Dantaphala 1. A fruit; Strychnos Potatorum; the clearing nut.

୨ । କରଥ—2. The wood apple; Feronia Elephantum.

ଦନ୍ତପଳା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦନ୍ତପର ପଳ ଯାହାର; ଦନ୍ତ + ପଳା)—

Dantaphalā ପଳା + ଆ—ପିପ୍ପଳ—Long pepper.

ଦନ୍ତବନ୍ଦ—ସ. ବି. (ନାମ)—ଶିଶୁପାଳଙ୍କ ଭାଇ—

Dantabakra A causin of Siśupāla.

[ଦ୍ର—ଏ କରୁଥ ଦେଶର ସାଜା ବୁନ୍ଦିମିଳି ଘୁର ଥିଲେ ଓ ଶିଶୁପାଳଙ୍କ ଭାଇ ଲେଖା ଥିଲେ । ଶାକୁଷ ଏହାକୁ ବନ୍ଧ କରି ଥିଲେ ।]

ଦନ୍ତବଳ୍ଲ—ସ. ବି—ଦାନ୍ତର ମାତ୍ର; ଦାନ୍ତ ଫଳରେ ଥିବ. ମାଂପର ହିତ—

Dantabalka The gums

ଦନ୍ତ ବସନ—ସ. ବି—ଦନ୍ତବାସ; ଓଷ୍ଟ—

Danta basana Lip.

ବାନ୍ଦା ବାନ୍ଦ ଦନ୍ତବସନ ଭୁଲେ—ଯାହାକୁ ରଷବଜ୍ଞାନ ।

ଦନ୍ତ ବସ୍ତ୍ର—ସ. ବି—ଦନ୍ତବାସ (ଦେଖ)

Danta bastra Dantabasa (See)

ଦନ୍ତ ବାସ—ସ. ବି. (ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର; ଦନ୍ତ + ବାସ = ଅହାଦନ)—

Danta bāsa ଦନ୍ତବଦ; ତୋ—The lips.

ଦୟା ଜରଜର ଦର ଦର
ଦନ୍ତ ବାସେ ରଖି ଦରଦୁର । ବନ୍ଧୁର୍ମ. ଉଶୋବତମ୍ଭ. ତ. ଗାତ ।

ଦନ୍ତବାଜ—ସ. ବି. (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦନ୍ତ + ବାଜ; ଦନ୍ତ ପର ବାଜ

Dantabāja ଯାହାର)—ତାଳମ୍, Pomegranate.

ଦନ୍ତବେଷ୍ଟ—ଦେ. ବି—ଦାନ୍ତମୂଳ; ଦାନ୍ତମୂଳକୁ ବେଷ୍ଟନ କରିଥିବା

Dantabeshṭa ମାଂପ ପିଣ୍ଡ—The gums.

ଦନ୍ତ ମଜ୍ଜକ—ସ. ବି—ଦନ୍ତ ମର୍ଜଜ (ଦେଖ)

Danta majjana Danta mārjjana (See)

ଦନ୍ତ ମଳ—ସ. ବି. (ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର; ଦନ୍ତ + ମଳ)—

Danta māla ଦନ୍ତବସରେ ଓ ସନ୍ଧରେ ପଡ଼ିବା ହଳଥ—

The tartar of the teeth.

ଦନ୍ତ ମାଂପ—ସ. ବି—ଦନ୍ତବେଷ୍ଟ (ଦେଖ)

Danta māṁsa Dantabeshṭa (See)

ଦନ୍ତ ମର୍ଜଜ—ସ. ବି. (ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର; ଦନ୍ତ + ମର୍ଜଜ)—ଦାନ୍ତ ରଖିବା—

Danta mārjjana Act of cleansing of the teeth.

ଦନ୍ତ ମର୍ଜଜା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଦାନ୍ତମୁଖୀ—

Danta mārjjani ୨ । ଦାନ୍ତରେଗର ଔଷଧ—2. Dentrifrice.

୩ । ଦାନ୍ତପର୍ବତ କୁଣ୍ଡ—3. Tooth brush.

୪ । ଦନ୍ତକାଷ୍ଠ (ଦେଖ)—4. Dantakāshṭha (See)

ଦନ୍ତ ମୂଳ—ସ. ବି—୧ । ଦାନ୍ତମୂଳ—

Danta mūla The gum; root of the teeth.

୨ । ଦାନ୍ତମୂଳଧର୍ମ ରେଗ (ହିଂ ଶକସାଗର)—

2. Pain and swelling of the gums.

ଦନ୍ତମୂଲୀୟ—ସ. ବି. (ଦନ୍ତମୂଳ + ରବାର୍ଥେ ରୂପ)—

Dantamūliya ଦନ୍ତମୂଳ ସାହାସ୍ୟରେ ଭ୍ରାତାରିତ (ବଣ୍ଣି)—
(letters) Pronounced with the help of the root of the teeth; dental (letters).

[ଦ୍ର—ତ, ଥ, ଦ, ଧ, ନ, ଈ, ଲ, ସ ଏମାନଙ୍କୁ ଦନ୍ତମୂଲୀୟ ବା ଦନ୍ତ ବଣ୍ଣ ବଣ୍ଣ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଦନ୍ତ ଲେଖନ—ସ. ବି—ଦାନ୍ତ ମୂଳ ତର ତହିଁରୁ ପୂଜ ଆଦି ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ସ୍ତରୁତୋକ୍ତ ଅଳ୍ପ ବିଶେଷ—

A surgical instrument used in ancient India for oppening the gums.

ଦନ୍ତ ଶଙ୍କୁ—ସ. ବି—ଦାନ୍ତ ଓପାଦିବା କିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ସ୍ତରୁତୀଷ୍ଠିତ ଦନ୍ତଶଙ୍କୁ (ସ୍ତରୁତ)—

Forceps to draw out teeth.

ଦନ୍ତଶଠୋଟ—ସ. ବି. (ଦନ୍ତ + ଶଠ୍ୟାତ୍ମା = ହେଦନ କରିବା + କଣ୍ଠୀ ଅଳ୍ପ)—

Dantashaṭha (ta) ୧ । ଲମ୍ବା ଲେମ୍ବୁ—1. A kind of very sour lemon.

୨ । କପିଚି—2. Wood apple; Feronia Elephantum.

୩ । କରମଜା—3. Gooseberry; Averrhoa Carambola.

୪ । କାଗରଙ୍ଗ; ନାରଙ୍ଗ—

4. A small variety of lemon.

ଦନ୍ତ ଶର୍କରା—ସ. ବି.—(ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର; ଦନ୍ତ + ଶର୍କରା)—

Danta śarkara ୧ । ଦନ୍ତମୂଳ(ଦେଖ)—1. Dantamala(See)

୨ । ଦାନ୍ତ ମୂଳେ ମଇଳା ଜମିବା ଯୋଗୁ ଜନ୍ମିବା ରେଗ କରେଷ (ହିଂ ଶକସାଗର)—

2. A kind of tooth-disease.

ଦନ୍ତ ଶାଶ—ସ. ବି. କୀ—(ଦନ୍ତ + ଶାଶ=ପରିଷାରକ)—ମିଶୀ;

Danta śāpa ଦାନ୍ତ ରଙ୍ଗାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ଗୁଣ୍ଣା—

A black dentrifice.

ଦନ୍ତ ଶୁଳ—ସ. ବି.—ଦାନ୍ତ ବିଜାବ ରେଗ; ଦାନ୍ତ ଶୁଳେଇ ହେବା ରେଗ—

Danta śūla Tooth ache.

ଦନ୍ତ ଶୋଧକ—ସ. ବି. (ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର)—ଯାହାକୁ ଦାନ୍ତ ସଫାକରିଯାଏ—

Dantashodhaka Dentrifice.

ଦନ୍ତ ଶୋଧନ—ସ. ବି. (ଶତ୍ରୀ ଚତ୍ର)—ଦାନ୍ତ ସଫା କରିବା—

Dantashodhana Cleansing of the teeth.

ଶିର. (ବହୁଗ୍ରୀହ)—ଦନ୍ତଶୋଧକ (ଦେଖ)—

Dantashodhaka (See)

ଦନ୍ତଶୋଧନ—ସଂ. କି. ଶ୍ରୀ— ଦନ୍ତମର୍ଜନୀ (ଦେଖ) —

Danta śodhanī Dantamārjanī (See)

ଦନ୍ତ ଶୋପ—ସ ବ—ଦାନ୍ତ ମୁଠରେ ଜହିବା କଷ୍ଟକାରୁକ ବ୍ରଣ;—
Danta śopha ଦନ୍ତଶୋପ—Gum-boil.

ଦନ୍ତଶୁଷ୍ଟ—ଦେ ବି.—୧। କୌଣସି ପଦ ବା ବାକିର ଉଚ୍ଚାରଣର ସହଜତା—
Dantasphuṭa 1. Ease or facility in pronouncing a word or sentence.

(ସଥା—ଏ ଶୋକରେ ମୋର ଦନ୍ତଶୁଷ୍ଟ ହେଉ ନାହିଁ ।)

୨। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ରୁହିବାକୁ ସ୍ଵେଚ୍ଛା—

2. (figurative) Legibility; the condition of a matter being easily understood; intelligibility.

ଦନ୍ତ ହର୍ଷ—ସ. ବି.— ଦନ୍ତଶୂଳ (ଦେଖ)

Danta harsha Dantasūla (See)

ଦନ୍ତ ହର୍ଷକ—ସ. ବି.— ହର୍ଷକ ଦେଖ

Danta harshaka A species of lemon.

ସଂ. କିଣ—ସାହା ଖାଇଲେ ଦାନ୍ତ ଟକ ମାରିଯାଏ—

Causing soreness in the teeth when eaten.

ଦନ୍ତ ହର୍ଷଣ—ସ. ବି.—୧। ଦନ୍ତହର୍ଷକ (ଦେଖ)

Danta harshana 1. Dantaharshaka (See)

୨। ଖଟା ଖାଇବା ଯୋଗୁ ଦାନ୍ତ ଟକ ମାରିଯାଏ—

2. Soreness in the teeth due to eating a very sour thing.

ଦନ୍ତ ସ୍ନାନ—ସଂ. ବିଶ. ସୁ—(ଶୟା ଚକ୍ରଦନ୍ତ + ସ୍ନାନ) —୧। ଦାନ୍ତ ନ

Danta hīna ଦୁଃଖାତ୍ମକ; ପାତ୍ର—1. Toothless.

(ଦନ୍ତଶୂଳ—ସା)

୨। ଯେଉଁ ଜାବକର ଦାନ୍ତ କା ଥାଏ (ଶିରୀଶିକାରୁ ପ୍ରଭବ) —2. Edentata; (animals) having no teeth.

ଦନ୍ତ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଦନ୍ତାଳ) —୧। ବଡ଼ ଦାନ୍ତସ୍ତ୍ରୀ (ଦାନ୍ତ) —

Dantā 1. (elephant) Having big and long tusks.

ଦନ୍ତାଳ , ୧। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନେକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଚ୍ଚିଷ୍ଟ—

ଦନ୍ତାଳ; ଦନ୍ତାଳ 2. (figurative) Excellent.

୩। ଦଳପତ୍ର ହେବାର ଉପଯୁକ୍ତ—

3. Fit to be a leader.

୪। ବଳବତ୍ତମ—4. Strongest.

* । ଅତ୍ୟାଶୁଭ—5 Oppressive.

୬। ପରାମର୍ଶାଳୀ; ଦନ୍ତଅ; ବଳ୍ଷ; କ୍ଷମତାଳୀ—

6. Strong; powerful; influential.

(ସଥା—ଦନ୍ତା ଜମିଦାର; ଦନ୍ତାଲୋକ; ଦନ୍ତା ହାତମ ।)

୭। ମୁହଁ ତୋଡ଼; ମୁଖର—

7. Having this gift of the gab.

୮. —୧। (ସଂ. ଦନ୍ତାବଳ) ବଡ଼ ଦାନ୍ତ ଥିବା ଦାନ୍ତ—

1. Anele phantvi ହାତ ଦନ୍ତାବଳ—

, । ଅଣ୍ଟିର ବାଙ୍ଗ—

2. A tusker; a male elephant.

* । ଦସ୍ତିଯୁଥର ଦଳପତ୍ର —3. The leading tusker in a herd of elephants.

[ଦ—ଦାନ୍ତକ ଯଥ ମଧ୍ୟରେ ସମସ୍ତକ ଠାରୁ ବଡ଼ ଦାନ୍ତ ଅଣ୍ଟିର ଓ ବୃଦ୍ଧଦବୃଦ୍ଧ ଓ ବଢ଼ିଆ ଅଣ୍ଟିର ଦାନ୍ତ ଦଳପତ୍ର ବା ଦଳର ନେତା ହୁଏ ।]

୪। ଦଳପତ୍ର; ସୂର୍ଯ୍ୟପତ୍ର; ଦଳର ନେତା—

4. The leader of a herd.

ପ୍ରାଦେ. (ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଯାମ୍ବୁର ବି—

ମର୍କଟଦଳପତ୍ର; ଶେଷ ମାନ୍ଦା—

The leader of a herd of monkeys.

ଦନ୍ତାଗ୍ର—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦନ୍ତ + ଅଗ୍ର) —

Dantāgra ଦାନ୍ତରୁଥିବ ବା ମୁନ—The point of a tooth.

ଦନ୍ତାଘାତ—ସ. ବି. (ଦୁଃଖ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦନ୍ତ + ଆଘାତ) —

Dantāghāta ୧। ଦନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ—

1. A blow with the tusk.

୨। କାମୁଡ଼ିବା—2. Biting.

୩। କାମୁଡ଼ା ତତ୍ତ୍ଵ—3. Biting mark.

୪। (ଏହା ଆଇଲେ ଦାନ୍ତ ଟକ ମାରିଯାଏ; ଜମ୍ବାରମେଲୁର ଅନ୍ୟ ନାମ ଦନ୍ତଶାଶ୍ଵର) ଲେମ୍ୟ—4. Lemon.

ଦନ୍ତାକ—ସ. ବି—୧। ଦାନ୍ତକୁ ପାତ୍ରା ଦେବା ପୋକ (ହି. ଶବ୍ଦଧାରର)'

Dantākā 1. Maggots attacking the teeth.

୨। ଦାନ୍ତ ପୋକ କାଟିବା ରେଗ (ହି. ଶବ୍ଦଧାରର) —

2. A disease of the teeth due to maggots.

ଦନ୍ତା ଦନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. (ବଢ଼ିବତନ) — ବଢ଼ି ବଳ୍ଷ (ବଢ଼ିକୁ—)

Dantā dantā A number of strong (persons).

ଦନ୍ତାଦନ୍ତି—ସ. ଅ. (ଦନ୍ତ + ଦନ୍ତ + ତତ୍ତ୍ଵ; ବଢ଼ିବ୍ରାହି; ଦନ୍ତରେ ଦନ୍ତରେ

Dantādanti ପ୍ରଦାର କର ଯେଉଁ ସୁକ ହୁଏ; ଭୁଲ କେଶାକ୍ଷଣ, ଦଶାଦଶ୍ଵି—

୧। ପରାରକୁ ଦନ୍ତରେ ଅଗାତ କର; ପରାରକୁ ଦାନ୍ତ ଦ୍ୱାରା ଆଘାତ କରୁଥିବା (ଦସ୍ତିଯୁଥ)—1. Striking tusks at each other (elephants).

୨। କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼—2. Biting each other.

ସଂ. ବି—ଛରସ୍ତପତ କାମୁଡ଼ା କାମୁଡ଼ ହୋଇ କରୁଥିବା ଯୁଦ୍ଧ—

A fighting in which both parties bite each other.

ଦନ୍ତାବକ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦନ୍ତବକ) — ଦନ୍ତବକ (ଦେଖ);

Dantābaka Dantabakra (See)

ଦନ୍ତାବଳ—ସ. ବି. (ଦନ୍ତ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ବଳ; ବଳ ପ୍ରତ୍ୟେଷ ହେଲେ

Dantābala ପ୍ରଦାରକୁ ଶବ୍ଦର ଶେଷ ସର ପାର୍ଶ୍ଵ ହୁଏ; ଭୁଲ

କୃଷିବଳ)—ଦନ୍ତା ବାଙ୍ଗ; ଅଣ୍ଟିର ବାଙ୍ଗ—

A male elephant; a tusker.

ଦନ୍ତାବଳ—ସଂ. ବି. (ଦନ୍ତ+ଅବଳ=ସୁଦୁ) -	ଦନ୍ତଗଢ଼କ୍ଷି— Dantabali
ଦନ୍ତାୟୁଧ—ସଂ. ବି. (ଦନ୍ତଶୁଦ୍ଧ; ଦନ୍ତ+ଅୟୁଧ) —	ବାରହା; ବରହ; Dantayudha ବଣୁଆଁ ଦୁଷ୍ଟଶ—A boar; a wild hog.
ଦନ୍ତାର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି.—ଲତା ପର ଉଦ୍ଦେଶବା ବୁଦା-	Dantari ବିଶେଷ—Acacia Caneseens, Acacia Pennata (Haines).
ଦନ୍ତାରୁ'ଦ—ସଂ. ଚ. (୨ୟୀ ତତ୍; ଦନ୍ତ+ଅବୁଦ=ଅବୁ) —	Dantarbuda ଦାନ୍ତମୂଳ ପୁଲ—Swelling of the gums; gum-boil.
ଦନ୍ତାଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ବିଶିଷ୍ଟା ଥେର. ଅଳ) —୧। ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ;	Dantala ଦନ୍ତୟୁକ୍ତ—1. Having teeth or tusks. (ଦନ୍ତାଳ—ସି) , ୨। ବଡ଼ଦାନ୍ତୟୁକ୍ତ; ଦାନ୍ତଶ— 2. Having prominent teeth.
ସଂ. ବି—ଦୟୀ; ଅଣ୍ଟିର ଦାଙ୍ଗ (ହି. ଶକସାଗର) —	A tusker.
ଦନ୍ତାଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ.ଦନ୍ତର) —ଦାନ୍ତଶ; ବଡ଼ ଦାନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—	Dantalaikā Having large teeth or tusks.
ଦନ୍ତାଳିକା—ସଂ. ବି. ସି. (ଦନ୍ତାଳି+ସାର୍ଥ. କ+ଅ) —	Dantaliakā ୧। ଲଗାମ—1. A bridle; reins. , ୨। ଘୋଡ଼ାର କଲେଇ—2. A horse's bit
ଦନ୍ତାଳି—ସ. ବି. ସି. (ଦନ୍ତ+ଅଳ ଧାରୁ=ଭୂଷିତ କରିବା+କଣ୍ଠୀଁ .	Dantali ଅ+ସି. ର) —ଦନ୍ତାଳିକା (ଦେଖ)
ଦନ୍ତା ଲୋକ—ଦେ. ବି—ଯୋଗ୍ୟ ବା ପରାମରଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି—	Dantalika (See)
ଦନ୍ତାଲୋକ—ସ. ବି. ସି. (ଦନ୍ତ+ଲକ୍+ସି ର) —ଦନ୍ତା (ଦେଖ)	Dantaloka A powerful or very influential person.
ଦନ୍ତାଆ ମୁଷା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ଜାତ) ବି—ବଡ଼ ବଡ଼ ଦାନ୍ତ ଥିବା	Dantia mūshā ଶୈତା ପାବାଙ୍ଗ୍ୟ ମୁଷା—A small hilly
(ଦାନ୍ତାଆ ମୁଷା—ଅନ୍ୟରୂପ)	(ଦାନ୍ତାଆ ମୁଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) rat having large teeth.
ଦନ୍ତକା—ସ. ବି. ସି. (ଦନ୍ତ+କା+ସି. ଆ) —ଦନ୍ତା (ଦେଖ)	Dantika Danti (See)
ଦନ୍ତୀ—ସ. ବିଶ. (ଦନ୍ତୀ+ରନ୍) —ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ; ଦନ୍ତୟୁକ୍ତ—	Danti Having teeth; dentate. (ଦନ୍ତାଳି—ସି) ବି—୧। ଦୟୀ—1. Elephant.
ସ. ଉତ୍ସୁମରଧ୍ଵା, ଦନ୍ତକା, ସି. ସୁତ୍ର (ସିତ୍ରୁ) ଥିବ ବର୍ଗର ସ୍ତଳ	, ୨। ସୁତ୍ର (ସିତ୍ରୁ) ଥିବ ବର୍ଗର ସ୍ତଳ
ଏରଣ୍ଟପଳା, ଏରଣ୍ଟପରିକା ପୂର୍ବବିଶେଷ—2. A medicinal	ଏରଣ୍ଟପଳା, ଏରଣ୍ଟପରିକା ପୂର୍ବବିଶେଷ—2. A medicinal
ଦସ୍ତୀ; ହକୁନ; ହକୁମ	plant; Baliospermum Ani-
ଦସ୍ତୀ; ହକୁନ; ହକୁମ	llara; Croton Polyandrum.
ତେ, ଦନ୍ତୀ	[ଦ୍ର—ଏହାର ପଦ ଅଣ୍ଟାଳିର, ଦନ୍ତର, ଉଷ୍ଟତ ଲୋମଶ ଓ ତ୍ରିଶିର; ପଦର ଦୂଳରେ ଦୂଳଟ ଅବୁ ଥାଏ । ପଲ ତନିମଞ୍ଜିଆ । ଏ ଗତ ଉତ୍ସୁମ ଓ ପୂର୍ବ ବର୍ଗରେ ଫୁଲ । ଏଥର ପଲ କନ୍ଦୁ ଓ ବୁଦ୍ଧ ଦେବରେ ଏହା ଦୂର ପ୍ରକାର ।]

ଦନ୍ତର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦନ୍ତ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଭର) —	Dantura ୧। ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—1. Having tooth; toothed; ଦନ୍ତର } ଶୁଦ୍ଧ } ରୋଡ଼ } rodent. ଦନ୍ତର } ଶୁଦ୍ଧ } , ୨। ଦାନ୍ତର; ବଡ଼ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—
2. Having prominent or big teeth.	୩। ବନ୍ଧର—3. Uneven; rough.
୪। କରତ ପର ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ—	4. Notched; serrated.
୫। ଉତ୍ତମାତ୍ର (ସ୍ଥାନ) —5. Undulating.	୬। କୁଟିଲ—6. Curved.
୭। ବିଷମାନ୍ତର—7. Having irregular and unequal spaces between the different parts.	ବି—ଦନ୍ତବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରାଣୀ—The rodentia.
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ (ଦନ୍ତର ନାମ ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ତ) —	Danturita ୧। ଦାନ୍ତ ପର ଦାନ୍ତପୁକ୍ତ; କରତ ଦାନ୍ତ ପର ହୋଇଥିବା—1. Toothed; notched.
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ (ଦନ୍ତର ନାମ ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ତ) —	, ୨। ଅସମ; ଉତ୍ତମାତ୍ର—2. Uneven,
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ (ଦନ୍ତର ନାମ ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ତ) —	୩। କରିବିତ; ଟାଙ୍କର ଥିବା—3. Horripilated.
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ (ଦନ୍ତର ନାମ ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ତ) —	ସ୍ଵ ପୁଲକରରେ ଦନ୍ତରିତ ରତ ବଳରେ ଧରିବା—4. ରମାରିଥ ।
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବି (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଦନ୍ତ+ଉତ୍ତରବ) —ପିଲାର ଦାନ୍ତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବି (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଦନ୍ତ+ଉତ୍ତରବ) —	Dantodbhava ଉତ୍ତରବ (ଦେଖ) —Dantodbhava (See)
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧। ଦନ୍ତସମକୀୟ—	Dantya 1. Dental.
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨। ଦନ୍ତ; pronounced with the help of the teeth (letters).	, ୨। ଦନ୍ତ ଯୋଗେ ଉତ୍ତରିତ (ବିଶୀ) —2. Dental; pronounced with the help of the teeth (letters).
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩. Beneficial to the teeth.	, ୩। ଦନ୍ତର ଉପକାରଜନକ —
ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୧୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୨୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୩୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୪୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୫୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୩. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୪. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୫. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୬. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୭. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୮. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୬୯. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୭୦. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୭୧. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୭୨. ଦନ୍ତର ଉତ୍ତରିତ ଦନ୍ତରିତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦନ୍ତ+ଯ) —୭୩. ଦନ୍ତର	

ଦପା ରପା — ବେଦେ. କ. (ଅ) — ୧। କୌଣସି ବିଷୟର ଶେଷ ନିଷ୍ଠି— Daphā raphā 1. Final disposal of any matter.	ଦଫାରକା ୨। ଶେଷ; ସମାପ୍ତି — 2. Completion; finish.
ଦଫାରକା ୩। ରପା; ଅପୋଷିରେ ନିଷ୍ଠି— 3. Amicable settlement	
୪। ସବନାଶ; ଲୋପ— 4. Extinction; ruin.	
୫। କର୍ମୀକ୍ଷମତା; କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଅପହୃତା— . Inability; incompetence.	
ଦପାରପା ଶେଷ—ଦେ. କ. — ଦପା ଶେଷ (ଦେଖେ) — Daphāraphā śesha Daphā śesha (See)	
ଦପାକାରି—ବେଦେ. ଥ. (ଆ) (କଚିରଥ ଭାଗ) — ୧ ଅନେକ ଥର— Daphāwāri 1. By many instalments.	
ଦଫାରକା ୨। ଥର ଥର କରି — 2. Time after time.	
ଦଫାରାର ୩। ଉନ୍ନ ଉନ୍ନ ଦପା ବା ପରିଚେତ୍ତରେ— 3. In successive paragraphs.	
ଦପା ଶେଷ—ଦେ. କ. (କଚିରଥ) — ୧। ସବନାଶ— Daphā śesha 1. Ruin; annihilation.	
ଦଫାଶେଷ ୨। ସମ୍ମୁଖୀ ବିନାଶ; ଲୋପ— 2. Extinction; destruction.	
ଦଫାଶେଷ ୩। କୌଣସି ବିଷୟର ଅବଶେଷ ନ ରହିବା; ମଧ୍ୟାପ୍ତି— 3. End of a thing.	
ଦଫାଶେଷ ୪। କର୍ମ କରିବା ଶକ୍ତିର ଲୋପ— 4. Utter exhaustion.	
ଦଫେ—ବେଦେ. କ୍ର. କଣ. (କଚିରଥ) (ଆ) — ୧। ଏକବାର; ଥରେ— Daphe 1. Once; at a time.	
ଏକବାର ୨। ଏଥୁପୂର୍ବେ ଥରେ— 2. Once upon a time.	
ଏକରଫ୍ଟ,	
ଦକି—ସ. କ. (ଦୁ ଧାରୁ=ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଥ) — Daka ୧। ବନାର୍ଦ୍ଦି; ଦାବାର୍ଦ୍ଦି— 1. Forest-fire.	
ଦକାରି ଦବ ଦବଳ—ଦନ୍ତମର ମୁହଁ ଦମ ଦବା— ଦାମାଜଳ ତାପ ତଙ୍ଗଳ । ଭଞ୍ଚ. ବେଦେମୁଖଦବଳସ ।	
୨। ବନ— 2. Forest.	
୩। ସନ୍ତ୍ତାପ— 3. Burning heat.	
୪। ପୋଡାଜଳି; ଗାନ୍ଧଦାତି— 4. Inflammation; burning sensation.	
ଦବାର—ଦେ. କଣ.—ଆଗପାଶ ଅଛିରକୁ ଚୂପେ ଭାର ଦେବା (ବୋଣାର Dabau ଶଗଡ଼); ଆଗରୁଆ; ଝୁଗ—(a cart) Having the (ଭୁଲୁର—ବିପରୀତ) front side loaded more heavily ଦବାର, ଦକ୍ଷୁ than the hind side.	
ଦବକ—ଦେ. କ. (ସ. ଦମନ) — ୧। ଅର୍ତ୍ତକ; ଶୁଭ— Dabaka 1. Fear; fright; dread.	
ଚୋକ ଦବକ ୨। ଶୁଭାଖ; ଚମକ— 2. Alarm. (ସଥା—ମୋ ଶୁଭରେ ଗୋଟାଏ ଦବକ ରହିଗଲ ।)	
୩। ଶକ୍ତା— 3. Apprehension.	

ଦବକ ପଶିବା—ଦେ. କ (ଅ. ଦବକନା)—ଶୁଭ ଦେବା; ଶୁଭ Dabaka pasibā ଧଢ଼ ଧଢ଼ ଦେବା—Startling; palpita- ଦବକା ଦସକନା tion of heart (due to sudden (ଦବକ ରହିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) fear).	
ଦବକାଇବା—ଦେ. କି—ଦବକବା କିମ୍ବା ଶିଳକ୍ଷରୂପ— Dabakāibā The causative form of Dabakibā	
(ଦବକେ ରହିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦବକିବା—ଦେ. କି — ୧। ଗମକ ପଡ଼ିବା— Dabakibā 1. To be startled.	
ଦବକେ ଯାଓୟା ୨। ପଶ୍ଚାତ୍ୟଦ ଦେବା; ଶକ୍ତିଯିବା— ଦସକଜାନା 2. To shrink back; to draw back.	
ଦବଥୁ—ସ. କ (ଦୁ ଧାରୁ=ଉତ୍ତପ୍ତ କରିବା+ଭାବେ ଅଥୁ)— Dabathu ୧। ଭୁଦବେଗ— 1. Anxiety.	
, ୨। ଶରୀରର ଜଳାପୋଡ଼ା — 2. Inflammation.	
୩। ଦୁଃଖ— 3. Sorrow; grief; affliction.	
୪। ପରିତାପ; ସନ୍ତ୍ତାପ— 4. Burning heat.	
ଦବଦବ—ଦେ. କ—ଶୁଭ ଦବଦବ ଦେବା— Dabadaba Palpitation of heart.	
ଧୂର୍କତ୍ତ ଧକ୍ଷକ	
ଦବଦବ—ଦେ. କ. (କୌଣସି ଅଶଳରେ ଦରଜା ବେଗ ବ୍ୟାପିଲେ Dabadabi ଲେକେ ଉୟରେ ଅସ୍ତ୍ର ହେଉଥିବାରୁ)— ଦସଦବା ୧। ଶୋର୍ତ୍ତୀ; ଦରଜା— 1. Cholera.	
, ୨। ଅତକ୍ଷ; ଶାସ— 2. Alarm.	
ଦବଦହନ—ସ. କ (ଦୁଷ୍ଟୀ ତତ୍; ଦକତି+ଦହନ)—ଦାବାନଳ— Dabadahana Forest fire.	
ଦବଲୁ—ଦେ. କ. (ଧୂନଧୂକରଣ)—ଦମାଲୁ (ଯାହା ଦବଦବ ବାଜେ) — Dabalū A kind of big drum, ଦମାମା ଦମାମା	
ଦବା—ଗ୍ର. କି (ସ. ଦା ଧାରୁ=ଦେବା କିମ୍ବା କଥ୍ୟ ଚାପ; ଭୁଲ, Dabā ନବା—ନେବା)—ଦେବା; ଦାନ କରିବା— To give.	
ଦେଓୟା ବେଦେ. କ (ଆ) ଦବାର (ଦେଖେ)— ଦେଲା Dabāi (See)	
ଦବାର—ବେଦେ. କ (ଆ. ଦବା) — ଔଷଧ— Dabāi Medicine.	
ଦାଓୟାଇ ଦବା (ଦବେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦବାଇଖାନା—ବେଦେ. କ (ଆ. ଦବାଖାନା) — ଔଷଧାଳୟ— Dabaikhānā Dispensary.	
ଦାଓୟାଖାନା ଦବାଖାନା (ଦବେଇଖାନା—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦବାଇବା—ଦେ. କି (ସ. ଦମଧାରୁ) — ୧। ଦାବବା କିମ୍ବା ଶିଳକ୍ଷରୂପ— Dabāibā 1. The causative form of 'Dābibā'. (ଦବେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ନତବଳ କଳକୁ କୁଳକୁ ସେ ମଧ୍ୟକାଳେ ଦବାଇବା—ଭଣ୍ଟିଭାବରେ	

ଦାବିବା (ଦେଖ) — Dākibā (See)	
ଦାବାନ ଦାବାନ	
ଦବାଗ୍ନି — ସ. ବି (ଦବ + ଅଗ୍ନି) — ଦାବାନଳ —	
Dabāgnī	Forest fire.
ଦବିବା — ଦେ. କି (ସ. ଦମ ଧାରୁ) — ୧। ତଳକୁ ବସିଯିବା —	
Dabibā	1. To set down.
ଦବନ	2. ପଶ୍ଚାତ୍ୟଦ ହେବା — 2. To shrink
ଦବନା	3. ନିରସ୍ତରିତେବା; ହହିବା —
	3. To desist; to draw back; to retreat.
ଦବୁରେ ଚୁପୁ ହେବା —	
	4. To be silent through fear,
ଦମ୍ବ	5. କମ୍ ହେବା — 5. To diminish.
ଦବିଷ୍ଟ — ସ. ବିଶ. ଧୂ (ଦୂର + ଅତ୍ୟଥେ ଇଷ୍ଟ) — ୧। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂରବନ୍ଧୀ —	
Dabishṭha	1. Very distant.
ଦୂରଭୂତ — ୨. ଦୂରଭୂତ — 2. Removed; gone.	
(ଦବିଷ୍ଟ — ସି) ଦମ୍ବା ଏ କଷାୟକ ହେବ ପଞ୍ଚକର୍ମାଧର ଏ ଦରତତ —	
Dabiyañ	Dabishṭha (See)
(ଦବିଷ୍ଟି—ସି)	କଶୋଭକଷ୍ଟୁ ଓ ଗାତା।
ଦବାୟାନ୍ — ସ. ବିଶ. ଧୂ (ଦୂର + ଅତ୍ୟଥେ ଇଷ୍ଟସି) — ଦବିଷ୍ଟ (ଦେଖ)	
Dabiyāñ	
(ଦବାୟାନ୍—ସି)	
ଦବେଇ ରଖିବା — ଦେ. କି — ୧। ଗୋଡ଼ାଇ ରଖିବା —	
Dabei rakhibā	1. To conceal.
୨। ଚପାଇ ରଖିବା — 2. To keep pressed; to suppress.	
୩। ଶଙ୍କାଛୁତ କର ରଖିବା — 3. To keep under constant dread.	
ଦକ୍ଷାନା ଚାପାନ	
ଦଭୁ — ସ. ବିଶ — (ଦନ୍ତ ଧାରୁ = ଗନ୍ଧ କରିବା + କଣ୍ଠ. ଭ) —	
Dabhra	1. Weak; thin
୨। ଅକୁ — 2. A little; few; small.	
ବି—ସମୁଦ୍ର — The sea.	
ଦମ୍ (ଧାରୁ) — ସ — ୧। ଶାସନ କରିବା —	
Dam (root)	1. To rule; to domineer.
୨। ଶିକ୍ଷାଦେବା; ଦଣ୍ଡଦେବା —	
୨. To punish; to teach a lesson.	
୩। ବଣୀଭୂତ କରିବା — 3. To subjugate.	
୪। ଶାନ୍ତ ହେବା — 4. To be calm.	
ଦମ୍ — ଦେ. ବି — (ପା) — ୧। ଜାବନ; ପ୍ରାଣ —	
Dam	1. Life.
(ଦେଦମ୍—ବିପଥତ) ୨। ନିଶ୍ଚାସ — 2. Breath.	
ଦମ	3. ନିଶ୍ଚାସ ନେବା ପାଇଁ ବିଶ୍ଵାମି —
ଦମ	3. Respite for breathing; breathing space.
୪। ବଳ; ଜୋର — 4. Strength.	
୫। ବିଶ୍ଵାମି — 5. Rest; respite.	

୬। ଜୀବନ ଶଳ୍କ — 6. Vitality.	
୭। ପୁରସ୍ତେ; ଅବସର — 7. Leisure.	
୮। ଗଞ୍ଜାର ଧୂଅଂଁ ଟାଣ୍ଟିବାର ହୃଦ୍ୟା ବା ଥର —	
୮. Time of taking in a draft of smoke.	
୯। ଆବେଗ; କ୍ରୂରି — 9. Paroxysm.	
୧୦। ଖର ନିଶ୍ଚାସ — 10. Quick breathing; panting.	
୧୧। ଗାଢ଼ିର ଦମ୍ ବା କମାଣି —	
11. The spring of a carriage,	
୧୨। ଉଷ୍ଣିଙ୍ଗ; ତାର ବା ଲୁହା ପଢ଼ର ପ୍ରିତ୍ସାପନ କୁଣ୍ଡଳୀ —	
12. A spring.	
୧୩। ଘଣାର ପ୍ରିଙ୍ଗ ମୋଡ଼ା ହେବା ଯୋଗୁ ଘଣାର ଗୁଲିବାର ଶଳ୍କ — 13. The condition of a spring of a clock being wound up, which makes the clock go on.	
୧୪। ଗରମମସଲ ଯୋଗେ ସିବ ରୈପାଇତା ଗୋଟାଥକୁ ଅଛର ଦମ୍ — 14. A curry of peeled whole potatoes boiled with sauce.	
୧୫। ମୁହୂର୍ତ୍ତ — 15. Moment.	
୧୬। ପ୍ରତାରଣା; ଭଣ୍ଣାଇବା — 16. Deception; putting off on various pretexts,	
୧୭। ବୁଥା ଆଶା ବା ପ୍ରତାରଣାଦ୍ୱାରା ଅପେକ୍ଷା କରାଇବା —	
17. Causing a person to wait by giving him false hopes.	
ଦେ. ବି. (ସଂ. ଦମ) ଆପଣାର କମ୍ପେନ୍ଟ୍ସକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା —	
Self control; self restraint.	
ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ବଲପୁର) ବି — ଦମ୍ (ଦେଖ)	
Dambha (See).	
ଦମ୍ ଅଟକା — ଦେ. ବି — ଘଷରେଖ — Suffocation; breathless ness.	
Dam ataka	
ଦମାଟକ	ଦମଅଟକନା
ଦମ୍ ଅଟକା(କେ)ଇବା — ଦେ. କି — ଦମ୍ ରଖିବା (ଦେଖ)	
Dam ataka(ke)ibā	Dam rakhibā (See)
ଦମ୍ ଅଟକିବା — ଦେ. କି — ପବନ ଅଟକିବା ଯୋଗୁ ନିଶ୍ଚାସ ମାରି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରିବା —	
Dam atakibā	To feel difficulty in breathing — (ଦମ୍ ଅଟକିବା — ଅନ୍ୟରୂପ) ing; to have one's breath restrained; to be suffocated.
ଦମାଟକିବା	
ଦମକଳ	
ଦମକଳ — ଦେ. ବି — ୧। ନଳଦ୍ୱାରା କୃପ ଅଦରୁ ପାଣି ଟାଣ୍ଟି ଛାପରକୁ ଉପରକୁ ଡାମକଳ ଉଠାଇବାର ସମ୍ଭାବିତ ପଦାର୍ଥ — 1 Pumping machine; (ଦମକଳ — ଅନ୍ୟରୂପ) water pump (by which water is pumped up on vacuum principle).	
ଦମକଳ	
ଦମକଳ — ୨। କୁଥ ଅଦରୁ ପାଣି ଉଠାଇ ପୋଡ଼ି ଯାଉଥିବା ଘରେ ନଳଦ୍ୱାରା ପାଣି ପକାଇ ନିଆଇବା କଳ — 2. Fire-engine.	

ଦମ୍ବକଳ ବସା(ସେ)ଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ଜଳାଶୟ ବା କୁପୁରୁ
Dam-ka-la basā(se)ibā କଳ ଛଠାଇବା ନିମନ୍ତେ ଦକ୍ଳେଳ
ଦମକଳବମାନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟିର କରିବା—To set up a pumping
ଦମକଳ ଅଙ୍ଗକରଣ—

ଦମ୍ବକା—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦମୀଦା—ପବନର ହାଙ୍କ, ଝାନେନ୍ଦ୍ର)—
Dam-kā ୧। ଦୁଃଖ; ଦୁମ୍ଭୁମ୍ଭ ହୋଇ ବର୍ଷା; ଦୁମ୍ବକାଣି—

ଦମକା ୧. Raining cats and dogs; a very
ମାଁକା heavy shower of rain; a torrential
shower of rain.

୨। ବର୍ଷା; ତୋଣାନ, ତେବେ ଓ ରାତ ପ୍ରଭାତର ଗୋଟିଏ
ହଣ୍ଡା; ତୋଡ଼ା; ଧମସ୍—୨. Paroxysm; a
violent fit; a gust; blast.

୩। ସାଇକଲ୍‌ଲୋନ; ପ୍ରବଳ ଝଡ଼ା; ବାତ୍ରୀ—
3. A squall; gust of wind; cyclone.

୪। ଦୟା; ଘନଘନ କିରାସ; ଅଶ୍ଵଶ—୪. Violent
gasping; threos of breathing; panting.

ଦଶ—୧। ଦୁମ୍ଭୁମ୍ଭ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟାନକ—୧. Paroxysmal;
torrential; very violent.
(ସଥା—ଦମ୍ବକା. ଝଡ଼ା)

୨। ଯାହା ଶତ ଦମ୍ ଦମ୍ କରିବ; ଶୁଭ-ଭୟାଦକ;
ଶତ ଦମକା—୨. Causing violent palpita-
tion of the heart.

ଦମ୍ ଖାଇବା—ଦେ. କି—ଶୁମ୍ ହେବା; ଗମ୍ ଖାଇବା; ଚଢ଼ାଂଭୁତ
Dam khāiba ହେବା; ଚପ୍ ହେବା; ସମ୍ମୁଦ୍ର ହେବା—
ଦମ୍ ଖାଓଯା ଦମଖାନା To be taken aback;
to become silent.

ଦମ୍ ଗଦି—ବୈଦେ. ବି (ପା)—ସ୍ଥିତିପାଦକ ବ୍ୟାନବିଶିଷ୍ଟ ଲୁଣ୍ଣିକୁଳ
Dam gadi ମୋଡ଼ା ତାରର ଆସନ—Spring cushion;
ଦମଗଦି ଦମଗାରି spring mattress.

ଦମ୍ ଛୁଟିଯିବା—ଦେ. ବି—୧। ବେଦମ୍ ହେବା; ଅଶ୍ଵଶାସୀ
Dam chhutijibā ହେଇଯିବା; କିରାସରୁକ ଅବସ୍ଥା—
ଦମ୍ ଶୁଭିବା ଅନ୍ୟରୂପ

ଦମ୍ ଶୁଭିବା ଅନ୍ୟରୂପ ୧. Becoming breathless;
ଦମ୍ ଶୁଭିବା

ଦମ୍ବକୁଟୀଯୋଗ୍ୟା ଦମକୁଟନା ୧। ପରିଷମ ଯୋଗୁ ଖରଖର
ଦମ୍ବକୁଟା ନିର୍ବାସ ମାରିବା; ହାଙ୍ଗି ହେବା—
ଦମ୍ବ କୁଟନା; ଦମ୍ବକୁଟନା ୨. Panting; being out of
breath.

୩। ନିର୍ବାସ ବନ ହୋଇ ମରିଯିବା—୩. Dying by
suffocation.

ଦମ୍ ଟାଣିବା—ଦେ. କି—ଏକା ନିର୍ବାସକେ ଶୁଭିଏ ପବନ ବା ଧୂଆଁ
Dam tāṇibā ଫେଟ ଉତ୍ତରକୁ ନେବା—To inhale a large
quantity of air or smoke at one pull or
draught.

ଦମ୍ ଦମ—ଦେ (ଧୂନ୍ତ୍ରକରଣ) ଅ—(ହୁ. ଦୁମ୍. ଧାରୁ—ଗରି କରିବା)—
Dam dam ୧। ଶତ ଧର୍ମଧର୍ତ୍ତ; ଶତ ଦକ୍ଳେଳ; ବୁକୁ ଧମ୍-
ଧମ୍—୧. Violent palpitation of the heart.

[ଦ୍ର—ଦକ୍ଳେଳ ଅପେକ୍ଷା ଧର୍ମଧର୍ତ୍ତ ଅଧିକ ଜୋରରେ ପନ୍ଥନ ଓ
ଧର୍ମଧର୍ତ୍ତ ଅପେକ୍ଷା ଦମଦମ ଅଧିକର ଜୋରରେ ପନ୍ଥନ ଅଟେ]

୧। ତୋଲ ବାଜା ବା କକ୍ଷାକର ଶବ୍ଦ; ଦୁମ୍ ଦୁମ୍—
2. Sound of drums or of gun-firing.

ତକ ପଢ଼େ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍ ସାହାବ ଗବ୍ରା ବଢ଼ ବଠଣ,
ଶାକ ରୁହେ ଦୁମ୍ ଦୁମ୍। ତର

୩। ଦୁମ୍ ବା ଗର୍ବପ୍ରକାଶକ ଗମନ ବା ଗୁଲି; ଦୁମ୍ ଦୁମ୍
ଗୁଲିବା—3. Strutting with thumping steps.

ଦି—(ନାମ) କଲିକତା ଶିକଟ୍ଟୁ ଗୋଟିଏ ନେତ୍ର ଗ୍ରାମ—
Name of a small village near Calcutta;
Dumdum.

[ଦ୍ର—ଏହି ସ୍ଥାନରେ ଗର୍ବପ୍ରକାଶକ ବା ଗୁଲି ଓ ଗୋଟା ପଣ୍ଡାର
କାରଖାନା ଥାଇ ଓ ସେଇଥାନେ ଲକ୍ଷ୍ୟରେବ ଶିଖନ୍ତି]

ଦିଶ—ଭୟକଣ୍ଠିତ; ତୁମ୍ପ (ଶତ)—Trembling; pal-
pitating through fear (said of the Lear.)

ଦମ୍ ଦମା—ବୈଦେ. ବି (ପା)—ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଶିକ୍ଷା କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ
Dam-dam ପ୍ରସ୍ତୁତ ମାହର ସ୍ଥୁତ—A mound of earth
intended to be used as a target for
target-practice.

ଦିଶ—ଯାହା ଶତ ଦମ୍ ଦମ୍ କରିବ; ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୁଭ ଭୟାଦକ—
Causing throbbings of the heart; very
frightening.

ଦେ. ବି—ଦମ୍ ଦମ୍ (ଦେଖ)
Damdam (See)

ପ୍ରାଦେ. (କଟକ) ବି—ତାଇମନ୍ କଟା ହାତର ବର୍ତ୍ତା ଗୁଡ଼ି—
Broad bracelet with diamond-cut work.

ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବି—୧। ପାହାର; ପାବତ—୧. Steps.
୨। କିଣଣି; ସିଢ଼—୨. Ladder.

ଦମ୍ ଦମା ଗୁଲି—ଦେ. ବି (ଇ. ଦମ୍ ଦମ୍ ଦୁଲେଇ) —ବନ୍ଦୁ କର
Dam-dam gulī ଏକପ୍ରକାର ଗୁଲି—Dumdum bullet.

[ଦ୍ର—ଏହା କୌଣସିକ୍ଷେପଣ ବନ୍ଦୁ ମଧ୍ୟରେ ପଣିଗଲେ ତହିଁର
ଅର୍ଥନ୍ତରେ ଛତରେଇ ହୋଇ ବିୟାରଚ ହୁଏ ।]

ଦମ୍ବଦାମ—ଦେ. କି. ଦିଶ—ଦମାଦମ (ଦେଖ)
Dam-dam

ଦମ୍ ଦିଲୋପା—ଦେଖ—Putting off on false hopes;
ଦମଦିଲାସା; ଦମଦିଲାସା deception.

ଦମ୍ବଦିଲୋପା ଦେତା—ଦେ. କି—ବନ୍ଦୁବାର ମିଥ୍ୟା ଥାଣା ଦେଇ
Dam-dilāś debā ଭଣ୍ଟାରଚ—To put off a person
repeatedly on false hopes.

ଦମ୍ ଦେବା—ଦେ. କି—୧। ପ୍ରତାରଣାପୂର୍ବକ ଭଣ୍ଟାରବା—
Dam debā 1. To wheedle; to put off; to deceive.

ଦମଦେଖା ୨। ମିଥ୍ୟା ଥାଣା ଦେଇ ଅପେକ୍ଷା କରିବା—
ଦମଦେଖା ୨. To cause a person to wait by giving
him false hopes.

• । ଶୁଦ୍ଧଦେଇ ଘଣାର ପ୍ରୀତିକୁ ଗୁଡ଼ାଇବା—	3. To wind up the spring of a clock or watch.
ଦମ୍ ଧରିବା—ଦେ. କି—ଦମ୍ ରଖିବା (ଦେଖ)	
Dam dharibā	Dam rakhibā (See)
ଦମ୍ ନେବା — ଦେ. କି— ୧ । ନିଶ୍ଚାସ ନେବା—	
Dam nebā	1. To take breath.
ଦମ୍ବଲୋଯା	, 2. ବିଶ୍ଵାମ କରିବା— 2. To take rest.
ଦମଲେନା	, 3. ଦମ୍ ଟାଣିବା (ଦେଖ)
ଦମ୍ ପାତିଯିବା — ଦେ. ବ— ୧ । ଘଷରୁକୁ ହେବା—	3. Dam tānibā (See)
Dam phātijibā	1. Being suffocated.
ଦମକଟା	, 2. ଶୁଦ୍ଧ ପାତିଯିବା; ବିଶ୍ଵେଷ ପରିଶ୍ରମ ଯୋଗୁଁ ଘଷକିଯାଇ
ଦମଲୁହନା	ଅନ୍ତିମ ଘଣାବା— 2. To have one's lungs burst owing to excessive labour.
• । ଅତିରକ୍ତ ପରିଶ୍ରମ ଥୋଇ ରୁକ୍ଷାପ ବା ଅରଘାସ ହୋଇ ମରିଯିବା— 3. To die gasping (through overwork).	
ଦମ୍ ବାଜ୍—ବୈଦେ. ବିଶ (ପା) — ୧ । ଭଣ୍ଡ; ଯେ ଭଣ୍ଡାଏ—	
Dam-bāj	1. Wheedling.
, 2. ପ୍ରତାରକ; ବଞ୍ଚକ; ଠକ— 2 Deceiving.	
ଦମ୍ବାଜୀ—ବୈଦେ. ବି (ପା) , — ୧ । ବଂବାଜୀ; ତୋପବାଜୀ; ଭିତ୍ତି	
Dam-bājī	ଶବ୍ଦକର ପୁଷ୍ଟବା ବାଣ— 1. A firework which produces a booming sound; bomb.
ବୋମ ବମ୍ବାଜୀ	[ଦ୍ର—ଦମ୍ବାଜୀ ଅପେକ୍ଷା ଦମ୍ବାଜୀର ଓ ଦମ୍ବାଜୀ ଅପେକ୍ଷା ଚୋଢ଼ିବାଜୀର ଶବ୍ଦ ଦେଖି ।]
, 2. ବଞ୍ଚନା; ଉଣ୍ଡାଇବା; ଉଣ୍ଡିବା— 2. Deception.	
ଦମ୍ ବାହାରିଯିବା—ଦେ. ବ— ଦମ୍ ଛୁଟ ଯିବା (ଦେଖ)	
Dam bāhariyibā	Dam chhuṭi jibā (See)
(ଦମ୍ ବାହାରିବା → ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦମ୍ ମାରିବା—ଦେ. କି— ୧ । କଞ୍ଚୁସାଧ ପରିଶ୍ରମ କରିବା ପରେ ନିଶ୍ଚାସ	
Dam māribā	ମାରିବାକୁ ବିଶ୍ଵାମ ନେବା— 1. To rest for
ଦମମାରା ଦମମାରନା	breath after a stretch of hard work; to take respite.
, 2. ଦମ୍ ନେବା—	
. 2, To take rest for refreshment.	
ନ । ନିଶ୍ଚାସ ମାରିବା— 3. To breathe.	
ଚ । ଦମ୍ ଟାଣିବା (ଦେଖ)— 4 Dam tānibā (See)	
ଦମ୍ ରଖିବା—ଦେ. କି— ୧ । କୌଣସି ଦୂରୁତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ	
Dam rakhibā	ଅଥକଷଣ ଘାସରେଖ କରି ରଖିବା—
ଦମରାଖା	1. To restrain or control one's breath while doing some hard work.
ଦମ ପକ୍ରକ୍ରା	[ଦ୍ର—ଦମ୍ ନ ରଖୁ କୌଣସି ଦୂରୁତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ ଅଥ ସମୟରେ ଦମ୍ କୁଣ୍ଡଲୀଏ ଓ ମନୁଷ୍ୟ ଲୋକ ହୋଇ ଥିଲେ । ଦମ୍ ରଖୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲୋକରେ ଦେହର ବେଶ ବଳ ସହିତ ହୁଏ; ଏହା ଅନୁଭବିତ ।]

୨. 1. ଏକା ହଣ୍ଡାରେ ଗୀତ ବୋଲିବା ବେଳେ ଅପଣା ନିଶ୍ଚାସକୁ ନିସତ୍ତିତ କରିବା—	
2. To control one's breath while singing a song at one stretch.	
ଦମ୍ ଲଗା(ଗେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦମ୍ ଟାଣିବା (ଦେଖ)	
Dam lagā(ge)ibā	Dam tānibā (See)
ଦମ—ସ. ଉ. (ଦମ୍ ଧାରୁ+ରବେ. ଅ)—	
Dama	୧ । ଦମନ— 1. Checking.
, 2. ଶାସନ; ଦଣ୍ଡ— 2. Punishment.	
, 3 । ବଶୀକରଣ— 3. Bringing under control or subjection; subjugation.	
୪ । ଦିନାତକରଣ— 4. Controlling; subduing.	
୫ । ଦେସୀଧାରଣ— 5. Patience; forbearance.	
୬ । ଇନ୍ଦ୍ରୟ ନିଗ୍ରହ— 6. Controlling one's passions; subjugation of one's appetites and feelings.	
୭ । ଚିତ୍ତକର୍ତ୍ତର; ମନ ଭ୍ରମରେ ଅଧିକାର ପ୍ରାପନ; ବିନାରର କାରଣ ସର୍ବେ ମନର ସ୍ଥିରତା— 7. Self control; self command; self restraint.	
୮ । କର୍ତ୍ତମ; କାହୁଆ— 8. Clay; mud.	
୯ । (ନାମ) ବିଦର୍ଭ ରଜକ ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ପୁଣୀ; ଦନ୍ତସୁନ୍ଦର ରୂପ— 9. The eldest son of the King of Bidarbhā and brother of Damayanti.	
୧୦ । (ନାମ) ଚନ୍ଦ୍ରବଣୀୟ ଶିଶୁପାଳଙ୍କ ପିତା ଚେଦବଜ୍ଞ; ଦମଶୋଷ— 9. Father of Sisupāla.	
ଦମ ବାନ୍ଧିବା— ୧୧. ବାନ୍ଧିବା କରିବାର ପରିମାଣ ନାମକ ବହିଲେ	
ଦମଶୋଷ— ୧୨. ମହାରାଜ, ମହାରାଣ, ବନ୍ଦ ।	
ଦମକ—ସ. ବିଶ ପୁ. (ଦମ୍ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତି. ଅକ)—	
Damaka	ଦମନକାରୀ; ଶାସକ—Controlling; restraining; (ଦମିକା— ପ୍ରାଣ)
	subduing.
ବ—ଶାସନକର୍ତ୍ତା—A ruler.	
ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ଜାତ) ବ— ଓ ବିଶ—ଦୁମୁକାଣ (ବର୍ଣ୍ଣ) —	
	Pouring (rain); downpour.
ଦେ. ବି. (ସ. ମହାରାଜ) — ୧ । ଚମକ— 1. Startling.	
	ଉସୁଳାର ଦସବାସୀ ହତ୍ୟେ ଚମକ । ବଧାରାଥ, ବେଶିନ୍ଦାର ।
ଧମକ	୨ । ଶୁଦ୍ଧ ଦମ ଦମ ହେବା— 2. Heart-throbbing.
ଧମକ	୩ । ହତୀର୍ଭୂପ୍ରସ୍ତର ଭ୍ରାତି— 3. Sudden fright.
ଦେବେ. ବି. (ପା. ଦମ୍ =ଘାସ)— ଦମକ; ଦମା—	
	Paroxysm; fit; gust.
ବିଶ— ହତୀର୍ଭୂବେଗବାନ୍; ଦୁଃଖୁମୁକ୍ତ—Paroxysmal.	
ଦମକର—ଦେ. ବିଶ— ସେ ଚମକାଏ; ଭ୍ରାତି ଭ୍ରାତାଦକ—	
Damakara	Frightening; terrifying.
	କିମ୍ବରର ଦମନକର ନୁହୁର ଧମକ
	ରତ ସଂଗ୍ରାମ ଧମକ କେବେ ଧମକ । ରତେନ୍ଦ୍ରଭାନ୍ତ, ଗ୍ରେମସ୍ଥାନିଥ ।

ଦମକା (ଇତ୍ୟାଦି) — ଦେ. ବିଶ ଓ ବି— ଦମକା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Damakā (etc) Dam-kā etc. (See)

ପୂର୍ବାହ ଗୋଟାଏ କର ଦମକା ପବନ ବାହେର ଦେଇ ।

ପବନମୋହନ, ମନ୍ଦିର ।

ଦମକାଣି— ଦେ. ବି ଓ ବିଶ— ଦୁମୁକାଣି (ଦେଖ)

Damakāṇī Dumukāṇī (See)

ଦମକିବା— ଦେ. କି— ୧ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରୁ କରୁ ହଠାତ୍ ଥଟି

Damakibā ରହୁଯିବା— ୧. To suddenly stop in the (ଦମକିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) midst of work.

ଦମକେ ଯାଉଁବା ୨ । ଚମକ ପଡ଼ିବା— ୨. To be startled.

ଦମଦମାନା ୩ । (ଶବ୍ଦ) ଦମଦମ ଦେବା— ୩ To throb; to palpitate (said of the heart).

ଦମ କୁରୁଡୁ— ଦେ. ବି— କଙ୍କରମୟ ପାହାଡ଼ିମାନଙ୍କ ଭୂପରେ ଦେବା
Dama kururdū ଶୈତ ବୃକ୍ଷ ବିଶେଷ—Gurdenia Latin-
folia (Haines).

[ଦ୍ର—ସମଲୟର ଅଞ୍ଜଳରେ ଏହାର କାଠରୁ ପାନିଆଁ ଓ
ଫରୁଆ ଛଥାର ହୁଏ ଏହାର ଫଳ ଖୁଆଯାଏ ।]

ଦମ ଘୋଷ—ସ. ବି. (ନାମ)—ଚେବଦେଶର ପ୍ରତି ଶିଶୁପାତା—
Dama ghosha Name of the father of Siśupāla,
king of Chedi.

[ଦ୍ର—ଏ ଦମପୁଣ୍ୟକ ଭାବ, ଏହାକର ଅନ୍ୟ ନାମ ଶୁଭତତ୍ତ୍ଵବା
ହି ଶବ୍ଦସାମର ।]

ଦମଘୋଷ ନନ୍ଦନ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ) — ଶିଶୁପାଲ—

Damaghosha nandana Śiśupāla.

(ଦମଘୋଷଜ, ଦମଘୋଷସୁତ, ଦମଘୋଷାସ୍ତ— ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦମ ଚୁଲ୍ଲ(ଲି)— ଦେ. ବି— ଏକପ୍ରକାର ଲୁହାର ଚୁଲ୍ଲ, ସହିର ତଳେ
Dama chulā(lī) ଲୁହାର ଜାଲ ଥାଏ ଓ ସହି ତଳେ ଥିବା
ଦମଚୁଲ୍ଲା ଛତ୍ର ବାଟେ ଭାତିହାର ତାଇବାରୁ ହୁଏ—
A kind of iron oven.

ଦମଦମ— ଦେ. ବି— ଦନ୍ଦେତ୍ (ଦେଖ)

Damadama Dam-dam (See)

ବର୍ଣ୍ଣ ସାମର ଦେଖିବ ପମାନି
କରିଲେ ଯୋଜାନରେ ଦୂର ଦମଦମ । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାବ ଦେଖ ।

ଦମଦମ— ଦେ. ବି— ୧ । (ବିଆଶକ). ବୁଝା ତାରରେ ନିର୍ମିତ ହାତରେ
Damadam ଲଗାଇବାର ଅଳକାର; ତୁଳ— A bracelet
ଦମଦମ made of woven silver wire.

ଦମଦମ ୨ । (ଧୂନ୍ୟକରଣ) ବୋମା— ୨. Bomb.

ବୈଦେ— (ଅ)—ମାଟର ଭାଜ ତିପ—

A high mound of earth.

୩ । (ପା) — ସୁନ୍ଦର ସମୟରେ ବସ୍ତ୍ରାରେ ମାଟ ବା ବାଲ
ଭରି କର ଭାଲୁ ବସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ କାହା ଥାରରେ ସଜାଇ
ରଖିବା ହାର କରସିବା ବିଶ୍ଵାଦନୀ— A ridge made
by piling up gunny bags filled with earth and sand during a fighting.

ଦମଦାର— ବୈଦେ. ବିଶ (ପା) — ୧ । ଦୂର; ମଜ୍ଜାତ; ବଳିଷ୍ଠ—

Damadar ୧. Strong.

ଦମଦାର ୨ । ଅତ୍ୟଥକ ଜୀବଜଗତ୍ତି ବିଶ୍ଵିଷ୍ଠ—

ଦମଦାର ୩. Having a great vitality.

ଦମନ—ସ. ବି. (ଦମଧାରୁ + ଭାବ. ଅନ) — ୧ । ଶାସନ—

Damana ୧. Restraint; check.

୨ । ଅସୃଦ୍ଧକୁ ଅଣିବା; ବନ୍ଧାକରଣ—

୩. Bringing under control; subjugation.

୪ । ପ୍ରଭୁତତ କରିବା—

୫. Subduing; defeating; vanquishing.

୬ । ଉନ୍ନତ୍ୟ ନିପ୍ରଦ—

୭. Restraining one's passions.

୮ । ଚନ୍ଦ୍ରଭର୍ବକୁ ସ୍ଵାତ କରିବା—

୯. Self control; self restraint.

୧୦ । (ନାମ) ଜନେକ ରୂପ— ୬. Name of a sage.

[ଦ୍ର— ଏହାଙ୍କ ଅଶ୍ରୁମରେ ଦମୟନ୍ତ୍ରୀ ଜନ୍ମ ଥିଲେ ଓ ଭ୍ରମସେନ
ଏହାଙ୍କଠାରୁ ଶିଶୁକଳନ୍ୟା ଦମୟନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅଣି ଆପଣାର କନ୍ୟାରୂପେ
ପାଇଥିଲେ ।]

ସେହି ସ୍ଵର୍ଗ ଜଳାର ଦମନ ରଣ;

ଅମିଲେ ଦେଖି ତାହି ଦେଇ ଅଛ ତାଣ । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାବ. ବନ ।

୧୧ । ଭ୍ରମସେନ ରଜାଙ୍କର ସୁତ, ଦମୟନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭ୍ରମ—

୧୨. Son of king Bhimasena; brother of Damayanti.

ଦମ, ଦାନ୍ତ, ଦମନ ନାମକୁ ବହିଲେ ।

ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭାବ. ବନ ।

୧୩ । ସାର— ୪. Hero; valiant person.

୧୪ । ଦଅଣା ଗଢ— ୯. Da-anā plant;

Artemisa Indica.

୧୯ । ଦଣ୍ଡ— ୧୦. Punishment.

୧୧ । ମହାଦେବ; ଶିବ (ହି. ଶବ୍ଦସାମର) — ୧୧. Śiba.

୧୨ । ଗର୍ବସବିଶେଷ— ୧୨. Name of a demon.

୧୩ । କୁଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାମର) — ୧୩. A kind of flower.

ଦମକ—ସ. ବି. (ଦମନ + ସାର୍ଥୀ. କ) — ୧ । ଦଅଣା ଗଢ—

1. Artemisa Indica.

୨ । ସହୃଦ ଉନ୍ନେବିଶେଷ—

2. Name of a Sanskrit metre.

୩ । ରାଜସବିଶେଷ— ୩. Name of a demon.

ଦେ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ. ଅଧ୍ୟୋନିଅଳ) — ଯକନ—

A non-Hindu.

ଦମନକ ଦଖରେ ଦମନକ ଦେଖ ତା ଅଗରେ ।

ଅରମନ୍ୟ. ଦଦ୍ମାତରାମଣ ।

ଦମନକ ଚକୁକ ଶୀ— ଦେ. ବି— ଚେତି ଶୁକ୍ଳ ଚକୁକଶୀ; ଦଅଣାଗୁରୁ

Damanaka chaturddasi ଯାତ୍ରା; ଜନନ୍ୟାଥ ଓ ଲିଙ୍ଗବଳୀ

(ଦମନଭାଣୀ ଚକୁର୍ଦ୍ଦୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମହାପ୍ରଭୁମାନଙ୍କର ବିଦ୍ୟୁତ୍ୟ ଯାତ୍ରା

ମଧ୍ୟ ଏକତମ—The 14th day of the bright
fortnight of Chaitra.

ଦମନୀ—ସ. ଚ—ଅଗ୍ନି ଦମନୀ (ହ. ଶତସାଗର) (ଦେଖ)

Damani Agni damani (See)

ଦମନୀୟ—ସ. ବଣ (ଦମ୍ + ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ୟ)—୧ । ଦମନ କରି-
Damaniya ବାର ଯୋଗ୍ୟ—1. Fit to be subdued or
checked.

, । ଶାସନୀୟ—2. Tameable.

ଶ । ଯାହାକୁ ବଣିବୁଛ କରୁ ଯାଇପାରେ—

3. Capable of being brought under control.

ଦମନୀ—ଶ୍ରୀ (ପ୍ରାଚୀନପଦି) ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ସ. ଦମୟନୀ)—ଦମୟନୀ;

Damanti ନଳରଜାଙ୍କ ପତ୍ନୀ—Damayanti; wife of
ଦମାସ୍ତରୀ

କହେଦର ହୃଦେ ଏକ ଜାଣ୍ଠ ଦମୟନୀ—ଶ୍ରୀ. ପ୍ରତାପ, ଶରେଣୀ ।

ଦମବାଜ—ବୈଦେ. ବଣ (ପା)—୧ । ସେ ଫୁଲ ଫୁଲ କରେ—

Damabāj 1. Inveigling.

ଦମବାଜ 2 । ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତାରଣା କରେ; ଧ୍ୟାବଜ୍ଞ—

ଦମବାଜ 2. Deceitful; fraudulent; wheedling.

(ଦମବାଜ—ବି)

ଦମବାଜ—ଦେ. ବି (ଧୂନ୍ଧନୁକାଶ)—ଦମବାଜା; ଘୋର ଶନକାଶ

Damabājī ଏକପ୍ରକାର ବଣ; ବମ୍ବା—Bomb.

ବୈଦେ. ବି—ଫୁଲ ଫୁଲ—Inveigling.

ଦମୟନୀ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଦମ୍ + ଧାରୁ + ଶିର ଦମି ଧାରୁ = କେଣ ସହ୍ୟ

Damayantī କରିବା + କର୍ତ୍ତବ୍ୟାଦେ ଅନ୍ତ୍ର + ସ୍ତ୍ରୀ. ରୁ; ବମ୍ବା ଦମନ

ର୍ଷିକ ଘରେ ଜନପ୍ରଦଶ କରିଥିବାରୁ)—୧ । ନଳରଜାଙ୍କ

ପତ୍ନୀ; ବିଦର୍ଭରଜ ଭ୍ରମସେନଙ୍କ କନଥ—1. The

queen of king Nala.

2. 1. ଏକପ୍ରକାର ମଣ୍ଡିପୁଲ ଗଛ (ହ. ଶତସାଗର)—

2. A kind of flowering shrub.

ଦମୟତା—ସ. ବଣ. ଧୁଂ (ଦମ୍ + ଧାରୁ ଶିତ ଦମି ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତବ୍ୟ = ତୃ)

Damayitā ୧ମା. ୧ବ)—୧ । ସେ ଦମନ କରିପାରେ—

(ଦମୟତା—ଶ୍ରୀ) 1. Capable of controlling or
restraining.

, । ଶାସକ—2. Ruling.

, । ଦଣ୍ଡଦାତା—3. Punishing.

ଦମା—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦମାହ = ଉପ୍ୟୁକ୍ତର ବାରିନିଃଶବ୍ଦ)—

Dama 1. ହୃଦ୍ରୁ—1. Panting; hiccup.

, । ଶାସବେଗ—2. Asthma.

, । ହୃଦ୍ରୁ; ଆବେଗ—

3. A fit or paroxysm; a convulsion.

4. ଦମା କାଶ - 4. A coughing by fits; whooping

cough.

* । ଦମାଲୁ (ଦେଖ)—5. Damalu (See).

ଦମା କାଶ—ଦେ. ବି (ପା. ଦମାହ; ପା. ଦମ୍ = ଶାସ + ସ. କାଶ)—

Dama kāṣa 1. ଏକପ୍ରକାର କାଶ, ସେହି ଥିରେ ସମୟ

ଦମାକାଶ; ଝୁଣ୍ଡିକାଶୀ ସମୟରେ କାଶର ହସ୍ତ ଭାବେ ଓ ସେଇଁ

ଦମା କାଶିକାଶ ଲୈତଶକୋତ୍ତର ହୋଇଯାଏ—

1. Convulsive cough; whooping cough.

, । ଶାସବେଗ—2. Asthma.

ଦମାଦମ—ଦେ. କ୍ର. ବଣ (ଧୂନ୍ଧନୁକରଣ)—୧ । ଦୂମଦାମ;

Damādam ଧମାଧମ; ଦମାଦମ; ଗୋଟାକ ଉପରେ ଗୋଟାଏ

ଦମାଦମ ଦୂମଦାମ ହୋଇ; ଉପ୍ୟୁକ୍ତର ବିଧାମାନ୍ତ୍ର ବସିବା ପର—

Damādam 1. With repeated thumping sounds
(said of fist blows when dealt in quick

succession).

, । ଉପ୍ୟୁକ୍ତର—2. In quick succession.

(ଯଥା—ସୁନ୍ଦରେତ୍ରେ ତୋପ ଗୁଲା ଥାବି ଦମାଦମ ଚାଲିଲା)

ଦମାମା—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦମାମାହ)—

Damāmā 1. ଦମାଲୁ (ଦେଖ)

Damālu (See).

ଦମାଲୁ—ଦେ. ବି [ପା. ଦମାମାହ; ତୁଳ-ଆବାଗୀନ ସ. ଦର୍ମିମ-

Damālu (ଶବ୍ଦ କରୁ ଦୂମ); କମ୍ପା ଦମ୍ ଦମ ଶବ୍ଦଅନୁକରଣ କମ୍ପା

ଦମା; ଦମାମା; } —ଅନ୍ୟରୂପ ସ. ଦମ = ଦଣ୍ଡ; କାଠ ପିଟା ଯିବାରୁ]

ଦମାମା; ଦମାମା; ଦମାମା; ଦମାମା A kind of big kettle-drum.

[ଦୃ—ଏହା କାଠର ପ୍ରାୟ ଦୂର ହାତ ବ୍ୟାସ ବିଶିଷ୍ଟ ବଢ଼ି ହାଣିରେ

ତିଆର ବାଦ୍ୟ । ଏହାର ମୁହିରେ ତମତ୍ତା ବକ୍ର ହୋଇ ତମତ୍ତାର

ମଣିରେ ବରଣ ବୋଲିଯାଇ ଥାଏ; ଏହାକୁ ଦୂର ଖଣ୍ଡି କାଠିରେ

ଜଣେ ମନ୍ଦର୍ଷ ଦୂର ହାତରେ ପିଟିଲେ ଗଞ୍ଜାର ଦମ ଦମ ଶବ୍ଦ ହୁଏ]

ଦମା ହାର—ଦେ. ବି (ସ. ଦାମ)—ବଳା ହୋଇଥିବା ଦର୍ଢି ପରି ହାର

Damā hāra ବା କଣ୍ଠଭୂଷଣ; ଗୋପ; ସୁତାହାର—

ଦର୍ଢିହାର A rope-like necklace,

ଦମିତ—ସ. ବଣ. (ଦମ୍ + ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ)—

Damita 1. ଶାସିତ—1. Controlled; governed.

, । ଉପସ୍ଥିତ—2. Chastised; reprimanded.

, । ବଣିବୁଛ—3. Subjugated.

୪ । ଭାର ବହନାଦ କ୍ଲେଶପହଞ୍ଚ—

4. Capable of carrying loads; painstaking.

ଦମିବା—ଦେ. କ୍ର. (ସମ୍ମତ ଦମ୍ ଧାରୁ)—

Damibā 1. ଶାନ୍ତ ହେବା; ଶମିତ ହେବା—

(ଦମିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1 To be subdued.

ଦମା 2 । ଶାନ୍ତ ହେବା—2. To cease; to stop.

ଦମାନା ସେ ଭାର କରି କରି ବନ୍ଦେ ଦମେ ପାଥୀ ନାହା ।

[ଦମା(ମେ)ଇବା—ଶୀନ୍ତିରୂପ] ନନ୍ଦାଥ. ଭଗବତ ।

* । ଦବ ଯିବା; ଉତ୍ତରକୁ ପଶ୍ଚିମିବା—

3. To sink into; to sink down.

ତଥାତ ଦମି ନମା ଆରେ ମୋ ତର

ଅଛୁ ସୁଣ୍ଡର ସୁରମ୍ଭାର ଉଠଇ । ନନ୍ଦିଲାଲ ।

ଦମୀ—ସ. ଧୁଂ. (ଦମ୍ + ଶିଳାର୍ଥୀ. କଣ୍ଠୀ. ଭାନ୍ଦୁ; ୧ମା. ୧ବ)—

Dami 1. ଜିନ୍ଦେନ୍ଦ୍ରୀ—1. One who has his

sions under control.

ଦମ୍ପ ପାଇବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ବଳ, ସାହସ ବା ସାହାଯ୍ୟର
Dambha pâibâ—pride; or assured by another; to be patronised by another; to be supported
ଦନ୍ତ ପାତ୍ରୀ—or assured by another; to be patronised by another; to be supported
ହିନ୍ଦାତ ଧାରା—by hopes of help from another.

ଦମ୍ପତ୍ତି—ଦେ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଚୈଷିଦାରଣୀ—One who steals
Dambhaharâ—away one's patience or courage.
ମୋ ସବେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦମ୍ପତ୍ତି—ରାଜୁ. ପ୍ରେମମୂଳନିଧି।

ଦମ୍ପିଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦମ୍ପି)—୧। ଟାଣୁଆ, ଶକ—
Dambhilâ—1. Stiff; hard.

ଦମ୍ପିଲା—୨। ବକ୍ତ୍ତା—2. Strong.
ଦମ୍ପି—୩। ସାହସୀ—3. Bold.
୪। ଦାମ୍ପିକ—4. Arrogant; proud.

ଦମ୍ପୀ—ସ. ବିଶ. ପୁঁ. (ଦମ୍ପ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଲାଗି; ୧ମା. ୧୯)—
Dambhi—୧। ଗବକାଶ; ଅକ୍ଷମାଶ—
(ଦମ୍ପିଲ—ଶ୍ରୀ)—1. Arrogant; haughty; proud.

- ୧। ଶଠ; ପ୍ରବନ୍ଧକ; ପାଣ୍ଡି; ଦୁଷ୍ଟ—
- 2. Fraudulent; deceitful; wicked.

ଅରମ୍ଭ ଦଶ ଲେ ପ୍ରାଣୀ
ସେ ସତ ଏ ସଂହାରେ ଦୂର—ଜଣାଥ, ଭଗବତ।

- ୩। ଦାମ୍ପିକ—3. Boastful; blustering.

ଦମ୍ପୋଲି—ସ. ବି. (ଦମ୍ପ = ଅଦ୍ଵାନାରାତିଲା ଧାରୁ = ନାଶ କରିବା +
Dambholi କରୁଣ୍ଣ କ୍ରୂର)—୧। ବକ୍ତ୍ତା; ଅଶ୍ରୁ—
1. Thunderbolt.

- ୨। ଘରୁପଢ଼ି—2. Thunder.

ଦମ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦମ୍ପିଲୁକୁନ୍ତିର୍ମାଣ)—
Damya—୧। ଦମ୍ପମୟ; ଶାସମୟ; ଶାସ୍ୟ—

- 1. Controllable; fit to be subdued or checked.

ସ. କ—୧। ଶୈତ ଷଣ—1. A young bull.

- ୨। ଅଣ୍ଟର ବାହୁ—2. A bull-calf.
ଦମ୍ପି କୁରିବା ଦୂ-ଏବଗ ଦୂରା ଶାଶ୍ଵତ କି ସୁଦର।
ବରସୁର୍ମଣ ପଣାତ।

- ୩। ଦାମ୍ପକୁ—3. A young bullock; steer.

ଦୟା (ଧାରୁ)—ସ—୧। ଅନ୍ୟରୁ କରିବା—1. To favour.

Da-y (root) —୨। ଦୟା କରିବା—
2. To be kind or merciful

- ୩। ଦାନ କରିବା—3. To give.

୪। ଗମ୍ଭେ କରିବା—4. To move; to go,

- ୫। ଗ୍ରହଣ କରିବା—5. To accept.

୬। ହଂସା କରିବା (ଜୀନେନ୍ଦ୍ର) —6. To injure.

- ୭। ରଙ୍ଗ କରିବା (ଜୀନେନ୍ଦ୍ର) —7. To protect.

ଦୟମାନ—ସ. ବିଶ. ପୁଁ. (ଦୟା ଧାରୁ + କରୁଣ୍ଣ ଶାନର)—
Dayamâna—ସେ ପରଦୃଷ୍ଟରେ କାତର ହେଉଥାଏ—

(ଦୟମାନ—ଶ୍ରୀ)—Pitying; sympathising.

ଦୟା—ସ. ଶ୍ରୀ. (ଦୟା ଧାରୁ + ଶାନ ଅ + ଶ୍ରୀ ଆ)—

Dayâ—୧। ପରଦୃଷ୍ଟକାତରତା; ଅନୁକଳ୍ପନା—1. Compassion;
(ଦୟା = ଅନ୍ୟରୁପ)—pity; commiseration; sympathy.
, । କୃପା; କରୁଣା—2. Kindness; mercy.
୩। ଦେହ—3. Affection; love.

ଦୟା କରିବା କିମ୍ବା ଦରିଦ୍ରର ଦର ପର
ଦୟାକାପେ ରଖି ରହିଥିଲା । ଏବେବୁନ୍ତି ଦଶାପରିବା କାହିଁ ନାହିଁ ।

୪। ଅନୁଗ୍ରହ—4. Favour; grace,
ଦେ. ଶ୍ରୀ (ଅନାଦରାର୍ଥକ)—୧। ଦେଖାର ଓ ଦୟାକିର୍ଷ
ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତି ତାକ ନାମ—1. A nickname
by which Daityâri and Dayânidhi are
(ଦୟା = ଅଦରାର୍ଥକ)—called.

୨। (ସ. ଦଧିରତ୍ନ; ସ. ଦଧିତି)—ଦରଆ ନାହିଁ; ପୁରୁଷଙ୍କାର
କୁଆଖାର ନାମକ ଶାକୀନାମ—2. Name of a
river in the district of Puri branching
off from the Kuâakhâi river.

କରି ଉଠିବା ଦୟା ପ୍ରୋତସ୍ତା । ବାଧାନାଥ, ପଲବା ।
[ଦ୍ର—ଦଧିତ ମୁନିଙ୍କ ନାମରୁ ଦୟା ହୋଇଥିଲା । ଏହାର
ପ୍ରାଚୀନ ନାମ ଦଧିରତ୍ନାରୁ ଅପଦ୍ରୁଷ୍ଟ ହୋଇ ଦଧିଆ, ପରେ ଦହୁଆ,
ତତ୍ପରେ ‘ଦୟା’ ନାମ ହୋଇଥିବାର କେହିକେହି କହନ୍ତି । ଏହି
ନାମକୁଲରେ ଦଧିତ ମୁନିଙ୍କ ଆଶ୍ରମ ଥିବାର ପ୍ରାମାୟ କମ୍ପଦନ୍ତୀ ଅଛି ।
କବିବର ରଧାନାଥ ତାଙ୍କ ‘ପାପତ୍ତ’ ଶିର୍ଦକ ପଦ୍ୟରେ ଏ କମ୍ପଦନ୍ତୀ
ଭୃତ୍ରେଖ କର ଅଛନ୍ତି । ଯଥା :—

ଦୟା-ବାର ମନ ଦଧିତ ପ୍ରସାଦନେ ପୁରମାର ।
ବହେ ପାଦେ ଯାଇ ଦୟା ପ୍ରବାହମ ସ୍ତ୍ରୀର ସୁରମ୍ଭାବ ।
ବାଧାନାଥ, ପାବନା ।

ଦୟାକର—ସ. ଶ୍ରୀ (ଦୟା+ଅକର; ଗୃହୀ ଭବ)—

Dayâkara—ଦୟାର ଅଧିକାର; କରୁଣାକର—
An ocean of pity (so to say).

ଦୟା—ଦୟାମୟ—Full of kindness.

ଦୟା କରି—ଦେ. କି—୧। ଅନ୍ୟରୁ କରିବା—
Dayâ-kari—Kindly; as a matter of grace.
ଦୟାକରେ ଦୟାକରକେ

ଦୟା କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଅନ୍ୟରୁ କରିବା—
Dayâ kariba—1. To show favour.
ଦୟାକରା—୨। ଅନ୍ୟରୁ କରିବାରୁ ହେବା—

ଦୟାକରନା—2. To take pity upon another.
ଦୟା ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦ୍ଵାତଃ; ଦୟା+ଦାକ୍ଷିଣ୍ୟ)—ଅନୁଗ୍ରହ ଓ
Dayâ dâkshinya—ସୌଜନ୍ୟ—Favour and gentle-
manly behaviour.

ଦୟା ଦାସ—ଦେ. ବି—ଉତ୍ତର କବି; ପାଶାଣୀ ଅନନ୍ତର ଶିଖ;
Dayâ dâsa—‘ଅନନ୍ତର ସାଗର ଗାତା’ର ରତ୍ନୀତା (ଜଗବକୁ, ପ୍ରାଚୀନ
ଭୂତାଳ)—Author of Ananta-sâgaragâitî;
an Oris poet.

ଦୟା ଦୃଷ୍ଟି—ସ. ବ. —(ମ. ପ. ଲେ; ଦୟା+ଦୃଷ୍ଟି)—ଦୟାପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୃଷ୍ଟି;
Dayā drushti কৌশলি ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରତି କରୁଣା ବା ଅନୁଗ୍ରହପୂର୍ଣ୍ଣ
ଭବ—Kind consideration shown to

a person; favourable look

ଦୟା ଧର୍ମ—ସ. ବ. (ଦୟା ରୂପ ଧର୍ମ; ରୂପକ)—୧। ଦୟାରୂପ ରୂପ—
Dayā dharma 1. The quality of kindness.
୨। ଦୟା—2. Kindness.

୩। (ଦୃଷ୍ଟ) ଦୟା ଓ ଧର୍ମ—

2. Pity and piety

ଦୟା ଧରମ—ଦେ. ବ. (ମ. ଦୟା ଧର୍ମ)—୧। ଦାତୃତ୍ୱ—
Dayā dharama 1. Liberality.

ଦୟା ଧରମ
ଦୟା ଧରମ

ଦୟା ଧରମ

ଦୟା ଧରମ (ଦେଖ) —

3. Dayā dharma (See)

ଦୟା ନିଧାନ—ସ. ବ. —(ଦୟା+ନିଧାନ; ନଷ୍ଟୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦୟାର
Dayā-nidhāna ଅଧାର; ଦୟାସାଗର; ଅତି ଦୟାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି—
An abode of pity; a very kind person.

ଦିଶ.— ଦୟାମୟ—Full of kindness.

ଦୟା ନିଧି—ସ. ବ. ଓ ଦିଶ. (ଦୟା+ନିଧି; ନଷ୍ଟୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —
Dayā nidhi ଦୟାକର (ଦେଖ) — Dayākara (See)
ଦେ. ବ. ପୁ. —ପ୍ରତ୍ୱରେ କାମ—

A name given to males.

ଦୟା ପଡ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି.—ଦୟାଦ୍ର୍ଵ ହେବା—
Dayā pardibha To be moved with pity; to be
moved to compassion.

ଦୟା ପାଇବା—ଦେ. କି.— ଦୟା କରିବା; ଅନୁଗ୍ରହ କରିବା—
Dayā pāibha To favour; to be moved with pity;
to show pity.

ଦୟାକରା
ଦୟା କରନା

ଦୟା ଗର ତାର, ନ ମାର ରଖିଲେ ଭବପଣର
ପାଚି ପ୍ରତାପ. ଶରୀରୋ ।

ଦୟା ପାତ୍ର—ସ. ଉତ୍ତ. (ଦୟା+ପାତ୍ର; ନଷ୍ଟୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —ଦୟାର ପାତ୍ର; ଦୟାର
Dayā patra ଯୋଗ୍ୟ—Deserving pity.

ବ. —ଅନ୍ୟତାରୁ ଦୟା ପାଇବାର ଭିପ୍ରୁଣ୍ଣ, ବ୍ୟକ୍ତି—

An object of pity or compassion.

ଦୟାବନ୍ତ—ଉତ୍ତ. ପୁ. (ମ. ଦୟାବନ୍ତ) — ଦୟାବନ୍ତ (ଦେଖ)
Dayābanta (ଦୟାବନ୍ତ—ସି) Dayābān (See)

ଦୟା ବସିବା—ଦେ. ବ. —ମନରେ ଦୟାର ଭ୍ରମେକ ହେବା; ଦୟା
Dayā basibha ଜନ୍ମିବା—Being moved to compassion.

ଦୟା ଆସା (ଯଥା—ମୋ ବିପତ୍ତି ଦେଖି ତାଙ୍କ ମନରେ ଦୟା ବସୁ ନାହିଁ)

ଦୟାଆନା (ଦୟା ଅସିବା, ଦୟା ଜନ୍ମିବା—ଅନ୍ୟରୁପ)

ଦୟା ବହିବା—ଦେ. କି.—ଅନ୍ୟ ପ୍ରତି କରୁଣାଦ୍ଵ ହେବା—
Dayā bahiba To take pity; to be moved.

ଦୟାକରା
ଦୟା କରନା

ଦୟା କରିବାରେ ଶୁଣି ଅଖଳା ବେଦନ;
ଶରୀରାଥ. ବେଶ ସଂହାର ।

ଦୟାବାନ—ସ. ଉତ୍ତ. ପୁ. (ଦୟା+ଅଛି ଅର୍ଥରେ ବନ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ) —
Dayābān କରୁଣାମୟ; କୃପାୟୁକ୍ତ—Kind
(ଦୟାବଜ୍ଞ—ସି) (ଦୟାବର୍ତ୍ତ—ବି).

ଦୟା ବାର—ସ. ବ. —(ଦୟା ବିଷୟରେ ବାର ଅର୍ଥର ଶୈଖ ବା ଅଦର;
Dayā bira ୨ମୀ ବନ୍ଦ) —ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପର ପ୍ରତି ଦୟା
ଦେଖାଇବାରେ କରିବା ପାଇଁ ଅପଣାର ପ୍ରାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭସର
କର ପାରେ —One who is ready to sacrifice
his life to show pity to others.

ଦୟାବାର ଧର ମୁନ୍ଦର, ଦୟାବାର
ଅର୍ଥରେ ଏଣେ ଦୂର ଗାର ଗାର । ଦିଶାବାର ଅର୍ଥର ।

ଦୟା ଭାଜନ—ସ. ବିଜ. (ଦୟା + ଭାଜନ; ନଷ୍ଟୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —ଦୟାର ଯାହା—
Dayā bhajana ଦୟା ପାଇବାର ଯୋଗ୍ୟ—

Deserving pity.

ଦୟାମୟ—ସ. ବିଜ. ପୁ. (ଦୟା + ଅଛି, ସାହାତାରେ ଏହି ଅର୍ଥରେ ମୟ) —
Dayāmaya କରୁଣାମୟ; କୃପାୟୁକ୍ତ—

(ଦୟାମୟ—ସି) Very kind; full of kindness.

ସ. ବ. —ପରମେଶ୍ୱର; ଦୟାମୟର ଭଗବାନ—
God, the Merciful.

ଦୟା ମାୟ—ଦେ. ବ. (ଅନୁଭବ ଶବ୍ଦମୟ; ଦୟା + ମାୟ) —

Dayā maya ଦୟା ଓ ମାୟ; ଦୟା ଓ ମମତା—

ଦୟାମାୟ କିମ୍ବା କିମ୍ବଳ—Kindness and a feeling of attachment.

ଦୟାମାୟ [ତୁ—ଦୟା=ପରପାର ସହାନୁଭୂତ; ମାୟ—
ଆପଣାର ସୁଖ ଲୁଭପାର ପରପାର ସହାନୁଭୂତ; ଦୟା ନିର୍ମଳ
କିନ୍ତୁ ମାୟ ଅଭିଳ । ଦୟା, ସ୍ନେହ, ପ୍ରେମ, କୃପା ଏମାନ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ;
ମାୟ, ମମତା ଏମାନ ପାର୍ଥିବ ।]

ଦୟା ରହ—ସ. ବ. (ଦୟା+ରହ) —ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମଭିନ୍ନବିଶେଷ—
Dayāratna A Buddhistic religious writing
(Howells).

ଦୟାଦ୍ର୍ଵ—ସ. ବିଜ. ପୁ. (ଦୟା+ଅଦ୍ର୍ଵ; ନଷ୍ଟୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —
Dayādrdra ଦୟାଦ୍ଵାର ଦୃଶ୍ୟଭୂତ; ଦୟାଦ୍ଵିତୀ—

(ଦୟାଦ୍ର୍ଵ—ସି) (ଦୟାଦ୍ର୍ଵତ୍ତ—ବି) Melted with or
saturated with kindness.

ଦୟାଳ—ଦେ. ବ. —ଦଇଅଳ (ଦେଖ)

Dayāla ଦାଇଅଳ (See)

ଦୟାଳ ବିଜ—ଦୟାଳ (ଦେଖ)

ଦୟାଳୁ (See)

ଶାନ୍ତବିହାର ଦଇଅଳ; ଦୟା ପରମ ଦୟାଳ ।

ଶ୍ରେଷ୍ଠ. ପ୍ରେମପାତ୍ର ।

ଦୟାଳୁ—ସ. ବିଜ. (ଦୟା+ଶିଳ୍ପରେ ଅଛି) —

Dayālu ୧। କାରୁଣିକ; ଦୟାବାନ—1. Kind; merciful.

(ଦୟାଳୁ—ବି) ୨। ସେହବାନ—2. Affectionate.

" ; ପରମାନନ୍ଦବାଦର—

3. Compassionate; sympathetic.

୪ । ଅନୁପ୍ରଦକାରୀ—4. Showing favour.	୨ । ପାଟ—6. A crack; fissure.
* । ଅନୁକୂଳ—5. Favourable.	ଅବ୍ୟୁ—୧ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟରେ; ଉଷ୍ଣତ—
ଦେ. ବ—ପରିବିଶେଷ; ଦଇଥଳ (ଦେଖ)—	1. Partially; partly.
A kind of bird; <i>Daiāla</i> (See)	ରହବରେ ରହ-ଦ୍ୱାରା ରହବନେ ଫେର ଅଳ୍ପ ବରେ କିନ୍ତୁ—
ସାବ, ଶୁଣ, ବୋମା, କୁଠ, ଚଣ୍ଡା,	ବାଧାବାଥ, ସମ୍ମାନ ।
ଦୟାକୁ ଗୁଣ ମରନ୍ତି । ବ୍ୟାହାର ସମ୍ମାନ ।	[ଦ୍ର—ଏହି ‘ଦର’ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣ ପଦର ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଦର-ଦ୍ୱାରିତ, ଦର-ମୁକୁଳତା ।]
ଦୟାଶିଳା—ଦେଖ. ବ—ପଥର ପର ଦୟାକୁମୁକ୍ତ—	ଦେ. ବ—୧ । (ସ. ଦର=ଦୟା; ଅସୁରମାନେ ଉସୁପ୍ରଦ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଏ ଅର୍ଥ; କିମ୍ବା ଦର=ଶପ ଥିବାରୁ)
<i>Dayāśīla</i> Pitiless like stone.	ଶଖାସୁର—1. <i>Saṅkhāsura</i> ,
ଦୟାଶିଳା ଗୋହରୁ ହୋଇରୁ ଦୟାଶିଳା । ରହେନ୍ତି ରଙ୍ଗ, ପ୍ରେମସାନିଧି ।	ବଳ ବନ୍ଦରରେ ଥାଏ ବଶିଲା ।
ଦୟାଶିଳ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୟା ଅଟେ ଶିଳ=ସ୍ଵରବ ଯାହାର) —	ବଧ ପୂର୍ବେ ରହ ନାଶ ହେ—ରଙ୍ଗ, କେତେବୁନିକାସ ।
<i>Dayāśīla</i> ସ୍ଵରବତ୍ତ ଦୟାକୁ—Kind by nature.	୨ । (ସ. ଦ୍ୱାରିତ ବ ? ତୁଳନାକର ଆ. ଦର)
(ଦୟାଶିଳା—ଶ୍ଵି) (ଦୟାଶିଳତା—କି)	ବିମତ; ମୂଲ୍ୟ; ଦାମ—2. Price; value; worth.
ଦୟା ସାଗର—ସ. ବିଶ. (ଦୟା+ସାଗର; ମଣ୍ଡି ତତ୍ତ୍ଵ; ଯାହା ହୁବୁରେ	ମଜଳସ ଅଗରେ ଦର ଛଣ୍ଡ ଅଛେଇ ଇକା—
<i>Dayā sāgara</i> ମାତ୍ରରେ ଅସୀମ ଦୟା ଥାଏ) —ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୟାକୁ—	ଅକାରମେହନ. ହମାର ଅଠବୁଣ୍ଡ ।
Very very kind (literally ocean of kindness.)	[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଦର ଶବ୍ଦ ଅରଶାରୁ ଗୁହ୍ନତ ।]
ଦୟା ସିନ୍ଧୁ—ସ. ବିଶ. (ଦୟା+ସିନ୍ଧୁ; ମଣ୍ଡି ତତ୍ତ୍ଵ) —ଦୟା ସାଗର (ଦେଖ)	୩ । ଭାର୍ତ୍ତ; ମୂଲ୍ୟର ନିରଣ—
<i>Dayā sindhu</i> Dayā sāgara (See)	3. Rate of the price of a thing.
ଦୟିତ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୟା ଧାରୁ=ସ୍ନେହ କରିବା+କର୍ମ. ତ) —	୪ । ବଜାର ଭାର୍ତ୍ତ—4. Market-rate.
<i>Dayita</i> ୧. ପ୍ରିୟ; ସ୍ନେହପାତ୍ର—1. Dear; beloved.	୫ । ପ୍ରତିଳିପି ଦାମ—5. Prevailing rate.
(ଦୟିତା—ଶ୍ଵି) ୨. କମଳାର୍ପୁ—2. Beautiful; charming.	୬ । ଶେଣୀ; କାଟ—6. Standard; rank.
ବ. ପୁ—୨ । ବନ୍ଧୁ; ପ୍ରେମିକ—1. A lover.	(ଯଥା—ସେ ଯେଉଁ ଦରର ଲେବ ତା ପ୍ରତି ଶିଷ୍ଟାଶୁର ଅନାକଣ୍ଠକ ।)
ବୁଦ୍ଧାର ବିଦ୍ୟା ଜଗତ ବଦିତ ପ୍ରେମବଳେ ଦ୍ଵିନା ଲାଗି ବଧୁତ । ବ୍ୟାହାବାଦ ନକବେଶୀ ।	ଦେ. ବିଶର ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ; ତୁଳ—ସ. ଅର୍କ)—୬ । ଅର୍କ—
କ । ପଦ; ସ୍ଵାମୀ—3. Husband.	1. A prefix meaning half.
ଦେ. ବ. (ସଂ. ଦେଖିଥ) —ଦେଖିଥେ; ଅସୁର—Demon.	୨ । (ସ. ଦର) ଅହୟୁଣ୍ଟିରୁପେ—2. Incompletely.
ଦୟେ—ଦେ. (ପ୍ରାଣର ଅବଳମ୍ବନ) ଦେ. (ସ. ଦୟା) —ଦୟା—	[ଦ୍ର—ଏହି ‘ଦର’ ଶବ୍ଦ ଯେପରି କେତେକ କିମ୍ବା ସ୍ଵର୍ଗ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଷ୍ଣତ ବା ଅହର୍ଦୂଷିତା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ କରେ ସେହିପରି କେତେକ ଦେଶକ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବପଦରୂପେ ସେହି ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା— ଦରଦୀଖା, ଦରଜିଆ, ଦରଦଗା, ଦରଶୁଆ, ଦରପୋଡ଼ା, ଦରପାଇଲ୍, ଦରଥରୁଟା, ଦରଥାଜା, ଦରହସା, ଦରଗାହୁଆ, ଦରକଣ୍ଟା, ଦରପୁଟା ଇତ୍ୟାଦି ।]
ଦେ. ବିଶ. କାଟ—4. Standard; rank.	୩ । ବହୁପରିମାଣରେ; ଅଜ୍ଞାବନରେ—
ଦେଖ—ଦେ. ବିଶ. (ପ୍ରାଣର ଅବଳମ୍ବନ) ଦେ. (ସ. ଦୟା) —ଦୟା—	3. Profusely; copiously.
<i>Daye</i> Kindness.	(ଯଥା—ଦରବିଗଳିତ ଅଗ୍ରଧାର ହରଣର ବବେ ।)
ଯେଉଁ ପୁର ବନ୍ଦ ଦୟାରୁ ବନ୍ଦ ଦୟେ । ପ୍ରାଚୀ ରହସ୍ୟମାନ ।	ଦର ଅଗ୍ରଧାର ଧାର ବହୁ ମାତ୍ର ପଦ୍ମପଦ୍ମନାୟନ ଦ୍ୱାରା ପଢ଼େ ହରଣ—
ଦୟେଶା—ଦେ. ବ—ଦୟାଶିଳା (ଦେଖ)	ନନ୍ଦବିଶେଷ. ସାମାଜିକାସ ।
<i>Dayēśā</i> (See)	
(ଦୟେଶା—ଅନ୍ୟରୂପ). ବୁଦ୍ଧ ଜଗତ କୁରଥଳ ମଣି ଲାଗେଇ ବଦୟେଶା । ରୁପତ, ପ୍ରେମଜ୍ଞାନତ ।	
ଦୟକବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲଷ୍ଟର) କି—(ଲୁଗା ଅବି) ପାହିଯିବା ବା <i>Var-kibā</i> ଚିରଯିବା—To be torn; to be rent.	
ଦର—ସ. ବ. ପୁ. କୁ. (ଦୂର ଧାରୁ=ବିଦ୍ୟୁତ ହେବା+କଣ୍ଠ. ଅ)—	
<i>Dara</i> ୧. ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୟ—1. Fear; alarm; dread.	
୨ । (+କର୍ମ. ଅ) ଗର୍ଭି; ଗର୍ଭର; ଗୁଣୀ—	
2 Hole; cave; cavity,	
୩ । କଣ୍ଠ—3. Quaking; trembling.	
୪ । ଶଙ୍ଖ—4. Conch shell.	
ରଜଗ-ଅଗ-ଦଗାହୁ ଦୟ ଦର-ଜାବ ଦର-ପ୍ରତ ହୋଇ—	
ରଙ୍ଗ-ବୋଟିଗୁଣ୍ଡରୁଦ୍ଧି—	
* । ବିଦାରଣ—5. Tearing.	

୨ । ପାଟ—6. A crack; fissure.	ଦେ. ବିଶ—ଅର୍ବମୁଦ୍ରିତ (ହାର)—
ଅବ୍ୟୁ—୧ । ଅଳ୍ପ; ସାମାନ୍ୟରେ; ଉଷ୍ଣତ—	1. Partially; partly.
ଦେଖବରେ ରହ-ଦ୍ୱାରା ରହି ଅଳ୍ପ ବରେ କିନ୍ତୁ—	ରହବରେ ରହ-ଦ୍ୱାରା ରହି ଅଳ୍ପ ବରେ କିନ୍ତୁ—
ବାଧାବାଦ, ସମ୍ମାନ ।	ବାଧାବାଦ, ସମ୍ମାନ ।
[ଦ୍ର—ଏହି ‘ଦର’ ଶବ୍ଦ ବିଶେଷଣ ପଦର ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଦର-ଦ୍ୱାରିତ, ଦର-ମୁକୁଳତା ।]	
ଦେ. ବ—୧ । (ସ. ଦର=ଦୟା; ଅସୁରମାନେ ଉସୁପ୍ରଦ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଏ ଅର୍ଥ; କିମ୍ବା ଦର=ଶପ ଥିବାରୁ)	
ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଏ ଅର୍ଥ; କିମ୍ବା ଦର=ଶପ ଥିବାରୁ)	
ଦର—୧. ଦ୍ୱାରିତ ବିଦ୍ୟାର କିମ୍ବା ଦର—2. Price; value; worth.	
ମଜଳସ ଅଗରେ ଦର ଛଣ୍ଡ ଅଛେଇ ଇକା—	
ଅକାରମେହନ. ହମାର ଅଠବୁଣ୍ଡ ।	
[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଦର ଶବ୍ଦ ଅରଶାରୁ ଗୁହ୍ନତ ।]	
୩ । ଭାର୍ତ୍ତ; ମୂଲ୍ୟର ନିରଣ—	
3. Rate of the price of a thing.	
୪ । ବଜାର ଭାର୍ତ୍ତ—4. Market-rate.	
୫ । ପ୍ରତିଳିପି ଦାମ—5. Prevailing rate.	
୬ । ଶେଣୀ; କାଟ—6. Standard; rank.	
(ଯଥା—ସେ ଯେଉଁ ଦରର ଲେବ ତା ପ୍ରତି ଶିଷ୍ଟାଶୁର ଅନାକଣ୍ଠକ ।)	
ଦେ. ବିଶର ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ବ୍ୟବହୃତ; ତୁଳ—ସ. ଅର୍କ)—୬ । ଅର୍କ—	
1. A prefix meaning half.	
୨ । (ସ. ଦର) ଅହୟୁଣ୍ଟିରୁପେ—2. Incompletely.	
[ଦ୍ର—ଏହି ‘ଦର’ ଶବ୍ଦ ଯେପରି କେତେକ କିମ୍ବା ସ୍ଵର୍ଗ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବରେ ଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଉଷ୍ଣତ ବା ଅହର୍ଦୂଷିତା ଅର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ କରେ ସେହିପରି କେତେକ ଦେଶକ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦର ପୂର୍ବପଦରୂପେ ସେହି ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା— ଦରଦୀଖା, ଦରଜିଆ, ଦରଦଗା, ଦରଶୁଆ, ଦରପୋଡ଼ା, ଦରପାଇଲ୍, ଦରଥରୁଟା, ଦରଥାଜା, ଦରହସା, ଦରଗାହୁଆ, ଦରକଣ୍ଟା, ଦରପୁଟା ଇତ୍ୟାଦି ।]	
୩ । ବହୁପରିମାଣରେ; ଅଜ୍ଞାବନରେ—	
3. Profusely; copiously.	
(ଯଥା—ଦରବିଗଳିତ ଅଗ୍ରଧାର ହରଣର ବବେ ।)	
ଦର ଅଗ୍ରଧାର ଧାର ବହୁ ମାତ୍ର ପଦ୍ମପଦ୍ମନାୟନ ଦ୍ୱାରା ପଢ଼େ ହରଣ—	
ନନ୍ଦବିଶେଷ. ସାମାଜିକାସ ।	
ଦରଆଉଜା—ଦେ. ବିଶ—ଅର୍ବମୁଦ୍ରିତ (ହାର)—	
<i>Daraāujā</i> Half shut (door).	
ଆଧାଖୁଲା ଅଘରୁଲା	

ଦରଆଉଟା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଅତ୍ରିତ) —ସେଇଁ ହୃଦ
Dara-sūṭā ସମୁଖୀରୂପେ ଅଛଟା ହୋଇ ନ ଥାଏ—

Partially boiled (milk).

ଦରକ—ସ. ବିଶ. (ଦର + ଅଛୁ ଅର୍ଥରେ କ) —ସ୍ଵରୁ—
Daraka Timid; cowardly.

ଦରକଞ୍ଚା—ଦେ. ବିଶ.—୧। ଦରପାତଳ (ଦେଖ)

Darakañchā 1. Darapātala (See)

ଦରକାଚା; ଦରକୋଚ ୨। ପକ୍ଷିଫଳ ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥାଇ ଥିବା ଅପରିପକ୍ଷୁ
ଅଧୁଙ୍ଗା (ଅଂଶ)—2.(a portion of a ripe fruit which is)

Still raw.

* । ପାକସିକ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ରହୁଥାଇ ଥିବା ଅପରିପକ୍ଷୁ (ଅଂଶ)·

3. (a portion of a cooked or boiled thing
which is) Still hard.

ଦରକଣ୍ଠିକା—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଶବଦଶ୍ଵର; ଛାତାରିଶ୍ଵର—A hardy
Darakan̄thikā thorny creeper having succulent
roots; Asparagus Racemosus.

ଦର କରିବା—ଦେ. କି—ମୂଲେଇବା; ଦର ଦାମ କରିବା—
Dara karibā To fix or settle the rate of an article
ଦରକରା ଦର କରନା to be purchased.

ଦର କଷାକଣ୍ଠି—ଦେ. ବି—କୌଣସି ଦ୍ରୁବ୍ୟ କଣ୍ଠିବା ପାଇଁ ହେତା ଓ
Dara kashakashi କିନ୍ତୁତାକ ମଧ୍ୟରେ ମୁଣ୍ଡ ସମନ୍ତେ ଟଣା
ଦର କ୍ୟାକ୍ୟା ଓଟର କଥା—Higgling.

ଫେରି ଲଗାନୀ ଦେ. ବିଶ—କୌଣସି ଦ୍ରୁବ୍ୟ କଣ୍ଠିବା ପାଇଁ ମୁଣ୍ଡ
ସମନ୍ତେ ଟଣା ଓଟର କରୁଥିବା (କେତା ଓ ବିକେତା)—
Higgling and haggling.

ଦରକାଣ୍ଠିଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + କଣ୍ଠିତ)—୧। ସେଇଁ ଗୁରୁଳ
Darakāñdīā ବା ତାଳ ସମ୍ମୁଖୀରୂପେ କଣ୍ଠା ହୋଇ ନାହିଁ—
(ଦରକଣ୍ଠା—ଅନ୍ୟରୂପ) Not properly threshed rice or
ଆଧାକାଢ଼ା pulse.

, 1. ଦରପନ୍ତର (ଦେଖ)—2. Darapantara (See)

ଦରକାର—ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦରକାର)—
Darakār ୧। ପ୍ରୟୋଜନୀୟ; ଅବଶ୍ୟକ —1. Necessary.
ଦରକାର ୨। ଅପେକ୍ଷିତ; କ୍ଲେତ୍ତା—2. Wanted.

ଦରକାର ଦରକାର ବୈଦେ. ବି—ପ୍ରୟୋଜନ—Necessity; need.

ଦରକାର କରିବା—ଦେ. କି—ଲୋଭିବା; ଅବଶ୍ୟକ କରିବା—
Darakār karibā To want; to need; to be in need
ଦରକାରକରା କାହନା of.

ଦରକାରୀ—ବୈଦେ. ବିଶ (ପା. ଦରକାର)—ଅବଶ୍ୟକ; ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—
Darakārī Needful; useful; necessary; important.
(ଦେବଦରକାରୀ—ବିପଶ୍ଚାତ)

ଦରକାରୀ ଜହରୀ

ଦରଖଣ୍ଠିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ ଖଣ୍ଠିତ)—
Darakhandīā ଅର୍କ ସମ୍ମୁଖୀ; ଅସମ୍ମୁଖୀ (କର୍ମୀ); ଅସମ୍ପାତ୍ର—
ଆଧାମାଧ୍ୟ ନାତମାଧ୍ୟ Incomplete; half-done; unfinished.

ଦରଖାସ୍ତ—ବୈଦେ. ବ. (କତରିଆ) (ପା. ଦରଖୁଅସ୍ତ)—

Darakhañsta ୧। ନିବେଦନ ପତ୍ର; ଆବେଦନ ପତ୍ର—

ଦରଖାସ୍ତ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨। ନିବେଦନ; ପ୍ରାର୍ଥନା—

ଦରଖାସ୍ତ } ୨. Representation; prayer.

ଦରଖାସ୍ତ } ୩। ଅନୁରୋଧ—୩. Request.

ଦରଖାସ୍ତ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦରଖାସ୍ତରେ ଲିଖିତ ଅର୍ଯ୍ୟୋଗ—

୪. A written complaint.

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (କତରିଆ) (ପା. ଦରଖୁଅସ୍ତ + ସ. କାରୀ)—

Darakhañstakār ୧। ଆବେଦନକାରୀ—୧. Petitioner.

(ଦରଖାସ୍ତକାରୀ — ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ମୁଦେଇ—୨. Complainant.

(ଦରଖାସ୍ତକାରୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୩। ବାଧୀ—୩. Plaintiff.

ଦରଖାସ୍ତକାରୀ ଦରଖାସ୍ତକାରୀ

ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଜାରିବା—ଦେ. କି. (କତରିଆ)—୧। ହାକିମଙ୍କ

Darakhañsta gujāribā ନିକଟରେ ନିବେଦନ ପତ୍ର ଦାଖଲ ବା

ଦରଖାସ୍ତ ଗୁଜାରା—ଦେ. ବିଶ—ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା—

୧. To file a petition.

, ୨। ହାକିମଙ୍କ ଅଗରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦରଖାସ୍ତ ପେଶ

କରିବା—୨. To put up a petition before
an authority.

ଦରଖାସ୍ତ ପଢିବା—ଦେ. ବ. (କତରିଆ)—୧। କୌଣସି ବିଷୟରେ

Darakhañsta pardibā ନିବେଦନ ପତ୍ର ହାକିମଙ୍କ ନିକଟରେ

ଦରଖାସ୍ତପଡ଼ା ଦିଆଯିବା—୧. The filing of a petition.

ଦରଖାସ୍ତପଡ଼ନା ୨। ହାକିମଙ୍କ ନିକଟରେ ଦିଆଯାଇ ଥିବା ଦରଖାସ୍ତର

ବିଷୟ ହାକିମଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅଲୋଚନ ହେବା—୨. The
coming up of a petition for consideration

ଦର ଖିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଅର୍ଦ୍ଧ + ଖାଦ୍ ଧାତୁ)—୧। ସେଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିର

Dara khīā ଖାରିବା କର୍ମ ସମ୍ମୁଖୀ ହୋଇ ନ ଥାଏ—

୧. Half-fed (person).

ଦର ଖିବା ଦରଖିବା ହେବ ରେବ
ରେବେ ରହିବାର ତା ମନ୍ତର ଅଥବା । ବୃକ୍ଷବ୍ରଦ୍ଧ, ମହାଭାବ ।

, ୨। ସେଇଁ ଖାଦ୍ ସମ୍ମୁଖୀରୂପେ ଖୁଅୟାଇ ନ ଥାଏ—

୨. Half-eaten (thing).

ଦର ଗଧର—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ମଲ୍ୟର) ବିଶ—ଅର୍କପକ୍ଷ; ଦରପାତଳ; ଯାହା

Dara gadhar ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ପାତି ନାହିଁ—Half-ripe; not

yet fully ripe.

ଦର ଗଲିତ—ସ. ବିଶ—ଦରଦର ଧାରରେ ବୋହୁଥିବା (ସଥା—ଅଶ୍ରୁ)—

Dara galita Flowing profusely (e. g. tear).

(ଦର ବିଗଲିତ, ଦରଦଳିତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦରଗା(ଘ)—ବୈଦେ. ବ. (ଅ. ଦରଗାହ)—

Daragā(gā) କୌଣସି ସୁଧିମାନ ପାଇଁ ବା ସିକ୍ଷୁରୂପକ

ଦରଗା } ଅନ୍ୟରୂପ ସମାଧ ସ୍ଥାନ—Shrine or tomb of a

ଦରଗା } ମାହୋଦାନ ସାହୀନ—Mahomedan saint.

[ଦ—କଟକର କଦମ୍ବରସୁଲକ ଆସ୍ତାନ ଥିବା

ଦରଗା ବଜାରର ନାମ ଦରଘାବଜାର ।]

ଦୁର୍ଗାହ

ଦର ଛଣ୍ଡା(ଶ୍ଵେ)ଇବା—ଦେ. କି—ବୌଣସି ବସୁର ଭାବ ସ୍ଥିର କରିବା—
Dara chhindibā(nde)ibā To settle the price or rate

ଦରକରା ଦରକାଟିଲା

of a thing

ଦର ଛଣ୍ଡିବା—ଦେ. ବି—କ୍ଷୁଦ୍ର ବିକ୍ଷୁ ପ୍ରକରୁ କୌଣସି ବସୁର ଭାବ
Dara chhindibā ସ୍ଥିର କରିବା—Fixing up or the

ଦର ହଏୟାଓତ୍ତା settlement of the price (of an article).

ଦୁର୍ଦୀତି

ଦରଜ କରିବା—ଦେ. କି. (କରିରଥ) (ପା. ଦର୍ଜ) — ୧ । ଟପି ରଖିବା;
Daraj karibā ଲେଖୁ ରଖିବା; କୋଟି କରିବା— ୧. To note

(ଦରଜ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) down; to take down.

ଦରଜକରା , ୧ । ବ୍ୟଥାୟକୁ ଦେବା (ଥିଲା)—

ଦରଜ କରନା ୨. (limb) To become painful.

ଦରଜ—ବୈଦେ. ବି— ୧ । (ପା. ଦର୍ଜ) ଟପା; ଲେଖା; ଉଚ୍ଛେଣ—

Daraja ୧. Note; writing; written reference.

(ଦରଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଏ ତାଲିକାରେ ତା ନାମର ଦରଜ

ନାହିଁ ।)

ଦର୍ଜ ୨ । (ପା. ଦର୍ଦ) — ବ୍ୟଥା; ପ୍ରାସ; ବେଦନା—

ଦରଦ ୨. Pain; painful sensation of any part of the
ଦୃଷ୍ଟି body; sensitiveness to touch.

୩ । ବୁଦ୍ଧପୁରେ ବେଦନ— ୩. Sorrow; grief.

୪ । ମାୟା; ମମତା— ୪. Sympathy; attachment.

୫ । ପର କୁଞ୍ଜରେ ବିକଳ ଦେବା; ପରହୁଃଖାଚରତା—

୫. Commiseration; compassion.

ଦରଦ ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦର୍ଜ) —

ଦରଦ ୧ । ଲେଖା ହୋଇଥିବା; ଟପା ହୋଇଥିବା—

୧. Written; noted.

୨ । (ପା. ଦର୍ଦ) ପୀତାୟକୁ; ବ୍ୟଥାୟକୁ; ଯାହା ପରିଷାପ

ହୋଇଥାଏ— ୨. Painful to touch.

ପ୍ରାଦେ. (ସାଜୟର) ବି—ଚିକ୍ର—Anxiety.

(ଯଥା—ତା କଥା ମୋତେ ଦରଜ ଲାଗିଛି ।)

ଦରଜଗମ—ବୈଦେ. ବି. (ପା.)— ୧ । ଦଦସ୍ତି; ଉଜା—

Darajagam ୧. Broken; cracked.

ଦରଦଗମ, ଦରଦଗମ { ଅନ୍ୟରୂପ

୨ । ବ୍ୟଥିତ— ୨. Afflicted;

painful.

ଦରଜା ଦରଜାମ

ଦରଜବନ୍ତ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦର୍ଜମନ୍ତ) —

Darajabant ୧ । ଦୟକୁ; ପରହୁଃଖାଚରତ—

ଦରଦମନ୍ତ ୧. Compassionate; kind-hearted.

ଦର୍ଦମନ୍ତ ୨ । ପାତ୍ରକ; ଦୁଃଖୀ— ୨. Afflicted,

ଦରଙ୍ଗ—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦରଙ୍ଗା) —

Darajā ୧ । ହାର— ୧. Door.

ଦରଙ୍ଗାଙ୍ଗା

ଦରେକା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦରୁତା ଦରୁଆଙ୍ଗା

ଦରୁଆଙ୍ଗା ଦରୁଆଙ୍ଗା

ଦରୁଆ

ଜାତିର ନାମ ମନୁଷୁ ତ ଓ ହରବିଶ ଆଦିରେ ଉଚ୍ଛେଷ ଅଛି ।
ମନୁଷୁ ତିରେ ଲୋକା ଅଣ୍ଟି ସେ ଦରଦମାନେ ପ୍ରଥମେ ଗଢ଼ିଯୁ ଥିଲେ,
ପରେ ସ୍ଵାରବିଶାନ ହୋଇ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ।]

୮ । ଭ୍ରପରେକୁ ଦେଶବାଷୀ ମୃଷଳମାନ ଜାତିବିଶେଷ—

8. A sect of Mahomedans inhabiting
the above country.

୯ । (+ଶ୍ରବ. ଅତ) ରଯୁ—9. Fear; terror.

୧୦ । ହରାର; ସିନ୍ଧର—10. Vermillion

ସ୍ତ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଦର + ଦା ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ)--

ଶ୍ରୀ ଭ୍ରମାଦକ—Causing fear; terrific.

(ଦରଦା—ଶ୍ରୀ) ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦର୍କ) —

୧ । ଦରଙ୍ଗ ୧, ୨, ୪, ୫ (ଦେଖ)

2. Daraja 2, 3, 4, 5 (See)

ଗୋଡ଼ ମେତା ରେତ ହେବାର ଦରଦ ଯିବାର ରଗ୍ଯା ହତ ।

ବିଶ୍ୱାସିତମୁଁ ଗ ଗଠ ।

୨ । ମମତା—2. Sympathy ; attachment.

ଦରଦର—ଦେ. ବିଶ—ଅଜ୍ଞ୍ଯ (ପ୍ରବାହ) —

Daradara Continuous (flow).

ଦରଦର ତର ଧାରେ ସତ ନୟକର ପର

ବନ୍ଦୁଷ୍ଵର ଅନ୍ତରୀତ ତେବେ ଦୂରାବାଦ ।

ନନ୍ଦବାର ସିତାବନବାଷ ।

ଦେ. ବିଶର ବିଶ—ଅନ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ବା ଅଧାଅଧିଭାବରେ—
Partially; incompletely.

(ଯଥା—ଦରଦର ପାତିଲୁ ଅମ୍ ।)

ଦେ. କି । ବିଶ—ଅନର୍ଗଳ; ଅବିରଳ (ବନ୍ଦୁଷ୍ଵର)—

Continuously (-flowing).

ଦରଦର ବାର ନୟନ ହରା ସରିଲ ସବ ବାରନା—

ଗାନ୍ଧାରା, ପଦଗା ।

ଦରଦର ତୋଡ଼—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦାରଦ୍ରୁଦ୍ୟ + ତୋଡ଼ ଧାରୁ)—ବନ୍ଦୁ

Daradara torda ଧନ ପ୍ରାପ୍ତିବାର ଯାହାର ଦରଦ୍ରୁବସ୍ତ୍ରା ଦୂର

ଦରଦର ତେ ତେ } ଅନ୍ତରୀତ ଦୋଳଅନ୍ତି; ଦରଦ୍ରୁବସ୍ତ୍ରାରୁ ସଙ୍ଗ୍ରୁଣୀ

ଦରଦ୍ରୁତୋଡ଼ } ରୁଷେ ଚାଲ—Having one's

poverty removed by the receipt of a
large amount of money; greatly relieved
ed of want.

ଦରଦର ତୋଡ଼ କରିବା—ଦେ. କି—ବନ୍ଦୁ ଧନ ଦାନ କର କୌଣସି

Daradara torda karibā ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାରଦ୍ରୁଦ୍ୟ ପୁଣ୍ୟବା—

To relieve a person's poverty or want
by bestowing riches on him in profusion.

ଦରଦରିତ—ଦେ. ବିଶ—ଅଜ୍ଞ୍ଯ ବା ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ପ୍ରବାହିତ—

Daradarita Flowing unceasingly.

ଦର ଦଳଣ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦର = ଦରର + ଦାଳନ = ଦରଣ୍ଯା,

Dara dalāṇa ମେଲୁଗର)—ଘର ଓ ବରଣ୍ୟ ମଞ୍ଚରେ ଥିବା ମେଲ

ଦର ଦାଳାନ ଘର; ତନିପାଖ ଥିବା ଥିବା ବାରଣ୍ୟ—An open

ଦରଦାଳାନ hall between a main room and its
outer veranda; ante chamber.

ଦର ଦୟୁର୍ବଳ (ଭରଦାବ) —ଦେ. ବି—ଦରଦାମ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Dara dastur (ri) (etc) Daradāma etc (See)

ଦର ଦାମ—ଦେ. ବି—କୌଣସି ଦ୍ରୁବ୍ୟ ବଣିବା ପୂର୍ବରୁ ତହିଁର ମୂଲ୍ୟ

Dara dāma ତିରୁପାର୍ଯ୍ୟ କଥାବାର୍ତ୍ତ; ମୂଲ୍ୟ—Appraise-

ଦରଦାମ, ଦରଦର୍ତ୍ତର ମାତ୍ରା ନିର୍ଦ୍ଦେଖ କରିବା ପରିପାର୍ଯ୍ୟ

ଦରଦର୍ତ୍ତର ମାତ୍ରା ନିର୍ଦ୍ଦେଖ କରିବା ପରିପାର୍ଯ୍ୟ

ଦରଦାମ କରିବା—ଦେ. କି—ମୂଲ୍ୟ କର କରିବା; ମୂଲ୍ୟରାଜି

Daradāma karibā କରିବା; ଭାବିବା କରିବା—To

ଦରଦାମ କରା, ଦରଦର୍ତ୍ତର କରା appraise; to fix the price of;

ଦରଦର୍ତ୍ତର କରା କରା to negotiate for the purchase of a

ଦରଦର୍ତ୍ତର କରା କରା thing; to settle the rate of a thing.

ଦରଦା—ବୈଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ପା. ଦର୍ଦୀ = ଅନୁକଳ୍ୟାନ୍ତ୍ରା)—୧ । ହୃଦୀ

Daradī କଥାରେ ଯାହାର ମର୍ମିକୁ ବାଧେ—1. Sensitive.

ଦରଦାର } ଅନ୍ତରୀତ ଅନ୍ତରୀତ } ୨ । ବ୍ୟଥିତ—2. Suffering;

ଦରଦର୍ବନ୍ଦ } ଅନ୍ତରୀତ } afflicted.

(ବେଦରଣ୍ୟ—ବିପରୀତ) ୩ । ହୃଦୟବାନ୍; ପରତୁଳାକାର—Sympathetic;

ଦରଦାରୀ ଦରଦର୍ବନ୍ଦ—compassionate.

ଦରଦୂର—ଶ୍ରୀ (ପଦମ) ବି (ସ. ଦର୍କର) —ବେଙ୍ଗ—Frog.

ବ୍ୟକ୍ତ କାମ ଦରଦୂର ଜୋହା ବାମେ ଦର ଦୂର ହରଣ—

ଉପେନ୍ଦ୍ରଭାସ. ବୈଦେଶୀଶବଲାସ ।

ଦର ଦେଇତ୍ୟ—ସ. ବି—ଶଙ୍କାସୁର—

Dara daitya Śaṅkhasura.

ବେଶେ ଦରଦେଇ ଦରଦାନେ ହେଲ ରତ—ଉପେନ୍ଦ୍ରଭାସ. ବୈଦେଶୀଶବଲାସ ।

ଦରଧିଅ—ପ୍ରା. ଦେ. (ସମଲପୁର) ବିଶ—୧ । ଅଚ୍ଛି—

Daradhiā 1. Dissatisfied.

୨ । ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ—2. Discontent

ଦରପ—ଶ୍ରୀ (ପଦମ) ବି (ସ. ଦର୍ପ) —ଗଢ଼—

Darapa Pride.

ଦରପକା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବିଶ—ଦରପକ—

Darapakā Partially ripe; partly ripe.

ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଅର୍କପକ) ଅନ୍ତପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ସିଦି—

Incompletely cooked; parboiled.

(ଯଥା—ଦରପକା ଭାବ ।)

ଦରପର୍ବ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଅର୍କପକ)—୧ । ଆଶ୍ରିତ ପକ୍ଷ—

Darapachā 1. Partly ripe.

ଦରପାକା , ୨ । ଅଜାଣ୍ଟ; ସପୁର୍ଣ୍ଣରୁଷେ ଜାଣ୍ଟ ନ ହୋଇଥିବା—

କଷା 2. Incompletely digested.

(ଯଥା—ମୁଣ୍ଡ ଯାହା ଖାଇଥିଲି ସବୁ ଦରପର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ବାନ୍ଧି

ହୋଇଗଲ ।)

ଦରପଟା—ବୈଦେ. ବି (ପା) —ସିଦମି ରେତି—

Darapatā Underlease; undertenancy.

(ଦରପଟ୍ଟା, ଦରରକାରୀ—ଅନ୍ତରୀତି)

ଦରପଟ୍ଟା, ଦରପଟ୍ଟା

ଦରପଟାଦାର—ବୈଦେ. ବ (ପା)—୧। ପଟ୍ଟାଦାରର ଅଧୀନସ୍ତୁ
Darapatādār ପଟ୍ଟାଦାର—1. Underlessee.
ଦରପଟାଦାର } ଅନ୍ୟରୂପ } । ସିକ୍ମି ରଏତ—2 Under-
ଦରଜାଗଦାର } tenant; sikmi tenant.
ଦରପାଟୀଦାର ୩। (କଟକ ସହର) ଲକ୍ଷଣଜଦାରଙ୍କ ଅଧୀନ ଘରବାହିର
ଦ୍ୱାରେ ପ୍ରକା—3. A homestead tenant under a
Lakherajdar in Cuttack town.

[ବ୍ର— ଦରପଟାଦାରର ଅଧୀନସ୍ତୁ ପଟ୍ଟାଦାରଙ୍କ ସେପଟାଦାର
ବୋଲ୍ଯାଏ ।]

ଦର ପଟିବା—ଦେ. ବ—୧। କୌଣସି ଦ୍ୱାର୍ଥ ଭାବୁ କେତୋ ଓ
Dara patibhā ଭକ୍ଷେତ୍ରକୁ ସ୍ଥାପନ ବା ମନୋମତ ହେବା—
ଦର ପଟୀ 1. Agreement as to the price or rate of an
ମାତ୍ର ପଟନୀ article between the vendor and the
purchaser.

୨। ବୌଣସି ଦ୍ୱାର୍ଥ ଭାବୁ କେତୋକୁ ମନୋମତ ହେବା—
2. Approval of the price of an article by
the purchaser.

ଦରପଡ଼ା—ଦେ. ବ—୧। ଅଧାପଡ଼ା; ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷାର ଅସମାପ୍ତ—
Darapadha 1. Incomplete education.

୨। ବାଦ୍ୟକଣ୍ଠିଶ୍ଵର—
2. A kind of musical instrument.

ବିଷ୍ଣୁଲୁଳଗାନ ବାକର ଦରପଡ଼ା—ଗୀତାମ୍ଭର. ନୃତ୍ୟବନ୍ଦି—
ଦେ. ବଣ—୧। ଥୋତ୍ରାଏ ପକା ହୋଇଥିବା—

ଆଧିପଡ଼ା 1. Half-read; not read completely.
(ଦରପାଠୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଅଧାପାଠୁଆ; ଯାହାର ଶିକ୍ଷା ଶେଷ ନ
ହେଉଣୁ ସେ ପାଠପଡ଼ା ଶୁଣିଥାଏ—

ଅଧିକ୍ରୂଧ, ଅଧିକଚରା 2. Half-educated; imperfectly
educated.

ଦରପଣ—ଦେ. ବ—୧। (ସ. ଦର୍ପଣ)—ଆରସି; ଅଇନା; ମୁକୁର;
Darapanā ଦର୍ପଣ—1. Mirror; looking glass

ଦରପନ ବନ୍ଧୁ ! କର ଦରପନକୁ ରଖା—କହିମୁଦ୍, ସଙ୍ଗାତ ।

ଦରପନ , । (ସ. ଦର—ଭୟ)—ଭୟପଣ; ଭୟପ୍ରସା—
2. The state of a person being terrified.
ସେ ଦରପଣ ତାକ ଦରପଣ—ଭୟର, ଭୟ ବୋଟିହିଣ୍ଡରର ।

* । ଦରପଣ (ଦେଖ)—3. Darapanī (See)

ଦରପଣି—ଦେ. ବ—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ଵାଜାତ ଜମିଦାର—

Darapanī A big estate in the district of
(ଦର୍ପଣି — ଅନ୍ୟରୂପ) Cuttack

[ବ୍ର—ଏହା କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଗୋଟିଏ ବିଶ୍ଵାଜାତ ଜମିଦାର; ଏହା
ପୂର୍ବେ ମୁସଲମାନ ଜମିଦାରଙ୍କ ଥିଲା । ଅନାଜ ଶବ୍ଦର୍ଥ ପୂର୍ବେ ଜଣେ
କାଶୀଶ ବ୍ରାହ୍ମଣ ବଜାସ କିନ୍ମମରେ ଏହାକୁ କଣି ତାଙ୍କର
ବନ୍ଧୁରମ୍ବାନେ ଏହାକୁ ରୋଗ କରୁଥିଲୁ । ଏହା ବିଜ୍ଞାରେ
'ମହାବିନୀଯୁକ' ଠାକୁର ଅଛନ୍ତି । ଏହା ଚରଣସ୍ତ୍ରୀ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ୍ରୀ
ମାହାଲ ଥିଲେ ।]

ଦରପଣି ଅନ୍ତର—ଦେ. ବ. (ଦର୍ପଣ ସାହାସନ୍ଧରେ ଏହା ପକାଯାଇ
Darapanī akshara ପାରୁଥୁବାରୁ)—ଲେଖା ଆଗରେ ଗୋଟିଏ
ଉଲ୍ଲଟାଅକ୍ଷର ଦର୍ପଣ ଧଇଲେ ସେ ଦର୍ପଣରେ ଅନ୍ତରମାନ ପ୍ରତିଫଳକିତ
ଆଁଧା ହେବା ପକାଯାଇ ପାରୁବାରକ ଲେଖା ହୋଇଥିବା
ଓଲେଟା ଅନ୍ତର—Letters written in an
inverted manner so as to be deciphered
with the help of a mirror held
[ଦରପଣିଆ ଅନ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ] over the writing.

ଦରପରନି—ଦେ. ବ. (ପା. ଦର + ସ. ପରନି) —ପତ୍ରନିଦାର ଅଧୀନ
Darapattani ମଧ୍ୟବିତ୍ତ—An undertenure; a tenure
(ଦରପରି—ଅନ୍ୟରୂପ) under another superior tenure.

ଦରପରନୀ
ଦରପରନିଦାର—ଦେ. ବ—ପତ୍ରନିଦାର ଅଧୀନ ବା ନିମ୍ନତର ମଧ୍ୟ-
Darapattanidār ସ୍ଵଭାବିକାର—An undertenure-
(ଦରପରିଦାର—ଅନ୍ୟରୂପ) holder under a tenure-
ଦରପରନୀଦାର holder.

ଦରପରନ୍ତର—ଦେ. ବଣ (ସ. ଅର୍କ + ପାନ୍ତ୍ର) —୧। ଦରକାଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)
Darapantara 1. Darakāndīā (See).

ଆରାମାଦା ୨। ଦରଖଣ୍ଡିଆ (ଦେଖ)—
ଅଧିକରାତ୍ରା 2. Darakhandīā (See)
ଦରପରନ୍ତରଥ } ୩। ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ପଥ ବା
ଦରପରନ୍ତରଥ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୂରର ଅଭିନମ କର ନ ଥାଏ—
ଦରପରନ୍ତରଥ } (a person) Who has not yet
travelled the whole of the intended
distance,

ଦେ. ବ—ଯେତେ ଦୂରକୁ ଅଭିନମ କରିବାର କଥା ଥାଏ
ତାହା ସମ୍ମର୍ତ୍ତୁରୂପେ ଅଭିନମ କର ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା;
ଅଧିବାଟ—Half way.

ଦରପାକ(ଚି)ଲ—ଦେ. ବଣ.—(ସ. ଅର୍କପକ୍ଷ) —ଅର୍କପକ୍ଷ; ଅପକ୍ଷ;
Darapaka(chili)ଅପରିପକ୍ଷ—Half ripe; unripe.

ରପାକା ଅଧିକରାତ୍ରା [ଦରପାକେ(ଚେ)ଲ—ଅନ୍ୟରୂପ]
ଦରପାକାପଡ଼ା—ପ୍ରା. ଦେ. (ଯାଜପୁର) ବ. —ଦରପୋଡ଼ିଆ(ଗୁରୁ) —

Darapākāpāda 1. A kind of medicinal plant.

ଦରପେଲ୍—ଦେ. ବଣ.—ଆଢ଼ପେଲ୍; ଦରଆତ୍ରିଜା (ଦେଖ)
Darapelā Dara-āśujā (See)

ଦରପେଶ—ବୈଦେ. ବଣ. (ପା ଦରପେଶ—ଆଗେ; ସମ୍ମର୍ତ୍ତେ) —

Darapes ୧। ଦାଏର; ଅଦାଲତକ ସମ୍ମର୍ତ୍ତେ ବିରୁଦ୍ଧ ଉପସ୍ଥିତ—
ଦରପେଶ 1. Put up before a court or high official;

ଦରପେଶ adduced or produced for consideration.
(ଦରପେଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) ମହିନ୍ତେ ପାଦେବକଠାରେ ଯେଉଁ ଉପୋତ ଦରପେଶ
କରିଥିଲେ । ପକାରମୋହର ଗଲୁହଳ ।

୨। ଦାକମକ ବିରୁଦ୍ଧାଧିନ—
2. Under consideration of an authority.

ଦରପାଡ଼ା—ଦେ. ବଣ.—୧। ଅଧେ ପୋଡ଼ି ଯାଇଥିବା—

Darapordā 1. Half-burnt.

(ଦରପଡ଼ା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦରପୋଡ଼ା ମତେ ପେତେ ମଠୁର ମାଠ;

ଅଧିକାରୀ(ରା) ମୁଖେ ଦରଗୋଡ଼ା କାଠ । ତର ।

ପ୍ରାଦେ. (ଯାତ୍ରାର) କୁଣ୍ଡା; ଅମ୍ଲ ସାଦବଶିଷ୍ଟ—Having an acid taste; sour.

ଦରବ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଳୟର) —ବ. (ସ. ଦ୍ରବ୍ୟ) — ଦରବ; ଦ୍ରବ୍ୟ;
Darab ପଦାର୍ଥ—An article; a thing.

ଦରବ ସରବ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଳୟର) ବ. (ସ. ଦ୍ରବ୍ୟ + ସରବ) —ବୃଦ୍ଧର
Darab sarab ଭୂପକରଣମାନ; ଅବାସ୍ତ୍ର—House-hold furniture and things; house-hold articles; the fittings of a house.

ଦରବ—ଶ୍ରୀ ବ. (ସ. ଦ୍ରବ୍ୟ) —୧ । ଦ୍ରବ୍ୟ; ପଦାର୍ଥ—

Daraba 1. Article; thing.

ଦରବ ଅର ବାକ ଦରମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ।

ଦରବ କୃଷ୍ଣପଢ଼ି. ମହାଭାରତ. ବନ ।

୨ । ଦୌଲତ; ସମ୍ପଦ; ଧନ—2. Riches.

[ଦ୍ର—ଏହା ଧନର ସହଚରବୁପେ ବ୍ୟବହୃତ ଯଥା—ଧନ
ଦରବ=ଧନ ଦୌଲତ ।]

ଦରବର—ଶ୍ରୀ ବ. (ଦର=ପଣ + ବର=ଶେଷ) —ବିଶ୍ଵିକୁ ପଣ;
Darabara ପାଞ୍ଚଜନ୍ୟ—Bishnu's conch called Pāñchajanya.

ଦରବଷ୍ଟ—ବୈଦେବ ଅ. (ପା. ଦରବଷ୍ଟ) —୧ । ସମସ୍ତ—

Darabasta 1. Whole.

ଦରବଷ୍ଟ ୨ । ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ—

ଦରବଷ୍ଟ 2. Wholly; totally; fully.

ଦରବଷ୍ଟ ହକୁକୁ—ବୈଦେବ ବ. — (କରିଥାଇ) ପା. ଦରବଷ୍ଟ + ହକୁକୁ
Darabasta hakuk =ସହ ସହାଯକାର—

ଦରବଷ୍ଟ ହକୁକୁ All right and title in a thing

ଦରବଷ୍ଟ ହକୁକୁ or property

ଦରବା—ଦେ. ବ.—ଚିତ୍ତନୁଗା ଦୂରଶ୍ଵର୍କୁ ସିଲେଇ କର ପିନ୍ଧା ଲୁଗା

Daraba ରୂପେ ଯେଉଁ ବିଶ୍ଵାଶ ବିବହୃତ ହୁଏ—The torn

ଦରବା କନା, } ଅନ୍ୟରୂପ end-pieces of cloth sewn

ଦରବା } ଅନ୍ୟରୂପ together and used as a
କରିବା କନା, } ଅନ୍ୟରୂପ cloth for wearing.

ଦରବା ଖଣ୍ଡକେ ସାତ ତାଳ ଦିଅ;

ଦରବା ବରେ ବିଜ ପିଲା ହେବ । ରଖିବ ସାଥରୁଥ, ଗହା ।

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୀ ଭାଷାରେ ମୋଟା ଧଢ଼ିଦାର ରୂପରକୁ ଦରବ
ବୋଲିଯାଏ । ପାରାହାଡ଼ ଓ ପକ୍ଷି ବସା କରିଥିବା ଗଛର
କୋରକୁ ହିନ୍ଦୀରେ ଦରବା ବୋଲିଯ ଏ—ହି. ଶନ୍ଦୀଗର ।]

ଦରବା(ବେ)ଇବା—ଶ୍ରୀ. (ପଦ୍ୟ) କି.—(ସ. ଦ୍ରବ) —ଦୁରବାଇବା; ଦ୍ରବ
Darabai(bet)କରିବା; ତରଳ କରିବା—To melt.

ଦରବାନ—ଦ୍ରେମା ରଷେ ତାର ଦରବାନି ।

ମୁଲ୍ୟାନା ଉପେତ୍ରକ, ପ୍ରେମସଂଧାନି ।

ଦରବା(କା)ନ—ବୈଦେବ ବ. (ପା. ଦରକାନ; ଦୂଲ. ସ. ଦାରବାନ) —

Darabai(pr)ନ ଦୁରବରକ; ଦୁଆସ୍ତ; ଦୁରପାଇ—

ଦରତ୍ତାଳ }

ଦରୁଆଳ }

ଦରେଆଳ }

Door-keeper; gate-keeper;

ଅନ୍ୟରୂପ a durwan; a porter.

ଦରୋଯାନ, ଦରୋଯାନ [ଦ୍ର—ଏହି ପାର୍ଶ୍ଵ ଶକ ରଂଗର ଭାଷାରେ
ଦରୋଯାନ, ଡେରାଫିରାର ବିଶ୍ଵାସ ଦେଇଥିଲା ।]

ଦରବାମ—ବୈଦେବ ବ. (ପା) — ଦୁରପାଇ କରି—

Darabāni The act or post of a door-keeper.

ଦରୋଯାମୀ ଦରୋଯାନୀ

ଦରବାର—ବୈଦେବ ବ. (ପା. ଦରବାର; ଦୂଲ — ସ. ଦାରବାର = ମହାଶାନ
Darabāra ବୁଦ୍ଧ) —୧ । ସର୍ବ — ୧. Meeting.

ଦରବାର , । ରାଜସଭା; ସେଇଠାରେ ରାଜା ତାଙ୍କ ପାତ୍ର ମହିଳା
ଦରବାର ଆଦିକ ସଙ୍ଗେ ବସି କରିବ କରନ୍ତି—

(ଦରବାର — ଅନ୍ୟରୂପ) 2. A king's court; royal assembly; royal audience.

୩ । ଅଦଳତ; ବିରାଗଲୟ; କରେର—

3. Cutchery; court of justice; public office.

ଦରବାରେ ହେଲୁନ ଦୋଷାରେ ।

କରନ୍ତୁଯି: ରାଜାକର ଚନ୍ଦ୍ର ।

୪ । ରାଜା ବା ରାଜକର୍ମରୂପଙ୍କ ଆହୁତ ସଭା—

4. A levee; durbar; a ceremonial function held under the order of a king or his representative.

[ଦ୍ର—ଏଥରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଧାନ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଓ କରବ ଓ ପ୍ରିୟ
ରାଜମାନେ ଉପସ୍ଥିତ ହୁଅଥିଲା । ରାଜା ଦରବାରରେ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଦେଶ
ଦୋଷା କରନ୍ତି ଏବଂ ରାଜ-ସମ୍ମାନପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉପାସନ ଓ ଶିକ୍ଷିତ
ଦିଅନ୍ତି ।]

୫ । ଦେଶୀୟ ରାଜାଙ୍କ କରେର—

5. The office or court of an Indian Chief.

୬ । ରୂଲିଙ୍ ରିପ୍ ସମ୍ପଦ; ସମ୍ପଦ ରାଜା—

6. A Ruling Chief himself.

[ଦ୍ର—ରାଜ୍ୟତାଳା ଓ ଉତ୍ତର ଭାରତର ରାଜମାନେ ନିଜକୁ
'ରାଜା' ବୋଲି ନ କହି 'ଦରବାର' ବୋଲି କହୁଥିବାର ସାରିକୁ
ଉତ୍ତର ରୂଲିଙ୍ ରିପ୍ ଅନୁକୂଳର କରୁଥିଲା । ଯଥା—'ରାଜା
ଦିନୀକୁ ଯାଇଅଛନ୍ତି' ବୋଲି ନ କହି 'ଦରବାର ଦିନୀକୁ ଯାଇ-
ଅଛନ୍ତି' ବୋଲି ଯାଉଥିଲା ।]

୭ । ପଞ୍ଚାବର ଅମୃତଦରରେ ଥିବା ଶୀଘ୍ରମାନଙ୍କ ମନ୍ଦିର,
ଯାହାରେ ଶୀଘ୍ରମାନଙ୍କ ଧର୍ମଗ୍ରହ ପ୍ରାଚ୍ଚ ସାହେବ' ରଖା

ଯାଇଅଛନ୍ତି—7 The Sikh temple in Amritsar
in the Punjab.

ଦରବାରିଆ—ବୈଦେବ ବ. (ପା. ଦରବାର) —୧ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Darabāri ରାଜଦରବାରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରିତ ହୁଏ ଓ ସେଠାରେ କରିବା
ଦରବାରିଆ, ଦରବେରେ ଆସନ ପାଏ—1. A person invited
ଦରବାରୀ

ଦରବାର	seat in a durbar.
ଦରବାରିଷ୍ଟ୍ରୀ	{ ଅନ୍ୟରୂପ । କରେଇଥ; ସେ କରେଇକୁ ବହୁବାର ଦରବାରିଆ ସିବା ଅସିବା କରେ—
୨. One who frequents courts.	
୩ । ମାମଲତକାର—	୩. A person versed in the ways of courts or litigation.
୪ । ମାମଲବାଜ ବ୍ୟକ୍ତି—	୪. Litigious person.
୫ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜ ବୃତ୍ତର ମାଲିମକଦମା ବୃଷ୍ଟାସ୍ତ୍ରା କରେ—	୫. The man of business in a family.
୬ । ଶକ୍ତିଭାବରେ ସରସଦ—	
୬. A member of a king's court; courtier.	
ବୈଦେ. ବିଶ—	୧. ଦରବାର ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—
	1. Relating to the durbar. (ଯଥା— ଦରବାରିଆ ଭାଷା)
୭ । ଦରବାରରେ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗ୍ୟ—	2. Fit for being used in a durbar. (ଯଥା— ଦରବାରିଆ ପୋଷାକ)
୮ । କରେଇମାନଙ୍କୁ ସବଦା ଯାତ୍ରାଯାଇ କରୁଥିବା—	୩. Frequenting the courts
୯ । ମକଦମାବାଜ—	୪. Litigious.

ଦରବାରିଆ ପୋଷାକ—ବୈଦେ. ବି (ପା)—୧ । ଯେଉଁ ମୂଳବାନ୍ ଓ Darabariā poshāka ପରିଚ୍ଛବୀ ପୋଷାକକୁ ଦରବାରିଆମାନେ ଦରବାରୀ ପୋଷାକ ପିନ୍ଧି ଦରବାରକୁ ଯାଆନ୍ତି—

ଦରବାରୀ ପୋଷାକ	Durbariā Dress.
୧ । ଲେବେ କଟିବକୁ ପିନ୍ଧି କରି ଯିବା ବସ୍ତୁ—	Court-dress.

ଦରବାରିଆ ଭାଷା—ଦେ. ବି—କୋଟିବା କରେଇରେ ଚଳିବା ଭାଷା—

Darabāriā bhāshā	Court-language.
ଦରବାରୀ ଭାଷା; ରୋଧାରୀ ଜାବାନ	

ଦରବିକଣି(ସି)ତ—ସ. ବିଶ (ଦର = ଉଷ୍ଣ + ବିକଣି)— ଉଷ୍ଣତ୍ରି ଭାଷା—

Darabikasi(si)ta	ପ୍ରତ୍ୟୁଷିତ—Half-blown (flower). (ଦରମୁକୁଳତ, ଦରବିକଣିତ — ଅନ୍ୟରୂପ)
------------------	---

ଦରବିବା—ଗା. (ପଦ୍ୟ) କି—ଦ୍ରୁବିବା; ତରକିବା—To melt.

Darabibhā	ରସତ ଦରବ ତୁହ ନାଶ ପ୍ରାଣେ ରସ ।
ଦରବା	ଭଗେନ୍ଦ୍ରିୟ-ପ୍ରେସ୍ସୁନାଥ ।

ଦରବୁକ୍କିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ପମଲପୁର) ଅନ୍ୟରୂପ—ଅଳ୍ପାନ୍ତି; ଅଧାଅଧ; Darabuch-kiā ସାମାନ୍ୟରୂପେ—Slightly; partly, partially;

ଦରବୁଡ଼ା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ସ. ଦର = ଅର୍ଦ୍ଧ + ବୁଢ଼ି)—ଅର୍ଦ୍ଧବୁଡ଼ି; Daraburdha ଅଧାବୁଡ଼ା; ପ୍ରସାଦ; ସେ ଅଭିବୁଢ଼ି ନୁହେ; ପ୍ରୋତ୍ତି; ଆଧ୍ୟବୁଡ଼େ ଯାହାର ଯୌବନ ଠପିଛି, ଅଥବା ବାର୍କକ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ନାହିଁ—

ଦରବୁଡ଼ୋ	Somehow old (male); somewhat
ଅଧେନ	(ଦରବୁଡ଼ୀ—ହୀ) advanced in age.

ଦରବେଶ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦରବେଶ; ରାଜପୁର; ପା. ଦରବେଶ = ରକ୍ଷାବୁଦ୍ଧି; ପା. ଦରବେଶ = ହାର + ଅବେଶ = ଦରବେଶ; ଦରବେଶ ଖୁଲୁରବା; ଯାହାପାଇଁ ଗୁହସ୍ତ ନିଜହାରରେ ବିହୁ ରିଯାଦ୍ଵାବ୍ୟ ଖୁଲୁର ରଖିଥାଏ) —୧ । ମୁସଲମାନ ରମ୍ଜକ—

1. A Mahomedan beggar.
୨ । ଧରାର; ମୁସଲମାନ ସାଧ—2. A Muslim mendicant; a dervish.

ଦରଭ—ଗା. (ପଦ୍ୟ) ବି—ଦରଭ (ଦେଖ) — Darbha (See).

Darabha	ରମ୍ବ ରକତ ଉସଦାରେ ଦୂର ପ୍ରକାଶ ଦରଭ । ଗୋବେଳ. ରତ୍ନରେଣ୍ଟ ।
---------	--

ଦରଭଙ୍ଗ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଅଧାଭଙ୍ଗ—Half-broken.

Darabhaṅgā ଦେ. ବି. (ନାମ) ଦ୍ଵାରଭଙ୍ଗ (ଦେଖ) —
ଆଧାଭଙ୍ଗ। Dwārabhaṅgā. (See).

ଦରମରା(ଲ୍ଲ)—ଦେ. ବିଶ—ଅର୍ଦ୍ଧମୃତ; ଅଧାମରା; ମୁହପ୍ରାୟ—Half-dead; almost dead.

ଦରମରା, ଆଧାମରା ମରମରେ ପଣ ଦରମର କରେ ସରସ ଶୁରଶ ଜେହି ।
ଅଧାମରା, ଅଧାମୁଆ କବସ୍ତୁନ. ମଂଗିତ ।

ଦରମା—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦରମାହା) — ବେତନ; ଭୁତ୍ୟର ମାସିକ Daramā ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରାଣିକ—Salary; fixed monthly remuneration or pay.

ଦରମାହା	ସେ ଦରମାରେ ତ ଗଣ ହେବ ନାହିଁ
ଦରମାଇ	ଭତ ପଣ ତୋର କମ୍ବା ଦରମାହା
ଦରମାହା	ବ୍ୟାକାଥ, ଦରଗାର ।
ଅନ୍ୟରୂପ	

ଦରମା ଖିଆ—ଦେ. ବିଶ—ବେତନ ଭୋଗୀ; ସେ ବେତନ ପାଇ ଶୁଭିର ଦରମା ଖିଆ— Daramā khiā କରୁଥାଏ—Salaried; paid (servant).

ଦରମାଭୋଗୀ ତନମାହଦାର

ଦରମାଦିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଯେଉଁ ଖାମିଦ ଭୁତ୍ୟକ ଦରମା ଦେଇ Daramādiā ଶୁଭିର ରଖନ୍ତି—1. Maintaining servants with salaries.

୨ । ଯେଉଁ ଖାମିଦ ଭୁତ୍ୟକ ଦରମା ଦେବା ବିଷୟରେ ନିଯୁତି—2. Regular in paying salaries to the servants.

ଦରମାନ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦରମାନ = ଅନ୍ତରେ, ହୃଦୟରେ, ମଧ୍ୟରେ) — Daramān ୧ । ଦେବତା ଅଦିକ ନାମ ଧର ଶପଥ କରିବା—ହଲପ 1. Taking oath; swearing in the name of ଦରମିଯାର୍ ଦେବତା—God or sacred things.

(ଦରମାନ, ଦରମିଥାନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ହଲପ—2. Oath.

ଦରମାନ କରିବା—ଦେ. କି—ହଲପ କରିବା—To swear, to take oath.

Daramān karibhā	
ହଲପକରା	ଦରମିଯାନ କରନ୍ତା

ଦରମାନ ଦେବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ହଲପ ଦେବା— Daramān debhā To administer oath to another.

ହଲପଦେବୀ	ଦରମିଯାନ ଦେବୀ
---------	--------------

ଦରମେଳ—	ଦେ. ବିଶ— ସଞ୍ଚିତ୍ତରୂପେ ଉଚ୍ଚକୁ କରସାଇ ନ ଥିବା—
Daraññelā	(ଗ୍ରା) — Partially opened ଆଧୁନିକ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା (door).
ଦରଳା—	ଦେ. ବି (ସ. ଦଳ ଧାରୁ) — ୧। ଚକଟିବା— ୧. Kneading. Daraññā ୨। ଘଣା ଚକଟା— ୨. Trampling or press- ଦଳା, ଦରଳା ଦଳା, ଦରଳା ନିଃ ୩। ପୁଣ୍ୟକୁଣ୍ଡଳ ଚଦନ୍ତ୍ର— ୩. Thorough enquiry.
ଦରଳା(ଲେ)ରବା—	ଦେ. କି— ଦଳାରବା (ଦେଖ) Daraññā(lē)iba
ଦରଳାକିବା—	ଦେ. କି ୧. (ଦଳ ଧାରୁ) — ୧। ଚକଟିବା— Daraññākība
ଦରଳା—	1. To knead. ଦଳା ୨। ଦଳନ କରିବା; ଦଳବା— ଦରଳା; ଦରଳା ୨. To trample; to press together into (ଦରଳା ଦରଳ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) a mass. କି ୩। ମର୍ଦନ କରିବା; ପେଣିବା— ୩. To crush; to bruise. ୪। ଧ୍ୟସ କରିବା— ୪. To ruin.
ଦରଳ ହେବା—	ଦେ. କି. (ଦରଳବାର କର୍ମବାତ୍ମକ) — ୧। ଯାଣି ଚକଟି Daraññi hebā ହେବା— ୧. To be trampled or pressed. କି ୨। ଅତ୍ୟନ୍ତ କୁଣ୍ଡଳ ହେବା— ୨. To be afflicted or pestered. କି ୩। ଭୁମିରେ ଗଢାଗଢା ଦେବା ବା ଲୁହିବା— ୩. To roll on the ground; to wallow.
ଦରଙ୍ଗାଜା—	ଦେବେ. ବି.— ଦରଙ୍ଗା (ଦେଖ) Darawājā
ଦରଶ—	ଦେବେ. ବି. (ଇଂ. ଟ୍ରେସ୍) — ଘୋଷାକ; କର୍ମଗୁଣ ଓ ଭୂତ୍ୟ— Daraś ମାନଙ୍କର କର୍ମରୀତି ପରିଷେଷ୍ୟ ବସ୍ତ୍ର— ଡ୍ରେସ୍ ଡ୍ରେସ— ଅନ୍ୟରୂପ
ଦରଶ—	ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବି.— ୧। (ସ. ଦର୍ଶ) ଅମାବସ୍ତ୍ର— Daraśa . The new-moon day of a lunar month. ଦରମ ଅନ୍ତାବନ୍ଧ ଦେଇଲେ ପରଶ ଗୋଟିଏମ୍ବି
ଦରଶ	ଦରଶ ଗରମାସ ଅଠର ଯାର ମେମୋ । ବୃଷ୍ଟିଂହୁ. ମହାଭାଗ. ବନ୍ଦ । କି ୨। (ସ. ଦର୍ଶନ) — ଦରଶନ— ୨. Seeing. ଦରଶ ପରଶ ନିରେଖା; ନ ସତ ବନ୍ଦ ମନ୍ଦ ବାହ୍ୟ । ବୁଦ୍ଧି—ପ୍ରେମପାଦାମଦ ।
[ଦ—	ଦରଶ ପରଶର ସହତର ଶବ୍ଦରୂପେ ବ୍ୟବ୍ୟୁତ ।]
ଦରଶନ—	ପ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦର୍ଶନ) —
Daraśana	୧। ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା— ୧. Seeing. ଦରଶନ ମୟାଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତର ଦରଶନ । ବୃଷ୍ଟିଂହୁ. ମହାଭାଗ, ବନ୍ଦ । ଦରଶନ ୨। ଦେବଚାର୍ଣ୍ଣ ଦର୍ଶନ କରିବା— ୨. Visiting and bowing to a Deity; paying respects to an idol କି ୩। ପୁ— ଲୋକଙ୍କୁ ଦିଅସିବା ନାମ— ୩. A name given to males.

ଦରଶନକ ମୋହି(ହେ)ମୀ—	ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ସ. ଦର୍ଶକ + ମୋହିମୀ)— Daraśanaka mohi(he)mī ଯାହାର ଦେଖିବା ଲୋକ ମୁହଁ ହୁଏ— Charming (woman).
ଦରଶନ ମୋହିମୀ—	ଦରଶନ କହା ହେଉଥିବା ଲୋକ ମୁହଁ ହେଲେ ଥାଏ ନ ମାନ । ବୃଷ୍ଟିଂହୁ. ପ୍ରାଣ ଗୀତ ।
ଦରଶନ ଦେବା—	ଦେ. କି— ଦେଖା ଦେବା— Daraśana debā To grant interview; to appear ଦର୍ଶନ ଦେଓସ୍ୟା before. ମୋ ନୟନ ଦେବ କ ଦେଲେ ଦରଶନ ।
ଦରଶନ ଦେବା	ଦରଶନ ଦେବା— ଦେ. କି— ଦେଖିବା— Daraśana debo ଦେବପରିଷିମାଙ୍କର ଦରଶନ ମିଲିବା— ଦେ. ବି— କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଦେବପ୍ରତିମାଙ୍କର Daraśana milibā ଦେଖା ମିଲିବା— Having an ଦରଶନ ମିଲିବା interview with or a sight of ଦରଶନ ମିଲନ (a person or idol). ଦରଶନ ପରଥକ— ଗ୍ରା. ବି— ଦରଶନପରଥ (ଦେଖ)
ଦରଶନକ ପରଥକ—	Daraśana parasana Daraśaparasa (See). ଦରଶନକ (ଇତ୍ୟାଦି) — ଗ୍ରା. ବି— ଦର୍ଶନ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
ଦରଶନି (etc)	Daraśani (etc) Daraśani etc. (See) ଗ୍ରା. ବିଶ— ମେଳା, ଭୁବନ, ଦେବତା ଓ ଯାଦି ଆଦିକୁ ଯିବାବେଳେ ପିନ୍ଧିବା ଲୁହି ଗରିବ ଧରଇ ଲୋକେ ସାଇତ ରଖୁଥିବା ଅପେକ୍ଷାକୁତ ଉଚିତ ମୂଲ୍ୟ ବା ରଖାନ୍ତି ବା ପରିଚିତ (ଶାରୀ ବା ଲୁଗା) - (a cloth) Which is put on on occasions of visiting shrines and fairs. (ଯଥା— ଦରଶନ ଶାରୀ; ଦରଶନ ଲୁଗା ।)
ଦରଶନକଥା(ଥା) —	ଗ୍ରା. ବିଶ— ଦରଶନ (ଦେଖ)
Daraśani(ଥା)	Daraśani (See) ଦେ. ବି. (ଅକାଦରସୁତକ) — ଦର୍ଶନକାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ତାକ— ନାମ— A name for calling Darasana.
ଦରଶ ପରଶ—	ଦରଶ ପରଶ— ଗ୍ରା. ବି (ସହତର) ୧। (ସ. ଦର୍ଶନ + ଶୁଣନ) — ଦେଖା Daraśa parasa ୨ କୁଥୁମ୍— ୧. Seeing and touching. ଦରଶନପରସନ ୨। (ଧ୍ୟନ୍ୟନୁକାରୀ ସହତର) ଦେଖାସାମ୍ବାତ୍— ଦରଶନପରସନ ୨. Interview.
ଦରଶା(ଶେ)ରବା—	ଦରଶା(ଶେ)ରବା— ଗ୍ରା. କି. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦୂଷ ଧାରୁ ଶିତ୍ର ଦର୍ଶ ଧାରୁ) — Daraśā(se)ibā ୧। ଦର୍ଶାରବା; ଉପସ୍ଥିତ କରିବା— ୧. To ଦରଶାନ adduce; to cite; to produce. ଦରଶାନ (ଯଥା—ପ୍ରମାଣ ଦରଶାରବା; କାରଣ ଦରଶାରବା ।) କି ୨। ଦେଖାରବା; ପ୍ରକଟିତ କରିବା— ୨. To show; to exhibit.
ଦରଶିବା—	ଦରଶିବା— ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) କି— (ସ. ଦୂଷ ଧାରୁ) — ୧। ଦେଖାରବା; Daraśibā ପ୍ରଦର୍ଶିତ କରିବା— ୧. To show; to exhibit.
ଦରଶା	ଦରଶା କାମ କରେ ରହିଛି ରସିଲେ ଦରଶା କାମକାଳ କରିଛି ଲେ । ଗ୍ରାମ ଶିଶୁଶର ରଖ ଅଳକ ।
ଦରଶା	କି ୨। ପ୍ରକାଶିତ ହେବା; ଦେଖାଯିବା; ଦର୍ଶିବା— ୨. To be seen; to appear.

ଦରଶୀ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) କଣ—ଦର୍ଶୀ (ଦେଖ)

Darasi (See) Darsī (See)

ଦରଶୀ ପଦରେ ଭାବ ନି ଦୂର ହେବ—ଗ୍ରାମୀ ଶା ରୁଦ୍ଧିଗତା ।

ଦର ଶୁଥ—ସ. କଣ (ଦର + ଶୁଥ)—ଦରଶୁଥଳା—

Dara śūthala Half-loosened.

କଷମେଳାଦ କାଷଦାମ ଦରଶୁଥ—ଗ୍ରାମୀ ରୁଦ୍ଧିଗତା ।

ଦରସଳ—ପ୍ରାଦେ. ଅ (ବାଲେଶର)—ଆଦୌ; ଜମାରୁ—

Darasal At all.

ଆଦୌ ତକର ପରକରଣ ଦୂର ଦରସଳ ନ ଥିଲା—ଫଳଗମୋହନ, ଛମାନ୍ତରମୁଣ୍ଡ ।

ବିଲକୁଳ

ଦରଶିଜା (ଶା)—ଦେ. ବ (ସ. ଅର୍କଷିକ)—ସମ୍ମୁଖୀରୂପେ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ

Darasijā (jhā) ନ ଥିବା—Half boiled.

ବଳସ ଘେବର ସେ କେବଳ କଥା ଶୁଣି

ଅଳଗ ଦରସଳ ଶୁଣି ମଣି । ଗିତାର ନୃତ୍ୟପ୍ରକାଶ ।

ଦରସୋଦର ହାସୀ—ଦେ. କଣ (ସ. ଦର + ସୋଦର + ହାସି; ଦର =

Darasodara hāsi ଶଶ, ସୋଦର = ବନ୍ଦ ଅର୍ଥରେ ସମାନ ହାସ

ଯାହାର)—ଶୁଭଦାସ୍ୟକୁଳ—Laughing

heartily; smiling brightly.

ଦୁରଶୁଟହାସ—ସ. ବ—ଶୁଷ୍ଟହାସ୍ୟ—

Darasphuṭahāsa Smile

(ଦରଶୁଟହାସ—ଶ୍ରୀ) ସ. କଣ. ଶୁ—ଶୁଷ୍ଟ ହାସ୍ୟକାଶ—

Smiling.

ଦରଶୁଟହାସୀ—ଦେ. କଣ. ଶ୍ରୀ (ସ. ଦରଶୁଟହାସ)—ଶୁଷ୍ଟ ହାସ୍ୟ-

Darasphuṭahāsī କାର୍ଶୀ—Smiling.

ମିଠାର ବନ୍ଦ କରନରେ ଶୁଷ୍ଟଗାନ୍ତି

ଲଙ୍ଘ ହେବାର ଦରଶୁଟହାସ—କବସୁର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦରତ୍ତ—ପ୍ରାଦେ (ସମକ୍ଷର) ବ (ସ. ଦୁରଦ ବିପ୍ରୀୟସ୍ତ ରତ୍ନାରଣ)

Darata ନର ଅଦର ଗଣ ବା ଗଣ୍ଡର ଅଂଶ—

Deep part of a river or lake.

ଦରହସା—ଦେ. କଣ ଶୁଂ (ସ. ଦରହସିତ)—୧ । (ମନାର୍ଥ) ଉଚ୍ଚ-

Darahasā ହାସ୍ୟକାଶ; ଅନୁହାସକାଶ—୧. (bad sense)

(ଦରହସା—ଅନାରୂପ) Given to loud laughter.

ଦରହସା } ଶ୍ରୀ ୨ । ଶୁଷ୍ଟହାସ୍ୟକାଶ—୨. Smiling.

ଦରହସା } ଶ୍ରୀ ୩ । (ମନାର୍ଥ) ସେ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଦସେ

(ଏପର ଦସିବା ଦ୍ୱାରା ଗାମ୍ଭୀର ଅଭ୍ୟବ୍ଧିତ ହୁଏ)—୩. (bad sense) Given to

laughing on slight provocation

(which indicates want of seriousness).

ଦରହସିତ—ସ. କଣ. ଶୁଂ (ଦର + ହସିତ)—ଶୁଷ୍ଟକାଶ୍ୟକୁଳ—

Darahasita Smiling.

(ଦରହସିତ—ଶ୍ରୀ) ସ. ବ—ମୁହୂ ହାସ—Smile.

କ ସୁନ୍ଦର ଦରହସିତ—କବସୁର୍ଯ୍ୟ ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦରହାମ—ବୈଦେ. ବ (ଆ. ଦରହମ; ପା. ଦରହମ)—ପାରସ୍ୟ, ଆରବ

Darahām ଅଦ ଦେଶପ୍ରକଳତ ରୌପ୍ୟମୁଦ୍ରାବିଶେଷ—

ଦରହାମ A silver coin used in Persia and

Arabia; dirhem; dirham.

ଦରହାସ—ସ. ବ. (ଦର = ଶୁଷ୍ଟ + ହାସ)—୧ । ଶୁଷ୍ଟକାଶ୍ୟ—

Darahāsa

1. Smile.

, ୨ । ଯେଉଁ ଦରସରେ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଯାଏ—

2. Laugh by showing the teeth.

ଏ ବାଣୀ ଶଶ ଶାରିଶାରୀ ଦେଲକ୍ଷ ଦରହାସ ।

ରତ୍ନବନ. ମୃଦୁମଳକ ।

ଦରହାସୀ—ଦେ. କଣ. ଶ୍ରୀ (ସ. ଦରହସିତା)—ଶୁଷ୍ଟ ହାସ୍ୟକୁଳ(ଶା)-

Darahāsī

Smiling (woman).

ଶୁଷ୍ଟ ସୁନ୍ଦର ଦରହାସୀ କ ରଙ୍ଗ ରଖେ

ଦେଇ ପଢ଼େ ସେ ତୋଷ ରମ୍ବର ହେ । ରପେନ୍ଦ୍ରଭଙ୍ଗ. ପ୍ରେମ୍ବାନିଧି ।

ଦରାଜ—ବୈଦେ. ବ. (ରା. ପ୍ରସ୍ତୁତ; ପା. ଦରାଜ. କଣ = ମୁକ୍ତ, ବିଷ୍ଟତ,

Darāja ଆର୍ଦ୍ର)—ଟେବଲ ବା ଅଳମାର ରତରେ ଥିବା ତାଳ,

ଦେରାଜ ଯାହାକୁ ପଦାକୁ ବାହାର କରସାଇ ପାରେ ଓ ରତରକୁ

ଦ୍ୟାଜ ଯାଇ ପାରେ—Drawer of a table,

cabinet or desk; sliding box which can be pulled out and pushed in.

ଦରାଞ୍ଚ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦାଢ଼)—ଉଚ୍ଚପ୍ରାନ୍ତରୁ କଣ୍ଠ ବା ତାଳ

Darāñchi

ପ୍ରତିତ କାଢ଼ବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲଜି ଅଗରେ ଖଣ୍ଡିଏ

ଦାଥ ଦୁଇଭାବରେ ସରଗୁ ହୋଇଥାଏ (ବାଲେଶର

ଅଞ୍ଚଳରେ ଏହାର ବନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର ଦେଖାଯାଏ)—

A long pole with a scythe firmly attached to the top to cut branches etc from high trees.

ଦରାଣ୍ତିବା—ଦେ. କି. (ସ. ତୁଣିନ = ଅନ୍ଦେଶ, ହି. ଶକ୍ଷିପାର)—

Darāñdibā

ଅନ୍ତାରୁଥ ବା ପାତିରତରେ ହାତ ବୁଲ୍ଲା କୌଣସି

ହିତଭାନ

ଦ୍ୱବ୍ୟକୁ ଉତସ୍ତତଃ ଖୋଲିବା; ଅଣ୍ଣାକିବା—

ଦ୍ୟୋଲବା; ଟିକ୍କାରୀ

To search a thing in the dark or inside water; to grope for a thing in

the dark or in water.

ରହୁଁ ସେ ଗଣ୍ଯ ସୁରେ ହାତରେ ଦସଣ୍ଟ ।

କୃଷ୍ଣହ. ମହାଭରତ ବନ ।

ଦରାଣ୍ତ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନାଗରେ ଉତସ୍ତତଃ ଖୋଲି ହେବା—

Darāñdi hebā

1. To be groping in the dark.

ହିତଭାନ

ଦବଣ୍ଟ ହିଅନ୍ତ ଅହା, ମହାଭାରତେ ସମସରେ—

ଦ୍ୟାନନ୍ଦା

୨ । ବିକଳ ହୋଇ ଦାଖି ହେବା—

2. To flounder; to be restless with affliction.

୩ । କଂକଣ୍ଟିବ୍ୟବ୍ରତ ହୋଇ ବ୍ୟନ୍ତ ହେବା—

3. To be bewildered; to be puzzled.

୪ । ଉତସ୍ତତଃ ଚଞ୍ଚଳ ହେବା—

4. To struggle to and fro.

ଦରାଣ୍ତ ହୋଇ ଅଧ କଣେ ଅତ ଗଣ୍ଟେ—କୃଷ୍ଣହ. ମହାଭର. ବନ ।

୫ । ସାଂସାରକ ଜଞ୍ଜାଳ ବା ଧକାରେ ଦାଖି ହେବା—

5. To be pestered by or involved in worldly entanglements.

ଦରି—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଦର + ଶ୍ରୀ. ର)—୧ । ପରତଗୁହା—

Dari

1. Cavern; mountain-cave.

ଦରୀ	୧। ଲୁଣ୍ଡିତା ଧୀ (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
ଦସୀ	୨। An ugly woman; a rag.
(ଦସୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)	ଦେ. ବ (ସ. ସ୍ତର)—୧। ସତରଞ୍ଜି— 1. Satranji; durry; carpet of cotton-thread.
	୨। ଛନ୍ଦୁବଶିଷ୍ଠ ଲୋହ ପିଣ୍ଡ, ଯାହା ଉପରେ କମାର ଗାଢିଲା ଲୁହା ପତ୍ରକୁ ରଖି ଛେଣିରେ ଛନ୍ଦୁ କରେ— 2. A block of iron with a hole on it on which black-smiths place the iron to be bored.
ଦରିଆ—ବେଦେ ବ (ପା. ଦରିଆଯା)—୧। ସାଗର, ସମୁଦ୍ର—	Dariā 1. Ocean; sea
ଦରିଆ	ଦରିଆ ୨। ସମୁଦ୍ର, ପର ବିସ୍ତର ଜଳଭର—2. A wide
ଦରିଆ	expanses of water like the ocean.
(ଦରିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)	୩। ବଡ଼ ଚଉଡ଼ା ନଈ— 3. A broad river.
ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର)	ବି—ଖାଇ; କେନାଳ—Canal; moat.
ଦରିଆ ଘୋଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ପା. ଦରିଆ + ସ. ଘୋଡ଼କ)—ଦିକୁ—	Dariā ghordā ଘୋଡ଼କ—Hippopotamus.
ଦରିଆ ଘୋଡ଼ା	ଦିକୁ—ଏହା ଗଣ୍ଡା ଗମଡ଼ା ପର ମୋଟ ଚର୍ମି- ଦରିଆଇ ଘୋଡ଼ା ବିଶିଷ୍ଟ ଓ ଗଣ୍ଡା ଆକାରର ଚର୍ବିଶବ୍ଦ ଜଳଭର ଜୀବ । ଏମାନେ ଦଳଦଳ ହୋଇ ଅପ୍ରି କାର ନଦୀମାନଙ୍କରେ ରହନ୍ତି । ଏମାନେ ନଦୀକୁଳର ସୁଲଭେ ବିଚରଣ କର ଦାସ ଓ ଗଛସତ ଖାଅନ୍ତି ଓ ଶାନ୍ତିରେ ନଦୀର ଉପକୁଳସ୍ଥ ଶୈତମାନଙ୍କରେ ରହନ୍ତି; ହବିଏ ମାତ୍ର ଉମ୍ବର କାରଣ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ ପାଣିରୁ ପକାନ୍ତି । ଏମାନେ ବନ୍ଦୁଶଶ ପାଣିରେ ଦୁଃଖ ରହ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ; କିଶ୍ଚମ ମାରବା ପାଇଁ ପାଣି ଉପରକୁ ମୁହଁ ଉଠାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଗମଡ଼ାରୁ ଏକପ୍ରକାର ଖୁବି କିଅର ହୁଏ ।]
ଦରିଆ ଚି(ଚୁ)ଙ୍ଗୁଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର)	ବ—ଦରିଆ ବା ସମୁଦ୍ରର Dariā chi(chu)ṅgurdī ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି; ଲୁଣ୍ଡି ଚଙ୍ଗୁଡ଼ି—
ଦରିଆଦିଲ(ଲି)	Shrimp or prawn belonging to the sea
—ବେଦେ. ବିଶ (ପା)—୧। ଭଦାର ହୁଦୟ—	1. Liberal-minded.
Dariādī(lī)	2. Open-minded.
ଦିଲ ଦରିଆ	ଦିଲ ଦରିଆ ୨। କିଷ୍ଟଟ—3. Liberal; generous.
ଦରିଆଦିଲ	[ଦିଲ ଦ(ଦା)ରଥ—ଅନ୍ୟରୂପ]
ଦରିଆପର—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦରିଆପ୍ର—ଜ୍ଞାତ)—	Dariā pat ୧। ବିଶୁର, ବିବେଳନ—1. Consideration.
Dariāpat	2. Adj adjudication
ଦରିଆଫତ	୩। ନଥ୍ୟ ବିଶୁର—2. Adjudication
ଦରିଆଫତ	୪। ଅନୁସନ୍ଧାନ—3. Investigation; enquiry.
ଦରିଆଫତ	ବିଶ—୧। ଜ୍ଞାତ—1. Known.
ଦରିଆଫତ	ଦରିଆଫତ ଅନ୍ୟରୂପ ୨। ବିବେଳନ— ଦରିଆଫତ ଅନ୍ୟରୂପ ୩। ବିବେଳନ— ଦରିଆଫତ ୨. Considered.
ଦରିଆ ପାଇଚାହୀ—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦରିଆ ଓ ପାଇଚାହୀରୁ)—	Dariā pāichāhī ସମୁଦ୍ର ବଜା; ସମୁଦ୍ରରେ ଯେଉଁ ରାଜାଙ୍କର

ଦରିଆକୀ ପାଦସା	ରଣତଥାମାନ ଅବାଧରେ ଗମନାଗମନ କରେ—
ଦରିଆପ୍ରାତା	King over seas.
ଦରିଆପାତ୍ରା	ଅନ୍ୟରୂପ } (ସଥା—ଆମ ଭାରତସ୍ଥ ଦରିଆ- ଦରିଆ ପାଇଚାହୀ }
	[ଦୁ—ଆମ ଦେଶରେ ଚିଲିକା ଦ୍ରବ୍ୟ ସ୍ଥାନାୟ ଲେନମାନେ 'ଦିନଥ' ନାମରେ ଭାକନ୍ତି ଓ ପାଶକୁଦର ରାଜାଙ୍କୁ 'ଦରିଆପାଇଚାହୀ' ବୋଲି କହନ୍ତି ।]
ଦରିଆ ପାର(ରି)—ଦେ. ବିଶ—୧। ସମୁଦ୍ର ଅପର ପାରରେ ଅବସ୍ଥିତ-	Dariā pār(ri) 1. Situated on the other shore of ଦରିଆପାର
	the ocean.
ଦରିଆ ପାର	(ସଥା—ସାତ ସମୁଦ୍ର ଦରିଆପାର ଦେଶ ।)
ଦରିଆ ପାର—ଦେ. ବି—୧। ସମୁଦ୍ର ଅପରପାର —	Dariā pāri 1. The other side across the sea.
ଦରିଆ ପାର ପାର	ଦରିଆ ପାର ୨। ବନ୍ଦୁଭୂରସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ଶ୍ଵାନ; ସାଇସମୁଦ୍ର ଲବା ପାର ଦରିଆପାର ପାର ଶ୍ଵାନ; ଯେଉଁ ଶ୍ଵାନକୁ ଯିବାରୁ ହେଲେ ସମୁଦ୍ର- ଯାତ୍ରା କରିବାରୁ ହୁଏ—2. A very distant place beyond the seas, to reach which one has to take a sea-voyage.
	(ସଥା—ସାହେବମାନେ ସାତ ସମୁଦ୍ର ଦରିଆପାରରୁ ଆସି ଆମ ଦେଶରେ ରହିବ କରୁଥିଲୁଣ୍ଠନ ।)
ଦେ. ବିଶ—ଦରିଆପାର (ଦେଶ)	Dariāpār (See)
ଦରିଆ ପାର (See)	ଦରିଆ ପାର—ବେଦେ. ବି—(ପା)—ସମୁଦ୍ରଯାତ୍ରି ମାଝମାନଙ୍କ Dariā pira ପୂଜା କରିବା ଦେବତାବିଶେଷ—A sea-deity ଦରିଆ ପାର
ଦରିଆ ପାର	worshipped by the sailors.
ଦରିଆ ପାର ତଣ୍ଟେଳ :—'ଦରିଆପାର', ଖେଲମାନେ,—'ଏ-ଏ'	ପକରମୋହନ, ଗନ୍ଧମ୍ବନ ।
ଦରିଆ ବରମଦ—ବେଦେ. ବି (ପା)—ଯେଉଁ ଜମି ପୂର୍ବେ ନଦୀ	Dariā barāmad ବା ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ଥିଲା, ବର୍ତ୍ତମାନ ପକ୍ଷ ଦରିଆ ବରମଦ ପଢ଼ିବାରୁ ତମା ସମୁଦ୍ର ବା ନଦୀ ଦ୍ୱାରା ଯିବାରୁ (ଦରିଆ ବରମଦ — ଅନ୍ୟରୂପ) ଆବାଦ ହୋଇଥିଲା—Land reclaimed from the bed of a river or the sea.
ଦରିଆ ବୁର୍ଦ୍ଦ—ବେଦେ. ବି (ପା)—ଯେଉଁ ଶୈତ ବା ଜମିକୁ ନଦୀ ବା	ଦରିଆ ବୁର୍ଦ୍ଦ—ବେଦେ. ବି (ପା)—ଯେଉଁ ଶୈତ ବା ଜମିକୁ ନଦୀ ବା Dariā burd ସମୁଦ୍ର ଖାଇ ଯାଇଥିଲା—Land washed away, ଦରିଆବୁର୍ଦ୍ଦ
	by a river or by the sea
ଦରିତ—ସ. ବିଶ. (ଦର = ରସ୍ତେ + ସୁକ୍ତାର୍ଥେ ରତ,)—	Darita ୧। ଖୁବି; ଶଂକିତ—1. Terrified; frightened. ୨। କଣ୍ଠିତ—2. Shaken.
	* । (ଦୁ ଧାର = ବିଦ୍ୟୁତ କରିବା + ଜମି. ତ) ବିଦ୍ୟୁତ— 3. Rent; burst.
	୪। ବିଭକ୍ତ—4. Split up; divided.
	ତ. କା. (+ କରଣ. ତ)—ହୁଣ୍ଡ—Sorrow; misery. ଗହିବ ଦେବ ପରେ ତଥିଲା ନାହିଁ ବଜେତା ପ୍ରଶ୍ନ ଦେବ ତଥାର । ଅଜ୍ଞବଦ, ଶେଷଦିନ ।

ଦରଦୁ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦରଦୀ ଧାରୁ=ନିର୍ଦ୍ଦିନ ହେବା+କଣ୍ଠ). ୨) —

Daridra ୧। ଗରବ; ଧନସ୍ଥାନ; କରାଳ; ରଙ୍ଗ—

(ଦରଦୀ—ଶ୍ଲ) ୧. Poor, poverty-stricken; indigent.

୨। ଅସର୍ବଗସ୍ତ—୨. Wanting; in need; needing; needy.

(ସଥା—ସେ ଧନ ହେଲେ କଥା ହେବ, ଅପଦ୍ୟାଦ ବିଷୟରେ ଦରଦୁ ଅଟନ୍ତି ।)

୩। ଶୀଘ—୩. Wasted; lean; emaciated on account of distress; distressed.

ଦରଦୀତା—ସ. ବି (ଦରଦୁ+ଭାବେ. ତା) —ଦାରଦୁଃ; ଦରଦୁପଣିଆ—

Daridrata—Poverty; indigence.

ଦରଦୁ ନାର୍ଯ୍ୟଣ—ସ. ବି. (ରୂପକ; ଦରଦୁରୂପୀ ନାର୍ଯ୍ୟଣ)—

Daridra nārāyaṇa—ନାର୍ଯ୍ୟଣରୂପ କଳ୍ପିତ ଦରଦୁ ନାର୍ଯ୍ୟ—

The poor in whom God is existent and by serving whom a man is taken to serve God.

ଦରଦୁ ନାର୍ଯ୍ୟଣ ସେବା—ସ. ବି—ଦରଦୁକୁ ସାହ୍ୟ କରବାକୁବା

Daridra nārāyaṇa sebā—ନାର୍ଯ୍ୟଣକୁ ସେବା କରବା—

The service of God through that of the poor; service of the poor which is tantamount to the service of God.

ଦରଦୁ ନିଧି—ସ. ବି. (ଉଧମା; ଦରଦୁ ଚକ୍ଷୁରେ ନିଧ ସେହି ପର ପ୍ରିୟ

Daridra nidhi—ସେହିପର ପ୍ରିୟ ବ୍ୟକ୍ତି) —ରଙ୍ଗରତନ; ରଙ୍ଗଶାଳ; ଦରଦୁ ପକ୍ଷରେ ନିଧ ପର; ପ୍ରିୟତମ ବ୍ୟକ୍ତି—

One's dearest person.

ଦରଦୁ ନିଧି ହୁଏ, ତେଣୁଥିଲେ ଦେଖୁଥିବା ମୋ ମନ

ଧାର୍ଯ୍ୟାଦ ନିତ ନିତ । ବିବରଣ୍ୟ. ସମୀକ୍ଷା ।

ଦରଦ ପାଞ୍ଚକଶର—ଦେ. ବି. (ପାଞ୍ଚ) —ପାଞ୍ଚ କରିବି' ଏହି ପାଞ୍ଚ

Daridra pañchākshara—ଅନ୍ତର—(ironical) The five

(ଦରଦୁ ପାଞ୍ଚକଶର—ଅନ୍ତରପୁଷ୍ପ) Oria letters in the

phrase 'Kana Karibi' which means

what shall I do always repeated by a man in extreme poverty or want.

[ଦୁ—ଦରଦୁ ଲୋକ ସବଦା ଅଭିନନ୍ଦ ଥିବାରୁ 'କଣ କରିବି'

ବୋଲି ସବଦା ଜପ କଲ ଚିନ୍ତା କରୁଥାଏ ।]

ଦରଦୁ ବୁଦ୍ଧି—ଦେ. ବି—ଧନ ସମ୍ପଦେ ଶୈଷଟ ବୁଦ୍ଧି; ଧୂନଦୁଷ୍ଟି, ରଙ୍ଗ-

Daridra buddhi—ପଣିଆ—Meanness in money matters; mean-mindedness where money

is concerned.

ଦରଦୁ ଶଙ୍କାଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦରଦୁ+ଶଙ୍କାଳ) —୧। ଗରବର

Daridra śaṅkāla—ଆଶ୍ରୟ; ଦୁଃଖୀର ସମ୍ପଦ; ଗରବର ସମ୍ପଦ-

ଦରିଦ୍ରେର ଧନ ୧. The prop of the poor; the

shelter, rest or stay of the poor; the treasure of the poor.

୨। ଦରଦୁ ନିଧି (ଦେଖ) —୨. Daridra-nidhi (See)

ଦରଦୁ ସଙ୍ଗାର ମେର ଅନ୍ତର ଲଭତ୍ତା । ନନ୍ଦପଣେର, ସାତା ବନମାତ୍ର ।

ଦରଦୀ (ଧାରୁ)—ସ. (ଦରଦୁ ଶତରୁ ରତ୍ନ ଧାରୁ)—ନିର୍ଦ୍ଦିନ

Daridrā (root) —ହେବା—To be indigent.

ଦରଦୀ—ସ. ବିଶ. ଶ୍ଲ. (ଦରଦୁ+ଶ୍ଲ ଶ୍ଲ) —ଦରଦୀର ଶୀଳିଙ୍ଗ—

Daridrā—Feminine of Daridra.

ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଅନାଦରଯୁକ୍ତ ବିଷକହାର, ଗାଳରେ

(ଦରଦୁଶୀଳୀ—ଶ୍ଲ). ବିଷକହାର—୧। ରଙ୍ଗକିଞ୍ଚି ଥି—

କେଂଗାଳେ, କେଂଗଳା ୧. Mean-minded in money matters.

ଦରଦୀ—୨। ବିକଳ—୨. Having inordinate

bankering after petty things (like a povertystricken man).

୩। ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦରଦୁ—୩. Very poor.

ଦେଖିବାର ତେଣ ଦରଦୀଙ୍ଗ ରେବ ଆଜ ବେ ଗରି ଏହା ।

ଦରଦୀଙ୍ଗ—ବିଶ. ଶ୍ଲ—୧। ଦରଦୀତା ପ୍ରକ୍ରିୟ—

Daridrāyaka—୧. Poverty-stricken.

୨। ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ; ସପ୍ରତି ନିର୍ଧନ ହୋଇଥିବା—

୩. Reduced to poverty; in impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବିଶ. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

ଦରଦୀତ—ସ. ବି. (ଦରଦୁ+ଅତୁତ କଦରାବେ (ତ୍ରି) ତ୍ରି+ଦରଦୀକୃତ କୃତ) —ନିର୍ଦ୍ଦିନାକୃତ—Reduced to poverty; impoverished.

(ଦରୁଟିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)	କହଇ ଦରୁଟ ବରନ, କେବଳ ଅମୃତ ସମାଜ ।
	ବୁନ୍ଦାସ, ଦର୍ଶକାରୀ ।
ଦରେସ—ବୈଦେ. ଚ. (ଇଂ. ଟ୍ରେସ୍)—ଦର୍ଶ (ଦେଖ)	Daras (See)
ଦରେଗ ହଲପୀ(ଫି)—ବୈଦେ. ଚ. (ଫା) (କତରିଥା)—	Daroga halapi(phi) । । ହଲପ କର ମିଥ୍ୟା କହିବା—
ଦରୋଗହଲଫୋ	1. Speaking falsehood on oath. , । ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷୀ ଦେବା ଅପରୂଧ — 2. The offence of perjury.
ଦିଶ (କତରିଥା) ମିଥ୍ୟା ସାକ୍ଷୀ ଦେବାବାଲ୍ଲ —Perjured.	
ଦରୋଗା—ବୈଦେ. ଚ—ଦାରୋଗା (ଦେଖ)	Darogā (See)
ଦରୋଡ଼ର—ଷ. ବ—୧ । ଯେ ଜୁଆ ଖେଳେ—	
Darodara	1. A gamester. (ଦୂରେଦର—ଅନ୍ୟରୂପ) । । ଦୂର କୌଡ଼ା; ଜୁଆ ଖେଳ— 2. Gambling. 3 । ପଶା ଖେଳ—3. The game of dice. ଶେଷିବା ପ୍ରତି ରତ ବାସର କାମ କେନ ଦରୋଡ଼ରେ ।
ଦରୋଟି—ଦେ. ବିଶ. (ପ୍ର. ଅରଫ଼ନ୍ତୁଟ୍)—	କହିବୁ ଟଙ୍କା, ରହିବରକଣ ।
Daroti	1 । ଅବ୍ୟକ୍ତ; ଅସ୍ପୁ; ଅବୋକାରିତ— (ଦରେହଥ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Half-lispèd; indistinctly uttered. ଆଧାରାଧ
	ଶିଶୁ ଦରେହ ଅମୃତ ବଚନ । ନିଃସ୍ଵଦନ । ଶଦମାଳା । 9 । ଦରସିଖା—2. Parboiled; incompletely boiled. (ଯଥା—ଦରେହ ଭାବ ।) 9 । ଅପରିପଦ୍ଧ—3. Immature.
(ଯଥା—ସେ ଭାବ ଦରେହ ବୟସରୁ ସ୍ଵାରରେ ପଣିଛି ।)	
୪ । ଅପକୁ—4. Raw; unripe.	
୫ । ଅର୍ଦ୍ଦ ପଦ୍ଧ; ଦର ପାତଳ—	
5. Half-ripe; partially ripe.	
(ଯଥା—ଦରେହ ଅମ ।)	
ଦି. ବିଶ—ସାମାନ୍ୟରେ; ଅନ୍ତି ଅଳ୍ପ—Partly; partially.	
(ଯଥା—ସେତେ ଦରେହ ପାତଳ ଅମ ଅଛି ସବୁତକ ଗଛରୁ ତୋଳ ।)	
ଦରେବପ୍ତ—ବୈଦେ. ବିଶ. (କତରିଥା) (ଫା. ଦର୍କଣ୍ଡବପ୍ତ)—	
Darobasta ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ; ସମପ୍ତ—Whole; entire.	
ଦରବପ୍ତ	ସବନାମ —ସମ୍ପ୍ତ, ସବୁ—All.
ଦୂରବପ୍ତ	
ଦୋରବପ୍ତ	କି. ବିଶ—ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣବୁପେ—
ଦେବେବପ୍ତ	Completely; fully; entirely.
ଦରୋବତ୍ତ ଦୟୋବତ୍ତ	
ଦର୍କାର (ଉତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ଚ—ଦରକାର ଉତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	
Darkāra (etc)	Darakāra etc. (See)
ଦର୍ଗା (ରୀତାଦି) (ଉତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ଚ—ଦରଗା ଉତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	
Dargā (rīgā) (etc)	Daragā etc. (See)

ଦର୍ଜ (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. କି ଓ କଣ (ପା) — ଦରଜ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	Darja (etc)	Daraja etc. (See)
ଦରଜନ୍ମ — ବୈଦେ. କି — ଜଜନ୍ମ (ଦେଖ) .	Darjan	Dajan (See)
ଦରଜନ୍ମ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦଜନ୍ମ }		
ଦର୍ଜନ, ଡର୍ଜନ ଦର୍ଜନ		
ଦର୍ଜା — ବୈଦେ. କି — ଦରଜା (ଦେଖ)	Darjā	Daraja (See)
ଦର୍ଜି — ବୈଦେ. କି. ପୁ — ଦରଜା (ଦେଖ)	Darji	Daraji (See)
(ଦର୍ଜିଆଳୀ — ସ୍ତ୍ରୀ)		
ଦର୍ଦ୍ଦ (ର୍ଦ୍ଦ) (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. କି — ଦରଦ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	Darda(rdda) (etc)	Darada etc. (See)
ଦର୍ଦ୍ଦର — ସ. କି. ପୁ. (ହୁ. ଦୃ ଧାରୁ = ବିଦାରଣ, କରିବା, ଦ୍ଵିତୀୟ = ଦର୍ଦ୍ଦର	Dardara	ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)- ପଦକ—Mountain.
ଦର୍ଦ୍ଦରିକ — ସ. କି — । ତାରୁ ବାଜା; ଏକ ପ୍ରକାର ଆନନ୍ଦ ବାଦ୍ୟ—	Darddarika	1. A kind of drum.
, । ମେଘ—2. Cloud.		
, । ବେଙ୍ଗ—3. Frog.		
ଦର୍ଦ୍ଦୁର — ସ. କି. ପୁ. କ୍ଲୀ. (ଦୃ ଧାରୁ = ସ୍ଵତ ହେବା, ବିଦାରଣ କରେ) —	Darddura	କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ସଞ୍ଚାରେ. ଉର; ସେ ସ୍ଵତ ହୋଇ ବୋବାଏ ବା ସେ ଶକ୍ତିହାରୀ କାନକୁ ବିଦାରଣ କରେ) —
୧ । ମଣ୍ଡୁକ; ତେକ; ବେଙ୍ଗ—1. Frog; toad.		
୨ । ମେଘ 2. Cloud.		
୩ । (ଦର୍ଦ୍ଦ = ଅନୁକରଣ ଧଳି + ଅଛି ଅର୍ଥରେ. କି) — ତାରୁ; ଏକ ପ୍ରକାର ତୋଳ ବାଇଦ; ବେଙ୍ଗ ବାଇଦ; ଆନନ୍ଦ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—2 A kind of drum.		
୪ । ଦାରିଗାତ୍ୟର ପଣ୍ଡିମୟାଟ ପକତର ଅଂଶବିଶେଷ— 4. Name of a mountain in the Deccan, a part of the Western Ghats.		
[ଦୃ — ଏହା ମଳୟ ପକତକୁ ଲାଗିଛି । ହୁ. ଶଦସାଗର ।]		
* । ରାଷ୍ଟ୍ର; ନର ମାଂସ ଖାଦକ— 5 Demon; cannibal.		
୬ । ଗ୍ରାମ ସମୂହ; ଗ୍ରାମ ସମାହାର—6. A collection or union of many villages; a village-union.		
୭ । ଅକୁକ (ହୁ. ଶଦସାଗର)—7. Mica; talc.		
ଦର୍ଦ୍ଦୁର — ସ. କି. ସ୍ତ୍ରୀ — ତଣ୍ଡିବା; ଦୂର୍ଗା—	Darddurā	A name of Goddess Durgā.
ଦର୍ଦ୍ଦୁ (ଦ୍ରୁ) — ସ. କି — ଦହୁ ବେଗ; ଲାହୁ—	Dardru (rdru)	Ringworm.

ଦର୍ଦ୍ଦ (ର୍ଦ୍ଦ)ଣ—ସ. ବିଶ. ପୁ—ଜାଦୁଗୁ; ଜାଦୁଆ; ଦଦ୍ରଣ—
Dardru(rdrū)nā Suffering from ringworm.

(ଦର୍ଦ୍ଦଣ—ସ୍ତ)

ଦର୍ପ—ସ. ବ (ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ = ଅହଙ୍କାର କରିବା + ଭବେ. ଅ)—
Darpa ୧। ଗନ୍ଧ; ଅହଙ୍କାର; ଦମ୍ଭ—1. Impudence;
pride; arrogance; haughtiness.
୨। (+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ) କଷ୍ଟସୁମ୍ବଗ—
2. Musk-deer.

୩। ମୁଦ୍ରି ବାଲିଙ୍ଗ—3. Boasting; bragging.

୪। ତାପ; ଉତ୍ସାହ—4. Heat.

* ୫। କସ୍ତୁଗୁ (ହୁ. ଶଦସାଗର)—5. Musk.

୬। ଆତକ (ହୁ. ଶଦସାଗର)—6. Terror.

୭। ମାନ; ଅହଙ୍କାର ଯୋଗୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିତାରେ, କୋପ
(ହୁ. ଶଦସାଗର)—7. Anger or displeasure
due to wounded vanity.

ଦେ. ଚିତ୍ତବିଶ୍ଵାସ—1. Ferocity.

୨। ଉତ୍ସୀଳନ—2. Oppression.

ଦର୍ପକ—ସ. ବ (ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ ଶିତ୍ତ ଦର୍ପ ଧାରୁ = ଗପିକରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ.
Darpaka ଅକ)—ମଦନ; କାମଦେବ—
Cupid; the God of love.

ଦିଶ—୧। ଉତ୍ତାପକ—1. Inflammatory.

୨। ଉତ୍ତେଜକ—2. Exciting; tending to
incite.

୩। ଯେ ମୁଦ୍ରିବାଲିଙ୍ଗ କରେ—3. Boastful.

୪। ଗର୍ବିତ—4. Proud; arrogant.

ଦର୍ପ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—ଦେ.କ୍ରି—୧। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଗବନ୍ତ ଅପମାନାଦି

Darpa chūrṇna karibā ହୁଏ ଦ୍ୱୟ କରିବା—
ଦର୍ପଚୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—1. To humiliate a person; to curb the
arrogance of a person.

ଦର୍ପଣ—ସ. ବ (ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ = ଗପିକରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନ)—୧। ଆରସି;
Darpana ମୁକୁର—1. Mirror; looking glass.

୨। ଚନ୍ଦ୍ର; ଅଞ୍ଜି—2. The eye.

୩। ପକ୍ଷତବ୍ୟଶେଷ—3. The name of a
mountain.

୪। ନଦବିଶେଷ—4. The name of a great
river.

ଦର୍ପହର—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦର୍ପ + ହୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ) —ଯେ ଅନ୍ୟର
Darpahara ଦର୍ପ ଚୂର୍ଣ୍ଣ କରେ—Crushing or curbing
(ଦର୍ପହର—ସ୍ତ)

ଦର୍ପହା—ସ. ବିଶ (ଦର୍ପ + ହନ୍ ଧାରୁ = ନାଶକରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଦୃଷ୍ଟି)—
Darphā ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଗବନ୍ତାଶକ—Crushing the
pride of another.

ଦି—ବିଶୁନର ଏକ ନାମ—A name of Bishnu.

ଦର୍ପହାରୀ - ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦର୍ପ + ହୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Darphārī ଦର୍ପହର (ଦେଖ)
(ଦର୍ପହାରୀ—ସ୍ତ)

Darpahara (See)

ଦର୍ପି (ଧାରୁ) —ସ. (ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ + ଶିର) — ଦାସ କରିବା—

Darpi (causative root) To cause to shine; to
illuminate.

ଦର୍ପିତ—ସ. ବି. (ଦର୍ପ + ପୁନ୍ନ ଅର୍ଥରେ, ଇତ) — ଅହଂକାର; ଗର୍ବିତ—
Darpita Proud; arrogant; haughty.

ଦର୍ପିତ୍ତୁ(ଶ୍ଵ) — ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦର୍ପରୁ) — ଅତି ଗର୍ବିତ—
Darpittha(shthā) Very arrogant; very proud.

ଦର୍ପି—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦର୍ପ + ଅଛୁ ଅର୍ଥରେ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)—
Darpi ୧। ଅହଙ୍କାର; ଦାସିକ; ଗର୍ବିତ—
(ଦର୍ପି—ସ୍ତ)

1. Proud; arrogant; haughty.
2. Mighty; glorious.

ଦଙ୍କ—ସ. ବି. ପୁ—(ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ ବିଦାଳଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ବ) —
Darbba ୧। ରକ୍ଷଣ—1. A cannibal.

(ଦଙ୍କ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ହିଂସକ—
2. Rapacious animal.
* ୩। ପଞ୍ଜାବର ଉତ୍ତରରେ ଥିବା ମହାଭାରତୋକୁ ଦେଶବିଶେଷ—
(ହୁ. ଶଦସାଗର) — ୩. Name of a country of
ancient India in the north of Punjab.

୪। ଉତ୍ତର ଦେଶବାସୀ ଜାତବିଶେଷ (ହୁ. ଶଦସାଗର) —
4. Name of a class of people inhabiting
the above country.

* ୫। ହିଂସ୍ର ବ୍ୟକ୍ତି—
5. A mischievous or harmful person.

ଗା. (ଇତର) ବି (ସ. ଦୃବି) — ଦରବ (ଦେଖ)
Daraba (See)

ଦଙ୍କଟ—ସ. ବି. ପୁ—୧। ହାରଘାଳ; ହାଶ—

Darbbatā 1. A gate-keeper; a porter.
(ଦଙ୍କଟ ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଶ୍ରାମ ରକ୍ଷକ; ଚର୍ବିଦାର—
2. A village constable (Apte).

ଦଙ୍କଶ୍ରାକ—ସ. ବି. ପୁ—୧। ଇନ୍—

Darbbarīka 1. Indra.

(ଦଙ୍କଶ୍ରାକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବାସୁ—2. Wind.

* ୩। ଅନ୍ଧବ ବାଦ୍ୟ ବିଂଶେ—
3. A kind of drum.

ଦଙ୍କାଳ (ଇତ୍ୟାଦି) ବୈଦେ. ବି — ଦରବାଳ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Darban (etc) Darabān etc (See)
(ଦଙ୍କାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଙ୍କାର (ଇତ୍ୟାଦି) — ବୈଦେ. ବି. — ଦରବାର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Darbar (etc) Darabāra etc (See)
(ଦଙ୍କାର — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦବି(କୀ) — ସ. ବି. (ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ + ସଂଜ୍ଞାର୍ଥ ବି+ଭ) — ୧। କାଠର
Darbi (rbbi) କଟକା ଅଣକ; ଚଟୁ—1. A flat stick
(ଦବି—ଅନ୍ୟରୂପ) to stir boiling curry etc,

* ୨। କରତୁଳ—2. A metal spoon to stir food
while it is over fire; a ladle

୪ । ଲୁହା ଟେକା—	3. A fire-shovel; a slice.
୫ । ଅଣକ—	4. A large wooden spoon.
୬ । ସାପର ପଶ୍ଚା—	5. Serpent's hood.
ଦର୍ବିକା—	ସ. ତ—(ଦର୍ବି + ସାର୍ଥେ. କ + ଶୀ. ଅ)—
Darbbikā	1. ଦର୍ବି (ଦେଖ) —1. Darbbi (See)
	2. ବନ୍ୟକୋଷା (ହି. ଶନସାଗର) —
(ଦର୍ବିକା—ଅନ୍ୟରୂପ)	2. Wild cabbage.
	* । ଦେଖାପରେ ବଢି ଜଳାଇ କରି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବା ଅଣିର କର୍ତ୍ତଳ (ହି. ଶନସାଗର) —
	3. A kind of collyrium prepared with lamp black.
ଦର୍ବୀ—	ସ. ତ. (ଦୃ. ଧାରୁ + ସଂକାରେ. ଅ) —ଦର୍ବୀ (ଦେଖ)
Darbbī	Darbbi (See)
(ଦର୍ବୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦର୍ବୀକର—	ସ. ତ.—(ବସ୍ତୁଶିର; ଦର୍ବୀ = ପଶା + କର) —
Darbbikara	1. ସର୍ପ—Serpent; snake
(ଦର୍ବୀକର —ଅନ୍ୟରୂପ)	ଠରିର ଏହି ଦଶ ବୈଶିଶ ପ୍ରତି ଗଛ । ଅନ୍ତମକୁ ନଦୀପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ।
	* । (ଦର୍ବୀ = ଚାନ୍ଦୁ + କର) ଚାନ୍ଦ ନିର୍ମାଣକାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି— 2. The maker of ladies.
ଦର୍ବ—	ସ. ତ. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ = ଶୁଦ୍ଧିକା + କର୍ତ୍ତଳ. ଅ) — ୧. କୁଣି—
Darbha	1. A grass used in sacrifices and other religious ceremonies,
	2. Grass.
	[ଦୃ—ଏହା ୨ ପ୍ରକାର ଯଥା—କାଶ, ଖଣ୍ଡ, ଶୈମଶ, ମୌଞ୍ଚ, ଶାକର ଓ କର୍ତ୍ତଳ ।]
ଦର୍ବଟ—	ସ. ତ.— ୧. କର୍ତ୍ତଳ କୁଣି; ଶାକ କାମର—
Darbhatā	1. A private or solitary room; chamber.
	* । ଶୁଦ୍ଧ କୁଣି; ଘରରତରେ ଥିବା ଗମ୍ଭୀର ଘର— 2. A secret chamber inside a room.
ଦର୍ବ ଦୂଷ—	ସ. ତ.—ଏକପ୍ରକାର ଧାର (ହି. ଶନସାଗର) —
Darbha pushpa	A kind of serpent.
ଦର୍ବମୟ—	ସ. ବିଶ. ସୁଃ—(ଦର୍ବ + ପ୍ରାଚ୍ୟୋତ୍ତମ. ମୟ) —
Darbhamaya	1. ଶୈମିତ—
(ଦର୍ବମୟ—ଶୁ)	1. Made of grass;
	* । ଶୁଦ୍ଧବ୍ୟାପ; କୁଣିପୂର୍ଣ୍ଣ—2. Abounding in grass. grassy; overgrown with grass.
ଦର୍ବହାସୀ—	ଦେ. ବିଶ. ଶୀ.—(ଦର୍ବ = ଶୁକୁ କୁଣ ପରି ଶୁଦ୍ଧହାସ ଯାହାର; Darbhahāsī ପ୍ର. ଦର୍ବହାସା) —ଶୁଦ୍ଧହାସ; ମନୋହର ହାସି- କାରୁଣୀ—Sweetly smiling (woman).
	ଦର୍ବରେ ଦର୍ବହାସ ଦର୍ଶନବାହୀ—ରଙ୍ଗ. ରବଣ୍ୟକା ।
ଦର୍ବ୍ୟା—	ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀର) ବୈନେ. ତ.— ଦର୍ବ୍ୟା (ଦେଖ)
Dar-yā	Dariā (See)

ଦର୍ଶ—	ସ. ତ. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ = ଦେଖିବା + ଅଧିକରଣ. ଅ) —
Darśa	୧. ଅମାବାସ୍ୟା—1. The day of the new moon; the conjunction.
	[ଦୃ—ଏ ଦିନ ତତ୍ତ୍ଵ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ଏକରୂପିତ ସ୍ଥବାରୁ ତତ୍ତ୍ଵ ଦେଖା ନ ରିବାରୁ ଏହାର ନାମ ଦର୍ଶ—Apte.]
	* । ଯାଗବିଶେଷ—2. Name of a vedic sacrifice.
	* । (+ଭବ. ଅ) ଦର୍ଶନ—
	3. Seeing; appearance.
	ଦେଖ—ଦୃଷ୍ଟା—One who sees; seeing.
ଦର୍ଶକ—	ସ. ବିଶ. ସୁଃ. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତଳ. ଅକ) — ୧. ଦୃଷ୍ଟା; ଯେ
Darsaka	ଦେଖେ; ଦର୍ଶନକାରୀ—1. Seeing; visiting.
	ଦର୍ଶକା } ସ୍ତ୍ରୀ } 2. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ ଶିର ଦର୍ଶି ଧାରୁ + ଅକ) — ଦର୍ଶକା } ସ୍ତ୍ରୀ } ଦର୍ଶଯୁଦ୍ଧା; ଯେ ଦେଖାଏ—
	2. Showing a person round a place.
	ଦେଖାନାହାର—1. Visitor; spectator
	* । ଦ୍ୱାରପାଲ—2. Door-keeper; warden.
	* । କୌଣସି ଦିଦିଆ ବା କଳାରେ ପାବଦର୍ଶୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
	3. A person proficient in any art or science (Apte).
	ଦେଖାନ୍ତି—
	ସ. ତ. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ + ଭବ. ଅନ) — ୧. ଅବଲୋକନ; Darsana ଦେଖିବା; ପରଦର୍ଶନ—1. Visiting; seeing beholding; looking at; inspection.
	2. ଦୃଶ୍ୟ ବ୍ୟୁତ୍ୟ—2. View; scene.
	* । ନିୟମ—3. Rule; code.
	ଦେଖାନ୍ତି—
	ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ—4. The eye.
	* । ଦେଖ; ସାକ୍ଷାତ୍କାର; ମୁଲକାର— 5. Interview; visiting.
	ଦେଖାନ୍ତି—
	6. Knowledge.
	ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ—7. Dream.
	ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ—
	ମନୋହର ଶାସ୍ତ୍ର; ଜୀବ ଶାସ୍ତ୍ର; ମନସ୍ତୁର ବିଦ୍ୟା; ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନ ସମଜୀବ ଶାସ୍ତ୍ର—8. Philosophy.
	[ଦୃ—ଭାବରେ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ଦୃ ଭାବରେ ଦର୍ଶନ ଯଥା— ଦର୍ଶନକ ସଂଖ୍ୟ, ପତଙ୍ଗକ ଯୋଗ, ଗୌତମକ ନ୍ୟାୟ, କଣାଦକ ବୈଶେଷିକ, କେତେନିକ ମୀମାଂସା ଓ ବ୍ୟାସକ ବେଦାନ୍ତ । ପ୍ରକୃତି, ଅସ୍ତ୍ର, ପରମାସ୍ତ୍ର ଓ ଜଗତର କ୍ଷୟାମକ ଧର୍ମ, ଜୀବନର ଅନ୍ତିମ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଉତ୍ସାହ ସେଇ ଶାସ୍ତ୍ରରେ ନିର୍ମିତ ଦୃଶ୍ୟ ତାକୁ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ବୋଲିଯାଏ । ରତ୍ନରେପର ପ୍ରାଚୀ ଦେଶରେ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ସକେତୀୟ, ଶୈତାନ, ଆଶ୍ରମଟଳ ଅତି ପଣ୍ଡିତମାନେ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରର ଚରଣ କରିଥିଲେ; ଅଧ୍ୟକ୍ଷକ ମୁଗ୍ଧରେ ରତ୍ନରେପର ଜମୀନ, ପ୍ରାଚୀ ଓ ରଙ୍ଗରେ ଏବଂ ଅମେରିକାରେ ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର ଚର୍ଚାର ବିଶେଷ ଭୂମି ହୋଇଥିଲା]

୧। ବୁଦ୍ଧି—9. Intellect.

୧୦। ଦର୍ଶନ—10. Mirror.

୧୧। ଧର୍ମ—11. Religion.

୧୨। ଅଭିଭୂତ; ହେତେର—12. Appearance; form.

୧୩। ଯୋଗୀମାନଙ୍କର ପିନ୍ଧିବା ଏକ ପ୍ରକାର କୁଣ୍ଡଳ—
13. A kind of ear-ring worn by mendicants
or Jogi's.

୧୪। ଦେଖାଯିବା; ନୟନଗୋଚର ହେବା—

14. Becoming visible (Apte).

୧୫। ଦେଖାଇବା—15. Showing; displaying;
exhibition (Apte)୧୬। ଯାହା ଅଧିକ ଦେଖୁଥିଲେ—16. Semblance;
aspect (Apte).୧୭। ଅଦାଲତ ଅବରେ ଉପସ୍ଥିତ—17. Appearance;
producing (in court) (Apte).

୧୮। ମତ—18. Opinion (Apte).

୧୯। ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ—19. Intention (Apte).

ଦେ. ବ—୧। ଦେବପ୍ରତିମାଙ୍କୁ ଦେଖିବା—1. Paying a
visit to an idol.

୨। ପୁ. ଲୋକଙ୍କ ନାମ—

2. A name given to males.

ଦର୍ଶନ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଦେଖିବା—1. To see; to visit.

Darsana karibା ୨। ଠାକୁର ବା ଶଜାହଙ୍କ ଶମ୍ଭୁ ଯାଇ ତାଙ୍କୁ
ଦର୍ଶନକରା; ଦର୍ଶନ କରିବା—2. To visit an idol
face to face; to have an audience
with an idol or a king.ଦର୍ଶନ ଥୋଡ଼ା—ଦେ. କିଣ (ସ. ଦର୍ଶନ+ଛ. ଥୋଡ଼ା)—ଦେଖିବାକୁ
Darsana thordା ସାମାନ୍ୟ—Insignificant to look at.

ନାମ ବଢ଼ା ଦର୍ଶନ ଥୋଡ଼ା—ତୁମ ।

[ତୁ—ଯାହାର ନାମ ଶୁଣିଲୁ ବେଳକୁ ବଡ଼ ବା ସେ କିମ୍ବାତ କିନ୍ତୁ
ସେ କାର୍ଯ୍ୟଟିକ୍ ଅଯୋଗ୍ୟ ବା ଅପଦାର୍ଥ]

ଦର୍ଶନ ଦେବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଖା ଦେବା—

Darsana debା To become visible; to grant
ଦର୍ଶନ ଦେଓସା; ଦର୍ଶନଦେଲା interview; to grant an audience
to a person (said of a king or
great man).

ଦର୍ଶନ ପାଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସୁକୁ ଦେଖିବାକୁ

Darsana paibା ଅସୁରିଥା ଦେଖିବା—To have a sight

(ଦର୍ଶନ ଲୁହବା—ଅନ୍ୟରୂପ) or view; to get an inter-

ଦର୍ଶନ ପାଇବା ଦର୍ଶନ ପାଇବା—view.

ଦର୍ଶନ ପ୍ରତିଭୁ—ସ. ବି. (ହିନ୍ଦୁସ୍ମୃତି) (ଦର୍ଶନ କିମନ୍ତେ ପ୍ରତିଭୁ—ଜାମିନ୍) —

Darsana pratibhu ହାଜର ଜାମିନ୍; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବା

ଆସାମି ହାଜିମଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା କିମନ୍ତେ

ଜାମିନ୍ ହୋଇଥିବା ବିଷୟ ବ୍ୟକ୍ତି—(Hindu Law)

A surety for another person's appearance
or presence before a court of justice.ଦର୍ଶନ ମିଳିବା—ଦେ. ବ—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକର ବା ଦେବପ୍ରତିମାଙ୍କ
Darsana miliba ସାକ୍ଷାତକାର ଲଭ ହେବା—ଦର୍ଶନ ମିଳା Having an interview with an idol or
ଦଶନ ମିଳା person.ଦର୍ଶନ ଲୁହ—ସ. ତ (ଗୁଣ୍ଠ ତରୁ; ଦର୍ଶନ + ଲୁହ) —ସାକ୍ଷାତକାର—
Darsana laubha Interview; audience.ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦର୍ଶନ + ଅର୍ଥ + ଲୁହ; ୧୩. ୧୬) —
Darsanarthi ରାଜା ବା ଦେବତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା—
(ଦର୍ଶନାର୍ଥୀ—ଶ୍ରୀ) Desirous of having an
interview.

ଦର୍ଶନ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦର୍ଶନ) —

Darsani ୧। ଦେବତା ଓ ରାଜା ଅଧିକୁ ଦେଖିବା ଦର୍ଶକ ଯେଉଁ
ଦର୍ଶନୀ ଅର୍ଥ ତାଙ୍କଥିରେ ରଖିବିବ; ସମ୍ମାନ; ପ୍ରଶାସନ—ଦର୍ଶନୀ ୧ A cash present paid by a
visitor to an idol or Rājā.
ଅନେବ ଦେଖା ଦର୍ଶନ ଦିଅନ୍ତିରୁ ସମ୍ମାନ । ସାରଳ. ମହାପତ୍ର ।୨। ଡେଲ, ଦେଦ୍ୟ, ଜମିଦାର ଆଧିକୁ ଦିଅନ୍ତିରୀ ପ୍ରଥମ
ଦେଖି—ରତ୍ନ—୨. Visit; visiting fee; a
cash present or prescribed fee paid to
a doctor, pleader or Zamindar at the
first interview୩। ଅର୍ଥ ଉପହାର; ଉପତୋକନ —
3. Present in money; cash present.୪। ଦର୍ଶନ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତାକିବା ଅଦର୍ଶ ତାକ ନାମ—
4. A name used in endearingly calling a
person named Darsana.

ଦେ. କିଣ—ଦରଶନ (ଦେଖ) —Daraśani (See)

ଦର୍ଶନିଆ(ଆ) —ଦେ. ବ—୧। ଦର୍ଶକ; ଦେବତାଙ୍କୁ ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ
Daraśaniଆ ଅସିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—A visitor to a
shrine or an idol.

ଦେ. କିଣ—୧। ଦରଶନ (ଦେଖ) —1. Daraśani (See)

୨। ଦର୍ଶନ କରିବାକୁ ଅଗତ (ବ୍ୟକ୍ତି) —
2. (a person) Who has come to visit a
shrine.ଦର୍ଶନ ହୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବ (ମହାଜନୀ ସିରସ୍ତ୍ରା; ସ. ଦର୍ଶନ) —ଯେଉଁ
Daraśani hundi ହୁଣ୍ଡି ବା ବରଦ ଚିଠିକୁ ଦୂର ସ୍ଥାନର କିବିଶ୍ଵା
ଦର୍ଶନିହଣ୍ଡି ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖିବା ମାତ୍ରବେ ଦେଖିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଟଙ୍କା।
ଦର୍ଶନିହଣ୍ଡି ଦେବାକୁ ବାଧ ଥଟେ—A bill of exchange
payable at sight.

[ତୁ—ହୁଣ୍ଡି ତଳେ ଲୋଟ, ଦେଖ ।]

ଦର୍ଶନାୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ୟ) —

Daraśaniya ୧। ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ—1. Worth seeing.

(ଦର୍ଶନାୟ—ଶ୍ରୀ), ୧। ଦୃଶ୍ୟ; ଯାହା ଦେଖାଯାଇ ପାରେ—

2. Visible.

ଦଳତଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦଳ ଧାରୁ=ଦଳବା)—୧। ପଚଲା	• । ଅଖଢ଼ା ଓ ଯାଦା ଅଦିର ଦଳ—3. A party of musicians, dancers, singers etc.
Dal-daliଆ କାହୁଆ ସ୍କୁଲ; କୋମଳ ଓ କାହୁଆ; କାହୁଆ ପ୍ରାୟ (ଦଳଦଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ନରମ; ଯାହାରୁ ମାତ୍ର ଦେଇ ନର ଯାଏ ଦଳଦଳ ଓ ଶବ୍ଦଦେଇ ଭୂତିସାଏ; ନରମା ଓ ଦଳଦଳ ସ୍ଥିତିସ୍ଵାପକ—1. Yielding like mud; soft and elastic.	୪। (ବଣିଆ ଶକ) ସୁନା ବା ରୂପାର ଅଳକାରକୁ ଝାଲିବା ସମୟରେ ସୁନା ବା ରୂପାର ଆଗେ ତରଳାଇବା ପରେ ଅଛୁ ଉତ୍ସାପରେ ତତ୍ତା ଯାଇ ତରଳା ସୁନା ବା ରୂପାରେ ମିଶାଯାଇଥିବା ଧାରୁ—4. Solder; a fusible alloy to unite pieces of silver or gold.
ଦଳଦଳ—ପକୁଆ—2. Clayey; muddy.	ଦଳକରଣ—ଦେ. ବି—୧। ରଜାଙ୍କ ଉଥସର ବା ଦେବାଳୟର Dalakarana କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଶଫ୍ତରଣ—1. A class of accountants employed in the palace of a king or in the temple of a Deity.
ଦଳ ଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲଘୁର, ଲାତିଲାଟି) କି—ଶାର ବସିଥିବା; ବ୍ୟକ୍ତିକୁ Dal deba ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର ଅଳବ୍ୟକ୍ଷଳନାଦ ପରିଷିବା— To serve the food to a diner for the second time.	୨। ପାତାଙ୍କ ଡକ୍ଟାରେ ସଜାମାନଙ୍କ ଶମ୍ବୁକରଣ— 2. An accountant in the office of a Rājā ancient Orissa.
ଦଳହ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲଘୁର, ଲାତିଲାଟି) କି—ଶାର ବସିଥିବା— Dalha ଲ୍ଲାଙ୍କ (ପାଣି)—Deep portion of a river or lake.	ଦଳକା—ଦେ. ବି—ମାଟ୍ଟ ବା କାହୁଆର ଗୋଟାଏ ହେଲ ବା ସୁଲା ବା Dalakā ମେଞ୍ଚ—A clod of clay or earth; turf; ଚାପ ଟେଲା (ଦଳକ, ଦଳକା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦଳ—ସ. ବି. (ଦଳ ଧାରୁ=ବିକାଶ ପାଇବା+କଣ୍ଠ. ଅ)— Dala ୧। ଗଛର ପଢ଼—1. Leaf. ୨। ଫୁଲର ପାଖୁଡ଼ା—2. Petal of a flower. ୩। ଜୋଟି, ପଞ୍ଚ; ପଲ; ସମ୍ବୁଦ୍ଧ; ସ୍ତର— 3. Collection; multitude; herd. ୪। ଖଣ୍ଡ—4. Fragment; piece. ୫। ଗୋଷ୍ଠୀ; ସମ୍ବୁଦ୍ଧାୟ, ମଣ୍ଡଳ— 5. Party; company; detachment; sect. ୬। ପଢ଼—6. Heap. ୭। ଅଷ୍ଟଦିର ଶୋଇ ତା ଶୋଇ—7. Sheath. ୮। ଅଷ୍ଟଦିର ଧାର—8. Edge of instruments. ୯। ଅଷ୍ଟଫଳକ; ପଲ—9. Blade of a weapon. ୧୦। ଘାସର ପଦର ଫାଳ—10. Blade of grass. ୧୧। ନାନାପ୍ରକାର ଜଳଜ ତୃଣ (ହି. ଶଦସାଗର)— 11. Many kinds of aquatic grass, ଜଳର ସେବନ କଳ ପ୍ରମାଦ—ପ୍ରାତି. ପରଚେଗିବା। [ଦ୍ଵ—ଦଳ ନାନାପ୍ରକାର; ଯଥା—କୁଙ୍କୁଳିଆ, ବୋଲିଙ୍ଗୁଣ୍ଡ, ବିଲାତି ଦଳ ।] ୧୨। (+ଭବ. ଅ) ଦଳକ—12. Trampling. ୧୩। ଚକଟବା; ମର୍ଦନ; ମଳବା—13. Kneading. ୧୪। ମୃଗ ଦରତ୍ତ ଅଦି ଶର୍ଷର ଫାଳ—14. The split half of leguminous seeds or pulse. ଦେ. ବି—୧। ଗ୍ରାମବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ହୃଦୟ ପ୍ରତିବନୀ ଗୋଷ୍ଠୀ—1. Faction or party in a village. ୨। ଠାକୁରମାନଙ୍କୁ ଓ ହଙ୍କାଗ୍ରୀନଦଳକୁ ମେଳନ ଅଦିକୁ କିମ୍ବତ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରେରତ ଫୁଲ ବା ଭୁଲାଣୀ— 2. Flower or basil leaves sent to a Deity for inviting him to a rendezvous (ମେଳନ)–	ଦଳକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—କାହୁଆ ବା ମାଟ୍ଟ ଦଳକା ହୋଇ Dalakā(ke)ibā ପ୍ରତିବନୀ; ଦଳକା ଭୂତିବା—To burst into lumps or clods. (ଯଥା—ମାଟ୍ଟ ହୃଦୟ ହୋଇଥିବା କାହୁ ଶୁଣିଗଲେ ଦଳକାଏ)
ଦଳ କୋଷ—ସ. ବି. (ଦଳ=ପଢ଼+କୋଷ; ବନ୍ଦୁଗ୍ରାହୀ)—କୁନ୍ଦପୁଲ Dala kosha ଗୁରୁ—A flower plant; Jasminum Pubescens.	ଦଳକିଆ—ଦେ. ବିଶ—ସେ ଦଳ ଘାସ ଖାଏ—One who lives on aquatic grass or weeds. ଦଳଖେକୋ—ଗୋଡ଼ାଟ ଦଳଖେକ ଗୁରୁ—ପକାମେହନ. ହମାର ଅଠରୁ । ଦଳ—କିନ୍ତୁ ଜାଗ୍ରୟ ଦେଖି ତଟ୍ଟ; ଯେଉଁ ମାନେ ଦଳଘାସ ଖାଇ ବଞ୍ଚି; ଯେଉଁ ଗୋଡ଼ାକୁ ପାଳକ ଘରେ ଦାନା ଅଦି ଖାଇବାକୁ ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ ଏବଂ ଯାହାର ଜାବନ ଯାହା ସେ କିମ୍ବା ବୁଲି ଚରିବାନ୍ତାର ସମାହିତ ହୁଏ— An inferior kind of country bred pony or tat.
ଦଳ ଗଞ୍ଜନ—ସ. ବି—ହୁବୁ ଶାର— Dala gañjana	ଦଳ ଗଞ୍ଜନ—A valiant hero.
ଦଳ ଗନ୍ଧ—ସ. ବି—ସ୍ଵପଣ୍ଟ; ଛଇଅନା ଶାର (ଦେଖ) Dala gandha	ଦଳ ଗନ୍ଧ—Chhatiଙ୍ଗା (See). (ଦଳଗନ୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦଳ ଛାଡ଼ା(ଡେ)ଇବା—ଦେ. କି—କଳ ଉପରୁ ଦଳକୁ ଛାଡ଼ି ଦେଇ Dala chhardā(rde)ibā ଜଳାଗ୍ରୟ ପରିଷାର କରି ଦେବା— ଦଳ ପରିଷାର କରି ଦଳ ସାଫ କରିବା	To clear away the weeds from the surface of water.

ଦଳଦଳ—ଦେ. ଅ—ପଲକୁପଳ; ପଞ୍ଚାପଞ୍ଚ; ଏକ ଦଳ ପରେ ଅନ୍ୟଦଳ—

Daladala In crowds; in batches

ଦଳଦଳେ ତଥିରୁ ପ୍ରଗାସଙ୍କ ଥେବା ଦଳେ ଦଳେ ।

ଶ୍ରୀ ଶକ୍ତିମୁଣ୍ଡ (ଦଳେଦଳେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସାଧାରଣ, ମହାଯାମା ।

ଦଳଦଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୁଲ୍ ଧାରୁ = କଷିବା)—

Daladala ୧। (ବାରଂବାର ମେଘର୍ଵନ, ତୋପଶବ, ଦଳଦଳ ଦମାଳୁଥି ଆଦିଯୋଗୁ) ଦୁଲଦୁଲ ହୋଇ କଷିବି—
1. Shaking or vibrating violently
on account of repeated booming sounds.

'ତ' ଅଷ୍ଟରଟ ହୋଇଥିବ ବାଜା ତେବେ
ଶବ୍ଦରେ ବୃଦ୍ଧ କଷୁତ୍ତ ଦଳଦଳ । ପ୍ରାଚୀ. ଦୁଲଦୁଲପଣ ଶାରା ।

, 1. ଦଳଦଳିଅ (ଦେଖ)—

2. **Daladalias** (See)

୩—୧ | ଅନନ୍ତ ବାଦ୍ୟାଦର ଦୋର ଶବ—

1. Sound produced by the violent beating
of many big drums.

ଲକ୍ଷେକ ଦମାଳୁ ବାଜୁଥିବ ଦଳଦଳ । ପାତାଦର. ଶୁଣ୍ଡିବୁଦ୍ଧିବାଣ ।

, 1 କଷିନ—2. The quivering motion of any
soft substance.

ଦଳଦଳିଅ—ଦେ. ବିଶ—ପକୁଆ; କାରୁଆ (ଜଦି)—

Daladalia Cleyey (land).

ଦଳଦଳେ ଦଳଦଳା

ଦଳନ—ସ. ବି. (ଦଳ ଧାରୁ + ଭାବ. ଅନ)—

Dalana ୧। ମଳିନ; ମଳିବା—1. Kneading; pestling.

୨। ଦମନ; ପାସନ—2. Punishing; crushing.

୩। କଣ୍ଠାତ୍ତବ—3. Pressing; oppression.

୪। ପୁଟାଇବା; ବିଦାରଣ; ଦେବନ—4. Piercing.

୫। ଚାନ୍ଦା କରିବା; ଚାନ୍ଦିନ; ପେଣିବା; ରଗଢିବା—

5. Pounding; pulverising.

୬। ପେଣଣ; ବାଟିବା—6. Grinding; bruising.

୭। ଗୋଡ଼ରେ ଦଳବାବ ବା ମଳିବା—

7. Treading; trampling.

୮। ସହାର—8. Destruction.

(ଦଳମା—ଶ୍ରୀ) ବିଶ. ପୁଂ. (+ କରୁ ଅନ)—

(ଅନ୍ୟ ଶବ ସଙ୍ଗେ ପୁକୁ ହେଲେ,) ଦଳନକାଣ୍ଠ
ଅର୍ଥ ବୁଝାଏ; ବିନାଶକ—(added to another
word to mean) One who punishes or
crushes.

(ଯଥା—ପାଣ୍ଡି ଦଳନ; ଦୁଷ୍ଟ ଦଳନ; ଥର ଦଳନ ।)

ଦଳନ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦଳକ)—ଦଳବା; ମଳିବା—

Dalanā Kneading

କର ଲବଣ ବିକୁର ଦଳନ ।

କରୁଥୁବ କର୍ମ ବେଳେ ଲଳନା । ଉଠେନ ଭଣ୍ଡ ଲବନବଣୀ ।

ଦଳ କିର୍ଣ୍ଣିକ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀଷ; ଦଳ = ପଣ + କିର୍ଣ୍ଣିକ = ବାରି—

Dala nirmmoka ଯାହାର—ରଜ୍ଜ ରଖ—

A tree; Betula Bhoorja.

ଦଳମା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦଳନ + ଶ୍ରୀ. କର୍ମ)—

Dalani ଲୋଷ୍ଟୁ; ଟେକା; ତେଲ—

A clod or brickbat; stones,

ଦଳପ—ସ. ବି. (ଦଳ + ପା ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Dalapa ୧। ଦଳପତି—1. Leader of a party.

, 2। ସୁନା (ହି. ଶବସାଗର)—2. Gold.

ଦଳ ପତି—ସ. ବି. (ଦଳ + ପତି; ଦୁଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dala pati ୧। ଗୋଷ୍ଠୀର ନେତା—1. Leader of a

(ଦଳପାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) party.

, 2। ପଲର ପ୍ରଧାନ ଛନ୍ଦ—2. The leader of a herd.

, 3। ଗ୍ରାମ ସମାଜର ପ୍ରଧାନ ବା ମୁଖ୍ୟବାଚି—

3. The headman of a village community.

, 4। ସେନାଧ୍ୟ—4. A commander of a body or
company of troops; captain of
detachment of troops.

ଦଳପି(ପି)ମ୍ପି—ଦେ. ବି—ତାହୁକ ଜାଗୟ ଏକ ପ୍ରକାର ଜଳର ପଣୀ;

Dalapi(phi)mpi ଜଳ ପିଙ୍ଗି (ଦେଖ)—A kind of
aquatic bird; Jaala phimpi (See).

ଦଳପୁଷ୍ପା(ଶ୍ରୀ)—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦଳ + ପୁଷ୍ପ + ଶ୍ରୀ. ଅର; ବହୁବ୍ରୀଷ)—

Dalapushpā(shrī) ବିଅ; କେବଳ—Pandanus Odoratissimus; Screwpine tree.

ଦଳ ବଳ—ସ. ବି. (ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ସହର ଶବ)—

Dala bala ୧। ଗୋଷ୍ଠୀର ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—1. All persons
of one's party; a body of followers and
adherents.

ଏଥୁ ଅନ୍ତେ ଦଳବଳ ସେଇ ଅନନ୍ତରେ
ପ୍ରବେଶିଲେ ମହାରାଜା ନିଜର ନଗରେ ! ମଧ୍ୟ ଦଳ. ବାକରମାୟଣ ।

, 2। ସେନାଧଳ—2. Troops.

, 3। ଅନୁତର ବର୍ତ୍ତ; ସୁପଣ୍ଡିଯ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—

2. Retinue; attendants.

ଦଳ ବାନ୍ଧିବା—ଦେ. କର୍ମ—ଗୋଷ୍ଠୀ ବାନ୍ଧିବା; ମେଲ ବାନ୍ଧିବା; ବହୁ

Dala bāndhibā ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଜାବ ଏକଥ ସହତ କରିବା—

ଦଳବାନ୍ଧି, ଦଳପାକାନ �To form into a group or crowd
କୁଣ୍ଡ ବାନ୍ଧିଲା or herd; to herd together.

ଦଳ ବେହେରା—ଦେ. ବି—୧। ପାଇକମାନଙ୍କ ସର୍କାର; ଜମାଦାର—

Dala beherā 1. Headman among Paikas;
Jamadar.

ପରେକ ଗାନ୍ଧ ନଳୀ ସରବାର

ଦଳବେହେର ସେ ଉତ୍ତମ ନର । ପାଇକମାନ ସମରିତରଙ୍ଗ ।

, 2। ଗ୍ରାମ ସର୍କାର—

2. Headman of a village.

, 3। ହାତୁଆ ଜାତିର ଅଧିକାରୀ—3. The headman of
of a community of the Hātūās.

ଚ । ଗ୍ରାମର ଶୁଳ୍କ ସ୍ଵକ୍ଷଳ ବିଷୟରେ ମୁଖ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି
4. The headman or representative of a
village in revenue matters.

[ଦ୍ୱ—ମୂଲମାଳ ବାଦସାହାଙ୍କ ଅମଳରେ ଏମାନଙ୍କ ଉପାଧ
ଚରିତ୍ରେ ଓ ମକଦମ ଥିଲା ।]

ଦିଲମ—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଦିଲମ—ବୋଣ)—

Dalama ୧ । ଘର ଛାଥର ଉଷ୍ଣକରଣ ସାମଗ୍ରୀଯ—

ସରଞ୍ଜାମ 1. Materials collected for a building

ସାମାନ ଦିଲମ or house; building materials.

୨ । ବୋଣ—2. Load.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ପଲ୍‌ପ୍ରାଦେ) ବି—ବଡ଼ କଢ଼ି କଠି—

Big timbers fit to be used as rafters
and beams.

ଦିଲଧାରଣୀ—ସ. ବି—କେମ୍ବକ; ସାରୁ (ହି. ପଦଧାରର)—

Dalasarini ୧. ଆରୁ
Arum.

ଦିଲ ସୁଚି(ଚି) —ସ. ବି. (ଦିଲ = ପଦ + ସୁଚି = ହା) —

Dala sūchi (chī) ୧ । କଷକ; କଞ୍ଚା—1. Thorn

୨ । ଯେଉଁ ଗଛର ପତ୍ରରେ କଷା ଥାଏ—

2. A tree with thorny leaves.

ଦିଲା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିଲ ଧାରୁ) —୧ । ଦିଲନ—

Dala ୧. Trampling; pressing.

ଦଳା ଦରବେ ତାହାଙ୍କର ଗରୁ ଦିଲନା

ଦଳା ଶାରଥ ହୋଇ ଦିଲନ ଦେଲେ ଦିଲା ।

ଦୃଷ୍ଟିଦିଲା ମହାପରିଦିଲା

୨ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ବା ଯୋଡ଼ାର ଶବ୍ଦରକୁ ହାତରେ ଘଣ୍ଠିବା
ବା ମଜକା—2. Massage.

୩ । ଗାର ପ୍ରସବ କଲା ପରେ ପଡ଼ିବା ପ୍ରାଣ—

3. The placenta of a cow.

୪ । ଯୋଡ଼ାକୁ ଅଳ୍ପ କରିବା ତିମଣ୍ଡେ ତାହାର କୋଷକୁ
ମଳିବା—4. Pressing and pounding of the
testicles of a horse to geld or castrate
him.

୫ । ମଳିବା; ରକ୍ତବା—5. Kneading.

ଦଳ—୧ । ଦଳିତ; ଯୋଗ ହୋଇଥିବା—1. Rubbed.

ଦଳା ଦଳା ଗୋରେଦନାଗୀ ବୋମଳା । କର୍ମ୍ୟ, ସଙ୍ଗାତ ।

ଦଳାତୁଆ ୨ । ରକ୍ତା ହୋଇଥିବା—2. Kneaded.

୩ । ଦଳିତ ହୋଇଥିବା—3. Pressed; trodden
down; trampled.

୪ । ଯେ ତଳେ—4. One who tramples or treads
down or subjugates.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ସାଧାରଣତଃ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ପୁଣ୍ଡ ହୋଇ ଏ
ଅର୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତି କରେ । ଯଥା—ଶହୁ ଦଳ; ତମଦଳ ।]

ଦିଲାଇ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିଲପତି) —୧ । ଶୁଦ୍ଧ ପଦଧାରଣେ—

Dalāi 1. Family-title of a class of Šūndras.

ଦଳଇ ୨ । ଗ୍ରାମ ନାୟକ—2. Village headman.

ଦିଲାଇ ଅପିଲେ ମୁଲର ଗାଥ । ପଚ ।

ଦଳାଳ କିମାଦାର; ପାଇକମାନଙ୍କର ସର୍କାର—

3. A Jamadar; a head peon; head constable.

ଦଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି. (ଦଳାର ଶିଳ୍ପରୂପ) —

Dalā(ଲେ)ibā ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଦଳାଦଳ କରିବା—

ଦଳାନ �To cause another person or a thing
to be pressed or kneaded.

ଦଳା(ଲେ)ଇ ହେବା—ଦେ. କି—ନିଜେ ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଦଳାବ ବା ମର୍ଦିତ

Dele(ଲେ)ibā ହେବା—To be pressed or trampled

ଦେପାନ by another; to cause another to
massage one's body.

ଦଳାଇ ମାନ୍ଦର ଦଳାଇ ହୋଇଥି ହୁଣ୍ଡ କି ବଳା ଭବେଳେ ।

ଅଭିମନ୍ୟ ବଦଳାଇନ୍ଦ୍ରାମଣି ।

ଦଳାତକ—ସ. ବି. (ଦଳ + ଅତକ) —୧ । ଜାଗଳ ଭଳ—

Dalātak 1. Wild sesamum.

୨ । ଗେରୁ—2. Red chalk.

୩ । ନାଗବେଶର—3. Mesua Ferra.

୪ । ସିରିସ (ଦେଖ) —4. Sirisa (See)

୫ । କୁନ୍ଦ (ଦେଖ) —5. Kunda (See)

୬ । ଗଜକଣ୍ଠୀ; ଏକପ୍ରକାର ପଳାପ—

6. A species of Butea Frondosa.

ଦଳାନି—ବୈଦେ. ବି. (ଫା. ଦାଲାନ୍) —୧ । କୋଠା ପର—

Dalāna 1. Building.

ଦଳାନ ୨ । ପ୍ରକୋଷ୍ଟ; କୋଠା—2. Room.

ଦଳାନି ୩ । ଲମ୍ବା ଓ ଚାତା କୋଠା—3. Hall.

୪ । ଲମ୍ବା କାରଣ୍ଗ—4. Long and spacious
veranda.

ଦଳାଦଳ—ଦେ. ବି—୧ । ପରାପର ମଧ୍ୟରେ କିରେଖ—

Dalādali 1. Mutual quarrel.

(ଦଳାଦଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଗ୍ରାମରେ ତୁଳ କିରେଖି ଦଳଙ୍କ

ଦଳାଦଳି ମଧ୍ୟରେ ଭବାଦ—2. Party-feeling
or factions in a village; party-

spirit.

୩ । ଦୃଷ୍ଟି ବିବାଦ—3. Fighting; wrangling;
conflict.

୪ । ପରାପର ବନ୍ଦୁବାର ପରିବା—

4. Repeated pressing.

ସେ କରରେ ଦେବେ ଶଳବେଶ ସମ୍ପଦ ପୁଣ୍ଡ,
କର୍ମ୍ୟ କଳାତତ ସେ ହେ । କର୍ମ୍ୟ, ସମ୍ପଦ କଳାତା ।

୫ । ବନ୍ଦୁବାର ଦଳବା—5. Trampings.

୬ । ପ୍ରତିଦ୍ଵାରା ଦଳଗଠ—

6. Creating of rival parties.

ପରେ ପରେ ଦଳବକ ପରେ ପରେ ବନ୍ଦୁବାର । ରମାତ ଗାନ୍ଧାରୀ ।

୭ । ଦଳାମଳା (ଦେଖ) —7. Dalāmala (See)

୮ । ପରାପର ଦଳବା—8. Mutual pressing.

ବଳାମଳା—	ଦେ. ବି. (ଏକାର୍ଥ ବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ)—
Dalālī	ରଷାମୋଡ଼ା; ଚକଟାଚକଟା—
ଦଲାମଳା	Massage; brisk rubbing of the body.
ଦଲମଳନା	
ଦଲଲ—	ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦଲଲ)—କ୍ରୂ ବିକ୍ଷେତ୍ରେ ମଧ୍ୟ; ଦଣ୍ଡଦାର—
Dalal	Broker; commission-agent,
ଦାଲାଲ	ଆଙ୍ଗତଦାର; ଦଲାଲ
ଦଲଲ—	ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦଲଲ)—୧। କ୍ରୂ ବିକ୍ଷେତ୍ରେ ମଧ୍ୟ—
Dalali	1. Commission agent; tout.
ଦାଲାଲି	୨। ମଧ୍ୟର ପ୍ରାପ୍ତ କମିଶନ; ପାଇସେର; ଦସ୍ତଖତ—
ଆଙ୍ଗତିଆ; ଦଲାଲି	3. Broker's commission or percentage.
ଦଲଲ—	* । କ୍ରୂ ବିକ୍ଷେତ୍ରେ ମଧ୍ୟର କାର୍ଯ୍ୟ—
	3. The business of a broker.
ଦଲ—	ଦେ. ବି. (ଦଲ ଧାରୁ = ଦେବ କରିବା + କଣ୍ଠୀ. ରା)—
Dali	ତେଲ; ଟେକା; ମାଟର ଟିମା—Clod of earth.
ଦଲିକ—	ସ. ବି. (ଦଲ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଇକ)—କାଠ—
Dalika	Wood.
ଦଲି(ଲୁ)ଜ—	ପ୍ରାଚେ (ମେଦିନୀପୁର) ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦଲିଲ)—
Dali(lu)j	୧। ବୈଠକଖାନା—1. Parlour; drawing room.
ଦଲିଜ	
ଦଲିଲିଜ	୨। ବରଣ୍ୟ—2. Veranda.
ଦଲିଲିଜ	* । ଦରବାର ଘର—3. Durbar hall.
ଦଲିଲିଜ	୪। ଇରୁଣ୍ଡି ବନ୍ଦ—4. The bottom piece of a door-frame; door-sill.
ଦଲିତ—	ସ. ବି. (ଦଲ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ)—୧। ଯାହା ଦଲା
Dalita	ହୋଇଥାଇ—1. Kneaded.
ଦଲିତ	* । ଘୋର ଫୋରଥିବା; ପଦିତ—
	2. Rubbed; bruised.
	* । ନିଷ୍ଠାତିତ—3. Pressed.
	୪। ଖଣ୍ଡିତ—4. Broken; cut.
	* । ପଞ୍ଚ—5. Crushed; pounded.
	୬। ଚଣ୍ଡିତ—6. Powdered.
	୭। ଶାସିତ—7. Subjugated.
	୮। ଉପ୍ରାତିତ—8. Oppressed.
	୯। ବିଚ୍ଛାତ—9. Divided; split.
	୧୦। ବିଚ୍ଛାତ—10. Opened.
	୧୧। ପ୍ରଫୁଲ୍ଲତ—11. Full-blown; expanded.
	୧୨। ଗୋଡ଼ରେ ମଳା ଯାଇଥିବା—
	12. Trodden; trampled.
	୧୩। ବିଧ୍ୟୁ—13. Destroyed.
ଦଲିତାଙ୍ଗନ—	ସ. ବି. (ଦଲିତ + ଅଙ୍ଗନ; କର୍ମଧା)—ଦଳ ଯାଇଥିବା
Dalitāṅga	କହୁଳ—Well rubbed collyrium.

ଦଲିବା—	ଦେ. କି. (ସ. ଦଳ ଧାରୁ)—୧। ଚକଟାଚକଟା—
Dalibā	ମର୍ଦନ କରିବା—1. To press together; to knead.
ଦଲା	୨। ଧୂଷ କରିବା—
(ଦଲିଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	2. To destroy; to crush.
	ମନେ ବରେ ପଦ୍ମ ପାଇଁ ପେ ଦଳ ।
	ଦୃଷ୍ଟିତ ମହାଭାରତ. ବନ ।
(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ)	3. (ଗବ, ଭିକତ୍ୟାଦ) କିଳାଣ କରିବା—
	3. To destroy.
	ପାତକର ପାତକ କିମ ଆଗ ଦଳ ।
	ଦୃଷ୍ଟିତ ମହାଭାରତ. ବନ ।
ତ। ମଳିବା; ମକଚିବା; ଚକଟାଚକଟା—	
	4. To bruise; to tread; to trample.
	ଚରଣେ ପୁଣି ଦଳ, ପକାଇ ଦେଲୁ ଚଳ,
	ରୁ ପଢ଼ଇ ରସମ ରଖାଇବେ । କବ୍ସିର୍ବ୍ୟା. ସଙ୍ଗୀତ ।
	* । ମନୁନ କରିବା ପର ଶାଶ୍ଵତ କଞ୍ଚ ଦେବା; ପୀଡ଼ା ଦେବା—
	5. To press and give bodily pain.
	ନନ ଦେବାର ତାର ଏବେ ସର ତଳ ଦେଇଥାଇ ମନେ ତ ।
	ଦୃଷ୍ଟିତ ମହାଭାରତ. ସଙ୍ଗୀତ ।
ଦଲିଲ—	ବୈଦେ. ବି. (କଚିରଥ) (ପା. ଦଲିଲ = ସୁକ୍ତି, ରକ୍ତ)—
Dalil	କୌଣସି ବିଷୟର ଲିଖ୍ୟତ ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ—
ଦଲିଲ	1. Document; a deed; any thing in writing.
ଦସ୍ତାବେଜ	2. Evidence in writing; documentary evidence.
[ତ—	ଏହା ସାଧା ବା ପୋଇ ବା ଗର ରେଖିଷ୍ଟ ଦଲିଲକୁ ଚିମ୍ବ ପଢ଼ା ବା ରେଖିଷ୍ଟ ଦଲିଲକୁ ରୁହାଏ ।]
ଦଲିଲ କରିଦେବା—	ଦେ. କି. (କଚିରଥ)—କୌଣସି ଦଲିଲ ବିଷୟରେ
Dalil karideba	ଲେଖା ପଡ଼ି କର ଦସ୍ତାବେଜ କରିଦେବା—
	To duly execute a document.
ଦସ୍ତାବେଜ କରା	
	(ଦଲିଲ ସମ୍ବାଦନ କରିବା; ଦଲିଲ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦଲିଲ କର୍ତ୍ତା—	ଦେ. ବି. (କଚିରଥ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦଲିଲ
Dalil kartṛt	ସମ୍ବାଦନ କରିଥାଏ—A person who exe-
	(ଦଲିଲ ଦାତା ଅନ୍ୟରୂପ) cutes a deed; the executant
	(ଦଲିଲ ଗ୍ରହିତ—ବିପରୀତ) of a document.
ଦଲିଲକର୍ତ୍ତୀ	
ଦଲିଲ ଗତ ପ୍ରମାଣ—	ଦେ. ବି. (କଚିରଥ)—ଯେଉଁ ପ୍ରମାଣ ଦଲିଲରେ
Dalil gata pramāṇa	ଆଏ—Evidence contained
ଦଲିଲ ଗତ ପ୍ରମାଣ	in documents; documentary
	evidence..
ଦଲିଲ ଗ୍ରହିତ—	ଦେ. ବି. (କଚିରଥ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସପନ୍ତରେ
Dalil grahit	ଦଲିଲ ସମ୍ବାଦ ହୋଇଥାଏ—
ଦଲିଲ ଗ୍ରହିତ	A person in whose favour a docu-
(ଦଲିଲ ଗ୍ରହିତ—ଅନ୍ୟରୂପ)	ment is executed.

ଦଲିଲ ଦସ୍ତାବଳୀ— ଦେବେ. ବ. (ପା) (ସହର ଶତ, କରିଥ; ଦଲିଲ ଦସ୍ତାବଳୀ ବହୁବଳନ) — ଲଖୁତ ନିଦର୍ଶନ ଅବି—
ଦଲିଲ ଦସ୍ତାବଳୀ Deeds and documents;
ଦଲିଲ ପ୍ରମାଣ—ଦେ. ବ.—(କରିଥ) — ୧ । ଲଖୁତ ନିଦର୍ଶନାବୀ
ଦଲିଲ ପ୍ରମାଣ ଉପଶ୍ରାଟିତ ପ୍ରମାଣ—
ଦଲିଲ ଅଭାବ 1. Documentary evidence.
’ । ଲଖୁତ ନିଦର୍ଶନ—

2. Evidence in writing.

ଦଳ ହେବା— ଦେ. କ୍ର. (ଦଳବାର କର୍ମବାଦ୍ୟ) —

Dali heba ୧ । ଫାଟି ଯିବା; ରହ ହେବା—
ଦଳା ସାଂଗ୍ରାମ 1. To burst.
ଦଳା ଜାନା ହେଉଥିଲା ଯାହା ଶ୍ରାନ୍ତ ହେତୁ;
(ଦଳ ହୋଇଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଏହି ର ହୋଇଗଲା ଯୋ ରତ ।
କବସ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ତଥାତମ୍ଭ, ଦାଗିତ ।
’ । ମଦୀତ ହେବା; ପେଣ୍ଠିତ ହେବା; ଦଳତ ହେବା—
2. To be crushed.

ଶ୍ରମ ଚାହୁ ବଳେ ହେବା ହୋଇ ଦଳ;
ଦେଇ ଦୁଃଖ ମନ ରୀର ମହାବଳ । ବନ୍ଧୁଷ୍ଟହ. ମହାଭରତ, ବନ ।

” । ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା ଦଳାଇ ହେବା—

3. To cause to be rubbed by another.

ଦଳୁଆ— ଦେ. ବିଶ. (ହ. ଦଳ) — ୨ । ଦଳପୂର୍ଣ୍ଣ—

Daluā 1. Full of aquatic grass; full of
water-weeds.
” । ଦଳ ମିଶିବ ହେବା ଯୋଗୁ ବିଷାଦ (ଜଳ) —
2. Of insipid taste; Insipid (as water
mixed with aquatic weed.)
” । ଦଳଖୁଆ (ଦେଖ) — ୩. Dalakhia (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ—ଏକଜାଙ୍ଗୟ ଚଷା —

A class of peasants in Ganjam.

ଦଳେଇ— ଦେ. ଥ. (ହାତ ମାହୁନ୍ତର ହାତ ପ୍ରତି ବ୍ୟବହୂତ ଶବ୍ଦ) —
Dalei ଖାଅ—Eat (addressed by the keeper to
ଦଲେଇ; ଦଳେଇ
(ଦଳେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

Dalei Dalai (See)
(ଦଳେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶ—ସ. ବ. (ଦନ୍ତ, ଧାରୁ = ସାତ୍ର ପାଇବା + ଅନ୍ = ଦଶନ ଶବ୍ଦ) —
Dasa ପାଇବର ଦୁଇ ଶ୍ଵରୀ ସଂଖ୍ୟା; ୧୦ ସଂଖ୍ୟା—
The number ten.

ଶବ୍ଦ—୧୦ ସଂଖ୍ୟକ—Numbering ten.

[ତୁ—‘ଦଶ’ ଶବ୍ଦ ‘ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ’ ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୂତ
ହୁଏ । ଯଥା—ଦଶ ଜଣ ଯେଉଁ ବାଟରେ ଯିବେ ମୁଁ ସିନା ସେହି
ବାଟରେ ଯିବି ।]

ଦଶ ଦେ. ବ—୧ । ସର୍ବଦାରାଶବ୍ଦ—1. The public.

ଦଶ (ଯଥା—ସଂସକ ସଂସକଦରାବେ ଥମ ଦେଶର ସୁବକମାନେ
ଦେଶ ଲାଗି ଓ ଦଶ ଲାଗି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଥାବୁ ନାହାନ୍ତି—ଦେଶକ
ଆଶା । ତା ୨୨-୨-୧୫୧)

’ । ମୁହଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁଖୁର ୧୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେଉଁ
ଅନ୍ୟଷ୍ଟିକିୟାମାନ କରି ଯାଏ, ତହିଁ ମଧ୍ୟରୁ ଦଶମ
ଦିନର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କିମ୍ବା—2. The funeral cere-
monies or rites performed on the tenth
day of a man's death.

ଦଶ ଅବତାର— ସ. ବ.—ରୂପ ଦଳନ ଓ ଶିଖୁପାଳନ ଓ ପୁତ୍ରବାକୁ
Daśa abatāra ପାପରୁ ଭୂକାର୍ଥ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ପୁତ୍ରବାକୁ ଦଶ ଥର
ଅବତରଣ ବା ଜାବରୁପଧାରଣ—The ten incarna-
tions assumed by Bishnu in coming
upon the earth to deliver it from
sin or oppression.

[ତୁ—ଦଶ ଅବତାର ଯଥା—ମସ୍ତ୍ର; କର୍ତ୍ତବ୍ୟ; ବରତ; ବାମନ;
ନୃତ୍ୟ; ପର୍ବତୀ; ରାମ; ବଲରାମ; ରତ୍ନ; ବର୍ଣ୍ଣ ।]

ଶ୍ରୀରେ ଅଛି ଯେ ସେତେବେଳେ ପୁତ୍ରବାକୁ ଦଶମାନଙ୍କ ପୁତ୍ରବାକୁ
କରି ସୁଭାଗମାନଙ୍କୁ ତୁରାର କରିବା କିମ୍ବେ ଭଗବାନ୍ ପାର୍ଥକରୁ
ଧାରଣ କରି ପୁତ୍ରବାକୁ ଦଶମାନଙ୍କ ପୁତ୍ରବାକୁ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି ।
ସାଧାରଣରେ ପ୍ରତକିତ ବିଶାସମକେ ପୃଷ୍ଠୋକ୍ତ ୧୦ ଅବତାର ଛକ୍ତା
ବିଷ୍ଣୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅନେକ ଅବତାର ଧରି ଥିଲେ । ପ୍ରାଣୀଚିନ୍ତା
ବିଜ୍ଞାନର Evolution theory ବା ବିବର୍ତ୍ତନ ବାଦ ସଙ୍ଗେ ଏହି
ଦଶ ଅବତାର ବାଦକୁ ଛୁଲନା କରିବା କୌତୁକାବଦ୍ଧ । ଡାର୍ଵିନ୍
(Darwin) କର ବିବର୍ତ୍ତନ ବାଦ Evolution theory ଅନସାରେ ହୃଦ୍ୟମାନଙ୍କର ଦଶଅବତାର ଭୁଲନା କଲେ ଜ୍ଞାନ-
ଦୂଷିତରେ ବିବର୍ତ୍ତନର ଦଳ ରହ ଅନୁରୂପ କମିକ ସୋଧାନ ଦେଖା
ଯାଏ । ଯଥା—‘ମସ୍ତ୍ର’ ପ୍ରଥମ, ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳରେ । ‘ମସ୍ତ୍ର’ରୁ ବିବର୍ତ୍ତନ
ଦ୍ୱାରା ଭୂର୍ବୟର (ବେଶି ସମୟ ଜଳରେ ଓ ଅଳ୍ପ ସମୟ ସ୍ଥଳରେ
ବିତରଣ କରୁଥିବା) ‘କର୍ତ୍ତବ୍ୟ’ । ତତ୍ପରେ ସ୍ଥଳର (ଅଧିକାଂଶ
ସମୟ ସ୍ଥଳରେ ଓ ଅଳ୍ପ ଅଳ୍ପକାଳ ଜଳ ବା ପକ୍ଷରେ ବିତରଣକାରୀ)
‘ବରତ’ (ଏତେବେଳେ ପଶୁ ସ୍ତ୍ରୀର ଆରମ୍ଭ) । ‘ବରତ’ ପରେ
‘ନୃତ୍ୟ’ (ଅର୍ଥାତ୍ ଅଧା ପଶୁ ଓ ଅଧା ମନୁଷ୍ୟ ଓ ତାହାର ଅସ୍ତ୍ର ଦକ୍ଷ
ଓ ନଖ) । ତତ୍ପରେ ‘ବାମନ’ (ଅର୍ଥାତ୍ ସମସ୍ତ ଅଙ୍ଗବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ ଓ କିନ୍ତୁ
ମନୁଷ୍ୟର ପୃଷ୍ଠୀକାର ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ଥିବା ମନୁଷ୍ୟ) । ତତ୍ପରେ
‘ପର୍ବତୀ’ (ଅର୍ଥାତ୍ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସର୍ବତା ପାଇ ନ ଥିବା ଓ ସୁନ୍ଦରିଯେ
ଆଦିମ ଅବସ୍ଥାର ମନୁଷ୍ୟ; ତାହାର ଅସ୍ତ୍ର ଗୋଟିଏ ଲୌହମୟ
କୁଠାର) । ତତ୍ପରେ ‘ଶାରମ’ (ଦୟାଦାନିଶ୍ୟାଦି ଯୁଝି ଓ
ସତ୍ତ୍ଵ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଓ ସମାଜ ଏବଂ ବିଜ୍ଞାନରେ ଦଶ ମନୁଷ୍ୟ,
କିନ୍ତୁ କୃତି ବିଦ୍ୟାରେ ନିଘନତା ଲାଭ କରି ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା) ।
ତତ୍ପରେ ‘ବଲରାମ’ (କୃତ୍ତିଜୀବ ଓ ସାମାଜିକମ୍ଭରତ ମନୁଷ୍ୟ) ।
ତତ୍ପରେ ‘ରତ୍ନ’ [ଧର୍ମପ୍ରାଣତା ସୁନ୍ଦର ଓ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକତା
(spirituality) ସୁନ୍ଦର ମନୁଷ୍ୟ] ଓ ତତ୍ପରେ ‘କର୍ତ୍ତବ୍ୟ’ ଅବତାର
(ଯାହା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋଇନାହିଁ); ଏ ଜଳ ସମାଜରେ ବିପୁଳ ଓ

ରୟୁକ୍ତର ଗୋଲଯୋଗ ଓ ରକ୍ତପଥ ଘଟାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି) । ଉକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଏହି 'ଅବତାରବାଦ' ସଙ୍ଗେ ପାଞ୍ଚାତ୍ୟ ବିବନ୍ଧିନ ବାଦର ତୁଳନା ଅତ୍ୟନ୍ତ କୌତୁକାବତ୍ତ ଓ ଉପଦେଶ- ପ୍ରଦ ଥିଲେ ।]

ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଠି—ଦେ. ବି—ଦୁଇ ହାତର ଦଶ ଗୋଟି ଅଙ୍ଗୁଠ; ଦୁଇ Dasa āṅgut̄hi ଗୋଡ଼ର ଦଶ ଗୋଟି ଅଙ୍ଗୁଠ—The ten ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଠ fingers of both hands or toes of (ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଠ—ଅନ୍ୟରୂପ)

both legs.

[ଦ୍ୱ—ହାତର ଆଙ୍ଗୁଠର କର୍ମ—

ବୁଢ଼ା ଆଙ୍ଗୁଠ (ସ. ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠା)—Thumb.

ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଠ (ସ. ଉତ୍ତରମାଣୀ)—Index; fore finger.

ମଧ୍ୟ ଆଙ୍ଗୁଠ (ସ. ମଧ୍ୟମାଣୀ)—Middle finger.

ତାର ଆଙ୍ଗୁଠ (ସ. ଅଳାମିକା)—Ring finger.

କାଳ ଆଙ୍ଗୁଠ (ସ. କଳଷ୍ଟା)—Little finger].

ଦଶ ଆଙ୍ଗୁଠ ପାଟିରେ ପୂର୍ବ(ରେ)ଇବା—ଦେ. କ୍ରି—(ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅଛି Dasa āṅgut̄hi pāṭire pūr̄ś(re)ibh ଲେଭ-ପ୍ରସ୍ତୁ ହେବା— To be very avaricious.

ଦଶ ଉତ୍ତା(ର)ର—ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଦଶୋତ୍ତର)—ଯେଉଁ ପତି ହୁଅଥାର Daśa uta(tta)ra ପରେ ଦଶ ସ୍ଵର୍ଗ୍ୟ ଥାଏ (ସଥା ଦଶଭୁତରବଣକ୍ଷେ; ଦସୋତ୍ତର ଦଶଭୁତର ଦୁଇଶ)—(a certain hundred) Prefixed to the number ten.

ଦଶକ—ସ. ବିଶ—(ଦଶ+ପରିମାଣାର୍ଥୀ. କ)—୧ । ଦଶର ଶୁଣିତକ Daśaka ଏ ଦଶ ସ୍ଥାମୟ (ହୁଅଥାର); ଏକାଧିକ ଅକ୍ଷର ଦଶକ ମୁଣ୍ଡର ବାମ ଅତ୍ତକୁ ଗଣିଲେ ଦୁଇ ସ୍ଥାମୟ (ଅକ୍ଷ) —

1. At the tenth place; multiple of ten.

, 1 ଦଶ ମୁଣ୍ଡର—2. Tenfold.

ବି—୧ ଦଶ ବର୍ଷ; ଦଶକ—1. A decade.

, 1 ଦଶ ସ୍ଵର୍ଗ୍ୟର ସମାଦାର—3. A unit of ten.

ଦେ. ବି—ପରିଚାର ୧୦ ସ୍ଵର୍ଗ୍ୟର ଧାତ୍ର ବା ଖନୀ— Multiplication table relating to ten.

ଦଶ କଣ୍ଠ—ସ. ବି (ଦଶ+କଣ୍ଠ; ବନ୍ଦୁଗ୍ରୀହୀ)—ରାବଣ— Daśa kāñṭha The ten-headed demon, Rābāṇa. (ଦଶକନ୍ଧ; ଦଶଗ୍ରୀବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶକତ—ଚେତେ. ବି (ଶା. ଦସ୍ତଖତ)—ସ୍ଵର୍ଗର—Signature.

Daśakat

ଦସତଥ; ଦସତତ (ଦଶଖତ, ଦସତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶ କଥା—ଦେ. ବି—ଏଣୁ ତେଣୁ ବନ୍ଧୁତ ପ୍ରକାର କଥା ବା ବିଷୟ— Daśakathā Various matters.

ଦଶକଥା; ଦସତରହକୀକାରୀ

ଦଶ କନ୍ଧ—ଦେ. ବି (ସ. ଦଶକନ୍ଧ)—ରାବଣ— Daśa kandha Rābāṇa; the ten-headed demon.

ଦଶ କନ୍ଧର—ସ. ବି (ଦଶ+କନ୍ଧର=ଗ୍ରୀବା; ବନ୍ଦୁଗ୍ରୀହୀ)—ରାବଣ— Daśa kandhara Rābāṇa; the ten-headed demon.

ଦବେବ କଶବନ୍ଧର ଅନ୍ତର ଅନ୍ତର ବାଲ

ଅନ୍ତର କରିବ ଦୂର ଯେ । ଉତ୍ସେନ୍ଦ୍ରତ, ଦେଵେଶବନନ୍ଦା ।

ଦଶ କର୍ମ—ସ. ବି (ଦଶ+କର୍ମ; କର୍ମଧା)—ଆୟିଦ୍ବ୍ରାତା, କ୍ଷତ୍ରିୟ ଓ Dasa karma ବୈଶଦ)ମାନଙ୍କର ଗର୍ଭଧାନ ଅତି ଅବଶ୍ୟକତାବ୍ୟ

ଦଶ ଗୋଟି ସ୍ଵାର—The ten prescribed rituals required to be performed by the 3 superior castes amongst the Hindus before entering the world; the ten prescribed rites or sacraments of a Hindu boy.

[ଦ୍ୱ—୧୦ ସ୍ଵାର ସଥା—ଗର୍ଭଧାନ, ସବନ ବା ପୁସ୍ତକ, ସୀମନ୍ତୋକ୍ତ୍ୟନ, ଜାତକରଣ ବା କର୍ମବେଧ, ଉପମୟନ, ସମାବନ୍ଧନ ବା ବିବାହ; ବନ୍ଧୁମାନ ଭାରତୀୟ ଆୟିବଶଧରମାନେ ଏ ସ୍ଵାରମାନ ସଥା- କର୍ମଶ୍ଵର କାଳ ଓ କ୍ରମରେ ଗୋଟିଗୋଟି କରି ନ କର ବ୍ରତ ବେଳେ କଳନାଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଏକା ହୃଦୟକେ ଦୁଇ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ ହୁଏ ନାଥ ଗୋଟି ସାକ କର୍ମ ସମାଧା କରି ବିଧରମା କରୁ ଅଛନ୍ତି ।]

ଦଶ କାଳ—ଦେ. ବିଶ—ଅତି ଦୂର—

Daśa kāla Too old; nearing the grave.

ସ୍ତରୀୟ ଦେବ ଦଶକନ ଯେ ଦୂର

ଏମାକେ ପୁରେ ନ ବରନ୍ତ ଉପ୍ରୋତ୍ଥ । ବସନାଥ, ବଦ୍ରବନାୟନ ।

ଦଶକୁମାର ଚରିତ—ସ. ବି (ଦଶକୁମାର+ଚରିତ; ଦ୍ୱାଷ୍ଟା ଚରିତ)—

Daśakumāra charita ଦଶ୍ତୀକ ଚରିତ ସ୍ଵର୍ଗ ଉପନ୍ୟାସ, ସହିରେ ଦଶଗୋଟି ସାଜ୍ଜୁଷ୍ଟକ ଚରିତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇ—

ଅଛି—Title of a Sanscrit fiction by Dandi relating the adventures of ten princes.

ଦଶକେ ରେଣ୍ଟ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଗାତରେ ପକାଇ ଖେଳିବା Daśake chōṭa ବାଟ (କର୍ତ୍ତବୀ) ଖେଳର ଦଶମ ଅଦ୍ୟାତ (ନନ୍ଦେ)—The tenth stroke in cowry-play.

ଦଶ କିମ୍ବୁ—ଦେ. ବି—ମୃତ୍ୱର ଦଶ ଦିନ ଯାକ ଯେଉଁ ଭିକ୍ଷୁ ଦେହକ

Daśa kriyā କିମ୍ବୁ ବା ଶୁଦ୍ଧିଶାବ୍ଦି ମୃତ୍ୱକିର୍ତ୍ତ ଅସ୍ତାର ସଦଗ୍ରନ୍ଥକମ୍ ନମିତ୍ର ସମ୍ମଦନ କରସାଏ—The funeral

rites performed by a man's heir during the ten days of his death.

ଦଶ ଖପରା—ଦେ. ବି—୧। ମୃତ୍ୱର ୧୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦଶକିମ୍ବୁ ଧରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦଶକୁଠରେ

ଯେଉଁ ଖପରା ବା ତେଲୁଆରେ ଅକ୍ଷ ବନ୍ଧ ମୃତ୍ୱ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତ୍କୁ ପିଣ୍ଡ ଦିବ—1. Bits of earthen pot in which rice etc is boiled to offer Pinda (oblation cakes) at the bank of a tank to the Preta (or unreleased soul or spirit) of the deceased daily for 10 days of the funerals.

୨। ମୁହଁର ଦଶାକ ଦିନ କିମ୍ବା ଧରିବା ଲେକ ସେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଦିଅ ଓ ଗୁଡ଼ ଏକତ୍ର ଗରମ କର ତହିଁରେ ଗୁରୁଳକୁ ଘଜ ପୋଡ଼ିଲା ପରି କର ଗାଥୋଇବା ସମୟରେ ପାଣିରେ ଭାଷାଇ ଦେଇ ଖଣ୍ଡି ଏ କାଠ-ପାଳିଆରେ ବାଡ଼େଇ ଦିଏ ଓ ସେହି ସମୟରେ ନିଜେ ଶଣିରେ ରୁଡ଼ି ମାରେ; ଦଗ୍ଧାଣ୍ଡି—**2.** An earthen pot in which rice, ghee and molasses are fried to burning and which is made to float on water and then struck with a stick on the tenth day of the funerals.

ଦଶତ୍ତିମ୍ବ—ଦେ. ବି.—ଦଶାକ କରି—Funeral rites performed during the 10 days of a personary death.

ଦଶ ଶୀର—ସ. ବି—ସତ୍ତ୍ଵର ଅନୁସାରେ ଦଶଟ ଜୀବଙ୍କ ଦୂଧ (ସଥା—
Daśakshīra ଗାରିର, ମେଘାର, ଖେଳିର, ମଇଁଶିର,
ଗୋଢ଼ିର, ନାଶାର, ହାତୁଣୀର, ଦରଣୀର ଓ
ଶଧର)—Milk from ten species of animals prescribed in the Hindu medical book Suśruta.

ଦଶ ଗାତ୍ର—ସ. ବି—ସାରର ଦଶଟ ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ—

Daśagātra 1. The ten chief limbs of the body.
’ । ମୁହଁର ଦଶ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିଯିବା ପ୍ରେତ କରି
(ହି. ଶକସାଗର)—2. The funeral rites performed during the 10 days of a person's death.

ଦଶଗ୍ରାମୀ—ସ. ବି. (ଦଶଗ୍ରାମ + ରକ)—ଦଶ ଗ୍ରାମର ଅଧିକାରୀ;
Daśagrāmī ଗ୍ରାମର ପରିବାର କୟାନ୍ତି ୧୦ଟ ଗ୍ରାମର ଶାସକ—
ଦଶଗ୍ରାମପତି } ଅନ୍ୟରୂପ The holder or proprietor of
ଦଶପ } ଦଶ କରୁଣାରୁପ ten villages.

ଦଶଗ୍ରାମିବ—ସ. ବି. (ଦଶ + ଗ୍ରାମ; ବନ୍ଦୁଗ୍ରୀହି)—ଦଶକଣ୍ଠ (ଦେଖ)

Daśagrība Daśakanṭha (See)

ଦଶଘର—ଗ୍ରା. ବି. (ସ. ଦଶଘର)—୧। ଆର୍ଦ୍ରିନ ଶୁକ୍ଳ ଦଶମୀ—
Dasaghara 1. The tenth day of the bright fort-

ଦଶହରା night of the month of Āświna.

ଦଶଘର } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—୧ ଦିନ ଦୁର୍ଗା ପ୍ରତିମାକୁ ବିସର୍ଜିତ
ଦଶଘର } କରାଯାଏ ।]

’ । ଜ୍ୟେଷ୍ଠ ମାସର ଶୁକ୍ଳ ଦଶମୀ—2. The tenth day of the bright fortnight of the month of Jyeshṭha.

[ଦ୍ର—୧ ଦିନ ଗଜାଦେଶାଳୀ ଜବଦବସ; ଏବୁ ଗଜାସ୍ତାନ ଯୋଗ ପ୍ରଶ୍ନ ।]

ଦଶଚନ୍ଦ୍ରମା—ଦେ. ବି (ସ. ଦର୍ଶ + ଚନ୍ଦ୍ରମା) —୧। ଦର୍ଶ (ଅମାବାସ୍ୟା) ର
Daśachandramā ଚନ୍ଦ୍ର—1. The moon of the new-moon day.

’ । (ସ. ଦଶ + ଚନ୍ଦ୍ରମା) ଦଶରୋଷ ଚନ୍ଦ୍ର—

2. Ten moons.

’ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ଦୂର ଦସ୍ତରେ ଦଶ ନଞ୍ଚ ଥିବାରୁ) ନଜନ୍ତି—

3. Scar caused by the nails

ଦେହ ଦେହ ଶିଖ ମଧ୍ୟ

ଦଶ ଚନ୍ଦ୍ରମା କଲେ ରହେ—ରୂପତ. ଗେମଟାମ୍ବର ।

ଦଶ ଜଣ—ଦେ. ବି—୧। ବନ୍ଦୁଶାଖ୍ୟକ ବା ଅନୁଦିଷ୍ଟ ସଙ୍ଖ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି—

Daśa janya 1. Many or an indefinite number of persons.

ଦୃଶ୍ୟାଦମିଆ (ସଥା—ମୋ ଘରକୁ ତ ଦଶ ଜଣ ଅସୁଅଛନ୍ତି, କିଏ
(ଦଶଲେକ—ଅବ୍ୟରୂପ) ମୋ ଧନ ରେତ କର କେଇଛି ବୋଲି ମୁକ୍ତାକୁ ଧରିବି ?)

’ । ଦଶଟ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Ten persons.

ଦଶଶା—ଶ୍ରୀ. ବି—ଦଶ ଅଣା—

Daśashā Ten annas.

ଦଶାନା [ଦ୍ର—ଭୁଲନା କର—ଆଠଣା = ଆଠ ଅଣା; ପାଞ୍ଚଶା

ଦଶାନା = ପାଞ୍ଚ ଅଣା; ସାତଶା = ସାତ ଅଣା । ପୁନକାର ଭୁଲନା

କର—ତିନଶା = ତିନି ଅଣା; ଶୁଭଶା = ଶୁଭ ଅଣା ।]

ଦଶତ—ଶ୍ରୀ. ବୈଦେ. (ପା. ଦହସ୍ତ୍ର)—୧। ହେଣ—

Daśata 1. Trouble.

ଦହସଂ, 1. ଯନ୍ତ୍ରଣା—2. Pain.

ଦହସତ ୩। ଉପ୍ତ—3. Fear.

ଦଥଶତ } ଅନ୍ୟରୂପ (ସଥା—ଶରରେ ଏକୁହା ଯିବାକୁ ମତେ ଦଶତ
ଦଥଶତ } ଅନ୍ୟରୂପ ହୁଏ ବା ଦଶତ ଲାଗେ ।)

ଦଶତ—ଶ୍ରୀ. ବି. (ଦଶ ଶୁଣିତ ଦଶ; ନିପାତନ)—ଶତ; ଶତ—

Daśati A hundred.

ଦଶ ତୁଠେ—ଦେ. ବି—୧। ନଦ୍ୟାଦିର ଯେଉଁ ତୋଠରେ ଦଶ ଦିନ

Daśa tuṭha ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରେତୋଦେଶ୍ୟରେ ଦଶ କିମ୍ବା

ଦଶାସ୍ତାଟି କର୍ମାଣ୍ଡି—1. The bank of a river or

ଦଶତୋଠ } ଅନ୍ୟରୂପ tank where a man offers oblation

ଦଶଘାଟ } ଅନ୍ୟରୂପ cakes to a deceased ancestor
during the 10 days of his death
in performing his funerals.

’ । ଦଶାକ ଦିନ ଦଶ ତୁଠେରେ କରିଯିବା କିମ୍ବା ଓ କିମ୍ବା

କର୍ତ୍ତା ଏବୁ ଶ୍ରାବି ଓ ବାନ୍ଧବମାନଙ୍କର ଶୌରପୃଷ୍ଠକ
ସନାଦ ଶୁଣି କିମ୍ବା—2. The funeral rites

performed on the 10th day of death by
the heir and the sacrament acts includ-
ing shaving and bath undergone by
the relatives of a deceased person.

ଦଶବୁଟିଆ—ଦେ. ବି—୧। (ଗାଳବିଶେଷ) କିମ୍ବା ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ରାହ୍ମଣ, ଯେଉଁ

Daśabuṭhiā ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦଶ ତୋଠରେ ପୋରେହୁତ କରେ—

ଦଶତୋଠିଆ } ଅନ୍ୟରୂପ 1. (an abusive epithet) An

ଦଶଘାଟିଆ } ଅନ୍ୟରୂପ inferior class of Brāhmaṇas
who officiates at funerals.

୧। ଦଶ ରୂତରେ ପିନାମିବା ଲୁଗା—

2. The cloth, worn at the Dasatuttha.

ଦେ. ବିଶ.—ଆଜି ନିକୁଷ୍ଟ ଓ ଶୈତ (କରିଥିଲୁଗା) —

Very inferior and small (cloth).

[ଦ୍ୱ—ସାଧାରଣତଃ ଦଶ ରୂତରେ ଉପସ୍ଥିତ ଜ୍ଞାତ ଓ ବନ୍ଧୁ ମାନଙ୍କୁ ହୁଏ ପରେ ଯେଉଁ ନାଥ ଲୁଗା ପିନାମାକୁ ଦିଆଯାଏ ତାହା ଅଛି ଶୈତ ହୋଇଥାଏ ।]

ଦଶ ଦଶ—ସ. ବି. (ଦଶ + ଦଶ; କର୍ମଧା)—

Dasa dasa—୧। ମନ୍ୟ ଜୀବନର ଦଶ ଅବସ୍ଥା—

1. Ten stages of a human life.

[ଦ୍ୱ—ଦଶ ଅବସ୍ଥା, ଯଥା—ଗର୍ଭଦାସ, ଜନ୍ମ, ବାଲ, କୌମାର, ଘୋଷଣ, ଯୌବନ, ସ୍ଵାକ୍ଷର୍ଯ୍ୟ, ଜୀବନ, ପ୍ରାଣରୋଧ ଓ ପ୍ରାଣକାଶ ।]

୨। କାମାଭୂର ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶ ଗୋଟି ଅବସ୍ଥା—

2. The ten stages which an unrequited lover experiences.

[ଦ୍ୱ—ଦଶ ଅବସ୍ଥା, ଯଥା—ଅଭିଳାଷ, ଚିନ୍ତା, ସ୍ମୃତି, ଗୁଣ କଥନ, ଭୁକ୍ତେଶ, ପ୍ରଲାପ, ଭୁବନ, ବ୍ୟାଧ, ଜଡ଼ତା ଓ ମୁର ।]

୩। ଭକ୍ତର ଦଶ ଗୋଟି ଅବସ୍ଥା—3. The ten stages passed by a devotee.

[ଦ୍ୱ—ଦଶ ଅବସ୍ଥା, ଯଥା—ଶବଣ, ଜାଗ୍ରିନ, ସୁରଣ, ଅର୍ଦ୍ଧନା, ବନ୍ଧନା, ପଦସେବନ, ଦାସ୍ୟ, ଘୋଷ୍ୟ, ତିବେଦନ, ପ୍ରିଯଭବ ।]

ଦଶ ଦାନ—ସ. ବି—୧। ଦେବିତରଣୀ ଦାନ; ମନୁଷ୍ୟର ମୁମ୍ର୍ଷ ଅବସ୍ଥାରେ
Dasadana କରିଯିବା ଦଶବିଧ ଦ୍ୱାରର ଦାନ—

1. The gift or present of ten specified articles offered by a man at his last stage of expiring.

[ଦ୍ୱ—ମନ୍ୟ ପରେ ମନୁଷ୍ୟରୁ ପ୍ରେତୁଷକୁ ବେଳୁକ କରିଥିବ ତ୍ରୁପ୍ତବେତିରଣୀ ନିଷାକୁ ପାର ହେବାକୁ ପଡ଼େ ବୋଲି ହିନ୍ଦୁମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ସେହି ନିଷାକୁ ନିରସଦରେ ଉତ୍ତରିଷ୍ଟ ହୋଇ ପାରିବା ବିଶ୍ୱାସରେ ମନୁଷ୍ୟ ମରିବା ପୂର୍ବରୁ ତ୍ରାଣକୁ ଦଶ ଗୋଟି ଦାନ କରେ । ଯଥା—ଗୋରୁ, ତୁମି, ସୁନା, ବଞ୍ଚି, ଲୁହା ବା ଶାଳଗୁମଣିଲା, ତମା ବା ଅନ୍ଧ, ରଣ୍ଟି, ସବ, ଜଳପାତ୍ର, ଦେଖଣା ।]

୨। ପଣାର ଦଶ ସଂଖ୍ୟକ ଦାନ—2. The throw of the dice resulting in the turning up of ten points.

ପଣାରେ ସେ ଦଶ ଦାନ

ଫେରେ ସେ ପଡ଼ି ଜାର । ପାଠୀ. ନଳ ରେତ ।

ଦଶ ଦିକ—ସ. ବି—ଭକ୍ତର, ଦମ୍ପତ୍ତି, ପୁରୁଷ, ପଣ୍ଡିତ, ଅଗ୍ନି, ବାୟୁ, ରିଶାକ, Dasa dik କୌରତ, ଭର୍ତ୍ତୁ ଓ ଅଧ୍ୟ ଏହି ଦଶଟି ଦିଗ—

The 8 points of the compass and the

points above and below a man; the ten directions.

ଦଶ ଦିକ୍ପାଳ—ସ. ବି—ଦିକ୍ପାଳ (ଦେଖ)

Dasa dikpala Dikpala (See)

ଦଶ ଦିଗ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦଶ + ଦିକ)—୧। ଦଶ ଦିକ (ଦେଖ)

Dasa diga 1. Dasa dik (See)

ଦଶଦିକ ଦେଖ—ସ. ସବୁ ଦିଗମାନ—

ଦଶଦିବ୍ରା 2. All the conceivable points or (ଦଶ ଦିଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) directions.

ଦଶଦିଗ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିବା—ଦେ. ବି—ବିଳକ୍ଷେତ୍ରବ୍ୟକ୍ତିପୂର୍ବ ହେବା—

Dasadiga andhara disibā Being puzzled;

ଦଶଦିକ ଅନ୍ଧକାର ଦେଖ୍ୟ ଯାଓଯା bewilderment.

(ଦଶଦିଗ ଶୁଦ୍ଧ ଦେଖା ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶ ଦ୍ୱାର—ସ. ବି—ଶଶରଷ୍ଟ୍ର ୧୦ ଗୋଟି ଛିଦ୍ର—(ଯଥା,—ଦୁଇ

Daśadwāra କାନ, ଦୁଇ ନାକ, ଦୁଇ ଅଶ୍ଵ, ଏକ ମୁଖ, ଏକ ରୂପ, ଏକ ଲିଙ୍ଗ, ଏକ ବ୍ୟକ୍ତିରକ୍ତ)—

The 10 outlets of the human body.

ଦଶଧା—ସ. ଅ. (ଦଶ + ପ୍ରକାଶର୍ଥୀ. ଧା)—୧। ଦଶ ପ୍ରକାରେ—

Daśadhā 1. In ten ways; ten sorts of.

୨। ଦଶଶୁଣ—2. Ten fold.

୩। ଦଶ ଥର—3. Ten times.

ଦଶନ—ସ. ବି. (ଦନ୍ତ ଧାରୁ = କାମୁଦିବା + କରଣ. ଅନ)—

Daśana ୧। ଦନ୍ତ; ଦାନ—1.. Tooth.

, ୨। ପକ୍ଷତର ଅଗ୍ରଭାଗ—2. The peak or summit of a mountain.

୩। ବର୍ଣ୍ଣ; କବର; ସାଙ୍ଗ—

3. Armour; coat of a mail.

୪। (+ ଭାବ. ଅନ)—ଦଶନ; କାନ୍ଦା—2. Biting.

୫। ପଳ ପରମାଣ—5. Weight of one Pala.

ଦଶନପତ୍ର—ସ. ବି. (ଦଶୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦଶନ + ପତ୍ର)—୫୦—

Daśana patra Lips.

(ଦଶନକ୍ଷତର—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗର ଚାପ ପାତ ଖେତ ଖେତ

ସୁରକ ଦଶନ ପଦ । ଅନ୍ଧବୁନ୍ଦ. ରସକଞ୍ଚୋଳ ।

ଦଶନ ବସନ—ସ. ବି. (ଦଶନ + ବସ ଧାରୁ = ଅତ୍ମାଦନ କରିବା +

Daśana basana ଅନ)—ଶ୍ରେ—Lips.

ପ୍ରତିର ଗ୍ୟାସ ରସନ ପ୍ରକଳତ ନାଶ—ବସନ ପ୍ରତି ଦଶନ କୃତ ଦଶନ ।

ରକ୍ତ. ପ୍ରେମସଂଧାନଧି ।

ଦଶନ ବାସ—ସ. ବି (ଦଶନ + ବାସ ଧାରୁ + କରଣ. ଅ)—୫୦—

Daśana bāsa Lips.

ଦଶନ ବାଜ—ସ. ବି (ବନ୍ଧୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦଶନ + ବାଜ)—ତାଳମ୍—

Pomegranate.

ଦଶ ନାଡ଼ୀ—ଦେ. ବି—ଶଶରଷ୍ଟ୍ରରେ ଥିବା ଦଶତଥ୍ୟକ ନାଡ଼ୀ—

Daśa nāḍī The ten blood-vessels said to run in the human body.

ଗସୁପ ସ୍ତ୍ରୀ କାଢିବୁ ତଣ ଜାତୀ ହେବୁ ।
ଦଶ ଜାତୀ ମଧ୍ୟେ ତନ ଅଳଚ ଗରିବୁ ।
ଇଥିଲା ପଞ୍ଚାଂଳା ଦେଖୁଣ୍ଡା ଏହି ତନ ।
ଏବେ ସେ କହୁବା । ଦଶ ଜାତୀ ରେତ ସେଇ ।
କରୁଥିରେ ଗାନ୍ଧାରୀ—ପଞ୍ଜମେ ଦେଖୁଣ୍ଡା ।
ପଞ୍ଜେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଶବିଲ ସପ୍ରମେ କହୁବା ।
ଆଠ ହୋଇ ଅଳମ୍ବ୍ରା କହୁ ଗେ ନବମ ।
ଶଙ୍କାର ଅଳୁପେ ହୋଇଛି ଦଶମ ।

ଗ୍ରାମ. ଦେଖୁଣ୍ଡାରୀ

ଦଶକାମୀ ହତ୍ୟାକୀ—ଦେ. ବି—ଦଶ ଉପାଧ୍ୟାକ୍ଷ୍ମୀ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀମାନଙ୍କର
Dasanāmī samnyāsī ସଙ୍କୁଦାୟ; ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ତଳେ ନୋଟ୍ (ଦେଖୁ)
ଦଶନାମୀସଂଶ୍ଲୀଷୀ A sect of ascetics endowed
ଦଶନାମୀସଂଶ୍ଲୀଷୀ with ten titles; notes under
Sannyāsī (See).

[ଦ୍ୱ—୧୦ ନାମ ଯଥା—୧ ଖର୍ତ୍ତ, ୨ ଅଶ୍ଵମ, ୩ ବନ,
୪ ଅରଣ୍ୟ, ୫ ଗିରି, ୬ ପବତ, ୭ ସାଗର, ୮ ସରସତୀ, ୯
ଶ୍ରବତୀ, ୧୦ ପୁରୀ । ଉଗବାନ ଶକ୍ତିଶର୍ମୀ ସ୍ଵପ୍ନକୃତ ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ
ସ୍ଵପ୍ନଦାୟକୁ ପୃଷ୍ଠାକୁରୁପେ ଦଶ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରି ଏମାନଙ୍କ
ପାଇଁ ଭାଗରେ ଭାଗରେ ଭାଗରେ ଭାଗରେ ଭାଗରେ ଭାଗରେ
ମଠ, ଯୋଗୀ ମଠ, ଶୃଙ୍ଗେଶ ମଠ, ଶାରଦୀ ମଠ) ସ୍ଥାପନ କରି
ଥିଲେ ଏବ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମଠରେ ଦେବ, ଅଶ୍ଵମ୍ଭୁତ ଏବ ମଠ ସେବକ
ବ୍ରହ୍ମରୂପ ନିୟମକୁ କରିଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମରୂପମାନେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁ
ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ଓ ଗୁରୁ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଯଥା—ସବୁପ, ପ୍ରକାଶ,
ତେଜନ୍ୟ ଓ ନନ୍ଦ । ବ୍ରହ୍ମରୂପମାନଙ୍କର କଞ୍ଚିବ୍ୟ ଅଶ୍ରମଯେବା,
ଦେବସେବା, ଅତିଥିସେବା, ମଠର ଧନ ସରଣିର ଓ ଭାଗର ଏବ
ସ୍ଵର୍ଗ ମଠର ନିଷ୍ଠିତ ବେଦଧାତ୍ । (ଦୁର୍ଗାନାଥ ଘୋଷ ବିଭୁତିଭୂଷଣଙ୍କ
ସ୍ଥାମୀ ରମାନନ୍ଦ ।)]

ଦଶମୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ଦବନ୍ଧୁଙ୍କ)—ଦନ୍ତସ୍ତ୍ରୀ;
Dasani ଦନ୍ତବିଶ୍ଵା—Toothed (female); with
(ଦଶମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) tooth (female).

ବୁନ୍ଦୁଦରଦଶମ ମନହାସି
ମଧୁର ମର ତିକ୍ତବ୍ସୀ—ଶାନ୍ତିକୁଷ୍ଟ. ଜଗମୋହନ ।

ଦଶନି—ଦେ. ବି (ସ. ଦଶାନୀ)—୧ । ଦଶ ବର୍ଷ—
Dasandhi 1. Ten years.
ଦସନି ୨ । ଦଶ ବର୍ଷକାଳର ସମ୍ପତ୍ତି ବା ସମାହାର—
ଦସ୍ତ୍ରୀଥ 2. A decade.

ଦଶ ପଚିଶ—ଦେ. ବି—୧ । ଅଠପଚିଶ ଖେଳ; ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ଏକପ୍ରକାର
Dasapachisa କରୁଥି ଖେଳ; କଷିପାଶ ଖେଳ—
(ଦଶପଚିଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. A kind of game with
ଦଶପଚିଶ �cowries played by women

[ଦ୍ୱ—ଏହି ଖେଳରେ ଚ ଜଣ ଖେଳାଳୀ, ୨ କଢ଼ା କହୁଥିବୁ
ମୁଦ୍ରା କରି ଭୁଲିରେ ପକଇ ଖେଳନ୍ତି । ଏକ କଢ଼ା କହୁଥି ତତ୍ତ୍ଵ
ହୋଇ ପଢ଼ିଲେ ୧୦ ଓ ପାଞ୍ଚକଢ଼ା ତତ୍ତ୍ଵ ହୋଇ ପଢ଼ିଲେ ୨୫
ଶରୀଯାଏ । ଏହି ୧୦ ଓ ୨୫ କୁ ନେଇ ଏ ଖେଳର ଏପରି
ନାମ କରଣ ହୋଇଛି ।]

ଦଶପଚିଶ ଦେ. ବିଶ—(ବନ୍ଦୁ ଅର୍ଥକାପକ ହୁଣ୍ଡୋବାତକ ସହଚର) —
ଦଶତାତ୍ରୀ ପତିଶ ମଧ୍ୟରେ ଅନିଶ୍ଚିତ ହୁଣ୍ଡୋକ—
Of indefinite number between 10 and 25.

[ଦ୍ୱ—ଟିକ୍ ହୁଣ୍ଡୋ ନିଷ୍ଠା କରି ନ ପାରିଲେ ଅନାଜ ଦ୍ଵାରା
ଲୋକେ ଏହିପରି ବାକିଥ ବିବହାର କରିଆନ୍ତି । ଯଥା—ସେ
ସ୍ଥାନରେ ଦଶ ପତିଶ ଜଣ ଲୋକ ଥିଲେ—ଅର୍ଥାତ୍ ୧୦ରୁ ଅଧିକ
ଓ ୨୫ରୁ ନୂହି ଏପରି ଲୋକ ଥିଲେ । ଏହିପରି ‘ଦଶ ବାର’ ‘ଦଶ ପନ୍ଧର’ ‘ଦଶ କୋଡ଼ିଏ’ ‘ଦଶ ତରଣି’ ଇତ୍ୟାଦି
ଶବ୍ଦର ବିବହାର ଅଛି ।]

ଦଶପାଲ(ଲା)—ଦେ. ବି—ଓଡ଼ିଶାର ଏକ ଗଢ଼ିତାତର ନାମ—
Dasapala(la) The name of a Feudatory State in
Orissa.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ପ୍ରଥମେ ‘ବୌଦ୍ଧ’ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ଗୋଟିଏ କରି
ରାଜ୍ୟ ଥିଲେ । ବୌଦ୍ଧର ଜଣେ ରାଜ୍ୟପୁଣ୍ୟ ୫୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଏହି
ରାଜ୍ୟକୁ ସ୍ଥତ୍ତ ଶାସନ କରିଥିଲେ । ଦଶପାଲ ରାଜବିଶ ‘ରଙ୍ଗ’
ଉପାଧ୍ୟାସୀ—କୃପାପିନ୍ଦ୍ର ଇତ୍ତାପାତ୍ର ।]

ଦଶପାରମିତାଧର—ସ. ବି—ବୁଦ୍ଧଦେବ (ହ. ଶଦସାଗର)—
Dasaparamitadhadhara A name of the Buddha
(ଦଶବଳ, ଦଶତୁମିତି, ଦଶତୁମିତି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶପିଣ୍ଡ—ଦେ. ବି—ମୃତ୍ୟୁର ୧୦ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଦିନ ଦଶକୁଠିରେ
Daśa pindā ପ୍ରେତ ଉଦେଶ୍ୟରେ ଦିଆଯିବା ପିଣ୍ଡ—
The ten rice cakes offered daily by
the heir of the deceased to the spirit
of the deceased while performing
the funeral rites during the ten days
following the death.

ଦଶ ବଦନ—ସ. ବି (ଦଶ + ବଦନ; ବଦୁଗୁହୀ; ଯାହାର ଦଶଟି ମୃଣି
Daśabadana ଅଛି)—ରାବଣ—Rābana, the
demon with ten heads.

ଦଶବଳ—ସ. ବି [ଦଶ (ବୁଦ୍ଧ, କ୍ଷାନ୍ତି, ବାର୍ଣ୍ଣୀଦି)+ବଳ ଯାହାକର;
Daśabala ବଦୁଗୁହୀ—The Buddha.

ଦଶ ବାଜୀ—ସ. ବି (ଦଶ + ବାଜୀ=ଅର୍ଥ, ଯାହା ରଥରେ; ବଦୁଗୁହୀ)—
Daśabājī ଚନ୍ଦ୍ର—The Moon-god.

ଦଶବାର୍ଣ୍ଣିକ—ସ. ବିଶ (ଦଶବର୍ଷ+ଇକ)—୧ । ଦଶ ବର୍ଷରେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ—
Daśabarṇika 1. Achievable in ten years.

, । ଦଶ ବର୍ଷ ଅନ୍ତରରେ ଦିନବା; ଦଶଥାଲୀ—
2. Happening or taking place once
in a decade.

ଦଶ ବାହୁ—ସ. ବି (ବଦୁଗୁହୀ; ଦଶ + ବାହୁ)—ମହାଦେବ; ଶିବ (ହ. ଶଦସାଗର)
Daśabāhu Siba.

ଦଶବିଧ—ସ. ବି (ଦଶ + ବିଧ; ବଦୁଗୁହୀ)—ଦଶ ପ୍ରକାର—
Daśabidha Ten sorts or kinds.

ସ. ବିଶ (ସମାଧାର; ବଦୁଗୁହୀ)—ଦଶପ୍ରକାର—
Of ten sorts or kinds.

ଦଶମି—ପ୍ରାତେ. (ସାକ୍ଷର) ୭.—ବିବାହର ୧୦ମ ଦିନରେ
Dasabisa ଜୋଇଁର ଶଶୁରଦୟରକୁ ହିବା—The going of
the bridegroom to the bride's house in
the 10th day after marriage.

[ଦ୍ୱ—ତା ପୂର୍ବଦିନ ପାହାନ୍ତିଆରୁ (୫ ମଙ୍ଗଳ ଦିନ ପାହାନ୍ତିଆରୁ)
କନ୍ୟାକୁ ବରଦୟ ଅନ୍ୟର ଦୃଷ୍ଟି ଅଗୋଚରରେ ବାପ
ଦୟରକୁ ପଠାଇ ଦିଆଯାଏ । ମତାନ୍ତରେ ୮ ମଙ୍ଗଳ ଦିନ ବର
ଦୟର ଦେହ ଲୋକ କନ୍ୟାକୁ ଦେଖିବା ବିହିତ ନୁହେଁ ବୋଲି
ଦିଲାସ ଥିଲା ।

ଜୋଇଁକୁ କାଂସିରେ ଶଶୁରଦୟରେ ନୁଆ ଗୁଡ଼ ଖାଇବାକୁ
ଦିଆଯାଏ ।]

ଦଶଭଗାରିଆ(କଥା)—ଦେ. ବିଶ.—ଭାଇ ଭାଗାରିଆ (କଥା) (ଦେଖେ)

Dasabhagārīā (kathā) Bhāsibhagārīā (kathā)
ଦଶଭାଗାରିଆ (See)

ଦଶଭୁଜା—ସ. ଶ୍ରୀ (ଦଶ+ଭୁଜ ଧାରୁ, ଶ୍ରୀ. ଆ; ବହୁବୃଦ୍ଧି) —

Dasabhuja ଦୁର୍ଗାଦେଵୀ (ଏହାଙ୍କର ୧୦ ଟି ହାତ ଥିବାରୁ)—
Goddess Durga (represented as
having ten hands with one head.)

ଦଶମ—ସ. ବିଶ. (ଦଶ+ପୂରଣାର୍ଥୀ. ମ୍ର)—ଦଶ ସଂଖ୍ୟାର ପୂରକ —

Dasama Tenth.

ଦଶମ ଦେ. ଭ. —ଭାଗବତର ଦଶମସ୍ତକ —The tenth book

of the Bhāgabata (Purāṇa).

ଦଶମ ଅବତାର—ସ. ବି.—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ୧୦ ମ ବା ଶେଷ ଅବତାର;

Dasama abatāra କଳୀ ଅବତାର; ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର କଳିପୁରୁଷ

ଶେଷ ଅବତାର —The last or tenth incarnation

of Bishnu (represented by a
rider on a steed holding a drawn
sword to purge the world of the evil
doers in the course of the current

'Kali' age.

[ଦ୍ୱ—ଉତ୍ତର ଥେ—କଳିପୁରୁଷରେ ପାଗର ମାତ୍ର ଖୁବ ବେଶୀ
ଦେଲେ ଭଗବାନ୍ ଘୋଡ଼ାରେ ରତ୍ନ ହାତରେ ଖଣ୍ଡା ଧର ପୁଞ୍ଚିଶରେ
ଅବଜ୍ଞାନୀୟ ହୋଇ ଦୁଷ୍ଟ ସହାର କର ପୁଞ୍ଚିଶରେ ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା
କରିବେ । ଏ ଅବତାର ଅକ୍ଷୟାବ ପୁଞ୍ଚିଶକୁ ଥାରି ନାହାନ୍ତି । ଆମ
ଦେଖରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଦିଲାସ ଯେ, 'ମାଳିକା'ର ତାକ
ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଏହି କଳକୀ ଅବତାର ଶାନ୍ତି ଉପର୍ଦ୍ଧିତ ହୋଇ ଦୁଷ୍ଟ
ସହାର କରିବେ ।]

ଦଶମତଳି—ଦେ. ଭ. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦଶମୋଳି)—ରବଣ—

Dasamaulli Rābāṇa, the demon with ten heads.

ସେ ରେ ଦେଖି ଦଶମତଳି ରବଣ । ବୃଷତ୍ତର ମହାଭାରତ. ୮୮ ।

ଦଶମ ଗ୍ରହ—ସ. ବି. (ବ୍ୟାଗୋତ୍ତ୍ଵ) —ନବତ୍ରତା ଦୁଷ୍ଟ ଦେଲେ ଯେପରି

Dasama graha ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ପାତା ଦିଅନ୍ତି ସେହିପରି ପାତା

ଦେବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦଶମ ଗ୍ରହରୁପେ କଳିତ—

One who gives much troubles.

ଜାମାତା ଦଶମୋ ଗ୍ରହଃ । ରହୁତ—ତତ ।

ଦଶମଥା—ଦେ. ଭ. (ସ. ଦଶମସ୍ତକ) —ରବଣ; ଦଶମିର —

Dasamathā Rābāḍā; the demon with ten heads.

କୁଆ କର ତମନ୍ତା ତାଙ୍କ ବଥ ରକ୍ତ ରହ ହେବ ।

ଉପେକ୍ଷତଃ ରେବେଶ୍ୱରଜଳାସ ।

ଦଶମ ଦଶା—ସ. ଭ.—ମୁଖ ପୂର୍ବର ଶେଷ ଅବସ୍ଥା; ମରଣାପଦ ଅବସ୍ଥା—

Daśama dasṭā ପ୍ରାଣକୁ ଅବସ୍ଥା; ମରଣ ଅବସ୍ଥା—Last

extremity before death; dying condition.

ଦଶମ ମରଥକରେ ଯେତେ ମରଥକରେ କର ତଥାନ ଦଶମ ଯେତ ।

ଉପେକ୍ଷତଃ ରେବେଶ୍ୱରଜଳାସ ।

[ଦ୍ୱ—ଦଶ ଦଶା ଯଥା—

ଦୃଢ଼ମନଃସଙ୍କଳନୋହାଗରଃ କୃଶତା ରତ୍ତଃ ।

ପ୍ରତ୍ୟାଗୋତ୍ତ୍ଵଦସମ୍ମୋହଃ ମରଣାଶ ଦଶା ଦଶା ।]

ଦଶମ ନ୍ୟାୟ—ସ. ଭ.—ନ୍ୟାୟପୁରୋଷ—

Daśama nyāya Name of an analogical argument.

[ଦ୍ୱ—ଦଶ ଜଣ ଲୋକ ଏକ ସଙ୍ଗେ ଦିଦେଶ ଯାଉଥିଲେ ।

ବାହରେ ଗୋଟିଏ ନଈ ପାର ହୋଇ ପଞ୍ଚାକୟାକ ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି କି

କିଏ ହଜିଛି ଏହା ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ସେମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗଣନା କରି

ବସିଲେ । ପ୍ରଥମ ଗଣନାକାରୀ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗଣିଲା ବିକ୍ରୁ ଅପଣାକୁ

ଭୁଲରେ ନ ଗଣି ଦେଖିଲ ସେ ନଥ ଜଣ ହେଉଛନ୍ତି; ତହୁଁ ସମସ୍ତେ

ପଶୁର କଲେ ଆଉ ଜଣେ କିଏ ହଜିଛି ? ତହୁଁ ଦ୍ୱିତୀୟ ଗଣନାକାରୀ

ସେହିପରି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗଣିଲା ଏବଂ ଅପଣାକୁ ଶୁଭିଗଲ,

ସେ ଦେଖିଲ ସେ ନଥ ଜଣ ହେଉଛନ୍ତି । ଏହିପରି ପ୍ରତ୍ୟେକେ

ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗଣିଲା, ମାତ୍ର ନିଜକୁ ଭୁଲରେ ଶୁଭିଯାନ୍ତି । ଏବୁ ତ

ଦଶ ଜଣ କିଦେଶ କରି ବାହାରଥିଲେ; ନଈ ପାର ହୋଇ ଗଣିଲା ବେଳକୁ ନଥ ଜଣ ହେଉଛନ୍ତି; ଆଉ ଜଣେ କିଏ ହଜିଲ ଏହି

ସମସ୍ତାରେ ପଢି ଦଶ ଜଣୟାକ ଅଛି ବ୍ୟସ କେତୁହାନ୍ତି, ଏପରି

ସମସ୍ତରେ ଜଣେ ଜ୍ଞାନ ଅସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ ବ୍ୟକ୍ତି ସେଠାରେ ଉପସ୍ଥିତ

ହୋଇ ସେମାନଙ୍କର ଭୁଲିଲେକ ଗଣନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦରଶ ଦେବରୁ ସେମାନେ ଅଗସ୍ତ୍ୟ ହେଲେ । ବିଦ୍ୟା ପରମେଶ୍ୱର ସବୁଠାରେ କରିବିଲ; ମୁଖ ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କ ବିଷ୍ଣୁ ତ ହୁଏ; ବିନ୍ଦୁ ଜ୍ଞାନ ଅସ୍ତ୍ରଦର୍ଶୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବେଦାନ୍ତ, ବାକ୍ୟ ଉପଦେଶ ଦ୍ୱାରା ବିଦ୍ୟାକୁ ଦେଖୁଥିଲା ।

(equivalent English idiom) To 'reckon without one's host, like a person omitting to reckon one's-self while counting to find out the number of persons present].

ଦଶ ମହାବିଦ୍ୟା—ସ. ଭ.—ତତୋତ୍ତ୍ଵ ମହାଶକ୍ତି ବା ଦୁର୍ଗାଙ୍କର

Daśa mahāvidyā ଦଶମିତା ମୁଣ୍ଡି—The Goddess Durgā

in her ten manifestation as described

in the Tantras (ତତ୍ତ୍ଵ) .

[ଦ୍ୱ—ଦଶମିତା ମୁଣ୍ଡି, ଯଥା—କାଳୀ, ତାର, ଶୋଭଣୀ,

ଭୁବନେଶ୍ୱର, ରେତିଲୀ, କୁନ୍ଦମସ୍ତା, ଧୃମାବତୀ, ବଗଳା, ମାତଙ୍ଗୀ ଓ

କମଳା ବା ଶଜ୍ଜାଜେଶ୍ୱର ।]

ଦଶମିଃ—ସ. ଭ. (ଦଶମ + ଅଂଶ; କର୍ମିଧା)—

Daśamimśa ଦଶ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ—One tenth.

ଦଶ ମାସ ଦଶ ଦିନ—ଦେ. କି—ଶାସ୍ତ୍ର ମତରେ ବୁଝାର ଜନ୍ମ ହେବା
 Daśa māsa daśa dina ପୂର୍ବରୁ ମାତୃଗର୍ଭରେ ରହିବାର ସମୟ—
 ଦଶମାସ ଦଶଦିନ Ten months and ten days said
 to be the time during which a child
 lives in the mother's womb after
 conception.

[ଦ୍ଵାରା ପଳକଟିଛି ଏହା ନଥ୍ ମାସଠାରୁ ଏଗାର ମାସ ପରୀକ୍ଷା
ସମୟ ।]

ଦଶ ମାସ ଦରି ଦିନ ଗର୍ଭରେ ଧାରଣ
କରି ମାତ୍ର ସୁଅଳ୍ପ କେତେ ଯେ କଷଣ । ଗୋବନ୍ଧ ଉଥ, କହିବା ।

ଦଶମାସୀ—ଦେ.	ବିଶ—ଯେ ମାତ୍ର ଗର୍ଭରେ ଗର୍ଭବାସର କିନ୍ତୁ ସମୟ
Daśamāśīā	ବହୁ ସୁଖେ ଜୀବ କର ଜନ୍ମ ପ୍ରଦତ୍ତ କରିଥାଏ—
ଦଶମେସେ	One who is born after passing the
ଦଶମାସା	full limited time in the mother's womb.

[ଦ୍ୱା—ସାଧାରଣତଃ ଦେଖାଯାଏ ସେ ସେହି ଶିଶୁ ୧୦ ମାସ
ପୂର୍ବକୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଗର୍ଭବାସର ଅନ୍ତର୍ମ ବା ନବମ ମାସରେ ଜନ୍ମ
ହୋଇଥାଏ, ସେ ଦୁଇଲ ଓ କିର୍ତ୍ତିଆ ହୁଏ । ଏଥିପାଇଁ ଲେବେ
ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବ୍ୟଙ୍ଗ କରି ଏହାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଥାଅନ୍ତି । ଯଥା—
ଭୁମେ ଦଶ ମାସିଆ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲ, ଆମେ କଥଣ ତୁ
ମାସିଆ ହୋଇ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲୁ କି ? ଅର୍ଥାତ୍ ଭୁମ ଅପେକ୍ଷା ଆମର
ବଢ଼ି ବଳ, ଶକ୍ତି ବା ଅଧିକାର ତୁମା ନହେ ।]

ଦଶମିକ—ସ. ବ. (ଦଶମ + ଇକ) (ଗଣିତ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦ) —
 Daśamika (ଗଣିତ) ଅଞ୍ଚଣ ରାଶିର ଦଶାଂଶର ଏକାଂଶ —
 ଦଶମିକ (Arithmetic) Decimal.

ଦସବାଁ, ଦସାଳା [ଦୁ—ଏହାର ପିଛ, ସଖ୍ୟା ପୂର୍ବଚୁ ଗୋଟିଏ
କିନ୍ତୁ ଯଥା—କୁ ଅଥାର ପୂର୍ଣ୍ଣ କୁ ଏକର ଦଶ ଭାଗରୁ
କିନ ଭାଗ ।]

ଦଶମିକ ଭଗ୍ନାଂଶ—୧. ଚ—ଯେଉଁ ଭଗ୍ନାଂଶ ଦଶମିକ ରହିଥିର ପରିବୃତ୍ତକ--

ଶାମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଅ. (ଦଶମ + ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୮. ୧୩; ଯେ ଦଶମ
Dasamî ଦଶାରେ ଉପଗତ ହୋଇଥାଏ)—ସେଇଁ ବୁଦ୍ଧ
୫୦ ବର୍ଷ ଅଛିକମ କରିଥାଏ; ଅଛି ବୃଦ୍ଧି—
Very old: decrepit.

ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦଶମ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଇ)—୧ । ତିଥୁବିଶେଷ; ତନ୍ଦୁର
ଦଶମ କଳାର ହ୍ରାସବୃକ୍ଷିଜନିତ ଦିନ—

The 10th day of the Lunar fortnight.

୧. ଜାବନର ଅନ୍ତ୍ୟବିଷ୍ଣୁ—

2. Extreme old age; the verge of death
(*extremum aetatis*) 3. Death

[୧] ମରଣାଦସ୍ତ୍ରୀ (ହୃ. ଶିଖାରାର) — ୧. ପଞ୍ଚମୀ ।
 [୨] ଦଶମିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କିମ୍ବଲିଖୁତ ଦଶମି ଦ୍ୱିତୀୟାନଙ୍କରେ
 ହୁନ୍ମାନଙ୍କର ପଦ୍ମ ହୁଏ । ସଥା— ୧ । ସମ୍ବରଦଶମି—ଘୌଷ ମାସ
 ଶୁକ୍ଳ ଦଶମି (ଶାମୟ ଦଶମି; ସୂର୍ଯ୍ୟପୂଜା) (ଯେବେ ଏ ଦଶମି
 ଗରୁବର ଦିନ ପଡ଼େ ତେବେ ତାହା ସୁଦଶାବୁଦ୍ଧ ହୁଏ ।)

୨ । ପଶୁ ଦଶମୀ—ପାଲୁନ ଶୁକ୍ଳ ଦଶମୀ (ଦୋଳଯାଦାର ଅରମ୍ଭ ଦିନ; ଗାଢ଼ିଷ୍ଟୁଡ଼ା) ୩ । ଅରିକି ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦଶମୀ ବା ଦଶହରା ବା ବିଜୟ ଦଶମୀ । ୪—ବାହୁଡ଼ା-ଦଶମୀ, ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦଶମୀ । (ଏ ଦିନ ଗ୍ରା ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁ ରଥରେ ଶୁଣ୍ଡର ଘରୁ ବଢ଼ ଦେଉଳକୁ ଫେରନ୍ତି ।) ୫—କେୟଷ୍ଟ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଦଶମୀ ବା ଶିଦ୍ଧନ ସମ୍ମାନ (ଏ ତିନ ସମ୍ମାନାଙ୍କ । । ।)

ଦଶମୀ କଣ୍ଠ - ୩. ୩-ସତ

Daśamī dasā	Death.
ଦଶମୀଗତ—ସୁ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଦଶମୀ=ଅନ୍ୟାବସ୍ଥା + ଗତ = ପ୍ରାପ୍ତ; Daśamigata ,ସ୍ତ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଅଛି ବୃଦ୍ଧ—Very old; (a (ଦଶମୀଗତ—ସ୍ତ୍ରୀ) person) having one foot on the (ଦଶମୀସ୍ତ୍ରୀ—ଅନ୍ୟାବସ୍ଥା) grave.	

ଦଶମୁକୁଟୀ — ଦେ.ର. (ପଦ୍ଧ) (ସ. ଦଶ + ମୁକୁଟ; ବହୁବୀହି) — ସବଣୀ
Daśamukha **Rābāna;** the ten headed demon.
 ଲଜ୍ଜାରେ ଯାଏ ଥାଏ ହାତ ଦଶମୁକୁଟ ଦେଖିବା ଯେ—

ଦଶମୁଖ - ସ୍ତ. ର. ପୁ. (ଦଶ + ମୁଖ; ବନ୍ଧୁବୀରୁ)—ଶବ୍ଦାଳ୍ପିକୀୟ —
Dasamukha The ten headed demon; Rabana.

ଦଶମୁଣ୍ଡ—ସ୍ରୀ. କୃ. ପୁ. (ଦଶ + ମୁଣ୍ଡ; ବହୁଗ୍ରୀହ)—ରାବଣ—
D̄isamunda The ten headed demon; Rābana.
 । ଦଶମର୍ତ୍ତା; ଦଶମୁଣ୍ଡ; ଦଶଶିର୍ଷ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶମୂଳ— ୩—ଛର, କାଣ ଓ ଶାସନାଶକ ପାତନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ
Daśamūla ଅମୁଷେଦୋକୁ ଦଶ ଗୋଟି ଗତର ମୂଳ—Ten
roots used for decoction as antidote
against ever, cough and asthma.

[ଦ୍ଵୀ—ଦଶମୁକ ଯଥା—ବେଳ, ଗମ୍ଭୀର, ପଣ୍ଡଗାଁ, ଅଗବଥୁ,
ପାଟେଳୀ, ଶାକପଣ୍ଡୀ, କୃଷ୍ଣପଣ୍ଡୀ, ବୃଦ୍ଧଙ୍କ (ଲଟାବେଂକୋଳ),
ଅଛୁବାନ୍ତି ଓ ଗୋଖୁରା । ଗର୍ଭଶା ସନ୍ତାନ୍ତିରେ ଦଶ ଜଣ ଲୋକ ଏହି
ଦଶଟି ମୂଳକୁ ପୃଥକ୍ରୂପେ ସତ୍ରହ କର ଆଣି ରଖିଲେ ତଢ଼ୁରା
ତଶେଷ ଫଳ ହୁଏ ବୋଲି ଜନପ୍ରକାଦ ଥାବା ।]

ଦଶମୂଳ ପାଚନ—ସ. ର— ଦଶମୂଳକୁ ପାଣିରେ ସିଖାଇ ଛାଇ କଷାଯିବା
Daśamūla pāchana ପାଚନ—A decoction prepared
 out of ten roots of Daśamūla.

ଦଶମୁଳ—ସ. ଉ. (ସମାହାର ଦ୍ଵିତୀୟ; ଦଶ + ମୂଳ + Q)—
 Daśamūli ଦଶମୁଳ (ଦେଖ)—Daśamūla (See)

ଦଶରଥ—ସ. ଭ. (ଦଶବିଗରୁ ରଥ ଯାଇଥିଲ ଯାହାର; ବଢ଼ିଗୀଛି)—
Daśaratha ଅଯୋଧ୍ୟାର ସୂର୍ଯ୍ୟକଣୀୟ ରାଜା; ସମରକ, ପିତା—
(ଦଶସ୍ୟକନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Name of a king of Ajodhya
(୰ାଜ୍ୟ); father of king Rāmachandra.

[ଦ୍ୱାରା ଦେବତାମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସୁକ୍ଷମ କରି ଥନେକ ଥର ଅଧ୍ୟରମାନଙ୍କ ପରସ୍ପର କରିଥିଲେ ।]

ଦେ. ବ—କକ୍ରା—A crab.

ଦଶରଥ ନନ୍ଦନ—ସ. ଚ. (ପୃଷ୍ଠା ୧୮; ଦଶରଥ + ନନ୍ଦନ) — ଦଶରଥ;
Daśaratha nandana ଶା ରମନ୍ଦନ,—A name of

ଦଶରଥ ତନୟ } ଅଳ୍ପରୂପ Rāmachandra.

ଦଶରଥ ସୁତ } ଅଳ୍ପରୂପ [ତ୍ରୁ—ଦଶରଥ ଶକ ପରେ ପୁରୀ
କାଳକ ଶକ ସୁତ୍ର ହେଲେ ଏହା ଶା ରମନ୍ଦନକୁ ବୁଝାଏ—ହ.
ଶବସାଗର ।]

ଦଶରଥ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟର) ବ—ଆଖିନ ମାସ—

Daśarā The month of Āświna.

ଦେ. ବ—ଦଶରଥ (ଦେଖ)

Daśaghara (See)

ଦଶରଥ ମସରା—ଦେ. ତଣ. (ବୀଜ; ନାୟି) —କୌଣସି ବାକ୍ୟ
Daśarā masarā ଅଶୁଦ୍ଧ ପଦବିନ୍ୟାସ କରି ଅର୍ଥାତ୍ ପୁଥକ୍

ପୁଥକ ଶବସାଗରକୁ ପୁଥକ ପୁଥକ ନ କରି ଲେଖିବା
ଯୋଗୁ ତହିଁର ଅବୋଧତା—Writing words or
sentences without proper punctuation.

[ତ୍ରୁ—ଜଣେ ଅନ୍ୟ ଜଣକ କିକଟକୁ ପଡ଼ ଲେଖିଲେ ‘ଦଶରଥ
ମସରା’ ପଠାଇବ । ପଡ଼ ପାଇବା ବ୍ୟକ୍ତି ଏହା ବୁଝି ପାଇଲେ ନାହିଁ,
ଲେଖକ ଯଦି, ‘ଦଶ-ରମ ସରା’ ଅର୍ଥାତ୍ ଦଶଗୋଟି ରମସରା ବୋଲି
ଶବସାଗରକୁ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରି ପୁଥକ ପୁଥକ ଲେଖୁଥାନ୍ତେ କେବେ
ପଢ଼ଗୁରୁତା ତହିଁର ଅର୍ଥ ବୁଝି ପାଇବାରେ ବିଛି ଗୋଲମାଳ ହୋଇ
ନଥାନ୍ତା । ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ଲେଖକ ଶବସାଗର କର
ନ ଲେଖେ, ତାହାପ୍ରତି ‘ଦଶରଥ ମସରା କର ଲେଖିଛି’ ବୋଲି
ବୋଲିଯାଏ ।]

ଦଶରୂପକ—ସ. ଚ. (ଦଶ + ରୂପକ; ବନ୍ଦୁବୀହା) —ନାଟକାଦର ଲକ୍ଷଣ-
Daśarūpaka ପ୍ରତିପାଦକ ଅଳକାର ପ୍ରତ୍ୱବିଶେଷ—

A dramatic work having one of the
10 prescribed forms.

[ତ୍ରୁ—ଦଶଗୋଟି ରୂପକ; ଯଥା—ନାଟକ, ପ୍ରକରଣ, ଭାବ,
ବ୍ୟାଯୋଗ, ସମବକାର, ଉତ୍ସ, ଉତ୍ସମୁଗ, ଅଙ୍କ, ବାହ୍ୟ ଓ
ପ୍ରଦେଶ ।]

ଦଶଲୋକରେ ବସିବା—ଦେ. କି—ଭଦ୍ର ସମାଜରେ ବା ପ୍ରକବେଶୀ-

Daśalokare basibā ମାନୁ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେ ବୋଲି ଗଣନ୍ତି
ଦଶଜନେର ମଧ୍ୟେ ଏକଜନ ହେବା—To be counted as
ଦ୍ୟାମାଦମୀର୍ମାର୍କ ବୀଚମେ ବୀଚମ୍ବା a person (of some impor-
ଦଶରେ ବସିବା tancy in the
ଦଶଲୋକ ରତରେ ବସିବା ଅଳ୍ପରୂପ society) to move
ଦଶ ପାଥରେ ବସିବା in high society.
ଦଶଲୋକରେ ବଞ୍ଚିରୁଠା କରିବା (ଯଥା—ରୂପେ ତ
ଦଶଲୋକରେ ବସିବା ଲୋକ; ତୁମକୁ ବା ବିଏ ରୂପ ବିଜେଇବ)

ଦଶଶର—ଦେ. ବ—୧। ଜନ୍ମ, (ଏଥରେ ସାଧାରଣତଃ ଦଶଗୋଟି
Daśasira ଶିର ଥାଏ ବୋଲି)—

ଦ୍ୟାମିର 1. Luffa Scutangnla (fruit).

, 2. (ସ. ଦଶଶରଃ) ରବାନ୍ତ (ଦଶମୁଣ୍ଡବିଶ୍ଵ ବୋଲି)—
2. Rabana.

୩. । ଶଶରର ପ୍ରଥାନ ଦଶଗୋଟି ଶିର ବା ଲାଢା—

3. The 10 veins of the body.

(ଯଥା—କଥା କହିଲାବେଳକୁ ବୁଢ଼ାର ଦଶଶିର ଦୁଇ ହୋଇ
ଯାଇଛି ।)

ଦଶ ପଞ୍ଚାବ—ସ. ଚ—ଦଶକର୍ମ (ଦେଖ)

Daśa saṃskāra

Daśakarma (See)

ଦଶ ସତ୍ୟ—ସ. ଚ—ଦଶଦଜାର ସତ୍ୟ; ଏକ ଅୟୁତ—

Daśa sabasra

The number ten thousand.

ଦଶ—ଦଶ ଦକ୍ଷାର ସଂଖ୍ୟକ—

Numbering ten thousand.

ଦଶସାଲ—ଦେ. ତଣ. (ସ. ଦଶ + ପା. ସାଲ = ବର୍ଷ)—

Daśasāla

1. ଦଶବର୍ଷ ବ୍ୟାପୀ—2. Extending over a

ଦଶସାଲିଆ } ଅଳ୍ପରୂପ period of ten years.

ଦଶସାଲିଆ } ଅଳ୍ପରୂପ 1. ଦଶବର୍ଷ ଅଳ୍ପରୂପ ଥରେ ଥରେ ବଢ଼ିବା—

ଦଶସାଲା; ଦଶସନା 2. Taking place at intervals of 10

ଦଶବର୍ଷ, ଦଶସାଲା years.

3. ଦଶବର୍ଷ ମିଥିଦ ପାଇଁ କରିଯିବା—

3. Having a term of ten years.

4. ଦଶବର୍ଷ ବୟସ—4. Aged ten years.

ଦଶସାଲ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ—ଦେ. ବ—୧। ୧୦ ବର୍ଷ ମିଥିଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ

Daśasāla bandobasta କରିଯିବା ତୁରାଜନ୍ମ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ—

ଦଶସାଲା ବନୋବତ୍ତ୍ଵ

1. Decennial settlement of

ଦଶସାଲା ବନୋବତ୍ତ୍ଵ land revenue; temporary

settlement of revenue for a period of
ten years.

, 1. ଭାରତର ଗର୍ଭର ଲକ୍ଷ୍ମୀ କଣ୍ଠିର୍ଣ୍ଣାଲ୍ସକ୍ତ ଅମଳରେ ୧୦

ବର୍ଷ ମିଥିଦପାଇଁ କରିଯିବା ବଜାଦେଶର ତୁରାଜନ୍ମ

ବନୋବତ୍ତ୍ଵ—2. Decennial settlement of

land-revenue made with the zemindars

of the province of Bengal by the British

Government during the reign of Lord

Cornwallis, Governor General of India.

[ତ୍ରୁ—ଏହି ତୁରାଜନ୍ମ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରଥମ ମିଥିଦ ଗତ ଦେବା

ପରେ ବଜାଦେଶରେ ତିରସ୍ତାୟୀ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ (Permanent

settlement) ହେଲା; କିନ୍ତୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅଳ୍ପଯାଏ ଏହି

ଦଶସାଲ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ ଚାହୁଅଛି ଏବଂ ସରକାର ଦୟାକର ୧୦ ବର୍ଷ

ଅଳ୍ପରୂପ ରେ ଏହା ନ କର ୨୦୧୫୮୦୦ ବର୍ଷ ଅଳ୍ପରୂପ ଥରେ ଥରେ

ଲେଖାଏଁ ଓଡ଼ିଶାର ତୁରାଜନ୍ମ ବନୋବତ୍ତ୍ଵ କରି ଓଡ଼ିଶାବାସୀଙ୍କ
ସମ୍ମାନ ଅଛନ୍ତି ।]

ଦଶହର—ସ. ଚ—ଦଶତିଥ ପାପ + ତୁ ଧାରୁ—ହରଣ କରିବା

Daśaharā + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ; ଶ୍ରୀ. ଆ)—ଜେଣ୍ଟ୍ର ଶୁନ୍ନା ଦଶମୀ—

The 10th day of the bright fortnight
of the month of Jyeshṭha.

[ତ୍ରୁ—ଏ ଦିନ ଗରାଙ୍କ ଜନ୍ମଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ଗରା ପୁତ୍ରଜାରେ

ଅବତରଣ କରିଥିଲେ । ଏ ଦିନ ଗରାଙ୍କ ବିଶେଷ ପାପନାଶକ ।

ଏ ଦିନ ଗଞ୍ଜାପୂଜା ଓ ମରୀଯାନ କଲେ କିମ୍ବଳିଷ୍ଠ ଟଙ୍କା ପାପ ନାଶ ଯାଏ, ଯଥା—୧ । ସିଦ୍ଧ କ ସ୍ତିକପାପ—ପରଦାର ଗମନ, ଅବନ୍ତ ପରଦୁବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ ବା ଗେର ଓ ହିଂସା । ୨ । ଚତୁର୍ବିଷ ବାଚନକ ପାପ—ନିଷ୍ଠ ର ବାଚନ ବା ପାରୁଷି; ମିଥ୍ୟ ବା ଅନୁତ, କୁରତା ବା ପେଣୁନ୍ୟ, ଅସମ୍ଭବ ପ୍ରକାପ ବା ଏଣୁ ତେଣୁ ବର୍ଣ୍ଣନା । ୩ । ସିଦ୍ଧ ମାନସିକ ପାପ—ପରଦୁବ୍ୟ ପ୍ରତିଶେଷ ବା ଲୋଭ, ପରର ଅନିଷ୍ଟତା ଓ ମିଥ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅଭିନବେଶ ବା ଚିନ୍ମା ।]

ଦେ. ବି—ଆସିନ ଶୁଣ ଦଶମୀ; ବିଜ୍ଞାପନମୀ—

The tenth day of the bright fort-night
of Aświna.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବର ଶେଷ ଦିନ ଏବଂ ଏ ଦିନ ମହା-
ସମାପ୍ନେହରେ ମୃଣଣୀ ଦୂର୍ଗ ପ୍ରତିମାକୁ ଜଳରେ ବିସ୍ତରନ କରୁଯାଏ ।]

ଦଶହର ଶରତ—ଦେ. ବି—୧ । ଦଶହର ବା ଦିଜ୍ଞାପନମୀ ଉତ୍ସବ
Dasaharā kharacha ଉପଳମେ ପ୍ରଭୁ ବା ଶୁଦ୍ଧକର୍ତ୍ତାକୁ
ପୂଜାର ଥରଚ ଭୁତ୍ୟାଦି ବା ପରଦାରର ଘୁଷ କନ୍ୟାଦି
ଦସହରାଦାସମ୍ବାଦ ଯାତ୍ରାଖରତ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପାର-
ତୋଷିକ ବା ବକ୍ତ୍ଵା ସ ପାଥ୍ୟ—୧. Perquisite or
tips given to servants and children of
the family on the Bijaya Dasami day
festival.

୨ । ପରଦାରରେ ଦଶହର ଉତ୍ସବ ପାଲନ ଉପଳମେରେ
କରୁଯିବା ବ୍ୟସ—୨. The expenses incurred
for conducting the Dasaharā festival in
the family.

ଦଶହର ପାରଣା—ଦେ. ବି—ଦଶହର ଶରତ ୧ (ଦେଖ)

Daśaharā pāunā Daśaharā kharacha 1 (See)

(ଦଶହର ବକ୍ତ୍ଵା, ଦଶହର ଯାତ୍ରାଖରତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶହାତ୍ମି—ଦେ. ବି—ବାଇତ ହାତ୍ତି; ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶାହ ଦିନ

Daśahātāmī ସେଉଁ ହାତ୍ତିରେ ଅନ୍ତ ପାକ ହୁଏ ଓ ସାହା ଉତ୍ସବର
ବରତରେ ଗ୍ରମ ମୃଣରେ ବିମା କୌଣସି ପଢ଼ିବ କିର୍ଣ୍ଣନ
ସ୍ଥାନରେ ଖୋପଡ଼ା ଯାଏ—The earthen pots
in which food is cooked on the 10th
day of the funerals and which are
thrown away on the same night.

[ଦ୍ୱ—ନବମ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହା ହେଉଥିବା ପାକରେ ମୃତ
ବ୍ୟକ୍ତିର ଜ୍ଞାତ ଓ ଗୋତ୍ରର ଲୋକମାନଙ୍କ ରହ ଅନ୍ୟ କେହି
ଜୀଅନ୍ତ ନାହିଁ ଓ ଦଶାହ ପାକରେ ନିମନ୍ତି ବନ୍ଦମାନେ, ଯେଉଁ
ମାନେ କି ଦଶାହ ଶୁଦ୍ଧ ଦିନ ଦଶତୋଠରେ ଶୌର ଓ ସ୍ଥାନାଦି
କରନ୍ତି ସେମାନେହି ଆସନ୍ତ; ଏତଭିନ୍ନ ଶୁଦ୍ଧ ଉପଳମେ ଆଗତ
ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବନ୍ଦୁବାନ୍ଦକ ସେହି ପାକରେ ଅନ୍ତ ହେଲାନଙ୍କ କରନ୍ତି ନାହିଁ,
ଶୁଦ୍ଧପରର ନବମ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂର ପ୍ରକାର ହାତ୍ତିରେ ରହା ଯାଏ
ଓ ସେଉଁମାନେ ହବିଷ୍ୟ ବେମାନଙ୍କର ହାତ୍ତି ପ୍ରତିବ ଦ୍ୟନ୍ତ
ଦୋର ନୂଆ ହାତ୍ତି କରୁଯାଏ । ସେଉଁ ହାତ୍ତିରେ ପିତା ଶୁତ (କିନ୍ତୁ)

ରହା ସାଏ ଓ ଯେଉଁ ହାତ୍ତିରେ ଦଶାହଦିନ ରହିଲାଏ ସେ
ହାତ୍ତିମାନଙ୍କ ଦଶାହିଯା ଧରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଦଶାହ ଦିନ ଶୁତ ଅଧ
ପରେ କିର୍ଣ୍ଣନରେ ନେଇ ଗାମ ମୃଣରେ ପିତା ଦେଇ ଆସନ୍ତ ।]

ଦଶା—ସ୍ଵ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—(ଦନ୍ସ ଧାରୁ—କାମୁଡ଼ିବା+ରବ. ଅ; ସ୍ତ୍ରୀ ଆ)

Dasāt̄ ୧ । ଅବସ୍ଥା—I. State; condition; predicament; circumstances.

୨ । (+କର୍ମ- ଅ) - ଲୁଗାର ଦଶା; ବସ ପ୍ରାନ୍ତ—

2. The hem or end of a cloth.

୩ । ଏପର ବଜା ବା ଶଳିତା—

3. Wick of a lamp

୪ । ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବନର ଅବସ୍ଥା—4. Condition or
circumstance of a man's life.

Dasā dasā (See)

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଶାସ୍ତ୍ରରୁକ, କାମକ ଓ ଚକ୍ରକ, ଏପର ୩ ପ୍ରକାର ।
'ଦଶଦଶା' ତଳେ କୋଟ ଦେଖ ।]

* । (ପଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ) ପ୍ରତିମାନେ ମନୁଷ୍ୟର ଜୀବଦତ୍ତାର
ରହ ରହ କାଳରେ ରହ ରହ ସ୍ଥାନରେ ଅବସ୍ଥା
କରିବା ଯୋଗୁଁ ମନୁଷ୍ୟର ସେଉଁ ଅବସ୍ଥା ପାଠାନ୍ତ;
ପ୍ରତିଦଶା—୫. (Astrology) The plight or
condition of a man due to different
aspects of, the planets considered as
affecting the fortunes of a man during
the successive periods of his life.

[ଦ୍ୱ—ପଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ ମତରେ ଦଶା ଗଣକ କରିବା
ସଞ୍ଚରକରେ ମନୁଷ୍ୟର ଆସୁ ବିଶ୍ଵାରିତଶତ (୧୦୦ବର୍ଷ) ବା ଶତ-
ମଞ୍ଚୋତ୍ସବ (୧୦୮ ବରସ) ଧରୁଯାଏ, ଏହାକୁ ଯଥାକ୍ଷମେ
ବିଶ୍ଵାରିତ ପ୍ରକାର ବିଶ୍ଵାରିତ ଦଶା ବୋଲିଯାଏ । ବିଶ୍ଵାରିତ
ଗଣନାକ୍ଷମେ ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦଶା ୭ ବର୍ଷ, ତନ୍ତ୍ରଙ୍କ ଦଶା ୧୦ ବର୍ଷ,
ମଙ୍ଗଳ ୨, ରହୁ ୧୮, ବୃଦ୍ଧତା ୧୨, ଶନି ୧୫, ରୂପ ୧୨, କେତୁ
୨ ଓ ଶୁକ୍ର ଦଶା ୧୦ ବର୍ଷ ଭୋଗ ହୁଏ (ହୁ. ଶକସାଗର)
ଭୁଲକ ଦେଶରେ ପ୍ରତିବଳ କେବଳ ଦଶା ଅନୁସାରେ ମନୁଷ୍ୟର
ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରମାୟ ୧୦୦ ବର୍ଷ ଧରୁଯାଏ । ଏହାକୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଦକ୍ଷର
'ମହାଦଶା' ବୋଲିଯାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶ୍ରଦ୍ଧା ମହାଦଶା ମଧ୍ୟରେ
ସୁଣି ନବପ୍ରଦକ୍ଷର ଅନୁଦିଶ୍ୟ ଗଣାଯାଏ ଓ ଅନୁଦିଶ୍ୟ କାଳ ମଧ୍ୟରେ
ସୁଣି ନବପ୍ରଦକ୍ଷର ପ୍ରତିବନ୍ଦୁ ଦଶା ଗଣାଯାଏ । କୃତିକା ନଷ୍ଟତାରୁ
ଆରମ୍ଭ କର ୨୨ ଜନ୍ମବିନ୍ଦୁ ରହି, ତନ୍ତ୍ର, ମଙ୍ଗଳ, ରହୁ, ବୃଦ୍ଧତା,
ଶନି, ରୂପ, କେତୁ ଓ ଶୁକ୍ର ଏହି ନବପ୍ରଦକ୍ଷର ତଳେ ତଥି ଥାତ୍ରରେ
ଲେଖୁ ଜନ୍ମକାଳରେ ଯେଉଁ ନଷ୍ଟତ ଭୋଗ ସେହି ନଷ୍ଟତର ଅଳ୍ପ
ସେଉଁ ଶ୍ରଦ୍ଧ ତଳେ ଲେଖା ହେଉଥିବ, ଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜନ୍ମକାଳରେ
ସେହି ଦଶା ଭୋଗ ହେଉଥିଛ ବୋଲି ସ୍ଥିର କରିବ—
ଅନ୍ତରହ ପଞ୍ଜିକା ।]

ଦେ. କ—୧। କପାଳଦଶ; ଦେବଦୁର୍ବୀଳ; ଦୂର୍ଦ୍ଵଶ; ଦୂରବସ୍ତା;
ଦଶା ଦୂରତ୍ୱ—୧. One's evil stars; evil days;
ଦଶା ମିଶ୍ରଣ—misfortune; wretched condition
, ୨। ଦୃଶ୍ୟକଳତ ଭାବାବେଶ; ଦିଅ ଉତ୍ସା ହେବା; ଦିଅ
ଲାଗିବା; ଧର୍ମୀନ୍ଦ୍ରାଦ—୨. Religious ecstasy.
୩। (ସ. ଦଶାଦ) ମୁତାହତାରୁ ୧୦ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ କୃତ୍ୟ କିମ୍ବା;
ଦଶକିମ୍ବା—୩. Funeral rites done during
the ten days after a person's death.

ସେ ମନେ କରିବୁ ସିନା ଦଶ କିମ୍ବା କର—ପାତାମର ଦୃଷ୍ଟିତସ୍ତ୍ରୀଣ ।

୪। ଅଦୃତ୍ୱ; ଭାଗ୍ୟ—୪. Fortune; luck.

୫। (ସ. ଦଶ) ଦଶଲ; ଦଶ ଶ୍ରୀମତ୍ତ୍ଵ ତାସ—

5. (in card play) The card having 10
points on it.

ଦଶା, ଦଶ, ଦଶକିମ୍ବା) ୨। (ସ. ଦଶାଦ) ମୁତ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଦଶକିମ୍ବା, ଦଶାଦର } ଅନ୍ୟରୂପ ପ୍ରେତ ଭ୍ରଦେଶରେ ଦଶମ ଦିନ
ଦଶକିମ୍ବାଦର } କର୍ମିବା ଅନ୍ତର୍ମୁଖାନମାନ—

6. The funeral rites performed on the
10th day of a person's death.

୭। ମୁତାହର ଦଶମ ଦିବସ—

7. The tenth day of the funerals.

ପ୍ରାଦେ (ୟାଜପ୍ତୁର) କି—ଶୁଧକାରଣଭାତ (ଦେଖ) —

Sudhakarana bhāta (See).

ଦଶାରଶ—ଦେ. କ (ସ. ଦଶାରଶ)—ରାବଣ—

Dasāraisa : The ten-headed demon, Rābāna
କଥା ବହୁ କୌଣ୍ଡଳୀତିଷ
କାନ୍ତ ମାତ୍ରବାନ୍ତ ଦଶାରଶ । ଦର୍ଶନାଥ, ବହୁବିମାୟୀ ।

ଦଶାଂଶ—ସ. କ (ଦଶ + ଅଂଶ)—ଦଶମିକ; ଦଶ ଭାଗରୁ ଏକ ଭାଗ—

Dasāṁśa : One tenth.

(ଦଶାଂଶିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶାକର୍ଷ—ସ. କ (ଦଶା+ଆ+କୃଷ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତା. ଅ)—

Dasākarsha ୧। ପ୍ରାପ; ଧାର—୧. A lamp.

(ଦଶାକର୍ଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। (+କର୍ତ୍ତା. ଅ) ଲୁଗାର କାନ୍ତ;
ଚଷ୍ଟକ—୨. Skirt of cloth.

୩। ପରତକାନ୍ତ—୩. The end of a veil; hem of
a garment.

୪। (+ଭାବ. ଅ) ପ୍ରଦର୍ଶା (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—
4. Acceptance.

ଦଶାକର୍ଷ—ସ. କ (ଦଶା+ଆ+କୃଷ ଧାରୁ+ରନ୍ ୧୩. ୧୨)—

Dasākarshī : ଦଶାକର୍ଷ (ଦେଖ)

Dasākarsha (See)

ଦଶା କିମ୍ବା—ଦେ. କ (ସ. ଦଶାଦ+କିମ୍ବା) —ମୁତାହତାରୁ ଦଶଦନ

Dasā kriyā ପର୍ଵନ୍ତ କର୍ମିବା ପ୍ରେତକର୍ମ—Funeral rites
(ଦଶକିମ୍ବାଦର—ଅନ୍ୟରୂପ) performed during the ten
days of a person's death.

ଦଶା ଶ୍ରୀଶା(କ)—ଦେ. କ (ସ. ଦଶା+ଶ୍ରୀଶା) —ଦୂର୍ଦ୍ଵଶ ଯାଇ ସୁଦଶା
Dasā khandana(na) ପଢିବା—The passing of the
ଦଶାଶ୍ରୀବା, ଦଶାମେଶ୍ଵିବା, } ଅନ୍ୟରୂପ period of misfor-
ଦଶାମେଶ୍ଵର, ଦଶାଶ୍ରୀବା } tune (or bad days).
ଦଶାଶ୍ରୀବା and the dawning of one's good days.
ଦଶା ଶ୍ରୀବା—ଦେ. କ—(ପ୍ରଭୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବାରେ ବ୍ୟବ୍ହରିତ)
Dasā khandibā କୌଣ୍ଡଳ ଦୂର୍ଦ୍ଵଶ ଦୂର କରିବା—
ଦଶା ଶ୍ରୀବା } ଅନ୍ୟରୂପ To cause one's misfor-
ଦଶା ଶ୍ରୀବା } tunes to vanish.
ଦଶାଶ୍ରୀବା କରିବା କରିବା କରିବା—
ଦଶା ଶ୍ରୀବା (ଦେଖ)
Dasā khandāna (See)

ଦଶାପାଠ—ଦେ. କ—ଦଶରୁଠ ୧ (ଦେଖ)

Dasāghāṭā Dasatūṭha 1 (See)

(ଦଶରୁଠ, ଦଶାତୋଠ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶାୟାତ୍ରା

ଦଶାପାଠିଆ—ଦେ. କ—ଦଶରୁଠିଆ (ଦେଖ)

Dasāghāṭā Dasatūṭhiā (See)

(ଦଶରୁଠିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶାଙ୍କ—ସ. କ—୧। ଦେବତା ପୂଜା ସମୟରେ ବ୍ୟବ୍ହୁତ ଦଶ ଗୋଟିଏ
Dasāṅga ସୁରକ୍ଷା ଦ୍ରୁଦ୍ଵାରା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଧୂ—
(ଦଶାଂଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Incense consisting of ten in-
gredients offered to Deities during
worship.

[ଦୁ—ଦଶଟ ଦ୍ରୁଦ୍ଵ ଯଥା—ଶିଳାରସ, ଶୁଦ୍ଧିଲ, ଚନ୍ଦନ,
ଜଟାମାଂସୀ, ଲେବାନ୍, ତୁଣା, ବେଣାତେର, ନଞ୍ଜି, ଶ୍ରୀମୟେମା
କପୁର, କସ୍ତୁରୀ, ମତାନ୍ତୁରରେ ମହୁ; ନାଗର ମୁଥା, ଶିଥ, ଚନ୍ଦନ,
ଶୁଦ୍ଧିଲ, ଅଗର, ଶିଳାଜତ୍ର, ତୁଣା, ରାତ୍ରି, ଶାର ସୋରଷ;
ମତାନ୍ତୁରରେ ଶୁଦ୍ଧିଲ, ଗଜକ, ଚନ୍ଦନ, ଜଟାମାଂସୀ, ଶତାବସ୍ତ୍ର,
ତୁଣା, ବେଣାତେର, ଶିଥ, କର୍ପୁର, କସ୍ତୁରୀ । ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

୨। ଦଶାଙ୍କ ପାତଳ (ଦେଖ)

2. Dasāṅga pāchana (See)

ସ. ବିଶ—ଦଶ ଗୋଟିଏ ଅଙ୍ଗ ବା ଉପାଦାନକଷିତ୍ର—
Having ten component parts.

ଦଶାଙ୍କ ପାତଳ—ସ. କ—ଦେବିଦ୍ୟ ଶାଷ୍ଟ୍ରକୁ ୧୦ ଗୋଟିଏ ପଦାର୍ଥକୁ
Dasāṅga pāchana ଛଳରେ ସିଂହାର ତହିଁରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର୍ମିବା
(ଦଶାଙ୍କକଷାୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) କ୍ଲାଖ—A decoction made of
ten specific ingredients boiled with water
(according to the Hindu medical
treatises.)

[ଦୁ—ଦଶାଙ୍କ ପାତଳ ଦ୍ରୁଦ୍ଵ ଯଥା—ବାସଙ୍କ ଛେଲ, ଶୁଦ୍ଧିଲ,
ଘରପୋଡ଼ିଥ, କିମ୍ ଛେଲ, ଚରେଇତା, ଭଙ୍ଗରାଜ, ଦରତ୍ତା, ବାହାତ୍ରା,
ଅର୍ଥିଲା ଓ ପୋଡ଼ିଲ ପଦ ବା ମତାନ୍ତୁରରେ କୋଳଥ ଏ ପଦାର୍ଥ
ମାନ୍ଦର କ୍ଲାଖରେ ମହୁ ମିଶାଇ ପାନ କଲେ ଅମ୍ବପିତ୍ତ ରେଣ
ପ୍ରଶମିତ ହୁଏ ।]

ଦଶାଙ୍କ—ସ. ଚ—୧ । ଦଶ ଅଙ୍କଳ ପରିମାଣ—

Dasāṅgula I. A space of ten fingers' measure.
(ଦଶାଙ୍କ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ବହୁଗ୍ରହ; ଉପର ଶାଖରେ ଅଙ୍କଳ ପର ଦଶ ଘୋଷ ରେଖା ଥିବାର) ତରତୁଳ ପକ—

2. Melon.

ଦଶ—ଦଶ ଅଙ୍କଳ ପରିମିତ—Measured by the space of ten fingers of the hand.

ଦଶା ଫୈଅ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବ. ଶ୍ରୀ—(ଶାକରେ ବ୍ୟବହୃତ)

Dasā jhia ଯେଉଁ ପରୁ ଲୋକେ ସରୁ ବେଳେ ମନ୍ଦରୁ ସେହି ପରର ଝାଅ; ଯେଉଁ ଝାଅ ଶରେ ଦୁର୍ଦ୍ଵା ସ୍ତ୍ରୀ କରେ—
(a term of abuse applied to woman)
The daughter of the unfortunate family in which very often death occurs.

ଦଶାଦଶ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦଶମ + ଦଶା)—ଦଶମଦଶା; ମୁର—

Dasādasa Death.

ଦଶ ଏଥେ ଦଶରଥ ମେନି ଜାଗନ୍ଧାର୍ଥେ ରଙ୍ଗ ଦଶାଦଶ—
ଉପେକ୍ଷ. ଦେବେଶ୍ଵରାଳୟ ।

ଦଶାଦିଆ—ଦେ. ବି. (ଗୁହପାଳିତ ପଶୁ ଅଦିକ ପ୍ରତି ଗାଲିଶେଷ)—

Dasādiā ଅଲ୍ଲକ୍ଷଣା; ସାମୀକୁ ବିପର୍ତ୍ତ ଘାରବାର ଚାରଣ; ଯେଉଁ ପଶୁ ପଶୀକୁ ପାଳିବାହୀନ୍ତି ଗୁହସାମୀର କଞ୍ଚ ଓ ଦୁର୍ଗାଶ ଘଟେ—
(a term of abuse) Inauspicious or troublesome (cattle etc); having had inauspicious marks on the body which involve the owner in misfortune or trouble (domestic animals). Bringing troubles on the master.

ଦଶାଦୁର୍ବଳ—ଦେ. ବି. —ଦେବଦୁର୍ବିପାକ; କର୍ମବାର—

Dasādurbala Misfortune; ill-luck.
ଶକର ମୁହଁର ବହାରଥର ସେ ଦଶାଦୁର୍ବଳ ବାଲର—
କଣ. ପ୍ରେମସ୍ଥାନ୍ୟ ।

ଦଶାଧୂପତି—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦଶା+ଅଧିପତି)—୧ । ପଳକ

Dasādhipati ଜେତିଷ୍ଠ ଗଣନା କମେ ଯେଉଁ ପ୍ରତକ ଦଶା ମନୁଷ୍ୟ ଭୋଗ କରୁଥାଏ—1. The planet whose aspect a person is undergoing at a particular period of his life.

, 2 । ଦଶ ଜଣ ସିଥାହିନ୍ତି ସରଦାର; ଜମାଦାର (ହି. ଶଦସାଗର)–
2. A captain of soldiers.

ଦଶାନନ୍ଦ—ସ. ବ. (ଦଶ + ଅନନ୍ଦ; ବହୁଗ୍ରହ)—ଶବଦ—

Dasānana Rābāṇa; the demon with ten heads.
ଦଶାନନ୍ଦ ଦଶାନନ୍ଦ, ବ ଦଶା ଦେବ ଦେବ-ଦଶାନନ୍ଦ,
ନନ୍ଦ-ନନ୍ଦରେ ଧରଣ ଅରେ ହେବ ପଢନ—

କଣ. ଦେବେଶ୍ଵରାଳୟ ।

ଦଶାନାଥ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦଶା+ନାଥ)—

Dasānātha ଦଶାନାଥ ୧ (ଦେଖ)
Dasādhipati 1 (See)

ଦଶାନିକ—ସ. ବ—ଜୟପାଳ; କନକାମଣି (ହ. ଶଦସାଗର)—

Dasānika Croton seed.

ଦଶାନ୍ତ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦଶା+ଅନ୍ତ୍ର) —ବାର୍ତ୍ତକ୍ୟ; ବୃଦ୍ଧାବନ୍ଧୁ—

Dasānta (ହ. ଶଦସାଗର)—Old age.

ଦଶା ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବ—ମନ ଭାଗ ଉଦୟ—The dawning of

Dasā pardibā misfortune; the falling of evil

ଦଶାପତ୍ର ଦ୍ୟା ମିତ୍ରା—days.

ଦଶାପବିଦ୍ୟ—ସ. ବ—ଗ୍ରାହ ଅବ ଉପଲବ୍ଧରେ ଦାନ ଦିଅଯିବା ବସ୍ତାଙ୍ଗ୍ରୁ

Dasāpabitra (ହ. ଶଦସାଗର)—A piece of cloth

presented as gift on occasions of

Śrāddha etc. ଦଶାବତାର—ସ. ବ—ଦଶ ଅବତାର (ଦେଖ)

Dasāabatāra Dasa abatara (See)

ଦଶାବିପର୍ଯ୍ୟୁ—ସ. ବ. (ଦଶା+ବିପର୍ଯ୍ୟୁ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦୁରବସ୍ଥା;

Dasābiparjyaya ଦୁର୍ଗାଶ—Misfortune; adversity;

irony of fate.

ଦଶାବିପାକ—ସ. ବ. (ଦଶା+ବିପାକ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଯେତେ ଦିନ

Dasābipaka ମନୁଷ୍ୟକୁ କୌଣସି ଦଶା ଭୋଗ କରିବାକୁ ତ୍ରୁଟି;

ତାହାର ଭୋଗ ହେବା—The fall period

or duration of any evil aspect of

the planets or misfortune which befall a man.

ଦଶାବୈଗୁଣ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦଶା+ବୈଗୁଣ୍ୟ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦୁରବସ୍ଥା,

Dasābaigunya ଦୁର୍ଗାଶ—Misfortune; adversity.

(ଦଶାବୈଷମ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦଶାଭୋଗ—ସ. ବ. (ଦଶା+ଭୋଗ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dasābhoga ଦଶାଭୋଗ (ଦେଖ)—

Dasābipaka (See)

ଦଶାମୁଖ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) ବି. ଶ୍ରୀ—(ଗାଳିରେ ବ୍ୟବହୃତ)

Dasāmuhinī ଯାହାର (ସେ ଶୀଲେକର) ମୁହଁ ନାଳା ମୁଲୁପୁଣ୍ଡର

ଯକ୍ଷଣାରେ ସଦା ବିମର୍ଶ ଦିଶୁଥାଏ—Pale-faced

(woman); undergoing troubles

of series of deaths in the family.

ଦଶାର୍ତ୍ତ—ସ. ବ. (ଦଶ + ରତ୍ନ = ଦୁର୍ଗ)—୧ । ବିହ୍ୟପରତର ପୂର୍ବ

Dasār̥tta ଓ ଦଷିଗରେ ଥିବା ଦେଶବିଶେଷ—1. Name of

a country to the south east of Bindhya Hills.

[ଦ୍ୱ—କାଳଦାସକ ମେଘତରୁ, ଦେଖାଯାଏ ଯେ ଏ ଦେଶର
ସାନ୍ଧାନୀ ଦଶା (ଅଧୁନକ ରଲସା) ଥିଲା; ପାତାନ ପ୍ରାକ୍
ସାନ୍ଧାନୀକ ଟଳେମୀ ଏ ଦେଶରୁ 'ଦୋଷାରନ' । ଏହି ଦେଶ
କାଟେ ଧ୍ୟାନ ଲାଗୁ ପ୍ରବାହିତ ହେଉଥିଲା ।]

2 । ଭକ୍ତ ଦେଶବାସୀ କଣ୍ଠୀ ବା ରାଜା—2. A king or
resident of the above country.

3 । କଥୋରୁ ଦଶାରତ ମହାତମେ—3. Name of a
Tantric formula of ten syllables.

ଦଶାତ୍ମୀ—ସ. ବ (ଦଶାତ୍ମୀ+ଆ)—ଧସାର୍ଦ୍ଦର୍ମ—

Daśātma Name of a river.

[ଦ୍ର—ଏ ନଦୀ ବିଜ୍ଞାତିକରୁ ବାହ୍ୟର ମୁଖେଲଙ୍ଗନ୍ତର କେତେକ ଅଂଶ ବାଟେ ଯାଇ କାଳୀ ନାମକ ସ୍ଥାନ ନିକଟରେ ସମୁନାରେ ମିଳିବ ହୋଇଥିଲା—ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

ଦଶାଲୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତୁ—ଗ୍ରା. ବ—ଦଶାଲୁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତୁ (ଦେଖ)

Daśālā bandobasta **Daśālā** bandobasta (See).

(ଚରଣସ୍ଥି ବନ୍ଦୋବସ୍ତୁ—ବିପରୀତ)

ଦଶାଶ୍ଵ—ସ. ବ (ଦଶ+ଅଶ୍ଵ ଯାତ୍ରା ରଥରେ; ବହୁଶୃଷ୍ଟ)—ଚନ୍ଦ୍ର—

Daśāśva The moon, said to have ten seeds yoked to her chariot.

ଦଶାଶ୍ଵମେଧ ଘାଟ—ସ. ବ (ନାମ) —୧। କାଶୀର ଗଜାଗରସ୍ତ୍ର ଉତ୍ତରପାତ୍ର

Daśāśvamedha ghāṭa दिशेष—1. Name of (ଦଶାଶ୍ଵମେଧ; ଦଶାଶ୍ଵମେଧକ ଘାଟ—ଅନଶୁଷ୍ଟ) sacred bathing ghat of the Ganges in Benares.

[ଦ୍ର—କାଶୀଗ୍ରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ, ଏଠାରେ ପ୍ରତ୍ଯାମି ଦିବୋଦାସ ରାଜର୍ଷିଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଦଶଗୋଟି ଅଶ୍ଵମେଧ ଯାଗ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ଏ ଘାଟ ବୁଦ୍ଧସେବକ ନାମରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଥିଲା । ପ୍ରତ୍ଯାମି ଏଠାରେ ଦଶାଶ୍ଵମେଧରେ ନାମକ ଶିବଲିଙ୍ଗ ପ୍ରାପନ କରିଥିଲେ । ଏ ଉତ୍ତରରେ ସାନ କରି ଉଚ୍ଚ ବିଲଙ୍ଗକୁ ଦର୍ଶନ କଲେ ମନୁଷ୍ୟର ସମସ୍ତ ପାପ ଶୁଦ୍ଧୀତା—

ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

2। ପ୍ରୟାଗ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦଶ ଦିବେଶୀ କିଳଟ୍ଟୁ ଉତ୍ତରପାତ୍ରବିଶେଷ (ହୁ. ଶଦସାଗର)—2 Name of a sacred place at the junction of the Ganges and the Jamuna at Allahabad

ଦଶାସ୍ୟ—ସ. ବ (ଦଶ+ଆସ୍ୟ=ମୁଖ ଯାହାର; ବହୁବ୍ରାହ୍ମ)—

Daśāsya ଦଶମୃଣ; ରବଣ—Rābana; the ten-headed demon.

ଦଶାସ୍ୟଜଗହାନ—ଦେ. ବ (ସ. ଦଶାସ୍ୟ=ରବଣ+ସ. ଜଗାନ =

Daśāsya jaghāna (ଦଶା କରିଥିଲେ) —ରବଣହନ୍ତା; ଗ୍ରାମପଦ୍ମ

A name given to Rama chandra ବଣକ ଜନ୍ମ ପ୍ରେତକର ଦଶାସ୍ୟଜଗହାନ ଜନ୍ମପ୍ରତିକର ।

ରହିଥିଲେ ରତ୍ନ, ରେତେଶ୍ଵରଦିଲାସ ।

ଦଶାହ—ହୁ.ବ (ଦଶ+ଅହନ୍; ବ୍ରିଦ୍ଧ) —ଦ୍ୱା. ଦଶ ଦିନବ୍ୟାପୀ କାଳ—

Daśāha 1. A period of 10 days.

2. ମୁହୂର୍ତ୍ତର ପ୍ରେତ ଉଦେଶ୍ୟରେ ୧୦ମ ଦିନ (ଦଶ ଦିନ) କର୍ଯ୍ୟବାକ୍ୟ—2. The funeral ceremonies and rites performed on the 10th day of a person's death.

[ଦ୍ର—ଗୁହ୍ୟତାରେ ମୃତକ କର୍ମ ଶିଖିବାର ବନ୍ଦବନ୍ଧୁ ଥିଲା । ପ୍ରଥମ ଦିନ ଶୁଶ୍ରାନତ୍ତ୍ୱ ଓ ଅସ୍ତ୍ରହୟ, ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିନରୁ ରୁଦ୍ଧ ଯାଗ ଓ ଶୌର ଓ ତୃତୀୟ ଦିନ ସତିଶ୍ୟାକରଣ । ସ୍ଵାତମାନକରେ ଏହି କୃତ୍ୟକୁ ୧୦ ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଶ୍ୱାରତ କରି

ସାଇଅଛି । ଏହି ଦଶ ଦିନରେ ପ୍ରତିଦିନ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶାଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଗ୍ରର ପୂର୍ବ ସକାଶେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପିଣ୍ଡ ପଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିଲା ୫ ଏକାଦଶ ଦିନ ଶୁକ୍ଳଲଙ୍ଘପୂର୍ବକ ଦ୍ଵିତୀୟାହ୍ନ ସକଳ ପାଠ କରସାଏ—

ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

* । ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଦଶମ ଦିନ—

3. The 10th day of a persons death.

ଯାତ୍ରା ଦଶମ ଦିନରେ ଦୀବା ଦୀପା ପାଇଁ—

ଜୋ ଦାରେ କେବୁ ମୁଖ ଅଚ ବସିଥାଇ । ବ୍ୟବସ୍ଥା ମହାବରତ ।

ଦଶି—ଦେ. ବ (ସ. ଦଶ) —ବର୍ଷର ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଦଶ; ଲୁଗାର ପଣତ କାନିରୁ

Dasi

ଡେଲିଥୁବା ସ୍ତାମାନ—Loose wool threads hanging from the long extremities of a cloth.

ଦଶିଆ—ଦେ. ବ (ସ. ଦଶ) —ମୋଟା ସ୍ତାରେ ବୁଣ୍ୟାଇଥୁବା ଲୁଗା—

Dasiā

A kind of coarse cloth woven with course woofs, ମୋଟା ଗଣ୍ଡ ଲୁଗାର ଦୋହର ହୁଣା ।

ପକରମୋହନ, ହୁମାଣ ଅଠରୁ ।

ଦଶିପୋକ—ଦେ. ବ (ସ. ଦଶ)=ଲୁଗାର ପଣତରୁ ବାହାରିଥୁବା ସ୍ତା;

Dasipoka

ଏ ଗୋକମାନେ ସ୍ତାର ପର ସବୁ ସ୍ତାବାବୁ—ଏକପ୍ରକାର ଭକ୍ତି; ଭକ୍ତି କୃତି, ଅତି ହୃଦୀ ଏବଂ ତିକ ତିକ ଧଳା ସ୍ତା ରତ କିଙ୍ଗା କୃତି ।

Kinga

କୃତି । ଏହି କୃତି ମନୁଷ୍ୟର ଗୁହ୍ୟଦ୍ୱାରରେ ମଳ ସନ୍ଧେ ଦେଖାଯାଇନ୍ତି—Worms; maggots (white and very small and slender like threads); the joint worm; thread worm.

ଦଶିଗୋକ ହୁଦରେ ମୁଖ ଥାଏ ନିରନ୍ତରେ—କନେ, ନାମରହିଗାତା ।

ଦଶିମୁସୁଲି—ପାଦେ (ଅଳି) ବ—ଘନୁଡ଼ି (ଦେଖ)

Daśimusuļi

Ghungurdi (See)

ଦଶିଲୁଗା—ଦେ. ବ—ସେଇଁ ଲୁଗାର ଅଗରେ (ଲମ୍ବ କାନିରେ) ଦଶା

Daśilugā

ଉଦଳିଥାଏ—A cloth with loose woofs hanging down from the extremities.

ଦ୍ୱୀକିପଢ଼ା

ଦଶି—ସ. ବିଶ (ଦଶ+ଇକ, ଦଶ+ଇନ) —୧। ଦଶ ସଂଖ୍ୟାୟନ୍ତ୍ର—

Dasi

1. Numbering ten.

2. ଦଶମ ଦିନରେ କାନିରୁ ଦଶ ଉଦଳିଥାଏ; ସେଇଁ ଲୁଗାର କାନିରୁ ଦଶମ ଦିନରେ ଆଏ—

2. (a piece of cloth) With loose woofs hanging at the end; hemmed (cloth).

* । ଶଳତା ସ୍ତାବା (ପାପ) —

3. (a lamp) With wicks.

ସ. ବ.—ନଖର ପାର୍ଶ୍ଵ ତମୀଂଶ (ଏହା ଦଶ ବା ବା ସବୁ ସ୍ତା ପର ଦେଖାଯିବାବୁ) —The skin round the nails.

ଦେ. ବ.—୧। କବାଟର ସେଇଁ କୋଣ ତରକାରୀରେ ଉପରି ଉପରି ବା କବାଟା ସଙ୍ଗେ ଲାଗି ରୁଲେ—The fringe or corner of a door which twins round a joint.

୧। ଲୁଗାର ଛତ୍ର—2. The hem of a cloth.

୨। କବାଟ ମୂଳ କଣରେ ଲାଗିଥିବା କାଠଶଣ୍ଟ, ଯାହା ବୁଝଣ୍ଟ ଉପରେ ଚାଲେ—3. A plate of wood attached to the corner of a door which turns on a pivot when the door is opened or shut.

୩। ବନ୍ଧୁର ଅନୁସ୍ତୁତ; ଲୁଗାର ପଣତ କାଳରୁ ଡେଳଥିବା ସୁତାମାନ—The loose strings or woofs hanging from the long extremity of a cloth.

୪। ମୋଟା ସୁତା—4. Course thread or woof.

ଦଶେର—ଶ୍ରୀ. ବି (ସ. ଦଶମୀ) ପଣର ଦଶମୀତଥିରେ—

Dashain The 10th day of the lunar fortnight.
ଦଶମୀ ଦସ୍ତୀ

ଦଶେନ୍ଦ୍ରୟ—ସ. ବି (ଦଶ+ଇନ୍ଦ୍ରୟ; କର୍ମଧାର୍ଯ୍ୟ)—ପାଇଗୋଟ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରୟ
Daśendriya ଓ ପାଇଗୋଟ କାନେନ୍ଦ୍ରୟ—Five organs of action and five organs of sense.

[ଦ୍ର—ପଥ କର୍ମେନ୍ଦ୍ରୟ, ସଥା—ବାକ୍, ପାଦ, ପାଣି, ପାୟ, ଉପଶ୍ରୀ;
ପଥ କାନେନ୍ଦ୍ରୟ, ସଥା :—ଚକ୍ର, କର୍ଣ୍ଣ, ନାସିବା, ଜହା, ହବ]

ଦଶେନ୍ଦ୍ରନ—ସ. ବି—(ଦଶା=ବଳତା + ଇନ୍ଦ୍ରନ=ଜାଲ, ଯାହାର
Daśendhana ବଞ୍ଚିବୁଛି)—ପ୍ରସାପ—A lamp.

ଦଶେର—ସ. ବି. ପୁଂ (ଦନଶ୍ର ଧାରୁ+କର୍ଣ୍ଣ, ଏବା)—ହିଂସକନ୍ତୁ—
Daśera A rapacious wild beast.

ଦଶେରକ—ସ. ବି (ଦଶେର + ବିରବଣ କରିବା ସ୍ଥାନ ଅର୍ଥରେ କା)—
Daśeraka ମରୁଭୂମି—Barren land; desert.

(ଦଶେରକ—ଅନ୍ୟକୁପା)

ଦଶୁଆଳ—ଦେ. ବିଶ (ପ୍ରାଚୀନ)—ଦଶମ—Tenth.

Dasuāla ଶକ୍ତିବନ୍ଦର ଦଶୁଆଳ ସ୍ଥିତିବାନ
ଦଶମି; ଦଶମୀ ଦଶମ ବୋଲି କହ ଜାଣ ନୃପୋତମ ।
ବୁଝିବୁଛି. ମହାଭାରତ ଶାତୁ ।

ଦଶୁ—ସ. ବିଶ. (ଦନଶ୍ର ଧାରୁ+କର୍ମ. ତ) —କାମୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା;
Dashū ଦନ୍ତଦ୍ୱାରା କରି—Bitten; stung.

[ଦ୍ର—ଏହା ପ୍ରାୟୋଗିକ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵକ୍ର ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ
ହୁଏ । ସଥା—ସର୍ପଦଶୁ; କାଠଦଶୁ, ବୃକ୍ଷଦଶୁ, ଅନୁତାପଦଶୁ,
ଦୁଷ୍ଟଦଶୁ ଇତ୍ୟାଦି]

ଦସ—(ଧାର) —ସ.—୧। ଉଚ୍ଚକ୍ଷେପଣ କରିବା—1. To lift up; to
Das (root) throw up.

, ୨। କ୍ଷୟ କରିବା—2. To waste.

ଦେ. ଅ—୧। (ଧୂନଥର୍କ ଅବ୍ୟୁ, ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରସ୍ତୁତ
ହୋଇ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।—ହଠାତ; ଦୁଃ; କାନ୍ଦ—
1. Suddenly with a sound.

(ସଥା—ଏ ଖବର ଶୁଣି ସେ ଦସ କରି ଦସି ପଡ଼ିଲ)
, ୨। ପ୍ରକାରେ; ବୁଝେ; କର—An adverbial suffix
meaning in the manner of.

(ସଥା—ସେ ଦସିଲୁ ମୋତେ ବିଧାଏ ମାରିଲ; ତେ ହଟିଦିହ
ସେଠାରୁ ଭଠି ପଲାଇଗଲ ।)

ଦସନା—ପ୍ରାଦେ. (ଆମଲିକ) ବି—ବିଛଣା—Bed.

Dasanā

ଦସ୍ତ(ସ୍ତ୍ରୀ)ତ—ବୈଦେ. ବି (ପା.)—ଦସ୍ତଶତ (ଦେଖ)

Daska(skha)t

Dastakhat (See)

ଦସ୍ତ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦସ୍ତ—ହାତ) —୧। ହାତ—

Dast

1. Hand.

ଦସ୍ତ; ଦସ୍ତ , ୨। (ପା. ଦସ୍ତ—ମଳଚ୍ୟାଗ) —୨। ମଳଚ୍ୟାଗ; ଶାଢ଼ା—

2. Passing stools; evacuation.

, ୩। ବିରେଚନ; ପଚଳା ଶାଢ଼ା—3. Passing of
liquid stools.

ପ୍ରାଦେ. (ଶାମ) ବି—୧। ବସ୍ତୁକ—1. Bundle.

, ୨। ଗଞ୍ଜପା (ଦେଖ) —2. Gañjapāt (See)

ଦସ୍ତକ—ବୈଦେ. ବି (ପା.)—୧। ଅମଳଦସ୍ତକ; ଅନୁମତିପତ୍ର; ଅଦେଶ
Dastak , ପତ୍ର; ଦ୍ରବ୍ୟମଳାମା; ଅମଳକାମା—

ଦସ୍ତକ
ଦସ୍ତକ । ୧. Permit; pass; order.

ଦସ୍ତକ । ୨। ଗରପଦାର ବା ଅସ୍ତ୍ର ପରୁଆଳା—

2. A writ of arrest or realisation of money.

ଦସ୍ତକ(ଶ)ତ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦସ୍ତଶତ—ହାତଲେଖା) —୧। ସ୍ବାକ୍ଷର;
Dastaka(kha)t କୌଣସି ଲିଖିତ ପଦରେ କିଜ ହାତରେ ଲେଖା

ଦସ୍ତଖତ
ଦସ୍ତଖତ କରିବା କିଜ ନମ— 1. One's own
signature in a document.

(ଦସକ (ଶ)ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) , ୨। କୌଣସି ଦଲିଲରେ ଆପଣା ନାମ
ସ୍ବାକ୍ଷର କରିବା କର୍ମ—2. The act of signing
one's name in a document.

ଦସ୍ତଶତ କରିବା—ଦେ. କି—ସ୍ବାକ୍ଷର କରିବା—

Dastakhata karibhā To sign,

ଦସ୍ତକତ କରିବା; ଦସକତ } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ର—କିଜ ହାତ ବା
ବା ଦସ୍ତଖତ କରିବା } ଅନ୍ୟ ହାତ ଲିଖିତ ଦସ୍ତା
ଦସ୍ତଖତକରା ବିଜରେ ଦସ୍ତଶତ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଉଚ୍ଚ ଦସ୍ତାବିଜରେ
ଦସ୍ତଖତକରା ଲେଖାଥିବା ବିଷୟକୁ ଶୀକାର କରିଥିବାର ବୈବେଚନ
ହୁଏ ।]

ଦସ୍ତଶତ—ବୈଦେ. ବିଶ (କରିରଥ) (ପା.)—ଯହିରେ ଦସ୍ତଶତ ଥାଏ;
Dastakhati ଦସ୍ତଶତ କରି ଯାଇଥିବା (ଦଲିଲ ବା ଲେଖ) —

ଦସ୍ତକତ; ଦସକତ; } ଅନ୍ୟରୂପ Signeds.
ଦସକତ
ଦସକତ କରିବା କର୍ମ— (ସଥା—ଶାଳକ ଦସ୍ତଶତ
ଦସ୍ତଖତୀ, ଦସ୍ତଖତି ପରୁଆଳା ।)

ଦସ୍ତଗିର—ବୈଦେ. ବି (ପା.) (କରିରଥ) —ସହାୟକ—

Dastagir Helper; colleague.

ଦସ୍ତ ପରିଷାର—ଦେ. ବି (ପା. ଦସ୍ତ + ସ. ପରିଷାର) —କୋଷ ଶୁଦ୍ଧି—

Dasta parishkra Clearance of the bowls.
(ଦସ୍ତ ଖୁଲୋଲସା; ଦସ୍ତସାଧ; ଦସ୍ତସାଧ—ଅନ୍ୟରୂପ)

• । ମସାଲ—3. Torch.

ଚ । ହତିଆର ଅଦର ଶେଷ ବେଣ୍ଟ—

4. Small handle of an implement.

ଦ୍ୱାରା—ଦେ. ବ. (ସହଚର ପକ) (ପା. ଦସ୍ତିଦାନି + ପା. ଦାନ ; ସ୍ଵ. Dastidāni ଆଖାନ)—ମସାଲର ବେଣ୍ଟ ବା ମୁଠା ଓ ମସାଲରେ ଦ୍ୱାରା ତେଲ ଛାଳିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ କୁଞ୍ଜା—
ଦ୍ୱାରା—The handle of a torch and the oil-bottle for pouring oil on the burning torch.

ଦ୍ୱାରା—ଦେ. ବ. (ପା)—ମସାଲା—

Dastidār Torch-bearer.

ଦ୍ୱାରା—ଦେ. ବ—ବଜାଦେଶର ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଉତ୍ସାହକ ବଶୋପାଧ—
ଦ୍ୱାରା—A family-title of Sūdras and barbers in Bengal.

ଦ୍ୱାର—ଦେ. ବ—ଶେଷ ପିକା ଲୁଗା ଓ ବର୍ତ୍ତକାଳ ଲୁଗା ଦେବପ୍ରତିମା—
Dastu ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ପିକା ଲୁଗା—
ବଚକାନୀ Small cloth for wearing by children
ବଚକାନୀ and idols

ଦ୍ୱାର—ଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ପା)—

Dastur ୧। ନୟମ; ବିଧ୍ୟ—1. Rule; regulation.

(ବେଦପୂର୍ବ—ବିପଶ୍ଚତ) ୨। ସାଧାରଣଙ୍କ ଅଗରତ ବ୍ୟବହାର—
ଦ୍ୱାର ୨. Common practice.

ଦ୍ୱାର ୩। ଲୌହକାର୍ଯ୍ୟ; ପ୍ରଥା; ଶତ; ଗ୍ରହ—
3. Custom; usage; practice.

ଚ । କାଇଦା—4. Discipline;

ଚ । ଅନ୍ତର୍ବ୍ୟବ କାଇଦା; ବ୍ୟବ ସମାଜର ବ୍ୟବହାର—
5. Etiquette fashion.

ଦ୍ୱାର ଅମଳ—ଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ଆ)—କିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନୟମ—
Dastur amala Set rules.

ଦ୍ୱାର ଅମଳ—ଦ୍ୱାର ଅମଳ

ଦ୍ୱାର ମତେ—ଦେ. ବି. (କରିରଥ)—

Dastur mate ୧। ନୟମାନୁସାରେ—1. In conformity
ଦ୍ୱାର ମାଧ୍ୟମକେ; ଦ୍ୱାର ମାଧ୍ୟମକେ; } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦ୍ୱାର ମୁତ୍ତାବକ ମାଧ୍ୟମକେ

ଦ୍ୱାରମତ ୨। ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ—

ଦ୍ୱାର ମୁତ୍ତାବକ ୨. According to custom.

ଦ୍ୱାର—ଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ପା)—

Dasturi ୧। କ୍ଷୟ କହିଯୁ କାଳରେ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି କେତା ଓ
ଦ୍ୱାରୀ କିନ୍ତେତାଠ ରୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ପାଏ; କମିଷନ;

ଦ୍ୱାରୀ—ପାରୁଷେଷ; ଦିଲାଲ—
1. Percentage or commission paid to a
broker.

୨। କଜ ପ୍ରଭୁଙ୍କ ପାଇଁ ଦୋକାନଠାରୁ ସର୍ବଦା କଣିବା
କୁଟ୍ୟ ଦୋକାନଠାରୁ ଟଙ୍କାକେ ଯେଉଁ କିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧନ
(ଯଥା—ପରିଷାର କା ଦୂର ପରସା) ପାଏ—

2 A commissioner at a fixed rate paid to
a servant by a trader who sells
commodities to the master through the
servant.

ପାଦେ. (ଗଣାମ) ବ—ସ୍ଵାକ୍ଷର (ନନ୍ଦେ)—Signature.

ଦ୍ୱାର—ସ. ବ. (ଦସ୍ତ ଧାର = ଉତ୍ସାହ କରିବା + କର୍ତ୍ତା. ମ)—

Dasma ୧। ଦସ୍ତ୍ୟ; ରୈର—1. Thief.

୨। ଅଗ୍ନି—2. Fire.

୩। ପ୍ରତାରକ; ଶତ—3. A cheat.

୪। ଖଳ ବ୍ୟକ୍ତି—4. A wicked person.

୫। ଯଜ୍ଞମାନ—5. The principal in a vedic
sacrifice.

ଦ୍ୱାର୍ୟ—ସ. ବ. (ଦସ୍ତ ଧାର = ଉତ୍ସାହ କରିବା; କ୍ଷୟ କରିବା + କର୍ତ୍ତା.
Dasyu ଯୁ)—୧। ରୈର—1. Thief.

୨। ତାକୁ; ଲୁଣକ; ତକାଇତ; ସେ ଜବରଦସ୍ତ ନ୍ରବ୍ୟାଦ
ଛାଇ କିଏ—2. Robber; plunderer; extorter.

୩। ଦ୍ୱାରାନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—3. Oppressor.

୪। ଅନ୍ତ୍ୟଜ ଜାତିବିଶେ—4, Name of a low
caste of untouchables.

୫। ଚକ୍ର—5. Wheel; discus.

୬। ଶତ୍ରୁ—6. Enemy.

[ଦ୍ୱାର—ଦସ୍ତ୍ୟମାନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ବେଦରେ ଅନେକ ସ୍ଥାନରେ
ମିଳେ । ଏମାନେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଭାରତ ଅଗମନ ପୂର୍ବରୁ ଭାରତରେ
ଥିଲେ । ଏମାନେ ଆର୍ଯ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜାନାପ୍ରକାରରେ କଷ୍ଟ ଦେଉଥିଲେ;
ସେମାନଙ୍କ ଯନ୍ତ୍ର ବିଦ୍ୟ କରୁଥିଲେ, ସେମାନଙ୍କ ଗୋମେଷାଦ ଗ୍ରେନ
କରି ନେଉଥିଲେ । କମୁଡ଼, ଶଂକର ଓ ଦୂର ଅତି ଦସ୍ତ୍ୟମାନଙ୍କୁ
ଇନ୍ଦ୍ର ବଧ କରୁଥିବାର ବେଦରେ ଲେଖାଅଛି । ବେଦରେ ଦସ୍ତ୍ୟ-
ମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦାସ ଓ ଅସୁର ଶତ ପ୍ରଯୋଗ କରି ଯାଉଥିଲା ।
ମନୁସୁହିତାରେ ଅଛି ସେ ଯେଉଁ ଗ୍ରାହଣ, ଯତ୍ନୀୟ, ବେଶ୍ୟ ଓ
ମାନବ ଲୁପ୍ତ କିମ୍ବା ଓ ଜୁତିରୁପ ହେଉଥିଲେ ସେମାନେ ମେଳେ
ଭାଗୀ ହୁଅନ୍ତିର ବା ଆର୍ଯ୍ୟଭାଗୀ ହୁଅନ୍ତିର ସେମାନଙ୍କୁ ଦସ୍ତ୍ୟ ବୋଲି
ଯାଉଥିଲା । ମହାଭାରତରେ ଅଛି ସେ ଅର୍ଜୁନ କେତେକ ଦସ୍ତ୍ୟଙ୍କ
ପରିଷ କରୁଥିଲେ । ଦସ୍ତ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କାଷ କରିବା
ପାଇଁ ଗ୍ରାହଣମାନଙ୍କୁ ନିଷେଧ ଥିଲା । ହ. ଶଦସାଗର ।]

ଦ୍ୱାର—ଶେଷିନ୍ୟ—Soldier,

ଦେଶସତ ସାତକ ପରକମ ଦେଶି

କୁହଲେ ପେ ଦସ୍ତ୍ୟମାନଙ୍କ ଶର ଯୋଗି । କୁହଲେ ମହାଭାରତ. ଦ୍ୱେଷ ।

ଦସ୍ତ୍ୟତା—ସ. ବ. (ଦସ୍ତ୍ୟ+କର୍ମିର୍ଥ. ଗା)—ଲୁଣକ ଦୂର—

Dasyut (ଦସ୍ତ୍ୟର — ଅନ୍ୟରୂପ) Robbery;

ଦସ୍ତ୍ୟପତି—ସ. ବ. (ଦସ୍ତ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦସ୍ତ୍ୟ+ପତି)—

Dasyu pati ତକାଇତକ ସର୍ବାର—

Ringleader of a gang of robbers.

ଦସ୍ୟତ୍ରଣୀ—ସ. ବ. (ଦସ୍ୟ + ତ୍ରଣ; ମଣ୍ଡି ତର)—

Dasyu brutti ଦସ୍ୟର କର୍ମ ବା ବ୍ୟକ୍ଷାୟ; ଲୁଣକ ତ୍ରଣ—
Robbery.

ଦସ୍ୟ ଉସ୍ତ୍ରୀ—ସ. ବ. (ଦସ୍ୟତାରୁ ଉସ୍ତ୍ର; ମୌ ତର)—

Dasyu bhaya ଜକାଇର ଆକମଣ କରିବା ତର ବା ଅପକା—
Apprehension or fear of robbers.

ଦସ୍ତ୍ର—ସ. ବ—୧। ଶିଖିର (ହ. ଶଦସାଗର)—

Dasra 1. Dew.

, 1. ମୃଷ (ହ. ଶଦସାଗର)—2. Ass.

, 2. ସୋଡ଼ା; ଯୁଗୁ (ହ. ଶଦସାଗର)—3. Pair.

, 3. ଅର୍ଣ୍ଣମାର ଦସ୍ତ୍ର (ହ. ଶଦସାଗର)—

, 4. The twin sons of Aswini.

ଦତ୍ତ (ଥାରୁ)—ସ.—ପୋଡ଼ିବା—

Dah (root) To burn; to set fire.

ଦତ୍ତ—ଦେ. ବ (ସ. ଦର = ଗଢ଼ି; କମା ସ 'ଦ୍ରୁଦର' ଶେଷ; ସ. ଦ୍ରୁଦରୁ

Daha ଦଦ ଓ ଦନ ବର୍ଣ୍ଣିତପୂର୍ଣ୍ଣପୂର୍ଣ୍ଣ ଦଦ ହୋଇଥିବାର

ଦନ ଅନୁମିତ ଦ୍ରୁଦ ଦ୍ରୁଦ)—୧। ବିଶ୍ଵାର୍ଣ୍ଣ ଜଳାଶୟ; ତ୍ରୁଦ—

ଦନ୍ତ 1. A wide expanse of water; lake.

ଦନ୍ତ ଦନ୍ତ ପଣ୍ଡ ଦଳ ଦଳ

ଦନ୍ତ ଥରତୁ ଦଳ ବୋଲାହଳେ । ବ୍ୟାନାଥ, ନନ୍ଦିବେଶୀ ।

, 1. ଅନ୍ତର ପାଣି ଓ ବନ୍ଦୁତ ପଦ ଏହିଜଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳାଶୟ;
ପକିଳ ଜଳାଶୟ—2. A marse; a bog; a

swamp; a fen.

• । ଦନା (ଦେଖ) —3. Dahā (See)

୪। ଦନିଲ (ଦେଖ)—4. Dahilā (See)

ଦିଶ. (ସ୍ଵ. ଦଶ)—୧। ପୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା; ଦଶ—

1. Burnt.

, 1. ଦନନକାରୀ—2. Burning; scorching.

ରପମଳ ଦଦ; ନୟନର ଗମ ନୟନ ବଦ । ରପେଇ, ରପେ, ପ୍ରେମସ୍ଥାନିଧ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଆଠମଳକ) ବ—୧। ଗଣ୍ଠ ପାଣି—

1. Deep water.

, 1. ନଦ୍ୟାଦିର ଗଣ୍ଠ ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଂଶ; ଗଣ୍ଠ—

2. The part of a river or lake where
water is very deep.

**ଦିଶ—ଦନିଲ ହୋଇ ଯାଇଥିବା(ଶ୍ଵାନ) —Muddy place;
(a place) which has become miry**

[ଦ୍ରୁ—ବଙ୍ଗାଳା ଓ ହିନ୍ଦିରେ 'ଦନ'ର ଅର୍ଥ, ନଦୀ ଆଦିର
ଗଣ୍ଠରତମ ଅଂଶ । ଓଡ଼ିଆରେ ଏହି ଅର୍ଥରେ 'ଦନ' ଶବ୍ଦ ଓ ଗଣ୍ଠ
ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ଦ୍ରୁଦ ।]

ଦନକ—ଦେ. ବ (ସ. ଦନ ଥାରୁ ଦିମା ଧୁଷ ଥାରୁ = ସନ୍ଧାପନ, ବା

Dahaka ସ. ଧରନିଗଢ଼)—୧। ତହକ; ଛାପ; ଜାଳା—

ଧକ୍ଷକ 1. Heat; blaze.

ଧକ୍ଷକ , 1. ରତ୍ନ; ଅଚ୍ଛିର ଦାଉଦାଉ ହେବା ଅବସ୍ଥା—
2. Glowing condition of fire, (e. g. in
live charcoal).

ଦିଶ—୧। ଜଳନ୍ଦା; ରତ୍ନ—1. Blazing; glowing.

ଧକ୍ଷକକେ (ଯଥା—ଦହକ ନିଅ'; ଦହକ ଚୁଲ; ଦହକ ଅଙ୍ଗାର ।)

**ଦହକତି [ଦ୍ରୁ—ଶିଖାୟୁକ୍ତ ହୋଇ ଜଳଥିବା ନିଅ'କୁ 'ଦହକ'
ବୋଲିଯାଏ ନାହିଁ । କାଠଥିବା ପରେ ଅଙ୍ଗାର ଦହକ
ଥିବା ବା ଦାଉଦାଉ କରିବା ଅବସ୍ଥାକୁ ଦହକ ବୋଲିଯାଏ ।]**

**ଦହକ ଚୁଲ—ଦେ. ବ—ଯେଉଁ ଚୁଲରେ ଜାଳ ଜଳିବା ପିରେ ଅଙ୍ଗାର
Dahaka chuli ବା ନିଅ' ଦହକ ଆଏ—Oven with
ଧକ୍ଷକକେଟ୍ରଲ୍**

**ଦହକବା—ଦେ. କି (ସ. ଦହ ଧାରୁ; ସ. ଧୁଷ ଧାରୁ)—୧। ଜଳବା;
Dahakibā ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଗ୍ରେ କରିବା—1. To blaze;
ଧକ୍ଷକକରା to glow.**

**ଦହକଳା (ଯଥା—ଚଲିରେ ଅଙ୍ଗାରଗୁଡ଼ାକ ଭାର ଦହକୁଛି ।)
[ଦହକା (କେ)ଇବା—ଶିଳ୍ପ] ୨। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଫୋଖରେ ଭନ୍ଦର
ଦେବା—2. (figurative) To burn with
rage.**

**ଦହଗଞ୍ଜ—ଦେ. ବ (ସ. ଦହ ଧାରୁ ଓ ଗଣ୍ଠ ଧାରୁ)—ବ୍ୟକ୍ତବ୍ୟକ୍ତ ହେବା;
Dahagāñja ପୀଡ଼ା—Worry; state of being troubled;
ବ୍ୟକ୍ତ ହାରରାନୀ botheration.
ହାରାନ ପରୋହାନ ବ୍ୟକ୍ତବ୍ୟକ୍ତ; ପ୍ରୀତିତ—Worried; oppres-
ହାରାନ ହୈରାନ ed; pestered.**

ଦହଗଞ୍ଜ ହେବା—ଦେ. କି—ବ୍ୟକ୍ତବ୍ୟକ୍ତ ହେବା—

Dahagāñja hebā To be worried.

(ଦହଗଞ୍ଜ ହେବା—ଅନ୍ତରୂପ)

ବ୍ୟକ୍ତହାରୀ, ହୈରାନହୀନା

**ଦହଗଞ୍ଜିଆ—ଦେ. ଦିଶ—ସାହା ହାର ବ୍ୟକ୍ତ ହେବାକୁ ଦ୍ରୁଦ; ପୀଡ଼ା-
Dahagāñjia ଜଳକ; କଞ୍ଚକାପୁକ—Worrying;
ତୁରେ; କଷ୍ଟେ
ହୈରାନିକା**

ଦହତ୍ତ—ଦେ. ଦିଶ (ସ. ଦଶ; କୁଳ ପାଲି—ତହତ୍ତ)—

Dabardā ୧। ତହତ୍ତ; ତହତ୍ତବ; ତାଳିଲ; ଗରମ—
ତତ୍ତ 1. Hot; burning.

ଗରମାଗରମ, ତତ୍ତା ୨। ଯହିରୁ ବାଙ୍ଗ ବାହାରୁଥାଏ—

2. Steaming.

ବ୍ୟକ୍ତ ରତ୍ନ ଖେ ପରଜା, ଦହତ୍ତ ଅନ୍ତର ଶିଳକ ରତ୍ନ;

ବହେ ରତ୍ନର ଏ କାହିଁକି ମଳା ? ପର ।

୩। ଦାହସୁଲ୍ଲ—୩. Burning; feverish.

**ଦହଣ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀପୁର) ବ—ଗହୁର ମଣିରେ ଥିବା ଗୁଷ ଜମି—
Dahana Cultivated fields in the midst of a**

wide expanse of paddy fields.

ଦହତି—ଦେ. ବ (ସ. ଦହ ଧାରୁ + ତ; ସ. ଦାହ—ହେବ) ଅଗ୍ନି—

Dabati Fire.

ଦହତ କୁଣ୍ଡ ତୋର ହୋଇ ଦ୍ରୁଦ;

ଶୁଣ କରିପରିବର ତରିଲେ ଦହତ । ପାତାପତ୍ର ରୁହିରୁପୁରା

ଦହଦତ୍ତକ—	ଦେ. ଥ. (ଶିଶୁରଙ୍ଗଳ) — ୧। ପିଲାମାନେ କୁକୁରକୁ
Dahadahatu	ଜାତିବାର ସ୍ତୋ— ୧. An exclamation uttered by children to call dogs.
,	୨। ଶିଶୁରଙ୍ଗାରୀ ମାଆମାନେ ବୋଲିବା ପଦ—
	2. A refrain of an infant song
ଦହଦତ୍ତକ, ବନା ମାଆର ସ୍ତୋ ବଢ଼ିବୁ—ଶିଶୁଗତ ।	
ଦହଦତ୍ତ(ହି)ଆ—	ଦେ. ବି—ଦହଦତ୍ତକା (ଦେଖ) —
Dahadai(hi)ଆ	Dahidahikā (See)
ଦହନ—ସଂ. ବି (ଦହ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନ) —	
Dahana	୧। ଅଗ୍ନି; କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ— ୧. Fire.
	କରୁଣୁହେ ପାଣେ ଲଗାନ୍ତେ ଦହନ । କୃଷ୍ଣହେ ମହାବରତ. ଅତ ।
,	୨। (+ଶବ୍ଦ. ଅନ) ଦାତ— ୨. Inflammation.
*	୩। ପୋଡ଼ିବା— ୩. Burning.
୪। (+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନ) ଦୁଷ୍ଟାନେକ— ୪. Wicked person.	
*	୫। ଧଳା ତତା ଗରୁ— ୫. Lead wrot plumbago Zeylanica.
ଦିଶ—୧। ଦାହକ— ୧. Burning.	
ଦେ ଦିଶ— ଦର୍ଶନ— ୨. Burnt.	
	ସ୍ତୋତ୍ରକ ଅତ ହୋଇଲେ ଦହନ । କୃଷ୍ଣହେ ମହାବରତ. ଅତ ।
ଦେ. ବି—ନାଶ— Destruction.	
	ଶୁଣିଲେ ମୋ ତତରୁ ଯେ ସଂଶୟ ଦହନ । ଶ୍ରୀଚ. ଶବ. ସଂଶୟ ।
ଦହନୀୟ—ସ. ଦିଶ (ଦହ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନୟ) —ଦାହ୍ୟ; ସାହ୍ୟ;	
Dahaniya	ପୋଡ଼ିଯାଏ— Combustible; inflammable.
ଦହନୋପଳ—ସ. ବି (ଦହନ + ଉପଳ) —୧। ସୂର୍ଯ୍ୟଭାସ୍ତ୍ର ମଣି;	
Dahanopala	ଆତସୀ କାତ— ୧. A jem or lens through which the sun's rays are focussed and set fire to some inflammable substance, put under it.
,	୨। ଚକମକ ପଥର; ଝକମକା— ୨. Tinderstone; flint stone.
ଦହପାଣି—	ଦେ. ବି—ଲୁଣ ସନ୍ଧିବାବେଳେ ସିଖାଇବା ପାଇଁ ହାଣ୍ଡିକୁ
Dahapāṇi	ଅଜଡ଼ା ଯିବା ଲୁଣମୁଖିତ ଘନ ଜଳ— Water impregnated with salt which is powdered into a pan for being evaporated (in the process of manufacturing salt).
	ସେହି ଲବଣୀକ୍ରମ କରଇ ନାମ ଦହପାଣି ।
	ପକାଇମୋହନ— ଶକ୍ତ୍ସମ୍ଭବ ।
ଦହର—ସ. ବି (ଦହ ଧାରୁ = ସ୍ତୋ କରୁବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅର) —୧। ତୁଣେଇ	
Dahara	ମୂଶ— ୧. A small mouse.
,	୨। ଶିଶୁ— ୨. Infant.
*	୩। ସାନ ଭାଇ— ୩. Younger brother.
୪। ତୁଳନୀସ (ହି. ଶକ୍ତ୍ସମ୍ଭବ) — ୪. Mole; shrew,	
*	୫। ନରକ (ହି. ଶକ୍ତ୍ସମ୍ଭବ) — Hell.
୬। ବରୁଣ (ହି. ଶକ୍ତ୍ସମ୍ଭବ) — ୬. The Hindu god of the ocean.	

ଦିଶ—୧। ସ୍କଲ୍ ଶୈଖ— Little; small.	
,	୨। ଦୁରୋଧ— ୨. Difficult to understand.
*	୩। ସ୍ମର୍ତ୍ତ (ହି. ଶକ୍ତ୍ସମ୍ଭବ) — ୩. Minute.
ଦହରକାଶ—ସ. ବି—ତତାକାଶ; ଶରା—God.	
Daharākāśa	
ଦହଲ—ଦେ. ବି (ସ. ଦଲାତ୍ମି) —୧। କାରୁଆ—	
Dahala	1. Mud; sludge.
କାଦା; ଦଲଦଳ	, 2. Slime; mire.
ଦଲଦଳ; ଅହଳା	୩। ଦଳଲ ବା ପକୁଆ ଅବସ୍ଥା— ୩ Muddy or miry condition.
,	୪। ଅକୁ ପାଣି ବେଶି ପକୁ ଓ ଜଳମୟ ପୋଖରୀ—
	4. A muddy tank; moor; fen; a bog.
ଦିଶ—ଦହଲ (ଦେଖ) —Dahalā (See).	
ଦହଲ ଉଠିବା—ଦେ. କି—ଭୂମି କର୍ଦମମୟ ହେବା; ଦଲଦଳେଇବା—	
Dahala uṭhibā	To be full of mud.
କାଦାହାତ୍ମା; ଅହଳାତ୍ମନା	
ଦହଲ—ଦେ. ଦିଶ—୧। କାରୁଆ; ପକିଳ— ୧. Muddy; slimy.	
Dahala	2. ପକୁ ଓ ଜଳମୟ; ଯନ୍ତ୍ରେ ଲେକ ପଣ୍ଡିଗରେ ସହିତେ
ଦହଲ;	{ ଅନ୍ୟରୂପ ଉଠି ପାରେ ନାହିଁ—
ଦହଲା; ଦଲଦଳ; ଗର୍ବଳା; ଦଲଦଳା	2. Moory; boggy; moisty.
(ଦହଲା-ଶ୍ଵର)	
ଦେ. ଦିଶ. ଧୂଂ (ସ. ଶୁଳକାୟ)—ମୋଟା; ଶୁଳକାୟ—	
	Fat (male).
ଦେ. ବି—ଦହଲ (ଦେଖ) —Dahilā (See).	
ଦହସତ—ବୈଦେ. ବି (ପା. ଦହଶତ = ଭୟ) —୧। ଭୟ; ଖର—	
Dahasat	1. Fear; fright.
କଷ; ଦହସତ	୨। କଠୋର ଦାୟୀବୁ; ବଦ— ୨. Grave responsibility.
,	୩। ଦହଶତ; ବାଧା; ପାତ୍ରା— ୩. Worry; botheration.
	୪। ଦୁଃଖ; କଷ୍ଟ— ୪. Trouble.
*	୫। ଦିପଦ— ୫. Calamity.
ଦିଶ—୧। ଭୁତଜନକ— ୧. Frightening; causing fear.	
,	୨। ପୀତିତ; ବାଧାପ୍ରାପ; ବ୍ୟତିବ୍ୟତ— ୨. Worried
ଦହସତ ଗିରିବା—ଦେ. ବି—ଆପଦ ଗିରିବା; ବିପଦ ପଢ଼ିବା—	
Dahasat giriba	The befalling of a calamity.
ଆପଦ ଆସା; ଦହସତଗୀରିନା	(ଯଥା—ମୋ ଭୁପରେ ବର୍ଣ୍ଣମାନ
(ଦହସତ ପଦିଶବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	(ଦହସତ ପଦିଶବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗୋଟାଏ ଭାରି ଦହସତ ଗିରିବା ।
ଦହସତ ଦେବା—ଦେ. କି—୧। ବାଧା ଦେବା; ପୀତା ଦେବା—	
Dahasat debā	1. To worry; to pester.
କଷ ଦେଓଆ; ଦହସତ ଦେବା	୨। ଭୟ ଜନ୍ମାଇବା— ୨. To cause fright.
,	୩। ବଦରେ ପକାଇବା; ବିପଦ କରିବା—
	3. To cause a person to be involved in troubles, to afflict a person.

ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ପାଇବା—ଦେ. ୩—୧। ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ହେବା—

Daha ata pâibâ 1. To be worried or pestered.
(ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ହେବା—ଅଳ୍ୟରୂପ) ୨। ବସନ୍ତ ହେବା; ବ୍ୟତିବ୍ୟତ ହେବା—
କଷ୍ଟ ପାଓଇବା 2. To be troubled.

ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ପାଇବା

ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ଲୁଗିବା—ଦେ. ୩—୧। ଉଚିମାତ୍ରିବା—

Dahasata lagibâ 1. Apprehending; fearing.
କଷ୍ଟବୋଧିବା 2. ଦିଦ୍ୟମତ୍ତ ହେବା—
ଦିଦ୍ୟମତଳଗାନ୍ତା 2. Being troubled.

ଦହା—ବେଦେ. ବି—(ପା. ଦହ—ଦଶ ମୁଖୀୟ) —୧। ଦହଲ୍ (ଦେଖ)

Daha Dahala (See).

ଦହା ୧। ମୁସଲମାନଙ୍କ ମହରମ ମାସରେ ତାରଖଠାରୁ ୧୦ ଘାରିଣ୍ଠା

ଦହା (ଏ ସମୟରେ ମୁସଲମାନଙ୍କ ମହରମ ପରି ହୁଏ)—

2. The period of the 1st ten days of
the Mahomedan month of Mohoram.

ଦହି—ଦେ. ବି (ସ. ଦଧ)—୧। ବାସି ରୂଥ, ଦୁଷ୍ଟବିକାର—

Dahi 1. Curd.

ଦହି; ଦଈ [ଦ୍ଵ—ଏହା ଦୂର ପ୍ରକାର ସଥା—ବସା ଦହି ଓ ଘୋଲ
ଦହି; ଦଧ ଦହି]

[ଦ୍ଵ—ପ୍ରଥମେ ଆହୁତୀ ହୃଦୟ ଜୀବିତ ଦେବା ପରେ ତହିଁରେ
ମହୁ ପକାଇ ଦିଲ୍ଲ ସମୟ ରଖିଦେଲେ ବସନ୍ତ ଗାତ୍ର ଅଳଥିଲା
ପଦାର୍ଥ ହୁଏ ତାକୁ 'ବସା ଦହି' ବୋଲିଯାଏ ଓ ବସା ଦହରେ
ପାଣି ରିଖ୍ଯାଇ ତାକୁ ମୁହାର୍ ଦେଖିବୁ ଲହୁଣୀ ବାହାର କଲା ପରେ
ଯେଉଁ ଜଳୀଯ ପଦାର୍ଥ ହୁଏ ତାକୁ ଘୋଲ ବା ଘୋଲ ଦହ ବା
ଚକ୍ର ବୋଲିଯାଏ ।

ସାଧାରଣତଃ ଦହ ଖାଦ୍ୟର ଗୋଟିଏ ଭୂପକରଣ ।
ତଟକା ବା ସଜ ଦହ ଖାଇବାକୁ ସୁମଧୁର, ମାସ ବାସି ଦହ ବା ଟଙ୍କ
ଦହ ଦୂଷଣିତ ତାହା ଅଛି ଆମିଲା ହୋଇ ଯାଇଥିବା ଯୋଗୁ
ଖାଇଲେ ଦାନ୍ତ ଟଙ୍କ ମାରିଯାଏ । ବେଦ୍ୟଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁଯାୟେ ଦହ
ଅଗ୍ନି ଧାପକ, ଧାରକ, ରକ୍ତପିତ୍ତକାରକ, ବଳକାରକ, ଶୁଦ୍ଧ ଓ କଷ
ବକ୍ତବ୍ୟ ତଥା ମୁଦ୍ରକ୍ତ, ଅବୁତି, ଅନ୍ତିଷ୍ଠାର ଓ ଦିଷମ ଜ୍ଞାନ ନିବାରକ;
ଇରାଗେପର ତାକୁରିମାନେ ଦହକୁ ଅୟୁବନ୍ଦିବ ଥିବାର ଘୋରାଣା
କରିଅଛନ୍ତି । ଶୁଦ୍ଧକାର୍ଯ୍ୟ ମୁଦ୍ରକ୍ତ ଅନୁକୂଳ ବରିବା ସମୟରେ ଦହ
ଦେଖି କରି ଅନୁକୂଳ କରେ ଦୂର୍ତ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପଳ ହୁଏ ବୋଲି
ଲୌକିକବିଧାସ ଅଛି । ଦହରେ ଅନ୍ୟ ଟେକରେ ପଦାର୍ଥମାନ କିଣ୍ଠି
କାଳ ପକାଇ ରଖି ଅଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁତ ବରିଷ୍ଠାତା ସଥା—ଦିଲୁଆ ଦହ,
ନେଇଲ ଦହ ।]

୧। ଦହ ପଣ୍ଡ, ଅଳଥିଲା ପଦାର୍ଥ—2. Soft curd-like matter; a thing like curd or jelly.

୨। ମୁସଲମାନ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦଧବନ୍ଦ ଅଳଥିଲା ବସୁ—
3. The soft substance inside the brain.

ଏ ବାହାରେ ସାବହିତ ମୁଣ୍ଡ ତାହିଁ—ବୁଝିବା ମହାରତ ଦୋଷ ।

ପ୍ରାଦେ—୧। (ମୁସଲମାନ) ୨—ଦଧ ଦହ—1. Curd.

, 1 (ପୁଣୀ ଲୁଣ ମରିଯିବା ଅଥବା) ବ—ପ୍ରଥମରେ ବିଆରରେ
ସମୁଦ୍ର ପାଣିକୁ ପୁଣୀ କେତେକ ସମୟ ତାହା ସେଠାରେ
ସ୍ଥିର ହୋଇ ରହିବା ପରେ ଭୂପର ପାଣିକୁ ବିଆରରୁ
ବାହାର କରିଦେଲାକୁ ଯେଉଁ ବଦଳିଥାଏ ପାଣି ରହିଯାଏ
ଏବଂ ସେ ଯେଉଁ ବଦଳିଥାଏ ପାଣିକୁ ନିଆଁରେ ବିଧାର
ପଣ୍ଡ ଲୁଣ ମରିଯାଏ—The thick lower layer
of sea-water which is left in the shallowpan and boiled for manu-
facturing salt.

ଦହିଆଳ—ଦେ. ବି—ଦହିଆଳ (ଦେଖ)

Dahiâla Daiâla (See).

ଦହିକଢ଼ି—ଦେ. ବି—ଦହରେ ଲୁଣ ମସଲ ଥାବି ଦେଇ ସିଦ୍ଧ କରି

Dahikardi ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଏକପ୍ରକାର ବ୍ୟକ୍ତି—

ଦହିକଢ଼ି } ଅଳ୍ୟରୂପ } A.curry made of curd or whey
ଦହିକଢ଼ି } ଅଳ୍ୟରୂପ } being boiled after proper
ଦୈର ଅସଲ seasonings.

ପ୍ରାଦେ (ମାଜିପୁର) ବି—ମାରଣୀର ମାସ ଶୁଭବାର ଦିନ ଲକ୍ଷ୍ମୀକୁ
ପୁନା କରିଯିବା ଦହ ସଙ୍ଗେ ସିଦ୍ଧ ଥରୁଆ ଭବି—
The food preparation, made of sunrice-boiled with curd or whey for offering
to Goddess Lakshmi on the Thrusday
in the month of Mârgasira.

ଦହିକଳା—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ଧାନ—

Dahikanda A kind of paddy.

ଦହିଖୁଆ—ଦେ. ବି (ସ. ଦଧ+ମୁହ ଧାରୁ = ଶାରିବା)—ଯେଉଁ

Dahikhua ପିଣ୍ଡଗ ସଷ୍ଟିରେ ଦହକୁ ମୋହି ଲହୁଣୀ ବାହାର

ମଥୀ କରିଯାଏ; ମନୁନଦୟ—A churning stick; a

ମଧ୍ୟାନୀ churner with which curd is churned.

ଦହିଗୁଡ଼ିଭାତ—ଦେ. ବି (ସ. ଅବୁତାନ; ଦଧ+ମୁହତ୍+ଭାତ)—

Dahigurdubhâta ଦିବାହର ପୁଣୀ ଦିନ କୁମାର ବର ଓ

(ଦହିଗୁଡ଼ିଭାତ; ଦହିକଳାଭାତ—ଅଳ୍ୟରୂପ) କୁମାର କରିଯା

ଆଇବୁଡ୍ରୋଭାତ—(ଅବୁତାନ ଅଳ୍ୟରୂପରେ) ଦହ ଭବି ଖାଇବାରୁଗୁ

ଶୀଅନ୍ତର; ଅବୁତାନ—A meal (of rice mixed

with curd) taken by a bride and a

bridegroom respectively the last time

on the previous day of marriage.

ଦହିଚୁଡ଼ା—ଦେ. ବି (ସ. ଦଧ ଓ ପିଣ୍ଡକାଳ; ସଦର ଶତ)—୧। ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ

Dahichurda ଦହି; ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ସଙ୍ଗେ ଦହ ଗୋଲାର ପ୍ରସ୍ତୁତ

ଚିନ୍ଦ୍ରାଈ କରିଯିବା ଖାଦ୍ୟ—1. Food prepared by

ଦହିଚିନ୍ଦ୍ରାଈ mixing parched rice with curds.

, ୨। ଶୁଦ୍ଧ, ଶାରି, ପାସୁଣ୍ଡିଭ ଓ ଉତ୍ସବାଦ ଉପଲକ୍ଷେ କରି

ଯିବା ଗ୍ରାହିଣୀରେ—2. Feeding of Brahmins

on religious or funeral occasions.

[ଦ୍ଵ—ଆମ ଦେଶରେ ଅତିକାଳ ଗ୍ରାହିଣୀ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କ

ଭାବୁ ଦହିଚୁଡ଼ାରେ ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲା । ଶୁଦ୍ଧିଏ ଚତ୍ରା ଓ

ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ତହ ଦହ ଓ ତହିଁ ସଙ୍ଗେ ଦହିକା ମାତ୍ରାରେ ଦଶୁ
ଗୁଡ଼ ଦେଇ ଶାଷ୍ଟେକୁ “ବ୍ରାହ୍ମଣରେତିନ କାର୍ଯ୍ୟ” ସମାଧା
କରିଯାଏ ।]

ଦହିଚୁଡ଼ାମେରୁ—ପ୍ରାଚେ (ଯାଜପୁର) ବିଶ — ସେଇଁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ତାଙ୍କ
Dahichurdāmeru ଗ୍ରାମ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅଳକର ପ୍ରାୟ ସବୁ ‘ଦହ
ଚୁଡ଼ା’ରେ ଯୋଗ ଦେଇ ଖୁବ୍ ଦହିଚୁଡ଼ା ଖାଏ—
(a Brāhmaṇa) Who in no case fails to
attend any Dahichurdā feast and also
can eat Dahichurdā in much
quantity.

ଦହିଛେନା—ଦେ. ବି (ଦଖ ଓ ଛୁନ୍ଦୁରୁ)—ଘୋଲ-ଦହିରୁ କିଞ୍ଚିରେ
Dahichhenā ସିଥାଇ ତିଆର କରୁଯିବା ଛେନା—
ଦହିଛାନା ଚେସି ପାତାରେ ରଖିଦେଲେ ତାହା ଥିଲାମୁଣ୍ଡଳ
ଏନୌର, ଦହିଛେନା

[ଦୁ—ଦୁଧ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧିରବା ଅବସ୍ଥାରେ ତହିଁରେ ଖାଟା ପକାଇଲେ
ତାହା ଛୁଣ୍ଡିଯାଇ ଯେଉଁ ଛେନା ଦୁଧ ତାହାକୁ ଦୁଧ ଛେନା କହନ୍ତି ।
ଦୁଧ ଛେନାରୁ ସନ୍ଦେଶ ବା କଞ୍ଚାଗୋଲ, ରଷଗୋଲ, ଲାଲମୋହନ,
ଲେଡ଼ିକେନିଙ୍କ, ଚମରମ, ଗୁପ୍ତପ୍ରତିପଦ, ଗୋଲପଜାମ୍ ଆଦି ତିଆର
ହୁଏ ।

ଦୁଧ ଛେନା ଅପେକ୍ଷା ଦହ ଛେନା ଖାଟା । ଦହ ଛେନାରେ
ଗୁଡ଼ ଗୋଲାଇ ଛେନାଗୁଡ଼ ଓ ପିଠାରପୁର ତିଆର ହୁଏ । ଏଥିରୁ
ଛେନା ବଡ଼ା, ଛେନା ତାଢ଼ିଆ ଥାବି ତିଆର ହୁଏ ।

ଦହ ଛେନା ଦୁଧ ଛେନା ଅପେକ୍ଷା ଦୁଷ୍ଟାତ୍ୟ ।]

ଦହିଜ(ଯ)—ଗ୍ରା. ବିଶ (ଦହିଦ୍ୟ)—୧ । ଦଷ୍ଟ—

Dahija(ja) 1. Burnt.

(ଦହିଜ—ଅନ୍ତରୂପ) ବଳେ ସୁର୍ଯ୍ୟ ଦତ ମଣିତ ଦହିପ
କୋହେ କ ପେ ସୁର୍ଯ୍ୟର ରମଣୀକ ।

୨ । ଦହଗଞ୍ଜ; ପ୍ରପାତ୍ରିତ—

2. Tormented; harassed.

ବ—ଦହନ—Burning:

ଦହନ(ସ)କରିବା—ଗ୍ରା. କି—ପୋଡ଼ିବା; ଦହନ କରିବା; ଦଷ୍ଟ କରିବା—

Dahaja(ja)karibhā To burn down

(ଦହଜ—କରିବା—ଅନ୍ତରୂପ) ବାଳେ ସଞ୍ଚାର କରଇ ଦହନ
ପେହ ପକାଇରେ ନନ୍ଦର ପକାଇ ।

ଭାବ. ମଧ୍ୟମନକ ।

ଦହିତୋଡ଼ପା—ଦେ. ବି—୧ । ଦହିବାଲୁ ଦହ କିନ୍ତି କରିବାକେଲେ

Dahitordapā ଦହ ମାପିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା
(ଦହିତୋଡ଼ପା—ପ୍ରତିକାରି—ପ୍ରତିକାରି) ସତ୍ରେ ବା ବଂସାରମିଳି ପାତାରଶେ—

ଦହିତୋଡ଼କା । 1. A pot (made of cocoa-
ଦହିତୋଡ଼କା } ଅନ୍ତରୂପ nut shell or bellmetal) used
ଦହିତୋଡ଼କା } for measuring curd while selling.

ଦହିତୋଡ଼କା } ଦେ. ବି. ପୁ—୨ । (ଗାଲିବଶେଷ) ସେଇଁ

ବ୍ୟବ୍ହିତ ହାୟର କରି ଏକାଥରକେ ଦହିତୋଡ଼କାରିମାଣରେ
ଦହ ଖାଏ ଓ ଏପରି ଖାଇଲାବେଳେ ସତ୍ତ୍ଵର୍ଥ ଶବ୍ଦ

କରେ—2. One who gulps a large quantity
of whey down his throat with a sound.

ତେଣା ନିଜ ଦହ ସେବିଲା (ସୋଡ଼ପି) ଅର୍ଥାତ୍ ପରରେ ଖାଏ;
ଗୋଡ଼ରେ ଅର୍ଥାତ୍ ରକିଷେଣି ନେବି ଖାଥେ ପାଏ । ତତ୍ତ୍ଵ ।

ଦହିଦହିକା—ଦେ. ବି (ସ. ନାମ ଦଧାଲୀ, ଦଧାଲୀ, ଦଧାଳିକା,
Dahidahikା ସୁଦର୍ଶନା, ବୃଷକଣ୍ଠୀ, ଚନ୍ଦାହା, ସୋମବନ୍ଧୀ, ମଧୁ-
ଦହଦହିଥ ପଣ୍ଡିକା, ଗୁକୁତି)–ଏକପ୍ରକାର ବନଯ ଶାକ
ଦହଦହିଥ } ଅନ୍ତରୂପ ଲତା (ଏହାର ପଦକୁ ବଦଳିଲେ ଏକପ୍ରକାର
ଦହଦହିକା ନାଲନାତ୍ରିଥ ରସ ବାହାରେ ଓ ଏ ନାଲକୁ
ଦନ୍ଦସ୍ତା, ପଦଶଳକ କୌଣସି ପାତାରେ ରଖିଦେଲେ ତାହା ଥିଲାମୁଣ୍ଡଳ
ମଦନମତ୍ତ ହୋଇ ବସିଯାଏ)–A kind of herb growing
ଦନ୍ଦସ୍ତା, ପଦଶଳକ କୌଣସି ପାତାରେ ରଖିଦେଲେ ତାହା ଥିଲାମୁଣ୍ଡଳ
ହୋଇ ବସିଯାଏ)–Tinospora
Tomentosa.

ଦହ ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । ଦହନ କରିବା; ନାଶ କରିବା—

Dahi deba

1. To destroy.

ତନିରେକ ବାବକ ଦର୍ଶ ଦେବ ତହ—ବୃଷତ୍ତିଂଦ୍ର. ମହାଭରତ ବନ୍ଧ ।

୨ । ଦଳିତକଣ୍ଠ ପକାଇବା—

2. To crush; to knead.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବଳିଯିବା—

3. (figurative) To excel.

ସୁଖରେକ କରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ରହ

ସମ ବାଲଦଶ ପବର ଦେବ ତହ । ବୃଷତ୍ତିଂଦ୍ର. ମହାଭରତ. ଶଲ୍ୟ ।

ଦହନଉତି—ଦେ. ବି—୧ । ଦେଉଳର ମୁଣ୍ଡିରେ ତକଳିଲେ ଥିବା

Dahinauti ଦଖରାଣ ଅକାରରେ ଗୋଲିକାର ପଥର ବା ଚନ୍ଦର

ଦଧିନଉତି ଗୋଲକ—1. The round pitcher like

ଦହିଙ୍କୋ �ball of stone or masonry put on the

crown of a temple.

୨ । ତକପୂଣ୍ଡ ବଡ଼ ହାତି—

2. A large pot full of whey.

ଦହନଉତିଆ—ଦେ ବିଶ—ମୁହଁରେ ପଲମ ଘୋଡ଼ା ହୋଇଥିବା ଦହ

Dahinauti ନରିକ ପର ଅକୁଳବିଶ୍ଵା—Shaped like a

whey-pot with a cover.

[ଦୁ—ଥକୁଳ ପେଟାଆ ‘ଥ’, ଦହନଉତିଆ ‘ଦ’—ଶିଶୁ

ବର୍ଣ୍ଣିଶ୍ଵା ବଚନ ।]

ଦହିକା—ବେଦେ ବି. (ଫା. ଦହାନା)—ଘୋଡ଼ାର ପାଟ ମଧ୍ୟରେ

Dahinā ଦିଅରିବା ଲୁହାର କଲେଇ—Bit; curb.

ଦାଇନା (ସଥା—ଏଥର ରୂପରେ ଥିବା ଲୁହା କଢ଼ିରେ

ଦହାନା ଲୁହାମ ବନ୍ଧାଯାଏ ।)

(ଦହାନାରା; ଦହାନା କଲେଇ; ଦହାନା କଲେଇ—ଅନ୍ତରୂପ)

ଦହ ପକ୍ଷାଳ—ଦେ. ବି—ଦଖନ; ହୃଦ ସଙ୍ଗେ ଦହ ମିଶାଇ ପ୍ରସ୍ତର

Dahi pakhaṭa ଲୁହାମ ଏକପ୍ରକାର କୁତୁର ଖାଦ୍ୟ—

ଦହିଭାତ �Boiled rice moistened with curds.

ଦ୍ଵା ତ୍ରତ୍ତ, } ଅନ୍ୟରୂପ [ଦ୍ଵା—ରୁଚିରେଦରେ ଏଥରେ
ଦର ପଣୀଳ ଲେମୁରସ, ଅଦାହେଲୁ, ଉଷ୍ଣକ ପିଠା
ଦେଇ ଦିଅ ଓ ଜାର ବିଶାରିବାହାର ଏହା ସମୟ ସମୟରେ ଅଛି
ଉପାଦେୟ ହୁଏ । ଏମନ୍ତ କି ଦେବତାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ଖେଳିଛି
ସଙ୍ଗେ ଦିହପଣୀଳ ଭୋଗରୂପେ ଅପରି ହୁଏ ।]

ଦ୍ଵା ବସା(ସେ)ଇବା—ଦେ. କି—ବସାଦ୍ଵା କରିବା ନିମନ୍ତେ ଉପର
Dahi basā(se)ibā ଗରମ ଦୂଧରେ ମହି ପକାଇବା—To set
ଦଈପାତା down milk (after putting
ଦହୀଜମାନା some acid base in it) for
turning it into curds.

[ଦ୍ଵା—ଦୂଧରୁ ବସାଦ୍ଵା କରିବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି ଓ ଅର୍ଥାତ୍
ଲୋଡ଼ା । ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେଇ ଉପରୁ ଦହୀ କଷେ ନାହିଁ । ଦୂଧ କେତେ
ଗରମ ଥାଉଁ ଥାଉଁ ସେଥରେ ମହି ପକାଇବାକୁ ହେବ କେତେ
ପରିମାଣରେ ମହି ଦିଆଯିବ ଏହା ସମୟେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହା
ଦୂଧକୁ ଦୂର ଲାଗନ୍ତି, ଦହୀ ବସାଇବାକୁ ଦେଲେ ଦେଖାଯିବ ଯେ
ଦ୍ଵା ବସିବା ଓ ସାଦରେ ଅବଶ୍ୟ ପ୍ରତିବଦି ଦେଖାଯିବ ।]

ଦ୍ଵା ବସିବା—ଦେ. କି—ଦୂଧରେ ମହି ଦେବାହାର ଜାହା ବସାଦ୍ଵାରେ
Dahi basibā ପରିଣତ ହେବା—(milk) Being turned
ଦଈବସା ଦହୀଜମାନା into curd.

ଦହୀବରା(ଡା) —ଦେ. କି. (ସ. ଦଖ + ବଟକ)—ଦହୀରେ ବରୁବା
Dahibarā(rūpt) ଯାଇଥିବା ବିଶ ପିଠା—Cack immersed
ଦଈବରା in or saturated with curds.

ଦହୀବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦହ ଧାରୁ)—୧. ଯୋଡ଼ି ଦେବା; ଦସ୍ତ
Dahibā କରିବା; କିଞ୍ଚି ଲଗାଇ ତହିଁରେ ଜାଳ ଦେବା—
ଦହା 1. To burn; to destroy by fire.

ଦହୀସି(କ) କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦହୀବରା ତୋହର; ସୁବେଳ ସର
ଦହୀସି କରିବା } ନାହିଁ ଅନଳେ ପଡ଼ିଥିଲା ତା ଶର—
ଦହୀସିଧାର୍ଥ ଦହୀସିଧାର୍ଥ ଦହୀସିଧାର୍ଥ ଦହୀସିଧାର୍ଥ

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦହଗଣ୍ଠ କରିବା—2. (fig)
to harass; to cause intense anxiety.
୩ । ଯୋଡ଼ି ଦେବା—3. To be burnt.

ଦହୀବରା ଦହୀବରା ଦହୀବରା
ଦହୀବରା ଦହୀବରା ଦହୀବରା ଦହୀବରା

ଦହୀବାଲୀ—ଦେ. କି. ସ୍ତ୍ରୀ—ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଦହୀ ବିକି କରେ—
Dahibālī A female whey-seller.

ଦଈବାଲୀ ଦହୀବାଲୀ ଦହୀବାଲୀ ଦହୀବାଲୀ ସାର—ତରା ।

(ଦହୀବୁଥଳୀ, ଦରବାଲୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦହୀ ମାଛ—ଦେ. କି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ; ସ. ଦଖ ଓ ମସ୍ତି । କୌଣସି
Dahi māchha ଶୁଭକାରୀଣ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ କରିବା ସମୟରେ

ଦଈମାଛ ଦହୀ ଓ ଜାଥନ୍ତା ମାଛ ଦେଖି କର ଗଲେ ଉଚ୍ଚ
କାର୍ଯ୍ୟ ସଫଳ ହୁଏ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କର ବିଶାପ

ଦହୀମାଛ ଥିବାରୁ)—କୌଣସି ଶୁଭକାରୀଣ ଉପଲବ୍ଧରେ
ଅନୁକୂଳ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଖାଇବା ଦଖ
ଜାଥନ୍ତା ମାଛ—Curd and living fish
shown to a person while setting

out to accomplish some thing of
importance.

ଦହ ମାଛିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) କି—ଧୋବା—

Dahi māchhia Washerman.

ଦହମୁହାନ୍ତି—ଦେ. କି. (ସ. ଦଖମନ୍ତନରୁ)—ଦଖ ମନୁନ—

Dahimuhānti Churning of curd for extracting.

ଦଈ ମୋଆନ ଦେ. କି—ଦଖ ମନୁନରେ ବ୍ୟବହୃତ—

ଦହୀ ମଥନା Used in churning curd.

ଦହମୁ(ମୋ)ହିଁବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦଖ ଓ ମଥ୍ ଧାରୁରୁ)—

Dahimu(mo)himbā ଘୋଲ ଦହ ତଥାର କରିବା ପାଇ ବସା

ଦହ ମୁହାଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦହକୁ ମୁହାଇବା ମନୁନ କରିବା;

ଦହ ଗୋଲାଇବା } ଦଖ ମନୁନ କରିବା—

ଦଈ ମୋଆନ To churn curd.

ଦହୀ ମଥନା

ଦହଲ—ଦେ. କି. (ପା. ଦହ = ଦଶ)—

Dahilā ଗଞ୍ଜା ଓ ତାପ ଖେଳରେ ଦଶ ଟିପ ଥିବା ତାବ—

ଦହଲ } ଅନ୍ୟରୂପ The playing card having ten
ଦହ } points or tips on it.

ଦହଲା ଦହଲା

ଦହ ହାଣ୍ଡି—ଦେ. କି—୧. ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଦୂଧରେ ମହି ପକାଇ

Dahi hāndi ଦହ ବସାଯାଏ—1. A pot used for
ଦଈ ହାଣ୍ଡି curdling milk.

ଦହିଙ୍ଗି ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ବସା ଦହକୁ ମୁହାସାଏ—

2. An earthen vessel used for churning
curd a churning pot.

୨ । ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଦହ ଥାଏ—3. The earthen
pot in which curd is kept; the pot
containing curd.

ଦହ ହେବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦହ ଧାରୁ କରିବାର୍ଥ)—

Dahi hebā (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦହଗଣ୍ଠ ହେବା—

ଦହୀହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ (figurative) To undergo
ଦହୀସି ହେବା } harassment; to suffer great
mental anxiety or worry.

ଦହ ହେବ ସିମା ଏବେ ଅନ୍ତାପେ । ରଖାଇଥ, ନହାସା ।

ଦହ୍ୟ—ଦେ. କି. (ସ. ଦାହ୍ୟ)—

Dahya ୧ । ଯୋଡ଼ା; ଦସ୍ତ—1. Burnt.

ଦହୀହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ଦହଗଣ୍ଠ; ଦବଧନ—2. Troubled;
ଦହୀସି } ହାରାସ—harassed; pestered; agitated;
perturbed.

ଦହ—ଦଗଧନ; ଦହଗଣ୍ଠ; ଅକୁଳତା—Harassment; men-
tal agitation; perturbation.

ଦହ୍ୟମାନ—ସ. କି. (ଦହ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଆନ ଶାନତ)—

Dahyamāna ୧ । ଯାହା ଜକୁଥିଲା; ଯାହା ଦସ୍ତ ଦେହଥିଲା;
ଜକୁଥିବା—1. Burning.

୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ; ଯଥା—ହୃଦୟ) ଦହଗଣ୍ଠ—
2. Greatly perturbed; affected; troubled.

ଦହ—ସ. ବ. ସଂ. (ଦହ ଅରୁ + ସଙ୍କରେ କଣ୍ଠୀ ର)—

Dahra ୧। ଅଗ୍ନି—1. Fire.

୨। ବନ ଅଗ୍ନି; ଦାବାଗ୍ନି—

2. Forest fire; conflagration.

୩। ନରକ—3. Name of a hell.

୪। ବରୁଣ ଦେବତା—

4. The Sea-God; the Indian Neptune.

୫। ଜଠର—5. Stomach.

(ଯଥା—ହୃଦୟାଗ୍ନି = ଜଠରି ।)

୬। ହୃଦୟାକାଶ—

6. The heart (compared to the sky).

୭। ବନ—7. Forest.

ଦା (ଧରୁ)—ସ.—ଦେବା—To give.

Dā (root)

ଦା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଦା ଅରୁ + ସବ. କ୍ରିପ୍)—୧। ଦାନ—

Dā 1. Gift.

୨। ଶୋଧକ—2. Refining.

୩। (ଛେଦନାର୍ଥ, ଦୋଧାରୁ + କ୍ରିପ୍)—ଛେଦ—
3 Cutting.

୪। ଉପତାପ; ଉପରେ ଲଣାଯିବା ଉପତାପ—

4. Superficial heat or temperature.

୫। (ପାଳନାର୍ଥ, ଦେ ଧରୁ + କ୍ରିପ୍) ରଖଣ; ପାଳନ—
5. Protecting; preservation.

ଦେ. ଚ (ସ. ଦାନ) — ଦାନ (ଦେଖ) — Dān (See)

ଦାଆ—ଦେ. ବ (ସ. ଦାନ) — ୧। ଧାନାଶ କାଷକର କରଇ ପର

Dā-ānā ଦାନୁଶ କଟୁଣ୍ଡ; ଧାନ୍ୟକର୍ତ୍ତ୍ର—1. A sickle;
ଦା; କାମେ; ଦୀତି, ଦୀତି scythe.

(ଯଥା—ଏ ବରଷ ଅମ ବିଲକୁ ଦାଆ ଯିବ ନାହିଁ ।)

୨। କଟାଣ—2. A bill-hook; chopping knife.

ଦାଆଁଡ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି—ଦାଣ; ପଥ—Road.

Dā-ānārda

ଦାଆକୁଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ୟାଜପୁର) ବି—ଉଚ୍ଚ ଜାଗାରୁ କଥା କାଟିବାପାଇ

Dā-ānkurdi ଲଣି ଅଗରେ ଝଲକୁ ଦାଆ; ଦରା—

A scythe attached to a long stick to cut
thorny branches from high trees.

ଦାଆଣି—ଦେ. ବି—ବଳଦଳ ଦିଦରେ ତିଆଁ ବା ବାଣୀ ଦେବାପାଇ

Dā-āni ବ୍ୟବହୂତ ଲୁହା—Searing iron.

ଦାଆଦାଢିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଦାଆ ପର ଦକ୍ତର—Edged or toothed

Dā-adārdhi କାଷକର—like a scythe.

ଦାଆବେଠି—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି—ଶ୍ରାମର ଗଜନ୍ତୁଆ ବା ମାଟିଦାର

Dā-ābēthi ମାନଙ୍କ ଜମିରୁ ଧାନ କଟା ଦେବାପାଇ ଫଳା

(ଦାଆ ରେଣ୍ଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପାରଶମିକରେ ରୟତମାଳେ ଦାଆ ହାତ

ଯେଉଁ ବେଠି କରନ୍ତି—Free harvesting of

paddy of the Gountia or Mafidar of a
village by the royats.

ଦାଆବେଶ—ଦେ. ବି—ଦାଆକୁ ଡାଇରେ ଧର ବନ୍ଦକାର କଥବ
Dā-abēsh ନିମନ୍ତେ ତା ଦୂଳରେ ଥିବା କାଠର ମୁଁ—
ଦାଏର ମୁଁ; ଦୀତିତକା ମୁଁ The wooden handle of a
sickle.

(ଦାଆ ମୁଁ; ଦାଆ ମୁଁ; ଦା ମୁଁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଇ—ଦେ. ବି—ଦାୟୀ (ଦେଖ) — Dāya (See)
Dāi

ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦାୟୀ) — ୧। ଦାୟୀ—1. Responsible.

(ଆ. ଦାଗା) — ୨। ଦାଗାଦାର—2. Claiment.

ଦାଇଁ—ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବି—ଦାଇଣି—

Dāiñi A long fether which many beasts
ଦାଇଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) are tied.

ଦାଇକା—ଦେ. ବି—୧। ଦାୟୀକା; ଦାୟେକା; ଦାହିକା; ତାହିକା;

Dāikā ଯାଦା ଓ ପାଲାବାଲକ ମଧ୍ୟରେ ଭିତର ପ୍ରଜୁଦର ଛଳରେ

(ଦାଏକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦୂର ପଶ ପରଶରପ୍ରତି ଯେଉଁ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଗୀତ
ଦାଏକା; ଧୂର ବୋଲନ୍ତି—1. Ironical and satirical

ଦୂରା. ଦୂରା doggerels or complets flung at each
other by antagonistic parties of
dancers and singers.

୨। ପ୍ରବଚନ—2. Proverb.

କଥା କହୁମାନେବେଳ ଭଗବତର ରେ ତେ ପର ଦାଇକାଦେଇ କହେ ।

ପକାରମୋହନ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଲକ ।

ଦାଇକା ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି. ବି—ସାତ୍ରାବାଲକ ତାର ଅପର ପଶ

Dāikā pakā(ke)ibā ପ୍ରତି ଛଳୋକୁ ପ୍ରୟୋଗ କର ଗୀତ
(ଦାୟୀକା ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗାଇବା—Singing of
ironical doggerels or complets by a
dancer against his antagonistic party.

ଦାଇକା ମରମର—ଦେ. ବି—ସାତ୍ରାବାଲକ ମଧ୍ୟରେ ଭିତର ପ୍ରଜୁଦର

Dāikā marāmari ଛଳରେ ପରଶର ଦିପାତ ପଶ ପ୍ରତି ଛଳୋକୁ
ବ୍ୟବହାର—Mutual use of ironical or
satinul doggerels or complets by the
dancing parties against each other.

ଦାଇକୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦାୟୀରୁ)—ଦାୟୀରୁ—

Dāitwa Responsibility.

ଦାଇଦାର—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି—ଦାୟୀଦାର (ଦେଖ)

Dāi-dār Dāyidār (See)
(ଦାୟୀଦାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦୋ ଧାରୁଜ; ଦାରୁଜ)—

Dāibā ୧। ଦାଆରେ ଧାଗରୁ ଅଦିକୁ ବାଟିବା; ମୂଳଗୋପ କର
ଦାରୁ—ତୁଳ କାଷକା—1. To cut paddy plants with the
sickle; to mow down grass etc..

ଦାଇବା—ଦେ. କି. ବି—ଦାରୁଜ ଗାଇବା; ଦାରୁଜ ଗାଇବା
ଦାରୁଜ ଗାଇବା—2. To plough the land with the
sickle; to mow down grass etc..

ଦାଇବା—ଦେ. କି. ବି—ଦାରୁଜ ଗାଇବା; ଦାରୁଜ ଗାଇବା
ଦାରୁଜ ଗାଇବା—3. To plough the land with the
sickle; to mow down grass etc..

୧। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ନିତର ପୂର୍ବକୃତ କର୍ମଫଳ ଭୋଗ କରିବା—
2. To enjoy or suffer or reap the fruits of one's fate.

୨। ଦାହିବା (ଦେଖ)—3. Dāhibā (See)

ଦାର ମୁଦେଇ—ଦେ. ବ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ; ସ. ଦାହୀ ଓ ପା. ମୁଦେଇ)—
Dai mudei ୧। କୌଣସି ଅଟ୍ଟିଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧେ ପ୍ରକାଶଭାବରେ
ଦାଇମୁଦେଇ ଅଟ୍ଟିଯୋଗ ଉତ୍ସବକ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

1. A person who accuses another openly.

୨। ଦାସଦାର—2. Claimant.

ଦେ. ଚିତ୍ର—ଦାୟିଭପୁଣ୍ଡ (ଲେଖ)—

'Responsible; accountable.

ଦାଇଲ(ଲି)—ଦେ. ବ. (ସ. ଦାଶୀ)—କଥାକ ଧାନ ବାତିବାପାଇ
Dail(lī) ବ୍ୟବହୃତ ଶେଷ ଦାଥ—A small sickle used
(ଦାଇଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) generally in weeding biali paddy.
ଦାଓଳି ଦାଳି

ଦାଇ—ଦେ. ବ. ସ୍ଥି. (ସ. ଧାରୀ; ପ୍ରାକୃତ. ଧାୟି)—

Dāi ୧। ଧାୟି; ତୁଳମାତା, ସେ ଶିଶୁ ପ୍ରକଳନଦାନଦ୍ୱାରା ପାଲେ—
ଧାଇ 1. Wet-nurse; nurse.

ଦାୟୀ ୨। ଶ୍ରୀମାନଙ୍କର ଗର୍ଭବତସ୍ତ୍ର ବା ପ୍ରସବ କରିବାର କାର୍ଯ୍ୟରେ
(ଦାଇ ମା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଜପୁଣ୍ଡା ଶ୍ରୀ—2. A midwife; a female
practitioner skilled in the obstetric art.
ଦାୟର ପେଟ କ୍ରୂରମା କ୍ଷାୟ—ରଗ ।

ଦାଉ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦାବ—ଭୁର୍ବପ; ସ. ଦାନ; ପା. ଦାଉ)—

Dāu ୧। ବାଧା; ସନ୍ତ୍ରାପ—

ଦାୟି; ଦା 1. Torture; harassment.

ଦାୟି—ଦାର ପାଇ ମୁଁ ଦେବର ଏବେ—କବସ୍ତ୍ରୀ, ସମୀତ କକ୍ଷନିତା ।

(ଦାଉ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ତୋତ୍ର; କେଳ; ପ୍ରତାପ—

2. Force; violence; brunt.

୩। ଅନ୍ୟରୂପ; ଜୁଲମ—

3. Oppression; tyranny.

ଦେବରେ କି ରଖି ଶାକ ପୁଣି ମହେ ଆଲଙ୍କର ଏବେ ଦାର
ପାଇବ କି ସହ ରେ—କବସ୍ତ୍ରୀ, ସମୀତ ।

୪। ତ୍ରୁଟା—4. Heat; burning pain.

୫। ପିତ୍ତା; ବ୍ୟଥା; ବେଦନା; ସନ୍ତ୍ରାପ—

5. Trouble; pain; distress.

ଲେଖ ସେବେ ପାଇ ନିନା ଦାର

ଭାବରୁ ଅପଣକୁ ଦେବ—କବସ୍ତ୍ରୀ, ତଣେବୁଦ୍ଧୁ. ଲ-ଗାଇ ।

୬। ମର୍ମଶ୍ଵାନ; ମାତ୍ର ଦେବାର ବା ଆଦୀତ କରିବାର ଉପଯୁକ୍ତ
ଶ୍ଵାନ—6. Tendermost part; vulnerable
part where a stroke can take effect;
vital part of the body.

୭। ସୁଯୋଗ; ସୁତ୍ର; ସୁବିଧା—

7. Convenience; fit opportunity.

ଗାନ୍ଧ ମାଟି ହାତ ରୂପ, ପେଟକ ଅନ୍ତରଲେ ଟକା, ଘେକଗାରର

ଦାର କିମ୍ବା ଛାଡ଼ି—ଫକାରମୋହନ. ଗଲୁହକ ।

୮। ଅଦ୍ଵାତ—8. Enmity; grudge.

୯। ପ୍ରତିଶୋଧ—9. Revenge.

ଦାଉଥା—ରୈଦେ. ବ. (ଥ. ଦାବା)—୧। ଦାଖା—

Dāukha

ଦାଖା ୧। ଦାବା; ସ୍ଵର୍ଗ ଦାସପୂର୍ବକ ପ୍ରାର୍ଥନା—

ଦାଖା 2. Advancing a claim by petition.

୩। ମକଦମା ଉପସ୍ଥିତ କରିବା—

3. Filing of a case or suit.

୪। ବିବାଦ—4. Dispute; quarrel.

୫। ମକଦମା—5. Case; suit.

ଦେ. ବିଶ—୬। ରତ୍ନ—1. Skilful.

୭। ସେ ସବିଧା ଦେଖୁ କାହିଁ କରେ—

2. Opportunist.

ଦାଉଥା—ଦେ. ବିଶ. (ହି)—ସେ ଖଣ୍ଡ ବା ସୁଯୋଗ ଉଣ୍ଡି କାମ କରେ—

Dāuṭha One who acts by availing of opportunities; opportunist.

(ଦାଉଥେଆ; ଦାଉବାଜ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଉ ଦାଉ—ଦେ. ଥ. (ଧୂନ୍‌ନୁକରଣ)—

Dāuñ dāuñ ୧। ଦୂମ ଦୂମ; ଧାମଧମ ଶବ୍ଦ କର—

ଦାୟଦାୟ 1. Making thumping sound.

ଘମାଘମ (ସଥା—ତା ପିଠିରେ ଦାଉ ଦାଉ କର ଦିପୁଞ୍ଜା ବିଧା—

(ଦାଟେ ଦାଟେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଲଦି ଦେଇ ।)

୧। ଶବ୍ଦ ଦମ୍ଭ ଦମ୍ଭ ଦେବାର ଶବ୍ଦ—

2. Violent beating sound; palpitating sound of the heart.

୩। ରସ୍ତେ ବିଶେଷ ହୃଦକମ୍ପୁକୁ—3. Violently

କୁଣ୍ଡ ଅଜୁନକ ସୁନ୍ଦର କଥା ଥାବ

ରହିଲେ ଜନ ଦୂର ଦୂର ଦାଉ—କୁଣ୍ଡିତ. ମହାଭାଗିତ. ଅବ ।

ଦାଉ ମାରିବା—ଦେ. କି—୧। ସୁଯୋଗ ବା ଖଣ୍ଡ ଉଣ୍ଡି କାମ କରିବା—

Dāuñ mariba 1. To avail of an opportune time to gain one's end.

(ଦାଉ ମାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦା ମାରା ୨। ଖଣ୍ଡ ଉଣ୍ଡି ବା ସୁଯୋଗ ଦେଖି ଗୁଡ଼ିଏ ଲାଭ କରିବା—

ଦାର୍ମନା 2. To get some money by means of

fair or foul

୩। ହଠାତ୍ କୌଣସି ବପୁରୁ ହାଁପି କର ନେଇଯିବା—

3. To pounce upon or take away anything tactfully.

ଦାଉକଳ—ଦେ. ବ. (ଜାହାଜା ଶବ୍ଦ)—

Dāukala ସେହି କଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ଲାଗିର ପାଣିରୁ ଉପରକୁ

କପିକଳ ଟେକାଯାଏ—(nautical) The machine or

ହାରିସକଳ କରେ କିମ୍ବା କରିବାର କାମରେ କିମ୍ବା କରିବାର କାମରେ

ଅନ୍ତରିକ୍ଷରେ ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଉପରକୁ ଉପରକୁ

ବାର୍ଷିକର ଛଅଟା ପଶ ମର କହା ହୋଇ ଥିଲା ।
ପକାରମୋହନ ଗନ୍ଧୀ ।

ଦାଉଘାତ—ଦେ. ବି—୧. ଅତ୍ୟାବୁର—

Dāughāt 1. Oppression.

, 1. ବିଶେଷ ଅଗାତ—2. Serious hurt.

, 1. ଅତ୍ୟନ୍ତ ଜ୍ଵାଳା ବା ପୀଡ଼ା; ବେଦନ—
3. Pain; distress; torture.

୪. କ୍ଷତ ଅବର ପୀଡ଼ାୟୁକ୍ତ ଓ ରୟାନକ ଅବସ୍ଥା—

4. Very frightful condition of a sore or
wound.

(ଯଥା—ଶାଖାଟା ବଡ଼ ଦାଉଘାତ କରୁଛି ।)

ଦିଶ—ଦାଉଘାତିଆ (ଦେଖ)

Dāughātiā (See)

ଦାଉଘାତିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧. ପୀଡ଼ା ବା ବେଦନୀୟ; ମର୍ମକୁଦ—

Dāughātiā 1. Very distressing.

ଦ୍ରୁତଦାହ—, 1. ମର୍ମ ସ୍ଥାନରେ ଆଗାତ ଲାଗିବା ହେଉ ବିଶେଷ
କଷ୍ଟଦାୟକ 2. Torturing; very painful
owing to being struck at some vital
part.

ଦାଉଘାତ—ଦେ. ବିଶ. (ଦେ. ଦାଉ + ସ୍ର. ଘାତ)—

Dāughātī 1. ଅଳିଷ୍ଟକାରୀ—1. Harmful; mischievous.

ଦଷ୍ଟଦୂର ବାହେ ନଢ଼ କଷହ ମୁରଚ
ମାତ୍ର କବ ଦାଉଘାତ ହର୍ମତ ଥରେ । ରଥାନାଥ, ମହାପାଠ ।

, 2. ସେ ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବାକୁ ତେଷ୍ଟା କରେ—

2. Revengeful.

ଦାଉଣି—ଦେ. ବି. (ସ୍ର. ଦାମନା)—

Dāuni 1. ବେଗିଲାରେ ବଳକୁମାନେ ଏକାଥକ ପଦା ଲାଗି
(ଦାଉଣି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଥୁବା ଯେଉଁ ଲମ୍ପ ଦର୍ଶିରେ ଯୋଗୁ ହୁଅନ୍ତି
ଦୌକା 1. A long rope to which bullocks are
tethered together to go round a
central post while treading paddy
sheaves to separate the grains from
the stalks

, 2. ଗଲକମ୍ବ—2. Dewlap (Howells).

, 3. ବଳଦ, ଶର୍ଣ୍ଣଥଦକ୍ଷତାରେ ଦାପ (ବାଣୀ) ଦିଆଯିବା ପାଇଁ
ବଳଦୂର ତାତିଲ ଲୁହା —3. Searing iron.
ନାହିଁ ହଲଚଳ ଲଗାଥ ପଢ଼ିବ ତେଣ ଦାହିଁ ଗୁର୍ବୁ—
ରଖାଏବରଣ, ଗରଦରଣ ।

ପ୍ରାଦେ. (ଯାଳସୁର) ବି—ମେରରେ ଗଲାଯିବା ବେତର ଗୋଲକ
: A ratan ring, put round the central
post during paddy-treading operation.

ଦାଉଣିଆ—ଦେ. ବିଶ—(ଦାଉଣିରୁ) କହିଆ—

Dāunīā Trickish.

ଦାଉଣିରି—ଦେ. ବି—ବଳବଳରେ ପକାଇ କାହିଁ ହାସିଲ କରିବା

Dāunigiri କରୁଣ୍ଣ—Trickishness.

(ଦାଉଣିଥିରି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଉଣ୍ଟି—ଦେ. ବି—ଆନନ୍ଦ ବାଦ୍ୟବିଶେଷ—

Dāundi

ଦାମଣ୍ଟି } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦାମଣ୍ଟି } ଅନ୍ୟରୂପ

A kind of drum.

ଆରେ ଦାମଣ୍ଟି ସେ ବାଜଇ କାର କୁର

ଗୋପାଖ ବୋଲର କୁମ୍ଭେ ଶୁଣ ସଂଖ ନର ।

ବସନ୍ତ, ବିଦେଶୀମୟଣ ।

ଦାଉଣ୍ଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଦାଉଣ୍ଟି ସମ୍ମନୀୟ—

Dāundīā Pertaining or relating to Dāundi.

ଓ ଅନ୍ତର ହୋଇଥି ଦାଉଣ୍ଟି ବାଜ । ପ୍ରାଚୀ, ବୃଦ୍ଧନିରୂପ ଗିରା ।

ଦାଉଦ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଡ୍ରୁତାର ଜନେକ ମୋଗଲ ଶାସନକର୍ତ୍ତା—

Daud A Moughal Governor of Orissa.

ଦାଉଦ [ଦୁ—ସେ ପ୍ରଥମେ ଆକବରଙ୍କ ସରେ ବିଶେଷ କରି

ଦାଉଦ ମୋଗଲମାରୀରେ ପରାସ୍ତ ହୋଇ ବଣିତା ସୀକାର
କଲେ ଓ ପରେ ସୁଣି ଶାସନକର୍ତ୍ତାର ପାଇଲେ ଏବଂ ସୁଣି ବିଦ୍ରୋହ
ହୋଇ ଅଗମହଳ ସୁନ୍ଦର (୧୫୭୮) ରେ ନିଦତ ହେଲେ । ସେହି
ଦିନଠାରୁ ଡ୍ରୁତା ମୋଗଲ ସମ୍ରକ୍ଷର ଆସ୍ତିଶାନାଧୀନ ବହିଲ୍ଲା]

ବୈଦେ. ବି. (ନାମ; ଇଂ. ଡାରତ୍ର) — ତାଉଡ଼; ବାରବଳ ଲିଖିତ

ଇତ୍ତୁମାନଙ୍କର ସୁନ୍ଦରାୟକ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟବନ୍ଦୁକା ସଜା—

King David the prophet King of the
Bible.

ଦାଉଦଖାନି—ବୈଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ସରୁ ଶୁଭି—

Dāudkhāni A kind of fine rice.

ଦାଉଦଖାନୀ ଦାଉଦଖାନୀ

ଦାଉଦାଉ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସ୍ର. ଦାବ = ଅନ୍ତି)—

Dāudāu 1. ପାତ୍ର ପୂର୍ବକ (ଜଳବା); ଜଳକବ—

ଦାଉଦାଉ 1. Brightly.

ଦାଘନୀ ସେ ସରେ ତାର କାର କହ ରାଠିବ ।

ପଳବଣ୍ଣ ପାଶ, ପରମ ମହାସର ।

, 2. ଦାଉଦାଉ (ଦେଖ)—2. Dāudkhāni (See)

ବଳ ସର୍ବରେ ଦେଖିଲେ ମୋର ବାହୁ

ବାହା ଦୂର ଜଳ କୋହିବ ଦାରଦାର । ବର୍ଷାତିଥି, ମହାବରତ, ଶାନ୍ତି—

ଦେ. ବିଶ—ଛକ୍ତିଲ; ଜାତ୍କଲ୍ଲମାନ; ଜଳକବକ; ପାତ୍ର ମୟ—

Dazzling; glittering; bright; glaring.

ତା ପାଇ ମୁରୁଟ କଷ୍ଟେ ଦାରଦାର ରେ । କରସ୍ତର୍ଯ୍ୟ, ସରୀର ବଳକରା ।

ଦେ. ଅ. (ଧୂନ୍ୟକୁରଣ)—ଶକ୍ତିଶେଷ—

A kind of measured sound.

ତାର ତାର ପବଦ କରୁଣ ମହାବାଦ । ପ୍ରାଚୀ, ବୃଦ୍ଧନିରୂପଗିରା ।

ଦାଉଦା—ବୈଦେ. ବି. (ଅ. ଦାଉଦ)—ଏକପ୍ରକାର ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ଗହମ—

Dāudi A kind of excellent wheat.

ଦାଉଦ ଦାଉଦ

ଦାଉ ନେବା—ଦେ. କି—ଦାଉଥାବା (ଦେଖ)

Dāu neba Dāusādhibā (See)

ଦାଉ ପଟିବା—ଦେ. ବି—ସୁଦିଧା ପଟିବା—

Dāu patibā Being convenient for one's purpose;

ଦାଉପଟିବା—ଦେ. ବି—ସୁଦିଧା ସହିତ—

ଦାଉପଟିବା

ଦାଉପେର—	ବୈଦେ. ବି. (ହୁ) —କଳକଦର; ଅଞ୍ଚଳାଙ୍ଗ; ସୁଯୋଗ—
Dāupech	Opportunity; opportune moment.
(ଦାଉପେର, ଦାଉପେଶ, ଦାଉପେର—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦାଉପେଚ ହୀର୍ଷେଁ ଅ	
ଦାଉରିଆ—	ଦେ. ବି—ସିଙ୍କୋଲ (ଦେଖ)
Dāuria	Sinkola (See)
ଦାଉ ସାଧିବା—	ଦେ. କି—ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା—
Dau sādhibā	To retaliate; to be avenged; to feed
ଦାଉଁ ସାଧିବା	fat one's grudge; to take grudge;
ଦାଉଲିନା	to repay one in one's own coil.
ଦାଉ ଶୌମାର ସା ମଳାଧିଗ ଥର ସାଧିବ ବଧ ସେ ଗାର । ସାଧାରଣ ପପାତ ।	
ଦାୟ—	ଦେ. ବି—ଦାୟ (ଦେଖ)
Dāe	Dāya (See)
ଦାୟର—	ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦାୟେର—ବିଶ୍ଵାଧୀନ)—
Dāer	1. Under trial; pending on (ଦାୟେର—ଅନ୍ୟରୂପ) file.
ଦାୟେର	2. ବିଶ୍ଵାର୍ଥ ଅଦାଳତରେ ଉପସ୍ଥାପିତ—
ଦାୟର	2. Filed in court; instituted; begun; initiated in a court.
ଦ—	ଅଦାଳତରେ (ମୋକଦମା) ଉପସ୍ଥାପନ—
	Institution of a case in court
ଦାୟର କରିବା—	ଦେ. କି—ଅଦାଳତରେ ଉପସ୍ଥାପିତ କରିବା—
Dāer karibā	To file in court; to institute. (ଦାୟେର କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦାୟେର କରା ଦାୟର କରନା	
ଦାୟର—	ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦାୟେର) — ୧. ଅଦାଳତରେ ନାଲିସ
Dāeri	1. Instituted; filed in the (ଦାୟେର—ଅନ୍ୟରୂପ) court.
ଦାୟେରୀ	2. ବିଶ୍ଵାର୍ଥ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇ ଶେଷ ବିଶ୍ଵ ହୋଇ ନ
ଦାୟରୀ	ଥିବା—2. Pending decision
ଦାୟଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି—ଡାଲ—	
Dael	Split-moong.
ଦାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି—ଶୁଲଣ—	
Dānt	Arch.
ଦାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର ଓ ହିନ୍ଦୁମା) ବି—ଶଗଡ଼ଦଣ୍ଠ—	
Dānṭī	The long bars of a bullock-cart.
ଦାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) କି—ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ବା—	
Dānṭit chābibā	To grind one's teeth.
ଦାନ୍ତାୟଣ—	ବୈଦେ. (ଦଶ + ଅଯୁନ) — ୧. ସୁନା (ହୁ. ଶଦସାଗର) —
Dakshayana	1. Gold.
ଦାନ୍ତାୟଣାଦି ମନୋଦର ଦ୍ରବ୍ୟ (ହୁ. ଶଦସାଗର) —	
2. Ornaments and other fancy things.	

ଦାନ୍ତାୟଣାଦି	ମୋହର (ହୁ. ଶଦସାଗର) — 2. Gold coin.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ (ଦେଖ)	— 4, Dakshajagñā (See)
ଦାନ୍ତାୟଣାଦି	ଦାନ୍ତାୟଣାଦି — ସ. ବି (ଦଶ = ପ୍ରତାପଦତ୍ତଶେଷ + ଅପତ୍ୟର୍ଥ, ଅଯୁନ Dakshayani + ସି. ର) — ୧. ଦଶପ୍ରତାପଦତ୍ତ କନ୍ତା, (ଦାନ୍ତାୟଣାଦି — ଅନ୍ୟରୂପ) ସତୀ; Parbati in her previous birth,
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	ଦେହ ନ କେଲୁ ବାନ୍ଧାୟଣ ଅଭ୍ୟ ଦିବର ବରଣୀ—ନରାତ୍ମ. ବରଣତ୍ମ ;
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	2. (ଜ୍ୟୋତିଷ) ରେବତୀ ନନ୍ଦି — 2. The 27th lunar mansion.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	୩. ସ. ବନ୍ଦୁବତନ — (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଅଦିନ୍ୟାତ୍ମ ୨୭ ନନ୍ଦି — 3. The 27 constellations or lunar mansions.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	୪. ରେହୁଣି ନନ୍ଦି (ହୁ. ଶଦସାଗର) — 4. The 4th lunar mansion.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	୫. କଶ୍ୟପଙ୍କ ସି; ଅଦିତି — 5. A wife of Kashyapa; Aditi
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	ସ. ବିଶ ଦାନ୍ତାୟଣାଦି + ରତ୍ନ — ସର୍ଣ୍ଣିନିତି (ହୁ. ଶଦସାଗର) — Golden.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜପତି	ଦାନ୍ତାୟଣାଦି ନନ୍ଦି (ହୁ. ଶଦସାଗର) + ପତି — ୧. ଶିବ; ମହାଦେବ — 1. Śiba.
ଦକ୍ଷସଜ୍ଜ	୨. ତାରସପତି; ଚନ୍ଦ୍ର — 2. The moon.
ଦକ୍ଷସାଯଦ	ଦାନ୍ତାୟଣାଦି — ସ. ବି (ଦଶ = ବେଗବାନ୍ ଦେବା + ଅସ୍ୟ = ଦକ୍ଷସାଯଦ + ଅପତ୍ୟର୍ଥ, ଅଯୁନ) ୧. ଗରୁଡ଼; ବିଷ୍ଣୁ ବାହନ — 1. The Garurda (king of birds).
ଦକ୍ଷସାଯଦ	୨. ଶାଖୁଣୀ; ପୁତ୍ର — 2. Vulture.
ଦକ୍ଷିଣ	ଦାନ୍ତାୟଣାଦି — ୧. (ଦକ୍ଷିଣ + ଅ) — ଦକ୍ଷିଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ — 1. Relating to sacrificial gifts.
ଦକ୍ଷିଣ	୨. (ଦକ୍ଷିଣ + ଅ) — ଦକ୍ଷିଣସମ୍ବନ୍ଧୀୟ — 2. Southern.
ଦକ୍ଷିଣ	ସ. ବି — ଶତପଥବ୍ରାହ୍ମଣେକ୍ତ ଦୋଷବିଶେ — Name of a Vedic sacrifice.
ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟ	ଦାନ୍ତାୟଣାଦି — ସ. ବିଶ (ଦକ୍ଷିଣ = ଦକ୍ଷିଣଦିଗ + 'ଖୋରେ ଜାତ') — ଅର୍ଥରେ. ତ୍ୟ) — ୧. ଦକ୍ଷିଣଦିଗରକ — 1. Southern.
ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୟ	୨. ଦକ୍ଷିଣରେ ଅବସ୍ଥିତ — 2. Situate in the south
ଦକ୍ଷିଣ	୩. ଦକ୍ଷିଣଦେଶୀୟ; ଦକ୍ଷିଣିଥ — 3. Pertaining to the Deccan.
ଦକ୍ଷିଣ	୪. ଦକ୍ଷିଣଦେଶବାସୀ; ଦକ୍ଷିଣିଥ — 4. Inhabiting the southern portion of Deccan.
ଦକ୍ଷିଣ	୫. ଦକ୍ଷିଣପଥ; ଦିକ୍ୟାତଳର ଦକ୍ଷିଣରୁ କୁମାରିକା ଅନୁଷ୍ଠାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅବସ୍ଥିତ ଦେଖ — 1. The Deccan; South India; the part of India to the south of the Bindhya range.

[ଦୁ—ଏ ଶବ୍ଦ ଏ ଅର୍ଥରେ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରାମାଣିକ ସ୍ଵର୍ଗତ ପ୍ରତିରୋଧ ବ୍ୟବହାର ହେବାର ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ତିନ୍ତୁ ଅଧୂନକ ଅନେକ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ଵର୍ଗତ, ‘ଦର୍ଶିଣୀପଥ’ ଅର୍ଥରେ ଏହି ଶବ୍ଦ ବ୍ୟବହାର କରିଥିବା ଦେଖାଯାଏ ।]

୨ । ନାତଥ—2. The cocoanut.

ଦର୍ଶିଣୀପଥ ସ୍ଵର୍ଗ—ସ. ବ. (ଅଧୂନକ ପ୍ରୟୋଗ)—ବୈବସତ ପ୍ରକାଶ (ଦେଖ)

Dakshinātya prabhā Baibaswati prabhā (See).

ଦର୍ଶିଣୀତ୍ୟ—ପ୍ରାତେ (ଯାତ୍ରାର) ବି—ଯାତ୍ରାପୁରବାସୀ ବୁଲାକ ବ୍ୟାହାରକ ଶାଖାବିଶେଷ—
Dakshinātraya

(ଦର୍ଶିଣୀତ୍ୟ; ଦର୍ଶିଣୀତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦୁ—ଏ ଶବ୍ଦ ପ୍ରକାକୁ ଦିଆଯିବା ତାଙ୍କପଦ ବା ଟପା ପାଉଛିରେ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।
‘ଦାଖଲ’ରୁ ‘ଦା’ ଏବଂ ‘ଖାରଜ’ରୁ ‘ଖ’ ଏପରି ଦା: ଖ:]

ଦାଖଲ—ବୈଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ପା. ଦଖଲ—ଅଧିକାର, ଶକ୍ତି;

ଶକ୍ତିର ଜୋଗଲେ ତାଙ୍କପଦ ସତ୍ୟ,
ଶକ୍ତି ଏ ବ୍ୟବହାର ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେତ ।

ବ୍ୟବହାର ମହାପରତ ବନ ।

ଦା । ଖ ।—ଦେ. (ଜମିଦାର ସାଙ୍କେତିକ; ଦାଖଲ ଖାରଜା) —ଖାରଜ
Dā—kha Abbreviation denoting payment of
rent.

[ଦୁ—ଏ ଶବ୍ଦ ପ୍ରକାକୁ ଦିଆଯିବା ତାଙ୍କପଦ ବା ଟପା ପାଉଛିରେ
ବ୍ୟବହାର ହୁଏ ।

‘ଦାଖଲ’ରୁ ‘ଦା’ ଏବଂ ‘ଖାରଜ’ରୁ ‘ଖ’ ଏପରି ଦା: ଖ:]

ଦାଖଲ—ବୈଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ପା. ଦଖଲ—ଅଧିକାର, ଶକ୍ତି;
Dākhāl ଦାଖଲ=ଅଧିକାର ପ୍ରଦାନ) — ୧ । ଦାଖଲ;
ଦାଖିଲ ଉପସ୍ଥିତ—1. Presence.

ଦାଖିଲ । ୨ । ପଦସାରବ; ଉପସ୍ଥିତ କରିବା—
(ଦାଖଲ; ଦାଖଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Delivery; placing;
producing before a person.

୩ । ଅର୍ଥ ପ୍ରେରଣ—3. Remittance of money.
୪ । ପାଠ, ଟଙ୍କା ଦେବା—

4. Payment of money.

* । ଡିପାଚିଟ; ନୟାସ—5. Deposit.

ଦିଃ—୧ । ଦାଖଲ; ଉପସ୍ଥିତ—

2. Present; delivered.

୩ । (କାଗଜପତ୍ରରେ ଲାଗି ଥିଥିଥିଲା) ସବିଲିଙ୍ଗ; ଦରଲ ଦିଆ
ଯାଇଥିବା—3. Entered (in paper); recorded.

୪ । ଦିଆ ଯାଇଥିବା (ଧଳ ବା ବସ୍ତୁ)—

4. Paid; delivered.

* । ପ୍ରେରତ—5. Remitted.

୫ । କିପାଚିଟ କରାଯିବା—6. Deposited.

[ଦୁ—କରେଇଥ ଓ ଜମିଦାରଥ ଲେଖାରେ ଏଥିର
ସାଙ୍କେତିକ ‘ଦା’ । ସଥା—

। ଦା । ଖାରଜା ରାମସାହୁ ଦିଆକେ ପୁନ୍ର ଶାମ ସାହୁ ଅର୍ଥାତ୍
ରାମସାହୁ ନିମନ୍ତେ, ତା ପୁଅ ଶାମ ଖାରଜା ଦାଖଲ କଲା ।

ଦାଖଲ କରିବା—ଦେ. କି. (କରିରଥ) —୧ । ପାଠ ଦେବା; ପଠାଇବା—
Dākhāl karibā 1. To pay; to deliver.

ଦାଖିଲକରା । ଉପସ୍ଥିତ କରିବା—

2. To produce; to present; to submit; to file.

୩ । କାଗଜପତ୍ରରେ ଲାଗି ଥିଥିଲା କରିବା; କାମ
ଯୋଗାଇବା; ଚାଲାଇବା—3. To enter on
paper; to record; to add the name.

ଦାଖଲକାରୀ—ଦେ. କି. (କରିରଥ) ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଅର୍ଥାତ୍ ଦାଖଲ
Dākhāl kārī କରେ—Payer; depositor; person
making a payment or deposit.

ଦାଖଲ ଖାରଜ—ବୈଦେ. ବ. (କରିରଥ) (ପା) (ଦାଖଲ—ଯୋଗ
Dākhāl khāraj କରିବା + ଖାରଜ = ବ୍ୟୋଗ କରିବା)
(ଦାଖଲ ଖାରଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । ଖାରଜ ଦାଖଲ; ଖାରଜ

ଦାର୍ଶିଣୀ—ସ. ବ. (ଦଶ + ରୀବେ. ସ) —୧ । ଦଶତ; ପଞ୍ଚତ—

Dākshi 1. Daughter of Daksha.

୨ । ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ମାତାଙ୍କ ନାମ—2. Name of Pāṇini's

mother.

[ଦୁ—ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ଦାର୍ଶିଣୀ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଦାର୍ଶିଣୀ—ସ. ବ. (ଦଶ + ରୀବେ. ସ) —୧ । ଦଶତ; ପଞ୍ଚତ—

Dākshya 1. Expertness; agility; smartness.

୨ । ଦେଖିଣ୍ୟ—2. Skill; cleverness.

୩ । ସମର୍ଥ୍ୟ; କାର୍ଯ୍ୟକୁଶଳତା—

3. Ability; competence.

ଦେ. ବ.—ଦର୍ଶିଣୀ, ପରଜନାକୁରୁତ୍ୱ—Patronage.

ଦାଖଳ ଖାରିଜ ଦାଖଳିତୁ କୌଣସି ସିରପ୍ତାରେ ଏକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା
ଦାଖଳ ଖାରିଜ ବସୁର ନାମ କହି ଅନ୍ୟର ନାମ ସେହି ସ୍ଥାନରେ
ପୂରଣ କରିବା—1. Replacing an old name
by a new; substituting on paper;
recording the name of one person in
the place of another.

(ଯଥା— ଦଶଥାଲ ବନୋବପ୍ତରେ ଏ ଲାଗେଇ ବାୟାପୀ
ମୌ— ସିବେଇରପୁର । ଶା । ଦା । ମୌ— ନୃଥାଂଶୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ
ବସୁର ।)

୧ । (କୌଣସି ବୁଝିବ ପଣେ) ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର (ଯଥା—
ବିଦେଶୀ; ମୁତ୍ତବ୍ୟକୁ, ପୁଷ୍ପାଖକାଶର) ନାମ କାଟିଦେଇ
ନୂତନ ଅଧିକାଶକ (କେତେ, ଉତ୍ତରାଧିକାଶକ) ନାମ
ଜନିଦାଶ ବା ସରକାରୀ ସିରପ୍ତାରେ ଲେଖିବା—
2. Substitution, mutation or registration
of the name of a new person (e. g.
purchaser, heir, successor) in the place
of an old or outgoing person (e. g.
vendor, deceased, predecessor) in the
office papers or records.

ଦାଖଳ ଖାରଜ କରିବା—ଦେ. କି (କଚିରଥ)—ସିରପ୍ତାର କରିବା
Dakhal:kharaj kariba ଥାଦରେ ପୁରାତନ ଅଧିକାଶର ନାମ
(ଦାଖଳ ଖାରଜ କରିବା—ଅନ୍ୟରୁପ) କାଟିଦେଇ ନୂତନ ଅଧିକାଶ
ଦାଖଳ ଖାରିଜ କରା ବା ସ୍ଵର୍ଗବାନ ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ ଦରଜ କରିବା—
ଦାଖଳ ଖାରିଜ କରନ୍ତା To register the name of a
successor in interest by cancelling or
striking that of the predecessor.

ଦାଖଳ ଖାରଜ ମହକୁମା—ଦେବ. କି (କଚିରଥ) (ପା. ଦାଖଳ +
Dakhal:kharaja mahakumā ଖାରଜ + ମହକୁମା) ଯେଉଁ
ଦାଖଳ ଖାରିଜ ମହକୁମା ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଭାଗରେ ମୁତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବା
ଦାଖଳ ଖାରିଜ ମହକୁମା ବିଦେଶୀର ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ବୁଝିବା
ପଣେ ସଥାନମେ ଖୋରାକ ଓ ଖରଦାରର ନାମ ବିଶୁର
ପରେ ଲେଖିଯାଏ—Land registration
department or court.

ଦାଖଳ ଖାରଜରୁ (ରୋଷିଷୁ)ମ୍—ଦେବ. କି (କଚିରଥ) (ପା)—
Dakhal:kharaja ru(ro)sha(shu)m ମୁତ୍ତବ୍ୟକୁ ବା ବିଦେଶୀ
ଦାଖଳ ଖାରଜ ପିୟ } ଅନ୍ୟରୁପ ପ୍ରଜାର ନାମ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଖୋରାକ
ଦାଖଳ ଖାରଜ ସଲମି } ବା ଖରଦାରର ନାମ ରଇଛି
ଦାଖଳ ଖାରିଜ ରସ୍ତମ ବା ମଧ୍ୟର ପଣେ ଦରଜ କରିବାପାଇଁ
ଦାଖଳ ଖାରିଜ ହସ୍ତମ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ଧନ—Fees paid
to landlord for registration of sales or
succession in the case of roatty holdings.

ଦାଖଳ ଦେବା—ଦେ. କି (କଚିରଥ)—ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବରେ
Dakhal:deba ଟଙ୍କା ଆଦି ପଠାଇବା ବା ପାଠି ଦେବା—
ଦାଖଳ କରା To make payment to or deposit
ଦାଖଳ କରନ୍ତା with a proper person.

ଦାଖଳ ନେବା—ଦେ. କି (କଚିରଥ)—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାଖଳ କରିବା
Dakhala neba ଟଙ୍କାକୁ ବ୍ୟମତେ ପ୍ରଦାନ କରିବା—To
ଦାଖଳ ନେବା , duely accept any payment or
ଦାଖଳ ଲେନା deposit which another is making
or going to make

ଦାଖଳ ହେବା—ଦେ. କି (କଚିରଥ)—୧. ଦରଜ ହେବା; ଲେଖ
Dakhala hebā ହେବା—1. To be recorded.
ଦାଖଳ ହେବା , 2. ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—2. To arrive at;
ଦାଖଳ ହେବା to attend.

(ଯଥା— ମତେ ଗୀରେ ଖୋଜା ଲାଗିଥାଏ, ବୁଝିଲବେଳକୁ ମୁଁ
ଆସି କଟକରେ ଦାଖଳ ହେଲିଲା ।)

• । (ଧନ ବା ବସୁ) ଦିଆଯିବା; ପାଠ ଦେବା—
3. To be paid or delivered.

ଦାଖଳ—ଦେବେ. କି (କଚିରଥ) (ପା)—୧. ଟଙ୍କା ଦେବାର ପାରୁତି—
Dakhala 1. Receipt for money paid.

(ଦାଖଳ—ଅନ୍ୟରୁପ) ୨ । ଖରଣା ଦାଖଳ କରିଥିବାର ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ
ଦାଖଳା । ପତ୍ର—2. Rent receipt.

ଦାଖଳା [ଦ୍ର—ଏହାକୁ ରେବଦାଖଳ, ଛପାଦାଖଳ କହନ୍ତି ।
ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପାରମରେ ଛପା ନୋଇଥାଏ । ପ୍ରତ୍ୟେକର ଦୋହରା
ଆସ ଯହିରୁ ଖଣ୍ଡେ ପାରୁତି ଦିଆଯାଏ ଓ ଖଣ୍ଡେ ମୁଣ୍ଡା ରହେ ।]

ଦାଖଳି—ଦେବେ. ବିଶ (କଚିରଥ) (ପା—ଦାଖଳ)—ଦାଖଳ କରି
Dakhali Paid; delivered.
(ଦାଖଳ—ଅନ୍ୟରୁପ)

ଦାଖଳ, ଦାଖଳ

ଦା । ଶା । —ଦେ. କରିଦାର ଓ କରେଇଥ ସାଙ୍କେତିକ)—‘ଦାଖଳ’
Dakha ‘ଖାରଜ’ର ସାଙ୍କେତିକ ଅନ୍ତରଦ୍ୟ—Abbreviation
denoting ‘ଦାଖଳାରଜ’ or mutation; altera-
tion of names.

[ଦ୍ର—‘ଖ । ଦା । ଦା ।’ ମଧ୍ୟ ଏଥର ସାଙ୍କେତିକ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ
ହୁଏ ।]

ଦାଖଳ—ଦେ. କି ଓ ବିଶ (କରେଇଥ ଓ କରଣୀ ବ୍ୟବହାର)—

Dakhla

ଦାଖଳ (ଦେଖେ)

Dakhal (See)

ଦାଖି—ଦେ. କି (କରେଇଥ ଓ କରଣୀ ବ୍ୟବହାର)—ଦାଖଳ (ଦେଖେ)
Dakhli

Dakhali (See)

ଦାଗ—ଦେ. କି (ପା. ଦାଗ; ତୁଳନା କର—ହୁ. ଦାତ; ପା. ଦାଗ)—
Daga ୧ । ଚତୁ—1. A mark; spot.

ଦାଗ , 2 । କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଅନ୍ୟ ବସୁର ମାତ୍ର ବସିବା ପରେ
ଦାଗ ଯେଉଁ ଚତୁ ରହିଯାଏ—2. Mark left by a
thing on another.

ଦାଗ । ଛକ; ଛେକ; ମାର୍କ—

3. A distinguishing mark or symbol.

ଦାଗ । ମଳତାର; କଳକତାର—

4. Taint; a stain; a blot.

୫ । କାଳୀ ଦାଗ—5. Inky stain or taint; ink-mark.

୬ । ସରତ୍ତ୍ତ୍ଵ—6. Cicatrice; mark left by a wound on the body.

୭ । (ଭୁଲ. ସ. ଦାହ) ବାଣୀ; ଚିଅଁ; ଦେବରେ ଛେକ; ଚଢ଼ୁ ଦାଗ—A mark made on the body with a hot iron; a brand.

୮ । ରେଖା; ଗାର—8. A line.

୯ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ମନରେ ଜାତ ଦେବା ଦୁଃଖ ବା ଦରତ—

9. (figurative) Mental wound; mark of sorrow left in the mind.

୧୦ । ଲୁଗା ବା ଅନ୍ୟ ପଣ୍ଡବ୍ୟବ୍ସ ଭୂପରେ ଟପା ଯାଇଥିବା ଶ୍ରେଷ୍ଠପକ ଚତ୍ର—10. A mark or sign made on the body of a cloth or other commodity denoting the price of it.

୧୧ । ଫଳ ଭୂପରେ ଦେଖାଯିବା ସତ୍ତା ଚତ୍ର—

11. Spot indicating the rottenness of a fruit.

୧୨ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବଦନାମ; ଅପୟତ; କଳକୁ; କାଳ; ଅଖ୍ୟାତ, ଅଳ୍ପତ୍ତି—(figurative) Blot or stain on one's fair name; stigma; moral blot; scandal.

ଅଧିକର୍ତ୍ତା ଦୂରତ୍ତ; ଗୋଲେ ହେବ ରବତ, କେ ଦୁଆ ଅଶ୍ଵରତ ଦାଗେ ଘେ ।
ବନ୍ଦୁମୂର୍ତ୍ତି ସଙ୍ଗାତ ।

୧୩ । ବକ୍ରକ ଦଗା, ବକ୍ରକର ଏକ ବୈଟ ବା ଏକଥର ପାର୍ଶ୍ଵ—13. One charge by gun fire; firing of a gun.

୧୪ । ପାଣିଆଁ ଓସମ୍ବର ଏକ ପାନ, ଯାହା କି ବୋଲି ଭୂପରେ କାଗଜ ଦାଗ ଛାଇ ହୋଇଥାଏ—14. One dose or mark of liquid medicine kept in a bottle.

୧୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦୂରୁଷ; ଦୋଷ—

15. (figurative) Defect; fault.

୧୬ । ଶେଷ ରେଖା—16. Small line.

ଦାଗ ଉଠା(ଠେ)ଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବସୁରେ ହୋଇଥିବା

Dāga ut̄hā (the)ibā ମଳ ଚିହ୍ନକୁ ଲୋପ କରିବା—

ଦାଗ ଛାଇବା

To obliterate or re-

ଦାଗ ଲାଗିବା

move a mark, spot,

ଦାଗ କିଛିବା

blot or stain from

ଦାଗ କିଛିବା

some thing.

ଦାଗମୋହା, ଦାଗତୋଳ ଦାଗ କୁଣ୍ଡଳାନା

ଦାଗ ଉଠିବା—ଦେ. ବ—୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ହୋଇଥିବା ଚତ୍ର

Dāga uthibā ଲୋପ ଦେବା—The disappearance of a

ଦାଗ ଶତ୍ରୀ; ଦାଗ ଛୁଟା

stain or blot or mark from the

ଦାଗକୁଣ୍ଡଳା

body of a thing.

ଦାଗ ଶୁଦ୍ଧିବା

ଦାଗ ଯିବା

ଦାଗ ଲାଗିବା

୧ । ଅରେଷିତ୍ତ କଳକୁ ପ୍ରଶାନ୍ତ ଦେବା—

ଦାଗ ଯିବା } ଅନ୍ୟରୂପ 2. The removal of a stigma

from one's name.

୩ । ଚତିତ୍ତ ଲୋପ ଦେବା—3. The healing of a

mark or cicatrice.

୪ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁ ମନରେ ଜାତ

ହୋଇଥିବା ଦୁଃଖ ଦୂର ଦେବା—4. The forget-

ing of some unpleasant memories or

slights caused in the mind of a person.

ଦାଗ କରିବା—ଦେ. କି—୧ । ଦାଗିବା; ଚିତ୍ତଦେବା—1. To mark.

Dāga karibā , । ଛେକ ବା ଚିଅଁ ଦେବା—

ଦାଗକଟା; ଦାଗକରା; ଦାଗଦେଓୟା

2. To brand.

ଦାଗଦେଲା

ଦାଗ କାଟିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବସୁରେ ଦାଗ ବା ରେଖା

Dāga kātibā ଅକ୍ଷନ କରିବା—To mark or line on

ଦାଗ କଟା; ଦାଗକାଟା something.

ଦାଗ ରହିବା—ଦେ. ବ—୧ । କୌଣସି ପଦାର୍ଥରେ ମଇଲ ଚତ୍ର

Dāga rahibā ରହିବା—A stain being left on

ଦାଗଥାକା; ଦାଗରହନା something.

(ଦାଗ ରହିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଚତିତ୍ତ ଲୋପ ଦେବା—

2. A cicatrice being left on the body.

ଏବେ ଯେଉଁ ବର୍ତ୍ତ କରି ମନରେ

କଲେ ତାର ରହିବ ଗାଲରେ । ବସୁଷ୍ଟିକୁମହାରର ଶଳ୍ୟ ।

ଦାଗରାଜ୍ (ଜି)—ବୈଦେ. ବ (ଆ. ଦାଗରାଜା)—କୋଠା ଆଦିର

Dāgarāj(ji) ସାମାଜିକ ସାମାଜିକ ଆଂଶିକ ମରମତ; ପଢ଼ା କାନ୍ଦା

ଦାଗରାଜି; ଦାଗରାଜୀ ବା ଶୁଦ୍ଧ ବା ମେଳିଥରେ ଶୁଣ୍ଟିଆ ବା ପାତା

ପ୍ରାନମାନ ଚାନ ବା ମାଟିଦ୍ଵାରା ମରମତ ବା ସ୍ତରାର

କରିବା; ଆଂଶିକ ଲାଞ୍ଛିତସ୍ତାର—Petty repairs

done to the damaged portions of a plastered wall or concrete roof or floor.

ଦାଗ ଲଗା(ଗେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି ବସୁରେ ମଇଲ

Dāga lagā(ge)ibā ଚିହ୍ନ ବସାଇବା—1. To make a stain

ଦାଗ ଲାଗାନ; ଦାଗଲାଗା on any thing; to spoil a thing.

, । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରେ) କଳକୁ ଅରେଷି କରିବା—

2. To defame or scandalise a person; to stigmatise.

, । ଚିରକାଳକୁ ଦାଗି କରିଦେବା; ଅନ୍ୟଠାରେ

ରହିଥିବା ଦେଖାଯିବା କଳକୁ ଲଗାଇବା—

3. To cause a permanent blot on a person; to disgrace a person.

(ସଥା—ବୁଝିଥା, ତୋଠେଇଁ ରମିଛି ଗୋଟାଏ ଦାଗ ଲଗେ

ଦେବ ଯେ ମଲ୍ୟାଏ ପାଷୋର ଶିବ ନାହିଁ ।)

ଦାଗ ଲୁଗିବା—ଦେ. ବ—୧ । ମଳିଆ ହେବା—1. Being stained

Dāga lūgibā , । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରେ କଳକୁ ଲୁଗିବା—

ଦାଗଲୁଗାନ; ଦାଗଲାଗା 2. Being stigmatised or

scandalised.

ଦାରିବା—ଦେ. କି (ପା. ଦାଗିନା) — ୧. ଛବିବା; ଚିତ୍ର ଦେବା—
Dāgibā

ଦାଗା; ଦାଗନା , । ଚକ୍ର ଦେବା; ଲାହିବା—2. To brand
(ଦଗାଇବା—ଶିଳନ)

“ । ବଜୁକ ପାଏଇ କରିବା; ଲାହିବା—3. To shoot;
to fire a gun.

୪ । ମଇଲା ଚିତ୍ର ଦେବା—4. To stain.

ଦାଗି—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଫା) — ୧. ଦାଗ ବା ଚିତ୍ରସ୍ତ୍ର—

Dāgi 1. Marked; spotted.

ଦାଗି , । କଳକିତ—2. Stained.

ଦାଗି ୩ । ଯେ ଅପରାଧ କରି ବଳକ୍ଷାରରେ ପୁଣେ ଦୃଷ୍ଟ ପାଇ-
ଅଛି—3. Convicted of an offence before.

୪ । ସତି ଯିବା ଯୋଗୁଁ ଉପରେ ଚିତ୍ର ପାଇଥିବା (ଫଳ)—
4. Rotten (fruit).

୫ । ତିଆଁ ଦିଆ ପାଇଥିବା—5. Branded.

ବୈଦେ. ବି—ଥରେ ସତା ପାଇଥିବା ଲେକ—
A marked man; a previous convict.

ଦାଗି ଆସାମୀ—ବୈଦେ. ବି. (କରିରାଖ) (ଫା) — ଯେଉଁ ମୁଦାଲ୍ଲ
Dāgi āsāmī ପୁଣେ ସତା ପାଇଥିବା—A previous
ଦାଗି ଆସାମୀ
ଦାଗି ଆସାମୀ

ଦାଗିରୂର—ଦେ. ବି—ପୁଣେ ସତା ପାଇଥିବା ରୈର—

Dāgichora A thief who has had previous
ଦାଗିଚୋର
ଚୌରାଗୀ
convictions; previously convicted
thief.

ଦାଘ—ସ. ବି. (ଦକ୍ଷ ଧାରୁ+ଭାବ. ଅ) — ଗରମି; ତାପ (ହି. ଶନସାଗର)
Dāgha Heat.

ଦାଠାଙ୍ଗି—ଦେ. ବି—ଅକଣୟ ଶୁଳକ—

Dāthāngi Very very clever.

ଦାଡ଼କ—ସ. ବି. (ଦକ୍ଷ ଧାରୁ ବିଦାରୁଣ କରିବା + କରୁ. ଅକ) —

Dārdaka ୧ । ଦାନ୍ତ (ହି. ଶନସାଗର)—1. Tooth.
୨ । ହିଂସୁଜନ୍ମ ଅଦଳର ବଡ଼ଦାନ୍ତ—2. Tusk.

ଦାଡ଼ିଅ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଆଡ଼ିଅ (ଦେଖ)

Dārdighia Ārdaghia (See)
(ଦାଡ଼ିଅ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଡ଼ିଧାନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଖଇତା ଧାନ; ଖଇବା

Dārdidhāna ହେବା ପରେ ତହିଁରୁ ଖସି ପଡ଼ିବା ଧାନର ରୋପା—
(ଦାଡ଼ିଧାନ—ଅନ୍ୟରୂପ) The husks of paddy which
fall out when paddy is fried.

ଦାଡ଼ିମ—ସ. ବି. (ଦଳ ଧାରୁ = ଦିଦାରଣ କରିବା + କରୁ. ଇମ) —

Dārdima ଡାଳିମ ଫଳ ଓ ଗଛ—The pomegranate
(ଦାଳିମ—ଅନ୍ୟରୂପ) (tree and fruit) Punica Granata.

ଦାଡ଼ିମପୁଷ୍ପକ—ସ. ବି. (ଦାଡ଼ିମପୁଷ୍ପକ+କ; ସାହାର ଫୁଲ ଡାଳିମ ଫୁଲ
Dārdimapushpaka ପର) — ରୋହିତକ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)

Bohitaka (See)

ଦାଡ଼ିମପିୟ—ସ. ବି. (ଦାଡ଼ିମ+ପିୟ; ବଢ଼ବୁଛି) — ଶୁକ; ଶୁଥ—
Dārdima priya The parrot.

ଦାଡ଼ିମୀ—ସ. ବି. (ଦଳ ଧାରୁ = ଦିଦାରଣ କରିବା + ଇମ+ଶି ରି) —
Dārdimi ଦାଡ଼ିମ (ଦେଖ) — Dārdima (See).

(ଦାଡ଼ିମିଶାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସ. ଧାର; ପ୍ରା. ଦାଢ଼) — ଅଷ୍ଟାଦିର ଜାମ୍ବୁ ଧାର—
Dārda 1. Sharp edge or blade of weapons.

ଦାଡ଼; ଧାର ଶ୍ରୋ ଦାଢ଼ ପରେ କ ଗୁଲ ଲାଭ ମେଲ ।

ଦାଢ଼ 2 । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସୀମା; ଅସମକର୍ତ୍ତା—

2. Being on the brink of (some danger)
imminent risk.

ସବା ପୁଣେ ଗର ବିପରି ଦାଢ଼ । ବ୍ୟାନାଥ. ଲକ୍ଷଣେଶ୍ୱର ।

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଆସ; ଦମ୍ପ; ଗାରିମା —

3. Pride; stubbornness.

ବଜୁକ ଦେବ ପୁଣ ଗାଢ଼ ଏହେ ମହାପର ମେଲ
ଦାଢ଼ ପରେ କିମ୍ବା ମୁଣ୍ଡ ଶିଳେ । ଉପେନ୍ଦ୍ର, ରଙ୍ଗ. ଦେବସୁଶିଳନୀୟ ।

୪ । ଦାଢ଼ ଅ ଅସ୍ତ୍ର—4. A sharp weapon.

ନୂହର ପାଷାଣ ମୁଖ ସମାନ
ନ ମାନେ ବଢ଼ିପଣେ ଦାଢ଼ ମୁକ । କରସୂଚ୍ନ. ବଦାକିଙ୍ଗୋଳ ।

୫ । ଏକକଢ଼ା କଇଛିର ୨୨ ରାଗର ଏକରାଗ ପରିମାଣ—
5. One 32th part of a cowrie or shell-money.

କହାଦାକ ଟଢ଼େ ସାବ ନାହିଁ ଗଢ଼ । ବ୍ୟାନାଥ. ଦରବାର ।

[ଦ୍ଵ—୧କଢ଼ା = ୩୨ଦାଢ଼; ୧ଦାଢ଼ = ୧୦ବିଦାଢ଼ ।]

୬ । ଅଛି ସାମାନ୍ୟ ଅଂଶ—

6. A very minute part.

ଦରେ ମୋ ପ୍ରସ୍ତୁତ ମାହି
ମୁଳର ଦାଢ଼ ନ କହିଲ—ରୂପି, ପ୍ରେମପାତ୍ର ।

୭ । ଗର୍ତ୍ତ ବା ନର ଘୋଷିଶର ଜଳର ନିକଟବିର୍ତ୍ତୀ ଭୁତ
ଭୂରଗ—7. The brink of a river, lake or
an abyss.

୮ । କାନ୍ଦ; ଅତିକା ଇତ୍ୟାଦିର ଧତ୍ତ—

8. The edge of a wall or any high platform.

୯ । ପ୍ରତାପ; ବଳ; ତେଜ—9. Might; power.

କେବେ ରେକ ମନ୍ଦବନର ଦାଢ଼ ମଞ୍ଚ ପାଇଥିବା
ଶୁଣାଯାଏ—ଫଳରମେହନ. ଭମାଣ ଶଠଗୁଣ ।

ଦାଢ଼ ୧୦ । (ସ. ଦକ୍ଷୁ; ପ୍ରା. ତକ୍ଷ; ସ. ଦାଡ଼କ) — ନାହୁଡ଼;
ଦାଢ଼ ବରଦାନ—10. Sting; fangs.

୧୧ । ପଶୁ ଅବିକ ବଡ଼ ଦାନ୍ତ—

11. Tusk; big tooth of beasts.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ଜାତ) ବି—ବିଦା; କୃଷିକର୍ମର ସହିତଶେଷ—
Harrow.

ଦେ. ବଣ. (ସ. ଦାଢ଼ ଧାରୁ) — ୧ । ଉତ୍ତପ୍ତ — ୧. Hot.
୨ । ଶର୍ପ — ୨. Sharp.

ଦାଢ଼ କରିବା—ଦେ. କି—ଶଖାଦିକୁ ଶଷ୍ଟିଗଥାର କରିବା—

• **Dārdha karibā** To sharpen an weapon; to whet.

ଧାର କରା—ଧାର ଘରଜା

ଦାଢ଼ କାଟିବା—ଦେ. କି—୧ । ପ୍ରତାପ ଅନ୍ତରୁତ କରିବା—

Dārdha kātibā 1. Having one's might or influence felt by others.
(ଦାଢ଼ କାଟୁ କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ହୃଦୟ ଲେବା—୨. (one's order) To be in force or to obtain.

(ଯଥା—ଆଜି କାରି ମୁଲକରେ ଗାନ୍ଧୀ ମହାମୁଦ୍ରାଦାଢ଼ ଛାର କାଟିଛି ।)

ଦାଢ଼ ଖାଇବା—ଦେ. କି—(ନିଷ) କୁଳ ଖାଇବା; ଅତତା ଖାଇବା—

Dārdha khāibā (a river) To wash down the (ଦାଢ଼ ଖାଇଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) brink; to corrode one bank.

(ଯଥା—ନଈଟା ଏ ବର୍ଷ ପର୍ବିମ ପାଞ୍ଚ ଦାଢ଼ ଖାଇ ଯାଇଛି ।)

ଦାଢ଼ ଗଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି—ନାହିଁ ମାରିବା ବା ଦାନ୍ତ ଗଲାଇବା

Dārdha galā(ଲେ)ibā To sting or bite.

ଦାଢ଼ଦାଢ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲଗ୍ନ) ବଣ—

Dārdhadārdhiā ଦାଢ଼ ବା କରଇ ପର ଦକ୍ଷର—

Having the edge like a scythe.

ଦାଢ଼ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଜ୍ଞାନର ଦାଢ଼ ଅନ୍ତର ହୋଇଯିବା—

Dārdha pardiba (a sharp weapon) Becoming (ଦାଢ଼ ପଡ଼ିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) blunted.

ଧାର ପଡ଼େ ଯାଇବା—ଯାଇଯାଇବା

ଦାଢ଼ମର—ଦେ. କି—ଭଙ୍ଗିବା ପର ବଜା ମର—

Dārdhamai A crescent-shaped ladder-like-roller rolled over a ploughed field.

[କୁ—ଏହା ଗୁଣ ହୋଇଥିବା ଜମିର ଟେଲା ମାଟିକୁ ଗୋଟିଥ ଗୋଟି କରି ଲେଇଯାଏ ।]

ଦାଢ଼ି—ସ. କି (ଦୋ ଧାରୁ=ଛେଦନ କରିବା+କରଣ. କି+ଆ)—

Dārdhā ୧ । ବଡ଼ ଦାନ୍ତ—୧. Tusk; big tooth.

୨ । ନାହିଁ ଡର୍ବି—୨. Sting.

୩ । ଭଗଦାନ୍ତ—୩. Fang.

୪ । ପ୍ରାର୍ଥନା—୪. Prayer.

୫ । ସମ୍ବୂଦ୍ଧ—୫. Collection.

ଦେ. କି (ସ. ଦାଢ଼; ସ. ଦଂଶ୍କ; ପ୍ରା. ଦାଢ଼ିକା) ଶଷ୍ଟିଦାନ୍ତ—
Sharp tooth.

ଦାଢ଼ି—ଦେ. କି (ସ. ଦାଢ଼ = ଦନ୍ତରୁ; ସ. ଦାଢ଼ିକା) — ୧ । ଶୁଷ୍କ—

Dārdhi 1. Beard.

ଦାଢ଼ି; ଦାଢ଼ି କୁମୁଦ-କଣ୍ଠର କଲା ଗୋ ।

ଦାଢ଼ି—ପାତି, ରହସ୍ୟମନ୍ୟୁସନ୍ ।

୨ । ଥୋଡ଼ି; ଚିରୁକ—୨. Chin.

୩ । ବଳଦ ବା ଶର୍ଷ ତଳପାହିର ଦାନ୍ତ—୩. The row of front teeth of a bullock on the lower jaw.

୪ । ଦାଢ଼ା (ଦେଖ) — ୪. **Dārdhā** (See).

ଦାଢ଼ିଆ—ଦେ. ବଣ—୫ । ଶୁଷ୍କ—୧. Bearded.

Dārdhibā 1. ବାର୍ଷ ଶୁଷ୍କ ମୁକ୍ତ—୨. Having long and flowing beard.

ଦାଢ଼ିଆଲା; ଡଢ଼ାଯା; ଡଢ଼ିଯତ ବି—ମୁସଲମାନ—Mahomedan.
(ଦାଢ଼ି ଆଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦୁ—ଏମାନଙ୍କର ଶୁଷ୍କ ଥିବାରୁ; ଯଥା—
ବିଲାତଫେରନ୍ତା ବାବୁଙ୍କର ଦାଢ଼ି ଥା ପୂଜାହାତ୍ମା କି ଦେଲେ କାମ
କଲେ କାହିଁ ।]

ଦାଢ଼ିଆଣି—ଦେ. ବି—୬ । ବଢ଼ିଆଳ ଚମ୍ପିର—୧. A crocodile

Dārdhīāni with a cup on its snout.
(ଦାଢ଼ି ଯୀଣି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଥରିଆ ଚମ୍ପିର—୨. The long snouted alligator; gavial.

ଏଠାରେ ଗୋମରୀ ବମ୍ବାର ଉଗ୍ରବ ଭର, ପାତେଅଣ ପଢ଼ିଥାଇ ତ ପଣ ପଣ ।
ପାତେଅଣ ପାତେଅଣ, ହମାଣ ଅଠବଣ୍ଟ ।

ଦାଢ଼ିଆ ପୁନାର୍—ଦେ. ବି (ବ୍ୟକ୍ତେତ୍ରି)—ମୁସଲମାନ ବର୍ଣ୍ଣୀ ବା

Dārdhibā pūjāri cook—A Mahomedan cook.
(ଦାଢ଼ି ଆ ପୂଜାହାତ୍ମା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଆଜିକାଲର ଶିକ୍ଷିତ
ବାର୍ମାନଙ୍କୁ ଦାଢ଼ି ଆ ପୂଜାହାତ୍ମକ ବନ୍ଦଶା ଭାବ ସ୍ଥାଦିଥ
ଲାଗେ ।)

ଦାଢ଼ିଉଠିବା—ଦେ. ବି (ବ୍ୟସ ଯେବୁ ପୁରୁଷ) ଶୁଷ୍କତମ ହେବା—

Dārdhiuṭhībā The coming out of beards (due to
ଦାଢ଼ିଉଠିବା—ଏକ ଯୁବାନୀତିକାରୀ ବର୍ଣ୍ଣିତ କରିବା—
ଦାଢ଼ିହେଲା

(ଦାଢ଼ି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଢ଼ିକମା(ମେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । (ଉଣ୍ଟାର) ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର
Dārdhikamā(me)ibā ଶୁଷ୍କ ମୁଣ୍ଡିତ କରିବା—

ଦାଢ଼ିକମାନ 1. (a barber) To shave the beard of
ଦାଢ଼ିମୁଣ୍ଡାନା another.

୨ । ନିଜର ଦାଢ଼ି କୁ ଉଣ୍ଟାରହାତ୍ମା ମୁଣ୍ଡିତ କରିବା—

2. To have one's beard shaven.

୩ । ଦାଢ଼ିଶ୍ଵରବା (ଦେଖ)

3. **Dārdhi chhānṭibā** (See).

ଦାଢ଼ିକା—ସ. କି (ଦାଢ଼ + କା + ଶ୍ଵର. ଆ) —ଶୁଷ୍କ; ଦାଢ଼ି—

Dārdhikā Beard.
ଦାଢ଼ି ଛଣ୍ଡ(ଷେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଉଣ୍ଟାର ହାତ ଅପଣାର ଦାଢ଼ିର
Dārdhi chhāntā(nṭe)ibā କେବେକ ଅଂଶ କରୁଣାରବା—

ଦାଢ଼ିଛାଟିନ ତାଙ୍କର ଅଂଶକୁ କରୁଣାର କରିବା—
ଦାଢ଼ିକଟାନା

ଦାଢ଼ି ଛଣ୍ଡିବା—ଦେ. କି—୧ । (ଉଣ୍ଟାର) ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଶୁଷ୍କର
Dārdhi chhānṭibā କେବେକ ଅଂଶକୁ କରୁଣାର କରିବା—

ଦାଢ଼ିଛାଟି 1. (a barber) To pair or crop the beard
ଦାଢ଼ିକଟାନା 2. (of a person.

, । ଦାଢ଼ି ଉପାଇବା (ଦେଖ)

2. Dardhi chhantibha (See).

ଦାଢ଼ି ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—ରଣ୍ଗାରକ ଦ୍ୱାରା ଥାଗାର ଶୁଷ୍କ କୁ
Dardhi paka(ke)ibha ମୁଣ୍ଡିଲ କରିବା—To have one's
[ଦାଢ଼ି ମୁଣ୍ଡା(ଶ୍ଵେତମା—ଅନ୍ୟରୂପ] beard shaved by the
ଦାଢ଼ିଯେତେ କରିବା—barber.

ଦାଢ଼ି ଆହୁବା—ଦେ. ତ—ଦାମୁଚ ବଳଦର ଦାନ୍ତ ଛଠିବା—

Dardhi pataiba The coming out of the teeth of a
steer (adult calf).

[ତ୍ରୁ— ବଳଦ ଓ ଗାଉକର ଦୂର ପାହରେ କଳିବାକୁ ଥାଏ,
କିନ୍ତୁ କାହା ବାହାରକୁ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । କେବଳ ତଳ ପାହରେ
ଥୁବା ତ୍ରୁ ଦାନ୍ତ କାହାରକୁ ଦେଖାଯାଏ । ଜନ୍ମବେଳେ ବାହୁଦର
ଦାନ୍ତ କ ଥାଏ । କମଣଃ ଦାନ୍ତ ଛଠିବାକୁ ଦାନ୍ତବା ବା
ଦାନ୍ତେବା କହନ୍ତି । ଯାହାର ୨୩, ୨୪, ୨୫ ଦାନ୍ତ ଛଠିଥାଏ
ସେ ୨୩, ୨୪ ବା ୨୫ ଦାନ୍ତିଲ୍ ବୋଲି କହନ୍ତି । ୨୩ ଦାନ୍ତିଥିବା
ବଳଦ କୃଷି ଆଦି କର୍ମ ପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତ । ବଳଦର ୨୩ ଯାକ କାନ୍ତ
ଛଠିଲେ ‘ବଳଦ ଦାଢ଼ି ପାଇଲ’ ବୋଲି ବୋଲିଯାଏ । ୨୩
ଦାନ୍ତିଥିବା ବଳଦକୁ ସ୍ଵର୍ଗରେ ଶୋଭନ୍ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଦାଢ଼ି ରଖିବା—ଦେ. କି—ଶୁଷ୍କ ରଖିବା; ଦାଢ଼ି ବଢ଼ାଇବା; ଦଢ଼ି
Dardhi rakhibha ଶିଥର ନ କରାଇବା—Not to shave
ଦାଢ଼ିଯେତେ ନ କରାଇବା—one's beard; to grow the beard.

ଦାଢ଼ି ଝୋଡ଼ନା

(ଦାଢ଼ି ଶଢ଼ିବା; ଦାଢ଼ି ବଢ଼ାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଢ଼ି—ଦେ. ବଣ. (ସ. ଧାର)—

Dardhus ଶର୍ଷିଣ ଧାରବଶିଷ୍ଟ; ପଣିତ—
ଧାରାଲ Sharp-edged; sharp-bladed.

ଦୁର୍କଳା, ତେଜ, ଚୌକା

ଦାଢ଼ି—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଦାର୍ଢିର ଅଶ୍ଵକ ଉତ୍ତାରଣ)—
Dardhya ଦାର୍ଢି; ଦୃଢ଼ତା; କଠୋରତା; ଅତଳତା; ପ୍ରୀରତା—
(ଦାଢ଼ିଯା—ଅନ୍ୟରୂପ) Firmness.

ଦାର୍ଢିତାରକ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦାର୍ଢି ଓ ଉତ୍ତିରୁ)—

Dardhyatābhakti ୧। ଅଟଳ ରକ୍ତ—1. Unflinching
devotion.

, । କେତେକ ଦୃଢ଼ତକୁ ବିବରଣ୍ୟୀ ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରେ-
ବିଶେଷ; ଦାର୍ଢିତାରକ୍ତ—2. Name of an Oriya
book illustrating or mentioning the
unflinching devotion of some devotees.

[ତ୍ରୁ—ରାମଦାସଙ୍କ ରଚିତ ଏହି ପଦ୍ୟଗୁରୁ ୨୫ ଅଧ୍ୟାୟରେ ବିବରିଲୁ ।
ମନ ଓ ଚେତନ୍ୟଙ୍କ କଥୋପକଥର ଛଳରେ ‘ତଇତନ’; ‘ମନଙ୍କ’
ଅଗରେ ୨୭ ଜଣ ଦୃଢ଼ତକ କାହାଣୀ ଭାଗବତ ବୃଦ୍ଧରେ ବର୍ଣ୍ଣିନା
କରି ଅଛନ୍ତି—୧. ବାଲୀରାଜା; ୨. ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର; ୩. କଣ୍ଠ ରାଜା; ୪.
ଅନବନ୍ଧୁ ଦାସ; ୫. ଦାମୋଦର ଦାସ ୬. ବିଷ୍ଣୁ ଦାସ; ୭. ଶମ ଦାସ;
୮. ରଘୁ ଅରଣ୍ୟିତ; ୯. ନାଲାମର ଦାସ; ୧୦. ରଘୁ ବେଦେଶୀ; ୧୧.
ଗଙ୍ଗାଧର ଦାସ; ୧୨. ବନ୍ଦୁ ମାହାତ୍ମ୍ୟ; ୧୩. ବଳସମ ଦାସ; ୧୪.

ଜଗବାଥ ଦାସ; ୧୫. ମାଧବାଶୁରୀଦ୍ୟ; ୧୬. କବାର; ୧୭. ମଣି ଦାସ;
୧୮. ବୃଷ୍ଟଦାସ; ୧୯. ତିଳତ ମହାପାତ୍ର; ୨୦. ଅଞ୍ଜନ; ୨୧. ମାଧିନା;
୨୨. କାର୍ତ୍ତିତନ୍ଦ୍ର; ୨୩. ଗଣପତ ରତ୍ନ; ୨୪. ଅନନ୍ତ ଶବର; ୨୫.
ମେଲଇ; ୨୬. କୁଳଶିଖ ରାଜା; ୨୭. ଲାଲବେଶ; ୨୮. ସାଲବେଶ;
୨୯. ଦାବିଥ ଦାସ; ୩୦. ରୁଲସି ଦାସ; ୩୧. ସିପୁଟି; ୩୨.
ନାଶୁଯୁଗ ଦାସ; ୩୩. ଗୋରତନ୍ଦ୍ର; ୩୪. ଗୋବିନ୍ଦ ଦାସ; ୩୫.
ଦାନବନ୍ଧୁ ଶ୍ରୀ; ୩୬. ଗୀତା ପଣ୍ଡା; ୩୭. ଦୁଇକନନ ରାଜା; ୩୮.
ମଙ୍ଗଳ ରତ୍ନତ୍ରି; ୩୯. ବାଲକ ରାମ ଦାସ; ୪୦. କୁପାବିନ୍ଦୁ ଦାସ;
୪୧. ନନ୍ଦ ମହାନ୍ତି; ୪୨. ମୋତି ଶମ ଦାସ ବା ଶମ ବେଦେଶୀ; ୪୩.
ବିଜ୍ଞାନନ ଦାସ; ୪୪. ରଘୁ ଦାସ; ୪୫. ପିପା ଦାସ; ୪୬. ବିଷ୍ଣୁପ୍ରେୟା;
୪୭. ତିରବାର; ୪୮. ଜ୍ଞାନନନ ଦାସ, ୪୯. ଆନନ୍ଦ ଶବର;
୫୦. ଅଞ୍ଜନିଲ ପଣ୍ଡା; ୫୧. ଗରୁବ ଦାସ, ୫୨. ଦନ୍ତ ଧୂଳ; ୫୩.
ବଜ୍ର ବିପ୍ର; ୫୪. ଶୈଟ ବିପ୍ର; ୫୫. ବିଲମ୍ବାଳ; ୫୬. ଜୟଦେବ]

ଦାଣ୍ଡ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲସ୍ତର) ବ—ଶିଲ୍ପଣ—

Dānt

Arch.

ଦାଣ୍ଡିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦାନ୍ତ=ଦମନ, ବଣିକରଣ)—

Dāntibha ୧। ଅଟକାଇବା—1. To restrain; to
(ଦାଣ୍ଡିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) check.

ଦାଣ୍ଡିଟା

, । ଅକଟ କରିବା; କାବତା କରିବା—

Dāntiṇa

2. To scold.

୩। ଗାସିବା; ଆହାନ୍ କରିବା—3. To overpower.
(ଯଥା—ରେମ ତାର ଭାର ଦାଣ୍ଡିଛି ।)

୪। ଦଷ୍ଟେଇବା; ଶଗଡ଼ର ପଛ ଆହୁ ଦଣ୍ଡା ଧର ଶଗଡ଼ର
ଗତକୁ ନିସତ୍ତିତ କରିବା—4. To direct or
regulate the motion of a cart by holding
its beams from behind.

୫। ଶାସନ କରିବା; ଦମନ କରିବା—5. To subject
to discipline; to control; to rule.

୬। ଧମକାଇବା; ଧତ୍ତକାଇବା—

୭। ଦଣ୍ଡ ଦେବାର ଉୟ ଦେଖାଇବା—

7. To threaten; to punish.

ଦାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦଣ୍ଡ)—

Dāntihi ୧। ସଜନା ଅଦି ଗତର ଲମ୍ବ ଛୁଇ—

ଡାଣ୍ଡିଟା

1. The stalk-like beans of ‘Sajanā’.

ଡାଣ୍ଡିଟ, ଡାଣ୍ଡିଲ

, । ଖାତାର ତାଙ୍ଗ—

2. The stem of Khardā plant.

୩। ଯୋଇ, ଲୁହ, କଖାର ଅଦି ଲାଗାର ସ୍କୁଲ ଓ ଅପସା-
କୁତ କଟିନ ଅଂଶ; ତାଙ୍ଗ—

3. Hard stalks of creepers.

ଦାଣ୍ଡିଆ(ୟା) —ଦେ. ବଣ—ଟାଣୁଆ; ଦାନ୍ତୁଆ; ଶୁଣ୍ଡିଆ—

Dāntiā(yā) Hard; abounding with stalks.

ଡାଣ୍ଡିଲ କଟା

୭। ପଦସ୍ତକାଲକର କୌଣସି ପ୍ରାନରେ ଗମନାଗମନ—

7. The round of a watchman.

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ.—ଲଙ୍ଘକର ଉଷ—

The shaft or pole of a plough.

ଦେ. ବିଶ.—୧। ଲମ୍ବ ଓ ସିଧା—

1. Long and straight.

୨। ଧାଡ଼ମୂଳିଆ; ଶୈଶିବକ—

2. Arranged in rows.

ଦାଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦଣ୍ଡ)—ଚକର ଅର—

Dāndiā—Spoke of a wheel.

ପାଖେ ଦେ. ବିଶ.—୧। ସିଧା; ସକଳ—

ଆସି 1. Straight.

, 2. ସିଧା ଓ ଲମ୍ବ—2. Straight and long.

ଦାଣ୍ଡିକ—ସ. ବ. (ଦଣ୍ଡ + ଗାବକାର୍ଥ. ରକ) —୧। ଦଣ୍ଡିଆ;

Dāndika ଦଣ୍ଡିଦାର; ଯେ ପଣ୍ଡ ଦ୍ରବ୍ୟ ଓଜନ କର ଗାବିକା

ନିବାହ କରେ—1. A professional weigh-man.

, 1। ଦଣ୍ଡିଆ; ଯେ ଠେଣା ଧର ଗାବିକା ନିବାହ କରେ;
ଛାଡ଼ିବରଦାର—2. One whose profession
is to carry a staff; a mace-bearer; a
watchman.

ଦାଣ୍ଡିଖଳା—ଦେ. ବ. (ସ. ଦଣ୍ଡ. ଓ ଖଳକ ଶନ୍ତରୁ) —ଶଗଡ଼ର

Dāndi kīla ଅଣ ମହିରେ ମରଯାଇଥିବା ଖଳା—

A peg attached to the middle of the
axle of a cart.

ଦାଣ୍ଡି ଗୀତ—ଦେ. ବ.—ଯେଉଁ ଦ ଧାଡ଼ିଆ ଗୀତରେ ପଦମାନଙ୍କରେ

Dāndi gīta ଅଣର ହୃଦୟା ସମାନ ନ ଥାଏ, ମାତ୍ର ମିଶାନ୍ତର ପର

ଶେଷ ବର୍ଣ୍ଣମାତ୍ର ମିଳି ଥାଏ—A poem in which
the number of letters are not equal in
each foot but each couplet rhymes.

(ଯଥା—ବୋଲି ଜାଣୁ ଥିବା ଗାୟକଙ୍କ ମୁଖରେ ଦାଣ୍ଡିଗୀତ ବୋଲି
ସୁନ୍ଦର ଶୁଣ୍ୟାୟାଏ ।)

ଦାଣ୍ଡିରୁ—ଦେ. ବ. (ପାନବରଜ ଭାଷା) —ନୂଆ ପାନ ବରଜରେ ପରାନ୍ତ

Dāndidhāra ପର କଟାଯାଇ ସେପିତ ହେବା ପାନ ଲଭା—

Separate stems of betel creepers
planted as seedling for a new
crop.

ଦାଣ୍ଡି ଛାଡ଼ିଯିବା—ଦେ. ବ—ଶଗଡ଼ଥର ପିଟିଯିବା; କୌଣସି ସପ୍ରାରେ

Dāndichhārdijibha ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ ଆଦି ଯାଗାୟାତ କରିବା

ଯୋରୁଁ ଶଗଡ଼ଥର ତତ୍ତ୍ଵ ରେଖା ପଡ଼ି ଯାଇଥିବା—

The state of a road being worn by
habitual passage of carts etc into ruts
or grooves

ଦାଣ୍ଡିଦେବା—ଦେ. ବି—୧। ରୂପିବା—

Dāndidebaa 1. To roam.

ସୁରେବେଡ଼ାନ , 1. ତର୍ବାରିତ ସୀମାରେ ଯିବା ଅସିବ କର ପଦସ୍ତ
ମଟକନା ଦେବା—2. To go one's round while keeping
watch.

ଦଣ୍ଡ ଗର ଗହାର କଟକତ୍ତା
ସେଉଁଠାରେ ଦେଇଛନ୍ତି ସୀମାରେ ଦାଣ୍ଡ ।

ଦାଣ୍ଡ ପୋଥ—ଦେ. ବ—୧। ସେଉଁ ପୋଥରେ ଧାଡ଼ିମୁକଥ ଲେଖା
Dāndipothi ହୋଇଆଏ—1. Palm leaf manuscripts in which the contents are
written in continuous lines.

, 2. ସେଉଁ ପୋଥରେ ପଦ୍ୟର ଛନ୍ଦ ନିୟମ ନ ଥାଏ—
2. A book in which the couplets do
not follow any fixed metre.

ଦାଣ୍ଡ ବୃତ(ତ୍ତ) —ଦେ. ବ—ଅଣର ନିୟମ ରକ୍ଷା କରା ନ ଯାଇ ଲେଖା
Dāndibrūta(tta) ଯାଇଥିବା ପଦ୍ୟ—A poem in which
the letters are not equal.

କହନ୍ତି ବରଦେଖ ହୃଦୟରେ ବସି,
ବେଳେ ଦାକୁଣ ଦଇନ ରୁ ମନେ କ ଦଶ ଦେଇ ଥାଏ ।
କହନ୍ତି ବସନ୍ତ ବସନ୍ତ ।

ଦାଣ୍ଡ ବୋଲିବା—ଦେ. ବ—ଯତିଗତ ବା ଛନ୍ଦକୁ ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ ନ ରେଖା
Dāndibolibā ପଦ୍ୟକୁ ଗଦ୍ୟ ଭଲ ବୋଲିଯିବା—
To read poetry like prose without
attending to metre.

ଦାଣ୍ଡ ଭାରତ—ଦେ. ବ—ଶାରକା ଦାସଙ୍କ ରତ୍ନ ମିତ୍ରଶରଦିଶ୍ମିଶ୍ର ବିନ୍ଦୁ
Dāndibhārata ଅସମସ୍ତଖେକ ଅନ୍ତର୍ପୁନ୍ତ୍ରୁ ଦେଇ ମହାଭାରତ—
(ଦାଣ୍ଡିମହାଭାରତ—ଅନ୍ତର୍ପୁନ୍ତ୍ର) The Oria Mahabharat of

କିରାଳା Das.

ଦାଣ୍ଡ ମାରିବା—ଦେ. ବ—୧। ବନ୍ଦୁଦୂର ବାଟ ଲମ୍ବେ ଲମ୍ବେ ତ୍ରୁମଣ
Dāndimāribā କରିବା—1. To walk along
ଟୋଟୋକରେ ବେଡ଼ାନ୍ତ
to a great distance.

ମଟକନା 2. ଦାଣ୍ଡରେ ରୂପିବା—
2. To walk on a road.

(ସଥା—ଗେଜାଧୂଅ ମୁଠିଏ ଘେଜନ ମାରଦେଇ ଗ୍ରାମକ ଦାଣ୍ଡି
ମାରୁଛନ୍ତି ।)

* 3. ଦାଣ୍ଡରେ ଏଣେତେଣେ ରୂପିବା—
To rove about; to loaf.

ଦାଣ୍ଡିମାଳ—ଦେ. ବ—ପୁଷ୍ପ ଜିଲ୍ଲା ଖୋରଧା ସବଢ଼ିରଜନର ଗୋଟିଏ
Dāndimāla ପ୍ରଶାନ୍ତ—Name of a pergunna in
Killa Khurda in the district of Puri.

[ଦ୍ର—ଖୋରଧା କିଲାର ପ୍ରଗଭାଗନକୁ ଜିଲ୍ଲା ବୋଲିଯାଏ ।
ଦାଣ୍ଡିମାଳ ଏହି ଅନୁସାରେ ଗୋଟିଏ ଜିଲ୍ଲା ।]

ଦାଣ୍ଡିମାଳ ସର ଶରଳ ବନ୍ଦରେ
ଶର-ଯଶ ଲେଖା ଅଷ୍ଟରେ ଅଷ୍ଟରେ—ଶାକାଥ, ନନ୍ଦକେଣ୍ଟରେ ।

ଦାଣ୍ଡିରାମାୟଣ—ଦେ. ବ—ବଲଶମ ଦାସଙ୍କ ରତ୍ନ ଦାଣ୍ଡି ବରତ ଦେଇ
Dāndirāmāyana ଶମାୟଣ—The Oria Rāmāyana
by Balarāma Dās..

ଦାଣ୍ଡି ସମ୍ବନ୍ଧ—	ଦେ. କ—୧। ଯେଉଁ ପଥ ସିଥା ହୋଇ ବନ୍ଦୁର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ Dāndi rāستି ଯାଇଥାଏ—୧. A straight road running (ଦାଣ୍ଡି ବାଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) for a long distance.
ଲସ୍ତା ରାତା	” । ଶଗଡ଼ ବର, ସମ୍ବନ୍ଧ; ଶଗଡ଼ ଗାଡ଼ ଆଜି ଯିବାର ଯମର୍ତ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧ—୨. Cart road; cart track; carriage road. ” । କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନକୁ ଯିବାପାଇଁ ସରଳତମ ବାଟ—୩. A straight-cut road.
ତ	” । ବଡ଼ ସମ୍ବନ୍ଧକୁ ବାହାରିଥିବା ଶେଷ ସମ୍ବନ୍ଧ— ୪. A bye-road; a path.
ଦାଣ୍ଡୁ—	ଦେ. କ (ସ. ଦଣ୍ଡ)—୧। ପେଣ୍ଟ ଖେଳର ଚର୍ଚୁ; ବାଟ— Dāndu A bat. ଡାଙ୍ଡି, ଡାଙ୍ଡି ୨। ଡାବଲପୁଆ ଖେଳର ପୁଆ— ଡାଙ୍ଡି ୨. The stick used in the game of Dābalapuā.
ଦାଣ୍ଡେ—	ଦେ. ଅ—୧। ନିଜର ସ୍ଵରୂପରେ—In one's own Dānde way. ବୁଝ ଛବଣ୍ଡ ବର୍ମିଚାର୍ଗେ ଛବଣ୍ଡରିଲେ ଯେହା ବାଣ୍ଡେ—ରୂପ. ପ୍ରେମପାତ୍ର । , ୧। ସବସାଧାରଣରେ—୨. In public. ବାଣ୍ଡେ ବାମର ମୋର ଜୀବନ କଲେ ଦାଣ୍ଡେ ନଜେ ନିଜରେ—ବୁଝ ଉତ୍ତା ଫ୍ରେବ ।
ଦାଣ୍ଡେଇ—	ଦେ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଗାଳରେ ବ୍ୟବହୃତ) (୩. ଦାଣ୍ଡ ଶରଙ୍ଗ) — Dāndeī ଯେଉଁ ବାଲକା ବା ସ୍ତ୍ରୀ ଅଧିକାଂଶ ସମୟ ଘରେ ନ ରହୁ ଏଣେତେଣେ (ବା ଦାଣ୍ଡରେ) ରୁଲେ— (a girl or woman) Who does not stay at home but goes out and whiles away most of her time loafing or roving about.
ଦାତ—ସ. ବିଶ—୧। (ଦୋ ଧାରୁ = ଛେଦନ କରିବା + କର୍ମ. ତ) — Dāta	ଛୁନ୍ଦ—୧. Cut. , ୧। (ଦେଇ ଧାରୁ = ଶୁଦ୍ଧ କରିବା + କର୍ମ. ତ) — ଶୁଦ୍ଧ; ପଦିତ— 2. Hallowed; sacred; purified.
ଦାତବିଦ୍ୟ—ସ. ବିଶ (ଦୋ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତବିଦ୍ୟ) —୧। ଦେବ୍ୟ; ସାହା Databya ଦେବାର ଉପମୁକ୍ତ—୧. Suitable to be given away; fit to be given away or bestowed; payable.	
	, ୨। ଯାହା ଦେବା ଆବଶ୍ୟକ— 2. Necessary to be given away. ୩। ଅଦ୍ସତ; ଯାହା ଦାନ ସ୍ଵରୂପ ଦିଆଯାଏ— 3. Given in charity.
ଦେ. ବି.—୧। ଯେଉଁଠାରେ ଦାନ ଦିଆଯାଏ—୧. Where any thing is given away as charity. , ୨। ଅଦ୍ସତ; ଦାନ— 2. Charitable gift; charity.	

ଯଥା—ମତେ ଯେବେ ଏ ଘର ଶ୍ରୀ କିଏ ଦାତବିଦ୍ୟ କରି ଦିଆନ୍ତା ତେବେ ମୁଁ ଏଠାରେ ବସିବାପାଇ କରନ୍ତି ।
ଦେ. ବିଶ—ଅଦ୍ସତ କରିବିବା; ପ୍ରଦତ୍ତ— Bestowed in charity.
ଦାତବିଦ୍ୟ ଓଷଧାଳୟ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ଉତ୍ତରଖଣ୍ଡାନାରେ ଶେଗୀ- Dātabya aushadhalaya ମାନଙ୍କୁ ବିନା ବ୍ୟୟରେ ଔଷଧ ଦାତବିଦ୍ୟ ଓଷଧାଳୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) hospital or dispensary.
ଦାତବିଦ୍ୟ କରିବା—ଦେ. କି—ଦାନ କରିବା— Dātabya karibā To make a gift.
ଦାନ କରା ଦାନ କରନ୍ତା
ଦାତବିଦ୍ୟ ବିଦ୍ୟାଳୟ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁରେ ଶିଳ୍ପମାନେ Dātabya bidyālāya ଦରମା ନ ଦେଇ ପାଠ ପଡ଼ନ୍ତି— A charitable school; a free school.
ଦାତା—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦା ଧାରୁ + କର୍ମ. ତୁଳ୍ବ; ଦାତୁ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧ବ.) Dātā ୧। ଦାନକାରୀ; ମେ ଦାନ କରେ— (ଦାତୀ—ଶ୍ରୀ) 1. Giving; bestowing. (ଗ୍ରହାତା—ବିପତ୍ତା) [ଦୁ—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସବେ ପ୍ରସ୍ତୁତ (କୃପଣ; ଅଦାତା—ବିପତ୍ତା) ହୋଇ ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ] , ୨। ଦାନଶୀଳ; ବଦାନ୍ୟ—୨. Liberal; bounteous; generous munificent; open handed.
ସ. ବି—ଦାନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—Doner; giver.
ଦାତାକର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି. (ନାମ)—କର୍ଣ୍ଣ, (ଦେଖ)
Dātarakarṇa Karṇa 2. (See)
ଦାତାକର୍ଣ୍ଣ ଦେ. ବି—କର୍ଣ୍ଣ ରାଜକ ପର ଅସାଧାରଣ ଦାତା ବ୍ୟକ୍ତି— ଦାତାକର୍ଣ୍ଣ A person who is generous like the king Karṇa of the fables.
ଦାତାପଣା—ଦେ. ବି—ଦାତୁରୁ; ବଦାନ୍ୟତା— Dātāpanā Liberality; generosity
ଦାତାପାନା ଦାତାପଣ (ଦାତାପଣିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦାତାରାମ—ଦେ. ବି. (ହିନ୍ଦୀରୁ ଅନୁନ୍ତ) —୧। ଅକାତରରେ; Dātarām ଦାନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି; ବିଶେଷ ଦାନଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି— ଦାତାରାମ ୧. Very generous person; a magnani- mous person. , ୨। ଦାନଶୀଳ ରାମ ବା ଦରବାନ— 2 The All-giver god.
ଅକାତର ଗାତାରମ—ତର ।
ଦାତାଶନ୍ତି(ଶୁ) —ଦେ. ବି—(ସ. ଦାନଶୌଭିତ୍) —(ବ୍ୟାଗୋକ୍ରିରେ ବ୍ୟକ୍ତ— Dātashanda(nūdha) ହୃତ) —ଅକାତରରେ ଦାନକରିବା ବ୍ୟକ୍ତି; (ଦାତାଶନ୍ତି(ଶୁ) —ଅନ୍ୟରୂପ) ଦାନ କରିବାକୁ ଉତ୍ସନ୍ନିତି ତ; ଦାନଶାର— Very liberal or magnanimous person; a very generous person.
ଦାତୁରୁଣ—ଦେ. ବି—(ସ. ଦାତୁତା)—ଦାତାପଣିଆ—Generosity; Dātruguna liberality; magnanimousness.

୯। କାଟକ ମଧ୍ୟ—9. A kind of honey collected by a kind of insect.

୧୦। ସୁଖାର୍ଥ ଧନାଦ ଦିତରଣ—10. Pious gift.

୧୧। ସତ୍ୟ; କର—11. Revenue.

୧୨। ସୁଳମାର ଗୁର ଉପାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏହି; ଅର୍ଥାଦ ଦାନପୂର୍ବକ ଶତ୍ରୁ କରୁଛିରେ କାର୍ଯ୍ୟ ସାଧକ କରିବାର ଶତ୍ରୁ (ହି. ଶଦସାଗର)—12. The system of injuring one's enemy by making gift.

୧୩। ଛକସ; ମାହାସୁଲ—13. Tax.

ଦେ. ବ—୧। ପଶା କାଠ ଗଡ଼ାଇଲେ ଭକ୍ଷିତୀକ କାଠିରେ ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟକ ବିଜ୍ଞ ଚକି ହୋଇ ପଡ଼ିବାର ଦେଖାୟାଏ—

1. The number of points coming up at a throw of dice.

ବରପାତ ଘୋର ସୁନ ଦଶ ପ୍ରମୁଖରେ ଦାନ କାଠ ପତନର୍ଥ ଅନୁଷ୍ଠାନ ।
ଉପେକ୍ଷିତ ରକ୍ତ ବେଦେଷୁଶବଳାସ ।

୨। କରୁଛି ଖେଳରେ କରୁଛି ମୁଠା ହୁଏ ପକାଇଲେ ଦାନା
ଭୁଗିରେ ଚକି ବା ମାଠ ହୋଇ ପଡ଼ିବା ଅନୁଷ୍ଠାରେ
ଧର୍ମଯିବା ସୁଖ୍ୟା—2. A turn in the number
of cowries during a game of cowries.
ଯେ ଦାନ ପଡ଼ଇ ଯେମେହେ, ବନ୍ଦ ବି ତଳେ ସେହି ନାହିଁ ।
ଜଗନ୍ନାଥ. ପାଇବା ।

୩। ବ୍ୟୁତ—3. Expenditure.

ଦୁଇଲେ ଲକ୍ଷ ମର ହୋଇ, ଦୁଇଲେ ମଙ୍ଗଳ ଦାନରେ ତହିଁ ।
ଉପେକ୍ଷିତ ରକ୍ତ ବେଦେଷୁଶବଳାସ ।

ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟୁର) ବ—୧। ଶୁଳ—1. Tax

୨। ବୁଝୀ ଛକସ—2. Octroi.

ଦାନକ—୩. ବି (ଦାନ + କ) ଶୁଲିତ ଦାନ—(ହି. ଶଦସାଗର)—
Dānaka
A bad or evil gift.

ଦାନ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିରେ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବା ଧନ
Dāna karibā ଅର୍ପଣ କରିବା—ଦେ. To give.

ଦାନ କରା; ଦାନ ଦେଓୟା 9। ବିତରଣ କରିବା—
(ଦାନ ଦେବା-ଅନ୍ୟରୂପ) 2. To distribute; to bestow.
କ । ଦେବା (ଦେଖ) — 3. Deba (See).

[ଦ୍ୱ—ଦାନ କରିବା ଶବ୍ଦର ପ୍ରୟୋଗ ଇଂରାଜରେ To give
କିମ୍ବାର ପ୍ରୟୋଗ ଭଲ ନାନା ଷେଷରେ ନାନା ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ
ହେବ; ଯଥା—ରତ୍ନଦାନ କରିବା = ରତ୍ନ କରିବାକୁ କାର୍ଯ୍ୟତଃ ସୁବଧା
ଦେବା; ସନ୍ତୋଷ ଦାନ କରିବା = ସନ୍ତୋଷ ଦେବାର ଉପାୟ ବା
ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା; ବିଦ୍ୟାଦାନ କରିବା = ବିଦ୍ୟାଶିକ୍ଷା କରିବାର
ସୁଯୋଗ ଦେବା; ଚନ୍ଦ୍ରଦାନ କରିବା = ଚନ୍ଦ୍ରଶିଳ୍ପ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦୁଷ୍ଟିଶକ୍ତି
ସୋଗାଇବା; ଅଦେଶ ଦାନ କରିବା = ଅନ୍ୟକୁ ଅପନି
କରିବା ଇତ୍ୟାଦି]

ଦାନକୁଲ୍ୟା—ସ. ବି—ହାତର ଗୁଣ ସୁଲକ୍ଷ୍ଣ ସ୍ରୁଦ୍ଧିବା ଦାନଦାର—
Dānakulyā Fragrant secretion from the temple
of an elephant in rut.

ଦାନ ଖାଇ(ୟ)ରାତ—ଦେ. ବି (ଏକାର୍ଥକ ସ. ଓ ଆ. ଖେଲାତ;
Dāna khāi(e)rāt ସହରର) —ଦାନ—Gift; giving.

ଦାନ ଖୟରାତ; ଦାନ ଖ୍ୟାତରାତ

ଦାନଗଦି—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟୁର) ବି (ହି. ଦାନ + ପା. ଗଦି) —ମୁକ୍ତି
Dānagadi ପାଲିଷ ଏରଥରେ ବଢି କରିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟଲକ୍ଷ
ପଣ୍ଡାଦି ଆଶୁଷ୍ଵବା ବ୍ୟକ୍ତିଠାରୁ ଶୁଳ ଆଦାୟ କରାଯିବା
କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ —The office where octroi
(town duty) is levied in the town of
Samalpur.

[ଦ୍ୱ—ସମଲୟୁର ମୁକ୍ତି ପାଲିଷରେ ଏକା ଦାନଗଦି ବିଶ୍ଵାଗରେ,
ଏହି ବରଷକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରାୟ ପନ୍ଦର ହଜାର ଟଙ୍କା ଉଣା ପଡ଼ିଗଲାଣି ।
ଉତ୍ତଳ ସେବକ ତା ୧୨୩୨୫]

ଦାନଗଦି ମାହାସୁଲ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟୁର) ବି—ସହର ମଧ୍ୟ ଅସିବା
Dānagadi māhāsula ପଣ୍ଡଦ୍ଵବ୍ୟ ଭପରେ ମିଳିବିଷାଲିଷ
(ଦାନଗଦି ମାସୁଲ — ଅନ୍ୟରୂପ) ଯେଉଁ ଶୁଳ ଆଦାୟ କରେ; ଚାଙ୍ଗୀ-
ଶୁଳ—Town duty; octroi.

ଦାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟର ପ୍ରଦତ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ନେବା—
Dāna grahaṇa karibā
(ଦାନ ନେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦାନନେଓୟା

ଦାନ-ଜଳ—ସ. ବ—୧। ମଦ ବାର; ମଦ ଜଳ; ଦୁଷ୍ଟିର ଗଣ୍ଡାଲୁଳା—
Dāna jala ଦିଲୁ କିଷ୍ଟ ଜଳ—The strongly scented
(ଦାନବାର—ଅନ୍ୟରୂପ) secretion from the temples of
an elephant in rut.

୨। ଦାନ ସମୟରେ କ୍ରାନ୍ତି ଦୁଷ୍ଟରେ ଦ୍ଵାରା କରି—
2. The water given to the hand of the
Brahman who is going to take a gift.

କରିବ ଜଳଧର ଯହୁ ତାନ ଜଳ—ରତ୍ନେରୁତ୍ୱ ଦେବାର କରିବାରରେ ।

ଦାନଧର୍ମ—ଦେ. ବି (ସହର) —ଦାନ ଆଦି ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ—
Dāna dharma
(ଦାନଧରମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାନଧରମ, ଦାନଧରମ
ଦାନ ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—ପଶାକାଠ ବା କରୁଛିକୁ ଗଡ଼ାଇବା—
Dāna pakā(ke)ibā
ଦାନଫେଲା।
To throw the dice or
cowries in a game.

ଦାନପତି—ସ. ବି—ଅତିରିକ୍ତ ଦାତା; ମହା ଦାତା—
Dānapati
Very generous or open handed.

ସ. ବ—ଅତ୍ୱିରର ଏକ ନାମ (ଏ ସ୍ୟମନ୍ତକମଣି ପ୍ରଭାବରୁ
ପ୍ରତିଦିନ ଦୁଷ୍ଟିର ଅର୍ଥ ଦାନ କରୁଥିଲେ—ହି. ପଦାଶରେ)-
A name of Akurra.

ଦାନପତ୍ର—ସ. ବି. (ଦାନ ବିଷୟକ ପତ୍ର—କର୍ମଧା) —ଦାନପତ୍ର; କୌଣସି
Dānapatra ସମ୍ମତ ଅନ୍ୟରୂପ ଦାନ କରିବାର ଲେଖା—

A deed of gift; a grant.
[ଦ୍ୱ—ଦୂଷେ ସାତାମାଲେ ତାମ ପଟ୍ଟାରେ ଖୋଦିବ ଲିପି ଲେଖା
ତୁମି ଆଦି ଦାନ କରୁଥିଲେ ।]

ଦାନପାତ୍ର—ସ. ବ. (ଦାନ + ପାତ୍ର; ଗୁଣୀ ତତ୍)—ଦାନ ପ୍ରଦାନ
Dānapātra କରିବାର ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତି—

One worthy of receiving a gift.

ଦାନବ—ସ. ବ. ପୃଷ୍ଠ. (ଦନ୍ତ = କଶ୍ୟପଙ୍କ ଭାସ୍ମୀ + ଅପତ୍ତାର୍ଥୀ ଅ)—
Dānava ଦନ୍ତକ; ଅସର; ବସନ୍ତ — Demon.
(ଦାନବା — ଶ୍ଵରୀ)

ଦାନବଗୁରୁ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଦାନବ + ଗୁରୁ)—ଶୁକ୍ରାର୍ଥୀ—
Dānabaguru The sage Śukra who was the
preceptor of the demons.

ଦାନବାରୀ—ସ. ବ. (ଦାନବ + ଅର; ଗୁଣୀ ତତ୍)—୧। ଦେବତା—
Dānabārī 1. God.

, 2. Bishnu.

* । (ଦାନ = ଦସ୍ତିର ମଦରୂପ + ବାର; ରୂପକ କର୍ମଧା)—
ଦସ୍ତିର ଗୁଣସ୍ତଳରୁ କରିବ ମଦଜଳ — ୩ Strongly
scented liquid discharged from the temples
of a male elephant in rut.

ଦାନବାର—ସ. ବିଶ. (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଦାନ + ବାର)—ଦାନପତି (ଦେଖୋ)
Dānabāra ଦାନପତି (See)

ଦାନବେନ୍ଦ୍ର—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଦାନବ + ବେନ୍ଦ୍ର)—ରଜା ବଳ
Dānabendra (ହୃ. ଶକ୍ତସାଗର)—The King Bali.

ଦାନଶୀଳ—ସ. ବିଶ. ପୃଷ୍ଠ. (ଦାନ ଅଟେ ଶୀଳ ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ଵର୍ଗବ ଯାହାର;
Dānasīla ବହୁଗ୍ରହି)—ଦାନା; ବଦାନ୍ୟ—Munificent;
(ଦାନଶୀଳା—ଶ୍ଵରୀ) generous; liberal; charitable.
(ଦାନଶୀଳତା—ବି)

ଦାନଶୀଳତା—ସ. ବ. (ଦାନଶୀଳ + ଭବେ. ତା)—ବଦାନ୍ୟତା—
Dānasīlata Liberality; generosity; munificence.
(ଦାନଶୀଳତା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାନଶୌଣ୍ଡି—ସ. ବ. (ଦାନରେ ଶୌଣ୍ଡି = ଅଛିଶୁ ଅସକୁ; ଗୁଣୀ ତତ୍)—
Dānaśauṇḍa ଅତ୍ୟନ୍ତ ବଦାନ୍ୟ — Very munificent.

ଦାନପକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଦାନର ସକ୍ଷ; ଗୁଣୀ ତତ୍)—ଦାନ କରିବାର
Dānapakṣa ଉପକରଣ—The materials for a
(ଦାନ ସାମଗ୍ରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) present.

ଦାନଥାଗର—ସ. ବ. (ଦାନର ସାଗର; ଗୁଣୀ ତତ୍; ଉପକରଣାଖଳେ
Dānatāgara ଦାନର ସାଗର ପର)—ଶାକାଦି ଉପଲକ୍ଷରେ
ବ୍ରାହ୍ମିଣଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଶୋଭଣ ଦାନ ଦିଆଯାଏ;
ତାହାର ପ୍ରତ୍ୟେକର ୧୬ ସଙ୍ଖ୍ୟାବିହିତ ଦାନ;
୧୬ଗୋଟ ଶୋଭଣ—(ଶୋଭଣ ଦାନ ଦେଖ)—
The present of 16 classes of
articles to Brāhmaṇas, 16 times on the
occasion of a deceased ancestor;
Shordāsa dāna (See).

ଦାନା—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦାନାହ = ଶବ୍ଦର ଶଳ)—୧। ଗୋଡ଼ା;
Dānā ଗୋରୁ ଅବକ ଶାରବା ଶମ୍ବ—1. Grains used
ଦାନା as food for domestic animals.

ଦାନା (ଯଥା—ଗୋଡ଼ା ଦାନା; ବଳଦଳ ଦାନା ।)

[ଦ୍ଵି—ବୋଲଥ, କିର, ରୂପ, ଶଣ ଅଥ ଦାନାରୁଷେ
ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

- ’ । ମଟର ପର ଶେଷ ଶେଷ ଗୋଲକାର ଶଳ—
- 2. Globular small seeds (like'pea).
- * । ଶେଷ ଶେଷ ଗୋଲ ବ୍ୟୁ; ରୂଥ—
- 3. Particles; globules; granules.
- ଚ । ଖାଦ୍ୟ; ଅନ୍ତ; ଶ୍ରେଷ୍ଠବ୍ୟୁ—4. Food.
- ପଟେର ନ ମେଳେ ଦାନା, ଗାଣ୍ଡର ନ ମେଳେ କରା—ରଗ ।
- * । ମାଳା ପ୍ରାଣୀଯିବା ସ୍ଵଳ ଆଦିର ମୁଦ୍ରା ଗୋଲକ—
- 5. Bead; little ball pierced with strings.
- ଦ । ଅନୁଷ୍ଠାନ; ଜୀବିକା—
- 6. Livelihood; living.

(ଯଥା—ଆଜି ଏଠାରୁ ମୋ ଦାନା ଉଠିଲା ।)

ଦାନୀ ଦେ. ବ—୧। (ସ. ଦାନବ) ବସନ୍ତ; ଅସୁର — ୧. Demon,
ଦୁର—2. Ghost; spectre.

ଦାନା କନା—ଦେ. ବ. (ସତର)—ଅନ୍ତ ବସ୍ତୁ; ଖାଇବାକୁ ଅନ୍ତ ଓ
Dānakana ପିନ୍ଧିବାକୁ ବସ୍ତୁ—Food and clothing.

ଦୋରାକ ପୋଷାକ ତାଙ୍କ ସ୍ଵତ ହୋଇ ପରର ଅନାର ଅନ୍ତ ଦାନା କରା ଯାଇ ।

କୁରାକ ପୋଷାକ ରାଗସତରଣ ଗୋଲଦଳ ।

ଦାନା ଖଞ୍ଜିବା—ଦେ. କି—୧। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବିକା ନିରାହର
Dānakhañjibā ଉପାୟ କରିବା—1. To provide
ଦାନା ଦେଖା ଏବଂ
ଦାନା ଦେନା a person with his
livel-hood.

- ’ । (ରେଷ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୋଷି ହେବାର ଉପାୟ
କରିବା—2. (God) To make provision for
a person.

ଦାନାଗଡ଼ା—ଦେ. ବ. (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ)—ବଣ୍ଟି ଲାକାର ଶେଷ କଢ଼ି
Dānāgarḍā ସ୍ଵଳର ରୂଥକୁ ସମ୍ମର୍ତ୍ତ୍ତ ଗୋଲକାର କରିବା ଲାଗି

ବ୍ୟବହୃତ ଦୂର ପାଳିଆ ସହିବରେ—
A kind of goldsmith's mould for
making round balls.

ଦାନା ଖଣ୍ଡା ଖୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବ—ଲାତୁ ଅବର ଦାନା କରେଇରୁ ଖଣ୍ଡିବା
Dānakhañḍā khunḍī ବେଳେ ଶୁଦ୍ଧିଥାନେ ଦାନା ପ୍ରସ୍ତୁତ
କରିବାରେ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିବା ଜାର ଚଟୁକୁ ଦୂରିରେ

ପୋଷା ଯେଉଁ ଖୁଣ୍ଡି ଉପରେ ବଢ଼େଇ ଖାତି ଦିଅନ୍ତି—
A small post driven into the ground
on which confectioners strike the ladle
through which dough percolates and
falls into the frying pan for being made
into globules for Laddū.

ଦାନାଦାର—ବୈଦେ. ବ. (ପା)—

Dānādar ୧। ଦାନା ପର ଶେଷ ଓ ଗୋଲ ରୂଥ ରୂଥ—
ଦାନାଦାର 1. Granulated; small globular,
ଦାନାଦାର consisting of small globules.

୧। ଯାହାଙ୍କ ଅଧୀନରେ କୌଣସି ମନ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧ କରି
ପେଇ ପୋଷି ହେଉ ଥାଏ; କିନ୍ତୁ ପ୍ରଭୁ ବା ପୋଷଣ-
କଷା; ଜୀମିନ—୨. One's master; a person
who provides for another's living.

ଦାନା ଦେବା—ଦେ. କି—୧। ଦାନା ଶକ୍ତିବା (ଦେଖ)

Dānāś deba 1. Dānākhañjibā (See)

ଦାନା ଦେଓୟା ୨। ଯା ଇତ୍ୟାଦି ରୁଅ ଦେବା (ଯା ଶୁଦ୍ଧିବାର ତହ)–
ଦାନା ଦେଲା 2. To granulate (said of healing
sores).

ଦାନାଧିକ୍ୟ—ଗ୍ରା. ପ୍ରାଦେ. (ପୁଣି) ଡି. (ସ. ଦାନାଧିକ୍ୟ)—ରାଜ।
Dānādhikya ଶାସନ ସ୍ଥାପନ କରିବା ସମୟରେ ସେଉଁ

ଦାନାଧିକ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ ପ୍ରାତ୍ମକୁ ସମସ୍ତ ଦାନପ୍ରାପ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣ-
ଦାନାଧିକ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ ମାନଙ୍କର ପ୍ରତିଧରୁଷେ ଦୁର୍ମି ଦାନ
କରନ୍ତି; ପାଣିଗ୍ରାହୀ—The Brahman, repre-
senting the whole body of donees of
rent-free land in a Sasan village, to
whose land the Rājā of Orissa made
the formal gift of the village.

[ତୁ—ଏମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ ଟଙ୍କିଦାରଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା କେତେକ
କଣ୍ଠିଷ୍ଠ ଅଧିକାର ଥାଏ ।]

ଦାନାଧିକ୍ୟ—ସ. ଡି—ଦାନାଧିକ୍ୟ (ଦେଖ)

Dānādhyaksha Dānādhikya (See)

ଦାନା ପାଣି—ଦେ. କି. (ସହଚର)—୧। ଅହାର ଓ ପାନୀୟ;
Dānā pāṇi ଖୁଆରି—1. Food and drink; eating
ଦାନା ପାନି and drinking.

ଦାନା ପାନୀ, ଦାନା ଖୁଆରି ୨। ଲାଭାଳୀ; ଆବହାରୀୟ; ଉରଣ
ପ୍ରେସ—2. Liveli-hood; maintenance.

୩। ଶୁଦ୍ଧି—3. Service.

ଦାନା ପାଣି ଉଠିବା—ଦେ. କି—ଶୁଦ୍ଧି ଦୀବା—Dismissal or
Dānā pāṇi uṭhibā discharge from service.

ଦାନା ପାନୀ ଉଠା ଦାନା ପାନୀ ଉଠନା

ଦାନା ପାଣି ଶକ୍ତିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଜୀବକାର ଭ୍ରପ୍ତ୍ୟ
Dānā pāṇi khañjibā କରି ଦେବା—To provide a

ଦାନା ଶକ୍ତିବା } ଅନ୍ୟରୂପ �person with a living.
ଦାନା ପାଣି ଦେବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦାନାପାଣି ଶୁଦ୍ଧିବା—ଦେ. କି—ରେଗ ବା ତିନ୍ତୁ ବା ଗତ୍ତାର ମନୋ-

Dānāpāṇi chhārdibā ରୁହଣରେ ଅଦ୍ଵିତୀୟ ଶୁଦ୍ଧିକାରୀ କରିବା—
ଦାନା ଶୁଦ୍ଧିବା

ଦାନା କ ଶୁଦ୍ଧିବା } ଅନ୍ୟରୂପ illness or grave anxiety
ଦାନା ନ ଶୁଦ୍ଧିବା } ଅନ୍ୟରୂପ or grief.

(ତାକୁ) ଦାନା ନ ଶୁଦ୍ଧିବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦାନାପାଣି ତାକୁନା

ଦାନା ମାରିବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜୀବକା ନିଷାଦର ପଥରେଥେ

Dānā māribā କରିବା—To deprive a person of

ଦାନାରେ ଶୁଦ୍ଧିଦେବା } ଅନ୍ୟରୂପ his means of livelihood
ଦାନାରେ ଶୁଦ୍ଧିକାଇବା }

ନାତେ ଶୁଲ୍ଦେଓୟା ନୈପର ଶୁଲ୍ଦଦେବା

ଦାନୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଣ. (ଦାନ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର); ଦାନି ଶକ ଏମା
Dāni ଏକ) —୧। ଦାନା—1. Generous.

ଦାନିମା—ସ୍ତ୍ରୀ ଅବେ ଅମୃତ ଦାନ ସ୍ଵପନୀୟକ ।
ଅନ୍ତର୍ବିଷ୍ଣୁ. ଜଗମେହନ ।

୨। ସେ ଦାନ ଶୁଦ୍ଧି କରେ—2. Receiving gifts.

(ଯଥା—ଅଗ୍ରଦାନ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ।)

ଦେ. କି. (ସ. ଅଧାନ)—୧। ଆଧାର; ପାତ୍ର—
1. A receptacle; a vessel.

(ଯଥା—କାଷଦାନ; ପିକଦାନ; ଅତିରଦାନ; ଧୂପଦାନ ।)

୨। ମସାଲରେ ଚେଲ ପକାଇବା ନିମନ୍ତେ ବ୍ୟବହୃତ ଆଧାର—
2 An oil pot containing oil for dropping
over a torch.

୩। ସେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଶକାଙ୍କ ପଞ୍ଚରୁ କର ବା ଶୁଲ୍ଦ ଆଦାୟ
କରେ—3. Collector of rent or tax; tax
collector.

୪। (ସମଲୟର) ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ଭ୍ରପାଧବିଶେଷ; (ବୋଧ
ହୁଏ ଏମାନେ ଦାନଗମରେ ଥିଲେ ଶୁଲ୍ଦ ହୁଏ—
କରୁଥିଲେ) —4. A family-title of Brahmins
in Sambalpur.

ଦାନାଏଲ୍—ଦେ. କି—ବାଇବଲଲିଙ୍କିତ ଧର୍ମବିରୁଦ୍ଧକ ନାମ—
Dāniel Daniel, an upright judge.

[ତୁ—ଏହାଙ୍କ ନାମରେ ବାଇବଲର ପ୍ରାଚୀକ ଭଗର ଗୋଟିଏ
ଅଂଶ ଅଛି ।]

ଦାନାୟ—ସ. ବିଶ. (ଦାନ ଧାରୁ + କର୍ମ ଅନ୍ୟାୟ)—୧। ଦାନଯୋଗ୍ୟ—
Dāniya 1. Fit to be given away.

୨। ଦେୟ ବସ୍ତୁ—2. Giving thtng.

୩। (ଦାନ + ସପ୍ରଦାନ ଅନ୍ୟାୟ) ଦାନଯାତ୍ର; ଦାନୁଆ—
3. Deserving gifts.

ଦାନୁଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦାନାୟ)—୧। ଦାନ କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ;
Dānuā ଦତ୍ତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ (ବସ୍ତୁ)—1. (a thing) Fit
to be given away.

ଦାନିଯା , 1. ଦାନ ଶୁଦ୍ଧି କରିବାର ଯୋଗ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି)—
2. Worthy to receive a gift.

୩। ସେ ଦାନ ଶୁଦ୍ଧି କରେ—
3. In the habit of taking gifts.

(ଗାଳି) (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) —୪। ଅକର୍ମଣ୍ୟ—
4. Worthless; good-for-nothing.

[ତୁ—ଦୁହେ ଲୋକେ ଭଲ ପଦାର୍ଥ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଦାନ
କରୁଥିଲେ; ବିନ୍ତୁ ଲୋକଙ୍କ ଧର୍ମବିଶେଷ କମିଯାଇଥିବା ସମେ
ସମେ ଲୋକେ ନିର୍ବିଶ୍ଵ ବସୁରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣକୁ ଦାନ କରିବାର ତେଣୁ-
ସାଏ । ଏଥୁପାଇଁ ‘ଦାନୁଆ’ ଶକ ଏବେ ‘ଅକର୍ମଣ୍ୟ’ ଅର୍ଥରେ

ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଥିଲା । ଦାନୁଆ ଗାନ୍ଧିର ଅର୍ଥ ଏପର କବୁଳ୍ମୁ ଗାନ୍ଧି
ଯେ ତାହା ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଦାନ କରସିବା ଯୋଗ୍ୟ ଥିଲା ।]

ପ୍ରାଦେ. (ଶାସନ) ବି—ବୈଦିକ ବା ଶାଶ୍ଵତ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଧର୍ମଜୀଳ
ବା ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଯାହାକୁ ଦାନ ଦେଲେ ପୁଣ୍ୟଲାଭ
ହୁଏ; ଦାନ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ଉପପୁନ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣ—
A class of high class Brahmins.

[ଦ୍ୱ—ଗଞ୍ଜାମରେ ବୈଦିକ ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କ ଦାନୁଆ ଓ ନାଚ ଶେଣିକୁ
କବୁଳ୍ମୁ ଓ ସାରୁଆ ବୋଲିଯାଏ]

ଦାନେଛା—ସ. ବ. (ଦାନ+ଇଚ୍ଛା; ତଷ୍ଠା ତତ୍ତ୍ଵ) — ଦାନ କରିବାର
Dānechhā ଇଚ୍ଛା; ଦିଯା—A desire to make gifts.

ଦାନ୍ତ—ସ. ବଣ.—(ଦନ୍ତ+ରାବ ଓ ସମଜାର୍ଥ ଥା)—୧. ଦନ୍ତ
Dānta ସମଜିଷ୍ଯ—1. Dental.
’ । ଦନ୍ତକର୍ମି—

2. Made of tooth (eg. ivory.)

୩ । (ଦନ୍ତ ଧାରୁ = କ୍ଲେଶ ସହବା + କର୍ମ. ତ) ବଣୀକୃତ—
3. Subdued; brought under subjugation.

୪ । ଦନ୍ତିତ—4. Controlled; checked.

୫ । (+କର୍ତ୍ତ୍ତୀ.ତ) ତପସ୍ୟାରେ କ୍ଲେଶସହିତ—

5. Inured to the pains of penance.

୬ । ଯେ କାହେନ୍ଦ୍ରୟ ବଣ କରିଥିଲୁ; ଜିତେନ୍ଦ୍ରୟ—
7. Self-controlling.

୮ । ଶାନ୍ତ; ସୌମ୍ୟ—

7. Pacified; allayed; calmed; mild.

୯ । ଶାସିତ—8. Ruled.

୧୦ । (ଦ+ଅନ୍ତ; ବନ୍ଦୁଶ୍ରୀ) ଯେଉଁ ଶବ୍ଦର ଶେଷରେ ଦ
ଅନ୍ତର ଥିଲା—9. (a word) Ending with
the letter 'da'.

ସ୍ତ. ବ.—(ନାମ)—୧ । ଭ୍ରମସେନ ରାଜାଙ୍କର ପୁତ୍ର; ଦମ୍ୟାନ୍ତିଙ୍କ
ଭୂତା—1. The son of king Bhimasena,
the brother of Damayanti.

ଦମ୍ୟାନ୍ତ ଦମ୍ୟାନ୍ତ ନାମକୁ ଦିଲ୍ଲିରେ,
ବାପାଙ୍କ ପର କରୁ ମନ୍ଦ୍ରେ ଥୋଇଲେ ।

କୃଷ୍ଣଟି. ମହାଭାବ. ବଜ ।

୧୧ । ଦମନ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)—2. Damana tree (See)

୧୨ । ମନ୍ଦିର ପଳ (ହ. ଶବ୍ଦଶାଗର) (ଦେଖ)

୧୩. Maenā phala (See)

ଦାନ୍ତ ଦେ. ବ. (ସ. ଦନ୍ତ) —୧ । ଦନ୍ତ—

1. Tooth.

[ଦ୍ୱ—ଦାନ୍ତହାର କାଟିବା, ଛିଣ୍ଗାଇବା ଓ ଗେବାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ
ହୁଏ । ଦାନ୍ତ ମନୁଷ୍ୟର ଉପର ପାଇରେ ୧୨ ଗୋଟି ଓ ତଳ
ପାଇରେ ୧୨ ଗୋଟି; ଉପର ଓ ତଳ ପାଇର ଏକ ଏକ ପାଇରେ
ଥୁବା ଗୋଟି ଦାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଶମ୍ଭୁଦାନ୍ତ (Incisors) ୨୨, ଘଦନ୍ତ
ବା ମୁନିଆ ଦାନ୍ତ (canine; fuscuspeds) ଗୋଟିଏ; ଦ୍ୱିଷଣ୍ଟିତ
ଦନ୍ତ bicuspides or false molars ଗୋଟି ଏକ କଳ ବା

ତଳ ଦାନ୍ତ (Molars)ଗୋଟି । ପୂର୍ଣ୍ଣ ବୟାସ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାନ୍ତ ୨୨ଟି ।
ଏଥିରୁ ୧୦ ଟି ଦାନ୍ତକୁ ଅସ୍ତାନ୍ତ ବା ଦୁଧ ଦାନ୍ତ କହନ୍ତି ।

ଦୁଧଦାନ୍ତ (milk teeth)—ଶିଶୁର ଦୁଧପାନ ଅବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ
ଦାନ୍ତ ଉଠି ପରେ ଥିଲେ ପଡ଼େ । ଏହି ଦାନ୍ତଗୁଡ଼ିକ ୨ ବର୍ଷ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହି ଥିଲେ ପଡ଼ିଲେ ପୁଣି ଶାୟୀ ଦାନ୍ତ ବାହାରେ ।

ଦୁଧଦାନ୍ତ ଉଠିବା କାଳ:—ତଳ ମଣି ବା ଶମ୍ଭୁଦାନ୍ତ ଜନ୍ମର
୩୨ ମାସ ମଧ୍ୟରେ, ଉପର ଶମ୍ଭୁଦାନ୍ତ ୩୨ ମାସ, ଉପର ଶମ୍ଭୁ-
ଦାନ୍ତ ପାଇର ଦାନ୍ତ ଯୋଡ଼ିକ ୩୨ ମାସ, ତଳ ଶମ୍ଭୁଦାନ୍ତ ପାଇ
ଦାନ୍ତହୃଦୟ ୧୦୧୨ ମାସ, ୧ମ ଜମ୍ବୁଳି ଦାନ୍ତ ୧୨୧୪ ମାସ,
ରହାନ୍ତ ୧୨୧୮ ମାସ, ୨ୟ ଜମ୍ବୁଳି ଦାନ୍ତ ୧୪ ମାସ ବା
ପରେ ।

ଶାୟୀ ଦାନ୍ତ ବାହାରିବା କାଳ:—୧ମ ଜମ୍ବୁଳି ୨ ବର୍ଷ,
ଶମ୍ଭୁ ଦାନ୍ତ ୨ ବର୍ଷ, ମଣି ଦାନ୍ତର ପାଇ ୮ ବର୍ଷ, ଆଗର ପ୍ରଥମ
ଜମ୍ବୁଳି ୫ ବର୍ଷ, ଆଗର ଦ୍ୱିତୀୟ ଜମ୍ବୁଳି ୧୦ ବର୍ଷ, ରହାନ୍ତ ୧୧୧୨
ବର୍ଷ ୨ୟ ଜମ୍ବୁଳି ୧୨୧୯ ବର୍ଷ । ୮ ବର୍ଷ ବାଇକ ବାଇକାର ୧୨
୩, ୧୦୧୯ ବର୍ଷର ୨୪୩, ୧୩୧୪ ବର୍ଷର ୨୮୩ ଶାୟୀ ଦାନ୍ତ
ଦୋହରାଏ । ଉପରେ ସମୟକମେ ଥାଇ ୪୩ ଶାୟୀ ଦାନ୍ତ ବାହାରେ,
ଏଥୁ ମଧ୍ୟରୁ ଜ୍ଞାନଦାନ୍ତ ସ୍ତରଦଶ ବର୍ଷରେ ଉଠିବା । ଏହି ଜ୍ଞାନଦାନ୍ତକୁ
'ଅକୁଳ ଦାନ୍ତ' ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏ ଦାନ୍ତ ବହୁ ଲୋକଙ୍କର ୧୭
ବର୍ଷ ଉଚ୍ଚବ୍ରତେ ଓ ୨୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଜନେ ।

ବାହାରିଦାନ୍ତ ବୋଲି ଆଉ ଏକ ପ୍ରକାର ଦାନ୍ତ ବାହାର
କାହାର ଉଠିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଗୋଟିଏ ଦାନ୍ତ ଥାଇ ଥାଇ ତା
ମୂଳରୁ ଯେଉଁ ଅଛିରକୁ ଦାନ୍ତ ବଜା ହୋଇ ବାହାର ଦାନ୍ତ ପାଇକୁ
ଅସୁନ୍ଦର କରି ପକାଏ, ତାହାକୁ ବାହାର ଦାନ୍ତ (Redundant
tooth) କହନ୍ତି ।

ବିଷ ଦାନ୍ତ ବା ବିଶିଦାନ୍ତ—ବିଷଧର ସର୍ପର ଯେଉଁ ଯେଉଁ
ଦାନ୍ତର ବିଷ କ୍ରୂଏ ତାହାକୁ ବିଷଦାନ୍ତ କହନ୍ତି । ସାପ ପାଇର
ଦୂର ପାଇର ଦୂର ବିଷଦାନ୍ତକୁ କାଳ ଓ ବିକାଳ ବୋଲିଯାଏ ।
ସାପର ଅଳ୍ୟ ଦାନ୍ତମାନକୁ ଅନ୍ତର ଦାନ୍ତ ବା ଅନ୍ତର ଦାନ୍ତ
ବୋଲିଯାଏ । ମନୁଷ୍ୟ ପାଇର ଏକ ପ୍ରକାର ଦାନ୍ତକୁ ମଧ୍ୟ ବିଷଦାନ୍ତ
ବା ବିଶିଦାନ୍ତ ବୋଲିଯାଏ । ଏହା ସାପର ବିଷଦାନ୍ତ, ପର ନୁହେ
ସତ୍ୟ, ତେବେ ବିଷବ୍ରତ ଦାନ୍ତ]

୧ । ହାତ ଦାନ୍ତ—2. Tusk; ivory.

୨ । ଦାନ୍ତ ପର ବାହାର ଥୁବା ମୁନିଆ ବସ୍ତୁ—

୨. Tooth-like spikes.

(ଯଥା—ପାଇଥାର ଦାନ୍ତ; କର୍ବତର ଦାନ୍ତ ।)

ଦାନ୍ତ ଉଠିବା—ଦେ. ବ. —ଦକ୍ଷୋତ୍ତମ ହେବା—Teething; denti-

Dânta utthibâ̄t̄ion; the coming out or appearance
ଦାନ୍ତ ଉଠିବା—ଦେ. ବ. —ଦକ୍ଷୋତ୍ତମ ହେବା—Teething; denti-

Dânta utthibâ̄t̄ion; the coming out or appearance
ଦାନ୍ତ ଉଠିବା—ଦେ. ବ. —ଦକ୍ଷୋତ୍ତମ ହେବା—Teething; denti-

ଦାନ୍ତ ଉଠିବା—୧ । ଦାନ୍ତକୁ ଠାଣି ଥିଲି ମୁଲୋହାଟକ କରିବା—

Dânta upâ̄ndibâ̄t̄ 1. To take; out a tooth.

ଦାନ୍ତ ତୋଳା, ଦାନ୍ତ ଭାଙ୍ଗା—୨ । ଗବ ଚାର୍ଣ୍ଣ କରିବା—

ଦାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାନା — ଦେ. କି—To humiliate a person; to curb
(ଦାନ୍ତ ପ୍ରେତିତଃ, ଦାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) the pride of.
(ସଥା—ଜୀବ ମୁହଁ ଉପରେ ମୋର ତଥା କୁର୍ମାମ କଲେ ମୁହଁ ତା
ଦାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳିବା—ଦେ. କି—ଦାନ୍ତ ଖେ ପଡ଼ିବା—The falling
of teeth.

Dānta upurdibā

ଦାନ୍ତ ଖେତ ପଡ଼ିବା	ଅଗ୍ନ ବାହୁ ନନ୍ଦା ମନ୍ଦିର
ଦାନ୍ତ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳାନା	ଦାନ୍ତ ପଢ଼ିଲେ ଚକର ସବା ପରି
(ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	

ଦାନ୍ତ କଟି କଟି ହେବା—ଦେ. କି.—ଦାନ୍ତ ମୁଳ ବିନ୍ଦିବା; ଦାନ୍ତ ଶୁଳେଇ
Dānta kaṭakāṭa hebā—Toothache.
ଦାନ୍ତ କନ କମ ହେବା; ଦାନ୍ତମେ କୀଢ଼ା ଲ୍ଯାନା
(ଦାନ୍ତ ପାଷ ବିନ୍ଦିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାନ୍ତ କଞ୍ଚମଡ଼ି କରିବା—ଦେ. କି (ଖେତ ବା ସ୍ପର୍ଶ) —ଦାନ୍ତରେ
Dānta kardamardā karibā ଦାନ୍ତ ସର୍ଷି ହୋଇଯିବାରୁ ଶବ୍ଦ
ଦାନ୍ତ କିଡ଼ିମିଡ଼ି କରା କରିବା; ଦାନ୍ତରେ ଦାନ୍ତରୁ ରଗଡ଼ି
ଦାନ୍ତ ପିସନା; ଦୋହାନା କଞ୍ଚମଡ଼ି ଶବ୍ଦ କରିବା—
ଦାନ୍ତକିଟକିଟାନା, ଦାନ୍ତକିଟକିଟାନା To gnash the teeth;
to grind one's jaw; to chatter.

ଦାନ୍ତ ଗେବା(ବେ)ଇବା; ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦାନ୍ତ ରେକଟିବା; ଦାନ୍ତ ରେକେଟିବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦାନ୍ତ କଞ୍ଚମଡ଼ି—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତକଞ୍ଚମଡ଼ି)—ଦାନ୍ତରେ ଦାନ୍ତ ସର୍ଷି
Dānta kardamardi ହୋଇ ଭବାତ କତ୍ତ କତ୍ତ ଶବ୍ଦ;
ଦାନ୍ତ କିଡ଼ିମିଡ଼ି ଦକ୍ଷିଣ୍ଠି—Gnashing; gnarling.
ଦାନ୍ତକିଟକିଟାନା; ଦାନ୍ତକିଟକିଟାନା

ଦାନ୍ତ ଗେବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ି } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦାନ୍ତ କବାଟି—ଦେ. କି—ହଳସ୍ତ୍ରୀ; ହଳୁପ୍ରତ୍ତ; ସେଣ, ଉୟଦରୁ
Dānta kabāṭi ଦୂରପାଇଁ ଯାକ ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯାଇ ଥରୁ ନ ପିଟିବା
ଦାନ୍ତ କପାଟୀ; ଦାନ୍ତ ବୈତଜାନା ଅବସ୍ତ୍ରା—Lock-jaw.

ଦାନ୍ତକାଠି—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତକାଷ୍ଟ) —ଦାନ୍ତ ସର୍ଷିବା କାଠି—
Dānta kāṭhi A small twig used in cleansing the
ଦାନ୍ତକାଠି teeth; tooth brush.
ଦନ୍ତକାଠି, ଦନ୍ତକାଷ୍ଟ ଜାମ, ଜନାକ ବିପଥାତ; ସାର ଓ ତର ପାତ୍ରବାଠ—ତା।

[ଦ୍ର—ଦାନ୍ତକାଠି ବିଷୟରେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—
ଅମାରଙ୍ଗର ଅଧାର ବୁଣ ରହିରୁ ସର୍ଦିକ ମୁଳେ
ବୁଣାଥୁ ଅଟେ ରଜବର ରହିରୁ ସର୍ଦିକ ପାଲେ
ଚାହାରେ ଉଜ୍ଜ୍ଵଳା ଯେବେ ପଢ଼ିବ ଗଲେ]

ଦାନ୍ତକାଠି ଗଛ—ପ୍ରାଦେ. (ଶାଳପୁର) କି—ଦନ୍ତକାଠି—
Dānta kāṭhi gaccha Danti (tree) (See)
ଦାନ୍ତକାଠି ପାଣି—ଦେ. କି—ସକାନ୍ତ ଶଯାତଥାର ପରେ ମୁହଁ ଥୋଇବା
Dāntakāṭhi pāṇi ଓ ଦାନ୍ତ ଶଯାତଥାର ରୋଡ଼ା ଦନ୍ତକାଠି
ଓ ଜଳ—A small twig and water required
for cleansing the teeth.

ଦାନ୍ତ କୋଲମାରିଯିବା—ଦେ. କି—ବିଶେଷ ଖଟା ଖାଇବା ଯୋଗୁ
Dānta kola mārijibā ଦାନ୍ତ ଦରଜ ହେବା ପରି ହେବା—
ଦାନ୍ତ ସତ୍ତେ ପଡ଼ା; ଦାନ୍ତ ଉଲ୍ଲମ୍ବନା An uneasy and
ଦାନ୍ତ ମିଳେଇ ପଡ଼ିବା delicate sensation felt in the
ଦାନ୍ତ ସତ୍ତ ପଡ଼ିବା teeth after taking too much
acid things.

ଦାନ୍ତଖିର—ଦେ. କି—ସୁରୁଖ ଦେଉଳମାନଙ୍କର ପଥର ସନ୍ଧରେ
Dānta khiri ଓ ପାହାଡ଼ିଆ ଜାଗାରେ ଉଠିବା ଶୁଣିବିଷେଷ—
A kind of weed growing on the fissures
ଦାନ୍ତଖିରି ଦାନ୍ତଖିରି of old buildings.

[ଦ୍ର—ଏହାର ଖିର କଟା ଘାରେ ଲାଗାଇଲେ ଯା ଶୁଣ୍ୟାଏ ।]
ଦାନ୍ତଖୁଣ୍ଡି—ଦେ. କି—ଯେଉଁ ସବୁ ଛାଇବାର ଦାନ୍ତଖଣ୍ଡରେ
Dāntakhunḍī ଲୁଣ୍ଠିଥିବା ଖାଦ୍ୟର ବାହାର କରସାଏ—
ଦାନ୍ତଖେଟ୍ଟି ଦାନ୍ତଖେଟ୍ଟି ଦାନ୍ତଖେଟ୍ଟି

ଦାନ୍ତଖୁଣ୍ଡିବା—ଦେ. କି—ଦାନ୍ତର ସନ୍ଧରୁ ଖାଦ୍ୟଦ୍ରବ୍ୟର କଣାମାନ
Dānta khunḍibā ମୁଳିଥ ସବୁ କାଠିବାର ବାହାର କରିବା—
ଦାନ୍ତଖେଟ୍ଟିଟା To pick one's teeth.
ଦାନ୍ତଖୁଣ୍ଡିବା, ଦାନ୍ତଖେଟ୍ଟିବା

ଦାନ୍ତ ଗଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରେ ଦାନ୍ତ
Dānta galā(lē)ibā ପ୍ରବେଶ କରଇ ଶତ କରିବା—To
(ଦାନ୍ତ ଫୁଟା(ଟେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) wound by the teeth.
ଦାନ୍ତ ଫୋଟାନ, ଦାନ୍ତ ଖୋଲନା

ଦାନ୍ତ ଗଳିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବିଷୟ ବୋଧଗମ୍ଯ ହେବା—
Dānta galibā Being legible or understood.
ଦାନ୍ତ କୋଟାଟ, ଦାନ୍ତଖାଲନା

ଦାନ୍ତଗର୍ଷା—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତଗର୍ଷଣ) —ଦାନ୍ତ ମାକିବା; ଦନ୍ତଧାବନ—
Dāntagṛhā Tooth cleansing; cleansing of
ଦାନ୍ତଗର୍ଷା the teeth.
ଦାନ୍ତଗର୍ଷା

ଦାନ୍ତଗର୍ଷା ଗୁଡ଼ାଖୁ—ଦେ. କି—ଦାନ୍ତ ସର୍ଷିବାରୁ ବ୍ୟବହୃତ ଏକ
Dāntagṛhā gurdākhu ପ୍ରକାର ଗୁଡ଼ାଖୁ—A kind of
tobacco preparation with treacle, used
for cleansing the teeth.

ଦାନ୍ତ ପରିବା—ଦେ. କି—ଦାନ୍ତ ସର୍ଷିବା କରିବା; ଦନ୍ତଧାବନ କରିବା—
Dānta ghashibā To cleanse the teeth.
ଦାନ୍ତମାଜା, ଦାନ୍ତଧାଲନା, ଦାନ୍ତନକରନା

ଦାନ୍ତଗୁଣ୍ଡିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) କି (ରୁଳ. ଏହି ଅର୍ଥରେ ଦାନ୍ତ
Dānta gundibā ରହିବା) —ଦାନ୍ତ ରଗଡ଼ିବା—To gnash
the teeth.

ଦାନ୍ତଗିନ୍ଧି—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତଗିନ୍ଧି) —ଦାନ୍ତରେ କରିବାର ଦାଗ, କାମୁକା
Dāntachihna ଦାଗ—The impression of the teeth.
(ଦାନ୍ତଦାଗ—ଅନ୍ୟରୂପ) left on a thing bitten.
ଦାନ୍ତଗିନ୍ଧି ଦାନ୍ତଗିନ୍ଧି ଦାନ୍ତଗିନ୍ଧି

ଦାନ୍ତ ଶୋବା(ବେ)ରବା—ଦେ. କ୍ଷି—ଦାନ୍ତ କଡ଼ମଡ଼ କରବା (ଦେଖ)
 Dānta chobā(be)ibhā Dānta kardamarda
 karibā (See)

ଦାନ୍ତ ଛେଡ଼ା—ଗା. ଦିଶ (ଗାଳ) —କିଣିକୁ; ଦରଦିଷ୍ଟା—Given to
Dānta chhordā loud and inordinate laughter.

ଗ୍ର. ବ (ଅଧିକ୍ଷେତ୍ର) ନିର୍ମଳ ଅଚରଣ; ନିର୍ମଳ ଦସ; ନିର୍ମଳାସୁତକ
ଉଚ୍ଚ ହସ୍ୟ—Laugh by exhibiting the rows

of teeth out of shamelessness; grinning.
ଦାନ୍ତ ଛେଦିବା—ଗ୍ର. କି (ଉଚ୍ଚର ଓ ଅଣିଷ୍ଟ) —ଛିନ୍ଦିବାସୁଦାମ ଉଚ୍ଚ-
Dānta chhordibā—ଦ୍ୱାସ୍ୟ କରି ଦାନ୍ତମାନ ପ୍ରକାଶ କରିବା—
ଦ୍ୱାତ କେଳାନ To laugh by exhibiting the rows of
ଦ୍ୱାତ ଲିପୋରା teeth; to grin broadly.

[ଦାନ, ନେ(ଲେ)ପେତିବା—ଅଳ୍ୟରୂପ]

ଦାନ୍ତ ଝାଡ଼ିଦେବା — ଦେ. କି— ଗାଲରେ ଚଟକଣା ବା ମୁଥ ଅଦର	Dānta jhārdidēba— ଆପାତହାର ଅଦର ବ୍ୟକ୍ତିର ଦାନ୍ତ
ଦାନ୍ତ ଖସା(ସେ)ର ଦେବା } ଦାନ୍ତ ଝାଡ଼ା(କେ)ର ଦେବା }	ଅନ୍ୟରୂପ ତଳକୁ ଝାଡ଼ିପଦ୍ଧାର ଉପାୟ କରିବା —
ଦାନ୍ତ ଖସା(ସେ)ର ଦେବା }	To cause a person's teeth to be uprooted by means of slaps or
ଦାନ୍ତ ଝାଡ଼ା(କେ)ର ଦେବା }	slaps or

ଦାନ୍ତ ଟକ ମାରିବା — ଦେ. କି — ଦାନ୍ତ କୋଳ ମାରିଯିବା (ଦେଖ)
 Dānta ṭaka māribā Dānta kola mārījibā (See).
 ଦାନ୍ତ ଟକ ହୁଆ ଦାନ୍ତ ଦୀସମାରନା

ଦାନ୍ତ ଠକଠକ ହେବା—ଦେ.ବି—ଅଳ୍ଯନ୍ତ ଶିତ ଯୋଗୁଁ ଦାନ୍ତରେ ଦାନ୍ତ
Dānta ṭhakaṭhaka hebā ବାଜବା—Chattering of the
dānta kñkñmānī teeth by cold (due to shivering of
dānta yojana the jaws).

ଦାନ୍ତ ଡାକ୍ତର—ଦେ. ବି—ଦନ୍ତ ଚିକିତ୍ସକ—
Dānta dāktara Dentist.

ଦୀତେର ଡାକ୍ତାର ଦୀତକା ଡାକ୍ଟର	
ଦାଳୁ ଦେଖା(ଖେ)ଇବା—ଦେ. କି—କୋଧ ବା ବିରକ୍ତିରେ ଶିକ୍ଷାର	Dānta dekhā(khe)iba ହେବା—To grin in anger
ଦୀତ ଦେଖାନ, ଦୀତ ଥିଚାନ	or sulks.
ଦାଳୁ ପାଞ୍ଚଗା	

ଦାନ୍ତ ନ ଗଢ଼ିବା
ଦାନ୍ତ ନିକୁଟୀ—ଦେ. ବି— ଦାନ୍ତରୁ ସାମାନ୍ୟରେ ଦେଖାଇବା; ଦକ୍ଷ-
Dānta nikutī ବିବୃତି—To show one's teeth slight-
(ଦାନ୍ତ ନିକୁଟୀ—ଅନ୍ୟରପି) ly; slight grinning.

ଦ୍ୱାତ ଛିରକୁଟାନ	ଦେ. ବିଶ. ପୁ—ଯେଉଁ ଶୀଳେକ କଥା କହିବା
ଦ୍ୱାତ ଲିକୋସନା	ବେଳେ ଶାମାନ୍ୟରେ ଦାନ୍ତ ଦେଖାଏ—
ଦାନ୍ତ କିବିଟା } ଦାନ୍ତ କିକୁଟା }	Showing the teeth slightly while talking.

ଦୀନ୍ତ ଦେଖାନା ଦୀନ୍ତ ଲିକାସନା	
Dānta ni(ne)sirdibā	କି - ଦାନ୍ତୁଯାକ ସମୁଦ୍ରାୟ ଦେଖାଇ ଶ୍ରେ ଦୟକୁ ଦ୍ଵୀପ କରିବା—
ଦାନ୍ତ ନେଫେତିବା } ଅନ୍ୟଭୂଷଣ ଦାନ୍ତ ନେଷେତିବା } ଅନ୍ୟଭୂଷଣ	To show the rows of teeth by spreading the upper and lower lips.
ଦୀନ୍ତ କେଳାନ ଦୀନ୍ତ ଲିପୋରା	

ଦାନ୍ତ ପଚା(ଚେ)ଇବା—ଦେ. କି—ପାନ, ଅଳଟା ଅଧିର ବୋଲ
 Dānta pachā(che)ibā ହାତ ଦାନ୍ତକୁ ରଞ୍ଜିତ କରିବା—
 (ଦାନ୍ତ ରଙ୍ଗ(ଛେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) To have one's teeth
 ଦାନ୍ତ ରାଗୀନ ଦ୍ୟ ପିଗମେଣ୍ଟ୍ (of chewn
 ଦାନ୍ତ ରଙ୍ଗାନ ବେଲେ ଏତେ)

ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିଯିବା—ଦେ. ବି—୧ ।	ଦାନ୍ତ ଉପୁର୍ଦ୍ଧିବା (ଦେଖ)
Dānta pardijibā	1. Dānta upurdibā (See).
(ଦାନ୍ତ ପଡ଼ିବା—ଅଳ୍ଯରୂପ)	୨ । ଦାନ୍ତ ଧାର୍ତ୍ତ ପଡ଼ିଯିବା (ଦେଖ)
ଦାତ ପଡ଼ା	2. Dānta pāti pardijibā (See)

ଦାତ ଦୂନା, ଦାତ ଫଳନା, ଦାତ ଗରନା
ଦାନ୍ତ ପତର କରିବା—ଦେ. କ୍ଷ. (ସହଚର)—
Dânta patara karibâ ଦାନ୍ତ ଉଷିବା ଓ ମୁହଁ ଧୋଇବା—
(ଦାନ୍ତ ପତର ଉଷିବା—ଅନ୍ୟବୂପ) To cleanse the teeth and
ଦାନ୍ତ ସ୍ଵା **wash the face.**

ଦାନ୍ତିଳ କରନା	
ଦାନ୍ତ ପାଟି—ଦେ. ବି—୧ । ଦାନ୍ତର ମୂଳଭାଗରୁ ମାଂସପିଣ୍ଡ, ଦନ୍ତମାଂସ- Dānta pāṭi	1. Gum of the teeth. (ଦାନ୍ତ ମୂଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) , । (ସ. ଦନ୍ତପଣ୍ଡି) ପାଟିରେ ଥିବା ଦାତେର ଗୋଡ଼ା, ଦାତେର ମାଡ଼ି ଦାନ୍ତର ଭୂପର ଓ ଭଲ ଧାଉ—
ମଞ୍ଜୁର୍ବା ଦାତେର ପାଟି	2. The jaws; rows of teeth (upper and lower); a full set of teeth,

ଦାନ୍ତ ପାତ୍ରୀ upper and lower.
 [ଦ—ଦାନ୍ତର ଓପର ପାତ୍ର—Upper jaw.
 ତଳ ପାତ୍ର—Lower jaw.]

ଦାନ୍ତ ପାତ୍ର ପରୁ(ଚେ)ଇ ଦେବା—ଦେ. କି—ଶୂଷକା ଅଦ ମାଡ଼
 Dānta pāti pachāt(che)i debā ଦ୍ୱାରା ଦାନ୍ତରେଇଲକୁ ଦରଜ
 କରୁଇ ଦେବା—To cause the gums
 to swell and become painful
 by giving blows on the
 cheeks.

ଦାନ୍ତପାଠି ପଡ଼ିଯିବା— ଦେ. କ— ଦୁଇ ପାଟର ଦାନ୍ତ ଦୂରବୁଝେ ସଲଗୁ
Dāntapāṭi pardijibha ହୋଇଯିବା ବା ଜାବ ପଡ଼ିଯିବା—

[ଦ୍ଵି—ଗୋରୁ ଥିଲେ ପଶୁମାଳେ କୁଣ୍ଡ ବା କୁଟୀ ଜୀଅନ୍ତି । ମନୁଷ୍ୟ ଦାନ୍ତରେ କୁଟୀ ଧରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ପାଖରେ ଠିଆ ହେବାର ଅର୍ଥ—“ମୁଁ ଥାପଣଙ୍କ ଜଳକଟରେ ଗୋରୁଠାରୁ ଥାନ ।”]

୧ । ଦାନ୍ତରେ କୁଣ୍ଡାଦି ଧରି ଥପରାଥ ସ୍ଵିକାର କରିବା—

2. To hold a blade of grass between one's teeth indicating the confession of one's (ଦାନ୍ତରେ କରଣ ଧରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) own guilt.

[ଦ୍ଵି—‘ଗୋବନ୍ଧ’ ପାତକ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାଳେ ‘ଦାନ୍ତରେ କୁଟୀ’ ମୋର ପରିଷର ଯକ୍ଷମା କରି ଦୂଲନ୍ତି । ଦାନ୍ତରେ କୁଟୀ ଧରି ଥିବାରୁ ମୁହଁରେ କଞ୍ଚି କଥା କହି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ, କେବଳ କପାଳରେ ବରି ଆଙ୍ଗୁଠିରୁ ମରୁଆଥନ୍ତି ।]

୩ । ଅଛି ବିପାତ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା—

3. To supplicate.

ଦାନ୍ତରେ ତିରଣ ଦେବା—ଦେ. କି—କିଛିମାତି ଖାଇବା—

Dāntare tirāṇa debā—To take a bit of food.

ଅଛି ଏକାତା, ସେ ଦାନ୍ତରେ ତିରଣ ଦେଇ ନାହିଁ ।

ଫଳରମୋହନ. ରମାନ ଅନ୍ୟରୂପ ।

ଦାନ୍ତରେ ବାକିବା—ଦେ. କି—(ବୋମଳ ପଦାର୍ଥ ଖାଇବା ବେଳେ Dāntare bājibā ତଣ୍ଠି ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଟାଣୁଆ ଗୋଡ଼ିଆଦି) ଦାନ୍ତରେ ଦାନ୍ତକୁ ଲାଗିବା—To strike the teeth

(said of some hard thing found inside a soft thing when being eaten.)

ଦାନ୍ତ ଲଗାଗେ)ଇ ଦେବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟର ଦେହକୁ ବା କୌଣସି Dānta lagā(ge)i debā—ବସୁକୁ କାମୁଢିବା—To bite.

[ଦାନ୍ତଲଗା(ଗେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ] (ସଥା—ଏ ଦୁଷ୍ଟ କୁକୁରଟା ଦାନ୍ତଲଗାନ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେହରେ ହଠାତ୍ ଦାନ୍ତ ଲଗାଇ ଦେଇଛି ।)

ଦାନ୍ତ ଲେପେ(ସେ)ଡିବା—ଦେ. କି—ଦାନ୍ତ ନିସିରିଡିବା (ଦେଖ) Dānta lephe(se)r̄dibā—Dānta nisir̄dibā (See)

[ଦାନ୍ତଲେପିବି)ଡିବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଦାନ୍ତଟୁଳା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦନ୍ତଶୂଳ)—ଦାନ୍ତବିକା; ଦାନ୍ତ କଟ କଟ Dāntasūlā—ଦେବା—Toothache.

ଦାନ୍ତକନକନାନି ଦାନ୍ତଶୂଳ

ଦାନ୍ତ ଶୁଳେଇ ଦେବା—ଦେ. ବି—ଦାନ୍ତଶୂଳ (ଦେଖ) Dānta śūlei hebā—Dāntasūlā (See)

ଦାନ୍ତ ସତ୍ତ୍ଵିବା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦନ୍ତଶୂଳ)—ଅଧିକ ଟଟା ଜିଜିଷ Dānta sardijibā—ଖାଇବା ଯୋଗୁଁ ଦାନ୍ତରେ ଏକପ୍ରକାର କ୍ଲେଶ ଦାନ୍ତଟକମାରା ଅନ୍ତରୁତ ଦେବା—A kind of sensation felt in the teeth when eating very sour things.

ଦାନ୍ତସନ୍ଧା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦନ୍ତସନ୍ଧା)—ଦାନ୍ତମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀସ୍ତାନ— Dāntasandha—The spaces or interstices between the teeth.

ଦାନ୍ତମକ୍ଷି; ଦାନ୍ତୋକିକାଁକ

ଦାନ୍ତ ହିଲିବା—ଦେ. କି—ଦନ୍ତ ଶିଥୁଳ ଦେବା—

Dānta halibā

The looseness of the teeth.

ଦାନ୍ତ ନଡ଼ା, ଦାନ୍ତ ହିଲିବା

ଦାନ୍ତା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ (ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସୁଲ୍ଲ ହୁଏ)—ଦନ୍ତବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—

Dāntā

Having teeth.

(ଦନ୍ତ; ଦାନ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ)

(ଯଥା—ବାହାନ୍ତା ଦାନ୍ତା; ଭାଳମଳ୍ଲା

(ଦନ୍ତ); ଦାନ୍ତେଇ—ଶ୍ଵର)

ଦାନ୍ତା; ବିଶଦନ୍ତା)

ଦାନ୍ତା—ତା—ପୁଂ—ଦାନ୍ତି—ଶ୍ଵର

ଦାନ୍ତବାଲା

ଦାନ୍ତ—ଶ୍ଵର. ବି (ଦମ୍ଭ ଧାରୁ + ଭାବ ତା) —୧ । ଦମ—

Dānti

1. Self-command.

୨ । ଦମନ; ଶାସନ—2. Subduing; controlling;

subjugating; ruling.

୩ । କ୍ଲେଶ ସହିଷ୍ଣୁତା—3. Endurance.

୪ । ଉନ୍ନୟ ଦମନ—4. Self-control.

ଦାନ୍ତିଆ—ଦେ. କି—୧ । ମାଛପର ସନ୍ତ୍ରିଶେଷ; ପୋତୁଆ; ପୋଲୁହ—

Dāntia—1. A kind of fishing basket (with tooth like projections).

ଦାନ୍ତଲାଳ [ଦ୍ଵି—ଏହା ବାଉଁଶ ପାଇଥାରେ ଦୁଣା ହୋଇଥାଏ ଏହା

ଏହାର ଅଗରୁ ଦାନ୍ତ ରଳ ମୁନିଆ କାଠିମାନ ବାହାରଥାଏ ।]

୧ । କହୁଣିଆ; ଘରର ବାରଣ୍ୟାରେ ବସିଥିବା ଖୁଶର ବେଳ ଠାରୁ ଗୁଲର ଅଗରୁ କଣ୍ଠିରବିରେ ଲଗା ସାଇଥିବା କାଠଙ୍ଗୁ—2. Wooden corbels or brackets supporting the eaves of a thatch.

୩ । ମାଇପେ ପିନ୍ଧିବା ଏକପ୍ରକାର ପଣ୍ଠା ବା ପିନ୍ଧିଖଣ୍ଡୁ, ଯାହା କହୁଣି ପାଖରେ ଥାଏ ଓ ଯାହାର ଦାନ୍ତ ଦାନ୍ତପର ହୋଇଥାଏ—3. A kind of edged bangles worn by some women.

୪ । ଗୁଣରେ ବ୍ୟବହୃତ ସନ୍ତ୍ରିଶେଷ (ଏଥରେ ମାଟିରୁ ଖୁରୁସାଇବାକୁ ହୁଏ)—4. A hoe; an instrument to turn up and loosen the soil superficially.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଅନ୍ୟ ଦାନ୍ତବାଚକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଲଗେ

(ଦାନ୍ତ), ଦାନ୍ତେଇ—ଶ୍ଵର)

ସଥା ବାହାନ୍ତା ଦାନ୍ତା; ମୁଗ ଦାନ୍ତିଆ)—

ସଥାର ଦାନ୍ତଥାଏ—Toothed; having such

and such tooth.

ଦାନ୍ତବା—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତ)—ଦନ୍ତୋଡ଼ମ ସୁଲ୍ଲଦେବା—

Dāntibā

To teethe; to have dentition; to

(ଦାନ୍ତେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) have one's teeth coming out;

ଦାନ୍ତନ

to undergo teething.

ଦାନ୍ତନା

(ସଥା—ଏ ଦାନ୍ତବାଚକ ଶବ୍ଦ ଦାନ୍ତିଲାଣି ।)

ଦାନ୍ତି—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତ)—୧ । ଦାନ୍ତ ପର ବାହାରକୁ ବାହାରଥିବା

Dānti

ଅଂଶ—1. Tooth-like projection.

(ସଥା—ପରଖଣ୍ଡ କରସ ହେଲ ଛୁଅଣି ନ ହେବାରୁ ଗୁଳରୁ
ସବୁ ଦାନ୍ତି ବାହାରିଲାଇ ।)

* । ବାନ୍ଦୁଆଣି (ଦେଖ)—2. Dāntiñi 3 (See)

ବାନ୍ଦୁଆଣି—ଦେ. ବି (ସ. ଦନ୍ତଧାପନ; ଦନ୍ତ ପବନ. ହୃ. ଶକସାଗର) —
Dāntuñi ୧ । ଦାନ୍ତ ଉଷ୍ଟିବା; ଦନ୍ତଧାପନ କର୍ମ—

ଦାତନ 1. Cleansing of the teeth.
ଦନ୍ତନ, ଦନ୍ତବନ, ଦାତନ ୨ । ଠାରୁ ଓ ସଜାମାନଙ୍କ କାଟିଲାଗି
ଲାଭ—2. The act of cleansing of the teeth
(ceremoniously so called in the cases of
Rajas and Deities).

ବାନ୍ଦୁଆଣି ବଢ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼କାତ) ବି—ସଜାମାନଙ୍କ କାଟିଲାଗି
Dāntuñpi bardhbha—ପାରୁ ସମାଧାକ ହେବା—

The finishing of the tooth-cleaning
operation of Rajas.

ବାନ୍ଦୁନ—ଦେ. ବି—ମେଦିନୀପୁର ଗୋଟିଏ ସବୁତିରଙ୍ଗନ ଓ ଉନ୍ନାମକ
Dāntun ହୁଦୁ ନଗର—Name of a subdivision
(ଦାନ୍ତନ—ଅନ୍ୟରୂପ)

and town of Midnapur.

ବାନ୍ଦୁର—ଦେ. ବି. ପୁ. ସୁ. ସ. ଦନ୍ତର)—ବଡ଼ଦାନ୍ତବିଶ୍ଵ; ବଡ଼ଦାନ୍ତା—
Dānturā Having prominent or bulging out teeth;
(ଦାନ୍ତକା—ଅନ୍ୟରୂପ)

having large teeth.

ଦାନ୍ତା } ଦାନ୍ତକା } ଶ୍ଵ

ଦାନ୍ତାଳ; ଦାନ୍ତୁଆ; ଦେତୋ ଦନ୍ତିଲା, ଦନ୍ତିଲା

ଦାନ୍ତେବା—ଦେ. କି (ସ. ଦନ୍ତ) —୧ । ଦାନ୍ତୁଆର କୌଣସି
Dāntebha ପଦାର୍ଥର ଧାରେ ଧାରେ ଖଣ୍ଡିଆ କରିବା—
ଦାତନ 1. To nibble; to gradually nip a thing
with the teeth.

(ସଥା—ବାଳକଟା ପେନ୍ଡୁଲଟାକୁ ଦାନ୍ତେବ ଦାନ୍ତେବ ଅଧେ
ଶକସାରିଲାଣି ।)

* । ଦାନ୍ତିବା (ଦେଖ) —2. Dāntibā (See).

ଦାନ୍ଦର—ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼କାତ) ବି—ବାର୍ତ୍ତଶର ମୋଟ ପାରିଆ ଦ୍ଵାରା
Dāndara ରୁଣା ଯାଇଥିବା ବଡ଼ ଘରି—

A kind of big fishing basket with a
net attached across the mouth to catch
fish in flowing water.

[ତୁ—ଏହାର ମୁହଁରେ ଜାଲ ଦେଇ ହୋଇ ଜାଲ ମଣିରେ
ଗୋଟିଏ ଛିଦ୍ର ଥାଏ । ମୁହଁର ବ୍ୟାସ ୨୬ ଦାତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ତୁଏ । ଶ୍ରୋତ
ବୋତୁଥିବା ପ୍ରାନରେ ଏହାକୁ ବସାଇଲେ ଏଥୁରେ ଶେଷ ମାଛ
ଧରିପଡ଼ି ଜାଲ ଉଚର କଣା ବାଟେ ଦାନ୍ଦରର ଗର୍ଭକୁ ପଣ୍ଡିତାର
ଆଜି ବାହାର ପାରନ୍ତି ନାହିଁ ।]

ଦାପ—ଦେ. ବି (ସ. ଦର୍ଶ; ସ. ତାପ) —୧ । ଧାପ; ପାତକ—

Dāpa 1. Oppression

ଦାପ ୨ । ବେଗ—2. Force.

ଦାପ ୩ । ଅହଙ୍କାର—3. Pride.

୪ । ବଳ—4. Strength.

* । ପାତକ; ଅଭ୍ୟାଶ—5. Oppression.

ଦାପକ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦା ଧାରୁ ଶିର, ଦାପି ଧାରୁ—ଦିଅଇବା+କର୍ତ୍ତ୍ବ).
Dāpaka ଅକ—ସେ ଦିଅଏ; ଯାହାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନାରେ
(ଦାପିକା—ଶ୍ଵ) ଅନ୍ୟ ଲୋକ ଦିଏ—One who causes
another to give some thing.

ଦାପଟ—ଦେ. ବି (ସ. ଦର୍ଶ) —୧ । ଦମ—

Dāpat 1. Strength.

ଦାପଟ ୨ । ପ୍ରତାପ; ତେଜ—2. Might; fury.

ଦାପ ୩ । ଗବ—3. Pride,

ଦାପଟିଆ—ଦେ. ବି—ପ୍ରତାପି; ବାନ୍ଦୁଆ (ବ୍ୟକ୍ତି) --

Dāpatiā Mighty; strong.

ଦାପକ

ଦାପକ—ସ. ବି (ଦା ଧାରୁ ଶିର, ଦାପି ଧାରୁ+ଭାବ. ଅନ) —

Dāpana ୧ । ଦିଅଇବା—1. The act of causing
another to give.

* । ଦାତବା; ରୁଷିବା; ମର୍ଦନ; ଦଳନ—

2. Kneading; pressing; squeezing.

ଦାପନୀୟ—ସ. ବି (ଦାପି ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅନ୍ୟ) —୧ । ଦଣ୍ଡନୀୟ—
Dāpanīya 1 Punishable.

, ୨ । ଅନ୍ୟହାର ଦାତବା—2. Fit to be caused to
be given away by another.

ଦାପି (କେନ୍ତୁ ଧାରୁ)—ସ. (ଦା ଧାରୁ କେନ୍ତୁ) ଦିଅଇବା; ଦାନ କରି
Dāpi (root) ଭବା—To cause another to give.

ଦାପି—ସ. ବି. (ଦାପି ଧାରୁ+କର୍ମ. ତ) —

Dāpita ୧ । ଅନ୍ୟହାର ଦିଅ ହୋଇଥିବା—

1. Caused to be given away by another.

* । ଦଣ୍ଡିତ—2. Punished; adjudged guilty.

* । ଦାତ ହୋଇଥିବା; ମର୍ଦିତ; ଦଳନ—

3. Pressed; kneaded; squeezed.

୪ । ଶୋଧିତ—4. Refined.

* । ସାଧୁତ—5. Accomplished.

୨ । ଧନାଦିହୁର ବଣିବୁତ—

6. Brought under control; suborned.

ଦାପ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦାପି ଧାରୁ+କର୍ମ. ସ) —ଦାପନୀୟ (ଦେଖ)
Dāpya Dāpanīya (See)

ଦାବତ୍ତ ଦେବା—ଦେ. କି—ଦାବତ୍ତ ଦେବା (ଦେଖ)

Dāb-ṛdi debā

Dāburdi debā (See)

ଦାବ—ସ. ବି. (ତୁ ଧାରୁ=ତାପ ଦେବା+କର୍ତ୍ତ୍ବ. ଅ) —

Dāba ୧ । ବନାନଳ; ଦାବାଗୁ—1. Forest-fire.

୨ । (+ଭାବ. ଅ) ତାପ—2. Heat.

* । ପ୍ରତାପ; ତେଜ—3. Might; energy; ardour.

୪ । ତାତ୍କାଳା; ରୁଷ୍ଣା—4. Censure.

* । ବନ—5. Forest.

ଦାରନା, ଦାପନା	1. To press down.
[ଦବା(ବେ)ରବା—ଶିକ୍ଷା] , । ଗୋଡ଼ ଆହ ଅଙ୍ଗକୁ ଶିଖିବା; ମର୍ଦନ କରିବା—2. To press the limbs and legs for massage; to massage.	
୩ । କମେଇ ଦେବା—To lessen; to decrease.	
୪ । ଶାସନ କରିବା; ଦମନ କରିବା—4. To quash; to control; to put down; to suppress.	
* । ମୌଖିକ ତାତ୍ତ୍ଵନା କରିବା—	
5. To reprimand; to snub.	
୬ । ନିର୍ଭର କରିବା—6. To deter or prevent a person from doing something; to check.	
୭ । ପରସ୍ତ କରିବା—7. To vanquish.	
୮ । ନିଷେଧ କରିବା—8. To prohibit.	

ଦାଚଭୁକ୍ତ — ଦେ. ବଣ. (କରିରଥ; ପା. ଦାବୀ+ସ. ଭକ୍ତ) —
Dābibhukta ଦାବ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା—Included in the
(ଦାବସମିଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) claim.

ଦାବିଭୁକ୍ତ ଦାବସମିଲ

ଦାବ ରଖିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ରୂପି ଧରିବା; ଲୁଗୁରିବା—	Dabi rakhiba 1. To press down; to conceal.
ଦାବିଆରାଖା	୧ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଶାସନାଧୀନ ରଖିବା—
ଦାବକର ରଖନା	2. To keep (a person) under check or control.
ଦାବୀ ରାଖା	* । (କରିରଥ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି
ଦାବା ରଖନା	ଦିଷ୍ଟମ୍ବରେ ଅପାର ଦାବ ଥିବାର ପ୍ରକାଶ କରିବା—
	3. (court term) To maintain one's claim against a person.

ଦାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବଣ—ଶାହିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ (ହି. ଶାଦସାଗର) —	Dābhya Controllable
ଦାମ—ବୈଦେ. ବ. (ପା) —୧ । ମୂଲ୍ୟ; ବିମର୍ଶ; ଜରସମନ୍—	Dam 1. Price; value of a thing; consideration-
ଦାମ	ମନ୍ଦିର—money.
ଦାମ	* । ଭାଉ; ବଜାର ଦର—2. Market-price; rate.
	* । ଭଣିବାପାଇଁ ଦ୍ରୁବ୍ୟରୁ ମୁଲୁରିବା କର୍ମ—
	3. Bargaining.
	୪ । ଖରଦ ମୂଲ୍ୟ—4. Actual purchase-price of a thing.
	* । କୌଣସି ଦ୍ରୁବ୍ୟ ହସ୍ତଗତ ହେବାପାଇଁ ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତ ହୋଇଥାଏ—5. Cost-price.
	* । ଧନ; ଟଙ୍କା କର୍ତ୍ତବ୍ୟ—6. Money.

ଦାମ ଉଠିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । ବିକିତ୍ସାର କୌଣସି କୁମୁର ପ୍ରକୃତ ବା	Dām uṭhibā ଉଠିବ ମୂଲ୍ୟ ଅଦୟ ହେବା—
ଦାମ ଉଠା	1. The raising of the proper price of a thing by a sale.
ଦାମ ଉଠା	

(ଯଥା—ଆଜିକାରି ବଜାର ମାନା ପଡ଼ିବାରୁ ଏ ଜିନିଷ ବିକି
କଲେ ଲୁହ ମିଳିବା କଥା ଗାଥୋଇଯାଉ, ଏଥୁର ଦାମ ତ ଉଠିବ
ନାହିଁ ।)

* । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରକୃତ ହେବାପାଇଁ ଯାହା ବ୍ୟକ୍ତ
ହୋଇଥାଏ ବିକିତ୍ସାର ତାହା ମିଳିବା—1. The
getting of the cost-price or actual cost
of a thing by sale.

(ଯଥା—ଏକ ସାର ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଭାଷାକୋଷରୁ ଟ ୫୦୯ରେ ବିକଲେ
ଏଥୁର ଦାମ ଉଠିବ ନାହିଁ ।)

ଦାମ କରିବା—ଦେ. କ୍ରି—୧ । କୌଣସି ଦ୍ରୁବ୍ୟ କଣିବା ପାଇଁ ମୁଲୁରିବା—	Dām karibā 1. To bargain for a thing with a view to purchase.
	* । ମୁଲ୍ୟ ନିର୍ବିପଣ ବା ନିଷ୍ଠିତ ବରିବା— 2. To fix or settle the price.

ଦାମ ଚଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ରି—ମହାର୍ତ୍ତ ହେବା—	Dām chardhbibā Becoming dear (in price); the price of a thing going up.
ଦାମତ୍ତ୍ଵି—ପ୍ରାଦେ. ବ. ଶ୍ରୀ. ଭୁଲ. ସ. ଦମ୍ଭ=ଦାମୁଡ଼ି; ମନ୍ଦିର	Dāmr̥di କରିଯିବାର ଉପରୁକୁ ଅଣ୍ଟିଗ ବାହୁଦୀ—ଛାଡ଼ା, ପ୍ରସବ କର ନ ଥିବା ମାର୍ଗ ବାହୁଦୀ—Cow-calf; heifer. [ଦ୍ରୁତିଶାରେ ଦାମୁଡ଼ିର ଅର୍ଥ ବଢ଼ି ଅଣ୍ଟିଗ ବାହୁଦୀ ।]

ଦାମ ଦୁଷ୍ଟି—ଦେ. ବ. (କରିରଥ)—୧ । ଶାତକ ଯେତେ ଟଙ୍କା	Dām dupat ୧ଳ କରଇ ନେଇଥାଏ, ସେତବେ ପରମାଣ (ଦାମଦୋପଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସ୍ଥିତ ପରିଶୋଧ କରିବାର ପ୍ରଥା—
ଦାମଦୁଷ୍ଟି	1. The custom of a debtor paying interest equal to the amount of the capital originally advanced by the creditor.
	[ଦ୍ରୁ—ଶାତକ ଉପରେ ମହାଜନର ଟଙ୍କା ବହୁଦିନ ବାହୁଦିନ ରହିଲେ ଓ ଶାତକ ଗରଜାୟ ହେଲେ ଅଦାଳତ ଦୟା ପୃଷ୍ଠକ ମୂଲ୍ୟ ଯେତବେ ସ୍ଥିତ ପରିଶୋଧ ମହାଜନର ଉପରେ ଦିଅନ୍ତି ।]

* । କୌଣସି ବସ୍ତୁର ପ୍ରକୃତ ମୂଲ୍ୟର ଦ୍ଵାରା ଦାମ—	2. Double the actual price of an article.
ଦାମ ପଟିବା—ଦେ. ବ.—କେତା ବିକେତା ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୟ ବସ୍ତୁର ପଟିବାର ସ୍ଥିତକରଣ—The settlement of ଦର ପଟା	Dām patibā ପଟାର ସ୍ଥିତକରଣ—The settlement of the price of an article between the vendor and the purchaser.
ଦାମା—ସ. ବ. ଧାରୁ—କେତକ କରିବା+କର୍ମ. ମନ୍ତ୍ର, ଦାମନ୍ ଶାଦ ଦାମା ୧ମା. ୧ବ.—ଭୁଲ. ପା. ଦାମ=ପାଶ, ପାନ—ହି. ଶାଦସାଗର)—୧ । ରହୁ; ଦରକି—	Dāma ୧ମା. ୧ବ.—ଭୁଲ. ପା. ଦାମ=ପାଶ, ପାନ—ହି. ଶାଦସାଗର)—୧ । ରହୁ; ଦରକି—
	1. Rope; cord.
	, ସୁରୁଲି; ସୁନ୍ଦ—2. String; ribbon; band.

* । ଦାରୁଣି; ଶର୍ଷ ମର୍ଦନାର୍ଥ ଯେଉଁ ଲମ୍ବ ପଥରେ ଅନେକ
ମୋରୁ ବକା ହୋଇ ବେଳାଲା ବୁଲନ୍ତି—3. A long

tether for tying a number of bullocks
for treading paddy-sheaves.

୪ । ମାଳ; ମାଲା; ହାର—4. Chaplet; a string of
flowers; garland.

୫ । ଗୁଡ଼; ଗୋଟି—5. Cluster; bunch.

୬ । ପିତା; ଧର୍ମ—6. A ribbon.

୭ । ଉଣବଶେଷ—7. A kind of grass or reed.

୮ । ସମ୍ମୂହ; ଜୀବି (ହି. ଶନସାଗର) —

8. Multitude; mass.

୯ । ଲୋକ; ବିଶ୍ୱ (ହି. ଶନସାଗର)—

9. The universe.

୧୦ । ପବ୍ଲତ; (ପ୍ରକୃତବାଦ)—

10. Mountain.

୧୧ । (ଦମ ଧାରୁ + ଶବ୍ଦ. ଅ)—ଇନ୍ଦ୍ରୟ ଦମନ—
(ପ୍ରକୃତବାଦ)—11. Self-control; keeping of
one's organs under control.

ସ୍ତ. ବିଶ.—ଦେବା ବାଲ; ଦାତା (ହି. ଶନସାଗର)—

Giving away; be stowing.

ବୈଦେ. ବି. (ପା.)—ଜଳ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—Water.

(ଦାମି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବି. (ଅଦର୍ଶକ) ଦାମୋଦର ନାମଧାରୀ
(ଦାମା; ଦାମିଆ—ଅକାଦର୍ଶକ) ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଜାତିକାର ନାମ—

A name by which a man named
Dāmodar is called.

ଦାମକ—ସ୍ତ. ବି. (ଦାମ + ସ୍ଵାର୍ଥ. କ) — ୧ । ଗାଢ଼ିର ଜୁଆଳରେ ବଞ୍ଚା
Dāmaka ଦେବା ଦର୍ଢି; ସଗଢ଼ ଦର୍ଢି (ହି. ଶନସାଗର)—

1. A rope which is tied to the yoke of
a cart.

, । ଲଗାମ; ବାଂତୋର (ହି. ଶନସାଗର)—

2. Bridle; reins.

ଦାମକିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀଶ୍ଵର) ବି. (ସ. ଦମ୍ଭ; ତୁଳ. ବି. ଦାମତ୍ରା)।

Dāmardīa ଦାମୁଡ଼—Bull-calf; young castrated

bullock; steer.

ଦାମକା—ପ୍ରାଦେ. (କଳାହଣ୍ଟି) ବି. (ସ. ଦମ୍ଭ=ଦସ୍ତର) — ବଳଦ;

Dāmadī କୁନ୍ଦମୁଖ ତୁଷ—Bullock; castrated bull.

ଦାମକ ପର୍ବ—ସ୍ତ. ବି. (ଦମନ + ଅନ୍ୟପର୍ବ) — ଦମନକ ଚର୍ବଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Dāmana parba Damanaka chaturdasa (See)

ଦାମନୀ—ସ୍ତ. ବି. ଶ୍ଵି (ଦାମନ୍ + ଶ୍ଵି. ରୁ)—ଦାଉଣି; ବେଙ୍ଗକାରେ

Dāmani ଅଛେକ ଗୋରୁଙ୍କ ଯୋତିକାର ଦର୍ଢି—

A long tether; a rope to which a
number of bullocks are tethered while
threshing paddy.

ଦାମନୀ କୈଦେ. ବି. (ପା) ଘୋଡ଼ା ପିଠି ଉପରେ ପକାଯିବା

ଦାମନୀ ତରୁଡ଼ା ଲୁଗା—A square cloth put on the

back of a horse.

ଦାମର—ଦେ. ବି.—ଦାମର (ଦେଖ)

Dāmara Dāmara (See)

ଦାମା—ସ. ବି. ଶ୍ଵି—(ଦାମ + ଅ) — ଦର୍ଢା—

Dāmā A rope.

ଦେ ବି.—୧ । ଏକପ୍ରକାର ଚଢ଼େଇ; ଛତରଥ (ଦେଖ)

1. A kind of bird; chhatariā (See).

ଦାମାମା , । (ସ. ଦମନ; ଦମ = ଦଣ୍ଡ; ଦଣ୍ଡହାର ପିଟାଯିବାରୁ) ପା.

ଦମାମା ଦମାମା—ଦମାଲୁ; ଆନନ୍ଦ ବଦ୍ୟସନ୍ଧବିଶେଷ; ବଡ଼

ନାଗର—2. A kind of drum (struck

with sticks).

୩ । ଦାମୋଦରର ଅନାଦର୍ଶିତ ଜାକନାମ—

3. A name by which a person named
Dāmodara is contemptuously called.

ଦାମାଞନ—ସ. ବି.—ଘୋଡ଼ାଙ୍କ ଗୋଡ଼ ବକାଯିବା ଦର୍ଢି—

Dāmāñchana Ropes with which the legs of a
(ଦାମାଞନ—ଅନ୍ୟରୂପ) horse are tied to a peg.

ଦାମାମା—ଦେ. ବି.—ଦାମା , (ଦେଖ)

Dāmāmā Dāmā 2 (See)

କଣଶେ, କରଖେ, ଦାମାମା, ଦର୍ଢି । ବଧାନାଥ, ମହାଯାମା ।

ଦାମିଆ(କା)—ବୈଦେ. ବି. ଶ୍ଵି—(ପା. ଦାମିକା)—ମୂଲ୍ୟବାନ—

Dāmiā (କା) Valuable; precious.

ଦାମିନୀ—ସ. ବି. ଶ୍ଵି—(ଦାମ + ରନ + ଶ୍ଵି. ରୁ; ଯାହାର ଏକ ଦେଶରେ

Dāmini ଦାମ ଅର୍ଥାତ୍ ପବ୍ଲତ ବିଦ୍ୟମାନ ଅଛୁ—ବିଦ୍ୟର୍ଦ୍ଦମ୍ଭ—ମେଘରେ ମାଳା ବା ରକ୍ତ ପରି ଝଟକବାରୁ) ସୌଦାମିନୀ;
ବିଦ୍ୟର୍ଦ୍ଦମ୍ଭ—Lightning; electric flash.

ଦାମୀ—ବୈଦେ. ବି. ଶ୍ଵ. (ପା. ଦାମୀ, ଦାମିକା)—ମୂଲ୍ୟବାନ—

Dāmī Valuable; precious.

(ଦାମିକ, ଦାମିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାମୀ ଦାମୀ

ଦାମୁଡ଼(ର)—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ରାଟୁର)—ବି. (ସ. ଦମନ) — ଦାମୁଡ଼;

Dāmuṛd(r) ଯୁବା କଳଦ—Young bullock; steer.

ଦାମୁଡ଼—ଦେ. ବି.—୧ । (ସ. ଦମନ) କିନ୍ମୁଷ ଶିଶୁ ବୁଢ଼; ଯୁବା କଳଦ—

Dāmuṛdi 1. Young bullock; steer.

ଦାମତ୍ରା; ଦାମକା; } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । (ସ. କ୍ରୂମ = ଖଳ, ଅର୍ଥ—

ଦାମୁଡ଼ା; ଦାମକି ହି. ଶନସାଗର) ପଇସାର ଏକରୁଠାର୍ତ୍ତାଣ; ଏକ

ଦମଟି ଛାଦାମ; ପାଞ୍ଚଗଣ୍ଠ କର୍ତ୍ତି—2. $\frac{1}{4}$ of a pice;

20 cowri-shells.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ପାତ୍ରଙ୍କ; ପଇସାର ଏକରୁଠାର୍ତ୍ତାଣ—

1. One third of a pice; one pie.

୨ । ପିଲ ବାହୁରୀ (ନନ୍ଦେ) — 2. A calf.

(ସମ୍ରାଟୁର) ବି—୨ । ରତ୍ନା; ପ୍ରସବ କରି ନ ଥିବା ମାତ୍ର

ଗୋରୁ—3. A heifer; a young cow that
has not had calf.

ଦାମୁଢ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଦାମୁଢ଼ି (ଦେଖ)

Dāmurdīa Dāmurdī (See)

ରୂପେ ଗୋଟିଏ ଗମ୍ଭୀର ଶଣିଲ—ରଧାରାଠ, ବନ୍ଦେଶ ।

ଦାମୁଳ—ପ୍ରାଚୀର (ଶାଙ୍କାମ) ବି—ଶାଙ୍କାମର ଶୃଦ୍ଧ ଜୀବିତଶୈଶ୍ଵର—

Dāmuḍa A sect of Śūdras in Ganjam.

ଦାମୋଦର—ସ. ବି. ପୁଂ (ଦାମତ୍ତଦର ବନ୍ଦୁଶ୍ରୁଦ୍ଧ; ଦାମ=ରହୁଦ୍ଵାରା

Dāmodara ବନ୍ଦୁଶ୍ରୁଦ୍ଧରେ ଭୁଦର ଯାହାକର ରାଶିଶିଥିଲା ଭୁଦର ଯାହାକର । ଶିଶୁ ବୃଦ୍ଧ ଅତି

କ୍ରେତୁଳାକଥା ଥିବାରୁ ଯଶୋଦା ତାହାକୁ ପେଟ କଲେ ବା ଅଧାରେ ଦେଉଛି ବାକ୍ଷ ତାକୁ ଖଟେଇ ଦେଇ ଗୁଡ଼ କର୍ମରେ ଲାଗୁଥିଲେ; କିମ୍ବା ଦାମ=ରହୁ ଭୁଦରରେ ଯାହାକର; ଯଶୋଦା ଯାହାକୁ ଦେଉଛିରେ ବାହିବାରୁ ସେ ଭୁଲ ଭୁଲିବାକୁ ଭୁଦରରେ କରିଥିଲେ; କିନ୍ତୁ ଅନ୍ୟରେ କହନ୍ତି ଦାମ ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍ସୁକୁମର ଦିଶ୍ୟରେ ଭୁଦାର ବୋଲି ଉତ୍ସୁକୁ ଦାମୋଦର ବୋଲି ଯାଏ; କିମ୍ବା ଦାମ=ବିଶ୍ୱ, ଭୁଦରରେ ଯାହାର ସେ ଦାମୋଦର । ମହାଭାରତରେ ଲେଖାଅଛି ଯେ, ସେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦାନ୍ତ ଓ ଉତ୍ସୁକୁ ମଧ୍ୟରେ ସପ୍ତକାଶ ବୋଲି ତାଙ୍କ ନାମ ଦାମୋଦର—ପ୍ରକୃତିବାଦ ଓ ଆନନ୍ଦ ।

୧ । ଶର୍ଵିଷ୍ଣୁ—1. A name of Śrīkṛishṇa.

, ୨. Bishṇu.

୩ । ଶାଲଗ୍ରାମ ଶିଳାବିଶେଷ; ଶାଲଗ୍ରାମ (ଦେଖ)—

3. A kind of Śālagrāma; Śālagrāma (See)

ଦେ. ବି. (ନାମ)—୧ । ପୁରୁଷଙ୍କ ନାମ—1. A name

given to males

, ୨ । ଭାଗିରଥୀର ମୋଟାର ଭାପନୀ—2. Name of a tributary river of the Hooghly.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଶେଷନାମପୁର ପର୍ବତରୁ ବାହାର ବର୍ଷମାନ ବାଟେ ଯାଇ ଭାଗିରଥୀରେ ପଡ଼ିଥିଲା ।]

୩ । ସାରଣୀ ନାମକ ଶାସ୍ତ୍ରର ପ୍ରଣେତା ଛନ୍ଦେବ କ୍ଷେତ୍ରିଶୀ (୧୦୩୭ ଶକାବ) —3. A far-renowned Astro-

loger of the Śaka era 1336 who has written the astrological treatise Sarāṇī.

ଦାମୋଦର ପତ୍ତନାୟକ—ଦେ. ବି (ନାମ)—ଭୁଲିବା ସୁପରିଚିତ

Dāmodara pattanāyaka ସଙ୍ଗୀତ ସଂଗ୍ରାହକ—A well-known compiler of musical songs, of Orissa.

[ଦ୍ୱ—‘ସଙ୍ଗୀତ ସାରାର’ ଏହାକୁ ସମ୍ମାନ ଓ ‘କାନ୍ତୀ ସଂଗୀତ’ ଏହାକୁଦ୍ଵାରା ‘ବତତ; ଏ ତେଜାକାଳବାସୀ ଥିଲେ ଓ ବନ୍ଦୁକାଳ ରହିଥାର ମେନେଇର କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିଲେ (ତାରଣୀ, ଭୁଲି ସାହୁର ଇତିହାସ) ।]

ଦାମୋଦର ବିଦ୍ୟାକାରୀଶ—ଦେ. ବି. ନାମ—କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ସାଜ୍ଞୀରର

Dāmodara Bidyākārīśa ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ପ୍ରଣିତ—

Name of a celebrated Pandit of Jajpur.

[ଦ୍ୱ—ଏ ସ୍ବନାମଧନ ପ୍ରଣିତ ଶ୍ରୀ ମାଲମଣି ମିଶ୍ରର ଓ ସର୍ବତୀଯ କାଟକର କାମପାଇ ମିଶ୍ରକ ପିତା ଥିଲେ ।

(ଜନ୍ମ—୧୮୦୩; ମୃତ୍ୟୁ—୧୯୧୦) ଏ ଯାତ୍ରୀର ଶାତ୍ରନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ସପ୍ତପୁର ଶାସନର ଏକ କୁଳୀକ ଭୁଲିବା ବଶରେ ଭଲ ପ୍ରହଳାଦ କରିଥିଲେ । ଏ ଜଣେ ଖାତାନାମା ପ୍ରଣିତ ଥିଲେ । ସ୍ଵର୍ଗ ବ୍ୟାକରଣ, କାବ୍ୟ, ନାଟକ, ଅକ୍ଷରାବ, ସ୍ମୃତି, ପୁରାଣ, ଇତିହାସ, ବେଦାନ୍ତ, ଭୂଅଳ୍ପଦ୍ମ, ଗୀତା ଓ ଭାଗବତ ପ୍ରଭାକର ଏହାକୁର ବିଶେଷ ଅବଗାହ ଥିଲେ । ଏ ମହାଶୟୁ ଅସାଧାରଣ ମେଧାବୀ ଥିଲେ । ସମୁଦ୍ରାୟ ସଂପ୍ରିସାର ବ୍ୟାକରଣ, ଅମରକୋଷ ଓ କୌଣସାଦି କାବ୍ୟ ଏହାକୁର କରିଥିଲେ । ସ୍ଵଲ୍ଲକିଳ ସ୍ଵର୍ଗ କରିବା ରଚନାରେ ଏହାକୁର ବିଶେଷ ପଢ଼ିଥିଲେ । ଏହା ଛନ୍ଦା କର୍ମକାଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ଏ ବନ୍ଧୁ ଧୂରନ୍ତର ଥିଲେ ।

ଏହାକୁ ଭୁଲ ଭାଗ୍ୟାବାନ୍ତ, ଧର୍ମପରିଯୁକ୍ତ, ଅନୁରମ୍ଭ, ଅଦର୍ଶ ଚରଣ ବନ୍ଧୁ ହୁଏଇର ।

ଦାମୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦାମନ୍+ଶ୍ରୀ. ର) —ଦାମନୀ (ଦେଖ)

Dāmni

Dāmanī (See).

ଦାମେତ୍ୟ—ସ. ଚିତ (ଦମ୍ଭର + ସମକାରେ. ଯ) —୧ । ପରିପରାପରିମକୀୟ—

Dāmpatya

1. Conjugal; connubial.

(ଦାମପତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨ । ବେବାହକ—2. Marital.

୩ । ଶ୍ରୀ ଓ ଶୁଭୁଷକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରେମ ବା ବ୍ୟବହାର

(ହ. ଶବ୍ଦବାଗର)—1. Conjugal love or conduct.

, ୨ । ଦମ୍ଭକ ହାର ଅନୁଷ୍ଟେୟ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର କରି—

(ହ. ଶବ୍ଦବାଗର)—2. Vedic sacrifices and rites performable by a married couple.

ଦାମେତ୍ୟ କଲାହ—ସ. ବି—ପତି ପହାଳ ମଧ୍ୟରେ କଲ—

Dāmpatya kalaha

Connubial quarrel.

(ଦମ୍ଭକବାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାମେତ୍ୟ ଜାବନ—ସ. ବି—ବେବାହକ ଜାବନ—

Dāmpatya jibana

Conjugal life.

ଦାମେତ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ—ସ. ବି (ଅଧୁତକ ବନ୍ଦୁକାଳବାଦର ପାରଭାଷିତକୁ

Dāmpatya nirbāchana ଶବ୍ଦ)—ପତି ପହାଳ ପରାବର ପରାଶରକୁ

ବାହୁନେବା ରୂପ ଉତ୍ସରସ୍ତ୍ର ବିଦ୍ଧ; ଯୌନ ଜିଳ୍ପାତନ—

(evolution theory) Sexual selection (Darwin).

ଦାମେତ୍ୟ ପ୍ରଣୟ—ସ. ବି—ପତି ଓ ବେବାହକ ପହାଳ ମଧ୍ୟରେ ପରାବର

Dāmpatya pranaya

Spouse—Conjugal love.

ଦାମେତ୍ୟ କଲାହ—ସ. ବି—ବିବାହ ବନ୍ଦନ—Marital tie.

Dāmpatya bandhana

ଦାମ୍ଭିକ—ସ. ଚିତ ପୁଂ (ଦମ୍ଭ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ. ରକ)—୧ । ଅଛିକାଶ;

Dāmbhika

Proud; imperious; haughty;

(ଦାମ୍ଭିକା—ଶି)

arrogant; overbearing.

ସାଧାରଣ ଲେଖେ ଅପର ସ୍ଵାରେ ହୃଦ ୯ ଚକ୍ର ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ଏବଂ , ଚକ୍ର ଅଷ୍ଟର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ରକ୍ଷା କରିଛି ଜାହା । 'ଅତେବ ୯ ବା ୧ ଚକ୍ର କୋଣରେ କରି ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ପ୍ରତିବର୍ଷ ରକ୍ଷା କରିଛି ଏ ବ୍ୟାକୋଣରେ କ ନିରିକ୍ଷା, କେବେ ସେହି କଥା ପାଇଁ ଯଥାକିମେ ଚକ୍ରର ବ୍ୟବସାର , ବା ୧ ଚକ୍ର ଦର୍ଶନ ବା ମାତ୍ରାଦ୍ୱାରା ଶବ୍ଦ ପ୍ରତିବର୍ଷ ହେବ । ଯଥା— 'ବାର' କ ମିଳିଲେ 'ବାର' ପୋତବେ, କୁଅ କ ନିରିକ୍ଷା 'ବୃଷ' ଦେଖିବେ; 'ବୃଷ' କ ପାଇଲେ 'ଅଷ୍ଟ' ଦେଖିବେ; 'ଅଷ୍ଟ' କ ପାଇଲେ 'ଅଲବଚ' ଦେଖିବେ ।

(ଦାୟୁକା—ସ୍ତ୍ରୀ) , । (ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ବୁଝେ ପ୍ରସ୍ତୁତ୍ୟ)—

ଉଦ୍‌ବ୍ୟାଦନକାରୀ—2. (In compound)

Producing.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵାକ୍ଷ୍ରୁ ହୋଇ ବନ୍ଦବୃତ ହୁଏ ଯଥା—କଷ୍ଟୁଦାୟକ; ଯନ୍ତ୍ରଣାଦାୟକ; ମୁକ୍ତୁଦାୟକ ।]

* । କଷ୍ଟପୂରଣକାରୀ—3. Compensating,

୪ । (ଦୋ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅବ) କ୍ଷେତ୍ର—4. Cutting.

୫. ବି—୧ । ଦାତା—1. Giver; dœner.

, । (ଦାୟୁ+କ୍ଷତ୍ୟମାର୍ଥ.କ) ଦାୟାଦ; କୁଟୁମ୍ବ—

2. Kinsman; lineal heir.

ଦାୟୁଗସ୍ତ୍ର—ସ. ବିଶ (ଦାୟୁ+ଗସ୍ତ୍ର; ଚାଲ୍ଯା ତତ୍ତ୍ଵ)—୧ । ଶୁଭର କରୁତର

Dāyagrasta କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵବ୍ୟପ୍ତିତ୍ତ—1. Involved in discharging an unavoidable duty.

, । ଦାୟିରୁମ୍ଭୁ—2. Responsible; liable.

* । ଶୁଭୁତର ଦୁଃଖରେ ଜାତି—

3. Involved in great troubles.

ଦାୟାଭାଗ—ସ. ବି—୧ । ପେତୁକ ଧରଇ ବିଭାଗ; ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କ

Dāyabhāga ମଧ୍ୟରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ପଦର ବିଭାଗ—

1. Partition or division of inheritance amongst the heirs of a deceased person.

୨ । ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପଦ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭାଗ କରିବାର ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପରିପ୍ରେକ୍ଷଣ—2. The law of inheritance or succession.

୩ । ଜୀବନକାରୀ ନାମକ ପଣ୍ଡିତଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତ ପେତୁକ ଧରି ବିଭାଗ ସମକୀୟ ସ୍ଵରୂପ ସ୍ଵରୂପ ବା ଗ୍ରହ—3. Name of a Sanskrit Law book or treatise on rules of inheritance prevalent in Bengal.

[ଦ୍ୱ—ଏହି ଗ୍ରନ୍ଥର ବିଧ ଅନୁସାରେ ବର ଦେଶରେ ପେତୁକ ଧରି ବିଭକ୍ତ ହେବାର ଅନୁସାରେ ଧନ ବିଭକ୍ତ ହେବାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟାବେ । ମାତ୍ର ଉତ୍ତରକ ଦେଶରେ 'ମିତାଶ୍ଵର' ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସାରେ ତାହା ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥାଏ । ଯାଞ୍ଚବିଭକ୍ତ୍ୟକ ସ୍ଵରୂପ ଉପରେ ବିଭାଗନେ ବରଙ୍ଗ ବ୍ୟକ୍ତ ଶୀକାରୁ ମିତାଶ୍ଵର ବୋଲିଯାଏ । ମିତାଶ୍ଵରର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ପଞ୍ଚାକ, କାଣୀ, ମିଥୁଳା ଓ ଦରିଖାତଥରେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ପଦ ବିଭକ୍ତ ହେବାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟାବେ । ଦାୟାଭାଗ ଗ୍ରନ୍ଥ ଅନୁସାରେ କେବଳ ବର ଦେଶରେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପଦ ବିଭାଗ କରିଯାଏ ।]

ଦାୟାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ବୈଦେ. ବି (ଆ)—ଦୋହରା ଇତ୍ୟାଦି (୨)(ଦେଖ)

Dāyarāk (etc) Doharāk (2) etc (See)

ଦାୟରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଅକଳରେ ପଡ଼ିବା; ବିଧଦରେ ପଡ଼ିବା—

Dāyare pardibā To be hard pressed.

(ଦାୟରେ ଠିକବା; ଦାୟରେ ଠେକବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାୟେପଡ଼ା, ଦାୟେଟେକା ଦାୟମେ ଗିରିଯା

ଦାୟାଗତ—ସ. ବିଶ (ଦାୟୁ ତତ୍ତ୍ଵ, ବିମା ପରିମା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦାୟୁ+ଆଗତ)—

Dāyāgata ୧ । ମରୁରସି ହିସ୍ତାରେ ପଡ଼ିବା (ସମ୍ପଦ)—

1. (property) Inherited.

ସ. ବି—(ହିନ୍ଦୁ ଦ୍ୱାରା) — ଯେଉଁ ଦାୟ ଦାୟା ପେତୁକ ସମ୍ପଦ ରୁଷେ କିମିଥିଲା (ହିସ୍ତାଗର) —(Hindu Law) A slave of which a person has become the owner by inheritance.

[ଦ୍ୱ—ହିନ୍ଦୁ ସ୍ଵରୂପିତ ଏକ ଶ୍ରେଣୀର ଦାୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏ ଦାୟ ଏକତମ ।]

ଦାୟାଦ—ସ. ବି. ପୁଂ (ଦାୟୁ=ପେତୁକ ଧନ+ଆ+ଦା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ)

Dāyāda ଅ; ସେ ପେତୁକ ଧନ ପ୍ରତିକାର କରେ) —

ଦାୟାଦା } ଶ୍ରୀ ୧ । ସୁତ୍ର—1. A son.

ଦାୟାଦା } ଶ୍ରୀ ୨ । ବନ୍ଧୁଧର—2. Lineal descendant.

* । ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ—3. An heir; a successor.

ଏ ହୁମର ସ୍ଵରୂପରେ ଅର୍ଥ ନାମ ଦାୟାଦ କରିବ ।

ଧ୍ୟାନାଥ. ମହାମାତ୍ର ।

୪ । କୁଟୁମ୍ବ; ସଗୋଧ; ସର୍ପିଣ୍ଟ—

4. A kinsman within 7 degrees.

ସ. ବିଶ (ଦାୟୁ+ଆଦ. ଧାରୁ=ପେତୁକ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ) —

ଧନଭାଗୀ; ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ପଦରେ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ— Inheriting the property of a deceased.

ଦାୟାଦା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦାୟାଦ + ଶ୍ରୀ. ଅ) — କନ୍ଧା; ଛିଅ—

Dāyādā Daughter.

(ଦାୟାଦ—ଆଦ୍ୟାବ୍ସତ୍ୟ)

ଦାୟିକ—ସ. ବି (ଦା ଧାରୁ + ରତ)—ଯାହା ଦାନ କରିଯାଇଥିଲା;

Dāyita ପ୍ରଦତ୍ତ—Already given away.

ଦାୟିତ—ଦେ. କ (ଦାୟିନ୍+ରାବ. ର) —୧ । ଅପଣାଠାରେ ଶୁଭୁ ଭାର

Dāyitwa ଭାବା ଅବସ୍ଥା; ଜାବାକଦେଶ୍ବା; ଶୁଭୁ ଭାର—

1. Responsibility.

୨ । ଦେଶଦାର ଦେବା ଅବସ୍ଥା—

2. Liability; indebtedness.

ଦାୟିତ ଜ୍ଞାନ—ସ. ବି—ଜିଜ ଭିପରେ ଗୋଟିଏ ଶୁଭୁଭାର ନ୍ୟୁତ ଅଛି,

Dāyitwa jñāna ଏହି ବୋଧ—Sense of responsibility.

ଦାୟିତ ଜ୍ଞାନ୍ୟ—ସ. ବି—ସେ ଅପଣା ଭିପରେ ଶୁଭୁ ଦେବା

Dāyitwa jñāna sūn̄ya ଶୁଭୁଭାର ଅବସ୍ଥାର କରେ ନାହିଁ—

Having no sense of responsibility.

ପାଥାରଣ ଘେବେ ଅପର ସୁଖାରେ ହେତୁ ୫ ଟକ୍କର ଅଶ୍ଵ ୯ ମାତ୍ର ଏବଂ ୧୦ ଟକ୍କର ଅଶ୍ଵର ଓ ମାତ୍ରା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରରେବ ରକ୍ଷା କରନ୍ତୁଛାହିଁ । ଅବେଳ ୧ ବା ୨ ଟକ୍କର କୋଣେ କ ଶୁଣି ମାତ୍ରାଙ୍କ କବ ଖୋଲିଲେ ଘେବେ ଏ କଷାବୋଣରେ ନ ହେବେ, ତେବେ ଯେହି କେ ପାଇ ଯଥାକ୍ଷେତ୍ରେ ଚହୁର ପ୍ରସତ ୨ ବା ୩ ଟକ୍କର କର୍ବ ବା ମାତ୍ରାଙ୍କ ଶବ୍ଦ ଗୋଚାର ହେବ । ସଥା—‘ଗାର’ ନ ଟିକଲେ ‘ଗାର’ ଖୋଲିବେ; ‘ବୃଥ’ ନ ଟିକଲେ ‘ବୃଥ’ ଦେଖିବେ; ‘ବିଦ୍ଧ’ ନ ଟିକଲେ ‘ବିଦ୍ଧ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳିବ’ ନ ଗାଇଲେ ‘ଅଳିବ’ ଦେଖିବେ; ‘ଅଳିବତ’ ନ ଗାଇଲେ ‘ଅଳିବତ’ ଦେଖିବେ;

ଦାରଣୀ—ସ. ବି. (ଦୃ ଧାରୁ ଶିର—ଦାର ଧାରୁ+ଶବ୍ଦ ଅଳ) —

Dārāna ୧ । କିମି ଦାରଣ, ପାତ୍ରଦେବା—

1. Rending; tearing.

2 । ଚିରଦେବା କାର୍ଯ୍ୟ; ପଟାଇବା—

2. Splitting; cleaving; piercing; bursting.

* 3 । (+କରଣ ଅଳ) ବିଦାରକ ଅସ୍ତ୍ର—

3. A splitting weapon.

4 । ଚିର୍ମିଳା ଫୁଲ ଓ ଗଢ଼—

4. Clearing nut and its tree.

* 5 । ଯେଉଁ ଉଷ୍ଣ ଲେପନ କଲେ ବଥ ପାଞ୍ଜିଆଏ (ହୁ. ଶକ-ସାଗର) — 5. An appliance which makes a boil burst.

ବିଶ. (+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅଳ) ବିଦାରକ; ଯେ ତର ଦିଏ—

Piercing; splitting.

ଦାରଣୀ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାରଣ+ରୀ)—ରୂପ—

Dārāṇī Durgā.

ଦାରୁତ୍ୟାଗୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀରୂ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥାଏ—

Dāra tyāgī One who has deserted his wife.

ଦାରଦ—ସ. ବି. (ଦୃ ଧାରୁ+ଅ ଦ; ବା ଦରଦ ଦେଶବିଶେଷ + ଭାବାର୍ଥ. ଅ)—

1. ପାରଦ— 1. Quick-silver,

2. ସମୁଦ୍ର— 2. Ocean.

3 । ସିନ୍ଧୁର; ହିଙ୍ଗଳ— 3. Vermillion (Apte).

4 । ନରଦ ଦେଶଭାବ ବିଷବିଶେଷ—

4. A kind of poison found in Durdistan.

ସ. ବିଶ. (ଦରଦ + ଅ) — 1. ଦରଦ ଦେଶ ସମକ୍ଷୟ—

1. Relating to Durdistan.

2. ଦରଦ ଦେଶବାସୀ— 2. Residing in Durdistan.

ଦାରପରିଗ୍ରହ—ସ. ବି. (ଦାରି+ପରିଗ୍ରହ; ଷ୍ଟ୍ରୀଳିତ)—

Dāra parigraha ଦାର କର୍ମ (ଦେଖ)

Dāra karma (See)

ଦାରବ—ସ. ବିଶ. (ଦାରୁ+ବିକାଶାର୍ଥ. ଅ)—

Dāraba ୧ । କାଣ୍ଡକର୍ମ— 1. Wooden.

2 । କାଣ୍ଡରୁ ଜାତ—

2. Produced from wood.

ଦାରୁବଳିଭୁଜ—ସ. ବି. (ଯେ ଶ୍ରୀର ଅନ୍ତର ଅହାର ଶାବ୍ଦ; ଦାର+ବଳି

Dāra balibhuj. + ଭୁଜ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ବ୍ୟାପ)—

ସାରସ ପଣୀ—Crane (Apte).

ଦାରୀ—ଦେ. ବି. (ହରେ ବହୁବଳନ ଓ ପୁଣିକାର; ଦାରୀ)—

Dāra ଶ୍ରୀ; ଶବ୍ଦିଆ; ଦାର (ଦେଖ)

Wife; Dāra (See).

ଦାରକ୍ଷା—ଦେ. ବି. (ଶ. ଦୁର୍ବା)—

Dārakṣha ୧ । ଅଙ୍ଗୁର ଫଳର ଲକା— 1. Vine.

ଔଷଧ ୨ । ଅଙ୍ଗୁର ଫଳ— 1. Grape.

ଦାରୀ ୨ । ଖୁସମିସ— 2. Raisins; dried grapes.

ଦାରି—ସ. ବି. (ଦୃ ଧାରୁ+ଶବ୍ଦ. ଅ)—

Dāri ୧ । ବିଦାରଣ; ପାତ୍ରଦେବା; ଚିରବା— 1. Splitting; tearing.

2 । ଦେବ କରିବା— 2. Piercing; rending.

ଦାରିଆ—ଦେ. ବିଶ. ପୁ—ବେଶ୍ୟାଠାରେ ଥାସକୁ—

Dāriā Attached or addicted to a prostitute ରଙ୍ଗିଆଜୀ or prostitutes; intimate with prostitutes.

ଦାରୀଦାର

ଦାରିଆ ଭଙ୍ଗି—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ଭାବରେ ବେଶ୍ୟାଠାରେ ଦେବିତାରେ ଅସର୍ବ୍ରାତା ଥାଏ—

Dāriā bhāṅḍā ଅସର୍ବ୍ରାତା ଥାଏ—One who is shamelessly addicted to prostitutes.

ଦାରିକା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାରକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ)—

Dārikā ୧ । କନ୍ୟା; ଶ୍ରୀଅ— 1. Daughter.

2 । ବେଶ୍ୟା— 2. Harlot.

3 । ପାଟ— 3. Rent; cleft.

4 । ବାଳିକା— 4. Girl.

ଦାରିକ—ସ. ବିଶ.. (ଦୃ ଧାରୁ ଶିର; ଦାର ଧାରୁ = ବିଦାରଣ କରିବା

Dārita + କର୍ମ. ତ)—ବିଷ୍ଟି; ବିଦାରତ; ଚିର ସାରଥୁବା; ପଟା ହୋଇଥିବା—Pierced through; split; rent; lacerated; torn.

ଦାରିଦ୍ର—ସ. ବି. (ଦରିଦ୍ର + ଶବ୍ଦ. ଅ)—ରିର୍ଦ୍ଦନତା; ଦରିଦ୍ରତା—

Dāridra Poverty; indigence.

ଦାରିଦ୍ର ଗୋଟିବା—ଦେ. ବି. (ଗାଳ)—

Dāridra-ghotibā ୧ । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଶୁଦ୍ଧିଯିବା— 1. The sudden disappearance of one's

ଦାରିଦ୍ର ଗୋଟିବା ଅନ୍ୟରୂପ

ଦାରିଦ୍ର ଗୋଟିଯିବା ପ୍ରସର୍ପିତା—prosperity.

2 । ଅର୍ଥକୁ ଅର୍ଥବନ୍ଧୁ ଅବସ୍ଥାରେ ପୀତିମାନ ହେବା—

2. Being stricken with utter want or poverty.

ଦାରିଦ୍ର—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. ପୁ. (ସ. ଦରିଦ୍ର)—୧. ଅଳ ଦରିଦ୍ର—

Daridra 1. Destitute; very poor.

(ଦାରିଦ୍ରାଣୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଯାହାର ଅଳ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୁଷ୍ଟି; କୃପଣ—

ଦାରିଦ୍ର, ଦରିଦ୍ର 2. Miserly.

ଦାରିଦ୍ର, ଦରିଦ୍ର ୩ । (ଗାଳ) ବିକଳିଆ; ବିକଳା—

3. Very much hankering after something (like a very poor man).

ଦାରିଦ୍ର ଗ୍ରା. କି. (ସ. ଦାରୁଦ୍ୟ)—ଦର୍ଶତା; ଦାରୁଦ୍ୟ— ଦାରିଦ୍ର	Poverty.
ଦାରୁଦ୍ୟ—ସ. କି. (ଦର୍ଶତା + ଭାବ. ସାଥୀ)— Daridrya ନିର୍ଧଳତା; ଦର୍ଶତା; ଦାରୁଦ୍ୟ— Poverty; indigence.	
ଦାରୁଦ୍ୟ ପଞ୍ଚାମର—ଦେ. କି. (ସ. ଦାରୁଦ୍ୟ + ପଞ୍ଚାମର)— Daridrya pañchākshara ଦର୍ଶତା ଲୋକର ନିଯତ ଘେଷୁ ଆଶ (ଦାରୁଦ୍ୟ ପଞ୍ଚାମର ମହୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗୋଟି ଅନ୍ଧରତିଶୀଘ୍ର ବାଦ୍ୟ 'କଣ କରିବ ?'—(witticism) A sentence of 5 Oriya letters meaning 'What shall I do ?' uttered constantly by an idegent person.	
ଦାରିବା—ଦେ. କି— (ସ. ଦୃ ଧାରୁ ଶିତ ଦାର ଧାରୁ = ବିଦାରିବା)— Daribā ପାତ୍ରିବା; ପରିବା; ବିଦାରଣ କରିବା—To rent; to split; to pierce. ତତ୍ତ୍ଵାମନ୍ତ୍ରିନାଳିକ ବୁଝୁ ଉପ୍ରେସିବାର ଜନତାର ସହିକାର ପେ— କରନ୍ତେ ଉପ୍ରେସିବାର ପରିବାରକାରୀ ।	
ଦାରୀ—ବୈଦେ. ପ୍ରତ୍ୟୁଷ (ଫା) —ସାଧାରଣତଃ କର୍ମ, ଭାବ ଓ ବ୍ୟବସାୟ Dārī ଅର୍ଥରେ ଏହି ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ; ବୁଝୁ ବା କର୍ମବାଚକ ଦାରୀ ପ୍ରତ୍ୟୁଷ—A suffix meaning the act or ଦାରୀ occupation of. (ଯଥା— ଦୋକାନଦାରୀ = ଦୋକାନଦାରର କର୍ମ ବା ବୁଝୁ, ଚତୁର୍ବିଦାରୀ = ଚତୁର୍ବିଦାରର କର୍ମ ଉପାଦାନ ।)	
ଦେ. କି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଦାରିକା; ତୁଳ. ସ୍ତ୍ରୀ ଦାର = ସ୍ତ୍ରୀ)— ଦାରୀ ୧. ବେଶ୍ୟା; କଣସା; ଗଣିକା— ଦାରୀ ୧. Prostitute; whore. ୨. ନଟୀ—2. Nauch girl; dancing girl. (ଗାଳ) —ନଷ୍ଟୁତରିଣୀ ସ୍ତ୍ରୀ—3. Adulteress. ୪. ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ; ଉପପତ୍ନୀ—4. A kept woman; a mistress; a concubine.	
ସେଇ ପାଇଁ ପରେ ଦାରୀ ଉପ୍ରେସିବାର ଥାଏ, ସେହି ହେଲେ ଏ କୁଣ୍ଡ ଖେଳରେ ନ ଥିବା ବୁଝୁଛି. ମହିତାରକା ସବ ! ସ. କି. (ଦୃ ଧାରୁ ଶିତ ଦାର ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ରୀ. କି)—ଗୋଡ଼ ପାଠ ରେଗ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର) —A disease consisting of cracking of the skin of the sole.	
ଦାରୀ କରିବା—ଦେ. କି.—କଟକ ଓ ପୁରୀ ବେଶ୍ୟାମାନଙ୍କ ସାଥି)— Darī karibā ୧. ପ୍ରଥମ ରଜୋଦର୍ଶନ ପରେ ବେଶ୍ୟାବୁଦ୍ଧିରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିବା ବାଳକା ସଙ୍ଗରେ (ବୌଣେଷି ସୁରୁଷ) ପ୍ରଥମ ରହି ସହକାର କରିବା—To co-habit a girl for the 1st time when she takes to prostitution. ୨. ଦାରୀ ପ୍ରତ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା— 2. To be addicted to a prostitute or prostitute. ୩. ପରଶ୍ରୀ ପ୍ରତ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା— 3. To be in love with other men's wives.	

ଦାରୀପରକୁ ଯିବା—ଦେ. କି.—ବେଶ୍ୟାତାରେ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା; Dārī gharāku jibā To visit a prostitute.	
ଦାରୀ ଦାସୀ—ଦେ. କି. (ସ. ଦାରିକା + ଦାସୀ; ଏକାର୍ଥକ ସହଚର) Dārī dāsī ୧. ବେଶ୍ୟା ଓ ଉପପତ୍ନୀରୁପେ ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀ— ଦାରୀଦାସୀ ୧. Prostitute and maid servant kept as a mistress.	
୨. ବେଶ୍ୟା ଓ ରକ୍ଷିତା ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା— 2. Being addicted to prostitutes and concubines.	
(ସଥା—ସେ ଦାରୀଦାସୀରେ ବହୁତ ପରିଷା ଉତ୍ତାରହେଉଛି ।)	
ଦାରୀଦାସୀ କରିବା—ଦେ. କି.—୧. ବେଶ୍ୟା ଓ ରକ୍ଷିତା ଦାସୀଙ୍କ Dārī dāsī karibā ପ୍ରତ ଅସ୍ତ୍ର ହେବା— ଦାରୀଦାସୀ କରିବା ୧. To be addicted to prostitutes. ଦାରୀଦାସୀ କରିବା ୨. and concubines. ୨. ପରଶ୍ରୀ ରହ ହେବା—2. To be adulterous (in the case of a man.)	
ଦାରୀ ନଚ୍ଚା(ଚେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧. ନଟୀଙ୍କ ବେଶ୍ୟାର ପରିଷାରେ Dārī nachā(che)ibā ରହ ତାହାର ନୃତ୍ୟ ସଙ୍ଗେ ତାଳ ଅନୁସାରେ ବାଦ୍ୟ ବଜାଇବା— 1. To play music to the accompaniment of the dancing of a dancing girl. ୨. ଆପଣା ଅଗରେ ବେଶ୍ୟା ନାଚିବାର ଉପାୟ କରିବା— 2. To cause a nauch-girl dance before one's self.	
୩. (ଗାଳ) (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟକୁଣ୍ଡ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା; କୌଣସି ଲକ୍ଷଣକବ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା— 2. (figurative) To do any shameful work. ୩. ନିଜ ଘରର ସ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଅଯଥା ସ୍ଥାନକା ଦେବା— 3. To give undue liberty and freedom of movement to the female members of one's family.	
ଦାରୀ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ—ଦେ. କି—କେଶ୍ୟାପଡ଼ା; ସେଇ ପଡ଼ାରେ ବେଶ୍ୟାମାନେ Dārī sahī ଆଅନ୍ତ୍ର—A quarter of a town inhabited by prostitutes.	
ତର ଯେବେ ତର, ତେବେ ଦାରୀସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ସର—ତର ।	
ଦାରୁ—ସ. କି. (ଦୃ ଧାରୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ହେବା + କର୍ମ ତ୍ରୀ. ସାହା ଚିରସାଏ; Dāru ତୁଳ. ପା. ଦାର = କାଷ୍ଟ)— ୧. କାଷ୍ଟ; କାଠ—1. Wood. ଅନ୍ଧର ଘେନେ ତାର ମଧ୍ୟେ । କରନ୍ତାଥ ଭରବା । ୨. କାଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡ—2. Log of wood. ୩. କାଷ୍ଟ ଖଣ୍ଡ—3. Fuel. ୪. ଦେବଦାରୁ ଦୂର—4. The cedar tree; a species of pine; Pinus Deodoras. ୫. ପିତ୍ତଳ—5. Brass.	

୨। ଶିଳ୍ପି—6. An artist; artisan.

୨। ବଢ଼େଇ—7. Carpenter.

୮। ଦାତା ବ୍ୟକ୍ତି—8. Liberal person.

ଦଶ—୯। (ଦୋ ଧାରୁ=ଛେଦନ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ତୀ. ରୁ) —
ବିଦାରକ—1. Piercing; rending.

୨। ଛେଦକ—2. Cutting; splitting

୩। (ଦା ଧାରୁ=କର୍ତ୍ତୀ. ରୁ)—ଦାନଶୀଳ—
3. Liberal; generous.

୪। ଶୋଧକ—4. Refining; purifying.

୫। ଝଣ୍ଗନଶୀଳ; ମସକା—5. Fragile; breakable.

ଦେ. ବ. (ପା. ବାରୁତ)—

୧। ବାରୁତ—1 Gun powder.

କାଣ୍ଡ ଗୁଲା ଦାରୁ ଗୁଲ, ରହଳ ବର ବଦଳା
ପମାଣ୍ଡ ଲୁହ ଅଛ ଅଗ୍ର ସେ ହରହୁଗାଟାର ଦେଲେ ବଜି ।
ବୁଦ୍ଧାଥ. ସମ୍ମରଣ ।

୨। (ସ. ଦାରୁ; ଶୁରବାଚନ)—

ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମୂର୍ତ୍ତି କିମ୍ବାରେ ବ୍ୟବହୃତ କିମ୍ବ ବାଠ—
2. (euphemism) The wood of the Neem tree
used in making the wooden idol of
the Deity Jagannାଥa.

ଦେଇ. ବ. (ପା)—୧। ମଦ—1. Wine; spirits;
spirituous liquor.

ଅମ୍ବ ଦାରୁ ପିଅ ପରମା ନିତ ଯାଏ ।
ଗର୍ବମୋହନ. ସମ୍ମରଣ ।

୨। ଔଷଧ; ଦବାଇ—2. Medicine.

ପ୍ରାଦେ. (ମେଦିନୀଘର) ବ—ବିମ ଗଇ—
The Neem tree.

ଦାରୁକ—ସ. ବ. (ଦୃ ଧାରୁ ଶିତ ଦାର ଧାରୁ=ଦେଖି କରିବା+
କର୍ତ୍ତୀ. ରୁବ)—୧। (ନାମ) ଶର୍କର୍ଷକ ସାରସ—
1. Name of the charioteer of Srikrushna.

ଦାରୁକ ନନ୍ଦାପ ରଥେ

ଅସୁ ଦରତୀ ଦେଇ ହସ୍ତେ । କରାଥ. ଭଗବତ ।

[ଦୃ—ଏ ଶର୍କର୍ଷ କୃଷ୍ଣରୁ ଥିଲେ । ସୁଦୁରକରଣ ସମୟରେ
ଏ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ କହୁଲେ ‘ମୁଁ ସାତବଳ ବରେଧରେ ରଥ କରାଇ
ପାରିବ ନାହିଁ, ଅପଣ ମୋତେ କାହିଁ ଶାକାନ୍ତି ଓ ଏହି ରଥରେ
ସୁଦୁରାନ୍ତ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ।’ ଶର୍କର୍ଷଙ୍କ ଦେହାନ୍ତର ସମାପ୍ତର ଏ
ପ୍ରଥମେ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ଦେଇଥିଲେ ।]

୨। (ଦାରୁ + ସାର୍କେ.କ)—ଦେବଦାରୁ ଗଇ—

2. The cedar tree; the pine tree.

୩। ବାଠ—3. Wood.

ଦାରୁ କଦଳୀ—ସ. ବ—୧। ଉଲ୍ଲା କଦଳୀ—

Dâru kâdâli 1. Wild banana.

୨। ବାଠିଆ କଦଳୀ—2. An inferior and hard
variety of banana.

ଦାରୁକା—ସ. ବ. ସୀ. (ଦାରୁ+କା+ଶୀ ଅ) —୧। ବାଠର ଶିରୁଳା;
Dârukâ 2. କାଠ କଣ୍ଠେ—1. Wooden doll.

୨। ପଦିଷ ବନବିଷେଷ; ହିନ୍ଦୁ ମାନଙ୍କର ଖର୍ତ୍ତବିଷେଷ
(ହି. ଶବସାଗର) —2. Name of a
sacred forest.

ଦାରୁ ଖୁନ୍ଦା ନଳୀ—ଦେ. ବ—ସେହି ବନ୍ଦକ ମୁହଁ କାଟେ ବାରୁଦ
Dâru khundâ naâli ଖୁନ୍ଦାଯାଏ—Muzzle-loader (gun).

ଦାରୁ ଗଣ୍ଠି—ଦେ. ବ—୧। ଘରର ଦୁଇଟି ଶେଣିର ଯୋଡ଼ ମୁହଁ—
Dâru ganþhi 1. The joint between two
plates in a thatched house.

୨। ବାରଦ ଗଣ୍ଠ; ବାଶର ଗଣ୍ଠରେ ଭାଗମାପ ଅନୁସାୟୀ ଟୁନା
ସାଇଥୁବା ବାରୁଦର ପରମାଣ—2. A given
quantity of gunpowder which is pushed
inside the hole of a firework.

ଦାରୁଗନ୍ଧା—ସ. ବ—ଗନ୍ଧବିରତା (ହି. ଶବସାଗର) —

Dârugandhâ Galbanum.

ଦାରୁଗର୍ତ୍ତା—ସ. ବ. ସୀ. (ଦାରୁ+ଗର୍ତ୍ତା+ଶୀ ଅ; ଦାରୁ ଅଟେ ଗର୍ତ୍ତ ଅର୍ଥାତ୍)
Dârugarthâ ଭକ୍ତି ସ୍ଥାନ ଯାହାର) —କାଠ କଣ୍ଠେ—

Wooden doll.

ଦାରୁଚିନି—ଦେ. ବ. (ଦୃ ଦାରୁ+ଶା. ଚିନି; ଏହାର କାଠ ଚିନ ପରି
Dâruchini ଶିଠା ଅନବୁ—ଚାଲଚିନି; ମୁହଁହବ—

(ଦରୁଚିନ, ଦାରୁଚିନି—ଅନ୍ୟରୂପ) Cinnamon.

ଦାରୁଜ—ସ. ବଣ. (ଦାରୁ+ଜଳ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତୀ. ଅ) —

Dâruja ୧। କାଷ୍ଟର ଭବନ—1. Made of wood.

୨। କାଷ୍ଟର ଭବନ—2. Born of or produced
from wood.

୩—ପଣ୍ଡାଳ; ପଣ୍ଡରତ; ମାଦଳ; ମର୍ଦଳ—

A kind of musical drum made of a
hollow cylindar of wood, the two ends
of which are covered with leather.

ଦାରୁଣ—ସ. ବଣ. (ଦୃ ଧାରୁ, ଶିର ଦାର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତୀ. କଳ) —

Dâruñâ ୧। ଦୟକର; ଅତି ଦୟାନକ; ଦୟଶର—

(ଦାରୁଣା—ଶୀ) 1. Awful; dreadful; horrible;
frightful; awesome.

୨। ଅତ୍ୟଧିକ; ଉତ୍ତରତ; କଠୋର; ଅତ୍ୟଧିକ ଉତ୍ତର—
2. Intense; violent; severe; sharp.

୩। ନଶ୍ଶବ; କୁର; ନଶ୍ଶବ—

3. Cruel; relentless; harsh.

୪। ନିର୍ବଦ୍ୟ—4. Heartless; unkind.

୫। କଠିନ—5. Hard.

୬। କର୍କଣ—6. Harsh; rough.

୭। କଷ୍ଟପ୍ରଦ—7. Painful; troublesome.

୮। ମର୍ମଦେଶ; ମର୍ମଲୁଦ; ଦୂଷତ—

8. Insufferable; unbearable; intolerable.

- ୯। ଦୁଃଖସାଧ — ୧୦. Difficult.
 ୧୦। ଦିବାରକ — ୧୧. Splitting; tearing; rending.
 ୧୧. ବି — ୧୨। ତତ୍ତ୍ଵ ବା ଧଳାତତା ଗଛ —
 1. The Leadwort plant.
 ୨। ମୁରୁଷୁରର ସାନ୍ତ୍ରାଇ (ଜୀବ ପୁରାଣୋକ୍ତ) —
 2. The brother of the demon Murā.
 ୩। କୁରତା — ୩. Cruelty.
 ୪। କଠୋରତା — ୪. Harshness ; severity.
 ୫। ସାହୁତ୍ୟରେ ରୟାନକରସ, ରୌଦ୍ରରସ —
 5. The sentiment of horror in literature.
 ୬। ରୌଦ୍ର ନାମକ ନନ୍ଦତ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) —
 6. Name of a star.
 ୭। ବିଶ୍ଵ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) — ୭. Bishnū.
 ୮। ଶିବ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) — ୮. Śiba.
 ୯। ଶରସ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) — ୯. Demon.
 ୧୦। ନରକ ବିଶେଷ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) —
 10. Name of a hell according to the Hindu mythology.

ଦାରୁଣକ — ସ. ବି. (ଦ ଧାରୁ = ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଦେବା + କଣ୍ଠୀ. ଭଣ + କ) —
 Dārunaka ରୂପୀ ରେଗ; ମୁଣ୍ଡର ବାଲଚଳର ତମ ଶୁଭିଲ୍ଲ ଓ ଧଳା
 ହୋଇ ଛଢି ପଡ଼ିବା ରେଗ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) — Dandruff.

ଦାରୁଣତା — ସ. ବି. (ଦାରୁଣ + ଭବେ. ତା) — ଦାରୁଣଭବ; କଠୋରତା —
 Dārunatā Harshness; cruelty.

(ଦାରୁଣହ — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାରୁଣା — ସ. ବି. ଶୀ. (ଦାରୁଣ + ଥ) — ୧। ବେଶାଣ ଶୁକ୍ଳ ତୃତୀୟ;
 Dārunā ଅନ୍ୟ ତୃତୀୟ — ୧. The third day of the
 bright fortnight of the month of
 Baisākha.

[ଦୃ—ଏହା ଚନ୍ଦନଯାତ୍ରାର ପ୍ରଥମ ଦିନ ।]

୨। ଦେବବିଶେ; ନମ୍ବଦା ଶ୍ରୀର ଅଖ୍ସାତ୍ରୀ ଦେବା —
 2. Name of a Goddess.

ସ. ବିଶୀ. ଶୀ—ଦାରୁଣର ଶୀଲଙ୍ଗ —
 Feminine of Dārunā.

ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଦାରୁଣ) — ଦାରୁଣ; କୁର; କଷ୍ଟୁର — Cruel,
 (ସଥା—ସେ ଲୋକଟା ଦାରୁଣାଟାଏ ।)

ଦାରୁଣାର — ସ. ବି. (ଦାରୁଣ ଭର; ଦାରୁଣ = ରାଷ୍ଟ୍ର, ଦିମା ମୁଣ୍ଡରର
 Dārunārī ଭର + ଅର) — ବିଶ୍ଵ (ହି. ଶନ୍ଦସାଗର) — Bishnū.

ଦାରୁଣ୍ୟ — ସ. ବି. (ଦାରୁଣ + ଭବେ. ଯ) — ଦାରୁଣଭବ; କଠୋରତା—
 Dārunyā Harshness; cruelty.

ଦାରୁ ଦହନ — ସ. ବି. (ଦାରୁ ଭର; ଦାରୁ + ଦହନ) — ଦାବାନନ୍ଦ
 Dāru-dahana (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) — Forest conflagration.

ଦାରୁ ନଶୀ — ସ. ବି. — ଦାରୁଦଳଙ୍ଗ (ଦେଖ)
 Dāru-nisā Dāru haladi (See).

(ଦାରୁପୁଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ):

ଦାରୁପଣୀ—ସ. ବି.—ହିଙ୍ଗପଣୀ (ଦେଖ)

Dāru patrī Hīngupatrī (See)

ଦାରୁ ପାତ୍ର — ସ. ବି. (ଦାରୁ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦାରୁପାତ୍ର) — କାଷ୍ଟ୍ରାତ୍ମ; କାଠର ପାତ୍ର
 Dāra pātra A pot or utensil of wood.

ଦାରୁ ପୁତ୍ରିକା — ସ. ବି. ଶୀ (ଦାରୁ + ପୁତ୍ରି + କା + ଶୀ ଅ) —

Dāru putrikā ୧। କାଠ ପିତୁଳା; କାଷ୍ଟ୍ରା ପୁତ୍ରିକା —

ଦାରୁନନ୍ଦି, ଦାରୁନାଶ, { 1. Wooden image

ଦାରୁଯୋଷିତ, ଦାରୁବନ୍ଧ } ଅନ୍ୟରୂପ ୨। କାଠ କଣ୍ଠାର —

ଦାରୁପୁଣୀ, ଦାରୁବନ୍ଧ ୨. Wooden doll.

ଦାରୁ ପଞ୍ଚଳ — ସ. ବି. (ଦାରୁ ପର କଟିନ ପଳ) — ପିଣ୍ଡା —

Dāru phala Pistachio.

ଦାରୁ ବ୍ରତ୍ତ — ଦେ. ବି. (ଦାରୁ ବା କାଠରେ ନିର୍ମିତ ଓ ବ୍ରତ୍ତ ସବୁପ) —

Dāru brahma ପୁରାରେ ବିଶ୍ଵଜତ ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପରୁ —

ଦାରୁବ୍ରତ୍ତମ ଦେଖନ୍ତିରେ ଦାରୁବ୍ରତ ଅନ୍ୟରୂପ —

Dārubrahmā ବିଶ୍ଵକର୍ମା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) — The heavenly

of Puri.

(ଦାରୁବ୍ରତ୍ତର୍ତ୍ତ, ଦାରୁବୁପ — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାରୁବ୍ରତ୍ତା — ସ. ବି. — (ଦାରୁ ଜଗନ୍ନାଥ ମୂର୍ତ୍ତି + ବ୍ରତ୍ତନ = ସପ୍ତା) —

Dārubrahmā ବିଶ୍ଵକର୍ମା (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) — The heavenly

architect of the Hindus.

ଦାରୁଭୂତ — ସ. ବିଶ. (ଦାରୁ + ଭୂତ = ପରିଣତ ବା ସବୁ) —

Dārabhūta ୧। କାଠ ପାଇଟ ଯାଇଥିବା —

1. Turned into wood

୨। ସ୍ମୃତୁତ; କାଠର ନିଷନ୍ତର

2. Skill and motionless.

୩। ଅବାକ — ୩. Rendered speechless.

ଦାରୁଭୂତ ମୁରାରି — ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦାରୁଭୂତୋ ମୁରାରି = ବିଶ୍ଵ ଦାରୁ
 Dārabhūta murāri ଭୂତ ହୋଇ ଅଛନ୍ତି, ଅର୍ଥାତ୍ ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ
 (ଦାରୁଭୂତୋ ମୁରାରି — ଅନ୍ୟରୂପ) ମୂର୍ତ୍ତିରୂପେ କାଠ ପାଇଟ ଯାଇ
 ଅଛନ୍ତି) — ୧। ବିଶ୍ଵକର୍ମିବିମୂର୍ତ୍ତି —

1. Dumfounded; astonished.

୨। କାଠରେ ପରିଣତ — ୨. Turned to wood.

[ଦୃ—ଏହା ନିଳିଙ୍ଗିତ ଶୋକର ଶେଷ ଧାଢ଼ିର ଶେଷ
 ତରଣର ଶେଷ ଶକ ହୃଦୟ : — ଏକା ଭାର୍ଯ୍ୟା ପ୍ରବୃତ୍ତମୁଖୀ ରଙ୍ଗିଲ
 ଚକ୍ରିତ୍ୟା; ପୁଷ୍ପୋଦେକୋ ରୁବନବିଜୟୀ ମନୁଥୋ ଦୂର୍ଲିବାରଃ;
 ଶେଷଃ ଶୟାମ ଶୟକ ମୁଦଧୀ ବାହନଃ ପନ୍ଦଗାର; ସ୍ତରଂସ୍ତରଂ
 ସ୍ଵରୂପରହଳ ଦାରୁଭୂତୋ ମୁରାରି ।]

ଦାରୁମୟ — ସ. ବିଶ. (ଦାରୁ + ବିକାର୍ଥେ. ମୟ) — କାଷ୍ଟ୍ରାମୟ; କାଷ୍ଟ୍ରା

Dārumaya ନିର୍ମିତ — Made of wood, wooden.

(ଦାରୁମୟି—ଶୀ)

ଦାରୁମୁଣ୍ଡ — ଦେ. ବି. (ସ. ଦାରୁବିଷ; ଦାରୁମୁଣ୍ଡ; ଦାରୁମୁଣ୍ଡା; ହି. ଶନ୍ଦ

Dārumushi ସାଗର) — ଗୀତା ବିଷ; କାଠ ବିଷ; ଏକ ପ୍ରକାର

ସ. ବିଷ; ଅରବିଷ; ଦାରୁମୁଣ୍ଡ, ଦାରୁବିଷ ସ୍ଵାଦର ବିଷ; ମହୁର —

ଦାରୁମୁଣ୍ଡା, ଶୁଙ୍ଗୀ, ଅରୁକିଷ, ଶର୍ଵବିଷ Aconite; Aconitum

ତେ. ତେଣ ପାଶାମୟ Hellebore; a kind of

ଅତିଯ, କାଠବିଷ, ମିଠାବିଷ
ସାମୁଲକ୍ଷ୍ମାର, ଆର୍ତ୍ତିଷ
vegetable poison used in
medicine.

[ତୁ—ଏହା ହିମାଳୟ ପ୍ରଦେଶର ଭାଇ ଦବିଶେଷ; ଏହାର
ଶଳ ବିଷାକ୍ତ । ଏହା ଭିଷଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]
ଅର୍ତ୍ତିଷ (ଦେଖ) Atibishā (See).

ଦାରୁ.ସନ୍ଦ୍ର—ସ. ବି. (ଦାରୁ+ସନ୍ଦ୍ର; ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା.)—
Daru jantra ୧। ସନ୍ଦ୍ରଚିତ କାଷ୍ଟୁମ୍‌କ୍ରିକ—1. Wooden
doll or puppet moved by mechanism.
2. କାଷ୍ଟୁ କର୍ମିତ ସନ୍ଦ୍ର—2. Wooden machine.

ଦାରୁ ସାର—ସ. ବି.—୧। (ଦାରୁ=ମଧ୍ୟରେ ସାର=ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ୨ମୀ
Daru sara ତତ୍ତ୍ଵ) —ଗନ୍ଧ—1. The sandal wood.
2। (ଦାରୁର ସାର=ସାରଣ୍ଗ; ୨ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —କାଠର ମଞ୍ଜ—
2. The marrow or the best and hardest
part of some timber-tree lying deep
below the bark; heart-wood.

ଦାରୁ ସିତା—ସ. ବି—ଦାରୁତତ୍ତ୍ଵ; ତାଳତତ୍ତ୍ଵ—
Daru sita Cinnamon bark.

ଦାରୁ ହରିଦ୍ରା—ସ. ବି—ଦାରୁ ହରିଦ୍ରା (ଦେଖ)
Daru haridra [Daru haladi (See)

ଦାରୁହରିଦ୍ରା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦାରୁହରିଦ୍ରା)—
Daru haladi ପାଦତ୍ୟ କଷାଯା ସୂପଦିଶେଷ—
ସ. ଦାରୀ, ପୀତଦାରୁ, ହିଙ୍ଗୁଡ଼ା, Indian Berberry;
ଦାରୁହରିଦ୍ରା, କିର୍ଦ୍ଦ୍ରା, କଟକ, ଟେର, Berberis Aristata,
ସ୍କ୍ରୈବର୍ଣ୍ଣ, କପିତକ, ପାତଦ୍ରୁ, Cascinum Fenestratum.
କାରୀ(ଲେ)ପୂକ, ପଡ଼ଂପଣ, ପର୍ଜିନୀ, [ତୁ—ଏହା ପାଦତ୍ୟ ନାରିର୍ଦ୍ଦୟ
କାଷ୍ଟୁ, ମର୍ମିଣ୍ଣ, ପୀତକା, କାରିନୀ, ବୃକ୍ଷ; ହିମାଳୟର ପୂର୍ବ ଭାଗ,
ପର୍ଜିନ୍ୟା, ପୀତକା, ଦାରୁହରିଦ୍ରା,
କାମବଜା, ହେମକାନ୍ଦୀ, ଦରତ୍ର,
ଦାରୁହଲୁଦ

ଦାରହଲୀ, ସମ୍ବିତ, କଶମଳ
ତେ. ମନ୍ଦିରପୁଷ୍ପ
ତା. ମରମଞ୍ଜିଲ
ପା. ଦାରଗ୍ରେହ
ଶୁ. ଦାରୁହଲଦର ଦଳଦଥ; ତାଳ ରକ୍ତାର ଓ ରିଷ୍ଟ୍ର ଲଟାଇଥ;
ପୁଲ ତୋପା ଦଳଦଥ ମିଶା ନାରି ଓ ସଫେଦ । ପୁଲ ପତ୍ର ଅନ୍ତରାଳ
ବଡ଼ । ପୁଲ ପେନ୍ଡା ପେନ୍ଦା ହୋଇ ପୁଟେ । ପତ୍ର ଗାନ୍ଧ ରହ ଲମ୍ବ ।
ଫଳମାନ ନଳାକୁଳ ଓ ସୁଶୁଭ । ଏଥୁର ମୂଳର ଶଳରୁ ଅଛି ଭାଲୁଷୁ
ଦଳଦଥ ରଙ୍ଗ ବାହାରେ । ଏହି ମୂଳର କାଥ ଲକ୍ଷ, ଅଣ, ତମ୍ଭୁ
ଦେଇ, ତର୍ମିଦେଇ, ବୃତ୍ତ, କଣ୍ଠ, ପାଣ୍ଠ, ଶର, ଉଦସମୟ ଇତ୍ୟାଦିରେ
ଉପକାରୀ । ଏହା ଭାଲ ପ୍ରକାର—Berberis Aristata, Ber-
beris Lycium, Berberis Asiatica].

ଦାରୁ ହୃଦ୍ରା—ସ. ବି (୨ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ) —୧। କାଠର ଅଣକ—
Daru hastaka 1. A wooden spoon or ladle.
2. କାଠର ଦେଖ—2. A wooden handle.

ଦାରେଗା—କେବେ. ବି. (ପା. ଦାରେଗା)—

Darogā ୧। ହେବୁପିଅର; ତକ୍କାବଧାରକ କର୍ମଚାରୀ; କାମ
ଦାରୋଗ ତଳଖିବା କର୍ମଚାରୀ; ସୁପରଇକ୍ରିମ୍—
ଦାରୋଗୀ ୧ A superintendent; a supervising
(ଦାରୁଗା; ଦାରୁଗା—ଅନ୍ୟରୂପ) officer; an overseer.

(ଯଥା—ଟକ୍କ ଦାରେଗା; କିମତ ବା ସଳ, ଦାରେଗା ।)
୨। ପୁଲିଷ୍ ମୁନ୍ଦୀ ବା ସବ୍ରନ୍ସପେକ୍ଷରମାନଙ୍କ ଉପରସ୍ତ
କର୍ମଚାରୀ; ପୁଲିଷ୍ ଇନ୍ସପ୍ରେକ୍ଷର—

2. Police inspector

୩। ପୁଲିଷ୍ ଥାକାର ଭାରାପ୍ରାପ୍ତ ଉକ୍ତ କର୍ମଚାରୀ—
3. A police officer in charge of police station.

ଦାରେଗା ଗିରି—କେବେ. ବି. (ପା)—ଦାରେଗାଙ୍କ ଗୁରୁ ବା କର୍ମ—
Darogā giri The post or service of a Darogā;
ଦାରୋଗାଗିରି ଦାରୋଗାଙ୍କ
inspectorship.
(ଦାରେଗାଙ୍କ, ଦାରେଗେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାରେଗା ସାହେବ—ଦେ. ସମୋଧନ (ସମୋଧନରେ ଦାରେଗାଙ୍କ
Daroga saheba ପ୍ରତି ମାନ୍ୟାର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ)—ଦାରେଗା
ଦାରୋଗା ସାହେବ ମହାଶୟ !—Like the use of Mr.
Inspector (in addressing a Darogā).

ଦାର୍ଜିଲିଙ୍ଗ—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାନ୍ତ ନାମ) (ଏହି ପ୍ରାନ୍ତରେ ଥିବା ଦୂର୍ଭୟ
Dārjiling ଲଙ୍ଘ ନାମକ ମହାଦେବଙ୍କ ନାମରୁ)—ହିମାଳୟର
ଅଧିଭ୍ୟକାରେ ଥିବା କିନ୍ତୁ ତଳାମକ ନଗର (ଏ
ନଗରରେ ବନ୍ଦ ଲଙ୍ଘ ପ୍ରାଣୀବାସ ; ଅଛି)—
Darjeeling (district and town) at
the foot of the Himalayas, containing
the summer residence of the Governor
of Bengal.

ଦାର୍ଢି—ସ. ବି. (ଦୂର୍ତ୍ତ + ଶବ୍ଦାର୍ଥ ସଂ)—୧। ସ୍ରେଷ୍ଠ; ଦୂର୍ତ୍ତା—
Dārdhyā 1. Firmness.

୨। କଠିନ୍ୟ; କଠିନତା—2. Hardness.
୩। ତଳ୍ପ; ଗଢ଼; ତୁପ୍ରଣିଅ—3. Tightness.
୪। ଅଧବସାୟସ୍ତ୍ରୀ—4. Persevering.

ଦାର୍ଢିତା—ଦେ. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦାର୍ଢି)—ଦୂର୍ତ୍ତା
Dārdhyata ଅତଳତା; ଅଧବସାୟସ୍ତ୍ରୀ—Perseverance;
firmness; unflinching devotion.

ଦାର୍ଢି—ସ. ବି. (ଦୂର୍ତ୍ତ + ଶବ୍ଦାର୍ଥ ସଂ)—୧। ଶୁନନା—
Dārdhyā 1. Firmness.

୨। କଠିନତା—2. Hardness.

ଦାର୍ଢିତା ଭକ୍ତି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦାର୍ଢି ସ୍ତରରେ ଅଶୁନ୍ଦ ଦାର୍ଢିତା +
Dārdhyata bhakti ଭକ୍ତି)—ରାମଦାସଙ୍କ ଭକ୍ତ କେତେକ
ଦୂର୍ତ୍ତ ଭକ୍ତିକ ବାହାରୀ ସମ୍ବନ୍ଧ ଭକ୍ତି ପଦ୍ୟ ଗ୍ରନ୍ଥ;
ଦାର୍ଢିତା ଭକ୍ତି (ଦେଖ)—Name of an Oriya
poem containing the stories of some
devotees; Dārdhyata bhakti (See).

କାର୍ତ୍ତେୟ—ସ. ବିଶ.—ପମ୍ବା ନିର୍ମିତ (ଗାଙ୍ଗୁଲୀ)—

Dārtteya Leather; made of leather (Ganguly).

ଦାର୍କୁର—ସ. ବିଶ. (ଦର୍କୁର + ସମକାର୍ଥେ. ଅ)—ଦର୍କୁର ବା ଫେର

Dārddura ସମକ୍ଷୀୟ—Relating to frogs.

ସ. ବି—୧। ଏକପ୍ରକାର ଦଷ୍ଟିଶବ୍ଦୀ ଶବ୍ଦ—

1. A kind of cone with its spiral (ଦାର୍କୁର — ଅନ୍ୟରୂପ) diverging to the right hand side.

* 1. ଲାକ୍ଷା; ଲାକ୍ଷ—2. Shell lac.

* 1. ଜଳ—3. Water.

ଦାର୍ଦୁ(ର୍ଦୁ)ରିକ—ସ. ବି. (ଦାର୍କୁର + ରିକ)—କୁମାର (ହି. ଶବସାଗର)—

Dārdū(rddu)rika A potter.

ଦାର୍ବ—ସ. ବିଶ. (ଦାର୍କୁର + ବିକାଶାର୍ଥେ. ଅ)—ଦାର୍ବ ନିର୍ମିତ; କାଷ୍ଟମୟ—

Dārba Wooden.

ସ. ବି—କାଣ୍ଡୁରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରଦେଶବିଶେଷ (ହି. ଶବସାଗର)—Name of a province of ancient India in Kashmere.

ଦାର୍ବାଟ—ସ. ବି. (ଦାର୍ବ = କାଣ୍ଡ + ଅଛି ଧାର୍ବ = ଗମନ କରିବା +

Dārbāta ଅଖକରଣ ଅ, କିମା ଦର୍ବାଟ = ହାରଘାଲ + ଅ;

(ଦାର୍ବାଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ହାରଘାଲକ୍ଷାସ୍ତ ରକ୍ଷଣି—

୧। ମନ୍ଦରା କରିବାର ବୃଦ୍ଧ—A house of deliberation; council chamber (guarded by sentries).

[ଦ୍ଵା—ଅର୍ଦ୍ଧାଂଶୁ ଆପ୍ରେକ ମତରେ ଏ ଗବି ପାରଦ୍ଵି ଶାଶ୍ଵାରୁ ଅଗର; ହି. ଶବସାଗର ମତରେ ଦାର୍ବାଟ ଶକ ପା. ଦର୍ବାର ଧର୍ବ ଅଗର ।]

୨। ଚିନ୍ତାଗୁଡ଼ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—2. A room where a person retires to think out some matter undisturbed; retiring room.

ଦାର୍ବାନ୍ତ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରିଦ୍ଧି; ଦାର୍ବ = କାଠ ପରିଷ୍ଠାନ୍ତ ଅଣ୍ଟ ସହାର)—

Dārbānta ମୁୟ—Peacock.

(ଦାର୍ବାନ୍ତ—ଶ୍ରୀ)

ଦାର୍ବାନ୍ତାଟ—ସ. ବି. (ଦାର୍ବ = କାଠ + ଅ + ହନ୍ ଧାର୍ବ = ଅଦାତ

Dārbāngāntā କରିବା + କଣ୍ଠ ଅ)—କାଠଦାନ ପଣ୍ଡ—

(ଦାର୍ବାନ୍ତାଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) The wood-pecker (bird).

ଦାର୍ବି—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଦ୍ଵା ଧାର୍ବ = ବିଦ୍ଯାନ୍ତି ହେବା + କଣ୍ଠ ଅ + ଶ୍ରୀ ଅ)—

Dārbi ୧। ଦାର୍ବିଦରଦ୍ଵା—1. Berberis Aristata.

୨। ଦେବଦାର୍ବ ଗଛ—

2. The Deodar or cedar (tree).

୩। ଗୋଜହା (ଶୁଳ୍କ)—3. A wild plant.

୪। ହରିଦ୍ଵା; ହରିପା—4. Turmeric.

ଦାର୍ବି—ସ. ବିଶ. (ଦର୍ବ + ବିକାଶାର୍ଥେ. ଅ)—ଦର୍ବ କା କୁଣ ନିର୍ମିତ—

Dārbha Made of Dārbha or Kussa grass.

ଦାର୍ଶନିକ—ସ. ବିଶ. (ଦର୍ଶନ = ଶାନ୍ତି + ସମବ ଓ ଜ୍ଞାନ ଅର୍ଥରେ. ରକ)—

Dārsanika ୧। ଦର୍ଶନ ଶାନ୍ତି ସମକ୍ଷୀୟ—

1. Philosophical; metaphysical.

୨। ଦର୍ଶନଶାନ୍ତି; ଦର୍ଶନଶାନ୍ତିକା—

2. Versed in philosophy.

୩. ବି—ଦାର୍ଶନିକ ପଣ୍ଡିତ—

A metaphysician; philosopher.

ଦାର୍ଶକ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଷ୍ଟି = ପ୍ରସ୍ତର + ଉବାର୍ଥେ. ଅ)—

Dārshaka ୧। ପଥର—ନିର୍ମିତ—1. Made of stone.

୨। ପଥରରେ ଘୋଷ ଉବାର୍ଥିବା—

2. Ground on stone (as by the mills).

୩। ପଥର ସମକ୍ଷୀୟ—3. Relating to stone.

୪। ପ୍ରସ୍ତରମୟ; ପ୍ରସ୍ତରବଢ଼ିଲ; ପଥୁରା—4. Stony.

ଦାର୍ଶକ୍ତି—ସ. ବିଶ. (ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ + ଅ)—ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତବାର ବ୍ୟାଖ୍ୟାତିକା—

Dārshakti Explained or illustrated by examples.

ଦାର୍ଶକ୍ତିକ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ + ସ୍କ୍ରାପ୍ରାର୍ଥେ. ରକ)—

Dārshaktika ୧। ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସହିତ—1. Illustrative; explained by examples or illustrations.

୨। ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସମକ୍ଷୀୟ—2. Relating to examples.

୩। ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତରୂପ ବ୍ୟବହାର—

3. Exemplary; treated as an example.

୪। ଉପମୟ—4. Comparable.

ଦାଳ—ସ. ବି—୧। (ଦଳ + ସାମ୍ଯାର୍ଥେ. ଅ)—ତାଳମୁଦ୍ର; ଗଛକାଳରେ

Dāla ମହୁମାତ୍ରମାନେ ଯେଉଁ ମହୁ ସାମ୍ଯ କରନ୍ତି—

1. A kind of honey (Apte).

୨। (ଦଳ ଧାର୍ବ + ଶବ. ଅ)—ଦଳନ; ଦଳବା—

2. Crushing.

ଦାଳକ—ସ. ବି—ଦାଳ ବିକା—

Dālaka Tooth-ache (Apte).

ଦାଳବ—ସ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ସ୍ଥାବର ବିଷ (ହି. ଶବସାଗର)—

Dālaba A kind of vegetable poison.

ଦାଳା—ସ. ବି—ମହାକାଳ ଲତା (ହି. ଶବସାଗର) (ଦେଖ)

Dālā Mahākāla creeper (See)

ଦାଳି—ସ. ବି. (ଦଳ + ଥା + ଇ)—୧। ତାଳ; ମୁଗ ଅଦର ତାଳ—

Dāli 1. Curry of split peas.

୨। ଦେବଦାଳି (ଦେଖ) (ହି. ଶବସାଗର)—

2. Debadālī (See)

୩। ତାଳମ୍ (ଦେଖ) (ହି. ଶବସାଗର)—

3. Pomegranate.

ଦାଳି—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲମ୍ବର) ବି. (ସ. ଦ୍ଵିଦଳ; ସ. ଦାଳ ତୁଳ—

Dāli ଏହି ଅର୍ଥରେ ହି. ଦାଳ—

୧। ମୁଗ, ବିର, କରତ୍ତ, ମସ୍ତ ଅଦର ତାଳ—

1. Pulse; curry made of split peas.

୨। ମହୁର ମଞ୍ଜିକୁ ରାଙ୍ଗଲେ ଗାହା ରତ୍ନ ଯେଉଁ ଦୂରପାଳିଆ

ଶବ୍ଦ ବାହାରେ—2. The split kernel inside the Mahwa seed

* । ଲକ୍ଷମ୍ବଣ୍ଣ; ଲକ୍ଷମ ଉଥର ହେବା ପାଇଁ ଦରହଣା
କାଠମୁଣ୍ଡି—3. Half-done log of wood for
making plough.

* । ଗୋରୁଙ୍କ କୁଛତ ଅଦି ଖୁଅରବା ତମ;—
4. In impervious wicker-work manger.

ଦାଳମ—ସ. ବ. (ଦଳ ଧାରୁ = ବିଦାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ଵ ରମ)—
Dālīma ଦାଳମ (ଦେଖ)—Dārdīma (See)
(ଦାଳମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାଳମୁ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦାଳମ)—ଦାଳମ (ଦେଖ)
Dālīmba ଦାଳମୁ (See)

ଦାଳୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜୁଷୁର) ବି—ମର୍କଟ ଦଳପତ୍ର; ରେଖ ମାକଡ଼;
Dālu ରୂଢା ମାକଡ଼—The leading male of a herd of
monkeys.

ଦାଳୁଥ—ଦେ. ବ. (ସ. କୋର; ବୋରକ)—ଶରୁଦିନେ ପାଣି ରହିବା
Dālu ଯାଗାରେ ଭୁବନ କରିଯିବା ଏକ ପ୍ରକାର ମୋଟ ଧାନ
ଯୋରଧାନ, ବୋରୋଧାନ (ଧାନତଳେ ଲୋଟ ଦେଖ)—Spring-
rice; marsh rice; summer paddy; paddy
grown in marshy places in summer;

Dhāna (See)

(ସଥ)—ଏ ଧାନର ପ୍ରକାର ସଥ—ପିଆ; କାସୁଣ୍ଡା ।

ଦାଳୁ କିନା(ନି)—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଦୁଲୁ ବନି; ଲିଥୋ ବନି; ଦୁଲୁ ଶବ୍ଦ
Dālu kina(ni) ଭୁବନ କରି (ଦୁଲିରେ ପଡ଼ିବା)—
(to fall down) With a thud.

ଦାଳୁ—ସ. ବ.—ରତ୍ନ (ହ. ଶବସାଗର)—
Dālīmi ଦାଳୁ—God Indra.

ଦାଶ (ଧାରୁ)—ସ. —୧। ବଧ କରିବା—
Dāś (root) 1. To kill.

୨। ଦାନ କରିବା—2. To give.

ଦାଶ—ସ. ବ. ସୁଂ. (ଦାଶ ଧାରୁ = ବଧ କରିବା, ଦାନ କରିବା +
Dāśa ସଞ୍ଚାରେ ଥ)—୧। ଧିବର; କେଉଁଠ—
(ଦାଶି—ସି)

1. Fisher-man.
[ଦ୍ର—ଦାଶ ବା କିଞ୍ଚିଦ ପୁରୁଷ ଓ ଆୟୋଗବ ଶୀ ଠାରୁ ଏ ଜାତ
ଉଦ୍‌ଦେ, ଏମାନେ ନୌକା ଉଥର କରିଛି । (ହ. ଶବସାଗର)]

୨। ଭୁତ୍ୟ—2. Servant.

୩। (ଦଳ ଧାରୁ = ଦାନ କରିବା + ଶପ୍ଦାଳ. ଥ) ଦାନପାତ୍ର
3. A receiver of gifts.

ଦେ. ବ.—୧। ବ୍ରାହ୍ମଣ ଓ ଶୂଦ୍ର ବଶୋପାତ୍ମ ଦିଶେ—
1. A family-title amongst Śūdras and

Brahmanas.

[ଏହା ବ୍ରାହ୍ମଣ, କରଣ, ଚର୍ଚା, ଗର୍ଭ ଅଦିକ ବଶୋପାତ୍ମ ।

ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ ଦାଶ ବୋଲି ଲେଖନ୍ତି ଏବଂ ଶୂଦ୍ରମାନେ ଦିଶ
ବୋଲି ଲେଖନ୍ତି ।]

(ଦାଶି, ଦାଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। (ଥୁରର୍ଥକ) ଦାଶରଥ ନାମକ
(ଦାଶି—ଅନାଦର୍ଥକ ରୂପ) ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ତାତିବା ନାମ—

2. The name by which a person named
Dāśarathi is addressed in fondness

ଦାଶ କାଠି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ରମ ତାଳ; କାଠର ଦୁଇଖଣ୍ଡ
Dāsa kāṭhi ଶୁମ୍ବକା ଲଗା ବାଦ୍ୟ ଯଳ—A pair of
castanets or wooden clappers.

[ଦ—ଏ ଯୋଡ଼ିବୁ ଏକ ହାତରେ ଧର ହାତରୁ ମୁଠାଇଲେ
ଓ ମେଲେ କଲେ ଏକା ବାଜେ ଏବଂ ଏହାର ବାଜିବା ତାଳ
ଅନୁସାରେ ଗୀତ ବେଲେ ଯାଇ ଥାଏ । କେହି କେହି ଦୁଇ
ହାତରେ ଦୁଇ ଯୋଡ଼ା ଦାସକାଠି ଧର ଏକ ସମୟରେ ତାଳ
ଦେଇ ଗୀତ ବୋଲାଇନ୍ତି ।]

ଦାଶକାଠିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବ.—ହାତରେ ଦାସକାଠି ବଜାଇ ଗୀତ
Dāśakāṭhīଆ ବୋଲିବା କେତେକ ଜାତିର ଲୋକ—A class
of people who earn their bread by
playing music on the Dāśakāṭhi.

[ଦ—ଦାସକାଠି ବଜାଇ ଦାସକାଠିଆମାନେ ସଙ୍ଗୀତ, ଝୁଲ,
ଚର୍ପଦା, ଚଉଦିଶା, ଶକ, ଅଦି ସବୁ ପ୍ରକାର ଗୀତ ବୋଲାଇନ୍ତି ।
ସାଧାରଣତଃ ଦକ୍ଷତଃ ପ୍ରାହ୍ଲଦମାନେ ଦାସକାଠି ବଜାଇନ୍ତି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ
ଜାତିର ଲେବକୁ ମଧ୍ୟ ଦାସକାଠି ବଜାଇବା ଦେଖାଯାଏ ।]

ଦାଶମା—ସ. ବି. (ଦଶନ + ସମକାଥେ ଥ + ସ୍ତ୍ରୀ. ରି)—ଦଶନ
Dāśamī ସମକୀୟ; ଦକ୍ଷ, ସମକୀୟ—

(ଦାଶମା—ସି) Pertaining to the teeth.

ଦାଶମା-ନିତି—ସ. ବ.—(ଦାନ୍ତ ସେହିପର କଥିଲ ପଦାର୍ଥକୁ
Dāśamī-nīti ଦଳେ ଓ ଜିଦକୁ ଦାବିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ
ସେହିପର)—ସବଦା ଦୁଷ୍ଟକର ଅଧିକାର କରିବା
କିମ୍ବା ମଧ୍ୟ ବା ଧର୍ମ—Malevolence.

ସ୍ରବନେ ସମସ୍ତ-ନିତି ଅବରଣ, ଦାସମା-କଟ ଦୁଃଖେ ।
କ୍ଷାପାଥ. ଗାନ୍ଧାର :

ଦାଶ ସୁର—ସ. ବ. (ଶଷ୍ଟି ତତ୍; ଦାଶ+ସୁର)—କେଉଁଠ ସାମ୍ବ—
Dāśa pura 1. A village of fishermen or boatmen.

’ । କେଉଁଠା ମୁଥୀ—
2. A large variety of bulbous-rooted
grass.

ଦାଶରଥ—ସ. ବ. ସୁଂ.—(ଦଶରଥ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଥ)—ଅଯୋଧ୍ୟାର
Dāśaratha ରତ୍ନ ଦଶରଥକ ସୁର ସମର୍ତ୍ତ—

Rāmachandra, a son of Daśaratha.
ଦିଶ.—ଦଶରଥ ସମକୀୟ—

Pertaining to Daśaratha.

ଦାଶରଥୁ—ସ. ବ. ସୁଂ. ଓ ବିଶ—(ଦଶରଥ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ରି)—
Dāśarathi ଦଶରଥ (ଦେଖ) —

Dāśaratha (See)

ଦାଶରଥ ଦାସ—ଦେ. ବ.—(ନାମ)—ଜଣେ ଉତ୍ତମିକୁ କବିଙ୍କର
Dāśarathi dāsa ନାମ—Name of an Oriya poet.

[ଦ—ଏହାକର ଜନ୍ମପୁରା ପୁରୁଷଙ୍କର ବାଣପୁର । ଏ ଜାତରେ
ବ୍ରାହ୍ମଣ ସ୍ଵରେ; ‘ବ୍ରାହ୍ମବିଦାର’ ନାମକ ପାରମାର୍ଥକ ତୁଳନ ଏହାଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ । ଚାରଣୀ. ଉତ୍ତମକଷାତ୍ର୍ୟର ରତ୍ନଧାର ।]

କାଶସୁତ୍ରିକ—ସ୍ଵ. ବିଶ. (ଦଶସତ୍ର + ସମ୍ବନ୍ଧ ଓ ନିର୍ଭୀତ୍ତାରେ ଇବ) —
**Dāśarātriika ୧ | କାଶସୁତ୍ରି ବ୍ୟାପୀ—୧. Extending
over a period of ten nights.**

୨। ଦଶସତ୍ର ସାଧ—

2. Performable in ten nights.

ଦାଶାର୍ତ୍ତ—ସ୍ଵ. ବି (ଦଶାର୍ତ୍ତ + ଅ) —୨। ଦଶାର୍ତ୍ତ ଦେଶ—

Dāśartha ୧. The country of Dāśartha.

୨। ଦଶାର୍ତ୍ତ ଦେଶବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. An inhabitant of Dāśartha country.

**ଦାଶାର୍ତ୍ତ—ସ୍ଵ. ବିଶ (ଦଶାର୍ତ୍ତ = ସର୍ବଦଶ ବା ଦେଶବିଶେଷ + ସମ୍ବନ୍ଧ ବା Dāśartha ବିବାର୍ଥେ ଅ) —୧। ଦଶାର୍ତ୍ତ ଦେଶୀୟ—୧. Apper-
taining to the country named Dāśartha.**

୨। ଯତ୍ତୁବାସୀୟ—

2. Belonging to the race of the Jādus.

ଦେ—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ—Śrīkṛṣṇa.

ଦାଶାଶନ—ପ୍ରାଦେ (ସାଜପୁର) ବି (ସ୍ଵ. ଦଶାଶମେଧ) —ଦଶାଶମେଧ ଘାଟ—
Dāśāśani Name of a holy bathing ghat of

the Baitaranī river in Japu

ଦାଶେୟ—ସ୍ଵ. ବିଶ (ଦଶ + ଉତ୍ସବାର୍ଥେ ଏହି) —ଦାଶୋତ୍ର ଉତ୍ସବ—
Dāseyā Born of a boatman.

(ଦାଶେୟ—ଶ୍ଵର). ସ୍ଵ. ବି—ଧୀବରପୁତ୍ର—Son of a boatman.

ଦାଶେର—ସ୍ଵ. ବି (ଦାଶୀ + ଏର) —ଧୀବର ପୁତ୍ର (ସ୍ଵ. ଶଦସାଗର) —
Dāsera Son of a fisher woman.

ଦାଶେରକ—ସ୍ଵ. ବି (ଲାମ) —୧। ମାଳବଦେଶ; ମାରବାଡ଼ ଦେଶ—
Dāseraka ୧. The country of Mañjala or

Marwar.

୨। ମାଳବଦେଶୀୟ ଲୋକ—

2. An inhabitant of Malwa.

୩। ମରୁଦେଶ (ସ୍ଵ. ଶଦସାଗର) —

3. Desert country.

ଦାଶ—ସ୍ଵ. ବିଶ. ସୁଂ (ଦାଶ ଧାରୁ = ଦାନ କରିବା + ସମ୍ବନ୍ଧାର୍ଥେ ଅ) —
Dāśa ସେ ଅପାନାରୁ ଅନ୍ୟର ସେବାପାଇଁ ଦେଇଅଛି) —

(ଦାଶୀ—ଶ୍ଵର) ୧। ସେବକ; ଉତ୍ସବ—1. Servant.

୨। ଶୀତ ଦାସ—2. Slave.

୩। ଶୁଦ୍ଧ—3. A Śūdra

୪। ଧୀରଙ୍ଗ—4. A fisherman.

୫। ଅନୁଭବ ଜନ—5. A dependant.

୬। ଶୁଦ୍ଧର କୌକିକ ଉତ୍ସବ—

6. A family title of Śūdras.

୭। ଦେହ—7. A low caste of non-aryans.

୮। ବୃଦ୍ଧାସୁର—8. The demon Brutra.

୯। ଅତୁକ୍ଳମ ବ୍ୟକ୍ତି (ସ୍ଵ. ଶଦସାଗର) —

9. A philosopher.

[ଦେ—ମନୁରେ ୨ ପ୍ରକାର ଓ ନାରଦଥାବ ସୁତରେ ୧୫ ପ୍ରକାର ଦାସଙ୍କର ଉତ୍ସେଷ ଅଛି—୧. ଶୁଦ୍ଧଜାତ, ୨. ଶୀତ, ୩. ଦାସ୍ତ ପ୍ରାସ୍ତ, ୪. ଅନ୍ତାକାଳଭୂତ (ବୁର୍ଜିଷ ସମୟରେ ପାକତ); ୫. ଅନ୍ତତ (ଥରେ ଧନ ନେଇ ସେ ସେବାଦ୍ୱାରା ତାତ୍ପାତ୍ତା ପାଇଲେ), ୬. ବିଶଦାସ, ୭. ସୁତଦାସ (ସୁତରେ ପ୍ରାସ୍ତ), ୮. ବାଜା ବା କୁଆରେ ଯାହାକୁ କଣା ହୋଇଥାଏ; ୯. ସୁମୁଂ ଉପରକ; ୧୦. ପ୍ରବୃଜ୍ୟାବସିତ (ବୁଦ୍ଧ ତ୍ୟାଗ କରି ଦାସବୁର ଅବଲମ୍ବନକାରୀ), ୧୧. କୃତଦାସ (ଚିତ୍ତକାଳ ପାଇଁ ସୁରଜାରେ ସେବାକର୍ମିକାରୀ); ୧୨. ଉତ୍ସଦାସ; ୧୩. ବିତ୍ତବାହୁତ (ଦାସିର ବିବାହ କରିବା ଯୋଗୁ ଦାସାର ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଠାରେ ସେ ଦାସର ସୀକାର କରେ); ୧୪. ଲବ୍ଦଦାସ (ଅନ୍ୟଠାରୁ ପ୍ରାସ୍ତ) ଓ ୧୫. ଆତୁରିକେତା। ସୁତ ଅନୁଷ୍ଠାରେ ବ୍ରାହ୍ମିଣ ଦାସଙ୍କର କରି ନ ପାରେ; କ୍ଷତିୟ ଓ ବୈଷ୍ୟ ଇତ୍ତା କଲେ ଦାସବୁର କରିବେ; ଦୂର କବାପି ଦାସଙ୍କର ମୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ପାରେ—ସ୍ଵ. ଶଦସାଗର ।]

ଦେ. ବି—ଦାସ (ଦେଖ) —Dāśa (See).

ଦାସ କେରେଣ୍ଟା—ଦେ. ବି. (ସ୍ଵ. ଦାସୀ; ଦାସିକା; କୁ ରୁଧିକ; ବଜୁଦନ୍ତୀ)

Dāśa kerentā ଉତ୍ସଧ ଶୁଦ୍ଧବିଶେଷ; ଶ୍ଵରୀ (ଦେଖ)

ଦାସ କରେଣ୍ଟା } ଅନ୍ୟରୁ କରେଣ୍ଟା } A medicinal plant;

ଦାସ କେରେଣ୍ଟା } ଅନ୍ୟରୁ କରେଣ୍ଟା } Jbinṭī (See); Barbria

କ୍ଷାଟାର୍କିଟା, କ୍ଷାଟାଦାତୀ, କିଂଟି

Priomities.

କ୍ଷାସର୍ତ୍ତୀ—[ଦେ—ଏହା କଞ୍ଚକା ଗୁଲୁ । ଏହାର ଫୁଲ ଦଳଦିଆ

ତେ ମୁହିଁରେଣ୍ଟା ଓ ରସ କୃତବ୍ୟ । ଏହାର ସ୍ଵାଦ ବର୍ଣ୍ଣରେବଦରେ

୪ ପ୍ରକାର ଯଥା—ଶେତ୍ରପୁର ଦାସକେରେଣ୍ଟା ସ୍ଵ. ଦେଇରେସ୍ତକ,

ନାତ୍ୟଶ୍ଵର ଦାସକେରେଣ୍ଟା ସ୍ଵ. ଅନ୍ତିଗଳ ଓ ଦାସୀ, ପୀତ୍ୟଶ୍ଵର ଦାସ

କେରେଣ୍ଟା ସ୍ଵ. କୁରୁଧକ; ବିକ୍ରିବତ, ବରୁଷ୍ୟା ଦାସକେରେଣ୍ଟା ସ୍ଵ.

କୁରୁବକ (ଦୁର୍ବନ୍ଧୁର କରୁତୁ ମ ।)]

ଦାସ ଚଇନ ବାଜପେୟୀ—ଦେ. ବି—ଉତ୍ସକର କଣେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସୁତକାର-

Dāśa chaini bājapei Name of a celebrated Oriya

(ଦାସ ଚପ୍ରିକ ବାଜପେୟୀ—ଅନ୍ୟରୁ କରେଣ୍ଟା) Lawgiver, the

author of Suddhichandrika.

ଏହାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ‘ଶୁତ ଚନ୍ଦ୍ରକ’ ପ୍ରଣାତ ହୋଇଅଛି ।

ତଗବକୁ ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ସକ ।

ଦାସହ—ସ୍ଵ. ବି. (ଦାସ + ରକ. ରି) —

Dāsatwa ୧। ଉତ୍ସର ଅବସ୍ଥା; ଦାସ ବୁଦ୍ଧ—

(ଦାସତା— ଅନ୍ୟରୁ କରେଣ୍ଟା) 1. Servitute.

୨। ଗୋଲମୀ—2. Slavery; bondage.

୩। ଶୁଦ୍ଧର; ସେବା ବୁଦ୍ଧ—3. Service.

ଦାସ ନନ୍ଦିନୀ—ସ୍ଵ. ବି. ଶ୍ଵର. (ଶ୍ଵର ତତ୍ତ୍ଵ ଦାସନାମାନିକାରୀ) —

Dāśa nandini ବ୍ୟାସ ମାତା ସତ୍ୟବିଜ୍ଞାନୀ—

A name of Byāsa's mother.

ଦାସ ମନୋଭୂବ—ସ୍ଵ. ବି. (ଅଧିକର ବ୍ୟବହାର) —

Dāśa manobhāba ଦାସପୁଲର ପର୍ଯ୍ୟାନତାୟକ ମନୋଭୂବ—

Slave mentality.

ଦାସରଜ—ସ. ର. (ଦାସ + ସରଜ; ପଣ୍ଡି ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dāsarāja ଧୀବରରଜ; ଦ୍ୟାସମାତା ସତ୍ୟବଜ୍ଞଙ୍କ ମିତା
(ମହାଭାରତୋତ୍) — Name of a King of fisher-
men; father of Satyabati who was the
mother of Byāsa (Mahābhārata).

**ଦାସଚୂଦାସ—ସ. ର. (ପଣ୍ଡି ତତ୍ତ୍ଵ; ଦାସର ଅନୁତାପ; ପୁରୁଷଙ୍କ ଓ
Dāśachūdāśa ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ୟକ୍ତିତବ୍ୟାରେ ନନ୍ଦା ଓ ପିତ୍ତୁତା
ଦେଖାଇବା ପାଇଁ କିଛି ସମ୍ପଦେ ବ୍ୟବହୃତ ଶବ୍ଦ)—**

ଭକ୍ତ୍ୟର ଭୂତ୍ୟ—A servant of one's servant-

ଦାସିକା—ସ. ର. ଶ୍ଲ. (ଦାସୀ + ସାର୍ଥ. କ + ଶ୍ଲ. ଅ)—

Dāsikā ୧। ଭୂତ୍ୟ; ଗୁରୁତ୍ୱା; ସେବାକାରୀ—
1. A maid servant.

୨। ଘୋରଳ; ଉନ୍ନିତା ଶ୍ଲ.—

2. A kept woman; a concubine.

୩। ଶ୍ରୀତ୍ରୀ—3. A Sudra woman.

୪। ଧୀବର; କେଉଁଣୀ—4. A fisher woman.

୫। ମାଲାମ୍ବନ (ହ. ଶଦ୍ୟାଗର) ନାଳ ବାଜ ଫୁଲ ଓ ପତ୍ର—
5. Nilabāṇa flower and tree.

୬। କାକଜାଙ୍ଗା (ଦେଖ)—6. Kakajamīṅghā (See)

୭। ଦାସକେରେଣ୍ଣା (ଦେଖ)

7. Dāsa kerentā (See)

୮। ବେଣ୍ଟ—8. Pulpit; a raised alter.

ଦାସୀ—ସ. ର. ଶ୍ଲ. (ଦାସ + ସାର୍ଥ. ର)—

Dāsī ୧। ଦାସୀତା (ଦେଖ)—1. Dāsikā (See)

୨। ଦାସର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ ରୂପ—

2. Feminine form of Dāsa.

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଷର) ର. ଶ୍ଲ.—କାଳେଣୀ; ତାକୁରଣୀ ଯେଉଁ
ଶୀତାରେ ଦିନେ କରନ୍ତି—A woman who is
possessed by the spirit of a Diety.

ଦାସୀ ପରିବାର—ଦେ. ବ. (ସହଚର)—

Dāsī paribārī ୧। ଘୋରଳ ଓ ଉନ୍ନିତା ଶ୍ଲ.—

ଦାସୀପରିବାରୀ; ଦାସୀ ଲୌଙ୍କି 1. Maid servant and
concubine.

ଦାସୀ ଶୁକ୍ରଶାଣୀ } ଦାସୀ ପରିବାର ଗେଣି ହେବେ କାରାବାର ।
ଦାସୀ ଘୋରଳ } ଅନ୍ୟରୂପ ଶାଣୀ ଶଶରକୁଣ୍ଠା ।

୨। ବହୁ ସ୍ଵାମ୍ୟକ ଦାସୀ—2. A bevy of maid-
servants.

ଦାସୀ ପୁଅ—ଦେ. ବ—(ସ. ଦାସୀପୁଅ)—୧। ଦାସୀ ଅନ୍ତର ପୁଅ;

Dāsī pua ଦାସୀ ଜନ୍ମ କରିଥିବା ପୁଅ—1. A son born of a
ଦାସୀପୁତ୍ର; ଲାକ୍ଷତୋକାରୀ maid servant.

୨। ଉନ୍ନିତା ଶ୍ରୀର ଗର୍ଜାତ ସନ୍ନାନ—2. The son of a
concubine.

ଦାସେମୁ—ସ. ର. ପୁଂ (ଦାସ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ ଏୟୁ)—୧। ଗୁରୁର; ଭୂତ—

Dāseyā 1. A servant.

୨। ଧୀବର—2. A fisherman.

୩। ଦାସୀପୁତ୍ର; ଗୋଲମ—3. Son of a female slave.

(ଦାସେମୁ—ଶ୍ଲ.)—ସ. ବିଶ. ପୁ—୧। (ଦାସୀ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ,
ଏୟୁ + ଶ୍ଲ. ର)—ଦାସୀ ବା ଉନ୍ନିତା ଶୀତାରୁ ଭୂତ;

ପୋଇଲ—1. Born of a slave girl or
concubine.

୨। (ଦାସ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ ଏୟୁ)—ଧୀବର ଭୂତ ଜାତ—
2. Born of a fisherman.

ଦାସେୟୀ—ସ. ର. ଶ୍ଲ. (ଦାସ + ଏୟୁ + ଶ୍ଲ. ର)—ଦାସଜଳକନ୍ୟା

Dāseyi ସତ୍ୟବଜ୍ଞ ମାତା—Satyabati, the
mother of Byāsa.

ତ ଓ ତତ୍ତ୍ଵ—ଦାସେୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—Feminine of Dāseyā,

ଦାସେର—ସ. ବି (ଦାସ + ଏର)—୧। ଦାସ—1. Slave.

Dāsera ୨। (ଦାସୀ + ଏର) ଦାସୀପୁତ୍ର—2. Son of a
female slave or concubine.

୩। ଭୂଷୁ; ଓଟ—3. Camel.

୪। ଧୀବର—4. Boatman; fisherman.

ଦାସେରକ—ସ. ବି (ଦାସ + ଏର + କ)—ଦାସେର (ଦେଖ)

Dāseraka Dāsera (See).

ଦାସେରବ ଅଣ୍ଟ ବର ରହିଲବ

ଗେଗାଇଛି ତ୍ରାବ ହେ ନନ୍ଦିଲ—ବାଞ୍ଚିନାଥ. ନନ୍ଦବେଶୀ—

ଦାସ୍ତ୍ର—ଦେବେ. ର—୧। (ଶା. ଦ୍ୱୀପ)—ମଳତ୍ୟାଗ; ଶାଢ଼ୀ—

Dāsta 1. Motion of the bowels; stool.

ଦାସ୍ତ ୨। (ଶା. ଦ୍ୱୀପ)—ପାଇନ; ଘୋଷଣ; ହେପାଇନ.

ଦାସ୍ତ ଦାସିତ

ଦାସ୍ତାନ—ଦେବେ. ର (ଶା.)—୧। ବିବରଣ; ବୁଝନ; ବର୍ଣ୍ଣନ;

Dāstāna 2. Description.

ରେପାନ ମୋହର ବାହିରେ ପାଇବାର ଦାସ୍ତାନ ସବୁ ବହୁରୁପ ।

ପରମମେହନ. ରକ୍ତମୟ ।

ଦାସ୍ୟ—ସ. ବି (ଦାସ + ଭାବାର୍ଥ ଯ)—୧। ଗୋଲମ; ପରାଧିନତା—

Dāsyā 1. Slavery; condition of a servant;
bondage; servitude.

୨। ସେବା; ଶୁଦ୍ଧି—2. Service.

[ଦ—ନବଧାରକ ମଧ୍ୟରୁ ଦାସ୍ୟ ଏକତମ; ଏହା ପ୍ରଭକ
ଅନ୍ୟେବା ଅଦ ଅଟେ ।]

ଦାସ୍ୟ ଭକ୍ତି—ସ. ବି—ଭକ୍ତ ଦାସ ବା ଭୂତ୍ୟବରେ ଭୂପାସ୍ୟ

Dāsyā bhakti ଦେବତାଙ୍କୁ ଯେଉଁ ଭକ୍ତ କରେ—

Devotion shown to one's Deity or idol
by rendering personal service.

ଦାସ୍ୟ ଭାବ—ସ. ବି—୧। ପ୍ରଭକ ପ୍ରତି ଭୂତ୍ୟର ଅନୁମୂଳ ବା ଭକ୍ତ—

Dāsyā bhāba 1. Devotion of a servant to his
master.

୨। ଦାସ୍ୟ (ଦେଖ)—2. Dāsyā (See).

ଦାସ୍ୟମାନ—ସ. ବି.—[ଦା ଧାରୁ + ଉତ୍ସ୍ୱର କୋଧକାର୍ଥ ଅନ ଦାସ୍ୟମାନ (ସାକର)]—ଯାହା ଉତ୍ସ୍ୱରରେ ଦିଅଯିବ—
That which is to be given away.

ଦାସ୍ତ—ସ. ବି.—ଅର୍ଥିମା ନଷ୍ଟ (ହି. ପତ୍ରସାଗର)—

Dâsra The first lunar mansion in Hindu astrology.

ଦାହ—ସ. ବି. (ଦହ ଧାରୁ = ଦଷ୍ଟ କରିବା + ରାବ. ଅ) — ୧। ଜାଲବା;
Dâha ରସ୍ତୀକରଣ; ପୋଡ଼ିବା; ଦହନ —

1. Burning; conflagration.

୨। ଦେହାଶରେ ବା ବୃଣାଦରେ ଅଟୁ ପ୍ରଫ୍ଲେଗ —
2. Canterization.

୩। ଦେହର ପୋଡ଼ାଇଲା ରେଣ —
3. A disease causing burning sensation in the body; inflammation.

[ଦ—ଏହା ପିତ୍ର ପ୍ରକୋପକୁ ହୁଏ, ଏଥରେ ହୁବୁ ଶୋଷ କରେ ଓ କଷ ଶୁଖୁ ଯାଏ—ହି. ଶନସାଗର । ଏଥରେ ପାଦର ଚଳିପା ଓ କରିଲ ବେଣି ପୋଡ଼ାଇଲା କରେ ।]

୪। ଜ୍ଵର—4. Fever.
* ୫। ଜ୍ଵରଜଳତ ଦେହର ଉତ୍ସବରୁକି—5. The rise of temperature of the body, due to fever.

୬। ତାପ; ସନ୍ତୁଷ୍ଟି—6. Heat.
୭। ଅନୁଭବ ବେଦନା; ଶୋକ; ମନୋରୂପ—
7. Sorrow; grief.

୮। ଶବକୁ ପୋଡ଼ିବା; ଶବଦାହ—
8. Cremation; burning of a dead body:

ଦେ. ବଣ—ଦଷ୍ଟ; ପୋଡ଼ା—Burnt; calcined.
ଦାହ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ଶବର, ପାର୍ଶ୍ଵ ଶେଷ ବର
ମୁନ୍ଦକ ବରେ ସେ ଦେଲେ, ଅନୁଶ ଦେଲେ ।

ବରମାଥ, ବରମାଯୁଗ ।

ଦାହକ—ସ. ବିଶ. ପୁ. ଲୀ. (ଦହ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅବ) —
Dâhaka ୧। ଯେ ଲୋକଙ୍କ ଘରଥାବ ପୋଡ଼ି ଦିଏ—

(ଦାହକା—ଶ୍ରୀ) 1. Incendiary; guilty of setting houses etc on fire.

ଦାହକତା } ବି. ୨। ଦାହକାଶ; ଯାହା କୌଣସି ବସ୍ତୁକୁ ଦସ୍ତକରେ—
ଦାହକର } ବି. ୨. Burning; setting fire to.

୩। ଯାହା ଜଳାପୋଡ଼ା ଛାପିଦନ କରେ—
3. Inflammatory; producing a burning sensation.

କ—୧। ପେରୁ ସଜାଇଯ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ମୁଠବ୍ୟକୁ ଶବକୁ
ପୋଡ଼ିବାକୁ ନିଅନ୍ତି; ମଡ଼ାସାଙ୍ଗିଆ ରାଇ; ଶବକୁ
ଶବାର କରିବାକୁ ନେବା ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ—1. Relatives
who carry and cremate the dead body of a person; corpse-carriers: corpse-
bearers.

୨। ଚିତ୍କ; ଚିତାଗର୍ଜ — 2. A medicinal plant; the Leadwort.

* । ଲାଲପତା ଗୁରୁ—3. The red variety of Leadwort

୪। ଅଗ୍ନି (ହି. ଶନସାଗର) — 4. Fire.

ଦାହ କର୍ମ—ସ. ବି—ଶବଦାହ କାର୍ଯ୍ୟ—

Dâha karma Cremation.

(ଦାହକି ପୁ—ଅନ୍ତରୂପ)

ଦାହକ ସର୍ପ—ଦେ. ବି (ସ. ଦାହକ + ସର୍ପ) — ବଜନେଶ୍ଵର ସୁନ୍ଦର—
Dâhaka sarpa ବଣରେ ଦେଖାଯିବା ଏକପ୍ରକାର ସାପ (ଏମାନଙ୍କର

ଦଂଶକ କଥା ଦୂରେ ଆଉ, ଏମାନଙ୍କ ଶରୀର ସେଇ ଶକ୍ତି
ବା ଘାସ ଅବରେ ଲାଗେ ତାହା ପୋଡ଼ିଯାଏ) —
A kind of very poisonous snake found in the Sunderbans of Bengal; the touch
of whose body burns or withers trees, plants and grass.

ଦାହ କାଷ୍ଟ—ସ. ବି. (ମ. ପ. ଲୈ; ଦାହାର୍ଥ ବ୍ୟବହୃତ କାଷ୍ଟ) — ଦାହା—

Dâha kâshtha ଗୁରୁ; ଅଗର; ଏକପ୍ରକାର କାଷ୍ଟ ଯାହାର ଧୂପ
ଖୁବୁ ସୁନ୍ଦର—A kind of wood which
produces sweet-smelling smoke
on fumigation; Agallochia; aloes
wood.

ଦାହଗୁରୁ—ସ. ବିଶ. (ଦାହ + ଦନ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) —
Dâhaghna ୧। ଯାହା ଶବରର ପ୍ରଦାହ ନାଶ କରେ—

1 That which cools inflammation.
୨। ଜ୍ଵରନାଶକ (ଗାଙ୍ଗୁଲ) — 2. Febrifuge.

ଦାହ ଜ୍ଵର—ସ. ବି. (ଦାହ + ଜ୍ଵର; ଦାହପ୍ରଥାକ ଜ୍ଵର; ମ. ପ. ଲୈ) —

Dâha jwara ସେଇ ଜ୍ଵରରେ ଦେହ ପୋଡ଼ାଇଲା କରେ—
Fever attended with inflammation
or burning sensation in the body;
inflammatory fever.

ଦାହ ଦେବା—ଦେ. ବି — (ଦେହ) ପୋଡ଼ା ଜଳା କରିବା—
Dâha debâ To have a burning sensation.

ଦାହ କରା ଦନବନ୍ଦନ ଦେହ ଦେହ ସେ ଧର ଦନ ଦନ ସ୍ରକ୍ଷଣ

ଦାହ ଦେବା, ଦନା ଦନିଲେ ଗୋ—ଦନସୂର୍ଯ୍ୟ ସମୀକ୍ଷା ।

ଦାହନ—ସ. ବି. (ଦହ ଧାରୁ ଶିର ଦାହ ଧାରୁ + ରାବ. ଅନ) —
Dâhana ୧। ପୋଡ଼ି ଦେବା; ଜଳାଇବା; ପ୍ରକ୍ରିଯାନିକ—

1. Burning; setting fire to a thing.
୨। ସନ୍ତୁଷ୍ଟି—2. Inflaming.

ଦାହ ନିବାରଣ—ସ. ବି. ୩ ବିଶ—ଦାହ ଦରଣ (ଦେଖ)
Dâha nibâraṇa Dâha harâṇa (See)

(ଦାହ ପ୍ରଶମନ—ଅନ୍ତରୂପ)

ଦାହବାହ—ସ. ବିଶ. (ଦାହ + ଦନ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) — ଦାହାର୍ଥ—

Dâhabâha ଶବକୁ ଶୁଶ୍ରାନ୍ତର ଦହ ନେବା (ବ୍ୟକ୍ତି); ମୁର୍ଦ୍ଦାର
କଥା (ଲୋକ); ମଡ଼ାସାଙ୍ଗିଆ (ଲୋକ) —
(persons) Carrying of the dead body for
cremation.

ଦାହମୟ—ସ. ବିଳ. (ଦାହ + ମୟ)—ପ୍ରଦାହମୟ—	Dāhamaya Having inflammation.
ଦାହସର—ସ. କି. (ଦାହ + ସ୍ଵାରୁ ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ଅ; ଯେଉଁ—	Dāhasara ସ୍ଥାନରୁ ଶବଦାହ କରିବାରୁ ଲେବେ ଯାଆନ୍ତି—
Dāhasara ସ୍ଥାନରୁ ଶବଦାହ କରିବାରୁ ଲେବେ ଯାଆନ୍ତି—	ଶବଦାହ ସ୍ଥାନ; ପୁଣୀକାର; ମଧ୍ୟାଳୀ—
ଶବଦାହ ସ୍ଥାନ; ପୁଣୀକାର; ମଧ୍ୟାଳୀ—	Cremation-ground; crematory.
ଦାହ ସ୍ଥଳ—ସ. କି. (ଦାହ + ସ୍ଥଳ; ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର)—ଦାହସର (ଦେଖ)	Dāha sthalā Dāhasara (See)
ଦାହ ହରଣ—ସ. କି—୧। (ବନ୍ଧୁତ୍ରୁଷ; ଦାହ + ହରଣ; ଯାହାହାର	Dāha harapa ଶବ୍ଦରର ଦାହ ନିବାରିତ ତୃତୀୟ)—ବେଶାରେ—
Dāha harapa	1. The root of Benă grass. 2. (ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର) ଦେହର ପୋଡ଼ାଇଲା ନିବାରଣ— 2. Abatement of burning sensation.
ଦର—ଦାହ କରିବା—	Assuaging inflammation.
ଦାହା—ଦେ. କି. (ସ. ବନ୍ଧୁତ୍ରୁଷ)—୧। ଦହନ—	Dāhā
ଜାଳୀ ଦାହର ଲକ୍ଷ ସମ୍ମାନ ଦାହା	1. Burning.
ତାହ ବନ୍ଧୁ ଦହନ କରେ ଦାହା—ଦହନାମ୍ବଦ୍ୟ—	
ତାହ ପରାର ପ୍ରଦାହ—	2. Burning sensation of the body.
ଦାହାଗୁରୁ—ସ. ବି—ଦାହ କାଷ୍ଠ (ଦେଖ)	Dāhāguru Dāha kāshṭha (See)
ଦାହ (ଧାରୁ)—ସ. (ଦହ ଧାରୁ ଶିକ୍ଷନ୍ତୁ)—୧। ଜାହାରବା—	Dāhi (root) 1. To cause to burn:
ଦାହାକା—ସ. ବିଳ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦାହକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ଦାହକର ସ୍ତ୍ରୀରେ—	1. ପୋଡ଼ିବା; କିଅଁ ଲାଗିବା—
Dāhikā Feminine of Dāhaka.	2. To set fire to.
ଦେ. କି—ଦାଇକା (ଦେଖ)—Dāika (See)	3. ରହୁ କରିବା—3. To reduce to ashes.
ଦାହକା ଶକ୍ତି—ସ. କି. (ଦାହକା + ଶକ୍ତି; କର୍ମଧା)—	Dāhikā sakti 1. ମନକୁ କିଅଁ ଲାଗିବାର ପକ୍ଷ—
Dāhikā sakti	1. Inflammability.
(ଯଥା—ପଞ୍ଚରତ୍ନ ଦାହକା ଶକ୍ତି ଅଛି)	(ଯଥା—ପଞ୍ଚରତ୍ନ ଦାହକା ଶକ୍ତି ଅଛି)
, 1. ଅନ୍ୟ ଦସ୍ତକୁ ପୋଡ଼ିବାର ଶୁଣ—	, 1. ଅନ୍ୟ ଦସ୍ତକୁ ପୋଡ଼ିବାର ଶୁଣ—
2. Attribute of burning any other thing.	2. Attribute of burning any other thing.
(ଯଥା—ଅଗ୍ନିର ଦାହକା ଶକ୍ତି ଅଛି)	(ଯଥା—ଅଗ୍ନିର ଦାହକା ଶକ୍ତି ଅଛି)
ଦାହିତ—ସ. ବିଳ. (ଦାହ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ)—ରହୁବିତ; ଲୁହିତ—	Dāhita Reduced to ashes; burnt down.
ଦାହିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦହ ଧାରୁ)—୧। ପୋଡ଼ିଯିବା; ଅପେ	Dāhibā ଦସ୍ତ ହେବା—1. To be burnt.
ଦାହିବା	2. To be inflamed.

୧। (ସ. ଦାହ ଧାରୁ) ପୋଡ଼ିଦେବା; ଜଳାଇବା—	3. To burn.
୪। (ସ. ଦେ. ଧାରୁ; ଯହିଁରୁ ଦାହ ଶବ୍ଦ ଦୋଇଅଛି)	ଧାନ ଅବ ପଥର କାହାବା—4. To harvest.
୫। (ଲମ୍ବାର୍ଥ) ଉପସ୍ଥି ଅବ କର ସପଳ ବା ସିଦ୍ଧ ହେବା—	5. (figurative) To succeed in one's own object after performing austerities.
୬। କରିବ ମୂଳୀ ଦେବେ ତର ପଥେ ଦାହିବା	ଶବ୍ଦମୂଳୀ ପାତାକୁ ମୋହିବ—ବର୍ଷମୂଳୀ. ରହାବରକମ୍ବୁ।
୭। କରିବ କର୍ମପଳ ଝୋଗ କରିବା—6. To reap the	ଫୁଲ ମୂଳୀ ଦେବେ ତର ପଥେ ଦାହିବା
୮। (ପୁଣ୍ୟ) ଅର୍ଜନ କରିବା—7. To earn (piety).	କାର୍ଯ୍ୟବାରେ ପୁଣ୍ୟ ଦାହା । ସେ ସବୁ କଣେ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ— କରିବାଥ. କରିବାତ ।
୯। କରିବ କର୍ମପଳ ଝୋଗ କରିବା—	୮। କରିବା; ସାଧବ—8. To do; to perform.
୧୦। ପଥେ ଦାହିବ ଦର ମୟ	ଧରେ ଦାହିବ ଦର ମୟ ଦହୁଣ୍ଡ ପୁଣ୍ୟ ପଥେ ଦାହା । କରିବାଥ. କରିବାତ ।
୧୧। ସନ କରିବା—	୧୧। ସନ କରିବା—2. To bathe.
୧୨। କରିବାକୁ ପାତାକୁ କରିବାକୁ—	କରିବାକୁ ପାତାକୁ କରିବାକୁ କରିବାକୁ କରିବାକୁ କରିବାକୁ— କରିବାକୁ କରିବାକୁ—
୧୩। ଦାହା—ସ. ବିଳ. ସୁଂ. (ଦହ ଧାରୁ ଶିକ୍ଷନ୍ତୁ, ଦାହ ଧାରୁ + ରନ୍ତୁ; ୧୦.୧୮)—	Dāhi ୧। ଦହନକାରୀ; ଦହନକାରୀ—
୧୪। ଦହନକାରୀ—	(ଦାହକା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Incendiary; burning.
୧୫। ଦାହନକାରକ—	, 1. ଦାହନକାରକ—2. Producing inflammation; inflammatory.
୧୬। ଦହ ଧାରୁ ଶିକ୍ଷନ୍ତୁ, ଦାହ ଧାରୁ + କର୍ମ. ସ)—	Dāhya ୧। ଦହନ ଯୋଗ୍ୟ; ପୋଡ଼ା ଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ—
୧୭। ଦହନ ଯୋଗ୍ୟ; ପୋଡ଼ା ଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ—	1. Fit to be burnt.
୧୮। କିଅଁରେ କିଅଁରେ କିଅଁରେ କିଅଁରେ—	, 1. କିଅଁରେ କିଅଁରେ କିଅଁରେ—
୧୯। କିଅଁରେ କିଅଁରେ କିଅଁରେ—	2. Combustible; inflammable.
୨୦। ଦେ. କି. (ସ. କି)—	ଦି ୧। ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟକ—1. Numbering two.
୨୧। ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟକ—	ଦିଲ } ଅନ୍ୟରୂପ { (ସଥା—ଦି ଦଳ ବଳଦ, ଦି ନାବରେ ଗୋଡ଼ ଦୁଇ }
୨୨। ଅକ୍ଷ୍ୟ ସଂଖ୍ୟକ—	୨। ଅକ୍ଷ୍ୟ ସଂଖ୍ୟକ—2. A few in number
୨୩। ଦେ. କି. (ସ. କି)—ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—Two.	ଦୋ ଦାହା—ଦେ. କି. (ସ. କି)—ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—Two.
୨୪। ପାଦେ. (ସମଲଘର) ଅ. (ସ. ଦିଲ) (ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ସପ୍ତମୀ ବରତ୍ରୁ-ସୂଚକ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅନ୍ୟ ସମକ ପଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ; ଯଥା—ମୋର ଦି; ଅମର ଦି)—୧। କୁ—1. To.	ପାଦେ. (ସମଲଘର) ଅ. (ସ. ଦିଲ) (ଦ୍ଵିତୀୟ ଓ ସପ୍ତମୀ ବରତ୍ରୁ-ସୂଚକ ତତ୍ତ୍ଵ, ଅନ୍ୟ ସମକ ପଦ ସଙ୍ଗେ ଲାଗେ; ଯଥା—ମୋର ଦି; ଅମର ଦି)—୧। କୁ—1. To.
୨୫। ପାଦେବୁ; କିବିତ୍ତୁ—2. Near.	, 2. At the
୨୬। (ଯଥା—ମୋର ଦି ଅ—ମୋ ପାଦେବୁ ଅ ।)	(ଯଥା—ମୋର ଦି ଅ—ମୋ ପାଦେବୁ ଅ ।)
୨୭। ଦିଗରେ—3. In the direction of.	୨। ଦିଗରେ—3. In the direction of.
୨୮। ଅତ୍ରେ; ଅତ୍ରୁ—4. Towards.	୪। ଅତ୍ରେ; ଅତ୍ରୁ—4. Towards.
୨୯। (ଯଥା—ମୋ ଦି ଏଂତ୍ରାଇ କର କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଦେଖୁଣ୍ଡ ବେ—ମୋର ଅତ୍ରୁ ଉପରି କର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଣ୍ଡ ରେ ।)	(ଯଥା—ମୋ ଦି ଏଂତ୍ରାଇ କର କାର୍ଯ୍ୟ ସେ ଦେଖୁଣ୍ଡ ବେ—ମୋର ଅତ୍ରୁ ଉପରି କର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଣ୍ଡ ରେ ।)

* । ଅଞ୍ଚଳରେ—5. In the quarter of.

(ଯଥା—ମୋର ଦି ଘା ନାର ମିଳେ = ଆମ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦିଅ ମିଳେ କାହାଣ୍ତି ।)

ଦିଅ—ଦେ. କି. [ସ. ଦା ଧାରୁ; ଓଡ଼ିଆ ଦେବା କିମ୍ବାର ଅନ୍ତରୀ, ମଧ୍ୟ ଦିଆ] ପୁରୁଷ, ଅଦର୍ଶ ଏକ ବତନ (ଭୁମେ) ଓ ବହୁବତନ
ଲାଭ କରିବାରେ କର୍ତ୍ତା ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵରୂପ ଆବାର]—

ଦୋ ୧। (ଭୁମେ ବା ଭୁମେମାନେ) ଦାକ କର—
1. (you) Do give.

୨। [ଦା ଧାରୁର କିନ୍ତୁ ବର୍ତ୍ତିମାନ କାଳ, ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ,
ଅଦର୍ଶ ଏକ ବତନ (ଭୁମେ) ଓ ବହୁବତନ (ଭୁମେ-
ମାନେ) ରେ ବନ୍ଦବନ୍ତ ଆବାର]—
(ଭୁମେ ବା ଭୁମେମାନେ) ଦେଇ ଥାଅ—

1. (you) Are in the habit of giving.

ଦେ. ଥ—୧। ଗୁରୁ; ପୁର୍ଣ୍ଣିବର; କର୍ମୀ ଶେଷ କର—
1. Be up; now; well.

୨। ଏ କଥା ଥାର; ଶୁଭ ସେ କଥା—

2. Now to other matters; let us drop the
matter for the present.

(ଯଥା—ଦୁଇ ଜଣ କଥାବାର୍ତ୍ତ ଦେଉ ଦେଉ କରେ ଯିବା
ପାଇଁ ଦୁଇ କହେ ‘ଦିଅ ! ଅଜ ଏକବି ଆରୁ, କାଲି ପୁଣି ଦେଇ
ଦେଲେ କଥା ଭାଷା ଦେବା । ଦିଅ ! ସେ ଗପରୁ କଥାମିଳିବ ? ’)

ଦିଅ—ଦେ. କି. (ସ. ଦେବ; ପା. ଦିଅ)—

Dian ଏ। ଠାକୁର; ଦେବତା—1. Deity; Divinity.

ଦେଓ, ଦେବ ଯାହା ମାରିଲେ ଦିଅ ପୁଣି

ଦେଇ ସେ ବଥା ଅଛି ମୁଁ ଦେଇ । ଜଗନ୍ନାଥ କରବତ ।

୨। ପରମେଶ୍ୱର; ଭଗବାନ୍—2. God.

୩। ଦେବତାଙ୍କ ଶୁଭ୍ରି—3 Idol; image of a Deity.

ଦିଅ କରିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦେବ + କୁ ଧାରୁ)—

Dian karibā କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେବତା ପରି ପୂଜା କରିବା—

ଦିଅ ପର କରିବା To deify a person; to
ଦିଅ ପର ମୁଣ୍ଡା(ଶ୍ରେଷ୍ଠ) ରବା } ଅନ୍ୟରୂପ make a God of; to
ଦିଅ କରି ମୁଣ୍ଡା(ଶ୍ରେଷ୍ଠ)ରବା } worship a person as a
Deity.

ଦେବତାକରେ ମାନା ଦେବତା କରକେ ମାନନା

ଦିଅ ଘର—ଦେ. କି. (ସ. ଦେବ + ଘର)—ଠାକୁର ଘର—

Dian ghaba A house where images of Deities

ଠାକୁରବାଡି ଠାକୁରବାଡି are kept & worshipped.

ଦିଅ ଦେବତା—ଦେ. କି. (ସ. ଦେବ + ଦେବତା)—

Dian debata : (ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହତର ଶକ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ) ଠାକୁରମାନେ-

ଠାକୁରଦେବତା Idols; Deities.

ଦିଅ ଦେବତା ପରି ହୋ ଦେଇଲେ । ପ୍ରାଚୀ, ପରତେ ଗାତା ।

ଦିଅ ପିଅ—ଦେ. କି. (କିନ୍ତୁ କିମ୍ବାର ସହତର ପଦ; ଦିଅ ପଦ ସହେ

Dian phiaନ୍ ଧୂମକୁଳାଶ ପିଅ ଶକ୍ତିର ଯୋଗ; କୁଳ. ଦିଅ ପିଅ)—

ଦେବତା ଟେବତା ୧। ଠାକୁରମାନେ—1. Idols; Deities.

ଠାକୁର ଉକ୍ତର ୨। ଦେବତା ଅଦି—2. Deities etc.

(ଯଥା—ଆମେ କୁମ ହିନ୍ଦୁକ ଦିଅ ପିଅଙ୍କ ମାନ୍ଦୁ କାହାଣ୍ତି ।)

ଦିଅଣି—ଦେ. କି. (ସ. ଦିଅ + ଅନବ)—

Dianj ଦୁଇ ଅଣାର ମୃଦୁ; ଦୋଖୋ—

ଦୁଆନି ଦୈଆନି A two anna piece; two anna bit.

ଦିଅର - ଦେ. କି. (ସ. ଦେବର)—ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ସାନ ଭାଇ—

Diara Husband's younger brother.

ଦେଓର [ଦ୍ର—ବଢ଼ ଜୀବଙ୍କ ଶୀଳୁ ଭାଇଙ୍କ ଓ ସ୍ଵାମୀଙ୍କ ବଢ଼

ଦୈତ୍ୟ ଭାଇଙ୍କ ଦେବଶୁର ବୋଲିଯାଏ; ଦିଅରଙ୍କ ଶୀଳୁ ସାନ ଜାଆ

ଓ ଦେବଶୁରଙ୍କ ଶୀଳୁ ବଢ଼ ଜାଆ ବୋଲ ଯାଏ ।]

ଦିଥା—ଦେ. କିଣ (ସ. ଦା ଧାରୁ)—

Dik ଏ। (ସ. ଦତ୍ତ) ଦତ୍ତ; ପ୍ରଦତ୍ତ—

ଦେଓୟା 1. Given; bestowed.

ଦିଆହୁଆ ରେତେବୁ ଯାଗ ଭାଗ ଦେବେ ଦିଅ ଲାହଁ ।

ଦୟାଲ ବୃଦ୍ଧିତ ମହାରାଜ—

ଦୟାତ ଏ। (ସ. ଦୟାତ୍ରି) ଦୟାତ୍ରି; ଦୟାତ୍ରୀତ—

ଦିଲାଦାରିଆ 2. Kind-hearted.

ଦିନହାତ, ଦିଲହାରିଆ • । (ସ. ଦାତା) ଦାନଶୀଳ; ମୁକ୍ତଦସ—

3. Liberal; bounteous.

(ଯଥା—ସେ ଯୁ ଦିଅ ଲୋକ, ତା କଥା କହିଲେ ନ ସରେ ।)

ଦେଓଆ ଦ—୧। ଦେବା—1. Giving.

ଦେଲା (ଯଥା—ସେ ବେଶ ଦିଅ ନିଅ କରେ ।)

ଦୀତା ୨। ଦେବାବାଲ ବ୍ୟକ୍ତି; ଦାତା—

ଦୈନେବାଲା 2. Giver; a doner.

ଦିଅ ଦିଅ, ଅଦିଅ ଦୁଆରେବା । ତର ।

ଦିଅେପାକ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟୁର ଭୁଲ ହୁ. ଆମକ୍; ପା. ଆମକ୍)—

Dianpoka ତିଅଁ (ଦେଖ); ଭର—

Dian (See); White ant.

ଦିଆଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦା ଧାରୁ ଶିତ ଦାପି ଧାରୁ; ଦେବା କିମ୍ବାର

Diaiba ଶିଳ୍ପକୁପ) —ଅନ୍ୟରୂପ ଦେବା କିମ୍ବାର କରିବା—

ଦେଓଯାନ To cause (another) to give; to cause to

ଦିଲାଲା be given.

ଦିଅରଣେ ଉତ୍ତମ ପ୍ରାଦୁରିତା । ବୃଦ୍ଧିତ ମହାରାଜ ସତ୍ତ୍ଵ ।

ଦିଅକ—ଦେ. ଥ. (ହିନ୍ଦୀରୁ ଅନୁକର)—(ଅମୁକ) ବ୍ୟାଗ ପ୍ରଦତ୍ତ;

Diak (ଅମୁକର) ମାରଫତରେ ପ୍ରଦତ୍ତ—Paid through.

(ଦିଅକ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଦିଅକ ରାମଦାରମିଶ୍ର=ରାମ-

ମାରକ୍ଷ ଦର ମିଶ୍ରମଦ୍ଵାରା ଦତ୍ତ ।)

ଦିଅକେ [ଦ୍ର—ଏଥୁର ସାନ୍ଦେଶକ ଦିଅ କମ୍ପା କରଣୀ ‘ହ’ ଲେଖା-

ଯାଏ । ଯଥା—ଜଣା ‘ଦ’ ରାମଦାର ମିଶ୍ର; ଏ ତମସୁକର ସ୍ଵଧ ‘ହ’

ଶାତକର ପୁଅ ଗୋପାଳ ହୋତା ।]

ଦିଅକ ଖୋଦ—ଦେଇଦେ. ଥ. (ହନ୍ଦୁରୁ ଅନୁକର)—କିଛି ଦେବା; ସପ୍ତ

Diak khod ଦେଇଥୁବା—Paid by one's-self.

ଦିଅକ କିଛି ଯଥା—ଏ ତମସୁକର ସ୍ଵଧ

ଦିଅକେ ଖୋଦ ରାମଦାର ଦିଅକ ଶୋଦ—

ଦିଅକେ ସ୍ଵଧ ରାମଦାର ଦିଅକ ଶୋଦ—

ଦିଆ ଦେଇ — ଦେ. ବ—୧ । ପରାମରଶୁ ଦେବା—

Diā dei 1. Mutual giving.

’ । ନାନା ବସ୍ତୁ ଦେବା—

2. Giving of many thing .

• । ବହୁବାର ଦେବା—3. Giving several times.

ଦିଆନ — ଦେ. ବ—ଦେକାନ (ଦେଖ)

Diāna Dewāna (See)

ଦିଆନି—ଦେ. ବ ଓ ବିଶ—ଦେକାନ (ଦେଖ)

Diāni Dewāni (See)

ଦିଆ ନିଆ— ଦେ. ବ. (ସ. ଦା ଧାରୁ ଓ ଜା ଧାରୁ) —

Diā niā 1. ଦେବା ଓ ନେବା; ଅଦାନ ଓ ପ୍ରଦାନ—

ଦେଓୟା ଲୋୟା 1. Giving and taking; exchange.

ଦେଲାଲେନା 2. Transaction.

ଦିଆ ପଣ— ଦେ. ବ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ) — ଦାତାପଣ; ଦାତୁବୁ; ଦାନଶୀଳତା—

Diā pāṇa (ironical) Liberality; bounteousness.

(ଦିଆକୁ ପଣ— ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଅପଣ, ଖୋର କରି ଉପବଣ । ତଥ ।

ଦ୍ୟାତାପନ ଦାତାପନ

ଦିଆର—ବେଦେ. ବ. (ସା. ଦୟାର=ପ୍ରଦେଶ) — ନିରାକାର ଧାର ଦ୍ୱାରିବା

Diārā ଯୋଗୁଁ ନିରବୁକୁରେ ଯେଉଁ କୃଷ୍ଣଯୋଗ୍ୟ ଛମି ଛଦ୍ମବି

ଦିଆର ଦ୍ୱୀପ— Land newly formed by the bed of a river receding from the old course.

ଦିଆଲ—ଦେ. ବ. (ଆ. ଦିବାଲ) — ଦେବାର; କାନ୍ତ୍ର; ଦେକାର (ଦେଖ)

Dial Wall; Dewāl (See)

ଦେଓୟାଲ ଦିବାଲ

ଦିଆଲଗିରି— ଦେ. ବ—ଦେକାଲଗିରି (ଦେଖ)

Dial-giri Dewāl-giri (See)

ଦିଆଲି—ଦେ. ବ. (ସ. ଆପାଦତି) — କାର୍ତ୍ତିକ ଅମାବାସ୍ୟ—

Diāli The new moon of the month of Karttika.

(ଦୟାଳୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଅରେ ହତ୍ସ ! ହତ୍ସ ହସ; ଦିଆର ହସ;

ଦେଓୟାଲୀ, ଦିବାଲ ଦାତ ରହିଲେ ବାରାତିପଦ । (୭୯ ସହର ପ୍ରବତ୍ତନ)

ଦିବାଲି

ଦିଆଲିଆ— ଦେ. ବ ଓ ବିଶ—ଦେକାଲିଆ (ଦେଖ)

Diālia Dewālia (See)

ଦିଆଳ— ଦେବ. ଶ. (ସ. ଦା ଧାରୁ ; ଦାନଶୀଳ) —୧ । ଦାନଶୀଳ—

Diālu 1. Munificent; liberal; bounteous.

ଦିଲ୍ଲିଆ, ଦିବାଲ , । ଦାତ—2. Giving; bestowing a gift.

’ । (ସ. ଦୟାଳୁ; ଦୟାଶୀଳ)—ଦୟାଶୀଳ—

3. Kind-hearted.

ଦିଆଣି— ପ୍ରାଦେ. (ବାରେଷର) ବ. (ସ. ଦେଖାଣ) — ସବଞ୍ଚ; ଦରଖଣ୍ଡ-

Diāsi ବକ୍ରା; କ୍ରେତ୍ର ସାଇଥୁବା ବା ଦଳ ସାଇଥୁବା ବିଷୟରେ ଓ ରକ୍ଷଣ୍ଯ ସମନ୍ତେ ସେ ଓର ବର୍ଗ—

A fore-teller; prophet.

ବୁଝିରୁ ସୁଣ ହେଲେ ସେ ଦିଆଣି ଦୁଇରବୁ ସାବ । ତଥ ।

[ଦୁ—ଦିଆଣି ଦରକୁ ପ୍ରଶ୍ନ ପାଇବାକୁ ଯିବା ଲେବକ ଦିଆଣି
ପାଇଁ ସିଧା ଓ ଗୁରୁ କେଇ କରି ଯାଏ ।]

ଦିଆଶଲ(ରେ)ର— ଦେ. ବ. (ସ. ଆପ ଓ ଶକାକା) —୧ । ତିଆଶିଲ;

Diāśalai (le)i କିଆଶିଲ; ଗଜକାଦ ଲିପ ବିଶ୍ଵାରକ କାଠ—

ଦିଆଶିଲ(ରେ)ର } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Match-stick.

ଦିଆଶିଲ } ଅନ୍ୟରୂପ , । କିଆଶିଲ; କିଆଶିଲ ଥିବା

ଦେସଲାଇ, ଦିଆଶଲାଇ ବାକୁ—2. Match box.

ଦିଆଶଲାଇ

ଦିଆଶଲାଇକାଠ— ଦେ. ବ. (ସ. ଆପଶକାକା + କାଣ୍ଠ) —କିଆଶିଲ;

Diāśalai kāṭhi ସେଉଁ କାଠର ଦର୍ଶିଦେଲେ ଜଳ ଭୁଲେ —

(ଦିଆଶିଲର କାଠ—ଅନ୍ୟରୂପ) Match-stick.

ଦିଆଶଲାଇ କାଠି, ଦିଆକାଠି, ଦେକାଠି ଦିଆଶଲାଇ

ଦିଆଶଲାଇ ପେଡ଼— ଦେ. ବ. (ସ. ଆପଶକାକା + ପେହିକା) —

Diāśalai perdi ସେଉଁ କାଠ ବା ଧାରୁମୟ ବାକୁରେ ଦିଆଶଲାଇ

ଦିଆଶଲାଇ ବାକସ } କାଠ ଗୁଡ଼ିଏ ଭରଇ ହୋଇଥାଏ

ଦିଆଶଲାଇ ବାକୁ } ଅନ୍ୟରୂପ ଓ ସହିର କାନ୍ଦିରେ କାଠର ମୁଣ୍ଡିର

ଦିଆଶଲାଇ ତବା(ବୁ) } ସରିଲେ ତବା ଜଳ ଭୁଲେ —

ଦିଆଶଲାଇଏକ ବାକସ ଦିଆଶଲାଇ ଡିବିଯା Match box.

ଦିଆଶଲାଇ ମାରିବା— ଦେ. କ.—୧ । ଅଳୁଥ ଲଗାଇବା ପାଇ

Diāśalai māribā ଦିଆଶିଲ କାଠରୁ ଗର୍ବିବା—

ଶଲାଇ ନାରୀ 1. To rub a match-stick for lighting.

ଦିଆଶଲାଇଁପୀତିଲା } 2. ଦିଆଶଲାଇ କାଠରୁ ଦିଆଶଲାଇ ପେଡ଼ିର

ଦିଆଶଲାଇ ପରିବା } କାନ୍ଦିବେ ଦିଆ ନିଆ ବା

ଦିଆଶଲାଇ ଜଳିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଅଳୁଥ କରିବା—2. To

ଦିଆଶଲାଇ ରମା(ଗେ)ଇବା } make a light by striking a match.

କର (ଇତ୍ୟାଦି)— ଦେ. କ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Di-e (etc) Di (etc) (See)

ଦିଉଛୁ— ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସ. ଦ୍ଵିବସ୍ତ୍ରୀ)—ସେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଦୂର ଗୋଟ

Diuchhi ସମ୍ମାନ ଜଳ ହୋଇ ପରେ ଆର ଗର୍ହ ଦୂର କାହିଁ—

A woman who ceases gestation after giving birth to two children only.

ଦିଉଡ଼— ଦେ. ବ.— ଦିହୁଡ଼ (ଦେଖ)

Diurdī Dihurdi (See)

ଦିଉଡ଼ା— ଦେ. ବ.— ଦିହୁଡ଼ା (ଦେଖ)

Diurdīā Dihurdiā (See)

ଦିଉତର ଶବ୍ଦ(ହେ)— ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ— (ସ. ଦ୍ଵି + ଦୂର + ଶବ୍ଦ)

Di utara-sae(he) ଏକଶବ୍ଦ ଦୂର—

ଦିମ୍ କରସୋ ଏକଶ ହୁଇ One hundred and two.

ଦିଓଟା— (ଅନାଦିଶର୍ଥେ) — ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ— ୧ । ଦୂରଗୋଟ ମାନ—

Diotā 1. Two only.

ଦୁଟୀ, ଦୁଟୋ , । ଗଣ୍ଡି ଏ; ଅକ୍ଷମାନ—

ଦୁଟୀର 2. A little; a few in number.

(ଦୁଇଟା, ଦୁଇଟା— ଅନ୍ୟରୂପ) (ଦିଓଟି; ଦୋଇଟି—ଅଦରାର୍ଥକ)

ଦିଓଟି— (ଅଦରାର୍ଥକ) — ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ— ଦିଓଟା (ଦେଖ)

Dioti Diotā (See)

ଦୁଟି ଦୁଟୋ

ଦିକ—ସ. ବ. [ଦିଶ୍ଚାତୁ = (ଅବକାଶ) ଦାନ କରିବା+କର୍ମ. ବ୍ୟପ] Dik ଦିଶ୍ଚାତୁ; ୧୩. ୧୩.)—୧। ପ୍ରକାଶ ଦିଗ—

1. Quarters of the earth.

[ଦ୍ର—ପୃଷ୍ଠା, ପଣ୍ଡିମ, ଭର୍ତ୍ତର, ଦର୍ଶିଣ ଏହି ଚକ୍ର ଦିଗ ଓ ଅଗ୍ନି ବାୟୁ, ଦେର୍ଘିତ ଓ ଆଶାନଥ, ଏହି ଚକ୍ର ବିଦିକ୍ ବା ଦିକ୍ଲୋଣ ଏବଂ ଭର୍ତ୍ତ ଓ କିମ୍ବ, ଏକୁପେ ୧୦୩ କୁ ଦିକ୍ ବା ଦିଗ ବୋଲିଯାଏ; ସୁର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଯେଉଁ ଦିଗରେ ଉଦୟ ହୁଏ ତାହା ପୂର୍ବ ଦିଗ । ପୂର୍ବ ଅନ୍ତର୍କୁ ମୁହଁ କରି ଟିଆ ହେଲେ ମନୁଷ୍ୟର ମୁହଁ ପୂର୍ବକୁ, ପିଠି ପଣ୍ଡିମକୁ, ତାହାର ହାତ ଦର୍ଶିଣକୁ ଓ ବାମ ହାତ ଭର୍ତ୍ତରକୁ ରଖେ; ମୁଣ୍ଡ ଉପର ଥାତ୍ ଭର୍ତ୍ତ ଓ ଗୋଡ଼ତଳ ଅତି ଅଧିକ । ନକ୍ଷା ଅଦିର ଭୂପର ପାଖ ଭର୍ତ୍ତର ଦିଗ ଓ ତଳ ପାଖ ଦର୍ଶିଣ ଦିଗ ଓ ନକ୍ଷାକୁ ଗୁହ୍ନିବା ଲେକର ତାହାର ହାତ ପାଖ ନକ୍ଷାର ପୃଷ୍ଠା ଦିଗ ଓ ବାମ ହାତ ପାଖ ପଣ୍ଡିମ ଦିଗ ବୋଲି କଳିବ ହୁଏ । ତଳ ଗୁରିଛା ଦିକ୍ଲୋଣ ବା ବିଦିକ୍କୁ ୧୦ରୁଇବା ଓ ମନେ ରଖିବା କଷ୍ଟକର ହୁଏ । ଭୂତ୍ରରପୂର୍ବ = ଶିଶାନ ବା ଆଶାନଥ ବୋଶ, ଦୂର୍ବ ଦର୍ଶିଣ = ଅଗ୍ନିବୋଶ, ଦର୍ଶିଣ ପଣ୍ଡିମ = ଦେର୍ଘିତ କୋଣ ଓ ପଣ୍ଡିମ ଭର୍ତ୍ତର = ବାୟୁ ବା ବାୟୁବ୍ୟ କୋଣ—ଏହା ମନେ ରଖିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପଦକ୍ଷତ ମନ ମଧ୍ୟରେ ପରିଶାର ରଖିଲେ ସୁରଧା ହୁଏ ।

ଭର୍ତ୍ତର ପୂର୍ବ ମଧ୍ୟରେ ଅଛିଲ ରିଶାନ,
ପୂର୍ବ ଦର୍ଶିଣ ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଅଗ୍ନି କୋଣ,
ଦର୍ଶିଣ ପଣ୍ଡିମ ମଧ୍ୟେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଛି,
ପଣ୍ଡିମ ଭର୍ତ୍ତର ମଧ୍ୟେ ବାୟୁ କୋଣ ଗଛ ।

ଦିକ୍ର ଅନଥ ସ୍ଵର୍ଗତ ପର୍ଯ୍ୟାୟ—କବୁତ, କାଷ୍ଟା, ଆଶା, ଦରିତ,
କିବେଶିମା, ଗୋ, ଦିଗ ।]

୨। ଭାଗ; ଅଂଶ—2. Portion; part

୩। ସୀମା—3. Limit.

୪। ତରଫ; ପକ୍ଷ; ଅନ୍ତ—4. Side; direction.

୫। ଦେଶ; ଅନ୍ତର—5. Country; locality.

୬। ପୂର୍ବ, ପଣ୍ଡିମ, ଭର୍ତ୍ତର ଓ ଦର୍ଶିଣ ଏହି ଚକ୍ର ଦିଗ—

6. The four quarters of the globe; east, west, south and north points.

୭। ପୂର୍ବ, ପଣ୍ଡିମ, ଭର୍ତ୍ତର ଓ ଦର୍ଶିଣ ଏହି ଗୁରୁ ଦିଗ ଓ ଅଗ୍ନି,
ବାୟୁ, ଦେର୍ଘିତ ଓ ଆଶାନଥ ଏହି ଗୁରୁ ଦିଗର, ଏପରି ଚକ୍ର ଦିଗ-

7. The eight points of the compass.

୮। ଦଶ ସଂଖ୍ୟା—8. The number ten.

ଦିକ ବୈଦେ. ବ. (ଆ. ଦିକ୍ କର୍) —୧। ବିରକ୍ତି—

1. Vexation.

୨। କଷ୍ଟ—2. Trouble.

ବିଶ. (ଆ. ଦିକ୍) —ଦିକ୍ଦାର (ଦେଖ) —Dik-dār (See)

ଦିକ୍ତତ୍ତ୍ଵ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ତତ୍ତ୍ଵ; ରୂପକ କର୍ମଧା) —୧। ଦିଗ୍ବଲୟ—

Dik-chakra 1. Horizon.

୨। ଅନ୍ତ ଦିଗର ସନ୍ଧେ—

2. The eight points of the compass
collectively.

ଦିକ୍ଦାର—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଆ. ଦିକ୍ + ପା. ଦର) —୧। ବିରକ୍ତ—
Dik-dār 1. Troubled; pestered.

ଦିକଦାର , । କଷ୍ଟପ୍ରାୟ—

ଦିକଦାର 2. Afflicted.

(ଦିକ୍ଦାର—ବି) “ । ବ୍ୟସ; ଭର୍ତ୍ତ୍ୟକ—

3. Much annoyed.

ଦାରେଗା ମୁଜେ ଦିକତାର ହେଲେଣ ।

ଗାରମୋହନ. ବମାଶ ଅଂଶୁଷ ।

ଦିକ୍ତତ୍ତ୍ଵ କରିବା—ଦେ. କି. —୧। ବିରକ୍ତ କରିବା—

Dik-dār karibā 1. To vex; to pester.

ଦିକଦାର କରା , । ବ୍ୟସ କରିବା; ଭର୍ତ୍ତ୍ୟକ କରିବା—

ଦିକ କରିବା 2. To annoy; to bother.

ଦିକ୍ଦାର—ବୈଦେ. ବି. (ପା)—ବିରକ୍ତ—

Dik-dāri 1. Botheration; vexation.

ଦିକଦାରୀ ଦିଶ.—ଦିକ୍ଦାରିଆ (ଦେଖ)

ଦିକ୍ଦାରି Dikdāri (See)

ଦିକ୍ଦାରିଆ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଆ. ଦିକ୍) —ବିରକ୍ତିକର; ବିରକ୍ତିକନକ

Dik-dāriā Vexatious; troublesome.

ଦିକ ଦିକ—ବୈଦେ. ବିଶ.—ଦିକ୍ଦାର (ଦେଖ)

Dik-dik 1. Dikdār (See)

, । ଦିକ ଦିତ (ଦେଖ) —2. Diki diki (See)

ଦିକଦିକ କରିବା—ଦେ. କି.—ଦିକ୍ଦାର କରିବା (ଦେଖ)

Dik-dik karibā Dikdār karibā (See)

ଦିକପତା—ସ. ବି. ଓ ବ. —ଦିଗ୍ବରସନ (ଦେଖ)

Dik-pata Dig-basana.

ଦିକପତି—ସ. ବ. —(ଦିକ୍ + ପତି; ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ) —୧। ପୂର୍ବ ଅନ୍ତ

Dik-pati ୧୦ ଦିଗର ରକ୍ଷକ ଦେବଗଣ —1. The ten
(ଦିକ୍ସାମୀ—ଅନ୍ତରୂପ) Deities presiding over or guarding
the 10 points of the earth.

[ଦ୍ର—ଦଶ ଦିକପତି ସଥା—୧। ଇନ୍ଦ୍ର—ପୂର୍ବଦିଗର, ୨।

ସମ—ଦର୍ଶିଣର, “ । କୁବେର—ଭର୍ତ୍ତରର, ୩। ବରୁଣ—

ପଣ୍ଡିମର, ୪। ମରୁତ ବା ବାୟୁ—ବାୟୁ କୋଣର, ୫। ଶିଶାନ

ବା ଶିବ—ଆଶାନ କୋଣର, ୬। ଅଗ୍ନି—ଅଗ୍ନି କୋଣର,
୭। ନେର୍ତ୍ତି—ନେର୍ତ୍ତି କୋଣର, ୮। ଦୁଷ୍ଟା—ଭର୍ତ୍ତ ଦିଗର,
୯। ଅନନ୍ତ—ଅନ୍ତ ଦିଗର ।]

” । (ମତକୁରେ) ଦୁଷ୍ଟା ଓ ଅନନ୍ତକୁ ଶୁଣି ତ ଦିଗର ତ ଜାଣ

ଦିକପତି—2. The 8 Deities presiding over
the 8 points of the compass.

” । (ମତକୁରେ) ସୁର୍ଯ୍ୟ, ଶୁକ୍ର, ମନ୍ଦିର, ବାତ୍ରି, ଶବିତ୍ର, ସୋମ,

ବୃଦ୍ଧ, ବୃଦ୍ଧାଦିନମେ ଏହି ତ ଜାଣ ଦିକ୍ପାଳ
ତତ୍ତ୍ଵ—3. Eight planets said to preside

over the 8 points of the compass.

ଦିକପାଳ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ପାଳ; ଭୂପଦ ତତ୍ତ୍ଵ) —

Dik-pala

1. ଦିକପତି (ଦେଖ) —

1. Dik-pati (See).

- ୧। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅସ୍ପାରଙ୍ଗ କ୍ଷମତାଶାକୀ ବ୍ୟକ୍ତି—
୨. (figurative) A very influential person.

(ଯଥା—ସେ ଅମାଦେ ଜଣେ ଦିକ୍ପାଳ ।)

ଦିକ୍ଷିକ—ଦେ. ଅ—ଦିଲ୍‌କୁଳ; ସଞ୍ଚୂର୍ଣ୍ଣେ—

Dik-sik Fully; completely; totally.

(ଦିକ୍ଷିକ—ଆନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଜୀବକ ସେ ତମସ୍ତକ ବାବଦ ମୁଁ ଓ ସୁଧ ଦିକ୍ଷିକ ଲକ୍ଷଣ କରିଛି ।)

ଦୈଦେ. କଣ— ଦିକ୍ତାର (ଦେଖ)

Dikdār (See).

ଦିକ୍ଷିଳ—ସ. ବ—ଫଳିତଜ୍ଞାନକଷାତ୍ ମରରେ ବିଶେଷ ବିଶେଷ

Dik sūla ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କରିବାରେ ଅଶୁଭ ବାର—

(astrology) Particular week-days deemed inauspicious for making journeys to particular points of the compass

[ଦ୍ୱ—ଶୁକ୍ର ଓ ବିହବାର ପଞ୍ଚମିକୁ, ଶତ ଓ ମନ୍ତ୍ରିକାର ଉତ୍ତରକୁ, ଶତ ଓ ସୋମବାର ପୂର୍ବକୁ ଏବଂ ରୂପ ଓ ଶୁଭକୁ ଦିନଶକୁ ଯାତ୍ରା ଦିକ୍ଷିକ ବା ଦିକ୍ଷାଳୀ କେବଳ ରୂପ ଦିନ ଯୋଗିଲା ଯାତ୍ରାକାରୀର ସମ୍ମୁଖୀରେ ବା ଦିକ୍ଷିକ ଭାଗରେ ଥାଅନ୍ତି, ଏଣୁ ଏ ଦିନମାନ ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଯାତ୍ରା କରିବା ବିଷୟରେ ଅଶୁଭ ଅଟେ ।]

ଦିକ୍ସାଧନ—ସ. ବ (ପ୍ରୀତି ତତ୍; ଦିକ୍+ସାଧନ)—ସେହି ଉପାୟ ଦିକ୍ସାଧନ—

Dik-sādhana ଦ୍ୱାରା ଉପାୟ ଦିଗମାନକର ଜ୍ଞାନ ଜାହେ—
The expedient by which a person derives a knowledge of the points of the compass.

(ଯଥା—ସୁର୍ଯ୍ୟ ଉଦୟ ଦେବା ଦିଗକୁ ମୁଁ କରି ଠିଆହେଲେ ମନୁଷ୍ୟର ମୁହଁଅତ୍ତ ପୂର୍ବ ଦିଗ, ପିତିଆତ୍ ପଞ୍ଚମ ଦିଗ, ତାହାରାତ୍ ଦିକ୍ଷିକ ଦିଗ ଓ ବାମାତ୍ତ ଉତ୍ତର ଦିଗ ଅଟେ ।)

ଦିକ୍ସୁନ୍ଦରୀ—ସ. ବ—ଦିକ୍କାନ୍ୟ (ଦେଖ)

Dik-sundari Dikkanyā (See).

ଦିକ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦିକ୍)—୧। ପୁରୁଷର ଉପ ଉପ ଅକ୍ଷର—

Dika 1. The quarters of the globe.

ଦିକ [ଦ୍ୱ—ଏହା ସଂଖ୍ୟରେ ୧୦; ଯଥା—ପୂର୍ବ, ପଞ୍ଚମ, ଉତ୍ତର,

ଦିଖ୍ୟା ଦିଶ, ଅତ୍ତ, ବାମ, ସମାନ, ଦେଇର୍ବତ୍, ଉତ୍ସିର୍ବତ୍ ଓ ଅଧିକ ।

ଏ ଶବ୍ଦମାନକର ଜାହାଜିଆ ନାମ ପାଇଁ ‘ଜାହାଜ’ ଲକେ ଦେଖ ।]

୨। ପୁରୁଷର ଗୁରୁ ଦିଗ ଓ ଗୁରୁ କୋଣ—

2. The eight points of the compass.

* ୩। ପୁରୁଷର ଚିତ୍ର; ପୂର୍ବ, ପଞ୍ଚମ, ଉତ୍ତର ଓ ଦିକ୍ଷିକ ଦିଗ—

3. The four cardinal points of the compass.

୪। ଅତ୍ତ; ଉତ୍ତର—4. Direction.

* ୫। ସମା—5. Boundary.

୬। ପଣ—6. Side; party.

୭। ଅଧିକ; ଦେଶାଂଶ—7. Quarter; locality.

ଦିକ୍ତା—ଦେ. ବ—୧। ଦୁଇ କଢ଼ା କରିଛି—

Dikardā 1. Two cowries or shell-money.

ଦିକ୍ତା (ଯଥା—ଦିକ୍ତା କାବୁଛି ଦିକ୍ତା ଲେମ୍ୟୁ, ଏକ ଏକ ଦିକ୍ତା କଢ଼ାକୁ ଗୁରୁ ଗୁରୁ ଜାମୁ, ପଳ ହବ କୋଡ଼ିଏ, କରୁଛି ଦିକ୍ତା ବୋଡ଼ିଏ—ମାନସାବ, କୌରୁକ-ସମସ୍ତ୍ୟ ।)

୧। ଦୁଇଗୋଟ (ନତିଆ ଥିବା)—

2. Two in number (e. g. cocoanuts).

ଦେ. କଣ—ଦିକ୍ତାର (ଦେଖ)

Dikardāra (See).

ଦିକ୍ତାର—ଦେ. କଣ—୧। ଦୁଇକଢ଼ା କରିଛି ଦୁଇବିଶିଷ୍ଟ—

Dikardāra 1. Worth two cowries only.

ଦିକ୍ତାର; ଦୁଇକଢ଼ା , 1. ଅତି ଅଳମ୍ବନର—

2. Of very little value.

୩। କୁତ୍ତ; ଦେମ୍—3. Insignificant.

୪। ଅକାରିତା—4. Worthless.

(ଯଥା—ସେ ମରେ ଦିକ୍ତାର ମଣିଷ ବନେଇ ଦେଇ ।)

ଦିକ୍ତାର କରିଦେବା—ଦେ. କି—୧। ଅତି ଅଳ୍ପ ମୂଲ୍ୟକଷିଷ୍ଟ—

Dikardāra karideba କରିଦେବା—1. To cause to become valueless.

ଦିକ୍ତାର କରିବା କରିଦେବା (ଯଥା—ପିଲାଟା ପାଠଲୁଗାଲୁ ମାଟରେ ଦିକ୍ତାର ବନାଇ ଦେବା)

ଦିକ୍ତାର ବନାଇ ଦେବା } ଅଳ୍ପ ଦିକ୍ତାର କରିଦେଇଣି)

ଦିକ୍ତାର ବନାଇ ଦେବା , 1. ଅଳ୍ପ ମୁନ୍ଦ ବା ଲୁଗୁ କରିବା;

କୁତ୍ତ କରିବା—2. To slight; to neglect.

(ଯଥା—ବାପକ ବଥାକୁ ଯେ ସବୁବେଳେ ଦିକ୍ତାର କରିଦିଏ ତାର ଅସୁଦ୍ଧା ନ ହୋଇ ଥରୁ କାହାର ହେବ ?]

* ୩। ତନିକ କରିବା; ଅବମାନିତ କରିବା; ଛି ଛି କରିବା—
3. To lay one's honour in dust; to disgrace a person.

(ଯଥା—ସାହାତ କଲୁ କଲୁ, ତିଳର ଅପମାନ ପାଇବା କଥା ଦାଣରେ ହାଟରେ ବହୁ ରୂପ ନାଁ, ତାହାକେଲେ ଲେବେ ତୋତେ ଦିକ୍ତାର କରିଦେବାଟି ।)

୪। ଅକାରିତା କରିଦେବା—

4. To reduce to worthlessness.

(ସଥ—ସୁର ଅଭ ବେଶ୍ୟ, ଏ ଦୁଇଟ ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ବନ୍ଧାନର କାରଣ ଦିକ୍ତାର କରିବା କରିବା ଏବଂ ପଢ଼ିଲ, ଗାଲୁ ସେ ଅବଶେଷରେ ଦିକ୍ତାର କରି ଦିଅନ୍ତି ।)

ଦିକ୍ତାର ମଣିଷ—ଦେ. ବ—୧। ଅତି କୁତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—

Dikardāra manisha 1. A very insignificant person; a man of straw.

ଦିକ୍ତାର ଲୋକ; ଦୌକାତିକା ଆଦମୀ

, 1. ଅତି ଗରବ ଲେବ—2. A very poor man.

* 2. ଅତି ନାତ୍ରୋଜୀଯ ବ୍ୟକ୍ତି—3. A man of very low position or status

ଦିକତଥ—ଦେ. ବେ—୧। ଅଛି ମାତ—1. Very mean; base; Dikardia low; despicable.
ଦୁରକାର : ଦୁରକାର ୨। ରୁହ ; ନଗଣ୍ୟ—Insignificant.
• ୩। ଅଛି ସାମାନ୍ୟ ମୂଲ୍ୟ—3. Of very little price.

ଦିକାଠିଆ—ଦେ. ବି—ଦୁଇଖଣ୍ଡି କାଠି ମସିଯାଇ କାନ୍ଦରେ ଦ୍ଵିବାଦ Dikāṭhiā ରୋଥି ଯେଉଁ ଆସ୍ତାଳ କରସିଯାଇ ଥାଏ—
A place for keeping articles made on the wall by means of driving two pegs into it.

ଦିକ—ଗ୍ରା. ଦେବେ. ବି—ଦିକ (ଦେଖ) —Dik (See).

Diki

ଦିକମାଞ୍ଚ—ଦେ. ବି—୧। ଉଗର—1 Importunity.

Dikimākhi , । ଧରମାତି; ବାରମ୍ବାର କହୁବା ହାର ବରଳ୍ଲି (ଦିକମାକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଉଦ୍‌ଘାଦନ—2. Higgling and haggling.

ଦିକଶୁଳ—ଗ୍ରା. ବି (ସ. ଦିକଶୁଳ)—ଦିକଶୁଳ (ଦେଖ) —

Dikśūla Dik-śūla (See).

ଦିଖାଶୁଳ

(ଦିକେଇ ଶୁଳ, ଦିଗିଶୁଳ, ଦିଗେଇଶୁଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିକସିକ—ଦେ. ଅ—ଦିକ୍ଷିକ (ଦେଖ) —Diksik (See)

Dikisiki

ଦିକସିକଥ—ପ୍ରାଦେ. (ୟାଜ୍ସୁର) ବିଶ—୧। ବରକୁଳବର—

Dikisiki 1. Irritating; bothersome; annoying.

୨। ଉଗରଥ—2. Importunate.

ଦିକୁଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିକୁଳ) —୧। ପିତୃବଶ ଓ ମାତୃବଶ—

Dikula 1. One's father's line and mother's line.

ଦୁରୁଳ ୨। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁରୁଷ ବନ୍ଧୁଭଗଣ ଓ କନ୍ୟାର

ଦୀନୋକୁଳ ବନ୍ଧୁଭଗଣ—2. One's son's descendants and daughter's descendants.

(ଯଥ—ତାର ପିଣ୍ଡ ଦେବାକୁ ଦିକୁଳରେ କେହି ନାହିଁ ।)

୩। (ସ୍ତ୍ରୀ ପନ୍ଥରେ) ପିତୃବଶ ଓ ସ୍ତ୍ରୀର ବଶ—

3. (in the case of a woman) One's father's line and father-in-law's line.

ଦିକ୍କ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିକ—ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ବି; ସେ ଦିକ୍କବକ

Dikka ଶବ୍ଦ କରେ)—ବିଶତ ବର୍ଣ୍ଣ ବୟସ କରିପାବକ; ହାତ ହୁଆ—A calf of an elephant.

ଦିକ୍କନ୍ୟା—ସ. ବି—କନ୍ୟାରୁପେ କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ଦିକ୍କମୁଦ୍ର—

Dikkanyā . The ten directions personified.

(ଦିକ୍କାନ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦ୍ଵା—ବର୍ଷତ ସୁରଣରେ ଲେଖାଶ୍ରୀ

ସେ ଦ୍ରୁଷ୍ଟି ସ୍ତ୍ରୀର କରିବା ସମୟରେ ତାଙ୍କ କାନ୍ଦରୁ ୧୦୩ କନ୍ୟା

ଉଦ୍‌ଘାନ ହେଲେ । ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଦିଗକୁ ଝାଲିଗଲେ ।

ଦ୍ରୁଷ୍ଟା ଟଟ ଦିକ୍କପାଳ ସ୍ତ୍ରୀର ପ୍ରତ୍ୟେକକୁ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ

କନ୍ୟା ପ୍ରକାନ କଲେ; ଦ୍ରୁଷ୍ଟା ସ୍ଥଳୀ ଉଦ୍‌ଘାନ ଗଲେ ଓ ଶେଷ ବା

ବାସମୁଦ୍ର ଅଧ୍ୟୋଦେଶରେ ରଖିଲେ—ହ. ଶଦ୍ୟାଗର ।]

ଦିକୁର—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିକ—ଦିଗ, ସ୍ଥାନ+କୁ ଅରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ; Dikkara ସେ ସବଦା ସ୍ଥାନ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରେ ଅର୍ଥାତ ଦିଗନ୍ତ ଦିକୁର ଅନ୍ୟରୂପ ସ୍ଥାନରେ କର୍ମରେ ବ୍ୟାୟତ ଭବେ)—
ଦିକୁରିକା { ଅନ୍ୟରୂପ ସ୍ଥାନରେ କର୍ମରେ ୧। ଯୁବକ—1 A young man.
୨। ଶିବ—2. The God Siba.

ଦିକୁରୀ—ସ. ବି. (ଗ୍ରୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିକ୍କ+କରନ୍ତ)—ଦିକୁରୀ (ଦେଖ) Dikkari

ଦିକୋଣ—ସ. ବି. (ଦିକ୍କ+କୋଣ; ଗ୍ରୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦିଗମାନଙ୍କର Dikkona କୋଣ—The intermediate points of the compass.

[ଦ୍ଵ—ଅର୍ଦ୍ଦ, ବାସୁ, ଉତ୍ତାକ, ଦେରିତ ଏହି ଗୁରୁଟ ଦିକ୍କ କୋଣ ।]

ଦିଖିତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିଖିତ)—ଦିଖିତ (ଦେଖ)

Dikhita Dikshita (See)
(ଦିଖିତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଖୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଯେଉଁ ଗୁରୁଟରେ ଦୁଇଟ ଖେ ଥାଏ—
Dikhunḍīṭha Double-poled (tent).

ଦୁଇପାଦ

ଦିଗ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିକ୍କ)—ଦିକ୍କ (ଦେଖ)

Dig Dik (See)

ଦିଗ୍ନାନଙ୍କ—ସ. ବି. (ଦିକ୍କ+ଜ୍ଞାନ; ଗ୍ରୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dig-jñāna ୧। ଯୁଥିଗାର ଦିଗମାନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବାର ଜ୍ଞାନ—
1. The knowledge of the points of the compass.

୨। ଅଛି ମାତ୍ର ଜ୍ଞାନ; ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ—

2. Slight or superficial knowledge.

ଦିଗ୍ଦର୍ଶନ—ସ. ବି. (ଦିକ୍କ+ଦର୍ଶନ)—୧। ବନ୍ଦୁଦର୍ଶିତା; ଅର୍ଦ୍ଦଜା—

Dig-darśana 1. Experience; thorough knowledge.

୨। ଦିଗମାନଙ୍କର ନିର୍ଣ୍ଣୟ—2. The ascertainment of the points of the compass.

୩। ଦିକ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା ସହ—

3. Mariner's compass.

୪। ସୁତନା—4. Insinuation; indication.

୫। ଉଦ୍‌ଘାନସର୍ବରୂପ ସୁତର ବିଷୟ—

5. Any thing indicated as an illustration.

୬। ନମୁନା—6. Specimen.

ଦିଶ—ସାହାଦାର ଦିଗମାନ ନିର୍ଣ୍ଣିତ ଦ୍ରୁଷ୍ଟ—Showing the directions or points of the compass.

ଦିଶ୍ଵଦର୍ଶନ ସହ—ସ. ବି—ସେହି ସହ ସାହାୟ୍ୟରେ ଦିଗମାନଙ୍କ ସମ୍ବନ୍ଧ
Dig-darśana jantra ଜ୍ଞାନ ଲୁହ କରସାଧାର—Mariner's

(ଦିଗଦର୍ଶନ ସହ—ଅନ୍ୟରୂପ) compass.

ଦିଶାର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେବେ. ଦିଶ—ଦିକ୍କଦାର (ଦେଖ)

Dig-darśa (etc) Dik-darśa (See)

ଦିଶାତ୍ମ—ସ. ବି. (ଗ୍ରୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିକ୍କ+ଦାତା)—ସୁର୍ଯ୍ୟମୁଦ୍ର ପରେ ସବୁ
Dig-dasha ଦିଗମାନ ଜଳମ ପର ନାଲି ଦେଖାଯିବା ଦେଖିବା

ଘଟନା—An extraordinary natural phenomenon in which the horizon looks like blazing fire after sunset.

[ହୁ—ଏହା ଦେଖରେ ଅଣୁ ସୁନ୍ଦର, ମହିଳା, ଦୂରିଳ ଓ ମାନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ସର ସୁତନା କରେ—ବୃଦ୍ଧ ସହିତା ।]

ଦିଗୁଦିଶକ—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ଦିକ୍ + ଅଛୁ)—୧ । ଦିଗମାନଙ୍କର Dig-diganta ଅନନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତର; ଦିଗଠାରୁ ଦିଗଷୀମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ (ଦିଦିଗନ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରସ୍ତର—୧. The wide expanse extending over the whole space.

୨ । ଦିବିଦିକ୍; ରାତିଦିଶ ଓ ଘରକୋଣ—

୨. The eight points of the compass.

ଢି. କଣ—ସବୁ ଦିଗରେ—On all sides.

ଦିଗୁଦେବତା—ସ. ବି—ଦିକୁପତି (ଦେଖ)

Dig-debatā Dik-pati (See)

ଦିଗୁନାଗାର୍ଥୀୟ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଜଣେ ବୌଦ୍ଧ ଦାର୍ଶନିକ—

Dig-nāgāchārya A Buddhistic philosopher.

[ହୁ—ଏ ପ୍ରାୟ ୫୦୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଉତ୍ତର ଶତାବ୍ଦୀ ଅଣ୍ଟରେ ବାସ କରୁଥିଲେ ଏହା ପ୍ରଧାନ ନ୍ୟାୟ ପାଇଁ ‘ପ୍ରମାଣ ସମୁଚ୍ଛବ୍ୟ’ ପ୍ରଣୟନ କରୁଥିଲେ ।]

ଦିଗୁବସନ—ସ. ବି. ପୁঁ. (ଦିକ୍ + ବସନ, ସାହାର; ବନ୍ଧୁବୁଝୁ)—

Dig-basana ଦିଗମର; ଉଲକ; ଲଙ୍ଘନା; କଣ୍ଠ—

(ଦିଗବସନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Naked; nude.

ବ. ପୁ—ମହାଦେବ—Siba.

ଦିଗୁବସନା—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିକ୍ + ବସନକୁଣ୍ଡି ଆ; ବନ୍ଧୁବୁଝୁ)—

Dig-basana ନନ୍ଦୀ; ଲଙ୍ଘନା—Naked (female).

(ଦିବସୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବ. ପୁ—କାଳୀ—Goddess Kali.

ଦିଗୁବାନ—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବନ୍ଧୁ; ୧ମ. ୧ବ)—ପଦ୍ମବାନ;

Dig-bān ବୌଦ୍ଧଦାର (ହୁ. ଶଦସାରବ) — Watchman.

ଦିଗୁବାରଣ—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବାରଣ)—୧ । ଦିଗମାନଙ୍କୁ ବାରବା ବା

Dig-bāraṇa ଚିତ୍ତବା ବା ଠାରୁଶାବା—୧. Distinguishing the quarters of the globe.

୨ । ଦିଗୁଜ (ଦେଖ) —Diggaja (See)

୩ । ଦିଗୁବାରଣ ଯତ୍ର; ଦିଗୁଦର୍ଶନ ଯତ୍ର —

୩. Mariner's compass.

ଦିଗୁବାରଣ ଖୁଣ୍ଟା(ନ୍ତି)—ଦେ. ବି—୧ । ଜାହାଜର ମାସୁଲ—

Dig-bāraṇa khunṭā(n̄ti) ୧. The mast of a ship.

ଦିଗୁବାରଣ ଖୁଣ୍ଟା } ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ଖୁଣ୍ଟା ଉପରେ ଚଢି

ଦିଗୁବାରଣ ଖୁଣ୍ଟା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦିଗୁକ୍ରିୟ କରସ୍ଥାନ—

ଦିଗୁବାରଣ ଖୁଣ୍ଟା } ୨. A high post getting

ଦିଗୁବାରଣ ଖୁଣ୍ଟା } up over which people ascertain the directions of the earth.

୩ । ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚ ଖୁଣ୍ଟା ବା ମାସୁଲ ଉପରେ ଉତ୍ତରିଷ୍ଟ୍ୟର ଉଚ୍ଚ ଖୁଣ୍ଟା ବା ଅଠ ଖୁଣ୍ଟା କାଠ ଥିଲେ—୩. A high post or the mast of a ship on the top of

which 4 or 8 pieces of sticks are fixed crosswise, pointing the directions.

ଦିଗୁବାରଣ ଯତ୍ର—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବାରଣ + ଯତ୍ର)—

Dig-bāraṇa jantra ଦିଗୁଦର୍ଶନ ଯତ୍ର (ଦେଖ)

Dig-darsana jantra (See)

ଦିଗୁବାସାମ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିକ୍ + ବାସ = ବାସ, ସାହାର)

Dig-bāsām ଦିଗୁବସନ (ଦେଖ) —Dig-basana (See).

ଦିଗୁବିଜୟ—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବିଜୟ; ପଞ୍ଚୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dig-bijaya ବିଦ୍ୟା, ବୁଦ୍ଧି ବା ବଳ ହାର ସବୁ ଦିଗକୁ

ବା ଜୟ କରିବା—Conquest of the world

(wherever one goes) through one's prowess or learning.

[ହୁ—ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଶତାବ୍ଦୀକ କିଳା କିଳର ପାରତା ଜଗତରେ ଶୋଷଣା କରିବା ପାଇଁ ଦେଖଦେଶାନ୍ତରକୁ ସେନାନ୍ସତ୍ତ୍ଵ ଯାହା କର ସେହି ସେହି ଦେଖର ଶତାବ୍ଦୀକ ପାରତା ସଙ୍ଗେ ସୁନ୍ଦର କର ଜୟ ଲାଭ କର କିଳ ବାଜିରୁ ପେର ଅସ୍ଥିରେ ।]

ଦିଗୁବିଜୟୀ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିଗ୍ ବିଜୟ + ଅଛୁ ଇକ୍; ୧ମ. ୧ବ)—

Dig-bijayī ସେ ପୁରୁଷର ସେହି ଦିଗକୁ ସାବ ସେହି ଦିଗକୁ

ଜୟ କରେ—World-conquering; invincible;

of irresistible power; one who conquers

wherever he goes; conquering the universe.

ଦିଗୁବିଦିଗ୍—ସ. ବି—ଦିଗୁଦିକ୍ (ଦେଖ)

Dig-bidig

Digbidik (See)

ଦିଗୁବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—ସ. ବି. ପୁ—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ପୁରୁଷଙ୍କ ଚକ୍ରବାହି—

Dig-bidig jñānaśūnya ଓ ୨ ବିଦିଗର ନାମ ଜାଣେ ନାହିଁ—

(ଦିଗୁବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—ପୁ) ୧. Ignorant of the knowledge of the various

(ଦିଗୁବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—ବ) ୨. Knowledge of the various points of the compass.

୩ । ବଳ ମନ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ (ବ୍ୟକ୍ତି); ଗୁରୁଲାଙ୍ଘନଶୂନ୍ୟ;

କର୍ତ୍ତବ୍ୟାକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଗନ୍ୟ—

2. Unable to distinguish right from wrong; void of discriminating power.

୩ । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ବିବିଧ ପଳାପଳ ସମ୍ବନ୍ଧ ଦିଗୁରୁତ୍ୱ—3. Rash; devoid of common sense.

୪ । ବଳ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଉତ୍ସର୍ଗ—

4. Unable to settle what to do; dumfounded.

ଦିଗୁବିଭାଗ—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବିଭାଗ)—ଦିକ୍ (ଦେଖ)

Digbibhāga

Dik (See)

(ଦିଗୁବିଭାଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଗୁବ୍ୟାପି—ସ. ବି. (ଦିକ୍ + ବ୍ୟାପିକ୍; ୧ମ. ୧ବ)—ସାହା ଦିଗମାନଙ୍କୁ

Dig-byāpi ଦ୍ୟାପି ଥାଏ—Extending over the points of the compass.

of the compass.

ଦିଗ୍ବୁଦ୍ଧମ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ବୁଦ୍ଧ; ପଞ୍ଚୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dig-bhrama ଦିଗ ଛଣ୍ଡୀଯ କରିବା ସମ୍ବନ୍ଧେ ଭ୍ରମି—

Mistake respecting the identity of the points of the compass

ଦିଗ୍ବୁଦ୍ଧମଣି—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ବୁଦ୍ଧମଣି; ପଞ୍ଚୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dig-bhramana ଦିଗ ବିଦିକ୍ ବୁଲିବା; ମୂର ଅତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପରି ବୁଲିବା—Wandering in all directions.

ଦିଗ୍ବିଜ୍ଞାନ—ସ. ବ. ପୂର୍ବ ଦିଗ (ହ୍ର. ଶବସାଗର)—

Dig-sikha The East.

ଦିଗ୍ବୁଦ୍ଧଳ—ସ. ବ. ଦିକ୍ବୁଦ୍ଧଳ (ଦେଖ)

Dig-sūla Diksūla (See)

ଦିଗ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦିକ୍)—

Diga ୧। ଦିକ—1. The points of the compass.

ଦିଗ ଦିଗ ପାରାର୍କ ନଳପଥ

ଦିଶା ଅର୍ଦ୍ଧ ଦକ୍ଷିଣ ସୁରପଥ । ଜଗନ୍ମାଥ ପ୍ରଗତି ।

୨। ଏକ କଢ଼ା ବର୍ତ୍ତିର ଦଶମିଃସ—

2. One tenth of a cowrie or shell-money.

୩। ପଶ—3. Side.

ଦେଖ ଦିଗ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମିତ । ଉତ୍ତେକ ଭାଙ୍ଗ ଦେଖିଲାପ ।

ଦିଗଂଶ—ସ. ବ. (ପଞ୍ଚୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିକ୍ + ଅଂଶ) (ଜ୍ୟୋତିଷ)—

Digamisa ଶିତଜ ବୃତ୍ତର ୨୦ ଭାଗର ଏକଭାଗ (ହ୍ର. ଶବସାଗର)-

(astronomy) ୧/୧୦ part of the Kshetija circle.

[ତ୍ରୁ—ଆକାଶରେ ପ୍ରତି ଓ ନିଷତ୍ତାଦିକ୍ ସ୍ଥିତ ଜାଣିବା ପାଇଁ ଶିତଜ ବୃତ୍ତର ୨୦ ଅଂଶରେ ବିଭାଗ କର, ଯେହିଁ ପ୍ରତି ବା ନିଷତ୍ତାର ଦିଗଂଶ ଜାଣିବାକୁ ଥାଏ ତାହା ଭୂପରେ ଅଧସସ୍ତିକ ଓ ସ୍ପୃଷ୍ଟିକରୁ ଶର୍ତ୍ତ କରୁଥିବା ଏକ ବୃତ୍ତ ଟଣା ସାଏ । ଭାକୁ ବୃତ୍ତର ପୂର୍ବ ଦିନ୍ଦୁ ଶିତଜ ବୃତ୍ତର ଦିନ୍ଦିର ବା ଭୃତ୍ତର ସେତେ ଅଂଶରେ କାଟେ ଭାକୁ ଅଂଶକୁ ଭାକୁ ପ୍ରତି ପ୍ରତି ବା ନିଷତ୍ତାର ଦିଗଂଶ ବୋଲିଯାଏ । ହ୍ର. ଶବସାଗର]

ଦିଗଜମୟ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦିଗଜମୟ)—ସମ୍ବନ୍ଧ ପୃଥ୍ଵୀକୁ ଜୟ କରିବା—

Digajaya Conquest of the whole world.

୨। ଦିଗଜମୟ (ଦେଖ)—2. Dig-bijaya (See)

ମନ୍ଦିର ମନ୍ଦିର ଦିଗଜମୟ ପାଇଁ;

ବାହାର ଅଛି ଏହି ହତ୍ୟାକ ଅବସଥି ।

ଭାବୁର ମହାଭାବ, ବନ ।

ଦିଗତ୍ତ—ଦେ. ବ. —ଦୂରଶ୍ରେ—

Digarda Two pieces.

ହୃଦ୍ରକା ବିଶ—ଦୂରଶ୍ରେରେ ବିଭାଗ—

ଦୋହରକାଟ କରିବା ହୃଦ୍ରକା କରିବା—

Digarda karibā To cut (a thing) into two.

ଦୋହରକାଟ କରିବା ହୃଦ୍ରକା କରିବା—

ଦିଗ ଦହନ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦିକ୍ବଦହନ)—ଯେ ଚରୁଦୀର୍ଘ ଜାଣି

Diga dahana ଦିବ—Inflaming; who can burn all around.

ବ—୧। ଚରୁଦୀର୍ଘରେ ଜ୍ଵଳିବାକିଯା—

1. Burning of all sides.

୨। ଉତ୍ତରକବକ ଦେବଦଳକ ବଥରେ ଉତ୍ତର ଥିବା ପତାକା—

ବିଶେଷ—2. The name of the flag flying on the chariot of Indrajita.

ବରତୟୁଷ ରମ୍ୟ ବରତ୍ତନ ବାନ ନାମ ଲାଗେ ଲାଗେ ଦେଖିଲେ ସେ—

ଭାଙ୍ଗ. ଦେଖିଲୁଣିବାକାରୀ ।

* । ଦିଗଦାତ (ଦେଖ)—3. Dig-dāha (See)

ଦିଗଦାତ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦିଗ + ଦାତ)—ଦିଗଦାତ (ଦେଖ)

Digadāha Dig-dāha (See)

ଅବାଣ୍ଡ ବରତ ପଢ଼ିବେ ବୋଟ ବୋଟ

ଦିଗଦାତ ହୋଇବ ସିରା ସୁତି—କୁଷ୍ମଂତ୍ର ମହାବ୍ରତ, ବନ ।

ଦିଗଦାର—ଦେବ. ବିଶ—ଦିକଦାର (ଦେଖ)

Digadar Dik-dār (See)

ଦିଗଦିଗନ୍ତ—ଦେ. ବ. ଦିଗଦିଗନ୍ତ (ଦେଖ)

Digadiganta Dig-diganta (See)

ଦିଗନ୍ତ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ଅନ୍ତ୍; ପଞ୍ଚୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Diganta ୧। ଦିଗର ଅନ୍ତ ବା ସୀମା—1. The end or extremity of the quarters of the earth.

୨। ଅନ୍ତକୁ ବ୍ୟବଧାନ—

2. Infinite space or interval.

* । ଦିକକୁ—3. The corner points of the compass.

ଦିଗକୁ ବିପ୍ରାରତ—ସ. ବିଶ. (ଦିଗକୁ + ବିପ୍ରାରତ)—

Diganta bistārita ୧। ଯାହା ଅନ୍ତକୁ ସ୍ଥାନ ବ୍ୟବଧିତ୍ୱ—

(ଦିଗକୁ ବିପ୍ରାରତ—ଅନ୍ତକୁପାତ୍ର) 1. Extending over unlimited space.

୨। ଯାହା ବିକ୍ରମକୁ ବିପ୍ରାରତ ହୋଇଥିଲା—2. That which extends to a very great distance.

ଦିଗକୁ ବିପ୍ରାରତ—ସ. ବିଶ—ଦିଗକୁ ବିପ୍ରାରତ (ଦେଖ)

Diganta bistāri Diganta bistārita (See)

ଦିଗକୁ ବ୍ୟାପୀ—ସ. ବିଶ—ଦିଗକୁ ବିପ୍ରାରତ (ଦେଖ)

Diganta byāpi Diganta bistārita (See)

ଦିଗକୁର—ସ. ବ. (ଅନ୍ୟ ଦିକ୍ = ଦିଗକୁର)—୧। ଅନ୍ୟ ଦିଗ—

Digantara 1. Another direction.

୨। ଦିଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଅବକାଶ—

୩. The space between the cardinal points of the compass.

* । ଦିକକୁ—3. The corner points of the compass.

ଦିଗକୁ ରେଣ୍ଟା—ଦେ. ବ. ଦିଗକୁଲମୟ—

Diganta rekha Horizon.

ଦିଗବାରଣ ଭାର୍ଦ୍ଦି—ଦେ. ବିଶ—ସେଇ ଭାର୍ଦ୍ଦି ଭାର୍ଦ୍ଦି ଉତ୍ତର ଦେଖିଲାବାକୁ ଦୁଃଖ—

A high scaffolding from which observation is made of the enemy's movements.

ଆଖାକଣ୍ଠରେ ମାର ଦଳ ପଥ

ଦିଗବାରର ଲଜ୍ଜା ଗୋଟିକଣ୍ଠରେ । ପୁଣ୍ୟ ସମରତରଙ୍ଗ ।

ଦିଗବାର ମହୀୟିଲ—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶ୍ଵର) କି—ଶାତବ ଅବଦତାରୁ
Digabāra mausila ଟଙ୍କା ଅଦୟ ଦେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାତବ
ଦ୍ୱାରରେ ଚର୍ଷି ରହିବା ପାଇଁ ମୁଦ୍ରାକ ହୋଇଥିବା ପିଆଦା—

A peon deputed to sit at the house of a
debtor till he pays up the dues.

ଅତଥ ପାତକ ଉପରେ ଦିଗବାର ମହୀୟିଲ ଦେଇ ଟଙ୍କା ଅଦୟ

ବସନ୍ତ ନିଅତ୍ର । ପରାମୋହବ. ମାମ୍ ।

ଦିଗ ବିଦିଗ—ଦେ. ବି—ଦିଗ୍ବିଦିକ (ଦେଖ)

Diga bidiga Digbidik (See)

ଦିଗମ୍ବର—ସ୍ବ. ବିଶ. ପୁ. (ଦିକ୍ ହୋଇଥାଏ ଅସ୍ତ୍ର—କଷ୍ଟ ଯାହାର;
Digambara ବହୁତ୍ରୀତି)—ଲଙ୍ଘା; ତବ୍ଧ, ନାଁ—
(ଦିଗମ୍ବର—ଶ୍ରୀ) Naked; nude.

ବ. ପୁ—୧. ଜୈନାନାନ୍ତ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ—

1. One of the sects of the Jainas.

[ଦ୍ଵ—ଏମାନେ ଛଲଙ୍ଗ ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜା କରନ୍ତି ।]

୧ । ଶିବ; ମହାଦେବ—2. Siba.

୩ । ବୌଦ୍ଧବିଶେଷ—3. A sect of Buddhists.

୪ । ଅକବାର—4. Darkness.

ଦେ. ବି—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—

A name given to males.

ଦିଗମ୍ବରତା—ସ୍ବ. ବି. (ଦିଗମ୍ବର + ଭାବେ. ତା)—ନାଁ ଅବସ୍ଥା—
Digambaratā Nudity; nakedness.
(ଦିଗମ୍ବର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଗମ୍ବରୀ—ସ୍ବ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଦିଗମ୍ବର + ଶ୍ରୀ. ର)—ବିଦ୍ୟୁ—

Digambarī Naked (female).

ବ—୧ । କାଳୀ—1. Goddess Kālī.

୨ । ଜୈନମାନଙ୍କ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ; ଦିଗମ୍ବର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

2. A sect of Jainas.

ଦିଗରି(ର) କରିଦେବା—ଶା. କି. (ଉତ୍ତରକାଳ ରାଷ୍ଟ୍ର)—ଦୂରଶ୍ରୀ
Digari(ra) karideba କରିଦେବା; ଦୂରଶ୍ରୀ କରିଦେବା—

To cut into two.

ଏହାମ୍ବେଳେ ଭଲ୍ଲାର ଦିଗର କର ଦେବ ।

ବନ୍ଧୁତାବିମାର. ବନ୍ଧୁତା ।

ଦିଗଶୂଳ—ଦେ. ବି. (ସ୍ବ. ଦିକଶୂଳ)—ଦିକଶୂଳ (ଦେଖ)

Digashūla Dik-shūla (See)

ଦିଗାର—ଦେ. ବି. (ଆଦସ୍ତର୍ଥକ);—ଦିଗମ୍ବର ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର
Digāri ତାଙ୍କ ନାମ—Name for calling a person
(ଦିଗା—ଅନାଦସ୍ତର୍ଥକ) named Digambara.

(ଦିଗମ୍ବର; ଦିଗେର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଗାନ୍ତର—ଶା. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସ୍ବ. ଦିଗନ୍ତର)—

Digāntara ଦିଗ୍ବିଦିକ (ଦେଖ)—Digbidik (See)

ସେ କାହିଁ ଅନ୍ତର ବାହୀରେ

ସମାନ କଣ ଦିଗାନ୍ତରେ—ରୂପଟି ପ୍ରେମରା ମୃତ ।

ଦିଗମ୍ବର—ଶା. ବିଶ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) (ସ୍ବ. ଦିଗମ୍ବର)—

Digambara

ଦିଗମ୍ବର (ଦେଖ)

(ଦିଗମ୍ବର—ଅନ୍ୟରୂପ)

Digambara (See)

ଦିଗମ୍ବର ମୁଖ ଦିଗମ୍ବର, ଉତ୍ତରମୁଖ ଦିଗମ୍ବର ।

ରୂପଟି ପ୍ରେମରା ମୃତ ।

ଦିଗମ୍ବର—ଦେ. ବି. ପୁ—୧ । ରଣି; ବୈଷ୍ଣବ—

Digambarī

1. A sage; an ascetic.

ରୂପ ହୋ ସବ ଦିଗମ୍ବର, ବର୍ମିର ପଳକ ଅବର ।

ରୂପଟି ନର୍ତ୍ତମା ମାହାସ୍ତ୍ର ।

’ । ଦିଗମ୍ବର ଜୈନ—2. A sect of Jainas.

ଦିଗିତ—ଶା. ବି. (ସ୍ବ. ଦାନିତ)—ଦାନିତ (ଦେଖ)

Digita

Dikshita (See)

ଦିଗିଶ୍ଵର—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ଶ୍ଵର; ଶ୍ରୀ ଶିବ)—

Digis̄wara

ରନ୍ଦ୍ରାଦ ଦଶ ଦିକପାଳ—

(ଦିଗିଶ୍ଵର—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. The Deities presiding over the
10 quarters of the earth.

’ । ସୂର୍ଯ୍ୟାଦ ପ୍ରବ—

2. The sun and the other planets.

ଦିଗୁଣ(ଶା)—ଶା. ବି ଓ ବିଶ. (ଦ୍ଵିଗୁଣ)—ଦୂର ପୁଣ—

Diguna(nām)

Two fold; double; twice.

ଦୁଇମାତ୍ର

ଦିଗୁଣେ—ଦେ. କି ବି—ଦୂର ସମ୍ବାଦେ ପୁଣିରେ—

Digune

Multiplied by two.

ଦୁଇମାତ୍ର

{ ଯଥା—ଦିକ୍ ଦିଗୁଣେ ଛାଇ ପଣ—

ଦୁଇମାତ୍ର

ଅନ୍ୟରୂପ ପଣିଦିଅ ଭାବ ।)

ଦିଗୋଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—ଦ୍ଵିପଦବିଶୀଳ; ଦୂର ଗୋଡ଼ ଥିବା (ଜନ୍ମ)—

Digordia

Two-legged (animal); biped.

ଦ—୧ । ମନୁଷ୍ୟ—1. Man.

ଦିଗୋଡ଼ିଆ ଦୟା କାହିଁ କାହାର; ତର ।

’ । ଗୋରୁ ସାମୀ କିମର ବାହୁଶାଖ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ପାଦକାରୁ

ଦେବାର ଏକ ପ୍ରକାର ସର୍ବ, ଯେଉଁ ସର୍ବ ଅନୁସାରେ

ପାଦକାରୁ ଦେବା ସମୟରେ ବାହୁଶାଖ ଯାହା ମୂଳ

ହୋଇଥିବ, ବାହୁଶାଖ ବଢ଼ି ଗଲେ ଯାହା ଦାମ ଦେବ

ତହିଁରୁ ଦେବା ଦେଇବ ମୂଳ କାଟ ଦେଇବ ବାକ ଯାହା

ମୂଳ ବଳ ପଢ଼ିବ ସେଥିରୁ ଗୋପାମୀ ଅଧେ ନେବ ଓ

ପାନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଧେ ନେବ—

2. A contract by which the profit is divided half and half between the owner of a calf and the person who brings it up to a grown up cow or bullock; a contract of half-and-half profit.

ଦିଗୋଡ଼ିଆ ପଶୁ—ଦେ. ବି—୧ । ପଶୁ ରୂପ ପୁରୁଷ; ଅବଦେବ—

Digordia pasu

1. A person like a brute; an indiscriminate person.

’ । ମୂଳ ଲୋକ—2. A simpleton; an idiot;

halt-witted person.

ଦିଗୋଡ଼ା ବିମ୍ବ(ଜ୍ଵଳ)ରବା—ଦେ.କି—‘ଦିଗୋଡ଼ା’ ସତ୍ତିରେ ନିଜର
Digordia bandha(ndhe)ibā ବାହୁରୁ ଅନ୍ୟ କାନ୍ତିରୁ
ପାଲବାଲୁ ଦେବା—To make over a calf to
another person to bring it up under
the contract of ‘Digordia’.

ଦିଗୋଡ଼ା ଚାରିବା—ଦେ. କି—ଦିଗୋଡ଼ା ସତ୍ତିରେ କୌଣସି
Digordia bāndhibā ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ବାହୁ ଅଣି ପାଲବା—
To bring up a calf on contract of sharing
half the profit with the owner after
it becomes full grown.

ଦିଗ୍ଗଜ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ଗଣ; ୭୩୧ ତତ୍)—
Diggaja ହିନ୍ଦ ପୁରାଣୋକ୍ତ ଯେଉଁ ଅଠ ଗୋଟି ଦସ୍ତି ପୁଥିବାର ଅଠ
ଦିଗରୁ ରକ୍ଷା କରୁଥାଏନ୍ତି—The eight elephants
said to watch the eight points of the
compass.

[ଦ୍ର—ଦୂରାଦ କମେ ଦିଗ୍ଗଜମାନଙ୍କ ନାମ, ଯଥା— ଅରବତ
(ଦୂର); ପୁରାଣକ (ପୃଷ୍ଠ ଦଷ୍ଟିର); ବାମକ (ଦଷ୍ଟିର); କୁମଦ
(ଦଷ୍ଟି ପର୍ଶିମର); ଅଞ୍ଚଳ (ପର୍ଶିମର); ପୁରୁଷଦକ୍ଷ (ପର୍ଶିମେତରର);
ସାକରୋମ (ଉତ୍ତରର); ସପ୍ତଜଳ (ଉତ୍ତର ପୁରୁଷର)]

ବିଶ—୧। ମହାକାଣ୍ଡ—1. Huge-bodied.

୨। ମହା ଶକ୍ତିଶାଲୀ; ଧୂରକର—

2. Very powerful.

ଦିଗଗଜ ଦେ. (ବିଷାର୍ଥ) ବିଶ—ମହାମୂର୍ତ୍ତ—(ironical) Un-
letterd (person); ignorant; silly.
(ଯଥା— ଦିଗ୍ଗଜ ପଣ୍ଡିତ ।)

ବିଶର ବିଶ—ମହା; ଅତ୍ୟନ୍ତ—Very.

(ଯଥା— ଦିଗ୍ଗଜ ବହାନ ।)

ଦିଗ୍ଗଜ ପଣ୍ଡିତ—ଦେ. ବ—୧। ମହା ବିହାଳ୍ ବ୍ୟକ୍ତି—
Diggaja pandita 1. A very learned person.

୨। (ବିଷାର୍ଥ) ମହା ମୁର୍ଦ୍ଦ—

2. (ironical) A dunce.

ଦିଗ୍ଗଜ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ଦାତ; ୭୩୧ ତତ୍)—
Digdaha ଦିଗ୍ବଳୟରେ ସୁର୍ଯ୍ୟ ପରେ ଓ ରହିରେ ନିଆଁ
ଲାଗିଲ ଭଳ ରକ୍ତ ବର୍ଷ ଦେଖାଯିବାର ଅକ୍ଷୁତ ଦୃଶ୍ୟ—
The preternatural redness of the horizon
after sunset and during the night
as if it was on fire.

[ଦ୍ର—ଏପର ଦୂର୍ୟ ଦେଖାଗଲେ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ
ଦେଶରେ ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟେ ବୋଲି ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଲେଖାଅଛି ।]

ଦିଗ୍ନ—ସ. ବିଶ. (ଦିହ ଧାରୁ = ଲେପନ କରିବା + କର୍ମ ତ)—
Digdha ୧। ଲେପ—1. Smeared; annointed.
ରଷ ଦିଗ୍ନ ଧାରୁ ପାଦ ପଢ଼ି । ରଖାଯାଥ ତଳବା ।

୨। ମିଶ୍ରିତ—2. Mixed.

(ଯଥା—ଦିଗ୍ନତି ବାଣ ।) +

ବ—୧। ଅକ୍ଷି—1. Fire.

୧। ଦିଗ୍ନିପ୍ର ବାଣ—2. Envenomed arrow.

୩। (+ କରଣ ତ) ସ୍ନେହ; ଚୈଲ—3. Oil.

୪। ପ୍ରବନ୍ଧ—4. A narrative; a composition.

୫। (+ ଶ୍ରବ. ତ) ଲେପନ—5. Smearing

ଦିଗ୍ବଳୟ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ବିତ୍ତସ୍; ରୂପକ କର୍ମଧା)—ଚକବାଲ; ଦିକ୍-
Digbalaya ତତ୍; କୌଣସି ଉତ୍ତରପୁନରୁ ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମକ ଧୂର୍ବଲେ
ସେଇଠାରେ ପୁଥିବା ଆକାଶ ସଙ୍ଗେ ମିଶିଗଲେ ପର
ଦିଶେ; ପୁଥିବାର ଶୁଦ୍ଧାତ୍ମକରେ ମୋଲ ହୋଇ ବୁଲିଥିବା
ଭଳ ସେଇ ମଣ୍ଡଳ ବା ରେଖା ମନୁଷ୍ୟରୁ ଦେଖାଯାଏ—
The horizon; the circle where the earth
and the heavens seem to the eye to meet.

ଦିଗ୍ବିଦିକ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ = ପୃଷ୍ଠ, ପର୍ଶିମ, ଉତ୍ତର, ଦଷ୍ଟିଶ ଦିଗ୍ +
Digbidik ଉତ୍ତରକ = ଅଗି, ବାୟୁ, ଶିଶାକ ନେର୍ଦ୍ଦିଶ କୋଣ; ଦିକ୍)–

୧। ଦିଗ ଓ ଦିକ୍କୋଣମାଳ—1. The four cardinal
points and the four intermediate points
of the globe.

୨। ଶୁଦ୍ଧ ଦିଗ, ଶୁଦ୍ଧ କୋଣ, ଉପର ଓ ତଳ; ୧୦ ଦିଗ—
2. The ten quarters of the globe.

୩। ଉତ୍ତରଦିଶ; ପୁଥିବାର ସର ତରଫ—3. All the sides
of the earth; all parts of the earth.

୪। ଅନୁକୂଳ ଓ ପ୍ରତିକୂଳ ଦିଗ; ଗୋଟିଏ ଦିଗ ଓ ତହିର
ପ୍ରତିକୂଳ ଦିଗ—4. A point of the compass
and its opposite point.

* । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୁତୁ ଶରୁ, ହିତ ଅହିତ, ନିଶ୍ଚୟ ଅନିଶ୍ଚୟ
ବିଶୟ—5. Distinction between right and
wrong.

(ଯଥା—ଦୂରଶ କଥା, ତାହାର ଦିଗ୍ ଉତ୍ତରମୁକ୍ତ କାହିଁ ।)

ଦିଗ୍ବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ପୁঁ. (ଦିକ୍ + ବିଦିକ୍ + ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ)—
Digbidig jñānaśūnya ଦିଗ୍ ବିଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଦିଗ୍ ଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟ—ସା) Dig-bidig-jñānaśūnya

(ଦିଗ୍ ଦିଗ୍ ଜ୍ଞାନଶୂନ୍ୟତା—ବି) (See)

ଦିଗ୍ନ—ଦେ. ବ. (ସ. ପାର୍ଶ୍ଵିକା) —ବୃଦ୍ଧ ଘୋଷଣା—
Dighi Big tank.

ଦୀପୀ ଦିକ୍ଷୀ, ଡିଗୀ

ଦିଗ୍ନକାଗ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ନାଗ; ୭୩୧ ତତ୍)—ଦିଗ୍ନକ (ଦେଖ)

Dinnāga Diggaja (See)

(ଦିଗ୍ନମାତର — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିଗ୍ନକାରୀ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ନାରୀ) —୧। ବେଶ୍ୟା (ହି. ଶଦ୍ଵାଗର) —

Din-nārī 1. Prostitute.

୨। କୁକଟା ଶ୍ରୀ—2. Dissolute or adulterous
woman.

ଦିନନିର୍ଣ୍ଣୟ—ସ. ବ. (ଦିକ୍ + ନିର୍ଣ୍ଣୟ; ୭୩୧ ତତ୍)—

Din-nirṇaya ୧। ଦିଗମାନଙ୍କର ସ୍ଥିତିକରଣ—1. Ascertain-
ment of the points of the compass,

କୋର୍ତ୍ତିରକ୍ଷା	୨। (ଦୁଇଶାଖ) ଦୂର ପଞ୍ଚରୁ ପ୍ରମାଣ କିଅ ସାଇ କୌତୁକୋ	ଦୂରପରିବହି କରି ଯାଇଥିବା (ମହିଦମା)— (ଏକତରପା— ବିପରୀତ)
		2. (case) Decided after contest.
		(ସାଇ— ଦିତରପା ଉତ୍ତରୀ ।)
ଦତ୍ତ	ସ. ବ. ଶୀ. (ଦୋ ଧାରୁ+ସାବ. ର) —୧। ରେବନ କରଣ; Diti	ଶୃଙ୍ଗ—1. Tearing; cutting. 2। ବିଦାରଣ—2. Piercing.
		୩। (ନାମ) —ଦତ୍ତ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କନ୍ୟା ଓ କଣ୍ୟାମ ମୁକୁତ ଏକତମା ଶ୍ରୀଯୀ; ଅସୁରମାନଙ୍କ ମାତା— One of the wives of Kaśyapa, who gave birth to demons. [ଦୁ— ଏହାଙ୍କ ସନ୍ତୁଳମାନଙ୍କୁ ଦେବୀ କୋଲିଯାଏ ।]
ଦିତ୍ତିଜ	ସ. ବ. ଶୁ. (ଦିତି + ଜନ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) —ଦେବୀ; ଅସୁର; Ditija	ଶଶସ—Demon. (ଦିତିଜା—ଶୀ)
ଦିତିସୁତ	Ditisuta	ଶଶସ—Demon. (ଦିତିସୁତା—ଶୀ)
		(ଦିତି ଜନୟ, ଦିତି ନନ୍ଦନ— ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦିତ୍ତା	ସ. ବ. ଶୀ (ଦା ଧାରୁ+ଇତାର୍ଥେ, ସନ୍—ଦସ ଧାରୁ+ସାବ. Ditsa ଅ+ଆ) ନାନେହା; ନାନ କରିବାର ଇତ୍ତା—	A desire to give. ଦିତ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଦା ଧାରୁ ସନକ୍ତ୍ର—ଦସ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ର) — Ditsu ନାନ କରିବାର ଇତ୍ତାକ—Desirous of making a gift.
ଦିତ୍ସ୍ୟ	Ditsya	ଦିତ୍ସ୍ୟ—ସ. ବିଶ.—(ଦା ଧାରୁ ସନକ୍ତ୍ର ଦସ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ସ) —ନାନ କରିବା ଯୋଗ୍ୟ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର) — Fit to be given away.
ଦିଦର୍ଦ୍ଧୁର	Di dardhura	ଦିଦର୍ଦ୍ଧୁର—ଦେ, ବିଶ. (ସ. ଦିଧିଧୁର) — ଦୂରପାଣେ ଧାର ଥିବା (ଅଷ୍ଟ) —Double-edged (weapon). ଦୁର୍ଧ୍ଵାର
ଦିଦି	Didi	ଦିଦି ପ୍ରାଦେ. (ବିଜଳିଶୁ ଅନୁକୃତ; ମେଦିମଧୁର; ବାଲେଶର ଓ ବଙ୍ଗଳା Didi ଶତମାତ୍ର ଅନୁକୁଳରଣକାରୀ ଓଡ଼ିଆମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତକର) -- ବଢ଼ିବରଣୀ; ନାନୀ—Elder sister.
ଦିଦି ମା	Didi mā	ଦିଦି ମା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଶର, ମେଦିମଧୁର; ବଙ୍ଗଳାରୁ ଅନୁକୃତ; Didi mā ବଙ୍ଗଳାର ଶାକ ଅନୁକୁଳରଣକାରୀ ଓଡ଼ିଆକ ବ୍ୟବହାର) ବିନ୍ଦୁ-ଆଶ୍ରୀ—Maternal grand-mother.
ଦିଦୁକ୍ଷମାଣ	Didrukshamāṇa	ଦିଦୁକ୍ଷମାଣ—ସ. ବିଶ. ଶୁ. (ଦୁଇ ଧାରୁ+ଇତାର୍ଥେ ସନ୍—ଦିଦୁକ୍ଷ ଧାରୁ (ଦିଦୁକ୍ଷମାଣ—ଶୀ) ରଲାଣୀ—Desirous of seeing.
ଦିଦୁକ୍ଷା	Didrukshā	ଦିଦୁକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଦୁଇ ଧାରୁ+ଇତାର୍ଥେ ସନ୍—ଦିଦୁକ୍ଷ ଧାରୁ+ସବ. ଅ Didrukshā + ଆ) —ଦେଖିବାର ଇତା; ଦର୍ଶନାରଲାଣ— A desire to see.

ଦିଦୁକ୍ଷି	ଦିଦୁକ୍ଷି—ସ. ବିଶ. (ଦୁଇ ଧାରୁ + ଇତାର୍ଥେ ସନ୍—ଦିଦୁକ୍ଷ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. Didrukshu ର) —ଦର୍ଶନେଛୁ—Desirous of seeing.
ଦିଦୁଯ୍ତ	ଦିଦୁଯ୍ତ—ସ. ବିଶ. [ଦୁଇ ଧାରୁ=ସପ୍ତ ଧାରବା+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅତି (ଶତ୍ରୁ) — Didiyut ପାପି ବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—Bright; dazzling, blazing.
ଦିଧକ୍ଷମାଣ	ଦିଧକ୍ଷମାଣ—ସ. ବିଶ. ସୁ. (ଦୁଇ ଧାରୁ=ପୋତିବା+ଇତାର୍ଥେ ସନ୍— Didhakshamāṇa ଦିଧକ୍ଷ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ସାନର) —ଯେ (ଦିଧକ୍ଷମାଣ—ଶୀ) ପୋତିବେବାରୁ ଇତା କରୁଥିଲୁ— Desirous of setting on fire.
ଦିଧକ୍ଷା	ଦିଧକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଦୁଇ ଧାରୁ+ଇତାର୍ଥେ ସନ୍+ଶବ୍ଦ. ଅ+ଆ) — Didhakshā ଦର୍ଶନେଛୁ—A desire to set on fire or burn.
ଦିଧକ୍ଷୁ	ଦିଧକ୍ଷୁ—ସ. ବିଶ. (ଦୁଇ ଧାରୁ+ଇତାର୍ଥେ ସନ୍+କର୍ତ୍ତ୍ର. ର) — Didhakshu ଦର୍ଶନେଛୁ—Desirous of setting on fire.
ଦିଧି	ଦିଧି—ସ. ବିଶ. (ଧା ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ର. ର) —ଧୈର୍ଯ୍ୟ— Didhi Patience.
	’ । ଧାରଣ—2. Holding.
ଦିଧିଶୁ	ଦିଧିଶୁ—ସ. ବିଶ.— (ଦୁଇ ଧାରୁ=ଶବ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ର. ର) — Didhishu ୧। ଦୂରବାର ବିବାହତ ଶୁଦ୍ଧିଶୁ— (ଦିଧିଶୁ—ଶୀ) 1. A twice-married male. ’ । ଦୁଇଶୁ ବିବାହ କରିଥିବା ବିଧିବାର ସ୍ଥାନୀ; ଠାର୍ଯ୍ୟ— 2. A husband of a remarried widow. ’ । ବର ପାତ୍ର—3. A suitor (Apte). ’ । ସ୍ଥାନୀ; ବର—4. Husband (Apte.) ’ । ଗର୍ଭଧାନକାରୀ ବିଧିଶୁ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର) — 5. A man through whom a woman conceives.
ଶୀ	ଶୀ—୧। ଦିଧିଶୁ (ଦେଖ) —1. Didhishū (See)
	’ । ବରପଦ୍ମ କନ୍ୟା—2. A girl who has already been betrothed.
	’ । ପୁନବିବାହତ ଅନ୍ତରେଯେ ବିଧିଶୁ— 3. A virgin widow remarried (Apte).
ଦିଧିଶୁ	ଦିଧିଶୁ—ସ. ବିଶ.—୧। ଦୂରବାର ବିବାହତ ଶୀ— Didhishū 1. A woman twice married.
	’ । ଦୁଇଶୁ ହୋଇଥିବା ବିଧିବା; ଠାର୍ଯ୍ୟଶୀ— 2. A remarried widow.
	’ । ଅପ୍ରେଦିଧିଶୁ; ବଢ଼ି ଉତ୍ତରଣ ଅବିବାହତ ଥାର୍ଯ୍ୟ ଥାର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁ ସାନ ଉତ୍ତରଣ ବିବାହ କରେ । (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)
	3. A girl who has been given in marriage before her elder sister.
	’ । ବିବାହତ ସାନ ଉତ୍ତରଣ ଅବିବାହତ ବଢ଼ି ଉତ୍ତରଣ— 4. An unmarried elder sister of a married girl (Apte).
	[ଦୁ— ଏପର ବିବାହତ ସାନ ଉତ୍ତରଣକୁ ଅପ୍ରେଦିଧିଶୁ କୁହ ଯାଏ ।]

ଶିଖଶ୍ଵର୍ପତି—ସ. ବି. ପୁ.— ୧। ଠାର୍ଯ୍ୟ; ବିଜ୍ଞାନ ହୋଇଥିବା ଟିକ୍ଷନାର
Didhishū pati ସ୍ତାମୀ—1. The husband of a re-married widow.

୨। ଯେଉଁ ଲେବ ଭାଇର ବିଧବା ଶୀଳ ବିବାହ ନ କରି
ପାପଦିକ ପ୍ରଭାବ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ତା ସମେ
ପାପ ପ୍ରଣୟ କରିଥାଏ—2. A man who has
sexual intercourse with the widow of
his brother, (not as a sacred duty but
for carnal gratification. (Apts)

ଦିଧିଶୁ—ସ. ବ—ବିଦ୍ୟା (ଦେଖ)

Didhishu Didhishu (See)
ଦିନ—ସ. ବ. (ଦୋ ଧାର୍ଯ୍ୟ = ଛେଦନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଉନ୍ନତ; ଯାତ୍ରା
. Dina : ଅନ୍ତକାରି ଛେଦନ କରେ)—
(ଗୃହ—ବିପସ୍ତ) ୩। ଦିନ—1. Day.

୪। ପୁଅସା ନିଜର ଅକ୍ଷଦଶ୍ରୀରେ ଥରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ରୂପ ଆହେ
ଭୁଲିବାରୁ ସେତେ ସମୟ ଲାଗେ; ଅହୋରାତ୍ର; ସ୍ତର୍ଯ୍ୟକର
ଗୋଟିଏ ଦିବସ—2. A week day; a day and
night; the time from one sunrise to
another sunrise; a solar day.

୫। ୨୪ ଘଣା ପରିମିତ ସମୟ—
3. A period of 24 hours.

(ସଥା—ଏହି ତାର ଦିନକର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ପାତ୍ର)

୬। ସୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତେକିତ ବେଳା; ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟତାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତ୍ବ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ—4. Day time; the time be-
tween sunrise and sunset.

(ସଥା—ଦିନରେ କାହିଁକି ଥରିଲୁ ।)

[ଦ୍ର—ପୁଅସା ଅପଣା ଅକ୍ଷରେ ଦୂର ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ରୂପ ପାଇସେ
ଦୂରିଥାଇଛି । ପୁଅସା ଦୂରିବା ବେଳେ ପୁଅସାର ସେଉଁ ଅଧିକ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ
ଆହୁରି ଥାଏ ସେ ଅଧିକରେ ଦିନ ଓ ସେଉଁ ଅଧିକ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ
ବିପସ୍ତ ଦିଗରେ ଥାଏ ସେ ଅଧିକରେ ସବୁ ହୁଏ । ଏହି ଅର୍ଥରେ
ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟତାରୁ ଦୂର୍ଯ୍ୟାନ୍ତ୍ବ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମୟ ଦିନ ଓ ଦୂର୍ଯ୍ୟାପ୍ରତିକରୁ
ପରବର୍ତ୍ତୀ ଦୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ସବୁ ହୁଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ପୁଅସାର
ଆପେକ୍ଷିତ ଅବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ଦିନ ଓ ସବୁର ଧରମାର କମ୍
ବେଶି ହୁଏ । ସେଉଁ ଦିନ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିନ୍ତୁ ରେଣ୍ଟା ଭାପରେ ଥାଏନ୍ତି ସେ
ଦିନ ଦିନ ୧୨ ଘଣା ଓ ରାତ୍ରି ୧୨ ଘଣା ହୁଏ, ଅର୍ଥାତ୍ ଦିନ ଓ ରାତ୍ରି
ସମାନ ହୁଏ; କିନ୍ତୁ ଦୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଭାବରେ ଦିନରେ ସବୁ ବଡ଼ ଓ ଦିନ
ଶେଷ ହୁଏ ଓ ଦିନିକାମୂଳ କାଳରେ ସବୁ ବଡ଼ ଓ ଦିନ
ଶେଷ ହୁଏ । ପଞ୍ଚମୀରରେ ଏକ ଦୂର୍ଯ୍ୟାଦୟତାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟା-
ଦୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୨୫ ଘଣା ସମୟକୁ ଦିନ ବୋଲିଯାଏ । ଦୁଇ ମାନ୍ୟର
ଦିନର ଗଣନା ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟତାରୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରିଯାଏ । କିନ୍ତୁ ପାଞ୍ଚମାନକେ ତିରାର୍କ ଟରିବା ସମୟକୁ
ପରବର୍ତ୍ତୀ ତିରାର୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ଦିବସ ଗଣନା କରନ୍ତି ।]

୭। ବେଳା; କାଳ; ସମୟ—5. Time.

ଯାଏ ଅରକର କଥାରୁ କିମ୍ବା

କିମ୍ବାମ୍ ହୋଇଗ ଦିନକୁ ନଅଟ୍ଟେ । ବୁଝିବୁ ମହାରାଜ, ଦିନ ।

୬। ନିର୍ଦ୍ଦେଖ ସମୟ; ତାରିଖ—6. Date; fixed date.

(ସଥା—ସମନରେ ହାଜର ହେବାର ଦିନ ଲେଖା ଯାଇଛି ।)

୭। ଶୁଭ ଯୋଗ ସୁକ୍ତ ସମୟ—

7. Auspicious time or date.

(ସଥା—ଦେବତା ପାଇଁ ପାଞ୍ଚମୀ ଗୋଟିଏ ଦିନ ରୁହୁ ।)

୮। ତଥ୍ୟ—8. A lunar day.

ଦେ. ଦୀ—୧। ଜୀବନକାଳ—

1. Span of life; lifetime.

ମୁଁ ଓ ମୁହଁ ଅବଳା ମୋ ଜିବନେ ସାବଧରେ । ସଜୀବ ।

୨। କର୍ତ୍ତାରିତ ସମୟର ସୀମା; ମିଥିଦ—

2. Time-limit; limitation.

୩। ବୟସ—3. Age.

(ସଥା—ମରଗ ଦିନକୁ ପରିବା ଜ୍ୟୋତି—ଦିନ ।)

୪। ରତ୍ନ; ପାତ୍ର—4. Season of the year; weather.

(ସଥା—ଶୀତଦିନ; ଶର୍ଦ୍ଦିନ; ବର୍ଷାଦିନ; ମେତୁଆଦିନ ।)

୫। ଦିନବନ୍ଧ ର ଅଦ୍ସାର୍ଥକ ଡାକ ନାମ—5. A name
for calling Dinabandhu in fondness.

ଦିନକ—ଦେ. ଅ—ଏହି କିମ୍ବା ମାତ୍ର—

Dinaka One day only.

ଏକଦିନ ଦିନ—ଦିନକାଳ (ଦେଖ)

ଏକରୌଜ

Dinikiā (See)

ଦିନ କଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦିନପାତ କରିବା; ସମୟ ଯାପନ

Dina kāṭa(tē)ibā କରିବା—To while away time; to
spend time.

ଦିନ ବିଭା(ବେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦିନ ନେବା }

ଦିନକାଟା; ଦିନଶ୍ଵରା ଦିନକାଟନା; ଦିନବିତାନା

ଦିନ କଟିବା—ଦେ. ଦୀ—ଦିବସ ବା କାଳ ଅତିକାଳ ହେବା—

Dina katibā 1. The passing of days.

ଦିନଦିବିରିବା; ଦିନପରିବା } 2. କର୍ତ୍ତାରିତ ସମୟ ଅତିକାଳ
ଦିନଦିବିରିବା ଦିନକଟିଯୋଗ୍ରାହୀ ହେବା; ମିଥିଦ ଟରିଯିବା—

ଦିନକେଟ୍ୟୋଗ୍ରାହୀ 2. The passing away or expiry of
the time-limit.

ଦିନ କଣା—ଦେ. ଦିନ (ସ. ଦିବାଙ୍ଗ)—ବୈଶ ଯୋଗ୍ୟ ଯାହାକୁ ଦିନରେ

Dina kaṇā ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ, ଶବ୍ଦରେ ଦେଖାଯାଏ—

ଦିନକାନା

Blind by day.

ଦିନୋଦିନ କି—ଦିବାଙ୍ଗତା ବୈଶ—Blindness by day; a

(ଅନ୍ତରକଣା—ବିପସ୍ତ) disease.

ଦିନୋଧି

ଦିନକ ଯାକ—ଦେ. ଅ—ଏହି ଦିବସ କାଳ—

Dinaka jāka The whole day long; throughout

ଦିନତମାର ଦିନକାଳ; ଦିନକାଳକାଳ—

ଦିନମାନ } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦିନସାବୁ

ଦିନମାନ

ଦିନତମାର; ଦିନସାବୁ ଦିନତମାର

ଦିନକର—ସ. ବ. (ଦିନ + କୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ; ଅ; ଉପପଦ ତତ୍ତ୍ଵରୂପ)—

Dinakara ୧ । ଦିବାକର; ସୂର୍ଯ୍ୟ—1. The sun.

ଅର୍କ ଗଣ (ହ. ଶଦସାଗର)—

2. Arka plant (See).

ଦେ. ବ. (ନାମ)—ଜଣେ ଜ୍ୟୋତିଷୀ—

A name of an astrologer.

[ଦ୍ର—ଏହାଙ୍କର ଜିବାସ ଧୂକା; ଏ ଦାର୍ଶିଣତ୍ୱରବାସୀ । ଏ ସନ୍ଦ ଚନ୍ଦ୍ରମଣିର ଠୀକା ଏବଂ ବହୁ ସାରଣୀ ଛାନ୍ଦର ପ୍ରଣେତା ।]

ଦେ. ଅ—ଏକଦିନେ; ଦିନେ—On a certain day.

ଦେ. ବିଶ—ଦିନବିଅ (ଦେଖ)—

Dinikia (See).

ଦିନକରସୁନ—ସ. ବ. ପଂ (ଦିନକର + ଅସୁନ; ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ; ସୂର୍ଯ୍ୟକ ପତି—

Dinakarātmaja ପତି)—୧ । ଶକ ପତି—

(ଦିନକରସୁନ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. The planet Saturn.

୨ । ସମ—2. The Regent of death.

ଦିନକରସୁନା—ସ. ବ. ଶୀ (ଦିନକର + ଅସୁନା; ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ; ସୂର୍ଯ୍ୟକ କଳ୍ପନା)—ସମୂନା ନଦୀ—

Dinakarātmajaś କଳ୍ପନା)—ସମୂନା ନଦୀ—

(ଦିନକରକଳ୍ପନା, ଦିନକରସୁନା—ଅନ୍ୟରୂପ) The river

Jamunā.

ଦିନକାଳ—ଦେ. ବି—୮ । ଅସମୟ—

Dinakāla 1. Bad times.

ଦିନ ଦେ. ବି—ସମୟ—2. Proper time; fit

moment.

୩ । କିଶେଷ ସୁଧି—3. Best opportunity.

୪ । ଜୀବନସମୟ—4. Lifetime.

୫ । ଅନ୍ୟମକାଳ—5. Last days of a person.

ଦଳ ବରତା ଅସ୍ତ୍ର; ମହି ବରତା ହସ୍ତ; ଉପର ବରତା ଆଇ ବୋଲା ତୋ ଦିବବାଳ ଅସ୍ତ୍ରା—

ଦଳବରତା ଅସ୍ତ୍ର—

Dinaku dina 1. Gradually; from day to day; as

ଦିନଦିନ; ଦିନକେଦିନ days pass away.

ଦିନ ପର ଦିନ, ଦିନଦିନ ୨ । ପ୍ରତ୍ୟଦିନ; ନିତ୍ୟ; ପ୍ରତିଦିନ—

ଦଳ ବର ଦଳ 2. Daily; day by day.

ଦଳଦଳ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦଳଦଳ ଦଳ ଦଳ ଶାଶ୍ଵତ, ସେବନ ସୁରାଣ ବସନ୍ତ—

ଦଳଦଳ } ଅନ୍ୟରୂପ ଦଳଦଳ ଦଳ ଦଳ ଶାଶ୍ଵତ, ସେବନ ସୁରାଣ ବସନ୍ତ—

ଦଳଦଳ—ସ. ବ. (ଦିନ + କୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ବ୍ୟପ; ଉପପଦ)—

Dinakṛut ଦିବାକର; ସୂର୍ଯ୍ୟ—The sun.

ଦଳକେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଏକଦଳ ମଧ୍ୟରେ—

Dinake 1. In the course of one day.

ଏକ ଦିନେ ତ ଥିଲେ ସେତ ସେ ଦଳକେ ସ୍ଥାପ ରଥି

ଏକ ରୋଜମେ ଘାତକ ସେନାଯାକ ଦିଅ.ନ୍ତ୍ର ସେ ମତ୍ତେ—ବନ୍ଧୁତ୍ୱରୁ ମହାଭାରତ ।

(ଦଳକେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ସ. ଦେଇନକ) ପ୍ରତି ଦଳ—

2. Daily.

ମାସକେ ବାଟର ତଳ ବାରୁଡ଼ ଦିନବେ ବାଟର ଶିଖ

ସାର ପଢ଼ିଶାକୁ ପରୁର ଅ ରୁ ମୋଠେ ପରା ତଥ—ହାତରରଙ୍ଗ

ଦଳ ଶମ୍ଭୁ—ସ. ବ. (ଦଳ + ଶମ୍ଭୁ; ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ)—ତଥଶମ୍ଭୁ; ଏକ

Dina kshaya ସୌରମାନ ଦିବସରେ ୩ ଗୋଟି ତଥୁ ପଡ଼ିବା

ଯୋଗୁ ତୋଳେ ତଥୁର ଶମ୍ଭୁ—The loss of a

lunar day which takes place when 3 lunar days occur during the same solar day.

ଦଳ କ୍ଷେପଣ—ସ. ବ. (ଦଳ + କ୍ଷେପଣ; ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦଳପାତ; କାଳ

Dina kshepaṇ କଟାଇବା; କାଳକ୍ଷେପଣ

The passing away of one's time.

ଦଳ ଗଡ଼ା(ଡେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । କର୍ତ୍ତାରିତ ଦଳପାତ ଅନ୍ତକମଣ

Dina gārdā(rde)ibā କରିବା—1. To adjourn a matter.

ଦଳଟିଲା ୨ । କାଳ କ୍ଷେପଣ କରିବା—

ଦଳ ଟାଲନା 2. To pass away time.

ଦଳ ମଟିଲବା } ଅନ୍ୟରୂପ * । ଅନ୍ୟରୂପ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ

ଦଳ ଟାଲିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ସୁତେ ରଖିବା—

3. To put off some work to some other date.

୪ । ଦଳ ଟାଲିବା (ଦେଖ)—4. Dina tālibā (See)

ଦଳ ଗଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—୧ । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ତାରିଖ ଅନ୍ତକମ୍ଭାନ୍ତ ହେବା—

Dina gārdibā 1. The state of a matter being

ଦିନଗଡ଼ା; ଦିନଟିଲା �adjourned; the passing away of

ଦିନଧାଳା, ଦିନ କ୍ଷେପଣ, ଦିନ ଟାଲନା—the fixed or proper

(ଦଳ ଗଡ଼ିବା; ଦଳ ଟାଲିବା; ଦଳ ମଟିଲବା—ଅନ୍ୟରୂପ) time.

, ୧ ଦ୍ଵିପ୍ରଦର ଅଗ୍ରତ ହେବା; ଅପରାହ୍ନ ଅସିବା—

2. The sun's passing the meridian; the

coming of the afternoon.

ଦଳ ଗଣିବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି ଘଟଣା ଆଉ କେତେ ଦଳ

Dina gaṇibā ରହିଲ ବୋଲି ଉତ୍ତରିତଭାବରେ ଗଣନା କରି

ଦଳଗୁଣା ଅପେକ୍ଷା କରିବା—2. To count the days

ଦଳ ଗିଲନା as to when an eagerly expected

(ଦଳ ଗଣା(ଗେ)ଇବା—ଶିଳନ୍ତରୂପ) event will happen.

ଦଳବ ଅଗରେ ଅଶାୟି ହୋଇବ ବନ୍ଧୁଦିନ କବ ମର—

ବଧକାଥ ପାଞ୍ଚଙ୍ଗ ।

, ୧ ଶୁଭ କାର୍ଯ୍ୟଦ କିମନ୍ତେ ଗୋଟିଏ ଶୁଭ ଦଳ ପାଞ୍ଚରୁ

ଗଣନା କରିବା—2. To find out an auspicious

day for a certain act or ceremony by

astrological calculations.

ଦଳ ଗାଡ଼—ଦେ. ବ. (ଏ ଦେଶରେ ରେଲ ବିସ୍ତାର ହେବାର ପରବର୍ତ୍ତୀ

Dina gārdi ସମୟର ପ୍ରସ୍ତୋତ୍ର)—ସେଇ ରେଲଗାଡ଼ ସ୍ଥାନପୁ

ଦିନେରଗାଡ଼ି ଶ୍ଵେଷନରେ ଦଳବେଳେ ପହଞ୍ଚେ ବା ଶ୍ଵେଷନରୁ ଦଳ

ଦିନକି ଗାଡ଼ି ବେଳେ ଶତ୍ରେ—Day train; a train which

(ରହିଗାଡ଼ି—ଅନ୍ୟରୂପ) arrives at or starts from a

local station in the day time.

ଦଳ ଚର୍ଜୀଆ—ସ. ବ. (ଦଳ + ଚର୍ଜୀଆ, ତତ୍ତ୍ଵ ତତ୍ତ୍ଵ)—ମନୁଷ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନ

Dina charjīā ସବାକୁ ଛାତି ଦଳରେ ଓ ରକରେ ସେଇ ସେଇ

ନୟନୀତ କାର୍ଯ୍ୟମାଳ କରେ—Daily conduct or routined duties of a person.

(ଦିନଭୟିଃ; ସଥା—ଶୟାତ୍ମାଗ, ମୁଖାବଳ, ମଳ ପୁଣ ତୋର, ଶ୍ଵେତ, ସ୍ଵାକ, ଛଳାହ ପାଳ, ଶୟକ ଅତି କର୍ମ ।)

ଦିନରୂପ—ସ. ବ. (ଦିନ+ରୂପ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ ଇନ୍; ୧ମା ୧ବ) —
Dinachāri

ଶ୍ରୀମ. (ହ. ଶବ୍ଦାଶବ୍ଦ) —

1. The sun.

ଦିନ ଜ୍ୟୋତିଃ—ସ. ବ. (ଦିନ+ଜ୍ୟୋତିଃ; ପ୍ରଶ୍ନାଚିତ୍ର) —ବୈଷ୍ଣୁ ଅତ୍ୟ—
Dina jyotiḥ Sun's rays; sunshine.

ଦିନ ଟାଜିବା—ଦେ. କି—୧ । ଉଦ୍‌ଦ୍ୱୀପ ସମୟର ଅତିକାନ୍ତ ବସନ୍ତବା—
Dina tājibh

—1. To let the proper time pass away.

ଦିନଟଳା(ଲେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦିନମଧାତବା } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦିନଗଡ଼ା(ହେ)ଇବା }

ଦିନଟଳା—୧ । ବୁଦ୍ଧରଦେଲର ଅତିକାନ୍ତ ବସନ୍ତବା—
ଦିନମଧାତବା—2. To cause the noon to pass away.

” । ମନ୍ଦମା ଅଦିର ଅନ୍ୟ ତାହା କରିବା—

3. To adjourn (cases etc) to some future date.

ଦିନ ଦିନକର—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏହ ଏହ ଦିନରେ ଘଟିଥିବା; କୌଣସି

Dina dinakara କୌଣସି ସମୟରେ ବା କୌଣସି କୌଣସି ଦିନ (ଦିନ ଦିନକ— ଅନ୍ୟରୂପ) ଘଟିଥିବା—1. Of certain days;

ଏକ ଏକଦିନେ କୌଣସି which has happened on certain days.

, । ପ୍ରତିଦିନ—2. Daily; of every day.

ଦିନଦିନ ରାତିରାତ—ଦେ. ଅ (ସ. ଦିନ ଓ ରାତ୍) —୧ । ଅନ୍ୟରୂପ;

Dinadina rātirāt ବି ଦିନ ବି ରାତ; ଦିନଦିନ ଓ ରାତିରାତ;
ଦିନନାହୁ ରାତନାହୁ } ଦିନନାହୁ ଓ ରାତନାହୁ—

ଦିନଦିନ ରାତାବତ } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Throughout day and night.
ଦିନଦିନ ରାତାବତ }

ଦିନରାତ—୧ । ରାତର; ସବନ୍ଦ; ଅନ୍ତରାତ୍ମବୂପେ—
ଦିନରାତ 2. Incessantly.

ଦିନ ଦିପହରେ—ଦେ. ଅ (ସ. ଦିନ + ଦିପହର)—୧ । ଦିନାହୁ

Dina dipahare ସମୟରେ—1. At noon.

ଦିନହରୁ—୧ । ପ୍ରକାଶରୂପେ; ଦିନରେ ଓ ସବସମୟରେ—

ଦିନହରୁ; ଦିନହରୁ; 2. Publicly; in public;

ଦିନହରୁ; ଦିନହରୁ in broad daylight.

ଦିନ ଦୁଃଖିତ—ସ. ବ. (୨ମୀ ଇନ୍; ଦିନ + ଦୁଃଖିତ; ଅଶୁଷ୍ଟିବହେବ ହେବୁ

Dina duhkhitā ଏ ମାତ୍ର ଦିବିଷ୍ଵରେ ଦୁଃଖିତ ଥାଏ)—ରକାତ

ମାତ୍ର—The ruddy gander; Anas Casarca;

(supposed to be sorry all day long for

fear of impending separation from his

mate at night.)

ଦିନ ଦୁଃଖି—ସ. ବ. (ଦିନ + ଦୁଃଖ; ବନ୍ଧୁକିନ୍ତୁ) —ଶ୍ରୀ—

Dina dyuti The sun.

ଦୂର୍ବ ବାବୁଶବ ହତହୁତ

ପିପିତ ଅସ ଦରଜି । ବନ୍ଧୁରୁ, ବନ୍ଧୁରୁ, ତ ଗାତ ।

ଦିନ ଧରିବା—ଦେ. କି—ଦିନ ରଣିବା । (ଦେଇ)

Dina dharibā Dina gaṇibā 2 (See)

[ଦିନଧରୀ(ରେ)ଇବା—ଶିଳ୍ପରୂପ]

ଦିନଧରୀ ଶିଳ୍ପରୂପ

ଦିନ କାଥ—ସ. ବ. (ଦିନ + କାଥ; ପ୍ରଶ୍ନାଚିତ୍ର) —ଶ୍ରୀ—

Dina nātha

The sun.

(ଦିନନାୟକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିନ କେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନ୍ୟବ୍ୟକ୍ତିର ସମ୍ବାଦମା କିମାତ

Dina nebā କରିବା—1. To cause another person

ଦିନ ନବା ନବ ନବ ନବ ନବ ନବ ନବ

ଦିନ ଦିତା(ତେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦିତା(ତେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦିନ ସବାବା ଦିନ ସବାବା ଦିନ ସବାବା ଦିନ ସବାବା

ସବାବା ମୁଣ୍ଡ ମାଝୁରୁ

ରେଣ୍ଡୋଡା ଗାତ ।

, । କାଳ ଯାପନ କରିବା—2. To pass time.

କାଳ ଅରଦି ବଥାର କାଳ ଅରଦି

କାଳରୁ ମାତ୍ରାର କାଳରୁ ନାହିଁ । ଦୁଃଖିଦି ମହାପରି ବହ ।

ଦିନ ପତି—ସ. ବ. (ଦିନ + ପତି; ପ୍ରଶ୍ନା ଚତ୍ର) —୧ । ଶ୍ରୀ—

Dina pati

1. The sun.

(ଦିନପାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଅରା ଗୁରୁ—

2. Calotropis Gigantea (plant.)

ଦିନପାକ ଅଜିର୍ହା—ସ. ବ. (ଦେବିଦ୍ୟକ ଅନ୍ୟାରେ ଏକପ୍ରକାର ଅଜାର୍ହା—

Dina pākī ajirhā ଦେଖ—Dyspepsia;

(ଯଥା—ଏଥରେ ଥରେ ଥେଜନ କରେ ଗାଦ୍ୟଦ୍ୱିବ୍ୟ—

ପ୍ରଦରରେ ଗାର୍ହ ଦୁଃଖରେ ନାହିଁ ଥରେ ଥରେ ନାହିଁ ।)

ଦିନ ପାତା—ସ. ବ. (ଦିନ+ପାତା—ଅବବାହକ; ପ୍ରଶ୍ନା ଚତ୍ର) —

Dina pāta

1. କାଳପାପନ—1. The passing of time.

, । ସମ୍ବାଦମା ଦିନାହ—2. Eking one's livelihood—

from day to day.

ଦିନ ବନ୍ଧୁ—ସ. ବ. (ଦିନ + ବନ୍ଧୁ; ପ୍ରଶ୍ନା ଚତ୍ର) —୧ । ଶ୍ରୀ—

Dina bandhu

1. The sun.

(ଦିନବାକବ — ଅନ୍ୟରୂପ) ବାବର, ନାମ ଧରଇ ଧରଇ ବିନବର,

ଦେଗ ନ ଥାର । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ବୋଟିତ୍ତାର ସମ୍ବନ୍ଧ ।

, । ଅରା ଗୁରୁ (ହ. ଶବ୍ଦାଶବ୍ଦ) —

2. Calotropis Gigantea (plant.)

ଦିନ ବର ଦିନ—ଦେ. ଅ—୧ । ରାତ; ପ୍ରତିଦିନ—1. Every day.

Dina bar din , । ଦିନକୁଦିନ—2. From day to day.

ଦିନଦିନ

* । ଦିନେ ଶବ୍ଦ ଦିନେ—3. Day after day; every alternate day.

ଦିନ ବାନବ—ସ. ବ. (ଦିନ + ବାନବ, ପ୍ରଶ୍ନା ଚତ୍ର) —ଶ୍ରୀ—

Dina bāndhaba

The sun.

ଦିନ ସାରିବା—ଦେ. କି—ଦିନ ଯିବା (ଦେଖେ)

Dina sāribhā Dina jibā (See)

ଦିନ ସାରିବା—ଦେ. କି—୧ । କାଳ କଟାଇବା—

Dina sāribhā 1. To pass away time.

ଦିନ କଟାଇବା 2. କାଳ ଯାପନ କରିବାରୁ ଅନ୍ୟବୁ ସବିଧା

ଦିନ ମରିଲା, ଦିନ ପୁଣି କରିଲା ଓ ସୁଯୋଗ ଦେବା—

2. To cause another to pass his or her days.

ମୁଁ ୩ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ଅବଳା ମୋ ଦିନ କେ ସାରିବାରେ—ସଙ୍ଗୀତ ।

ଦିନ ହରିବା—ଦେ. କି—୧ । କାଳ କାଟିଲା; ବାଲାତ୍ତିପାତା କରିବା—

Dina haribhā 1. To pass time.

ଦିନ କଟାଇବା ଦିନ ହରୁ ସମ୍ମରଣ ଦେଇ କରାଇ ।

ଦିନ କଟାଇବା ୧. ଜବନ ଯାପନ କରିବା—

2. To pass one's life.

ତଥାପି ମହାବାରେ କଲେ ମୀଳ

ମହା ସୁଖ କରି ହରଇ ସେ ଜନ । କୃଷ୍ଣ ହୁଏ ମହାଭାବ କର ।

• । ଦିନ ସାରିବା ୨ (ଦେଖେ)

3. Dina sāribhā 2 (See)

ଦିନ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ସକାଳ ହେବା; ଦୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ ହେବା—

Dina hebā 1. The dawning of the day.

ଦିନ ହେଯା ୨ । କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଖୁ ଦିନ କିବଟବନ୍ତୀ ହେବା—

ଦିନ ନିକଳିଲା 2. Drawing near of any appointed day.

(ଯଥା—ବର୍ଣ୍ଣାକାଳ ଜାଗା ଦେବାର ଦିନ ହେଲୁଣି ।)

ଦିନ—ଦେ. କି. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ଦୂର୍ଯ୍ୟ ଲାଗେ)—

Dinā ୧ । ଦିନ—1. Day (prefixed to words denoting number).

(ଯଥା—ଦିନାରୂପ; ଦିନାଦୂର; ଦିନାଦେବେ ଉତ୍ସାହ = ଗୁର ଦିନ; ଦୂର ଦିନ; କେତେ ଦିନ ଉତ୍ସାହ ।)

(ଦିନାର; ଦିନେଇ; ଦିନ—ଅଦୟାର୍ଥକ) ୨ । ଆନବନ୍ଧୁ ନାମକ (ଦିନୁଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନାଦୟାର୍ଥକ ଜୀବ ନାମ—

1. A name for calling Dinabandhu in familiarity.

ଦିନାଂଶ—ସ. କି. (ଦିନ + ଅଂଶ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dināṁśa ଦିବସର ପ୍ରାତିକାଳ କିମ୍ବା ରାଗରୁ ଏକ—

One of the three divisions of the day, viz morning, noon and afternoon.

[ଯଥା—ଦିନାଂଶରୂ ଯଥା—ପୂର୍ବାହ୍ନ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଓ ଅପରାହ୍ନ; ପ୍ରାତିକାଳ, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଓ ସାପ୍ତାହ୍ନକାଳ ।]

ଦିନା କେତେ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦିନ ଓ କତି)—

Dinā kete ୧ । କେତେବେ ଦିନ ପାଇ—

(ଦିନାକାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. For some days.

ଦିନ କାତେକ ଦୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଇ ଯୋଗେ

ଯୋଡ଼ା ଦୀର୍ଘ ମୋ ଘରେ ବୁଝ ବିବା କେତେ । ଚଲେଥି ଦରଗତ ।

୨ । ଅକୁ ଦିନ ପାଇ—2. For a few days.

ଦୂର୍ଯ୍ୟ ନୀତି ଦିନା କେତେ କୁଆ ଦେଖି ସୁରକ୍ଷା ପାଶେରୁ ଦେଇ

ଦୂର କର ଦେଇ ମୋତେ—ଗର ।

୩ । କେତେ ଦିନ ବ୍ୟାପି ସମୟ; ବନ୍ଧୁକାଳ—

3. Days and days; for a long time.

(ଯଥା—ନୂଆ ଗାରିଠାରୁ ଦିନା କେତେ ଦୁଶ୍ମରେ ବାନ୍ଧିଲେ ଯାଇଁ ସେ ଘର ମଣିବ ।)

୪ । କେତେବେ କାଳ ପାଇ—4. For some time.

ଦେ. କି.—କେତେବେ ଦିନ—Some days.

ଦିନାମ—ସ. କି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିନ + ଅଗମ)—

Dināgama ପ୍ରଭାତ; ବନ୍ଧୁ ଭୋର—Dawn.

(ଦିନାବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିନାଜ—ଦେ. ଦିଶ. (ସ. ଦେଇନିକ)—

Dinājī ଦେଇନିକ—Daily.

ଦେ. ଅ—ପ୍ରତିଦିନ—Daily.

(ଯଥା—ଘୋର ମୂଳ ଦିନାଦି କେତେ ପଡ଼େ ।)

ଦିନାଜି ପାଞ୍ଜି—ଦେ. କି—ଦେଇନିକ ପଂଜିକା—

Dinājī pāñjāji Daily almanac.

ଦିନାନ୍ତ—ସ. କି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିନ + ଅନ୍ତ୍ୟ)—

Dinānānta ଅନ୍ତକାର; ଅନ୍ତାର (ହ. ଶକ୍ତିଶାଶ୍ଵର)—Darkness.

ଦିନାଦି—ସ. କି. (ଦିନ + ଅଦି; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dinādi ପ୍ରାତିକାଳ; ଦିବସର ଅଦି ଭୂର—The beginning of the day; morning; dawn.

ଦୋଜ ଦୋଜକା ଦେ. କି—ଦେଇନିକ—Daily.

ଦିନେ ଦେ. ଅ—ପ୍ରତିଦିନ; ପ୍ରତି ଦିନ—

ଦୋଜଦୋଜ ଦିନେ—Daily; every day.

(ଯଥା—ତାଙ୍କର ଦିନାଦି ଟ ୧ ୯ ଶତାବ୍ଦୀ ତୁମ୍ଭେ ।)

ଦିନାଧିଶ—ସ. କି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦିନ + ଅଧିଶ)—ଦିନପତି (ଦେଖେ)

Dinādhīśa ଦିନପତି (See)

ଦିନାନ୍ତ୍ର—ସ. କି. (ଦିନ + ଅନ୍ତ୍ର; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dinānāntra ସନ୍ଧ୍ୟା; ଦିବସର ଶେଷ ଭାଗ; ଦୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ ସମୟ—(ଦିନାନ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) Evening; close of the day; sunset.

ଦିନ କ୍ଲେ—ଦେ. ଅ—୧ । ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳେ—

Dinākla 1. At eve; in the evening.

(ଦିନାନ୍ତ୍ରରେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ପ୍ରତିଦିନ—2. Daily; every

ଦିନାନ୍ତ୍ରେ—day.

ଦିନାନ୍ତ୍ରମେ (ଯଥା—ମତେ ଦିନାନ୍ତ୍ରେ ଥରେ ମୁଠାଏ ଶାଇବାରୁ ମିଳିଲେ ତ ଭାବନା ନ ଥିଲା ।)

ଦିନାନ୍ତ୍ର—ସ. କି. ପୁ—୧ । ସାହାରୁ ଦିନରେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ—

Dinānāndha 1. Unable to see in daylight.

(ଦିନାନ୍ତ୍ରତା—କି) (ଯଥା—ତେମିଣି, ପେଣ, ବାରୁଡ଼ି ।)

୨ । ଦିନାନ୍ତ୍ରରେଗତ୍ତେ ବ୍ୟକ୍ତି—

2. (a person) Suffering from sun-blindness.

ଦିନାବସାନ—ସ. କି (ଦିନ+ଅବସାନ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ସନ୍ଧ୍ୟା; ଦୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ

Dinābasāna

ସମୟ—Evening; sunset.

ଦିନେଶ—ସ. ବ. (ଦିନ + ରତ୍ନ; ପଣ୍ଡି ଚହୁ) — ୧ । ସୂର୍ଯ୍ୟ— Dinea (ଦିନେଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଅର୍କ ରୁକ୍ଷ— 2. Calotropis Gigantea.	1. The sun. 1. ରତ୍ନ— 2. କର୍ଣ୍ଣିକା— 3. Sugrīva. 4. ଶନି— 5. ସୂର୍ଯ୍ୟ (ପ୍ରଭୁରବାଦ) — Dinesātmaja ପ୍ରଭୁ— ୧ । ସମ—1. Jāma. , । ରଜା କର୍ଣ୍ଣି— 2. King Karmṇa. * । ସୁଗ୍ରୀବ— 3. Sugrīva. * । ଶନି— 4. Saturn. * । ସୂର୍ଯ୍ୟ (ପ୍ରଭୁରବାଦ) — 5. The sun. ଦିନେଶାସ୍ତ୍ରାଜୀ—ସ. ବ. ସ୍ଥି (ପଣ୍ଡି ଚହୁ; ଦିନେଶ+ଆସ୍ତ୍ରା) — Dinesātmajā ସମ୍ମନା ନାମ—The river Jāmuna. ଦି ପଖା—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵି + ପଖ) — ୧ । ଦୁଇ ଦିଗ; ଦୁଇପାର୍ଶ;— Di pakha ଦୁଇ ପାର୍ଶ—1. Both sides. (ଯଥା—ଦୁଇର ଦିଗଙ୍କରେ ଦୁଇଟି ହାତି ବସାଥ ।) , । ଦି ପଦ୍ମା—2. Two halves. (ଯଥା—ଏ ନକ୍ଷା ବରତ୍ରାଟାରୁ ଦିଗଙ୍କା କର ଖେଳା ବାଗରେ ଯୋଡ଼ି ରାଖ ରୁଣ । ତୁ ଉମିର ଦୁଇଟି ଯେ, ଜାଣି ଥା, ମୁଁ ଟତ୍ତ୍ଵର ରାଗି ଗଲେ ତୋତେ ଦି ପଞ୍ଜା କର ତର ଦେବ ।) * । ଦୁଇ ହାତର ଦୁଇ ଦିଗ—3. The two arms. (ଯଥା—ଦିପଞ୍ଜା ଦୁଇଟା ଲଗାଇ ଦେ ଯେ, ଦୁଇ ଦିକ୍ଷାର ଏକା ଦେଲେକେ ହୋଇଯିବ ।)	1. ପତର—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵି ପତ୍ର) — ୧ । ଗଜ ଅବସ୍ଥାରୁ ଉତ୍ତରି Di patara ପତର ଧରିବାରୁ ଅରମ୍ଭ କରିଥିବା (ଗଛ) — ଦିପତରା { 1. Budding with two leaves; ଦି ପତରା ଅନ୍ୟରୂପ } ଅନ୍ୟରୂପ growing with two leaves. , । ଯେଉଁ ଗଛର ପତର ସବୁ ଦୁଇ ଦୁଇଟା ହୋଇ ତେବେରେ ଲାଗି ହୋଇଥାଏ—2. (trees) With two leaves on a stem; bifoliate. ଦିପଦଣ୍ଡି—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵିପ ଓ ଦଣ୍ଡି) — ୧ । ପୋଖରାର ମଧ୍ୟରୁଲାଗେ Dipadandī ପୋଖରିବା ବେଳକାଠର ଖୁଲୁ—1. A wooden (ଦିପଦଣ୍ଡି—ଅନ୍ୟରୂପ) post erected in the middle ରହିକାଠ , । ପୋଖରା ମଧ୍ୟରୁଲାଗେ କରିବ ମଣ୍ଡି— 2 A raised masonry platform in the middle of a pond. ରଥାର ମଧ୍ୟ ଆପଦଣ୍ଡି ଗଢ଼, ଲେ ଦସତ ଜରେ । ବାଧାନା । ଦିପଦହି—ଦେ. ବ. (ସ. ପାପ ଓ ଦଧ୍ୟ; ତୁଳ. ମଥା ଦହି=ଚେଳ) — Dipadahi 1. ଚେଳ; ଜଳବା ତେଲ— 1. Oil for lamp. ଦିପଦାନ୍ତା ବରିଥିବ, ଦିପଦହ ପଢ଼ୁଥିବ । ଶିରୁ ଶିର । , । (ଦ୍ଵି+ପଦ+ହି) କେବଳ ଦୁଇ ପଦ କଥା— 2. Two sentences only. ଦି ପହର—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵିପହର) — Di pahara 1. ମଧ୍ୟାହ୍ନ—1. Noon. ଦୁହୁର , । ମଧ୍ୟରଥ—2. Midnight. ଦୋଷହର 3. ଅସମୟ—3. Bad time. ପରେଇ ପଢ଼ିଲ ମାରସି ଗରେ ମାରସି ମାରସ ଦିପଦହରେ । ତୁମ ।
ଦିପଖା ଚୁଲି—ଦେ. ବ.—ଯେଉଁ ଚୁଲିରେ ଗୋଟିଏ ମୁହଁ ଥାଇ ଦୁଇଟି Dipakbā chuli କଣ୍ଠ ବସିବା ରକ୍ତ ଦୁଇଟି ଗାତ ବା ପଞ୍ଜା ଥାଏ; ଦୁଆଖା ଉନାନ, ଦୁଆଖା ଉନାନ ଦୁଇଟି ପଞ୍ଜା ବିଶିଷ୍ଟ ଏକମୁହଁ ଚୁଲି— An oven with two holes (or openings at the top to set pots on them.	ଦିପହରିଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵିପହର) — ଦ୍ଵିପହର ସମ୍ମନ୍ୟ— Dipahariā — Pertaining to noon. ଦୁହୁରିଆ ଅବାରତ, ଶିର ପାହାଡ଼, ଦିପଦହରିବ ଦୁହରିଆ ଏଥରେ ଯେ ପ୍ରେକ୍ଷ ଗୋରେଇବ; ଦେଲ ଥାଏ ଥାଏ ନଈ । ତବ । ଦେ. ବ.— ୧ । ଦ୍ଵିପହରବେଳ; ମଧ୍ୟାହ୍ନ; ଖରବେଳ— 1. Midday; noon; hottest time in the sun. ଦୁହରିଆ; ବାଁଧୁଲି , । (ସ. ବନ୍ଧୁକ, ବନ୍ଧୁଲ; ଓଷ୍ଠ ପୁଣ୍ୟ) — ଦୁହରିଆ ପୁଣ୍ୟ ଶାକବିଶେଷ; ବନ୍ଧୁଲିପୁଲ— 2. Pentapetes Phoenicea. [ଦୁ—ଗନ୍ଧ ପ୍ରାୟ ୧୫ ହାତ ଛାଇ; ପୁଲ ପାଞ୍ଚ ପାଣ୍ଡିଆ ଓ ଗାତ ରକ୍ତବଣ୍ଣ; ଗୋଟିଏ ପୁଲ ସାତଶତ ପୁଟେ । ଦିବା ଦିପହର ଅର୍ଥରେ ମଧ୍ୟରଥେ ଏ ପୁଲ ପୁଟେ ବୋଲି ଏହାର ଏହାର ନାମକରଣ ହୋଇଛି । ଏହି ପୁଲର ରଙ୍ଗ ସଙ୍ଗେ କବିମାନେ ନାମଶାକ ଓଠକୁ ଭୁଲନା କରନ୍ତି ।]	
ଦି ପଟ—ଦେ. ବ.— ୧ । ଦୁଇଯୁ ପାର୍ଶ— Di pata 1. Both sides. , । ଯୋଡ଼ାଏ—2. A pair; two. * । ଦୁଇଗୁଣ—3. Two times as much.	ଦିପହରିଆ—ଦେ. ବ.—ମୁଖଲମାନମାକଙ୍କର ମହରମ ପଦର Dipahariā mākhātam ଅଞ୍ଚୁମ ଦଳ, ଯେଉଁ ଦଳ ମହନବି ତ୍ରିଅର ପୁଅ ଇମାନ୍ ଦରନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏଗାଦ୍ଦ ବଣର	
ଦି ପଟା—ଦେ. ବ.— ୧ । ଦୁଇଗୁଣ— Di pata : 1. Two paroxysms. (ଯଥା—ଗାର ମୋର କତ୍ତା ଥାଇ ଦିପଟା ଲାଗିଲା ।) , । ଦୁଇଥର—2. Two times. * । ଦୁଇପାଶ—3. Two sides.	(ଯଥା—ଗାର ମୋର କତ୍ତା ଥାଇ ଦିପଟା ଲାଗିଲା ।) ଦି ପଟା—ଦେ. ବ.— ୧ । ଦୁଇଗୁଣ— Di pata : 1. Two paroxysms. (ଯଥା—ଗାର ମୋର କତ୍ତା ଥାଇ ଦିପଟା ଲାଗିଲା ।) , । ଦୁଇଥର—2. Two times. * । ଦୁଇପାଶ—3. Two sides.	
ଦିପଟିଆ—ଦେ. ବ.—ଭୁବ୍ୟ ପକ୍ଷକୁ ସମର୍ଥନ କରିଥିବା— Di patiā ଫାଵରିଂ ବୁଦ୍ଧିମତ୍ତା କରିବାର ପାଇଁ— (ଯଥା—ଏମିତି ଦିପଟିଆ ବିଶେଷ ସୁନ୍ଦର ଦିପଟିଆ କରିବାକିମ୍ବା ନାହିଁ ।)		

ଦିବସାଲୋକ—ସ. ବ (ଦିବସ + ଅଲୋକ; ଗୁଣୀ ଚର) — ଦିନର Dibasaloka	ଅଳୁଆ—Daylight.
ଦିବସତି—ସ. ବ (ଦିବଃ—ସର୍ବର + ପତି; ଗୁଣୀ ଚର) — ୧ । ଇନ୍ଦ୍ର— Dibaspati	1. Indra. ଶୂନ୍ୟକାଳେ ମିହିଂଶ ଧର; ନରେ ଦିବସତି ଗତ ଦେବ— ଉତ୍ସନ୍ଧବତ୍ତ ଦିବସତି । , । ସୂର୍ଯ୍ୟ—୨. The sun.
ଦିବା—ସ. ଅ—ଦିନରେ; ଦିବସରେ— Dibā	In day time. ସ. ବ—ଦିବସ; ଦିନ (ହି. ଶଦସାଗର) — Day. (ଦିବ; ଦିନ—ଆଦର୍ଶକରୂପ) ଦେ. ବ—୧ । ଦିବ୍ୟତି କର ତାକ— (ଦିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ନାମ—୧. A name for calling Dibyasimha. , । ଦିବାକରର ତାକନାମ— 2. A name for calling Dibākara.
ଦିବାକର—ସ. ବ (ଦିବା—ଦିନରେ + କର = ଦିବଶ ଯାହାର; ବହୁଶୁଦ୍ଧ; Dibākara ଅଥବା ଦିବା+କୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ) — ସୂର୍ଯ୍ୟ— The sun. ଦେ. ବ. ପୁ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—A name given to (males).	
ଦିବାକର ମିଶ୍ର—ଦେ. ବ (ନାମ) ଜଣେ ପ୍ରାଚୀନ ଭାଷାକୀୟ କବିଙ୍କ ନାମ— Dibākara miśra Name of a poet of old Orissa. [ହୁ—‘ଭଗନାଥଚରତାମୁଦ’ ଏହାକ ରଚିତ—ତାରିଖୀ, ଭାଲୁଲସାହୁବ୍ୟ. ଇତିହାସ ।]	
ଦିବା କର୍ତ୍ତ୍ତୁ—ସ. ବ—୧ । (ଦିବା—ଦିବସରେ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ = ବସାପାର ଯାହାର, Dibākṛti ବହୁଶୁଦ୍ଧ; ସତରେ ଶୌର କର୍ମ କରିବି ଥିବାରୁ)— ୧ । କାର୍ତ୍ତି; ରଣ୍ୟ—୧. Barber. , । (ଦିବା+ଅଶ୍ଵତ୍ତି; ଦିବସରେ ଅଶ୍ଵତ୍ତି ଯାହାର) ପେତକ; ପେଣ୍—୨. Owl. * । ରଣ୍ୟକ—୩. A sweeper; a person of the untouchable caste.	
ଦିବାଚର—ସ. ବି. ପୁ—(ଦିବା + ଚର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୁ ଅ) — ସେ ଦିବସରେ Dibāchāra କିତରଶ କରେ— Walking or moving (ଦିବାଚର—ସ୍ତ୍ରୀ) about in the day time. ସ. ବ—୧ । ପଣ୍ଡ—୧. Bird. , । ରଣ୍ୟକ—୨. A man of the sweeper caste.	
ଦିବାଟନ—ସ. ବ (ଦିବା + ଅଛୁ ଧାରୁ = ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ତୁ ଅନ୍ୟ);— Dibāṭana କାକ; କୁଆ—The crow.	
ଦିବାତନ—ସ. ବି (ଦିବା + ଘଣବା ଅର୍ଥରେ ତଳ) — ୧ । ଦିନରେ Dibāṭana ଘଣବା—୧. Happening in the day time. (ଦିବାତନ—ସ୍ତ୍ରୀ) , । ଦେବିକ—୨. Daily. ସ. ବ—ଏକଦିନର ମଳ୍ଲାର (ହି. ଶଦସାଗର)— A days' wages.	
ଦିବାନ—ଦେବ. ବ (ଅ)—ଦେବାନ୍ (ଦେବ) Dibān	
Dewāni (See)	

ଦିବା ଜାଥ—ସ. ବ (ଗୁଣୀ ଚର; ଦିବା + ଜାଥ) — ସୂର୍ଯ୍ୟ (ହି. ଶଦସାଗର)— Dibānātha	The sun.
ଦିବାକ—ଦେ. ବ—ଦେବାନ୍ (ଦେବ) Dibāni	Dewāni (See)
ଦିବା କିନ୍ଦ୍ର—ସ. ବ (ଦିବା + କିନ୍ଦ୍ର; ଗୁଣୀ ଚର) — ଦିନରେଲେ ଶୋଇବା— Dibā nīdra	Sleeping during the day time.
ଦିବାନିଶ—ସ. ଅ. (ଦିବା+ନିଶି; ଦିନ) — ଦିନରିତ; ଦିନ ଓ Dibānīśa ଶବ୍ଦ କ୍ୟାପି; ଅହୋରାତ୍ର—Day and night continuously; continuing throughout the day and night.	
ଦିବାନିଶ—ଦେ. କି. କଣ—ସତ ଦିନ, ଦିନରେ ଓ ସତରେ; ଅନ୍ତିଷ୍ଠ; Dibānīśi ସତାଦା; ଅବରତ—Day and night; (ଦିବାନିଶ; ଦିବାରତ—ଅନ୍ୟରୂପ) incessantly.	
ଦିବାନ୍ଧ—ସ. ବ. (ଦିବା + ଅନ୍ଧ; ଗୁଣୀ ଚର) — Dibāndha ପେଣ୍—The owl.	
ଦିବା—ଦିନକଣା; ଯେ ଦିନରେ ଦେଖି ନ ପାରେ— Unable to see in the day time.	
ଦିବାନଙ୍କା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ—ଚୁଚୁଦୁର୍ବା—The mole or musk rat; Dibānḍhaki Sorex Coerulens.	
ଦିବା ପ୍ରଶ୍ଫତ—ସ. ବି (ବହୁଶୁଦ୍ଧ) — ସୂର୍ଯ୍ୟ (ହି. ଶଦସାଗର) — Dibā prashṭha The sun.	
ଦିବା ପ୍ରାଦିପ—ସ. ବି. (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) — ଦିବାରେ ଜଳାଇବା ବାପ ପର Dibā pradipa କିଣ୍ଟୁଯୋଜନ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ବସ୍ତୁ— (figurative) An unnecessary person or thing (like a lamp lit in day time).	
ଦିବା ଭାଗ—ସ. ବି (ଗୁଣୀ ଚର; ଦିବା+ଭାଗ) — Dibā bhāga ୧ । ଦିନ ସମୟ—୧. Day time. , । ସୁର୍ଯ୍ୟାଦସ୍ତାର ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତ କାଳ— 2. The time between sunrise and sunset.	
ଦିବାଭିସାରିକା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଦିବା+ଅଭିଶାରିବା) — Dibābhīsarika ଯେଉଁ ନାୟିବା ଦିନ କେବେ ଅପାର ପ୍ରେମିକ ସଙ୍ଗେ ମିଳିବ ଦେବା ପାଇଁ ବେଶ ହୋଇ ସନ୍ଦେଶ ସ୍ନାନକୁ ଯାଏ—A lady who goes out to meet her lover at the place of assignment in day time.	
ଦିବା ଭିତ—ସ. ବି. (ଦିବା + ଭିତ; ଗୁଣୀ ବା ଶ୍ରୀ ଚର) — Dibā bhīta ୧ । ପେଣ୍—୧. The owl. , । ରୋର—୨. The thief. * । ଚନ୍ଦ୍ର—୩. The moon.	
ଦିବା ମଣି—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚର; ଦିବା+ମଣି) — ଦିନମଣି (ଦେଖ) Dibā manī Dinamani (See)	
ଦିବା ମଧ୍ୟ—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚର; ଦିବା+ମଧ୍ୟ) — ଦିନମଧ୍ୟ; ମଧ୍ୟାହ୍ନ— Dibā madhya Noon; midday.	

ଦିବାର—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦି + ବାର) —ଦୂର ଥର—	Dibāra	Twice.
ଦୁରାର ତ୍ରୁଷାରୀ		
ଦିବାର ତନିବାର—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦିବାର ଦିବାର) —ଦୂରଥର ତନିଥର;	Dibāra tinibāra	ବହୁବାର—Repeatedly; several
ଦୁରାର ତନିବାର ତ୍ରୁଷାରୀ ତିଥାରୀ		times.
ଦିବାରିଷ—ସ. ଅ. (ଦିବା + ସତି; ସବୁ) —ଦିବାନିଷ (ଦେଖ)	Dibāriṣtra	Dibāniṣa (See)
ଦିବାରିଷ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦିବାରିଷ) —ଦିବାନିଷ (ଦେଖ)	Dibāriṣtri	Dibāniṣti (See)
ଦିବାଲୁ (ଇତିହାସ) —ଦେ. ବି—ଦେବାଲୁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	Dibal (etc)	Debāl etc. (See)
(ଦିବାଲୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)		
ଦିବାଲିଗିରି—ଦେ. ବି. (ପା) —ଗୋର୍ବ ଆପ କାନ୍ତରେ ମର ହୋଇ	Dibāl-giri	ଜଳେ—A wall lamp.
ଦିବାଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୁଃଖ) —ଦୁଃଖ—	Dubāla	Weak.
ଦୁରଲୀ	ଦିବାଲ ହେବାର ଦେହ ମଜାସାର; ଜାଣି ଯା ହେବ ମହି ମୋର।	
ଦୁରଲୀ	ବିଷ୍ଵାସୀରୁଦ୍ଧ କଣେପତଙ୍ଗୁ. ଓ. ଚିତ ।	
ଦେ. ଦେ. ବିଶ. (ପା) —ଦିବାଲିଆ (ଦେଖ)	Dibāliā	Dibāliā (See)
ଦିବାଲିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ପା) —	Dibāliā	
Dibāliā	୧। ରଣ ପରିଶୋଧ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ (ବାକ୍) —	
ଦେବାଲିଆ	1. Insolvent (debtor).	
ଦିବାଲା, ଦିବାଲିଆ	୨। ଅସୁଦ୍ୟ—2. Pulled down; troubled.	
	୩। ଦୁଃଖଗ୍ରୁହ୍ୟ—3. Afflicted.	
ଦିବାଲୀ—ଦେ. ବି. (ସ. ଆପାବଳୀ) —ଆପାବଳୀ ଅମାବାସ୍ୟ—	Dibāli	The new moon in Kārttika.
ଦିବାଲୀ ଦିବାଲୀ		
ଦିବାଶୟ—ଦେ. ବିଶ. (ଉପପଦ ତତ୍ତ୍ଵବୂଷ; ଦିବା + ଶି ଧାରୁ+ଅ) —	Dibāśaya	ପେ ଦିନରେ ଶୁଏ—
		Given to sleeping in day time.
ଦିବି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦିବ ଶନର ତମୀ ବିଦ୍ରୁତ ୧ବ.) —	Dibi	ସ୍ଵର୍ଗ—1. Heaven.
	2. ଅକାଶ—2. Sky.	
ଏମନ୍ତ ଦିବ ମଣ୍ଡଳ; ଲକ୍ଷଣ ଶୃଣ ନୃପତି । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।		
ସ. ବି.—୧। ଅକାଶରେ—1. In the sky.		
୨। (ଦିବ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ର) —ରୂପ ପକ୍ଷି (ଦେଖ)		
	2. Chāshā pakṣī (See)	
ଦିବିଶଦ—ସ. ବି. (ସ. ଦିବ = ସ୍ଵର୍ଗରେ + ସବୁ ଧାରୁ = ସିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ.	Dibishad	ଦେବତା—Deity; the Gods.
(ଦିବିଶଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦିବି—ସ୍ଵର୍ଗରେ ବାସକାରୀ—		Residing in heaven.

ଦିବିଶଦ—ସ. ବି. ସ୍ଵର୍ଗରେ + ସବୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) —	Dibistha	ସର୍ପୀ; ସର୍ପୀୟ—Heavenly.
(ଦିବିଶଦ—ସ. ବି. ଦେବତା—Deity.		
ଦିବୋକସ—ସ. ବି. (ଦିବ = ସ୍ଵର୍ଗ + ତେବେ ସମ୍ପାଦନ ସାହାରବ; ଦିବୋକସ ବହୁମୁହଁ; ଏଥୁର ପ୍ରଥମା ୧ବ. ଦିବୋକସ) —	Dibokas	ବହୁମୁହଁ; ଏଥୁର ପ୍ରଥମା ୧ବ. ଦିବୋକସ) —
୧। ଦେବତା—1. Deity; Divine beings.		
, ୨। ରୂପ ପକ୍ଷି (ହି. ଶବ୍ଦାଶର) —		
2. The pied-crested coccoster.		
ଦିବୋଦାସ—ସ. ବି. (କାମ) —୧। କାଶୀଶ୍ରେ ଓ ମହାଶୁଭରତରେ	Dibodāsa	ଭରିମୁହଁ ତନ୍ଦୁବଣୀ ସଜା (ଏ କାଶୀରେ ଶଜୁଦୁ କରୁ ଥିଲେ) — 1. Name of a king of the lunar dynasty of India.
, ୨। ଦରବଶ ଅକୁଷ୍ମାରେ ମେଳକାଳ ଗର୍ଭରୁ ସମ୍ମା ରୂପିକ ଭିରସରେ ଜନ୍ମି ଥୁବା ରକ୍ଷି (ଏ ଅକୁଷ୍ମାରୁ ଥାଇ) —		
2. Name of a sage.		
ଦିବୋଭାବ—ସ. ବି. (ଦିବ + ଭାବ + ଅ) —ଅଳାଭତ	Dibobhāba	(ହି. ଶବ୍ଦାଶର)—Cardamom.
ଦିବୋଲୀ—ସ. ବି. (ଦିବା + ଭୁଲା) —ଦିନ ବେଳେ ଆକାଶରୁ ଶେଷିବା	Dibolkā	ଭୁଲା—Shooting star or incandescent mass falling from the sky in the day time.
ଦିବୋକସ—ସ. ବି. (ପଦ) —ଦିବୋକସ (ଦେଖ)	Dibokas	Dibokas (See)
ଦିବୋକସ—ସ. ବି. (ଦିବୋକସ—ଶକ ୧ମା. ୧ବ.) —	Dibauka	ଦିବୋକସ (ଦେଖ)—Dibokas (See)
ଦିବ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦିବ = ସ୍ଵର୍ଗ + ଭବାର୍ଥେ. ଯ) —ସର୍ପୀ—	Dibya	1. Divine; celestial.
(ଦିବ୍ୟତା, ଦିବ୍ୟତ—ବି) , ୧। ଶିଳ୍ପାଳିକ; ଅଭୁତ (ପଟଳା) —		
(ଦିବ୍ୟା—ସ୍ଵର୍ଗ) ୨. Magical; miraculous.		
୩। ଅକାଶଗ୍ରୁହ୍ୟ—3. Heavenly.		
୪। ଅଭୋଦିତ—4. Supernatural.		
୫। (ଦିବ ଧାରୁ = ସପ୍ତ ଶାରବା + ଯ) ମନୋଦୂର; ସନ୍ଦର—		
5. Magnificent; beautiful; charming.		
ଦିବ୍ୟ ସର ସେ ଦିବ୍ୟ ଦର ହରି ହରି ଦିବ୍ୟ ଅପରାଦ ସେ ମନ ମେହେ ଅତି—ବୃଦ୍ଧିଦୂର ମନୋଦୂର ସର ।		
୬। ଉତ୍ସମ୍ପଦ; ଶୈଖ—		
6. Superior; best; excellent.		
୭। (ସ. ଦିବ = ଅକାଶ + ଭବାର୍ଥେ. ଯ) ଅକାଶରେ		
୭। ଉତ୍ସମ୍ପଦ—7. Happening in the sky.		
୮। ସର୍ପୀ ବା କରୁକ ଅଳନଦାୟକ—		
8. Giving heavenly bliss or pleasure.		
ସ. ବି—୧। ପଥ; ସର—1. Oath.		
୨। ଲବଙ୍ଗ—2. Cloves.		
୩। ଦରନନ—3. A kind of sandal.		

- ୪। ଗୁରୁତ—4. A kind of incense; bdellium.
- ୫। ସବ—5. Barley.
- ୬। ଅର୍ଥା (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
6. Embelic myrobalan.
- ୭। ଶତବିଶ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—7. Asparagus.
- ୮। ବ୍ରାହ୍ମିଆକ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
8. An aquatic pot-herb.
- ୯। ଧଳା ରୂବ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
9. The white or bleached variety of Cynodon grass.
- ୧୦। ହରଡ଼ା (ହୃ. ଶଦସାଗର)—10. Myrobalan.
- ୧୧। ଦୂଷର (ହୃ. ଶଦସାଗର)—11. Hog.
- ୧୨। ଜ୍ଞାନବେଶ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
12. A person who knows the true or essential facts; a metaphysician.
- ୧୩। କୁରୁର କରୁଣ୍ଣ; ଅମ୍ବ ଅଦା (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
13. Curcuma Zeodaria.
- ୧୪। ଜାର (ହୃ. ଶଦସାଗର)—14. Cumin seed.
- ୧୫। ଅଷ୍ଟବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଏକଚମ ତ୍ରେଷ୍ଣ; ମହାମେଦା (ଦେଖ)
(ହୃ. ଶଦସାଗର)—15. Mahamedā (See ,
- ୧୬। ରମେଲ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
16. A kind of jasmine.
- ୧୭। ଝରବେଳେ ବରତୁଥୁବା ପାଣିରେ ସନ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
17. A shower-bath taken while it is raining in sunshine.
- ୧୮। ପଞ୍ଚମକାର; ଦୁଶାନ ଓ ତିତାସାଧନରେ ବର୍ଣ୍ଣିବା ଚାହିଁକ
ଅରୂପବିଶେଷ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—18. A class of Tantrik rituals.
- ୧୯। ଆକାଶରେ ଘଣ୍ଟବା ଏକପ୍ରକାର ଉତ୍ସାହ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
19. A kind of ominous heavenly phenomena.
- ୨୦। ନାଟକାଦରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଲୋକକ ନାୟକ, ସଥା—
ସମଚନ୍ଦ୍ର, ଶାକୁଣ୍ଠ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
20. An extraordinary hero in a fiction.
- ୨୧। ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ନ୍ୟାୟାଳରେ ଅରୂପକୁ ବ୍ୟକ୍ତିର
ଅପରିଷ୍ଠତା ବିଷୟ ସିକ୍କାନ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ବର୍ଣ୍ଣିବା,
ପର୍ମାଣୁ; ମାଣ୍ଡୁ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
- ୨୨। ଆତ୍ମକାଦରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅକ୍ଷ୍ୟାକାର ଉତ୍ସାହ ପାଇଁ କାହାର
ପର୍ମାଣୁ, ପର୍ମାଣୁ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
21. A test or ordeal which an accused had to pass through during trial.
[ଦ୍ୱ—ଏହା ଘଟ, ଅଗ୍ନି, ଭୁଦକ, ବିଷ, ତୁଳାଦଣ୍ଡ, କେଷ,
ତଣ୍ଡୁଳ, ତ୍ରୁପ୍ତମାଣକ ଓ ପୁଣ୍ୟ ସାହାଯ୍ୟରେ କର ସାଉଥିଲା ।]
- ୨୩। ଶପଥ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
22. Oath; solemn affirmation.
୨୪. ବ୍ୟ—୧। ସ୍ଵର୍ଗ ଭାଷା—The Sanskrit language.
(ସ୍ଵର୍ଗରୁ ଦେବଭାଷୀ କୋର୍ଯ୍ୟାଏ) —

- ୧। ଅ ଅକ୍ଷର ହୋଇଛ ନିମ୍ନ
ବଥା ହୋଇ ଦିବ ଅଦିବ ସମ । ଅନ୍ତର୍ଯ୍ୟ ରସକଣ୍ଠେଳ ।
- ଦେ.ଅ—ଅଭିଶୟ—Very much.
- ଦିବବୀ; ବିରା ଶୁଣ ବର ଅର୍କିତ୍ତ ସେ ହୋଇ ଦିବ ଗୋପ । ବୃକ୍ଷର ମହାଭରତ
- ଦିବ୍ୟ କବତ୍ତ—୧. ବ୍ୟ—୧। ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ତନୁଶାଖ ବା ସାନ୍ତ୍ର—
Dibya kabacha 1. A coat of mail given to a person by a Deity.
- ’। ଦେବତାଙ୍କ ସ୍ରବନଶେଷ—2. A kind of prayer to a Deity for one's protection from evil.
- ଦିବ୍ୟ ଗନ୍ଧ—୩. ବ୍ୟ (ଦିବ୍ୟ + ଗନ୍ଧ; କର୍ମଧା)—୧। ସରନ—
Dibya gandha 1. Sweet smell; fragrance.
- ’। (ବଢ଼ୁଣ୍ଣରୁ) ଲବନ—2. Cloves.
- *। ଗନ୍ଧକ—3. Sulphur.
- ଦିବ୍ୟ—ସୁଗନ୍ଧମୁକ୍ତ—Fragrant.
- ଦିବ୍ୟ ଗାୟାନ—୪. ବ୍ୟ (ବଢ଼ୁଣ୍ଣରୁ; ଦିବ୍ୟ ସରୀପୁ ଅଟେ ଗାୟାନ ଯାହାର)—
Dibya gayana ଗନ୍ଧବ; ଦେବଯୋନିବିଶେଷ—
A class of mythological heavenly choristers.
- ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ—ଦେ. ବ୍ୟ (ଦିବ୍ୟ + ଚକ୍ଷୁ)—୧। ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁ—
Dibya chakshu 1. Insight into supernatural matters.
- ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁ—’। ସୁନ୍ଦର ବା ମନୋଦର ଅଳ୍ପ—
2. Very charming eyes.
- ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ—୫. ବ୍ୟ (ଦିବ୍ୟ + ଚକ୍ଷୁ; କର୍ମଧା)—
Dibya chakshuh ୧। ଜ୍ଞାନଚକ୍ଷୁ; ପରେଣ ବିଷୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି;
ଅଲୋକିତ ପଦାର୍ଥ ବା ବିଷୟ ରୂପାରବା ପକ୍ଷ—
2. Intellectual eye; insight into supernatural matters.
- ’। ସାଧାରଣକୁ ଅଗୋଚର ବସ୍ତୁ ଦେଖୁ ପାଇବାର ଶକ୍ତି—
2. The preternatural power of seeing invisible things.
- *। ଚପମା; ପ୍ରଚକ୍ଷୁ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
3. Eyeglass, spectacles.
- ୪। ମାକଡ଼ା (ହୃ. ଶଦସାଗର)—4. Monkey.
- *। ଗନ୍ଧଦ୍ରୁବ୍ୟବିଶେଷ (ହୃ. ଶଦସାଗର)—
5. A kind of sweet scent.
- ୬। କୃଷ୍ଣ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—
6. An epithet of Kṛushṇa.
୭. ବିଜ. (ବଢ଼ୁଣ୍ଣରୁ)—୧। ପରେଣ ବିଷୟ ଦେଖିବାର ଶକ୍ତି—
ସୁନ୍ଦର, ଯାହା ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଅଲୋକକ ଶକ୍ତି ଅଛି—
1. Endowed with supernatural insight.
- ’। ସ୍ଵଲୋଚନ; ଉତ୍ତମଚକ୍ଷିପ୍ତ୍ୟ—
2. Having graceful eyes.
- *। ଅକ—3. Blind.

ଦିବ୍ୟ ଚିତ୍ତ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ଚିତ୍ତ; କର୍ମଧା)—ଭଲ ମଳ; ଅନୁକୂଳ
Dibya chitta ଚିତ୍ତ—Favourable mentality.

ପ୍ରଭୁରେ ତାଙ୍କ ବୈଷ କେବେ ବରହ ଦିବ୍ୟ ଚିତ୍ତରେ ନ ଦେଇ ହେ—
ରତ୍ନ. ପେମ୍ବାର୍କାର୍ଥ ।

ଦିବ୍ୟ ଜ୍ଞାନ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ଜ୍ଞାନ; କର୍ମଧା)—

Dibya jñāna ୧ । ପରେଷବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ—

1. Supernatural knowledge; faculty of seeing
things invisible to the ordinary eye.
୨ । ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଜ୍ଞାନ—2. Divine knowledge.

ସ. ବିଜ୍ଞାନ—(ଦିବ୍ୟ + ଜ୍ଞାନ; ବହୁବ୍ରୀହି)—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଜ୍ଞାନସ୍ତ୍ରୀ—
Possessed of divine knowledge or
supernatural insight.

ଦିବ୍ୟ ଜ୍ୟୋତିଃ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ଜ୍ୟୋତିଃ; କର୍ମଧା)—ସ୍ଵର୍ଗୀୟ
Dibya jyotiḥ ଅଲ୍ଲେବ—A divine halo of light.

ଦିବ୍ୟ ଦର୍ଶନ—ସ. ବ. ୧ & ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ ୧୨ (ଦେଖ)
Dibya darsana Dibya chakshuh 1 & 2 (See)

ଦିବ୍ୟ ଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଜ୍ଞ. ପୁ. (ଦିବ୍ୟ + ଦୂର ଧାରୁ + କଣ୍ଠୀ. ରନ୍. ୧୩a.
Dibya darśī ୧ବ.)—ଦିବ୍ୟଦୂଷ୍ଟୀସ୍ତ୍ରୀ; ଅଭିନ୍ୟାର୍ଥ ଦର୍ଶକ—
(ଦିବ୍ୟଦର୍ଶୀ—ଶ୍ଵା) Endowed with supernatural
insight.

ଦିବ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି—ସ. ବ. ୨ ଓ ବିଜ୍ଞ—ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ ୧୨ (ଦେଖ)
Dibya dr̄uṣṭi Dibya chakshuh 1 & 2 (See)

ଦିବ୍ୟ ଦେହ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ଦେହ; କର୍ମଧା)—୧ । ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଦେହ—
Dibya deha 1. Celestial body.

୨ । ସାଧାରଣ ଚକ୍ଷୁର ଅଗୋବର ଶରୀର—
2. A body or form which is invisible to
the ordinary eye.

ଦିବ୍ୟ ଦୋହଦ—ସ. ବ—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅଭ୍ୟାସିତି ପାଇଁ
Dibya dohada ଦେବତାକୁ ଅପିତ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଦୃଷ୍ଟି
ପଦାର୍ଥ; ବାହ୍ୟ ସିଦ୍ଧ ହେଲେ ତକୁ ଦେବତାକୁ ଯେଉଁ
ପଦାର୍ଥ ଅର୍ପଣ କରିବା ପାଇଁ ମନୀଶ ଆଏ (ହି. ଶବ୍ଦ-
ସାଗର)—A thing which is offered to a
Deity as a result of a solemn vow or
dedication that the donor will give it to
the Deity if his or her wish be fulfilled
through the Grace of the Deity.

ଦିବ୍ୟ ଧର୍ମୀ—ସ. ବିଜ୍ଞ. ପୁ. (ଦିବ୍ୟ + ଧର୍ମ + ରନ୍. ୧୩a. ୧ବ)—
Dibya dharmī ୧ । ସୁଣିଲ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
(ଦିବ୍ୟଧର୍ମୀ—ଶ୍ଵା) 1. Of good conduct.
୨ । ସ୍ଵର୍ଗାବ—2. Good natured.

ଦିବ୍ୟ ଧାମ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ଧାମକୁ; କର୍ମଧାର୍ଯ୍ୟ)—ସ୍ଵର୍ଗ—
Dibya dhāma Heaven.

ତତୋର ଧାମକୁ ତଳେ ଦିବ୍ୟଧାମକର ଦିବ୍ୟପ୍ରତି ହେଁ ଦ୍ୱାରା—
ନନ୍ଦଶୋର. ବୃଦ୍ଧବ୍ୟମାର ।

ଦିବ୍ୟ ନଦୀ—ସ. ବ. ଶ୍ଵ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ନଦୀ)—ସ୍ଵର୍ଗନଦୀ;
Dibya nadi ମନାଦିନ—The mythological river Ganges

(ଦିବ୍ୟପରିବ୍ରାନ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) said to flow in the heaven.

ଦିବ୍ୟ ନାରୀ—ସ. ବ. ଶ୍ଵ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ନାରୀ)—ସ୍ଵର୍ଗନାରୀ;

Dibya nārī ଅଭୂତ—The heavenly nymphs or
ଦିବ୍ୟଶିଳ୍ପୀ } ଅନ୍ୟରୂପ dancing girls; the maidens of
ଦିବ୍ୟଜାଗଳ } ଅଭୂତ ପରାଦେ (according to the
Hindu mythologies).

ଦିବ୍ୟ ପଞ୍ଚମୁତ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ପଞ୍ଚମୁତ)—

Dibya pañchamūta ଦିଅ, ଦୂଧ, ଦର୍ଶନୀ ଓ ତିନୀ
ପିଣ୍ଡାଶାର ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇଥିବା ପଞ୍ଚମୁତ—A mixture of ghee,
milk, curd, butter and sugar.

ଦିବ୍ୟ ପୁରୁଷ—ସ. ବ—୧ । ଦେବପୁରୁଷ; ମନୁଷ୍ୟରୂପ ଅଭିନାଶ ଦେବ—

Dibya purusha 1. A divine being; a god assuming
the form of a human being.
୨ । ସ୍ଵର୍ଗରୂତ—2. An angel.

ମଧ୍ୟ ଗଣ୍ଡକେ ଘର୍ଷ ସେ ଦିବ୍ୟପୁରୁଷ
ବୋଲିଲେ, “ହେ ବାବ, ତହୁ ପାରିଲଙ୍ଘ ମୋତେ—ବ୍ୟାନାଥ, ମହାଶାର
୩ । ଅଭୁ ସୁନ୍ଦର ମନୁଷ୍ୟ—

3. A very fine-looking man.

ଦିବ୍ୟ ପୁଷ୍ପ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା, ଦିବ୍ୟ + ପୁଷ୍ପ)—କରଶା (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
Dibya pushpa Oleander (flower).

ଦିବ୍ୟପୁଷ୍ପା—ସ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି, ଦିବ୍ୟ + ପୁଷ୍ପ + ଆ)—ବହୁ ଦ୍ରୋଘ—
Dibya pushpā ପୁଷ୍ପା; ବହୁ ଗ୍ୟାସପୂର୍ଳ (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—
A big variety of Gayasa flower.

ଦିବ୍ୟ ପୁଷ୍ପିକା—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ + ପୁଷ୍ପ + କ + ଆ)—କାଲ ଅର୍କଗନ୍ତ
Dibya pushpikā (ହି. ଶବ୍ଦସାଗର)—The red-flowered
variety of Calotropis Gigantea.

ଦିବ୍ୟ ବାକ୍ୟ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା, ଦିବ୍ୟ + ବାକ୍ୟ)—ଆକାଶବାଣୀ—
Dibya bākya A sound from the sky.
(ଦିବ୍ୟ ବାଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିବ୍ୟ ଭାରୁ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ଭାରୁ)—ଦିବ୍ୟ ନାରୀ (ଦେଖ)
Dibya bhāru Dibya nārī (See)

ହୃଦୟ ଭାରତୀ ଭେଗପ୍ରାୟ ଦିବ୍ୟଭାର
ସେବିଲେ ଦୂର ବନ୍ଦରେ ଶୋଭ ଦେ । ଭାର୍ତ୍ତା ଭେଗପ୍ରାୟବିଜାପ ।

ଦିବ୍ୟ ଭୋଜନ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ଭୋଜନ)—୧ । ସ୍ଵର୍ଗଭୋଜନ;
Dibya bhojana ସ୍ଵର୍ଗଭୋଜନ—1. A delicious
meal.
୨ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୋଜନ—2. A bellyful.

ଦିବ୍ୟ ରତ୍ନ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ରତ୍ନ)—ଚିକ୍ରାମଣି ନାମକ ରତ୍ନ; ବାହୁଦ
Dibya ratna ପାତଦାୟକ ରତ୍ନବ୍ୟୋମ—A mythological
gem said to possess the power of granting
the wishes to the wearer.

ଦିବ୍ୟ ରଥ—ସ. ବ. କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ରଥ)—୧ । ଦେବଯାନ—
Dibya ratha 1. A celestial car.

୧। ସୁରୀୟ ଦେବତାମାନଙ୍କ ରଥ—

2. Car used by the gods.

୩। ବେଣୀମୟାନ; ଅକାଶବିହାର ରଥ—

3. Balloon; aeroplane.

ଦିବ୍ୟ ରସ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ରସ)—ପାରଦ—

Dibya rasa Quick-silver.

ଦିବ୍ୟ ଲୋକ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ଲୋକ)—ସ୍ଵର୍ଗରୋକ; ସେଇ

Dibya loka ସ୍ଥାନରେ ଦେବତାମାନେ ବାସ କରନ୍ତି—The heaven; the abode of the Gods.

ଦିବ୍ୟ ଶ୍ରୋତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ଶ୍ରୋତ)—ଯେଉଁ କାଳରୁ

Dibya srotra ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଣା ନ ଶିବା ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟ ଶୁଣୁଥାଏ
(ହ. ଶକ୍ତସାଗର)—An ear which can hear sounds inaudible to others.

ଦିବ୍ୟ ସାର—ସ. ବି (ବହୁଗୁହ; ଦିବ୍ୟ = ଉତ୍ତରପୁଷ୍ପ ଅଟେ ସାର = ନିର୍ଜୀବ)

Dibya sara ଯାତାର—ସାଳଗୁମ୍ଫ (ହ. ଶକ୍ତସାଗର)—Shorea Robusta (tree).

ଦିବ୍ୟ ଶ୍ରୀ ହି—ଦେ. ବି. ପୁ—ଲେକଙ୍କ ନାମ—

Dibya simha A name given to males.

ସ. ବି—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ନରହିତ ଅବତାର—The incarnation in which Bishnu is said to have assumed the form of half lion and half man (according to the Hindus).

ଦିବ୍ୟଶ୍ରୀ ଦେବ—ଦେ. ବି—ପୁରୀ ଜନେକ ଶତା—

Dibyasimha deba Name of a late Raja of Puri.

[ଦ୍ର—ଏ ପୁରୀର ଭୂତପୂର୍ବ ସୁରୀୟ ଶତା ମୁକୁନଦେବଙ୍କ ପ୍ରିତା;
ନରହିତା ଅରଯୋଗରେ ଏହାଙ୍କୁ ଇଂରାଜ ପରିଶ୍ରମେଣ ଦ୍ଵୀପାନ୍ତର
ଦଶ ବା କଳାପାଣି ଦେଇଥିଲେ ଓ ଅଣ୍ୟମାନ କ୍ଷୀପରେ ଥାଇ ଏ
ଜୀବଲାଲା ସାଇ କରିଥିଲେ ।]

ଦିବ୍ୟ ସୁନ୍ଦର—ସ. ବି (ଦିବ୍ୟ + ସୁନ୍ଦର, କର୍ମଧାରୟ; ତମା ଦିବ୍ୟ +

Dibya sundara ସୁନ୍ଦର; ଦୃଢ଼)—୧. ସୁରୀୟ ସୁନ୍ଦରତାବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—

1. Having heavenly beauty.

’ । ଉତ୍ତମ ସୁନ୍ଦର; ଶୁଦ୍ଧ ସୁନ୍ଦର; ଅତି ସୁନ୍ଦର—

2. Very fine; very beautiful.

ଦିବ୍ୟ ସୁରୀ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ସୁରୀ)—ଶ୍ରେଷ୍ଠ ପ୍ରଣିତ—

Dibya sūri A very learned man.

ଦେ. ବି—ରାମାନୁଜ ସପ୍ରଦାୟୀ—୧। ଜଣ ଅର୍ଦ୍ଧିକ ଉପାଧି—

A title given to the 12 religious professors or teachers of the Ramanuja sect of Baishnabas.

[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ନାମ—୧। କାଷାର; ୨। ତୁଳ; ୩। ମହତ;
୪। ବର୍ତ୍ତସାର; ୫। ଶଠାର; ୬। କୁଳଶେଖର; ୭। ବିଷ୍ଣୁଚତ୍ର;
୮। ବର୍ତ୍ତାଂଶ୍ରୀରେଣୁ; ୯। ମୁକିବାହ; ୧୦। ଚରୁଷଗନ୍ତ;
୧୧। ରାମାନୁଜ; ୧୨। ଗୋଦାଦେବା ବା ମଧୁକର କବି—
ହ. ଶକ୍ତସାଗର ।]

ଦିବ୍ୟ ଶ୍ରୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (କର୍ମଧା; ଦିବ୍ୟ + ଶ୍ରୀ)—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଙ୍କଳା; ଅଷ୍ଟର—
Dibya stri The maids of paradise (according to the Hindus).

ଦିବ୍ୟ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଦିବ୍ୟ + ଶ୍ରୀ. ଆ) ଦିବ୍ୟର ଶୀଲିଙ୍କ—
Dibya stri Feminine form of the adjective Dibya.

ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—ତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀର ନାୟିକା ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମା; ଯେଉଁ
ନାୟିକା ଦେବାଶ୍ରମ୍ଭୁଗା; (ମଥା ସୀତା)—A class of heroines who have divinity in them.
[ଅନ୍ୟ ଦୂର ଶ୍ରେଣୀ; ଅଦିବାସ = ସାଧାରଣନାଶୀ; ଦିବ୍ୟ-
ଦିବ୍ୟ—ଦେବଶ୍ରମ୍ଭୁଗାମାନଙ୍କା ନାମ ପରେ ଲେଖାଯିବା ଉପାଧି—
ତେ. ବି. ଶ୍ରୀ (କଚରିଆ) [ସ. ଦେବକାଃ (=ଦେବଙ୍କ)ର ଅପରୁଣ୍ଠ]—

ବିଧବାମାନଙ୍କର ନାମ ପରେ ଲେଖାଯିବା ଉପାଧି—
Title written after the name of widows.

[ଦ—ଦୁଇସ ସ୍ବ୍ୟତ ଭାଷାରେ ପଢ଼ ଲେଖିଲୁବେଳେ ‘ଅମୁକା
ଦେବକାଃ ନିବେଦନମିଦଃ’ = ଅମୁକ ଦେଖିଲୁବ ନିବେଦନ ଏହା
ବୋଲି ଲେଖା ଯାଉଥିଲା । କମଣଃ (ଅମୁକଙ୍କ ଶାରବଣ ବମଳେଷୁ,
ତି ମଧ୍ୟକଂ ବିଜ୍ଞବେଷ୍ଟ, ନିବେଦନମିତ, ସବଳୟ ନିବେଦନମିଦଃ,
ପ୍ରଣତିଷ୍ଠରସର ନିବେଦନମିଦଃ ଅଦି ସ୍ଵ୍ୟତ କାଳି ଓ ପଦାଂଶ
ପର) ଏ ପଦ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରେଣୀର ଦେବାଶ୍ରମ୍ଭର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦିଲିଲ ଅଦିରେ ମଧ୍ୟ ସଧବା-
ମାନଙ୍କର ନାମ ‘ଗ୍ରାମତ୍ୟା ଅମୁକା ଦେବା’ ଏହା ବିଧବାମାନଙ୍କର ନାମ
'ଗ୍ରାମତ୍ୟା ଅମୁକା ଦେବା' ବୋଲି ଲେଖାଗଲା । ସାଧାରଣତଃ କ୍ରାନ୍ତିଶୀ
ସଧବା ଶୀମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ ‘ଦେବା’ ଓ ବିଧବାମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ
'ଦିବ୍ୟ' ଲେଖା ଯାଉଥିଲା, ଓ ଦୂର୍ଦ୍ଵା ସଧବା ଶୀମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ
'ଦେଇ' ଓ 'ଦାସି' ଲେଖା ଯାଉଥିଲା ଓ ବିଧବା ଶୂଦ୍ର । ଶୀମାନଙ୍କ
ନାମ ପରେ 'ଦାସି, ଦାସୀ ଓ ବେହା' ଲେଖା ଯାଉଥିଲା । ବିଧବାମାନଙ୍କ
ବର୍ତ୍ତମାନ ତିଂଶ ଶତାଦିରେ ହକାଦପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ତ କ୍ରାନ୍ତିଶୀ,
କ ଦୂର୍ଦ୍ଵା, ତ ବିଧବା, କ ସଧବା ସବୁ ଶୀମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ
'ଦେବା' ଉପାଧି ଲେଖା ଯିବାର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା; ଏବଂ 'ଦିବ୍ୟ'
'ଦେଇ' 'ଦେବା' 'ଦେବା' ଅଦି ଉପାଧି 'କେବଳ ଦିଲାଲ
ଅଦିରେ ଚଢ଼ିଥିଲା ।]

ଦିବ୍ୟଶ୍ରୀ—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ; ଦିବ୍ୟ + ଅଂଶୁ)—ସୁରୀ—

Dibyaśrī (ହ. ଶକ୍ତସାଗର)—The sun.

ଦିବ୍ୟାଙ୍ଗନା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—(ଦିବ୍ୟ + ଅଙ୍ଗନା କର୍ମଧା.)—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣଙ୍କଳା;

Dibyaśringanā ଅଷ୍ଟର—The maidens of Paradise
(ଦିବ୍ୟାଙ୍ଗନା—ଅନ୍ୟରୂପ) (according to the Hindus).

ଦିବ୍ୟାଦିବ୍ୟ—ସ. ବି. ପୁ (ଦିବ୍ୟ + ଅଦିବ୍ୟ)—ନାଟକାଦିବ୍ୟ—

Dibyādibya ତନ୍ତ୍ର ଶ୍ରେଣୀର ନାୟିକା ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ; ଯେଉଁ ନାୟିକ
(ଦିବ୍ୟା ଦିବ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ମନୁଷ୍ୟ ହୋଇ ସୁଦା ଦେବତାମାନଙ୍କ
ଶୁଣରେ ଅତିକ୍ରମ ହୋଇଥାଏ (ମଥା—ନଳ, ଅରମନ୍ଦୀ,
ଅର୍ଜୁନ) —A class of heroes of fiction who
are endowed with heavenly qualities
though they are human beings.

[ଦ୍ର—ନାୟକଙ୍କ ଅଳ୍ୟ ଦୂର ଶେଣି—ତଥା, ସଥା ସମଚନ୍ଦ୍ର,
ଶବ୍ଦିଷ୍ଟ; ଅଦିବ୍ୟ, ସଥା, ଦୂରତ୍ବ ।]

ଦିବ୍ୟାସନ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ+ଆସନ; କର୍ମଧା) —ଉତ୍ତମ 'ଆସନ; ସ୍ଵର୍ଗର

Dibyāsana ଆସନ—A good or excellent seat.

ଦେବାରଣ ହରଣର୍ତ୍ତମାନ ଦିବ୍ୟାସନେ ।

କର୍ମଧାତ୍ମ, ମହାଭରତ. ଅବ ।

ଦିବ୍ୟାସ୍ତ୍ର—ସ. ବ. (କର୍ମଧା, ଦିବ୍ୟ+ଆସନ) —୧ । ଶରୀରୁ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ
Dibyāstra ଦେତାମାନଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ଆସ—

1. Weapons given by gods to particular persons.

୨ । ମହାବୀର ଗୁଳିତ ଆସ—2. A weapon which can be applied or withdrawn with the help of esoteric incantations.

ଦିବ୍ୟୋଦକ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ+ଉଦକ, କର୍ମଧାର୍ଯ୍ୟ) —୧ । ଅକାଶରୁ

Dibyodaka ପଢ଼ିଛି ଜଳ, ମେଘ ଜଳ—1. Rain-water,

, । କାକର; ଶିରିର—2. Dew.

ଦିବ୍ୟୋନ୍ମାଦ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ+ଉନ୍ମାଦ; କର୍ମଧା.)—ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ
Dibyonmāda ବାତୁଳତା—Religious monomania-

ଦିବ୍ୟୋପାଦ(ଦୁ)କ—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ+ଉପାଦ+ପଦ ଧାର୍ଯ୍ୟ=ଶମନ
Dibyopapāda(du)ka କରିବା+ଅକ; +ଉକ)—ମାତା-

ପିତାଙ୍କ ବିନା ଉତ୍ସବ (ସଥା; ବ୍ରହ୍ମ, ବିଷ୍ଣୁ, ମହେଶ୍ୱର)
ଦେବତା—Deity; a god.

ଦିକେୟୀଶ୍ୱର—ସ. ବ. (ଦିବ୍ୟ+ଶ୍ୱର=କର୍ମଧା.)—୧ । ମନଃଶୀଳା—
Dibyaushadhi 1. Red arsenic.

, । ଦେବଦତ୍ତ ଔଷଧ—

2. A drug or medicine obtained from divine beings.

ଦିଭାଗ କରିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦ୍ଵିଭାଗ)—କୌଣସି ବସୁକୁ ସମାନ
Dibhāga karibā ଦୂର ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ କରିବା—

ଦ୍ଵାରା ଗରାନ୍ତିରା—To divide; to bisect.

ଦ୍ଵାନ୍ତ ଭାଗ କରନ୍ତି—

ଦିମ୍ବମ୍—ଦେ. ଥ. (ଧୂଳିନ୍ଦୁକରଣ)—ନୃତ୍ୟ ବାଦ୍ୟାଦିର ଅନୁକରଣ
Dim-dim ଶବ୍ଦ ବିଶେଷ—An onomatopoeic sound of

ଦିନିଦିନି } ଦିନିଦିନି } ଦିନିଦିନି }
ଦିନିଦିନି } ଅଳ୍ୟରୂପ } ଅଳ୍ୟରୂପ }

ଦିମାକ—ଦେବିଦେ. ବ. (ଆ. ଦିମାଗ୍, =ମୃଣିଷ, ରୂପ, ଗବ) —

Dimak ୧ । ମୃଣିଷ—1. Brain.

ଦେମାଗ ୨ । ରୂପ; ବୋଧଶକ୍ତି—

ଦିମାଗ ୨. Intelligence.

୩ । ମନ—3. Mind.

୪ । ମନୋଗତ ଭାଗ—4. Mentality.

୫ । ଧୂଷ୍ପତା; ମଗରପଣ—

୬. Arrogance; insubordination.

୭ । ଅରମାନ—

7. Sullenness due to displeasure.

୮ । ପ୍ରତିଭା—8. Genius.

ଦିମାକଗ୍ରେଟ୍—ଦେ. ବଣ. (ଆ. ଦିମାଗ୍+ହି. ଗ୍ରେଟ୍) —୧ । ମଗର;

Dimāk-choṭṭha ଧୂଷ୍ପତା (ଉତ୍ୟ) —୧. Insubordinate

ବେମାକର୍ତ୍ତା— , । ଗର୍ଭିତ—2. Arrogant.

(ଦିମାକଗ୍ରେଟ୍—ଅଳ୍ୟରୂପ) [ଦିମାକ ଗ୍ରେଟ୍ (ଟ୍ରେଟ୍) ର—ବ]

ଦିମାକଦାର—ଦେବିଦେ. ବଣ. (ଆ. ଦିମାଗ୍+ଫା. ଦାର) —୧ । ଧୂଷ୍ପତା—

Dimāk-dār 1. Arrogant; insubordinate.

ଦିମାକ—ଦେବିଦେ. ବ. (ଆ. ଦିମାଗ୍) —୧ । ପ୍ରତିଭା—

Dimāki 1. Genius.

ଦେମାଗ୍—୨ । ବୃଦ୍ଧିବୁଦ୍ଧ—2. Intellect; brain.

ଦିମାଗୀ—୩ । ମନର ଭାବ—3. Mental condition;

mentality.

୪ । ହର୍ଷ; ଗବ; ଅହଂକାର—

4. Pride; arrogance.

୫ । ଧୂଷ୍ପତା—5. Haughtiness; insubordination.

୬ । ଅରମାନ—6. Moroseness; sullenness.

ବଣ.—ଦିମାକଥ (ଦେଖ) —Dimākia (See)

[ଦ୍ର—ଡ୍ରିଅରେ ଦିମାକ—ମନ ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ତ୍ରୈ]

ଦିମାକିଆ—ଦେବିଦେ. ବଣ (ଆ. ଦିମାଗ୍) —୧ । ଅହଂକାର; ଗବ—

Dimākia 1. Proud; haughty; arrogant.

ଦେମାକୀ, ଦେମାଗୀ , । ଅରମାନ—2. Sullen.

ଦିମାଗୀ; ଦିମାକଦାର; ଦିମାଗଦାର

୭ । ଯେହିଁ ଲୋକର ମନୋଭାବ ଅଳ୍ୟ ଲୋକେ ସହଜରେ

ଦୂଷି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ—3. (a person) Whose

mentality or wishes are hard to understand.

୪ । ଜଗରଥା; ଜିଦବାଜ—4. Headstrong.

ଦି ମୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବଣ. (ଦ୍ଵ. ଦ୍ଵିମୁଣ୍ଡ) —ଦୋମୁଣ୍ଡିଆ; ଯେ ଉତ୍ୟ ପରମା

Di mundīā ସଙ୍ଗେ ମମତା ଭାବେ—One who espouses or

ଦୁଃଖେ; ଦୌମୁଣ୍ଡା is in league with both sides.

ଦ୍ଵ—ଏକ ପ୍ରକାର ସାପ—A kind of serpent;

Amphisbaena.

[ଦ୍ର—ଏହା ଦେଖିବାକୁ କାହା ପରି ଫଳା ନାଲି, ଏହାର

କାହା ନ ଥାଏ, ଲମ୍ବରେ ୧ ପୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବହେ । ପ୍ରକାରରେ ଏହାର

ଗୋଟିଏ ମୁହଁ, ବିକୁ ଲଙ୍ଘନ୍ତ ମୁହଁ ପରି ମୋଟ ଥିବାରୁ ଲଙ୍ଘନ୍ତ

ମୁହଁ ପରି ଦେଖାଯାଏ ୧ ଲୋକେ ତୁମରେ ଏହାର ଦୂର ମୁଣ୍ଡ

ଥିବାର କିମ୍ବରନ୍ତି]

ଦିମୁହଁ—ଦେ. ବଣ—ଦୋମୁହଁ (ଦେଖ)

Di muhānī Domuhānī (See).

କରିବା କିମ୍ବର ଦିମୁହଁ ବହର । କର୍ମଧାର୍ଯ୍ୟ ମହାଭରତ. ଅବ ।

ଦିରଖା—ପ୍ରାଦେ (ସମଲକ୍ଷ୍ମୀ) (ଦ୍ଵ. ସାପରକ୍ଷା) —କାନ୍ଦୁକୁଣ୍ଠ; ଥାକ—

Dir-kha A niche in the wall.

[একা যমুনা নদী কূলেরে অবস্থি ত। ইতিবাষপু প্রমাণ পিলে
যে আধুনিক দিনী নগরী ১০১৭ মাছে পরিষ্কার মধ্যে থুবা
অঙ্গলেরে অনেক থৰ এ নগরী বিশিষ্ট ও উচ্চি পাইথুল।
ইন্দ্রপ্রস্থৰ ময়ুরবশী রাজা দিলু এ নগরী বিশাইথুবাৰু
এ নাম হোৱাথুবাৰ কেহি কেহি কহনী। এহা মধ্য প্ৰবাদ
অছি যে পুথীৱজনক পিতামহ অনঞ্জপাল এতাৰে রাজধানী
কৰিবাৰ স্বকলু কৰিবাৰু এহাঙ্ক পুৰোহিত কিঞ্চ পকাইবা
পাইঁ গোঁ এ শ্বান স্থীৰ কৰি গোঁটে লুহা কিলা পোতিদেলে
ও রাজাঙ্কু কহলে যে এ কালা শেষ নাগক মণ্ডুক কুলেন্তি,
অতএব আপশক রাজবশ তিৰস্তাসী হৈব। রাজা এ কথাৰে
বিশ্বাস ন কৰি যে কালাকু ভূপাতি দেবাৰু যে শ্বানকু
ভূর্গতৰু রক্ত্যার বহুবাৰ দেখাৱলৈ। রাজা ধূলি ভূক্ত
কালাকু পোতাইলে, তিনু তাৰা ঠিক হোৱ ন বৰ্ষ 'চিল'
হৈলৈ। এহি কাৰণতু এ শ্বানৰ নাম 'চিলি' হৈলৈ। এহা
হিন্দু রূজা অনঞ্জপালক রাজধানী থুলু ও তাৰ দ্বাৰা এতাৰে
বিষা যাইথুবা স্তুম উৎপৰে শিলালোক অছি। গ্ৰাম্যাক ১৫৭৩
ৰে মাহামুদ ঘোষ এ নগৰ হিন্দু রাজাঙ্ক ঠারু অখকার
কৰিবা পৰে এ দুষলমাকক রাজধানী হৈলৈ। ১৫৮৮ৰে বাদৰ
এহা অধিকাৰ কৰিবা পৰে এহা মোগৱ রাজধানী হৈলৈ।
১৫৯০৫ৰে এহা ইংৰেজক দুষ্পৰে হৈলৈ ও ১৫১৭ সালতাৰু
এহা বিটুণ ভাৰতৰ রাজধানী হোৱাথৰি। হি. শুভমুগ্ধৰ ।]

ଦିଲୀକା ଲତ୍ତୁ(ଡୁ)—ଦେ. କ (ହ)— ଦେଖୁବାରୁ ସ୍ମରଣ, କିନ୍ତୁ
Dillikālārdū(ḍdu) ବସୁଳଙ୍ଗ କରସ୍ଥ ପଦାର୍ଥ; ନାମ ବଡ଼ା
ଦିଲୀରାଲାଡୁ ଦରଳ ଥୋଡ଼ା ବସୁ—Any thing of high
ଦିଲିକାଲତ୍ତୁ repute but of little worth; any fine-
(ଦିଲୀର ଲତ୍ତୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) looking but worthless thing.

[ଦ୍ୱାରା କାଳିତୁ ଯୋ ଖାୟା ଓ
ପସ୍ତୀଯା, ଯୋ ନେଇ ଖାୟା ଓର ବି ପସ୍ତୀଯା' ଅର୍ଥାତ୍ ଦିଲ୍ଲିର ଲତ୍ତୁ
ଯେ ଖାଇଛି ସେ ଅନୁତାପ କରିଛି, ଯେ ନ ଆଇଛି ସେ ମଧ୍ୟ
ଅନୁତାପ କରିଛି । ଦିଲ୍ଲିର ନାମ ଶୁଣି ଦିଲ୍ଲିର ଲତ୍ତୁ ଅବ
ଉପାଦେୟ ବସ୍ତୁ ହୋଇଥିବ ବୋଲି ଅନୁମାନକରି ତାହା ନ ଖାଇଥିବା
ବ୍ୟକ୍ତି ଖାଇବାପାଇଁ ବାଇଁପାଇଁ ହେଉଥାଏ; ପୁଣି ପ୍ରକୃତରେ
ତାହା ସୁଖାଦ୍ୟ ହୋଇ ନ ଥିବାରୁ ଖାଇବା ଲୋକ ଅନୁଭବରୁ
ବୁଝିପାଇ ଦୂଷିତ ହୁଏ । ଏଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ବାବନିକ ବସ୍ତୁର
ଆଶାରେ ଲୋକେ ଶୁଭମରନ୍ତି, ତାହା କିନ୍ତୁ ଫଳଟି ସେପରି କିନ୍ତୁ
ଉପାଦେୟ ବସ୍ତୁ: ନୁହେଁ, ତହିଁପ୍ରତି 'ଦିଲ୍ଲିବାଲତ୍ତୁ' ଉପମା
ପ୍ରସୋଗ କରସାଏ ।

ଦିଲୀଶ୍ଵର—ସ. ର (ଦିଲୀ + ଶ୍ଵର; ମହା ଚନ୍ଦ୍ର)—ଦିଲୀର ସମୁଟ;
Dilli swara ମୋଗଳ ସମୁଟ—The Moghal Emperor,
having his capital at Delhi.

ଦେଖାନ—ଦେ. ବି—ଦେଖାନ (ଦେଖ)
Dīkhan Dīkhan (See)

ବିବାଲ ରତ୍ନାଦି) — ବିବାଲ ରତ୍ନାଦି (ଦେଖ) —

Diwāl (etc) Dibāl etc (See)

ଦିନ୍ବାଲି—ଦିବାଲି (ଦେଖ)

Diwāli Dibālī (See)

ତିଥାଲିଆ — ଦିବାଲିଆ (ଦେଖ)

Dewālia ⇒ Dibālia (See)

ଶିଶ୍ୟ(ଖାତୁ) — ୨—୧ । ଦାନ କରିବା —

Dis (root) : 1. To give.

ବହୁବା—2. To speak.

୩। ଅଙ୍ଗ କରିବା—3. To com-

୪ । ଦେଖାଇବା—4. To show.
 ଦଶ—ସ. କ (ପଦ) — [ଦିଶ୍ ଧାରୁ = (ଅବବାଶ) ଦାନ କରିବା + କର୍ମ].
 Dis ଦିଶ୍ = ଦିଶ; ଏଥର ୧୩. ୧୯. ଦିକ୍] — ଦିକ୍ (ଦେଖିବା)
 Dik (See)

ଦିଶା—ଦେ. କ (ସ୍ର. ଦିଶା ଶବ୍ଦ) — ୧ । ଦିଗ—

Disa	1. Point of the compass.
ଦିଗ	ସେ ଦେଶ ଅଧିକ ଉପରେ,
↑	

ଦିଶା । ନେଇବୁକଣ ଦିଶ କଥେ । ଜମନାଥ ଭୁଗବତ ।
 ୧ । ଦିଶା; ଗୀତର ବୃତ୍ତ; ଗୀତ ବୋଲିବାର ରୂପ —
 2. The tune of a song

ଦିଶହୁର	—ଦେ. ଦିଶ (ସ. ଦିଶା + ହୁ ଧାରୁ) —୧। କଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବମୂଳ;
Disahara	ରୁକ୍ଷିତ୍ରୁଷ୍ଣ—୧. Perplexed; confounded
ଦିଶହୁର	bewildered.;
ଦିଶହୁର } ଅନ୍ୟରୂପ	, । ଦିଶଭ୍ରାନ୍ତ; ସେ ଦିଶ ବାର୍ଷିକରେ
ଦିଶହାରା	କାହିଁ—୨. At a loss to distinguish the
ଘରବା	directions or points of the compass.

Disā [अ]—१। दिग—1. The points of the compass.

ବିଶ୍ୱ. ସାହାର ଅଣ୍ଡ ଦର୍ଶା
ଅଷ୍ଟମବୁମାରେ ଯା ନାଶା । ଜଗନ୍ନାଥ ଲୁଗବତ ।

ଦେ. କ—୧ | ଦିଶ , (ଦେଖ) — 1. Disa 2 (See)

2. A small temple attached to the side of
a big temple.

ଦିଶା: ଦେ. ବ (ହିନ୍ଦୁ ଅନ୍ତକୁଳ) — ୧। ମଲୋର୍ଣ୍ଣ—
ନିଯମ: ୧। Passing of stools

୧. ସମୋଦେଶ—୨. Call of nature

ଶିଖ(ଶ୍ରୀ)ପାତ୍ର—ହେ କି ଏ ବିଷ ଆମ ଶିଖି ବିଶ୍ଵି ଆମ —

Dīsaśeṇibā—**সেনোৰা**—To show; to exhibit.

ଦେଖାନ ସେ କମିଶରେ ସେ ହୋଇଲୁ ପ୍ରୋତ୍ସହ କମିଶରେ ହୋଇଲା

ଦ ଶାଖା—ଦେ. କି (ସ. ଦ୍ଵିଶାଖ) — ୧ । ଦୁଇ ବୃଦ୍ଧ ଶାଖାତରୀଷ୍ଟ—	Di sâkha 1. Limited to two branches; having two main branches.
ଦୀଶାକ୍ଷ୍ଯ— ୨ । ଯାହାର ଦୂରତ୍ବ କଳ, ବାହାରଛି— ୨. Forked. (ଦିଶାପ୍ରଥା—ଅନ୍ୟରୂପ)	(ଦିଶାପ୍ରଥା—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦିଶା ଗଜ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତୁ; ଦିଶା + ଗଜ)—ଦିଗୁଜ (ଦେଖ) Dîsâ gaja Diggaja (See)	Dîsâ gaja Diggaja (See)
ଦିଶା ଦାହ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତୁ; ଦିଶା + ଦାହ)—ଦିଗୁଦାହ (ଦେଖ) Dîsâ dâha Dig-dâha (See)	Dîsâ dâha Dig-dâha (See)
ଦିଶା ପାଳ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତୁ; ଦିଶା + ପାଳ)—ଦିକପତି (ଦେଖ) Dîsâ pâla Dik-pati (See)	Dîsâ pâla Dik-pati (See)
ଦିଶା ଫେରିବା—ଦେ. କି—ଜୀବା ଫେରିବା— Disâ pheribâ To answer the call of nature.	Disâ pheribâ To answer the call of nature.
ଦିଶାକିରିଆ, ଦିଶାକିରିନା	ଦିଶାକିରିଆ, ଦିଶାକିରିନା
ଦିଶା ମୁଖ—ସ. ବି (ଦିଶା + ମୁଖ; ଗଣ୍ଠୀ ଚତୁ)—ଦିଶମାନଙ୍କର ମୁଖ; Disâ mukha ଚର୍ବି—All sides. ମୁଖ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ମନ୍ଦିର ପାଇଁ ମୁଖ କାହିଁ ପେବେ ଦିଶମୁଖେ । କହୁର୍ଯ୍ୟ ଦେବାବହୋନ ।	ମୁଖ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ମନ୍ଦିର ପାଇଁ ମୁଖ କାହିଁ ପେବେ ଦିଶମୁଖେ । କହୁର୍ଯ୍ୟ ଦେବାବହୋନ ।
ଦିଶି ଆସିବା—ଦେ. କି—ଆର୍ଥିକ ହାତ୍ତ ଜଣା ପଡ଼ିବା— Disi âsibâ To seem or appear from indications.	Disi âsibâ To seem or appear from indications.
ଦେଖୋଯାଓରା ଦିଶନା, ଦିଶନା	ଦେଖୋଯାଓରା ଦିଶନା, ଦିଶନା
ଦିଶିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଃ ଧାରୁ; ପ୍ରାକୃତ ଦୟା ଧାରୁ)— Disibâ ୧ । ଦେଖାଯିବା; ଦୁଃ୍ଖୀଗୋଚର ହେବା— ଦେଖୋଯାଓରା ୧. To be seen; to be visible; to come to ଦିଶନା view; to appear. (ଦିଶାଇବା, ଦେଖାଇବା—ଶିଳ୍ପି) ମନ୍ଦିର ଏହି ଦିଶବାହୁଁ ତ ଅବୁଦ୍ଧ । ଦିଶବାହୁଁ ମହାଭାବ କହ । ୨ । ବୋଧହେବା; ଜଣାପଡ଼ିବା—୨. To seem; to look to be felt; to be known. ବହୁଲେଖେ ଅବସର ଏହି ତ ନ ଦିଶି ହେ । ଦିଶବାହୁଁ ମନ୍ଦିର କରିବାରେ । ୩ । ଜଣାଯିବା; (ମନରେ) ଭବ୍ୟ ହେବା— ୩. To be thought; to appear (to one's mind); to strike (one's-mind). ଦେଲେ ଦରଶ ବେଶେ ବୋକେ ଦରଶୀ ଦରଶ ଏ ଦରଶ ଏ ଦରଶ ରହେ । ଦିଶବାହୁଁ ସମ୍ମାନକରିବା ।	ଦିଶି ଯିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଃ ଧାରୁ) — ୧ । ଦୂର ଦେଖାଯିବା— Disi yibâ ୧. To be suddenly or unexpectedly seen.
୪ । ପୂର୍ବରୁ ଅର୍ଥିକ ହାତ୍ତ ଜଣାପଡ଼ିବା— ୪. To be known beforehand from indications. ୫ । ପ୍ରକାଶିତ ହେବା— ୫. To be exhibited; to be manifest. ଅଭିଜନିତ ତାରିଖେ ଏହି ସିନା ଦିଶିବା । ଅଭିଜନିତ ଦିଶବାହୁଁ କରିବାରେ ।	ଦିଶି ଯିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଃ ଧାରୁ) — ୧ । ଦୂର ଦେଖାଯିବା— Disi yibâ ୧. To be suddenly or unexpectedly seen.
୬ । ସୁଚିତ ହେବା—୬. To be indicated. ବରତ ସୁଚିତ ପ୍ରୟେ ଦରଶେ ନିଜ ଉତ୍ତରାବଦ ନୟନେ ଦିଶେ—ଶ୍ରାବି—ରସବାର୍ଯ୍ୟ ।	ଦିଶି ଯିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଃ ଧାରୁ) — ୧ । ଦୂର ଦେଖାଯିବା— Disi yibâ ୧. To be suddenly or unexpectedly seen.

ଦିଶି ଯିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଃ ଧାରୁ) — ୧ । ଦୂର ଦେଖାଯିବା— Disi yibâ ୧. To be suddenly or unexpectedly seen.
ଦେଖୋଯାଓରା ଦିଶନା—୨ । ଦୂର ବୋଧହେବା; ଜଣାପଡ଼ିବା— ଦେଖୋଯାଓରା ୨. To be suddenly felt; to come to one's mind very suddenly; to strike one's mind.
ସଥାପନା—୩ । କହାର ବୋଧହେବା— ସଥାପନା ୩. To dance before the mind's eye. (ସଥା—ନିତ ତା ମୁହଁ ମରେ ଦିଶିଯାଉଛି ।)
ଦିଶୁ—ଦେ. ବି (ସ. ଉଷ୍ଟ) — ୧ । ସାମାନ୍ୟପରିମାଣ— Disu ୧. A little quantity.
କିଛି—୨ । ଅଛୁ ସଂଖ୍ୟା— କିଛି ୨. A few in number.
ଦିଶୁ—୩ । ସାମାନ୍ୟପରିମାଣ— Disu ୩. A little; a little in quantity. ୪ । ଅକୁଣ୍ଠଣ୍ଠକ—୨. A few. ଗାନ୍ଧୁଳ ପୋରବସରେ ସେଇଁ ହଥ, ଦର୍ଶ ରେ, କବାର ଗାନ୍ଧୁଳବଳି ରଖାଯାଇଥାଏ । ଗାନ୍ଧୁଳମୋହନ, ହମାରାଠିପୁଣ୍ୟ ।
ଅ—୧ । ସାମାନ୍ୟ ପରିମାଣରେ— ଅ ୧. In a small quantity. (ସଥା—ଦିଶୁ ସବୁ ତୁମ୍ଭା, ଦିଶୁ ବସା ଦହି, ଦିଶୁ ଗୁଡ଼, ଦିଶୁ ପାତଳ କଦଲୀ ହେଲେ ଏ ବାବୁର ଏକାଦଶୀ ତିଥ ପାଳନ ଦେବ ।) ୨ । ଉଷ୍ଟ—୨. Slightly. ୩ । କେତେକ ଅଂଶରେ— ୩. In some respects. ବେମୁହ ବ୍ୟାକ ବନ୍ଧନାରୂପ ଦେଇ ପର ଦର୍ଶ ଦିଶେ । ବନ୍ଧୁର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦରା ।
ଦିଶ୍ତ—ସ. ବି (ଦୃଷ୍ଟିଧାରୁ=ଦାନକରିବା, କହିବା+କର୍ମି. ତ)— Dishâ ୧ । କ'ର; ସମୟ—୧. Time.
୧ । ରାଶି; ଅଦୃଷ୍ଟ— ୧. Luck; fortune; destiny. [ଦୃଷ୍ଟିଧାରୁ :—୧. Destiny; ତେଣୁମା ।]
୨ । ଦେବିଷ୍ଠ ମନୁଷ୍ୟ ପୁରୁଷ— ୨. Name of the son of <u>Baibaswata</u> Manu.
୩ । ଉପଦେଶ (ହି. ଶଦସାଗର)—୪. Advice. ୪ । ଦାରୁ ହରିଦ୍ରୁ (ହି. ଶଦସାଗର) (ଦେଖ) ୫. Dâru haridrâ (See).
ଦିଶ—୧ । ଅଦୃଷ୍ଟ—୧. Ordered. ୨ । ପୂର୍ବରୁ କରୁଷିତ—୨. Ordained. ୩ । ଉପଦ୍ରୁ—୩. Instructed; directed. ୪ । ସ୍ଥିରାବୁଦ୍ଧ—୪. Determined; ascertained. ୫ । କଥିତ—୫. Spoken. ୬ । ଦତ୍ତ—୬. Given.

୧। ଅପଣା ପ୍ରତି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଲକ୍ଷ କରୁଥିଲୁ ହୋଇ
ଅରମାନ କରିବା; ମନୋରୂପ କରିବା—
୨. To take a thing to one's heart.

ରୁ ତ ଗୋଡ଼, ରୁ ଚାହିଁପାର୍ ଦିନର ରହ—ରଗ ।

ଦିନ ଶରୀପ ହେବା—ଦେ. ବି.—ପୀଡ଼ାପ୍ରସ୍ତ୍ର ହେବା—

Diha kharāpa hebā Becoming ill; feeling
ଗା ଖରାପହନ୍ୟା । unwell.

ତରିଯତ ବିଗଡନା

ଦିନ ଉପିଆ—ଦେ. ବଣ.—(ସ. ଦେହଦୀର୍ଘଣ)—୧। ଯେ ସବଦା

Diha ghasia ପ୍ରଭୁର ସହବାସରେ ଥାଏ—୧. Very
ଗା ଘୋସାଁ । familiar with one's master.
ହିତାମିଳା , । ଯେଉଁ ପଣ୍ଡ ପଣ୍ଡ ସବଦା ମନୁଷ୍ୟ ପାଣେ କଲ-
ଦିନଦଶା } ବିଚଳ ହେବାରୁ ମନୁଷ୍ୟ ସଙ୍ଗେ
ଅନ୍ୟରୂପ } କଲିବାକୁ ସେମାନଙ୍କ ମନରୁ ରମ୍ପ ବା
ଦିନଦଶା } ସଙ୍ଗେତ ଶତ୍ରୁ ଯାଇ ଥାଏ—୨. (animals) Who
have become very familiar with men,
having cast off their fear of man's
company.

ଦିନ ଜଞ୍ଜିଲା—ଦେ. କି—(ସ. ଦେହ ସମୟ)—ଦେହରୁ ବାଧବା ଉପୁରେ

Diha chhāñchibā କାମ ନ କରିବା—Not to labour
(ଦିନ ସମ୍ଭବା—ଅନ୍ୟରୂପ) for fear of exhaustion.

ଜୀବରାନା

ଦିନ ଛୁଟିବା—ଦେ. କି—ମରିବା—To die.

Diha chhārdibā
ଜୀବଚାଢ଼ା; ଜୀ ଚାଢ଼ା

ଦିନ ଜଗିବା—ଦେ. କି—୧। ଅପଣା ଦେହରେ ଆସାନ ନ ଲାଗିବା

Diha jagibā ପ୍ରତି ସାବଧାନ ହେବା—୧. To guard one's
body from hurt.

, । ସାମ୍ରାଧିକା ପ୍ରତି ସାବଧାନ ହେବା—

2 To be watchful for preserving sound
health.

ଦିନ ଜଳିବା—ଦେ. ବି—୧। ଭାରା ଅନୁଭବ କରିବା; ପୀଡ଼ା ଅନୁଭବ

Diha jalibā କରିବା—୧. Burning sensation in the
ଗା ଜଳା । body.

ଜୀଓ ଜଳନା , । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ରଗ ଉଠିବା—

2 Getting enraged.

(ଯଥା—ଏ କଥା ଶୁଣି ମୋ ଦିନ ଚକର ।)

ଦିନ ଝାଲେଇବା—ଦେ. ବି—୧। ଦେହରୁ ସେବୋତ୍ତମ ହେବା—

Diha jhāleibā 1. Perspiration of the body; hyper-
hydrosis

ଦିନ ଝିମ୍ ଝିମ୍ ହେବା—ଦେ. ବି—୧। ଅତେନ୍ତ ଦୂରକ ହେବୁ ଶୋଇ

Diha jhim jhim hebā ମାରିଯିବା—୧. A feeling of
ଗା ବିମର୍ଶିମ କରା exhaustion on account of sheer
ଅବଧି ମୁଲୁକୁଳାନା । weakness.

ଦିନ ଝାଇଁ ଝାଇଁ ହେବା } 1. ବାତ ଗୋଡ଼ ଥାଏ ଏବଂ
ଦିନ ଝାଇଁ ମାରିଯିବା } ଅନ୍ୟରୂପ } 2. ବାତ ଗୋଡ଼ ଥାଏ ଏବଂ
ଦିନ ମୁଣ୍ଡ } ଅନ୍ୟରୂପ } ସାମ୍ରାଧି—2. Health.
ଦିନ ମୁଣ୍ଡ } (ଯଥା—କୁମ ଦିନପା ଭଲ ଅଛି ତ ?)

ରହିବା ପରେ ସେହି ଅଗରେ ଅବଶତା ଓ ଝାଇଁ ଝାଇଁ
ଅନୁଭୂତ କରିବା—୨. A tingling sensation
due to the limbs being put in one
position for a long time.

ଦିନ ଅରିବା—ଦେ. ବି—୧। ଶଶର ଶନିତ ହେବା—

Diha tharibā 1. Throbbing of the limbs.
ଗା ଶିହରିଆ ଉଠା , । ଉପୁ ବା ତ୍ରାସ ଯୋଗୁଁ ଶଶର କଣ୍ଠିବା—

ଜୀ ତରସନା 1. Shaking of the body due to sudden
alarm.

ଦିନ ଦିନକ — ଦେ. ଥ—୧। ପୁରୁଷାନ୍ତରେ—

Diha dihaka 1. In descending order of a family.

ଦିନ ଦିନକ } } ଅନ୍ୟରୂପ } 2. Since
ଦିନ ଦିନକ } } ଅନ୍ୟରୂପ } the time of one's fore-
fathers.

, । କେତେ ଲୋକଙ୍କ ଜୀବନକାଳ ମଧ୍ୟରେ—

3. During the life-time of some persons.

ଦିନଦୂଶ—ଦେ. କି (ସ. ଦେହ + ଦୂଶ)—ଅସ୍ପତା—

Diha dukha Illness.

ଗା ଖାରାପ ତବାଥତ ସରାବ

(ଦିନ ଦୂଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିନ ଦୂଶ ହେବା—ଦେ. ବ—ଶଶର ଅସ୍ପତ ହେବା—Getting
Diha dukha hebā diseased; getting ill; being
(ଦିନ ଦୂଶେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) attacked with a disease.

ଦିନ ଦେବା—ଦେ. କି—୧। (ଶା ପରେ) ଅପଣାର ଅଗରୁ

Diha deba ଉପରେଗାର୍ଥ ପୁରୁଷତାରେ ଅର୍ପଣ କରିବା—

ଗା ଦେଓଆ 1. To dedicate one's body to a male
ତଳ ଦିଲ୍ଲାନା (said of a female).

, । ଦିନ ଲାଗାଇ କାମ କରିବା (ଦେଖ)

2. Diha lagai kāma karibā (See)

ଦିନ ନ ସହିବା—ଦେ. ବ—୧। ବ୍ୟଥିତ ହେବା; ବ୍ୟାକୁଳ ହେବା;

Diha na sahibā ପ୍ରାଣରୁ ବାଧବା—୧. Feeling compa-
ଶା ନାସହା ssion.

(ଯଥା—ଗା ଦୂଶ ଶୁଣି ମୋ ଦିନ ନ ସହିବ ଯେ ମୁଁ ଧାର

ଛୁଧାର କରି ଅଳି ବିଲୁ କାକୁ ଦେଲି ।)

, । ସହି ନ ହେବା; ବରଦାସ୍ତ ନ ହେବା—

2. Not enduring; intolerance.

(ଯଥା—ଯେତେ ସେ ଗାତ ଦେଲି ସେଥିରେ ସେ ଦେହ ନ
ସହି ମୁଁ ପଦେ ଉଭ୍ରର ଦେବାକୁ ବାଧ ହେଲି ।)

ଦିନପା—ଦେ. କି (ସହିତ ପଦ; ସ. ଦେହ ଓ ପାଦ)—

Dihapā ୧। ଶଶରରୁ ସମସ୍ତ ଅବସ୍ଥା; ସବାଙ୍ଗ—୧. All parts
ଶରୀର of the body; the whole body.

ଅବନ (ଯଥା—ଯା' ତ, ରୁହାଟାର ଦିନ ପା ଯୋଳ ହେଉଥିବ
ଦିନପା)—

ଦିନପା } } ଅନ୍ୟରୂପ } 2. Health.

ଦିନ ମୁଣ୍ଡ } } ଅନ୍ୟରୂପ } (ଯଥା—କୁମ ଦିନପା ଭଲ ଅଛି ତ ?)

ଦିହପାଣିଯିବା—ଦେ. କି—ଶଶାର ଅଛଣୟ ପିତ୍ତାୟୁଜ୍ନ ହେବା—
Dihā pāchijibā Feeling uneasy of the body.
(ଯଥା—ମାତ୍ର ଖାର ମୋ ଦିହ ପାଚିଗଲା ।)

ଦିହପାଣି—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ିଜାତ) କି—(ରାଜାଙ୍କ) ସନକିଯ୍ୟ—
Dihapāṇī The act of bathing; bath (of Raṁjas).
(ଯଥା—ବର୍ତ୍ତିମାନ ଶୁମୁକ୍ତର ଦିହପାଣି ବଢ଼ିଲା ।)

ଦିହପାଣି ବଢ଼ିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ିଜାତ) କି—(ରାଜାଙ୍କ) ସନବିଧର
Dihapāṇī bardhibā ସମାପନ—The taking of a bath
(by a Raṁja).

ଦିହ ପାଟ—ଦେ. କି—ଶେଷବିଶେଷ; ଦିହର ତମ ଉପର ପାଣିଯିବାରୂପ
Diha phāṭa ଶେଷବିଶେଷ—Chapped skin (a disease).

ଦିହ ବଳ—ଦେ. କି. (ସ. ଦେହବଳ)—ଶାଶ୍ଵରିକ ବଳ—
Diha bala Bodily strength.

ଶାଶ୍ଵରିର ଜୋର

ଦିହକୁଳିଆ—ଦେ. କି—ଶାଶ୍ଵରିକ ବଳରେ ବଳିଯାନ—
Diha baļua Possessing great bodily strength.

ଦିହକୁଳିଆପଣ—ଦେ. କି—ଦେହିକ ବଳପ୍ରୟୋଗ ଲିପୁଣତା ବା
Diha baļuaapaṇa ବାହାରୁ—Credit of applying
ଗା ଜୁରୀ sheer bodily strength.
(ଦିବକୁଳିଆପଣି—ଅଳ୍ପରୂପ)

ଦିହ ଭାରୀ ହେବା—ଦେ. କି—୧। ଗର୍ଭବତ ହେବା—
Diha bhāri hebā 1. Being pregnant.
(ଦିହ ଗରୁ ହେବା—ଅଳ୍ପରୂପ) ୨। ଦେହର ଓଜନ ବଢ଼ିବା (ଶେଷ
ବଶତଃ)—2. Increase of the weight of
the body.
୩। ଦେହର ଅସ୍ଥିତା ବୋଧ—3. A feeling of one
not doing well.

ଦିହରେଦ—ଦେ. କି. (ସ. ଦେହ ଓ ହେଦ)—
Diha bheda ପ୍ରସବ ପୂର୍ବରୁ ଶୀମାନକ୍ରର ମୁତ୍ତୁତା ପାଟ ପାଣି
ବହିବା—Discharge of watery substance
before child-birth

ଦିହ ମିହନ୍ତ—ଦେ. କି. (ସ. ଦେହ ଓ ପା. ମେହେନତା)—
Diha mihanta ଶାରିଶକ ପରିଣମ—Physical labour.

ଦିହ ମିହନ୍ତୀ—ଦେ. କି—ପରିଣମୀ—
Diha mihanti Laborious.
ମେହନ୍ତୀ ମେହନତି

ଦିହ ମୁଣ୍ଡ—ଦେ. କି. (ସହର; ସ. ଦେହ ଓ ମୁଣ୍ଡ)—
Diha munda ୧। ଶଶାର; ସବାଙ୍ଗ—
1. The whole body, body.
୨। ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ—2. Health.

ଦିହରଣୀ—ଦେ. କି—ହୃଦ୍ୟପୁଣ୍ୟ ଅଥତ ପରିଣମକାତର (ବ୍ୟକ୍ତି)—
Diharakha

ଦିହଦେଖା } ଦିହଦେଖା } କି—ହୃଦ୍ୟପୁଣ୍ୟ ଅଥତ ପରିଣମ କାତର
ଅଳ୍ପରୂପ } ଅଳ୍ପରୂପ } ବ୍ୟକ୍ତି—A loafer.

ଦିହରୁ ଛଡ଼ା(ଡେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦେହରୁ ଛଡ଼ାଇବା (ଦେଖ)
Diharu chhārda(rde)ibā Deharu chhārdaibā(See)

ଦିହରେ ଠିକ୍ ବସିବା—ଦେ. କି (କୌଣସି ପେଶାକ ବା ଅଳକାର)—
Dihare thiik basiba ଶଶାରରୁ ଠିକ୍ ଆପ ଆଇବା—
ଶାଯେ ଠିକ୍ ହେଁ ସମ୍ଭାବୀ—To fit into the body (said of
ଅଳମେ ଜମନା a dress or ornament).

ଦିହରେ ନ ଲାଗିବା—ଦେ. କି—ଦେହ ହୃଦ୍ୟପୁଣ୍ୟ ନ ହେବା—
Dihare na lagibā Body not becoming stout
and strong.

ଦେ. କି—ଶଶରପୁଣ୍ୟର ଅନୁକୂଳ ନ ହେବା—
Not to suit one's constitution or health.

ଦିହରେ ମୁଣ୍ଡରେ ପାଇବା—ଦେ. କି—ଗୋଟା କେତେ ପ୍ରହାର ବା
Dihare munḍare paibā ମାତ୍ର ଆଇବା—

To get a sound thrashing.

ଦିହରେ ମୁଣ୍ଡରେ ଭୋଗିବା—ଦେ. କି—ତହିତ ସମ୍ବାଦ ଭୋଗ କରିବା—
Dihare munḍare bhogibā To be subjected to
the attacks of diseases and the pains
there of.

ଦିହରେ ମୁଣ୍ଡରେ ହେବା—ଦେ. କି—ମୁବଜର କୁରୁଦ ଘୋବନ
Dihare munḍare hebā ଘୋବୁ ଉନ୍ନତ ହେବା—

State of a girl showing the physical
developments of puberty.

ଦେ. କି—(ସୁବଜା) ପ୍ରନ୍ଯୋବନବର୍ଣ୍ଣ ହେବା—
(a youthful girl) To show physical
sign of maturity.

ଦିହରେ ଲାଗିବା—ଦେ. କି—୧। (କୌଣସି ଆଦ୍ୟ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର
Dihare lagibā ଦେହରେ ବଳ ଓ ପୁଣ୍ୟ ଛବାଦନ କରିବା;
ଶାଯେ ଲାଗା ପୁଣ୍ୟ ସାଧନ କରିବା—1. (any food) To
produce strength and robustness (in a
person or animal).

(ଯଥା—ସେ କିଛି ଛଟାନ୍ତିଏ କିଅ ଓ ସେବେ ରୂପ ଆଇଛି,
ଅଥତ ଏ ସବୁ ତା ଦିହରେ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।)

, ୨। (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର) ଶଶାରରେ ସଲାଗୁ ହେବା ବା
ବୋତାଯିବା—2 To touch or to be smeared
over one's body.

ଦେ. କି—ଶଶାରର ମାଂସ ବୁଦ୍ଧି ହେବା; ଦେହ ପୁଣ୍ୟ ହେବା—
ଶାଯେ ମାଂସ ଲାଗା Becoming stout; adding flesh

ଦିହରେ ଯିବା—ଦେ. କି—୧। (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତିର ବସ୍ତୁ ବା
Dihare yibā ବିଷୟ) ସାପ୍ତ୍ୟର ଅନୁକୂଳ ହେବା—

1. Being suited to one's body with one's
constitution; to suit one's health.

(ଯଥା—ଖାଦ୍ୟ ମୋ ଦିହରେ ଯାଏ ନାହିଁ ।)
, ୨। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (କୌଣସି ବିଷୟ) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସହି
ହେବା—2. (figurative) (any matter) To
be bearable to a person.

(ସଥା—ଆଜି କାଲିର ଶୀମାନଙ୍କର ବଜାରରୁଲୁ ମରହିଛୁ—
ମାନଙ୍କ ଦିତ୍ୟରେ ଯାଇଁ ନାହିଁ । ଦିନାକରେ ଏ ସବୁ ସମାଜରେ
ଚଳଗଲେ କେଣିକି ଏ ସବୁ ବୁଢ଼ାମାନଙ୍କ ଦିତ୍ୟରେ ବଳେ ରିବ
ସେ ।)

ଦିତ୍ୟଗା—ଦେ. ବିଶ— ୧ । ସବଦା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ଅନ୍ତେବୋ କରୁଥିବା
Dihalagā (ଉତ୍ୟ)—1. Personal (servant) render-
ing personal service to a master.

, ୧ ଦିତ୍ୟରେ ଲାଗ ବା ଜଡ଼ିଛି—

2. Stuck or attached to the body.

ଦିତ୍ୟ ଲଗା(ଗେ)ର କାମ କରିବା—ଦେ. କି—ଶାଶ୍ଵରକ ଶ୍ରମଶିକାର
Diha lagā(ge)i kāma karibhā ପରିବ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—
ଗା ଦିଏ କାଜକରା To do any work by applying
ତନମନ୍ୟେ କାମ କରନା to it with labour; to work
ଜୀ ଲୋକକର କାମ କରନା laboriously.

ଦିତ୍ୟଶୂଳି—ଦେ ବିଶ—ମାନସିକ କଷ୍ଟଦାୟକ—Painful to
Dihasūla mind.

ଦିତ୍ୟ ସହିବା—ଦେ. ବ. (କୌଣସି ବିଷୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର)—

Diha sahibbhā ସବୁ ଦେବା—1. Being bearable.

(ଦିତ୍ୟଶୂଳାୟିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ସଥା—ମୋ ଆଗରେ ମୋ ପୁଅକୁ
ପାଇଁ ସହ ମାତ୍ର ଦେଲେ ମୋ ଦିତ୍ୟ ସହିବ ନାହିଁ ।)

, ୨ । ଅଭ୍ୟାସଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବିଷୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସାମ୍ରାଧ
ଅନୁକୂଳ ହେବା—2. (any thing) Becoming
suitable to a person's constitution by
habit.

ଦିତ୍ୟଶୂଳା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦେହ ଓ ସତ୍ୟ)—ସହମୟ—

Dihasuhā Bearable.

ପାୟମହା (ସଥା—ସବୁବେଳେ ଗାଳ ମାତ୍ର ଖୀର ଖାଇ ଗାଳ ମାତ୍ର
ମୋର ଦିତ୍ୟଶୂଳା ହୋଇଗଲଣି ।)

ଦିତ୍ୟୀକା—ଦେ. ସବ (ସ. ଦ୍ଵି) —୧ । ଦୁହେୟାକ; ଦୁଇଜଣ; ଦୁଇଘେ;
Dihāñjaka ଦିତ୍ୟିକ ଦିହେ—1. Both of them.

ଦିହେୟାକ, ଦିତ୍ୟିକୟାକ, ଦିତ୍ୟାଯାକ—ଅନ୍ୟରୂପ) , ୨ । ଅନେଯାହନ୍ୟ—
ଦୁଜନ ଦୋନୀ

2. Each other.

ଦିତ୍ୟାତ୍—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେହାନ୍ୟ)—ଜୀବିତ କାଳ—

Dihātī Life-time.

(ସଥା—ଆମ ବାପାଙ୍କ ଦିତ୍ୟରେ ଘରଚୋଳା ଶେଷ ହୋଇ
ପାଇ ନ ଥିଲା ।)

ଦିତ୍ୟାତ୍—ଦେ. ବ—୧ । ଜୀବିତକାଳ—

Dihātī Life-time.

ଦେ. ବ—୨ । ଦେହାତ୍ (ଦେଖ) —2. Dehātī (See)

ବିଶ—୧ । ଦିତ୍ୟାତ୍ (ଦେଖ) —1. Dihātī (See)
ଅ—ଦେହ; ଦେହର; ହାତ—By.

(ସଥା—ଏ ଲେଖାପତ୍ର କାମ ମୋ ଦିତ୍ୟାତ୍ ହୋଇ ପାଇବ ନାହିଁ ।)

ଦିତ୍ୟାତ୍—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦ୍ଵି+ଦ୍ଵିତୀୟ) —୧ । ଦ୍ଵିଦ୍ଵିପରିମିତ—

Dihātī 1. Measuring two cubits.

ଦିତ୍ୟାତ୍—୨ । ଦୁଇଦାତ୍ରେ କରସୁବା (କର୍ମ) —

Dihātī 2. Dealt or done with both the hands.

ଦିତ୍ୟ—ଦେ. ସବ (ଦ୍ଵି ବରନ; ତୃଷ୍ଣୀ) —ଦୁଇ ଜଣକର; ଦୁଇଯକର—

Dihinkā Of both of the two (persons).

(ଦିତ୍ୟକା, ଦିତ୍ୟର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦିତ୍ୟର ଦୋନୀ କା

ଦିତ୍ୟ—ଦେ. ସବ. (ଦ୍ଵି ବରନ; ଦ୍ଵି ଜୟା; ସ. ଦ୍ଵି) —

Dihinkī ଦୁଇକୁ; ଦୁଇଜଣକୁ; ଦୁଇଯକୁ; ଦୁହିକୁ—

(ଦିତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) To both the two (persons).

ଦିତ୍ୟକେ ଦୋନୀ କୋ

ଦିତ୍ୟକିଦିହେ—ଦେ. ସବ. (ଦ୍ଵି ବରନ; ସବତର) —

Dihinkidihē ୧ । ଦୁହିକା ଦୁହେ; ଦୁଇଜଣ ଯାବ—

ଦିତ୍ୟକିଦିହେ

{ 1. Both of them.
ଦିତ୍ୟକିଦିହେ } ଅନ୍ୟରୂପ , ୨ । ପରଷର; ଅନେଯାହନ୍ୟର—

ଦୁହିକୁଦୁହେ ୨. Each other.

ଦିତ୍ୟ ଦୋନୀ

ଦିତ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) —ଦୁହୁଡ଼ି; ମସାଲ—

Dihurdī Torch; hand-torch.

ଦିତ୍ୟଦିତ୍ୟ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେହଲୀ) —୨ । ସଦର ଦିଗ୍ବିଜୟ; ସିଦ୍ଧାର—

Dihurdi 1. The chief gate or door of a mansion.

ଦେଉଠି , ୨ । (ସ. ଦାପଗାତ୍) —ଦୁହୁଡ଼ି, ମସାଲ—

ଦିତ୍ୟଦିତ୍ୟ 2. Hand-torch; torch.

ଦେଉଠି ସୁର୍ଯ୍ୟ ଦେଖିବ ଦୁହୁଡ଼ ଲଗାଇ ।

ମସାଲ, ଦୀବିତ ବସନ୍ତ ମହିନା ଦିନ ।

ଦିତ୍ୟଦିତ୍ୟ—ଦେ. ବ—୧ । (ସ. ଅପଧାରକ) ଦୁହୁଡ଼ିଥ; ସେ ମସାଲ

Dihurdia ଧରିଥାଏ, ମସାଲ ଧରିଥିବା ନେବ—

ଦେଉଠିଯା 1. Torch-bearer; the person who carries

ମସାଲଚି 2. a hand-torch.

, ୨ । (ସ. ଦେହଲୀ ରକ୍ଷକ) ସିଦ୍ଧାର ରକ୍ଷକ—

2. The keeper of the main gate.

ଦେ. ବିଶ. (ଗାଳ) —ସବନାଶକାରୀ; ସେ ବନ୍ଧନାଶର ହେଉ

ଦୁଃ—Causing ruin; bringing about
the ruin of the family.

ପ୍ରାଦେ. (ଯାତ୍ରୀର) ବିଶ—ଯେଉଁ ବଳଦର ଦ୍ଵିଗରେ ଧଳା

ଚିତ୍ତ ଥାଏ—(a bullock) Having white spot
on its horns.

ଦିହେ—ଦେ. ସବ (ଦ୍ଵି ବରନ ପ୍ରଥମା ବିଦ୍ରୁତ; ସ. ଦ୍ଵି) —

Dihē ଦୁହେ; ଦୁଇଜଣଯାକ; ଦୁଇସ—Both.

ଦିହେ [ଦୁ—ଦିହେ ବା ଦୁହେ ଶବ୍ଦ ରୂପ—୧ମା—ଦିହେ,
ଦୋନୀ ଦୁଆ ଦୁହେ । ଯ୍ୟା—ଦିହିବାରା, ଦୁହିକ ହାତ । ଧରୀ—(ୟା ବିଦ୍ରୁତ, ପରି) ।

୫ମୀ—ଦିହିକଟଂ, ଦୁହିକଟଂ, ଦିହିକଠାର, ଦିହିକଠାରୁ,
ଦୁହିକଠାରୁ । ପଣ୍ଡା—ଦିହିକଠାର (ବା; କର) । ଗମୀ—

ଦିହିକଠାର ଠେର (ଠାର; ଠାରେ) ।]

ଦିହେ ଦିହେ ମାରିବା—ଦେ. କି—୧ । କୌଣସି ପାତ୍ରା ବା ସେଇ

Dihe dihe māribā (ସଥା—ଜୀବ) ଅକ୍ଷମା କରୁଥିବା କଥା

ଦେହରଜିହାର ବାହାରେ ପ୍ରକାଶ ନ କରିବା—

1. Not to let others know (by external signs) that one is ill.

ଶ୍ରୀ । ରେଣର ନିର୍ବାଚନକୁ ଭୁଲ ହୋଇ ସହବା—

2. To bear the pangs of an illness silently.

ଶ୍ରୀ (ଧାରୁ)—୪—ସ୍ଵା ପାଇବା—

Dī (root) To decline; to decay.

ଶ୍ରୀ (ଧାରୁ)—୫—୧ । ଉପଦେଶ ଦେବା—

Diksh (root) 1. To advise.

ଶ୍ରୀ । ଶିଷ୍ଟା ଦେବା—2. To teach.

ଶ୍ରୀ । କୌଣସି ଧର୍ମ ବା ତ୍ରୁଟରେ ଆଶିତ ଦେବାପାଇଁ ସଙ୍କଳ କରିବା ବା ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେବା—3. To consecrate or prepare one self for initiation into any sacrifice or religious observance (Apte).

ଶ୍ରୀ । କୌଣସି ସଙ୍କଳିତ ଧର୍ମ ପାଇଁ ଅପାରୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବା—
4. To dedicate oneself for any object (Apte).

ଶ୍ରୀ । ଦ୍ଵିଜାଗୟ ବାଳକକୁ ବିଦ୍ୟୁତ୍କଳ ଯଜ୍ଞେପାତି ଧାରିବା କରସାଇବା—5. To invest a boy with the sacred thread (Apte).

ଶ୍ରୀ ଧାରୀ ଦେବା; ଶିଷ୍ଟାରୁ ମହ ଦେବା—

6. To initiate a disciple into the esoteric formula of a sect.

ଶ୍ରୀ ଶୌର ହେବା; ମସ୍ତକ ମୁଣ୍ଡକ କରିବା—

7. To shave one's head (Apte).

ଶ୍ରୀ ସଂସମ ସାଧନ କରିବା—

8. To practise self-restraint (Apte).

ଶ୍ରୀ ଧାରା - ସ. ବି. ପୂର୍ବ. (ଧାରୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତୃ. ଅଳ)—

Dikshaka ୧ । ଧାରାଦାତା; ଧାରୀଗୁରୁ—1. Spiritual guide; spiritual preceptor.

ଶ୍ରୀ ଶିକ୍ଷକ—2. Teacher; instructor.

ଶ୍ରୀ ଧାରା—ସ. ବି. (ଧାର ଧାରୁ + ଭବ. ଅଳ)—ଧାରା ଦେବା କର୍ମ—

Dikshānta Initiation; consecration.

ଶ୍ରୀ ଧାରାଯ୍ୟ —ସ. ବିଶ. ପୂର୍ବ. (ଧାର ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅମୟ)—

Dikshānaya ଧାରାଦାନର ପାତ୍ର; ମାଧାକୁ ଧାରାଦାନ କରିବାରୁ (ଧାରାଯ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) ହେବ—Deserving initiation into spiritual teaching.

ସ. ବି—ଧାରା ସାଧନ ଦବିଃ; ଧାରାଦାନକେଳେ ହୋମରେ ବ୍ୟକ୍ତତ ଦୃଢ଼—Sacrificial ghee.

ଶ୍ରୀ—ସ. ବି. (ଧାର ଧାରୁ + ଅ, ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଗୁରୁକୁଠାରୁ ମହ Dikshā ପ୍ରକଳଣ; ମହୋପଦେଶ—1. Initiation into the esoteric mysteries and formulas of some religious sect.

ଶ୍ରୀ; ଶିକ୍ଷା; ଉପଦେଶ—2. Instruction; training.

ଶ୍ରୀ ଅଳନା—3. Worship.

* । ଯଜ୍ଞବିରେ ସ୍ଵାର—4. Consecration; perfection or purity attained by vedic sacrifice.

* । ବ୍ରତାଦ କର୍ମ ଅନୁଷ୍ଠାନ—

5. Performance of religious rites.

ଶ୍ରୀ କୃପମ; ସବକୁପୁରୁଷ ବ୍ରତାଦରେ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେବା—

6. Commencement of rites after taking a vow engaging in the accomplishment of ceremonies.

ଶ୍ରୀ ପ୍ରବତ୍ତିକା—7. Stimulation.

ଶ୍ରୀ କୌଣସି କର୍ମ ସାଧନାର୍ଥ ଅସୋନ୍ତ୍ର—

8. Dedicating one's self to a particular object, self-devotion (Apte).

ଶ୍ରୀ ବି—କର୍ତ୍ତ୍ର; ରତ୍ନସ୍ୱ—The secret.

ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ସବକେ ମୋର ରତ୍ନ,

ର ନାଥ କହ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ ବନ୍ଧା । ଜଗନ୍ନାଥ. ଭଗବତ ।

ଶ୍ରୀ ଧାରୀ—ସ. ବି.—(ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧାରା + ଗୁରୁ)—୧ । ମହାଦାତା Dikshāguru ଗୁରୁ; ମହୋପଦେଶ୍ଵା ଗୁରୁ—1. Spiritual guide or teacher; spiritual preceptor.

ଶ୍ରୀ ସେଇଁ ଧର୍ମଯାଜକ ଅନ୍ୟରୁ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ପାଞ୍ଚ କରାନ୍ତି—2. Baptist

ଶ୍ରୀ ପ୍ରତ୍ରଣ—ସ. ବି. (ଧାରା + ପ୍ରତ୍ରଣ, ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଗୁରୁକୁଠାରୁ ମହ Dikshā grahaṇa ପ୍ରତ୍ରଣ—Initiation into the sacred mysteries of a religion with the help of the preceptor.

ଶ୍ରୀ ଧାରାକୁ—ସ. ବି.—(ଧାରା = ଯଜ୍ଞ + ଅନ୍ତ୍ର = ସମାପନ)—ଅବଦ୍ୟଥ; Dikshānta ସମ୍ମାନିତ ନ୍ୟାନତା ପରିହାର ପାଇଁ ସେଇଁ ଯଜ୍ଞ କର ପ୍ରଧାନ ଯଜ୍ଞ ସମାପନ କରିଯାଏ—A supplementary sacrifice done to atone for the defects of the principal sacrifice.

ଶ୍ରୀ ପାତି—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧାରା + ପାତି; ଯଜ୍ଞର ରକ୍ଷକ)— ସୋମ—The Deity soma.

ଶ୍ରୀ କର୍ମି—ସ. ବିଶ. ପୂର୍ବ. (ଧାର ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଧାରାପ୍ରାପ୍ତ—

Dikshita 1. Initiated into a religious tenet.

ଶ୍ରୀ ଧାରାପ୍ରାପ୍ତ—2. Instructed.

ଶ୍ରୀ ଯଜ୍ଞବିରେ ରତ୍ନକୁ ବା ଭୁଷ୍ମି—

3. Consecrated with a view to offer vedic sacrifice; prepared for a sacrifice.

ଶ୍ରୀ ଧର୍ମଯାଜକଙ୍କ ହ୍ରାସ କୌଣସି ଧର୍ମରେ ଧାରା ପାଇଥିବା—
4. Baptised.

ଶ୍ରୀ ଧାରିତ (ଦେଖ) —Dikhite (See)

ଶ୍ରୀ କର୍ମି—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଧାରିତ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—ଧାରିତର ଶ୍ରୀଲିଙ୍କ—

Dikshīt Feminine of Dikshita.

ସ. ବିଶ. ପୂର୍ବ. (ଧାର ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ; ମା. ୧୭.)—ଯେ (ଦିକ୍ଷିତି—ଶ୍ରୀ) ଧାରା ଦିକ୍ଷିତ—Initiating a disciple.

**ଆଜବନ୍ଧୀକୁ—ସ. ବିଶ—ସେ ଦୁଃଖୀ ଲୋକଠାରେ ଦୟା କରନ୍ତି; ଅନା-
Dinadayākū ଥର ସହାୟକ (ଶର୍ଷରଙ୍କ ବିଶେଷ) —Kind
to the poor and distressed. (an epithet
of God).**

**ଆଜଦୁଃଖୀ—ଦେ. ବିଶ (ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ; ସ. ଦୀକ ଓ
Dinaduhkhī ଦୁଃଖୀ) —ଅତି ଦୁଃଖୀ—Very poor;
indigent; poverty-stricken.**

ଦେ. ବି (ବନ୍ଦୁବନ୍ଦନ) —ଗରବଗୁରୁବା — The poor.

**ଆଜନାଥ—ସ. ବି—(ଆଜ + ନାଥ; ଶ୍ରୀ ଚତ୍ର) —୧ । ଦୁଃଖୀଜନନ୍ଦ
Dinanātha ସ୍ତାମୀ; ଦରଦ୍ରର ପାଳକ (ଶର୍ଷରଙ୍କ ପ୍ରତି ପ୍ରସୂତ୍ୟ) —
1. Protector of the poor; shelter of the
indigent (an epithet of God).**

, । ଉଗବାନ୍—2. God.

ଦେ. ବି. ପୁ—ଲେବକ ନାମ—Name given to males.

**ଆଜବନ୍ଦୁ—ସ. ବି ଓ ଦେ. ବି—ଆଜନାଥ (ଦେଖ)
Dinabandhu ନାମକ—Dinanātha (See)
ଆଜବନ୍ଦୁ ଦାଶ—ଦେ. ବି (ନାମ) —ଉତ୍ତରକର ଜଣେ ପୁରୁଷ କବି—
Dinabandhu Dāsa The name of an old Oriya
poet.**

[ଦ୍ର—ଏ ‘ଶ୍ରଦ୍ଧନ ଗୁରୁପତ୍ର’ ନାମରେ ଶଣ୍ଟିଏ ସ୍ଵପ୍ନକ ଲେଖୁ-
ଥିଲେ ଓ ଜାତରେ ତ୍ରାହୁଣ ସ୍ଥିଲେ ।

ତାରଣୀ—ଉତ୍ତର ସାହୁତ୍ୟ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ।]

**ଆଜବନ୍ଦୁ ରାୟ—ଦେ. ବି (ନାମ) —ଜଣେ ଗଡ଼ିଜାତର ରାଜା ଓ ପ୍ରାଚୀନ
Dinabandhu Rāya କବି—A feudatory chief who
was also a poet.**

[ଦ୍ର—ଜଣେ ଗଡ଼ିଜାତ ରଜା । ‘ରାଧାବିଲାସ’ ନାମରେ ଶଣ୍ଟି ଏ
ପ୍ରତ୍ଯେ ଏହାଜହାର ରଜତ ହୋଇଥିଲେ ।]

ତାରଣୀ—ଉତ୍ତର ସାହୁତ୍ୟ ଉତ୍ତରାଧିକାରୀ ।]

**ଆଜଭାବାପନ୍—ସ. ବିଶ. ପୁ (ଆଜ + ଭାବ + ଅପନ; ଶ୍ରୀ ଓ ଶ୍ରୀ ଚତ୍ର) —
Dinabhābāpanna ଅତ୍ୟନ୍ତ କାତର ବା ସନ୍ତୁଷ୍ଟ; ଆଜଭାପାପ—
Very much afflicted or distressed; reduced
to a state of utter wretchedness.**

**ଆଜମନାଃ—ସ. ବିଶ (ବନ୍ଦୁଶି; ଆଜ + ମନସ୍) —ଦୁଃଖମନାଃ—
Dinamanash ମେଣ୍ଟଲ୍ ଅଫିଲ୍ଡ୍; melancholy.
ଆଜମୂଳ—ସ. ବିଶ (ଏକାର୍ଥବୋଧକ ସହଚର ଶବ୍ଦ) —ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆଜ—
Dinahina Poverty-stricken; much afflicted;
poor and lowly.**

**ଆଜା—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—ମୁଣ୍ଡିକା—
Dina : A she-mouse.**

ସ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଆଜର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ; ଦୁଃଖୁତା—Feminine of
Dina; afflicted.

**ଆଜା—ସ. ବି (ତୁଳ. ପ୍ରିକ୍ ଦିନାରୀୟସ୍ ଥ. ଆଜାର = ଆରବ
Dināra ଦେଶୀୟ ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା; ସ. ଆଜ + ର ଧାରୁ = ସାହା ଦରଦ୍ରିକୁ
କିଅମ୍ବାଏ; ଗମନ କରିବା + କର୍ମ. ଥ) —୧ । ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା;
ମର୍ଦଦ୍ର—1. A gold coin.**

, । ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା—2. Gold ornament.

* । ପ୍ରାଚୀନ ଭାବର ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା ବା ଶିରେଭୁଷଣବିଶେଷ
(ଅମରକୋଷ) —3. A kind of necklace used
in ancient times in India.

୪ । ନିଃ ବା. ୩, ରତ୍ନ ପରମିତ ସ୍ତର୍ଣ୍ମ—

4. A weight of 32 ratis.

[ଦ୍ର—ଆଜାର ନାମକ ସ୍ତର୍ଣ୍ମ ଓ ରୌଧି ମୁଦ୍ରା ଉତ୍ତରେ ଶର୍ଷିଥ ଶଣ୍ଟିଥିଲେ ବିଶେଷରବରେ ଚକ୍ରଥିଲେ । ମୁଖଲମାନମାନେ
ଭାବର ଅଧିବା ପୁନଃକୁ ଆଜାର ନାମକ ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା ଭାବରରେ
ଚକ୍ରଥିଲେ । ଦରବଶ, ମହାମାରଭାବରେ ଏବଂ ଚକ୍ରମୁଦ୍ରା ସମୟର
ଶିଳାଲିପିରେ ଆଜାର ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା ଭାବରେ ଉତ୍ତରେ ଅଛି । ଏଥର ଖେଳ
ଥିଲେ ୨, ରତ୍ନ । ଅମରକୋଷରେ ଆଜାର ନାମର ଶର୍ଷିନ ଏକ ନିଃ
ବା ୨ ତୋଳା, ଆକରବକ ସମୟରେ ଭାବରେ ଚକ୍ରଥିଲା ଆଜାର
ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା ଅନାଳ ଅଧିତୋଳା ଶର୍ଷିନ ଥିଲେ । ଆରବ ଓ
ପାରବାନେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଆଜାର ନାମକ ମୁଦ୍ରା ଚକ୍ରଥିଲେ ।
ଆଜାର ସ୍ତର୍ଣ୍ମଦ୍ରା ଅନାଳ ଅଧିତୋଳା ଶର୍ଷିନ ଥିଲେ । ହି. ଶଦସାଗର ।]

**ଆରୁ—ଦେ. ବି. (ଅଦସାର୍ଥକ) —ଆଜବନ୍ଦୁ ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଡାବିବା
Dinu ନାମ—A name by which a person named
(ଆଜ, ଆବେଳ—ଆଜଭୂଷ) Dinabandhu is accosted
(ଆଜ, ଆନ୍ତାଂ, ଦିନାଂ—ଆଜାଦଭାର୍ଥକ ରୂପ) in fondness.**

ଆପ୍ (ଧାରୁ)—୧—୧ । ଆପ ଦେବ; ଉତ୍ତର ଦେବ—

Dip (root) 1. To glitter; to shine.

, । କୁଳିବା—2. To burn; to be lighted.

* । ଅଳକୁତ କରିବା—3. To adorn; to grace.

ଆପ—ସ. ବି. (ଆପ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଥ)—

Dipa ୧ । ଅଳେକାଧାର; ପ୍ରାଣୀ—1. A lamp.

ଦୀପ ୨ । ଅଳେବ—2. A light.

ଆଯା * । ତେର ଓ ବନିବା ସାହାୟ୍ୟରେ ଜଳାଯିବା ଆଧାର—
3. An oil lamp.

୪ । ଜଳଥିଲା କିଅଂର ଶିଖା—4. A burning flame

* । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) (କୌଣସି କୁଳ ବା ଅଳକରେ ପ୍ରସାପ ପର)
ପ୍ରଭାତୀ ବ୍ୟକ୍ତି—5. (figurative) A glorious
person.

[ଦ୍ର—ଏହି ଅର୍ଥରେ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ଯଥେ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ
ହୁଏ । ଯଥା—ସେ ଆମ କୁଳପାତ୍ର ।]

(ସ. ଧୀପ) —ଧୀପ—An island.

ବ୍ୟକ୍ତିର ଧୀପ ସେ ସହିତର ସର ।

କଣେକ୍ତ କୌଣସି କୁଳକାଳୀପ ।

ସ. ବିଶ—୧ । ପ୍ରକାଶକ; ଯାହା ଉତ୍ତର କରେ—

1. Illuminating.

୧। (ଲେଖାର୍ଥ) — ପ୍ରଭାଶୀ—

୨. (figurative) Glorious; brilliant; glorifying.

ଶ୍ରୀ ଅକ୍ଷୁଧ ପାଦାତ୍—ଦେ. ୧—ଚିଳକା କୁଳକଣ୍ଠୀ ଗୋଡ଼ର ସୁଦ୍ଧା
Dipâ kañchî pâhârdâ ପାଦାତ୍—Name of a hill near
Chilka.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଚିଳକା ହୃଦର ବିକଟରେ ଅବସ୍ଥିତ । ପୂର୍ବେ
ଏହାର ଶିରେଦେଶରେ ପଥର ଭୂପରେ ଗୋଡ଼ର ପ୍ରକାଶ ପ୍ରାସାପ
ନିର୍ମଳ ଏହା ଚଢାଇ ସମ୍ମଦ୍ରରେ ସାତାମୂଳ କିରୁଥିବା ଜାହାଜର
ଆଲୋକ ଦେଖାଯାଉଥିଲା । ପ୍ରାଚୀନ ବୋର୍ଡିଆଲମାନଙ୍କୁ ଏହା
ସମ୍ମଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ବାଟ ଦେଖାଇଥିଲା ।]

କିରବକ୍ଷ—ପ୍ରାଚୀନ ଭୂତକ ।]

ଶ୍ରୀ—ସ. ବିଶ. (ସାଧ ଆରୁ ଶିର—ସପି ଧାରୁ + କଣ୍ଠୀ ଅବ)—

Dipaka ୧। ଜୀବିତକାରକ; ପ୍ରତିକର—

1. Illuminating.

2। ଦାହକ; ସାହା ଜାଳ ଦିଏ—2. Inflammatory.

୩। ଶୋଭିତକମ—3. Radiant; splendid.

୪। ପ୍ରକାଶକ; ଭୂତକ—4. Lustrous.

୫। ସାହା ଅଳୁଥ ଜଳାଏ—5. Illuminating.

୬। ଭୂତିପକ—6. Inflaming; irritant.

୭। ଭୂତେଜକ—7. Exciting.

୮। ଜୀଣ୍ତିକାରକ—8. Digestive.

୯। ଭୂଦାତରଣ ବା ବ୍ୟାଖ୍ୟାଦିବାର ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶକ—

9. Illustrating; expounding.

୧୦। ପ୍ରାଣ—1. Saffron.

୧୧। ସୁଆଣ—2. Ajwan; caraway.

୧୨। କାବ୍ୟର ଅଳକାରବିଶେଷ—3. Name of a figure in rhetoric, consisting of elegance in expression.

[ଦ୍ୱ—ବାକ୍ୟରେ ଏକମାତ୍ର କର୍ତ୍ତୃପଦ ସଙ୍ଗେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ
କ୍ରିୟାପଦର ସମ୍ବନ୍ଧ ରହିଲେ ତମା ପ୍ରସ୍ତୁତ ଓ ଅପ୍ରସ୍ତୁତ ବିଷୟର ଏକ
ଧର୍ମସମ୍ବନ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହେଲେ ସାଧକାଳକାର ହୃଦ ।]

୧୩। ପ୍ରତିପଦ—4. Lamp.

୧୪। ଛାହାଣ; ବାଜପଣୀ—5. Hawk; Faleo Nisus.

୧୫। ବ୍ୟାଖ୍ୟା ଓ ବିବରଣ ପ୍ରସ୍ତୁକମାନଙ୍କର ଭୂପଥ—

୧୬. Title of various descriptive books and
commentaries.

୧୭। ମମୁରଣ୍ଜିଆ (ହି. ଶତସାଗର)—

7. The crest feathers of a peacock.

୧୮। ସାହିତର ସରବରିଶେ—

8. Name of a tune in Hindû music.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ପ୍ରାଣ ବରୁର ମଧ୍ୟରେ ବୋଲିଯିବାର ବିଧ;
କଥିତ ଅଛି ସେ କଥିମନେ ସାଧକ ସାର ଆଳାପ କରିଗଲେ
ନିରାକାର ସାଧମାନ ଜଳି ଭୂତେ । କଥିତ ଅଛି ସେ ତିଖାର ଗାୟକ

ତାନିରେ ଏହା ଶ୍ରୀ ବିଶର ଆଳାପ କରୁ କିମ୍ବୁ ଅନୁର୍ବଦ୍ଧ ମୋର
ପ୍ରାଣଶୋଗ କରିଥିଲେ ।]

ଦେ. ୧.—(ଅୟନକ ବିଜ୍ଞାନପାଇୟଭାଷିକ ପଦ)—ପ୍ରସ୍ତରସି
ନାମକ ଭୂପଥ—Phosphorus.

ଶ୍ରୀ—ସ. ବି.—୧। ସପରୁଣ୍ଣା—

Dipaka bryuksha

1. Lamp-stand.

୨। ଖାଡ଼—2. Chandelier;

ଶ୍ରୀକଳିକା—ସ. ବି.—(ତୃଷ୍ଣୀ ଚତ୍ର; ସପି କଳିକା) ସପର ଶିଖ—

Dipâ kañjikâ

The flame of a candle.

(ସପକଳି; ସପକ ସୂତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଶ୍ରୀକଟ—ସ. ବି.—(ସପି ବିଟୁ, ଚେଲାଦି କଲୁ, ତୃଷ୍ଣୀ ଚତ୍ର) —

Dipâ kitâ

ସପରିଣାରୁ ଭୂମି କଳା ବା କହଳ କଳା—

Lamp black; soot; collyrium.

ଶ୍ରୀ କୁପି—ସ. ବି.—ସପର ବିତ୍ତ; ବଳିକା (ହି. ଶତସାଗର) —

Dipâ kûpi

The wick of a lamp.

ଶ୍ରୀଜଳା—ଦେ. କି (ସ. ସପି + ଜୁଲନ) —୧। ସପ ଜଳବା କାର୍ଯ୍ୟ—

Dipâ jalâ 1. The burning of a lamp or candle.

୨। ସପ ଜଳବା କରି—

2. The lighting of a lamp.

ଶ୍ରୀ ଜଳବା—ଦେ. କି.—୧। ସପରେ ଅଗ୍ନି ହେଯୋଗ କରିବା—

Dipajâlibâ 1 To light a lamp; to kindle a lamp.

ଦୀପ ଜାଳାନ ୨। ସନ୍ଧାନବିଜ ଲଗାଇବା; ଦେବତାଙ୍କ ଥାରେ ବା

ଦୀପଜଳାନ ଭୁଲୟ ଉଚ୍ଚର ମୂଳେ ବା ଦାଣ ଦୁଇରେ ସନ୍ଧାନ

ଶ୍ରୀ ଜଳା(ଲେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୁଇଲ୍ ବେଳେ ବଜା ଜଳବା—

ଶ୍ରୀ ଲଗା(ଗେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ To light a wick before
a Deity just at eve.

୩। (ମହାଜନ ଶାଷ୍ଟ୍ର) (କୌଣସି ମହାଜନ) ଦେବାନ୍ତିକ ବା

ବେମଗୁରୁ ଦେବା ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା—

3. To publish the fact of a trader having
become insolvent.

[ଦ୍ୱ—ପୂର୍ବେ ଯେଉଁ ବିଦେଶୀ ମହାଜନମାନେ ଦେବାନ୍ତିକ
ହେଉଥିଲେ ସେମାନେ କାମ ଦାମ ବନ୍ଦ କର ଦେବାନ୍ତରେ

ଗୋଡ଼ର କୁରିମୁହୀ ସାଧ ଜଳାଇଥିଲେ । ତାହା ଦେଖି ସବସାଧାରଣ
ଜାଣି ପାରୁଥିଲେ ସେ ସେ ଲେକ ବେମଗୁରୁର ହେଲାଣି ।]

ଶ୍ରୀ—ଗ୍ରା. (ପଦ) ବି—ଗ୍ରା (ଦେଖ)

Dipata

Dipta (See)

ବୋଲେ ତତନ ଦଳେ ସନସାରକୁ ଶ୍ରୀ ପଦ କରେ ସ୍ଵେଚ୍ଛା ।

ପଦେନ୍ଦ୍ରିୟ. ଦେଖିଲୁଣ୍ଠନକମାର ।

ଶ୍ରୀ କୁପା—ସ. ବି. (ସପି + କୁପା)—

Dipataru

୧। ସପରୁଣ୍ଣା; ସାଧାର, ଶିଲସତ—

(ସପପାଦପ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Lamp-stand.

୨। କହୁ ପ୍ରାସାପ ସୁଷ୍ଠିତ ଖାଡ଼—

2. A chandelier with several branches

for setting lamps on.

ଅପଦାନ୍ତ—ଶ୍ରୀ (ପଦ) ବି—ଅପି (ଦେଖ)

Dipati

ଦୀପତି କୁଣ୍ଡଳ ସମ୍ମ ଗୁଡ଼ ହୋଇଛବୁ ମଧ୍ୟ ଗର୍ଭରେ ଆପନ ଯେ ।

ବୈଷତ

ଅପଦାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) ବି—ଦିପଦଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Dipadañḍidi

ଅପଦାନ୍ତ—ପ୍ରାଦେ. (ସାଜୁର) ବି—ଦିପଦଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Dipadandha

ଅପଦାନ୍ତ—ଦେ. ବି (ସ. ସ୍ଵାପ + ଦଣ୍ଡ)—ଦିପଦଣ୍ଡି (ଦେଖ)

Dipadandhi

ଅପଦାନ୍ତି } x x x ଏଥରେ ପୁଣେ ଖୋଲନା ଅପଦାନ୍ତି ଥିଲା ।

ଅପଦାନ୍ତି } ଅନ୍ୟରୁପ

ଅପଦାନ୍ତି } ପକାଇମୋହନ, ହମାରାନ୍ତମୁଣ୍ଡ ।

ଅପଦାନ୍ତି }

ଅପଦାନ୍ତ—ସ. ବି. (ଅପ + ଦାନ; ପଣ୍ଡି ଚର)—

Dipadâna ୧। (ଆପବଳୀ ବା ମାର୍ଗଣୀର ଅମାବାସ୍ୟା; କାର୍ତ୍ତିକ ତୃତୀୟ)

ଶିବରୂପ ଉପଲବ୍ଧରେ ଦେବତାଙ୍କ ନାମରେ ବା ପିତୃ ଲୋକଙ୍କ ନାମରେ ଦିଅପାପ ଜଳାଇ ଦ୍ୱାରା କର୍ମ କର୍ମିବା କର୍ମ—1. Ceremonial offering of lighted lamps to the Deities or manes on certain religious occasions.

, 2. କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଶର ଦାମୋଦର ବୃତ୍ତ ଉପଲବ୍ଧେ ବହୁ ମୁଦ୍ରା ଜଳାଇ ଦ୍ୱାରା କରିବା କର୍ମ—

2. The ceremonial offering of lamps during the month of Karttika.

(ଯଥା—ଅପଦାନ୍ତ କାର୍ତ୍ତିକରେ ପ୍ରୟାମ ସନ ମକରେ ଯେହୁ ନ କରେ ।)

3. ମରଣାପନ ବିଦ୍ରୂପ ହାତରେ ରୁକ୍ଳଳ ଚାନ୍ଦ ହୋଇ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଆପ ରକ୍ଷି ସନ୍ତୁ କର୍ମିବା କର୍ମ—(ହୁ. ଶବସାଗର)—3. A ritual consisting of offering a lamp held in the hands of a dying person.

ଅପଦାନ୍ତ—ଦେ. ବି. (ସ. ଅପ + ଅଧାନ)—ଆରତ ବା ପୂଜା ସମୟରେ

Dipadâni ଦେବତାଙ୍କ ବନାଇବାରେ ବିଦ୍ରୂପ ଆପ ଦେଇଁ

ଦୀପଦାନୀ ପାତ୍ରରେ ରଖାଯାଉଥାଏ—A lamp-stand for holding a lamp which is waved before an idol during worship.

ଅପଧ୍ୟକ—ସ. ବି—ଅପଦକ୍ତ (ଦେଖ)

Dipadhvaja Dipakîṭṭha (See)

ଅପନ—ସ. ବି. (ଅପ ଧାରୁ + ଶିଳକୁ ଅପି ଧାରୁ + ରବ. ଅନ)—

Dipana ୧। ପ୍ରକାଶନ—1. Illumination; shining.

, 2. ଉତ୍ତେଜନ—2. Exciting.

, 3. ଉତ୍ତେଜନ; ଜଳାଇବା—

3. Igniting; setting on fire.

4. ରେଜପକାଶ—4. Radiance; effulgence.

* 1. କଠରଣ୍ଡି କୁ ଉତ୍ତେଜନ କର କୁଞ୍ଚିତ କରିବା କର୍ମ—
5. Stimulating the appetite and promoting

digestion.

6. ମୁକୁରଣ୍ଡି—6. The tuft of feathers on the head of a peacock.

7. ଓନ୍ଧି—7. Onion.

8. ଅଗ୍ନି ବର୍ଦ୍ଧନ ଉତ୍ତେଜନ—

8. A tonic stimulating digestion.

9. କାସମର୍ଦ୍ଦା (ଦେଖ)—

9. Kâśamardda (See)

10. ତରା ମୂଳ—

10. The root of the Tagara plant.

11. ବୁଦ୍ଧମୁ—11. Saffron.

12. ମସର ଦଶଗୋଟି ସମ୍ବାରରୁ ଏକତମ—12. One of the 10 consecrations of an esoteric formula.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ନ କଲେ ମୁହଁ ସିଦ୍ଧ କ୍ରୂଦ୍ଧ ନାହିଁ—ହୁ. ଶବସାଗର ।]

13. (ବୈଦ୍ୟକ) ପାରଦର ସପ୍ରମ ସଂସ୍କାର (ହୁ. ଶବସାଗର)—

13. The act of purifying mercury for the seventh time for medicinal purposes.

ଦିଶ—୧। (+ ବତ୍ରୀ. ଅନ) ଉତ୍ତେଜକ; ଉତ୍ତେଜକ—

1. Exciting; stimulating.

2. Combustible; igniting.

3. ଶୋଭାଜଳକ—3. Beauteous; lustrous.

4. ଅଗ୍ନି ବର୍ଦ୍ଧନ; ଜାର୍ଯ୍ୟକାରକ—4. Digestive; helping digestion; stimulating the appetite.

ଅପନିବାଣ—ସ. ବି. (ଅପ + ନିବାଣ; ପଣ୍ଡି ଚର)—ଅପ କର୍ମିବା—

Dipanirbâna A lamp being extinguished,

ଅପନିବାଣି—ସ. ବି. (ପଣ୍ଡି ଚର; ଅପ ନିବାଣ)—ଅପ ନିରାଇବା—

Dipanirbâpana The act of putting out of a lamp.

ଅପନି—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଅପନ + ଇ)—୧। ମେଘ—

Dipani 1. A condiment; Fenugreek; Trigonella Foenum Grecum.

, 2. A caraway; the bad barley.

ଅପନାସୁ—ସ. ବିଶ.—(ଅପ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ୟ)—

Dipaniya ୧। ଅପନିଯୋଗ—1. Fit to be lighted or ignited.

, 2. ଉତ୍ତେଜକ ହେବା ଯୋଗ୍ୟ—

2. Fit to be stimulated or excited.

, 3. ଦାହ୍ୟ—3. Combustible.

ଅପନୀଯୁଗନ—ସ. ବି—୧। ସୁଅଶୀ—

Dipaniyagana 1. The caraway; the bad barley.

ଶାପମଞ୍ଜର—ସ. ବ. (ଅଧୁତକ ପ୍ରୟୋଗ) —ପାନସ (ଦେଖ)

Dipamāñjari Phānas (See)

ଫାନସ, ଫାନ୍ତ୍ରସ

ଶାପହଞ୍ଜର } ଅନ୍ୟରୂପ ବଳ ତାପବାରେ ଅବାଶେ ବଢ଼ିବ ଏହିଷ୍ଵର—
ଶାପହଞ୍ଜର } ଅନ୍ୟରୂପ ବ୍ୟାପାରୀ ହଣୀ ।

ଶାପପାଦପ—ସ. ବ. (ଶାପ + ପାଦପ) —ଶାପଚରୁ (ଦେଖ)

Dipapādapa Dipataru (See)

ଶାପପୁଞ୍ଜ—ସ. ବ. (ଶାପ + ପୁଞ୍ଜ; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —ସ୍ଵର୍ଗିତ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ

Dipapuñja ପ୍ରୟାପ; ଅଲୋକମାଳ—Rows of lighted
ଶାପଶାଲା } ଅନ୍ୟରୂପ lamps arranged artistically.
ଶାପଶେଣୀ }

ଶାପଶୁଦ୍ଧ—ସ. ବ. —ଚମିଯୁଲ ଓ ଗଛ—

Dipapushpa The Michelia; champaka (flower and tree).

ଶାପପେଲ—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଶୋଷାମତିଆ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

Dipapela 1. Flattering (person).

ପର ଗାହଦୂତ ଶାପପେଲ, ଏ ବେଳ ଜାର ଥାର ଥାର ମସ—ତର।

, । ସେଇ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଛ ଶ୍ରନ୍ଦିବରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର
କଥା ଓ କର୍ମମାନ ଅନ୍ତମୋଦଳ କରେ—2.Slavishly
subservient.

ବ—୧ । ଶାପର ଶିଖାକୁ ପ୍ରକର କରିବାପାଇଁ ଶାପରେ ପଡ଼ି
ଥିବା ବଳିତାକୁ ତେଜିବା; ଶାପତେଜିବା—

1. Trimming of a lamp.

, । ସେଇ ବାଟିକାର ଶାପ ତେଜିଯାଏ—

2. Stick or pick used in trimming the
wick of a lamp.

* । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ତମୋଦଳ—

3. (figurative) Slavishly following or
approving of a person's acts and words.

ଶାପ ପେଲିବା—ଦେ. କି—ଶାପର ଶିଖାକୁ ପ୍ରକର କରିବାପାଇଁ ଅର୍ଥାତ୍

Dipa pelibh ଶାପର ଲକାଇରଶିବା ପାଇଁ ଶାପରେ ପଡ଼ିଥିବା

ଅନ୍ତିମ ସାଜାନ ବଳିତାକୁ ବାଠି ବା ଆଗୁଣ୍ଠରେ ତେଜିବା—

ଶିରାଗ ଟିକ କରନ୍ତା To trim a lamp.

(ଶାପ ତେଜିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଶାପବୁକ୍ଷ—ସ. ବ. (ଶାପ + ବୁକ୍ଷ) —ଶାପଚରୁ (ଦେଖ)

Dipabruksha Dipataru (See)

ଶାପମାଳା—ସ. ବ. (ଶାପ + ମାଳ; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —

Dipamāñjali 1. ଶାପପୁଞ୍ଜ (ଦେଖ) —

(ଶାପମାଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Dipapuñja (See)

, । ଦଶାଶ୍ଵର ଛନ୍ଦୋବିଶେଷ (ଶାନ୍ତେନ୍ଦ୍ର) —

2. A metre of ten syllables.

ଶାପମୁଣ୍ଡିଆ—ଦେ. ବ. —ବାଲୁଣ୍ଠ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଚିଲିକାକୁଳସୁ ଗୋଟିଏ

Dipamūṇḍīā ପାହାଡ଼; ଶାପ ଅଢ଼ିଆ ପାହାଡ଼—A hill on

the bank of Chilka lake near
Balugān

[ଦୁ—ପୂର୍ବ ଚିଲିକାରେ ବୋଇଛ ଚଳିବାବେଳେ ଏହା
ବରିଦରବୁପେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଉଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ପାହାଡ଼
ଭୂଷରେ ସପ ଅଢ଼ିବ ଗୋଟିଏ ଗହର ଅଛି—ଶାପଚରଣ ପଣ୍ଯା
ଭାବିଲ ସାହଚର ।]

ଶାପରାଜି—ସ. ବ. (ଶାପ + ରାଜ; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —ଶାପପୁଞ୍ଜ (ଦେଖ)

Diparājji Dipapuñja (See)

ଶାପରୁଣ୍ଡ—ଦେ. ବ. (ସ. ଶାପରୁଣ୍ଡ; ତମ୍ଭ ଶାପରଣ୍ଡ) —ପ୍ରୟାପ ରଣ୍ଡ

Diparukha ରଣ୍ଡବାର ଅଧାର, ପିଲିସଙ୍କ—Lamp-stand.

ଶିଳସ୍ତ୍ରଜ ଦୀର୍ଘ

ଶାପରଣ୍ଡ } ଅନ୍ୟରୂପ ଶାପରୁଣ୍ଡ ବସିଥିବ ଦୟରୁଣ୍ଡ ବସିଥିବ
ଶାପରୁଣ୍ଡ } ଅନ୍ୟରୂପ ଶାପରୁଣ୍ଡ ବସିଥିବ ଦୟରୁଣ୍ଡ ପଡ଼ୁଥିବ—

ଶ୍ରେଷ୍ଠାକୁ ତର ।

ଶାପଶତ୍ର—ସ. ବ. (ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା; ଶାପ + ଶତ୍ର; ଜଳିଲ ଶାପରେ ଅଧିକ

Dipasatru ଏମାକେ ଝାସ ଦେବାରୁ) —ପରତ୍ର; ଘୋକ;
ଭିତ୍ତାପୋକ—Flying insects; moths.

ଶାପଶଳାକା—ସ. ବ. (ଶାପ + ଶଳାକା; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) । ଶାପର

DipasaJaka ବଜ୍ରକୁ ତେଜିବା କାଠି ତେଜିଶାକାଠି; ଶାପଶଳା—

1. A pick used in pushing out or trimming
the wick of a lamp.
, । ଦିଅସିଲ—2. Match-stick.

ଶାପଶିଖ—ସ. ବ. (ଶାପ + ଶିଖ; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —

Dipaśikhā 1. ଜଳୁଥିବା ପ୍ରସାପର ଅଗ୍ନିର ଶିଖା; ଶାପଶିଖ—

1. The flame of a burning lamp.

, । ଶାପଶିଖାକୁ ଉଥିବ କହୁଳ; ଶାପକଳା—

2. Lamp-black.

, । ଜଳିବା ଶାପରୁ ଭୁଟିବା ଧୂଥୀ (ହୁ. ଶଦସାଗର) —

3. Smoke from a burning lamp.

ଶାପଶୁନ୍ଧଳା—ସ. ବ. (ଶାପ + ଶୁନ୍ଧଳା; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —

Dipashunḍhalā ଶାପପୁଞ୍ଜ (ଦେଖ) —

Dipapuñja (See).

ଶାପଶେଣୀ—ସ. ବ. (ଶାପ + ଶେଣୀ) —ଶାପପୁଞ୍ଜ (ଦେଖ)

Dipashrenī Dipapuñja (See)

ଶାପଧାର—ସ. ବ. (ଶାପ + ଧାର; ପଣ୍ଡିତ ଚର୍ଚା) —ଶାପରୁଣ୍ଡ—

Dipādhāra Lamp stand.

ଶାପାନିତା—ସ. ବ. (ଶାପ + ଅନ୍ତିତ + ଶିଖ. ଅ) —କାର୍ତ୍ତିକ

Dipāñwita ଅମାବାସ୍ୟା ରତ୍ନରେ କର୍ମିବା ଶାପଦାନ ଭସିବ—

The ceremony of lighting lamps on
the night of the newmoon of

Kārttika.

ଶାପାବଳ—ସ. ବ. (ଶାପ + ଅବଳ) —୧ । ଶାପପୁଞ୍ଜ (ଦେଖ)

Dipabali

1. Dipapuñja (See)

, । ମାର୍ଗଶିରର ଶାପାବଳ ଅମାବାସ୍ୟା—2. The new-

moon day of the month of Mārgaśira.

, । କାର୍ତ୍ତିକ ଅମାବାସ୍ୟା—2. The new-moon day

of the month of Kārttika.

ଅଧ୍ୟାବଳ ଅମାବାସ୍ୟ—ସ. ବ—୧ । ମର୍ଗଶିର ଅମାବାସ୍ୟ—

Dipābali amābāsya 1. The new-moon day of the month of Mārgasira.

[ଦୁ—ଏ ଦିନ ହିନ୍ଦୁ ଚୂଦ୍ରମାନେ ଦେବାଳୟରେ ଅଧ୍ୟାବଳ ପ୍ରଜ୍ଞାଳନ କରନ୍ତି ଓ ଜଗନ୍ନାଥ ମନ୍ଦିରରେ ଅଧ୍ୟାବଳୀ ଛୁଲିବ ହୁଏ ।]

* । କାର୍ତ୍ତିକ ଅମାବାସ୍ୟ—

2. The new-moon day of Karttika (month).

[ଦୁ—ଏହାକୁ ପ୍ରଦୟାମାବାସ୍ୟ ବା ଦେବାଳ ଅମାବାସ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ଏ ଦିନ ସନ୍ଧା ପରେ ଶ୍ରାବି କରିଯାଏ ଓ ପିତଳେବକୁ ପାପଦାନ କରିଯାଏ ଓ ଗୃହାଦ ଆମାବଦିହାରୀ ସ୍ଥାନରେ କରିଯାଏ । ଶ୍ରୀଷ୍ଟୁପଦ୍ମ ଗୋଟିଏ କେନ୍ଦ୍ରିଯାରେ ମହାବର କାର୍ତ୍ତିକମାସ ସ୍ଥାନ ନିଷ୍ଠରେ ଅମାବାସ୍ୟ ଦିନ ସର୍ବ ଶେଷରେ କରାଣ ପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଏଥୁପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ରିଯାରେ ମଧ୍ୟ ଏ ଦିନ ଆପଦାନ ଛୁଲିବ କରନ୍ତି—ଶାନେନ୍ଦ୍ର ଉଚ୍ଛବି ହରିବଣେ ।]

ଅଧ୍ୟାବଳ(ଲୀ)—ସ. ବ. (ଆପ + ଅଳ = ସନ୍ଦୂହ; ଗୁଣୀ ତର)—

Dipāli(lī) ଅଧ୍ୟାବଳ (ଦେଖ)

ଦୀପାଲୀ Dipāli (See)

ଦୀପାଲୀ ଦେ. ବ—ଘୋଡ଼ା ଦୋଇଥିବା ମାଟିଥିଥିର ଛେଟ ଆଫ୍ରିଛେ ଦୀପ ଦୀପ ଦିଯିଲୀ A small lamp made of earth and burnt

ଅଧ୍ୟାବଳୀ ଅମାବାସ୍ୟ—ଦେ. ବ—କାର୍ତ୍ତିକ ଅମାବାସ୍ୟ; ଦେବାଳ ଅଧ୍ୟାବଳୀ amābāsya ଅମାବାସ୍ୟ—The new-moon of the month of Karttika.

ଅଧିକା—ସ. ବ. (ଆପକ + ଶ୍ଵା. ଅ)—

Dipikā ୧ । ଶୀକା ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

1. A commentary; a title of annotation off various books (e.g. Astrology Grammar).

(ଯଥ—ଶାନ୍ତିବାସ ଅଧିକା ।)

* । ଚନ୍ଦ୍ରବିଶେଷ; କେଣ୍ଣା—2. Moon-light.

* । ସୁଶୀରିବିଶେଷ—

3. Name of a sub-tune in Hindu music.

* । ଅଲୋକ—4. Light; a torch.

* । ଶେଷ ଆପ—5. Small lamp.

ସ. ବଣ. (ଆପକ + ଶ୍ଵା. ଅ)—ଆପକର ଶ୍ଵା ଲଙ୍ଘ—

Feminine of Dipaka.

୧. ବ—କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଙ୍ଗ କୋମ୍ପାଇରୁ ପ୍ରାଣିତ ସର୍ବୀୟ ରୟ ବାହାରୁର ଗୌଷଣକର ସମ୍ବନ୍ଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଉତ୍ତରଳ ପ୍ରାଚୀନତମ ସାପ୍ରାହିକ ପଦିକା; ଉତ୍ତର ଆଧିକା—

The Utkal Dipika, the oldest Oriya weekly paper published from the Cuttack Printing Company and started by the late Rai Bahadur Gouri Sankar Roy.

ଅଧିତ—ସ. ବଣ. (ଆପ ଧାରୁ ଶିକ୍ଷନ = ଆପ ଧାରୁ + କର୍ମ. ବ)—

Dipita ୧ । ଜ୍ଞାତ—1. Ignited; kindled; set fire to, lighted; illuminated.

* । ଉତ୍ତେଜିତ—2. Excited; inflamed.

* । ପ୍ରକାଶିତ—3. Manifested.

ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବଣ—୧ । ଶୋଭିତ—1. Adorned; decorated.

ଦୀରଣ ଦୂଷା ଗର୍ବ ନର କର ରହ ଅପର

ଉତ୍ତେଜିତ. ଦେବେଶ୍ୱରଜାପ ।

୨ । ନିୟମିତ—2. Appointed; fitted-up.

ନାତ ଜାତ ପ୍ରୟରେ ଅପର ସେ ସମୟ ଯେ ।

ଉତ୍ତେଜିତ. ଦେବେଶ୍ୱରଜାପ ।

୩ । ଉଚ୍ଚଳ—3. Bright; shining.

ଅପର ମଣି କରଣ ହାର ତରଳ କାହା ।

ପ୍ରାଚୀ. ରମବାନ୍ଧ ।

ଅଧିତା—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଆପିଚୁ; ଆପ ଧାରୁ = ଆପି କରିବା + କର୍ତ୍ତା)—

Dipitā କର୍ତ୍ତା; ଏମା ଏବ—1. ଆପିକାରକ—
(ଦିପିତା—ଶ୍ଵା) 1. Illuminating.

* । ପ୍ରକାଶକ—2. Illuminating; elucidating.

ଅଧିତ—ଗ୍ର. ବ. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଆପି)—ଆପି (ଦେଖ)

Dipiti Dipti (See)

ଦୀପତି ଦୀପତ.

ଅଧିବା—ଦେ. ବଣ. (ସ. ଆପ ଧାରୁ)—

Dipiba ଆପ ହେବା; ତେଜ ବା ଅଲୋକ ଦେବା—
To be ignited or lighted; to radiate heat or light.

ବନବ ବାତ୍ର ଅର୍ଦ୍ଦଶିଖ ଅପିବେ । ରାତାନାଥ. ଜେଗରୁତ ।

ଅପ—ସ. ବଣ. (ଆପ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତା. ବ)—

Dipta ୧ । ପ୍ରକୁଳିତ; ଜଳ୍ପିତ—1. Burning.

, । ବନ୍ଦକୁଥିବା—2. Blazing.

* । ପ୍ରିୟମିତ; ଉଚ୍ଚଳ—3. Luminous; radiant; lustrous; bright.

* । ଦସ—4. Burnt.

ସ. ବ—୧ । ସିଦ୍ଧ—1. Lion.

, । ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ—2. Gold.

* । ହରାଳ—3. Vermilion; cinnabar; red orpiment; sulphide of mercury.

ଅପୁକ—ସ. ବଣ. (ଆପ + ସାର୍ଥୀ. ବ)—ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣ—

Diptaka ଧର୍ମବିଦୁ—Gold.

ଅପୁଜିତ୍ତା—ସ. ବଣ. (ବନ୍ଦଗ୍ରୀତ୍ତ; ଆପ + ଜିତ୍ତା)—

Diptajihwā ଉତ୍ତରମୁଖୀ; ଶୃଗାଲୀବିଶେଷ—

A she-fox said to emit light from her mouth; Ignis Fatuus.

ଅପୁପିଙ୍ଗଳ—ସ. ବଣ. (ଆପ = ଉଚ୍ଚଳ + ପିଙ୍ଗଳ = ପିଙ୍ଗଳ ବର୍ଣ୍ଣ; Diptapiningala ବନ୍ଦଗ୍ରୀତ୍ତ)—

* । (ବନ୍ଦଗ୍ରୀତ୍ତ) ସିଦ୍ଧ—1. Lion.

୧। (କର୍ମଧାରୟ) ଭୁଲ ପିଙ୍ଗଳବଣ୍ଣ—	
2. Bright tawny colour.	
ସ. ଦିଶ—ଭୁଲ ପିଙ୍ଗଳବଣ୍ଣବଣ୍ଣ—	
ଅପ୍ରତ୍ୟେକ—ସ. ବ. (ଆପ୍ର=ଆପ୍ରଯୁକ୍ତ + ରସ)—	
Diptarasa ୧। (ବହୁଗୃହ) ଜିଥ; ଜିଥ ନାଡ଼—	
1. Earth worm.	
୨। (କର୍ମଧାରୟ) ଭୁଲ ଆପ୍ରଯୁକ୍ତ ରସ—	
2. Bright juice.	
ଅପ୍ରଲୋଚନ—ସ. ବ. (ବହୁଗୃହ; ଆପ୍ର ଅଟେ ଲୋଚନ ଯାହାର) —	
Diptalochana ୧। ବିରାଜ—1. The cat.	
୨। ବାଦ୍ର—2. The tiger.	
[ଦ୍ଵା—ଅକାର ରାତରେ ଏମାନଙ୍କ ଅଖି ଜୁଢ଼ିଲୁଡ଼ ହୋଇ ଜଳିଲ ପର ଦେଖାଯାଉଥିବାରୁ ।]	
୩। (କର୍ମଧାରୟ) ରୋଗକଷାଯିତ ଲୋଚନ; ନାଲି ଅୟ—	
3. Eye reddened with anger.	
ଦିଶ—୧। (ବହୁଗୃହ) ଭୁଲ ରଷ୍ଟୁବଣ୍ଣ—	
1. Having bright eyes.	
୨। ନାଲି ଅୟୁଥ; ଅରକୁ ଲୋଚନବଣ୍ଣ—	
2. Having reddened eyes.	
ଅପ୍ରଲୋହ—ସ. ବ. (ଆପ୍ର=ଆପ୍ରଯୁକ୍ତ + ଲୋହ = ଧାରୁ , କର୍ମ-
Diptaloha ଧାରୟ)—କଂସା; କାଂସା—Bellmetal (an
alloy of copper and zinc).	
ଅପ୍ରହୃତାଶ—ସ. ବ. (ଆପ୍ର+ହୃତାଶ; କର୍ମଧାରୟ)—୧। ଦହକନାଥ—
Diptahutāsa 1. Blazing fire.	
(ଆପ୍ରହୃତାଶନ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଜଳିଲ ତଥ—
2. Burning fire.	
ଅପ୍ରାଂଶୁ—ସ. ବ. (ବହୁଗୃହ; ଆପ୍ର+ଅଂଶୁ) —ପୂର୍ଣ୍ଣ—
Diptamśu	The sun.
ଅପ୍ରାକ୍ଷ—ସ. ବ. ୫ ଓ ଦିଶ. (ଆପ୍ର+ଅକ୍ଷ ଯାହାର; ବହୁଗୃହ; ଅକ୍ଷିଶ୍ଵାନରେ
Diptāksha ଅକ୍ଷ) —ଆପ୍ରଲୋଚନ (ଦେଖ) —	
	Diptalochana (See)
ଅପ୍ରାଗ୍ନି—ସ. ବ. (ଆପ୍ର+ଅଗ୍ନି=ଜଂଗଳ) —	
Diptagni ୧। (ବହୁଗୃହ) ଅଗ୍ନି ମୁକ—
1. The sage Agasti.	
୨। (କର୍ମଧାରୟ) ଜଳିଥିବା ତଥ—2. Blazing fire.	
୩। ଜଳିଣ ଜଂଗଳ—3. Sharp appetite.	
ଦିଶ—୧। ଗର୍ବ ଜଂଗଳବଣ୍ଣ—1. Of good
digestion; able to digest any food; of
sharp appetite.	
୨। ଅଭ୍ୟନ୍ତ ପୁଅଗ୍ରି—2. Very hungry.	
ଅପ୍ରାଙ୍ଗ—ସ. ଦିଶ. (ଆପ୍ର+ଅଙ୍ଗ) —୧। (ବହୁଗୃହ) ଭୁଲ ଦେହ
Diptāṅga କାନ୍ତି ବଣ୍ଣ—Having lustrous body.	
୧—୧। ମୁହୂ—1. Peacock.	
୨। (କର୍ମଧାରୟ) ଭୁଲ ଦେହ—2. Shining body.	

ଶାପ୍ରାନଳ—ସ.	ବ.	କଣ.	(ଶାପ୍ରା+ଅନଳ)	—ଶାପ୍ରାନ୍ତି (ଦେଖ)
Diptānala				Diptagni (See)
ଶ୍ରୀ—ସ.	ବ.	(ଶାପ୍ରା ଧାରୁ+ରାବ. ର୍ବ)	—୧।	ଜୋରି; ଚେଲି;
Dipti	ରାଜ୍ଞିତା	—୧.	Radiance; lustre; brightness;	
		୨।	ଦୂରି; କାନ୍ତି; ଗୋରା	—୨. Beauty; loveliness.
		୩।	ଅଭା; ପ୍ରଭା	—୩. Splendour; glory.
		୪।	କଂଧା	—୪. Bell-metal.
		* ୫।	ଲାକ	—୫. Lac; shell-lac.
		୬।	ଆଲ୍‌ମାର	—୬. Light.
		ଦେ.	ବି—୧। ବାର୍ଷିକୀ	—୧. Prosperity; affluence.
			ବି—୨। ସୌଭାଗ୍ୟ	—୨. Good fortune.
ଶାପ୍ରିକର—ସ.	ବିଶ.	ପୁଃ.	(ଶାପ୍ରି+କର; ଉପପଦ ଭର)	
Diptikara	୧।	ଜାହୁଙ୍ଗମାନ;	ତୋପା;	ଶୋଭାକୁତ—
		(ଶାପ୍ରିକର—ଶ୍ଵର)		—୧ Glittering; bright; lustrous,
				luminous; effulgent.
		୨।	ଜାର୍ଣ୍ଣିକାରକ	—୨. Conducive to digestion
				(Apte).
ଶାପ୍ରିମୟ—ସ.	ବିଶ.	ପୁଃ.	(ଶାପ୍ରି+ପ୍ରାଚ୍ୟାର୍ଥେ ମୟ)	—ଶାପ୍ରିକର (ଦେଖ)
Diptimaya				Diptikara (See)
			(ଶାପ୍ରିମୟ—ଶ୍ଵର)	
ଶାପ୍ରିମାନ—ସ.	ବିଶ.	ପୁଃ.	(ଶାପ୍ରି+ଅଛି ଅର୍ଥେ, ମର; ୧ମା. ୧ବ)	
Diptimān	ଶାପ୍ରିକର (ଦେଖ)			—Diptikara (See).
			(ଶାପ୍ରିମର—ଶ୍ଵର)	
ଶାପ୍ରିଶିଳ—ସ.	ବିଶ.	ପୁଃ.	(ଶାପ୍ରି+ସୁକ୍ରାର୍ଥେ, ଶିଳ)	
Diptisīla	ଶାପ୍ରିକର (ଦେଖ)			—Diptikara (See)
			(ଶାପ୍ରିଶିଳ—ଶ୍ଵର)	
ଶାପ୍ରୋପଳ—ସ.	ବ.	କର୍ମିଆ;	ଶାପ୍ରା+ଉପଳ)	—ଅଯୁଷାକୁ ମଣି—
Diptopala				Sun-stone; crystalline lens (Apte).
ଶାପ୍ର୍ୟ—ସ.	ବିଶ.	(ଶାପ୍ରା ଧାରୁ+କର୍ମ ଯ)	—୧।	ପ୍ରତିକଳଯୋଗ୍ୟ;
Dipyā				Dipyn ଶାପନ୍ୟୋଗ୍ୟ—୧. Fit to be ignited,
				inflammable.
		୨।	ଜାର୍ଣ୍ଣିକାରକ	—୨. Digestive (Apte).
		ବ.	ପୁଃ—୧। ମୟୁରଶିଖା	—୧. The tuft feathers on
				the head of a peacock.
		୨।	ଶୁଆଣି	—୨. Caraway seed.
		୩।	ଶୁରୁ	—୩. Wite cumin seed.
		୪।	ରୂଦ୍ରଜଟା	—୪. The matted hair of Rñdra
				(Apte).
		* ୫।	ବୁଦ୍ଧଜଟା;	ଲବାବିଶେଷ—
				—୫. A kind of creeper.
ଶାପ୍ରୀମାନ—ସ.	ବିଶ.	(ଶାପ୍ରା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଶାନର)		
Dipyamāna			ଶୋଭମାନ;	ଶାପ୍ରିଶିଳ;
			(ଶାପ୍ରୀମାନ—ଶ୍ଵର)	—Shining; brilliant; lustrous;
				radiant.

ଶାପ୍ର—ସ. ବିଶ. (ଶାପ୍ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ର) — ୧। ସମ୍ପିଣୀ—
Dipra 1. Radiant; shining.
 ୨। ଚାପ୍—2. Pointed.
 ସ. ବି—ଅଗ୍ନି—Fire.
ଶାୟମାଳ—ସ. ବିଶ. (ଦା ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ) —ସାହା ଦିଆ ଯାଉଥିଲା—
Diyamāla Which is given away.
 (ଶାୟମାଳା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ନାୟମାଳ—ବିଷ୍ଣୁଭାବ)
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରାଘ ଧାରୁ = ଲମ୍ବ କରିବା; ଅୟତ ହେବା + ଅ) —
Dirgha ୧। (ସମୟ ଓ ଆକାରରେ) ଲମ୍ବ —
 1. Long; (in space and time); reaching far
 ୨। ତେଜୋ—2. Tall.
 ୩। ଉଚ୍ଚ—3. High; lofty.
 ୪। ବହୁତ; ଅଧିକ—4. Excessive.
 ୫। ଅୟତ; ସ୍ଵରୂପ ବହୁତ—
 5. Extensive: extended; spacious.
 ୬। ଗୁରୁ—6. Heavy.
 ୭। ବିଶ୍ରୁତ; ବହୁତ; ବଡ଼—7. Great; large; big.
 ୮। ବହୁକାଳକ୍ୟାଣୀ—8. Extending over a long period.
 ୯। ଗର୍ଭର (ଶିଥର)—9. Deep (breath).
 ବ—୧। (ବ୍ୟାକରଣ) ଦ୍ଵି ମାତ୍ରା ପରିତ୍ରିତ ସ୍ଵରବଣ୍ଣ; ଗୁରୁତ୍ୱ;
 ଦ୍ଵି ମାତ୍ରା ସ୍ଵର—1. Long vowel.
 (ସଥା—ଆ, ଇ, ଉ, ଏ, ଈ, �ଓ, ଅ, ଅଙ୍ଗିରାଇଲା—
 ୨। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ପିତ୍ର, କନ୍ୟା, ତୁଳା ଓ ବିଶ୍ଵରାତ୍ରି—
 2. The names of the 4th, 6th, 7th, and 8th signs of the zodiac (lion, virgin, balance and scorpio).
 ୩। ଉତ୍ସୁତ୍ୱ; ଓତ୍ୱ—3. Camel.
 ୪। ଦୂର ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ; ପରିଶାମ—
 4. Distant future; the end; the long run.
 ୫। ଲତାପାଳ ଗରୁ—5. Name of a wild tree.
 ଦେ. ବି—୧। ଦେର୍ଦ୍ଦିଃ—1. Length.
 ଗର୍ଭର ଅୟତ କେତେ ଶର୍ଦ୍ଦିଳ ହାତ ଅଛେ—ଚନ୍ଦ୍ରନଭୂତଗାତା।
 ୨। ପ୍ରାଚୀନ ଜଳ୍ୟାନବିଶେଷ—
 2. A kind of boat used in ancient India.
 [ଦ୍ଵି—ଶ୍ରେଷ୍ଠରାଜାଙ୍କ ‘ଶ୍ଵରୁକବ୍ରତରୁ’ ପ୍ରହରେ ଏହାର ବିଶେଷ ବିବରଣ ଦ୍ରଷ୍ଟୁବ୍ୟ । ଜଳ୍ୟାନବକୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଭାବରେ ।]
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକ୍ଷୁ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କଷ୍ଟ; ବହୁତ୍ୱ) ଲମ୍ବ ବେଳ ଥୁବା
Dirghakantha (ତଙ୍ଗ) —Long-necked (animal);
 ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକଷ୍ଟ } ଅନ୍ତରୂପ } having a long neck.
 ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକର } ଅନ୍ତରୂପ } ବି—ତଙ୍ଗ ପଣୀ—Indian crane;
 Ardea Nivea (bird).

ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କାଣ୍ଡ—ସ. ବିଶ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କାଣ୍ଡ; ବହୁତ୍ୱହ) —ସାହାର କାଣ୍ଡ ବା
Dirgha kāṇḍa ଶାଖା ଲମ୍ବ—Long-stemmed; having a long trunk.
 ଦେ. ବି—୧। ବିପ୍ରର କାହାଣୀ—1. A long story.
 ମହାକାଣ୍ଡ } ବିପ୍ରର କାହାଣୀ; ଦନ୍ତପାତା; କାରଖାନା—
 2. Much ado.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କାମୋଡ଼—ଦେ. ବି—ରୂପବିଶେଷ—
Dirgha kāmodī A tune.
 [ଦ୍ଵି—ରୂପ ତଳେ ନୋଟ ଦ୍ରଷ୍ଟୁବ୍ୟ ।]
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କାପ୍ତ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କାପ୍ତ୍ୟ ସାହାର; ବହୁତ୍ୱହ) ତେଜୋ—
Dirghakāptya Tall in stature.
 (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକାପ୍ତ୍ୟ—ସ୍ତ୍ରୀ)
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କାଳ—ସ. ବି (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କାଳ; କର୍ମଧା) —ବହୁକାଳ—
Dirghakāla Long time.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କାଷ୍ଟ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କାଷ୍ଟ) —କଢ଼ା—
Dirgha kāshtha Beam.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ କେଶ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + କେଶ ସାହାର; ବହୁତ୍ୱହ) —
Dirgha kesa ସାହାର ବାଲ ଲମ୍ବ—Having long hairs;
 ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକେଶ } ଅନ୍ତରୂପ } long-haired.
 ଶାର୍ଦ୍ଦିଳକେଶ }
 ବ—ରାଜୁ—Bear.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଗତି—ସ. ବି (ବହୁତ୍ୱହ; ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଗତି) ଓତ୍ୱ; ରାଜୁ—
Dirgha gati Camel.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଗ୍ରୀବି—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଗ୍ରୀବା ସାହାର; ବହୁତ୍ୱହ) —
Dirgha gribha ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଗ୍ରୀବୁ—Long-necked.
 (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଗ୍ରୀବା—ସ୍ତ୍ରୀ) (ସଥା—ଓତ୍ୱ, ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଗ୍ରୀବି—
 ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଗ୍ରୀବିକ—ଅନ୍ତରୂପ)
 ବ—୧। ରାଜୁ—1. The camel.
 , 2. A crane.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଜିହ୍ଵା—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଜିହ୍ଵା; ବହୁତ୍ୱହ) —ବହୁ ଜିହ୍ଵାଶ୍ଵ—
Dirghajihwa Long-tongued.
 (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଜିହ୍ଵା—ସ୍ତ୍ରୀ) ବ—୧। ସାପ—1. Serpent.
 , 2. ଦାନବବିଶେଷ—2. Name of a demon.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଜିହ୍ଵା—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଜିହ୍ଵା) —ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଜିହ୍ଵା—
Dirghajihwā Feminine of Dirghajihwa.
 ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—୧। କିଷ୍କିତନର ଜନା ରାଶୀବିଶେଷ (ଏହାକୁ
 ରାଜୁ ବିଧ କରିଥିଲେ) —1. Name of a demoness.
 , 2. କର୍ତ୍ତିକେମ୍ବଳ ଅନୁତର ମାତ୍ରାଶରୀ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମା—
 2. One of the matron Deities, a feminine companion of Kartikeya.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଜାତି—ସ. ବି (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଜାତି; କର୍ମଧା) —ବହୁକାଳ ବିହବା—
Dirghajibana Longevity; long life.
ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ ଜିବି—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳ + ଜିବି + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଇନ୍ ୧୩. ୧୯) —
Dirghajibi ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଜିବି; ଯେ ବହୁକାଳ ବିହବା; ତରଜାଗ—
 (ଶାର୍ଦ୍ଦିଳଜିବି—ସ୍ତ୍ରୀ) Long-lived.

ଶାର୍ଣ୍ଣକଂସ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଶାର୍ଣ୍ଣ + କଂସ; ବହୁଶ୍ଵର)—ଲମ୍ବ. ପଢ଼ିଆ—
Dirgha jamgha କଣ୍ଠିଷ୍ଟ—Having long thighs.
(ଶାର୍ଣ୍ଣକଂସ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧—୧ | ବିଶ—1. Ardea.

(ଶାର୍ଣ୍ଣକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ | ୩—2. Camel.
ଶାର୍ଣ୍ଣତଳ—ସ. ବିଶ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ତଳ; ବହୁଶ୍ଵର) —ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶବ୍ଦରକଣ୍ଠିଷ୍ଟ—
Dirghatanu Having 'a long body.

୩.—ଶାର୍ଣ୍ଣତରୁ (ଦେଖ)—Dirghataru (See)
ଶାର୍ଣ୍ଣତପାଃ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ଵର; ଶାର୍ଣ୍ଣ—ତପସ; ୧ମ. ୧ବ.)—
Dirgha tapash ଶାର୍ଣ୍ଣକାଳ ତପସ୍ୟାଧନକାଳ—

Practising austerities for a long time.

ସ. ବ. —୧ | ଗୋତମ ବର୍ଷି (ପ୍ରକୃତବାଦ)—
1. A name of sage Gotama.
୨ | ଦରଦଶୋକୁ ଆୟୁ ବଶିଷ୍ଟ ଏକ ବଜା—(ଏ ବହୁକାଳ
ତପସ୍ୟା କରିଥିଲେ)—2, Name of a king of
ancient India.

ଶାର୍ଣ୍ଣତମ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଅଭିଶପ୍ୟାର୍ଥୀ. ତମ)—
Dirghatama ଅନେକ ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ଲମ୍ବ, ସବୁଠାରୁ
(ଶାର୍ଣ୍ଣତମା—ସ୍ତ୍ରୀ) ଶାର୍ଣ୍ଣ—Longest.

ଶାର୍ଣ୍ଣତମା—ସ. ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ତମସ; ୧ମ. ୧ବ)—
Dirghatamā ୧ | ଧନ୍ୟବାଦକ ପିତା ୨. କାଶୀଶତାଙ୍କ ସୁଦ୍ର
(ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ)—1. Name of the father
of Dhanwantari.

୨ | ଦେବମୁଖ ଦୃହାତକ କ୍ଷେତ୍ର ଦୁରା ଓ ଗୌତମକୁ
ପିତା; ଉତ୍ସିତିଷ୍ଠିତ (ଏ ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ ଶତାଙ୍କ ଏହି ନାମରେ
ଜଣେ ଚକ୍ରଶିଖ ବର୍ଣ୍ଣ ଦୃହାତ ପିତାଙ୍କ ଉତ୍ସିତିଷ୍ଠିତ
କାଳ ସହବାସ କରିବାରୁ ଗରସ୍ତ ବାଳବ ଗର୍ଭରେ ଆଜି ଦୃହାତକୁ
ନିଷେଧ କଲେ ଓ ଗରସ୍ତ ଶିଶୁ ଦୃହାତକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳଇ ପାଦହାର
ଦେବ ଦେଲେ । ଏଥିରେ ଦୃହାତ ଶିଶୁରୁ ପାପ ଦେଲେ ସେ
‘ତୁ ଶାର୍ଣ୍ଣତମା (ଅକ) ହୋଇ ଜନ୍ମିବ ।’ ତତ୍ତ୍ଵଶାର୍ଣ୍ଣରେ ଏ ଶିଶୁ
ଜନ୍ମିବ ହୋଇ ଜନ୍ମିଲେ ଓ ଏହାକ ନାମ ଶାର୍ଣ୍ଣତମା ହେଉ ।

ଶାର୍ଣ୍ଣତମା ପ୍ରହେଣୀ ନାମୀ ତ୍ରାନ୍ତଶକନ୍ୟାରୁ ପିତାହ କରେ ଓ ତାଙ୍କ
ଭିରସରେ ଗୋତମ ଅଦି କେତେ ସୁତ ଜୀବିଲେ । ପରେ ଶାର୍ଣ୍ଣତମା
କାମଧେନୁକୁଠାରୁ ଗୋଧରୀ ଶିଶୁ କରି ପ୍ରବାପୁଷ୍କ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ
ଦେଖୁବ ଅଦିରେ ପ୍ରଦୂତ ଦେବାରୁ ପ୍ରହେଣୀ ତାଙ୍କ ଭିପରେ କୁକା
ଫେର ହାତୁ ପୋଷିବାରୁ ମନୀ କଲେ । ଶାର୍ଣ୍ଣତମା ଏଥିରେ କୁକା
ଫେର ଶାପ ଦେଲେ ‘ତୁମାରୁ ଅତ୍ୟେ ସମାଜରେ ଏହି ମର୍ଯ୍ୟାକା
ନାନ୍ଦିନୀ ସେ ପ୍ରଦେଶକ ଶୀ ଏକମାତ୍ର ପତି ସଙ୍ଗେ ଅନୁରକ୍ତ ଦେବ
ଓ ପତି ଜାର ଥାଇଁ ଆର୍ଦ୍ଦ ବା ମୃତ ହେଲେ ମେଧ ଅତ୍ୟ ପତି ପ୍ରଦେଶ

କରେ ପତିତା ହେବ । ପ୍ରହେଣୀ କୁକା ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ଗରାବେ
ପକାର ଦେଲେ । ସେଠାରୁ ସେହି ସମୟରେ ଗାଥୋଇବାକୁ ଅସି
ଥବା ବଳ ରାଜା ତାଙ୍କୁ ନେଇ କିନ୍ତୁ ପରେ ରଖିଲେ ଓ ରାଜାକ
ପ୍ରାର୍ଥନା ଅନୁସାରେ ସେ ରାଣୀ ସୁଦେଷ୍ଟାଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଅଗ୍ନ, ବଙ୍ଗ,
କଳଙ୍ଗ, ପଣ୍ଡି ଓ ସ୍ମୃ ନାମକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ତେଜଶୀ ସୁତ ଜହାରକେ
ଓ ଏହାଙ୍କ ଅଶୀବାଦରେ ଏହି ପୁରସାନଙ୍କ ନାମରେ ଦେଶମାନଙ୍କ
ନାମ ହେଉ । ହୁ. [ଶାର୍ଣ୍ଣଶାପର]

ଶାର୍ଣ୍ଣତର—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଅଭିଶପ୍ୟାର୍ଥୀ. ତର)—ଦୂର ବସ୍ତୁ—
Dirghatara ମଧ୍ୟରେ ଲମ୍ବ—Longer.

(ଶାର୍ଣ୍ଣତର—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଶାର୍ଣ୍ଣତରୁ—ସ. ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ତର; କର୍ମଧା); — ତାଳମଳ—
Dirghataru Palm tree.

(ଶାର୍ଣ୍ଣତରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଶାର୍ଣ୍ଣତା—ସ. ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ତାବେ. ତା) —୧ | ବହୁବ୍ୟାପିତା; ଲମ୍ବ;
Dirghata ଲମ୍ବ—1. Length.

(ଶାର୍ଣ୍ଣତା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨. ବିପ୍ରାର—2. Extent.

ଶାର୍ଣ୍ଣଦଣ୍ଡ—ସ. ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଦଣ୍ଡ; କର୍ମଧା)—୧ | ଲମ୍ବବାଢି—
Dirghdanda 1. A long stick; a long staff.

, 2. ଶାର୍ଣ୍ଣକାଳବାଧୀ ରାଜଦଣ୍ଡ—2. A long term of
punishment; long sentence.

୩ | (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଦଣ୍ଡ; ଯାହାର ବହୁଶ୍ଵର) —ମବରା—
3. The castor-seed plant.

୪ | ତାଳ ଗର—4. The palm tree.

ଶାର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ + ଦର୍ଶି) ୧ମ. ୧ବ)—
Dirghadarsi ୧ | ଦୂରଦର୍ଶୀ; ପରିଶାମଦର୍ଶୀ—
(ଶାର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧. Provident; far-seeing; far-sighted;
(ଶାର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶୀ—ତମ) prudent.

, ୨ | ପ୍ରାଚୀ; ପଣ୍ଡିତ—2. Learned; wise; sagacious.

୩ | ସେ ବହୁଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଖି ପାରେ—
3. Long-sighted; who can look to
very distant objects.

୪.—୧ | ଶକୁନ; ପାଶୁନା—1. Vulture.

, ୨ | ବାଲୁ—2. A bear.

, ୩ | ପେରୁ—3. An owl.

ଶାର୍ଣ୍ଣଦ୍ରୁମ—ସ. ବ.—ଶିଲ୍ପି ଗରୁ (ହୁ. ଶାର୍ଣ୍ଣଶାପର)—

The silk cotton tree.

ଶାର୍ଣ୍ଣଦୃଷ୍ଟି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଶାର୍ଣ୍ଣ + ଦୃଷ୍ଟି ଯାହାର; ବହୁଶ୍ଵର) —
Dirghadrushti ୧ | ଶାର୍ଣ୍ଣଦର୍ଶୀ (ଦେଖ)

1. Dirghadarsi (See).

, ୨ | ଦୂରବ୍ୟାପି ଯଥ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—2. Telescope.

ଶାର୍ଣ୍ଣକାନ୍ଦ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ଵର)—ଯଶ୍ରୀରୁ ଭିତ ଶବ୍ଦ ବାହାରେ—
Dirghananda Loud sounding.

୧. ବ.—୧ | ଶକ୍ର (ହୁ. ଶାର୍ଣ୍ଣଶାପର) —1. Conch.

* । କୁକୁର—2. Dog (Apte).

* । କୁକୁଡ଼ା—3. Cock (Apte).

ଶର୍ଵକାସ—ସ. ଚଣ (ଶର୍ଵ+ନାସା ଯାହାର; ବହୁଗ୍ରୀହ) —
Dirghanāsā କାରୁଆ; ବଡ଼କାକା—Long-nosed.

(ଶର୍ଵନାସିକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଶର୍ଵ ନିଦ୍ରା—ସ. ବ (ଶର୍ଵ+ନିଦ୍ରା; କର୍ମଧା) ୧ । ବହୁକାଳବ୍ୟାପୀ ନିଦ୍ରା—
Dirgha nidrā 1. Long sleep.

* । ମହାନିଦ୍ରା; ମୃତ୍ୟୁ—2. Death; ‘the sleep that
knows no waking.’

ଶର୍ଵ ନିଶ୍ଚାସ—ସ. ବ (ଶର୍ଵ+ନିଶ୍ଚାସ; କର୍ମଧା) —୧ । ଶ୍ରୀ ବା ଅସବ
Dirgha niswāsa ମୂଲ୍ୟାକ୍ଷାନିକତ ଶର୍ଵବାଲବ୍ୟାପୀ ନିଶ୍ଚାସ;
(ଶର୍ଵନିଶ୍ଚାସ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଶରକାସ—1. Long breath;
gasping.

* । ଦୁଃଖକରିତ ଶର୍ଵକାଳଶ୍ଵାସୀ ନିଶ୍ଚାସ—
2. Sigh; long-drawn breath due to grief.

ଶର୍ଵ ପକ୍ଷ—ସ. ବଣ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଶର୍ଵ ଅଟେ ପକ୍ଷ ଯାହାର)—ଶର୍ଵପକ୍ଷବିଶିଷ୍ଟ;
Dirgha paksha ଯାହାର ପକ୍ଷ ଲମ—Long-tailed.

ସ. ବ—୧ । (ବହୁଗ୍ରୀହ) —କଳଙ୍ଗ ପଣ୍ଡି (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —
ମୁକୁଥ ଚଢ଼େଇ—1. The forktailed- Shrike
Uroloncha Malabarica (Apte; M. W.)

* । ଲମ ଡେଙ୍ଗ—2. Long wing.

ଶର୍ଵ ପଟୋଳିକା—ସ. ବ—ପଟୋଳ ଜୀଣ୍ଯ ଲମ୍ ଫଳବିଶେଷ; ମଧ୍ୟର
Dirgha patolikā ତରକା; କୁନ୍ତର; ଧୂଳୁଳ; ଏକ ପ୍ରକାର
ଧୂଳୁଳ ଲତା ଫଳ; ଦୁଡ଼ିକା—A kind of edible fruit
ପରଳ, କୁନ୍ତରକି like Patola (longer and more
slender); Luffa Aegyptica.

ଶର୍ଵ ପତ୍ର—ସ. ବଣ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଶର୍ଵ+ପତ୍ର)—ଯେଉଁ ଦୂଷ ଲବାଦର ବନ୍ଦ
Dirgha patra ପତ୍ର ଆଏ—Long-leaved.

ସ. ବ.—୧ । (ବହୁଗ୍ରୀହ)—ରାଜପଲଣ୍ଡ; ନାଲି ପିଆଚ;
(ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —1. Red onion.

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) ବିଷ୍ଟି କନ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —
2. A bulbous plant.

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) ଦୁରଦର୍ଶ; ଏକପ୍ରକାର କୁଶ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)
3. A kind of long-leaved Kuś grass.

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) —ଆଖ ରତ୍ନ—
4. The sugarcane plant (Apte).

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) ତାଳ ରତ୍ନ—
5. The palm tree (Apte).

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) କୋତଳା ରତ୍ନ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —
6. Strychnus Nuxvomica tree.

* । (କର୍ମଧା) ଲମ୍ ପତର—7. Long leaf.

ଶର୍ଵପଦକ—ସ. ବଣ (ଶର୍ଵପଦକ+କ) —ଶର୍ଵପଦ (ଦେଖ)
Dirghapatraka Dirgha patra (See).

ସ. ବ—୧ । ନାଲି ରସୁଣ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —
1. Red garlic.

* । ଏଣ୍ଟ୍ର; ଗବ ରତ୍ନ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) —
2. The castor-oil seed plant.

* । ବେଦସ; ବେତ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
3. The Ratan-cane creeper.

* । କଣ୍ଠଳ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
4. The Bamboo tree.

* । ଜଳମଧୁକ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—5. A species of
Mahwa tree growing near water.

ଶର୍ଵପଦା—ସ. ବଣ ଶ୍ରୀ (ଶର୍ଵପଦକ+ଶ୍ରୀ. ଆ)—ଶର୍ଵପଦା ଶ୍ରୀଲଙ୍କା—
Dirghapatrā Feminine of Dirghapatra.

ସ. ବ—୧ । କେତଙ୍ଗ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
1. The yellow flowered variety of screw-pine; Pandanus odoratissimus.

* । ବଣ ଛାମ୍ବ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
2. The wild variety of Blackberry tree.

* । ଉତ୍ତପଣୀ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
3. A king of plant..

* । ଶାଳପଣୀ (ଦେଖ) (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
4. ଶାଳପଣୀ (See).

ଶର୍ଵପଦିକା—ସ. ବଣ ଶ୍ରୀ (ଶର୍ଵପଦକ+ଶ୍ରୀ. ଆ)—ଶର୍ଵପଦ (ଦେଖ)
Dirghapatrī Dirghapatra (See).

ସ. ବ—୧ । ଧଳା ବତ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—
1. The white-rooted variety of Iris plant.

* । ବୃତ୍ତକୁମାର (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—2. Aloes.

* । ଶେତ ସୁନର୍କବା (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—3. Hogweed.

* । ଶ୍ରୀଲଙ୍କା (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) (ଦେଖ)
4. ଶ୍ରୀଲଙ୍କା (See).

ଶର୍ଵପଣୀ—ସ. ବ (ଶର୍ଵପଦକ+ଇନ୍ଦନ; ମୋ. ୧୭) —୧ । ପଳାଣୀ ଲତା—
Dirghapatrī 1. The creeping variety of Butea Frondosa,

* । ମହାରଂତୁ ଶାକ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—2. A kind
of pot herb.

ଶର୍ଵ ପାଦ—ସ. ବଣ (ଶର୍ଵ+ପାଦ; ବହୁଗ୍ରୀହ)—ଯାହାର ଲମ୍, ଗୋଡ଼
Dirgha pāda ଅଛି; ଲମ୍ପାଦିଥ; ତେଖେଇଗୋଡ଼ିଥ—

ଶର୍ଵପାଦ } ଶ୍ରୀ } ଶର୍ଵପଦିକା } ଶର୍ଵପଦା } ଶର୍ଵ ପାଦ—
1. The Adjutant bird.
2. The Crane.

ଶର୍ଵ ପାଦପ—ସ. ବ (ଶର୍ଵ+ପାଦପ; କର୍ମଧା) —୧ । ତାଳ ଗର୍ବ—
Dirgha pādapa 1. Palm tree.

* । ଶୁଖ ଗର୍ବ—2. The areca-nut tree.
* । କଢ଼ିଥ ଗର୍ବ—3. The cocoanut tree (Apte).

ଶର୍ଵ ପୁଷ୍ଟ—ସ. ବଣ (ଶର୍ଵ+ପୁଷ୍ଟ ଯାହାର; ବହୁଗ୍ରୀହ)—
Dirgha pr̄shṭha ଲମ୍ପିଟିଥ—Long-backed.

(ଶର୍ଵପୁଷ୍ଟ—ସ) ସ. ବ—ସର୍—Snake.

ସ. ବ.—୧। ଶିବଙ୍କ ଅନୁତରଦିଶେ—

1. Name of an attendant of Siba.

୨। ଧୃତରାଶ୍ତ୍ରଙ୍କ ଏକ ପୁତ୍ରର ନାମ—

2. Name of a son of Dhṛitarāshṭra.

ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶୟନ—ସ. ବ. (ଦାର୍ଢି+ଶୟନ; କର୍ମଧାର୍ୟ) —ମହାକାଳ; ମୃଦୁ—
Dirghasayana Death.

କଂପ ଗାର୍ଥ ଶାର୍ଣ୍ଣଶୟନ ବିଚ୍ଛାନ। ନଈଲେ ପଦ୍ମପ୍ରେତନ ।

ଅନନ୍ତର ରସକଣ୍ଠ ।

ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୱାସ—ସ. ବ. (ଦାର୍ଢି+ଶ୍ୱାସ; କର୍ମଧା.) —ଦାର୍ଢି ଶ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Dirgha swāsa Dirgha niśvāsa (See)

ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶ୍ୱର—ସ. ବିଶ. (ଦାର୍ଢି+ଶ୍ୱର) ୧। (ଉପଦ ତତ୍ତ୍ଵରୂପ) —

Dirghaśruta Yātrā ବହୁଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶୁଣା ଯାଏ—

1. Audible to a great distance.

୨। (ବହୁଶ୍ରୁତି) —ସୁଦୂରବିଜ୍ଞାନ —

2. Far-famed.

ଶାର୍ଣ୍ଣ ସତ୍ର—ସ. ବ.—୧। ମହାଭାରତୋକୁ ଆର୍ଥବିଶେଷ—

Dirgha satra 1. A place of pilgrimage.

ଶାର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଷ୍ଟ୍ରେ ବହୁଦୂର ତେବ କଲେ ତାମ,

ତହଁ ଗଲେ ଲୋକ ତୁଅର ମହାଭାରତ । ବହୁଶ୍ରୁତ ମହାଭାରତ ।

୨। (କର୍ମଧା) ଯାତ୍ରୀବଳ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅନ୍ତିମ ହୋତ କର୍ମ—

2. A vedic sacrifice performable throughout life.

୩। (କର୍ମଧା) —ବହୁକାଳବ୍ୟାପୀ ସୋମ ଯଜ୍ଞ—

3. The Soma sacrifice of long duration.

ସ. ବିଶ.—(ବହୁଶ୍ରୁତ) —ଯେ ଦାର୍ଢିକାଳବ୍ୟାପୀ ଯଜ୍ଞ କରେ—

Engaged in the performance of a sacrifice of long duration.

ଶାର୍ଣ୍ଣ ସୁରତ—ସ. ବିଶ. ଓ ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ସୁରତ; ବହୁଶ୍ରୁତି) —

Dirgha surata ଶାର୍ଣ୍ଣ ରତ (ଦେଖ) —Dirgha rata (See)

ଶାର୍ଣ୍ଣ ସୂତ୍ର—ସ. ବିଶ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ସୂତ୍ର; ବହୁଶ୍ରୁତି) —୧। ବିଲମ୍ବରେ କାର୍ଯ୍ୟ—

Dirgha sūtra କାଶ; ଉରକିଯୁ; ହେତ୍ରଦ୍ଵିତୀୟ; ସ୍ଵର କାମକୁ

(ଶାର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ରା—ବି) ବିଲମ୍ବରେ କରିବା ଯାହାର ସ୍ଵରକ—

1. Dilatory; procrastinating.

ଅଳ୍ପବ୍ରତ ଅଗନ୍ତେରେ ସବ ହେ

କରୁଥୁବ ଦର୍ଶନ ଶାର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ—ବହୁଶ୍ରୁତ ମହାଭାରତ. ସବ ।

୨। ଶାର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡଲିଷ୍ଟ୍ରୀ—

2. Having long fibres.

ଶାର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ରୀ—ସ. ବିଶ. (ଶାର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୁତି+ଅଛି ଅଥରେ ରକ୍ତ ୧୩. ୧୬) —

Dirghasūtrī ଶାର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ର (ଦେଖ) —

(ଶାର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ରିତା—ବି) Dirghasūtra (See)

ତତ ଅସମାହିତ ଅନ୍ତ ପ୍ରାକୃତ

ଦଶାଶ ଶାର୍ଣ୍ଣଶ୍ରୁତି ସ୍ଵର ଅନୁବତ—ବହୁଶ୍ରୁତ ମହାଭାରତ. ସବ ।

ଶାର୍ଣ୍ଣସୂତ୍ରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧। ବିଲମ୍ବକରାରେ—

Dirghasūtre 1. Dilatorily.

, । ବହୁକାଳ ପରେ; ବହୁ ବିଲମ୍ବରେ—

2. In the long run; after a great delay.

ବୋରଲେ ଶୁଣେ ସ୍ମୃତେ ରଣ କରୁ ଖେ—ରଣ. ଶେଷେଶବନାସ ।

ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶୁନ—ସ. ବ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଶୁନ ଯାହାର; ବହୁଶ୍ରୁତି) —ତାଳଶାନ—

Dirgha skandha The palm tree.

ଶାର୍ଣ୍ଣ ସୁର—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଶାର୍ଣ୍ଣ+ସୁର) —

Dirgha swara ୧। (ବ୍ୟାକରଣ) —ବ୍ୟାକରଣ ସ୍ଵରବଣ୍ଟି—
1. (grammar) Long vowel.

, । ବହୁକାଳଶ୍ଵାସୀ ରତ—

2. Long tone; a sound which lasts long.

ଶାର୍ଣ୍ଣା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଆ) —ଶାର୍ଣ୍ଣ ଶୀଳି—

Dirghā Feminine of Dirgha.

ସ. ବ.—୧। ପୁଣିପଣ୍ଡି (ହି ଶନିଶାଗର) (ଦେଖ)

1. Pṛūṣniparṇḍī (See)

, । ଶାର୍ଣ୍ଣ ପୋଣ୍ଡା—2. A long tank.

ଶାର୍ଣ୍ଣକାର—ସ. ବିଶ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଆକାର; ବହୁଶ୍ରୁତି) —

Dirghakāra ୧। ତେଜୀ; ଶାର୍ଣ୍ଣ ଆକୃତିବିଶ୍ଵି—

(ଶାର୍ଣ୍ଣକୁଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Of high stature; tall.

, । ଲମ୍ବା—2. Oblong.

ଶାର୍ଣ୍ଣଧର—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁଶ୍ରୁତ; ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଅଧର) —ଯାହାର

Dirghadhara ୫୦ ଶାର୍ଣ୍ଣ—Long-clipped.

(ଶାର୍ଣ୍ଣଧର—ଶ୍ରୀ) ସ. ବ.—ଭଣ୍ଡ—Camel.

(ଶାର୍ଣ୍ଣଧରତ—ବି)

ଶାର୍ଣ୍ଣଧୂ—ସ. ବି. ପୁ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଅଧୂ+ଗ୍ରମ୍ ଧୂରୁ+କର୍ତ୍ତା) —

Dirghadhwaga ସେ ଶାର୍ଣ୍ଣ ପଥ ରୁଲେ ବା ଶାର୍ଣ୍ଣକାଳ ବାଟ ରୁଲେ—

Travelling long distances or for long periods.

(ଶାର୍ଣ୍ଣଗର—ଅନ୍ୟରୂପ) ସ. ବ.—୧। ଭଣ୍ଡ—1. Camel.

, । ଦୂତ—2. A messenger; an express (Apte).

ଶାର୍ଣ୍ଣଯୁଃ—ସ. ବିଶ. (ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଆୟୁଃ ଯାହାର; ବହୁଶ୍ରୁତି) —ଚିରଜୀବ—

Dirghayuh Long-lived.

ଶାର୍ଣ୍ଣସୂର୍ଯ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ ୬—୧। ଶିମିଲା ଗର—1. The silk-
ଶାର୍ଣ୍ଣସୂର୍ଯ୍ୟ } ଅନ୍ୟରୂପ cotton tree; Bombax Heptophylla.

, । କୁଆ—2. The crow.

୨। ମର୍କଣ୍ଡେୟ ମୁକ—3. The sage Mārkandeya.

୩। (କର୍ମଧା) ବହୁକାଳବ୍ୟାପୀ ପରମାୟ—

4. Long life; longevity.

ଶାର୍ଣ୍ଣୟୁଧ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଶାର୍ଣ୍ଣ+ଆୟୁଧ)—ବରଶ—

Dirghayudha Spear.

ଶାର୍ଣ୍ଣୟୁରୁଷ—ସ. ବାକ୍ୟ (ଆଶାବଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ବାକ୍ୟ; ସ. ଶାର୍ଣ୍ଣୟୁ+ଶାର୍ଣ୍ଣୟୁରୁଷ—

Dirghayurastu ଅସ୍ତୁ=ଶାର୍ଣ୍ଣଜାବନ କେବୁ) —୧। ଭୁମିର

ଶାର୍ଣ୍ଣଜାବନ ଲାଭ ହେବୁ—(a sentence used by.

elders in blessing youngsters) May
you live long.

୧। ସେ ଦାର୍ଢିତୀତ ହେଉ; ତାହାର ଦାର୍ଢିତୀତ ହେଉ—
2. May he live long.

ଦାର୍ଢିତୀତ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବହୁଗ୍ରୀତି; ଦାର୍ଢି + ଅଥ)—
Dirghāśya ଯାହାର ମୁହଁ ଲମ—Long-faced.
(ଦାର୍ଢିତୀତ—ଶୀ) ସ. ବ. (ବହୁଗ୍ରୀତି)—୧। ହାତ—
1. Elephant.
2. (କର୍ମଧା) ଲମଜ୍ଜା ମୁହଁ—2. A long face.
ଦାର୍ଢିତୀତ—ସ. ବ. (ବହୁଗ୍ରୀତି; ଦାର୍ଢି + ଅଥ; ଯେଉଁ ରତ୍ନରେ ଦିନ ବଡ଼ ଦିନ—
Dirghāśhna ଦୃଦ୍ଧି—ଶୀତଳାଳ—Summer.
(ଦାର୍ଢିତୀତ—ଅକଳ୍ପନ)

ଦାର୍ଢିକା—ସ. ବ. ଶୀ. (ଦାର୍ଢି + କି + ଶୀ. ଅ)—
Dirghikā ୧। ବଡ଼ ପୋଖରୀ; ମାତ୍ର; ୧୧୦୦ ହାତ ଓ ଚତୁର୍ଭୁବନ
ପରମିତ ଜଳାଶ୍ୟ—1. A large tank.
2। ଲମା ପୋଖରୀ; ଯେଉଁ ପୋଖରୀର ଦେର୍ଘ ପ୍ରସ୍ତୁ ଅନେକ
ବେଶି—2. An oblong tank.
ଦେ. ବ—ପ୍ରାଚୀକ ଅଣ୍ଟିବ୍ୟୋତବ୍ୟୋଷ—
An ancient sea-going vessel.
ଦ୍ଵ—ରୋତ ସଜାଳ ପ୍ରଣାତ 'ସୁତ୍ରବନବନ' ପ୍ରଜ୍ଞ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବ୍ୟାପ—
ଜଗବକୁ ପ୍ରାଚୀକ ଭାବିଲ ।]
ଦାର୍ଢିକୁତ—ସ. ବିଶ. (ଦାର୍ଢି + ଅଭୁତତତାବେ କୃ + ବୃତ)—
Dirghikūta ଯାହାର ଦାର୍ଢି କରି ଯାଇଥିଛି—
(ଦାର୍ଢିକରଣ—ବି) Prolonged; lengthened.
ଦାର୍ଢିକୁତ—ସ. ବିଶ. (ଦାର୍ଢି + ଅଭୁତତତାବେ କୃ + ବୃତ)—
Dirghibhūta ଯାହା ପୁଣ୍ୟ ଦାର୍ଢି ନ ଥିଲା ବର୍ତ୍ତମାନ ଦାର୍ଢି
(ଦାର୍ଢିକରଣ—ବି) ହୋଇଥିଛି—Become long; elongated.
ଦର୍ଶ—ସ. ବିଶ. (ଦୃ ଧାରୁ = ବିଦାରଣ କରିବା + କର୍ମ. ତ)—
Dirḍha ୧। ବିଦାରି—1, Pierced through;
split; torn.
2। ବର୍ତ୍ତ—2. Broken.
3। (ଦୃ ଧାରୁ = ଦୃଷ୍ଟି ପାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ତ)—
ଖୁଲ୍ଲ—Frightened; afraid.
ସ. ବ. (ଦୃ ଧାରୁ + ବାବ. ତ) ବିଦାରି—
Act of splitting, tearing or rending.

ଦୁ (ଧାରୁ)—ସ—୧। ରତ୍ନ କରିବା—
Du (root) 1. To heat.
2. ପୋତି ଦେବା—2. To burn; to consume
with fire.
3. ପୀଡ଼ା ଦେବା—3. To torment; to afflict.
4। ଦୁଃଖ ଦେବା—4. To pain.
5. କଷ୍ଟ ବା ଦୁଃଖ ପାଇବା—
5. To be afflicted with pain.
6। ଗଢ଼ କରିବା—6. To go; to move.

ଦୁ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୃ ; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପକେ ବସିଲେ 'ଦୁଇ' ଶବ୍ଦ—
Du 'ଦୁ' ଉଚ୍ଚାରିତ ଦୃଦ୍ଧ—Twice; two.
ଦୁ (ଯଥା—ଦୁରୁଷ = ଦୁଇ ରୁଷ; ଦୁବେଇ = ଦୁଇବେଇ ।)
ଦୁଆ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୃ)—
Duଆ ୧। କରୁଛି ଓ ପଶା ଖେଳଇ , ହଜାର ସାର—
ଦୋକା 1. A throw of cowries or dice resulting
in two.
2। ଦୁଇ ବିନ୍ଦୁ ଥିବା ଗାସ୍—2. The duece at cards;
the card having 2 points on it.
3। କାନ୍ତ ଦେବା ସମୟରେ ଦିଆଯିବା ଏବଂ ପ୍ରସ୍ତୁ କାନ୍ତ—
3. One course or layer of mud masonry.
4। (ସ. ଦୋ ଧାରୁ = ହେବନ କରିବା)—(ଧାନ ଗଛ)
କଟାଯିବା—4. Harvesting (of paddy).
ଦିଶ—୧। ଦୁଇ ଥର କଟା ହୋଇଥିବା (ଦଳିବା)—
1. Pestled twice (turmeric).
2। ଦୁଇ ଥର କଟା ହୋଇଥିବା (ଧାନ ଅଛି)—
2. Twice-husked (paddy)
ଦୋସରା ୩। ଦ୍ଵିତୀୟ—3. Second.
ଦୁରସତ୍ୟ—(ଯଥା—ଦୁଇ ପତୁଆଁ ।)
ଦୁରସତ୍ୟ *। (ସ. ଧ୍ୱନିବକ) ଗୀତରେ ପାଇଥା ଧରିବା ବା ବୋଲିବା—
ଦୁରସତ୍ୟ ଗାନ୍—5. Refrain or cue of a song.
6। କଟା ଯାଇଥିବା (ଧାନଗଛ)—
6. Harvested or cut (paddy plant).
ଦୋକା ଦେବିଦେ. ବ. (ଅ. ଦୁଆ)—୧। ଅଶୀବାଦ—
ଦୁଆ 1. Blessing.
2। ଦୁଇରଙ୍ଗୁ ଅନ୍ତରାର ପ୍ରାର୍ଥନା—
2. Invoking God's blessing on another.
3। କୋରାନ୍ ଗୋଟିଏ ମହ—
3. A text from the Quoran.
ଦୁଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୋହନ; ଦୁଇ ଧାରୁ)—ଦୁଇମ୍ (ଦେଖ)
Duଆନ୍ (See) ପ୍ରାଦେ. (ସମରପୁର) ବ. (ସ. ଦାମ)—ପଶା—Tether.
ଦୁଆକ—ଦେ. ବ. (ପାନବରଳ ରାଶା)—ପାନ ଲଗାଇ ଦୁଇଟି ପୋତକୁ
Duଆକ ବା କେବଳ ଏବତ୍ର ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ପ୍ରଥମ ଗଣ୍ଠ, ଯାହାକୁ
ଦୁଇ ପୋତର ମଧ୍ୟରେ ଆଏ—The first knot to
tie together two betel creepers trained
to one twig.
ଦୁଆଡ଼—ଦେ. ବ—ପ୍ରାଚୀକ ଉତ୍କଷାରେ ସୁନ୍ଦରେ ବ୍ୟବ୍ୟାପ ଦୁଇ କଳା
Duଆଡ଼ ଥିବା ଅଷ୍ଟିଷ୍ଠେଷ (ମାଦିବା ପାଣି)—
A two-pronged weapon..

ଗାନ୍ଧାରମାରେ ଧର୍ମାନ୍ତ ବରେ
କୁହାଠମାରେ କଳ ଧର୍ମାନ୍ତ । କୁନ୍ତମାନ ସମରତରକ ।

ଦୁଆର ଜଗା(ଗେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଶରୀରରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା
Duāra jagā(gē)ibā ପରେ ଦୁଆର ରଖା କରିବା ପାଇଁ ଅଳ୍ପ
 ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଦୁଆରଦେଶରେ ବିଷ୍ଣୁ କରିବା ବା ରଖାଇବା—
 To set a person to guard the door;
 to leave a person in charge of the door
 (said of a person entering a house).
 ନୁହେ ଏ ରହିବା ଲେ । ଅମ୍ବକ ଦୁଆର କରାଇଲା--ତଥ ।

ଦୁଆର ଜଗିଆ—	ଦେ. କି—	ଯେ ଦ୍ୱାରରେ ପହଞ୍ଚ ଦିଏ—	
Duāra jagiā		Watching at the door.	
ଦୁଆର ଜଗୁଆଳି	ଦେ. କି—	ଦ୍ୱାରରେ ଥିଲେ ରୂପ ଦୁଆର ଜଗୁଆଳି	ଦ୍ୱାରରେ ଥିଲେ ରୂପ Door keeper.
Duāra jagiba	ଦେ. କି—	ଦୁଆରମୁହିରେ ଠିଆ ହେବା; ଦ୍ୱାର ରଖା କରୁବା—To watch or guard at the entrance or door.	
Duāra diā	ଦେ. କି—	ଦୁଆର ତିଆ—Shutting the door against a person.	

ଦୁଆର ଦୁଆର—ଦେ. ଅବ୍ୟୁ—ପ୍ରତିଷ୍ଠା—	Duāra duāra	From door to door.
ଦାରେ ଦାରେ ଦାର ଦାର		
ଦୁଆର ଦୁଆର ମାଗିବା—ଦେ. କି—ପ୍ରତିଷ୍ଠା ମାଗି ବୁଲିବା—	Duāra duāra māgibā	To beg from door to door.
ଦୋର ଦୋର ମାଗା ଦୂରାଦୂର ଫିରିବା; ଦୂରାଦୂରମାଗିବା	Duāra duāra māgibā	
ଦୁଆର ଦୁଆର କୁଣିବା ଦୂରଥ ଦୁଆର ମାଗି ବୁଲିବା		ଅବ୍ୟୁପ୍ରତିଷ୍ଠା
ଦୁଆର ନ ମାଡ଼ିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଦ୍ୱାର କିବଟକୁ	Duāra na māḍibā	ଅଦୋ ନ ଅସିବା; ପାଖରେ ନ
ଦୋର ନ ମାଡ଼ା ପଣ୍ଡିବା—Not to come near; never to approach one's door; never to set foot on one's door.		

ଦୁଆର ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବ—୧ । ଦ୍ୱାର ବନ ହେବା—

Duāra pardibā 1. The shutting of a door.
 ଦୋରପଡ଼ା ୨ । (କୌଣସି ସମାଜତୁଳ ବା କପର ବ୍ୟକ୍ତିର)
 ଘରର ସମାଜର ଅନ୍ୟ ବାହୀର କା ଅସିବା ଅବସ୍ଥା—
 2. The state of people desisting from visiting the house of an excommunicated person or one involved in trouble.
 ୨ । (କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର) ଗୃହ ବିସ୍ତରିବା ଓ ମହାମାଘ
 ଆହ ଯୋରୁ ଜନଶୂନ୍ୟ ହେବା—
 2. The state of a person's house being depopulated by some scourge or divine visitation.

ଦୁଆର ପାଳି—ଦେ. କ. (ସ. ଦ୍ଵି + ତ. ପାଳ; ସ. ଦ୍ଵିଶୁଗମନ)—
Duāra pāli କଢ଼ିଲ କନାର ଦ୍ଵିଜୀମୟର ପାଣ୍ଡ ଘରକୁ ସିବା—

(ଦୁଆ-ଥରୀ—ଅନ୍ଧାରୀ) The going of a grown-up girl to her husband's house for the second time.

[ଦ୍ର—ପ୍ରଥମ ଥର ଯିବାରୁ ପହଞ୍ଚିପାଇ କହନ୍ତି; କଳାଳ ପହଞ୍ଚିଲାଙ୍କ
ପାଳ ଶାଶ୍ଵତ ସବକୁ ଯାଇ ଉଷ୍ଟାରେ ବିହୁକାଳ ରହି ଦାରୁପରକୁ
ଫେର ଅସେ; ବାପ ଘରେ ବିହୁ କଳ ରହିବା ପରେ ପୁଣି ଦ୍ଵିତୀୟ
ଥର ଶାଶ୍ଵତରକୁ ଯିବାରୁ ଦ୍ୱାରାରଖାଇ ବୋଲ୍ପାଇବା]

ଦୁଆର ଫିଟ୍ଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧। ବନ୍ଦ ହୋଇଥିବା କବାଇଲୁ
 Duāra phitṭā(te)ibā ମୁକ୍ତ କରିବା—1. To open the
 ଦୁଆର ମେଘ କରିବା } ଦୁଆର ମୁକୁଳ(ଲେ)ଇବା } ଅଛ୍ୟବୃପ୍ତ
 ଦୋର ଖୋଲା ୨। ବୂର ଅଛ୍ଵେ ବନ୍ଦଥିବା କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ
 କିବାଟ ଖୁଲନା ପ୍ରବେଶାର୍ଥ ଶୋଷ୍ଟେ ବାଟ ଖେଳ କରିବା—
 2. To open an entrance to a closed place.

ଦୁଆର ବନ୍ଧ—	ଦେ. ବି. (ସ୍ର. ହାରବନ୍ଧ)—
Dusara bandha	। ଦେବଦଳ; କବାଟର ଚର୍ଚକାଠ—
ଗୋବରାଟି	1. The frame of the door;
ଦେହଲୀ	door-frame.

ଦୁଆର ମଡା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟର ଘରକୁ ଯିବା—
Duāra mṛḍā Going to or setting one's foot
 (ଦୁଆର ସାଥୀ—ଶୀ) or another person's house.

ଦୁଆର ମୁହଁ—ଦେ. କ. (ସ. ହାର ମୁଖ)—

ଦୁଆରୀ	—ଦେ. ବ. (ହ. କ୍ଷାଣ; ଭୁବ. ପା. ଦରବାନ୍) —
Duarī	1. ଫୁଲ ରଖକ; ଦରୁଆଳ; ଫ୍ରାଇଲ୍ସ —
ଛୁରୀ	1. Door-keeper; porter; durwan;
ଦରବାଳ	gate-keeper.

ବାନୀ ପରିମା—ତେ ଏ—। ସାଧନ ପାଇବାକୁ ଯାହା ହେଲାଦେ

Dusseri puja ଦୁଶ୍ରୀ ପୂଜା ମାତ୍ରମେ ଯିବା ସମୟରେ ପ୍ରକଟକ ଗୁଡ଼ପୁରେ
ଦାର ସମ୍ମରେ ଚକ୍ର ସମୟ ଅପେକ୍ଷା କରିବା ଅବସ୍ଥରେ

ଦେବତାଙ୍କୁ ସେଇଁ କେବେଥାଦି ଗୃହରୁ ଅର୍ପଣ କରେ—
1, Offerings made to a Deity at the door
of every villager when He is taken
round along the village-road during

ପ୍ରାମର ଅକୁଳମାଳେ ସାହା ଉପଲବ୍ଧରେ ଜ୍ଞାମଦାତ୍ରୀରେ
ଯିବା ସମସ୍ତରେ ପଢ଼ିଥିବ ଗନ୍ଧୀ ବାଟୁ କିମ୍ବା କାର—

ଦେଶରେ ବିଛି ସମୟ ଉତ୍ସାହ ନାକାଶି ପୂଜା-
ସାମଗ୍ରୀ ଦ୍ୱାରା ସେଇଁ ପୂଜା କରେ—

2. The act of worshipping a village-Deity by offering sacraments at the door of each villager while the Deity is carried in procession along the village street.

ଦୁଆଳ —ଦେ. ବି (ସ. ଦୋ ଧାରୁ = ଛେଦନ କରିବା) —ଧୂନ କଟାଇ—

Duāli Paddy reaper.

(ରୁଅଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଶ — ଦୂହାଳି (ଦେଖ) Duhañli (See)

ଦୁଆଳିଆ—ବେଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦିବାଲି) —

Duālia ୧। ଦେବାଲିଆ; ରଣ ପରିଶୋଧରେ ଅସମ୍ଭବ—

ଦିବାଲା ୧. Insolvent.

ଦିବାଳା ୨। କର୍ଣ୍ଣି; ଗରୁବ —
2. Poor; poverty-stricken.

୩। ଦାନ କର କର ନିଃସ୍ଥି—3. Reduced to poverty
by giving away every thing.

୪। ସମସ୍ତାନ୍ତ—5. Exhausted to the last penny.

ଦୁଇ—ଦେ. ବି (ସ. ଦ୍ଵି, ଦ୍ୱୟ, ଦ୍ୱୋ; ପା. ଦୁଆ; ଦୁଇ; ଦୁଇ; ଦୁଇ;

Dui ର. ଟୁ; ଜମୀନା, ଚାରି) —ଏକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏକ ପ୍ରତିବାହୀ
ଦୁଇ—ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—The number two

ଦିଶ—୧। ଦ୍ଵି ସଂଖ୍ୟକ—1. Numbering two.

୨। ଦ୍ଵିତୀୟ - 2. Second.

୩। କେତେକ; ଅକୁ ସଂଖ୍ୟକ—2. A few; a little.

(ଯଥା—ଗାଲ ସଙ୍ଗେ ମୁଁ ଦୁଇପଦ ଦୁଇଶଙ୍କ ହେଲି ।)

ଦେ. ଅ—(ପୁରୁଣା କାତଥ କୁହାଳିରେ ପ୍ରତିକଳ କଣ) —

ବହୁଦେଶ ଯିବାପାଇଁ ଶହର ଶୁଭାବୁଦ୍ଧ ଅନୁମତି ପ୍ରାର୍ଥନା—

A term used by a student of an old-fashioned village-school in Orissa while asking permission of the teacher

to go out to ease himself.

[ଦ—ପ୍ରତ୍ୟାବାକରିବାକୁ ଯିବାପାଇଁ ଅନୁମତି ମାତ୍ର ଦେବେ

ଶବ୍ଦ ‘ଏକ’ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣ କରେ ।]

ଦୁଇ ଏକ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦ୍ଵି + ଏକ) — ବିଛି; କେତେକ—

Dui eka Some; a few; a little.

ଦୁଏକ (ଯଥା—ମୁଁ ଦୁଇ ଏକ କଥା କହୁବି ।)

ଦୁଏକ [ଦୁ—ଏହି ‘ବିଛି’ ଅର୍ଥରେ ଦୁଇ କିବି, ଦୁଇ ଶବ୍ଦ ଉଚ୍ଚାରଣରେ

ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇ; ମାତ୍ର ‘ଦୁଇ ଏକ’ ଠାରୁ ସେ ସବୁ ପରିମାଣରେ

ବା ସଂଖ୍ୟାରେ ବିଶ୍ଵାସ ଦୁଇଶାଏ ।]

ଦୁଇକଡ଼ାର ହୋଇଯିବା—ଦେ. କି—୧। ଅବ୍ୟକ୍ତ ଶୁକ ଅବସ୍ଥାପଦ

Dui kardara hoijiba ହୋଇଯିବା—1. To be reduced

to extreme poverty.

୨। ଅପଦାର୍ଥ ହୋଇଯିବା—2. To become worth-less.

” । ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅପମାନିତ ହେବା—

3. To be awfully insulted.

(ଯଥା—ସରରେ ଚାକୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କର ଦେବାରୁ ସେ
ଦୁଇକଡ଼ାର ହୋଇଗଲେ ।)

୪। ଅବ୍ୟକ୍ତ ଅବ୍ୟକ୍ତ ବୋଲି ପରିଣାମିତ ହେବା—

4. To be counted or regarded as a man
of straw.

(ଯଥା—ଏହିପର ଶେଷକାମ କଲେ ମନୁଷ୍ୟ କମେ ଲଜର ମାନ
ମହିର ଦ୍ୱାରା ସମାଜରେ ଦୁଇକଡ଼ାର ହୋଇଯାଏ ।)

ଦୁଇଗୁଣ—ଦେ. ବି ଓ କିମ ଓ ବିଶ ବିଶ. (ସ. ଦୁଇଗୁଣ)—

Duiguna ୧। ପ୍ରକାପକା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବେଶ—

ଦୁଇଗୁଣ 1. Much more than before.

ଦୋଷୁନା ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବମଚନ୍ଦ୍ର କରି ପ୍ରବେଶ
ବୋଲେ ବେଳେ ସୁମି ସମ ଦୂରବୁଦ୍ଧ ଜୋଧ । ଦେବାଥ. ଦିତ୍ୟବମାସୀଶ ।

୨। ଦୋହର; ତବଳ; ଦୋହର—2. Double; twice.

ଦୁଇଗୋଡ଼ିଆ—ଦେ. ବିଶ ଓ ବି—୧। ଦିଗୋଡ଼ିଆ (ଦେଖ)

Duigordia 1. Digordia (See)

୨। ଦୁଇଦଳିଆ (ଦେଖ)—2. Duidalija (See).

ଦୁଇଟିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧। ଦୁଇଜଣ ଏକଦ ହୋଇଥିବା—

Duitia 1. Consisting of two together.

୨। ଦୁଇହଙ୍କଣ୍ଠା ସମନ୍ତ୍ରିତ (ରଣ) —2. Consisting of
two digits.

୩। ଯୋଡ଼ ଯୋଡ଼ ହୋଇ—3. In pairs; in couples.

ଦୁଇଠା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦ୍ଵି ସ୍ଥାନ) —ଦୁଇଶାନ; ଦୁଇକାଗା—

Duitiha Two places.

ଦୁଇଯାଗା ଅ—୧। ଦୁଇ ସ୍ଥାନରେ—1. At two places.

ଦୋଜାଗା ୨। ଦୁଇଥର—2. Twice.

ଦୁଇଦଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦ୍ଵି ଦଳ) —ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୂର ପକ୍ଷରେ

Duidalija ଯୋଗ ଦିଏ—One who espouses the cause
of both the opposite sides.

ଦୁଇ ଦଳ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦ୍ଵି + ଦଳ) (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) —ଦେବେକ ସମୟ;

Duidina କେତେ ଦଳମାତ୍ର—A few days only.

ଦୁଦିନ ଅନ୍ଦରେ ଅଛି ଜାବ ସବାର ପ୍ରବାସ

ଦୋରୋଜ ବଜାର ଅନ୍ଦରେ ଦୂର ଦଳ । ଦିନାମିଶ୍ର, ଦିନମାତ୍ର ।

ଦୁଇଦଳିଆ (ଆଁ)—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦ୍ଵି + ଦଳ) —ଅନୁଦିନଶ୍ଵାସ;

Duidinia (ଆଁ) ଅଚିରଶ୍ଵାସ—Lasting for a short
time.

ଦୁଦିନେର ଦିନାମିଶ୍ର ଦେବେକ ଅନ୍ଦରେ

ଦୋରୋଜକ ଦିନାମିଶ୍ର ଦେବେକ ଅନ୍ଦରେ

ଦୁଇକଳାକାରୀ—ଦେ. କି—୧। ଦୂର ନାବରେ ଏକ

Duina-a(ha)re gordha deba ସମୟରେ ଗୋଡ଼ ପକାଇବା—

ଦୁନାବେ ପା ଦେଇସ୍ତା 1. To set foot on two
ଦୋରୋଜକମେ ପଥଦେଳା boats at a time

ଦୁଇକଳାକାରୀ ଏକାବେଳକବେ 2. To take up two means or

କରିବା—2. Props at a time.

ଦୁଇ ପରାଶ୍ରୀଆ(ଆ) — ଦେ. ବ. — ସେହି ପରିବାରରେ ସ୍ତାମୀ ଓ ପ୍ରତିକା
Dui parāśrīā(ଅନ୍ତିମ) ଅନ୍ୟ କେହି ଯଥା, ପିତାମାତା, ସନ୍ତ୍ରାନ୍ତ
ସନ୍ତ୍ରାନ୍ତି) ନ ଆଛି—A family having none
but the married couple.

ଦୁଇ ପରାଶ୍ରୀଆ ରଲ, କିନ୍ତୁ ବନ୍ଦେ, ରେ. । ପର।

ଦେ. ବିଶ.—କେବଳ ମାତ୍ର ବିବାହିତ ଦୟାକର୍ଷିତ୍ୟ (ପରିବାର)—
(a family) Having none else than the
married couple.

ଦୁଇ ପରାଶ୍ରୀ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵି + ପରାଶ୍ରୀ) — ୧ । ସ୍ତାମୀ ଓ ପ୍ରତିକା; ବୁଦ୍ଧି
Dui parāśrī ଓ ପରାଶ୍ରୀ; ଗେରସ୍ତ ଭାରିଯା — ୧. The couple;
the husband and the wife.

, ପିତ୍ରମାତ୍ରାନ ଓ ଅପତ୍ନୀନ ଦୟାକ—A married
couple owning neither parents nor
children.

ରତ ରତ ଅର ଶାଶ୍ଵତ ପରି ଦୁଇ ପରାଶ୍ରୀ ।
ପରିମେତ୍ରର ବ୍ୟାପାରରେ ।

ଦୁଇ ପଲା କପାଟ—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତର) —ଜାର୍କି କପାଟ—
Dui palā kapāṭa Two-leaved door; a door having
two leaves.

ଦୁଇ ପଢ଼ର—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵିପଢ଼ର) —ଦିପଢ଼ର (ଦେଖ)
Dui pahara Dipahara (See)

ଦୁଇପାହାରା (ରତ୍ୟାଦି) — ଦେ. ବିଶ. ଓ ବ. —
Dui pahariā (etc) ଦିପଢ଼ରଥା ରତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Dipahariā etc (See)

ଦୁଇ ହାତୋ—ଦେ. ବିଶ.—ଦ ହାତୋ (ଦେଖ)
Dui hātō Duhkha-hātō (See)

(ଦୁଇହାତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁଇଚାନ୍ଦି—ଗ୍ରାମ୍ (ରତ୍ର) କି.—(ଦିଶାକୁ କିମ୍ବା ରୂପାନ୍ତର) —ଦିଶାକୁ;
Du-uchhi ଦେଖା ଯାଇଛି—Is seen; appears.

ଦୁଇଣୀ—ଦେ. ବ. — ଶେଷ ଜାହାଜ; ସ୍କୁଲ—
Du-unī A sloop.
ଅଜ ସାନ ଜାହାଜର ନାମ ଦୁଇଣୀ ।

ଦୁଃ—ଦେ. ଅ.—ଛି ! ଧର ! ଧୂର—
Duh Fie.
ଧର, ଧର,
(ଦୂର; ଦୂର; ଦୂର କର; ଦୂରକର —ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁଃଖ (ଧରୁ) — ସ. ବ. — ୧ । କ୍ଲେଶ ଦେବା—
Duhkh (root) ୧. To afflict.

, ୨ । କଷ୍ଟ ପାଇବା—୨. To suffer.
ଦୁଃଖ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ + ଧରୁ. ଅ) — ୧ । କ୍ଲେଶ—

Duhkh ୧. Trouble; distress; affliction; difficulty.
(ଧରୁ—ବିପରୀତ) , ୨ । କଷ୍ଟ—୨. Pain; misery.

, ୩ । ବେଦନା; ଜ୍ଵାଳା; ସହଶା—
3. Pang; suffering; anguish.

, ୪ । ଦୁର୍ଦ୍ଶା—୪. Misfortune.

* ୧ ଦିପଦ; ସଙ୍କଟ—୫. Danger; woe.

୨ । ଅସ୍ଥି; ପୀଡ଼ା—୬. Sickness; illness.

୭ । ମନଃପୀଡ଼ା; ଶୋଭ—୭. Mental uneasiness;
sorrow; grief; dejection.

୮ । ଅଧର୍ମ ହେତୁ ଆସାର ଲୁଚି; ଅଶେ—

8. Regret.

୯ । ଅନୁତାପ—୯. Repentance.

୧୦ । (ଦୁଃଖମୟ) ଦୁଃଖ—

10. The world (with all its troubles.)

୧୧ । ବିଶ.—(+ କରୁ. ଅ) — ୧ । ଦୁଃଖକଳକ—

1. Miserable; causing misery.

ଦେ. ବ. — ୧ । ଦୁଃଖ (ଦେଖ) — ୧. Duhkha (See).

ଦୁଃଖକର—ସ. ବିଶ.—(ଦୁଃଖ + କରୁ ଧରୁ + କରୁ. ଅ) —

Duhkha-karaka କେଶକର; ଯାହା କଞ୍ଚା ଦିଏ—Painful;
afflicting; sorrowful; troublesome.

ଦୁଃଖ କରିବା—ଦେ. ବ. — ୧ । ଅଶେପ କରିବା—

Duhkha karibā 1. To regret.

ଦୁଖୁକରା ତାହା ଦେଖି ଦିଏ ସେ କଢ଼ ଦୁଃଖ କଲେ ।

ଦୁଖୁ କରିବା

ଦୁଃଖିତ; ମହାଭରତ ବନ ।

, ୨ । ଅରମାନ କରିବା—

2. To be sullen through displeasure.

, ୩ । ଦିରକୁ ଦେବା—୩. To be displeased.

, ୪ । ଦୁଃଖ ଧନ କରିବା; ମୂଲ ଲାଗିବା—

4. To labour for wages.

(ସଥା—ସେ ଥାକ କାଲ ଦୁଃଖ କର ବୁଝିମୁଁ ପାଇଛି ।)

, ୫ । ଅପଶାର ମନୋଦୁଃଖ ପର ଆଗେ ଦୁଃଖକରିବା—

5. To give vent to one's grief.

(ସଥା—ଅପଶ ଅଛିକାଲ ତାଙ୍କ ଠାରୁ ପଦ ଲେଖନ୍ତି ନାହିଁ
ବୋଲି ସେ ମୋ ଆଗେ ଦୁଃଖ କରୁଥିଲେ ।)

ଦୁଃଖ ଗ୍ରାମ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ କର; ଦୁଃଖ + ଗ୍ରାମ = ସମ୍ବନ୍ଧ) —

Duhkha grāma 'ସଂସାର (ହ. ଶବସାମର) —

(ଦୁଃଖଲେବ, ଦୁଃଖପୂରନ—ଅନ୍ୟରୂପ) The world.

ଦୁଃଖ ଜନକ—ସ. ବିଶ. (ଦୁଃଖ + ଜନକ ଧରୁ + କରୁ. ଅକ) —

Duhkha janaka ଦୁଃଖକର(ଦେଖ) — Duhkha-kara (See).

ଦୁଃଖଜୀବ—ସ. ବିଶ ସୁଂ(ଦୁଃଖ + ଜୀବ ଧରୁ + କରୁ. ଇନ୍ଦ୍ରିୟାଦି) —

Duhkha jībī ସେ କଷ୍ଟରେ ଜୀବନ ଯାପନ କରେ—

(ଦୁଃଖଜୀବି—ଧରୁ) Passing a miserable life; eking
out a miserable existence.

ଦୁଃଖ ଦୟ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ + ଦୟ) ତି ବି ଧ ସାରିବ ଦୁଃଖ, ତି ପାପ—

Duhkha traya The three kinds of worldly troubles.

[ଦୁ—ତି ବି ଧ ଦୁଃଖ ଯଥା—ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ, ଅଧିଦେବିକ ଓ
ଅସ୍ତ୍ରଭୌତିକ ।]

ଦୁଃଖ ଲୋକ—ସ. ବ—ହୃଦୟ—(ହ. ପଦମାର)

Duhkha; loka

The world.

ଦୁଃଖ ସମୁଦ୍ର—ସ. ବ (ଦୁଃଖ + ସମୁଦ୍ର; ରୂପକ)—ସମୁଦ୍ରର ଅନ୍ୟତଥିର ଦୁଃଖ—
Duhkha samudra Great many sorrows; ocean of
(ଦୁଃଖମାର—ଅନ୍ୟରୂପ) troubles.

ଦୁଃଖ ସାଧ୍ୟ—ସ. ଚଣ (ପ୍ରସା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁଃଖ + ସାଧ୍ୟ)—ଦୁଃଖ; ଯାହା
Duhkha sadhya କଷ୍ଟରେ ସାଧକ ହୋଇପାରେ—
Performable with difficulty; difficult
to accomplish.

ଦୁଃଖ ମୁଖ—ସ. ବ (ବିପରୀତାର୍ଥକ ସହଚର; ଦୃଢ଼, ଦୁଃଖ ଓ ସୁଖ)—
Duhkha sukha ୧। କଷ୍ଟ ଓ ଅନନ୍ତ—1. Pleasure and
ସୁଖ ଦୁଖ; ଦୁଖ ସୁଖ; ଦୁଃଖମୁଖ—pain; misery and happiness;
weal and woe.
, ୨। ସାଂପରିକ ଅନୁଭବ—2. One's worldly
experience.

ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେବା—ଦେ. କି—ନିଜ ନିଜର ଅନୁଭୂତ ସାଂପରିକ ଦୁଃଖ ଓ
Duhkhasukha hebā ସୁଖ ବିଷୟରେ ଦୂର ଜଣ ପରାମର ମଧ୍ୟରେ
ଦୁଖ ସୁଖ ହେବା; କଥାରାଖା ହେବା—To have a
ଲ୍ଲାଖଦ୍ଵାରା mutual talk about one another's weal
ଦଳ ସୁଖ ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ and woe or about one
ଦୁଃଖ ସୁଖ ହେବା } ଅନ୍ୟରୂପ another's worldly suffer-
ings and happiness.

ଦୁଃଖହର—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦୁଃଖ + ହୁ ଧାରୁ + କରୁ ଅ; ଉପରଦରତ୍ୱେରୁ)
Duhkhahara ଦୁଃଖନାଶକ; ଯାହା ଦୁଃଖ ହରଣ କରେ—
(ଦୁଃଖହର—ସ୍ତ୍ରୀ) Which lightens sorrow; which
lessens miseries.

ଦୁଃଖାଦୁଃଖୀ—ଦେ. ବ.—ପରମର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମାନ ଅରମାନ;
Duhkhāduhkhī ମନୋମାଳିକ,—Mutual discordance.

ଦୁଃଖାନ୍ତ—ସ. ବ (ଦୁଃଖ + ଅନ୍ତ୍ୟ)—୧। (ପ୍ରସା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁଃଖାନ୍ତ)
Duhkhāntha ଦୁଃଖର ଶେଷ—1. The end or passing
(ସୁଖାନ୍ତ—ବିପରୀତ) away of one's troubles or mis-
fortune.

, ୨। (ବହୁଗ୍ରହି) ସନ୍ତୋର ପରିଶାମ ଦୁଃଖ ଅଟେ—
2. Ending in misery.

, ୩। (ବହୁଗ୍ରହି)—ଯେଉଁ ନାଟକ ବା ଉପଳାଙ୍ଗର ଘେଷରେ
ଦୁଃଖମୟ ବଟନା ବହୁତ ହୋଇଥିଲା—3. Tragedy.

ଦୁଃଖାର୍ତ୍ତ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁଃଖ + ଅର୍ତ୍ତ; ପ୍ରସା ତତ୍ତ୍ଵ—)
Duhkhārtta ଦୁଃଖ ହାର ପ୍ରପାତ୍ରିତ—Afflicted; troubled;
(ଦୁଃଖାର୍ତ୍ତ—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ଦୁଃଖାର୍ତ୍ତିତା—ବି) distressed.

ଦୁଃଖିତ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁଃଖ + ସଜ୍ଜାର ଅର୍ଥରେ ରତ; ତମ ହୁର +
Duhkhita ଖାରୁ + ବର୍ମି. ତ)—
(ଦୁଃଖିତା—ସ୍ତ୍ରୀ) ୧। ଦୁଃଖ ପ୍ରାୟ—୨. Afflicted.

ଦୁଃଖ ଦୁଃଖିତ ହ ଜାଣ

ଅସୁର ବରେ ବନ୍ଦିପାଇ । ତନ୍ଦୋଥ. ଗରବି ।

, ୨। ମୁଖ; ସମ୍ମୁଦ୍ର—୨. Sorry; grieved.

ସ. ତ. (ହୁର+ଖା ଧାରୁ+ରାବ. ତ)—ଦୁଃଖ (ଦେଖ)
Duhkha (See)

ଦୁଃଖୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁଃଖ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ; ଇନ୍ଦ୍ର; ମା. ୧ବ)—

Duhkhi ୧। ଦୁଃଖିତ—୧. Distressed; sorry;
(ଦୁଃଖିନା—ସ୍ତ୍ରୀ) afflicted.

ଦୁଃଖିତା } ଅନ୍ୟରୂପ ୧। ଦୀର୍ଘ ପୀତ୍ର—
ଦୁଃଖିତା } ଅନ୍ୟରୂପ ୨. Poverty-stricken.

ଦୁଖୀ ଗ୍ରହି—୩. Poor.

ଦୁଖୀ, ଦୁଖିଯା ଦେ. ଚଣ—ଦୁଃଖ ହୋଇବାରୀ—
Suffering; troubled.

ଦେ. ବ—ଦୂରତ୍ବ ବ୍ୟକ୍ତି—A poor person.

ଦୁଃଖୀ ଧନ—ଦେ. ବ—ଗ୍ରହି ଲୋକର ଧନ ରହୁ ଯେଉଁ ପର ପ୍ରିୟ

Duhkhi dhana ସେହି ପର ପ୍ରୟୁତମ ଦସ୍ତ ବା ବ୍ୟକ୍ତି—
ଦୁଖୀର ଧନ One's dearest thing or person (as

ଦୁଖିଯାକୀ ଧନ dear as are riches to the poor).
ଦୁଃଖୀ ଧନ ଜଳମଣି । ଯେତେବେଳେ ଗୋବ ।

ଦୁଃଖୀ ରଙ୍କି—ଦେ. ବ. (ଏକାର୍ଥକ ସହଚର ଶବ୍ଦ ଦୁଃଖ; ବହୁବିତନ)—

Duhkhi ranki ଗ୍ରହି ଓ ଦୁଃଖିଆନେ—
ଦୀନ ଦୁଖୀ The poor; the needy and the
ଦୀନ ଦୁଖିଯା distressed.

ଦୁଃଖୀ ରତନ—ଦେ. ବ—ଦୁଃଖୀ ଧନ (ଦେଖ)

Duhkhi ratana Duhkhi dhana (See)
(ଦୁଃଖୀ ପଣାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁଃଖକୁତ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୂର+ଶକ୍ତନ)—ଅସୁର ଲକ୍ଷଣ; ମନ

Duhkakuta ପୂର୍ବଲକ୍ଷଣ—Evil omen; portent; por-
tentous pre-indication.

ସ. ବିଶ (ବହୁଗ୍ରହି) ଅସୁର ଲକ୍ଷଣବିଶ୍ୱା—Portentous;
ominous.

ଦୁଃଖିଲ—ସ. ବ. ପୁ. (ନାମ)—ଧୂତରାଶ୍ତ୍ରର ଜଳେ ସୁନ୍ଦର—

Duhkhal Name of one of the sons of
Dhṛutarāshṭra.

ଦୁଃଖିଲା—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଧୂତରାଶ୍ତ୍ର କନ୍ୟା ଓ ପ୍ରତ୍ୟୁଷିତ ପାତ୍ର—

Duhkhalā The daughter of Dhṛutarāshṭra
(ଦୁଃଖିଲା—ଅନ୍ୟରୂପ) and wife of Jayadratha.

ଏ ବିହାରେ ଦୁଃଖିଲା ନାମରେ କୁମାର
ଗେହେ ଜାତ କଲେବ ଗନ୍ଧାର । ବସ୍ତ୍ରବିହାର ମହାପରତ ଅଦ ।

[ଦୁ—ଜୟୁଦ୍ଧ ମହାପରତ ସୁନ୍ଦର ପରାମରଶ ସିଂହ ସିଂହର ସିଂହାସନରେ ବସାଇ
ବହୁକାଳ ସିଂହବାହି ତଳାଇଥିଲେ ।]

ଦୁଃଖା—ପ୍ରା. ବ—୧। ଦୁଃଖାସନ (ଦେଖ)

Duhkha ୧. Duhkhasana (See)

(ଦୁଃଖାଦସା—ଶ୍ଲୀ)	ବିଶ. (ବନ୍ଦୁଗ୍ରୂହ)	—ଦୁଃଖାଦସିକ (ଦେଖ)
(ଦୁଃଖାଦସତା—ବି)		Duḥśādhasika (See)
ଦୁଃଖାଦସିକ—ସଂ.	ବିଶ. ପୁଂ. (ବନ୍ଦୁଗ୍ରୂହ; ଦୁଃ+ପାଦସ+ଇବ)	—
Duḥśādhasika	୧। ଛରୀକ; ହାର୍ଦ୍ସାଦସିକ—	
(ଦୁଃଖାଦସିକ—ଶ୍ଲୀ)	1. Foolhardy; audacious; rash.	
(ଦୁଃଖାଦସିକତା—ବି)	, 2. ଅସମୟାଦସିକ; ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟରେ	
(ଦୁଃଖାଦସି—ଅନ୍ୟରୂପ)	ଦୁଃଖାଦସର ପ୍ରଯୋଜନ—	
(ଦୁଃଖାଦସିକ—ଶ୍ଲୀ)	2. Requiring uncommon courage;	
(ଦୁଃଖାଦସିକତା—ବି)	requiring audacity to do it.	
ଦୁଃଖୁ—ସଂ.	ବିଶ. ପୁଂ. (ଦୁର+ଶ୍ଵା ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ଅ)	—
Duhkha	୧। ଦୁର୍ଖଳା ଶ୍ଵେତ—1. Afflicted; badly off;	
ଦୁଖୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)	wretched; faring ill.	
(ଦୁଖୁ—ଶ୍ଲୀ)	, 2. ଦୁଖିତ—2. Grieved.	
(ଦୁଖୁତା—ବି)	, 3. ଦରଦ—3. Poor.	
	୪। ଜ୍ଞାନ—4. Ignorant.	
	*। କର୍ମ—5. Covetous.	
ଦୁଖୁତ—ସଂ.	ବିଶ. (ଦୁର+ଶ୍ଵା ଧାରୁ+କଣ୍ଠ. ତ)	—
Duhkhtita	ଦୁଖରେ ପରଚ—Distressed.	
ଦୁଖୁତ—ସଂ.	ବି. (ଦୁର+ଶ୍ଵିତ; ଦର୍ମ ଧା)	—୧। ମନ ଅବସ୍ଥା-
Duhkthiti		1. Wretched condition.
	, 2. ଅସ୍ତ୍ର ରତା—2. Unsteadiness; instability.	
	, 3. ଦୁଖରେ ଅବସ୍ଥା—3. Miserable existence	
	, 4. ଦୁର୍ଦ୍ଦଲ୍ୟ—4. Misfortune; adversity.	
ଦୁଃଖର୍ତ୍ତା—ସଂ.	ବିଶ. ପୁଂ. (ଦୁର+ଶ୍ଵା ଧାରୁ+କର୍ମ ଅ)	—
Duhkhartha	ସାହା ହୁଏଲେ କଷ୍ଟ ହୁଏ; ଦୁଖରେ ଝରିଯୁ—	
(ଦୁଃଖର୍ତ୍ତା—ଶ୍ଲୀ)	Which is painful to touch.	
(ଦୁଃଖର୍ତ୍ତା—ବି)	ସଂ. ବି—୧। କଷିକତ୍ତ; ବାନଚକ—	
	1. Cowhage.	
	, 2. ଲତାକରଣ (ଦେଖ)—2. Latakaranja (See)	
	*। କଣ୍ଟକାରୀ (ଦେଖ)—3. Kantakari (See)	
ଦୁଃଖୁପୁ—ସଂ.	ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଶ୍ଵୁତ୍ତ)	—୧। ମନସ୍ପଦ; ଅଶୁଭ ଶ୍ଵୁତ୍ତ—
Duhkhpapna		1. Ominous dream
	, 2. ଶୋଭତ୍ଥକା ଲୋକର ଶ୍ଵତ୍ତ ରହୁଦିବ ସ୍ଵପ୍ନ—	
	2. Night-mare.	
ଦୁଃଖୁଭବ—ସଂ.	ବି. (କର୍ମଧା, ଦୁର+ଶ୍ଵବବ)	—ମନସ୍ପଦ—
Duhkhabhava		Wicked or evil disposition.
(ଦୁଃଖୁଭବ—ଶ୍ଲୀ)	ବିଶ. ପୁଂ. (ବନ୍ଦୁଗ୍ରୂହ)	—ମନ ସ୍ଵବାପବ—
		Wicked; of evil disposition.
ଦୁଃଖୁକିବା - ପ୍ରାଦେ. (ସିଙ୍କତ୍ରମ) କି—ଭବିମାରବା; ଭଣ୍ଡିବା—		
Duññrd-kiba		To peep.
ଦୁକୁ(କୁ)ଦୁକୁ(କୁ)—ଦେ. ଅ (ଧୂଳାନୁକରଣ)—ଦକଦକ; ଦୁକୁଣ୍ଡର		
Duk(ku)-duk(ku)		କଞ୍ଚକ ବା ଶୁଙ୍କକ; ଅଢ଼ାନ୍ତର—
ଶୁକଧୁକ		Throbbing (of the heart);
ଅକର୍ପକ		palpitation.

କେବେ ଦୁଃଖର ନେଇ ପାଇଥିଲେ
ଏହି ସ୍ମୃତି ବନ୍ଦଳ ଅରେ ଜୀବାଇଲେ ।

ଦୃଷ୍ଟିତ୍ବ, ମହାଭାଗିତି, ୧୯ ।

୧ । ବୈଷ; ପାଡ଼ା—**2. Illness; sickness.**
(ଯଥା—ଯେତେ ଦୁଃଖ, ବହୁ ଦୁଃଖ ।)

୩ । ପ୍ରସବ ବେଦନା—
3. Throes of child-birth.

୪ । (ମନର) ବିରସତା; ଅପ୍ରସବତା—
4. Dejection (of spirit).

୫ । ଦୂଃଖ ଧନ୍ଦା (ଦେଖ)
5. Duhkha dhandha (See).

୬ । ଦୂଃଖମୟ ଘଟନା ବା କଷ୍ଟୟ—**6. A master or
description of misery.**
(ଯଥା—ଦୁଃଖ କହୁବ ତ ସୁଖ କହୁବ ? ଯାହା ଅଙ୍ଗେ
ନିହେଇଛି ତାହା କହୁବ—ତମ ।)

୭ । ଅର୍ଥବ—**7. Want.**
(ଯଥା—ରଜାଙ୍କ ଶମୁରେ ମୁଁ ମୋ ଦୁଃଖ ଜଣାଇବ ।)

୮ । ନିର୍ବନ୍ଧନତାଜନତ କଷ୍ଟ—
8. Trouble due to poverty.
(ଯଥା—ସେ ବଡ଼ଲେବିଦ୍ୱରର ପିଲାଏ ଆହବାଲ ଦୁଃଖ
ପାଇ ଗଲେ ।)

ଦିଳ—**୧. ଦୂଃଖମୟ; କଷ୍ଟମୟ—**
1. Painful; miserable.
ମା ମା ରେ ! ଯାଠପା ବହୁ ଦୁଃ
ହାତ ଗୋଡ଼ ହର ବନ୍ଦର ରେ ! ପାଞ୍ଚାତ୍ରେ ବହୁ ସୁଖ—ଟିକୁ ଗାଁ ।

୨ । ଦୂଃଖଜନକ—**2. Causing or bringing
about misery.**

ଦୁଃଖ ଦେବା—ଦେ. କି—ଅନାଦୁ କଷ୍ଟ ଦେବା—
Dukha debā To give pain.
କଷ୍ଟ ଦେଓୟା ଦୁଃଖ ଦେବା

ଦୁଃଖ ପାଇବା—ଦେ. କି—**୧. କ୍ଲେଷ ବୈଷ କରିବା—**
Dukha paiba 1. To suffer pain.
ଦୁଃଖ ପାଓଯା
ଦୁଃଖ ପାରା
ଦୁଃଖ ଲାଗିବା—
ଦେ. କି—ମନରେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭୂତ ହେବା—
Dukha lagibā Feeling of pain in the mind.
ଦୁଃଖ ଆସା (ଯଥା—ତାଙ୍କ କଥା ଶୁଣି-ମତେ ଦୁଃଖ ଲାଗୁଛି ।)
ଦୁଃଖ ଲାଗନା

ଦୁଃଖ—ଦେ. କି. ପୁঁ. (ସ୍ବ. ଦୁଃଖ)—
Dukha (ଅନାଦର୍ଥକ) ଅମର୍ତ୍ତିଆଣି ବାଚର୍ଵର ଜାମ—
(ଦୁଃଖ, ଦୁଃଖ, ଦୁଃଖ—ଅଦର୍ଥକରୁହ) A name given to a
(ଦୁଃଖ—ଅନ୍ୟରୂପ) baby whose elder died before
he was born.

ଦୁଃଖବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)	କ୍ଷି—୧ । ପୀତିତ ହେବା—
ଦୁଃଖବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	୨ । ବ୍ୟଥାୟୁତ ହେବା—
ଦୁଃଖବା	୨. To be aching.
ଦୁଃଖବା	ଦେ. କ୍ଷି—ଦୁଃଖ ଦେବା—To give pain.
ଦୁଃଖଦୁଃଖି—ଦେ. କ୍ଷି	(ସ. ଦୁଃଖ) —ପରାପର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମାନ୍ୟ—
Dukhādukhi	ଅଗ୍ରମାନ ବା ମନୋମାନକ୍ୟ—
ଦୁଃଖଦୁଃଖି	Mutual misunderstanding.
ଦୁଃଖାନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)	କି (ସ. ଦୁଃଖ)—
Dukhān	୧ । ପୀତା; ଦେହ ଦୁଃଖ— ।. Illness.
	୨ । ବେଦବା; ବ୍ୟଥା; ଯୋଳାଦିବା—
	2. Aching pain.
ଦୁଃଖିତ—ଗ୍ରା. ବିଶ—ଦୁଃଖିତ (ଦେଖ)	
Dukhita	Duhkhita (See)
ଦୁଃଖୀ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ଶୁଙ୍ଗ ଓ ଶ୍ଵା—ଦୁଃଖୀ (ଦେଖ)	
Dukhi	Duhkhī (See)
[ଦୁ—ଦେଶଜ ବ୍ୟବହାରରେ ଦୁଃଖୀ ଶବ୍ଦ ଶୁଙ୍ଗର ଓ ଶ୍ଵାରରେ ବ୍ୟବହୃତ କ୍ରିୟା ।]	
	ଶୁଙ୍ଗରେ ହୋଇ ଅଛି ଦୁଃଖୀ । ଦୁଃଖିତ, ମହାବରତ, ବିଜ ।
ଗ୍ରା. କି. ଶ୍ଵା—୧ । ଶ୍ଵା ଲେବମାତ୍ରକୁ ଦିଆଯିବା ନାମ—	
	1. A name given to females
	୨ । ଶୁଙ୍ଗ (ଅବଶ୍ୟକ) ଦୁଃଖା ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଡାକ ନାମ—
	2. A name for calling a person named Dukhē in fondness.
ଦୁଃଖ ଧନ—ଗ୍ରା. କି—ଦୁଃଖୀ ଧନ (ଦେଖ)	
Dukhi dhana	Duhkhī dhana (See)
(ଦୁଃଖ ରଚନ, ଦୁଃଖୀ ପଣ୍ଡାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦୁଖେ ମୁଖେ—ଦେ. ଅ—୧ । ଦୁଃଖାବସ୍ଥାରେ ଓ ସୁଖାବସ୍ଥାରେ—	
Dukhe sukhe	1. In weal and woe.
ମୁଖେ ଦୁଖେ	୨ । ସମ୍ମରି ହା ବିପରି କାଳରେ—
	2. In times of prosperity or danger—
	୩ । ସମ୍ମରି ଥିବା ଓ ନ ସୁଖ ଅବସ୍ଥାରେ—
	3. In times of affluence and want.
ଦୁଗା—ଦେ. କି—୧ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବେଳରେ ଦୁଇ ପଢ଼ିବା ଦାନ; ଲେନା—	
Dugā	1. A throw of the cowries resulting in two.
(ଦୁଗୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦୋକା	୨ । ପଦକା ଖେଳରେ ଦୁଇ ପଢ଼ିବା ଦାନ—
ଦୁରୀ	2. A throw in śakatā play resulting in two.
ଦୁଗାନ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର)	କି—ଦୁଇଲତ; ସମ୍ପଦ—
Dugāni	Riches; prosperity.
ଦୁଗୁଣ—ଦେ. କି. (ସ. ଦୁଗୁଣ)—	
Duguna	୧ । ଦୁଇବ୍ୟ— ।. Two times.
ଦୁଗୁଣ	୨ । (ସ. ଦୁର୍ଗୁଣ) ଦୁର୍ଗୁଣ; ଅପକାର—
ଦୁଗନା, ଦୁଗୁଣ	2. Detriment; mischief; injury.

* । ଦୟ—3. Trouble.

ଚ । ଅବିଶ୍ଵାସ ରୂପିତା—4. Misunderstanding; taking to heart.

* । ବିରକ୍ତି; ବିରକ୍ତି—5. Irritability.

୧ । ବିଶ—ଆଜୁ ପରିତି; ସାମାଜି—1. Slight.

ଶୁଣ, ଏଠ ବେଳେ ହେବାଣ । ତଥ ।

୨ । (ସ. ଦ୍ଵିଗୁଣ) ଦ୍ଵିଗୁଣିତ—Doubled; double.

ଦୁଗୁଣ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵିଗୁଣିତ)—୧ । ଡଙ୍ଗା ଉପରେ ଅଢ଼ିବାରେ Duguna ଦିଆ ଯାଇଥିବା କାଠ ଖୁଲୁମାନ—1. The beams (ଦୋଗୁଣା—ଅନ୍ୟରୂପ) laid across the edges of a boat.

୨ । ଦୁଇଗୁଣ—2. Two times; twice as much.

ଦେ. ବିଶ—ଦ୍ଵିଗୁଣିତ—Double.

ଦୁଗୁଣିଆ(ଆଁ)—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୁଗୁଣ) —୧ । ଅବିଶ୍ଵାସ ରୂପିତ—

Dugunia (See) 1. Prone to take offence.

୨ । ଦଢ଼ିଲ—2. Surly; irritable.

୩ । ଦୁର୍ବୁଲ୍ୟସ୍ତ୍ରୀ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

3. (a person) Having bad qualities.

୪ । ଯେଉଁ ବାର୍ଷିକେ ବିରକ୍ତ ବୋଧ ହେବ; ବିରକ୍ତିକର—4. Troublesome.

* । ଦରଥର ପାନ ବରାଯାଇଥିବା (ଭୁଲ ତା) —

5. (fried corn) Seasoned twice.

(ସଥା—ଦୁଗୁଣିଆ ହୁଏଇ ତା ।)

୬ । (ଦ୍ଵିଗୁଣିତ) ଦୁଇଗୁଣ ସ୍ତର; ସାହାର ଦୁଇ ସ୍ତରରେ ବଳା ଯାଇଥାଏ—6. Twice twisted (rope or thread.)

(ସଥା—ଦୁଗୁଣିଆ ଦରଢ଼ ବା ସ୍ତର ।)

ଦୁଗୁଣ—ଦେ. ଅ. (ଅମୁକ ସଂଖ୍ୟାରୁ)—ଦୁଇରେ ସୁଖ କରେ—

Duguna Multiplied by two; into two.

ପାଣେ ପଢ଼ିରେ ପାଠ, ତଥ ଦୁଗୁଣ ଆଠ । ତଥ ।

ଦୁଗୁଣେଇବା—ଦେ. କି—୧ । (ସ. ଦୁଗୁଣ) ଚିକାରିବା—

Duguneibhā 1. To tease; to irritate.

୨ । (ଦ୍ଵିଗୁଣିତ) ଏକ କର୍ମକୁ ପୁନଃ ପୁନଃ କରିବା—2. To do a thing over and over again.

* । ଦରଢ଼ିଅଦର ଦ୍ଵିଗୁଣିତ କରିବା—

3. To twist double.

ଦୁଗୁଧ—ଶା. ବ. (ସ. ଦୁଷ୍ଟ) —ଦୁଷ—

Dugudha Milk.

ଦୁଷ ଦୁଷ

ଦୁଗୁଧା—ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ—ଦୋଷିତା (ଦେଖ)

Dugudhā Dogadha (See)

(ଦୁଷା, ଦୁରିଧା, ଦୁକଧା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁଷ—ସ. ବ. (ଦୁଷ ଧାରୁ=ଦୋହିବା+କର୍ମ ତ) —୧ । ଦୁଷ; ଶୀର—

Dugdha 1. Milk.

(ଦୁଷା—ଶୀ) ୨ । ମାତ୍ରମୁଦ୍ରା—୨. Mother's milk.

* । (+ଭବ. ତ) ଦୋହନ—3. Milking.

ଦେ—୧ । ଯାହାର ଦୋହନ କରସାର ଅଛି—

1. Milked.

୨ । ପୂରତ—2. Filled with; full of.

ଦୁଷ କୁପିକା—୩. ବ—ଦୁଷସୁତ; ଗୁରୁତତ୍ତ୍ଵାରୁ ଦୁଷରେ ବାଟ, ତହିଁରେ

Dugdha kūpikā ରାତିର ପୂର ଦେଇ ବିଅରେ ଛାଯାଇବା ପିଠା

(ଭାବ ପ୍ରକାଶ) —A kind of cake made of rice-flour kneaded with milk and fried in ghee.

[ଦ—ଏହା ବାସୁ ପିତ୍ତ ନାଶକ, ବଳକାରକ, ଶୁଦ୍ଧବର୍ଦ୍ଧକ ଓ ଦୁଷ୍ଟବର୍ଦ୍ଧକ । ହ. ପଦବୀଗର ।]

ଦୁଷତାଳୀୟ—୪. ବ—୧ । ଦୁଷ ଫୋମ (ହ. ପଦବୀଗର) —

Dugdhataliya 1. The froth or foam of milk.

୨ । ଶବ୍ଦି—2. Condensed milk.

ଦୁଷ ପାତକ—୫. ବ. (ଦୁଷ+ପର ଧାରୁ+ଅଧିକରଣ ଅନ) —

Dugdha pāchana ଦୁଷ ଅଭିର୍ବା ଦାଟ୍ରୀ—An earthen pot for boiling milk; milk-pan.

ଦୁଷ ପାତ୍ର—୬. ବ—ଦୁଷ ପାତକ (ଦେଖ)

Dugdha pātra Dugdha pāchna (See)

ଦୁଷ ପାତ୍ରୀ—ସ. ବିଶ. (ଦୁଷ+ପା ଧାରୁ=ପିରବା+କର୍ମ). ରନ୍.

Dugdha pātṛī ୧ମା ୧୮.)—ସେ ଦୁଷ ପିଏ—Drinking milk; mammalian.

ଦୁଷପାତ୍ରୀ ଜନ୍ତୁ—ଦେ. ବି. (ଜାବକିଙ୍କାନ ପରଭାଷା) —ସେଇ ଜନ୍ତୁମାନେ ଦୁଷପାତ୍ରୀ ଜନ୍ତୁ ଜନ୍ମଦେଲାଷଣ ମାତ୍ର ପୁନଃ ପାନ କରି ବହି—(biology) The mammals.

ଦୁଷ ପାଶାଣ—ସ. ବ—୧ । ଦୁଧଖର୍ଡ (ଦେଖ)

Dugdha pāshāna 1. Dudhakhardi (See)

୨ । ଏକପ୍ରକାର ଗରୁ (ହ. ପଦବୀଗର) —

2. A kind of tree.

ଦୁଷ ପୋଷ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦୁଷା ଚର୍ବି; ଦୁଷ+ପୋଷ୍ୟ) —

Dugdha poshya ସେଇ ଶିଶୁ ଜନ୍ମବୟ ଦୁଷ ବା ପ୍ରକୟାଳ

(ଦୁଷପୋଷ୍ୟା—ଶୀ) କର ବହୁଅଳ୍ପ—Nourished with milk; (a child or infant) subsisting on milk only.

ସ. ବ—ଶିଶୁ—Child.

ଦୁଷ ଫେନ—ସ. ବ. (ଦୁଷା ଚର୍ବି; ଦୁଷ+ଫେନ) —୧ । ଦୁଧ

Dugdha phena ଉତ୍ତରରେ ତହିଁରୁ ଯେଉଁ ଫେନ ବାହାରେ—

1. The froth of milk,

୨ । ଏକପ୍ରକାର ଗରୁ; ଶୀରହିଣ୍ଟିର ଗରୁ (ହ. ପଦବୀଗର) —

2. A kind of tree.

ଦୁଷଫେନକିର—ସ. ବିଶ. (ଦୁଷଫେନ+କିର=ସଦୃଶ) —

Dugdaphena nibha ଦୁଧ ଫେନପର ଶିଶୁ ଓ ନରମା

(ଶୀରପାଦ) —As soft and white as the froth of milk; white and downy (bed); soft and milk-white.

ଦୁଇଥ(ୟ) — ଗ୍ର. ବିଜ. (ସ. ହିନ୍ଦୁ) — ହିନ୍ଦୁ —

Second.

Dutia(ya)

ଦୁଇତିଯ ଦାଦିଶ ପାଦକ ଚଳେ ଦୁଇଶ ପିଠରେ — ଶାତା. ଦୁଇକବୁପଣରାଗା ।

ଦୁଇତିଯ

ଲେଜା; ସାଙ୍ଗ ବି—ଶୁଦ୍ଧା ବିଧବାର ହିନ୍ଦୁ ବିବାହ; ହିନ୍ଦୁ ବିବାହ —

କଣାହ Widower marriage (amongst the Sudras).

[ଦୁ—ଆମ ଦେଶରେ ଶୁଦ୍ଧ ଓ ମାତ ଭୁଲରେ ଏ ପ୍ରଥା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅଛି ।]

ଦୁଇଥ(ୟ) କରିବା — ଦେ. କି—୧ । (ପ୍ରସ୍ତାବକୁ) ସମର୍ଥଙ୍କ କରିବା —

Dutia(ya) karibā 1. To second (a proposal).

ଲେଜା କରା , । ଶୁଦ୍ଧା ବିଧବାର ହିନ୍ଦୁ ବିବାହ କରିବା —

କଣାହ କରିବା 2. To marry a Sudra widow.

ଦୁଇଥ(ୟ) ସମ୍ମାର ଦେ. ବି—ଦୁଇଥ ସମ୍ମା (ଦେଖ)

Dutia(ya) samsthā Dutia samsthā (See)

ଦୁଇଥ ସମ୍ମା — ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଲାଗର) ବି—ସରୁଶର ହିନ୍ଦୁବାର ଦାର —

Dutia(ya) samsthā ପରତ୍ତବି—The second marriage

(ଶୁଦ୍ଧା ସମ୍ମା—ଅନ୍ୟକୁପି) of a widow.

ଦୁଇଥ(ୟ) ହେବା — ଦେ. କି—୧ । (ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀ) ଅନ୍ୟ ସ୍ଵାମୀ ଗ୍ରହଣ

Dutia(ya) hebā କରିବା—1. (a widow) To re-
marry.

ଲେଜା ହେଯା , । (ଶୁଦ୍ଧା) ବିଧବା ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିବାହ କରିବା —

କଣାହ କରିବା 2. To marry a widow.

ଦୁଇଥ(ୟ) — ଦେ. ବି. (ହିନ୍ଦୁଶ୍ଵରୀ) — ପୂଣ୍ଡିମା ଓ ଅମାବାସ୍ୟ ପରେ ହେବା,

Dutia(ya) ହିନ୍ଦୁଶ୍ଵରୀ ତେଷ—The second day after
ଶୁଦ୍ଧି ତାରିଖ full moon or new moon.

ଦୁଇତିଯ; ଦୁଇତିଯା

ଦୁଇଥ ଅଷ୍ଟମୀ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଜପୁର) ବି—ଦୁଇଥ ଓଷା (ଦେଖ)

Dutia(ya) ashṭamī Dutia oshā (See)

ଦୁଇଥ(ୟ) ଓଷା—ଦେ. ବି. (ସ. ଜୀମୁତବାଦନତ୍ୱ. ଉପବାସ,

Dutia(ya) oshā ପ୍ରା. ଓଷା)—ଅଷ୍ଟମ ବୃଷ୍ଟିପତ୍ର ଅଷ୍ଟମୀ ବା

ମୂଳାଷ୍ଟମୀ—The eighth day of the
dark fortnight of Āświna.

[ଦୁ—ଶୁଦ୍ଧା ଶ୍ରୀଲେଖକମାନେ ଏହି ଓଷା କରନ୍ତି । ସେମାନେ
ପୂର୍ବଦିନ ଉପରଟେଳ ଉପକାରୀ (ଏବକାର) କରି ପରଦିନ ସାରଦିନ
ଓ ସତ ଛିର୍ଜଳ ରହନ୍ତି । ସକ୍ଷମା ସମୟରେ ଗ୍ରାମର ସମସ୍ତ ଶ୍ରୀଲେଖକେ
ଗୋଟିଏ ପୋଖରୀରେ ଗାଧୋଇ ଗଞ୍ଜାମାତାଙ୍କୁ ପୂଜା କରନ୍ତି ଓ
ସାନ ବାଟରେ ବାଟରେ ନୂଆଲୁଗାମାନ ପାହାଡ଼ା ପାର ଫଳ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ
ପଦଧଳ ଅପ୍ରତି କରି କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ପିଲାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ଅଣି ଝାଡ଼ନ୍ତି ।
ରହିରେ ଦୁଇବାହନଙ୍କୁ ନାନାପ୍ରକାର ପଳ ଭେଗ ଦେଇ ଏହି
ଓଷାର କଥା (ଉପାଖ୍ୟାନ) ଶୁଣନ୍ତି ।]

ଦୁଇଥ(ୟ) ଗୁରୁ—ଦେ. ବି (ସ. ହିନ୍ଦୁଶ୍ଵର + ଗୁରୁମା) — ହିନ୍ଦୁ

Dutia(ya) chānda ଉତ୍ସ ରହିରେ ଦେଖାଯିବା ଚନ୍ଦ୍ର —

ଦିତିଆର ଟାନ୍ଦ ଦେଖାଯିବା ଚନ୍ଦ୍ର — The moon seen on the second day

ଦୁଇଥକା ଚାନ୍ଦ ଦେଖାଯିବା ଚନ୍ଦ୍ର — of the lunar fortnight.

ଦୁଇଥ କାମ—ଦେ. ବି—ହିନ୍ଦୁଶ୍ଵର କାମ ବା କର୍ଦମ—

Duti kāma

A second cupid.

ଦୁଇଥ କାମର ତାବ ନାମ

ସମ୍ମର୍ମଣ ଅନ୍ତରେ ଦୁଇ କାମା ବୃଦ୍ଧିଶ୍ଵର, ମହାବିତର, ଆହ ।

ଦୁଇରେ—ଦେ. ଅ—ଦୁଇ (ଦେଖ)

Dutteri

Dut (See)

ଦୁଇରେ

(ଦୁଇରେବା; ଦୁଇରେବ; ଦୁଇରେକେ — ଅନ୍ୟକୁପି)

ଦୁଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲଘୁର) ବି. (ସ. ଦୁଇ) — ସୁରଗର ବା ଶୀର

Dud

ସୁର—A female's or young woman's

(ଦୁଇ—ଅନ୍ୟକୁପି)

breast.

[ଦୁ—ସମଲଘୁର ଅନ୍ୟରେ ମାତୃସ୍ତନକୁ 'ଦୁ' ବା 'ର' ବୋଲିଯାଏ । ସୁରଗର ସ୍ତନକୁ ଦୁଇ ବା ଦୁଇ ବୋଲିଯାଏ । ଡେଶାରେ ଦୁଇର ଅର୍ଥ ୧. ଦୁଇ; ୨. ଶୀ ପ୍ରକାର ମାତୃସ୍ତନ; ବିନ୍ଦୁ ସମଲଘୁରରେ ଦୁଇର ଅର୍ଥ ଶୀ ବା ସୁରଗର ସ୍ତନ; ଏବ ଶୁରି (ଗୋରପ୍ରା), ତଣର ଓ ନଳାପାଣି ଅଥ ଶକ ଦୂର ଅର୍ଥରେ ବ୍ୟବହୃତ ଦୁଇ ।]

ଦୁଇର — ଦେ. ଅ(ସ. ହି + ବି) — ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୁଇ ଦୁଇ

Dudu ଧରସାବରେ — Two to each.

ଦୁଇର ଏକ ସୁନ୍ଦର ଦୁଇର ଭାବ—ଶାଚି, ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଦୁଇର

ଦୁଇର ଦୁଇରୁ—ଦେ. (ଧନ୍ୟକରଣଶବ୍ଦ) ଅ—ତମର କାଜବାର ଦିନ—

Dudupu dudupu

The sound of Damaru.

ଦପଦମ ଦମଦମ

ଦୁଇରୁ—ଦେ. ବି. (ସ. ଧୂପ୍ରତ୍ରି) — ଧାରୁର (ଦେଖ)

Dudurā Dhātūrā (See)

ଦୁଇରୁ ପୁଲିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଧାରୁର ପୁଲ ପରି ଯାହାର ଫଳ ବକ୍ଷ

Dudurā phulā ଓ ବିଶିତ ହୋଇଥାଏ (ବାସନ) —

(utensils) Having the rims notched
and foliated like the Dhātūrā flower.

ଦୁଇମ—ସ. ବି.—ଦଳଦିଅ ପିଆଜ —

Dudruma

A kind of yellow onion.

ଦିଧ ଦେ. କ. (ସ. ଦୁଇ) — ୧. ଶୀର; ଦୁଇ —

Dudha

1. Milk.

ଦୁଇ ଉଦ୍‌ଦୁଇଲ ଚିଲରେ ପଣେ;

ମଣିଷ ଉଦ୍‌ଦୁଇଲେ ଗାତରେ ପଣେ । ତଥା ।

୨. ମାତୃସ୍ତନ୍ୟ — 2. Mother's milk.

[ଦୁ—ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ମାତୃ ସ୍ତନ୍ୟ ଠାରୁ ପିଯାଇର ପଦାର୍ଥ
ଆର ହସାରରେ ଲାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ଶିଶୁ ଓ ମାତୃମାନେ ସ୍ତନ ଓ
ସ୍ତନ୍ୟକୁ ଅନେକ ପ୍ରକାର ଗେଲିବସରିଆ ନାମ ଦେଇ ଥାଅନ୍ତି ଯଥା;
ଦୁଇ, ଦବ, ଦବ, ଦବ, ଦବନ, ଦବନ, ଦବ, ଦବନ, ଦବନ, ଦବନ, ଦବନ,
ଦୁଇ, ଦୁଇ, ଦୁଇଥ ଇତ୍ୟାହି ।]

ଦୁଇରେ ଦୁଇ କହିଲେ ଲୋକେ କେବଳ ଶୀ ସ୍ତନ ବୋଲି
ରହିଛନ୍ତି ।]

* 3. ପଦା—3 Udder.

The condition of the grains or pods of paddy becoming filled with milky juice when they come out of the stem.

[ଦୁ—ଏହି ରସ କମେ ଗାଢ଼ିବା ହୋଇ କୁଳରେ ପରିଣମ ହେବ ।]

ଦୁଧ(ଧୁ)ଦାନ୍ତ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ଦାନ୍ତ)—ଶିଶୁମାନଙ୍କର ପ୍ରଥମେ ଛଠି
Dudha(dhu)dānta ଥୁବା ଦାନ୍ତ—Milk-teeth of infants.
ହୁଥେ ଦାନ୍ତ [ଦୁ—ଏ ଦାନ୍ତମାନ ଆଜି ବର୍ଷ ବୟସରେ ହୁଥ ପଡ଼େ ଓ
କ୍ରମେ ହାତ ଚତ୍ପରେ ଯେଉଁ ଦାନ୍ତ ଛଠେ ତାହା ରୂପାଦନ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହେ ।]

ଦୁଧ ଦୁ (ଦୋ)ହିଁବା—ଦେ. କି.—(ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ଦୁହ ଧାରୁ)—ଗାର
Dudha du (do) hī̄bā ଅଭିର ପହାରୁ ଦୁଷ୍ଟହାରୁ ଦୁଧ ବାହାର
ହୁଥ ଦୋଯା କରିବା—To milk a cow or other beast.

ଦୁଧ ଦେବା—ଦେ. କି.—(ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ଦା ଧାରୁ)—୧। ପିଲାରୁ
Dudha debā ପ୍ରନ୍ୟ ପାନ କରିବା—
ହୁଥ ଦେବା ୧. To give suck or suckle a child.

ଦୁଧ ଦେବା , ୨। (ଗୋରୁ, ମଇଁଶ ଅଦି) ଦୋହନ ହାତ ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରଦାନ
କରିବା—2. To give milk (said of milch
cows etc.)

ଦୁଧ ବେଣ୍ଟ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ଦାନ୍ତ)—ଦୁଧ ବୁଣ୍ଡି (ଦେଖ)
Dudha bentā Dudha bhundi (See)

ଦୁଧ(ଧୁ) ଭାତ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ଭାତୁ)—୧। ଦୁଧ ମିଶ୍ରିତ ଅନ୍ତ;
Dudha (dhu) bhaṭṭā ଦୁଧଗୋରଥ ଭାତ—

ଦୁଧ ଭାତ ୧. Boiled rice mixed with milk.
ଦୁଧଭାତ ବସନ୍ତ ଭାବେ ମେଘର ମେଘର;
ଦୁଧଭାତ ଦେବା ବୁଝାଏ ଗାର । ପିଲାରୀ;
, ୨। ଶିଶୁମାନଙ୍କର ସୁଖାଦିଃ ଅହ—
୨. Relished food for children.

ପଢ଼ିଲେ ଗାରର ଦୁଧଭାତ;
କି ପଢ଼ିଲେ ତେଜା ଦେବ । ପିଲାରୀ
[ଦୁ—ଦୁଧ ସଙ୍ଗେ ଭାତ ଗୋଲାଇରେ ସେ ଭାତକୁ ପିଲାମାକେ
ଆନନ୍ଦରେ ଖାଆନ୍ତି । ଏଥୁପାଇଁ ପିଲାକୁ ‘ଦୁଧଭାତ’ ଦେବାର ଅର୍ଥ
ସୁଖାଦିଃ ରୋଜନ ବା ଭାତମାନ ଦେବା ।]

୩। ସୁଖାଦିଃ ରୋଜନ; ବଢ଼ିଲୋକଙ୍କ ରୋଜନ ବସୁ—
୩. Rich food; dainty meal.

ଦୁଧ ଭୁଣ୍ଡି—ଦେ. ବି.—୧। ସୁନର ଅଗ୍ରଭାଗର କୁନ୍ତୁ ଗୋଲକ, ସାହାରୁ
Dudha bhundi ମୁହଁରେ ପୁରାର ପିଲାମାକେ ଚାତମଣି; ଚାତକୁ—
ଛୁଟି ୧. Nipple of the breast.

ଦୁଧଘୀ ’। ଗାର ପହାର ତିର—2. Udder of the cow.

ଦୁଧରେ ଥାଞ୍ଚେ(ଗୋ)କବା—ଦେ. ବି.—(ଇକାରାର୍ଥ)—ଅତି ବଢ଼ିଲୋକ
ଦୁଧରେ ଥାଞ୍ଚେ(ଗୋ)କବା—To pass one's days in a very
(ଦୁଧରେ କୁଳକୁଷା କରିବା—ଅନ୍ୟଭାବ) well-to-do condition.

[ଦୁ—କୌଣସି ଲୋକ ସତଳ ଅବସ୍ଥାରେ ଥିଲେ ସେ ଦୁଧ ପର
ଦୁଲାବାନ୍ ପଦାର୍ଥକୁ ପାଣି ପର ବ୍ୟବହାର କଲେ ସ୍ଵକୀ ତାହାର
କୌଣସି ମର ହୁଏ ନାହିଁ । ସେପରି ସ୍ଵାକ୍ଷର ଏହି ଉପମା ଦିଆ
ଯାଇଥାଏ ।]

ଦୁଧ ଲାଇ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ଦୁ—ତେମତି ଲାଇ (ଦେଖ)
Dudha lai Chemardi lai (See)

ଦୁଧ ଶୁଖିଯିବା—ଦେ. ବି—ସୁନରୁ ବାହାରିବା ସୁନାର ମାତ୍ରା କରିଯିବା—
Dudha sukhijibā The drying up of the mother's
breast.

ଦୁଧ ସର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁଷ୍ଟ ଓ ସାର)—
Dudha sara ୧। ଦୁଧ ସିଖାଇଲେ ତା ଉପରେ ଯେଉଁ ବଦଳିଆ
ହୁଥେ ସର ରୈପା ପର ପ୍ରସ୍ତ ପ୍ରସ୍ତ ଦୁରାଂଶ ପଢ଼ି ଥାଏ—
ଦୁଧକା ମଳାଇ ୧. Cream of milk.

, ୨। ସୁମୁସର ରାଜନ୍ତର ପଦକବିଷେଷ
2. Name of a mountain in Ghumusar.
ଅରହତ ଭାବା ଦୁଧର ନାମେ, ପିଲା ସୁମୁସର ସେହି ।
ତାମାନଗୀ. କରିମାନନ୍ଦ ।

ଦୁଧ ହାଣ୍ଡି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁଷ୍ଟ + ହାଣ୍ଡିକା)—
Dudha hāṇḍi ଯେଉଁ ହାଣ୍ଡିରେ ଦୁଧ ଆରହା ସାଏ—
ହୁଥେର ହାଣ୍ଡି ହାଣ୍ଡି ଅର୍ଥିରେ ଏକ ବୃକ୍ଷାକୁ ଦୁଧ ପରିବାର କରିବାର ପାଇଁ
ହୁଥାଣ୍ଡି, ହାଣ୍ଡି

ଦୁଧିଆ—ଦେ. ବି—୧। ଦୁଧମନ୍ତ୍ରୀୟ—
Dudhiā ୧. Pertaining to milk.

ଦୁଧିଆ, ହୁଥେ ୨। ଦୁଧ ପର ଧଳା—2. Milky; milk-
white.

ଦୁଧିଆ, ଦୁଧିଆ (ସଥା—ଦୁଧା ମାଟ୍ଟରେ ରାଜ ଫଳର ହୁଏ ।)
“ ୩। ଦୁଧ ଅଣିଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) — ୩. (person) Carrying
milk.

(ସଥା—ଦୁଧା ବେହେବିମାନେ ସବାରୁ ୧୦ କୋଶ ବାଟ
ଦୁଧରେ ଦୁଧ ନେଇ ପଦାର ଗଲେ ।)

ଦୁ—ଦୁଧା ଗୋପର—
A species of cobra snake.
(ସାପ ତଳେ ଲୋହ ଦେଖ ।)

ଦୁଧିଆ କନ୍ଦା—ଦେ. ବି—ଖାତି କନ୍ଦା (ଦେଖ)
Dudhiā kandā Khardi kandā-(See)

ଦୁଧିଆ ବୋଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିକାର) ବି—
Dudhiā bordā ଏକ ପ୍ରକାର ଜଙ୍ଗଲ ବୋଡ଼ା ସାପ—
A species of wild viper.

[ଦୁ—ଏମାନେ ୪୧୬ ଦାତ ଲମ୍ବ ହୁଅନ୍ତି, ଘୋର ଜଙ୍ଗଲରେ
ବାପ କରନ୍ତି ଓ ତେହିଁ ତେହିଁ ଗଢ଼ି କରନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲରେ ବାପ
କରୁଥିବା କନ୍ତି ପ୍ରତିବିତ କାହିର ଶୀମାକେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଦୁଧ ଦେଇଁ
ଥୁବା ସମୟରେ ଏମାକେ ପିଲାର ମୁହଁକୁ ଥାବେଇ ଦେଇ ମାତ୍ରପରିନକୁ
ଦୁଧ ଚାଲୁନିବାର ପିଲ ଯାଆନ୍ତି; ମାଥ ଭାବା ଜାଣି ପାରେ ନାହିଁ ।
ଯେଉଁ ସ୍ଵାକ୍ଷର ଏମାନେ ଦୁଧ ପିଅନ୍ତି ସେ ସ୍ଵାକ୍ଷର କିବା ହୋଇଯାଏ
ଏହି ସେଥିରୁ ଆର ଦୁଧ ଭାବାରେ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।]

ଦୁନମ—ସ. ବି—୧। ଦେବତାମାନଙ୍କ କାହାରିଶେଷ—

Dundama A kind of drum said to be used by the Gods.

୨। ନଗରା (ହୁ. ଶଦସାଗର)—2. Kettle-drum.

ଦୁନ୍ଦୁ—ସ. ବି—(ଦୁ=ଦୁଃ+ନ୍ଦୁ. ଧାରୁ+ରା);—୧। ବସୁଦେବ;

Dundu ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ପିତା—1, Basudeba, the father of Srikrushna.

୨। ଦୁନ୍ଦୁର ବାଦ୍ୟ—2. A kind of drum.

୩। ନଗରା ବାଜିବାର ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ—

3. The sound of drum-beating.

ଦୁନ୍ଦୁଭି—ସ. ବି—(ଦୁନ୍ଦୁ—ଅନୁକରଣ ଶବ୍ଦ+ଭା. ଧାରୁ=ଶପି

Dundubhi ପାଇଗା କା ଛାଇରଣ କରିବା+କଣ୍ଠୀ. ରା)—
ନଗରା; ଚୋଲ—1. Drum; tom-tom;
kettle-drum.

[ଦୁ—ହିନ୍ଦୁଷ୍ପରାଣ ମତରେ ଏହା ଦେବତାମାନେ ବ୍ୟବହାର
କରିଛି ।]

ନଗନ ବଳେ ସୁରେ ଦେବତା ଦୁନ୍ଦୁର—ରଙ୍ଗ ବୈଦେଶୀଶ ବିଦ୍ୟା
୧। ଦେଖିଶେଷ—2. Name of a Titan.

୩। ବାଳ ହାରା ହଜ ପରାକମଶାଲୀ ବ୍ରଷ୍ଟବିଶେଷ—

3. Name of a demon killed by Baali.

ବାଦ ରତନ ଦେଇ ରୁଣିଲେ ଦୁନ୍ଦୁ—ରଙ୍ଗ: ଦେଖିଶେଷବିଦ୍ୟା ।

୪। ବରୁଣ—4. Barupa, the God of the ocean.

୫। କିଣ୍ଠ—5. Venom; poison.

୬। ପଣା—6. Dice for playing.

୭। ପଣା ଖେଳରେ ପଡ଼ିବା ଦାନ—7. The throws or
points in the game of dice.

୮। ଆର୍ତ୍ତ—8. The rear of an army.

ଦୁପ୍ଦାପ—ଦେ. (ଧୂଳାକୁରଣ) ଅ—ଗୋଲି ହାର ଦୁରେ

Dup-dap ଭାବୁନ ଶବ୍ଦ—The sound of foot-steps
ଦମ୍ପଦାପ; ମାକା while walking on the heels; the
thud of walking foot-steps.

[ଦୁ—ଦୁପ୍ଦାପ, ଅପେକ୍ଷା ଦୁମ୍ବାମ୍ବ ଓ ଦୁମ୍ବମ୍ବ, ଭୁରଭୁ
ଶବ୍ଦ ।]

ଦୁଫୁଙ୍କା ଚୁଲି—ପ୍ରାଦେ. (ମେକିମ୍ପୁର) ବି—ଦୋପଙ୍ଗ ଚଲି (ଦେଖ)

Duphunka chuli Dopakha chuli (See)

ଦୁରସ୍ଥା—ପ୍ରାଦେ. ସମ୍ମର୍ମୁର) ବି—ଦୂବ (ଦେଖ)

Dub-sa Duba (See)

ଦୁର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୂବା)—ଦୂବା; ଲମ୍ବ ଗୁଣିଗୁଣିଆ ଲଗାଯାସ—

Duba Cynodon Dactylon; the doob grass;
ଦୂର; ତୁରା Agrostis Linearis; Panicum Dactylon
(Haines).

[ଦୁ—ଦୂବ, ବରକୋଳ ପଦ, ଅନ୍ତର ପୁରୁତ ହିନ୍ଦୁ ପୂର୍ବା—
ଆଦରେ ବ୍ୟବହୃତ ଦ୍ଵୀପ; ଦୂବ ଦୂର ପ୍ରକାର, ଶୁକ୍ଳ ଓ ଲାଲ । ଶୁକ୍ଳ
ଦୂର—ସ. ଶେତକାଣ୍ଡ, ଶେତଦୂବା, ଦୂର୍ମୟ । ମାଲଦୂବ—ସ.
ଗଣଦୂବା, ମାଲାଦୂବା (ଦୁବ୍ୟଗୁଣ କଞ୍ଚକୁମ)]

୧। (ଅଦ୍ୱାର୍ଥକ) ଦିବ୍ୟବିଂହର ଡାକ ନାମ—

2. A name for calling Dibyashimha.

ଦିଶ—ଦୂବପର ଅଛି କ୍ଷୁଦ୍ର ବା ସ୍କୁର—

Small or slender like the doob grass.

ଦୂବ ଗଣ୍ଠି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୂବାଗଣ୍ଠି)—

Duba ganthi ୧। ଦୂବଦୀର୍ଘରେ ବନ୍ଧା ଯିବା ଗଣ୍ଠି—

ହୁବେର ଗାହିଟ 1. Knot tied with doob grass.

ଦୂବକାଗାଣ୍ଠ—୨। ଦୂବ ଲଚାର ଗଣ୍ଠ ଅଂଶ—

2. The joint of the doob-grass creeper.

ଦୂବଗଣ୍ଠି ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ଦିବାହ ଦେବା—

Dubaganthi pardiba Performance of marriage.

[ଦୁ—ଦିବାହଦେବରେ ବର ଓ କର୍ତ୍ତାପୁରୁଷ ଦାତରେ
ଅରଥକ ସୁତାରେ ଦୂବଦୀର୍ଘ ବନ୍ଧା ହୋଇ ସାତମଙ୍ଗଳା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ପିକାଯାଏ ।]

ଦୂବ ଘାସ—ଦେ. ବି—ଦୂବ (ଦେଖ)

Duba ghāsa Duba (See)

ଦୂବଚାଉଳ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ଦୂବାଶତ ବା ପୁନବିବାଦ ଭ୍ରମିବ—

Dubachāula pardiba The ceremony of consum-
mation of marriage.

(ସଥା—ସାହା ଦେଇ ଏତେ ଦିନକେ ତା ଭୁଷରେ ଦୂବଚାଉଳ
ପଡ଼ିଲ ।)

ଦୂବଜରା—ଦେ. ବି—ଶୀ ଲୋକକ ମୁଣ୍ଡର ଅଳକାରିଶେଷ—

Dubajharā A kind of ornament for the head.

କଣ ଉର୍ବର ହେମ ଦୂବଜରା ଦେବାରୁ ଦିନେ ଏମ୍ବୁ ଦେ ।
ରଙ୍ଗ. ଗରଣବତୀ ।

ଦୂବଦୂବାଣ୍ଠି—ଦେ. ବି—ପିଲାମାନେ ପଡ଼ିଥାରେ ଦୂବଦୀର୍ଘ ଭୂପରେ ଜେଇ

Dubadubānṭhi ତେଇ ଖେଳବା ଏକପ୍ରକାର ଖେଳ—

A kind of game played by children
over grass in a field.

ଦୂବ ବରକୋଳ ପତ୍ର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୂବା, ବରକୋଳ ପତ୍ର)—

Duba barakoti patra ମଙ୍ଗଳ କର୍ମକରେ ଓ ସକଳ କରିବା

ଦୂବକୁଳପାତା ସମୟରେ ବ୍ୟବହୃତ ଦୂବା ଓ ବଦ୍ଧ

ଦୂବ ଅତିର ବୀଜୀ ପତ୍ର ପତ୍ର—Doob grass and jejube
leaf used in the performance of Hindu
religious rites.

ଦୂବର୍ଣ୍ଣ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୂବର୍ଣ୍ଣ)—୧। ତେଜୋମ୍ବଳ—

Dubarnṇa 1. Lustreless; pale.

୨। ରୂପ—2. Silver.

ବ୍ୟବସ୍ଥରେ ଦୂବର୍ଣ୍ଣ କର ଦେଇ ସବୁ ପାରେ ନିରି କର ଦିଲେ ।

ରଙ୍ଗ. ଟେଲେମ୍ବଳ କରାମ ।

ଦୂବହାମ୍ବା—ଦେ. ବି. (କାମ)—ଚିଲକା ଦୂବରେ ଦୂବାମ୍ବା ପାତା.

Dubahamsa ବିଶେଷ—A species of bird found in
the Chilka lake.

ଦୂବା—ଦେ. ବି—ଦିବ୍ୟବିଂହ ନାମକ ବ୍ୟବସ୍ଥର ଅନାଦ୍ୱାର୍ଥକ ଡାକନାମ-

Duba A name for calling a person called
Dibyashimha in contempt.

ଦୁକାଇ—ଦେ. ବ—ଦୁକେଇ (ଦେଖ)	Dubkāi	Dubei (See)
ଦୁକିଧା—ଶ୍ରୀ. ବ. (ସ. ଦୁଃଖ) — ଦୋଗଧା (ଦେଖ)	Dubidhā	Dogadha (See)
(ଦୁରଧା; ଦୁକ୍ଷା—ଅନ୍ୟରୂପ)		
ଦୁକୁଳ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦୁଷ୍ଟଳ) — ୧। ଦୁକୁଳ—	Dubukul	1. Weak.
(ଦୁଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) , ୨। ଶୀଶ; ପାଣ୍ଡି—2. Emaciated.		
ପ୍ରାଦେ (ମେଦିନୀପୁର) ବ—ଦୂରାଦଳ; ଦୂରାସ—		
		Creeping grass; doob grass.
ଦୁବେଇ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୁଃଖେଇ) —	Dubei	ବ୍ରାହ୍ମମାନଙ୍କ ଛ୍ରପାଦିଶେଷ —
(ଦୁବେ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଶ—ଦୋବେଇ (ଦେଖ)—Dobei (See)		The title of certain Brāhmaṇas.
ଦୁମ୍(ମୁ)କା—ଦେ. ବ—୧। ଦୂମକାଣି (ଦେଖ)	Dum-(mu)kā	1. Dumukāṇi (See)
୨। ଶବ୍ଦୟୁକ୍ତ ବିଧା—		
— 2. A violent and loud fist-blown.		
ଦୁମ୍ଗଜ୍ଞା—ଦେ. ବ—ଶୁଦ୍ଧପାଳକ ଶାଶ ଓ ବଣି ଚଢ଼େଇଛ ଲକ୍ଷ ଦୂପରେ	Dum-gaṁjñā	ଦୂଠିବା କ୍ରମ ସେବନିଶେଷ —
ଦୁମ୍ଗଜ୍ଞା—A boil coming out at the end of the backbone of some domesticated		
ଦୁମ୍ବିକି ହଣ୍ଡି		myna birds.
[ଦୁ—ଏ ବୁଝ ଉପରେ ଖଣ୍ଡ ବଳ୍ପ ପତେଇ କର ମାତ୍ର ଦେଲେ ଏହା ଭଲ ହୋଇଯାଏ । ନତେଇ ଏହି ବୁଝ ଖୋଲୁ ଚଢ଼େଇ ମର୍ଯ୍ୟାଏ ।]		
ଦୁମ୍ଚି—ଦେବେ. ବ. (ଦୁର୍ଗ) —	Dum-chi	ଘୋଡ଼ାର ସାନିବିଶେଷ; ସେଇ ରମ୍ଭରକୁ ଘୋଡ଼ାର ହମ୍ଚି ଲଙ୍ଘନ କଲ ବେଷ୍ଟନ କର ଉଚ୍ଚର ପତ୍ର ଅଭିରୁ ଦୁମ୍ଚି ଶରୀ ଧର ଜନ୍ମରେ ବନା ହୋଇ ଥାଏ—
		The throng which goes round the tail of a horse and is attached to the saddle; a crupper.
ଦୁମ୍(ମୁ)କାମ—ଦେ. (ଧୂଳ୍ୟନୁକରଣ) ଅ—	Dum(mu)dām	ଉପର୍ଯୁକ୍ତ ପିଟିରେ ବିଧା ମାତ୍ରର ଖଣ୍ଡ—
		Repeated thumping sounds of hard fist-blows on the back.
ଦୁମ୍(ମୁ)ଦୁମ୍(ମୁ)—ଦେ. (ଧୂଳ୍ୟନୁକରଣ) ଅ—	Dum(mu)dum(mu)	ଜୋରରେ ଦର୍ଢିକର ଶୁଣିବାର,
ଦୁମ୍, ଦୁମଦାମ, ଦୁମୁଦାମ, ଦୁମକନା } ଅନ୍ୟରୂପ }		ଜୋରରେ ବିଧା ମାରିବାର ଓ କୋରରେ ବର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ଶବ୍ଦ—
ବାମାଖାମ, ଦୁମକାମ Sound produced by running quickly,		
ଧମାଧମ by dealing heavy fist-blows and		
		while raining cats and dogs.

ଦୁମ୍ବାଲ	—ବେଦେ. ଚିଶ. (ପା) — ୧ । ସୂତ୍ରକୁ—	ହିଏ ଏହି ନେବ କରଣ୍ଟ ଅଷ୍ଟଙ୍ଗ ଦେଖୁ ଦେଖୁ ଦୁମ୍ବାଲ । ଦକ୍ଷତଃଗୋର. କର୍ତ୍ତବୀ ।
Dum-bala	1. Having tail.	
ନେଜବାଲା	, । ବଡ଼ ସୂତ୍ରକୁ—	
ଦୁମ୍ବାଲା	2. Having big tail.	
ଦୁମ୍ବ	—ବେଦେ. ବି. (ପା. ଦୁମ୍ବ; ହନ୍ଦରୁ ଅନ୍ତକୁତ) —ଲମ୍ବକୁ—	
Duma	Tail.	
ଦୁମ, ନେଜ	ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଛାତ ଜମି; ତିଥ—	
ଦୁମ	High land; mound.	
ଦୁମା—	—ବେଦେ. ବି—ଦୁମା (ଦେଖ)	
Dumā	Dumb (See)	
ଦୁମାଳ—	ଦେ. ବି—ସୋନଧୂର ବ୍ୟକ୍ତି କିବାରୀ ଏକ ଶୁଦ୍ଧଦାତାଶୂନ୍ୟ ଲେବ —	
Dumāla	A caste of Sūdras inhabiting Sonepur State.	
[ଦୁ—ଏମାନେ ଦୂର ଶ୍ରୀ କଳା କାଠ ଦୁର୍ମିରେ ଘୋଟ ଫେରେଥାଯାଇବାରୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦନା କରି ପୂଜା କରନ୍ତି । ଠାରୁଧାରୀଙ୍କ ମୁଣ୍ଡରେ ସିନ୍ଦୁର ଲଗାନ୍ତି ନାହିଁ, କି କଳା ଲୁଗା, କଳା ଦୁଷ୍ଟଣ ପରିଧାନ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମାନେ ହିନ୍ଦୁ ଓ ସ୍ତୁର୍ମ ଜାତି —ଜଗବକୁ ପ୍ରାଚୀନ ଭାବରେ ।]		
ଦୁମୁକା—	—ଦେ. ବି—ଦୁମୁକା (ଦେଖ)	
Dumukā	Dum-kā (See)	
ପ୍ରାଦେ. (ସମକ୍ଷାର) ବି—ସମତଳ ସତ୍ତବ ବା ବନ୍ଧ ଭୂପରେ ଥୁବା ଭାବା ଜମି; ତିଥ—		
	Protuberance on a level road or embankment.	
ଦୁମୁକାଣି—	—ଦେ. ବି (ଧୂଳିକୁକାରା) — ୧ । ଘୋର ବରଷା—	
Dumukāṇi	1. Rainning cats and dogs.	
ଦୁମୁକାଣି } ଅତ୍ୟବୂପ	, । ଘୋର ବରଷାର ଅସର—	
ଦୁମୁକାଣି } ଅତ୍ୟବୂପ	2. Torrential shower.	
ଦମକା ବିଟି	ଧାର ଦୁମୁକାଣି ଖୋଲ ଅସର, ଦରଶ ଲିପିଲିପି ରହିପଠି ଦୁଗ୍ରାହୀ,	
ତେଜ ବରଷାର	କେବେ ସ୍ଵର୍ଗ ଦରଶ ଯେହାହେ ମୁହଁ—କଷି କଷି ।	
ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି. (ତେ. ଦୁମୁକୁଟ) —		
	ଭୂପରକୁ ଲଙ୍ଘ ଦେବା—Jumping up.	
ଦୁମୁକବା—	ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) କି—ଭୂପରକୁ ଲଙ୍ଘ ଦେବା—	
Dumukibā	To jump up.	
ଦୁମୁଣ୍ଡି—	—ଦେ. ଚିଶ (ଏ. ଦୁମୁଣ୍ଡି) —ଦୁମୁଣ୍ଡି (See)	
Dumundi	Having two heads; two-headed.	
ଦୁମୁଣ୍ଡି	—ଦେଖିଥିଥିଲା (ଦେଖ) —Domundiā (See)	
ଦୁମୁ(ମ)ଦୁମା—	—ଦେ. ବି—ଉଦୁମୁଦୁମା; ଗୋଟା କେତେ ଉପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁମୁଣ୍ଡିପରି	
Damu(m)duma	କିଧା—Some repeated sound	
ଦୁମୁମୁ—	ଦୁମୁମୁ—	
ଦୁମୁମୁକା	fist-blows.	
ଦୁମୁ(ମ)ଦୁମା ଦସା(ଦେ)ଭାବା—	—ଦେ. କି—ଉପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁମୁଣ୍ଡିପରି ଗୋଟା କେତେ	
Dumu(m)dumā basā(se)ibā	କିଧା ମାରିବା—	
ଦୁମୁମୁମାନ	To deal some sound fist-blows	
ଦୁମୁମୁକା ବିଟାବା	repeatedly.	
[ଦୁମୁ(ମ)ଦୁମା ବଜା(ଦେ)ଭାବା—ଅନ୍ତକୁତ]		

ଦୁମୁଡ଼ିଆ(ଆ)—ପ୍ରାଦେ. (ସାଙ୍ଗୁର) ବିଶ—ଉଦୁତିଆ (ଦେଖ)
Dumudumiā(ହୀ) Udu-utiā (See)
(ଯଥା—ଦୁମୁଡ଼ିଆ ଅବ ।)

ଦୁମ୍ବା—ଦେ. ବ. (ପା. ଦୂମବାଲ = ସୁତୁପ୍ରା)—ପାରସ୍ଥ,
Dumbā ଅଫାକିଶ୍ଵାନ, ତୁରସ ଓ ବାଣୀଯ ଏବଂ
ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକାର ମେଶ୍ବା—A thick-tailed sheep of
ଦ୍ରାବିଆ Persia, Afganistan, Turkey and
Kashmir; fat-tailed Turkish sheep.

[ଦୁ—ଏହାର ଲକ୍ଷ ମୋଟା ଓ ଲକ୍ଷ ପର ଶୀତ ଓ ଗୋଲ ।
ଏହାକୁ କାଟି ନେଇଲେ ସୁଣି ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏହାକୁ ଲୋକେ ଚରକାରୀ
କରି ଆଥିଲା । ଏହି ମେଶ୍ବାର ରେମରେ ଉତ୍ତରା ଶାଳ ପ୍ରସ୍ତୁତ
କରିଥାଏ ।]

ଦୁଯା—ଦେ. (ପଦ୍ଧ) ବ—ଦ୍ଵିତୀୟ ବୟୁ—
Duja Second thing.

ଅଛ ଦୁଯା ଶାଶ ମନ୍ଦ
ବ ପକ୍ଷତ୍ରର ଦେବା ଦୂଗା । ଜଗାଅ ବରତ୍ତ ।

ଦୁଯା—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଷର) — (ବିଶ. ଦୂର ବ. ଦୂହା)—
Duya ଦୁଯା; ଦୁହେ—Both.

ଦୁର—ସ. (ଉପସର୍ଗ) (ଦୋ ଧାରୁ = ଛେଦନ କରବା + ଉର) —
Dur ଅବ୍ୟୁ, ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅର୍ଥାତପକ ଉପସର୍ଗ—A prefix
denoting the following senses.
୧ । ଦୁଃଖ—1. Affliction.
୨ । ତନ୍ତ୍ରିତ—2. Blameable.
୩ । ମନ—3. Bad; evil.
୪ । ଦୁଷ୍ଟ—4. Wicked.
୫ । ତଣିବ—5. Forbidden.
୬ । କଷ୍ଟ—6. Difficulty; trouble.
୭ । ଅବନନ୍ତ—7. Deterioration.

[ଦୁ—ଦୂର ଶକ ପଦ୍ଧରେ ଥାର ଅନେକ ପଦ କଷ୍ଟକ ହୁଏ
ଯଥା—ଦୂରଦୁଷ୍ଟ, ଦୁର୍ବଳ, ଦୂଷିତ୍ତା ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଦୁର—ଦେ. ଅ—ଦୂର (ଦେଖ)
Dur Dür (See)

ଦୁରକର(ର)—ଦେ. ଅ—ଦୂର (ଦେଖ)
Dur-kar(ra) Dür (See)

ଦୁରକୁ—ଦେ. ଅ. (ଅଶ୍ଵତ୍ତ) —ଦୂର (ଦେଖ)
Dur-chuka Dür (See)

ଦୁର(ରୁ)ଦୁର(ରୁ)ଜଳିବା—ଦେ. କି.—(ନିଆ) ଅଛ ପ୍ରତର୍ଣ୍ଣରବରେ
Dur(ru)dur(ru) ja-libā ଜ୍ଞାନିତ ହେବା—To burn
ଖୁବଜଳା violently (said of a burning fire).

ଦୁରପଳା—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦୂର + ପଳାଯନ) —ଏଠାର ପଳାଇ ଯା—
Dur-pala Be off.

ମୋ ଦୂଜଟି ଦର ହୁଏ,

ବୁଝି ମାରି ହୁଏ, ହୁଏ, ଦୂରପଳା ଦୂରପଳା । ବାହାରିବା ।

ଦୁରବିକୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସାଙ୍ଗୁର) ବିଶ—ବିରଦ୍ଧ; ଅଭିଅସ୍ତୁର; ଚରତ୍—
Dur-bichhu Very restless.

ଦୁରମ୍ବସ—ଦେ. ବ—ଧୂର୍ମସ; ମୂଳରେ ଭାର ଲୌହ ବା କାଷ୍ଟ
Dur-mus ପିଣ୍ଡ ଥିବା ଗଦାବାର ଦଣ୍ଡ, ପାହାର ଅଗରୁ ଧର ମୂଳରୁ
ଦୂରମୁସ ଦୂରିରେ ପିଣ୍ଡ ଦୂରିକୁ ସମତଳ କରସାଏ—
ଦୁରମୁଦ୍ର; ଦୁରମୁଦ୍ର A rammer.

ଦୁରକୁଳି—ଦେ. ବ—ବଡ଼ ଶାଖୁଡ଼ା ବନ୍ ଗୁଲୁବିଶେଷ—
Durakuli Erycibe Paniculata.
[ଦୁ—ଏହାର ଅଗ ଚୁଲିଆ । ଏ ଗୁଲୁ ଧଳା ଓ ବଳଦିଆ ପୂର
ଏରେ ।]

ଦୁରକ୍ଷଷ—ସ. ବ. (ଦୂର + ଅଶ = ପଶା) — ୧ । କପଟ ପଶା ଖେଳ—
Duraksha 1. An unfairly played game of dice.
2 । ଦୁଷ୍ଟ ଦୁଃତ—2. Dishonest gambling.

3 । ବୌଣସି ଉତ୍ତରାଦିଆ ପଶା କାଟି—
3. A loaded or false dice.
ସ. ବିଶ—(ଦୂର + ଅଶ) ଦୂଷ୍ଟ କେଷ୍ଟୁପ୍ରା—Evil-eyed;
weak-eyed.

ଦୁରକ୍ଷର—ସ. ବ ଓ ବିଶ—ଦୂରେଖ୍ୟ (ଦେଖ)
Durakshara Durllekhya (See)

ଦୁରତିକ୍ରମ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର + ଅବ + କମ୍ ଧାରୁ + ଅ)—
Duratikrama ଦୂରିଷ୍ଵା; ଯାହା ସହଜରେ ଲେବନ କରସାଇ
(ଦୂରତିକ୍ରମା—ଶ୍ଵା) କା ପାରେ—Insurmountable; uncon-
(ଦୂରତିକ୍ରମା—ବି) querable; hard to get over or
overcome.

ସ. ବ—ଦୁଷ୍ଟଙ୍କର ଏକ ନାମ—A name of Bishnu.

ଦୁରତିକ୍ରମା—ସ. ବ. (ଦୂର = ଦୂଃଖରେ + ଅତିକ୍ରମ)—
Duratikramā ଅଛ କଷ୍ଟରେ ଉତ୍ତରାଦିବା ବା ପାରଦେବା—
Crossing or overcoming with great
difficulty.

ଦୁରତିକ୍ରମୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର + ଅବ + କମ୍ ଧାରୁ + କର୍ମ ଅମ୍ବୁ)—
Duratikramaniya Duratikram (See)
(ଦୂରତିକ୍ରମାୟିଗ୍ନା—ଶ୍ଵା)
(ଦୂରତିକ୍ରମାୟିଗ୍ନା—ବି)

ଦୁରତିକ୍ରମ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର + ଅବ + କମ୍ ଧାରୁ + କର୍ମ ଯ)—
Duratikramya Duratikram (See)
(ଦୂରତିକ୍ରମା—ଶ୍ଵା)
(ଦୂରତିକ୍ରମା—ବି)

ଦୁରତ୍ୟୁ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରୀହୀ; ଦୂର = ଦୂଃଖରେ + ଅଭ୍ୟ =
Duratyaya ଅତିକ୍ରମ କରସାଏ ଯାହାର)—୧ । ଦୂର୍ବିନାଶ—
(ଦୂରତ୍ୟୁ—ଶ୍ଵା) 1. Hard to kill.
(ଦୂରତ୍ୟୁ—ବି) ୨ । ଦୂରତିକ୍ରମ—

2. Hard to cross over.
୩ । ଦୁଷ୍ଟର—3. Difficult to overcome.

ଦୁରଦୃଷ୍ଟା—ସ. ବ. (କର୍ମଧାରୀ; ଦୂର + ଅଦୃଷ୍ଟୁ)—୧ । ମନ୍ଦର୍ଥ—
Duradṛṣṭa 1. Bad luck; misfortune; hard fate;
evil destiny.

୨। ଶାପ—2. Sin.

(ଦୁରଦୁଷ୍ଟ—ସୀ) ବିଶ. (ବହୁକୃତି) ଦୁରଖଗମ—

(ଦୁରଦୁଷ୍ଟତା—ବି) Unfortunate; unlucky.

ଦୁରଖଗମ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଅଧ+ଗ୍ରହାର+କର୍ମ. ଅ)—

Duradhidgama ୧। ଦୁଷ୍ଟପାଦ; ଦୁର୍ଲଭ—

(ଦୁରଖଗମ—ସୀ) ୧. Difficult of attainment; rare.

(ଦୁରଖଗମତା—ବି) ୨। ଦୂରମ; ଦୁଷ୍ଟଦେଶ—

2. Inaccessible.

୩। ଦୁଷ୍ଟେସ୍—3. Difficult to be known; incomprehensible; hard to be studied.

ଦୁରଖଗମଥ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଅଧ+ଗମ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଯ)—

Duradhidgamyā ଦୁରଖଗମ (ଦେଖ)

(ଦୁରଖଗମଥ—ସୀ) Duradhidgama (See)

(ଦୁରଖଗମତା—ବି)

ଦୁରଧ୍ୱ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଅଧ୍ୱର+ଅ)—୧। ମନ ଧ୍ୟ—

Duradhwa 1. Bad way; wrong way.

୨। କୁପଥ; କୁମାର—2. Evil ways.

ବିଶ. ପୁ. (ବହୁକୃତି)—କୁମାରଗମୀ—

(ଦୁରଧ୍ୱ—ସୀ) Taking to evil ways.

(ଦୁରଧ୍ୱତା—ବି)

ଦୁରଧ୍ୱବସାୟ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଅଧବସାୟ)—୧। ମନ ଉପତ୍ତି—

Duradhyabasākya 1. Bad undertaking.

୨। ମନ କର୍ମରେ ଅଧବସାୟ—

2. Perseverance in bad acts.

(ଦୁରଧ୍ୱବସାୟ—ସୀ) ସ. ବିଶ. ପୁ.—ମନ ଉପତ୍ତିକାରୀ—

(ଦୁରଧ୍ୱବସାୟତା—ବି) Persevering in bad acts.

ଦୁରଧ୍ୱୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଅଧ୍ୱୟ=ଅଧ୍ୱୟତ)

Duradhyaya ୧। ଦୁଷ୍ଟାୟ; ଯାହା ପାଠ କରିବାରୁ କଞ୍ଚକର—

(ଦୁରଧ୍ୱୟ—ସୀ) 1. Difficult to read; illegible;

(ଦୁରଧ୍ୱୟତା—ବି) difficult to be mastered.

୧। ଯାହା ପାଠବାରୁ କଞ୍ଚକର—

2. Difficult of attainment.

ଦୁରନ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ବହୁକୃତି; ଦୁର+ଅନ୍ତ=ଫୋଷ)—

Duranta ୧। ଦୂର୍ବଳ; ଦୁରମାୟ—

(ଦୁରନ୍ତ—ସୀ) 1. Invincible; unmanageable.

(ଦୁରନ୍ତତା—ବି)

୨। ଦୁଷ୍ଟ; ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ—3. Wicked; naughty.

୩। ଅକାଶ—3. Insubordinate; unruly.

୪। ଦୂରମ—4. Incomprehensible.

୫। ଦୁଷ୍ଟେସ୍—5. Knowable with difficulty.

୬। ଦୁରବିଜମଣୀୟ; ଦୂର୍ଲଭ—6. Impassable.

୭। ଅଛି ଗଞ୍ଜର—7. Very deep.

୮। ଅପାର; ଅଶୀଯ—8. Boundless; shoreless.

୯। ପ୍ରତଣ; ଦୂରମ (ହି. ଶକସାରର)—

9. Frightful; violent; fierce.

୧୦। ଅଶୁଦ୍ଧ; ଯାହାର ପରିଣାମ-ମନ (ହି. ଶକସାରର)—

10. Evil; ominous.

୧୧। କୁସ୍ତିତ (ହି. ଶକସାରର)—11. Ugly; nasty.

ଦୁରକ୍ଷପଣ—ଦେ. ବ—ଦୁଷ୍ଟ ପଣ—Wickedness.

Durantapāṇa (ଦୁରକ୍ଷ ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଦେଖ)

ଦୁରକ୍ଷପଣ

[ଦୁରକ୍ଷପଣ(ଅ)]—ଅନ୍ୟରୁ

ଦେ. ବ—ଦୂର୍ବଳ ବାତ୍—An invincible person.

ଅଛେ ମୁହଁ ତତ୍ତ୍ଵ ଏଥିର ମନ୍ଦିର—ଦୁରକ୍ଷ ଏ ଦୁରକ୍ଷ—କାଳାତ୍ମକ ମନ୍ଦିରରେ

ଦୁରକ୍ଷକ—ସ. ବ. (ଦୁର+ଅକ୍ଷ+କ)—ଶିବ; ମହାଦେବ (ହି. ପଦାପାର)—God Siba.

Durantaka ଦୁରକ୍ଷ—୧। (ଦୁରକ୍ଷ) ଦୁରକ୍ଷ; ଦୁରକ୍ଷ—

Durandhara

Fierce; abnormal; excessive.

୧। (ସ. ଧୂରକ୍ଷର) ଧୂରକ୍ଷର; ପ୍ରଭାତୀ; ବଳବାନ—

2. Strong; valiant; mighty.

୩। କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ବରତାରୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ—

3. Ready to do a work.

୪। ପଟ୍ଟ—4. Skilful; expert.

ଦୁରନ୍ତୟ—ସ. ବି. (ଦୁର+ଅଧ୍ୱୟ+କର୍ମଧା)—୧। ଦୁର ଶର୍କରାରଣ—

Duranwaya

1. A wrong conclusion.

୨। ବାହ୍ୟଦୋଷବିକଣେଷ—

2. A grammatical defect.

[ଦୁ—ସେଇ ବାକୀର ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ କହିବାକି କିମ୍ବା ପ୍ରଭକର

ଅନ୍ୟରୁ କହିଯୋଗୁ—ଅର୍ଥାବଳକ କଷ୍ଟଗାଢ଼ ହୁଏ ଥେବାରେ

ଦୁରନ୍ତୟ ଦୋଷ ହୁଏ ଥେବା—କିମ୍ବା ଦୁରନ୍ତୟ ଦୋଷସ୍ଵରୂପ ଅଟେ ।

ସୃଷ୍ଟ ପମ ତତ୍ତ୍ଵ ପାରବରେ

କଥବେ ଦୁରକ୍ଷ ଏହ କଥବେ ଅତିମାତ୍ର

ଦୁରକ୍ଷର ଅପର ଦୁରକ୍ଷ ଅବାରେ

ପଦବ ପାରି କାହାର କଥବେ—ମଧ୍ୟଦୂର. ଅନ୍ତର୍ଗତ୍ତ୍ଵ ।

୧. କାର୍ଯ୍ୟ—୧। ଦୂର୍ବଳ—1. Difficult to pass along.

୨। ଦୂର୍ବଳ—

2. Difficult to be attained or understood.

୩। ବାର୍ତ୍ତାରେ ପରିବର୍ତ୍ତ ଦେବାର କଷ୍ଟଗାଢ଼—

3. Hard to be carried out or followed.

ଦୁରପକେୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଅପକେୟ)—୧। ସାହା ସବୁକରେ

Durapaneya ମୋତକ କରିଯାଇ ନ ପାରେ; ଦୂର୍ମୋତକେୟ—

(ଦୁରପକେୟ—ସୀ) 1. Difficult to relax.

(ଦୁରପକେୟତା—ବି) ୨। ସାହା ସବୁକରେ ଲିପିଯାଇ ନ ପାରେ—

2. Indelible.

୩। ସାହା ସବୁକରେ ଦୂର୍ମୋତକ କରିଯାଇ ନ ଆରେ—

3. Difficult to remove.

ଦୁରବଗମ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ଅବଗମ = ହାନ) — ଦୁଷ୍ଟୋଧ; ଦୁର୍ଜ୍ଞେୟ—
Durabagama Difficult to understand; incom-
 (ଦୁରବଗମା—ୟ) prehensible; unknowable.
 ଦରବଗମତା — ବି)

ଦୁରବଗାହ—ସ. ବିଳ. (ଦୁର + ଅବଗାହ)—
Durabagāha । ଦୁରଧ୍ୟଗମ୍ୟ; ଦୁର୍ଲେପ୍ତ—

(ଦୁଇବଗାହା—ଶ୍ରୀ) 1. Incomprehensible
 (ଦୁଇବଗାହତା—ବି) 2. ଦୁଃ୍ଖବେଶ—2. Inaccessible.
 " : (ଗଞ୍ଜରତା ବା ଜଳକଳ୍ପ ଭୟ ଯୋଗୁଁ) ସେଉଁ
 ଜଳାଶୟରେ ଥିଲା କଷ୍ଟରେ ସ୍ଥାନ କଷ୍ଟଯାଇ ପାରେ—
 3. Difficult to be used for bathing purposes.

(ଦୁରବଗାହା—ସା)	(ଦୁରବଗାହା—ବ)
ଦୁରବଗାହା—ସ. ବିଷ. (ଦୁର + ଅବ + ଗାହା ଧାରୁ + କର୍ମ. ଥ)—	Durabagraha
ଦୁରପନେୟ (ଦେଖ) ଜ୍ଞାନେତ୍ର—	(ଦୁରପନେୟ—ଚ)

ଦୁରବସ୍ତ୍ରସ୍ଥି—ବୈଦେ. କି. ବିଶ. (ପା. ଦୋରବସ୍ତ୍ର)—ଦୋରବସ୍ତ୍ର (ଦେଖ) Durbasta Durbasta (See)

Durabasta	Dorabasta (See)
ଦୂରବସ୍ତୁ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଶାହି; ଦୂର+ଅବସ୍ଥା) — ୧। ଦୂର୍ଶାଶ୍ରୟ—	
Durabastha	1. Fallen in adversity.
(ଦୂରବସ୍ତୁ—ଶ୍ଲ.)	2. ଅଛି ଦରଦୁ—
(ଦୂରବସ୍ତୁତା—ବି)	2. Poverty-stricken.

ଦୁରବସ୍ଥା—୧.ବ.—(କର୍ମଧା; ଦୂର + ଅବସ୍ଥା) — ୧। ଦୂରଗ୍ୟ—
Durabastha 1 Misfortune

১. মন দশা; তুক্ত' শা'; দেন্ত—
2. Adversity; misery.

୩ । ସ୍ଵାକ୍ଷରପ୍ଲୁ—3. Bad condition
 ୪ । ଶୋରଜୀମ୍ୟ ଅବସ୍ଥା—
 4. Sad or miserable plight.

ଦୁରବସ୍ଥାନ—ସ. କ.—(ବର୍ଣ୍ଣା; ଦୁର + ଅବସ୍ଥାନ) —କ୍ଷେତ୍ରେ ସ୍ଥିତ;
Durabasthāna କ୍ଷେତ୍ରକର ଅବସ୍ଥାନ—Miserable or inconven-
 covenient existence.

ଦୁରବାପ—ସ. ବିଶ.— (ଦୂର + ଅବ + ଅପ୍ତ ଧାରୀ = ପାଇବା + କର୍ମ).
Durabāpa **ଅ)**—ଦୂର୍ବାପ୍ୟ—Rare; difficult to get.
 (**ଦୁରବାପା—ସ୍ତ୍ରୀ**) (**ଦୁରବାପତ୍ର—ତି**)

ଦୁରଭିଗ୍ରହା—ସ. ବ.—ଦୂରଲଭ (ଦେଖ)	Durabhighraha	Durālabhā (See)
-------------------------------------	---------------	-----------------

(ଦୁରଭିମାନା—ସି)	ସ. ବିଶ.—ଦୁରଭିମାନ (ଦେଖ)
(ଦୁରଭିମାନତା—ବି)	Durabhimāni (See)

ଦୁରଭିମାନ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ହୁରୁ + ଅଭିମାନ + ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା. ୧ବ.)—
Durabhimāni ଆସୁଗବୀ; ଯାହାର ଆସୁବହିମା ଦେଖି—
 (ଦୁରଭିମାନ—ଶ୍ଲୀ) (ଦୁରଭିମାନତା—କ) Vain-glorious.

ଦୁରଭିକ୍ଷା—ସ. ଚ. (କମିଶ; ଦୂର + ଅନିଷ୍ଟ) — ୧। ମନ ବାହୀ—
Durabhibhikṣha 1. Evil desire or propensity.
(ଦୁରଭିକ୍ଷଣ—ଅନ୍ୟରପି) ୨। ଉଗକୁଳୀଶ୍ଵା (ଦେଖ)

2. Durākāmkshā (See) দুরাকাম্কশা—ৱ. বি. পু. (দুরাকাম্কশা + ইন্দ্ৰ; ১মা. ১৩.)—

Durabbhāśhi ମନ୍ତ୍ର ବାକ୍ୟ—Having evil desires.
 (ଦୁରଭାଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଦୁରଭାଷିତା—ବି)
 କରିପଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ (ପୌରୀ କରିପଣୀ) ଏହା କରିବା

Durabhisandhi Evil intention; bad motive.

ଦୁରାଷ୍ଟ(ଇତ୍ୟାଦି) — ବେଦେ ବିଶ. (ଆ. ଦୂରାସ୍ତ) — ଗୋରାସ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି
 Durasta(etc) (ଦେଖ) Dorasta (See)

ଦୁରକାଳୀ—ସ.	ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁକ୍ରମୀ; ଦୁର + ଅକାଳୀ)—
Durākāñksha	୧। ଯାହାର ଅକାଳୀର କେବେ ହେଲେ ପୂରଣ (ଦୁରକାଳୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)
(ଦୁରକାଳୀତା—ତ)	ତୁମେ ନାହିଁ—୧. Having one's desires never fulfilled.

- । ଯେ ଅସମ୍ଭବ କଷୟର ଅଗଳା କରେ—
2. Hankering after impossible things.
- । ପାଦାଶ୍ଵର (ଲିଙ୍ଗ)

3. Having evil desires.

ଦୁରକାନ୍ଧା—ସ. ବ. (କମିଧ; ଦୂର + ଅକାନ୍ଧା) — ୧ । ନିନ୍ଦିତ ବାସନା-
 Durākānkshā 1. Evil desire.
 ୨ । ଯେଉଁ ବାସନାର କିବିତ୍ତ ନାହିଁ—

୩। ଦୁର୍ଲଭ ବସ୍ତୁପାଇଁ ଇଚ୍ଛା; ଦୁର୍ବିଜ୍ଞା—3. Desire for things which cannot be attained;

ଶ୍ରୀ ଅକ୍ଷରିତ୍ବୁ କଥ ଆଶା— 4. Ambition.
ଦିଲ. ଶ୍ରୀ—ଦୂରକାନ୍ତର ଶ୍ଵାରିଙ୍ଗ—
The feminine of ଦୂରକାନ୍ତରିଙ୍ଗ—

ଦୁରକାଳୀ—ସଂ. ବି. ପୁ. (ଦୁରକାଳୀ+ରକ୍ତ. ୧୩. ୧୮.)—	
Durākāṅkshī ୧। ସାହାର ଅକାଳୀ ଜା ବାସନାର ଲିବୁର ଦୁରକାଳୀଶୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ନାହିଁ; ଦୁରକାଳୀ (ବ୍ୟକ୍ତି)—	1 Ambitions.
୨। ଦୁରଦଳାଶ—2. Of evil desire.	
୩। ଅତ ମୋହ—3. Covetous.	
ଦୁରକମଣ—ସଂ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର୍କୁ+ଆକମଣ) —୧। ଅନ୍ୟାୟପୂର୍ବକ	
Durākramanā ଆକମଣ—1. Unjust invasion.	
୨। ମନ ଅଭିଗ୍ରହରେ ଆକମଣ—	
2. Attack with a bad motive.	
ଦିଶ—ଦୁରକମଣ (ଦେଖ)	
Durākramya (See)	
ଦୁରକମ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (କର୍ମଧା; ଦୁର୍କୁ+ଆକମ୍ୟ) —ଯାହା ଆକମଣ କରିବା	
Durākramya କଷ୍ଟକର—Impregnable; difficult to (ଦୁରକମଣୀୟ—ଅନ୍ୟାୟପୂର୍ବ) (ଦୁରକମଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) (ଦୁରକମଣତା—ବି)	attack.
ଦୁରକମାତ୍ର—ସ. ବିଶ. (କର୍ମଧା; ଦୁର୍କୁ+ଆକାତ୍ମ) —ସାହାର ଅତ	
Durākrānta କଷ୍ଟରେ ଆକମଣ କରି ଯାଉଥିଲା—	
Attacked with great difficulty.	
ଦୁରାଗତ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁର୍କୁ+ଆଗତ) —ଅତ କଷ୍ଟରେ ଉପସ୍ଥିତ—	
Durāgata Arrived after great difficulty or (ଦୁରାଗତା—ସ୍ତ୍ରୀ)	hardship.
ଦୁରାଗ୍ରହ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୁର୍କୁ+ଆଗ୍ରହ) —୧। ଦୁର୍ଦେଖ୍ୟ—	
Durāgraḥa 1. Evil endeavour.	
୨। ମନ ବେଶ୍ୟରେ ଅଭିବେଶ—2. Evil desire.	
ସ. ବିଶ. (କର୍ମଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) —ମନ ବେଶ୍ୟରେ ଅଗ୍ରହୀ—	
(ଦୁରାଗ୍ରହ—ସ୍ତ୍ରୀ)	Having evil desire.
(ଦୁରାଗ୍ରହତା—ବି)	
ଦୁରାଚର—ସ. ବି (ଦୁର୍କୁ+ଆ+ଚର ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ) —ସାହା ଅତ	
Durāchara କଷ୍ଟରେ ଅନୁଷ୍ଠାତ କୁଣ୍ଡ; କୃତ୍ସାଧ—Perform-	
(ଦୁରାଚରଣୀୟ—ଅନ୍ୟାୟପୂର୍ବ)	able with great difficulty.
(ଦୁରାଚରଣା—ବି)	
ଦୁରାଚରଣ—ସ. ବି—ଦୁରାଚର (ଦେଖ)	
Durācharana Durāchāra (See)	
ଦୁରାଚରିତ—ସ. ବି—ଅତ କଷ୍ଟରେ ସାଧି—	
Durācharita Performed after a great hardship.	
ସ. ବି—ଦୁରାଚର (ଦେଖ) —Durāchāra (See)	
ଦୁରାଚର—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୁର୍କୁ+ଆଚର) —୧। କୁଣ୍ଡିତ ଅତରଣ; ମନ	
Durāchāra ଅତରଣ—1. Evil conduct; profligacy.	
୨। କଦାରୁ; କୁବ୍ୟବହାର—	
2. Bad behaviour; depravity.	
୩। ମନ ଅଭ୍ୟାସ—3. Bad habit.	
(ଦୁରାଚର—ସ୍ତ୍ରୀ) ଦିଶ—ଦୁରାଚର (ଦେଖ)	
(ଦୁରାଚରତା—ବି)	Durāchāri (See)

ଦୁରାଚରୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁରାଚରୀ+ରକ୍ତ. ୧୩. ୧୯) —୧। କଦାରୁ—	
Durāchāri 1. Profligate.	
(ଦୁରାଚରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨। ଦୁଃଖିତ; ଦୁର୍ଭାଗ—2. Wicked; depraved.	
ଦୁରାତମା—ଦେ (ପଦ୍ୟ) ଦିଶ (ସ. ଦୁରାଚାର) —ଦୁରାଚାର (ଦେଖ)	
Durātama Durātmā (See)	
ଦୋଷ କରିବା ମୋର ଶମା ଏହିମେ ମହି ଦୁରାତମା । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।	
ଦୁରାତ୍ମା—ସ. ବିଶ. (ବହୁକୁତ୍ତି; ଦୁର୍କୁ+ଆତ୍ମନ୍ତି) —୧। ପାପାତ୍ମ—	
Durātmā 1. Sinful; profligate; depraved; (ଦୁରାତ୍ମା—ବି) evil-minded.	
୨। କଷ୍ଟୁର; ନିର୍ଦ୍ଦୟ—2. Cruel.	
୩। ନାତମନା—3. Mean; base.	
୪। ଦୁଷ୍ଟ; ଦୁର୍ଭାଗ—4. Wicked.	
୫। ଅତ୍ୟାଧୁରୀ—5. Oppressive; tyrannical.	
ଦୁରାଧନ—ସ. ବି (ନାମ) —ଧୂତରୀଧନକର ଏକ ଧତ୍ତ; ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନକର	
Durādhana ଏକ ଶର—The name of a brother of Durjyodhana.	
ଦୁରାଧର—ସ. ବି (ନାମ) —ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନକର ଏକ ଶର—	
Durādhara The name of a brother of Durjyodhana.	
ଦୁରାଧର୍ଷ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁର୍କୁ+ଆ+ଧର୍ଷି. ଧାରୁ—ପ୍ରଗତି ହେବା +	
Durādhārsha କର୍ମ. ଅ) —୧। ଦୁର୍ବିମନୀୟ—1. Invincible;	
(ଦୁରାଧର୍ଷୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) intractable; unruly; indomitable.	
(ଦୁରାଧର୍ଷତା—ବି) ୨। ପ୍ରତଣ୍ଟ—2. Fierce.	
୩—୧। ଧଳା ଧୋରଣ—1. White mustard.	
୨। ବିଷ—2. A name of Bishnū.	
ଦୁରାଧାର—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍କୁ+ଆ+ଧୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ) —ଦୁର୍ବ୍ୟାଧାର—	
Durādhāra 1. Difficult to comprehend.	
୧। ସାହାର ଧାରଣ କରିବା କଷ୍ଟକର—	
2. Difficult to hold.	
ସ. ବି—ମହାଦେବ—God Śiba.	
ଦୁରାନମ—ସ. ବି (ଦୁର୍କୁ+ଆ+ନମ୍ ଧାରୁ+କର୍ମ ଅ) —ସାହାର	
Durānama ସହିତରେ ନୁଆଁ ଯାଇପାରେ ନାହିଁ—That which cannot be easily bent.	
ଦୁରାନ୍ତ—ସ. ବି—(ସ. ଦୁରା ଦୁରାନ୍ତ; ଦୁରଦେଶ—1. Distant place.	
Durānta ୨। ଦୁରତା—2. Distance.	
ପାତ୍ର ଗଲେ ଜୋଇଲେ ଦୁରାନ୍ତ ଓହ । ପାତ୍ର, ଦୁରାନ୍ତରୀଣ ପାତ୍ର	
ଦୁରାନ୍ତର—ଦେ. ବି—(ସ. ଦୁରା)—ଦୁରତା; ଦୁରାନ୍ତ—	
Durāntara Distance.	
ଜେତେ ଦୁରାନ୍ତ ତତ୍ତ୍ଵ ଜେତେ ତତ୍ତ୍ଵ । ପାତ୍ର, ଦୁରାନ୍ତରୀଣ ପାତ୍ର	
ଦେ—ଦୁରାନ୍ତିତ; ଦୁରରେ ଥିବା—Distant; situate at a distance.	
ଏହି ଦୁରାନ୍ତ କେତେବେଳ, କେବେଳ ସେ ଦୁରାନ୍ତ ବିବିଧ କରିବାରି ।	

ଦୁରସ୍ଥ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ ଓ ହାତୀ—(ଦୁର+ଆସ. ଧାରୁ=ପାରବା +
Durāpa କର୍ମ. ଅ)—ଦୁରସ୍ଥୀ—Obtainable with great
(ଦୁରସ୍ଥ—ଶୀ)

(ଦୁରସ୍ଥତା—ବି) ପଢନ୍ତି ଚଷିଦାରେ ଦୁର
ଆସନ ନନ୍ଦୁ ଦୁରସ୍ଥ । ଜଗନ୍ନାଥ. ଚନ୍ଦେ ।

ଦେ. ବି—ଦୁଃଖ; ଦୁଷ୍ଟ—Trouble.

ସେ ସଫେ ମୋହର ହିତାତ
ଦର୍ଶନେ ହରବେ ଦୁରସ୍ଥ ! ଜଗନ୍ନାଥ. ଛନ୍ଦବତ ।

ଦୁରସଦ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଆସ+ସଦ ଧାରୁ+ଅ)—ଦୁରସଦ (ଦେଖ)
Durāpasada

Durāsada (See)

ଦୁରବସ୍ତା (ପ୍ରା)—ଶୀ. ବି—(ସ. ଦୁରବସ୍ତାର ଅଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୋଗ) —

Durābastā (sthā) ଦୁରବସ୍ତା (ଦେଖ)

Durabasthā (See)

ଦୁରବାଧ—ସ. ବି.—ଶିବ (ହି. ଶବସାଗର)

Durābadha ଶିବ (Siba)

ଦୁରସ୍ଥ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ର ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ)—ଦୁରସ୍ଥ; ଦୁରସ୍ଥୀ—

Durāsya Attainable with great difficulty.

(ଦୁରସ୍ଥ—ଶୀ) (ଦୁରସ୍ଥତା—ବି)

ଦୁରାଧ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ଦୁର+ଆଧ୍ୟ)—ଯାହାକୁ ଆଧିନ କରି

Durāradhyā ସନ୍ତୁଷ୍ଟକରିବା ସହଜ ନହେ—Who cannot
(ଦୁରାଧ୍ୟ—ଶୀ) be easily satisfied with worship.

(ଦୁରାଧ୍ୟତା—ବି) ସ. ବି. ସୁଂ—ବିଷ୍ଣୁ—A name of Bishnu.

[ଦ—ଶିବଙ୍କ ଆଧିନ କରି ସହଜରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବାର ପାରେ
ବୋଲି ତାଙ୍କ ନାମ ଅଶୁଦ୍ଧେଷ]

ଦୁରବୁଦ୍ଧ—ସ. ବିଶ. (ଦୁରସ୍ଥିତି; ଦୁର=ଦୁଷ୍ଟରେ+ଆ+ବୁଦ୍ଧ

Durāruha ଧାରୁ+ଅ)—ଯାହା ଭୁପରେ ସହଜରେ ଚଢି

(ଦୁରବୁଦ୍ଧତା—ଶୀ) କୁଏ ଲାହି—Which can be climbed

(ଦୁରବୁଦ୍ଧତା—ବି) or ridden with great difficulty.

ସ. ବି—୧। ନଢିଆଳ (ହି. ଶବସାଗର)—1. Cocoanut tree.

, 2। ବେଳ ଗଛ (ହି. ଶବସାଗର)—2. The Bel tree;
Aegle Marmelos.

ଦୁରବୁଦ୍ଧା—ସ. ବି. ଶୀ—ଶକୁର ଗଛ (ହି. ଶବସାଗର)—

Durāruhāt ଶକୁର ଗଛ Date palm tree.

ଦୁରସେଗ୍ୟ—ସ. ବିଶ.—ଦୁଷ୍ଟ ବସ୍ତୀ; ଯାହା ଆସେବାର କରୁଥିବା କଷ୍ଟକର—

Durārogya Difficult to cure; incurable.

(ଦୁରସେଗ୍ୟତା—ଶୀ)

ଦୁରସେହ—ସ. ବିଶ. (ଦୁରସ୍ଥିତି; ଦୁର+ଆସନ)—୧। ଯାହା

Durāroha ଭୁପରେ ଅଛି କଷ୍ଟରେ ଆସେବାର କରିବାରେ—

(ଦୁରସେହ—ଶୀ) 1. Hard or difficult to climb;

(ଦୁରସେହତା—ବି) 2. ନିସ୍ରଦ୍ଧାରୀ; inaccessible.

, 3। ଅଛି ଭୁବ ଓ ପାଇଁ—2. Very high and steep.

ସ. ବି—ତାଳଗଛ (ହି. ଶବସାଗର) —Palm tree.

ଦୁରସେହଣ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଆସେହଣ)—ଅଛି କଷ୍ଟରେ

Durārohaṇa ଅରେହଣ—Difficult or dangerous ascent.

ଦୁରସେହା—ସ. ବି. ଶୀ—୧। ଶିଶିକ ଗଛ— 1. The silk-cotton tree.

, 2। ଏକାର ଗଛ (ହି. ଶବସାଗର) —The date palm tree.

ଦୁରାଲଭ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର+ଆ+ଲଭ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ)—ଯାହା

Durālabha ଅଛି କଷ୍ଟରେ ପିଲେ; ଦୁରାଲଭ—Difficult to get; rare.

(ଦୁରାଲଭ—ଶୀ)

ଦୁରାଲଭୀ—ସ. ବି. ଶୀ—୧। ଶୁଦ୍ଧ ବିଷଳୀ ଜିଷ୍ଠ ଗୁରୁତ୍ବିଶେଷ—

Durālabhā 1. A medicinal thorny plant.

(ଦୁରାଲଭୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଦୁ—ଏହା ବାପରିଭ୍ରମ ଜ୍ଞାନ ଓ

ସୁମୁଦ୍ରାନ୍ତି; ବେଦମା, ଗାନ୍ଧାରୀ, କର୍ତ୍ତ୍ତୁମା, କର୍ତ୍ତ୍ତୁରାତ୍ମିକା,

ମରୁଭୁବା, ସୁନ୍ଦରିକା, ଜାମିଣିକାରୀ

ଦୁରାଲଭୀ ଏହି ଜାମିଣି ସବାର ନାମକ
ଅନ୍ୟ ଏକ ଗୁରୁତ୍ବ ଅଂଶ । ଦୁର୍ବୀଳର

ଏକ ଗୁରୁ । ଏହା ସେବନ କଲେ ଦାହୀନେ କଷମଜଳର ନିବାରିତ କୁଣ୍ଡ, କୋଷ୍ଠୀ

ପରାଶାର ହୁଏ । ଏହା ତଳ୍ଲା, ଦୌବଜ୍ଞା,
ଶାପ, ମଲ୍ଲ, ଅର୍ପି, ଉଦ୍‌ବରସେଗ ଏବଂ

ତମ୍ଭେଗରେ ହୁତକର ।]

ଟେ. ଦୁରାଲଭୀ, କୋଣ୍ଗାକାରୀବିନା । 2. ଦୁରାଲଭ (ଦେଖ)

2. Durālabhā (See)

ଦୁରାଲାପ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଆଲାପ=ବାପ୍ୟ)—

Durālapa 1. ଦୁଷ୍ଟ ବାପ୍ୟ—1. Evil talk.

, 2. କୁବାକ୍ୟ; ଗାନ୍ଧ—2. Abuse; ill names; harsh words; scurrillous language.

ସ. ସୁଂ—ଦୁରାଲାପି (ଦେଖ)—Durālapī (See)

ଦୁରାଲାପି—ସ. ବିଶ. ସୁଂ. (ଦୁର+ଆଲାପ+ରଳ୍; ମୋ. ୧୩.)—

Durālapī 1. ଦୁରାଲାପ—1. Speaking harsh words.

(ଦୁରାଲାପି—ଶୀ) , 2. ଯାହା କଷ୍ଟରେ ଆଲାପ କରିବାରେ—
(ଦୁରାଲାପି—ବି) 2. Difficult to sing or to be brought to tune.

ଦୁରାଶୟ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର+ଆଶୟ)—

Durāshaya 1. ମନ ଉଦ୍‌ବେଶ୍ୟ; ଦୁରାଶୟ—1. Evil intention.

, 2. ଦୁରାଶୟ—2. Ambition.

(ଦୁରାଶୟ—ଶୀ) ବିଶ—ଯାହାର ଉଦ୍‌ବେଶ୍ୟ ମନ; ଦୁଷ୍ଟ ଅଭିଲାଷ—
(ଦୁରାଶୟ—ବି) ସ୍ଵକୁ—Evil-intentioned

ଦୁରାଶୟୀ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ. (ଦୁର+ଆଶୟ+ରଳ୍; ମୋ. ୧୩.)—

Durāshayī 1. କୁ ଅଭିଲାଷ; ଦୁରାଶୟକୀୟ—

(ଦୁରାଶୟୀ—ଶୀ) 1. Evil minded; evil intentioned;
(ଦୁରାଶୟୀ—ବି) malicious.

ଦୁରୁତ୍ତେବ—ସ. ବିଶ.—(ଦୂର+ତୃତୀୟ+ଶବ୍ଦ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ)—

Duruchchheda ଦୁରୁତ୍ତେବ୍ୟ (ଦେଖ)

(ଦୁରୁତ୍ତେବତା—ତ) Duruchchhedyā (See)

ସ. ବ. (+ଭବ. ଅ)—ଦୂରିବାର (ଦେଖ)

Durnibhāra (See)

ଦୁରୁତ୍ତେବ୍ୟ—ସ. ବିଶ.—(ଦୂର+ତୃତୀୟ) —୧। ଯାହାର ସହଜରେ

Duruchchhedyā ଉଚ୍ଛେଦ ସାଧନ କଷ୍ଟସାର କାହାରେ;

(ଦୁରୁତ୍ତେବତା—ତ) ଯାହା କଷ୍ଟରେ ଅପସାରଇ ବା ଉଚ୍ଛେଦ
କରସାର—1. Not easily eradicable;
which is difficult to eradicate.

, 2. ଦୂରପକେୟ—2. Irremoveable.

ଦୁରୁଜ—ଗ୍ର. ବ. —(ଅଦସ୍ତର) —ଦୂରେଞ୍ଚନର ଜାତ ନାମ—

Duruja A name for calling Durjyodhana.

(ଦୁରୁଜା—ଅନାଦସ୍ତର)

ଦୁରୁଜନ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବ.—ଦୂର୍ଜନ (ଦେଖ)

Durujana Durjana (See)

ଦୁରୁଜୟ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବି.—(ସ. ଦୂର୍ଜୟ) —ଦୂର୍ଜୟ (ଦେଖ)

Durujaya Durjaya (See)

ଦୁରୁତ୍ତର—ସ. ବ. (ଦୂର+ତୃତୀୟ) —୧। ଅସବ୍ ଉତ୍ତର—

Duruttara 1. Bad answer.

, 2. ଅନୁଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତର—

2. Improper or unsuitable reply.

ବିଶ.—(ଦୂର+ତୃତୀୟ+ତୃ ଧାରୁ+ଅ) —୧। ଯାହା ପାର

ଦେବା କଠିନ; ଦୂସର—1. Insurmountable;
difficult to pass over.

, 2. (ଦୂର+ତୃତୀୟ) ଯାହାର ଉତ୍ତର ଦେବା କଠିନ—

2. Difficult to answer.

ଦୁରୁଦଣ୍ଡ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବ. (ସ. ଦୂର୍ଦଣ୍ଡ) —

Durudanda ଦୂର୍ଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Durddanda (See)

ଦୁରୁଦାତର—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ଦାତର=ଦାତରଣ; ଦକ୍ଷାତର) —

Durudātara 1. ଯାହାର ତୃ ଦାତରଣ ଦେବା କଠିନ—

1. Of which it is difficult to give instance
or example.

, 2. ଦୁରୁଜାର (ଦେଖ)

2. Durucchātāra (See)

ଦୁରୁଦତ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତୃତୀୟ+ଦତ୍ତ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ) —

Durudatta 1. ଯାହା ବହନ କରିବା କଷ୍ଟକର—

1. Difficult to carry or sustain.

, 2. ଦୂସତ୍ତ; ଅସବ୍—2. Unbearable.

ଦୁରୁକ୍ଷେତ୍ର—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବି (ସ. ଦୂର୍କ୍ଷେତ୍ର) —

Durunae(ya) 1. ବିଷମ; କଠିନ; ଜଳି—

1. Hard; complex; complicated.

ରୂପାର ବଜ୍ରଲ ଲେବ ମହା ଦୁରୁକ୍ଷେତ୍ର । ପାଇଁ ଦୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଗାତା ।

, 1. ରୂପକର—2. Fierce.

ଦୁରୁପଥଦ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ପଥ=ଯମୀପ+ସଦ୍ ଧାରୁ=ଗମନ

Durupasada କରିବା+କର୍ମ. ଅ) —

, 1. ଦୂରମ—1. Inpassable

, 2. ଦୂସ୍ତିପାଦ—2. Available with difficulty.

, 3. ଦୂସତ୍ତ—3. Unbearable.

ଦୁରୁଭାଗ୍ୟ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବ. (ସ. ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ) —ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ (ଦେଖ)

Durubhāgya Durbhāgya (See)

ଦୁରୁଭକ୍ଷ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ୟ) ବ. (ସ. ଦୂର୍ଭକ୍ଷ) —ଦୂର୍ଭକ୍ଷ (ଦେଖ)

Durubhiksha Durbhiksha (See)

ଦୁରୁଷ୍ଟ—ଗ୍ର. ବ. (ସ. ଦୂର୍ଷ୍ଟି) —ଦୂର୍ଷ୍ଟ (ଦେଖ)

Durushṭi Dṛushtī (See)

ଦୁରୁତ୍ୱ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତୃତୀୟ ଧାରୁ=ତକ୍ କରିବା+କର୍ମ. ଅ) —

Durūta 1. ଦୂରୋଧ—1. Difficult to understand;
abstruse; hard to comprehend.

, 2. ଦୂରସାଧ; କଷ୍ଟସାଧ; କଠିନ—

, 3. ଦୂର୍ବଲତା—2. Difficult of accomplishment-
ment or attainment.

, 4. ଦୂରଭାଗ୍ୟ—3. Unbearable.

, 5. ଦୂରଭାଗ୍ୟ—4. Inaccessible.

ଦୁରୁତ୍ତରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଅତ ଦୂରରେ—

Durūtare With great grief or pain;
sorrowfully.

ଦୂରଳ ସାକ୍ଷ ଦେଖି ଦୂର; ଦୂରତ୍ତରେ କହ ପରିବର ।

କର୍ମ୍ୟାତ୍ମକ ଉତ୍ସବର୍ତ୍ତନ ଗାତ ।

ଦୁରେର କୋଳ—ପ୍ରାଚେ. (ଗଢ଼କାତ; ସମ୍ମଲପୁର ଓ ହିନ୍ଦୁମା) ବ—

Durei koli ଏକ ପ୍ରକାର ପୁଲ ଓ ତାହାର ଫଳ—

Opilia Amentacea (Haines).

ଦୁରେବର—ସ. ବ. (ଦୂର୍ଭାଗ୍ୟ; ଦୂର+ଆ+ଭଦର=ଦିବାଦ) —

Durodara 1. ପଶ ଖେଳ—1. The game of dice.

, 2. ଦୂରଭାଗ୍ୟ; କୁଆଗ—2. Gamester; gambler.

, 3. କୁଆ ଖେଳ—3. Gambling.

, 4. ପଶ; ବାଗ—4. A stake.

, 5. ପଶା ଖେଳକ—5. Dice-player.

ଦୂରୁର(ର)—ଦେ. ଅ—ଦୂର (ଦେଖ)

Durkar(ra) Dūr (See)

ଦୂର୍ଗ—ଗ୍ର. ବ. (ଦୂର+ଗମ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ; ଯହିକୁ ଅତ କଷ୍ଟକରେ)—

Durga ଗମନ କଷ୍ଟସାର ପାରେ)—

, 1. ଦୂରା; ଗତ—1. A fort; fortress; strong-

hold; citadel.

[ଦୂ—ମହାଭାରତ ଓ ମନୁଷ ଅନୁଷ୍ଠାରେ ଦୂର୍ଗ ପ୍ରକାର,

ଯଥି—ଧନୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ, ମନୁଷ୍ୟଦର୍ଶ, ମୁକୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ ବା ମନୁଷ୍ୟଦର୍ଶ, ଗୁରୁର୍ଦ୍ଦର୍ଶ,

ରୂପଦର୍ଶ ବା ବନଦର୍ଶ, ଜଳଦର୍ଶ ।]

୧। ଦୁର୍ଦେଶ; ସହିତ—

2. Danger; difficulty; calamity.

ଯେ ମାତ୍ର ସାଧ ଏହି ଘୋଟ;

ଦେଲେ ତରବ ଘୋର ଦୁର୍ଦେଶ । କଣନାଥ ଗନ୍ଧୀ ।

* 1 ଦୁର୍ଗାବନ୍ଦାଶ ନିହତ ଅସ୍ଵରୂପେଷ—

3. Name of a demon killed by Durgā.

୪। ଭବଦକ—

4. Worldly misery and entanglements.

* 1 ଦୁଃଖ; ଶ୍ରୋଦ—5. Sorrow; distress.

୬। ନରକ—6. Hell.

୭। ଦୁର୍ମର୍ମ—7. Evil action.

୮। ବିଦ୍ଧୁ—8. Obstacle.

୯। ଅମଗଳ—9. Misery; misfortune.

୧୦। ମହାବୟୁ—10. Great fear.

୧୧। ପର୍ଯ୍ୟାନିତା—11. Bondage.

୧୨। ପୁନର୍ଜନ୍ମ—12. Rebirth; birth after death.

୧୩। ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନ—13. Impassable place.

ତେ—୧। ଦୁର୍ଗମ—1. Impassable; difficult to approach.

ତୋ ମେହୁ ନିଶ୍ଚିତ ନନ୍ଦର ପଥରେ ଗୋଟେଇ ଅବ ପଦେ ପଦେ ।
ବନ୍ଦହୁଣ୍ଡ, ସାଠି ।

୨। ଅଗମ୍ୟ—2. Inaccessible.

ଦୁର୍ଗତ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ଗମ୍ୟ, ଧାରୁ କଣ୍ଠୀ, ତ)—

Durgata ୧। ଦୁରଦ୍ରଷ୍ଟୁ; ଦୁରବସ୍ଥାପ୍ରସ୍ତୁ—

(ଦୁର୍ଗତା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Stricken with calamity; overtaken by danger.

୨। ଅଛି ଦରଦୁ—

2. Very poor; poverty-stricken.

* 1 ଦୁଃଖ—3. Suffering; distressed.

ଦୁର୍ଗତ—ସ. ବି. (ଦୁର + ଗତ; କର୍ମଧାରୀ)—୧। ଦୁର୍ଦ୍ଶା—

Durgati 1. Misfortune.

୨। ଦୁରବସ୍ଥା—2. Wretched condition.

* 1 କଷ୍ଟ; ଦେଶ—3. Misery.

୪। ଦାରୁଦୁ—4. Poverty; adversity.

* 1 ନରକ—5. Hell.

୨। ପାପ—6. Sin.

ଦୁର୍ଗତ କଷ୍ଟ—ସ. ବି. (କଷ୍ଟ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ଗତ + କଷ୍ଟ)—ଦୁର୍ଦ୍ଶାର ଫେଣ୍ଟେ—

Durgati kshaya The end of one's miseries.

(ଦୁର୍ଗତିନାଶ—ଅଳ୍ପରୂପ)

ଦୁର୍ଗତ ନାଶକ—ସ. ବିଶ—ଦୁର୍ଗତ ନାଶକ (ଦେଖ)

Durgati nāśaka Durgati nāśana (See)

(ଦୁର୍ଗତିନାଶକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗତ ନାଶନ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ଗତ = ଦୁଃଖ + ନାଶନ = ନାଶବାଦୀ)—

Durgati nāśana ୧। ସେ ଦୁର୍ଗତ ବା ଆପରୁ ନାଶକରେ—

(ଦୁର୍ଗତିନାଶନା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Saviour; one who eradicate

sin

୨। ସେ ଦୁର୍ଗତ ଶା ଲୋପ କରେ—

2. One who destroys adversity

୩। ସେ ଦୁର୍ଗତ ନିବାରଣ କରେ—

3. Preventing evil.

୪. ତ—ଦୁର୍ଗତର ନିବାରଣ କରଣ—

Eradication of one's miseries.

ଦୁର୍ଗତ ନିବାରକ—ସ. ବିଶ—ଦୁର୍ଗତିନାଶକ (ଦେଖ)

Durgati nibāraka Durgatināśana (See)

(ଦୁର୍ଗତ ନିବାରକା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗତ ନିବାରଣ—ସ. ବିଶ ଓ ତ—ଦୁର୍ଗତିନାଶକ (ଦେଖ)

Durgati nibārāpa

Durgati nāśana (See)

(ଦୁର୍ଗତିନିବାରଣ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗତ ବାରଣ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ଗତ + ବାରଣ = ନିବାରକ)—

Durgati bāraṇa

Durgati nāśana (See)

(ଦୁର୍ଗତ ନାଶକ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗତ ହର—ସ. ବିଶ—ଦୁର୍ଗତ ନାଶକ (ଦେଖ)

Durgati hara

Durgati nāśana (See)

(ଦୁର୍ଗତହର—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗତ ହରଣ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ଗତ + ହରଣ = ନାଶକ)—

Durgati haraṇa

Durgati nāśana (See)

(ଦୁର୍ଗତ ନାଶକ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—ସ. ବି. (କର୍ମଧାରୀ; ଦୁର + ଗମ୍ୟ)—

Durgandha ୧। ବଦ୍ଧବୋଇ; ମନ ଗଜ; ପୃତିଗଜ—

2. Offensive smell; bad odour.

* 1 ସୌଦର୍ତ୍ତ ଲବଣ (ପ୍ରଦୂରିତବାଦ)—

2. A kind of salt.

* 1 କଲାକୁଣ୍ଡ (ହି. ଶଦସାଗର)—3. Black salt.

୪। ଅମଗଳ (ହି. ଶଦସାଗର)—4. Mango tree.

* 1 ପିଆଳ (ହି. ଶଦସାଗର)—5. Onion.

(ଦୁର୍ଗନ୍ଧତା—ତ) ବିଶ. (ବଦ୍ଧକୁହି)—ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ (ଦେଖ)

Durgandhamaya (See)

ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ—ସ. ବିଶ (ଦୁର୍ଗନ୍ଧ + ସତ୍ତ୍ଵାର୍ଥେ ମୟ)—୧। ମନଗଜମୟ—

Durgandhamaya ଯାହା ରକ୍ତ—1. Bad smelling; of

(ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ—ଅଳ୍ପରୂପ)

offensive odour.

* 1 ପୃତିଗଜମୟ—2. Foetid; stinking.

ଦୁର୍ଗନ୍ଧ—ସ. ବିଶ. (ବଦ୍ଧକୁହି. ଦୁର + ଗନ୍ଧ + ର)—ମନଗଜମୟ—

Durgandhi

Of offensive smell; foetid.

ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁର୍ଗନ୍ଧ)—୧। ସନ୍ଦର୍ଭ—1. Bad odour.

* 1 ବାତକର୍ମ; ଅପାନବାୟୁ—2. Breaking of wind; passing of offensive wind through the anus.

ଦୁର୍ଗନ୍ଧା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୁର୍ଗନ୍ଧ)—୧। ଦୁର୍ଗନ୍ଧମୟ (ଦେଖ)

Durgandhā

1. Durgandhamaya (See)

* 1 ସେ ଦୁର୍ଗନ୍ଧ ପାତ୍ର; ପାତ୍ରାଶ (ଲୋକ)—

2. (a person) Habituuated to passing offensive wind through the anus.

ଦୁର୍ଗତି—ସ. ବଣ. (ଦୁର୍ଗକ + ସାର୍ଥରେ ଭବ)—

Durgandhita ଦୁର୍ଗମୟ (ଦେଖ)

Durgandhamaya (See)

ଦୁର୍ଗନୀ—ସ. ବଣ. (ଦୁର୍ଗକ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଭବ; ୧୩. ୧୯)—

Durgandi ଦୁର୍ଗମୟ (ଦେଖ)—

Durgandhamaya (See)

ଦୁର୍ଗପତି—ସ. ବି—ଦୁର୍ଗ ରକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Durga pati Durga rakshaka (See)

(ଦୁର୍ଗାଳ, ଦୁର୍ଗାଧର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁର୍ଗମ—ସ. ବଣ. (ଦୁର୍ଗ + ଗ୍ରୀ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Durgama ୧। ସେହିରେ ଯିବା ଅସିବା ବଞ୍ଚିବର—

(ଦୁର୍ଗମା—ବି) ୨। Impassable.

୧। ଯେଉଁଠାରୁ ଯିବା ଅସିବା ଅଛି ବଞ୍ଚିବର—

2. Inaccessible; difficult of access.

୩। ଦୁର୍ଗେଦ୍ୟ—3. Impenetrable.

୪। ଦୁଲଭ—4. Difficult to get; rare.

୫। ଦୁର୍ଦ୍ରେଷ୍ଟ—5. Difficult to understand.

ସ. ବି—୧। ଅସୁରବିଶେଷ (ଶାକେନ୍ଦ୍ର)—

1. Name of a demon.

୨। ଦୁର୍ଗ; ଗଡ଼; ବିହା (ହ. ଶକସାଗର)—2. Fort.

୩। ବିଶ୍ଵୁ (ହ. ଶକସାଗର)—

3. A name of Bishnu.

୪। ବନ (ହ. ଶକସାଗର)—4. Forest.

୫। ସଙ୍କଟମୟ ସ୍ଥଳ (ହ. ଶକସାଗର)—

5. A place of danger.

ଦେ. ବଣ—୧। ସେହି ଅବସ୍ଥାରେ ଗମନାଗମନ ବରବା ବା ଚଳାଚଳ କେବା ବଞ୍ଚିବର—1. (condition) In which it is difficult to walk or come out.

୨। ଅଛରେକ; ଅତ୍ୟଧିକ—2. Excessive.

(ଯଥା—ଅଛ ଦୁର୍ଗମ ବର୍ଣ୍ଣ ଦେଇଅଛି ।)

ବି—ବର୍ଣ୍ଣ ଓ ହଜାମୟ ପାଇ—

Rainy and windy weather.

ଦୁର୍ଗମାନ୍ୟ—ସ. ବଣ—ଦୁର୍ଗମ (ଦେଖ)

Durgamaniya Durgama (See)

(ଦୁର୍ଗମାନ୍ୟା—ବି)

ଦୁର୍ଗମ୍ୟ—ସ. ବଣ—ଦୁର୍ଗମ (ଦେଖ)

Durgamya Durgama (See)

(ଦୁର୍ଗମାନ୍ୟା—ବି)

ଦୁର୍ଗ ରକ୍ଷକ—ସ. ବି (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦୁର୍ଗ + ରକ୍ଷକ)—ସେହି ସେବାପତି ଦୁର୍ଗ

Durga rakshaka ରକ୍ଷା ବରକ୍ଷ; ରକ୍ଷାପତି—1. The

(ଦୁର୍ଗରକ୍ଷୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) governor or keeper of a fort.

୧। ଦୁର୍ଗର ଜୟାତ୍ମକ ସେବା—

2. The troop or sentries keeping watch in a fort.

୧. ବିଶ—ଦୁର୍ଗର ଜୟାତ୍ମକ—Watching over a fort.
ଦୁର୍ଗ ସଞ୍ଚର—ସ. ବି. (ବହୁମୁହୁ; ଦୁର୍ଗ=ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନ + ସଞ୍ଚର= Durga'sanchara ଗମନ) ମନ୍ୟଦ ଯାହାକୁଏ ଦୁର୍ଗମ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ପାରେ —

୧। ସେତୁ; ଶଳ; ପୋଲ—1. A bridge.

୨। ଦେଇବକଟ—

2. A narrow pass between two hills.

ଦୁର୍ଗା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ (ଦୁର୍ଗ + ଗ୍ରୀ ଧାରୁ = ଜାଣିବା + କର୍ମ ଅ+ସ୍ତ୍ରୀ)
Durga ଅ; ଯାହାକୁ ଜାଣିବା କଟେବ ବା ସେ ଦୁର୍ଗ ବା ସଂକଟକୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବି; ତମା ସେ ଦୁର୍ଗନାମକ ଅସୁରଙ୍କ ବଧ କରିଥିଲେ)—୧। ରଗବିଜ୍ଞ; ମହାଦେବିଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ;
ପରମା ପ୍ରଭୁତ୍ୱ; ଆଦ୍ୟା ଶତ୍ରୁ—1. Goddess Durgā;

the wife of Mahādeba.

[ଦୁ—ମାର୍ବଣ୍ୟେ ସୁରଶାନ୍ତାରତ ଦେଖାନାହୟ ବା ଚଣ୍ଡ ସୁରଶରେ ଦୁର୍ଗକର ଭବୁର ଓ ଅସୁର ବିନାଶାର୍ଥ ରହ ରହ ଅବତାରର ବିଷୟ କଷ୍ଟିତ ହେଉଅଛି । ସେ ବେଣୁ, ଦ୍ରୁଷ୍ଟା ଓ ଶିବ ଅଛି ଦେବତାମାନଙ୍କ ଜେତୁ ସମ୍ଭାବ ଏବଂ ବିଷ୍ଟୁକର ମାତ୍ର ଅଟକୁ । ଏହି ବିଷ୍ଟୁ ମାୟା ସାଧାରକୁ ଚଲାଇଅଛନ୍ତି ।

ଚଣ୍ଡ ସୁରଶ ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଦେଖାନାହୟ କିମ୍ବା ଲେଖା ଅଛି ସେ ପୃଥ୍ବୀରେ ଶତ ବର୍ଷ ଅନାଦୁଷ୍ଟ ହେବା ସମୟରେ ଆମ୍ବେ ଜୟ ପ୍ରତିକର କର ଶତାଶୀ କାମ ଧାରଣ କରିବୁ ଓ କିମ୍ବା ଦେଖି ସମୂଳ ପ୍ରାଣଧାରକ ଶାବ ଭାବାଦନ କର ସମୁଦ୍ରାୟ ଲେବକୁ ଭରଣ କରିବୁ ଓ ଦୁର୍ଗ ନାମକ ମହାଶୁରକୁ ବଧ କର ଅମ୍ବେ ଦୁର୍ଗା ଦେଖା କାମରେ ବିଶ୍ଵାଦା ହେବୁ । ଚଣ୍ଡ ୧୧୪୭-୫୦; ଦୁର୍ଗକର ରହ ରହ ରହ ରୂପ ଯଥା—

ଧୂମକଟ, ବନକା, ଅଦ୍ୟାତ୍ମି, ବପାଲେଷ୍ୟ, ପାଦଗ୍ରୀ, କାଳୀ, ଚଣ୍ଡୀ, ଦେଇବା, ଦେଇବୀ, ଦେଇବତୀ, ଦେଇବତୀ, ଦେଇବି, ଦେଇବିନ୍ୟାମି, ଦେଇବିନ୍ୟାମି ।

ଦୁର୍ଗବିଦାରରେ ଏ ମହିଷାସୁର, ରକ୍ତାଳ, ଶୁମ୍ଭ, ତିଶୁମ୍ଭ ଅଛି ଅସୁରମାନଙ୍କ ବଧ କରିଥିଲେ । ପ୍ରଥମେ ସୁରଥ ବଜା ଓ ପରେ ସମତଳ ପୃଥ୍ବୀରେ ଦୁର୍ଗକର ପୂଜା କରିଥିଲେ ।]

[ଦୁର୍ଗାକର ଅଳକ ନାମ—ଆଦ୍ୟାଶତ୍ରୁ, ଦୁର୍ଗା, କାଳୀଯୁଦ୍ଧ, ଗୌମୀ, କାଳୀ, ଦେଇବକଟ, ରକ୍ଷା, ଶିବା, ରବାନ୍ତା, ରବାନ୍ତା କାଳୀ, ଶିବାକାଳୀ, ଶୁମ୍ଭାକାଳୀ, ପାଦଗ୍ରୀ, ମୁଢାକାଳୀ, ଚଣ୍ଡିକା, ଅମ୍ବିକା, ଚଣ୍ଡୀ, ଶାରଦୀ, ଶିରଜୀ, ମହାତାମା, ମହାତାମା କାଳୀ, ନାରୀଯୁଦ୍ଧ, ମହାମାୟା, ବୈଷ୍ଣବୀ, ବିରତା, ବିରକନ୍ୟା, ହଣ୍ଡା, କୋଟୁଳା, ଶଷ୍ଟୀ, ମାଧ୍ୟମ, ଲ୍ଲୁକ୍କୀ, ରାଗୀର୍ଦ୍ଵା, ଶ୍ରୀ, ସଙ୍ଗ, ଶୁମ୍ଭାର୍ଦ୍ଵା, ଦ୍ଵିତୀୟ, କାଳୀଯୁଦ୍ଧ, ମହିଷାସୁରକଟ, ସାତିତ୍ରୀ, ବୃଷ୍ଟିରକଟ, ଶୁଦ୍ଧଧର୍ମ, ରଗବିଜ୍ଞ, ରଗବିନ୍ୟାମି, ସନାତନୀ, ମହାତାମା, ଶିବାକାଳୀ, ଶୁମ୍ଭାକାଳୀ, ବିଧାତୀ, ଅନନ୍ତା, ମହାମାୟା, ଶୋଭା, ପ୍ରେମା, ବିଦେଶୀ, କର୍ମିକା, ରୂପାଳୀ, କାମରୂପା, ଜୁମ୍ବିଶୀ, ମୋହନୀ, ଶାନ୍ତା,

ବେଦମାତା, ସି ସୁରସ୍ତନସ୍ତ, ଚାପିଳୀ, ଚିତ୍ତା, ଅନନ୍ତା ଉତ୍ସାଦ
ହି. ଶଦସାଗର ।]

* 1. ନାଲୀ; ନାଲ ଶୁଳୁ (ହି. ଶଦସାଗର) —

2. The Indigo plant.

* 1. ଶ୍ୟାମା ପଣୀ (ହି. ଶଦସାଗର) (ଦେଖ)

3. ଶ୍ୟାମାକ ବିଦ୍ୟୁତ (See)

4. ଅପସୁତତା ହି. ଶଦସାଗର (ଦେଖ)

4. Aparasitit (See)

* 1. ନାଥ ବର୍ତ୍ତ କମ୍ପୁତା କନ୍ଦା (ହି. ଶଦସାଗର) —

5. A girl in her ninth year.

6. ଶର୍ଣ୍ଣିତିଶେଷ (ହି. ଶଦସାଗର) —

6. Name of a musical tune.

ଦେ. ବ—ଶ୍ରୀ ଲୋକଙ୍କ ଦିଆଯିବା ନାମ —

A name given to females.

[ଦ୍ର—ପୁରୁଷ, ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସାଦ, ଦୁର୍ଗା ପ୍ରସନ୍ନ, ଦୁର୍ଗା ଦାସ,
ଦୁର୍ଗା ପଦ, ଦୁର୍ଗା ଚରଣ ଅବ ନାମ ଦିଆଯାଏ ଓ ଶ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଦୁର୍ଗା,
ଦୁର୍ବିଜା, ଦୁର୍ଗେଶ ନନ୍ଦମା ଅବ ନାମ ଦିଆଯାଏ ।

ଏହି ନାମଧାରୀ ସୁରୁଷଙ୍କ, ଦୁରୁଗା, ଦୁରୁଶ, ଦୁର୍ଗା ଓ ଶ୍ରୀକୁ
ଦୁରୁଗା, ଦୁରୁଶ, ଦୁର୍ଗୀ, ଦୁର୍ଗା ବୋଲି ଡକାଯାଏ ।]

ଦୁର୍ଗାଧିକ—ସ. ବ—(ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ଗ+ଅଧିକ) — ୧. ଦୁର୍ଗରକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Durgādhyaksha 1. Durga rakshaka (See)

(ଦୁର୍ଗଧିପ, ଦୁର୍ଗଧିଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨. (ଦୁର୍ଗଙ୍କ ଶ୍ଵାମୀ) ପିତା;

ମନ୍ଦାଦେବ—2. A name of Siba.

ଦୁର୍ଗା ନବମୀ—ସ. ବ—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ନବମୀ; ଅର୍ଥାତା ନବମୀ—

Durgā nabami The ninth day of the bright fortnight of the month of Kārttika.

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ଜଗବାତୀ ପୂଜା ହୁଏ ।]

ଦୁର୍ଗା ପୂଜା—ସ. ବ—୧. ଶାରସ୍ତ ଦୁର୍ଗେଶବ—

Durgā pūjā 1. The Durgāpūjā festival in the month of Āświna.

[ଦ୍ର—ଏହା ଅର୍ଥାତା କୃଷ୍ଣପତନ ଅଷ୍ଟମୀତାରୁ ଶୁକ୍ଳପତନ ନବମୀ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଷ୍ଟସିନା ଭୟବ । ଏହାକୁ ଶାରସ୍ତମୁଦ୍ରା ଦୁର୍ଗାପୂଜା ବୋଲାଯାଏ ।
ଆର୍ଦ୍ରିନ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦ ଦିନ ନବଦିବ ପୂଜା ଅରମ୍ଭ ହୁଏ ଏବ ଆର୍ଦ୍ରିନ
ଶୁକ୍ଳ ଚର୍ବୀ ଦିନ ପାଦାଦ ପୂଜା ଅରମ୍ଭ ହୁଏ । ଆର୍ଦ୍ରିନ ଶୁକ୍ଳ ସପ୍ତମୀ
ଦିନ ମୃଣମ୍ବୀ ଓ ଷଷ୍ଠ ପ୍ରତିମା ସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । ଅଷ୍ଟମୀ ଦିନ ମହାଷ୍ଟମୀ
ପୂଜା ଓ ବଳଦାନ କଷ୍ଟସାବ । ନବମୀ ଦିନ ପୂଜାମୁଣ୍ଡ ବଳଦାନ କଷ୍ଟ
ସାବ । ଦଶମୀଦିନ (କଳୟା ଦଶମା) ପ୍ରତିମା ଓ ଷଷ୍ଠ ବି ସର୍ଜନକର୍ମ
ସାବ । ସାଧାରଣତଃ ସପ୍ତମୀତାରୁ ଦଶମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂଜାର ଶୁକ୍ଳ ଧୂମାଦ
ଲାଗେ । ଏହି ସମୟରେ ଅମ ଦେଶରେ ସୁଲା ଓ କରେଶ ପ୍ରତିକ
ବନ ହୁଏ ।]

* 1. ବାସନ୍ତକ ଦୁର୍ଗେଶବ—2. The Durgāpūjā festival performed in the spring season (viz. in the month of Chaitra).

[ଦ୍ର—ଚେତ୍ତ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦତାରୁ ବାସନ୍ତକ ଦଶମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ନବ ଦିନ ପୂଜା ହୁଏ । ଏହାକୁ ବାସନ୍ତକ ଦୁର୍ଗେଶବ ବୋଲାଯାଏ ।]

ଦୁର୍ଗା ପୂଜା ହୃଦୀ—ଦେ. ବ—ଦୁର୍ଗା ପୂଜା ଉପଲବ୍ଧରେ ସୁଲ କରେଶ
Durgā pūjā chhuti ଅବର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ ହେବା; ପୂଜାହୃଦୀ—
The Pūja holidays; the Puja vacation
(in courts and schools).

ଦୁର୍ଗାଷ୍ଟମୀ—ସ. ବ—ମହାଷ୍ଟମୀ; ଆର୍ଦ୍ରିନ ଶୁକ୍ଳ ଅଷ୍ଟମୀ—
Durgāashtamī The eighth day of the bright
fortnight of Āświna.

[ଦ୍ର—ଏ ଦିନ ଦୁର୍ଗଙ୍କ ନିକଟରେ ଶ୍ରୀଗ, ମହିଷ ଅବ ବନ
ଦିଆଯାଏ ।]

ଦୁର୍ଗାତ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦୁର୍ଗ + ଗାତ୍ର ଧାରୁ + ତ୍ୟ ଯ) —

Durgāatya ସହିରେ ସନ କରିବା କଠିନ—

(ଦୁର୍ଗାତ୍ୟା—ସି) Difficult to bathe in.

ଦୁର୍ଗାଶୁଣ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୁର୍ଗ + ଶୁଣ) — ମନଶୁଣ —

Durgāshuna Bad quality.

ଏହାତାରେ ଗର ଦିଅଛ ହରଣ । ବୃଷତ୍ ତ. ମହାରତ ଅବ ।

ଦେ. ବ. — ୧. ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ ଅଭିମାନ—

1. Taking of offence at slight things.

, 1. ଅଭିଗ୍ରହ; ଅଭିଷ୍ଵ—2. Injury.

ଦୁର୍ଗାଶ ବିଶୁରିବା —ଦେ. କ୍ର.—୧. ଅଭିମାନ କରିବା—

Durgāshva bichāribā 1. To take offence.

. (ଦୁର୍ଗାଶ ବିଶୁବା, ଦୁର୍ଗାଶନେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , 1. ଭଲ କଥାକୁ
ମନ ବୁଝିବା—2. To misunderstand.

ଦୁର୍ଗାଶିଆ(ଆଁ)—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ ଓ ଶ୍ରୀ—୧. ମନଶୁଣସ୍ତ୍ର—

Durgāshia(ଶିଆ) 1. Having bad qualities.

[ଦୁର୍ଗାଶେଷ (ଶ୍ରୀ)—ସି] , 1. ପେର ଲୋକ ସାମାନ୍ୟ କଥାରେ

ଅଭିମାନ କରେ; ଅଭିଶିଆ—2. Prone to take

offence at slight things.

, 1. ଯେ ଭଲ କଥାକୁ ମନ ବୁଝେ—

3. Prone to misunderstand things.

, 1. ଯାହା ଅଭିଷ୍ଵ ଦିଶାଏ; ଅଭିଷ୍ଵକର—

4. Injurious.

, 1. ଯାହାକୁ ଦୂରୁଷଙ୍କ କର ଯାଇଛୁ—5. Doubled.

ଦୁର୍ଗେଶ—ସ. ବ—୧. (ଦୁର୍ଗ + ରଶ) —ଦୁର୍ଗରକ୍ଷକ (ଦେଖ)

Durgesha 1. Durgarakshaka (See)

, 1. (ଦୁର୍ଗା + ରଶ) ମହାଦେବ—2. Siba.

ଦୁର୍ଗେଶ କନ୍ଦିନୀ—ଦେ. ବ—ବନ୍ଦିମତ୍ତବ୍ୟକ୍ତ କନ୍ଦ ବଜଳା ଭପନ୍ୟ; ସର

Durgesha nandini କାନ୍ଦିବା—Name of the heroine
in one of the Bankim Babu's Bengalee novels.

[ଦ୍ର—ଏହା ରଂବଳ ବଦି ସାର କାଲୁକରୁଷିଲୁ ଲେଖି ଅପ୍ପି

ତ ଲେଖି (Sir Walter Scott's Lady of the Lake) ରୁ
ଶ୍ରୀରେ ରଚିତ ।]

ଦୁର୍ଗେଶବ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁର୍ଗେଶବ) —ଦୁର୍ଗାପୂଜା (ଦେଖ)

Durgochchhaba Durgāpūjā (See)

ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବ—ସ. ବ—ଦୁର୍ଗାପୂଜା (ଦେଖ)

Durgotsaba Durgāpūjā (See)

ଦୁର୍ଗୋତ୍ସବ ଚନ୍ଦ୍ରକା—ବେ. ବ—ଏକଶାବ ଶାତା ଶମତନ୍ତ୍ରଦେବଙ୍କ ଦୃତ
Durgotsaba chandrikā ସ୍ମୃତି ଶାତତନ୍ତ୍ରଶେଷ (ଜୀବକର୍ମ
ପ୍ରାଚୀନ ଭାବର) — Name of a code of

Hindu Law by Rāmchandra Deba, a
king of ancient Orissa.

ଦୁର୍ଗତ—ସ. ବ—୧। (କର୍ମଧା; ଦୂର—ମନ + ଗ୍ରହ) —

Durgraha ଦୂରହ; ମନଗ୍ରହ—1. Evil stars.

୨। (ଦୂର + ଗ୍ରହ, ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ) ଅଗମାର (ଦେଖ)

2. Apāmārga (See)

ବଣ. (ଦୂର + ଗ୍ରହ, ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ) —

(ଦୂର୍ଗା—ଶ୍ଵର) ୧। ଯାହା ଅଛି କଞ୍ଚାରେ ଗ୍ରହଙ୍କ କର୍ମାର ପାରେ—
(ଦୂର୍ଗାତା—ବ) ୧. Not easy to be seized; which

can be taken with difficulty.

୨। ଦୂର୍ଜ୍ଞେୟ; ଦୂର୍ଲୋକ—2. Difficult to understand; incomprehensible,

୩। ଦୂର୍ବଳମନ—3. Difficult of attainment.

ଦୂର୍ଗାହାନ୍ୟ—ସ. ବଣ. (ଦୂର + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ମ ଅନ୍ୟ) —

Durgrahaniya ଦୂର୍ଗତ (ଦେଖ)

(ଦୂର୍ଗାହାନ୍ୟ—ଶ୍ଵର) Durgraha (See)

(ଦୂର୍ଗାହାନ୍ୟ—ବ)

ଦୂର୍ଗାହ୍ୟ—ସ. ବଣ. (ଦୂର + ଗ୍ରହ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଯ) —

Durgrāhyā ଦୂର୍ଗତ (ଦେଖ)

(ଦୂର୍ଗାହ୍ୟ—ଶ୍ଵର) Durgraha (See)

(ଦୂର୍ଗାହ୍ୟ—ବ)

ଦୂର୍ଗତ—ସ. ବଣ. (ଦୂର + ବାହୀ ଧାତୁ + କର୍ମ. ଅ) —

Durghata ଏ। ଯାହା ସହଜରେ ଘଟେ ନାହିଁ—

1. Impractical; difficult to be brought about.

୨। କଠିନ; ଦୂସାଧ; କଞ୍ଚାଧ—2. Hard to accomplish; difficult to accomplish.

୩। ଅସମ୍ଭବ—3. Impossible.

୪। ଅସାଧ—4. Impracticable.

ଯାହା ଘରେ ନାହିଁ ଯିବାର ଦୂର୍ଗତ । ଦୂର୍ଗତ ମହାବର ଦୂର୍ଗତ ।

ଦେ. ବଣ—୧। ଦୂର୍ଗାପ୍ରୟ—1. Not easily available.
ଅଛେ ଶ୍ଵର ଦୂର୍ଗତ ଅଛେ ଶ୍ଵର ଦୂର୍ଗତ । ଦୂର୍ଗତ ମହାବର ଦୂର୍ଗତ ।

୨। ନଥଶ୍ଵର; ଅନନ୍ତ—3. Deficient; wanting.

ଦେ. ବ—ଅର୍ଥକ—Want.

ଦୂର୍ଗତନା—ସ. ବଣ. (କର୍ମଧା; ଦୂର + ଗଟନା) —୧। ଅଶୁଭ ଘଟନା—

Durghatana 1. Unhappy event.

୨। ଉପଦ—2. Calamity.

୩। ଦୂର୍ଗତ୍ୟ—3. Misfortune.

୪। ଉପଦ୍ରାତ; ଅକ୍ଷୁଦ୍ଧ ଘଟନା ଉପଦ—

4. Accident; mishap.

୫। ମହାବିଦ୍ୟ—

5. Impediment; sudden obstacle.

ଦୂର୍ଗୋଷ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୂର + ଘୋଷ) —

Durghosha ୧। ବୁଝିତ ବା ଅତିକୁଣ୍ଡ ଶବ୍ଦ; କର୍କଷ ରବ—

1. A disagreeable sound; harsh sound.

୨। ଗର୍ଜନ—2. Roar.

୩। (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ) ବାଲୁ—3. A bear.

ବିଶ. (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ) —୧। କର୍କଷ ରବ ବିଶିଷ୍ଟ—

1. Having a jarring or harsh sound; harsh sounding; uttering a harsh cry.

୨। ଭର୍ଜନକାର୍ଯ—2. Roaring; bellowing.

ଦୂର୍ଗୋଷଣା—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୂର + ଘୋଷଣା) —ଦୂର୍ଗାମ; ଅପବାଦ—

Durghoshanā Slander; infamy; evil rumour.

ଦୂର୍ଗାକ୍ରି—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୂର + କ୍ରି) —୧। ଦୂର୍ଗା କ୍ରି—

Durja(rjja)na 1. A wicked person; a vile person; a scoundrel.

୨। ଶଠ ବ୍ୟକ୍ତି—1. A cheat.

୩। ଅକ୍ରମ—1. Wicked; wanton.

୪। ନଶ୍ଵର; କ୍ରି—2. Cruel.

୫। ଅକ୍ରମ—3. Vile; very bad.

ଦୂର୍ଗାକ୍ରିତା—ସ. ବ. (ଦୂର୍ଗକ + ଭାବ. ତା) —୧। ଦୂର୍ଗାତା—

Durja (rjja)natā 1. Wickedness.

(ଦୂର୍ଗକର୍ମ—ଅନ୍ୟରୁଧ) ୨। ଅକ୍ରମତା—2. Vileness.

୩। ବିଶ୍ଵରତା—3. Cruelty.

ଦୂର୍ଗାକ୍ରିୟ—ସ. ବଣ. (ଦୂର + ତ ଧାତୁ = କ୍ରି କର୍ମ ଅନ୍ୟ) —

Durja (rjja)ya ୧। ଯାହାକୁ ଅଛି କଞ୍ଚାରେ ଜୟ କର୍ମାର ପାରେ—1. Hard to conquer; difficult to be vanquished or conquered.

୨। ଦୂର୍ଲଭ୍ୟ—2. Insuperable.

୩। ଅକ୍ରୟ—3. Invincible.

ଦୂର୍ଗାକ୍ରିୟମାନ—ସ. ବ.—ସେଇ ଅରମାକରୁ ସହଜରେ ଶାନ୍ତ କରି

Durja(rjja)ya mānୟମାନ ଯାଇ ନ ପାରେ—Oversensitivity; sullenness which it is very difficult to propitiate.

(ଯଥା—ଶାନ୍ତି ବିଷକଟର ଦୂର୍ଗାକ୍ରିୟମାନ ଶାନ୍ତି ବାରୁ ବହୁ ତେଜ୍ୟା କରିଥିଲେ ।)

ଦୂର୍ଗାକ୍ରିତା—ସ. ବ. (ଦୂର୍ଗକ + ଭାବ. ତା) —

Durja(rjja)ta ୧। ଦୂର୍ଗତ୍ୟ—

1. Misfortune; adversity.

୨। ବ୍ୟସନ—2. Being addicted to vice;

pervasive conduct.

୩। ଉପଦ୍ରାତ—2. Calamity.

[କୁର୍ଳା(ର୍ତ୍ତ)ବ—ସୀ] ବିଶ. ପୁ.—୧। ଯାହାର ଜନ୍ମ ଦୁଆ—	1. Born to serve no good purpose.
୨। ଯାହାର ମାତ୍ର କୁଳରେ ଜନ୍ମ; ଜାଗବିଷ୍ଣୁମୁଦ—	2. Base-born.
୩। ଅନୁଚିତ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—3. Improper.	
କୁର୍ଳା(ର୍ତ୍ତ)ତ—ସ. ବି. (ଦୂର+ଜାତ; ବର୍ତ୍ତିଧା.)—ଜାତ ଜାତ—	Durjāt(rjjāt)ti Low caste.
ସ. ବି.—ଦୂର୍ଜାତ (ଦେଖ)—Durjāta (See)	
କୁର୍ଳା(ର୍ତ୍ତ)ବ—ସ. ବି. (ଦୂର+ଜାବ ବା ଜାବନୋପାୟ ଯାହାର; Durji(rjji)ba ବହୁଭୂତ—)ପରିଦିର୍ଘ ଭାବରେ ଜୀବିତ ହୁଏ ଯାହାର ଜାବକା ଜିବାହୁତ ହୁଏ—A person who lives on the bounty of or food given by others.	
ସ. ବି.—୧। ଉଦ୍ଧବ ଜାବକ—1. Blameworthy life.	
୨। ମନ୍ଦ ଜାବ—2. Evil animal.	
କୁର୍ଳେ(କୋ)ୟ—ସ. ବି. (ଦୂର+କୋ ଧାରୁ+କର୍ମ. ସୀ)—	Durje(rjje)ya ଦୂର୍ଜ୍ୟ (ଦେଖ)
(ଦୂର୍ଜ୍ୟ—ସୀ) ଦୂର୍ଜ୍ୟ (ଦେଖ)	Durjaya (See)
(ଦୂର୍ଜ୍ୟତା—ବି)	Durjētā (See)
କୁର୍ଳେଯୁ—ସ. ବି. (ଦୂର+ଯୁ—ମାତ୍ର)—୧। ଦୂର୍ଜ୍ୟ ମାତ୍ର—	Durjēyā (See)
Durjēyā 1. Difficult to be known.	
(ଦୂର୍ଜ୍ୟ—ସୀ) ୨। ଯାହା ସହଜରେ ଦୂର୍ଜ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ;	
(ଦୂର୍ଜ୍ୟତା—ବି) ଦୂର୍ଜ୍ୟ—2. Abstruse.	
କୁର୍ଳମୟ—ସ. ବି. (ଦୂର + ମୟ=ମାତ୍ର)}—୧। ଦୂର୍ଜ୍ୟ ମାତ୍ର—	Durddama 1. Hard to control.
Durddama 1. Bad policy.	
(ଦୂର୍ଜ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। କୁମାର—2. Bad morals.	
* ୩। ମନ୍ଦ ଅଚରଣ—	
3. Bad behaviour; evil conduct.	
* ୪। ଅକ୍ଷୟ, ଗୋଲମାଳ—	
4. Row; wicked acts; wicked conduct.	
* ୫। ଅନ୍ୟାୟ—5. Injustice.	
* ୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦର୍ଶା—6. Ill luck; misfortune.	
ବିଶ. (ଦୂର୍ଜ୍ୟତା)—୧। କୁମାରପୂର୍ଣ୍ଣ—	
1. Of evil character; immoral.	
୨। ମନ୍ଦରଣବିଷ୍ଣୁ—2. Of bad conduct.	
ଦେ. ବିଶ.—୧। ଦୂର୍ଗମ; ଘୋର—1. Fierce.	
(ସଥା—ନଈର ଏଥର ଦୂର୍ଜ୍ୟ ବଢ଼ି ହୋଇଥାଇ ।)	
୨। ଅସାଧ—2. Impracticable.	
* ୩। ଅତିରେକ—3. Excessive.	
(ସଥା—କିନ ଦେଇ ଦୂର୍ଜ୍ୟ ବଜା ଦେଉଥାଇ ।)	
୪। ମାରସ୍ତବ; ପ୍ରାଣକୁବ—4. Fatal; mortal.	
(ସଥା—ତା ଘେର ଅଛି ଦୂର୍ଜ୍ୟ ହୋଇ ଛାଇଲା ।)	
* ୫। ଅସହ୍ୟ—5. Unbearable.	
(ସଥା—ତାର ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଗାଲ ମୁଁ ଅଛି ସହ ପାରବି ନାହିଁ ।)	
୬। ବିଶ୍ଵମ; କଠିନ; ଜଣିଳ—	
6. Hard; complicated.	

ବି—ଦୂର୍ଦ୍ଦନ—Cloudy day.	
ଦୂର୍ଣ୍ଣମା—ସ. ବି. (ଦୂର୍ଜ୍ୟ+ନାମନ)—ଶାମୁକା (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—	Durgnāmā (See)
ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତୁ—ବିଶ. (ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ+କର୍ମ. ସୀ)—୧। ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତୁ—	Durddānta 1. Unassailable; hard to subdue.
(ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଅନ୍ତର୍ମା—2. Unruly.	
ଏ ରହିଲେ ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତୁ ସୁମ୍ମ ବାଟେ ରହିଲା ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତୁ ସୁମ୍ମ କୋରି ଅଥୟ ଗୋପେକ—ରହିଲେଥାଇ ।	
ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୟ—ସ. ବି. ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ+କର୍ମ. ସୀ)—	Durddāntya ଦୂର୍ତ୍ତ୍ତ୍ୟ (ଦେଖ)
(ଦୂର୍ତ୍ତ୍ୟ—ବି)	Durddānta (See)
(ଦୂର୍ତ୍ତ୍ୟା—ସୀ) (ଦୂର୍ତ୍ତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୂର୍ଜ୍ୟ+ଦମ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ)—୧। ଅସାଧ—	Durddama 1. Hard to control.
Durddama 2. Irresistible.	
(ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି)	
(ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩। ଅସାଧ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪। ଅଶାସନ; ଦୂର୍ଶାସନ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫। ଅସାଧ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬। ଅଶାସନ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୭। କଞ୍ଚାରେ ଦମନ କରିବା—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୮। କଞ୍ଚାରେ ଦମନ କରିବା—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୭। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୮। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୧୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୭। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୮। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୨୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୭। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୮। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୩୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୭। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୮। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୪୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୭। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୮। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୫୯। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୦। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୧। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୨। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୩। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୪। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୫। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—ବି—ଦୂର୍ଜ୍ୟ ଧାରୁ କର୍ମ+ଅ—୬୬। ଦୂର୍ଦ୍ଦମ—	
ଦୂ	

ଦୂର୍ଲମ ରକ୍ତନା—ସ. ଓ (ଦୂର୍ଲମ + ରକ୍ତନା; ପ୍ରଶ୍ନ ତତ୍ତ୍ଵ)—କଳି	Durnāma ratānāt ପ୍ରବଟନ—Vilification; publication of a libel.
ଦୂର୍ଲମ ରକ୍ତନା—ଦେ. ଓ—କଳି ପ୍ରବଟନ—	Durnāma ratibhā Publication of a scandal.
ହର୍ଷମ ରଟୀ	
ଦୂରିବାର—ସ. ବିଶ (ଦୂର + କିଳ + ବାର ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ)—ସାହା	Durnibāra ସହଜରେ କିବାରଣ କରସାର ନ ପାରେ—
Durnibāra	Irresistible; irremediable; not preventible; difficult to be warded off.
ଦୂରିମତ୍ତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + କର୍ମତ୍ତ)—ଅମନ୍ତଳକର ତତ୍ତ୍ଵ; ଅଗ୍ରତ୍ତ	Durnimitta ତତ୍ତ୍ଵ—An evil omen; omen.
Durnimitta	
ଦୂରିକ୍ଷ୍ୟ—ସ. ବିଶ (ଦୂର + କିଷ୍ଟକ୍ଷ୍ୟ)—୧। ସାହାରୁ ସହଜରେ ଗୁହଁ	Durnirikshya ଦୃଷ୍ଟି ନାହିଁ—1. Difficult to be looked at.
Durnirikshya	at. 2. ପ୍ରାୟ ଅଦୃଶ୍ୟ—2. Scarcely visible.
ଦୂରୀତ—ସ. ବିଶ (ଦୂର + ନା ଧାରୁ + କର୍ମ. ଠ)—୧। ସାହାର ଶତ	Durnīta ନାତ ମନ; ଉତ୍ସମ୍ମାନ—1. Immoral.
Durnīta	
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	2. ଅସ୍ର—2. Evil.
Durnīti	
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	3. ଅପିକ୍ଷା—3. Vulgar.
Durnīti	
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	4. (+ କର୍ମ. ତା) ଦୂରୀତସ୍ଥକ୍ତ—
Durnīti	4. Of bad morals.
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	* 5. ବି (+ କର୍ମ. ତା) ଦୂରୀତ ନାତ—
Durnīti	5. Bad morality.
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	
Durnīti	1. Evil policy; evil conduct.
ଦୂରୀତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର + ନାତ)—୧। କୁରା—	2. Injustice.
Durnīti	
ଦୂର୍ପଳା—ଦେ. ଅ—ଦୂର୍ପଳା (ଦେଖ)	Durpañā Dur-pañā (See)
Durpañā	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି—ଦୂରବାଚନ (ଦେଖ)—	Durbā(chā)chana Durbā(chā)kyā
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	1. Harsh words.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. ଗାନ୍ଧି—2. Abuse.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	3. ଅଣ୍ଣିଲ ବାଚନ—3. Obscene language.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)chā Durbā(rbbā)chā
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	1. Slander.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. ଅପାର୍ତ୍ତି; ଅଖାତ; ଅପଯତ—
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. Ill fame; disrepute.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)chā Durbā(rbbā)chā
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	1. Durbā(chā) (See)
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. ବିନ୍ଦା—2. Blame.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	3. ବର୍ଣ୍ଣନା—3. Reproach.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ସ. ବିଶ. (ଦୂରବାଚନ)—ବନ୍ଦୁଭାଷା—
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Using harsh words.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)ra Durbā(rbbā)ra
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ବାରଣ କରସାର ନ ପାରେ; ଅନ୍ତବାଧୀନ; ଦୂରୀତ—
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Irremediable; unpreventable; irresistible, unavoidable; hard to restrain or check.
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ଦୂରୀତ ବୋ ରେଖାକ ପର ଦେବର ଦୂର ଦୂରବାଚନ—। ବନ୍ଦୁଭାଷା ଦୂରବାଚନ—ବ. ଗାନ୍ଧି।
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)ra Durbā(rbbā)ra
Durba(rbba)chana	
ଦୂରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbāra (See)
Durba(rbba)chana	

’ । ଅଭ୍ୟକ—2. Excessive.	
* । ସାହାର ବନ ବା ଅବସ୍ରେଷ କରିବାକୁ ମନ୍ତ୍ରଣର ଦଳ ପାର ନାହିଁ—3. Which can not be stopped.	
(ଯଥ—ସ କର୍ତ୍ତା ଭୁବନ ବକ୍ତିରେ ଘରଦ୍ୱାର କୁଷ ଗଲା)	
’ । କିନ୍ତୁ—4. Inferior.	
ବହ ବଳେ କୁଣ୍ଡଳ ହୋଇବ ଦୁରଳ—ଦୁର୍ଦ୍ଵା ହ ମହାବଚତନ. ବହ।	
ଦୁରଳ କର୍ମ—ଦେ. ବି—ମୁହାଦ କି ଯୁଗ; ମୁହ ବ୍ୟକ୍ତିର ମୁହର ମୁହର ୧୦ଦଳ	
Durbala karma ପ୍ରତ୍ଯେକ ବସନ୍ତି ପ୍ରେତକର୍ମ—Funeral rites.	
ଦୁରଳ ଦଶ—ଦେ. ବି—ମନ ଦଶ; ଦୁରଳ—	
Durbala dasa Ill-luck; misfortune.	
ଏହୁମାନକର ଦୂରଳ ତତ୍ତ୍ଵ ରହେ	
ବାହାର ପେଜ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଦେବ ଯୁଗୀ ।	
ଦୁର୍ଦ୍ଵା ହେତୁ ମହାବରତ, ରତ୍ନୋର ।	
ଦୁରଳ ବଢ଼ି—ଦେ. ବି—ପ୍ରବଳ କଣ୍ଠବଢ଼ି—	
Durbala bardhi A very high or terrible flood.	
ଦୁରଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଦୁରଳ (ଦେଖ)	
Durbalija Durbala (See)	
ଦୁରବା(ର୍ବା)କ୍ଷ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୂର + ବାକ୍ୟ)—	
Durba(rbba)ha ୧। ସାହା ସହଜରେ ବନ୍ଦନ କରସାର ନ (ଦୂରବା—ବି) ପାରେ—1. Unbearable; difficult to be borne.	
Durba(rbba)ha	
’ । ଅଭ୍ୟକ ରଙ୍ଗ—2. Too heavy to bear.	
ଦୁରବା(ର୍ବା)କ୍ୟ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୂର + ବାକ୍ୟ)—୧। କଟୁବାକ୍ୟ—	
Durbā(rbbā)kya	
’ । ଗାନ୍ଧି—2. Abuse.	
’ । ଅଣ୍ଣିଲ ବାଚନ—3. Obscene language.	
ଦୁରବା(ର୍ବା)ର୍ବା—ସ. ବି. (ଦୂର + ବାଚନ)—୧। ଅପବାଦ—	
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	1. Slander.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. ଅପାର୍ତ୍ତି; ଅଖାତ; ଅପଯତ—
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	2. Ill fame; disrepute.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)ra Durbā(rbbā)ra
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	1. ବିନ୍ଦା—2. Blame.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	3. ବର୍ଣ୍ଣନା—3. Reproach.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ସ. ବିଶ. (ଦୂରବାଚନ)—ବନ୍ଦୁଭାଷା—
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Using harsh words.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Durbā(rbbā)ra Durbā(rbbā)ra
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ବାରଣ କରସାର ନ ପାରେ; ଅନ୍ତବାଧୀନ; ଦୂରୀତ—
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	Irremediable; unpreventable; irresistible, unavoidable; hard to restrain or check.
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବାଚନ—ସ. ବି (ଦୂରବାଚନ; ଦୂର + ବାଚନ)—ମନନ;	ଦୂରୀତ ବୋ ରେଖାକ ପର ଦେବର ଦୂର ଦୂରବାଚନ—। ବନ୍ଦୁଭାଷା ଦୂରବାଚନ—ବ. ଗାନ୍ଧି।
Durbā(rbbā)ra	
ଦୁରବା(ର୍ବା)ରାନ୍ଧ—ସ. ବି—ଦୁରବାର (ଦେଖ)	
Durbā(rbbā)rañā Durbāra (See)	

ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର—ସ. ବ. (କର୍ମିଧା; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର)—

Durbyabastha—ମନ୍ଦ ବନୋବସ୍ତ୍ର—Bad arrangement.

ଦୁର୍ବ୍ୟବହାର—ସ. ବ. (କର୍ମିଧା; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର)—

Durbyabahāra ୧। ମନ୍ଦ ବ୍ୟବହାର—1. Bad
ment.

୨। ଦୁଷ୍ଟ ଅଚରଣ—2. Evil conduct.

* ୩। (ହିନ୍ଦୁ ସ୍ମୃତି) ଯେଉଁ ମକଦମାର ମିମାଂସା ଉତ୍ତରାତିଥାନ,
ଅଦୁଲ ଅଦି କାରଣରୁ ଅନ୍ୟାୟ ହୋଇଥିଲା (ହି-
ଶକ୍ତିଶାଖାଗର)—3. (Hindu Law) A case or
suit, the decision of which is not just
on account of the use of unfair
means etc.

ଦୁର୍ବ୍ୟସନ—ସ. ବ. (କର୍ମିଧା; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର)—

Durbyasana ମନ୍ଦ ଅଭ୍ୟାସ—Bad habit.

(ଦୁର୍ବ୍ୟସନ—ବିଶ. ପୁଂ)

ଦୁର୍ବ୍ୟ ତ—ସ. ବ. (କର୍ମିଧା; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର)—

Durbrata ୧। ମନ୍ଦ ମନୋରଥ—1. Evil wish.

୨। ମାତ୍ର ଅଶ୍ୟ—2. Bad intention.

* ୩। ମନ୍ଦ କ୍ରୂତ—3. A bad religious vow.

ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ—୧। ସେ ମନ୍ଦ ତ୍ରୈ ପାଳନ କରିଥିଲା—

(ଦୁର୍ବ୍ୟତା—ଶ୍ଵର) 1. One who has taken a reli-
gious vow to secure an evil object.

୨। ମାତ୍ରାଶ୍ୟ—2. Evil-intentioned.

ଦୁର୍ବଳ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ)—

Durbhaksha କଞ୍ଚରେ ରକ୍ଷଣୀୟ—

Eatable with difficulty.

ତ—ଦୁର୍ବଳ—Scarcity; famine.

ଦୁର୍ବଳ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର = ଶବ୍ଦ)—

Durbhaga ୧। ମନ୍ଦଭାଗ; ଭାଗ୍ୟକା—

(ଶୁଭଗ—ବିପଶ୍ଚତ) 1. Unfortunate; unlucky;

(ଦୁର୍ବଳତା—ବି) ill-fated.

୨। ଅଗ୍ରିଯୁ—2. Disagreeable.

ଦୁର୍ବଳା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵର (ଦୁର୍ବଳତା+ଶ୍ଵର. ଅ)—୧। ପତମ୍ଭେଦପ୍ରକାଶ

Durbhagā (ଶର୍ମିତା)—1. (Destitute of one's husband's

(ଶୁଭଗ—ବିପଶ୍ଚତ) attachment; (a wife) not liked
by her husband; neglected (wife).

୨। ଦୁର୍ବଳିଙ୍ଗ; ଭାଗ୍ୟକା—

2. Unlucky (female); ill-fated.

* ୩। ବିଧବୀ ହୋଇଥିବା—3. Widowed.

ଦୁର୍ବର—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ର ଧାରୁ = ବହନ କରିବା + କର୍ମ. ଅ)—

Durbhara ୧। ଦୁର୍ବ୍ୟଦ—1. Insufferable; unbearable.

(ଦୁର୍ବଳତା—ବି) ୨। ଶର; ପର୍ବତ—

୩। ମନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ—2. Very heavy; weighty.

ଦୁର୍ବଳା—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. (ସ. ଦୁର୍ବଳା)—ଭାଗ୍ୟକା, ଦୁର୍ବଳା—

Durbhāga—Unfortunate; ill-fated unlucky.

ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଅଭ୍ୟାସ

(ଦୁର୍ବଳା, ଦୁର୍ବଳିଙ୍ଗ—ଶ୍ଵର)

ଦୁର୍ବଳଗ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ଭାଗ୍ୟ; କର୍ମିଧା)—

Durbhāgya ୧। ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର; ମନ୍ଦଭାଗ୍ୟ—1. Misfortune.

୨। ଦ୍ୱିପଦ—2. Calamity.

୩। ଦୁର୍ଘଟନା—3. Mishap.

(ଦୁର୍ବଳଗ୍ୟ—ଶ୍ଵର) ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର ସାହାର;
ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର)—୧। ଦୁର୍ବଳଗ୍ୟ—1. Unfortunate.

୨। ମୁକ୍ତବପାଳିଆ—3. Unlucky.

ଦୁର୍ବଳବକା—ସ. ବ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ଭାବକା; କର୍ମିଧା)—ମନ୍ଦ ଭାବକା;

Durbhābaka ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର—Anxiety; evil or bad
thought.

ଦୁର୍ବଳଶା—ସ. ବ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ଭାଷା; କର୍ମିଧା)—୧। ଦୁର୍ବଳକ୍ୟ—

Durbhāshā 1. Vulgar words.

୨। ଭିରାଖର ବା ଭସ୍ତ୍ରନାୟକୁ ଭାଷା—

2. Abusive language.

ଶ୍ରୀ ଶର୍ମିତ ଦୁର୍ବ୍ୟ ବାହାର
ଦୋର ଦୃଶ୍ୟର ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର—ବସ୍ତ୍ରବ୍ୟବସ୍ତ୍ର—ମହାଭାରତ, ଭାଗ୍ୟକା।

ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ—ସ. ବ. (ଅବସ୍ଥୀ ଭାବ; ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର; ଶର୍ମିତାଭ୍ୟାସ ଯୋଗୁ—ଯେତେ

Durbhiksha ଦେଶରେ ଭାଷାର—ଅଭାବ ଭାବ—Scarcity of food;
ଆଦି ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର—famine; dearth of foodstuff.

ଦୁର୍ବିଷ୍ଟ ପାଣି—ଦେ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ + ଦେ. ପାଣି)—ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟପାଣିତ୍ରୁତ ବ୍ୟକ୍ତି-

Durbhiksha pāñṭhi ମାନକୁ ସାଧାରଣ ଦେବା ପାଇଁ ସାଧାରଣ

ଦୁର୍ଭିକ୍ଷକ କଣ୍ଠ—ଶ୍ରୀ ଶର୍ମିତ ଭାବକା ସାଧାରଣତାରେ ଖୋଲୁ ଯିବା

ଦୁର୍ଭିକ୍ଷକ କର୍ମକାରୀ—ପାଣି—Famine-fund; a fund

(ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ ପଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟକୁ) started for famine relief.

ଦୁର୍ବିଷ୍ଟ ପିର୍ଦିତ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ + ପିର୍ଦିତ; ଶ୍ଵର ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ-

Durbhiksha pīrḍita ଦ୍ୱାରା ଆକାନ୍ତ—Famine-stricken.

(ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ ପ୍ରାକ୍ତିକ—ଅଚ୍ୟବ୍ୟ)

ଦୁର୍ବ୍ୟଦ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ଦ୍ୟାକ—ଶ୍ଵର. ଅ)—୧। ଅଦେଦ୍ୟ—

Durbhedyā 1. Impenetrable.

(ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟତା—ବି) ୨। ଯାହା ଅଛି କଞ୍ଚରେ ହେବ କରିଯାଇ ପାରେ—

2. Penetrable with difficulty.

୩। ଅଛି କଟିବ—3. Very hard or tough.

୪। ଦୁର୍ବଳ—4. Impassable.

୫। ଅଜ୍ଞେୟ—5. Incomprehensible.

ଦୁର୍ମିତ—ସ. ବ. (ଦୁର୍ବ୍ୟ + ମିତ; କର୍ମିଧା)—

Durmati ୧। ଦୁର୍ବ୍ୟବସ୍ତ୍ର; ମନ୍ଦ କର୍ମିଧାରେ ମିତ—

(ଦୁର୍ବଳିଷ୍ଟ—ଅନ୍ୟକୁପ୍ରଦାର) 1. Evil propensity or disposition.

୨। ମନ୍ଦ ପ୍ରକାଶ—2. Evil nature.

୪। ଅମଗେତ୍ସୁତକ ଘଟନ—

3. Ominous circumstance.

୪। ଦୁଃଖର ସମୟ—4. Bad time; crisis.

୫। ଦୂର୍ଦ୍ଵିନ—5. Cloudy day; stormy weather; foul weather.

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧୁତ୍ୟାତୁତ୍ୱକ୍ଷତ୍ରି. ଅନ)—

Durjodhana

୧। ଯେ ସୁତ୍ରରେ ପଥୀତ କରେ—
(ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. One who flies away from fight.

୨। + କର୍ମ ଅନ ଯାହାକୁ ସହଜରେ ଲୟ କରୁ ଯାଇ ନ ପାରେ—2. Difficult to fight with; invincible.

୩—ଧୃତସ୍ତୁତ ତେଣ୍ଟ ସ୍ଵଦ—

The eldest son of Dhṛitarāshṭra.

[ଦୁ—ମହାଭାବତ ଚଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

ଦେ. ବି. ପୁ—ଲେକବ ନାମ—

A' name given to males.

ଦୁର୍ଯ୍ୟୋନି—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧେତ୍ୟାକ; ବହୁଗୁହ୍ୟ)—

Durjoni ନାଗେତବ—Base-born; of low extraction.
(ଦୁର୍ଯ୍ୟୋନି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ସ. ବି—ନାତ ଜାତ—Low caste.

ଦୁର୍ଲଂଘ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧୁତ୍ୟାତ୍ୱକରେ ଲଙ୍ଘନ ବର୍ଯ୍ୟାଇ ନ ହୁଲ୍ଲଂଘନୀୟ)—

Durlaingha ଏ+ସାହାରୁ ସହଜରେ ଲଙ୍ଘନ ବର୍ଯ୍ୟାଇ ନ ହୁଲ୍ଲଂଘନୀୟ
ଅନ୍ୟରୂପ
ଦୁର୍ଲଂଘ—

୧। ଅଲଂଗ୍ୟ—2. Inviolable.

୨। ସେଇଁ ଆଦେଶ ବା ନିଯମକୁ ସହଜରେ ଲଙ୍ଘନ କରୁ ଯାଇ ନ ପାରେ—3. (an order or rule) Which cannot be transgressed.

ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣ—ସ. ବି. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧକଣ; କର୍ମଧା)—

Durlakshana ଅଶୁଭସୁତକ ଚିହ୍ନ—

(ବିପସ୍ତ—ସୁଲକ୍ଷଣ) Evil omen; unlucky sign.

ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧକଣ ଯାହାର; ବହୁଗୁହ୍ୟ)—

(ଦୁର୍ଲକ୍ଷଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) ମନ ଲକ୍ଷଣ ସ୍ତ୍ରୀ; ଅଲକ୍ଷଣ—

Bearing inauspicious marks on the body.

ଦୁର୍ଲକ୍ଷ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧକଣ ଧାରୁ—ଦେଖିବା, ତତ୍ତ୍ଵ କରିବା

Durlaksha +କର୍ମ. ସ; ବହୁଗୁହ୍ୟ)—

ଯାହା ଅଛି କହୁରେ ଦେଖାଯାଏ—Scarcely visible; extremely difficult to be seen.

ବି—(କର୍ମଧା) ଅନ୍ତର୍ଭୁତ ଲକ୍ଷ୍ୟ—Uncertain aim.

ଦୁର୍ଲଭ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧକଣ ଧାରୁ—ଲୁଭ କରିବା+କର୍ମ. ସ)—

Durlabha ୧। ଦୁଃଖ୍ୟ—1. Not easily available;

(ବିପସ୍ତ—ସୁଲଭ) difficult to attain.

(ଦୁର୍ଲଭ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨। ବହୁମୂଳ—2. Valuable.

(ଦୁର୍ଲଭ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩। ବିରଳ—3. Rare.

୪। ଅସାଧାରଣ—4. Extraordinary; uncommon.

ବିଶ୍ୱାବତ୍ସର ହେ ହୁର୍ରର ଅବୋଜ । ବୃଦ୍ଧେହ-ମହାଭାବତ, ଅଜ ।

୫। ଦୁର୍ମୂଳ—5. Of high price; dear.

ଦେ. ବିଶ—ଶୈଷ—Best; excellent.

ବର୍ଣ୍ଣ ମହାଭାବ ମାନବେ ଦୁର୍ମୂଳ

ବର୍ଣ୍ଣରେ ଗା ଶୁଣି ଯେବେ ଦେଖଇ । ବୃଦ୍ଧେହ. ମହାଭାବ ।

ଦେ. ବି—ଅସାଧାରଣ ତ୍ରୈସ୍ତ୍ର—An uncommon matter.

ଶବ୍ଦର ବୋରରେ ଦେଖିବି ହୁର୍ରର । ପାଗ. ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଦୁର୍ଲଭ—ସ. ବି—ଦୁର୍ଲଭ; ଶୈକଳ୍ୟକାଶ—

Durlabhā

Alhagi Maurorum.

ହରାଶଭା

ଜାପାଶ

ସ. ଦୁର୍ଲଭ; ତେବରଶ୍ରିକା;

ସାହାଶ; ଦୁର୍ଲଭା (ଦୁର୍ଲଭ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେ. ବି. (ସ. ଅନ୍ତରକଳକା; ସ. ଦୁର୍ଲଭା ଗଛ ଉନ୍ଦ ଗଛ ଅଟେ)—ଦୁର୍ଲଭ (ଦେଖ)

(ଦୁର୍ଲଭ, ଦୁର୍ଲଭ—ଅନ୍ୟରୂପ) Dulabhā (See)

ଦୁର୍ଲଭାତୁଳସୀ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଦୁର୍ଲଭ (ଦେଖ)

Durlabhā tulasi Dulabhā (See)

ଦୁର୍ଲଭ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧୁତ୍ୟାତ୍ୱକରେ କର୍ମ ସ)—ଦୁର୍ଲଭ୍ୟ (ଦେଖ)

Durlabhya

Durlabha (See).

(ଦୁର୍ଲଭ୍ୟ)

(ଦୁର୍ଲଭ୍ୟ-ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁର୍ଲଳ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଧାରୁ=ପ୍ରେସ୍ ଦେବା+କର୍ମ, ସ)—

Durlala ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରେସ୍ପ୍ରାପ; ଗେହା; ଦୁଲଳ—
(ଦୁର୍ଲଳ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ସ. ବି—ଦୁର୍ଦେଖ୍ତି—Evil endeavour.

ଦୁର୍ଲଳିତ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ ଧାରୁ=ପ୍ରେସ୍ ଦେବା; କର୍ମ. କ)

Durlalita ଦୁର୍ଲଳ (ଦେଖ)—Durlala (See).

(ଦୁର୍ଲଳିତ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୁର୍ଲଳିତ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧକଣ)—ଶିଶୁମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟଧିକ

Durlalana ଶେଇବସଙ୍ଗ କର ବଢାଇବା—Bringing up of children with excessive fondling.

ଦୁର୍ଲେଖ୍ୟ—ସ. ବି (କର୍ମଧା. ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ=ଦୁଲଳ)—୧। ଗର୍ବିତ

Durllekhya ଲେଖା—1. Evil writing.

୨। ମନ ବସ୍ତ୍ରାଶର—2. Bad handwriting.

୩। କାଲ ଦଳାଳ—3. Forged document.

୪। ଦୁର୍ବୋଧ୍ୟ ଲେଖା—4. Illegible writing.

ବିଶ. (ଦୁର୍ଲଭୁତ୍ୱ)—ଦୁରକ୍ଷର; ଯାହା ହୁଣ୍ଡ ପଢି ହୁଏ ତାହି—Illegible,

(ଦୁର୍ଲେଖ, ଦୁର୍ଲେଖ, ଦୁର୍ଲେଖ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁର୍ହବ୍ର—ସ. ବି (ଦୁର୍ବୁଦ୍ଧ+ହୁବ୍=ଦୁର୍ଦୟ, ଯାହାର; ଦୁର୍ଲଭୁତ୍ୱ)—

Durhrud ଶର୍ଷ—Enemy, (ଦୁର୍ଲେଖ—ସ୍ତ୍ରୀ)

(ଦୁର୍ଲେଖ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ତଥାର ବିବ ହୁଣ୍ଡ କରି କରି

ଦୁର୍ହବ୍ର ଗଢା ଦେବାପାର୍ଦ୍ଦ ସାଥ । ଦୁର୍ଲଭୁତ୍ୱ. ମହାଭାବର ସବ ।

, । ଗେହା ପିଲ—2 Spoilt child.

୩ । ପାଳିତଶୁନ୍ତ—3. Foster son.

ବନ୍ଦ ହସଳ ବସନ୍ତ ବାଳ, କୟ ଜଗନ୍ନାଥ ହରେ ।
ଗାତ୍ରଗୋଦନ, ହସ ।

ଦେ. ବଣ—୧ । ଗେହା—

1. Too much fondled; petted.

, । ପ୍ରେହିପାଳିତ—2. Darling.

ଦୂଲାଳିଆ—ଦେ. ବଣ ପୁଂ—ଦୂଲାଳ (ଦେଖ)

Dulāla (See) ଦୂଲାଳ (See)

ଦୂଲି(ଲି)—ସ. ବି. ଶୀ. (ଦୂଲ ଧାରୁ=ଉପରକୁ ଫୋଯାଦିବା+ର,

Duli(lī) ଏ; ସେ କବମ ଅବ ଉପରକୁ ଫୋଯାଡ଼େ) —
କମଠୀ; କକ୍ଷୀ—A female tortoise.

ଦୂଲିଶୁ—ଦେ. ବି — ସୂତାର ଶୈଟ ଗାଲିଶୁ—

Dulichଙ୍କ A small carpet made of cotton thread.

ଦୁଲିଚା ଦୁଲିଚା

ଦୂଲୀ—ଦେ. ଶୀ—ଶୀଲେବଙ୍କ ନାମ—

Duli A name given to females.

(ଦୂଲ, ଦୁଲେଇ, ଦୁଲଦେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୂଲିଲା—ଦେ. ବି. ଶୀ. (ସ. ଦୁଲିଲି) —୧ । ଛିଥ—

Dullaଙ୍କ 1. Daughter.

ଆବଦେରେ ମେରେ , । ଗେହା ଛିଥ—

ଦୂଲାରୀ 2. Beloved daughter.

ଦୂଲକ୍ତା—ପ୍ରାବେ. (ସମଲପୁର) ବଣ—୧ । ଲୁଳିତ, ଶୁଥ—

Dul-hଙ୍କ 1. Wrinkled; slackened.

, । ଦୁଲୁକା—2. Loose.

ଦୂଶଳ—ଦେ. ବଣ—ଦୁଶ୍ଵାପ୍ୟ—Rare.

Dusala ଯହିରେ କୁ ଅଧିମୂଳ, ତହିରେ ବ ବ୍ରଦ୍ଧ ଦୂଶଳ।
ଶ୍ରୀମ. ନିର୍ବିମାହୀମୁ, ।

ଦୂଶା—ଶ୍ରୀ. ବି—ଦୂଶାସନର ଜ୍ଞାନାମ—

Dusā Name for calling Duḥśāsana.

ଦୂଶାଲ—ବୈଦେ. ବି. (ଶା. ଦୋଶାଲ; ଭୂଲ ସ. ଦୁଶାଟ) —

Dusshāla ଦୋଶାଲ (ଦେଖ)

ଦୂଶାଲ ଦୂଶାଲ ଦୂଶାଲ (See)

ଦୂଶାସନ—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସ. ଦୂଶାସନ) —ଦୁଶାସନ (ଦେଖ)

Duḥśāsana Duḥśāsana (See)

ଦୂଶିବା—ଦେ. କ୍ର. (ସ. ଦୂଶ ଧାରୁର କର୍ମବାର୍ଣ୍ଣ) —

Dusibଙ୍କ ୧ । ଦେଖାଯିବା; ଦୂଶୁ ହେବା—1. To be seen.

ଦେଖାନ ଦେଖାନ ୨ । ଦୂଶୁରେ ଗୋତର ହେବା—2. To appear.

ଦୂଶର—ସ. ବଣ. (ଦୂର+ର ଧାରୁ+କର୍ମ.ଅ) —୩ । ଯେଉଁଶ୍ଵାନରେ

Duschara ଅତି କଷ୍ଟରେ ଚତରଣ କରସାଏ; ଦୂଶମ—

1. Impassable.

, । କୃତ୍ସାଧ; ଯାହା ଆଚରଣ କରିବା କଟିଲ; ଦୂଶର—

2. Performable with difficulty.

ସ. ବି—୧ । ଶାମୁକ (ପ୍ରକରିତବାଦ) —1. Oyster-shell.

, । ଗଲୁ (ପ୍ରକରିତବାଦ) —2. Bear.

ଦୂଶରତ(ଶ) —ସ. ବି [କର୍ମଧା; ଦୂର+ରତ(ଶ) =ଆଚରଣ, ସବୁବି] —

Duscharita(trā)

୧ । ରୂପରତ—1. Bad nature.

[ଦୂଶରତ(ଶ) —ଶ]

, । ମନ ଆଚରଣ; କୁରଦି—

2. Bad character.

* । ମନବାଦବାର—3. Ill-behaviour.

ସ. ବଣ (ବହୁଶୁଦ୍ଧି) —୧ । ନିନ୍ଦପ୍ରବୃତ୍ତିବିଷ୍ଣୁ—

1. Of bad character; bad-natured;
vicious; immoral.

, । ମନବାଦବାରକାରୀ—2. Ill-behaved.

ଦୂଶମୀ—ସ. ବଣ (ବହୁଶୁଦ୍ଧି; ଦୂର+ତର୍ମିନ୍; ମୋ. ୧ବ) —

Duscharma ୧ । ମନତର୍ମିବିଶ୍ଵି—1. Having a rough
(ଦୂଶମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) skin or hide.

, । ଯେଉଁ ସବୁଷର ଲିଙ୍ଗର ମୁହଁ ପାଇବା ଗେତ୍ର
ଦୂଶକାଳର ନ ଥାଏ (ହ. ଶବସାଗର) —

2. (a male) Having no foreskin on
his male organ since his birth.

[ଦ୍ର—ଧର୍ମଶାସନ ମତ ଏହି କି ଗୁରୁତଳିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ
ଜହାନ୍ତରେ ଦୂଶମୀ ହୋଇ ଜନ୍ମନ୍ତି । ବିନା ପ୍ରାୟଶିତ୍ରରେ ଏପର
ଲୋକ ବୌଧି ଧର୍ମକାରୀ କରିବାର ଅସ୍ଥକାରୀ ନୂହନ୍ତି; ଏମନ୍ତ କି
ବିନା ପ୍ରାୟଶିତ୍ରରେ ଏମାନଙ୍କର ଦାନକର୍ମ ବା ମୃତକର୍ମ କରସାଇ
ନ ପାରେ—ହ. ଶବସାଗର ।]

ସ. ବି—ମନ ଗେତ୍ରା—Bad leather; bad skin.

ଦୂଶିକଷା—ସ. ବି [କର୍ମଧା; ଦୂର+ଚିକଷା) —୧ । ଅୟୁଦେବବୁଦ୍ଧି

Duschikitsା ଚିକଷା—1. Treatment against the
dictates and rules of the Āyurveda.

, । ନିନ୍ଦିବ ବା ମନ ଚିକଷା—

2. Bad or careless medical treatment.

* । ଅନାଢି ବୈଦ୍ୟକ ଦ୍ଵାରା ଚିକଷା—

3. Treatment by quacks; quackery.

ଦୂଶିକଷ୍ୟ—ସ. ବଣ (ଦୂର+ଚିକଷ୍ୟ) —ସେଇ ସହଜରେ

Duschikitsya ଚିକଷା କର ଯାଇ ପାରେ ନାହିଁ; ଦୂଶିକଷ୍ୟ—

{ ଅନ୍ୟରୂପ ଦୂଶିକଷ୍ୟ } ଚୁର୍ଣ୍ଣେବୁଦ୍ଧି; curable with
ଦୂଶିକଷ୍ୟ ଦୂଶିକଷ୍ୟ } difficulty.

ଦୂଶିତ—ସ. ବି (ଦୂର+ଚିତ) —୧ । ଚିତ୍ତା; ଅଶବ୍ଦା (ହ. ଶବସାଗର) —

Duschit 1. Anxiety.

, । ଚିତ୍ତର୍ଦ୍ଵାରବିମୃତା (ହ. ଶବସାଗର) —

2. Perplexity.

ଦୂଶିତ୍ରା—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର+ଚିତ୍ରା) —ମନ ଚିତ୍ରା—

Duschintା କର୍ମବିଷ୍ଣୁ—Evil thought; malevolence.

ଦୂଶିନ୍ୟ—ସ. ବଣ (ଦୂର+ଚିନ୍ୟ) —ସାତା କଟେନତା ସହିକାରେ ଚିନ୍ତା

Duschintya କର୍ମବିଷ୍ଣୁ—That which can be
(ଦୂଶିନ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) conceived with great difficulty.

ଦୂଶେଷ୍ଟା—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୂର+ଚେଷ୍ଟା) —୧ । ବଦାରଣୀ—

Duscheshାତ 1. Bad conduct; perversity.

୧। ଅସୀମଶାନ୍ତିକ ତେଜ୍ଜ୍ଞ।—

2. Fool-hardy endeavour.

ଦୁଷେଷ୍ଟିତ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ; ଦୂର+ଦେଷ୍ଟିତ=ଦେଷ୍ଟିତ।—

Duscheshṭita ଦୁଷେଷ୍ଟିତ (ଦେଖ) — Duscheshṭita (See).

ସ. ବିଶ୍ଵାସ—ଦୁଷେଷ୍ଟିତ—Ill-behaved; perverse.

ଦୁଷ୍ୟବନ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ; ଦୂର+ବନବ—ଇନ୍ଦ୍ର; ଦେବବନ—
Duschyabana Indra.

[ଦୂ—ଇନ୍ଦ୍ର, ଦେବବନ ମୁକିବ ପ୍ରତି ବକ୍ର ଉତ୍ତୋଳନ
କରିବାରୁ ତାଙ୍କ ଅରଣ୍ୟରେ ଇନ୍ଦ୍ରକ ଦୁଷ୍ୟ ପ୍ରମିଳ ହୋଇଥିଲା ।]

ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ (ଦୂର+ତ୍ୱ୍ୟା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନ)—ଏ
ସହିତରେ ବିଚଳିତ ଦୁଃଖ ନାହିଁ—

Which can be displaced with difficulty.

ଦୁଷେଦ୍ୟ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ (ଦୂର+ଛିଦ୍ର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ସି)—

Duschedya ଶାହା ସହିତରେ ଛଣ୍ଡା ଯାଇ ନ ପାରେ—
Difficult to cut.

ଦୁଷ୍ଟ (ଧାରୁ)—ସ—୧। ଦୋଷ ଦେବା—1. To blame.

Dush (root) ୨। ବକ୍ର କରିବା—2. To become too.

ଦୁଷୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟର) ବ—ଜୋଗଷୀ—

Dushi Astrologer.

ଦୁଷ୍ଟର—ସ. ବିଶ୍ଵାସ. (ଦୂର+କୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—

Dushkara ୧। ଅତି କଷ୍ଟସାଧ—1. Performable
(ସକର—କଷ୍ଟସାଧ) with difficulty; hard to do.

୨। ଅସାଧ; ଦୁଃଖସାଧ—2. Impracticable.

୩। ଦୂରକୁ—3. Fierce.

ସ. ବି—ଆକାଶ (ହି. ଶଦସାଗର)—The sky.

ଦୁଷ୍ମି—ସ. ବି. (ଦୂର+କର୍ମିକୁ; କର୍ମିଭର୍ତ୍ତ୍ୟ)—

Dushkarma ୧। ଅକାର୍ତ୍ତ; ମନ କାର୍ତ୍ତ—

1. Evil act; bad act; misdeed.

୨। ଅପରାଧ—2. Crime; offence.

୩। ପାପ—3. Sin.

୪। ଦୂରଗ୍ରାହ—4. Ill luck; misfortune.

ଦୁଷ୍ମି—ସ. ବିଶ୍ଵାସ. (ବକ୍ରଗ୍ରାହ; ଦୂର+କର୍ମିକୁ; ମା. ୧୯)—

Dushkarmat—୧। କୁକର୍ମିକରତ—1. Bent on evil.

୨। ଦୂରଗ୍ରାହ—2. Unfortunate; unlucky.

୩। ପାପୀ—3. Sinful.

ଦୁଷ୍ମିକୁତ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ. (ଶ୍ଵାସ କର; ଦୁଷ୍ମି+ଅକୁତ)—

Dushkarmānrita ଦୁଷ୍ମି (ଦେଖ).

(ଦୁଷ୍ମିନିତ୍ୟ—ଶ୍ଵାସ) Dushkarmā (See)

ଦୁଷ୍ମିଯ୍ୟ—ସ. ବି—ଦୁଷ୍ମିଯ୍ୟ (ଦେଖ)

Dushkarjya Dushkriyā (See)

ଦୁଷ୍ମାଳ—ସ. ବି. (କର୍ମିଧା; ଦୂର+କାଳ)—

Dushkāla ୧। ଅକାଳ; ଦୁଃମୟ—1. Bad times.

୨। ଯେଉଁ ବାବରେ ଯେଉଁ କମ୍ ବହୁତ ଅଛି ତାହାର
ବାବକାଳ ବାବ—2. Unsuitable time.

୧। ଶିବ—୩. Siba.

ଦୁଷୁଳ—ସ. ବି. (କର୍ମିଧା; ଦୂର+କୁଳ)—

Dushkulā ଅକୁଳ; ମାତ ବଶ—

Low family; base family.

(ଦୁଷୁଳ—ଶ୍ଵାସ) ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ—ଦୁଷୁଳିନ (ଦେଖ)

Dushkulina (See)

ଦୁଷୁଳିନ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ. (ଦୁଷୁଳ+ଜାଗାର୍ଥରେ ଭିନ୍ନ)—

Dushkulina ମାତକଷେତ୍ରକ; ଅସକୁଳଜାତ—

(ଦୁଷୁଳିନ—ଶ୍ଵାସ) Of low birth; sprung from a low
family; base-born.

ଦୁଷୁଳ—ସ. ବି. (ଦୂର+କୁଳ)—

Dushkṛuta ୧। କୁକର୍ମି—1. Evil act; misdeed.

(ସକୁଳ—କଷ୍ଟସାଧ) ୨। ପାପ—2. Sin; guilt; crime.

୩। ଦୂର ଦୁଷ୍ଟ—3. Misfortune.

(ଦୁଷ୍ଟ—ଶ୍ଵାସ) ସ. ବିଶ୍ଵାସ—୧। ଅସରୂପ୍ୟରେ ଅନୁଷ୍ଠାନ—

1. Brought about by foul means.

୨। ପାପିଷ୍ଟ—2. Sinning.

୩। ପାପକବଦ—3. Sinful.

୪। ପାପସୁକ୍ତ—4. Addicted to sin.

ଦୁଷୁଳ—ସ. ବି. (ଦୂର+କୁଳ)—ଦୁଷୁଳ (ଦେଖ)—

Dushkṛuti Dushkṛuta (See)

ଦୁଷୁଳି—ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ. (ଦୁଷୁଳ+ଭକ୍ତ; ମା. ୧୭)—

Dushkṛutī ପାପାକୁ—Sinful; sining.

(ଦୁଷୁଳି—ଶ୍ଵାସ)

ଦୁଷ୍ମମ—ସ. ବି. (କର୍ମିଧା; ଦୂର+କିମ୍)—

Dushkrama ମନ କିମ—Bad sequence.

ସ. ବିଶ୍ଵାସ. (ବକ୍ରଗ୍ରାହ)—ଯହିରେ କମ ବା ଧାରାବାହିକତାର
ଭାବ ଗାତ୍ରକୁ—Having bad sequence.

ଦୁଷ୍ମମତ—ସ. ବି. (ଦୁଷ୍ମମ+ଭବ. ତା)—ଅର୍ଥଦୋଷବିଶେଷ; ଯେଉଁ

Dushkramat ଦୋଷ ସ୍ଥରେ ଅର୍ଥକଥନରେ କିମବଳ୍ଗ ଦୁଃଖ—

A fault in rhetoric.

ଠରଲେ କୁଥର ପଣ ପରର ପ୍ରେତ-ଅଶ୍ଵ

ମ୍ରାଗର ମାତ୍ର ଗ୍ରେବାଇଲେ ଘେ । ଭାବ. କରନ୍ତିଲା ।

[କୁ—ଆଗେ ପିଲକା ପରେ ଖାଇବା ଏହା କମିଭପ୍ରୟୟେ ।]

ଦୁଷ୍ମି—ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ. (ବକ୍ରଗ୍ରାହ; ଦୂର+ଶ୍ଵାସ)—

Dushkriya ଯେ ମନ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—Doing evil acts;

(ଦୁଷ୍ମି—ଶ୍ଵାସ) of bad conduct.

ଦୁଷ୍ମିଯ୍ୟ—ସ. ବି. (କର୍ମିଧା; ଦୂର+ଶ୍ଵାସ)—ମନକାର୍ଯ୍ୟ; କୁକର୍ମି—

Dushkriyā Bad act.

ସ. ବିଶ୍ଵାସ ଶ୍ଵାସ+ଶ୍ଵାସ. ଅ—ଦୁଷ୍ମିଯ୍ୟ ଶ୍ଵାସ—

Feminine of Dushkriya.

ଦୁଷ୍ମିସତ୍ୟ—ସ. ବିଶ୍ଵାସ ପୁଂ. (ମାତ୍ର ଚରି; ଦୁଷ୍ମିସତ୍ୟ+ଅସତ୍ୟ)—

Dushkriyāsakta ଦୁଷ୍ମର୍ମରେ ଅନୁଭବ—

(ଦୁଷ୍ମିସତ୍ୟ—ଶ୍ଵାସ) Addicted to evil deeds.

(ଦୁଷ୍ମିସତ୍ୟ—ଶ୍ଵାସ)

ଦୁଷ୍ଟୀ—ସ. ବଣ. (ଦୁର୍ତ୍ତି ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତି ତ) —

Dushkrīta ମହରରେ ବଣା ସାଇଥୁତା—

Purchased dearly; dearly paid for;
purchased at an exorbitant price.

ଦୁଷ୍ଟେୟ—ସ. ବଣ. (ଦୁର୍ତ୍ତି + କେୟ) —ସାହା ସହଜରେ କୟ କରିଯାଇ

Dushkreyā ନ ପାରେ; ମହର—Dear in price.

ଦୁଷ୍ଟୁଦିର—ସ. ବଣ.—ଏକପ୍ରକାର ଦୂର୍ତ୍ତି ବା ପଢ଼ା ଖରବ; ପାକତ୍ତ

Dushkhadira ଖର—Brown catechu.

ଅନ୍ୟ ସଂ. ନାମ—କାମେଜା: [ଦୁ—ଏହାର ଶର କଲା ଶରର କାଳସ୍ତନ; ଗୋରଟ; ଅମ୍ବାଜ; ଗର୍ଭ ଅପେକ୍ଷା ରୋଟ; ଏହାର ଶରର ପଢ଼ିତରୁ; ଦୃଷ୍ଟିଧାର; ମହାବାର; ପାଣ୍ଡୁର ବା ଦୂର୍ତ୍ତି ଓ ଶାରକାର କଢ଼ି ଅଦିର]

ଦୁଷ୍ଟ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. (ଦୁର୍ତ୍ତି ଧାରୁ = ଦୂର୍ତ୍ତି ଦେବା + କର୍ତ୍ତ୍ତି ତ) —

Dush̄ta ୧। ଦୋଷ୍ୟତ୍ତ; ଦେବତିଷ୍ଠ—

(ଦୁଷ୍ଟା—ସି) ୧. Faulty; defective.

ଦୁଷ୍ଟତା } ବି. ୨। ଅପରିଷ୍ଠ—2. Tainted; defiled.

ଦୁଷ୍ଟହ } ବି. ୩। ଦୂର୍ତ୍ତନ; ଶଳ—

3. Wicked; depraved.

୪। ମନ—4. Bad.

* ୫। ମାତ—5. Low; mean; vile.

* ୬। ଅପରାଧୀ—6. Guilty; criminal.

* ୭। ମନପ୍ରକରତକ—7. Naughty; wanton.

* ୮। ଅନୁତ୍ତତ—8. Improper.

୯। (ବୈଦ୍ୟକ) କୁଣ୍ଡିତ (ବାଚ, ପିତ୍ତ, ବଣ) —

9. (medical science) Become noxious.

ଦେ. ବି—୧। ଦୂର୍ତ୍ତନ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. Wicked person; a bad man.

* ୨। କୁଣ୍ଡରେମ (ହି. ଶନସାଗର) —2. Leprosy.

ଦୁଷ୍ଟଗୁରୁ—ସ. ବଣ. ପୁଂ. (ଦୁଷ୍ଟା+ତର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତି.ଇନ୍ ୧୩.୧ବ) —

Dush̄tachārī ୧। ଦୁଷ୍ଟମିରେ ରତ—1. Addicted to
(ଦୁଷ୍ଟଗୁରୁରଣୀ—ସି)

* ୨। ପରିଷ—2. Sinful.

* ୩। ଶଳ; ଦୂର୍ତ୍ତନ—3. Wicked.

ଦୁଷ୍ଟଚେତା(ତାଃ)—ସ. ବଣ. (ବନ୍ଦୁଶୁଦ୍ଧି; ଦୁଷ୍ଟା+ଚେତସ; ୧୩.୧ବ) —

Dush̄tachetā(tāh) ୧। ଦୁଷ୍ଟ ବା ମନ ତିନ୍ତା କରିବା(ବ୍ୟକ୍ତି) —

1. Of evil thought.

* ୨। ଅହିତାକାଙ୍କ୍ଷା—2. Wishing evil to others.

* ୩। କପଟୀ—Hypocritical.

ଦୁଷ୍ଟପଣା—ଦେ. ବି.—ଦୁଷ୍ଟତା—Mischievousness; wicked-

Dush̄tapanā ness; depravity; wantonness.

ଦୁଷ୍ଟପାନା, ଦୁଷ୍ଟାମି, ଦୁଷ୍ଟିମି; ଦୁଷ୍ଟପଣା

(ଦୁଷ୍ଟପଣିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକତି—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁଷ୍ଟା+ପ୍ରକତି) —ମନପ୍ରକରତ; ମାତରକି—

Dushta prakṛuti Wicked nature.

୧. ବଣ (ଦୁଷ୍ଟାତ୍ମ) —କୁର୍ବି ଉଣିଷ୍ଠ—Of wicked disposition.

ଦୁଷ୍ଟ କୁର୍ବି—ସ. ବି. ବଣ—ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକତି (ଦେଖ)

Dush̄ta buddhi Dush̄ta prakṛuti (See).

ଦୁଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁଷ୍ଟା+ବ୍ୟକ୍ତି) —ସେଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଶାଶ୍ଵତ

Dush̄ta brāhma ବିଶେଷ କଷ୍ଟ ଦିବ ଏବ ଶୀଘ୍ର ଦଳ ହୁଏ ନାହିଁ—

Malignant tumour, boil or sore.

[ଦୁ—ଏ ମନରୁ ଦୂର୍ତ୍ତ ବାହାରେ ଓ ଏହା ଦୂର୍ବିରେ—

ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମାଷ୍ଟରେ ଏହା ପୁନକଳନ କୁତ ମହାପାତନର ଫଳ ବେଳେ

ଶୁକ୍ର ହୋଇଥିବୁ । ବିଳ ପ୍ରାୟିତ୍ରିତରେ ଏ ଦେଖି ଆୟୁଷ ଓ

ଏହାର ଦାହକମ୍ ଓ ମୃତକ ସମ୍ବାର ନିର୍ଣ୍ଣିବ । ହି. ଶନସାଗର]

ଦୁଷ୍ଟ ମତ—ସଂ. ବି. ବଣ—ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକତି (ଦେଖ)

Dush̄ta mati Dush̄ta prakṛuti (See)

ଦୁଷ୍ଟ ସାକ୍ଷୀ—ସ. ବି. (ହିନ୍ଦୁ ସଂ. କି) ସେଇଁ ସାକ୍ଷୀ ମିଥ୍ୟାବାସନ୍ ଦିବ ବା

Dush̄ta sākshī ବ୍ୟାଧଗ୍ରହ୍ୟ ବା ମହାପାତନ କମ୍ପ ଯାହାର କୌଣସି

ପଞ୍ଚ ସଙ୍ଗେ ଅର୍ପନମନ୍, ମିତର ବା ଶବ୍ଦା ଅଛି—

(Hindu law) A witness who speaks

falsely or is suffering from a serious

malady or is interested in a party or

is inimical to a party.

[ଦୁ—ଏହା ସାକ୍ଷୀଠାରୁ ପ୍ରମାଣ ପ୍ରଦାନ କରସିବା ହିନ୍ଦୁ ସଂକିଳନ କରେ କିଣିବ ।]

ଦୁଷ୍ଟ ସୀମା—ଦେ. ବଣ—ଅତିଦୁଷ୍ଟ —

Dush̄ta simā Very wicked.

ବାଳ ପ୍ରାଣରେ ପ୍ରାଣ ବହେ ବ୍ୟକ୍ତବାଣୀ

ବହୁରେ ତ ଏ ଦୁଷ୍ଟ ସୀମା—ଅକର୍ତ୍ତ୍ଵ ରସବହୋଳ ।

ଦୁଷ୍ଟ ସ୍ଵରତ—ସଂ. ବି. କି ଓ ବଣ. ପୁଂ—ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକତି (ଦେଖ)

Dush̄ta swabhātba Dush̄ta prakṛuti (See)

(ଦୁଷ୍ଟ ସ୍ଵରତ—ସି)

ଦୁଷ୍ଟା—ସଂ. ବଣ. ଶ୍ରୀ (ଦୁଷ୍ଟା+ଶ୍ରୀ. ଅ) —୧। ନଷ୍ଟା; ବ୍ୟରଣ୍ତରଣୀ;

Dush̄tā କୁଳଟା; ଦୁଷ୍ଟା—1. Dissolute; adulterous (woman); unchaste.

, 2. ମନ ସ୍ଵରବସ୍ତ୍ରା—2.Evil natured (woman).

ଦୁଷ୍ଟାଜୀ—ଶ୍ରୀ. କି—ଦୁଷ୍ଟାପି; ଦୁଷ୍ଟାପଣ—

Dush̄tāngi Wickedness; villainy.

ଦୁଷ୍ଟାଗୁର—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁଷ୍ଟା+ଅଗୁର) —ମନ ଅତରଣ—

Dush̄tāchāra Bad conduct; bad character.

(ଦୁଷ୍ଟାଚାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

(ଦୁଷ୍ଟାଗୁର—ସି) ସ. ବଣ (ବନ୍ଦୁଶୁଦ୍ଧି) ମନ ଅତରଣବିଷ୍ଠ—

Of evil conduct or character.

ଦୁଷ୍ଟାଗୁର—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ—ଦୁଷ୍ଟାଗୁର (ଦେଖ)

Dush̄tāchārī Dush̄tāchāra (See)

(ଦୁଷ୍ଟାଗୁରଣୀ—ସି)

ଦୁଷ୍ଟାଗୁର—ସଂ. ବି. (ବନ୍ଦୁଶୁଦ୍ଧି; ଦୁଷ୍ଟା+ଅଗୁର; ମୋ. ୧ବ) —

Dush̄tātma ୧. ଦୁଷ୍ଟପ୍ରେସ—1. Evil-intentioned.

(ଦୁଷ୍ଟାଗୁର—ସି) ୨। ଦୁଷ୍ଟ ପ୍ରକତି—2. Of evil nature.

ଦୁଷ୍ଟାନ—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁଷ୍ଟ + ଅନ) — ୧। ବିତ୍ତିଥବା ଅନ;
Dushtānna ସତା ବା ବାସି ଖର, ପର୍ଯ୍ୟୁଷିତାନ— ୧. Stale
and spoiled boiled rice.
୨। ଦୁଷ୍ଟିତ ଆଦ୍ୟ— ୨. Bad food.

୩। ପାପଦ୍ଵାଷ ଅଳ୍ପିତ ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନ—
3. Food earned by sin.

୪। ନାଚ ବ୍ୟକ୍ତିର ପ୍ରଦତ୍ତ ଅନ—
4. Food given by a low or mean person.

ଦୁଷ୍ଟା ଶ୍ରୀପାଣୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (କର୍ମଧ; ଦୁଷ୍ଟା + ଶ୍ରୀପାଣୀ) — ୧। ନାଚୀ ସ୍ତ୍ରୀ—
Dushtā bhārjyā ୧. A wife committing
adultery.

୨। ଅଣ୍ଟିରଣ୍ଟୀ ଶ୍ରୀ—
2. A vixen; a shrew; a virago.

ଦୁଷ୍ଟମି—ଦେ. ବି (ବଜଳାରୁ ଅନୁଭବ) — ଦୁଷ୍ଟମି; ଦୁଷ୍ଟା—
Dushtāmī Wickedness; wantonness.

ଦୁଷ୍ଟମି; ଦୁଷ୍ଟିମି; ଦୁଷ୍ଟମା; ଦୁଷ୍ଟାମି
ଦୁଷ୍ଟି—ଶ୍ରୀ. ବି (ସ. ଦୁଷ୍ଟା) — ଦୁଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Dushtī Dushtī (See)
ଦିଷ୍ଟି ସ. ବି—(ଦୁଷ୍ଟ ଧାରୁ = ବକୁତ ଦେବା + ଶବ. ତି) —
ଦୋଷ ଦୋଷ; ଦିକାର— Defect; flaw.

ଦୁଷ୍ଟି—ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଷର) ବିଶ. ଶ୍ରୀ— ଦୁଷ୍ଟର ସ୍ତରିଙ୍ଗ—
Dushtī Feminine of Dushtā.
(ଯଥ— ଦୁଷ୍ଟା ଟୋକା—ଦେଖୁଥିବାରଙ୍ଗ. ମନେ ମନେ ।)

ଦୁଷ୍ଟ—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. (ସ. ଦୁଷ୍ଟା; ବଜଳାରୁ ଅନୁଭବ) — ଦୁଷ୍ଟ—
Dushtu Wicked; naughty.

ମୋ ଜୁନ୍ନି କର ଦୁଷ୍ଟ; ବଜଳା ମାରଇ ଦୁଷ୍ଟହାତ
ଦୁଷ୍ଟପଳା ଦୁଷ୍ଟପଳା । ବାହାଣ ଗାଇ ।

ଦୁଷ୍ଟର—ସ. ବିଶ. (ଦୁର = କଷ୍ଟ ବା ଦୁଃଖରେ + ପର୍ଯ୍ୟ ଧାରୁ + କର୍ମ.
Dushpacha ଅ) — ଯାହା ସହଜରେ ବା ଶିଥୁରାଣ୍ତି ଦୁଏ ନାହିଁ—
Not easily or soon digested; indigestible.

ଦୁଷ୍ଟଦ—ସ. ବି (ଦୁର + ପଦ ଧାରୁ = ପାଇବା + କର୍ମ. ଅ) — ଦୁଷ୍ଟାପାଦ
Dushpada (ଶ୍ରୀ. ଶବ୍ଦାଶାରର) — Not easily attainable.

ଦୁଷ୍ଟକୟ—ସ. ବିଶ. (ବଜୁଗୀହ; ଦୁର + ପରାକ୍ରମୀୟ) — ଯାହାକୁ ସହଜରେ
Dushparakr̄jaya ପରାକ୍ରମୀୟ କରିଯାଇ ନ ପାରେ; ଅଜ୍ଞେୟ; ଦୁର୍ଜ୍ୟ—
Invincible; difficult to conquer.

ସ. ବି—ଧୂତରାଷ୍ଟ୍ରା ଏକ ପୁଣ୍ୟ—
Name of a son of Dhūtarāshṭra.

ଦୁଷ୍ଟରହର—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପରି + ହୁ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) —
Dushparihara ସାହାକୁ ସହଜରେ ପରହର ବା ଉତ୍ସାହ କରିଯାଇ
ନ ପାରେ— Difficult to be given up;

not easily avoidable.

ଦୁଷ୍ଟରହରନୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପରି + ହୁ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅନ୍ତାୟ) —
Dushpariharanīya ଦୁଷ୍ଟରହର (ଦେଖ)

Dushparihara (See)

ଦୁଷ୍ଟରହାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବିଶ—ଦୁଷ୍ଟରହର (ଦେଖ)

Dushparihārjya Dushparihara (See)

ଦୁଷ୍ଟର୍କ—ସ. ବିଶ. (ବଜୁଗୀହ; ଦୁର + ଶର୍ତ୍ତ) —

Dushparṣṭa ୧। ଯାହାକୁ ଦୁର୍ବଳ କଷ୍ଟକର—

1. Touchable with difficulty.

୨। ଦୁଷ୍ଟାପାଦ (ଶ୍ରୀ. ଶବ୍ଦାଶାରର) —

2. Not easily attainable.

ଦୁଷ୍ଟରୀ—ସ. ବି—ଦୁଷ୍ଟରୀ (ଦେଖ) [ଦରେବୁଷ୍ଟ. ଦୁବ୍ୟଗୁଣ]

Dushparśī Dūrālabhā (See)

ଦୁଷ୍ଟର୍ତ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପରି ଧାରୁ + କର୍ମ. ଯ) —

Dushpāchya ଦୁଷ୍ଟର (ଦେଖ) — Dushpachya (See)

ଦୁଷ୍ଟର—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପାର) — ୧। ମନୁଷ୍ୟ ଯାହାକୁ ସହଜରେ

Dushpāra ପାର ହୋଇ ନ ପାରେ— ୧. That which
can not be easily crossed over.

୨। ଦୁଷ୍ଟାପାଦ (ଶ୍ରୀ. ଶବ୍ଦାଶାରର) —

2. Attainable with difficulty.

ଦୁଷ୍ଟୁ—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁର + ପୁରୀ) — କୁପୁର—

Dushputra A bad or undutiful son.

ଦୁଷ୍ଟୁର—ସ. ବିଶ— ୧। ଯାହା ସହଜରେ ପୁଣ୍ୟ ହୋଇ ନ ପାରେ—

Dushpūra ୧. Which can not be filled up easily.

୨। ଅନିବାର୍ୟ (ଶ୍ରୀ. ଶବ୍ଦାଶାରର) — ୨. Unpreventable.

ଦୁଷ୍ଟୁକୃତି—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁର + ପ୍ରକୃତି) — ମନ ପ୍ରକୃତି—

Dushprakṛuti Evil nature.

ସ. ବିଶ.— ଦୁଃଖିଲ— Of evil nature.

ଦୁଷ୍ଟୁଧର୍ଷ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟ + ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) —

Dushpradharsha ଯାହାକୁ ସହଜରେ ଆକମନ କରିଯାଇ ନ
(ଦୁଷ୍ଟୁଧର୍ଷ—ଶ୍ରୀ) ପାରେ; ଅଧର୍ଷଶିଥୁ; ଦୁର୍ଧର୍ଷ—

(ଦୁଷ୍ଟୁଧର୍ଷତା—ବି) Hard to assail; unassailable.

ଦୁଷ୍ଟୁତୁର୍ବି—ସ. ବି. (କର୍ମଧ; ଦୁର ପ୍ରବତ୍ତି) — କୁପ୍ରବତ୍ତ; ମନ ପ୍ରବତ୍ତ—

Dushprabṛuttī Evil disposition or inclination.

ଦୁଷ୍ଟୁବେଶ—ସ. ବିଶ. (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟ + ବିଶ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) —

Dushprabesa ଯାହା ମନ୍ତ୍ରରେ ସହଜରେ ପ୍ରବେଶ କରିଯାଇ
ନ ପାରେ—Difficult to enter; impassable.

ଦୁଷ୍ଟୁମେୟ—ସ. ବିଶ (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟମେୟ) — ଅପରମେୟ; ଯାହା ପରିମାଣ

Dushprameya କରିବା କଷ୍ଟକର— Difficult to measure.

ଦୁଷ୍ଟୁସହ—ସ. ବିଶ (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟ + ସହ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) — ଯାହା ସହ୍ୟ

Dushprasaha କରିବା କଷ୍ଟକର— Hard to endure;
difficult to be borne.

ଦୁଷ୍ଟୁପ(ପ୍ୟ) —ସ. ବିଶ (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟ + ଅପ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) —

Dushprāpap(pya) ଯାହା ସହଜରେ ମିଳେ ନାହିଁ; ଦୁର୍ଲଭ—

(ସ୍ପ୍ରାପ୍ୟ—ବିପରୀତ) Difficult to obtain; rare;
scarce.

ଦୁଷ୍ଟେନ୍ଦ୍ରିୟ—ସ. ବିଶ (ଦୁର + ପର୍ଯ୍ୟ + ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ; ଯ) —

Dushpreksha(kshya) ୧। ଯାହାକୁ ରହିବା କଷ୍ଟକର—

1. Difficult to look at.

୨ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଳ; ଆସଣ—2. Terrific to look at.

ଦୁଷ୍ମନ୍—ସ. ବି—(ଦୂଷ=ଦୋଷୀ+ମର୍ଦ୍ଦାତୁ=ବୋଧ କରିବା+ତ;
Dushmanta ଶକ୍ତିକାଳୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରିଥିବାରୁ ସେ ଅପଣାରୁ
(ଦୂଷନ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦୋଷୀ ବୋଧ କରିଥିଲେ)—ଶକ୍ତିବଣୀୟ
ଏହି ସଜ୍ଜାକୁ ସ୍ଵତ୍ତ ଓ ଉଚ୍ଚ ସଜ୍ଜାକୁ ପିତା; ଶକ୍ତିକାଳୁ
ସ୍ଥାପି; କାଳିଦାସଙ୍କ ଅଭିଜନଶକ୍ତିକୁ ନାଟକର
ନାୟକ—The father of king Bharata
(the hero of Kālidāsa's drama Śakun-tala.

ଦୁସ୍ମନ୍—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଫା.)—୧ । ଶକ୍ତିବାପଦ—
Dus-man 1. Inimical; hostile; unfriendly.
ଦୁସମନ; ଦୁଶମନ ୨ । ଦେଖୀ—2. Malicious.

ବି—୧ । ଶତ୍ରୁ—Enemy.

୨ । ବିପରୀ ଲୋକ—2. Adversary.

ଦୁସ୍ମନ୍ ବନିବା—ଦେ. କି—ଶତ୍ରୁପୁଷ୍ପ ପରିଣତ ହେବା—
Dus-man banibā To turn an enemy.
ଦୁସମନ ହେଁଆ; ଦୁଶମନ ବନିବା

ଦୁସ୍ମନ୍—ବୈଦେ. ବି. (ଫା.)—୧ । ଶତ୍ରୁ—1. Enmity;
Dus-mani hostility.
ଦୁସମନି; ଦୁଶମନି ୨ । ଦେଖ—2. Malice.

ଦୁସ୍ମର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କଣ (ହ. ଦୁସ୍ମର)—୧ । ଅନ୍ୟ—
Dus-rāṭ 1. Another;
୨ । ଦ୍ୱିତୀୟ—2. Second.

୩ । ସୁଗୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତର—3. Duplicate; one of
a pair.

ଦୁସ୍ମରନେ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଅ—ଅନ୍ୟକୁ—
Dusrāṇe Elsewhere; at any other place.

ଦୁସ୍ମର—ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତୁର) ବିଶ—ଦୋସରୀ (ଦେଖ)

Dusar Dosarā (See)

ଦୁସ୍ମର—ବୈଦେ. ବିଶ. (ଫା. ଦୋସରୀ)—ଦୋସରୀ (ଦେଖ)

Dusarā Dosarā (See)

ଦୁସରା ଦୁସର କିମ୍ବା ଅନ୍ୟର କର ନେଇ ମେହନ୍ତିର ଗଲେ।

ଦୋସରା ପକ୍ଷରମେହନ. ହମାରିଠିରୁ।

ଦୁସ୍ତର—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ)—
Dustara ୧ । ମନ୍ୟୁ ଯାହାରୁ ସହଜରେ ଆର ହୋଇ ନ ପାରେ;
(ଦୁସ୍ତର—ଶୀ) ଦୂରତକମ—1. Hard to get over;
uncrossable; insurmountable; almost
impassable.

୨ । ଅଛି କଞ୍ଚକର—2. Very difficult.

ଦେ. ଭିଶ—୧ । ଅଛି କଞ୍ଚକାଃ—1. Impracticable;
difficult of accomplishment.

୨ । ଭାବ ଦୁସ୍ତର; ଅଛି ମନ—
2. Very bad; very wicked.

(ଯଥା—ଏ ପିଲାଗୁଡ଼ାକ ଅଛି ଦୁସ୍ତର ହେଲେଣି ।)

ଦେ. ବି—ଅଛି ଦୂରତକମ ଅବସ୍ଥା—

Very critical condition.

ଦେଖୁଣ୍ଟି ଶୁଣ୍ଟି କରେ ଦୁସ୍ତର ନ୍ୟୁତ । ସାରଳା. ମହାଭାରତ ।

ଦୁସ୍ତରଣୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅନ୍ୟାୟ)—
Dustaraniya ଦୁସ୍ତର (ଦେଖ)—Dustara (See)

(ଦୁସ୍ତରଣୀୟ—ଶୀ)

ଦୁସ୍ତରୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଯ)—ଦୁସ୍ତର (ଦେଖ)

(ଦୁସ୍ତରୀୟ—ଶୀ)

ଦୁସ୍ତ୍ୟକ—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ତ୍ୟକ୍ତ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅ)—ଯାହାରୁ

Dustyaka ସହଜରେ ତ୍ୟାଗ କରିଯାଇ ନ ପାରେ; ଦୁସ୍ତରହାଁ—

(ଦୁସ୍ତ୍ୟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) Relinquishable with difficulty.

ଦୁ(ଦୁଃ)ସ୍ତା—ସ. ବିଶ. (ଦୂର+ଶା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ)—

Du(duḥ)stha ୧ । କ୍ଲେଶ୍ୟକୁ—1. Afflicted.

(ଦୁସ୍ତା—ଶୀ) ୨ । ଦୁର୍ଦ୍ଦଳାଗସ୍ତ—

2. Stricken with calamity; miserable.

୩ । ଅଛି ଦର୍ଦ୍ଦ—

3. Very poor; poverty-stricken.

୪ । କଞ୍ଚକରେ ପଢିଥିବା—

4. Fallen in a difficulty.

୫ । ମନ୍ଦରାବରେ ସ୍ଥିତ—5. Badly situated.

୬ । ମୁଖ୍ୟ—6. Illiterate.

ଦୁ(ଦୁଃ)ସ୍ତାତା—ସ. ବି (ଦୂର+ଶାବ. ତା)—୧ । ଦୁଃଖିତାବସ୍ଥା—

Du(duḥ)sthatā 1. Misery.

୨ । ଦର୍ଦ୍ଦତା—2. Penury; want.

୩ । କ୍ଲେଶ—3. Hardship; difficulty.

୪ । ଶୋତମାୟ ଅବସ୍ଥା—4. Wretchedness.

ଦୁସ୍ତା—ସ. ବିଶ—ଦୁସ୍ତାହ (ଦେଖ)

Dussaha Duhṣaha (See)

ଦୁହ—(ଧାରୁ)—ସ—ଦୁହିବା—

Duh (root) To milk.

ଦୁହଣୀ—ଦେ. ବି (ସ. ଦୋହନା)—ଦୂଧ ଦୋହିବା କୋଟ—A small

Duhāṇī earthen jug used for milking a cow.

ଦୁହନୀ ଦେହନୀ କର ଜାନୁମୁଳେ ସ୍ଥାପନ ଦୁହଣୀ । ବାନକୁଣ୍ଡ ରସକଞ୍ଚଳ ।

ଦୁହା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ଦୁହା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Duhā etc (See)

ଗାଇରେ କଳୟ ଦୁହା ଶଗ-ବେତାଳିକେ । ଦୁହାମଣି, ବିଷମାଦିତ୍ୟ ।

ଦୁହାଇ—ଦେ. ବି—୧ । ଦୁହା (ଦେଖ)

Duhāi 1. Duhā (See)

ଦୋହାଇ ୨ । (ସ. ଦୁଃ+ଅହାନ) ଶପଥ; ରୂପ—2. Oath.

ଦୁହା; ଦୁହାଇ ୩ । ରାଜ ବା ଦେବତାଙ୍କ ନାମରେ କୌଣସି ଦୁସ୍ତର

(ଦୋହ; ଦୁହ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଘୋଷଣା—3. Proclamation

of any matter in the name of a Deity or the king.

ଦୁହାର ଦେବା—ଦେ. କ'—କୌଣସି ଦେବତା ବା ମହାସ୍ଵରୁଷଙ୍କ ନାମରେ
Duhāi debā ଶପଥ କରିବା—1. To swear in the name
ମୋହାରୀ କେବେଳା , of some Deity or great personage.
ଦୁହାର ଦେବା , । କିଛିର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସଜା ବା ଦେବତାଙ୍କ ନାମ
[ଦୁହାର ପକ୍ଷକିରଣ—ଅନ୍ୟରୂପ] ଧର ଆର୍ତ୍ତିଷ୍ଠର କରିବା—
2. To invoke the name of a Deity or king
for saving one's self.

ଦୁହିଁ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୁହ ଧାରୁ)—୧ । ଦୋହନ; ଦୁହି କା—	Duhāñ ଦୋହିଁ ।	1. Milking. ପର ଗାଇ ଦୁହି ମୋତେ ନ ଥୁବେ—ଦୂର ।
ଦୁହନା । । ଦୁହିବା; ଅଗ୍ରଠ ଦୁଃଖାର ପିଣ୍ଡି କର କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ରସଥାତ ଦୁଷ୍ଟିବା—2. Pressing a thing down- wards with the fingers as in the act of milking.	ଦୁହନା ।	ରସଥାତ ଦୁଷ୍ଟିବା—2. Pressing a thing down- wards with the fingers as in the act of milking.

ଦୁହାନୀ	କହେ ମରବର ଦୁଃଖ ହର ହର ଶରେ ସୁରଜ୍ଞ ଦୁହାନିବା।	(a cow) Which gives milk.
(ପଢୁଆ—ବିପରୀତ)	ପ୍ରାଦେ. (ଗଣ୍ଡାମ) ବିଶ—ଦୁଃଖୀ ସନ୍ତ୍ରାକ; ଦୁଆ—The second (son or daughter).	
ଦୁହାନୀ(ହେନ୍)ଇବା—ଦେ. କି.	(ଦୁହାନୀବାର ଶିଳ୍ପିରୂପ)—ଅନ୍ୟଦ୍ୱାରା Duhānī(heñ)ibā	ଦୋହନ କରିବା—
ଦୋହନ	To cause another to milk.	
ଦୁହାନା	(ଦୁହାନୀବା—ଅନ୍ୟରୂପ)	ରଙ୍ଗ. ପ୍ରେମସ୍ଥାନିଧି ।

ଦୁହାଁ ଦୁହି—ଦେ. ଶ୍ରୀ—୧ । ଦୁହାଁ (ଦେଖ)
 Duhāñ dūhiin 1. Duhāñ(See)
 , । ବସ୍ତ୍ରବାର ଦୋହନ କର୍ମ—
 2. Several acts of milking.
 ଦୁହାଁ(ହା)ଳ—ଦେ ଶ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ. (ସ. ଦୋହମାୟା)—
 Duhāñ(hā)la ୧ । ଦୋହମାୟା; ଯେଉଁ ଗାୟ ଦୋହନ କରାଯାଇଥାଏ—
 [ଦୁହାଁ(ହା)ଳଅ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଯାଇ ଥାଏ; ସାହାତାରୁ ଦୁଃଖ ଦୁହାଁ
 ଦୋହଳ ଯାଇଥାଏ—1. Milch (cow); that which
 ଦୀହିଯା, ଦୁହେଲୁ is being milked.
 , । ଦୁଃଖବଜ; ଯେଉଁ ଗାୟ ଦୁଃଖ ଦୀହି ଥିଏ ଅର୍ଥାତ୍ ବରତ୍ତ ନହେଁ-
 2. (cow) Giving milk; not yet become dry,

ଦୁହାଁ(ହା)ଳୀ—ଦେ. ବିଶ. ସ୍ଥା—୧ । ଦୂହାଳ (ଦେଖ)
Duhāñ(hā)lī 1. Duhāñla (See)
ଦୋହାଳ ଦୂହାଳୀ ଗାନ୍ଧ ସେ ବାହୁସ ତୁଲେ ଦାନ
ଦୁହାଳୁ ଏ ଦେବ ତାର ମୁଖ୍ୟ ଅଛେ ଅକଥଳ ।
 କୃଷ୍ଣଦ୍ଵୀପ ମହାଭାରତ. ବନ ।
* । (ସ. ଦା ଧାରୁ—ଶ୍ରେଦନ କରିବା) ଧାନ କଟାଳ—
 3. (person) Reaping paddy.

ଦୁହିବା — ଦେ. କି. (ସ. ଦୁଃଖାରୁ)—	Duhinibā । ପେହଳ କରିବା । 1. To milk.
ଦୁଃଖା	ନମ୍ବମେ ପଥ୍ର ଦୟ ଧର, ପଚାର ଦୁଃଖାର ଦୟକରେ ।
ଦୁଃଖାର	ଜିଲ୍ଲାକୁ ଗରିବ ।

- । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦୁଧ ଦୁହିଲୁ ପରି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିତାରୁ
ଧନ ଆବ ଛିଣେଶ କରି ନେବା—
- 2. (figurative) To squeeze money etc from
a person; to fleece a person.
ଦର ନକ୍ଷିଲେ ଗଲା ବଳେ
ଭୂମିକ ଦୁହ ମାତ୍ର ଦଳେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଉଗନବି ।
- । ଦୁଧ ଦୁହିଲୁ ପରି କୌଣସି ବସୁକୁ (ଧାନ କେଣ୍ଟାରୁ
ଧାନ ଗୁଡ଼ିକ) ଦୂର ଆଗୁଠି ଦ୍ଵାରା ତପି ଉଷ୍ଟିଆଣିବା—
- 3. To press a thing with two fingers
in order to squeeze something out
of it.

ଦେବ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ଶାନ୍ତି ଓଟାଇ ହେବା—

Duhiñ hebā 1. To strain; to be strained.
 ଦୁହିନ ବଥାର ମୋ ପେଟ ଦୁହିନ ହୋଇ
 ଦୁହିନ ମହାରୂପ ନ ପାରେ ଗୋଟା ବାହୁ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାରୂପ, କର୍ଣ୍ଣ
 । ଦୋହନ ଯୋଗ୍ୟ ହେବା—2. To be capable
 of being milked or squeezed.

ଦହିଙ୍କର—ଦେ. ସବ. ସୁ. ହୋ)—ଉତ୍ତରପୁନକର—

Duhinkara Of both.

(ଦୃହଙ୍କ—ଅନ୍ୟରୂପ) ହରା କାର ଦୌନୋକା

ଦେଖିଲୁ(ଛୁ) — ଦେ. ସବନୀମ— ଦର ଜଣକ; ଉତ୍ସୁଳ—

Duhinki(ñku) To both.

ଦୁହିଙ୍କ ଦୁହେ— ଦେ. ସଫ— ୧ । ଦୁଇ ଜଣମାକ; ଦୁହେ ଯାକ—
 Duhinki duheñ 1. Both of them.
 (ଦୁହିକା(କୁ) ଦୁହେ—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଅନୋହେ— 2. Each
 other.

ଦୁହିତ—ଦେ. ବି. ସ୍କୀ. (ପଦ୍ୟ) (**ଫ. ଦୁହିତ**)—କନ୍ୟା; **ଫ୍ରାଙ୍ଗ—**
Duhita **Daughter.**

କ୍ଷମା କର ଦୋଷ ମୁଁ ଚାମ୍ପିର ରୁହନ୍ତି ।

ଦୁହିତା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଦୁହିତୀ ଶିଥର ୧ମା. ୧ବ; ଦୁହି ଧାରୀ + କଣ୍ଠୀ
Duhitā ତୃ; ଯେ ଦୋହନ କରେ; ତୁଳ. ଇଂ. ଡିଟର; ଫା.
ଦକ୍ଷିଣ; ଶ୍ରୀକ. ଦାଇଗେଟର; ଜମୀମା. ଡକ୍ଟର;
ସାଇଲି-କୋପିର)—ଲକ୍ଷ୍ୟ—ମିଆ—Daughter.

[ଦୁ—ପୁରସକାଳରେ ଥର୍ଯ୍ୟ ପରିବାରରେ ଗାଉ ଦୁହିବା କର୍ମ କନ୍ୟା ଉପରେ ନୟସ୍ତ ଥିବାରୁ କନ୍ୟାର ନାମ ଦୁହିତା ହୋଇଥିଲା ବୋଲି ପଣ୍ଡିତମାନେ କହନ୍ତି ।]

ଦୁହାରା—ଦେ. (ପଦିଯ) ବ. ସୀ. (ସ. ଦୁହାରା) —

Dubhitī ଦୁହିତା; କକ୍ଷୀ; ମୈଆ—Daughter.

ଦୁହିତ(ତ୍ର)—**ସମ୍ପଦି**—ଦେ. ବି. (କର୍ତ୍ତା) (ସ. ଦୌହିତ୍ର+ସମ୍ପଦ) —
Duhitṛa(sampatti) କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ପୁଅ ବା ପୁଅର—
ଦୁହିତ ସମ୍ପଦି ପୁଅ ନ ଥିଲେ ତାହାର ତ୍ୟକ୍ତ ସମ୍ପଦ
ଦୁହିତରୀ ଜୀବତି ଯାହାକ ତାହାର କନ୍ଧାର ଶୁଅ
(ଦୌହିତ୍ର) ଉତ୍ସର୍ଗକାରୀ ଫୁଲେ ପାଏ—Property
inherited by the daughter's son of
a person leaving no son or son's son
to inherit him.

ଦୁହିତେ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) ବି—କନ୍ଧା; ଛିଥ—
Dubite Daughter.

ବସୁମନର ଦୁହିତେ ଘେରେ ଦିକତା ସହିତେ ଅଣ୍ଠୁ କେଣେ
ଏହି ଶବ୍ଦରେ ବହୁ । ରଙ୍ଗ. ବୈବେଶ୍ୱରମଳାସ ।

ଦୁହୁଡ଼ ମୁଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ଦୋର୍ତ୍ତ ମୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)
Duhurda mundā Do-orda mundā (See)

ଦୁହୁଡ଼—ଦେ. ବି—ଦୁହୁଡ଼ ୨ (ଦେଖ)
Duhurdi Dihurdi 2 (See)

ଦୁହୁଣୀ—ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ଦୋହମା) ଗାଇ ଦୁହୁଣୀ କୁଣ୍ଡା ବା ଗଢ଼—
Duhupī 1. A small narrow-necked pitcher
(ଦୁହୁଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) used in milking a cow.
ଦୋହମୀ ୨ । ଗାଇ ଦୁହୁଣୀ ବେଳେ ଗାଇ ନାଚ ନ ମାର
ଦୁହୁଣୀ ପାରିବା ପାଇଁ ତାହାର ଦୁଇ ଜୀବନ୍ତରେ ଛନ୍ଦା ହୋଇ
ଥିବା ଦୁହୁଡ଼; ଛନ୍ଦା—2. A string with
which both the hind legs of a vicious
cow are chained together when it is
milked.

ଗଣେଇ ବଠାଇ ମଣୁଣି, ଆଶ କୁ ଦୁଧର ଦୁହୁଣୀ ।
କଗନାଥ. ଭଗବତ ।

୩ । ଶ୍ରୀଅଧି ମାପ କରିବାରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ ବେଳ ବା
ବାରୁ ଶପାଦିଥାରେ କିଆର ମାଣ; ପାହିଲ—
3. A small measuring pot of cane or bam-
boo-laths used for measuring grains.

ଦୁହୁରା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲପୁର) ଅ—ଦୋର୍ତ୍ତ; ଦ୍ଵିତୀୟ ଥର—
Duhurā Second time.

ଦୁହୁରା ଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲପୁର) କି—ଦଲ ଦେବା (ଦେଖ)
Duhurā debā Dal debā (See)

ଦୁହେଁ—ଦେ. ସବ (ସ୍ବ. ଦୁଃ୍ଖ; ଦ୍ଵେଷ) — ଦହେଁ; ଦୁହେଁ ବ୍ୟକ୍ତି; ଦୁହେଣ
Duhēñ ଯାକ; ଦୁହେଁ ଦୁହେଁ—Both the two persons;
(ଦୁହେଣାକ—ଅନ୍ୟରୂପ) both; both of them.
ଦୁହେଁ ଦୋହା—

ଦୁହ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୁହୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଯ) —ଦୋହନ ଯୋଗ୍ୟ;
Duhya ଦୋହ୍ୟ—Fit to be milked.
(ଦୁହ୍ୟା—ଶ୍ଵ)

ଦୁହ୍ୟମାନ—ସ. ବିଶ. ଧ୍ୟ (ଦୁହୁ ଧାରୁ+କର୍ମ. ଅନ)—
• Duhyamana ଯାହାକୁ ଦୁହୁ ଯାଇଥିଲା—
(ଦୁହ୍ୟମାନ—ଶ୍ଵ) Which is being milked..

ଦୁହ୍ୟ—ସ. କି. (କାମ) —ଶର୍ମୀଷ୍ଵାଙ୍କ ଗର୍ଭାତ ଯମାତିଙ୍କ ଏକ ପୁଣ୍ୟ—
Duhyu Name of one of the sons of king Jajati
(ଦୁହ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) and his wife Sarmishthā.

[ଦୁ—ସମ୍ବାଦ ଦ୍ଵାରା ନିଯୁତ କରିବା ପରେ ପୁନ୍ରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ
ପୁଥିଷକୁ ବାର୍ତ୍ତି ଦେଲେ । ପୁଣ୍ୟମଧ୍ୟର ଦେଶମାନ ଦୁହ୍ୟକୁ
ଦେଲେ । ସମ୍ବାଦ ଅପଣାର ବାର୍କତକ୍ୟାଳ୍ୟ ପୁନ୍ରମାନଙ୍କ ପୌବନ
ସଙ୍ଗେ ବଦଳ କରିବାକୁ କହିବାକୁ ଏ ମନ୍ତର କଲେ । ସମ୍ବାଦ କିମ୍ବା
ହୋଇ ଏହାକୁ ଶାସ ଦେଲେ ‘ତୋର କୌଣସି ପ୍ରିୟ ଅଭିଲାଷ
ପ୍ରେସ୍ ହେବ ନାହିଁ’ (ହୁ. ବୈବେଶ୍ୱରାର) ।]

ଦୁ (ଧାରୁ)—ସ—୧ । ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରିବା—

Dū (root) To be afflicted; to suffer pain (Apte),

• । ଦୁଖିତ ହେବା—୨ To be sorry (Apte).

• । ଦୁଖ ବା କଷ୍ଟ ଦେବା—

3. To give or cause pain (Apte).

ଦୁର—ଦେ. ଅ—ଧୂର (ଦେଖ)

Dūt

Dhut (See)

(ଦୁରକର; ଦୁତ୍ତେର, ଦୁତ୍ତେରକା, ଦୁତ୍ତେରକେ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁତ—ସ. ବି. (ଦୁ ଧାରୁ=ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତି. ତ; ଦୁ ସ୍ଥାନରେ ଉ)–

Dūta ୧ । ସମ୍ବାଦବାହକ; ବାର୍ତ୍ତିବହୁ—1. Messenger,

୨ । ସଜମାନକ ରତ—2. Ambassador; envoy.

୩ । ସ୍ଵର୍ଗର ଦୁତ—3. An angel; a divine messenger.

ଦୁତଧୀ—ସ. ବି ଶ୍ଵ.—କଦମ୍ବ, ପୁଲ—

Dūtaghnī The flower of Nuclea Kadamba.

ଦୁତାବାସ—ସ. ବି. (ଶଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ଵ; ଆଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ମିତ୍ରଭାଜନ

Dūtabhāsā ସରରେ ନିଯୁକ୍ତ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୁତ ସେଇଁଠାରେ
ବସା କର ରହିଛି—Consulate; residency;
the seat of an ambassador in a foreign court.

ଦୁତି—ସ. ବି. (ଦୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତି. ତ) —ଦୁତି (ଦେଖ)

Dūti

Duti (See)

ଦୁତିକା—ସ. ବି. (ଦୁତି + ସାର୍ଥି. କ + ଶ୍ଵ. ଅ) —ଦୁତି (ଦେଖ)

Dūtikā

Duti (See)

ଦୁତି ପାଦ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) —ଦୁଇ ପାଦ—

Dūti pada

The two feet or legs.

ଦୁଇ ପାଦ କି କଳଇ ଅଛି ଏକ ପାଦ । ପ୍ରାଚ. ଦୁହୁନ୍ତୁରଣ ଗାତା ।

ଦୁଷ୍ଟ—ସ. ବି. ଶ୍ଵ. (ଦୁତି+ଶ୍ଵ. ଉ; ଦୁ ଧାରୁ=ଗମନ କରିବା+

Dūti ସଙ୍କରିତ ଶବ୍ଦ) —୧ । ବାର୍ତ୍ତିବାହକ ଶ୍ଵ—

1. A female messenger.

୨ । କୁଟୁମ୍ବୀ; ଯେଉଁ ଶ୍ଵ ପରପୁରୁଷ ନିକଟରେ ପରଶ୍ଵ ଅଣି

କୁଟୀ—୨. A go-between; a procurer; a bawd.

[ଦୁ—ଦୁତି ଶିଥ ସଥା—୧ । ଦୁତି, ୨ । ସ୍ଵର୍ଗ ଦୁତି, ୩ । ପୁଣ୍ୟ ଦୁତି, ୪

• । ଅପ୍ର ଦୁତି (ଅମନ୍ତୁ ବିଦ୍ୟାତକୁମଣ୍ଡି ୨ । ୨ ପୁ ।)

। (ନାମ) ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ରାଧିକାଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆବାଦ ନେବା ଅଣିବା
କରୁଥିବା ସଖୀ—3. The name of a female
companion of Rādhikā who was acting
as a messenger between Śrīkrushna
and Rādhikā.

ଦେ. କି—ଶ୍ଵରେକଳୁ ଦିଅଯିବା ନାମ—A name given to
females.

ଦୂତ୍ୟ—ସ. କି (ଦୂତ + ଉଚ୍ଚ. ସା.)—ଦୂତର କାର୍ଯ୍ୟ; ଦୌତ୍ୟ—
Dūt୍ୟa The duty or act of a messenger.

ଦୂନ—ସ. କିଣ (ଦୂ ଧାରୁ = ଶେଷ କରିବା+କରୁଣା)→ ୧. କିଣ୍ଠୁ—
Dūna 1. Afflicted.

୨. ଦୂନେଗ୍ରାହ୍ୟ—2. Troubled.

୩. କାନ୍ଦୁ—3. Tired; wearied.

୪. ଅନୁତ୍ପୁ—4. Repentant.

୫. ପଥଶାନ୍ତ୍ର—5. Exhausted on account of
travelling.

ଦୂବ—ଦେ. କି—ଦୂବ (ଦେଖ)
Dūba Duba (See)

ଦେବଲେ ଦୂବ କରେ ଦାରୁ, ଶାଶ ପଣର ଭଜେ ମେରୁ—
ବମଳଭେଜେ ତେତଣା ।

ଦୂର—ଦେ. ଅ (ଦୃଶ୍ୟ, ଧରମ, ଅବମାନନା ଓ ବିରକ୍ତିମୁଢ଼କ)—
Dür ୧. ଛା !; ଯାଏ !; ଧୂର !—1. (interjection) Fie !
ଦୂର
୨. (କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ଅନୁର ହେବା ନିମନ୍ତେ କୌଣସି
ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତର୍ଜନ କରିବା) ଏଠାରୁ ଗୁଲି ଯା !—
2. Be off ! get out !

ଦୂରକର(ର)—ଦେ. ଅ—୧. ଦୂର (ଦେଖ)
Dür kar(ra) 1. Dür (See)

୨. ଶତ୍ରୁ ସେ କଥା—2. Let it pass.

ଦୂରକଢ଼ା—ଦେ. କିଣ—୧. କେତେବେ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ—
Dür-chhardା 1. Situated at some distance.

ଦୂରଛାଡ଼ା—୨. ବହୁ ବ୍ୟବଧାନରେ ଅବସ୍ଥିତ—
(ଦୂରଶତ୍ରଥ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Situated at a great
interval.

ଦୂର ଦୂର—ଦେ. ଅ—ଦୂର (ଦେଖ)
Dür dür Dür (See)

ଦୂରଦୂର କିଣ—ଦୂଲହଲ (ବର୍ଣ୍ଣ) —Torrential (rain).
ଦୂରଦୂର କିଣ—ଦୂଲହଲ (ବର୍ଣ୍ଣିବା) —(raining) In
torrents; cats and dogs.

ଦୂରଦୂର କରିବା—ଦେ. କି—୧. ଦୃଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶପୂର୍ବକ ବା ମାରିବାର
ଦୂରଦୂର କରିବା } ଅନ୍ୟରୂପ 1. To drive away
ଦୂରଦୂର ଛାଡ଼ି କରିବା } with contempt.

ଦୂରଦୂର କରା, ଦୂରଛାଇ କରା ୨. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିପ୍ରତି ଅଭ୍ୟନ୍ତ
ଦୂରଦୂର କରନା, ଦୂରଦୂରାନା ଦୃଶ୍ୟ ଛାପାଇ କରିବା—2. To treat
ଦୂରଦୂର କରିବା, ଦୂରଦୂରାନା ଏମାନିକାରୀ କରିବା—

a man with contempt; to despise.

ଦୂରପଳା—ଦେ. ଅ—ଏଠାରୁ ଦୂର ହୋ ! ଏଠାରୁ ପଳାୟନ କର !—
Dür-palā (interjection) Be off !

(ଦୂରଦୂରପଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମୋ କୁଣ୍ଡ ପାର ହୁଏ, ବୃଣ୍ଣି ପାରିବ ଦୂରଦୂର
ଦୂର
ଦୂରପଳା ଦୂରପଳା ।
ଉଦ୍‌ଦୂରପଳା ଉଦ୍‌ଦୂରପଳା ।

ଦୂରପଳା(ଲେ)ରିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୂର + ପଳାୟନ)—
Dür-palā(l)e)iba ୧. ଦିରିଷାର, ଧକ୍କାର ବା ଦୃଣିତ ବ୍ୟବଧାନ
ଦୂରହତ୍ତା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ଯୋଗୁ ବା ଏଥୁର ଉୟରେ କୌଣସି ସ୍ଥାନ
ଦୂରମାନା ଡ୍ୟାଗ କରିବା—1. To flee away from a
place through fear or insult.

୨. ଉୟରେ ଦଠାର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଡ୍ୟାଗ କରିବା—
2. To suddenly leave a place through fright.
୩. କୌଣସି ସ୍ଥାନରୁ ଦୂରରେ ରହିବା—
3. To keep one's self at a safe distance.

ଦୂରପୁ(ଫୁ)ଙ୍କା—ଦେ. କିଣ—ଧୂରପୁଙ୍କା (ଦେଖ)
Dür-pu(phu)ṅgā Dhur-puṅgā (See)

ଦୂରବାଢ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଯାଇଥୁର କିଣ—ଦୂର ଛାଡ଼ା (ଦେଖ))
Dür-bāḍia ୧. ଦୂର ଦୂର ମାର ମାର କରିବା—ଦେ. କି—ଦୂର ଦୂର କରିବା (ଦେଖ)
Dür dūr mār mār karibā Dür dūr karibā (See)

ଦୂର ଛୋ—ଦେ. ଅ—ଦୂର (ଦେଖ)
Dür-ho Dür (See)
ଦୂର ହ ଦୂର ହୋ ଯାଆଁ
(ଦୂର ହ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୂର—ସ. କିଣ. (ଦୂର = ଦୂରଶତ୍ରଥ + ର ଧାରୁ = ଗମନ କରିବା + କରୁଣା;
Dūra କିପାଇଲ; ଦୂଳ. ପା. ଏହି ଅର୍ଥରେ ଦୂର ଶବ୍ଦ) —
(କିକଟ—କିପାଇଲ) ୧. ଅସମୀୟ; ବ୍ୟବଧାନସ୍ଥିତ; ଅନୁରରେ.
(ଦୂରତା, ଦୂରବ୍ୟ—ବି) ଅବସ୍ଥିତ—1. Remote; distant;
far off.

୨. ଦେଖ, କାଳ ବା ସମ୍ବନ୍ଧ ଦିଗ୍ବରେ ନକ୍ଷତ ଅନୁରରେ—
ଅବସ୍ଥିତ—2. Occupying a far off position in respect of place, time or
relationship.

୩. ଛାଡ଼ା; ପୁଥକ; ଅଲଗା—3. Separate.
୪. ଅଭ୍ୟନ୍ତ—4. Excessive.
୫. ଗାଢ଼—5. Deep.
୬. ଅଗୋଚର—6. Not known; not perceived.
୭. ଦୀର୍ଘ—7. Long.
୮. ବାକୁ ବା ଅବାଦ ସଞ୍ଚକରେ ବହୁତ ଅନୁରରେ | ଅବସ୍ଥିତ;
ସେ ଛାକଟ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ନକ୍ଷେ—8. Distantly related;
not closely related

୯. ବି—ବ୍ୟବଧାନ—Interval; space.
ଦୂର ଦେ. କିଣ. (ସ. ଦୂରପୁଙ୍କା) —୧. ବିଦ୍ରାତି—
ଦୂର ୧. Driven away

୨। ଦୂଷତ୍ତ—2. Removed.

ଅଧ ବସଥ ମଧ୍ୟରେ ଯାଏ ଦୂର । ଦୂଷତ୍ତ ମହାଭାରତ. ୬୯ ।
୩। ଏତେ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ—3. Situated at such
and such a distance.

(ସଥା—ପୁଣ୍ୟ କଟକଠାରୁ କୋଡ଼ିଏ କୋଶ ଦୂର ।)

୪। ଅପ୍ରାପ୍ୟ; ଅଗୋତର—

3, Unattainable; unknown.

ଜୀବନ ମୋହି ଖୋଚଇ

ଅଜୀବ ଜୀବ ମହି ଦୂର । କିମନ୍ଦିପ ବିଶବ୍ଦ

ଦେ. ବ.—୧। ଦୂରରୁ; ଅସମୀଯତା—1. Distance;

୨। ଦୂର ଦେଶ—2. Distant land.

୩। ଦୂର ପଥ; ବହୁତ ଲମ୍ବ ବାଟ—

3. Long way; long journey.

ଦୂର କଥା—ଦେ. ବ.—୧। କଞ୍ଚିତ୍ବାଧ କଥା; ଗଢକ କଥା—

Dūra kathā 1. A difficult matter.

ଦୂରେର କଥା ୨। ଦୂର ଉଦ୍‌ଦେଶରେ ଘଟିବା କଥା—

ଦୂରକୀ ବାତ 2. A thing which may happen in a
distant future.

ଦୂରକ୍ଷା କହିବା—ଦେ. କ୍ର.—ତନ୍ତ୍ର ବା ଗଣକା କର ଉଦ୍‌ଦେଶରେ

Dūrakathā kahiba ଘଟିବା ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ କରିବା—

ଦୂରେର କଥା ବରା 1. To predict; to prophesy.

ଦୂରକ୍ଷା କହନା

ଦୂର କରିବା—ଦେ. କ୍ର.—୧। ବର୍ଜନ କରିବା; ତ୍ୟାଗ କରିବା—

Dūra karibā 1. To give up; to relinquish.

ଦୂର କରା

୨। ଚଢି ଦେବା—

ଦୂରକରନା

2. To drive away.

୩। ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରିବା—3. To remove.

୪। ପୁଥକ୍ କରିବା—4. To separate.

୫। ଲେପ କରିବା—5. To cause to disappear.

(ସଥା—ମନ୍ଦୁ ତନ୍ତ୍ର ଦୂର କରିବା; କଞ୍ଚି ବା ଦୂର କରିବା

କରିବାକି ।)

ଦୂରଗ—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦୂର + ଗତ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—

Dūraga ଦୂରଗମୀ (ଦେଖ)—Dūragamī (See)

(ଦୂରଗା—ଧା)

ଦୂରଗମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦୂର + ଗମ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର. ୧୩୮.)

Dūragamī (ଇନ୍ଦ୍ର.)—୧। ସେ ଦୂରକୁ ଯାଇ ଥିଲା—

(ଦୂରଗମି—ଧା) 1. Gone to a distance; removed

to a distance.

୨। ଦୂରଦୂରକୁ ବସ୍ତୁ—2. Extending far.

ଦୂରକ୍ଷା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୂରଃ; ଦୂରସ୍ଥିତ)—୧। ଦୂରରେ

Dūrachhardā ଅବସ୍ଥିତ—1. Situated at a long

ଦୂରକ୍ଷା—distance.

ଅଳଗ ୨। ଦୂରକୁ ବିତାଢିବ—2. Driven away to a

great distance.

(ଦୂରଶତ୍ରୁ—ଅନିରୂପ) *। ପରାବତାରୁ ବହୁ ବ୍ୟବଧାନରେ
ଅବସ୍ଥିତ; ଅଳଗ ଅଳଗ—3. Situated far
apart from one another.

(ସଥା—ନତ୍ରିଆ ଗର୍ବକୁ ଦୂରକ୍ଷାକୁ କର ଲଗାଇଲେ ଖୁବ୍ ଛଳ
ପଳ ହୁଏ ।)

ଦୂରତର—ସ. ବିଶ.—(ଦୂର ମଧ୍ୟରେ) ଅଧିକତର ଦୂର—

Dūratara More distant.

ଦୂରତମ—ସ. ବିଶ.—(ବହୁ ମଧ୍ୟରେ) ଅଧିକତମ ଦୂର—

Dūratama Most distant.

ଦୂରତା—ସ. ବି. (ଦୂର + ଭବ. ତା)—୧। ବ୍ୟବଧାକ; ଅନ୍ତର—

Dūrata 1. Distance.

(ଦୂରକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) *। ଦୂର ହେବାର ଅବସ୍ଥା—

2. The state of being distant.

ଦୂରତେ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀଳ) ଅ.—(ସ. ଦୂରତଃ)—୧। ଦୂରକୁ—

Dūrate 1. From a distance; from a long way.

ତତ୍ତ୍ଵ କ୍ଷୁଦ୍ର ଦୂରରେ ମହେ ପଦର ମହେ ମୋହେ;

ଦେଇ ଦୂରକ ବରା ସବ ନାହିଁ ବରଣ ଅଛେ । ରଙ୍ଗ ପ୍ରେସ୍‌କାଲିକ—

, ୨। ଦୂରରେ—2. At a distance.

ଦୂରତଃ—ସ. ଅ.—(ଦୂର+ମୀ ଓ ମୀ ଦୂରକୁରେ ତ୍ୱର ପ୍ରତ୍ୟେ) —

Dūrataḥ ୧। ଦୂରରୁ—1. From a distance; from afar.

, ୨। ଦୂରରେ—2. At a great distance; far off;
far away.

*। ତିକଟରେ ବା ପାଖରେ ନାହିଁ—

3. Not at hand.

ଦୂରଦର୍ଶକ—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦୂର+ଦୂର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅକ) —

Dūradarsaka ଦୂରଦର୍ଶୀ (ଦେଖ)—Dūradarsi (See).

ଦୂରଦର୍ଶକ ଯତ୍ର—ସ. ବି (ଅଧୁନକ ବ୍ୟବଧାର) —ଦୂରମାତ୍ରଣ ଯତ୍ର—

Dūradarsaka jantra Telescop.

ଦୂରଦର୍ଶନ—ସ. ବି ଓ ବିଶ—ଦୂରଦୂଷ୍ଟି (ଦେଖ)

Dūradarsana Dūradṛṣṭi (See).

ଦୂରଦର୍ଶିତା—ସ. ବି (ଦୂରଦର୍ଶନ+ଭବ. ତା)—୧। ପରିମାନଦର୍ଶିତା—

Dūradarsitā Ability to look far into the future;
foresight.

, ୨। ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ; ଜ୍ଞାନ—2. Erudition; knowledge.

ଦୂରଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଦୂର+ଦୂର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର. ୧୩୮.)—

Dūradarsi

୧। ସେଇ ଲୋକ ଅନେକ ଦୂରରୁ ଦେଖିପାରେ; ଦୂରଦୂଷ୍ଟ;

ଦୂରଦୂଷ୍ଟ—1. Far-seeing; capable of seeing

from a great distance.

, ୨। ସେଇ ବ୍ୟକ୍ତ ନିଜର ଦୂରରୁ ଦେଖିବାରେ ଦୂରଦୂଷ୍ଟ;

ଦୂରଦୂଷ୍ଟ—2. Prudent; having foresight.

, ୩। ବିଜ୍ଞାନ; ବୋକା; ଜ୍ଞାନ—3. Wise.

, ୪। ବୁଦ୍ଧିମାନ—4. Intelligent.

* । ପଣ୍ଡିତ—5. Learned.

(ଦୂରଦର୍ଶୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) ବ—ଗୁଢ଼; ଶାଶୁଣା—A vulture.

ଦୂରପଣ ଦୂରଦର୍ଶୀ ଅଭ୍ୟାସ କରି ନମ୍ବର ସଙ୍ଗରେ ପଳ ଘର୍ଷନ ଘର୍ଷନ ହେ ।

ରକ୍ତ. କେବେଷ୍ଟ. ଦଳାସ ।

ଦୂର ଦୂରଙ୍କ—ଦେ. ବିଶ—ବହୁଦୂର—

Dūra dūrānta Very far; very distant.

ବହୁମୁଖ ନିହାତ ଦୂରଦୂରର ଗୋଲ ଉଚ୍ଚା ଅଥବା ଗର୍ଭ ବର୍ଷ ହେଉ ବର କେଣ ଦେଖ
ବହୁତୁର
(ଦୂରଦୂରନ୍ତର—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେ. ବ—୧ । ବହୁଦୂର ସ୍ଥାନ—

2. Very distant place.

* । ବହୁ ଦୂରରୁ—2. A great distance.

ଦୂରଦୂକ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୂର + ଦୂର ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ବ୍ୟ.)—

Dūradṛuk ଦୂରଦର୍ଶୀ (ଦେଖ)—Dūradarsī (See).

(ଦୂରଦୂଶା—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୂରଦୂଷ୍ଟି—ସ. ବ (କର୍ମଧାରୟ; ଦୂର+ଦୂଷ୍ଟି)—୧ । ଦାର୍ଘଦର୍ଶକ;

Dūradṛushtī ବହୁ ଦୂରରୁ ଦେଖିବା—1. Seeing to a
great distance; far-sight.

* । ବହୁଦୂରପୁ ପଦାର୍ଥ ଦେଖିବାର ଶକ୍ତି—

2. Long-sightedness.

* । କୌଣସି ବିଷୟର ପରିଣାମପ୍ରତି ଦୂଷ୍ଟିରମ୍ଭବା; ଦୂର-
ଦର୍ଶକ—3. Prudence; foresight.

* । (ବହୁଗ୍ରୀହ) ଶାଶୁଣା; ଶକୁନି—4. Vulture.

* । ଦୂରବିଶାଖ ଯତ୍ତ—5. Telescope.

ବିଶ (ବହୁଗ୍ରୀହ)—୧ । ସେ ଦୂରରୁ ଦେଖିପାରେ—

1. Far-seeing; far-sighted.

- * । ପରିଣାମଦର୍ଶୀ—2. Prudent; provident;
sagacious.

* । ସିକାଳଙ୍କ; ସେ ବିଷ୍ୟର ଜ୍ଞାନେ—

3. Having insight into the future.

* । ବିଜ୍ଞ—4. Wise.

* । ପଣ୍ଡିତ—5. Learned.

ଦୂର ଦେଶ—ସ. ବ—ବହୁଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ଅଞ୍ଚଳ—

Dūra desa A far away or distant country.

ଦୂର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟଣ—ସ. ବ—ଦୂରବିଶାଖ ଯତ୍ତ (ହ. ଶବ୍ଦବାଗର)—

Dūra nirikshāna Telescop.

ଦୂର ପଥ—ସ. ବ—ବହୁତ ବାଟ—

Dūra patha A long way or distance.

ଦୂର ପକତ—ଦେ. ବ—୧ । ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ ପଦାର୍ଥ—

Dūra parbata 1. A distant mountain.

* । ଦୂରରୁ ଦେଖାଯିବା ପକତ—

2. A mountain seen from a distant place.

ଦୂର ପକତ ସୁନ୍ଦର; ଦୂର ବନ୍ଦ ସୁନ୍ଦର । ପବତନ ।

ଦୂର ପ୍ରାଚ୍ୟଦେଶ—ସ. ବ (ଅଧୁକ୍ରିକ ପ୍ରୟୋଗ)—ଗୀନ ୫ ସାଧାନାଥି

Dūra prāchya deśa ଦୂରଦର୍ଶୀ ପ୍ରାଚ୍ୟଦେଶମାନ—The far
East (as distinguished from the
near East and the middle East).

ଦୂର ବନ୍ଧୁ—ସ. ବିଶ (ଦୂର+ବନ୍ଧୁ; ବନ୍ଧୁଗ୍ରୀହ)—ସେଇ ବିଦ୍ୟୁତ ବନ୍ଧୁ

Dūra bandhu ବନ୍ଧୁ ଦୂରରେ ଅଛନ୍ତି—(a person) Having
a friend living at a great distance.

ଦେ. ବ—ସେଇ ବନ୍ଧୁ ବାନବକ ବାସିଥାନ ଅପଣା ବାସିଥାନ

ଠାରୁ ବନ୍ଧୁ ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ—Relations resi-
ding at a great distance from one's
residence.

(ଯଥା—ଦୂର ପଦାର୍ଥ ସୁନ୍ଦର, ଦୂର ବନ୍ଧୁ ସୁନ୍ଦର—ତତ୍ତ୍ଵ ।)

ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୂର+ବର୍ତ୍ତ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୩).

Dūrabartti ୧ବ—ସାହା ଦୂରରେ ଅଛି; ଦୂରରେ ଅବସ୍ଥିତ—
(ଦୂରବର୍ତ୍ତୀଙ୍କ—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଦୂରବାଟ—ଦେ. ବ—ଦୂରପଥ; ବହୁ ଦୂରରୁ—
Dūra bāṭa A long distance; a long way.

(ଦୂରପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୂରବାଣ—ସ. ବ (ଦୂର+ବି+ରତ୍ନ ଧାରୁ=ଦେଖିବା+କରଣ.ଅଳି)

Dūrabikshāna ଦୂରବାନ୍ଦୁ; ସେଇ ଦେଖିବକ ସନ୍ଦର୍ଭାବ
ଦୂରପୁ ପଦାର୍ଥମାନ କିମ୍ବା ପର ଦେଖାଯାଏ—
Telescope; a spying glass.

ଦୂରବାନ୍ଦୁ—ଦେ. ବ (ସ. ଦୂରବାଣଙ୍ଗ)—ଦୂରବାନ୍ଦୁ (ଦେଖ)

Dūrabin Dūrabikshāna (See)

ଦୂରବିନ୍ } } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୂରବାନ୍ଦୁ ରହିଥିଲେ,
ଦୂରବାନ୍ଦୁ ପାଇ ପେକିଲୁ ପରିଦର୍ଶନ, ଏ କିମ୍ବା ?

ଦୂରବୀନ୍ } } ପରମାରମୋହନ. ଗନ୍ଧିଷ୍ଠ ।

ଦୂରବିନ୍ କଷିବା—ଦେ. କି—ଦୂରବାନ୍ଦୁ ଯତ୍ତରେ ଗୁହ୍ନିବା—
Dūrabin kashibā To see through a telescope.

ଦୂରବୀନ୍ କଷା ଉପରରୁ ଉଠିଯାଇ ଦୂରବାନ୍ଦୁ କଷି ଦେଲେ ।

ଦୂରବୀନ୍ କଷାନ୍ତା ପରମାରମୋହନ. ଗନ୍ଧିଷ୍ଠ ।

ଦୂରବେଧୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୂର+ବ୍ୟଥ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୩.୧୮).

Dūrabedhi ୧ବ—ଦୂରବେଦ୍ଧା (ଦେଖ)
Dūrabhedī (See)

ଦୂରରେବା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୂର+ରତ୍ନ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୩.୧୯)

Dūrabhedī ୧ । ଦୂରପ୍ରତିକ କୌଣସି ଲୟା ବସୁରୁ ସେ ଶରଥାଦି

ଦୂରବେଧୀ ବିଜ୍ଞାନ କରିପାରେ—1. Able to strike at
a target from a long way off; able to
pierce a thing with weapons from a
long distance.

* । ଦୂରବର୍ତ୍ତୀ ବସୁରୁ ଦେବ କରି ପାରୁଥିବା (ଶର) —
2. (missile) Striking at a target from
far.

ବ—୧ । ଶର; ବାଣ—1. An arrow.

* । ବନ୍ଧୁକ—2. A gun.

ଦୂରମୂଳ—ସ. ବ (ଦୂରଗ୍ରୀହ; ଦୂର+ମୂଳ) —ମୂଳ (ଦେଖ)

Dūramūla Muñja (See)

ଦୂରସ୍ଥୀ—ସ. ବିଶ (ଦୂର+ସା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଇନ୍; ୧ମା. ୧୯.)—
Dūrajāyī ଦୂରସ୍ଥୀ—Gone to a great distance.

ଦୂରସ୍ଥ—ସ. ବିଶ. ଫୁ (ଦୂର+ସା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ)—ଦୂରରେ
Dūrastha ଅବସ୍ଥିତ—Situated or living at a
(ଦୂରସ୍ଥ—ସା) great distance; being far off.
ଦେବେ. ବିଶ (ପା)—ଦୋରସ୍ଥ (ଦେଖ)

Dorasta (See)

ଦୂର ହେବା—ଦେ. କ୍ରୀ(ସ. ଦୂର+ଦୂ ଧାରୁ)—୧। ବିଭାଦିତ ହେବା—
Dūra hebା 1. To be driven away.

ଦୂର ହେବା; ଦୂର ହାନା ୨। ସ୍ଥାନାନ୍ତରତ ହେବା—2. To be
removed to a distance.

୩। ଲୈପ ପାରବା—3. To disappear.

ଦୂର ହେବାଟି କେତେ ସୁମାନ—ବିଭାଦିତ ବିଭାଦିତଙ୍କୁ

୪। କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଦ୍ୟାଗ କରିବା; ଚାଲିଯିବା—
4. To be off; to go away; to retire from

a place.

ଦୂରକ୍ତ—ଦେ. କି—୧। ଦୂରତା—1. Distance.

Dūrānta ୨। ବ୍ୟବଧାନ—2. Interval; space.

କେତେ ଦୂରତର ହତା ରହିଥିଲା ତହିଁ । ପ୍ରାଚୀ ଦୂରକ୍ତପଣ୍ଡିତ
ବିଶ—ଦୂରସ୍ଥିତ; ଦୂରରେ ଥିବା—Distant; remote.

ଏତେ ବିଭାଦିତ କେନକିନ; ଗଲେ ସେ ଦୂରତର ବଜ ।

(ଦୂରକ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାଚୀ. ଚିର୍ମଣ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ।

ଦୂରାନ୍ୟ—ସ. ବି—(ବ୍ୟବରଣ) ସେଉଁ ରତନାରେ ବାକ୍ୟରେ ବିନ୍ୟୋ
ପ୍ରଦାନ—ଶବ୍ଦମାନ ଦୂରବନ୍ତୀ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ତିତ ଦ୍ୱାରା
—(Grammar) A composition of
sentences in which words related to
one another are placed far off from
one another.

[ଦୂ—ଏହା ରତନାରେ ଗୋଟିଏ ଦୋଷ ଥିଲେ ।]

ଦୂରପାତା—ସ. ବି. (ବିଦ୍ୟୁତି; ଦୂର+ଆପାତ) — ସେଉଁ ଅଛିଲୁ ଦୂରରୁ
Dūrapata ପିଞ୍ଜ ମର୍ଯ୍ୟାଏ (ହି. ଶବ୍ଦମାନର) —(weapon)
Which can be thrown from a long
distance.

ଦୂରସ୍ଥକଣ—ସ. ବି (ଦୂର+ଅଭୁତ ବିଭାବେ. ଚି+କଣ) —
Dūrikaraṇa ୧। ବିଭାଦିତ; ଦୂରରୁ ଅପସାରିତ—
ଦୂରସ୍ଥକଣ—ସା

୨। ଅବମାନନାପୂର୍ବକ ସାହାରୁ ଅପସାରିତ କରିଯାଇଥି—
2. Removed with insult or contempt.

ଦୂରକିମ୍ବାଣ—ସ. ବି. ପୁ (ଦୂର+ଅଭୁତ ବିଭାବେ. ଚି+କିମ୍ବାଣ) --
Dūrikriyamāṇa ସାହାରୁ ତତ୍ତ୍ଵ ଯାଇଥି; ବିଭାଦିତମାନ—

Which or who is being "driven away or
removed.

ଦୂ ଭୂତ—ସ. ବିଶ—(ଦୂର+ଅଭୁତ ବିଭାବେ. ଚି+ଭୂତ) —

Dūribhūta ୧। ବିଭାଦିତ—1. Driven away.

(ଦୂରବୁଢା—ସା) ୨। ଅପସାରିତ—2. Removed.

୩। ପୁଅକ୍ତବୁଢା—3. Separated.

୪। ସାହା ଦୂରବନ୍ତୀ ହୋଇଥି—4. Become distant.

୫। ଯେ ଦୂରକୁ ଯାଇଥି—5. Gone away.

ଦୂରୁ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଦୂରରୁ—From a distance.

Dūru ନଳେପଳ ବସି ହେଲ ଏବ ବିଶ ପରିଷ ଦୂର ଶାଖା ।

ଦୂରଥେକେ; ଦୂରସେ ବିଭାଦିତ ବିଭାଦିତ ବିଭାଦିତ ।

(ଦୂରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୂରୁକୁ ଦେଖିବା—ଦେ. କି—୧। ଦୂରବନ୍ତୀ ସ୍ଥାନର ବିଷ୍ଟରୁ ଦେଖିବା—

Dūrukū dekhibା 1. To see a distant thing.

ଶୁରେ ଦେଖା; ଦୂରକୀ ସ୍ମରନା ୨। (ଲକ୍ଷଣ) ଗଲୁର ଚିନ୍ମାକର ଉତ୍ସବର
ବିଷୟ ଜାଣିବା—2. To think deeply

for knowing the future.

ଦୂରୁଛତା (ଭିତ୍ୟାଦି)—ଦୂର ଛତା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Dūruchhārdା (etc) Dūra chhārdା etc (See)

ଦୂରୁ ଦୂରୁ (ଭିତ୍ୟାଦି)—ଦୂର ଦୂର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Dūru dūru (etc) Dūr-dūr etc (See)

ଦୂରେଇ—ଦେ. କି. ବିଶ—(ସ. ଦୂର)—ଶୁରୁ ଦୂର ଶତିକର; ବିଭାଦିତ

Dūrei ବ୍ୟବଧାନ ବା ଅନ୍ତର ଶତିକର—

(ଦୂରେଇ କର—ଅନ୍ୟରୂପ) Leaving some space
between.(ଯଥା—ତୁଳିରେ କରିବିଲୁ ପଢିଥିଲେ ବା ବେଶକୁ ଦୂରେଇ
କର ନ ଧରିଲେ ହାତ ପୋଡ଼ିଯିବ ।)

ଦୂରେଇବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୂର; ସ ଦୂରସ୍ଥ ନାମ ଧାରୁ) —

Dūreibା ୧। ଦୂରକୁ ଦୂର ଯିବା—

1. To move or go off to a distance.

ଦୂରେହ—ସ. ବି. (ଦୂର+ବହ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) —

Duroha ଅଧିତ୍ୟ ଲୋକ (ହି. ଶବ୍ଦମାନର) — The imaginary
sphere or world of the sun.

ଦୂରେହଣ—ସ. ବି—ସ୍ମୃତି (ହି. ଶବ୍ଦମାନର) —

Dūrohapa The sun.

ଦୂର୍ବ—ଶବ୍ଦ—୧। ହିଂସା କରିବା—

Dūrb (root) 1. To envy; to have malice.

(ଦୂର୍ବ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଆସାନ କରିବା—

2. To strike; to hurt.

୩। ହରା କରିବା—3. To kill.

ଦୂର୍ବା—ସ. କି. (ଦୂର୍ବ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ+ଅ) —

Dūrbba ଦୂର ଘାସ; ଅର୍ଦ୍ଦମୁଖ ଲାଲିଆ ଗଣ୍ଠମୁକ୍ତ ଘାସ—

(ଦୂର୍ବା—ଅନ୍ୟରୂପ) The Doob grass; Cynodon

Dactylon.

[ଦୂ—ଏହାର ରେଇ ଗୋଟାଳିଯା । ଏ ଗଛ ପଢିଆରେ ଖୁବ୍
ମାତ୍ର ଯାଏ । ଏହା ଗୋରୁଗାଇଲ ଖାଦ୍ୟ । ହିଂସା ମାନଙ୍କ ମତରେ
ଏହା ପଢିବୁ । ଧର୍ମିକଷ୍ଟମାନଙ୍କରେ ବରକୋଳିପତ୍ର, ଅଶ୍ଵ
ମୂରଳ ଓ ପୁରୁ ଅବ ସହିତ ଦୂର୍ବା ପୁତ୍ରାରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଦୂକାବଳ—ସ. ବ. (୭୩୧ ଚତୁ; ଦୂକା + ବଳ)—

Dürbbādala ଦୂକ ଗଛର ପଢ଼—The leaves or blades
(ଦୂକାବଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) of the Doob grass.

ଦୂକାଞ୍ଜମୀ—ସ. ବ—ରାତ୍ର ମାସ ଶୁକ୍ଳାଞ୍ଜମୀ; ରଖାଞ୍ଜମୀ—

Därbbāshṭami The eighth day of the bright
(ଦୂକାଞ୍ଜମୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) fortnight of the month of
Bhādra.

[ଦୁ—ମେହଁ ଶୀ ଏ ବ୍ରତ ପାଳନ କରନ୍ତି ତାହାଙ୍କର ସାତ
ପୁରୁଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୁତିମାନେ ଦୂକଗାସ ଭଳ ମାତ୍ର ଯାଆନ୍ତି,
ଏ ପ୍ରବାଦ ଏ ଦେଶରେ ପ୍ରତଳିତ ଥାଇ ।]

ଦୂର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୂର + ସା ଧାରୁ—ଗମନ କରିବା + ସା)—କଷ୍ଟ—

Dürjya Ordure; nightsoil.

ଦୂରୀ—ସ ବ—ନଳବୁଲୁ (ହି. ଶବସାଗର)—

Dūji The Indigo plant.

ଦୂଶଣ—ସ. ବ—ତମ୍ଭୁ; ଶର୍ଵି (ହି. ଶବସାଗର)—

Dūshya Tent.

ଦୂଶଣୀ (ଧାରୁ)—ସ.—(ଦୂଶ ଧାରୁର ଶିଳକୁ ଅବୃତ) —

Dūsh(shi) (root) ୧ । ଦୋଷ ଦେବା—1. To blame.

, 2. ବକ୍ତୁ ହେବା—2. To be diseased or
distorted; to turn bad; to be spoiled.

ଦୂଷକ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + କଣ୍ଠ. ଅକ) —୧ । ସେ ଅପବାଦ
Dūshaka ଦିବ; କନ୍ଦକ—1. Blaspheming; blaming;
(ଦୂଷିକା—ଶୀ)

, 2. ଦୋଷଦର୍ଶକ—2. Fault-finding.

, 3. ଦୋଷଲଜନକ—3. Condemnable.

, 4. ସେ ଦୂଷିତ କରେ—4. Corrupting; defiling.

, 5. ଯେହଁ ପୁରୁଷ କୌଣସି ବାଲକା ବା ସୁବଜକୁ ଅବେଷ୍ଟ
କ୍ରପାୟରେ ସଜମ କରେ—5. (a man) Seducing
or violating a girl or woman; ravishing;
deflowering.

ଦୂଷଣ—ସ. ବ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + ଭବ ଅନ) —୧ । ଦୋଷ; ଅପଶିଥ—

Dūshana 1. Fault; blemish; guilt.

, 2. ପାପ—2. Sin.

, 3. ଭନା—3. Blame.

, 4. କଳକ; ଅପବାଦ; ଦୋଷାର୍ଥୀ—

4. Accusation; charge, stigma.

ବଧୁବୋରେ ମୁନ ଜାରୀ ଦା ଗାଇଲ

ଦୂଶ କରେ ଅଣ ଦୂଷଣ ଲଗାଇଲ—ବ୍ୟଥିଂହ, ମହାଭାବତ ଦନ ।

, 5. ନର୍ତ୍ତ କରିବା—5. Spoiling; ruining.

, 6. ମାର କରିବା; ଅଶୁଦ୍ଧ କରିବା—

6. Defilement; contaminating.

, 7. ଧର୍ଣ୍ଣ—7. Rebuke; insulting.

, 8. ଶୀର୍ଷ ଅବେଷ୍ଟକରେ ଦୂରଣ—8. Rape; violation;
deflowering; ravishing.

୯ । (+ କଣ୍ଠ. ଅକ) ସବିଷର ମାରୁଧିଶୁଷ୍ଟ କରି; ଗରର

ରଇ; ସମସବିଶେଷ—9. Name of a demon,
causin of Rabana.

[ଦୁ—ଏ ପାତକୀରେ ସୁର୍ଯ୍ୟଶାର ରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିବରଣ୍ୟକାରୀ
କର ସଙ୍ଗେ ନିୟମିତ ହୋଇଥିଲା । ସୁର୍ଯ୍ୟଶାର ନାବକାନ କଟା
ଦେବା ପରେ ଏ ବିମନକୁ ସହିତ ଦଶକାରଣ୍ୟରେ ସୁନ୍ଦର କର
ନିହତ ହୋଇଥିଲା ।]

ଦିଶ—୧ । (+ କଣ୍ଠ. ଅକ) ଦୋଷଲଜନକ—

1. Blameworthy.

, 2. ଦୂଷକ—2. Censorious; fault-finding.

, 3. ସେ ମାର କରେ—3. Defiling.

, 4. ଦୋଷପୁଲ୍ଲ—4. Faulty.

ଦୂଷଣ ଅର—ଦେ. ବ. (ସ. ଦୂଷଣାର)—ଦୂଷଣ ସମସର ଦିନାଶକଟୀ,

Dūshānā ari ସମନ୍ଦର—A name of Rāmachandra.

ଦକେ ଦୂଷଣର ସୁଷ୍ଣଗର ମାର ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସହିତରେ ସେ ।

ଭତ; ବୈଦ୍ୟାଶବଳସ ।

ଦୂଷଣବହୁ—ସ. ବିଶ. (ଦୂଷଣ + ଆ + ବହୁ ଧାରୁ + କଣ୍ଠ. ଅକ)—

Dūshānābaha ଦୋଷାବହୁ; ଦୂଷ୍ୟ—

Blameable; blameworthy.

ଦୂଷଣାରି—ସ. ବ. (୭୩୧ ଚତୁ; ଦୂଷଣ + ଅର)—ଶମନ୍ଦର—

Dūshānārī A name of Rāmachandra.

ଦୂଷଣିୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅମୟ)—

Dūshāpiya ୧ । ଦୋଷାବହୁ; ତନମୟ—1. Culpable;
(ଦୂଷଣିୟ—ଶୀ) blameable; censurable; reprehensible; blameworthy.

, 2. ସାହାକୁ ଦୋଷପୁଲ୍ଲ ବା ମାର କରିଯାଇ ପାରେ—

2. Capable of being contaminated or
spoilt.

ଦୂଷୟିତା—ସ ବିଶ. ପୁ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + କଣ୍ଠ. ତ ୧୩. ୧୯.)—

Dūshayita ୧ । ଦୂଷକ (ଦେଖ) —1. Dūshaka (See)

(ଦୂଷିତୀ—ଶୀ) , 2. ଅଶୁଦ୍ଧକାରକ—2. Defiling.

ଦୂଷୟିତୁ—ସ. ବିଶ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + ଶିଳାର୍ଥ. ତହୁ)—

Dūshayitnu ଦୂଷୟିତା (ଦେଖ) —Dūshayita (See)

ଦୂଷି—ସ. ବ. (ଦୂଶ ଧାରୁ + କଣ୍ଠ. ତ)—ନେତ୍ର ମଳ; ଆଶ୍ରୁ

Dūshi ଲେକେର—Mucus matter coming out of
(ଦୂଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) the eye; rheum of the eye.

ଦୂଷିକା—ସ. ବିଶ. (ଦୂଶକ + ଶୀ + ଅ)—ଦୂଷଣ କାରଣୀ—

Dūshikā A maliging (woman).

୧. (ଦୂଷି + ଶାର୍ଦ୍ଦେଶ. କା + ଅ)—୧ । ନେତ୍ର ମଳ—

1. Rheum of the eye.

, 2. ଚାକିକା—2. Painter's brush.

ଦୂଷିତ—ସ. ବିଶ. (ଦୂଶ ଧାରୁ—ଦୋଷପୁଲ୍ଲ ଫେବା + କର୍ମ. ତ)—

Dūshita ୧ । ଯାହାର ମହିଳା ନଶ୍ଶେବି କରି ପାଇଥିଲା—

(ଦୂଷିତ—ଶୀ) 1. Dishonoured.

, 2. ଦୋଷପ୍ରାପ; ଦୂଶ—2. Corrupted.

, 3. କଳକିତ; କଳକିତ—3. Spoiled; stained.

୪ । ନିନ୍ଦିତ; ଗର୍ଭିତ—4. Condemnable.
 * । ପାରିଷ୍ଠୁ; ପାପପୂର୍ଣ୍ଣ—5. Sinful.
 ୭ । ଅପଚରିତି—6. Defiled; polluted; contaminated; tainted.

୯ । ଅପବାଦପ୍ରସ୍ତୁ—
 7. Calumniated; scandalised.

୮ । ଫେର୍ହିଲାପବାଦସ୍ତ୍ରୀ—
 8. Scandalised for sexual intercourse.

ଦୁଷିତା—ସ. ବଣ. ଶୀ—୧ । ସେଇ ଶୀ ବା ବାଲିକାର ସଜ୍ଜି ନଷ୍ଟ
 Dūshita କର ଯାଇଥିଲା—1. Defiled; deflowered;
 violated; dishonoured (girl).

୨ । ପାରିଷ୍ଠୁ—2. Sinful.

ଦୁଷିବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୋଷାରେପ କରିବା; ନିହା କରିବା—
 Dūshibhā

1. To accuse; to blame.

ଦୂଷା ଅନ୍ୟ ଦୂଷ ସେ ଦିବ

ଦୂଷନା ଅଜେ ଦୁଷିବା ନ ଯୋଗାଏ—ଜଗନ୍ମାତ. ବରବତ ।

୨ । କଳକ୍ଷିତ କରିବା—2. To stigmatise.

ଦୁଷୀ—ସ. ବଣ. (ଦୂଷ ଧାରୁ + କଣ୍ଠ. ରି) —ଦୂଷି (ଦେଖ)
 Dūshī

Dūshī (See)

ଦୁଷୀ ବିଷ—ସ. ବି—ସୁଶୁଦ୍ଧ ଅନୁସାରେ ଦେହର ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ ବ୍ୟାପ୍ତ
 Dūshī bisha ରହିଥାଏକପ୍ରକାର ବିଷ (ହି. ଶବ୍ଦଶାଗର)—

A kind of poison which circulates
 in the system.

[ଦୁ—କୌଣସି ପ୍ରକାର ସ୍ଥାବର, ଜଙ୍ଗମ ବା ବୃକ୍ଷମ ବିଷ ପରାଇରେ
 ପ୍ରବେଶ କର ତାହା ଦେହରୁ ବାହାର ନ ଗଲେ ବା ଜିଷ୍ଠ ଓ
 ଉପରିବହ୍ଵାର ନଷ୍ଟ ନ ହେଲେ ତାହାରୁ ଦୂଷି ବିଷ ବା ମୂଳ ବିଷ
 ବୋଲିଯାଏ । ଯାହା ଦେହରେ ଏ ବିଷ ରହେ, ତାହା ଦେହ
 ହଳଦିଆ ପଡ଼ିଯାଏ, ମଳର ରଙ୍ଗ ବଦଳିଯାଏ, ମୁହଁରୁ ଦୂରକ୍ତ
 ବାହାରେ, ଶୋଷ ଓ ଦୂର୍ବଳ ହୁଏ, କେଶ ଓ ଲୋମ ଉପରି ମାଏ,
 ଦେହରେ ତେକା ଦାଗମାନ ବାହାରେ ଓ ହାତ ଗୋଡ଼ ପଲିଯାଏ,
 ହି. ଶବ୍ଦଶାଗର ।]

ଦୁଷ୍ୟ—ସ. ବଣ (ଦୂଷ ଧାରୁ + କର୍ମ. ସି) —୧. ନିନ୍ଦମୟ; ନିନ୍ଦ୍ୟ—
 Dūshya

1. Blameworthy.

(ଦୁଷ୍ୟ—ଶୀ) , ୨ । ଦୁଷ୍ୟାଯ୍—2. Condemnable.

୩ । ଯାହା ଦୂରିତ ହୋଇ ପାରେ—

3. Liable to be spoiled or polluted.

୪ । ତ୍ୟାକ୍ତ—4. Fit to be deserted or given up.

* । ମନ—5. Vile; bad.

୬ । ଭୂତ; ଦେଖ—6. Contemptible.

୭ । ରଜିତ ହାତକାରକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—

7. (a person) Causing injury to the
 realm.

୮—୧ । ପଞ୍ଚମିଶ୍ରପ; ବନ୍ଧବାସ; କିମ୍ବ—1. Tent.

୨ । ପୂର୍ବ—2. Pus.

* । ଶର୍ଵୀ—3. Matter; semen.

୪ । କଷ; ଲୁଗ (ହି. ଶବ୍ଦଶାଗର)—4. Cloth.

ଦୁଷ୍ୟା—ସ. ବି—ଦୂଷୀ କଷରେ ରତ୍ନାଶିବା ରକ୍ତ—The rope
 Dūshyā which passes through the armpit of an
 elephant.

ଦୁହୁ—ଦେ. (ଧନ୍ୟନ୍ଦୁକରଣ) ଅ—ଧୂ ଧୂ (ଦେଖ)

Dūhū Dhū (See)

(ଦୁହୁ ଦୁହୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦୁହୁ ଜନ୍ମଥିବ ଘୋରବୁଝିଛା।

କରନ ବନ୍ଦନ କର କାରି କରିବା—ନନ୍ଦଗୋର. ବନ୍ଦମାତ୍ର

ଦୁ (ଧାରୁ)—ସ—ଆଦର କରିବା—

Dru (root) To fondle; to esteem.

ଦୁକ—ସ. ବି. (ଦୂଷ ଧାରୁ = ଦେଖିବା + କରଣ କ୍ଷେତ୍ର; ଦୂଷ ଶନ; ମୋରିବା)

Druk ୧ବ—୧ । ଦର୍ଶନେନ୍ଦ୍ରୟ; ଚନ୍ଦ୍ର—1. Eye.

୨ । (+ ରାତ. କ୍ଷେତ୍ର) ଦୂଷ୍ୟ—2. Eye sight.

୩ । ଜ୍ଞାନ—3. Wisdom.

୪ । (+ କଣ୍ଠ. କ୍ଷେତ୍ର) —ସାକ୍ଷୀ—

4. Witness; eye-witness.

ଦ୍ଵିଶ—୧ । ଦର୍ଶକ; ଯେ ଦେଖେ—I. Seeing.

୨ । (+ କର୍ମ. କ୍ଷେତ୍ର) ଯାହା (ଅମୁକ ପର) ଦେଖ—

2. Looking like; appearing like.

୩ । ଯେ ଜାଣେ—

3. Knowing; having an insight into.

[ଦୁ—ଏ ଶବ୍ଦର ଦୂଳ ଆକାର ଦୂଳ, ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ
 ପୂର୍ବେ ସମାସରେ ବ୍ୟବହୃତ ହେଲେ ବିଶେଷ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରେ ।
 ଯଥା—ଦୁକୋଣ, ଦୁକ୍ପାତ ଇତ୍ୟାଦି; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ
 ହେଲେ ବିଶେଷଣ ଅର୍ଥ ପ୍ରକାଶ କରେ । ଯଥା—ଦୋଷଦୂଳ,
 ଯାଦୁକ, ରିଦୁକ, ଶାଷଦୁକ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଦୁକକର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି. (ଦୁହୁ, ଦୁକ + କର୍ଣ୍ଣ)—୧ । ଅଷ୍ଟ ଓ କାଳ—

Druk-karṇṇa 1. The eye and the ear.

୨ । ଦୂଷ୍ୟ ଓ ଶୁଣ—

2. Seeing and hearing.

(ଯଥା—ଆଜି ଅପଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଉପରୁକ୍ତ ହୋଇ ମୋର
 ଦୁକକର୍ଣ୍ଣର ବିବାଦ ମୀମାଂସା ହୋଇଗଲା ।]

୩ । (ବହୁକ୍ରିହୁ) ସାପ; ଚନ୍ଦ୍ରଶବ୍ଦି—

3. Serpent.

[ଦୁ—ସାପମାନେ ଅଷ୍ଟ ଦୂର ଶୁଣ୍ଟୁ ବୋଲି ପ୍ରବାଦ ଅଛି ।]

ଦ୍ଵିଶ. (ବହୁକ୍ରିହୁ)—ଯେ ଅଖିଦ୍ୱାର ଶୁଣେ; ଯାହାର ଅଷ୍ଟ
 କାଳର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ; ଚନ୍ଦ୍ରଶବ୍ଦି—

Whose eyes do the part of ears; hearing;
 through the eyes.

ଦୁକ୍କାଣ—ସ. ବି—ଦୁକ୍କାଣ (ଦେଖ)

Druk-kāṇa Drekkāṇa (See)

ଦୁକ୍କାଣ—ସ. ବି. (ଶ୍ରୀ ଚତୁର୍ବୁଦ୍ଧ; ଦୁକ୍କାଣ)—

Druk-kōpa ଅଖିର କଣ—The corner of the eye.

8. Inviolable; unbreakable.

୯। ଜମାଟ—9. Frozen; coagulated.

୧୦। ସ୍ଥିର; ନିଶ୍ଚିତ—10. Certain.

୧୧। (ଗଣିତ) ଗୋଟିଏ ସାଧାରଣ ସଂଖ୍ୟାଙ୍କାରୀ ଭାଗ କଣ୍ଠୀରେ
ସହନିମ୍ନ ସଂଖ୍ୟାକୁ ଆମାତ—11. (Arithmetic)

Reduced to the least term by a common
divisor.

୧୨. ବି—୧। ଲୌହ—1. Iron.

୧୩। ବିଶ୍ୱ—2. A name of Bishnu.

୧୪। ଧର୍ମପୁର ଏକ ପୁରୁଷ ନାମ—

3. Name of a son of Dhṛutarāshṭra.

୪। (ଗଣିତ) ସେଉଁ ସଂଖ୍ୟା ଅନ୍ୟ କେଉଁ ଘର୍ଷିତାରୀ
ବିଭାଜିତ ହୋଇ ନ ପାରେ (ହ୍ର. ଶକସାଗର)—

4. (Arithmetic) A number which is not
divisible by any other number.

(ସଥା—୧, ୨, ୩, ୫, ୭, ୧୧, ୧୩, ୧୭, ୨୩।)

୫। ଦୂର—5. Fortress (Apte).

୬। ତ୍ର୍ୟୋଦଶ ମନୁ ଦୂରିକର ଏକ ପୁରୀ (ହ୍ର. ଶକସାଗର)—
6. Name of a son of the 13th Manu.

ଦେ. ବି. (ପଦ୍ୟ)—ଦୃଢ଼ତା—

Inviolableness; certainty; fixity.

ବନର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ନ ରହିବ ଅନ୍ୟରେ । ପ୍ରାଚୀ. ଶା ପରିପ୍ରକଟ ଗାତା ।

ଦୃଢ଼ ଅଯୁଷ—ଦେ. ବି—ଆୟୁଷଳ—

Drurdha āyusha Long life; longevity.

ବୃଦ୍ଧା ଜୀବରେ ପଢ଼ ବଜରେ ଦୃଢ଼ ଅଯୁଷ—ଜୀବ ।

ରଙ୍ଗ. ବୈଦେଶୀଶବଦିଷ ।

ଦୃଢ଼ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଶକ୍ତ କରିବା—

Drurdha karibā 1. To strengthen; to consolidate;
ଦୃଢ଼କରା ଦୃଢ଼ କରନା to confirm; to make firm.

, 1. (ମନରେ) ସ୍ଥିର କରିବା—

2. To be sure and certain; to settle.

ଦୃଢ଼ କରି ଧରିବା—ଦେ. କି—୧। ଟାଣ କରି ଧରିବା—

Drurdha kari dharibā 1. To hold tightly.

, 1. ସମ୍ମୁଖୀ ନିର୍ଭର କରିବା—

2. To depend entirely upon (a person).

ଦୃଢ଼ କାଣ୍ଡ—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + କାଣ୍ଡ)—୧। ବାର୍ତ୍ତିଶ—

Drurdha kānda 1. The bamboo.

, 1. ସେହିଷ କୁଣ୍ଡ—2. A kind of grass.

ସ୍ଵ. ବିଶ—ଯାହାର କାଣ୍ଡ ଦୃଢ଼—Of strong stem.

ଦୃଢ଼ କାଣ୍ଡ—ସ. ବି. (କର୍ମ ଧା; ଦୃଢ଼ + କାଣ୍ଡ)—ସବଳ ଓ କଞ୍ଚକାରୀ,

Drurdha kāya ଶରୀର—Strong and hardy body.

(ଦୃଢ଼କାଣ୍ଡ—ଜୀବ.) ବିଶ. ପୁ. (ବହୁଗୁହ)—ସବଳ ଓ ସହିସ୍ତ୍ରୀ,

ଶରୀର ବିଶ୍ଵ—Strongly built; having a
strong physique; firm-bodied; having

(ଦୃଢ଼କାଣ୍ଡବା—ବି) thick-set limbs.

ଦୃଢ଼ ଗ୍ରହି—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ଗ୍ରହି)—ବାହିଶ—

Drurdha granthi

The bamboo.

ଦୃଢ଼ ଜବାର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୃଢ଼; ପା. ଜବାର)—ସ୍ଥିର ଜବାବ;

Drurdha jabāb ଅଟଳ ଜବାର—A sure promise; inviolable promise.

ଦେ. ବିଶ.—ସେଉଁ ବାକ୍ୟର ବଚନ ଅଟଳ—

(ଦୃଢ଼ ଜବାବ, ଦୃଢ଼ ଜବାବଥ—ବିଶ) Of sure promise.

ଦୃଢ଼ ଜ୍ଞାନ—ସ. ବି.—୧। ଜିଷ୍ଠୀୟମୁକ ଜ୍ଞାନ—

Drurdha jñāna 1. Certain knowledge; conviction,

, 2. ଅସ୍ତ୍ର; ବିଶ୍ୱାସ—2. Confidence.

ଦୃଢ଼ ତରୁ—ସ. ବି.—ଧର ଦୃଷ୍ଟି; ଧର ଗତି—

Drurdha taru Anogeissus Latifolia (tree).

ଦୃଢ଼ତା—ସ. ବି. (ଦୃଢ଼ + ତାତା) —୧। ଅଟଳତା; ସ୍ଥିରତା=

Drurdhata 1. Certainty; sureness.

(ଦୃଢ଼ବୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) , 1. କାଠିନ୍ୟ; ଟାଣପଣ—

2. Tightness; firmness; hardness;
toughness.

ଦୃଢ଼ ନିଶ୍ଚୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ନିଶ୍ଚୟ) —୧। ଯ ହାର

Drurdha nischaya ସିରିଜୁ ଅଟଳ—1. Confident;

(ଦୃଢ଼ ନିଶ୍ଚୟ—ଜୀବ) certain; firm in one's conclu-

sions or convictions.

, 2. ସ୍ଥିର ପ୍ରତିକ୍ରିୟ—2. Of firm resolve.

ଦୃଢ଼ନିଷ୍ଠ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ନିଷ୍ଠା ଯାହାର) —

Drurdhanishtha ଦୃଢ଼ ତ୍ରୁତ; କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏକନିଷ୍ଠ—

(ଦୃଢ଼ନିଷ୍ଠା—ଜୀବ)

Devoted to a work.

ଦୃଢ଼ନିଷ୍ଠତା—ସ. ବି.—ଏକନିଷ୍ଠତା—

Drurdhanishthata ଏକନିଷ୍ଠତା—Devotedness.

ଦୃଢ଼ ନିଷ୍ଠା ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ନିଷ୍ଠା) —କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ

Drurdha nishtā ଏକାନ୍ତ ନିଷ୍ଠା ବା ଉତ୍ସୁକ ପାଇବା—

Single-hearted devotion to a work.

ଦୃଢ଼ ନାର—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ନାର; ଯାହାର ଜଳାୟ ଭାଗ

Drurdha nira ଯଥାକାଳରେ ଦୃଢ଼ତା ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା—ନାତିଖ—

(ଦୃଢ଼ନାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

Cocoanut.

ଦୃଢ଼ ପତ୍ର—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ପତ୍ର) —ଦୃଢ଼ କାଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Drurdha patra Drurdha kānda (See)

ଦୃଢ଼ପ୍ରତିକ୍ରିୟ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁଗୁହ; ଦୃଢ଼ + ପତ୍ର) —୧। ସ୍ଥିର

Drurdhapratijñā ପ୍ରତିକ୍ରିୟ; ଯାହାର ପ୍ରତିକ୍ରିୟ ବା ବାକ୍ୟ

(ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିକ୍ରିୟ—ଜୀବ) ଅନ୍ୟଥା ହୁଏ ନାହିଁ—1. Faithful to

one's promise; determined; resolute; (ଦୃଢ଼ପ୍ରତିକ୍ରିୟ—ବି) true to one's promise.

, 2. ସ୍ଥିରବକ୍ତା (ବ୍ୟକ୍ତି) —

2. True to one's words (person).

ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିକ୍ରିୟ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ପ୍ରତିକ୍ରିୟ) —ଅଟଳ ସଂକଳ—

Drurdha pratijñā Firm resolution; determination.

ଦୃଢ଼ ପ୍ରତ୍ୟେ—ସ. ବି ଶଣ (କର୍ମଧା ଓ ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼ + ପ୍ରତ୍ୟେ)—
Drurdha pratyaya ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Drurdha biswasa (See)

ଦୃଢ଼ ସ୍ତରୋହ—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼+ପ୍ରତ୍ୟେ)—ବରରତ୍ନ—
Drurdha praroha Baniyan tree.

ଦୃଢ଼ କର—ସ. ବି.—୧। ଉତ୍ତମବୁଦ୍ଧି ବନ୍ଦା ହୋଇଥିବା—
Drurdha baddha 1. Bound tightly.
’ । ଯାହା ଦୃଢ଼ ଭାବରେ ଧରୁ ହୋଇ ଥାଏ—

2. Firmly grasped.

(ସଥା—ଦୃଢ଼ବନ୍ଦ ମୁଣ୍ଡି ।)

ଦୃଢ଼ ବନନ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା. ଦୃଢ଼+ବନନ)—ଟାଣୁଆ ବାନେଣି;
Drurdha bandhana ସେଉଁ ବନନ ଫିଳିବ ଲାହି—
A tight bond.

ବଣ—ସାହା ଟାଣୁଆ ହୋଇ ବନା ହୋଇ ଥାଏ—
Firmly bound.

ଦୃଢ଼ବନନ—ସ. ବି. ସ୍ତା—(ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼+ବନନ+ସ୍ତା. ଆ)—
Drurdhabandhanā ଯାହା ଟାଣ କର ବାନ୍ଦ ପାରେ—
Which can bind tightly; tenacious.

ବ.—ଶାମା ଲଜା; ଶୁଆ ଲଜା—
A kind of tenacious creeper.

ଦୃଢ଼ ବନନ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼+ବନନ)—ଦୃଢ଼ ବନନ (ଦେଖ)
Drurdha bandhani Drurdha bandhana (See)

ଦୃଢ଼ବର୍ମୀ—ସ. ବଣ (ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼+ବର୍ମନ୍ନ)—୧। ଯାହାର ରମ୍ଭ
Drurdhabarma ବା ଅଙ୍ଗାବରଣ କ୍ରେ ଶତ୍ରୁ ବା ଅର୍ଦେଦ୍ୟ—
1. Having a hard armour or coating.

’ । ସେଉଁ ଜନ୍ମମାନଙ୍କ ତ୍ରପର ଅବରଣ ଟାଣୁଆ—
2. Of tough hide; crustaceous.

ଦୃଢ଼ବର୍ମୀ—ସ. ବଣ (ଦୃଢ଼ବର୍ମୀ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର; ୧ମା. ୧ବ)—
Drurdhabarmmi ଦୃଢ଼ବର୍ମୀ (ଦେଖ)

Drurdhabarmma (See)

ଦୃଢ଼ ବଳ୍କଳ—ସ. ବଣ. (ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼+ବଳ୍କଳ)—ସେଉଁ ଦୃଢ଼ବଳ୍କଳ
Drurdha balkala ବଳକା ହେବେ ଦୃଢ଼—(tree) Having
(ଦୃଢ଼ବଳ୍କଳ—ସି)

hard bark.

ସ. ବି—୧। ଶୁଆଗର (ହି. ଶନ୍ତାଗର)—

1. Areca-nut tree.

’ । ଲକୁଚ (ଦେଖ)—2. Lakucha (See)

ଦୃଢ଼ ବାକ୍ୟ—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼+ବାକ୍ୟ)—ଅଟଳ ବଚନ; ଅବିତଳ
Drurdha bakyā କଥା—Words or promise which
(ଦୃଢ଼ବାକ୍ୟ—ସି)

will not change.

ବଣ—ଦୃଢ଼ବାସ (ଦେଖ)—Drurdhabasi (See)

ଦୃଢ଼ବାସ—ସ. ବଣ. ସୁଂ (ଦୃଢ଼+ବଦ୍ଧାଗୁରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ)—ଇନ୍ଦ୍ର—
Drurdhabasi ସେ ଅପଣା ବଥାରୁ ବଚନର ଦୃଷ୍ଟ ଲାହି—
(ଦୃଢ଼ବାସ—ସି)

Who is true to his word.

ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ବିଶ୍ୱାସ)—ଅଟଳ ବିଶ୍ୱାସ—
Drurdha biswasa Firm faith; conviction
• implicit confidence.

ଶୁଣ. ସୁଂ(ବହୁଗୁହ୍ର)—ଯାହାର ବିଶ୍ୱାସ ଅଟଳ—Firm in
(ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ—ସି) conviction.

ଦୃଢ଼ ବାଜି—ସ. ବି (ବହୁଗୁହ୍ର; ଦୃଢ଼+ବାଜି)—ଯାହାର ବାଜି ବା ମଞ୍ଜ
Drurdha bija ଟାଣୁଆ; ତଠିକ ବାଜିଯୁକ୍ତ—Having hard
seeds.

ବଣ—୧। (କର୍ମଧା) ଟାଣୁଆ ମଞ୍ଜ 1. Hard seed.

’ । (ବହୁଗୁହ୍ର) ବରକୋଳ; ବଦର—

2. The jujube tree.

’ । ଶକ୍ତୁଗ୍ରା ଗର—3. The Cassia Tora tree.

’ । କଳା ଭୂଲସୀ—

4. The black Holy Basil.

* । ବରର (ଦେଖ) (ହି. ଶନ୍ତାଗର)—

5. Babura (See)

ଦୃଢ଼ ବୋଧ—ସ. ବ—ଦୃଢ଼ବିଶ୍ୱାସ (ଦେଖ)

Drurdha bodha

Drurdha biswasa (See).

ଦୃଢ଼ବ୍ରତ—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ବ୍ରତ)—୧। ସେଉଁ ବ୍ରତ ବା

Drurdha brata ପ୍ରତକ୍ଷଣ ଅଲ୍ୟ—1. Firm resolve or
vow.

’ । ଅଧବସାୟ—2. Perseverance.

’ । କଠୋର ତପ୍ରସାଧନ—

3. Inviolable penance.

ବଣ. ସୁଂ (ବହୁଗୁହ୍ର)—୧। ଅଧବସାୟବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—

(ଦୃଢ଼ବ୍ରତ—ସି) 1. Persevering.

’ । ବ୍ରତପାଳନରେ ଅଟଳ—

2. Strictly adhering to a vow.

’ । ଅବଲମ୍ବିତ ତାର୍ଯ୍ୟସାଧନରେ ଦୃଢ଼ପରହିବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—

3. Persistent; steady and firm in executing
an undertaking or carrying out a
resolve or vow.

’ । ସ୍ଥିରହକଳ—4. Of fixed resolve.

ଦୃଢ଼ବ୍ରତି—ସ. ବଣ. ସୁଂ (ଦୃଢ଼ବ୍ରତ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର ୧ମା. ୧ବ)—

Drurdhabrati ଦୃଢ଼ବ୍ରତ (ଦେଖ) Drurdhabrata (See).

(ଦୃଢ଼ବ୍ରତି—ସି)

ଦୃଢ଼ ବର୍କ୍ତ୍ତୁ—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼+ବର୍କ୍ତ୍ତୁ)—ଅଟଳବର୍କ୍ତ୍ତୁ—

Drurdha bhakti Unflinching devotion; firm faith.

ବଣ (ବହୁଗୁହ୍ର)—ଅଟଳବର୍କ୍ତ୍ତୁବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—Devoted.

ଦୃଢ଼ ଭାଜକ—ସ. ବ (ଶଣିତ ପରିଭାଷା)—ସେଉଁ ସଂଖ୍ୟାବାସ ଅନ୍ତର୍ଭାବ—

Drurdha bhajaka ସଂଖ୍ୟାବାସ କରିବାରେ ପଳ କିଛି ରହେ

ଲାହି—(Arithmetic) A number which
divides another number without
leaving any remainder.

ଦୃଢ଼ଭୂମି—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ଭୂମି)—

Dṛurdha bhūmi ୧ । କଠିନ ଜମି; ଟାଣ ମଟି—

1. Hard soil.

’ । ଯୋଗଶାସ୍ତ୍ରରେ ମନକୁ ଏକାଗ୍ର ବା ଶ୍ରୀ ର କରିବାର ଅଳ୍ପମୁଖ୍ୟ—2. The habit of concentrating one's attention during Joga exercise.

[ଦୃ—ଏହା ସାଧନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ଅବିଚଳିତ ହୁଏ ଓ ଏ ଅବସ୍ଥା ପ୍ରାପ୍ତ ହେଲେ ଶୀଘ୍ର ବୈଶାଶାର ଜହେ—
ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା]

ଦୃଢ଼ମୁଷ୍ଟି—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ମୁଷ୍ଟି)—୧ । ବଢ଼ମୁଷ୍ଟି;
Dṛurdha muṣṭi ଦୃଢ଼ଭୂବରେ ଅବକ ବା ଉଡ଼ାହୋଇଥିବା
ମୁଠ—1. Tight fist.

’ । (ବହୁଗୁହୀ) ମୁଠାଥିବା ଅଷ୍ଟ—

2. Hilted weapon.

ବିଶ—୧ । ସେ କିମର ମୁଠାକୁ ଟାଣ କରିଥାଏ—

1. Tight-fisted.

’ । ବୃପଣ; ବ୍ୟକ୍ତିକୁଣ୍ଠ—

2. Miserly; close-fisted; niggardly.

” । ଯେଉଁ ଅଷ୍ଟାକୁ ଧରିବା ନିମନ୍ତେ ମୁଠାକୁ ଟାଣ କରିବା
ଦରକାର—3. Hilted (weapon); requiring
to be held tightly.

ଦୃଢ଼ମୂଳ—ସ. ବିଶ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ମୂଳ)—୧ । ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟର
Dṛurdha mūla ମୂଳ ଭୂମିରେ ଦୃଢ଼ଭୂପେ ଅବକ ଥାଏ—
1. (tree) With the root firmly rooted
to the ground.

’ । ଯେଉଁ ଦୃଷ୍ଟର ରେଇ ଖବ ଶକ୍ତି—

2. (tree) With hard roots.

ସ. ବ—୧ । ନନ୍ଦା (ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା)—

1. Cocoanut.

’ । ମନ୍ଦାନକ ନାମକ ଜଳକ ତୁଣ (ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା)—

2. A kind of aquatic grass.

” । ମୁଞ୍ଜ (ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା)—

3. The Muñja grass.

ଦୃଢ଼ରଙ୍ଗା—ସ. ବ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ରଙ୍ଗ + ଥ; ଏଥର ପ୍ରସ୍ତେତରେ
Dṛurdharāṅga ବହୁଦିଵ ରଙ୍ଗ ପକ୍ଷ | ହୁଏ)—
ପିଟକର (ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା)—Alum.

ଦୃଢ଼ରୋମ—ସ. ବ. ଓ ବିଶ—ଦୃଢ଼ଲୋମା (ଦେଖ)

Dṛurdharoma ଦୃଢ଼ରୋମ ଓ ଦୃଢ଼ଲୋମ—ଅଳ୍ପରୂପ)

ଦୃଢ଼ରୋହ—ସ. ବ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ରୋହ)—ପରକାତି (ହ. ଶ)—
Dṛurdharoha Parkatī.

ଦୃଢ଼ଲୋମା—ସ. ବିଶ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ଲୋମନ୍ତ)—ଶରଲୋମଣ;
Dṛurdhalomā କର୍କଣ ଲୋମୟକୁ; ଟାର୍ଥ୍ସା ବାହୁଆ—

Having tough or wiry hairs.

ବ—ଶୂର; ବରଦ; ବାରଦା—Hog; pig; boar.

ଦୃଢ଼ପନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ସନ୍ଧି)—ଦୃଢ଼ପନାଳ (ଦେଖ)

Dṛurdhasandha

Dṛurdhasandhāna (See)

ସ. ବ—ଧୃତରସ୍ତୁତର ଏକ ପୁତ୍ର—

The name of a son of Dhṛutarāshṭra.

ଦୃଢ଼ ସନ୍ଧାନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ସନ୍ଧାନ)—ପ୍ରତିପତ୍ରି—

Dṛurdha sandhāna

Resolute.

ଦୃଢ଼ ସନ୍ଧାନ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ସନ୍ଧାନ)—ସଂହତ; ଦୃଢ଼ଭୂପେ

Dṛurdha sandhi

ମିଳିତ; ଦୃଢ଼ଭୂପେ ଗ୍ରହିତ—

Compact; strongly knit; closely joined.

ଦୃଢ଼ସୂତିକା—ସ. ବ (ଦୃଢ଼ + ସୂତ + କ + ଥ)—ମୂରା (ଦେଖ)—

Dṛurdhasūtrikā

Mūrbā (See)

ଦୃଢ଼ ସୂତ—ସ. ବିଶ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ସୂତ)—ସାହାର କାକ ଟାଣୁଆ—

Dṛurdha skandha

Tough-shouldered.

ବ—୧ । ବଢ଼ ଶୀରକୋଳ ଗଛ—

1. Euphorbia Pilulifera (tree).

’ । ପିଣ୍ଡଖର୍ଜୁର (ଦେଖ)—

2. Pindakharjjūra (See)

ଦୃଢ଼ ହସ୍ତ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ହସ୍ତ)—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Dṛurdha hasta

କଥିଅର ଅବକୁ ଦୃଢ଼ଭୂପେ ଧରିପାରେ—

(ଦୃତହସ୍ତ-ଶ୍ଵର) (a person) Holding weapons with

ଦୃଢ଼ହସ୍ତତାବି—a tight grip.

ସ. ବ—ଧୃତରସ୍ତୁତର ଏକପୁତ୍ର—Name of a son of Dhṛutarāshṭra.

ଦୃଢ଼ାଙ୍ଗ—ସ. ବ (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ଅଙ୍ଗ)—୧ । ସବଳ ଓ ହୃଷ୍ପୁଷ୍ପି

Dṛurdhāṅga

ଏବ କଷ୍ଟସହିତୁ ଶରୀର—1. Strong and

hardy constitution.

’ । (ବହୁଗୁହୀ) ଶ୍ଵରକ; ଶ୍ଵର—2. Diamond (the
bardest of all substances).

” । ଶାରକ (ହ. ଶବ୍ଦବାଚିକା); ଶାର—3. Cumin seed.

ଦୃଢ଼ାଙ୍ଗ } ଶ୍ଵର } ବିଶ. (ବହୁଗୁହୀ)—ଦୃଢ଼କାୟ—Hardy;

ଦୃଢ଼ାଙ୍ଗ } ଶ୍ଵର } firm-bodied; having thick-set
limbs.

ଦୃଢ଼ାୟୁଧ—ସ. ବିଶ (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ଅୟୁଧ)—ସାହାର ଅୟୁଧ

Dṛurdhāyudha

ଅଭିଷ୍ୱ ଦୃଢ଼—Having a strong and

invincible weapon.

ବ—୧ । ଶୂରପାଣି; ପିଲାକା; ମହାଦେବ—1. God Siba.

’ । ଧୃତରସ୍ତୁତର ଏକପୁତ୍ର—2 Name of a son of

Dhṛutarāshṭra,

ଦୃଢ଼ାୟୁଧ—(ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ଅୟୁଧ)—ଦୃଢ଼ାୟୁଧ (ଦେଖ)

Dṛurdhāyudha

(See)

ଦୃଢ଼ାସ୍ତ୍ର—(ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ + ସନ୍ଧାନ)—ଦୃଢ଼ାସ୍ତ୍ର

Dṛurdhāstra

(See)

ଦୃଢ଼ାସ୍ତ୍ରିକ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ବିଜନ ପରିଭାଷା) (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଢ଼ +

Dṛurdhāstrikā

ଅୟୁଧ + କ)—ଦୃଢ଼ ଅୟୁଧୀୟକ (କାର)—

(ଦୃଢ଼ାସ୍ତ୍ରିକ—ୟା) Having hard bones; bony; osseous.

ଦୃଢ଼ୀକରଣ—ସ. ବି (ଦୃଢ଼ + ଅଭୁତ ଚତାବେ ବି + କରଣ) —

Dṛudhikarana ୧। ଅଟାଣୁଆକୁ ଟାଣୁଆ କରିବା—

Dṛudhikarana 1. Making stronger; strengthening.

, 2. Making firm.

ଦୃଢ଼ୀକୃତ—ସ. ବିଶ (ଦୃଢ଼ + ଅଭୁତ ଚତାବେ. ବି + କୃତ) — ଯାହାକୁ

Dṛudhikrūta ଦୃଢ଼ କରିଯାଇ ଅଛି; କଠିମାକୃତ —

(ଦୃଢ଼ୀକୃତ—ସି) Made firm; strengthened.

ଦୃଢ଼ୀରୂପ—ସ. ବିଶ (ଦୃଢ଼ + ଅଭୁତ ଚତାବେ ବି + ଦୃପୁତ୍ର) — ୧। ଯାହା

Dṛudhibhūta ଦୃଢ଼ ହୋଇଥିଲା—1, Tightened; made firm or fast; fastened.

, 2. ଯାହା ଟାଣୁଆ ପାଲିଥ ଯାଏ—2, Hardened.

ଦୃଢ଼ୀରୂପି—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦୃଢ଼ + ରୂପ) — ବଳିଭଣ ରୂପି —

Dṛudhēchchhā Strong desire; a firm resolution.

ଦୃତ—ସ. ବିଶ—(ଦୃ. ଧାରୁ + କର୍ମ. ତି) — ୧। ଅଦୁତ —

Dṛuta 1. Esteemed; loved; fondled.

(ଦୃତା—ସି) , 2. ସନ୍ମାଦିତ — 2. Honoured; respected.

ଦୃତା—ସ. ବି. ସି (ଦୃତ + ଆ) — ଗାର (ହି. ଶଦସାଗର) —

Dṛutā Cumin seed.

ଦୃତ—ସ. ବି (ଦୃ. ଧାରୁ = ବିଦାରଣ କରିବା + କର୍ମ. ତି) —

Dṛuti ୧। ଚମତ୍କାର ଭାବ — 1. Bellows made of hide.

, 2. ରମ୍ପ; ଚମତ୍କା — 2. Skin; hide; leather.

୩। ପାଣି ବୋହିବାର ଚମ ମୁଣ୍ଡା; ରଷ୍ଟ୍ର —

3. A bag of leather to carry water.

୪। ମସ୍ତ୍ର୍ୟବିଶେଷ — 4. A kind of fish.

*। ମେଘ (ହି. ଶଦସାଗର) — 5. Cloud.

୭। ଗଲକମଳ (ହି. ଶଦସାଗର) — 6. Dewlap

ଦୃତବାରକ—ସ. ବି—ଅକାନବିକୀ ପତ୍ର—The leaf of Stephania

Dṛutibhāraka Hernandifolia.

(ଦୃତଧାରକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୃତହର—ସ. ବି (ଦୃତ = ରମ୍ପ + ଦୃ. ଧାରୁ + କର୍ମ. ତି) — କୁକୁ ର —

Dṛutihari Dog.

(ଦୃତହର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୃତହର—ସ. ବି (ଦୃତ + ଦୃ. ଧାରୁ + କର୍ମ. ଅ) — ୧। ଦୃତହର (ଦେଖ) —

Dṛutihāra 1. Dṛutihari (See).

, 1. ରଷ୍ଟ୍ରବାଲ; ଚମ ମୁଣ୍ଡାରେ ପାଣି କୋତୁଥିବା ଲୋକ —

2. A vistee; one who carries water in

a leathern bag.

ଦୃନପ୍ (ଧାରୁ)—ସ. କି—ଧୀତନ କରିବା—

Dṛun-ph (root) To oppress.

ଦୃନଭୁ—ସ. (ଦୃତ ଧାରୁ = ଶୁତ ହେବା + ଅପାଦାନେ ଉ) —

Dṛun-bhū ୧। ବ୍ରଜ — 1. Thunder.

, 2. The sun.

*। ରଜ; ରୂପତି — 3. King.

୪। ସର୍ପ — 4. Serpent; snake.

*। ଚକ— 5. Wheel.

ଦୃପ୍ (ଧାରୁ)—ସ.—ଅହଙ୍କର ହେବା—

Dṛup (root) To be proud.

ଦୃପ୍ତ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୃପ୍ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ) — ୧। ଦର୍ପସ୍ତ;

Dṛupta ଅହଙ୍କର — 1. Pride; arrogant.

(ଦୃପ୍ତ—ସି)

*। ଉଦ୍‌ବତ — 2. Impudent; rude.

*। ଉତ୍ତ୍ର; ପ୍ରତ୍ୟୁଷ — 3. Wrathful; violent; fierce.

୪। ଦୂର୍ବିମାତ; ଦୂଷ୍ଟ — 4. Wicked,

*। ପ୍ରତ୍ୟୁଷିତ — 5. Blazing; fiery,

ସ. ବି—ବିଷ — The God Bishnu,

ଦୃପ୍ତି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୃପ୍ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ) — ଦୃପ୍ତ (ଦେଖ)

Dṛupra (See) (ଦୃପ୍ତ—ସି)

(ଦୃପ୍ତ—ସି)

ଦୃବୁ—ସ. ବିଶ (ଦୃତ ଧାରୁ = ଶୁତ ହେବା; ଗ୍ରହନ କରିବା + ତ) —

Dṛubdha ୧। (କର୍ମ. ତ) ଗ୍ରହନ — 1. Sewn; arranged

in an orderly manner.

, 2. (+ କର୍ମ. ତ) — ଶୁତ — 2. Frightened; afraid.

ଦୃବୁ(ଧାରୁ)—ସ—୧। ଶୁତ ହେବା—

Dṛubh(root) 1. To be frightened.

, 2. ଗ୍ରହନ କରିବା—2. To sew through; to

arrange systematically or serially.

ଦୃଙ୍—ସ. ବି (ଦୃନ ଧାରୁ = ଧୀତନ କରିବା + କର୍ମ. ତ) — ସର୍ପ —

Dṛumphu A snake; serpent.

ଦୃଣ୍ (ଧାରୁ)—ସ.—ଦେଖିବା—

Dṛūṇ (root) To see.

ଦୃସ—ସ. ବି (ଦୃଣ ଧାରୁ + ତ୍ର୍ୟ) — ୧। ଦର୍ଶନ; ଦେଖିବା (ହି. ଶ) —

Dṛus 1. Seeing.

, 2. ଦୃଷ୍ଟି—2. Eye sight.

ସେ ଜୟବର ଦୃଷ୍ଟି ଅପି ଦୃଷ୍ଟି ହେଲେ—କୃଷ୍ଣ ହି, ମହାଭାବି ।

୩। ଲୟକ; ଅଳ୍ପ — 3. Eye.

୪। ଦୂର ସଂଖ୍ୟା (ହି. ଶଦସାଗର) —

4. The number two.

*। ଜ୍ଞାନ (ହି. ଶଦସାଗର) — 5. Knowledge.

ଦୃଣା } ସ. ବିଶ. ପୁଂ—୧। ପ୍ରଦର୍ଶକ; ଦେଖାଇବାଦାତ୍ମ (ହି. ଶ) —

ଦୃଣି } ଶିଖିବାଦାତ୍ମ (ହି. ଶଦସାଗର) — 2. Seeing.

୩। (ଅନ୍ୟ ଶକ ପରେ ସମାସରେ ସ୍ଵର୍ଗ ଦୂର ସଥି—

ବାଦୁଶ, ଉଦୁଶ, ତାଦୁଶ) — (ଅମୁକର) ସଦୃଶ; ଅମୁକ

ପର ଦେଖି ଯାଉଥିବା—Like; looking like;

similar to.

ଦୃଶ—(ସ. ଦୃଶ ଧାରୁ) — ଦେ. ବିଶ—୧। ଦୃଷ୍ଟି—

Druṣṭa

ଏହ ସ୍ଵଲ୍ପତା କ୍ଷେତ୍ର ଦୃଶ—ଉତ୍ତ. କୋଣହାଗ୍ରଜଳର ।

୨। ଦୃଶ୍ୟ—2. Visible.

ବୋବେ ଦୂରନେଟ ଗୋଟିଏ କହିଲ

ଦୃଶ ବସି ଗଢ଼ିଯାଇ ମୁଠ । ନବୀର୍ଯ୍ୟ, ବଦାମଛୋଇ ।

ଦୃଶଦ—ସ. ବ. (ଦୃ ଧାରୁ=ବିଶ୍ୱିତେବା + ଅଧିକରଣ. ଶଦ) —

Druṣṭad ୧। ପ୍ରସ୍ତ୍ର; ପଥର; ଶିଳା—1. Stone.

(ଦୃଶଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବିଷ୍ଟି ଶିଳାଙ୍ଗ୍ରୀ—

2. An extensive slab of stone; a rock.

୩। ଶିଳ—3. A flat stone to grind on.

୪। ପଥର ଚଟାଣ—

4. A pavement or surface of stone.

ଦୃଶଦୃତ୍ୱ—ସ. ବ. ଶୀ (ଦୃଶଦ—ପଥର + ଅତ୍ୱି ଅର୍ଥରେ ବନ୍ଦ + ସୀ ।

Druṣṭadbatī ୨)—୧। ଅର୍ଥାବନ୍ଦିର ପୂର୍ବ ସୀମାରେ କଲ୍ପିତ

(ଦୃଶଦୃତ୍ୱ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପ୍ରାଚୀନ ଭାରତର ନିର୍ମାଣଶୈଳୀ—

1. Name of an ancient river said to flow by the eastern boundary of Northern India.

[ଦୃ—ଦୃଶଦୃତ୍ୱ ନିର୍ମାଣ ନାମ ଭାବେ ଉପରେ ଅଛି । ସଂଭବତଃ ଏ ନିର୍ମାଣ ଆଧୁନିକ ନାମ ଦୃଶ୍ୱା ବା ଶିଳୀ; ଏହା ଆନେଖରର ୧୯ ମାର୍ଗ ଦର୍ଶିତରେ ବନ୍ଦିଅଛି । ମହାଭାରତରେ ଏ ନିର୍ମାଣ କୁରୁକ୍ଷେତ୍ରର ଅନ୍ତରେ ଥୁବାର ବୋଲି ଯାଇଅଛି । ମନୁଷ୍ୱତ୍ରରେ ଏହା ବ୍ରହ୍ମାବନ୍ଦିର ସୀମା ବୋଲି ଲେଖା ଅଛି (ହ. ଶବ୍ଦାଗର) । ପଞ୍ଚମରେ ସରସ୍ଵତୀ ଓ ପୂର୍ବରେ ଦୃଶଦୃତୀ ନିର୍ମାଣ ମଧ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଅର୍ଥାବନ୍ଦି ବୋଲି ଯାଉଥିଲା ।]

୨। ଦୃଣୀ—2. Goddess Durgā.

୩। ବିଶ୍ୱମିତ୍ରର ଏକ ପତ୍ନୀ—

3.. Name of a wife of sage Biswāmitra.

(ଦୃଶଦୃତ୍ୱ—ପୁରୁଷ) ଦୃଶ. ଶୀ—ପ୍ରସ୍ତ୍ରମୟ—

Stony; rocky.

ଦୃଶରେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଦେଖୁବା ମାତ୍ରକେ—

Druṣṭare At the first sight.

ଦର୍ଶନ ମାତ୍ରେ କହ ରସ ରରେ ଶରେ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦୃଶରେ ଲକ୍ଷଣ ହେବେ ।

ଦେଖନ୍ତମେସ୍ତ ରୁତେନ୍ଦ୍ରିୟବିନାଶ ।

ଦୃଶ୍ୟ—ସ. ବ. ଶୀ. (ଦୃଶ୍ୱ ଧାରୁ + କରଣେ. ଅ + ଶୀ ଅ)—

Druṣṭya ରତ୍ନ—The eye.

ସ. ବ. ଶୀ. (ଦୃଶ୍ୱ + ଅ; ଅନ୍ୟ ଶକ ପରେ ସମାପ୍ତରେ ସ୍ଥିତ

କ୍ଷେତ୍ର, ସଥା—ଦୃଶ୍ୟ, ମାଦୃଶ୍ୟ)—

(ଅମୁଳ) ପର ଦେଖା ଯାଉଥିବା; ସଦୃଶ୍ୟ—

Looking like; similar to.

ଦୃଶାକାଂକ—ସ. ବ. (ଦୃଶ୍ୱ + ଅକାଂକ୍ଷା)—

Druṣṭakāmksha କମଳ; ପଦ୍ମ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—

(ଦୃଶାକାଂକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

Lotus.

ଦୃଶାକ—ସ. ବ. (ଦୃଶ୍ୱ ଧାରୁ + କରଣେ. ଆ)—

Druṣṭāka ୧। ପ୍ରକାଶ; ଆକା—1. Glamour.

, ୨। (କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଆକା) ବିରୋଚନ ଦେଖିବୁ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—

2. The demon Birochana.

୩। ଅର୍ଦ୍ଧମ୍ବିତ୍ୱ; ଗୁରୁ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—3. Preceptor.

୪। ବ୍ରାହ୍ମଣ—4. Brâhmaṇa.

୫। ପ୍ରକାଶକ ବ୍ରାହ୍ମଣ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—

5. A king who protects his subjects.

ଦୃଶ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୃଶ୍ୱ ଧାରୁ + କରଣେ. ର)—

Druṣṭi ୧। ଚନ୍ଦ୍ର—1. The eye.

(ଦୃଶ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। (କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ର) ଶାସ୍ତ୍ର—2. A book containing religious precepts; scripture.

୩। (+ରାବ. ର) ଦୃଷ୍ଟି (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—

3. Eyesight.

୪। ପ୍ରକାଶ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—4. Manifestation.

୫। ଚେତନ ପ୍ରତିବନ୍ଦ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—

5. Sentient being.

ଦୃଶେ—ଦେ. କି. ବିଶ—ଦୃଶରେ (ଦେଖ)

Druṣṭe

Druṣṭare (See)

ଦୃଶ୍ୟବା କରନ ତଥ ଉଦ୍‌ଦିତ ପଦ୍ଧତ ଦୃଷ୍ଟ

ପ୍ରତାପ ଦାବାର୍ତ୍ତ ଦେଖ ସମ୍ବନ୍ଧ ଦୃଶେ । ଉତ୍ତ. ବେଦଦ୍ୱାରା ବିନାଶ ।

ଦୃଶ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୃଶ୍ୱ ଧାରୁ + କରଣେ. ସ)—

Druṣṭya ୧। ଦେଖୁବାର ଯୋଗ୍ୟ—1. Worth seeing.

(ଅଦୃଶ୍ୟ—ବୀପ୍ରତିକରଣ) ୨। ଦର୍ଶନୀୟ; ଯାହା ଦେଖାଯାଇ ପାରେ—

2. Visible; perceptible.

୩। ସୁନ୍ଦର; ମନୋରମ—

3. Beautiful; pleasing to the eye.

୪। ପ୍ରକାଶ୍ୟ—4. Manifest; apparent.

୫। ଜ୍ଞାନ୍ୟ (ହ. ଶବ୍ଦାଗର)—5. Knowable.

୬—୧। ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁ—1. A thing worth seeing.

୨। ଏକ ସମୟରେ ମନୁଷ୍ୱତ୍ର ଶୁଣି ଅତେ ଦେଖାଯିବା ବସ୍ତୁ ଓ ସ୍ଥାନଚାପ୍ୟ—2. A landscape; scenery.

୩। ଦର୍ଶନୀୟ ସ୍ଥାନ ଓ ବିଶ୍ୱୟ—3. A scene.

୪। ଦେଖାଯିବା ସ୍ଥାନ ବା ପଦାର୍ଥ—

4. A sight; a spectacle.

୫। ଦର୍ଶନୀୟ ଘଟନା ବା ବୀପ୍ରତିକରଣ—

5. A phenomenon; a prospect.

୬। (ଦର୍ଶନ ଶାଖ) ଦୁତେନ୍ଦ୍ରୀୟବାସକ ଅତେଜନ ଜଡ଼ ବର୍ଗ (ହ. ଶ)—6. (philosophy) The material world

perceivable to the eye.

୭। (ଗଣିତ) ବୌଣସି ଦର୍ଶନ ବା ଜ୍ଞାନ ସଂଖ୍ୟା ବା ରକ୍ଷି—

7. (mathematics) A given number; a known quantity.

୮ । ଯାହା ଅରନ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇ ଦିଆ ଯାଇ
ପାରେ (ଯଥା ଦୃଶ୍ୟକାବ୍ୟ) — 8. (a drama) Which
can be shown to spectators by acting.

୯ । କାମସା; ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ମନୋରଜଣାର୍ଥ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ନୂତ୍ର୍ୟ
ଗୀତାରନ୍ୟାବି — 9. A show; matters
exhibited to attract people.

୧୦ । ପ୍ରଦର୍ଶନୀ — 10. An exhibition.

ଦେ. ବି—ସମ୍ମାନ—Front; presence.

ଏହି ସମୟରେ ସମ୍ମାନ ନହିଁରୁ
ଶ୍ରୀଷ୍ଟର ଦୃଶ୍ୟରେ ଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ ଅଛି । କୃତ୍ୟତ୍ୱ ମହାଭରତ ଏହି ।

ଦୃଶ୍ୟ କାବ୍ୟ — ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୃଶ୍ୟ + କାବ୍ୟ) — ୧ । ରଙ୍ଗାଳ୍ୟରେ

Druṣṭya kābya ନାୟକ ନାୟକାଙ୍କଦ୍ୱାରା ଅରମାତ କାବ୍ୟବିଶେଷ,
ଯହିଁରେ ପରମାନେ ଅଗ୍ରରୁଦ୍ଧ ଆଦି ଦ୍ୱାରା ମନୋଗତ-
ଭବ ବ୍ୟକ୍ତ କର ଅରନ୍ୟ କରନ୍ତି —

1. A pantomime; a drama chiefly representative in character; a drama acted by dumb show or gestures without speaking.

[ଦୃ—ଏହା ରୂପକ ଏହି ଉପରୂପକ ଦେବରେ ବହୁବିଧ; ତହିଁ
ମଧ୍ୟରୁ ନାଟକ ଏକପ୍ରକାର ଦୃଶ୍ୟ କାବ୍ୟ ଅଛେ ।]

୨ । ନାଟକ — 2. Drama.

ଦୃଶ୍ୟତା—ସ. ବ. (ଦୃଶ୍ୟ + ଭାବ. ତା) — ଦର୍ଶନ୍ୟାବୁଦ୍ଧି; ଦେଖାଯିବାର

Druṣṭyatā ଅବସ୍ଥା—Visibility; visibility.

(ଦୃଶ୍ୟର—ଅନ୍ୟରୁ)

ଦୃଶ୍ୟ ପଟ—ସ. ବ—ରଙ୍ଗମାନ ପରଦା; ଯେଉଁ ପଟରେ ଅରନ୍ୟ

Druṣṭya pata ଦୃଶ୍ୟମାନ ଚିତ୍ରିତ ହୋଇଥାଏ—A scene;
a canvass which depicts the scenes of a
drama on the stage.

ଦୃଶ୍ୟମାନ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଶ୍ୟ ଖାତୁ + କର୍ମ ଅନ୍ତରୀ)

Druṣṭyamāna ୧ । ଯାହା ଦେଖା ଯାଉ ଅଛି—

1. Under view; being seen; manifest to
one's view; visible.

, ୨ । ସୁନ୍ଦର; ମନୋରମ—2. Charming.

ଦୃଶ୍ୟ ହେବା—ଦେ. ବି—୧ । ଦେଖାଯିବା—

Druṣṭya heba 1. To be seen; to appear.

ଦୃଶ୍ୟହୋତ୍ରୁ—ମାୟା ସହି ହେଲେ ଦୃଶ୍ୟ

ଦୃଶ୍ୟହୋତ୍ରୁ—ଯେ ଦେ ସୁନ୍ଦର ସୁରପ୍ତ । ଜଗନ୍ମାଥ ଭବବତ ।

, ୧ । ସମ୍ମାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା —

2. To appear before a person.

, ୩ । କଳ୍ପନା ଶକ୍ତିଦ୍ୱାରା ଜଣା ପଡ଼ିବା—

3. To be known with the help of the
imagination.

ଦେ. ବ—ଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ବା ପ୍ରଗର ହେବା ଅବସ୍ଥା—
Ability to see; keenness of eyesight.

(ଯଥ—ଶୁଣିଶାଯୋଗୁ ୪ ବରସ୍ତ ହେଲ ମୋତେ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉ
ନାହିଁ ।)

ଦୃଶ୍ୟାଦୃଶ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଶ୍ୟ; ଦୃଶ୍ୟ + ଅଦୃଶ୍ୟ) —

Druṣṭyādruṣṭya ଯାହା ଦେଖାଯାଏ ଓ ଯାହା ଦେଖା ନ ଯାଏ—
(things) Visible and invisible.

ଦୃଶ୍ୟଦ—ସ. ବ—ଦୃଶ୍ୟ (ଦେଖ)

Druṣṭad Druṣṭad (See)

ଦୃଶ୍ୟକଣ—ସ. ବି ଓ ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଦୃଶ୍ୟକଣ (ଦେଖ)

Druṣṭadkāṇī Druṣṭadkāṇī (See)
(ଦୃଶ୍ୟକାନ—ସମ୍ମାନ)

ଦୃଶ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଶ୍ୟ ଖାତୁ + କର୍ମ. ତା) —

Druṣṭha ୧ । ଯାହା ଦେଖା ଯାଇଅଛି; ଅକଲ୍ୟେକତ; ବସିତ—
(ଦୃଶ୍ୟା—ସମ୍ମାନ)

୨ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଟିର—2. Perceived by the senses.

୩ । ଜ୍ଞାନ—3. Known; apparent.

୪ । ଲୋକକ—4. Ordinary; popular.

ତ—୧ । (+ଭାବ ତା) ଦର୍ଶନ—1. Sight.

୨ । ଜ୍ଞାନ—2. Knowledge.

୩ । (ସାଂଖ୍ୟ ଦର୍ଶନ) ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରମାଣ—

3. (Sāmkhya philosophy) Direct proof.

ତ୍ରୀ. ବିଶ. (ସ. ଦୃଶ୍ୟ) — ଦୃଶ୍ୟ (ଦେଖ)

Dushtā (See)

ଦୃଶ୍ୟକୃତ—ସ. ବ. — ୧ । ପ୍ରହେଳକା (ହି. ଶଦସାଗର) —

Druṣṭakṛtā ୧. Riddle.

, ୨ । ଦ୍ଵିଶ୍ୟାଗଣ୍ୟ (ହି. ଶଦସାଗର)

2. Double entendre.

ଦୃଶ୍ୟ ପୃଷ୍ଠା—ସ. ବିଶ. (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଶ୍ୟ + ପୃଷ୍ଠା) — ୧ । ସୁନ୍ଦରେହେ

Druṣṭha prashthā ଯେ ଶବ୍ଦ ଅଭିରୁ ପିଠି ଦେଖାଇ ପଲାଇ
ଯାଏ; ସମର ଶେଷର ପଲାସ୍ୟମାନ (ସୈନ୍ୟ) —

1. Fugitive; runaway; one who shows his
back to the enemy in the battle field.

, ୨ । ଭ୍ରତ ସଭବ—2. Cowardly.

ଦୃଶ୍ୟବାଦ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ. ଦୃଶ୍ୟ + ବାଦ) — କେବଳ ପ୍ରତ୍ୟେକ

Druṣṭabāda ବିଶ୍ୟକୁ ସ୍ଵାକାର କରିବା ଦାର୍ଶନିକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ—
The philosophical theory of admitting
those matters only which are
perceived by the senses.

ଦୃଶ୍ୟରଜାତ—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ବହୁଗୁହୀ; ଦୃଶ୍ୟ + ରଜସି) —

Druṣṭarajasi ରଜସିଲା; ଯେଉଁ ବାଳକାର ରଜୁ ସ୍ଥାବଦେଲଣି—
(ଅଦୃଶ୍ୟରଜାତ—ବିପରୀତ) ୧. Arrived at puberty;
menstruated (girl).

, ୨ । ନବସୁକଣ—2. Just arrived at maturity
(girl).

ଦୃଶ୍ୟାକ୍ତ—ସ. ବି. (ବହୁଗୁହୀ. ଦୃଶ୍ୟ + ଅକ୍ତ) = ପେଶ; ବିଶ୍ୟ; ପରିଚିତ;

Druṣṭākta ଅନୁଭୂତ ଅଭିର ଶେଷପଳ ଯହିଁରେ) —

୧ । ନମୁନା—1. Model; pattern.

, । ନିର୍ଦ୍ଦର୍ଶନ; ଉଦ୍‌ବାହରଣ—2. An example; illustration; instance.

* । ଭୁଲନା; ଉପମା—3. Comparision.

୪ । ଗଣନା; ଉଚ୍ଚେଷ୍ଣ—

4. Enumeration; mention.

* । ଉପମାନ, ଭୁଲନା କରିବା ବସ୍ତୁ—

5. An object of comparision.

୬ । (ଅଳଙ୍କାର ଶାସ୍ତ୍ର) ପରିଷର ଭୁଲୁଧର୍ମୀବଳମ୍ବୀ ଦୂର ବସ୍ତୁର ସାଦୃଶ୍ୟ ନିର୍ଦ୍ଦେଶାର୍ଥକ ଅଳଙ୍କାର—

2. A simile (rhetorical figure).

ଦେବ ରବୋର ଜଳପରେ ରତ୍ନ, ପାଣ୍ଡ ତୋରେ କର ଆର ମୁଖୀ ଅଳେକ, ଧାତା ନଟକାର ପର; ଦେଖିଲ ହର କେବେ କରିବ ରତ୍ନ ।

ଭାଷ. ପ୍ରେମପ୍ରଥାନିଧି ।

[ଦୁ—ସାଧାରଣ ଧର୍ମବାଚକ ପଦ ଦୃଷ୍ଟି ଅପାରତଃ ରିନାର୍ଥବୋଧକ ହେଲେହେ, ଯେଉଁଠାରେ ସାଧାରଣ ଧର୍ମର ବିମ୍ବ ପ୍ରତିଚିମ୍ବ ଭାବ ଦୃଷ୍ଟି ବାକ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟି ଉପର ଉପମାନ ଓ ଉପମେୟ ଭାବ ପରିଷର ଦୂର ସେଠାରେ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଅଳଙ୍କାର ହୁଏ । ଭୁଲମ୍ବି. ଅଳଙ୍କାର ଚରଣୀଶ୍ୱର ।]

୭ । ମାତ୍ର କଥା—7. A book of moral lessons; parable.

୮ । ମୃତ୍ୟୁ—8. Death.

୯ । ଶାସ୍ତ୍ର—9. Scripture.

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେବା—ଦେ. କି.—ଉଦ୍‌ବାହରଣଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେବା—

Dṛushtānta debā To exemplify; to illustrate.

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ଦେବା—ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତଦେବା

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର—ଗ୍ର. ବ. (ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ) —ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ (ଦେବା)

Dṛushtāntara Dṛushtānta (See)

ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତର 'ଗୋ' ନିରାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁବନ ବାହୀ । ଶାଶ୍ଵ. ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ର ।

ଦୃଷ୍ଟାର୍ଥ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ+ଅର୍ଥ)—୧. ଦର୍ଶନୀୟ ବସ୍ତୁ—

Dṛushtārtha 1. An object of sight.

, । ଜୀବନରେ ମନୁଷ୍ୟ ଭୋଗ କରିବା ବସ୍ତୁ—

2. An object of one's enjoyment in the present life.

ଦିଶ. (ବ୍ୟକ୍ତିହି) —୧. ଯେଉଁ ଶବ୍ଦ ବା ବାକ୍ୟର ଅର୍ଥ ବୁଝାଯାଇ ଥାଏ—1. (a word or sentence) Of which the meaning has been comprehended.

(ଅଦୃଷ୍ଟାର୍ଥ—ବିପରୀତ) , । ଏପରି ଶବ୍ଦ ଯାହା ଶ୍ରବନ କଲେ ସମ୍ବାଦରେ ଥିବା କୌଣସି ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ବସ୍ତୁ ବା ବିଷୟର ଗୋପନ୍ତ୍ରେ (ହୁ. ଶବ୍ଦବାଗର) —2. (a word) The meaning of which can be comprehended by thinking of something seen or directly perceived by the senses.

[ଦୁ—'ଗଲା' ଏ ଶବ୍ଦ କହିଲେ ଉତ୍ସର୍ଗରତରେ ପ୍ରତ୍ୟେ ଗୋଟିଏ ଏ ନିଷାର ବୋଧ ଜନେ, କିନ୍ତୁ ସର୍ବ, ନରକ, ଅସ୍ତ୍ରାଦି ଶବ୍ଦ ଶୁଣିଲେ କୌଣସି ଇନ୍ଦ୍ରୟପ୍ରତ୍ୟେ ବସ୍ତୁର ବୋଧ ଜନେ ନାହିଁ—ହୁ. ଶବ୍ଦବାଗର । ଗଲା ଦୃଷ୍ଟାର୍ଥ ଶବ୍ଦ ।]

ଦୃଷ୍ଟାର୍ଥବାଦ—(ପାରଭାଷିକ) ସ. ବ—ଇନ୍ଦ୍ରୟମନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ବୋଧ Dṛushtārthaବାଦ ବସ୍ତୁମାଳ ପ୍ରକଳ ଅଟେ ବୋଲି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିବା—The theory of the reality of what is cognisable by the senses.

ଦୃଷ୍ଟି—ସ. ବ. (ଦୃଷ୍ଟି ଆର୍ଦ୍ରାନ୍ତକରଣ କି) —୧. ଦୃଷ୍ଟି—

Dṛushtī 1. Eye.

, । ଦେଖିବାର ଶକ୍ତି—2. Eye-sight.

* । (+ଭାବ. କି) ଅବଲୋକନ; ଦର୍ଶନ—3. Seeing; observation; looking; beholding.

୪ । ନିଦା; ମନୋଯୋଗ—4. Attention.

* । ଜ୍ଞାନ—5. Knowledge; notice.

୬ । ଲକ୍ଷ୍ୟ—6. Aim.

୭ । ଦୃଷ୍ଟି ବସ୍ତୁତଃୟ—7. A scene; a prospect; a sight; a view.

୮ । ଅଞ୍ଚି ପକାଇବା—8. Glance.

ଦେ. ବ—୧. ପର ନିମନ୍ତ୍ରେ ଅରପ୍ରେତ କୌଣସି ଆଦି କାନ୍ତି; ଦିଷ୍ଟି ଅନ୍ୟ ଦିକ୍ୟରେ ଲୋକୁଷ ଦୃଷ୍ଟି; ଆଦିଦ୍ଵାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରତି ସତ୍ତ୍ଵ ଦୃଷ୍ଟି—1. The casting of a longing and sinister glance on some food or other article intended for another.

, । ଦିଷ୍ଟିଦୃଷ୍ଟି; ସ୍ଵରୂପାର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ତାହାଣୀମାନଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି; ତାହାଣୀଆଁ ଦୃଷ୍ଟି—2. The casting of a sinister eye by a witch on delicate infants.

ଏ ଘେନ ଦୃଷ୍ଟି ରସ ତାର

ପଥର କହିରୁ ଦୃଷ୍ଟି—ରୂପତ, ପ୍ରେମପାତ୍ର ।

[ଦୁ—ଏହା ଗୋଟିଏ ଲୋକକ ବିଶ୍ୱାସ ସେ ତାହାଣା ଓ ତାହାଣୀମାନେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ପାଇଁ ଅରପ୍ରେତ ଯେଉଁ ଆଦିରେ ଲୋକୁଷ ଦୃଷ୍ଟି ପକାନ୍ତି ଓ ସେ ଶାଦି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ସେ ଶାଦ ତାହାର ପେଟ ଢାଣେ । ତାହାଣୀମାନେ ସ୍ଵରୂପାର ଶିଶୁମାନଙ୍କ ଉପରେ ଦୃଷ୍ଟି ପକାଇଲେ ସେମାନେ ଦୂରି ହୋଇ ମର ଯାଥାନ୍ତି । ତାହାଣୀ ଶବ୍ଦ ତଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।

ଏହା ସ. ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶକ୍ତିମାନଙ୍କ ପରେ ଲୁହି ସଥା—ଶୁଦ୍ଧଦୃଷ୍ଟି, ସୁଦୃଷ୍ଟି, କୁଦୃଷ୍ଟି, ଲୋଭଦୃଷ୍ଟି, ଶନଦୃଷ୍ଟି, ବକଦୃଷ୍ଟି, କୃଧାଦୃଷ୍ଟି, ଶରଦୃଷ୍ଟି, ଅନୁଗ୍ରହଦୃଷ୍ଟି ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଦୃଷ୍ଟିଆ—ଦେ. ଦିଶ—ଶାଦ ନିମନ୍ତ୍ରେ ଅରପ୍ରେତ ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥରେ

Dṛushtiଆ ତାହାଣା ତାହାଣୀଙ୍କ ଲୋଭଦୃଷ୍ଟି ପଢିବା ଗୋଟୁ ତାହା ବିଶ୍ୱାସ ହୋଇଯାଏ; ଅଞ୍ଚିଦୃଷ୍ଟିଆ—(food)

Turned bad or unpalatable owing to having been looked on by sinister eyes.

ଦୃଷ୍ଟି କରିବା—ଦେ. କି—୧. ଦେଖିବା—

Dṛushti karibā 1. To see; to look at.

(ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । କୌଣସି ବସ୍ତୁ ପ୍ରତି ମନୋଯୋଗ କରିବା; ନଜିର ଦେବା—2. To

attend to; to have an eye to.

୩ । କୌଣସି ଶିରୁ ବା ସୁଖାଦ୍ୟ ପ୍ରତି ପାପଦୃଷ୍ଟି ପକାଇବା—

3. To cast an evil eye upon (a food or an infant).

୪ । ଗୁରୁଥକୁ ଅଶ୍ରୁ ବୁଲାଇବା—

4. To cast one's look around.

ଦୃଷ୍ଟି କାଚ—ସ. ବ. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭ୍ରାଣ) —ସେହି ବୁଦ୍ଧିପୂଣ୍ୟ ବା

D୍ରୁଷ୍ଟି kାଚା ନ୍ୟାକପୂଣ୍ୟ କାଚ ମଧ୍ୟ ଦେଇ ଦେଖିଲେ

ଦୂରବସ୍ତୁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା ବୁଦ୍ଧି ଦୂରରେ, ବିମା

ସାନବସ୍ତୁ କିମ୍ବା ବିମା ବସ୍ତୁ ସାନ ଦୋଇ ଦେଖାଯାଏ—
Lens.

ଦୃଷ୍ଟି କ୍ଷେପ—ସ. ବ—ଦୃଷ୍ଟିପାତ (ଦେଖ)

D୍ରୁଷ୍ଟି kshepa D୍ରୁଷ୍ଟି pାତ (See)

(ଦୃଷ୍ଟିକ୍ଷେପଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର—ସ. ବିଶ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ଗୋଚର) —

D୍ରୁଷ୍ଟି gochara ୧ । ନୟନଗୋଚର; ଅଶ୍ରୁଭାଗ ଦେଖାଯାଉ

ଥିବା—1. Seen by the eyes; coming to view.

୨ । ଅଶ୍ରୁଭାଗ ଯାହା ଦେଖା ଯାଇପାରେ—

2. Perceptible to the eye; within the range of one's vision; visible

୩ । ଜ୍ଞାତପାରରେ ଅସିଥିବା, ଜ୍ଞାନଗମ—

3. Which has come to one's notice.

ଦୃଷ୍ଟି ଦାନ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର ପୁରୁଷ; ଦୃଷ୍ଟି + ଦାନ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି dାନ ୧ । ଦର୍ଶକ; ଦେଖିବା; ନଳର ପକାଇବା—

1. Seeing; casting one's glance.

ଦେଲେ ସେ ନଳର ପ୍ରତି ତୋ ସ୍ଵର୍ଗ ମହାରେ ଦୂରର ଦୃଷ୍ଟି ପାଇ ।

କବ୍ୟାର୍ଥୀ, ସଙ୍ଗଠ ।

ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । ଦେଖିବା—

D୍ରୁଷ୍ଟି deba 1. To see.

ଦୃଷ୍ଟି ଦେଓଯା ୨ । କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ମନୋଯୋଗ ଦେବା—

ସୃଷ୍ଟି ଦେନା 2. To give one's attention to something.

୩ । କୌଣସି ବିଷୟର କାର୍ଯ୍ୟକଲାପ ବା ଅଚରଣରୁ ଜଗିବା—

3. To watch the movements or conduct of a person.

୪ । କୌଣସି ବିଷୟ ପ୍ରତି ସବଦା ଅନୁତ୍ତତ ରଖିବା—

4. To look upon a person with favour.

୫ । କୌଣସି ବିଷୟର ବା ବିଷୟର ସହ ନେବା—

5. To take care of a person or thing.

ଦୃଷ୍ଟି ନିକ୍ଷେପ—ସ. ବ—ଦୃଷ୍ଟିପାତ (ଦେଖ)

D୍ରୁଷ୍ଟି nikshepa D୍ରୁଷ୍ଟି pାତ (See)

ଦୃଷ୍ଟି ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦୃଷ୍ଟି କରିବା (ଦେଖ)

D୍ରୁଷ୍ଟି pakା(ke)ibା D୍ରୁଷ୍ଟି karibା (See)

ଦୃଷ୍ଟି ଫେଲା ଦୃଷ୍ଟି ଫେଲା

ଦୃଷ୍ଟି ପଥ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ପଥ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି patha ଅପଣାର ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରସର ପଦିତେ—

Ken; range of one's vision.

ଦୃଷ୍ଟି ପାତ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ପାତ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି pାତା ୧ । ଦେଖିବା; ଆଶ୍ରୁ ପକାଇବା—

(ଦୃଷ୍ଟିକିପାତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. A look; looking.

୨ । ଚାହାଣୀ—2. A glance.

ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହେବା—

D୍ରୁଷ୍ଟି pardibା Coming to one's view or notice.

ଦୃଷ୍ଟିପଡ଼ା ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ା

ଦୃଷ୍ଟି ପଥାରୁଛି—ସ. ବିଶ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଗୁମୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟିର ପଥରେ

D୍ରୁଷ୍ଟି pathārurdା ଅବୁଛ) —ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର (ଦେଖ)

D୍ରୁଷ୍ଟି gochara (See)

ଦୃଷ୍ଟି ପୁତ—ସ. ବିଶ. (ଗୁମୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ପୁତ = ପରିତ୍ରାଣ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି pୁତା ୧ । ନିଜେ ଦେଖିବା ଦ୍ୱାରା ଜ୍ଞାନ—

1. Known by personal observation.

୨ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକର ଅଶ୍ରୁ ପଢ଼ିବା ଦ୍ୱାରା ପରିତ୍ରାଣ—

2. Hallowed by being looked at by some person.

୩ । ଦେଖିବାକୁ ପବିତ୍ର—

3. Pure in the eyes of a person.

୪ । ଯାହାକୁ ଦେଖିଲେ ଆଶ୍ରୁ ପବିତ୍ର ହୁଏ—

4. Whose sight makes one pure.

ଦୃଷ୍ଟି ଫଳ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ଫଳ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି phala (ଫଳକ ଜ୍ୟୋତିଶ) ଜାତକରେ ଏକ ସମୀରେ

ସ୍ଵର୍ଗ ପ୍ରଦାନ ଅନ୍ୟ ରାଶିରେ ପ୍ରିତ ପ୍ରତ ଦୃଷ୍ଟି ପଢ଼ିବା ହେବୁ ଗଣିତ ଫଳ—

(Astrology) The result of a zodiacal sign seeing another in a person's horoscope.

ଦୃଷ୍ଟି ବନ୍ଧ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ବନ୍ଧ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି bandha ୧ । ଯେଉଁ ବନ୍ଦୁଜାଲିକ କିମ୍ବା ଦ୍ୱାରା କୌଣସି

(ଦୃଷ୍ଟିବନ୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବ୍ୟକ୍ତିର ବା ଜୀବର ଦୃଷ୍ଟିରେ ଉତ୍ସ ଘଟେ—

୧. A magical appliance which brings illusion to one's vision.

୨ । ହସ୍ତଲଦବ—2. Sleight of hand.

ଦୃଷ୍ଟି ବନ୍ଧୁ—ସ. ବି (ବନ୍ଦୁଗୁହୁ; ଦୃଷ୍ଟି + ବନ୍ଧୁ) —ଅଦେୟାତ

D୍ରୁଷ୍ଟି bandhu (ହି. ଶବସାରାର) —Fire fly.

ଦୃଷ୍ଟି ବାଦ—ସ. ବ—ଦୃଷ୍ଟିର୍ଥବାଦ (ଦେଖ)

D୍ରୁଷ୍ଟି bାଦା D୍ରୁଷ୍ଟିର୍ଥବାଦ (See)

ଦୃଷ୍ଟି ବିଶେପ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦୃଷ୍ଟି + ବିଶେପ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି bିକ୍ଷେପା ୧ । ବାନ ରହାଣୀ; ନେତ୍ରବିଶେପ

ପାତ—1. A leer; a side glance.

୨ । ଏଣେ କେଣେ ଆଶ୍ରୁ ବୁଲାଇବା—

2. Moving the eyes about.

୩ । ଆଶ୍ରୁ ପକାଇବା—3. Casting of one's eyes.

ଦୃଷ୍ଟି ବିଜ୍ଞାନ—ସ. ବ. (ପାରିଭ୍ରାଣିକ ଶବ୍ଦ; ଅଧୁନିକ ପ୍ରୟୋଗ) —

D୍ରୁଷ୍ଟି bijନାନା ଯେଉଁ ବିଜ୍ଞାନ ଦ୍ୱାରା 'ଦୃଷ୍ଟି' ଶବ୍ଦ ଓ ଅନେକ

ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରୁ ହୁଏ; ଅନେକ ଶାସ୍ତ୍ର—

Optics; the science of light.

ଦୃଷ୍ଟି ବିଷ—ସ. ବିଶ. (ଦୃଷ୍ଟିକ୍ରିହ; ଦୃଷ୍ଟି + ବିଷ)—

Dṛushtī bisha ବିଷଦର୍ଶନ; ଯାହାର ଦର୍ଶନରେ ବିଷ ଥାଏ—

Having a venomous glance.

ବ—ଏକ ପ୍ରକାର ସର୍ପ—A kind of serpent whose look is said to be fatal.

[ବ—ଏ ସାଧର ଦୃଷ୍ଟି ବିଷମୟ ଫଳ ଛାପାଦଳ ଲାଗେ ।]

ଦୃଷ୍ଟିରେ ଅସିବା—ଦେ. କି—୧। ଅଣି ଅଗରେ ପଡ଼ିଯିବା—

Dṛushtire ḥsibhā 1. To come to sight.

ଦୃଷ୍ଟିତେ ଆସା 2. To be seen.

ଦୃଷ୍ଟିମେ ଆଜା 3. ନଳର ଚାହାବଧାନରେ ରହିବା—

3. To be under one's care.

ଚ । ଜୀବଗୋତର ହେବା—

4. To come under one's notice.

ଦୃଷ୍ଟି ରଖିବା—ଦେ. କି—୧। ନଳର ରଖିବା—

Dṛushtī rakhibā 1. To keep an eye upon.

ଦୃଷ୍ଟି ରାଖା 2. ତର ବା ଯହୁ ନେବା—

ଦୃଷ୍ଟି ରଖନା 2. To take care of.

୩। ସାବଧାନ ହେବା—

3. To be careful about.

ଦୃଷ୍ଟି ରେଧ—ସଂ. ବ. (ପଣ୍ଡି ଚତୁ; ଦୃଷ୍ଟି + ରେଧ)—

Dṛushtī rodha 1. ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତିରେ ବାଧା—

1. Obstruction to one's eyesight.

ଚ । କୌଣସି ଦର୍ଶନମୟ ବସୁର ଓ ଲକ୍ଷ ଅଣିର ମଧ୍ୟେ ପ୍ଲାନରେ
କୌଣସି ଅକରୋଧକ ବସୁ ରହିବା ଯୋଗୁ ଦର୍ଶନମୟ
ବସୁର ଦେଖା ନ ଯିବା—

2. Obstruction to one's vision due to a thing intervening between the thing and one's eyes.

ଚ । ବ୍ୟବଧାନ—3. Interposition; intervention.

ଚ । ପରଦା—4. Screen.

ଦୃଷ୍ଟି ଶକ୍ତି—ସ. ବ.—ଦୂର ଶକ୍ତି (ଦେଖେ)

Dṛushtī sakti Dṛuk-sakti (See)

ଦୃଷ୍ଟି—ଦେ. କି. ବିଶ.—(ବିଜାରୁ ଅନୁକିଳ ଲେଖାରେ ଅନୁକୃତ) —

Dṛushtē 1. (ଅମୁକ ଅବସ୍ଥା ପଢି) ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ; ଏହି ପଟଖାରେ

1. In view of; in these circumstances.

ଚ । (ଅମୁକ) ଯୋଗୁ; କାରଣରୁ—2. In considera-

tion of; on account of.

ଦେ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେବ) —ବଜୀଯ ଶୁଦ୍ଧ (ଚାମୁଳୀ ପ୍ରତ୍ୱର) ମାନଙ୍କ

De ଉପାଧିବିଶେଷ—Family-title of some Sūdras in

ଦେ Bengali.

ଦେ ଦେ. କି.—(ଦା ଧାରୁ ଯୁ ପ୍ରତ୍ୱର, ଏ ବଚନ, ଅନାଦର୍ଥ;

ଦାଓ ଅନୁକ୍ଳ) ଦିଅ—(Thou) Do give (Imperative).

ଦୋ ଦ୍ୱାକ ନ ଚର ବମ ଦେ ବରତା ରତ୍ନ; କୈବିଜନବିଲାପ ।

ଦେଅ—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ) କି—(ଦା ଧାରୁ ଅନୁକ୍ଳ ଯୁ ପ୍ରତ୍ୱର ଏକବଚନ

Dea 'ଦିଅ'ର ବକଳ ରୂପ)—ଦିଅ (ଦେଖ)

Dia (See)

ମନ ବିଷ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମୋହର ଶିର ମଣ୍ଡଳ

ଦେଅ ପାଦ ପଞ୍ଚବ କୋମଳ । ପ୍ରାଚୀ; ରସବାରଥ ।

ଦେଅସି—ଦେ. (ପ୍ରାଚୀନ) କି. (ଦା. ଧାରୁ ଅନୁକ୍ଳ ଯୁ ପ୍ରତ୍ୱର ଦିଅର

De-asī ପ୍ରାଚୀନ ରୂପ)—ଦିଅ (ଦେଖ)

(ଦିଅସି—ଅନ୍ୟରୂପ) Dia (See)

ଅମ୍ବୁ ପଥର ରସ ଦେଅର ରୂପିନି ।

ପ୍ରାଚୀ; ରସବାରଥ ।

ଦେଇ—ଦେ. ଅ. (ସ. ଦ୍ୱାକ)—୧. ଦ୍ୱାକ—

Dei 1. By.

ଦିଅସେ ଗାତା ହେଲେ ଏମାକଳ ଦେଇ ଫଳ ଦରା ।

ସ ମଧୁସୁଦନ. ବରର ସମଚରତ ।

ଯାହାସେ , । (ଅମୁକଶ୍ଵାନ) ବାଟେ—2. Via,

ମନ ପାଇଁ ତଥାଲେ ମେତେ କେଇଲାଗ ଦେଇ ।

ବୁଲସୀ, ଦଶମ ବମାସି ।

ଦେଇ ଆସିବା—ଦେ. କି.—କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ସ୍ଥାକାନ୍ତୁରକୁ ନେଇ

Dei ḥsibhā କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଦେଇ ସେଠାରୁ ଫେର ଆସିବା—

ଦିଅ ଆସା To return after giving a thing to a person who is at some distance

from the sender.

ଦେଇ ଦେବା—ଦେ. କି.—କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ

Dei debhā ଚିରସ୍ତାୟ ରୂପେ ଦେବା—To give a thing

ଦିଅ ଦେବା absolutely; to give away.

ଦେ ଦେବା

ଦେଇ ପିଣ୍ଡୀ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେବ+ପିଣ୍ଡୀ)—ଶୁଦ୍ଧ ମାନଙ୍କ ପାକଶାଳାର

Dei pindī କୋଣାମ କୋଣରେ ଗୋଟିଏ ମାଟି ଘରୁରେ ମହାପ୍ରସାଦ

(ଦେହେର ପିଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୂର୍ବାର ଗୋଟା ଯାଇ ତହିଁ ରୂପରେ

କିମିତ ହୋଇ ଥିବା ମାଟିର ଗୋଟିଏ ଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୂପ—

A small earthen mound containing

Mahāprasād and erected in the north-

east corner of a Sūdra's kitchen.

[ଦେ—ଓଡ଼ିଶାରେ ଶୁଦ୍ଧ ମାନଙ୍କ ସେମାନଙ୍କ ପାକଶାଳାର କୋଣାମ

କୋଣରେ ଗୋଟିଏ ଘରୁରେ ସୁରାର ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମହାପ୍ରସାଦ ପୂର୍ବରେ

ସେ ଘରୁରୁ ଗୋଟି ତହିଁ ରୂପରେ ଗୋଟିଏ ମାଟିର ପ୍ରୂପ କିମିତିରୁ

କରନ୍ତି । ନୁଆ ହାଣିରେ ପାକ ହେବା ଅନ୍ତର ପ୍ରଥମେ ଏଠାରେ

ସମୟର ହୋଇ ପରେ ଶିଅସାଏ ।]

ଦେଇ—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ସ. ଦେବା)—୧. ଶିଅସ୍ତ୍ରୀ ଓ କରଣ ଘରର

Dei ସଧକା ସ୍ତ୍ରୀ ଓ କନ୍ଧାମାନଙ୍କର ନାମ ପରେ ସୁରୁ ରୂପାଖ—

ଦେବୀ A title added to the names of wives and

girls in Kshatriya and Karanya families

of Orissa.

, 2. କରଣ—2. Daughter.

, 3. ମହାଦେଇ; ସାରୀ—3. A Rani.

ଦେଉ

୪ । ଜ୍ଞାମାଦେହ; ରାଜକନ୍ୟା—୪. A Raja's daughter.

* । ଭଉଣୀ—୫. Sister.

ବେଳେ ଶର ଦେହକୁ କେ ଦେବ ଏ ଦଶା । ଉତ୍ତ, ବୈଷ୍ଣୋପାତିତା ।

ଦେଉ—ଦେ. ବ (ସ. ଦେବ)—୬ । ରାଜସୂଦ୍ଧ—୧. Prince.

Deu
ଦେବ; ଦେତ
6 । ସୁହରାଜ—୨. Crown-prince; heir apparent.

ଅ—ଶକ୍ତା ଓ ରାଜସୂଦ୍ଧମାନଙ୍କୁ ସମୋଧନ—Interjection used in addressing Rajas and princes.

ଦେଉଥାନ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେକ୍ଷାନ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deuān (etc) Dewān etc (See)

ଦେଉଥାନୀ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେକ୍ଷାନୀ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deuānī (etc) Dewānī etc (See)

ଦେଉଥାଲ୍ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେକ୍ଷାଲ୍ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deuāl (etc) Dewāl etc (See)

ଦେଉଥାଲି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେକ୍ଷାଲି ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deuāli (etc) Dewāli etc (See)

ଦେ ଉତ୍ତାଶ—ଦେ. ବ—(ଦେବ + ଉତ୍ତାପନ)—

De utthāna ୧ । ଉତ୍ତାନ ଏକାଦଶୀ (ଦେଖ)

1. Utthāna ekādasi (See).

୨ । ଉତ୍ତାପନ ଚର୍ବିଶୀ (ଦେଖ)

2. Utthāpana chaturddasi (See).

ଦେଉଣିଆ—ପ୍ରାଦେ (ସିଦ୍ଧୁମ) ବ—ଶ୍ରୀଅଞ୍ଚିତ—An enchanter; a Deunīā person who is versed in the employment of charms.

ଦେଉରୀ—ଦେ. ବ—ଦେହୁରୀ (ଦେଖ)—Dehuri (See)

Deuri ଦେହୁର ହେବ କରେ ଓ ଠାରୁଗଣଙ୍କ ପୁଜା କରେ । ପଣ୍ଡର ମୋହନ; ଛମାଣ. ଅଠବୁଣ୍ଡ ।

ଦେଉଳ୍—ପ୍ରାଦେ (ବସ୍ତୁର) ବ—ଦେଉଳ (ଦେଖ)

Deul Deula (See)

ଦେଉଳ—ଦେ. ବ (ସ. ଦେବାଳୟ; ଦେବକୁଳ)—ଦେବ ମନ୍ଦିର;

Deula ଦେଉଳ ଦେବାଳୟ—Temple.

[ଦ୍ର—ଦେଉଳମାନ ଗଠନସାରି ଅନୁଷ୍ଠାରେ ବିରହ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିରକ୍ତ ଯଥା—୧ । ଏକରଥ—ଏହା ପ୍ରାଚୀନ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଦେଉଳ ।

, । ଦ୍ୱିରଥ—ଏହା ଦ୍ୱାତ୍ରାଣ ଜୀଜୟ । * । ପାଞ୍ଚରଥ—ଏହା କ୍ଷେତ୍ର ଯୁଦ୍ଧ ଜୀଜୟ । ୪ । ସ୍ଵତ୍ରରଥ—ଏହା ବୈଶିଖ ଜୀଜୟ । * । ନବରଥ—ଏହା ଶୁଦ୍ଧ ଜୀଜୟ ।

ଜୀଜୟ. ପ୍ରାଚୀନ ଭକ୍ତିକୁଳ ।

ଦେଉଳର ବିରହ ଅଂଶମାନଙ୍କର ନାମ ଯଥା—୧ । କଳସ,

, । କର୍ପୁରୀ, * । ଅଞ୍ଚଳା ବା ଆମଳକ, ୨ । ବେଶୀ, * ଦ୍ୱାତ୍ରାଣ, ୩ । ବିମାନ, ୪ । ରାହାପାଗ, ୮ । ଅନର୍ଥ ପାଗ, ୯ । କନକ ପାଗ, ୧୦ । କୃଜୟ ଜୀଜୟ, ୧୧ । ଦ୍ୱିଜୟ ବରଣୀ, ୧୨ । ବନନ, ୧୩ । ପ୍ରଥମ ବରଣୀ, ୧୪ । ପ୍ରଥମ ଜୀଜୟ, ୧୫ । ପୁଣ୍ଡ ବା ପୀଠ ।

ରତବର ଅଂଶମାନ ଯଥା—୧ । କାନ୍ଦୁ, * । ଗମ୍ଭୀର, * । କନକ, ୧ । ଅନର୍ଥ, * । ସହାପାଗ । ଦେଉଳର ତିଥ ପାଇଁ ଏ ଚରୁଥ

ଶତ୍ରୁର ଶେଷରେ ପରିଷିଷ୍ଟ ଦେଖନ୍ତୁ ।

ଦେଉଳଶବ୍ୟକୁ କେତେବୁନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରବତନ ଯଥା—

୧ । ଦେଉଳକୁ ମୁକୁଣ୍ଡିଆଳ ଶେଳାଳ (ବକଳା) ନଥାୟ ।

୨ । ଦେଉଳ ହୋବେଇଲେ ନାଥୀ ପଡ଼େ, ନଇଲେ ବାଟରେ ହଗିଲେ ନାଥୀ ପଡ଼େ ।

୩ । ଦିଅଁ ଗିଳ ଦେଉଳ ଶିଳବା ନଥାୟ ।

ଦେଉଳ କରଣ—ଦେ. ବ—ଦେଉଳ କାର୍ଯ୍ୟ ଓ ହସାବପତ୍ର ରୁହିବା Deula karana କର୍ମରୂପ—An officer who looks after the affairs of a temple, especially its accounts.

[ଦ୍ର—ମନ୍ଦିରର ଆୟ ବନ୍ଦୁ ଲେଖିବା ଏହାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ—

ଜୀଜୟକୁ ପ୍ରାଚୀନ ଭକ୍ତିକୁଳ ।]

ଦେଉଳଝର—ପ୍ରାଦେ (ଶତ୍ରୁକାଳ) ବ (ନାମ)—ଆଠମହିନୀ ଶତ୍ରୁଧାର Deulajhara ପଞ୍ଚମକୁ ୨୦ ମାଇଲ ଦୂରରେ ଥିବା ଗୋଟିଏ

ଭଣ୍ଡ ପ୍ରତିବଣ—A hot spring 2 miles off to the west of the capital of the Athmallick State of Orissa.

[ଦ୍ର—ଏଠାରେ ଶିବରାତି ଦିନ ଯାତ୍ରା ହୁଏ । ଯାତ୍ରାର ବାସି ଦିନ ଏବେ ଶ୍ଵେତ ତରପରୁ ଗୋଟିଏ ବୁଣ୍ଡିଶିକ୍ଷାବିର ପ୍ରଦର୍ଶନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ହେଉଅଛି ।]

ଦେଉଳ ବାଜ୍ରି(ସା)ନ୍ଦ—ଦେ. ବ—୧ । କୌଣସି ଗଢିତ କର୍ମକାରୀ ବା Deula bāchh(sa)nda ସମାଜଚୁତ ବା ଅପରାଧୀ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବା (ଦେଉଳମନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ସେବକକୁ କୌଣସି ମନ୍ଦିରର କର୍ତ୍ତ୍ତୁ-

ପରମାନନ୍ଦ ଆଦେଶରେ ମନ୍ଦିରକୁ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରିବା ଅଦେଶ; ଦେବଦର୍ଶନାର୍ଥ ମନ୍ଦିର ମଧ୍ୟ ଯିବା-ପାଇଁ ଅଟକ—1. An order of the authorities of a temple passed on an offending or ostracised person or sebaka forbidding or restraining his entry into the temple.

[ଦ୍ର—ମନ୍ଦିର କୌଣସି ଅପରାଧୀ ସେବାଏତ୍ତରୁ ସେବା କରିବାକୁ ନିଷେଧ କରିବାର ନାମ ସେବା ବାଜ୍ରି(ସା)ନ୍ଦ ।]

ଦେଉଳ ଶୋଧ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେବକୁଳ+ଶୋଧନ) — ସାରୀ ଅଧି Deula sodha ବିଶିଷ୍ଟ ସାରୀଙ୍କ ଦର୍ଶନ ଉପଲବ୍ଧରେ ବା ପ୍ରତିବନ୍ଦ ଶବ୍ଦରେ ଠାକୁରଙ୍କ ନାତିଶେଷରେ ଦେଉଳ ବନ କରିବା ଉପଲବ୍ଧରେ ଦେଉଳ ଓ ଦେଉଳର ବେହାରୁ ସମସ୍ତ ଲୋକ ବାହାରିଯିବା—

Clearing a temple of all persons on the occasion of the visit of distinguished guests and females or after the close of the day's rituals.

ଦେଉଳିଆ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦେବକୁଳ)—୧ । ଦେଉଳ ପର ଅକୁଳ Deulijhā ବିଶିଷ୍ଟ; ଭକ୍ତ ଓ ଗୋଟିଥ—1. Having the

ଦେଉଳିଆ ଦେଖିବା ପରିଣାମ ପାଇଁ ତାଙ୍କ ଦେଖିବା ପାଇଁ ଦେଖନ୍ତୁ ।

୨ । ଦେଉଳ ସମକୀୟ—
2. Pertaining to a temple.

୨ । ଦେଉଳରେ ଦେବପୁତ୍ର ଅବ କର ଜୀବକା କଷାକ
କରୁଥିବା (ବ୍ୟକ୍ତି) — ୩. Earning livelihood
by rendering service in a temple.

ଦିବାଲା; ବିବାଲିଆ ୪ । ଦେଶଦାର; ଦେବାଲିଆ; ରଣ ସୁହିତାରୁ
ଅନ୍ତମ— ୪. Insolvent.

୫ । ଦେଉଳରେ ବାସ କରୁଥିବା—
୫. Living in temples.

(ଯଥା—ଦେଉଳିଆ ପାଇ)

୬—୧ । ଦେବଳପୁର ସେବକ—

୧. Servant of a temple.

୧ । (ସ. ଦେବଳକ) ପଣ୍ଡା; ଏକ ଜାଗାୟ କିବୁଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣ;
ଠାର ପୂଜାହାସ— ୨. A class of inferior
Brâhmaṇas serving as Pandâs in
temples.

[ଦ୍ୱ—ଏମାନେ ଏକଜାଗାୟ ଅଗ୍ରୋହୀୟ ବ୍ରାହ୍ମଣ । ଦେବଖେବା
ଏମାନଙ୍କର ପ୍ରଥାନ କର୍ମ । ପଣ୍ଡା, ସୁଥର, ପୂଜାହାସ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନେ
ଏମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଏକ ଜାଗାୟ । କୁପାର୍ବତୀ, ଉତ୍ତରାସ]
ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଷର) ବି—ଶୈଟ ମାଠ—
Small water-jug.

ଦେଉଳିଆ ଗଦା—ପ୍ରାଦେ (ଯାଇପୁର) ବି—ଦେଉଳ ଆକାରର ଗଦା—
Deuliaକ୍ଷ gada �Temple-shaped heap.
(ବଢ଼େଇ ଗଦା—ବିପଶ୍ଚତ)

ଦେଉଳିଆ ପାଇ—ଦେ. ବି—ଯେଉଁ ପାଇମାନେ ଦେଉଳର ଖୋପ
Deuliaକ୍ଷ pârâ ମାନଙ୍କରେ ବା ଉଚରେ ବସା କର ଥାଅନ୍ତି—
(ଦେଉଳ ପାଇ—ଅନ୍ତରୂପ) Pigeons having their nests
in the niches of a temple.

ଦେଉଳିଆ ଶିଖ—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ନାଗପେଣିଆ ଶିଖ— ଗଛ—
Deuliaକ୍ଷ sîjhu A kind of cactus, Cerens Hexagonus
ତୋକ୍ଟା ମନ୍ଦା; ତୋକ୍ଟା ସୌଜ୍ଜ; ତିଥାରାଯୁହର (Haines)
[ଦ୍ୱ—ଏହା ନାଗପେଣିଆ ଗଛଠାରୁ ତେଜା ଓ ସବୁଥ । ଏହାର
ପବ ଭଲ କୋଣିଆ ବା ଦିଶିଗ୍ରେ ଏବ ଏହାର କଣ୍ଠା ମଧ୍ୟ ଶୈଟ ।
ଏହାର ପଢ଼ ନାହିଁ ।]

ଦେଖଣ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେଖ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)।
De-eña (etc) De-ñ �etc (See)

ଦେଖଣା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେଖା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
De-eñā (etc) De-ñā etc (See)

ଦେଖଣି—ଦେ. ବି ଓ ବଣ—ଦେଖି (ଦେଖ)
De-eñi De-ñi (See)

ଦେଖଦେଉଣି—ଦେ. ବଣ ଓ ବି—(ସ. ଦା ଧାରୁ) —ସୁଖପକ୍ଷାଦରେ
De-edeuñi ଯେଉଁ ଗରିବ ଲୋକମାନଙ୍କୁ କୌଣସି ଜୀବି ପଦାର୍ଥ
(ଦେଖଦେଉଣି—ଅନ୍ତରୂପ) ଅନୁଗ୍ରହ ସବୁପ ଦିଆଯାଏ; ଗରବରତିପ୍ତୀ—
Those to whom cakes are given gratis on
festive occasions.

ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ସବୁ ଦେଖଦେଉଣି ଜଣେ ଯେତେ ଯେତେ ଯେତେ
ଅବ କାହିଁପରି ସାମ୍ରାଜୀ ଜୀବ ଦୁଃଖ ଯେ ଅସି ଜୀବିବ
ରକାର; ସାମ୍ରାଜୀ ଗହା

ଦେଖାନ—ଦେ. ବି—ଦେ ଧାନ (ଦେଖ)

De-edhaନୀ De-dhaନୀ (See)

ଦେଓ—ଦେ. ବି (ସ. ଦେବ) —କ୍ଷମିୟ ଓ ରାଜମାନଙ୍କର ଉପାୟବିଶେଷ—
Deo Title amongst Rajas and Kshatriyas.

ଦେଓଘର—ଦେ. ବି (ନାମ) —ସାନ୍ତାଳ ପ୍ରଗନ୍ଧ ଅନ୍ତର୍ଗତ ବାବା
Deoghara କେବଳାଥଙ୍କ ଅଥୟୁତ ନଗର—Deoghar, a
town in Santal Pergannas, the seat of
the shrine Baba Baidyanâtha.

ଦେଓଟି—ଗ୍ରା. ବି—ଦୁଇଗୋଟି—Both.

Deotî ଦୁଇଗୁରେ ତାର ଦେଖି ଅଣି ଆଏ

ଦୁଟି; ଦୋଟି ଦର୍ଶନ ସେ ଜଗତଯାବର ଦେଶର । କୃଷ୍ଣବେହ ମହାବିଦ୍ୟାବିନ୍ଦନ ।

ଦେଖ—ଦେ. ଥ (ଅନାଦର୍ଥକ) — ୧ । ସାବଧାନ; ହୁଏଥାର—
Dekh 1. (Interjection) Take care; be careful! !
ଦେଖିସ; ଦେଖିବୋ (ଯଥା—ଦେଖ!) ଯେତ୍ଥାରେ ଯେପରି ତୋ ଗୋଡ଼
(ଦେଖ—ଆଦର୍ଥକ ରୂପ) ଯେତ୍ଥାରେ ଯେତ୍ଥାରେ [ଯେତ୍ଥାରେ ଯେତ୍ଥାରେ]
2. (Interjection); How funny! Lo!

Look! Behold!
ଦେଖରେ ରପ ! ଦେଖିବେଇବି ମବଦି ପିପ ! ଦେଖ
3. (Interjection) Just see; think of the

matter.
ଦେ. କି—(ଦେଖିବା କିମ୍ବାର ଅନୁକ୍ରମ ମଧ୍ୟମ ପୁରୁଷ
ଦେଖିସ; ଦେଖିବୋ ଅନାଦର୍ଥକ ଏକବତକରେ ତୁ କର୍ତ୍ତାସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ
ଆକାର) (ତୁ) ରୂପହାର—(Thou) Do look.

ଦେଖିତ ଦେଖି—ଦେ. ଥ—ଦେଖିବା ଦେଖି (ଦେଖ)

Dekh-ta dekhi Dekhibâ dekhi (See)

ଦେଖିବା—ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ମଲପୁର) କି—ଦେଖିବା—

Dekh-bâ To see.

ଦେଖଣା—ଦେ. ବି (ସ. ଦୁଃଖ ଧାରୁ; ପ୍ରା. ଦେଖ ଧାରୁ) —ଦେଖିବା;
Dekhan୍ତ ଦୁଃଖିକରିବା—Seeing.

ଦେଖା ଦେଖିଲା

ଦେଖଣାହାର—ଦେ. ବି—୧ । ଦର୍ଶକ—

Dekhan୍ତହାରi 1. Spectator.

ଦର୍ଶକ ହେଲେ କେବାର ଦେଖଣାହାରକ ହୁବୁ ହର—ଦିକାନାଥ, ଉଷା ।

ଦେଖନହାର, ଦିକନହାର । ଯାହା ଥିବ ଦେଖିବା ଲୋକ—

2. Sight-seer.

ମହାବାବାଜୁ ଦର୍ଶକ ବର ସମସ୍ତ ଦେଖଣାହାର ହରବେଳ ପଥରକେ ପଢ଼ିଗଲେ ।

ଯମାରମୋହନ, ଗନ୍ଧାର୍ଜୁ ।

ଦେଖନ୍ତ—ଦେ. ବି—୧ । ଜୀବିତାର; ଅବଗତ; ଦୁଷ୍ଟ—

Dekhanta 1. Cognisance; knowledge.

(ଯଥା—ମୋ ଦେଖନ୍ତରେ ମୁଁ ଅନ୍ତାୟ କାହିଁ କରିଲାଦେବି
କାହିଁ ।)

2. ଜୀବନକାଳ; ଅମଳ—2. Time; life-time.

(ସଥା—ଆମ ବାପାକ ଦେଖନ୍ତରୁ ଆମ ବଣରେ ପିଲାଶିଥ ନାହିଁ ।)

ଦେଖନ—ଓହ୍ କି (ହ. ଦୃଷ୍ଟି; ପ୍ରା. ଦେଖ, ଧାରୁ) —୧। ଦର୍ଶନ—
Dekha^{nt} 1. Seeing; look.

ଦେଖା—ଦୃଷ୍ଟି—2. Sight; view.

ଦିଲ୍ଲାଇ ① ସାକ୍ଷାତକାର; ମୁଲାକାତ୍; ଦୂର ଜଣକର ମିଳନ; ଭେଟ—
2. Interview; visit; meeting of two persons.

ଦେଖେବାଳ ହେଲୁ ଦେଖା ନାହିଁ ସବୁ !

ଶେଷକାଳ ଚତୁରଷ ମୁହଁ ଏହି—ଗ୍ରାମୀଙ୍କ ସଜୀବ ।

କି—4. Present.

ଦେଖା ନାହିଁ କି ସାକ୍ଷାତ ନାହିଁ
ବ୍ୟକ୍ତିଗୁର୍ବ୍ୟକ୍ତି କି ମହିଁ ମାହିଁ—ତଣ ।

ଦର୍ଶନ—୧। ଓସ ଦେଖନ; ଦର୍ଶନ—

1. One who sees; seeing.

2. ଦୃଷ୍ଟି; ସାକ୍ଷାତ ଦେଖାସାଏ—

3. That which is seen; seen.

ଦେଖା(ଶେ)ଇ କହିବା—ଦେ. କି—୧। ଉପମାହାର ରୂପାଇବା—

Dekha(khe)i kahiba 1. To illustrate; to support by citing similar cases
ଏଥରୁ ପ୍ରତିଲିପି ଦେବା—

ଦେଖନ୍ତର କହିବା—ଜଗନ୍ନାଥ କୁମର ।

୨। ଅପ୍ରକାଶ ବା ପରେଷତବରେ କହିବା—

2. To speak indirectly.

୩। ସୁତନା ଦେବା—3. To hint.

ଦେଖା(ଶେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧। (ହ. ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ ଶିତ୍ର ଦର୍ଶନାରୁ) —

Dekha(khe)ibā ଦେଖିବା କିୟାର ଶିକ୍ଷନ୍ତରୂପ—
ଦେଖାନ— 1. The causative form of 'Dekhibā.'

ଦିଲ୍ଲାନା, ଦେଖାନା, ଦିଲ୍ଲାନା ୨। ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେଖିବାର

ସୁରଧା କରିବା; ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖିପାରିବା ଭଲ କରିବା—

2. To enable another to see; to show; to cause another to see.

କାନ୍ଦକର ନେବ ଦେଖାଇବ ରହନେବର ଦେଇଲେ—ତଣ ।

୩। ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା; ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା—

3. To exhibit; to show in public.

ସରସମ୍ମାନ ବଣ ଗରେ,

ଗର ଦୁଃଖ ଦେଖା ମନେ—ଶିଶୁଗତ ।

୪। ଅନୁଭୂତ ହେବ—4. To be felt.

(ସଥା—ମୋତେ କିଛି ସକ୍ଷ୍ୟାବେଳକୁ ଜର ଦେଖାଉଛି ।)

୫। ପ୍ରକଟିତ କରିବା—5. To publish.

(ସଥା—ଆପଣା ଘରର ଛିଦ୍ରୀଯାକ ଥଣି ଥର ଦାଣ୍ଡରେ ଦେଖାନ୍ତି ।)

୬। ଜାଗିତ କରିବା; ପ୍ରତ୍ୟକର ନ କହ ପରେଷତବରେ କଥା
କହିବା; ଏକ ବିଷୟକୁ ଉପରେ ଦେଇ ଅନ୍ୟ ବିଷୟ
କହିବା; ଦେଖାଇ ଶିଖାଇ କହିବା—

6. To say any thing indirectly or by implication; to give a hint.

୭। ବାଟ୍ ଦେଖାଇବା—୭। ଦେଖାଇବା—

7. To show the way.

(ସଥା—କୋଡ଼ି ଧର ଦେଖାଇଲେ ବିଥିଶ୍ୟାକ ପାଣି ମାଡ଼
ଦିବ ।)

୮। କଜର ଶଶରକୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖି ପାରିବା ଭଲ
ତାହାର ସମ୍ମାନରେ ଉପସ୍ଥିତ କରିବା—

8. To exhibit one's body before another.

(ସଥା—ମୁଁ ଅର୍ଦ୍ଧିଲ କେଳେ ବାହୁରିଛି ତାହାର କେଳ
ଦେଖାଇ ଦେଇ ଭୁଲ ହୋଇ ଠିଥ ତୁମେ ।)

୯। ବୈଦ୍ୟ ବା ଡାକ୍ତର ପରାମା କରିବା ପାଇଁ ଦେହର
କୌଣସି ଅଟରୁ ତାହାର ନିକଟରେ ଉପସ୍ଥିତ
କରିବା—9. To let (one's body) to be
examined by a doctor.

(ସଥା—ମତ୍ତ ବରଦକ୍କ ଦାତ ବା ଦିଦ ଦେଖାଇଲ ।)

୧୦। ଅନ୍ୟର ସମ୍ମାନରେ ଉପସ୍ଥିତ କରିବା—

10. To place before another.

(ସଥା—ଦୋକାନ ମୋତେ ପାଞ୍ଚ ରକମର ଅମ ଦେଖାଇଲ ।)

୧୧। ସାକ୍ଷାତ୍ପ୍ରମାଣ ହାତ୍ର ପ୍ରମାଣିତ କରିବା—

11. To prove by visible or direct evidence,
ଦେଖା(ଶେ)ଇ ଶିଖା(ଶେ)ଇ କହିବା—ଦେ. କି—୧କ ଉଦେଶ୍ୟକୁ
Dekha(khe)i sikhā(khe)i kahiba ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ଅନ୍ୟର
କଥା କହିବା; କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ନାମ କି ଧର ଅନ୍ୟ
ଛଳନାରେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅକମଣ କରିବା—

To attack or rebuke a person indirectly
or by implication without men-
tioning his name.

ଦେଖା(ଶେ)ଇ ହେବା—ଦେ. କି—ନିଜର ବାହୁରୁ, ସୌନ୍ଦରୀ,
Dekha(khe)i hebā ପରକମ, ବିରବ ଅଦ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି

ସେହି ଦେଖିବେ ସେହିପର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

To act with a view to show off one's
excellence; to give one's self airs.

(ସଥା—ତୁ ମୋ ଅଗରେ ସୁନ୍ଦର ପଣ କେତେ ଦେଖାଇ
କରିବ ମ ।)

ଦେଖା କରିବା—ଦେ. କି—ସାକ୍ଷାତ୍ କରିବା—

Dekha karibā To meet another; to pay a visit
ଦେଖାକରା to; to pay one's respects to.

ଦିଲ୍ଲାଇ କରନା (ସଥା—ବଜାକୁ ଶୋଷିବ ନାହିଁ ନେଇ ଦେଖା
କରି ।)

ଦେଖା ଗୁହୀ—ଦେ. କି. (ଏକାର୍ଥକ ସହର ଶକ)—

Dekha cheshihi ୧। ଦେଖା ଦର୍ଶନ (ଦେଖ)

(ଦେଖିବା—ଅନ୍ୟରୁଗୁ) 1. Dekha darsana (See)

ଦେଖା ଶୋନା ୨। ଗରୁ ନେବା—2. Care-taking.

ଦେଖାକରା, (ସଥା—ବିଦେଶରେ ଶୁତ୍ରମାଳକୁ ଦେଖା ଗୁହୀ ।)

ଦେଖାରେଖ କରିବାକୁ କେହ ମୁରବ କି ରହିଲେ ପିଲାମାନେ
ବିଶିଥ ଯାଆନ୍ତି ।)

* । ପରଦର୍ଶନ କରିବା; ଉତ୍ତମରୂପେ ଦେଖିବା—
3. Observation; seeing minutely.

* । ପସାଙ୍ଗ କରିବା—4. Examining.

* । ସମ୍ପଦ ଆବର ଚନ୍ଦ୍ର କରିବା—

5. Looking after a property.

(ଯଥା—ମୁଁ ବିଦେଶରେ ଥିଲାବେଳେ ମୋ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ଦେଖା ଗଲା କରିବା ପାଇଁ ମୋ ଭାଇଙ୍କୁ କହି ଥିଲା ।)

ଦେଖା ଦର୍ଶନ—ଦେ. ବ. (ବିକର୍ତ୍ତକ ସହଚର) —୧. ଦର୍ଶନ; ଦେଖା

Dekhā darsana ମିଳିବା—1. Sight.

ଦେଖାସାକ୍ଷାତ୍} (ଯଥା—ଦିନ ଦିପଦର ଗଢ଼ିଲାଣି ଏତେବେଳ ଯାଏଁ

ଦିଲ୍ଲାବ ବର୍ଯ୍ୟାଶିକ୍ର ଦେଖାଦର୍ଶନ ନାହିଁ ।)

(ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨. ସାକ୍ଷାତ୍କାର—

2. Interview.

ଦେଖାଦେଖି—ଦେ. ବ. (ସହଚରଶବ୍ଦ) —୧. ପରାମରଶାତ; ମିଳନ—
Dekhādekhi 1. Interview; meeting each other;

ଦେଖାଦେଖି ଦେଖାଦେଖି—seeing one another.

ମେଟ୍, ଦେଖାଦେଖି ଦୁଲଦାରି—ସମ୍ପଦରେ ପରାମରଶ କରିବା—

2. Measuring of each other's strength.

(ଯଥା—ଆଜି ଯୁଦ୍ଧ ଭୂମିରେ ଭୂମୂର ଆମ୍ବର ପଟାଏ ଦେଖାଦେଖି ହେବ ।)

* । ଉତ୍ତମରୂପେ ଦେଖିବା; ପସାଙ୍ଗ କରିବା—

3. Seeing a thing carefully; examining.

ଦିଶ —୧. ପରାମରଶ ମିଳିବା—

1. Meeting each other.

* । ଯାହାକୁ ସମ୍ଭାବ ଦେଖାଯାଇ ପାରେ ବା ଯାହାର ତତ୍ତ୍ଵ ନିଅ ଯାଇ ପାରେ—2. Which can be often

seen or attended to.

ଦେଖାଦେଖି ରଷ୍ଟ, ଲଗାଲା ବାସ । ତବ ।

କି. ଦିଶ—ଜଣକର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଅନୁକରଣ କରି—

Following another's action.

ବୁଝୁ ଦେଖାଦେଖି ଥୋକେ ଶିଖିନେ ସେ ନର । ଗ୍ରାମୀ ଶା ମୁରଦୁତିଗାମା ।

ଦେଖା ଦେବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅପାରାଇ ଦର୍ଶନ ଦେବା—

Dekhā debā To grant an interview to another; to enable a person to see you.

ଦିଲ୍ଲାଦେଲା ଦିଲ୍ଲା ପରାମରଶକୁ ଦେଖାଦେଖି ପାଇବା—

କୃଷ୍ଣଚିହ୍ନ ମହାଭାରତ ବନ ।

ଦେଖା ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—୧. ହାତୁଡ଼େ ପଡ଼ିବା; ହାତୁଡ଼ି ଯିବା—

Dekhā pardibā 1. To encounter; to come across.

ଦେଖାପଡ଼ା (ଯଥା—ଘର ଅନୁକୂଳ କରି ବାହାରିଲା ବେଳକୁ ପହଞ୍ଚିଲୁ—

ଦେଖାନେମେ ଆମା ତେଲି ବାପୁଡ଼ା ଦେଖା ପଡ଼ିଲା ।

* । ଦେଖା ଯିବା (ଦେଖ) —2. Dekhā jibā (See)

ଦେଖା ପାଇବା—ଦେ. କି—ଦର୍ଶନକୁ କରିବା—

Dekhā paibā To be able to see; to have an interview.

ମେଟ୍‌ପାଇବା

ଦେଖା ମଣା—ଦେ. ବ. (ଦର୍ଶନ + ମନନ) —୧. କୌଣସି ପଦାର୍ଥ—

Dekhāmaṇḍ ଉତ୍ତମରୂପେ ଦେଖୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବୁଝିଲେବା—

1. Taking a thing from another after minutely examining it.

* । ଦେଖାମଣା ସଙ୍ଗ (ଦେଖ)

2. Dekhāmaṇḍ sañjā (See)

ଦେଖାମଣା ସଙ୍ଗ—ଦେ. ବ.—ପ୍ରଜା ଧୂଳିଗରେ ଅଭାବ କରିଥିବା

Dekhāmaṇḍ sañjā କୌଣସି ଜମିବେ ପରାମରଶ ମହଲକୁ ଥିବା-କୃତ ବେଳେ ଜମିବାର ଓ ପ୍ରଜା ଉତ୍ସମେ ଉତ୍ତମ ଯାଇ

ଅଁକାର୍ତ୍ତ ଜମିଦାରଙ୍କୁ ପ୍ରଜାର ଦେଖୁ ଅଧେ ଧାନର ପରମାଣ ସ୍ଥିର କରିବା; ପରାମରଶ କୁଳ କରିବା—Appraisement or valuation of the produce of a raiyati holding to fix the respective shares of the landlord and of the tenant therein; estimate of the landlord's half of the produce of a Bhāg holding while the crop is standing on a field.

* । ଜମିରେ ପରାମରଶ ଥିବା ସମୟରେ କୁତ୍ତାର ସ୍ଥିର ହୋଇଥିବା ପ୍ରଜାର ଦେଖୁ ଭୁବନ ଦ୍ରବ୍ୟ—2. Produce of a land payable by a raiyat to a landlord on appraisement.

ଦେଖାମିଳିବା—ଦେ. କି—ଦର୍ଶନକୁ ହେବା; ଘେଟେ ପଡ଼ିବା; ଦୃଷ୍ଟି-

Dekhāmili'bā ପଥରେ ପଡ଼ିବା—To have an interview of; to be found; to be met with.

ଦେଖାମିଲନା ସେ ଜାତ ଗାରମା ତାନ୍ତ୍ରିକ ଭୂମେ ଅଭ୍ୟାସ ମିଳଇ ଦେଖା । ଭାବୀ ଗାତରହସ ।

ବି—ସାକ୍ଷାତ୍କାର—Interview.

(ଯଥା—ମୁଁ ପଦରେ ଅନୁସରଣ କରି ବସିଲି କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଦେଖା ମିଳିଲା ନାହିଁ ।)

ଦେଖା ଯିବା—ଦେ. କି. (ଦେଖିବା କିମ୍ବା କର୍ମବାଚ୍ୟ ରୂପ) —

Dekhā jibā ୧. ଦୃଷ୍ଟିଗୋତର ଦେଖା—

ଦେଖାଯାଇବା 1. To come to view; to be seen.

ଦିଲ୍ଲାଇୟାନା ବସ ସୁଣି ଦେଖା ନ ପାଇ ସେବେ ଥାର ଜାବରେ ।

ଭାବ. ପବନବାନୀ ।

, 1. ପ୍ରମାଣିତ ଦେଖା; ପ୍ରକାଶିତ ଦେଖା; ଜଣାପଦିବା—

2. To be known; to be inferred or concluded.

(ଯଥା—କାହାର ବେତେ ବଳ ଅଛି ପଳରେ ଦେଖାଯିବ ।)

ଦେଖାଲି—ଦେ. ବ—୧. ଦେଖିବା ଲୋକ—

Dekhāli 1. An observer.

ଦେଖାକୁ ୨. ବର୍ତ୍ତର କରିବା ଲୋକ—2. A judge; one who is proficient in judging.

* । ଦେଖାଇବା ଲୋକ—3. A person who takes a person round a place and shows things.

ଦେଖାଶିଖ—ଦେ. ବିଶ. (ସହଚର ଶବ୍ଦ) —ଅନ୍ୟର ଅନୁକରଣକାରୀ; Dekhasikha ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟକାଳୀପ ଦେଖି ସେ ଭାବ ଦେଖେଥିବା ଅନୁକରଣ କରେ—Imitating another's actions; imitative.

ଦେଖାଣିଗ ହେବା । ତର ।

ଦେଖାଶୁଣା—ଦେ. ବି. (ସହଚର ଶବ୍ଦ) —୧ । ଦେଖିବା ଓ ଶୁଣିବା— Dekhsuntha 1. Seeing and hearing.

ଦେଖାଶୁଣା (ଯଥା—ଏପର କଥା ତ କେବେ ଦେଖାଶୁଣା କି ଦେଖମାଲ, ଦେଖିବେ ଥିଲ ।)

* । ଦେଖିବା ବା ହବାଦ ରଖିବା; ତର ନେବା—
2. Enquiry; looking after any thing.

ସମସ୍ତଙ୍କ ଦେଖାଶୁଣା ପ୍ରଗମ ଅଣିବାରେ ଏହି ହୋଇ ଗଲା ।
ଜଳଦିଷ୍ଟ ବାଟ, ପିଲାନ ବମାଧିଗ ।

* । ଛିହା ପରିଚୟ; ପରାମର ଆଲାପ ପରିଚୟ—
3. Acquaintance.

(ଯଥା—ମୋର ତାଙ୍କର ଦେଖା ଶୁଣା ଦାଇଁ ।)

୪ । ସେବା ଶୁଣ୍ଡୁଷା କରିବା—4. Tending.

ଜାନାଶୁଣା ବିଶ—ସୁଅରିତି—Well acquainted.

(ଯଥା—ସେ ଆମର ଜଣେ ଦେଖାଶୁଣା ଲୋକ ।)

ଦେଖାଥାଶ୍ଵାର—ଦେ. ବି—ଦେଖାଦର୍ଶନ (ଦେଖ)

Dekhasankshat Dekhadarsana (See)

ପୁରୁଷ ସାତ କୁହେର ସାତ ନାମ ଶୁଣିଥିଲେ,
ଦେଖା ସାକାର ନ ଥିଲ । ପରାଗମୋହନ, ଗନ୍ଧମୂଳ ।

ଦେଖାୟୁଦ୍ଧର—ଦେ. ବିଶ—ଦେଖିବାକୁ ସୁନ୍ଦର ଅଥବା କିର୍ତ୍ତିଗ ବା Dekhasundara ଦୁଃଖି, ବାହାରକୁ ଶ୍ରୀ ତିକଣ ଅଥବା ଉତ୍ତର ଦେଖିତେ ସୁନ୍ଦର ଫଳ—That which is beautiful to ଦେଖାଥା, ଦେଖାବଟୀ outward appearance but actually worthless or unsubstantial.

ଦେଖାୟୁଦ୍ଧର ପରିପର ଦୂର, ବାପ ଗୁଣ ନାହିଁ ଅମୂଲ୍ୟକ । ତର ।

ଦେଖାୟୁଦ୍ଧର କଣାରୁବଢି—ଦେ. ବି. (ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରୟୋଗ, କଣାରୁବେ Dekhasundara kakhārubardi ତାର ବଢି ପର ଶୁଣ୍ଡିଥା—

ଦେଖାଥାରୁବଢି—ବାହାରକୁ ଶ୍ରୀ ତିକଣିଆ ଅଥବା ଉତ୍ତର ଦେଖିବାକୁ ପରିପର କଣାରୁବଢି—A thing or person of outward beauty but actually worthless.

ଦେଖା ହେବା—ଦେ. କ୍ର—୧ । ସାକ୍ଷାତ କରିବା—

Dekha hebha 1. To visit.

ଦେଖା ହୋଇବା—ରହୁପରି ବକା ପରିରେ ଦେଖା ହେଲୁ ।

ଦେଖା ହୋଇବା—ବନ୍ଧୁଷେଷ, ମହାଭରତ ୬୯ ।

* । ହାରୁଡ଼େ ପଢ଼ିବା; ସାକ୍ଷାତ ଲୁହ ହେବା; ଦେଖାମିଳିବା—
2. To encounter; to meet; to come across.

ଦେଖି—ଦେ. ଅ—ଦେଖିବା ଦେଖୁ (ଦେଖ)

Dekhi Dekhibha (See)

ଦେଖି ଦେଖିବା

ଦେଖିଯା . . . ଦେ. ଅ. କିମ୍ବା—ଦର୍ଶନ କରି; ଦର୍ଶନ ସାର—
ଦେଖିକେ Seeing; having seen.

ଦେଖି ରହିଁ—ଦେ. କି. ବିଶ—୧ । ଅଛି ସାକ୍ଷାତକା ବା ସତର୍କକା Dekhi chahi ସହକାରେ—1. With a great care.

ଦେଖେ ଶୁଣେ ଦେଖି ରହିଁ ବପନ୍ତି ବକା ଏ କାମାଦା ।

ଦେଖିମାଲ କରିବି ପରମାନନ୍ଦ, ବନ୍ଦମାତର ।

* । ଭବଚନ୍ତ୍ର; ସବକେତଳାପୁର୍ବକ; ଅଗ୍ର ପ୍ରଧାର ରହି—
2. With a good deal of consideration.

ଦେଖିତା ଦେଖି—ଦେ. ଅ—ଦେଖିବା ଦେଖି (ଦେଖ)

Dekhitat dekhi Dekhibat dekhi (See)

(ଦେଖିତା—ଅନ୍ୟରୁପ) ଦେଖିତା ଦେଖି, ବୋଲ ଚଢେଇବ କିମା ଥିଲ ।

ଦେଖିବ ଦେଖି ନିଷାମିତି ।

ଦେଖିଦାଖି—ଦେ. କି—ଉତ୍ତମରୂପେ ପରାମା କରି; ରହି ପୁଣ୍ଡ;
Dekhidakhi ପ୍ରୟାକ୍ରିଯେକଣପୁର୍ବକ—
(ଦେଖିଦୁଃ୍ଖ—ଅନ୍ୟରୁପ) After a thorough or careful
ଦେଖିବ ଦେଖି କରି କରିବାବେଳେ
ଦେଖି ଦେଖି କରି ନେବା ଉଚିତ ।

ଦେଖି ନେବା—ଦେ. କି—୧ । ପ୍ରସାଦ କରିବା—

Dekhi neba 1. To test.

ଦେଖେ ଲାଞ୍ଚା—୨ । ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା; ଶିକ୍ଷା ଦେବା—

ଦେଖି ପାରିବା—ଦେ.କି—୧ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସ୍ମେହ ବା ଅଦର କରିବା—
Dekhi pariba 1. (figurative) To like to
ଦେଖିତେ ପାରା love.

କାହନା ସେ ମୋତେ ବକି ଦେଖି ଗାରେ

ଅକାର ବପରେ ଭବନ୍ତ ମାରେ—ତର ।

[ତୁ—ଆଧୁନିକ ଉତ୍ତର ଲେଖକମାନେ ବିଭାଗା ‘ଭାଲ ବାସ’
ଓ ‘ଭାଲ ପାର୍ତ୍ତ୍ୟ’ ଶବ୍ଦରୁ ଉତ୍ତରାରେ ‘ଭଲ ପାରିବା’ ବୋଲ
ଅନୁବାଦ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହାର ଶୁଭ ଉତ୍ତର ପରିପର ଦେଖି
ପାରିବା’ ଓ ‘ସୁଖ ପାରିବା’]

ଯଥା—ସାଥ୍ୟନୀୟ ମୋତେ ଭାର ଦେଖି ପାରନ୍ତ । ମୁଁ ମିଠେର
ଖାଇବାକୁ ଭାର ସୁଖ ପାଏ ।]

* । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସୁଖ ବା ଦୁଃଖ, ଅଭ୍ୟଦୟପୁର୍ବ ବା କଷ୍ଟ
ଅଧି ଦେଖି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ଦେବା—

2. (figurative) To be pleased with the
good or bad condition of another person.

(ଯଥା—ସେ ମୋ ସୁଖ ଦେଖି ପାରୁ ଲାହଁ ।)

* । ଦେଖିବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବା—

3. To be able to see.

୪ । ଦୃଷ୍ଟିଶକ୍ତିକୁ ପଳକ ବ୍ୟବହାର କରିବା—

4. To exercise one's eye-sight.

(ଯଥା—ମତେ ରକ୍ଷଣା ଧରିବାକୁ ବିନା ପ୍ରତକ୍ଷୁରେ ମୁଁ ରକ୍ଷିରେ
ପୋଥ ଦେଖି ପାରୁ ଲାହଁ ।)

୧। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବନ୍ଧୁଥାଦ ହାଶ ଉତ୍ତମରୂପେ ଶିଖା
ଦେବା—2. To teach one a good lesson.

୩। ଯାହା ମନକୁ ଅଧିକ ଗାହା କରିବା—

3. To do anything one likes.

(ଯଥା—ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ବାରମ୍ବାର ସତର୍କ କରିଲେ ସୁବା ସେ
ଶ୍ରୀ ନାହାନ୍ତି, ଏଣିକି ମୁଁ ଦେଖୁଳ କାମ କରିବ ।)

ଦେଖିଲ ନାହିଁ—ଦେ. ବିଶ—ଅଦୁଷ୍ଟପୂର୍ବ—

Dekhilāt nāhiñ Not seen before.

ଦେଖୁଳରେ ନାହିଁ } ଅନ୍ୟରୂପ
ଦେଖିବାରେ ନାହିଁ } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦେଖିଲ ନାହିଁ ଏଣିମାତ୍ର
ଦେଖିବାରେ ନାହିଁ ଏଣିମାତ୍ର
ଜଗନ୍ମାତା, ଭଗବତ ।

ଦେଖିଶୁଣି—ଦେ. ଅ. କ୍ରୀ(ସହଚର ଶବ୍ଦ)—ଆଖିରେ ଦେଖି ଓ କାନରେ
Dekhisuni ଶୁଣି; ଉତ୍ତମରୂପେ ଅନୁଭବ ହାଶ ଉପଲବ୍ଧି କରି—

ଦେଖେନ୍ତେ—After personal experience.

ଦେଖିରେଖକର (ଯଥା—ତୁ ଏ ସଂସାର ଗତ ଦେଖିଶୁଣି ସୁବା
ବାୟୁ ପର ଅରୁଣ୍ଣା ହେଉଛି ।)

ଦେଖୁଣି—ଦେ. ବିଶ (ସ୍ଵ. ଦର୍ଶନ; ପ୍ରା. ଦେଖନ) —ଦଶନ; ଦେଖୁବା—
Dekhunī Seeing.

ଦେଖନ ବୋଲେ କେମାନ୍ତ ଶବ୍ଦ ଦେଖୁଣି ଥଥ—ରଙ୍ଗ. ଦେବସ୍ମାଧଳାସ ।

ଦେଖିଲି

ଦେଖୁଣିଆ(ଆଁ)—ଦେ. ବିଶ—ଦେଖିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Dekhupia(ହିନ୍ଦି) One who sees.

ବ—ବାକି ଆଦିକୁ ଦୃଷ୍ଟିକରି ପରସ୍ପା କରିବା କିମନ୍ତେ

ଦିଲ୍‌ଯା ଲିପୁକୁ ଭବ୍ୟ—A servant whose duty is to
examine the king's food by seeing it.

ଦେଖୁଦେଖୁ—ଦେ. ଅ—୧। ରୁଦ୍ଧି ରୁଦ୍ଧି; ତତ୍ତ୍ଵଶାସ୍ତ୍ର; ଅନୁଭବମୁଦ୍ରେ;
Dekhudekhu ଅଛ ଅଳ୍ପ ସମୟରେ—1. Within a
ଦେଖିତେ ଦେଖିତେ very short time; shortly-

୨। କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ସାକ୍ଷାତରେ ବା ଦୃଷ୍ଟି ଉପରେ—

2. Before one's own eyes.

(ଯଥା—ବାପା ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ଘେରିବା ମାତ୍ର
ମାରିଲେ ।)

ଦେଖି ହେବା—ଦେ. କି—ଦୋଗଧି ହେବା (ଦେଖ)

Degdhi hebା Dogadhi hebା (See)

(ଦେଖିଲି ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେଠୀ—ପ୍ରା. ବି. ପୁଂ (ଶୁଦ୍ଧିକ ବ୍ୟବହୂତ ଭାଷା; ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ପିତୃବ୍ୟ)

Dethାକ୍ (ଦେଠୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେଠୀର } ଶୀ କ୍ଷେତ୍ର ପିତୃବ୍ୟ—One's father's elder
ଦେଠୀର } brother.

ଜେଠୀ, ଆଚା

ଦେଠୀର ଶାଶୁ—ଦେ. ବି. ଶୀ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ)—କଇବ ସ୍ବାମୀ

Deṭhaśā (ଶାଶୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)—The elder pater-

(ଦେଠୀର ଶାଶୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)—näl aunt of one's husband

(ଦେଠୀର ଶାଶୁ—ପୁଂ)—or wife.

ଦେତଶାଶୁ—ଦେ. ବି. ଶୀ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ)—ପହିଲ ଜେଣ୍ଠା ଉଗମା—
Derdaśāśu One's wife's elder sister.

(ଦେତଶାଶୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) [ତ—ପହିଲ କନିଶ୍ଚା ଉଗମାକୁ ଶାଳୀ
ଜେଠୀ କହନ୍ତି । ଶାଳୀ ଉଗେଇକ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲୁ
ସତ୍ରବାହିନୀ— ପରିହାସ ଚଲେ; କିନ୍ତୁ ଦେତଶାଶୁ କୁ
ଭର୍ଣୀକୋଇବୁ— ଉତ୍ତରଣୀକୋଇବୁଙ୍କ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ ସମ୍ମକ୍ଷୁତକ ।]

ଦେତଶାଶୁ—ଦେ. ବି. ଶୀ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ)—ଶାମାକ ଜେଣ୍ଠା
Derdaśāshū ଭ୍ରାତା—One's husband's elder brother.

ଦେତଶୁ— ଦେତଶୁର ଥିଲୁଗୁରୁ ଶାମ ସେ ହୋଇବନ୍ତ କଲା
ଦେତଶୁର } ଥିଲୁଗୁରୁ ସେ ଥାର୍ତ୍ତ ରୁ ହୋଇଲୁ ରଖନ୍ତ ବୋଲି
ଦେତଶୁର } ବସନ୍ତ ହେବାର ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ । ସ୍ବାମୀଙ୍କ
ଭାନ ଭାରକୁ ଦିଅର କହନ୍ତି ।]

ଦେତଶୁର—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ)—ଶାମାକ ଜେଣ୍ଠା
Derdaśura ଭ୍ରାତା—One's husband's elder brother.

ଦେତଶୁର } ଥିଲୁଗୁରୁ ଥିଲୁଗୁରୁ ଶାମ ସେ ହୋଇବନ୍ତ କଲା
ଦେତଶୁର } ସେ ଥାର୍ତ୍ତ ରୁ ହୋଇଲୁ ରଖନ୍ତ ବୋଲି
ଦେତଶୁର } ବସନ୍ତ ହେବାର ମଧ୍ୟରେ ନାହିଁ । ସ୍ବାମୀଙ୍କ
ଭାନ ଭାରକୁ ଦିଅର କହନ୍ତି ।]

ଦେତି—ଦେ ଓ ପ୍ରାଦେ (ସମରପୁର) ବ—ଦେତି (ଦେଖ)
Derdi Derdhi (See)

ଦେତୁତା—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ତାତା)—ପିତାଙ୍କ ଜେଣ୍ଠାତା;
Derduṭā ଜେଣ୍ଠା ତାତା; ଦିଦେଇ—Father's elder
ଜେଠୀ; ଆଚା brother.

(ଦେତୁତା—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଜେଠେଇ—ଶୀ)
ଦେତୁତାପୁଅ ଭାଇ—ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଜେଣ୍ଠ ତାତକ ପୁଅ ହେବା
Derduṭapuabhaṭai ଯୋଗୁଁ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦରେ ଆପଣାର ଭାଇ—

(ଦେତୁତାପୁଅ ଭାଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) One's cousin brother
(ଦେତୁତାପୁଅ ଭର୍ଣୀ—ଶୀ) being the son of one's
elder paternal uncle.

[ତ—ଶୁଦ୍ଧିତାତକ ପୁଅକୁ ଦୁଇୁ ଭାପୁଅ ଭାଇ କହନ୍ତି]
ଦେତୁତାଶୁର—ଦେ. ବି. ପୁଂ (ସ୍ଵ. କ୍ଷେତ୍ର ଓ ଶ୍ରୀ)—ଶଶୁରଙ୍କ ବଢ଼ିଭାଇ—

Derduṭāśura Father-in-law's elder brother.
(ଦେତୁତାଶୁର—ଅନ୍ୟରୂପ) [ଶଶୁରଙ୍କ ସାନ ଭାଇକୁ ଦୁଇୁ ଭାଶୁର
(ଦେଠେଇ ଶାଶୁ—ଶୀ) କହନ୍ତି ।]

ଦେତା—ଦେ. ବି. ଓ ବ [ସ୍ଵ. ଅଧ୍ୟକ୍ଷ; ସାର୍କ, ଭୁର୍କ (Beams)]—
Derdha ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଏକ; ଏକ ଏକ ଅଧ୍ୟ—
ଦେତା ଡେଟା, ଡେଓଡା, ଡେଆଡା One and a half.

ଦେତାଗୋଡ଼ିଆ—ଦେ. ବି—୧। ଯାହାର ଗୋଡ଼ି ଗୋଡ଼ ଶୋଟୀ—
Derdhagordia 1. Lame.

, । ଅଥରା; ଅପ୍ରିଯ ପାଦ—2. Of unstable footing.
ଦେତଶୁରଭାଇବୋହୁ ଗଜ—ପ୍ରାଦେ (ଗଢ଼ିଜାତ) ବ—ଲକକୁଲତା—

Derduṭāsurabhaṭibohu gachha The Mimosa creeper.
ଦେତା—ଦେ. ବି—ଦେତି (ଦେଖ)
Derduṭā Derdhi (See)

ଦେତି, ଦେତା; ବି—୧। ଦେତି ଶୁଣ ପରମିତ; ସାର୍କ ପରମିତ—
ଦେତା, ଡେତା, ଡେଆଡା 1. One and a half times as much.

ଦେବାଇ
ଦେବେଇ } ଅନ୍ୟରୂପ

’ । ଦେବେଇରେ ହିସାବ କରିବା—
2. Calculated at one and
a half times.

ଦେବି—ଦେ. ଚ—୧ । ଦେବେଇ—1. One and a half times.

Derdhi , । ବର୍ଣ୍ଣକେ ଦୂଳନର ଅଧେ ପରମିତ ସ୍ଥ ମିଳିବା
କେବଳ ପ୍ରକାରେ ଦିଆଯିବା ଧାନ ବା ଟଙ୍କାର ରୁଣ—
2. A loan by which the annual interest
is half the amount of the principal or
50 per cent.

[ଦୃ—ଏ ଦେଶରେ ପୂର୍ବେ ଧାନ ଦେବି ସ୍ଥରେ କରଇ ଦିଆ
ଯାଉଥିଲା ଏବଂ ପ୍ରତି ବର୍ଷର ଗ୍ରାମୀ ସ୍ଥର ପରିଶୋଧ ନ ହେଲେ
ତାହା ମୂଳରେ ଉରଣା ହୋଇ ଆଗାମୀ ବର୍ଷକୁ ସୁଧ ଦୂଳ ଛପରେ
ସୁଣି ଚକରୁଦ୍ଦି ହିସାବରେ କଷୋଟ କରି ଯାଉଥିଲା । ବିନ୍ତୁ
ଅଜି କାଲ ଦେବି ରେଟରେ ସୁଧ ନିଆ ନ ଯାଇ ସ୍ଵାର (ସର୍ବା)
ରେଟରେ ଧାନ କରଇ ଲଗା ଯାଉଥିଲା । ବିନ୍ତୁ ଚକରୁଦ୍ଦି ପ୍ରଥା
ବନ ହୋଇ ନାହିଁ ।]

’ । ଦୂଳନର ଶତକତା ବାର୍ଷିକ ୫୦ ରେଟରେ ଗଣାଇ
ଯିବା ସ୍ଥ—Interest calculated at 50 %
per cent. per annum.

” । ଧେବି, କଣ୍ଠାଳକାରବିଶେଷ—3. A kind of
ear-ring.

ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବି—ବିରଣ୍ଣାରୁଦ୍ଧର; ମାଠ—Bed sheet.

ଦେବି ଅଢ଼ାଇ—ଦେ. ବଣ—୧ । ଅସମାନ—1. Unequal; uneven

Derdhi ardhai , । ଯାହା ଏକ ପାଖକୁ ଅଭିକ୍ଷମ ଥାଏ—
ଡ୍ରୋଫ୍ଟା

2. Aslant; leaning.

(ଦେବି ଅଢ଼ାଇ—ଅନ୍ୟରୂପ)

” । ଯେଉଁ ଚର୍ବି ଆଦର ଗୋଡ଼ ଭୁଲିରେ ସମାନଭାବରେ
ବସେ ନାହିଁ—3. That whose legs do not
sit evenly on the ground.

ବି—ଅସମାନ ପାଦମେପଦିଶ୍ଚ ଏକପ୍ରକାର ନୁହ୍ୟ—

A kind of dance with unequal foot-
steps.

ଅ.—(ସବାସ ଗର୍ଭତକ ଛାକ)—ଅସମତଳ ଓ ଶାଲୁରସ୍ତା
ଓ ସକାଣ୍ଠି ସ୍ନାନସ୍ଥରକ—Uneven, sloping
and narrow road.

ଦେବିଅ—ଦେ. ବଣ. ଓ ଅ—ଦେବି ଅଢ଼ାଇ (ଦେଖ)

Derdhiā Derdhi ardhai (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଗର୍ଭତକ) ବି—‘ଶାଆଳ ନାମକ’ ଗୋରୁଙ୍କର ଏକ
ପ୍ରକାର ରୋଗ, (ଏ ରୋଗ ହେଲେ ଦେବି ଦିନରେ
ଗୋରୁ ମର ଯାଅନ୍ତି) —A kind of fatal cattle
disease.

ଦେବି ଧାନ—ଦେ. ବି—ଦେବି ସ୍ଥରେ କରଇ ଦିଆଯିବା ଧାନ—

Derdhi dhāna Paddy advanced with interest at
50 per cent per annum.

ଦେବି ଲଗା(ଗେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଧାନକୁ ଶତକତା ବାର୍ଷିକ ୫୦
Derdhi lagā(ge)iba ସୁଧ ହିସାବରେ ଆତକକୁ କରଇ ଦେବା—
To advance paddy at interest at 50
per cent per annum.

” । ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥରେ ଧାନ ପ୍ରତିକି ରାଶି ଦେବା—
2. To advance paddy loan on some
fixed interest.

ଦେବି ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥରେ ଧାନ କରଇ ଦିଆଯିବା—
Derdhi lagibā Investment of paddy at 50 per
cent interest.

ଦେବି ସ୍ଥି—ଦେ. ବି—ଶତକତା ବାର୍ଷିକ ୫୦ ରେଟରେ ସ୍ଥି—
Derdhi sudha Interest at 50 per cent per annum.

ଦେବେଇ ଯିବା—ଦେ. କି—୧ । ଅଢ଼ ହୋଇ କଢ଼େ କଢ଼େ ଯିବା—
Derdhei jibā 1. To go or proceed sideways.
(ଦେବେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ତେଲିଙ୍ଗ ଯିବା; ଅସମତଳ
ଦେବା—2. To become warped or bent.

ଦେଶ—ଦେ. ବି. (କଚିରଥ) (ସ. ବା ଧାରୁ; ଦାନ, ଦେଯ)—
Den ୧ । ରଣ—1. Debt.

(ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଦେବା—2. Giving.
ଦେନ; ଦେନା ୩ । ଦେଯ ଧନାଦି ଜମା ଦେବା—3. Debiting.

ଦେନ ୪ । ଦେଯ ଧନ—4. Amount payable.
ସେଇବା ତ ରା ପଠିବୁ ଦେଶ । ପକାରମୋହର, ଗନ୍ଧବ୍ରତ ।
* । ପ୍ରଦତ୍ତ ବସ୍ତୁ—5. Any thing given away.
ଦେଶ—ଦେଯ—Payable.

ଦେଶଦାର—ଦେ. ବି. (କଚିରଥ; ସ. ବା ଧାରୁ+ପା. ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ଦାର)—
Dendār ରଣପ୍ରସ୍ତୁ—Indebted; involved in debts.

ଦେନାଦାର ୧—୧ । ଶାତକ; ଅଧମଣ୍ଡି—1. Debtor.
ଦେନାଦାର ୨—୨ । ଯାହା ଉପରେ ଅନ୍ୟ କବ୍ୟ ଲଗା ପାଇ
ଦେଶଦାର, ଦେବାଦାର } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ ଜୁଦ୍ଧ—2 Judgment-
ଦେଶଦାରଥ ଦେଶଦାର ଦେଶଦାର—debtor.

ଦେଶଦାର—ଦେ. ବି. (କଚିରଥ; ସ. ବା ଧାରୁ+ପା. ପ୍ରତ୍ୟୁଷ ଦାର)—
Dendāri ରଣପ୍ରସ୍ତୁ ଅବସ୍ଥା—Indebtedness; state of
ଦେନାଦାରୀ ଦେନାଦାରୀ being involved in debt.
(ଦେବାଦାର, ଦେଶଦାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେଶନେଶ—ଦେ. ବି. (କଚିରଥ)—(ରଣପ୍ରସ୍ତୁରୀ, ସହଚର ଶଦ; ସ. ବା
Den nēn ଧାରୁ ଓ କି ଧାରୁ)—୧ । ଅବାନ ପ୍ରଦାନ; ଦେବା
ଦେନଲେନ ନେବା—1. Giving and taking.

ଦେନଲେନ ୨ । କାରବାର—2. Transaction.
ଦେବା ନେବା,
ଦେବା ନେବା,
ଦେବା ନେବା,
ଦେବା ନେବା,

୩ । ପଣ୍ଡବ୍ୟବରମାନଙ୍କ ବିକମୟ—
3. Exchange of commodities.

* । ଦୂରଜଣକ ମଧ୍ୟରେ ଆତକ ମହାଜନ ସମ୍ବନ୍ଧ—

4. The relationship of creditor and debtor between two persons.

* । ମହାଜନ କାରବାର — 5. Loan transaction between two persons.

ଦେଶ (ଭବ୍ୟାଦି) — ଦେ. ବି. ଓ ବିଶ — ଦେଶ ଭବ୍ୟାଦି (ଦେଶ)

Deñā (etc)

Den etc (See)

ଦେଶା କରିବା — ଦେ. କି — ରଖ କରିବା — To borrow; to enter into debt.

Deñā karibā

ଦେଶା ପାଉଣା — ଦେ. ବି (ସଫର ଶବ୍ଦ; ସ. ଦେୟ ଓ ପ୍ରାପ୍ୟ) —

Deñā pāuñā

१ । ଦେୟ ଓ ପ୍ରାପ୍ୟ ଅର୍ଥ —

ଦେନା ପାଉଣା; 1. Money payable and receivable.

ଦେନା ଧାରା

, 2. ଦୂରଜଣକ ମଧ୍ୟରେ ଛୁଟାବ ନିକାଶି —

2. Settlement of accounts between two persons.

ଦେଶରେ ବୁଡ଼ିବା — ଦେ. କି — କରିଲାରେ ତୁମ୍ହି ରହିବା; ପରଶୋଧ

Deñāre burdibā କରିବାର ଶମତାକୁ କରିଲାର ପରମାଣ

ଦେନାୟ ଡୁବୀ ବଳ ପଡ଼ିବା — To be over head and ears
ଦେନାୟ ଡୁବୀ ବଳ ପଡ଼ିବା — To be over head and ears
in debt.

ଦେଣି — ଦେ. ବିଶ — (ସ. ଦେୟ; ଦାନାୟ) — ୧ । ଦେୟ —

Deñi 1. Payable.

ଦେନା; ଦେନା ୨ । ଅବଶ୍ୟଦେୟ — 2. Unavoidably payable

(ଦେଖି—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଯଥା—ଯାହା ଦେଖୁବାରୁ ଅସି ମତେ
ପାଇଥିବା ଦେଖି ପଡ଼ିଲା)

ଦେ. ବି—ଦେୟ ଅର୍ଥ — 1. Dues; money payable by a person.

ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଘର) ବି (କରିରଥ) — ୧ । ଦେଶଦାର ଆତକ —

1. Debtor.

, 2. ଅଦାଳତରେ ଯେଉଁ ଆତକ ଭୂପରେ ମହାଜନର ତିର୍ଯ୍ୟା
ହୋଇଥାଏ — 2. Judgment-debtor.

ଦେଶଦାନୀ—ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବିଶ — ୧ । ଦାନାଣୀଙ୍କ —

Deñadāñi 1. Liberal; open-handed.

, 2. (ବ୍ୟଙ୍ଗ) — ଅଛି କୃପଣ — 2. Very miserly.

ଦେଦାର — ଦେ. ବିଶ (ପା) ଦିଲଦଶୀଯା — (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର) — ୧ । ବେଜାୟ;

Dedār ଅତ୍ୟଧିକ; ଖୁବ — 1. Excessive; too much.

ଦେଦାର , 2. ପ୍ରତିରୁ — 2. Plentiful; copious; abundant.

ଅତ୍ୟାକାରୀ — ବେଜାୟ • 1. ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ; ଯଥେଷ୍ଟ —

(ଦେଖାର—ଅନ୍ୟରୂପ) 3. Enough; more than sufficient.

, 4. ଅରେଷ; ଅତ୍ୟଧି —

4. Numberless; illimitable, countless.

ଦେଶପ୍ରଦାନାନୀ — ଦେ. ବିଶ (ପାପ ଧାରୁ = ପାପ ପାଇବା + ଅତିଶ୍ୟାର୍ଥେ

Dedipiyamāna ଯତ୍ତ ଦେଶପ୍ରଦାନାନୀ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ (ଶାନ୍ତି) ମାନ —

(ଦେଶପ୍ରଦାନାନୀ — ଶାନ୍ତି) ଜାତ୍ମକମାନ; ଅତ୍ୟଧି ପାପି ବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ; ଚକ-

ଚକଥ — Dazzling; resplendent; resplendent;
glistening.

ଦେଦେ—ଦେ. ଅ—(ଦେବାକିଯୁର ଅନାଦର୍ଶକ ଅଳ୍ପାରୂପ 'ଦେ'ର ଦ୍ୱାରା)

Dede ୧ । ଦିଅ ଦିଅ — 1. Give give.

ଦେଶ ଦାନୀ (ଯଥା—କେତେ ମୁଁ ଦେ ଦେ କହୁଥିବ ?)

ଦେହାନୀ 2 । (ଦେର କିମ୍ବା ସମ୍ପିଦ୍ଧ ଆକାରର ଦ୍ୱାରା) ଦେଇଛି ଗୁହଁ —
2. Look you.

ଦେଖାନ — ଦେ. ବି ୧ । (ସ. ଦେବଧାନ୍ୟ) ଅ — ମକ୍କା ବା ଅଞ୍ଚପର

Dedhañna ଧାନ୍ୟ ଜାଗ୍ଯ ସରୁ ଗଛ ଓ ଚହିର ଶସ୍ତ୍ର; ରୁଆ —

ଦେଖାନ 1. Broom corn; Sorghum Sacharatum;
ଦେଖାନ ଅଞ୍ଚପର Andropogon saccharatus.

, 2. ସବନାଳ; ଚାଆରା — 2. Millet.

[ଦ୍ୱା—ଦେବଧାନ ମତରେ ଏହା ଶିତଳ, ମଧୁର କଣ୍ଠାୟ ରସ,
ଲେହିତ ବଣ୍ଣି, ଶୈଷିଷ୍ଟ ଓ ପୀତନାଶକ, ଅବସ୍ଥ୍ୟ, ରୁଷ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଓ
କ୍ଲେବକାରକ । ଭାରତର ଭୂତର ପ୍ରତିମ ଅଞ୍ଚଲରେ ଏହାର
ନଢାରୁ ଗୋରୁ ଜୀଅନ୍ତି]

ଦେନ — ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି — ଦେଣ (ଦେଶ)

Den Deñ (See)

ଦେନଦାର — ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବି — ଦେଶଦାର —

Dendār Debtor.

ଦେନମେହ (ହେ)ର — ଦେବେ. ବି. (ପା. ଦେନମୋହର) — ବିବାହ

Denmeha(he)r ସମୟରେ ମୁସଲମାନ ସମାଜରେ ସ୍ଥାମୀ ଶୀଳ

ଦେନ ମୋହର ଉଦ୍‌ବନ୍ଧ ଉରଣପୋଷଣ ନିମନ୍ତେ ଦେବା ଯୌତୁକ —

ଦେନମୋହର (Mahomedan Law) A present given at the time of marriage by the husband for her future maintenance in case the marriage be dissolved.

[ଦ୍ୱା—ବିବାହ ସମୟରେ ମୁସଲମାନ ସ୍ଥାମୀ ଶୀଳ ଯେଉଁ
ନିର୍ମିତ ଧନ ବା ସମ୍ପଦ ଉପରେ କରନ୍ତି ଓ ଉଦ୍‌ବନ୍ଧରରେ ବିବାହ
ବନ୍ଧନ ଛିନ୍ନ ହେଲେ ସକ୍ଷମ ଶୀ ଅନନ୍ଦପୋଷଣୀ ହୋଇ
ନିଜର ଉରଣପୋଷଣର ବ୍ୟୟ ନିବାହ କର ପାରିବେ
ତାକୁ ଦେନମେହର ବୋଲିଯାଏ । ଏହା , ପ୍ରବାର ଯଥା—
୧. ଯାହା ବିବାହ ସମୟରେ ଶୀଳ ଅର୍ପଣ କରିଯାଏ ଓ , ୨. ଯାହା
ବିବାହବନ୍ଧନ ଛେଦନ ସମୟରେ ଶୀଳ ଉପରେ ଦେବାପାଇଁ
ଉପରେ ବା ଅଙ୍ଗୀକାର କରନ୍ତି]

ଦେନଲେନ — ପ୍ରାଦେ. (ସମଲପୁର) ବି — ଦେଶନେଣ (ଦେଶ)

Denlen Deñanena (See)

(ଦେନାଲେନ — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେନେଞ୍ଜାଲ — ପ୍ରାଦେ (ସମଲପୁର) ବିଶ. ପୁଂ (ଭୁଲ. ହ. ଦେନେଞ୍ଜାଲ)

Denewāñj ଦାତା; ଅକୃପଣ — Liberal-handed.

ଦେପଦ — ଦେ. ବି ('ଦିଅ' ଏହି ପଦ) — ଦାନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ପରିବ୍ରାନ୍ତ

Depada ଉପଦେଶ — Request made to another person to give charity.

ଦେବ ଦ୍ୱାରବ ଦେ ପଦ ଦେଲବ, ପଢିଥ ଭୁଟିରେ ଗୋଧକ ଚକରବ ।

ଚକରଅଟ୍ଟା ଟେ ।

ଦେବ କର୍ତ୍ତମ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ; ଦେବଯୋଗ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମ ରୂପ
Deba karddama ପଦାର୍ଥ) —ନନ୍ଦନ, ଅରୁରୁ, କର୍ପୁର ଓ ରୂକ୍ଷମ

ମିଶ୍ରିତ ସରଜ ଦ୍ରୁବ୍ୟ—A scent compounded
of sandal, aloeswood, camphor etc.

ଦେବକାଞ୍ଚନ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ; ଦେବତାଙ୍କ ଯୋଗ୍ୟ କାଞ୍ଚନ) —
Debakanchana ଏକପ୍ରକାର କାଞ୍ଚନ ଫୁଲ—

A kind of flower.

ଦେବ କାର୍ଯ୍ୟ—ସ. ବ. (ଗୃହୀ ତତ; ଦେବ + କାର୍ଯ୍ୟ) —

Deba karjya ୧। ଦେବତାଙ୍କ କୃତ କର୍ମ—
(ଦେବ କର୍ମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. An act of God.

୨। (ମ. ପ. ଲେ; ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରସାଦାର୍ଥ ଅନୁଷ୍ଠିତ କାର୍ଯ୍ୟ)
ଜ୍ଞାପ, ସତ୍ତ୍ଵ, ପୂଜା, ଉପାସନା ଆଦି କର୍ମ—

2. Religious rites; the worship of the
Deities.

୩। (ମ. ପ. ଲେ) ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରୀତି ନିମନ୍ତେ କୃତ କର୍ମ—
3. An act done to please the Gods.

ଦେବ କାଷ୍ଟ—ସ. ବ.—ଏକପ୍ରକାର ଦେବଦାରୁ ଗଢ଼—

Deba kashtha A kind of fir tree.

ଦେବକିରୀ—ସ. ବ.—ସଙ୍ଗୀତ ଦାମୋଦର ମତରେ ମେଘ ରାଗର ଏକ
Deba kiri ଭାରୀଧା; ସୁଗଣୀରଗେଣ—One of the secon-
dary airs in Hindu music.

ଦେବକୀ—ସ. ବ. ଶୀ. (ଦେବକ + ଅପଦ୍ୟାର୍ଥେ ଅ + ଶୀ + ଶି) —

Debaki ଶର୍କୁଷ୍ମକ ଜନମା—Mother of Śrīkṛushna.

[ଦ୍ର—ଏ ବସ୍ତ୍ରଦେବକ ଦ୍ଵାରା କଂଖର ପୁରୁ ହେବ ବୋଲି କଂଖ ନାରଦଙ୍କ
ଠାରୁ ଅବଶତ ହୋଇ ଦେବକୀ ବସ୍ତ୍ରଦେବକୁ ବାରଗାରରେ
ବନୀ କରି ରଖୁ ଦେବକାଙ୍କ ଗର୍ଜାତ ଗ୍ରୋଟ ଶିଶୁକୁ ଦତ୍ୟାକଳ୍ପିତା
ଅଞ୍ଚୁମ ଗର୍ଭରେ ଶାକୁଷ୍ମ ଜୀବ ହେଲେ ଓ ଯୋଗମାୟୀ ବଳରେ
ବସ୍ତ୍ରଦେବ ସେହି ରାତ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କୁ ଗୋପ୍ୟରକୁ ନେଇ
ନନ୍ଦଙ୍କ ଭାରୀ ସଂଶୋଦାଙ୍କ କୋଳରେ ରଖି ସଂଶୋଦାଙ୍କ ଗର୍ଜାତା
ବାଳକାକୁ ଅଣି ଶର୍କୁଷ୍ମକ ଅରଞ୍ଚୁ ଶଯ୍ୟାରେ ରଖିଲେ । ଉକ୍ତ
ବାଳକାକୁ କଂଖ ଧର କରୁଛିବା ବେଳେ ସେ (ଶିଶୁ ରୂପ ଧାରଣା
ଦୂର୍ବଳ) କଂଖ ଦସ୍ତରୁ ଧେଇ ଯାଇ ଶୂନ୍ୟରେ ମିଶି ଗଲେ ଓ ଶର୍କୁଷ୍ମ
ଗୋପ୍ୟରେ ବଢ଼ିଲେ ।]

ଦେ. ବ. ଶୀ—ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦିଅନ୍ତିବା କାମ—

Name given to females.

ଦେବକୀ ନନ୍ଦନ—ସ. ବ. (ଗୃହୀ ତତ; ଦେବକୀ + ନନ୍ଦନ) —ଶର୍କୁଷ୍ମ—
Debaki nandana Śrīkṛushna.

(ଦେବକାସ୍ତ, ଦେବକୀ ପୁତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବକୀୟ—ସ. ବିଶ.—(ଦେବ + ରିପ୍; କ ଅଗମ; ତୁଳ ସକାୟ;
Debakiya ପରିମାୟୀ)—ଦେବ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ (ଶ୍ରୀ. ଶବ୍ଦାଗର) —

” Relating to the Deity.

ଦେବ କୁଣ୍ଡ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ; ଦେବକର କୁଣ୍ଡ) —

Deba kundika ଦେବ ଶାତ (କେଣ)

Deba khāta (See)

ଦେବକୁଳ—ସ. ବ. (ଦେବ + କୁଳ = ଅଳ୍ପ) —ଦେଉଳ—

Debakula

1. Temple.

[ଦ୍ର—ଦେବକୁଳର ହାର ଅନ୍ୟ ଦେବାଳୟମାନଙ୍କ ହାର ଅପେକ୍ଷା
ସାନ—ହି ଶବ୍ଦାଗର ।]

୨। ବଣ—2. Family.

୩। ସମ୍ବୂଦ୍ଧ—3. Collection,

୪। ଦେବଗଣ—4. A number of Deities.

ଦେବକୁଳ୍ୟ—ସ. ବ. —୧। ଦେବ ନଦୀ; ଗଙ୍ଗା—

Debakulya

1, The Ganges.

୨। ମଣ୍ଡଳ ଚର୍ଷି ଓ ପୂର୍ଣ୍ଣମାତ୍ର କନ୍ୟା—

2. Name of a daughter of Sage Marichi.

ଦେବକୁସୁମ—ସ. ବ.—(ମ. ପ. ଲେ; ଦେବ = ଦେବତା ଯୋଗ୍ୟ +
Deba kusuma କୁସୁମ = ପୁରୁ) —ଲବନ — Cloves.

ଦେବ କୃତ—ସ. ବ. —୧। ଦେବପାୟୀ—1. Illusion created
Deba kūta by the Gods.

୨। ମହାଭାରତରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସମୀପସ୍ତ ଜାର୍ଥବିଶେଷ—

2. Name of a holy place.

୩। କୁବେରଙ୍କ ଅଠ ସୁନ ମଧ୍ୟ ଏକ—

3. Name of one of the eight sons of Kubera.

[ଦ୍ର—ଏ ଶିବ ପୂଜା ପାଇ କେଉଁଥିବା ପଦ୍ମପୂଜକୁ ଶୁଦ୍ଧିବାରୁ
ଶିବଙ୍କ ଅରଣ୍ୟରୁ ଏ କଂଥର ଭାଇ ହୋଇ ଜନ୍ମ ଲଭିଲ ଓ
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ହାତ ନିଷକ ହୋଇ ପୋଖ ଲଭ କଲା ।]

ଦେବ କେଶର—ସ. ବ. (ବନ୍ଦୁଶ୍ରୀହୀ; ଦେବ = ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଅଟେ କେଶର
Deba kesara ଯାହାର) —ସୁରପନାଗ; ନାଗ କେଶର—

Mesua Ferra (flower).

ଦେବ ଶାତ—ସ. ବ.—(ତୃତୀୟ ତତ; ଦେବକୁଳହାର ଶାତ =
Deba khāta ଶାତତ; ଯାହାକୁ ମନୁଷ୍ୟ ଶୋଳ କ ଥାଏ) —
ଅକୁତିମ ଜଳାଶୟ; ପ୍ରାଚୁତିକ ପୁଷ୍ପରଣୀ—

A lake; a natural reservoir of water.

ଦେବ ଶାତ ଏବ ସରସି ରଖି ହଂସେ ଖେଳଇ । ଶୋଳକ ରମ୍ଭରେଣେ ।

ଦେବଗଢ଼—ଦେ. ବ. (ନାମ) —ଓଡ଼ିଶାର ଗଢ଼ଜାତ ବାମଣ୍ୟା ରଜ୍ୟର
Debagarda ରଜଧାନୀ—The capital of Bamra State
(ଦେବଗଢ଼—ଅନ୍ୟନାମ) in Orissa.

[ଦ୍ର—କାଳଦାସଙ୍କ ମେଘଦୂତବର୍ଣ୍ଣିତ ‘ରମଣିର’କୁ ପ୍ରହି-
ତରୁଦିନମାନେ ଅଧୁନକ ଦେବଗଢ଼ ନିକଟସ୍ଥ ପଦକ ବୋଲି ସ୍ତର
କରିଅଛନ୍ତି ।]

ଦେବଗଣ—ସ. ବ. (ଗୃହୀ ତତ; ଦେବ + ଗଣ) —୧। ଦେବ ସମ୍ବୂଦ୍ଧ—

Debagana

1. The Gods.

୨। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଦେବ ପ୍ରକୃତରେ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି—
2. (Astrology) A person born with the
nature of the Gods.

୩। ଦେବତାମାନଙ୍କ ବର୍ଗ—3. A group of Deities.

[ଦ୍ର—ଏ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଗଣଦେବତା ବୋଲିଯାଏ ।
ଗଣଦେବତା ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।]

୪। (ପଳିତ କୋଣାରକୀ) ନିଷ୍ଠାମାନଙ୍କର ସମ୍ମୁଦ୍ର, ସହୀର, ଅର୍ଚିଲୀ, ରେବଜ, ପୁଷ୍ପା, ସାତା, ଦସ୍ତା, ପୁନବ୍ୟୁ ଅନୁଶ୍ରଧା, ମୁଣିର ଓ ଶକ୍ତା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଅଟନ୍ତି (ହ୍ର. ଶୀ)-

4. (astrology) A group of constellations consisting of the Ist. 27th, 8th, 15th, 18th, 7th, 17th, 5th, and 22nd asterisms.

* । କୌଣ୍ଡି ଦେବତାଙ୍କ ଅନେର (ହ୍ର. ଶକ୍ତାଗର)

5. An attendant of a Deity.

ଦେବ ଶଣିକା—ସ. ବ.—ଅୟଃ—The heavenly nymphs
Deba ganikā of the Hindu mythology.

ଦେବ ଗତି—ସ. ବ.—୧। ସୁଖୁମରେ ସୁର୍ଗ ଲଭ—

Deba gati 1. The attainment of heaven after one's death.

୨। ସୁର୍ଗ ପରେ ଦେବଯୋଦ୍ଧ ପ୍ରାପ୍ତ (ହ୍ର. ଶକ୍ତାଗର)

2. Birth amongst the Gods after death.

ଦେବ ଗର୍ଜନ—ସ. ବ.—ଘର୍ତ୍ତାଗତି—

Deba garjana Peal of thunder,

ଦେବ ଗର୍ଭ—ସ. ବିଶ.—ଯେଉଁ ମନେଖ କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କ ଅର୍ପିରୁ

Deba garbha ଭୂମି ହୁଅଛି (ସଥା—ପୁଣ୍ୟକ ପୁଣ୍ୟରୁ ଭୂମି କଣ୍ଠି)—(a person) Said to be begotten by

a Deity.

ଦେବଗାନ୍ଧାର—ସ. ବ—ଦେଇବ ରଗର ପୁନ୍ଦ; ସମ୍ମୁଖୀ ଜାତିର ସାଗ-

Debagandhāra ଦିଶେଷ—Name of a Hindu musical air.

[ଦ୍ର—ଏଥରେ ରୁଦ୍ଧ, ଦେଇବ ଓ କୋମଳ ସର ଲାଗେ;
ଏଥର ସରଗ୍ରାମ ଗ ମ ପ ଧ କି ସା ।]

ଦେବଗାନ୍ଧାର—ସ. ବ—ଶିର ରତ୍ନ ଦିନ ଶ୍ଵପ୍ନ ପ୍ରହରତାର ଅର୍ଦ୍ଧରତ୍ନ

Debagāndhārī ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗେଯ ଶାରଗର ଶର୍ପୀ ଶର୍ପୀରିଶେଷ—
Name of a secondary tune in Hindu music.

ଦେବ ଗାୟକ—ସ. ବ—ଗନ୍ଧକ (ଦେଖ)

Deba gāyaka Gandharba (See)

(ଦେବଗାୟକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବ ଗିରି—ଦେ. ବ. (ସମ୍ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଏହି ପରିପରରେ ବନ୍ଦ ଦେବତୀଙ୍କର

Deba giri ସମାବେଶ ହେଉ ଏହି ନାମ)—୧। ସାକ୍ଷାତ ପ୍ରଗତା-

ଅନ୍ତର୍ଗତ ଦେଓଗର, ବାବା ଦେଇଦ୍ୟନାଥଙ୍କ ଅଧ୍ୟତ୍ମିତ ପାଦାତ୍ମ—
1. Deoghar; a town in the Santal Per-

gannahs; the seat of BabāBaidyanātha.

, 2. ମଧ୍ୟଭାରତରେ ଅବସ୍ଥିତ ପରିପର; କାଳଦାସଙ୍କ
ମେଘଦୂତ ବର୍ଣ୍ଣିତ ସ୍ମରଣ—

2. Name of a range of hills in Central India.

ତର ଶେଷ କମ୍ବ ଦେବଗିରି ଦୃଶ୍ୟ ନହାଇ ପରି—ଧାରାଧାର. ରଖା ।

[ଦ୍ର—ଏହା କାର୍ତ୍ତିକେୟଙ୍କର, ପ୍ରିୟ ବାସଦୂତି ବୋଲି ସନ୍ଦ
ସୁରଗରେ ଉତ୍ତିଷ୍ଠିତ ଅଛି ।]

* । ଦାରିଶାତ୍ୟର ଏଲୋର ନାମକ ପାଦାତ୍ମ—

3. The Ellorā hills in South India.

୪। ବାଲେଷର ମଜଳସୁର ଜଳଟବର୍ତ୍ତୀ ପାଦାତ୍ମ—

4. Name of a hill in the district of Balasore.

* । ଦାରିଶାତ୍ୟ ଦେଶରେ ଜଳମ ରଜାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ପ୍ରାଚୀନ
ନଗର ଓ ହର୍ତ୍ତ (ବର୍ତ୍ତିମାନ ଏହାକୁ ଦୌଲତାବାଦ
କହନ୍ତି । ଏହା ଯାଦବ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ବନ୍ଦକାଳ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରଜାମା ଥିଲୁ—ପ୍ରକୃତବାତି)—

5. Name of an ancient town and fort in Southern India; them odern Daulatibabād.

୨। ସଜୁଷାତ୍ୟ ରୈବତକ ପରିତ; ଶିରୀର ପାଦାତ୍ମ—
(ହ୍ର. ଶକ୍ତାଗର)—

6. The Girnar hills in the Gujaratā.

ଦେବଗୁଡ଼ି—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲସୁର) ବି—ଦେବାଳୟ; ଦେଇବ—
Debagurdi Temple of a Deity.

ଦେବ ଗୁରୁ—ହ୍ର. ବ. (ସମ୍ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ସୁର)—

Deba guru ୧। ବୃହାତ୍; ସୁରଗୁରୀ—1. Brihaspati; the spiritual preceptor of the Gods.

, 2। (ଦେଇବତାମାନଙ୍କ ପିତା) କଶ୍ୟପରତ୍ନ (ହ୍ର. ଶକ୍ତାଗର) —
2. The sage Kashyapa.

ଦେବଗୁହ—ହ୍ର. ବ. (ସମ୍ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଗୁହ)—୧। ଦେବାଳୟ—
Debagruha 1. Temple.

, 2। କାବା ଦେଇଦ୍ୟନାଥ ଧାମ; ଦେଓପର—

2. Baibā Baidyanātha; Deoghara.

* । ସୂର୍ଯ୍ୟମଣ୍ଡଳ ଓ ଚନ୍ଦ୍ରମଣ୍ଡଳ ପ୍ରକୃତି (ପ୍ରକୃତବାଦ)—

3. The solar and the lunar orbs.

ଦେବ ଗ୍ରୀବା—ହ୍ର. ବ—୧। ଦେବ ପୂଜା (ଦେଖ)

Deba charjya

Deba pūjā (See)

, 2। ଦେବ ଚରତ—2. The story of a God.

ଦେବ ଚିକିତ୍ସକ—ହ୍ର. ବ. (ସମ୍ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଚିକିତ୍ସକ)—

Deba chikitsaka ୧। ଅର୍ଦ୍ଦମାତ୍ରା ଦୃଷ୍ଟି—

1. The twin sons of Aswini said to be the physicians of the Gods.

, 2। ଧନୁନ୍ତରୀ (ଦେଖ)—

2. Dhanwantari (See)

ଦେବ ଜଗ୍ଧା—ହ୍ର. ବ—କାତ୍ରନା (ଦେଖ)

Deba jagdha

Kātruna (See)

ଦେବ ଜନ—ହ୍ର. ବ—ଦେବଭୂଷଣ ବ୍ୟକ୍ତି—

Deba jana

1. A man of saintly nature.

, 2। ରଜା—2. King.

, 3. A class of divine charisters according to Hindu mythology.

ଦେବଟ—(ଦ୍ର. ଧାର୍ମ. ଶିଳ୍ପା କରିବା + ବନ୍ଦି. ଅଟ)—ଶିଳ୍ପୀ—

Debaṭa

ଶିଳ୍ପକର—Artist.

ଦେବ ଚର୍ବୀ—ସ. ବ—୨ । ପାରିଜାତ ରୁଷ—

Deba taru

1. The Parijata tree.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ବୃକ୍ଷ—2. A tree of the heaven.

୩ । ଉତ୍ତର ଭଦ୍ରାନରେ ଥିବା କ୍ଷେତ୍ର ସର୍ବୀୟ ବୃକ୍ଷ—

3, Five mythological trees said to belong to the garden of Indra in Heaven.

(ପଥଦେବ ଚର୍ବୀ; ସଥା—ମହାର, ପାରିଜାତ, ସର୍ବୀୟ, କର୍ମବୃକ୍ଷ ଓ ହରତନ ।)

୪ । ଅସ୍ତ୍ରବୃକ୍ଷ—4. The holy fig tree.

ଦେବ ଚର୍ପଣ—ସ. ବ. (ଗଷ୍ଠୀ ଚର୍ବୀ; ଦେବ + ଚର୍ପଣ)—ବୃତ୍ତା, ବିଷ୍ଣୁ,

Deba tarapana ମହେଶର ଅଦଳ ନାମ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତିକ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବରେ ଜଳାନ୍ତି ଦାନ—Oblations of water offered to the Deities

ଦେବତା—ସ. ବ. (ଦେବ + ସାର୍ଥୀ ତା; ବିଷ୍ଣୁ ଦେବ = ଶିତ୍ତା +

Debatā ତନ୍ଧାରୁ = ବସ୍ତାର କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ; ସେଉଁମାନେ ଶିତ୍ତା ବସ୍ତାର କରନ୍ତି ବା ବିହାର କରନ୍ତି; ତୁଳ. ଇଂ. ତେଇଣୀ; ପ୍ରେଂ. ତେଇଟେ; ଶୈ. ତେଇତାତ୍ତ୍ଵ; ଲ୍ଲ. ତେଇଟାଥ୍; ଜମୀନ. ତେଇତେତ୍ତ; ଲିଥୁନୀୟ. ତେବସ—ଜୀନେନ୍ଦ୍ର) —ଠାରୁର; ଦେବ; ସ୍ତର—Deity.

[ଦ୍ୱ—ଚାରେ ଉତ୍ତର, ଅଗ୍ନି, ବରୁଣ, ଅଦଳ, ବାସୁ, ପ୍ରଜା-ପତି, ଜଳ, ବିଷ୍ଣୁ, ସବତା ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଶାଖ ଦେବତାଙ୍କର ନାମ ଅଛି । ଅନ୍ୟ ବେଦରେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ନାମ ଅଛି । ଅଥବା ବେଦରେ ସମ, ମୃଦୁ, କାଳ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଅନ୍ୟ ବେତେକ ଦେବତାଙ୍କର ନାମ ଅଛି । କେତେକ ତେବତାଙ୍କର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତ ଦୂର ଶୈଶିରେ ବିଦ୍ରୁଲି ସଥା—୧-ସ୍ତୋରାଙ୍ଗ ଦେବତା, ଅର୍ଥାତ୍ ସେଉଁମାନଙ୍କ ମହିମା ବଣ୍ଣିନା କର ସ୍ତୋର ପାଠ କରସାଏ; ଏକ ୨-ସାଗାଙ୍ଗ ଦେବତା ଅର୍ଥାତ୍ ସେଉଁମାନଙ୍କ ଉତ୍ସବରେ ଦୃଢ଼ାଦ ଅନ୍ତର ପ୍ରଦାନ କରସାଏ । ପୁରାଣରେ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ୩୩ କେବଳ ବୋଲି ପ୍ରସିଦ୍ଧ । ଏମାନେ ସୁର୍ଗରେ ଥାଆନ୍ତି । ଉତ୍ତର ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସତା]

ଦେ. ବ—ପକିଅର ବ୍ରାହ୍ମିଣମାନଙ୍କ ବଶୋଧାଖ—
family title of vegetable-growing
Brahmanas.

[ଦ୍ୱ—ଏହ ଉପାଧିକରିଷ୍ଟ ବେତେକ ବ୍ରାହ୍ମିଣ ପରିବାର କଟକର ଦଶିର ପୂର୍ବ ଶିକ୍ଷିରଥ ପ୍ରାମରେ ଥାଇନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ଲକ୍ଷ୍ୟ କର ସେ ଅଖଳରେ ଗୋଟିଏ ତର ପ୍ରତିଳିତ ଅଛି—“ପଣ୍ଡ ନାହିଁ ମାଦଳ ନାହିଁ ଶୈକ୍ଷିରଥ ଦେବତା” । ଅନ୍ତର ମଧ୍ୟ ପ୍ରବାଦ ଅଛି ସେ ଏମାନଙ୍କ ପୂର୍ବ ବିଶାରମାନେ ଥାଗେ ତର ଉପର କରୁଥିଲେ । ସେମାନେ ‘ଦେ—ବତା’ ବୋଲି କହୁ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଉପାଧ ଦେବତା ହୋଇ ଯାଇଅଛି ।]

ଦେବତାତ୍—ସ. ବ—୧ । ସତ୍ତ୍ଵ ପ୍ରତି—

Debatārda 1. The ascending node.

ଦେବତାତ୍ ଉତ୍ତର, ଉତ୍ତର ହେ କୁହ ଦୃଷ୍ଟି ଉଚ୍ଚେ ।

ରତ୍ନ କୋଟ୍ରିହୁଣ୍ଡରୁଷିତ୍ସବ ।

୨ । ବାର ବରଣିଆ ରୁ (ହି. ଶବସାଗର)—

2. Agave.

୩ । ମେଘ (ପ୍ରତିବିବାଦ) — 3. Cloud.

୪ । ଦେବଦାଲୀ (ଦେଖ) — 4. Debadālī (See)

୫ । ଅଗ୍ନି (ପ୍ରତିବିବାଦ) — 5. Fire.

ଦେବତା ଦୃଷ୍ଟି—ସ. ବ—ଅସଲକ ଦୃଷ୍ଟି—

Debatā dṛushtī

Winkless eye.

ଦେବତା ଦୃଷ୍ଟି ପର ତାଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ବର । ଦୃଷ୍ଟିତ୍ବ ମହାଭାବର । ବର ।

ଦେବତା ବୃକ୍ଷ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେବଦାଲୀ)—

Debatā bruksha

ଦେବଦାଲୀ (ଦେଖ) (ଦେବରୁଷ ଦୁବ୍ସିଗୁଣ)

Debadālī (See)

ଦେବତାମଣି—ସ. ବ. (ବୈଦ୍ୟକ)—ମହାମେଦା (ଦେଖ)

Debatāmani

Mahāmedā (See)

ଦେବତାମଣି—ସ. ବ. (ସ. ଦେବତା)—ଦେଖ—

Debatā

Goddess.

ଏହ ବୋଲି ମହେ ବବ ହୋଇଲେ ବାହାର

ଦେବତା ବ୍ସିଲେ ତନ ମୟ ବିକର । ସାରଳା, ମହାଭାବ, ଗଜ ମୟ ।

ଦେବ ଶର୍ତ୍ତ—ସ. ବ—୨ । ଦେବଦୂଜାପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତ ସମୟ (ହି. ପ.)—

Deba tirtha 1. Proper time for worshipping a Deity.

୨ । ବୃଦ୍ଧାଙ୍ଗ କିକୁ ଶତ୍ରୁ ଅନ୍ୟ ଅଙ୍ଗ କିମାନଙ୍କ ଅପ୍ରଭଗ—

2. The ends of all the fingers except the thumb.

[ଦ୍ୱ—ଏହ ବାଟେ ସକଳ ବା ଦେବର୍ତ୍ତଣ ସମୟରେ ବାତରୁ ଜଳ କିକୁ ତଳାସାଏ ।

ଦେବତା—ସ. ବ—ଦେବଦର (ହି. ଶବସାଗର) (ଦେଖ)

Dehatta

Debadatta (See)

ଦେବତାର (ଉତ୍ସାହ)—ଦେ. ବିଶ. ଦେବୋତ୍ତର ଉତ୍ସାହ (ଦେଖ)

Debattara (etc)

Debottara etc. (See)

ଦେବତା—ସ. ବ. (ଦେବ + ଶବେ. ତା)—

Debatwa

1. ଦେବଭାବ—1. Divine nature

2. ଦେବତାକ ଅର୍ଥ୍ୟ—2. Divinity.

ଦେବତା—ସ. ବିଶ (ଦେବ + ଶବେ ଧାରୁ = ପାଳନ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—

Debatra ଶଞ୍ଚ; ଦେବତାକ ସେବା ନିମନ୍ତ୍ରେ ପ୍ରଦତ୍ତ (ତୁମି ପ୍ରଭୁତି) Dedicated to the service of Gods.

ଦେବତାୟୀ—ସ. ବ (ଦେବ + ହୃଦୀ)—ତତ୍ତ୍ଵ ଦେବତାକ ସମାଧାର

Debatrayī (ବୃତ୍ତା, ବିଷ୍ଣୁ, ଓ ଶିବ)—The Hindu Trinity.

ଦେବଦର—ସ. ବିଶ (ଦେବ + ଦର୍ତ୍ତି)—୧ । (ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ) ଦେବତାକ

Debadatta ଅଳ୍ପପ୍ରତିବରୁ ପ୍ରାୟ—1. Given by the Gods.

2 । (ଶ୍ରୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—ଦେବତାକ ଉତ୍ସବରେ ପ୍ରଦତ୍ତ—

2. Given or dedicated to the Gods.

3 । ଅଳ୍ପନକ ଶର୍ମ—

3. Name of Arjuna's conch.

ଦେବତାମାନେ ମୋତେ ଦେବାରୁ ପଣ୍ଡ
ଦେବର ନାମ ସାହର ନରପିଣ୍ଡ—କୃଷ୍ଣପିଣ୍ଡ ମହାଭାରତ. ୧୧ ।

୪ । ଶରୀରସ୍ତ୍ର ବାସୁଦିଶେଷ (ଏଥୁଯୋଗୁମନ୍ଦ୍ରସ୍ଥ ଦାଇ ମାରେ)
4. One of the vital airs of the body.

* । ଅଷ୍ଟକୁଳ ନାଗମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ—

5. Name of one of the eight mythological serpents of the quarters of the globe.

୨ । ବୃଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଖୁତୁତାପୁଅ ଭାଇ ସଜ୍ଜମାର—
6. Name of a prince, cousin of the Buddha.

[ଦ୍ର—ଏ ବାଲୁକାଳରେ ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲୁଳିଦିପାଳକ
ଦୋରଥୁଲେ । କିନ୍ତୁ ପରେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ବିଶେଷ ଶତ୍ରୁତା କରି
ଅକୁତକାରୀୟ ଦୋରଥୁଲେ—ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

ଦେବ ଦର୍ଶନ—ସ. ବ. (ଦେବ + ଦର୍ଶନ)—

Deba darsana ୧ । ଦେବ ମୂର୍ତ୍ତିକୁ ଦେଖିବା—

1. A visit to the image of a Deity.

, । (ଦେବ + ଦୃଶ୍ୟ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅନ) — ଦେବ ଦର୍ଶନ—

2. One who goes to visit a Deity.

ଦେବଦଳନ—ଦେ. ବ. (ନାମ) — ୧ । ଇନ୍ଦ୍ରଜିତର ରଥ—

Debadalana 1. Name of Indrajita's car.

ଦେବଦଳନ ମାନବଶେ ଦେବଦଳନ ଜ୍ଞାନ ପେ ।

ରଙ୍ଗ. ଦେବଦଳନକମ୍ବ ।

[ଦ୍ର—ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ବର ପ୍ରଭାବରୁ ନିଲୁମ୍ବିଲ ବଢ଼ ଚଲେ ବସି
ରପସ୍ୟା କରି ସାରିଲ ପରେ ସଜ୍ଜକୁଣ୍ଡରୁ ଏହି ରଥ ବାହାର
ଥୁଲ । ଏହି ରଥରେ ତତ୍ତ୍ଵ ଯୁଦ୍ଧ କରି ସେ ସମସ୍ତକୁ ପରାଜ୍ୟ କରି
ପାରୁଥୁଲ ।]

, । ଦେବରଥ (ଦେଖ) — 2. Debiratha (See)

ଦେବଦାନୀ—ସ. ବ.—ବଡ଼ ତୋରତ୍ତା (ହୁ. ଶଦସାଗର) —

Debadāni A big variety of Luffa.

ଦେବଦାରୁ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମଧା; ଦେବପ୍ରିୟ ଦାରୁ) —

Debadaru ସ୍ଵନାମ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଦାର୍ଢି ଦୁଷ୍ଟ—The
ସ. ଦାରୁଭଦ୍ର, ଦାରୁ,
ଦେବକାଣ୍ଠ, ଦାରୁକ,
ଶ୍ଵରଦାରୁ, ସ୍ଵରହୁ, ଇନ୍ଦ୍ରଦାରୁ,
ମସ୍ତଦାରୁ, ପାତଦାରୁ,
ଦ୍ରୁତିମ, କଳମ, ଶର୍ପାଦପ,
ସୁରଭୁତୁଦ, ସରଳ, ସୁରଦାରୁ, or Cedrus Lebani, Polyanthea
ଅମରଦାରୁ, ତୁତହାରୀ
ଶାର୍ଦୁରକ; ପୂରୁକାଣ୍ଠ
ଦେବଦାରୁ; ଦେବଦାରୁ
ଦେବଦାରୀ, ଦେବଦାରୀ,
ଦେବଦାର, ଦେବଦାର
ମ. ତେଜ୍ଜ୍ଞା, ଦେବଦାର
ଶୁ. ଦେବଦାର
ତେ. ଦେବଦାରୁ ତେଜ୍ଜ୍ଞା,

ଦେବଦାରୁ କେବଳ ଦେବଦାରୁ କିମ୍ବା ଦେବଦାରୁ କିମ୍ବା ଦେବଦାରୁ

ଦେବଦାରୁ କିମ୍ବା ଦେବଦାରୁ କିମ୍ବା ଦେବଦାରୁ କିମ୍ବା ଦେବଦାରୁ

ଅଶୋକ, ଅଶୋକମ

(Kirtikar) ପ୍ରାଚୀ ନେଳ ଓ ଦଳଦିଅ ମିଶା ଓ

ପା. ଦେବଦାର ପାଏ । ଏହା ଦୂର ପ୍ରକାର; ଯଥା—

ଆ ଛୁଲୁକାନ୍ ସିଂହ ଦେବଦାରୁ ଓ କାଷ୍ଟି

ବୈଦ୍ୟଧାସ ମତରେ ଏହା ଲଦୁ, ସିଂହ, କିନ୍ତୁ, ଉତ୍ସୁକାର୍ଯ୍ୟ ଓ କଟ୍ଟି

ଦିପାକ । ଏହା ବିବନ୍ଦ, ଆଧୁନ, ଶୋଥ, ଆମଦୋଷ, ବନ୍ଦୀ,

ହିକ୍କା, କୁର, ରକ୍ତଦୋଷ, ପ୍ରମେହ, ପୀନସ, ଶ୍ରେଷ୍ଠା, କାଶ, କଣ୍ଠୁ ଓ

ବାତନାଶକ । ଏ ସିଂହ ସାଧାରଣତଃ ଶିଵାପ୍ରଦ ଦେବଦାରୁ ଶିଶ୍ରାକତରେ

ଲଗାଯାଏ । ପରରେ ଘର ଆଦି ସକ୍ଷିତ କଷ୍ଟପାଇଏ । ମଞ୍ଜି

ଗୋଲମରତ ସହିତ ଘୋର ବଥ ଛୁଟୁଥିବା ସମୟରେ ଲଗାଇଲେ

ତାହା ବସିଯାଏ । ପୁତ୍ରଶର ରହ ରହ ଅଞ୍ଜଳରେ ଅନେକ ଜାତର

ଦେବଦାରୁ ଗଛ ଜନ୍ମେ । ପୁରୁଷା ଗଛର କାଠ କୋଠା ଆଦିରେ

ଲଗେ ଓ ୪୦୦, ୫୦୦ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରୀମତୀ ହୁଏ ।

ଦେବଦାଳୀ—ସ. ବ—ତରତ୍ତା ବା ଜହିଜାଙ୍ଗ୍ୟ ଏକପ୍ରକାର ଲତାଫଳ—

Debadalai

Bristly Luffa; Luffa Echi-

ନେ; ଦେବତାକୁ, ବେଣୀ,

କଷାଫଳା, କଦମ୍ବ, କର୍କଟୀ,

ଗର୍ବଗର୍ବ, ଗୋଷା, ଦୁନ୍ତକୋଶ, କାରକ, ଶାନ୍ତି ଏବଂ କଷ, ଶୋଥ,

ଗୁମୁତ, ଗୋରୀ, କଟ୍ଟପଳା,

ବାତ, ଅର୍ପି, ପାଣ୍ଡୁ, ହିକ୍କା, କୁମୀ,

କୁର, ଶୁଳ୍କ, ଶୁଳ୍କ, ଶ୍ରେଷ୍ଠାନାଶକ ।

ଆଶ୍ରମ ପ୍ରକାର ଦେବଦାଳୀ ପାତା

ବର୍ଣ୍ଣ । ଏହାର ସ. ନାମ—ଶର୍ଵାଣୀ,

ବିଦାଲୌ, ସୌନୀଯା, ଘରବ୍ରାତେ ବିଷୟୀ, ଗରନାଶିନୀ ।]

ଶୁ. କୁକୁରବେଲୁ

ମ. ଦେବଦାଳ, ଦେବଦାଳର ଫଳ

ତେ. ତାତ୍ତ୍ଵବିଜ୍ଞାନ ପା. ବନାଳ

ଦେବ ଦାସୀ—ସ. ବ. (ଦୃଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଦାସୀ) — ୧ । ଠାକୁରବୁ

Deba dasi ଆଗରେ ନୃତ୍ୟାଦି କରିବା ବା ସେବାକାରିଣୀ ନାତ୍ରୀ;

ମାହାତ୍ମା—2. Dancing girls performing

dance and music in temples.

, । (ଦେବ = ଇନ୍ଦ୍ରପୃଷ୍ଠା + ଦାସୀ = ବନ୍ଦ କରିବା +

କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ + ଶ୍ରୀ. ବ) — ବେଶ୍ୟା—2. Prostitute.

[ଦ୍ର—ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ମନ୍ଦିର ଓ ଦାଷ୍ଟିଗାତ୍ରୀ ମନ୍ଦିରମାନଙ୍କରେ

ବୃତ୍ତିଭୋଗକାରୀଙ୍କ ଦେବଦାଳୀମାନେ ଦେବଦାଳ ଆଗରେ ନୃତ୍ୟ

ଗୀତାଦି କରିବି । ବାପମାଆମାନେ କେତେକ କନ୍ୟାଙ୍କୁ ଦେବଦାଳୀ

ଦେବା କିମ୍ବେଳେ, ଦେବଦାଳମାନଙ୍କ ମନ୍ଦିରରେ ଅର୍ପଣ କରିବି ଓ

ଏମାନେ ବାଲୁକାଳରୁ ନୃତ୍ୟାଦି ଶିଶ୍ର ମନ୍ଦିରରେ ନୃତ୍ୟାଦି

କରିବି । କାଳଦାସଙ୍କ ମେଘଦୂତରେ ମହାକାଳ ଦେବଦାଳ ମନ୍ଦିରରେ

ବେଶ୍ୟାମାନଙ୍କ ନୃତ୍ୟ କରୁଥିବା ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଅଛି । ପ୍ରାଚୀନ

ମିଶର, ସୁନାଳ, ବାଲିନ ଅଦି ଦେଶର ଦେଶର ଦେବମନ୍ଦିରରେ ଦେବ-

ନାତ୍ରୀମାନେ ନୃତ୍ୟ କରୁଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଦେବଦାଳୀଙ୍କ ତ୍ୟକ୍ତ

ସମ୍ବିରେ ସେମାନଙ୍କ କନ୍ୟମାନେ ଭରୁଷାଧକାରୀଙ୍କ ହୃଥିତ୍ବ

ପରିପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବାର କରିବାରେ କରିବାରୁ କରିବାରୁ

(ହୁ. ଶଦସାଗର) । ଅଧୁନା ଦେବଦାଳୀମାନଙ୍କର କରିବାରେ

ସର୍ବ ପରିଲକ୍ଷଣ ଦେବାରୁ ସମାଜସ୍ୱାରକମାତରେ ଭାବରୁ ଏ ପ୍ରଥା
ରହିଛି କରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଅଛନ୍ତି ।]

ଦେବ ସପ—ସ. ବି—୧ । ସ୍ଵର୍ଗ—

Deba dipa 1. The Heaven.

ସୁରତିକ ଅର ଘୋର ମଙ୍ଗେ ଧୂ ପର ସ୍ଵ ଦେବଳାପ—
ରତ୍ନ. ଶେନ୍ଦ୍ରାକାନିଧି ।

, । (ଦେବ—ଇନ୍ଦ୍ରୀୟ + ସପ) ନୟନ—2. The eye.
ଦେବଲାପ ଘୋଷତାମଣି ରୁ ମୋର ଅହର ଶିରକଳାପ—
ରତ୍ନ. ଶେନ୍ଦ୍ରାକାନିଧି ।

, । କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କ ଉଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ କର ପ୍ରାୟାପ—
3. A lamp lighted in honour of a Deity.

ଦେବ ଦୁନ୍ଦୁଭି—ସ. ବି—୧ । ସର୍ବରେ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବାଦିତ ବାଦ୍ୟ—

Deba dundubhi 1. The drums sounded by the
Gods in Heaven.

, । (ଦେବିକ) ବର୍ତ୍ତରୁଳସୀ—2. (Ayurveda)
The red variety of the Holy Basil plant.

ଦେବି ଦୁର୍ଲିଭ—ସ. ବି—୧ । ଯାହା ଦେବତାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟ ମିଳିବା

Deba durillabha କଞ୍ଚକର—1. Unavailable even to
the Gods.

, । ଅଛି ଦୂଷ୍ଟ୍ୟ—2. Very rare.

ଦେବ ଦୂତ—ସ. ବି. (ଶଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଦୂତ)—

Deba dūta 1 । ଦେବତାମାନଙ୍କ ପ୍ରେରତ ସମ୍ମଦବାହକ—
1. Divine messenger.

, । ଅଗ୍ନି—2. Fire.

ଦେବ ଦୂଷ୍ଟ—ସ. ବି—୧ । ଅନୁଷ୍ଠାନ—The heavenly nymphs of
Deba dūti the Hindu mythology.

, । ଏକପ୍ରକାର ଲେମ୍ୟୁ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)—

2. A kind of orange.

ଦେବ ଦେବ—ସ. ବି. (ଶଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଦେବ)—

Deba deba 1 । ମହାଦେବ; ଶିବ—1. God Siba.

ଦେବଦେବତାଙ୍କ ଗଢନ ପରାପର, ଗାଲି—ଗାଲି. ରହସ୍ୟ ବଢନ ।

, । ବିଶ୍ଵ—2. Bishnu.

, । ବ୍ରହ୍ମ—3. Brahma

, । ପ୍ରଥାନ ଦେବତା—4. The God of Gods.

ଦେବ ଦ୍ରୁମ—ସ. ବି—୧ । ଦେବଦାରୁ (ଦେଖ)

Deba druma 1. Debadaru (See)

, । ଦେବତାରୁ (ଦେଖ)—2. Debataru (See)

ଦେବ ଧାନ୍ୟ—ସ. ବି—ଦେଖାନ (ଦେଖ)

Deba dhan୍ୟa Dedebhāna (See)

ଦେବକୁମୁଦ—ସ. ବି—ଶୁଦ୍ଧି କ—Bdellium; a resinous sub-

Deba dhupa tance used as incense; Burseraceæ.

ଦେବ ଧେନୁ—ସ. ବି—କାମଧେନୁ (ଦେଖ)

Deba dhenu Kāmadhenu (See)

ଦେବକଳ—ସ. ବି. (ଦଳ ଧାରୁ = କାତା କରିବା + କଳ. ଅଳ)—

Debana 1 । ଶିତ୍ରା; ଲେଳ; କୌତୁକ—
1. Play; sport; pastime.

, । ସ୍ଵର୍ଗ—2. Prayer.

ଶ । ସପ୍ତ; ଦୁଃଖ; କାନ୍ତି—

3. Splendour; glamour.

ଚ । ଦୁଃଖ; ଶୋକ—4. Grief; sorrow.

* । କ୍ଲେଶ—5. Pain.

ଦ । ବ୍ୟବହାର—6. Conduct; treatment.

ଦ । ଜୟ ଇଚ୍ଛା; ଜିଗିଷା—7. A desire to win.

ଫ । (+ଅଧ୍ୟ. ଅଳ) ପ୍ରମୋଦବଳ; ଶୁଦ୍ଧ ବିଶ୍ଵ—

8. A pleasure-garden.

କ । ଜୁଆଖେଳ—9. Gambling.

୧୦ । (+କରଣ. ଅଳ) ପଶା ଖେଳ—

10. The game of dice.

୧୧ । ପଦ୍ମ—11. Lotus.

୧୨ । ଗତ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)—12. Motion.

ଦେବ ନଦୀ—ସ. ବି—୧ । ଗଙ୍ଗା—

Deba nadi 1. The Ganges river.

, । ସମୁନା—2. The Jamuna river.

, । ସରସ୍ଵତୀ—3. The Saraswati river.

ଚ । ଦୃଷ୍ଟଦ୍ଵା—4. The Drushadbatî river.

* । ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସୁବଳ ପର୍ବତ ନିକଟରେ ବହୁ ଯାଉଥିବା ନଦୀ—

5. The river flowing near the mountain
Subârja in Ceylon.

ବଢାଇଲେ ଦେବ କଥାରେ ସମସ୍ତେ ସ୍ଥାନ କଲେ ଫଳାଳୀ ।

ରତ୍ନ. ବୈଦେଶ୍ୟବଳାସ ।

ଦେବ ନନ୍ଦୀ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଦେବ = ଦେବତା + ନନ୍ଦୀ = ଆନନ୍ଦ କରେ

Deba nandi ସେ)—ଇନ୍ଦ୍ର ଦ୍ୱାରପାଳ—

A gate-keeper of Indra.

ଦେବକଳ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ. (ଦେବକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ)—

Debanand 1 । ଶିତ୍ରା—1. Play; pastime.

, । ସେବା—2. Worship; tending.

ଶ । ଅନ୍ତେଷ—3. Regret.

ଦ । ବିଳାପ—4. Lamentation.

ଦେବନାଗର—ସ. ବି. (ଦେବ ନଗର + ଅଳ; + ସ୍ତ୍ରୀ. ଶ୍ରୀ. ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅଳ୍ଲ—

Debanâgara ସେ ଦେବତାଙ୍କ ନଗରରେ ଏ ଲିପି ପ୍ରକଳିତ ଥୁଲ—

(ଦେବନାଗର—ଅନ୍ୟରୂପ) ନାଗରକର; ସ୍ଵର୍ଗ ଅନ୍ତର—

The Sanskrit character or alphabets.

[ଦ୍ର—ସ୍ଵର୍ଗ ଓ ହିନ୍ଦୀ ଲିପି ଦେବନାଗର ଅନ୍ତରରେ ଲେଖା କ୍ରୂଦ୍ୟ । ମାରୁଆତ୍ମାନଙ୍କ ଲିପି ଏହି ଅନ୍ତରର ବୁଝାନ୍ତର । ମହାବିଶ୍ୱା ମଧ୍ୟ ଦେବନାଗର ଅନ୍ତରରେ ଲେଖା କ୍ରୂଦ୍ୟ; ତେଥୀ, ବଜଳା, ଗୁଜରାଟୀ ଲିପି ଓ ଗାଲ ଦେବନାଗରରୁ ଉଚ୍ଚିତ । ନାଗର ଲିପି ପ୍ରାଚୀନ ବ୍ରାହ୍ମି ଲିପିରୁ ଅନ୍ତିମରେ ପଣ୍ଡିତମାନେ ଅନ୍ତମାନ କରନ୍ତି ।]

ଦେବ ନାୟକ—ସ. ବି. (ଶଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ନାୟକ)—

Deba nāyaka ପୁରୁଷ; ଇନ୍ଦ୍ର—Indra.

(ଦେବ ପତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବନିକାୟ—ସ. ବି. (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ନିକାୟ)—

Debanikāya ୧। ଦେବତାମାନଙ୍କ ସମ୍ମତ—

1. A gathering of Gods.

, ସର୍ବ—2. Heaven

ଦେବନିର୍ମିତା—ସ. ବି. (ଦେବିଦଳ)—ଶୁଲକ (ଦେଖ)

Debanirmita Gulañcha (See)

ଦେବନିଷ୍ଠ—ଦେ. ବି. ପୂର୍ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଦେଵି+ନିଷ୍ଠା)—

Debanishtha ୧। ଦେବତାଙ୍କଠାରେ ଏକାନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ—
(ଦେବନିଷ୍ଠା—ଶ୍ଵର) 1. Devoted to the God or Gods.

, ୨। ଧର୍ମିକ; ଧର୍ମିନିଷ୍ଠ—2. Pious; religious.

ଦେବ ପତି—ସ. ବି. (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ପତି)—ଇନ୍ଦ୍ର—

Deba pati Indra, the king of the Gods.

ଦେବ ପଥ—ସ. ବି. (ଗଣୀ ଚର୍ଚ, ଦେବ+ପଥ)—

Deba patha ୧। ଆକାଶ ପଥ—1. The sky.

, ୨। ସୁର୍ଯ୍ୟ ପଥ—2. The way to Heaven.

, ୩। ଶିଶ୍ଵ ପଥ—3. The milky way.

ଦେବ ପଶୁ—ସ. ବି. (ମ. ପ. ଲୋ; ଦେବ+ପଶୁ)—

Deba pashu ୧। ଦେବତାଙ୍କ ନିକଟରେ ଦିଲ ଦିଅସିବା ନିମନ୍ତେ
ଉତ୍ସର୍ଗିକୃତ ପଶୁ—1. A beast dedicated for
being sacrificed to a Deity.

, ୨। ଦେବତାଙ୍କ ଉତ୍ସାହକ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)—

2. The worshipper of a Deity.

ଦେବପାଳ—ସ. ବି. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଦେବ+ପାଳ)—ଇନ୍ଦ୍ର—

Debapala 1. Indra, the protector of the Gods.

ଶାକ କାଳେ ସାହାର ପୋର୍ବରେ ଜଳ

ଆଏ ତାହାର ପୁରୁଥାତ୍ର ଦେବଗଳ । ବୃଦ୍ଧିହି ମହାରର ଅନୁଷ୍ଠାନ ।

, ୨। ଶାକ ଦ୍ୱୀପପୁର ପରିତରିଶେଷ—

2. Name of a mountain of the mythological
cal Śaka island.

ଦେବ ପାଳିତ—ସ. ବି—ଯେଉଁ ଦେଶରେ ଦୁଷ୍ଟର ଜଳ ହାର ମେଳ

Deba palita ଅନ୍ଦର କାମ ଚଳେ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)—

(a country) Depending upon rain water
for the raising of the crops.

ଦେବ ପୁରୀ—ସ. ବି. (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ପୁରୀ)—

Deba puri ଦେବତାମାନଙ୍କ ନଗର; ଉତ୍ସପୁରୀ; ଅମରାବତି—
(ଦେବପୁର—ଅନ୍ୟରୂପ) Amarāvatī, the capital where
the Deities hold their court; Indra's court.

ଦେବ ପୂଜକ—ସ. ବି—ଯେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ପୂଜା କରେ—

Deba pūjaka Worshipping a Deity
ବି—ପୂଜାକାରୀ—Worshipper of a Deity

ଦେବ ପୂଜା—ଦେ. ବି. (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ପୂଜା)—ଦେବତାଙ୍କ

Deba pūjā ସକାର; ଦେବାର୍ଥକା—Divine service;
(ଦେବପୂଜନ—ଅନ୍ୟରୂପ) worship of a Deity.

ଦେବ ପ୍ରୟାୟାଗ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଏକ ହୃଦୟ ସହର—

Deba prayāga Name of a small town.

[ଦ୍ର—ଏହା ଶା ବଦିଶାନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ ବହୁଥିବା ଅଳକାନାନ
ଓ ଗଙ୍ଗାଧୀରୁ ପ୍ରବାହିତା ଭାଗୀରଥୀଙ୍କର ସଙ୍ଗମ ସ୍ଥଳରେ
ଅବସ୍ଥିତ । ଏହା ହୃଦୟ ର ଜର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାକ ।

ମଦନମୋହନ. ଉତ୍ସବର୍ଣ୍ଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ]

ଦେବ ପ୍ରଶ୍ନ—ସ. ବି—ଦେବିପ୍ରଶ୍ନ; ପ୍ରଶ୍ନ ନିଷ୍ଠାପନ ଜୀବ ଓ ସାମାଜିକ

Deba prasna ଜୀବନାପୂର୍ବକ ଦରିଷ୍ୟରେ ଶୁଭଶୁଭ ଜୀବନା କରିବା
କିମନ୍ତେ ପ୍ରଦ୍ଵା—An oracle; divination.

ଦେବ ପ୍ରିୟ—ସ. ବି—୧। ପୀତ ଭଙ୍ଗରକ—

Deba priya 1. A kind of plant.

, ୨। ବକରକ୍ଷ; ଅଗ୍ରିଗର୍ଡ—

2. Sesbania Grandiflora (tree).

ଦିଗ—ଦେବତାମାନେ ସାହାର ଦେବ କରନ୍ତି—Beloved
of the Gods.

ଦେବ ବକ୍ଷ—ସ. ବି (ଗଣୀ ଚର୍ଚ, ଦେବ+ବକ୍ଷ)—ଦେବପଥ (ଦେଖ)

Deba baktra ପ୍ରତତ ଅନୁତ ଭୋଜନ କରନ୍ତି)—ଅଗ୍ନି—

(ଦେବବାହନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Fire.

ଦେବ ବର୍ତ୍ତକି—(ଗଣୀ ଚର୍ଚ)—ବିଷକମୀ—

Deba bardhhaki A name of the divine architect
of the Hindus.

ଦେବ ବର୍ଷ—ସ. ବି (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ବର୍ଷନ)—ଦେବପଥ (ଦେଖ)

Deba bartma Debapatha (See)

ଦେବବର୍ମା—ଦେ. ବି (ସ. ଦେବ ବର୍ମନ)—କ୍ଷତ୍ରୀୟମାନଙ୍କ ଉପାଧ—

Debabarmma A title of the Kshatriyas.

ଦେବବଳା—ସ. ବି—ଶାୟମାଶା (ଦେଖ) (ଦରେବକ୍ଷ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟଶା)

Debabala Trāyamāṇa.

ଦେବ ବଲାଭ—ସ. ବି (ଗଣୀ ଚର୍ଚ; ଦେବ+ବଲାଭ)—୧। ଇନ୍ଦ୍ର—

Deba ballabha 1. God Indra.

, ୨। ପୁରାଣ; ନାଗକେଶର; ନାଗେଶର (ଗଛ ଓ ଫଳ)—

2. Alexandrian Laurel; Mesua Ferrea.

ଦେବ ବାଣୀ—ସ. ବି—୧। ସମ୍ବୁଦ୍ଧଶା—

Deba bāṇī 1. The Sanskrit language.

, ୨। ଉତ୍ସପ୍ରକାଶ କାଳ୍ୟ—2. An oracle.

, ୩। ଦେବତାଙ୍କ ଅକେଶ—

3. A divine order.

, ୪। ଦେବବାଣୀ; ଅକାଶବାଣୀ; ଶୁନ୍ଦାଦେଶ—

4. A voice from the heavens.

ଦେବ ବ୍ରକ୍ଷ—ସ. ବି—ଦେବତାଙ୍କ (ଦେଖ)

Deba bruksha Debataru (See)

ଦେବବର୍ତ୍ତ—ସ. ବି—ସମ୍ବୁଦ୍ଧ; ଗଙ୍ଗା ସୁଦି—

Debabrata Bhishma.

ନକଃ ପରାଶ୍ରବା ବୃକ୍ଷର ଦେବବର୍ତ୍ତ

ଗୋଦାଶ ବହୁତ୍ର ସତକ ପତ୍ରରେ ବୃକ୍ଷର ନକଃ ନକଃ ନକଃ ।

ଦେବ ବ୍ରାହ୍ମଣ—ସ. ବି (ହୃଦୟ; ଦେବ+ବ୍ରାହ୍ମଣ)—୧। ଦେବତା ୬

Deba brahmaṇa ବ୍ରାହ୍ମଣ; ଦେବବ୍ରାହ୍ମଣ—1. The
Deities and the Brahmanas.

୧। (ମ. ପ. ଲୋ. କର୍ମିଧା) ଦେବପୂଜକ ବ୍ରାହ୍ମଣ—	
୨. A Brâhmaṇa who worships idols.	
ଦେବ ଭବନ—ସ. ବ. (୭ୟୁଷୀ ଚତ; ଦେବ + ଭବନ) — ଦେଉଳ—	
Deba bhabana	Temple
ଦେବଭାଗ—ସ. ବ. ୧। (ଜ୍ୟୋତିଷପରିଶାସା) ଉତ୍ତର ଶଗୋଲିହର୍ବ—	
Deba bhâga	1. (Astrology) Northern celestial hemisphere.
୧। କୌଣସି ବସ୍ତୁର ସେଉଁ ଅଂଶ ଦେବତାଙ୍କ ଉତ୍ତରଶରୀରେ କାଢି ରଖାଯାଏ (ହ୍ର. ପ୍ର.)—2. A specific part of a thing kept apart for a Deity.	
ଦେବ ଭାଷିତ —ସ. ବ.—ଦେବବାଣୀ (ଦେଖ)	
Deba bhâshita	Debabâñî (See)
ଦେବ ଭାଷା—ସ. ବ. (୭ୟୁଷୀ ଚତ; ଦେବ + ଭାଷା) — ସ୍ୱର୍ଗତ ଭାଷା—	
Deba bhâshâ	The Sanskrit language.
ଦେବଭୂ—ସ. ବ.—୧। ଦେବତା—	
Debabhû	1. A Deity.
୨। ସ୍ଵର୍ଗ—2. Heaven.	
ଦେବ ଭୂତି—ସ. ବ.—୧। ମନ୍ଦାବିମା ବା ସ୍ଵର୍ଗରଙ୍ଗା—	
Deba bhûti	1. The celestial Ganges.
୨। ଦେବତାମାନଙ୍କ କର୍ମି—	
୨. The divine qualities of the Gods.	
ବଳ ଦେବତାଙ୍କ ଦେଇ ସେ ଯୋଗାର ପ୍ରଥା ପ୍ରଥାର ବଳରେ । ମୁଁ ସେ ମାତ୍ରାର ଦେବ ଭୂତି—	
	ଭାଷ. ପ୍ରେମପୁରାଣି ।
ଦେ. ବ.—ଅପଳକର୍ତ୍ତା—	
	The state of having winkless eyes.
ଦେବ ଭୂମି—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; କର୍ମିଧା; ଦେବପ୍ରେସ୍ ଭୂମି)—	
Deba bhûmi	୧। ସ୍ଵର୍ଗ—1. The Heaven. ୨। ହିମାଳୟ—2. The Himalayas.
ଦେବଭୂତ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦେବ + ଭୂ ଧାରୁ+ଯ) — ଦେବଭୂତ୍ୟ—	
Debabhûtya	Divinity.
ଦେବ ମଣି—ସ. ବ.—୧। ଦେବତାଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ମଣି—	
Deba manî	1. Jewel used by a Deity. ୨। ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ କୌଣସି ମଣି— 2. The jewel worn by Bishnu. ୩। ଶିବ (ପ୍ରଭୁତବାଦ) —3. Siba.
୪। ଅଗର ଗଲଦେଶରେ ରୋମାବଳୀଭୂତ ଆବର୍ତ୍ତି—	
୫। ପୁରୁଷ (ହ୍ର. ଶକସାଗର) —5. The sun.	
୬। ମହାମେଦା (ହ୍ର. ଶକସାଗର) (ଦେଖ)	
6. Mahâmedâ (See)	
ଦେବ ମନ୍ଦିର—ସ. ବ. (୭ୟୁଷୀ ଚତ; ଦେବ + ମନ୍ଦିର) —	
Deba mandira	ଦେବାଲୟ; ଦେଉଳ—Temple.
ଦେବ ମାତା—ସ. ବ.—କଣ୍ଠ୍ୟ ପହାଁ; ଅଦିତୀ—	
Deba mâtâ	Aditi, the mother of the Deities; wife of Kasyapa.

ଦେବମାତୃକ—ସ. ବି. (ବହୁମୁହ୍ର; ଦେବ = ମେଘ ମାତା ଯାହାର; Debamâtrâkâ ଦେବ+ମାତୃ+କ) — ବୃଷ୍ଟିଜଳରେ ଉତ୍ତର ଶଗ୍ନୀଦିହାରୀ ପାଳିତ (ଦେଶ) — (a country) Fertilised by showers of rain (and not artificially irrigated).	
ଦେବ ମାୟା—ସ. ବ. (୭ୟୁଷୀ ଚତ; ଦେବ + ମାୟା) —	
Deba mayâ	୧। ଦେବତାଙ୍କ ରତ୍ନ କୁଟୁମ୍ବ ବା କୁତୁମ୍ବ— 1. Illusion created by the Gods.
୨। ସ୍ୱର୍ଗର ବନ୍ଧନର ଦେଉଳଭୂତ ଅଳ୍ଲାନ; ଅଦିଦ୍ୟା— 2. Human illusion which is of God's creation.	
ଦେବ ମାସ—ସ. ବ. (ଦେବ = ସର୍ବୀୟ + ମାସ) —	
Deba mâsa	୧। ଉତ୍ତର ମାତୃଗର୍ଭରେ ରହିବାର ଅଷ୍ଟମ ମାସ— 1. The eighth month of the foetus in the womb.
୨। ସୌର ୩୦ ବର୍ଷ—2. A month of the Gods equal to 30 years in human calculation.	
[ତ୍ରୀ—ଦେବତାଙ୍କ ଗଣନାରେ ଏକ ଦିନ = ମନୁଷ୍ୟ ଗଣନାରେ ଏକ ବର୍ଷ; ଦେବତାଙ୍କ ଗଣନାରେ ୧ ମାସ = ମନୁଷ୍ୟ ଗଣନାରେ ୩୦ ବର୍ଷ ।]	
ଦେବ ମୁନି—ସ. ବ. ନାରଦ ମୁନି—	
Deba muni	Sage Nârada. ତେଣେ ନାଲେ ରୁଦ୍ର ସେଇ ତା ଦେଖି ବେଗେ ଦେବମୁନି । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।
ଦେବ ଯଜନ—ସ. ବ. (ଦେବ + ଯଜନ = ପୂଜା; ୟୁଷୀ ଚତ) —	
Deba yajana	ଦେବାତ୍ମନା; ଦେବପୂଜା— Worship of the Gods.
ଦେବଯଜି—ସ. ବି. ସ୍ଵର୍ଗ, ସ୍ଵର୍ଗ ଧାରୁ—ପୂଜା କରିବା +	
Debajâji	ବର୍ତ୍ତୀ. ଭାବ—ଦେବପୂଜକ — Worshiper of a Deity.
ଦେବ ଯଜ୍ଞ - ସ. ବ—ହିନ୍ଦୁ ଗୃହଶ୍ରବ ପ୍ରତିବିନି କର୍ତ୍ତ୍ଵବ୍ୟ ହୋମାଦି—	
Deba yajñâ	Oblations to fire which a Hindu householder should perform daily.
ଦେବ ଯାତ୍ର—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ଦେବ + ଯାତ୍ରା; ଦେବତାଙ୍କ ଯାତ୍ରାକାରୀ—ନିକଟକୁ ଗମନ; ଗର୍ଥ ଯାତ୍ରା—Pilgrimage to holy shrines.	
ଦେବ ଯାତା—ସ. ବ. (୭ୟୁଷୀ ଚତ; ଦେବ + ଯାତା) —	
Deba yâta	୧। ଯେଉଁ ରଥ ସାହାଯ୍ୟରେ ଦେବତାମନେ ଆକାଶରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି; ବେଶମୟାନ— 1. The celestial cars used by the Gods.
୨। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଉତ୍ତରଶୂଣ୍ୟ (ମାସ ସନ୍କାଳିତାରୁ ୭ ମାସ ସୂର୍ଯ୍ୟକର ଉତ୍ତର ଦିଗକୁ ଗତ ବା ସୌମ୍ୟମୟନ) — 2. (Astrology) The period of the year in which the sun is in the region between the equator and the tropic of Cancer.	

[ত্ৰি—এহু উত্তৰস্থিৱে মৃত হেৰা বিশ্বীৰ অক্ষী
ভূম্বলেৰু যাব ও উচ্চ বৎসী পুঁজি দুখারৱে জহু লহো
নাহী।]

দেবেশাঙ্গ—ৰ. বি. শ্ব. (নাম)—শুক্ৰার্থীক কন্যা ৰ
Deba jāni যযাত্তি বিবাহিতা গুর্যাত—

The daughter of Śukrāchārjya
and the married wife of king Jājāti.

সুৱেষণুৰ সম ঘৰণুৰে সুমধুৰা দেবযাজি;
ৰহলে হৃষি দাস্তপুৰুষা হৃষি নার পাতৰণ।
কন্ঠবোৱা শৰ্ম্মা।

[ত্ৰি—দেৰ্ত্যানক ইজা বৃষ্পত্বাক নিকটৰে শুক্ৰার্থী
কাৰ কলুথুৰা সময়ৰে বৃষ্পত্বাক কন্যা শৰ্ম্মাকুৰ
দেবযাজি পঞ্জী থুলে। একদা জলবহাৰ পৰে দেবযাজি
শৰ্ম্মাক লুগা ত্ৰিমৰে পিঙ্গ পকাইবাৰু শৰ্ম্মাকুৰ
গোষ্ঠৈ কুথুৰে পকাই দেৱ ষেতাৰু মূলি আধিৰে। এহু
সময়ৰে সুগায়ু উদ্বেশ্যৰে ষেতাৰু নহুষ ইজাক পুত্ৰ
যযাতি আধি দেবযাজিৰু কুপৰু উৰার কলে। দেবযাজি
শুক্ৰার্থীক নিকটৰে এ সবাদ দেবাৰু শুক্ৰার্থী বৃষ্পত্বাক
নথৰ শক্তি গুলিয়াৰু বস্তিৰে। বৃষ্পত্বা বহু অনুন্মু
কলুবাৰু দেবযাজিৰু পুষ্যা কৰাইবাৰু শুক্ৰার্থী বৃষ্পত্বাকু
কহলে। বৃষ্পত্বা দেবযাজিৰু প্ৰথমা কৰাইবাৰু প্ৰাৰ্থনা
কৰিবাৰু দেবযাজি কহলে যে শৰ্ম্মাক মোৰ দাষী হেৱে
মুঁ প্ৰথমা হেবি। এথুৰে বৃষ্পত্বা ও শৰ্ম্মাক অঞ্জীকৃত হেলে।
দেবযাজি যযাত্তি কৰাহ কলে ও তাক সঙে শৰ্ম্মাক
দাষী রূপে গলে। ইজা শৰ্ম্মাকতাৰে অনুৰক্তি হোৱ
তাক গৰ্বৰু ত্ৰিদুৰ্দশ, অনু ও পুৰু কামক তক পুৰ্ণ জাত
কৰাইলে। দেবযাজি এহা জাণি পাই কুকুৰা হোৱ শুক্ৰার্থীক
তাৰু হৰাদ দেলে। শুক্ৰার্থীক শাপৰে যযাতি বাৰ্ধক্য
প্ৰাপ্ত হেলে। দেবযাজিৰ গৰ্বৰু যহু ও রূপসু নামক দুৱ
পুত্ৰ হেলে।]

দেব গ—ৰ. বি.—সত্য পুৱা—

Deba juga

The Satya age.

দেব যোনি—ৰ. বি. (নহুষুহি. দেব + যোনি = উহুৰ প্রাণ)

Deba joni ১। উপদেবতা; দুৰাকি (দেবতা ও মনুষ্যক
মাখবৰ্ণী প্রাণী)—1. Demi-god; ghost.

(যথা—এমানে সুৰি ও অনুগুৰুৰে রহন্তি।)

২। দেবতাক তাৰু উহুৰ প্রাণী—

2. Beings of divine origin.

[ত্ৰি—বিদ্যাধৰ, অপূৰ্ব, যক্ষ, গন্ধী, বৰষ, কৰৰ,
পিশাৰ, পুত্ৰক, পিতৃ, দুৰ এমানে দেবযোনি।]

দেবৰ—ৰ. বি. পুঁ. (দৰি ধাৰু—কীড়া কৰিবা + কৃতি. অৱ;

Debara তুল. লাজেবৰ; গ্ৰীক-জেবৰ)—বিথৰ;
স্বামীক কৰিষ্য ভুগা—

Husband's younger brother.

[ত্ৰি—মনুষু ছৰে বিধ অছি যে পন্তুনস্তুনা বিধবা
দেবৰক অৰৱে গোষ্ঠৈ পুত্ৰ উহুৰদন কৰি কুলৰক্ষা
কৰিবে, বৰু পৰাপৰ কলিষ্যুৱৰে এহা কৰিষ্য বোলি
লেখি অছিবু।]

দেবৰকি—প্ৰাদে. (দৰি হৰুম) বি.—এক প্ৰকাৰ ধান—

Debarangi

A species of paddy.

দেব রথ—ৰ. বি.—১। দেবযাজি ১ (দেৱ)

Deba ratha 1. Debajāna 1 (See)

২। সূৰ্যোক্ত রথ—2. The chariot of the Sun-god.

দেবৰাজ(জ) —ৰ. বি. পুঁ—(পঞ্জী তৰ; দেব + রাজ; দেব +

Debarāja(j) রাজ ধাৰু+কৰ্তৃ: কৃপ)—ৰাজ—

Indra; the king of the Gods.

দেবৰাজা—দে. বি. (দে. দেবৰাজ)—দেবৰাজ (দেৱ)

Debarāja 1. Debārāja (See)

ব্ৰহ্মক দৃশ্যাব পুকা;

কৰি গোপ্তৰে দেবৰাজ। কৰিবাথ: রাগবত।

দেব রাত—ৰ. বি. (দেব + ধ. ধাৰু=দান কৰিবা + কৰ্ম. ত)

Debarāta ১। পৰাষ্ঠিৰ; অৰ্জন নক্ষ পৌষ্টি—

1. Parīkṣita, the grandson of Arjuna.

২। বিৰামিদৰ পুত্ৰ—

2. Name of a son of Biswāmitra.

থোৱলে মো পুনৰ মেলে,

দেবৰক তানাম দেলে। কৰিবাথ: রাগবত।

৩। একপ্ৰকাৰ ধাৰুস পঞ্জী—3. A kind of crane.

বিৰ—১। দেবদন্ত—1. Given by the Gods.

২। দেবৰকিৰ; দেবতামানক হ্বারু রঘিৰ—

2. Protected by the gods.

দেবৰুমা—প্ৰাদে. (ব্ৰহ্ম) বি.—শ্ব. —(রুল. এহু অৰ্থৰে হি. এহু

Debarāni শক)—সান জাথ—The wife of one's (a
woman's) husband's younger brother.

দেবশি—ৰ. বি. (দেব + রশি)—১। (ম. প. লো.) দেবতা

Debarshi প্ৰকৃতিবৰ্ণী মুনি—1. A divine sage.

২। (দেবতাৰ প্ৰিয় রশি) নাৰদ—

2. The sage Nārada.

দেবল—ৰ. বি. (দেব + ল. ধাৰু=প্ৰহণ কৰিবা + কৃতি.

Debalā অ; যে দেবতাকু পুকা কৰি আবিকা কৰিবা

কৰে)—১। দেৱকীথ; পুজাহাৰ—

1. One whose occupation is the worship
of Deities.

২। মাতৃ শ্ৰেণীয় ব্ৰহ্মণি; পণ্ডি—

2. An inferior class of Brāhmaṇas.

৩। মন্দিৰ; দেবালয়—1. Temple.

৪। অঞ্জীবক মুনি; অধিৰ মুনিক পুত্ৰ—

2. The sage Ashtākabakra.

দেবৰ শাৰু পাৰ কৰা; যে দৃশ্যৰে প্ৰাণ দেৱ। . কৰিবাথ: রাগবত।

[ଦୁ—ଦେବକ ମୁନିକ ଅରଣ୍ୟରୁ ଦୁହୁ ଗନ୍ଧ କୁମୀର ହୋଇଥିଲା]

ଦେବ ଲତା—ସ. ବି.—ନବମଶିକା; ଛାଳୀ—

Deba lata Nabamallika (See)

ଦେବ ଲୋକ—ସ. ବି.—(ଷଷ୍ଠୀ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଶ ଦେବ+ଲୋକ) — ୧ । ଅମର

Deba loka ଧାମ; ସର୍ଵ, ସର୍ଵ ଲୋକ — ୧. Paradise; Heaven; the abode of the Gods.

, । ଭୂବାଦ ସପ୍ତଲୋକ—

2. The seven upper worlds of the Hindus.

ଦେ. ବି.—ଦେବତାମାନେ—The Gods.

ଦେବ ଲୋକର ଭାଗ, ଅମେ ଯାକୁ ବୋଲୁ ଗାହ ବଳଦ,
ଭୂମେ ତାର ଗୋଲ କଂସା । ତଣ

ଦେବ ଶମୀ—ସ. ବି. (ଦେବ+ଶମୀକୁ ୧ମା. ୧୯.)—

Deba sarmat ୧ । ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ଉପାୟ—

1. A title of the Brâhmaṇas.

, । ଜନେକ ରଷ୍ଟ—2. Name of a sage.

୩ । ଜଣେ ବେଦଜ୍ଞ କ୍ରାତ୍ରିଣୀ—

3. Name of a Brâhmaṇa versed in the Bedas.

ଦେବଶ୍ରୁତ—ସ. ବି. (ଦେବ=ଶରୀୟ + ଶ୍ରୁତ) — ୧ । ଇତ୍ୱ—

Deba śruta 1. God.

, । ଶାସ୍ତ୍ର—2. Scripture.

୩ । ନାରଦମୁକ—3. Sage Nârada.

୪ । ଜ୍ଞାନବିରୋଧ—4. A class of Jaina saints.

୫ । ଶୁକ୍ରାର୍ଥିର ଏକ ସ୍ତର (ହି. ଶରୀରର)—

5. Name of a son of Sukrâchârjya.

ଦେବ ସଭା—ସ. ବି—୧ । ଦେବତାମାନଙ୍କ ବିଭାଗ; ସୁଧରୀ ସଭା—

Deba sabha 1. The assembly of the Gods.

, । ରାଜସଭା—2. The court of a king.

ଦେବ ସଭ୍ୟ—ସ. ବି (ଦେବ=କୀତ୍ତା + ସଭ୍ୟ) — ୧ । ସରକ, ଦୁଃତ-

Deba sabhya ସଭାର ଅଧ୍ୟସ—1. The master of gambling.

, । ଦେବସଭାର ସଦସ୍ୟ—

2. A member of a Debasabha.

ଦେବସାତ୍—ସ. ଅ. (ଦେବ+ଦେଯାର୍ଥୀ. ସାତ; ଭୁଲ. ବିପସାତ; ଆସାତ୍) — ୧ । ଦେବତାକୁ ଦେୟ—

Debasat 1. Due to the Gods.

, । ଦେବଧାନ; ଦେବାୟତ୍—

2. Under the disposal of the Gods.

୩ । ଦେବସାତ୍କୁତ (ଦେଖ)

3. Debasat-kṛuta (See).

ଦେବସାତ୍କୁତ—ସ. ବି—୧ । ଦେବତାକ ଉଦେଶ୍ୟରେ ଦତ୍ତ—

Debasat-kṛuta Dedicated to a Deity.

, । ଦେବସେବାରେ କର୍ମେତ୍ତିତ—

2. Endowed for the service of a Deity.

ଦେବ ସାବଣ୍ଟ୍—ସ. ବି—ଦେବୀଦଶ ମନ୍ତ୍ର—

Deba sāvarnī The thirteenth Manu.

ଦେବସାବଣ୍ଟ୍ ଦେବୀଦଶ

ମନ୍ତ୍ର ଯେ ଦେବକ ପ୍ରକାଶ—କରନାଥ. ବଗନାଥ ।

ଦେବ ସାମୁଜ୍ୟ—ସ. ବି (୭ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ସାମୁଜ୍ୟ) —

Deba saṃjuṣya ୧ । ଦେବତାଙ୍କ ସାମୁଜ୍ୟ—

1. Vicinity of or interview with the Deity.
, । ଦେବତ୍ର—2. Divinity.

୩ । ଦେବ ସାମୁଜ୍ୟ—3. Similarity to the Gods.

ଦେବ ସ୍ତ୍ରୀ—ସ. ବି (ବୈଦ୍ୟକ) (ଶାମ୍ଭୁ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ସ୍ତ୍ରୀ) —

Deba sruṣṭī ମହିଳା; ସୁରା—Wine.

ଦେବ ସେନା—ସ. ବି (୭ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ସେନା) —

Deba senā ୧ । ଦେବତାମାନଙ୍କ ଶେନ୍ୟ—1. Army of the Gods.

, । କାର୍ତ୍ତିକେୟି ସ୍ତ୍ରୀ; ବ୍ରାହ୍ମଣ କନ୍ୟା—

2. The wife of Karttikeya and the daughter of Brahmā.

ସେବାଲେ ଇନ୍ଦ୍ର ଦେବସେନା ସୁମରଲେ

ସେ ନାରୀ ସେହିକି ଇନ୍ଦ୍ର ପାଶେ ଗଲେ—କର୍ମ୍ୟ ଦ ମହାତ୍ମର ଦେବ ।

[ଦୁ—ଏ ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଜାତ ହୋଇଥିଲେ । ଏହାକର ନାମାକୁର ଶଷ୍ଠୀ ବା ମହାଶଷ୍ଠୀ; ଏ ସପ୍ତ ମାତୃକା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେ ଓ ଶିଶୁମାନଙ୍କ ରକ୍ଷିକା; ଏହାକୁ ଅରେ କେଣା ଦାନବ ଦରଶ କର ନେଇଥିଲା । ଇନ୍ଦ୍ର ଏହାକୁ ରକ୍ଷା କର କାର୍ତ୍ତିକେୟ ସଙ୍ଗେ ଏହାକୁ ତିବାହ ଦେଇଥିଲେ—ହି. ଶବସାଗର ।]

ଦେବ ସେନାପତି—ସ. ବି (୭ଷ୍ଠୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ସେନାପତି) —

Deba senāpati କାର୍ତ୍ତିକେୟ—Karttikeya, the commander of the hosts of the Gods.

[ଦୁ—ଏ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଶେନାପତିର ରୂପ ତାରକାପୁରର ବଧ କରିଥିଲେ ।]

ଦେବ ସେବା—ସ. ବି—ଦେବ ପୂଜା (ଦେଖ)

Deba sebā Deba pūjā (See)

ଦେବ ସ୍ତ୍ରୀକ—ସ. ବି—୧ । ଦେବାଳୟ—

Deba sthāna 1. Temple.

, । (ନାମ)—ବନବାସକାଳରେ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କ ଉପଦେଶ

ଦେଇଥିବା ଜଣେ ରଷ୍ଟ—2. Name of a sage.

ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଦେବୋତ୍ତର ଇଲକା—

A religious endowment.

ଦେବସ୍ତ୍ରୀକ କମିଟି—ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ସାଧାରଣ ଦେବୋତ୍ତର

Debasthāna kamitî ସମ୍ବର ଭର୍ତ୍ତ ନେବାପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ

(ଦେବସ୍ତ୍ରୀକ କମିଟି—ଅନ୍ୟରୂପ) ଭରପୁରୁ ଜିଲ୍ଲା ଜଳକହାରା

ନିଷ୍ଠୁ କମିଟି—An endowment-committee;

a committee appointed by the District Judge to look after a public religious

endowment.

ଦେବସ୍ଵ—ସ. ବ (ଗୃହୀ ତତ୍; ଦେବ + ସ୍ଵ = ଧନ) —୧। ଦେବତାଙ୍କ ଧନ—1. Property of an Idol.

, । ଦେବବେରାର୍ଥ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ଧନ—2. Property dedicated to or endowed for the service of a Deity.

* । ଯଜ୍ଞଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତିର ଧନ (ହି. ଶଦସାଗର)—
3. The property of a person engaged in performing vedic rites.

ଦେବହୃତି—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—ସ୍ଵାୟମ୍ଭୁବ ମୁକ୍ତ କନ୍ୟା—

Debahuti Name of a daughter of Swâyambhuba Manu.

[ତ୍ରୁ—ଏ କର୍ମ ମୁକ୍ତ ପହି ଓ କପିଲ ମୁକ୍ତ ମାତା ଥିଲେ ।]

ଦେବ ହେଲନ—ସ. ବ (ଦେବ + ହେଲନ = ଅପରାଧ)—ଦେବତାଙ୍କ

Deba helana କିକଟରେ ଅପରାଧ—Guilt committed in the eyes of a Deity.

ଦେବହେଲନ କର୍ମ ମୋର
ନିଷ୍ଠେ ଲାଗୁ ଦାମୋଦର—ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।

ଦେବା—ସ. ବ (ସ. ଦେବ ଶବ୍ଦ; ଦିବ ଧାରୁ କୀତା କରିବା + ରୁକ୍ଷର୍ଥେ)—୧। ଦେବର; ଦିଅର—

Deba 1. Husband's younger brother.

, । ରଣ୍ୟପତି; ରଣ୍ୟ ଶୀର ସ୍ଥାମି; ଠାୟଁ—
2. The husband of a remarried widow.

ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧। ପଥଗୁରୁଣୀ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—
1. Name of a plant.

, । ଅଶନପଣ୍ଡୀ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—
2. Name of a plant.

ଦେ. ବ (ସ. ଦେବ)—୧। ଦେବତା—1. Deity.

, । (ସ. ଦେବ ଶଦର ମା ବନ୍ଦୁବଚଳ ଦେବାଃ)—
ଦେବତାମାନେ—2. The Gods.

ଜମରୁଧର ସାର ସେବା, ତରେ ଖଣ୍ଡ ସବେବା ।

ବମଳ୍ୟେନେଚନ୍ଦରଣୀ ।

ଦେ. କି—(ସ. ଦା ଧାରୁ; ଓ. ଦେ ଧାରୁ)—୧। ଉପହାର
ଦେଓୟା; ଦେଲା ଦେବା—1. To present.

(ନେବା—ବିପରୀତ) , । ପ୍ରଦାନ କରିବା; ଦାନ କରିବା—
(ଦିଆଇବା—ଶିଳ୍ପ) 2. To give; to donate.

ଦେବ ଦ୍ୟାନବ ଦେପଦ ବୋଲିବ । ବନ୍ଦିଅ ପଣ୍ଡାବ ଗାତ ।

* । (ସମୟ ବା ଅବସର ବା କୁଟି ବା ଅନୁମତି) ମଞ୍ଜୁର କରିବା—
3. To grant (time or opportunity or
leave or permission.)

୪। ଅନ୍ୟର ହସ୍ତରେ ଅପରାଧ କରିବା—
4. To hand over; to make over.

ଶୈଖରେ ଧନ ଦେଇ ପଦେ ନ କହିଲୁରେ ।
କବୁଦ୍ଧୀ. ବିଶ୍ୱାସ, ଚନ୍ଦ୍ର, ଶ, ଗାତ ।

* । ଯୋଗୀଇବା—5. To supply.

୨। ଅନ୍ୟଠାରେ ଭାବ ନାୟୁ କରିବା—6. To entrust something to somebody.

ପର ଦେଇ ପରହାତେ ପଳାଇଲେ ନିଜ ପାଶ ସେବି ।
ବିଶ୍ୱାସ, କଟକବନ୍ଦୟ ।

୭। କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅନ୍ୟକୁ ସମର୍ଥ କରିବା—
7. To make or allow a person to do something.

(ଯଥ—ସେ ମୋତେ ପଦେ କଥା କୁହାଇ ଦେଇ ନାହିଁ ।
ପିଲାମାନେ ଗୋଲମାଳ କରି ମୋତେ ଶୁଆଇ ଦେଇ ନାହିଁ ।)

୮। (ପୁଷ୍ଟିକାବରେ ବା ଅଗରେ ବା କସୁରେ) ସକିବେଶିତ
କରିବା; ଶ୍ରାପନ କରିବା—8. To place; to put.

(ଯଥ—ଶିତବିନେ ଦେବରେ ଲୁଗା ଦିଅ):

୯। (ନିମନ୍ତ୍ରଣାଦି) ପଠାଇବା; ପ୍ରେଣ କରିବା—
9. To send (invitation, letters, news).

ସମ୍ପୁର୍ଣ୍ଣବାମାଳକୁ ଦିଅ ନିମନ୍ତ୍ରେ—ବିଶ୍ୱାସ, ବିଶ୍ୱାସିଣୀ

୧୦। ଘାଇବା; ଅନୁଭୂତ କରିବା; ରୋଗ କରିବା—
10. To cause; to cause to experience; to
cause to undergo.

ମନେ ବିଦ ପୋର ଖେଦ—ନନ୍ଦିଶେର, ନିର୍ଭରୀ
୧୧। ଉତ୍ସାଦନ କରିବା—11. To produce.

ବାହାର ପ୍ରତା ସୁଖପାଇଁ । ବୃତ୍ତ ଶମ୍ଭବେଇ ମନ୍ତ୍ର । ଜଗନ୍ନାଥ, ଭଗବତ ।

୧୨। (ଅନ୍ୟ କିମ୍ବା ଅପରାଧ ଅପରାଧକା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ସମ୍ମାନ ହେଲେ)
ଅମ୍ବକ କିମ୍ବା କରିବା—12. To do a certain
act (indicated by the verb used before
it).

(ଯଥ—ଲେଖି ଦେବା; କହିଦେବା; ଶର୍ତ୍ତିଦେବା)

୧୩। (କବାଟ; ଦ୍ଵାର) ବନ୍ଦ କରିବା—13. To shut
(the door)

(ଯଥ—ଦୁଆର ଦେବା; ବୋଲିଲାରେ ଠପି ଦେବା)

୧୪। (ପାଣି) ଛାଇଦେବା—14. To discharge(water).

(ଯଥ—ଆମ କୋଠାର ଛାଇ ପାଣି ଦେଉଛି)

୧୫। (ଅନ୍ୟର ଦେବରେ ହଳଦ ଥାବି) ଲଗାଇବା; ବୋଲିବା—
15. To apply; to besmear; to anoint.

(ଯଥ—ଆର ଶିଳ୍ପକୁ ଦଳଦ ଦରିଛି)

୧୬। (ମାତା ପିଲକୁ ସ୍ରନ୍ଧ) ପାନ କରିବା—
16. To give a suckling (to a child).

(ଯଥ—ମାଆ ପିଲକୁ ଦୁଧ ଦରିଛି)

୧୭। (ଅନ୍ୟର ପ୍ରହାରକି) କରିବା—
17. To administer (blows, rebuke), to deal.

(ଯଥ—ମାତ୍ର ଦେବା, ଗାଳ ଦେବା)

[ଦ୍ୱ—୧। ‘ଦେବା’ ଅନ୍ୟ କେତେକ କିମ୍ବା ଅପରାଧକା ରୂପ
ସହିତ ଲାଗିଲେ ଭଲ୍କୁ କିମ୍ବା ଭଲ୍ପରେ ଲୋହ (emphasis), କିମ୍ବା ଭଲ୍ପରେ
ସମ୍ପଦ ବା କିମ୍ବା ଶିଶୁର ଶିଶୁତା ରୂପାଦ । ଯଥ—ଶାର ଦେବା—
ଶାର ସାରିବା; ପିଲ ଦେବା=ପାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଶେଷ କରିବା;
ଦେଇ ଦେବା=ଦେବା କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତ କରିବା; ଦୁଣି ଦେବା

ହାଣି ଦେବା, ଶୁଣି ଦେବା, ଲେଖୁ ଦେବା, ଶୁଦ୍ଧି ଦେବା, ଶୋକ ଦେବା, ମାର ଦେବା, କର ଦେବା ଇତ୍ୟାଦିରେ ତତ୍ତ୍ଵ କିମ୍ବା ଉପରେ ଜୋର ଦିଅଥାଏ; କହିଦେବା ଆହରେ କିମ୍ବାର ଶାଶ୍ଵତ ମୁହଁଏ; ଛୁଦାରଙ୍ଗ ଯଥା—

ଶାର ଦେଇ ବି ଅମଳ ଅଚେବା ହୋଇଲୁ ରେ—ବନସ୍ମିର୍ତ୍ତ, ବଞ୍ଚି ଶୁଣି ।

* । ଜିଜନ୍ତ ବା ପ୍ରସ୍ତେଜକ କିମ୍ବାରେ ମଧ୍ୟ ଦେବା କିମ୍ବା ଯୋଗ ହୁଏ, ଯଥା—ଶୁଆଇ ଦେବା; ଶୁଆଇ ଦେବା ପକାଇ ଦେବା ଇତ୍ୟାଦି ।

ତ । ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପ୍ରଦାର କରିବା ଓ ଗାଲିଦେବା ଅର୍ଥରେ ଅଧିକାର ପ୍ରକାର ସଙ୍ଗେ ଦେବା କିମ୍ବା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ମାଡ଼ ଦେବା; ଦେଇ ଦେବା, ଅନ୍ତରାଷ୍ଟ ଦେବା ଇତ୍ୟାଦି ।

ଚ । ଏହି କିମ୍ବା କଥା ରୂପରେ ‘ଦେବ’ ଆକାର ଧାରଣ କରେ ।

* । ଦେବା କିମ୍ବାର ଅନୁକୂଳ୍ୟ ‘ଦେ’ ‘ଦିଅ’ ‘ଦିଅନ୍ତ’ । କଥିତ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କୌଣସି କର୍ମ ଶିତ୍ର କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ସ୍ଥଳରେ ଏହୁପମାନ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—ଦିଅ, ଦିଅ, ରହଳ ଆଥ କରିବା ଯିବା ।]

ତ । ଏହି କିମ୍ବାର ଅସମାପିକାରୂପ ସଙ୍ଗେ ପକାଇବା, ଦେବା କିମ୍ବାର ସମାପିକାରୂପ ସ୍ଥଳ ହୁଏ ।

ଦେବାଜୀବ—ସ. ବ. (ବନ୍ଦୁବ୍ରତ; ଦେବ + ଅଜାବ = ଜାବକା)—

Debañjiba ଦେବପୂଜକ; ପୂଜାହାରୀ ବ୍ରାହ୍ମଣ—A professional (ଦେବାଜୀବ—ଅନ୍ୟରୂପ) worshipper or priest of Deities.

ଦେବାସ୍ତ୍ର—ସ. ବି. (ବନ୍ଦୁବ୍ରତ; ଦେବ + ଅସ୍ତ୍ର)—

Debañmā ୧ । ଦେବତାସ୍ତ୍ର—1. Like a God; God-like.

୨ । ଦେବ ପ୍ରକୃତିବିଷ୍ଟ—

2. Of divine or godly nature.

ବ—ଅଶ୍ରୁବୃକ୍ଷ—The Ficus Religiosa (tree).

ଦେବାଦେବୀ—ଦେ. ବ. (ବନ୍ଦୁବ୍ରତ; ସ. ଦେବ + ଦେବୀ)—ଅମର

Debañdebi ଓ ଅମରୀ; ଦେବଗଣ ଓ ଦେବଗଣ—

The Gods and Goddesses.

ବୃକ୍ଷ ପକ୍ଷର ଦେବାଦେବୀ; ଅନ୍ତିମ ପବନ କଳ ରବ ।

ପାତୀ. ନିର୍ବିମାହାତ୍ମ୍ମ ।

ଦେବାଧୁ—ଦେ. ବ—(ସ. ଦେବାଧିଦେବ)—୧ । ପ୍ରଧାନ ଦେବତା—

Debañdhi 1. The chief of the Deities.

୨ । ଲୋକଙ୍କ ନାମ—

2. A name given to males.

ଦେବାଧୁଦେବ—ସ, ବ. (ଗଢ଼ୀ ତତ୍; ଦେବ + ଅଧିଦେବ)—

Debañdhideba ୧ । ମହାଦେବ—

(ଦେବାଧୁପ—ଅନ୍ୟରୂପ)

1. Siba.

୨ । ଇନ୍ଦ୍ର—2. Indra.

୩ । ପ୍ରଧାନ ଦେବତା—

3. The chief of all the Deities.

ଦେବାନ୍ତ (ରତ୍ୟାଦି)—ଦେବାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଇ)—

Debañan (etc) Dewāñ etc (See)

ଦେବାନ୍ତ ହରିବନ୍ଦ ରାଯ়—ଦେ. ବ. (ନାମ) — ମରହଟ୍ଟାମାନଙ୍କର Debāñ haribamśa rāya ଜନେକ ଜ୍ୟାତନାମା ଦେବାନ୍ତ— Name of a minister of the Marhattas.

[ଦ୍ର—ଏ ମରହଟ୍ଟା ରଦ୍ଦୁଳା ବୌଷଳ୍ଲ ଅମଳରେ ଡେବାନ୍ତ ଦେବାନ୍ତ ପଦ ପାଇଥିଲେ । ଶୁଣାଥି ଯେ ଯେଉଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭୋଷନଙ୍କୁ ବେଶ ଟଙ୍କା ରେଷ୍ଟ ଦେଇଥିଲେ, ସେ ତାକୁ ଦେବାନ୍ତ ପଦରେ ମୁକର କରୁଥିଲେ; ସେ ଅସି ଡେବାନ୍ତରେ ପଦ୍ମଶବ୍ଦାର ମାସେ ତୁର ମାସ ପରେ ଆଉ ଜଣେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ରେଷ୍ଟ ନେଇ ପଦ୍ମଶବ୍ଦାର ନୂତନ ଲୋକକୁ ଦେବାନ୍ତ ସନ୍ତ ମିଳିଥିଲେ । ହରିବନ୍ଦ ରାଯି ନାଗଧୂରକୁ ଯାଇ ରେଷ୍ଟ ଦେଇ ଦେବାନ୍ତ ପଦ ପାଇ ବିଦ୍ୟା ହୋଇ ଅସିଲେ ବେଳେ ହେଁପଲ ତାଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ଭଲ ଘୋଡ଼ା ଛୁପଦାର ଦେଲେ । ହରିବନ୍ଦ ରାଯି ସେ ଘୋଡ଼ାରେ ଲଙ୍ଘିତାକୁ ମୁହଁ କର ଚଢ଼ିଲେ । ଶକକର୍ମଶାମାନେ ଏହା ଦେଖି ଭୋଷନଙ୍କୁ ଜଣାଇଲେ । ଭୋଷନଙ୍କ ଅସି ହରିବନ୍ଦଙ୍କୁ ପଦ୍ମଶବ୍ଦାର ମୁହଁ କର ବିଷବାର ଅର୍ଥ ଏହି ଯେ, ମୋ ପଛେ ପଢ଼େ ଆପଣ ଆଉ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଦେବାନ୍ତ କର ପଠାଇବେ ମୁହଁ ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ପାଇବ । ଭୋଷନଙ୍କ ଏଥିରେ ମୁହଁ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ କେତେକ ବର୍ଷ ନିମନ୍ତେ ଶ୍ରୀ ସନ୍ଦର୍ଭ ଦେଲେ ।

ଧର୍ମସମାଧୀର ଗ୍ରହଣ ତା ୧୯୧୯୧୯ ।]

ଦେବାନାନ୍ତିମ୍ବ—ସ. ବି—୧ । ଦେବତାମାନଙ୍କର ପ୍ରିୟ—

Debañampriya

1. Beloved of the Gods.

(ଦେବାନାନ୍ତିମ୍ବ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅଶୋକଙ୍କ ନାମ ପୂର୍ବରେ

ଅଶୋକ ଲଗାଇଥିବା ଦିଶେଷଣ—2. An epithet which king Aśoka prefixed to his name.

[ଦ୍ର—ଏଥୁର ପାଲ ରୂପରେ ଆକାର ‘ଦେବାନାନ୍ତିମ୍ବ’ । ଅଶୋକଙ୍କ ଶିଳାଲିପିମାନଙ୍କରେ ଅଶୋକଙ୍କ ନାମ ପୂର୍ବରେ ଦେବାନାନ୍ତିମ୍ବ ପିଥଦଶି (ସ. ପ୍ରିୟଦର୍ଶୀ) ଦିଶେଷଣ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ।]

ସ. ବ—୧ । ବକର; ହେଳ (ହ. ଶକସାଗର)—1. Goat.

୨ । ମୂର୍ଖ ବ୍ୟକ୍ତି (ହ. ଶକସାଗର)—

2. An illiterate person.

ଦେ. ବ—ରତ୍ନ ଅଶୋକ—King Aśoka.

ଦେବାନ୍ତ (ରତ୍ୟାଦି)—ଦେବାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଇ)—

Debañi (etc)

Dewāñi etc (See)

ଦେବାନୁଚର—ସ. ବି (ଗଢ଼ୀ ତତ୍; ଦେବ + ଅନୁରୂପ)—

Debañuchara ୧ । ଦେବତାଙ୍କ ଉତ୍ସ୍ଥ—1. An attendant of a Deity.

[ଦ୍ର—ନନ୍ଦ ୧ ଓ ଭକ୍ତି ଶିବଙ୍କର ଏବଂ ଗରୁଡ଼ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଅନୁରୂପ ଅଟକ୍ତି ।]

୨ । ଉତ୍ସ୍ଥଦେବତା; ବିଦ୍ୟାଧିର, ସନ୍ତ, ଗନ୍ଧ ଓ ବିନରଦି—

2. Demi-gods.

ଦେବାନ୍ତକ—ସ. ବ—ରମାୟନବିଷ୍ଣୁର ରାମ ଶାରବିଶେଷ—

Debañtaka Name of a demon described in the Rāmāyaṇa-

ବରତ ଦେବାନ୍ତକ ତ୍ରିଶିର ନବାନ୍ତ ମହୋଦର ଅତବାୟବ—

ଶ୍ରୀ ବୈଦ୍ୟଲେଖା ।

ଦେବା ପଦ—ଦେ. ବ—୧। ‘ଦେବା’ ଏହି ଶବ୍ଦ—

Deba^ā pada 1. The word ‘Give’.
, 1 ଦାତୁରୁ—2. Liberality.

ଦେବାପଦ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ପରେ ଦେବ ବ୍ୟାକ—ବ୍ୟାକ ମହାଭାବ. ବନ ।

ଦେବାପି—ସ. ବ. (ନାମ)—ମହାଭାବର ଅନୁଷ୍ଠାରେ ରାଜା ଶାନ୍ତନୁ
Deba^āpi ଭାଇ—Name of a brother of king
Shantanu.

[ଦ୍ର—ଏ ଧର୍ମୀୟା ଥିଲେ ଓ ଉପୋବଳେ ରେ ବ୍ରାହ୍ମଣରୁ ଲଭ
କରିଥିଲେ ।]

ଦେବାବାସ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅବାସ)—

Deba^ābhâs'a 1. ଦେବାଲୟ—1. Temple.
, 1 ଅଶ୍ଵରୂପକୁଣ୍ଡ—2. The peepal tree.
, 1 ସ୍ଵର୍ଗ—3. Heaven.

୪ । ସୁମେରୁପଦତ୍ତ—4. The Sumeru mountain.

ଦେବାବେଶ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅବେଶ)—ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ
Deba^ābësa ୧ରେ ଦେବତାଙ୍କ ଅୟାର ଆର୍ଦ୍ଦାବ; ୧ାକୁରଣୀ
ଲାଗିବା; ୧ାକୁରଣୀ ଭାବୁ ଦେବା—The possession
of a human being by a Deity.

ଦେବାୟୁତନ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅୟୁତନ)—ଦେବାଲୟ—
Deba^āyatana Temple.

ଦେବାୟୁଧ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅୟୁଧ)—

Deba^āyudha 1. ଦେବତାଙ୍କର ଅସ୍ତ୍ର ଶକ୍ତି—
1. The weapons of the Gods.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାରେ ରତ୍ନ ରତ୍ନ ଦେବତାଙ୍କର ରତ୍ନ
ରତ୍ନ ଅସ୍ତ୍ର ଅଛି । ଯଥା—୧. ବିଶ୍ୱାକୁର ସୁଦର୍ଶନ ଚକ୍ର ଓ ଗଦା,
୨. ଶିବଙ୍କର ପରଶ୍ରୀ ଓ ଶକ୍ତାଙ୍ଗ, ୩. ବରୁଣଙ୍କର ପାତ୍ର, ୪.
ଗଣେଶଙ୍କର ପାତ୍ର ଓ ଅକ୍ଷୁଣ୍ଣ, ୫. ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କର ବଞ୍ଚ, ୬. ସମକ୍ରତ
ଦଣ୍ଡ ଓ ପାତ୍ର ।]

୨ । ଶନିଧନୁ; ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁ—2. Rainbow.

ଦେବାର୍ଥନ—ସ. ବ. (ଦେବ + ଅର୍ଥନ; ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର)—ଦେବତାଙ୍କ

Deba^āra^{dhana} ଭୂପାତା ବା ପୂଜା—Worship of a Deity.
(ଦେବାର୍ଥନ—ଅନ୍ୟତ୍ରୀତିକା)

ଦେବାର୍ତ୍ତନ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅର୍ତ୍ତନ)—ଦେବୋ-

Deba^āarchchana ପାତାନା—Worship of a Deity.

ଦେ. ବ—ରାଜାମାନଙ୍କର ମନାଟ୍ରେ ଦେବତାଙ୍କ ସର୍ବ୍ୟାବନନାଦି ମାତ୍ର—
The daily rite of worship performed
by a Rājā after bath.

ସୁନ୍ଦରଙ୍କର ଦେବତାଙ୍କ ସମୟରେ

ଦେଇଲେ ନଳପ୍ରୀୟା ସୁନନା ସଙ୍ଗରେ—ବ୍ୟାକ ମହାଭାବ. ବନ ।

ଦେବାଲୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେବାଲୁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deba^āl (etc) Dewali etc (See)

ଦେବାଲ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦେବାଲୟ)—୧. ଦେବାଲୟ—

Deba^āla 1. Temple.

ଦେଲ—୨ । ଦେବମାୟୀ—

ଦୈତ୍ୟ—୨. Illusion created by the Gods.

ଦେବାଲୟ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅଳୟ)—

Deba^ālaya 1. ଦେଇଲ; ଦେବମନ୍ଦିର—1. Temple.

, 1 ସ୍ଵର୍ଗ—2. Heaven.

ଦେବାଶୀ—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅଶୀ)—ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ଅଶୀ;

Deba^āśwa ଉଚ୍ଚେଷ୍ଟବା—Uchchaiḥśravā, the horse

of Indra.

ଦେବାଲୁ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେବାଲୁ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Deba^āli (etc) Dewali etc (See)

ଦେବାହାର—ସ. ବ. (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଦେବ + ଅବାହାର)—ଅମୃତ—

Deba^āhāra Ambrosia; nectar.

ଦେବିକା—ସ. ବ—୧। (ବେଦ୍ୟକ) ଧାରୁଷ (ଦେଖ)

Debikā Dhaturā (See)

, 1 ଘାଘର ନଦୀ (ହିନ୍ଦୁଶାଶ୍ଵର)—

2. The river Ghāgarā.

ଦେବିକା ଖର୍ତ୍ତ—ଦେବ—୧। ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ଖର୍ତ୍ତବିଶେ—

Debikā tirtha 1. A sacred place of Hindus; a place
of Hindu pilgrimage.

ଦେବକା ଗର୍ଭଦୂତ ଦର୍ଶକ ନାତ—ବ୍ୟାକ ମହାଭାବ. ବନ ।

, 1 ସରୟ ନଦୀ (ପ୍ରକୃତିବାଦ)—

2. The river Sarajñā.

ଦେବିଲ—ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ୟ—(ଦେବ + ଇଲ)—୧। ଦେବପ୍ରସ୍ତୁତ—

Debilā 1. God-fearing; saintly.
(ଦେବିଲା—ଶ୍ରୀ) , 1 ପରମଧାରୀ—2. Pious.

ଦେଖା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ. ରା—୧। ଶ୍ରୀ ଦେବତା—

Debi 1. Goddess.

, 1 ମହାଶ୍ରୀ; ଦୂର୍ଲଭ—2. The Goddess Durgā.

, 1 ପାଟଶ୍ରୀ; ରଜମହିଳା—3. The chief queen.

, 1 ବ୍ରାହ୍ମଣୀ—4. A Brāhmaṇī woman.

, 1 ପୂଜ୍ୟା ବା ମାନ୍ୟା ଶ୍ରୀ—5. A respected female.

[ଦ୍ର—ସଧବା ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ‘ଦେଖା’ ଓ ବିଧବାମାନଙ୍କୁ

‘ଦେବାନ୍ତା’ ଉପାଧ ଦିଆଯାଇ । କଷିୟ ଓ କରଣ
ଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ ‘ଦେଇ’ ମଧ୍ୟ ‘ଦେଖା’ର ଅପ୍ରତ୍ୟେ ।

ଶୁଦ୍ଧାଶ୍ରୀମାନଙ୍କ ନାମ ପରେ ‘ଦେଖା’ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଅଜକାଳ
କି ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, କି କଷିୟା, କି ଶୁଦ୍ଧାଶ୍ରୀ ସମସ୍ତେ ଦେଖା ଉପାଧ ବ୍ୟବହାର
କରୁଥିବାର ଦେଖାଯାଏ ।]

, 1 (ବେଦ୍ୟକ) ଶାଳପର୍ଣ୍ଣୀ (ଦେଖ)

6. Mūrbbāparyā (See)

, 1 (ବେଦ୍ୟକ) ପିତ୍ରଙ୍ଗ (ଦେଖ)

7. Pirdanga (See)

, 1 (ବେଦ୍ୟକ) ଦୂର୍ଗା (ଦେଖ)—8. Mūrbbā (See)

, 1 (ବେଦ୍ୟକ) ଅଷାଢ଼ିଆ (ଦେଖ)

9. Ashārdhuā (See)

, 10. Ādityabhaktā (See)

11. Ādityabhaktā (See)

୧୧। ସୁଶୀଳା ଓ ସଦାଗୁରୁଣୀ ଶ୍ରୀ (ହୃ. ଶନସାଗର)—

11. A virtuous woman.

୧୨। ନାଗରମୁଖ (ହୃ. ଶନସାଗର)—

12. The big variety of grass-root

୧୩। ତରତ୍ତା (ହୃ. ଶନସାଗର)—13. Myrobalan.

୧୪। ତଣି (ହୃ. ଶନସାଗର)—14. Linseed.

୧୫। ଶ୍ୟାମା ପଣୀ (ହୃ. ଶନସାଗର)—

15. A kind of myna bird.

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଶନସାଗର ପାଟେଶ୍ଵରୀଙ୍କ ତରତ୍ତା ଅନ୍ୟ ଶ୍ୟାମାନଙ୍କ ଛମାଖ—The title of the Ranees other than the principal Ranees.

ଦେବାଭାବ—ଦେ. ବି—୧। କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ଉତ୍ତମତା ବାଜ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତ

Debidwâra ମହାନଦୀ ଜାରବର୍ତ୍ତୀ ୧ ସ୍ଥାନବିଶେଷ—

1. Name of a place on the shore of the Mahânaðî in the Dompara estate.

ଯଦୁ ଦେବ ଦାର ବଣ୍ଠିବା ବଜେ ଏହି ଦୁଆରେ ।
ପଥାମାଥ. ଚନ୍ଦ୍ରଶା.

୨। ଉତ୍ତମତାର ସ୍ଵନାମପ୍ରସିଦ୍ଧ ପଦବିମାଳା—

2. Name of a range of hills in the Dompara estate.

ଧୀର ଦେବ ଦାର ଚିର ଶୃଙ୍ଗେ ରହ । ପଥାମାଥ. ନନ୍ଦକେଶ୍ଵର ।

ଦେବା କଣ୍ଠ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ମହାନଦୀର ଶାଖାନଦୀବିଶେଷ—

Debi nadi Name of a branch of the Mahânaðî river.

ଦେବ ନଦୀ ଦେଇ ମୃତ୍ୟୁହେବେ ସେ ଶାକରେ ।

ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀରାତ୍ରି ଗରା ।

[ଦୁ—କାଠମୋଡ଼ି ନରଜଠାରୁ ମହାନଦୀର ବାହାର ୧୦ ମାଇଲ ଯିବା ପରେ ଦେବ ନଦୀ ଅଞ୍ଚଳୀ ଧାରଣ କରିଥିଲା ।]

ଦେବାପାଦହରା—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଭୁବନେଶ୍ୱରର ପବିତ୍ର ସର୍ବେବରବିଶେଷ—

Debipâdahara Name of a sacred tank in Bhubaneswara.

ଦେବା ପୂରାଣ—ସଂ. ବି—ଦେବ ମାହାତ୍ମ୍ୟ (ଦେଖ)

Debi purâna Debi mâhatmîya (See)

ଦେବା ଭାଗବତ—ସଂ. ବି. (ଭାଗବତ ଦେବାରୁ ଅବଲମ୍ବନ କର ଯେଉଁ ଶ୍ରୀ

Debi bhâgabata ଲିଙ୍ଗର ହୋଇଥିଲା; ମ. ପ. ଲେ)—

ଦୂର୍ଗଙ୍କ ମାହାତ୍ମ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନାସ୍ଵକ ପୂରାଣବିଶେଷ—

A mythological work on Durga.

[ଦୁ—କେହି କେହି ଏହାକୁ ପୂରାଣ ଓ କେହି କେହି ଭୁଷଣ କହନ୍ତି । ଏଥରେ ଭାଗବତ ପର ୧୨ ସ୍ତୁର ଓ ୧୮ ହଜାର ଶ୍ଲୋକ ଅଛି । ଦେବ ଭାଗବତରେ ଭାବିକ ଭୁବର ପ୍ରବଳତା ଲାଗିଥିଲା କୁଏ । ଏଥରେ ଭାଗବତଙ୍କ ଭୁଷଣନା ଓ ପୀଠମାନଙ୍କ ବର୍ଣ୍ଣନା ଅଛି ।]

ଦେବା ମାହାତ୍ମ୍ୟ—ସଂ. ବି—ମାର୍କଣ୍ଡେୟ ପୂରାଣାକୁର୍ରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଶ୍ରୀ; ଦୂର୍ଗଙ୍କ

Debi mâhatmîya ବିଷୟ ବର୍ଣ୍ଣନାସ୍ଵକ ଶ୍ରୀ; ତଣୀ ଶ୍ରୀ—

A mythological work on the acts done by Durga.

ଦେବ ରଥ—ଦେ. ବି. (ନାମ)—ଶୁଭଦ୍ରାଙ୍କ ରଥର ନାମ—

Debi ratha The name of the car in which the Goddess Subhadra—is drawn during the car festival of Puri.

[ଦୁ—ଏହାର ଅନ୍ୟ ନାମ ଦେବ ଦଳନ ।]

ଦେବ ଲତା—ସଂ. ବି. (ସଂ. ଚଣ୍ଡୀ)—

Debi latâ ଉଷାଧରେ ବ୍ୟବହୃତ ଲତାବିଶେଷ (ହରେକୃଷ୍ଣ ଦ୍ରୁବ୍ୟରୁଣ)—Name of a medicinal creeper.

ଦେବ ସୂକ୍ତ—ସଂ. ବି. (ମ. ପ. ଲେ; ଦେଖିବ ଭୂଷାନାରେ ବ୍ୟବହୃତ

Debi sûkta ସୂକ୍ତ)—ରତ୍ନେଦ ଶାକଳ ସଂହିତାର ଅନ୍ତର୍ଗତ ରଗବଣଙ୍କ ସୂକ୍ତ—Title of a vedic hymn.

ଦେବେଜ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଦେବ + ଇଜ୍ୟ = ପୂଜ୍ୟ; ଆର୍ଦ୍ଦ୍ୟ)—

Debejya ସୁରମୂଳ; ବୃହଶ୍ପତି—Bṛuhaspati, the preceptor of the Gods.

ଦେବେଶ—ସଂ. ବି. ସୁ. (୨୩); ଦେବ + ଇଶ)—

Debesa ୧। ମହାଦେବ—1. God Siba.

(ଦେବେଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବିଷ୍ଣୁ—2. God Bishnu.

୩। ପରମେଶ୍ୱର —3. God.

୪। ଇନ୍ଦ୍ର—4. Indra.

ଦେବେଷ୍ଟା—ସଂ. ବି. (ଶ୍ରୀ ତଣ୍ଡି; ଦେବ + ଇଷ୍ଟା)—

Debeshta ୧। ଦେବବାହୁତି—1. Desired by the Gods.

୨। ଦେବତାଙ୍କ ପ୍ରିୟ—

2. Beloved of the Gods.

୩। ଶୁରୁଳ—1. Bdellium.

୨। ମହାମୋଦା—2. A medicinal plant.

ଦେବୋଭାବ—ସଂ. ବି. (ଦେବ + ଭାବର = ମୋଦ)—

Debottara ୧। ଦେବ ସେବା ପାଇଁ ଭୂଷ୍ଣ ସମ୍ମରି—

1. (property) Dedicated to the worship of an idol.

୨। ଦେ ସେବାରେ ନିଷେଳିତ (ସମ୍ମରି)—

2. (property) Applied to the worship of an idol.

ଦେ. ବି—ଦେବ ସେବା ପାଇଁ ଭୂଷ୍ଣ ସମ୍ମରି—

Endowment; endowed property.

[ଦୁ—ଏହି ପର ବ୍ରଦ୍ରୋଭର, ପିରେଭର ଶନସାଗର ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

ଦେବୋଭାବ ଆଇନ—ଦେ. ବି—ମ୦ ଓ ଦେବ ସେବା ପରିଷ୍କଳନ ପାଇଁ

Debottara ein ଅଞ୍ଚା ସମ୍ମରିତ ଭାବାବଧାରଣ ସମ୍ବନ୍ଧେ ସରକାର କରିଥିବା ଆଇନ—The Endowment Act.

[ଦୁ—ଏହା ଉଣ୍ଡିଆ କାହିଁକୁ ଲ୍ଲର ୧୮୭୫ ସାଲର ୧୦ ଆଇନ ଅଟେ ।]

ଦେବୋତ୍ତର କମିଟୀ—ଦେ. ବ—ଦେବୋତ୍ତର ସମ୍ପଦର ପରିଶୁଳନାର୍ଥ
Debottara kamīṭī ଜଳ୍ସାହେବଙ୍କ ହାର ନିସ୍କର୍ତ୍ତ ସମିତି—
Endowment-committee appointed by
the District Judge.

ଦେବୋତ୍ତର ଘେନାଣ ମଧ୍ୟସ୍ଵହାଧିକାରୀ ସହ—ଦେ. ବ—
Debottara ghenāṇa madhyaswatwādhikārī satwa
କଟକଜିଲ୍ଲାର କେନ୍ଦ୍ରୀୟଭାବୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ସୁବା ଏକପ୍ରକାର ଦେବୋତ୍ତର
ମଧ୍ୟସ୍ଵହ—A kind of religious endowment
undertenure in the district of Cuttack.
ଦେବୋତ୍ତର ନିଷ୍ଠର—ଦେ. ବ—ଦେବ ସେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସୁକ୍ଷ ଯେଉଁ
Debottara nishkara ନିର୍ମିତ ନିର୍ମିତାର ଜଳଣା ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ—
Rent-free Debottar land.

ଦେବୋତ୍ତର ବାଜ୍ୟାପ୍ତି—ଦେ. ବ—ଦେବ ସେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସୁକ୍ଷ
Debottara bājyāpti ଯେଉଁ ନିର୍ମିତ ସନନ୍ଦ ସମନ୍ତେ ଇଂରାଜ
ସରକାର ସନ୍ଦେଶଜଳନକ ପ୍ରମାଣ ନ ପାଇବାରୁ ତହିଁରେ
କର ଧାର୍ଯ୍ୟ କର ଅଛନ୍ତି—Resumed revenue-
free endowed land.

ଦେବୋତ୍ତର ବାହେଲ—ଦେ. ବ—ଦେବ ସେବା ପାଇଁ ଉତ୍ସୁକ୍ଷ ଯେଉଁ
Debottara bāhel ନିର୍ମିତ ବାଜ୍ୟ ଇଂରାଜ ସରକାର ମାପ୍ ଦେଇ
ଅଛନ୍ତି—Confirmed Lakharāj dedicated to
an idol.

ଦେବୋତ୍ତର ଲକ୍ଷରାଜ—ଦେ. ବ—ତରକାଳ ବାଜ୍ୟ ମାପ୍ ପାଇଥିବା
Debottara lakharāj ଦେବୋତ୍ତର ଜମି—Revenue-free
land dedicated to an idol.

ଦେବୋତ୍ତର ଭାବୁନ—ସ. ବ. (୭ଷ୍ଟି ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ + ଭାବୁନ)—
Debotthāna ୧। ଭାବୁନ ଏକାଦଶୀ (ଦେଖ)
(ଦେବୋତ୍ତର ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. Utthāna ekādaśī (See)
୨। ଭାବୁନ ଚତୁର୍ଦଶୀ (ଦେଖ)—
2. Utthāpana chaturdasa (See)

ଦେବୋତ୍ତର ଭାବୁନ—ସ. ବ—ଏକପ୍ରକାର ଭାବୁନ ବୈଶି—
Debonmāda Religious mania.

(ସଥା—ଏଥରେ ବୈଶି ସବଦା ଗାଁ ରହେ, ସୁରକ୍ଷ ଫୁଲର
ମାକ ପିନେ, ଅଣି ପିଣ୍ଡରେ ନାହିଁ ଓଁସୁଷୁ ତରେ କଥା କହେ—
ହି. ଶନସାଗର ।)

ଦେବୋକା—ସ. ବ. (ଦେବ + ଓକ୍ତ୍ସ = ବାସସ୍ଥାନ; ୧ମା. ୧୯)—
Debaukā ସୁମେରୁ ପଥତ—The mythological Sumeru
mountain.

ଦେମାକ୍ (ରତ୍ୟାଦି)—ଦିମାକ୍ ରତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)
Demāk (etc): Dimāk etc (See)

ଦେମାକି—ଦେ. ବ—ଦିମାକି (ଦେଖ)
Demāki Dimāki (See)

ଦେମୁଳ୍ ପୂଜା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲପୁର) ବି—୧। ଦେମୁଳ୍ (ଦେଖ)
Demul̄pūjā 1. Depūjā (See)

୧। ଗ୍ରାମଦେବତାଙ୍କ ଆସ୍ତାନ—
2. The seat of a village-Deity.

ଦେୟ—ସ. ବିଶ. (ଦା ଖାରୁ + କର୍ମ ଯ) —

Deya ୧। କାଳ କରିବାର ଉପସ୍ଥିତ—

(ଦେୟ—ସି) ୧. Fit to be given away.

୨। ଯାହା ଦେବାରୁ ହେବ; ଯାହା ଦେବା ଉଚିତ—

2. Which must be given; payable.

ବ—ଦେୟ ଅର୍ଥ ବା ବସ୍ତୁ—

A thing or money payable.

ଦେସତୁନ୍—ଦେ. ବ (ନାମ)—(ସ. ଦ୍ରୋଷତୁଗର ଅପତ୍ତି;
Derādun ସ୍ବାମୀ ସ୍ବାମନନ୍ଦ ପୁ ୧୯୭ ଦେଖ)—
(ତେରତୁନ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ଉତ୍ତର ପର୍ବତ ପ୍ରଦେଶ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଗୋଟିଏ
ତିଲ ଓ ତାହାର ଶଳଧାଳ |—Name of a
district and town in the North-western
Provinces of India.

ଦେର—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦେର) —ତେର; କାଳ ବିଲମ୍—Delay.

Deri

ଆ. ଅ—ଦେରେ (ଦେଖ)

ଦେରୀ; ଡେରୀ

Dere (See)

ଦେରେ—ଆ. ଅ (ଇତର ବ୍ୟବହୃତ) (ସ. ସତ୍ତର) —ପର—
Dere Like.

Dere

ଦେର

ଦେରି

ଦେରିକା

ଦେରେକା

ଦିନ କବି ରହ ବାଣୀ, ଶୁଣ ପେ ରମଣୀମଣି ।

ସେହେ ତୁବ ବହଗର ବାର ଦେରେ । ବନ୍ଦୂର୍ଧ ସଙ୍ଗାତ ।

ଦେଖାନ୍—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦେଖାନ୍)—ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଧାନ ସତ୍ତବ—
Dewān Minister; the chief executive officer of
a state; Dewan.

[ଦ୍ର—ଏ ପାରସ୍ପା ଶକ ଉଡ଼ିଥ ଓ ଇଂରାଜରେ ଚଳିଲଣି]

ଦେଖାନ୍ ବାହାଦୁର—ବେଦେ. ବ (ପା) —ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଦତ୍ତ ସମ୍ମାନ—
Dewān bāhādur ସୁରକ୍ଷ ଉପାଧିଶେଷ—An honorary
title given by the India Government.

ଦେଖାନୀ—ବେଦେ. ବ (ପା) —ଦେବାନଙ୍କ ପଦ—The post of
Dewānī

a Dewan.

ଦିଶ—ସବୁଷୁର ବିଷୟକ ବିଶୁର ଅଦାଲତ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Pertaining to the civil court; civil.

ଦେଖାନୀ ଅଦାଲତ—ବେଦେ. ବ (ପା) —ସେହେ ବିଶୁଷଳୟରୁ
Dewānī adālat ସୁରକ୍ଷ ଓ ବିଷୟାଧିକାର ସମନ୍ତେ ବିଶୁର
କରସାଏ—Civil court.

ଦେଖାନୀ ଆମ—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦେଖାନୀ ଆମ) —ପ୍ରକାଶ ରାଜସବ୍ରାତ;
Dewānī ām ଯେହୁ ରଜ୍ସରାରେ ରାଜାଙ୍କ ସମ୍ମାନରେ ବିଶୁର
ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇ

ପାରନ୍—A king's court where the king
is accessible to every suitor.

ଦେଖାନୀ ଖାସ—ବେଦେ. ବ (ପା. ଦେଖାନୀ ଖାସ) —ମହିମାନଙ୍କ ସହିତ
Dewānī khās

ରାଜାଙ୍କ ଶୁଣ ପରମର୍ଶ ସର—
Privy council.

ଦେଖାନୀ ପାଠକ—ବୈଦେ. ବି (ଫା. ଦେଖାନୀ ପାଠକ) —ସେଇଁ
Dewāñī phāṭaka ଜ୍ଞାନାଳାରେ ଉତ୍ତିଦାରକ ଟଙ୍କା ପରଶୋଧ
ଦେଵାନୀକଟକ; ଦେଵାନୀଫାଟକ ନ କରିବା ଜୀବନକାଳକୁ ବନ୍ଦୀ
(ଦେଖାନୀ ପାଠକ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରି ରଖାଯାଏ—Debtors' prison; civil prison.

[ତୁ—ସେଇଁ ଦେଖଦାରର ଭଣ ପରଶୋଧ କରିବା କମଳା
ସହେ ଉତ୍ତିଦାରକ ସେ ପରଶୋଧ ନ କରେ, ଉତ୍ତିଦାରକ ପ୍ରାର୍ଥନା
ଓ ଅରଗୁରେ ଭାବୁ କିନା ପରଶ୍ରମରେ ଦେଖାନୀ ପାଠକରେ ବନ୍ଦୀ
କରି ରଖାଯାଏ]

ଦେଖାଲ୍—ବୈଦେ. ବି (ଫା.)—୧। କାନ୍ତ୍ର—1. Wall.

Dewāl ୨। ପ୍ରାଚୀର; ପାତେଷ—Compound wall.

ଦେଖାଲୀ; ଦେଖାଲ

ଦେଖାଲ୍ଗିରି—ବୈଦେ. ବି (ଫା.)—କାନ୍ତ୍ରରେ ମସ୍ତିଷ୍କ ପ୍ରାଣପରିଶେଷ—
Dewālgiri Wall lamp.

ଦେଖାଲୀ ଗିରି; ଦେଖାଲୀ ଗିରି

(ଦେଖାଲ୍ଗିରି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେଖାଲୀ—ଦେ. ବି (ଫା. ଆପାବଳୀ) —କାର୍ତ୍ତିକ ମାସର ଆପାବଳୀ
Dewāli ଅମାବାସ୍ୟ—The new moon of the month
ଦେଖାଲୀ; ଦେଖାଲୀ

ଦେଖାଲିଆ—ଦେ. ବି—ଭଣ ପରଶୋଧ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷମ—
Dewālia Insolvent; head over ears in debt;
ଦେଖାଲିଆ ଦିବାଲିଆ; ଦିବାକା

ଦେଶ—ସ. ବି (ଫର୍ମ ଧାରୁ—କହିବା+କର୍ମ. ଅ) —୧। ପୃଥ୍ବୀର
Desa ଅଂଶପରିଶେଷ; ଅଞ୍ଚଳ; ସ୍ଥାନ—1. A part of the
earth; a tract of country; place; region.

୨। ଏକ ଜୀବଯୁ ବା ଏକଭାଷା ବ୍ୟବହାରୀ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର
କିର୍ଦ୍ଦ୍ରୀ ବାସ୍ୟାନ—2. A country belonging
to one nation.

୩। ମହାଦେଶର ଅଂଶ—3. Country; one of the
component parts of a continent.

୪। ଜୀବଯୁ; ମାତୃଭୂମି—

4. A country of one's birth; mother country.

୫। ଦିଗ—5. Quarter of the globe; point of
the compass.

୬। ଦେହର ଅଂଶ ପ୍ରତିଭାବ ବା ଅଂଶ ବା ଭାଗ; ଅବୟକ—
6. A part or limb of the body.

(ଯଥା— ପୃଷ୍ଠାଦେଶ, ଗଣ୍ଡାଦେଶ ଇତ୍ୟାଦି ।)

୭। କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ଅଂଶ—

7. Part of a thing.

ମୁକ୍ତଦେଶେ ଜଣ ଗୋଟାଏ ମାନବ—କହୁଥିବ. ମହାଭାଗ. ଅଛ ।

୮। ସର୍ଷ; ରଜ୍ୟ; ଏକ ଶାସନାଧୀନ ଅଞ୍ଚଳ—

8. Kingdom; state.

ଦେ. ବି—୧। ବିଶ୍ଵ ଅଞ୍ଚଳ—1. A particular tract of
" a country; locality.

ଦେଶବେ ପାତ୍ର, ନରବେ ବାହ—ପଦ ।

୧। ଗ୍ରାମ; ଜନପଦ; ମଧ୍ୟଦେଶ—

2. Mofassal; the country side.

୩। ଦାଟୁଆମାନଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ଜୀବାରୀ ଜୀବିତମାନେ—

3. All the castemen of a caste-guild
inhabiting different places.

୪। ଦାଟୁଆମାନଙ୍କର ଜୀବାରୀ ସର୍ବ—4. An assem-
blage or meeting of a caste-guild represen-
ting a large number of villages.
(ଯଥା—ଏ ନିଷାପଟା ଦେଶ ବସାଇ ଦୂଷି ନବା ।)

୫। ଗ୍ରାମବାରୀ ବା ସବସାଧାରଣ—

5. The public or village community.

୬। ରଜ୍ୟର ପ୍ରଜା ସମ୍ବନ୍ଧ—6. The whole body of
the subjects of a State.

(ଯଥା—ଦେଶ ମାତ୍ରରେ ଶାନ୍ତିର ଉପାୟ କଣ ?)

[ଦୁ—ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ମହାଦେଶ ହୁଏ ।

ଦେଶର ଶୁଦ୍ଧ ଅଂଶମାନଙ୍କ ନାମ ପ୍ରଦେଶ; ପ୍ରଦେଶର ଅଂଶ
ବିଭାଗ; ବିଭାଗର ଅଂଶ କିମ୍ବା; କିମ୍ବାର ଅଂଶ ସଂତୁଷ୍ଟରଙ୍ଗ ।]

ଦେଶକ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଦିଶ ଧାରୁ =ଆଜ୍ଞା କରିବା + କରୁ. ଅକ)—
Desaka ୧। ଉପଦେଶକ; ଶିଷ୍ଟକ—1. A preceptor;
(ଦେଶକ—ଶ୍ଵର)

’। ଶାସନକାରୀ—2. A governor.

ଦେଶକାରୀ—ସ. ବି—ଦେଶକ (ଦେଶ)

Desakārī ଦେଶକାରୀ—ଅନ୍ୟନାମ) [ଦୁ—ଦେଶକଳୀ, ଦେଶକାର, ଦେଶ-

ଗାକାର, ଦେଶାଶୀ, ଦେଶମନ୍ତ୍ରୀ, ଦେଶାକା, ଦେଶ-
ଗାକାର ନାମରେ ଅନ୍ୟ କେତେବୁଡ଼ିଏ ବ୍ୟବଣୀ ଥିଲା । ଏ ସବୁ
ରହ ରହ ଜୀବିବ ଓ ରହ ରହ ଭାବୁରେ ରହ ରହ ସମୟରେ
ଗେଯ ।]

ଦେଶକାଳକ୍ଷେ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଦେଶ+କାଳ+କ୍ଷେ. ଧାରୁ. କରୁ. ଅଛ)—

Desakālajñā ୧। ଯେଉଁ ଲୋକ ଦେଶକର ଓ ଉଚ୍ଚତ ସମୟ:

(ଦେଶକାଳକ୍ଷେ—ଶ୍ଵର) ପ୍ରତି ଲୟା ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—1. One:

(ଦେଶକାଳକ୍ଷେତ୍ର—ବି) who acts properly, keeping in:

(ଦେଶକାଳକ୍ଷେତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) view the manners and
customs prevalent in a country and the
proper time for action.

’। କେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କେଉଁ ଦେଶରେ ଓ କେଉଁ କାଳରେ
କଲେ ଶୋଭନ୍ୟ ଦେବ, ଏଥୁ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ରଖି କାର୍ଯ୍ୟ
କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—2. One who adopts himself
to his present surroundings or circum-
stances.

ଦେଶ କାଳ ପାତ୍ର—ସ. ବି (ଦୁଇ; ଦେଶ + କାଳ + ପାତ୍ର)—କୌଣସି

Desa kāla pātra କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ଉପସ୍ଥିତ ସ୍ଥାନ, ଉପସ୍ଥିତ

ସମୟ ଓ ଚାହିଁପାଇଁ ଉପସ୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତି—The proper
place, time and person with reference

to an act; the proper place, time & object of an act; the surroundings; all the circumstances connected with an action.

ଦେଶକାଳବିଜ୍ଞାନ—ସ. ବିଜ. ପୁଣ୍ଡ(ଦେଶ + କାଳ + ବିଜ. ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ. ବିଧ.)

Desakālajñit ଦେଶକାଳଜ୍ଞ (ଦେଶ) —

Desakālajñā (See)

ଦେଶକାଳ—ପ୍ରାଦେ. (ପୃଷ୍ଠ) ବି.—ସହଦେଶୀ ଗଲେ ପଣ୍ଡାଙ୍କୁ ଟକା ସୁଲିବା
Desa kālī ପାଇଁ ଯାହାର ଖର୍ତ୍ତ ରେ ଲେଖୁ ଦେଇ ସାଇଥିବା

ଟକାର ପରିମାଣ—The sum of money for which a pilgrim executes a bond in favour of his Pāṇḍā at a holy place, when he has not sufficient money to clear the Pāṇḍā's dues.

ଦେଶକେ—ଦେ. ଥ.—୧। ମୋଟିଏ ଦେଶରେ—

Desake 1. In one country.

, 2. ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶରେ— 2. In every country.

ଦେଶକେ ମାତ୍ର ନହିଁ ଚାହୁଁ । ହବ ।

” । ରହ ରହ ଅଥଳରେ—

3. In different localities.

ଦେଶଜ—ସ. ବିଜ. (ଦେଶ + ଜନ ଧାରୁ + ଜ୍ଞାନ) —ଦେଶରେ ଜାତ —

Desaja Produced in a country.

ଦେ. ବିଜ. (ଆଧୁନିକ ଅଧିକାନକାରମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା) —ଯେଉଁ

ଶବ୍ଦମାନ ସ୍ଵର୍ଗ ଛାଡ଼ା ଅଳ୍ପ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରୁ ଆସି
ଦେଶର ଅଧିକାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରୁ ଭାଷାରେ ବ୍ୟବହୃତ
ହୋଇଥାଏ—Words current in a language which have been borrowed from any Indian language other than Sanscrit.

[ଦ୍ୱ—ଯେଉଁ ସବୁ ଶକ ସ୍ଵର୍ଗ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ମୌଳିକ ବୁଝ ରଖିଥାଏ
ତାକୁ ଉତ୍ସମ, ଯେଉଁବୁ ଶକ ବିଶ୍ଵାଦ୍ଵାରା ହୋଇଥାଏ ତାକୁ ତତକ
ଓ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନ ସ୍ଵର୍ଗ ଛାଡ଼ା ଅଳ୍ପ ଭାରତୀୟ ଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଅଣା
ଯାଇଥାଏ, ତମ୍ଭେ ସହିତ କେବଳ ଅବଧି ନିବୃତ୍ତି ହୋଇ ନାହିଁ,
ଅଧିକାନକାରମାନଙ୍କ ସେବନାଙ୍କ ଦେଶକ ଶକ ଦୂପେ ଗଣନା
କରୁଥାଏନ୍ତି ।

ଏହା ଭାଷାକୋଣରେ ଜାତାବ ଏ ସ୍ଵର୍ଗ ଛାଡ଼ା ଅଳ୍ପ ଭାରତୀୟ
ଭାଷାମାନଙ୍କରୁ ଅଳ୍ପ ଶବ୍ଦମାନ ଓ ଯେଉଁ ଶବ୍ଦମାନଙ୍କର ମୂଳ ବିଶ୍ଵିତ
ହୋଇ ପାଇଁ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ‘ଦେଶଜ’ ଅଞ୍ଚା ଦିଅ ଯାଇଥାଏ ।]

ଦେଶ ପଦଶକେ—ଦେ. ଥ.—ନାନା ଦେଶରେ; ବନ୍ଦତ ଦେଶରେ;

Desa desake ଦେଶଦେଶାନ୍ତରରେ—In different countries.

ଶୁଣ ସୁରକ୍ଷିତ କଲେ ପ୍ରମାଦ, ଦେଶଦେଶରେ ସନ୍ଦେଶ ପାଇ ।

ଭାଷ. କୋଟ୍ୟାହାଏବତସ ।

ଦେଶଦେଶ—ଦେ. ବି.—ଦେଶଦେଶରେ ବା ରହ ରହ ଦେଶରେ

Desadesha କଥୁତ ଭାଷାମନ—Various languages spoken in different countries.

ଦେଶ କର କର ନାହିଁ ଭାଷା, ବନ୍ଦ ବାବୁ ଦେଶଦେଶ ।

ବ୍ୟବ ବ୍ୟବ ପ୍ରମାଣିତ ।

ଦେଶ ଧର୍ମ—ସ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ ଚର୍ଚ ; ଦେଶ + ଧର୍ମ) —

Desa dharma ଦେଶ ପ୍ରତକଳ ଅନୁର ବାବୁହାର ଭାଷାର ମନ୍ତ୍ର—
The usages of a country; customs and manners of a country.

ଦେଶ ଫେରିବା—ଦେ. କି.—ଦେଶଦେଶରେ ପ୍ରୟୋଚନ କରିବା—

Desa pheribā To travel in different countries.

ଦେଶଦେଶ ଶୁରା ଦେଶକିଲା

ଦେଶବାସୀ—ସ. ବିଜ. ପୁଣ୍ଡ. (ଦେଶ + ବିଜ. ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ. ଇଲ୍ଲ; ମା.

Desabāsī ୧ବ) —ଦେଶରେ ବାସ କରୁଥିବା (ବ୍ୟବ୍ରିତ୍ତି) —

(ଦେଶବାସୀ—ଶ୍ଵର) : (a person) Resident in a country.

ଦେଶ ବାହାର—ଦେ. ବି. (ସ. ଦେଶ + ବିହାର) —ଅପରାଧୀ ବ୍ୟବ୍ରିତ୍ତି

Desa bāhāra ଦେଶକୁରରୁ ଚଢ଼ି ଦେବା ଚାପ ବଳଦଣ;

ଦେଶକୁର ବିବାହନ—Transportation; driving away

ଦେଶକୁର ଦେଶକୁର ଦେଶକୁର ଦେଶକୁର ଦେଶକୁର ଦେଶକୁର
of an offend or from a country; banishment.

ଦେ. ବିଜ.—ଦେଶକୁରର; କିମ୍ବାଦିତ—

Banished; exiled.

ଦେଶ ବିଧାକ—ସ. ବି. (ପୃଷ୍ଠ ଚର୍ଚ; ଦେଶ + ବିଧାକ) —

Desa bidhāna ଦେଶ ଧର୍ମ (ଦେଶ)

(ଦେଶବିଧି—ଅଳ୍ପବୁଝ) Desa dharma (See)

ଦେଶ ବିଦେଶ—ସ. ବି.—ଆପଣା ଦେଶ ଓ ପର ଦେଶ—

Desa bidesa One's own country and abroad.

ଦେଶ ଭାଷା—ସ. ବି.—କୌଣସି ଦେଶରେ ଚଢ଼ିଥିବା ବା କୁହାଯାଉ-

Desa bhāshā ଶୁରା ଭାଷା—The spoken language of a country; the vernacular of a country.

ଦେଶ ମୁଖ—ଦେ. ବି.—ପ୍ରାଚୀନ ଉତ୍ତଳର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରମାଣିତ

Desa mukha ବା ପ୍ରଗଭାର ଜମିଦାର —The landlord of

Pergannah in ancient Orissa.

ଦେଶ ରୂପ—ସ. ବି.—୧। ନ୍ୟାୟ—

Desa rūpa 1. Justice.

, 2. ଭିତରେ—2. Propriety.

” । ପ୍ରଶଂସିତ ଦେଶ—3. A good country.

ଦେଶାଭିର—ଦେ. ବି. (ସ. ସନ୍ଦେଶଦେଶ) —ରୂପ; ଭଗବ—

Desākura A messenger.

ଦେଶର ତେଣ ସନ୍ଦେଶ ଗମନ ବହନ ନୃତ୍ୟ ପରିଷ୍ଵେଷା—

ଦେଶାକ୍ଷା—ସ. ବି—ରୂପିଣୀଭିତ୍ତି—

Desākṣa Name of a secondary musical air.

(ଦେଶାକ୍ଷା—ଅଳ୍ପବୁଝ) [ଦ୍ୱ—ଏହା ମେଘ ରୂପର ତେଣିକି;

ନ୍ତରରେ ହିନ୍ଦୋଳ ରୂପର ପର୍ମା । ଏହା ସମ୍ମର୍ତ୍ତୁ କାହିର ରଗିଣୀ;

ଏହା ବର୍ଣ୍ଣ ରତ୍ନରେ ରୋତାରୁ ପାଇ ଦ୍ଵାରା ପରିଷ୍ଵେଷ ଗୈ—

ଏହା ଶବ୍ଦାଗର ।]

ଦେଶାନ୍ତର—ସ. ବ (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଦେଶ+ଆନ୍ତର)—
Desāntara ଦେଶ ଧର୍ମ(ଦେଶ)—Deśa dharma (See)
ଦେଶାଟଳ—ସ. ବ (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଦେଶ+ଆଟଳ)—ଦେଶପ୍ରମଳ;
Desāṭala ରହ ରହ ଦେଶ ବ୍ୟାପି—
ଦେଶପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକ } ଅନ୍ୟରୂପ Travelling in different lands.
ଦେଶପର୍ଯ୍ୟନ୍ତକ } ଅନ୍ୟରୂପ

ଦେଶାଧିପ—ହ. ଓ (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର; ଦେଶ+ଅଧିପ) — ୧ । ସଙ୍ଗ—	
Desādhipa	1. King.
(ଦେଶାଧିପତି—ଅନ୍ୟରୂପ)	୨ । ଦେଶର ଶାସକବସ୍ତ୍ର—
	2. Ruler of a country.
ଦେଶାନ୍ତର—ହ. ବ (ଅନ୍ୟ+ଦେଶ; କର୍ମଧା; ଅନ୍ୟ=ଅନ୍ତର,	
Desāntara	ପରଭାବ) — ୧ । ଅନ୍ୟ ଦେଶ—
	1. Another place.
୨ । ବିଦେଶ; ଦୂର ଦେଶ—	
	2. A foreign country.
୩ । (୨. ଦେଶ+ଅନ୍ତର) ବିଦ୍ୟାସନ ଦୟ—	
	3. Banishment; deportation.
୪ । (ବୁନୋଳ ପରଭାବ) — ଜାତିରମେଲୁଠାରୁ ବଶିଷ୍ଟମେଲୁଠାରୁ	
	ପଥିନ୍ଦ କଲ୍ପିତ ରେଖାର ସମ୍ମାନ୍ୟ ମଧ୍ୟରେଖାର ପୁରୁଷ—
	କା ପଣ୍ଡିତର ଦୂରତ୍ତ; ଲମାଙ୍କ (ହ. ଶତସାଗର) —
	(geography) Longitude.

[ଦ୍ୱ— ପୂର୍ବ ରୌଗୋଳକ ବା ଜ୍ଞାନଶିଖ ଗଣନା ପାଇଁ ଏହି
ମଧ୍ୟରେଖା ଲବା ବା ଉତ୍ତରପୀମାତାଙ୍କୁ ସମେତୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଳ୍ପିତ
ଦେଉଥିଲା । ଅଛକାଲ ଉତ୍ତରପୈପର ଓ ଅମେରିକାର ଉଚ୍ଚ ଦ୍ୱାରା
ପ୍ରାକ ବାଟେ ଏ ରେଖା ଯାଉଥିବାର କଳ୍ପିତ ଦେଉଥିଲା । ଏହି
ମଧ୍ୟରେଖାଙ୍କୁ କୌଣସି ସ୍ଥାନର ଦୂରତ୍ବ ସେହି କୋଣର ଥିଶର
ହିସାବରେ ଗଣନା କରି ଯାଉଥିଲା—ହୁ. ଶକସାଗର ।]

ଦେଶାନ୍ତର କରିବା—ଦେ. କି—ନିବାସନ କରିବା—	Desāntara karibā To send a person to exile; to deport.
ଦେଶାନ୍ତରି—ସ. ବ. (ଦେଶାନ୍ତର+ରତ)–ସଜଦଣ୍ଟରେ ନିବାସିତ—	Desāntarita Banished.
ଦେଶାନ୍ତରୀ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦେଶାନ୍ତରତ)–ନିବାସିତ; ସଜାଞ୍ଜରେ	Desāntari Deported; banished.
ମରୀ ବାସରେବ ହେଲେ ଦେଶାନ୍ତରୀ—ଘାଗାନ୍ତା, ନନ୍ଦବେଶୀ ।	

ଦେଶାତ୍ମୀୟ—୧. ବିଶ (ଦେଶାନ୍ତର+ଉବାର୍ଥରେ ରୟ)—
Desāntariya ୧। ବିଦେଶୀୟ; ବିଦେଶରେ ଜୀବିବା ଉପର୍ଯ୍ୟା—

1. Foreign; produced in a foreign country.
2. Residing in a foreign country.
3. Relating to another country.

ଦେଶୀଆ— ଦେ. ବିଶ (ୱ. ଦେଶୀୟ; ଅଳ୍ପ ଦେଶବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରେ
Desia ଲାଗେ; ଯଥା—ବଜାଦେଶୀଆ, ଚାନ୍ଦେଶୀଆ) —
୧। ଦେଶୀୟ— 1. Pertaining to a country.
୨। ମହାସଲିଆ; ପ୍ରାମୀଣ—
2. Resident of a village; rural.
ପ୍ରାଦେ (କୃଷ୍ଣର) ବି—ନାର ଶୁଦ୍ଧଜାତିବିଶେ—
A low caste of Sūdras living in
Jayapura.

ଦେଶିକ—ସ୍ତ୍ରୀ ବ—୧ । (ଦେଣୁଗର୍ଭେଣ୍ଠେ, ରକ୍ଷଣା)—
Desika ପଥ୍ରକ, ବାଟୋଇ—Traveller.

, । (ଦଶ ଧାରୁ + ଇକ) ପ୍ରକୁ—
2. Preceptor; teacher.

୧. ପୁଣି (ହି. ଶକ୍ତାମର); ଦ୍ୱା- 2. Needle
୨୦୯୧- 3. ଲିଙ୍ଗ (ଶିଖ+ମହାର୍ଥୀ ନବ: ୫୩, ୭୭)-

Desi १ | देशी—1. Pertaining to a country,

୧ ସଦେଶୀୟ; ସଦେଶ ଜାତ; ସଦେଶ ପ୍ରସ୍ତୁତ—
 2 Country-made; pertaining to, made
 in or born in one's native country.
 (ସଥା—ଦେଶୀ ଲୁଗା, ଦେଶୀ ଚକ, ଦେଶୀ ହାତମ, ଦେଶୀ
 ଘୋଡା ଇତ୍ୟାଦି ।)

* । (ଦ୍ୱାରା ନିମ୍ନଲିଖିତ ମତରେ) ପାପକ ଶୁଣି ଶୁଣି—
ବିଶେଷ—3. Name of a secondary

musical air.

୪। ସଙ୍ଗୀତର ଦୁଇ ପ୍ରକାରରୁ ଏକଚର—
4. One of the 2 varieties of music.
[ଦୁଇ—ସଙ୍ଗୀତ ଦାମୋଦର ମନ୍ତରେ ନୃତ୍ୟ, ଗୀତ ଓ ବାଦ୍ୟରେ
ସଙ୍ଗୀତ ଦୋଷ୍ୟାଏ; ଏହା ପ୍ରକାର, ଦେଶୀ ଓ ମାର୍ଗୀରେ]

* । ତାଣ୍ଡବନଭାର ଏକ ହେବ—
5. A kind of male dance.

[ତୁ—ସମ୍ବରେ ଅନ୍ଧକାଳେ ଦସକ ଓ ପରିମଳ୍ଯ କମ କୁଣ୍ଡଳ ଶିଥାର ।]

ଦେଶୀ ଖାଇ—	ଦେ. ବି—	ଏକପ୍ରକାର ଖାଇ ଗଛ—
Desi jhāunī		Casurina Muricata.
ଦେଶୀ ବହୁର—	ଦେ. ବି. (ସ. ବହୁର; ବବର)	ଏ ଦେଶରେ ଜାଣିଥିବା ଏକ ବହୁର ଗଛ—
Desi babur		ବହୁର ଜାଗୟେ ଗଛ—Acacia Arabica
ବାବୁର		(Kirtikar)
ବାବୁର, କିକାର		

দেশী বাদাম—দে. বি.—বাদামজাতীয় দুষ্করণেশ—

Desi badam Indian Almond tree.

দেশীয়—স. বিশ. (দেশ+স্মৰ্কার্থে. যুক্ত)—১. দেশ
Desiya স্মৰ্কার্থ—1. Pertaining to a country.

(দেশীয়—শব্দ) ২। স্বদেশীতি—

২. Swadeshi; country-made.

৩। স্বদেশীয়—৩. Local; indigenous.

৪। দেশ প্রচলিত—4. Prevalent in a country.

৫। প্রদেশীয়; গ্রামী—5. Provincial; rural.

৬. অ. প্রত্যয় (অন্য শব্দ সঙ্গে যুক্ত) স্বামায়—

Standing in or occupying the position of.

(যথা—যে মোর শিক্ষ দেশীয় অঠক্টি।)

দে. বিশ.—দেশজ (দেশ)—Desaja (See).

দেশুখ—দে. বিশ. (সং. দেশীয়)—মংসলিখ; গাঢ়লি (লেক) —
Desuha Rüstic (person).

(পুরুষ—বিপুরুষ) মকসলী ইস্তবালা

দেশ্য—স. বি. (ধৰ্ম ধারু=কহুবা+কর্ম. য)—ন্যায়ুর পূর্বপৰ্যন্ত—
Desya A thesis; the major proposition in a
(দেশীয়—শব্দ) syllogism.

বিশ.—(দেশ+স্মৰ্কার্থে. য)—দেশীয় (দেশ)

Desiya (See)

দেষ্ট—স. বিশ. যুঁ (দাতৃ+অভিশয়ার্থে. ইষ্ট) —অভিশয় দাতা;
Deshtha অভিশ্য দানশীল—Very liberal; bountiful.
(দেষ্ট—শব্দ)

দেষ্টু—স. বিশ. (দা ধারু+শীলার্থে. কর্তৃ. ইষ্ট) —
Deshnu ১। দানশীল—1. Bountiful; liberal.

২। দুর্দম—2. Unruly.

৩। জল—3. Washerman.

৪। চন্দ্ৰ—2. The moon.

দেহ—স. বি. (দহ ধারু=লেপন কৰিবা; একত্র কৰিবা + কর্ম
Deha অ) —১। শরীর; তনু—1. Body.

২। (+ ভৱ. অ) —লেপন—

2. Anointing; plastering; smearing.

৩। অঙ্গ প্রত্যঙ্গ—3. Limbs.

৪। জীবন—4. Life.

৫। মূর্তি; রূপ—5. Image; form.

[দু—দেহ দুর প্রকার; যোক্তা ও অযোক্ত; যোক্তা
দেহ দুর দুর দুর দুর দুর দুর দুর দুর]

দেহ—কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি কৃতি
একটা ছুটা অক্ষুণ্ণ পরিমিত সুষ্ঠু দেহ মধ্য শুক্র । দেহ
কর্মপ্লাপন শ্রেণি করে । হি. শব্দসাগর]

দে. বি—১। জীবন্ত কাল—1. Lifetime.

(যথা—আম কাপাক দেহকরে এপরি ঘটণা ঘটন
থল ।]

, ১. যুক্তি—2. Health.

(যথা—গাঙ্ক দেহ অব্য কোরাথক্তি ।)

দেহ (রক্তাদি)—দহ রক্তাদি (দেখে)

Deha (etc) Dika etc (See)

দেহ কর্ত্তা—স. বি. (ক্ষেপক; দেহ+কর্তৃ. এক. ১৯) —

Deha kartta ১। পুরুষবাদ পঞ্চতুত—1. The 5 prime elements of Nature.

, ১। দেবতা—God. • ১। যুরি—The sun.

দেহকে—দে. ক্রি. বিশ—জীবিত কাল মধ্যে—

Dehake During the lifetime of,

গো দেহকে একুণে পুর শুক্রবার

বৃক্ষ মুক্ত আছে অরক্ষ গুর। বৃক্ষেঁহু মহাভূত বৃক্ষ।

দেহ কোষ—স. বি. (গুষ্ঠি তত; দেহ+কোষ=অক্তাদন) —

Deha kosha ১। তর্ম; মেঢ়া—1. The skin covering
the body.

, ১। প্রস—2. The wings.

দেহ ক্ষয়—স. বি. (গুষ্ঠি তত; দেহ+ক্ষয়) —

Deha kshaya ১। প্রাণত্বাগ; মৃত্যু—1. Death.

, ১। শুষ্কবর বিনাশ—2. Decay of the body.

, ১। শ্রেণি—3. Sickness; disease.

দেহ প্রাণীবা—দে. ক্রি—মৃগু জীববা; মৃণবা—

Deha chhārdibā To die.

দেহচার্ডা কেতে জন গৱে কৌশলা, কেবেষা, সুরিয়া গৈহ প্রচলে।

দেহচোরনা গুচকুগুণা পুরুষ পুরুষ।

(দেহ তেজী—অন্যরূপ)

দেহজ—স. বিশ. (দেহ+জন ধারু+কর্তৃ. অ) —

Dehaja দেহজু জীবন—Born of the body.

(দেহজা—শব্দ) বি. যুঁ—যুক্ত—Son.

দেহ জলবা—দে. বি—১। অভিশয় কোধর রূপসূ দেবা—

Deha jalibā 1. Becoming angry or enraged.

গো জলা পঞ্চলে মজে কোধে প্রাপ দেব কুণ।

বদন জলনা বৃক্ষেঁহু মহাভূত বৃন।

, ১। কষ্ট অন্তুত দেবা—2. Suffering of pain.

, ১। পোড়িবা—3. Burning.

, ১। শুষ্কবরে জুলা জুবুব দেবা—

4. Burning sensation in the body.

দেহ কাণ—দে. বি—শাশ্বত বল; স্মরণ—

Deha tāna Bodily strength; physical power.

বৃক্ষ অগু গুলে বৃক্ষ কৃষ রূপ;

গুহাকর উকি কেলেষ দেহ কাণ। বৃক্ষেঁহু মহাভূত বৃক্ষঘোগ।

দেহ ধর্ম—সং. বি. (গুষ্ঠি তত; দেহ+ধর্ম) —

Deha dharma শুষ্কবর প্রকৃতি বা শুশ্ৰা—

The attribute of the body..

মের খে রূপ দেবীক পেকে কাম

ৰঞ্জ ন পুরুষ প্রে তাহা দেহ ধর্ম।

বৃক্ষেঁহু মহাভূত বৃক্ষঘোগ।

ଦେହ ଧାରକ—ସ. ବ. (ଦେହ + ଧ = ଧରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅକ)—.

Deha dhāraka ଅସ୍ତ୍ର; ବାନ୍ଦ—Bone.

ସ. ବଣ—ଶଶିରଧାରୀ—Corporeal.

ଦେହ ଧାରଣ—ସ. ବ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ + ଧାରଣ)—

Deha dhāraṇā ୧। ଶଶିର ରକ୍ଷା; ଜୀବକ ରକ୍ଷା; ବନ୍ଧ ରହିବା—

1. Living; subsistence.

୨। ଜନ୍ମ—2. Birth.

୩। ଶଶିରଯୁକ୍ତ ରୂପ ପ୍ରଦଶ କରିବା—2. Assumption of a corporeal body or form.

ଦେହଧାରୀ—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଦେହ + ଧ ଧାରୁ ଧରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଜନ୍ମ—

Dehādhārī ୧ମା. ୧୬)—୧। ଯାହାର ଶଶିର ଅଛି; ଶଶିର—

(ଦେହଧାରଣୀ—ଶ୍ଵା) 1. Corporeal; in flesh and blood; having a body.

୨। ଜୀବନଧାରୀ; ଜୀବତ—2. Living.

ଦେହ ନ ସହିବା—ଦେ. କି—ଦିନ ନ ସହିବା (ଦେଖ)

Deha na sahibā Diha na sahibā (See)

ଗା ନା ସହା—ସେ ମୂର ବନନ୍ତର ସରରେ ଚାହିଁ

ଜାକ ଶୁଣ ମୋହର ଦେହ ନ ସହିଲ । କୃଷ୍ଣିତ୍ତ. ମହାଭାରତ ୧ନ ।

ଦେହ ନାଶ—ସ. ବଣ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ + ନାଶ)—ଦେହନ୍ୟାଗ (ଦେଖ)

Deha nāśa Deha tyāga (See)

ଦେହ ପାତ—ସ. ବ—ଦେହନ୍ୟାଗ (ଦେଖ)

Deha pāta Deha tyāga (See)

ଦେହ ପୁଷ୍ଟିକର—ସ. ବଣ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ + ପୁଷ୍ଟିକର)—ଯାହା

Deha puṣṭikara ଦେହରୁ ପୁଷ୍ଟ ବା ସବଳ କରିବ—
Nourishing.

ଦେହ ତତ୍ତ୍ଵ—ସ. ବ. (ଅଧୁନିକ ପାରିଭ୍ରମିକ ଶବ୍ଦ)—

Deha tattwa ୧। ଶଶିର ବିଜ୍ଞାନ—1. Physiology.

୨। ଶଶିରର ବିଭିନ୍ନ ଅଂଶ କିଣ୍ଠୀଯ ଶାସ୍ତ୍ର—2. Anatomy.

ଦେହ ତ୍ୟାଗ—ସ. ବ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ + ତ୍ୟାଗ)—

Deha tyāga ମୃଜ୍ଜ; ପ୍ରାଣ ତ୍ୟାଗ—Death.

ଦେହଦ—ସ. ବ. (ଦେହ + ଦା ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ)—

Dehada ପାରଦ; ପାର—Quick-silver; mercury.

ଦେହ ଦାନ—ଦେ. କି. (ଶ୍ଵା ପକ୍ଷରେ ପୁରୁଷରୁ)—ସୁରତ ଦାନ—

Deha dāna (a woman's) Letting one's self to be copulated by a man.

ତେବେ ହେଲେ ସେ ହେଲ ଜୋହିଲ ହୃପତ

ଗୋଲା ଦେହ ଦାନ ଦିଅ ଗୋ ସୁରତ । କୃଷ୍ଣିତ୍ତ. ମହାଭାରତ ଶାନ୍ତ ।

ସ. ବ—କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କିମନ୍ତେ ନିଜର ଶଶିର ଉର୍ଗ—

Sacrificing or offering of one's body for a certain purpose.

ଦେହ ଦୁଖ ହେବା—ଦେ. ବ—ଦିନ ଶଶିର ହେବା (ଦେଖ)

Deha dukha hebā .. Diha kharāpa hebā (See)

ଦେହ ଦେବା—ଦେ. କି—(ଶ୍ଵା ପକ୍ଷରେ) ପୁରୁଷର ରମଣ ସୀକାର

Deha debā .. କରିବା—(a female) To allow one's self to be copulated by a male.

ଏହାର ପ୍ରୋପା ପାଣ୍ଡା ଗୁହସ୍ତୁ

ବି ରୂପ ଦେହ ଦେଲେ କହ ତା ଅମଲ । କୃଷ୍ଣିତ୍ତ. ମହାଭାରତ. ଅୟ ।

ଦେହ ଧରିବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦେହ ଧାରଣ)—

Deha dharibā ୧। ଧୈର୍ଯ୍ୟ ଧରିବା; ମନକୁ ସମ୍ମାଳିବା—

ଦେହବନ୍ତ

ମନେମାନକର ମହାମେହ; ପୁରୁଷ କେ ଧୂର ଦେହ ।

ଜଗନ୍ମାଥ. ଭଗବତ ।

୧। ବନ୍ଧବା—2. To live

ବାହାରେ ଅପରା ଦର

କେ ଅବ ଧର ଦେହ ଧର । କରନ୍ତାଙ୍କ. ଭଗବତ ।

ଦେହବନ୍ତ(କ୍ର)—ଦେ. ବଣ. (ସ. ଦେହବନ୍ତ)—ଶଶିରଧାରୀ;

Dehabanta(ntā) ଦେହଧାରୀ—

ଦେହବନ୍ତ Having a body; corporeal.

ଦେହବନ୍ତ ଗୁହେ ସବଳ ପିତାମହ; ସଂସାରେ ଦେଇ ଦେହବନ୍ତ—

ପାତୀ ଯଶୋଦନ୍ତ. ପ୍ରେମରନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଗାତା ।

ଦେହବାନ୍—ସ. ବଣ. ପୁ—ଦେହଧାରୀ; ଶଶିରୀ—

Dehabān

Corporeal.

(ଦେହବନ୍ତ—ଶ୍ଵା) ସ. ବ. ପୁ—ଜୀବ—

Animal; living being.

ଦେହବାସ—ଦେ. ବ(ସ ଦେହ+ବାସ)—ପିନ୍ଧବା ଲୁଗା—

Dehabāsa The cloth which a man puts on.

ମୁହଁ ତ ବାଟ କେନ୍ତା ଅଧେ ଦେହବାସ—କୃଷ୍ଣିତ୍ତ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଦେହ ଭାରୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମଲୟର) ବଣ—ଦେହେ ଭାରୁ (ଦେଖ)

Deha bhāruñi

Dehe bhāruñi (See)

ଦେହଭୁତ—ସ. ବ. (ଦେହ+ଭୁତ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ବ୍ୟାପ)—୧। ଜୀବ—

Dehabhūt

1. Aimal.

୨। ଅସ୍ତ୍ର—2. Soul.

ସ. ବଣ—ଦେହଧାରୀ (ଦେଖ)—Dehadhārī (See)

ଦେହ ଯାଦା—ସ. ବ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ+ଯାଦା)—

Deha jātrā ୧। ଶଶିରଯାଦା; ଜୀବକାନିବାଦ; ଭରଣ୍ୟୋଦୟ—

1. Subsistence; living; support of life; livelihood.

୨। ମୃଜ୍ଜ; ମରଣ—Death.

ଦେହ ରକ୍ଷା—ଦେ. ବ. (ପଣ୍ଡିତଙ୍କ; ଦେହ+ରକ୍ଷା)—

Deha rakshā ଦେହଯାତ୍ରା (ଦେଖ) —Deha jātrā (See)

ଦେହ ରଖିବା—ଦେ. କି—(ବେଷ୍ଟିବ, ସାର୍ପ ଆଦି) ମରବା—

Deha rakhiba To die (said of anchorites).

ଦେହ ରକ୍ଷାକରା ଦେହର ରଖିବ ତହିଁ ଅଥ ବଟ ପାଶ—ପ୍ରାଚୀ. ଶାଶୁରରକ୍ଷାଗାତ ।

ଦେହ ରକ୍ଷା କରନ୍ତା

ଦେହରୁ କ୍ରତ୍ତା(ଡ୍ରେ)ଇ ଦେବା—ଦେ.କି—୧। ଅପଣା ଉପରୁ କ୍ରୋଣସି

Deharu chhārdā(rde)i debā କାର୍ଯ୍ୟ ବା ଦୋଷ ବା ଦାୟିତ୍ୱ

(ଦେହରୁ କ୍ରତ୍ତାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗୟାଇଦେବା—1. To dis-

own any responsibility or guilt.

୨। ନିଜଠାରୁ ସମୟ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ ଭୁଟାଇଦେବା—.

2. To cut off all connection.

ତ ହଠେ ନ ରଖିବ ସେ ହେବାରୁ । କିମ୍ପର୍ଯ୍ୟ, କହିବାକଷେତ୍ର ।

ଗୋଟିଏ ଶତାବ୍ଦୀ ଦେଇ ଦେହରୁ । କିମ୍ପର୍ଯ୍ୟ, କହିବାକଷେତ୍ର ।

ଦେହ ଲଗା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦେହ + ଲଗ୍) —ଦେହ ଲଗା (ଦେଖ)
Deha lagā Diha lagā (See)

ସେ କଳ୍ପନା ମୁନିଅଂଶୀ, କୃଷ୍ଣ ଦେହଲଗା ଦାସୀ—ଭୟତ, ପ୍ରେମଯାମୁଦ୍ରି ।
, । ଦେହରେ ଜୀବି—

2. Absorbed in the body of.

ଏ କଳ୍ପନା ଏଥ ବ୍ୟକ୍ତି ଗଲା
ହୋଇବାର ସାର ସମ୍ମୁଦ୍ର ଦେହଲଗା । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାବ, ଜନ ।

ଦେହଳା—ସ. ବି (ଦେହ + ଲା ଧାରୁ = ଅନ୍ତମର କରିବା, ଘୋଷଣ
Deha lauk କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ, ଅ+ଥ)—ମନ୍ୟ, ମଦିରା—Wine.

ଦେହଳୀ—ସ. ବି (ଦେହ + ଲା ଧାରୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ, ଅ+ଷ୍ଟା
Deha lajī ର)—୧ । ଚର୍ଚକାଠର ତଳର କାଷ୍ଟ ଅଣ୍ଟ—
(ଦେହଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Threshold; the lower log in
a door-frame.

ଏତେ କୋରି ସଜଳ ଦେହଳୀ ନବାଇଲେ—ଭାଙ୍ଗ, ପ୍ରେମସାକିତ୍ୟ ।

, । ହାରର ସମ୍ମୁଦ୍ରୀ ପିଣ୍ଡୀ—

2. The raised terrace in front of a door.

ଦେହ ଶଙ୍କୁ—ସ. ବି—ସଥର କୁଣ୍ଡ (ହି. ଶକସାଗର)—

Deha śanku Stone pillar.
(ଦେହଶଂକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେହ ଶୁଳା—ଦେ. ବିଶ—ଦେହ ଶୁଳା (ଦେଖ)

Deha śūla Diha śūla (See)

ଦେହ ସମ୍ବରଣୀ—ସ. ବି. ଶୀ—କଳ୍ପନା, ହି—ଅନ୍ୟ—(ହି. ଶକସାଗର)—
Deha sambaranī Daughter.

ଦେହ ସାର—ସ. ବି (ଉଷ୍ଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେହ+ସାର)—ଦେହର ସାର
Deha sāra Purity; ମହା; ଅଣ୍ଟି ଓ ମାଂସର ମଧ୍ୟରୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠବିଦ୍ୟୁ
ବିଶେଷ—Marrow; the essence of the
body.

ବିଶ (ବହୁଶିତ୍ତ)—ସାହାର ଦେହ ମାତ୍ର ଅବଶିଷ୍ଟ ଅଛି—
Having the body only in existence.

ଦେହ ସୁହାୟିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦେହ + ସହାୟିଧାରୁ)—କୌଣସି ବିଷୟ
Deha suhāyībhiḥ କୌଣସି ବିଷୟର ସହ୍ୟଦେବା—To be
ଦେହରେ ସୁହାୟିବା } ଅନ୍ୟରୂପ ତୁମ୍ଭ ସକଳର ତ ଦେହ ସହା କର
ଦେହରେ ସହିବା } କୃଷ୍ଣ ସକଳର ତ ଦେହ ସହା କର
କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାବ, ଜନ ।

ଦେହାତ—ଦେଦେ. ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ପଲ୍ଯୁର ଓ ସିଂହଭୂମ) ବି. (ପା. ଦେହାତ
Dehāt = ଗ୍ରାମ; ଭୂମ. ଏହ ଅର୍ଥରେ ହି. ଏହ ଶବ୍ଦ)—ମଧ୍ୟଦେଶ—
Moffassal; the country-side.

ଦେହାତି—ଦେ. ବି (ସ. ଦେହାତୁ)—ଜୀବନ କାଳ—

Dehāti Lifetime.

ଦେଦେ. ପ୍ରାଦେ (ସିଂହଭୂମ) ବିଶ—ମଧ୍ୟଦେଶ; ଗ୍ରାମ—
Rural.

ଦେ. ଅ—ଦେହ (ଦେଖ)—Dehi (See)

ଦେହାତୁବାଦ—ଦେ. ବି (ଅଧ୍ୟକଳ ପ୍ରୟୋଗ)—ଦେହହୁଁ ଅଥା ଅଟେ
Dehātmabāda ଏହଭୂତ ମତ—Materialism; the
doctrine that the soul is identical with
the body.

ଦେହାତୁ—ଦେ. ବିଶ—ଦେହାତୁ; ଦେହାତୁକାଶ—

Dehātū One having the body; corporeal.

ଶେଷ କୋର୍ତ୍ତ ବମନାମ
ଦେହାତୁ ଜୀବ ସେ ପରମ—ସତୋବିନ୍ଦ୍ର. ପ୍ରେମରତ୍ନ ମୃଦୁଗୀତା ।

ଦେହାତୁ—ସ. ବି. (ଉଷ୍ଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେହ + ଅନ୍ୟ)—ପ୍ରାଣବ୍ୟାଗ; ମୃତୁ—
Death.

ଦେହାତୁର—ସ. ବି. (ଅନ୍ୟ+ଦେହ; କର୍ମଧା. ଅନ୍ୟ=ଅନ୍ତର;
Dehāntara ପରନପାତ)—୧ । ଅନ୍ୟ ଶଶର—
1. Another body.

, । ଅନ୍ୟ ଜନ୍ମରେ ଜୀବର ପ୍ରାପ୍ତ ଅଭ୍ୟ ଗୋଟିଏ ଶଶର—
2. Another embodied state according to
the doctrine of transmigration.
• । (ଦେହ + ଅନ୍ତର) ମୃତ—3. Death.

ଦେହ—ଦେ. ବି. (ପଦ୍ୟ) (ସ. ଦେହ)—ଦେହ; ଶଶର—
Dehi Body.

ଅନ୍ତରେ ପୂର୍ବ ଦେଲେ ନଜ ଦେହ—କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାବ ସବ ।
ଦେ. ଅ—ଦ୍ଵାରା—By.

ଏ ସାମାଜିକ ବିଷୟ ଏହାକ ଦେହ ଦେଇ ନାହିଁ—ଶାକାଳାଥ. ବିବାହ ।

ଦେହତି—ଦେ. ଅ—ଦେହ (ଦେଖ)

Dehātī Dehi (See)

ଯେବେ ହେବି ଦେହତ ଧାନ ମକାତ ତୁମ୍ଭା ଦେବେ ବନ୍ଦଦ
ବାହ୍ୟ ଦେବା ତୁମ୍ଭକୁ ?—ପ୍ରବଳ ।

ଦେହୀ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦେହ + ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୮ ୧୯)—
Dehī ଶଶର; ଯାହାର ଦେହ ଅଭ୍ୟ—Corporal; living.

(ଦେହନୀ—ଶୀ) ବି—୧ । ପ୍ରାଣୀ—1. Animal; living
being.

, । ଅମ୍ବା—2. The soul.

ଦେ. ବି. (ପଦ୍ୟ)—ଦେହ; ଶଶର—Body.

ଏକ ମୂଳ ଶାରଣ ଶର୍ପାଣି ଠିର
ଦେଖ ଦେଶ କର ରଖିଅଛନ୍ତି ଦେହ—କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାବ, ବିବାହ ।

ଦେହୁଡ଼ି—ଦେ. ବି. (ସ. ଦେହଳି)—୧ । ହିନ୍ଦୁଭାରି—

1. Lion's gate.

ଦେହୁଡ଼ି; ଦେହୁଡ଼ି ୨ । ସଦର ଦବଜା; ଦାଣ୍ଡରୁଆର—

ଡେହୁଡ଼ି, ଡେହୁଡ଼ି 2. The sudden door of a house.

, । ଘରରୁ ଯିବାର ଦାଣ୍ଡ ପାଠକ—

3. Gate; portico; vestibule.

୪ । ଗୁହର ପ୍ରଥାନ ପ୍ରବେଶ ମାଗ—

4. The main gate of a house.

ଦେହୁଡ଼ି ମନା—ଦେ. ବି—ରଜାଙ୍କ ବିରକ୍ତିଭାଜନ ବିଷୟରୁ

Dehūḍī manā ରଜାଦେଶକ୍ଷେତ୍ରେ ରଜାଙ୍କରକୁ ଅସିବାରୁ

ଦେହୁଡ଼ି ବନ୍ଦ କରିବା କିଷ୍ଟେ—Refusal of

ଡେହୁଡ଼ି ବନ୍ଦ ଅନ୍ୟରୂପ ଆମାଦିବିନ୍ଦୁ—admission to a Rājā's palace
(ଦେହୁଡ଼ି ଅଟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) issued to an offending
person.

ଦେହୁର—ଦେ. ବି—ଶବ୍ଦ ବା ଶବ୍ଦର ଜାତି ବିଶେଷ—

Dehuri Family title of Śabara people.

ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଜାତ) ବି. (ସ. ଦେବ)—

ଏ । ଦେବତା ବା ଅପୂଜା ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜକ ଶବ୍ଦ—

1. A priest of a forest Deity.

ଅପୂଜା ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜକ ବା ସେବକ—

2. The servant of a village Deity.

ଦେବତାଙ୍କ ପୂଜକ ବା ସେବକ—

ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂଷଣ) ବି—ପାହାଡ଼ୀ ଠାକୁରୀଙ୍କ ଭୂଷଣ
ଅନାର୍ଯ୍ୟ ସେବକ—The non-aryan sebakan
of the Pâshârdi Goddess of Singâbhûm.

ଦେହେ ଥିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) କ୍ର—ଗର୍ଭବତୀ ଦେବା—

Dehe thibâ. To be pregnant; to conceive.

(ଦେହେ ରହିବା—ଅନାର୍ଯ୍ୟ)

ଦେହେ ଘରୁଁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ଦିଶ—ଗର୍ଭବତୀ—

Dehe bhâruñi Pregnant.

ଦେହେର—ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଜାତ) ବି—ପୂଜାଜୀବିଶେଷ—

Dahera. A class of Sûdras.

[ଦ୍ର—ଏମାନଙ୍କ ଘରେ ଉଣାଳି କୋଣରେ ମୋଟା ଖେ
(ଉଣାଳ) ଥାଏ । ତାହାକୁ ସେମାନେ ପୂଜା କରନ୍ତି ।]

ଦେହେର—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବି—ଦେବପୂଜକ ବ୍ୟକ୍ତି; ସେବକ;

Deheri ଦେହେର—A servant of a Deity.

ନାୟ ଦେହେର, ସୁଅ ସୁଖର, ଗତ୍ତ ମନ୍ଦ ସବୁ କୁଷର—ପର ।

(ଅର୍ଥର ବୁଝେ ଏତେବେଳେ ସଫେଦକା ଦେଇଛନ୍ତି ।)

ଦେହ—ହେ. କ୍ର (ଦେହ ଦିନ)—ଦିନ—

Dahi Curd.

ଦେହା (ଉଣାଦି)—ଦରତା ଉଣାଦି (ଦେଖ)

Daitâ (etc) Daitâ etc (See)

ଦେହାରି—ଦେ. ବି—ଦେହାରି (ଦେଖ)

Daitâri Daitâri (See)

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. (ଦିତି+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ଏତ୍ୟ)—୧. ଅସୁର; ସମ୍ବେଦ—

Daiteya Demon.

’ । ରହୁ—2. The Ascending Node.

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. (ଦିତି+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ ସି)—

Daitya ୧. ଦେହେସ୍ୱ; ସମ୍ବେଦ—1. Demon.

’ । କଣ୍ଠାପ୍ରତି—2. Thorny plant.

କଣନର ଦେହେସ୍ୱ ରୂପ ଅଛି କଣ—କଣ, ଦେହେସ୍ୱପରିଲାପ ।

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. (ଦିତି ଚତୁ; ଦେହେସ୍ୱ + ରହୁ)—ଅସୁରମାନଙ୍କ

Daitya guru ପାଶୁରାଜ; ଶୁକ୍ରାର୍ଜ୍ୟ—Sukrâcharjya; the

(ଦେହେସ୍ୱ—ଅନାର୍ଯ୍ୟ) preceptor of the Demons.

ଦେହେସ୍ୱ ପୁରୋଧା—ସ. ବି. (ଦିତି ଚତୁ; ଦେହେସ୍ୱ + ଚି+ପୂର୍ବ ଧାରୁ =

Daitya nistudâns ବଧ କରିବା + କରୁଣ. ଅନ)—କୃଷ୍ଣ—

A name of Bishnu

ଦେହେସ୍ୱ ପୁରୋଧା—ସ. ବି. (ଦିତି ଚତୁ; ଦେହେସ୍ୱ + ପୁରୋଧା)—

Daitya purodhâb. ଦେହେସ୍ୱ (ଦେଖ)

Daitya'guru (See)

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. (ଦିତି ଚତୁ; ଦେହେସ୍ୱ + ସୁର)—

Daitya juga ଦେହେସ୍ୱମାନଙ୍କ ଶରୀର ଅନୁସାରେ ଏକ ସୁର;

ଦେହେସ୍ୱମାନଙ୍କ ଶରୀର ବାର୍ଷିକ ପୂଜାର ବରଷ

ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଶରୀରର ରୂପ ସୁର—

An aeon or age according to the calculation of the Demons which is equal to the 4 aeons in human calculation.

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି—୧. ଦେହେସ୍ୱମାନଙ୍କ ଦେହେସ୍ୱ—

Daitya senâ. 1. An army of the demons.

’ । (କାମ) ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ କକ୍ଷ୍ୟା; ଦେବପେନାଙ୍କ ଭର୍ତ୍ତା ଓ

କେଣୀ ଦେହେସ୍ୱ ସ୍ତ୍ରୀ—Wife of the demon

Kesi.

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ. (ଦେହେସ୍ୱ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Daityâ ୧. ଅସୁରାଣୀ 1. Demoness.

’ । ମଦ—2. Wine.

” । ମୁଖ ନାମକ ଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ—

3. Name of a scented herb.

ଦେହେସ୍ୱ—ସ. ବି. (ଦିତି ଚତୁ; ଦେହେସ୍ୱ + ଅର)—କୃଷ୍ଣ—

Daityâsri A name of Bishnu.

ଦେ. ବି. ପୁ—ଲୋକମାନଙ୍କ ବିଅର୍ଯ୍ୟକା ନାମ—

A name given to males.

ଦେହେସ୍ୱବ୍ୟ—ସ. ବି. ପୁ. (ଦିତି ପୁ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥେ. ସି)—

Daividhishabya ସ୍ତ୍ରୀର ବ୍ୟକ୍ତିଗ୍ରହ ସମ୍ବାଦ (ହିନ୍ଦୁ)—

(ଦେହେସ୍ୱବ୍ୟ—ଶ୍ରୀ) A son born of a remarried widow.

ଦେହି—ସ. ବି. (ବନ + ରାବ. ଅ)—ବାନତା; ବାରିଦ୍ର—

Daina Poverty; wretchedness.

ଦିନ (ବନ + ରବାର୍ଥେ ଅ)—ଦେନିବ—

Daily; diurnal.

ଦେନିବିନ—ସ. ବି. (ବନ + ଦିନ + ରାବ. ଅ)—

Dainandina ୧. ପ୍ରତିଦିନ କଲ୍ପନା; ପ୍ରତିଦିନବୀଷ୍ୟ; ପ୍ରତିଦିନକ-

(ଦେନିବିନ—ଅନାର୍ଯ୍ୟ) 1. Daily; diurnal.

’ । ପ୍ରତିଦିନ ଘଟନା—2. Occuring daily.

ସ. କି ଦିନ—୧. ପ୍ରତିଦିନ (ହି. ଶକସାଗର)—

1. Every day; daily.

’ । ଦିନକୁ ଦିନ—2. From day to day.

ଦେନି—ସ. ବି. (ସ. ଦେନିବ)—ଦରକ (ଦେଖ)

Daini 1. ଦରକ (ଦେଖ)—Daini (See)

ଦେନିକ—ସ. ବି. (ଦିନ + ରବାର୍ଥେ. ରକ)—

Daikika ୧. ପ୍ରାତିକାଳ—1. Daily.

’ । ଯାହା ଦିନ ଭାଗରେ ଘଟେ—

2. Happening in the day time.

” । ଦିନକୁ ସମ୍ବନ୍ଧିତ—2. Pertaining to the day.

” । ଯାହା ଏକ ଦିନରେ ଆଖିଲ ହେଉ ପାରେ—

4. Which can be done in a day.

* । ସାହା ପ୍ରକାଶିତ ଖୁଦ (ପର୍ଦିକା)—

5. (newspaper) Published every day.

ଦେବିକା—ସ. ବ. (ଦିନ + ଇକ + ଆ)—ଦିନ ମଜୁର; ମୂଲ—

Dainika Daily wages.

ଦେବିଧ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦିନ + ଇକ. ଯ)—

Dainya ୧ । ଜନତା; ଦାର୍ଢ୍ର୍ୟ—1. Poverty; wretchedness.

୨ । କାତରତା—2. Distress.

* । ଅତିଶ୍ୱୟ ଦୁଃଖାବସ୍ଥା—

3. Pitiable condition; misery.

୪ । ସନ୍ତୁଷ୍ଟି—4. Affliction; distress.

* । ମନୋଦୁଃଖ—5. Desjection.

୨ । କାବ୍ୟର ସବୁଧି ଭାବବିଶେଷ, ସାହା ପାଠ, ଶ୍ରବଣ ବା ଦର୍ଶନ କଲେ ମନ ଦୁଃଖାବ ହୁଏ କାତର ଖୁଦ—

1. Pathos (in literature); pathetic feeling.

ଦେ. ବ—ଦରତି; କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା—Doleful prayer.

ବୋଲ ଯେ ତେଣୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହରେ । ଭଙ୍ଗ. ପ୍ରେମସ୍ଥାନିଧି ।

ଦେବ—ସ. ବିଶ. (ଦେବ + ସମ୍ବାର୍ଥ. ଅ)—

Daiba**** ୧ । ଦେବତା ସମ୍ବାର୍ଥ. ଅତିରିକ୍ତ—

(ଦେବି—ଶି) 1. Divine; relating to God.

୨ । ଦିଖାତାକ ବସଦ; ଭାଗ୍ୟ ସମ୍ବାର୍ଥ—
2. Providential.

* । ଦେବତାକ ପ୍ରିଯିଷାଧକ—
3. Pleasing to God.

* । ପ୍ରାକୃତିକ; ସାହା କୃତି ନୁହେ—
5. Natural; not artificial.

ବ—୧ । ହନ୍ତ ଶାଖୋକୁ ଏକ ପ୍ରକାର ବିବାହ—
1. A form of marriage according to the
Hindu Sāstras.

[ଦ୍ର—୧ ବିବାହରେ କନ୍ଯାତର୍କ୍ଷା କରିବାକୁ କିମ୍ବାଣ କରିବାକୁ ଦାନ କରିବାକୁ ।]

୨ । ଅଦ୍ୱୟ; ଭାଗ୍ୟ; କର୍ମ—2. Destiny; fate.

* । (+ସାର୍ଥ. ଅ) ଦିଖାତା; ଦୀପ—
3. Providence; the Creator; God.

୪ । ଦେବତା—4. Deity.

* । ଦିଖାତାକ ବସଦ; ଦିଖ ଦିଖାନ—
5. Divine dispensation.

୨ । ପୁଣ୍ୟକାଳିତ କର୍ମ—6. The result enjoyed
by a person due to his acts in a previous
existence.

୨ । ଅଙ୍ଗ ଅର୍ପିତ ଦେବ ଗର୍ଥ—
7. The tips of the fingers.

ଦେବିକ—ସ. ବ. (ଦେବି+ସାର୍ଥ. ବ)—

Daibaka**** ଦେବତା—Deity.

ଦେବ କର୍ମ—ସ. ବ. (କର୍ମିଆ; ଦେବି+କର୍ମ)—

Daiba karma ଦେବତାମାନକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ନିମନ୍ତେ
(ଦେବ କର୍ମ—ଅନ୍ୟରୁଙ୍କ) ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯଜ୍ଞାଦ କର୍ମ—

Religious rite; an act performed to
propitiate the Gods.

[ଦ୍ର—ସଙ୍କ, ଦେବତାର୍ପଣ, ଜୟ, ହୋମ, ପୂଜା, ଅସ୍ତ୍ରଧାରା ଅବଲୁ
ଦେବ କର୍ମ କୁହାସାଏ ।]

ଦେବିକା—ସ. ବିଶ. (ଦେବକ + ଅପଦ୍ୟାର୍ଥ. ଶି. ଶି)—ଦେବକା (ଦେଖ)
Daibaki**** **Debaki** (See)

ଦେବ କ୍ଷମେ—ଦେ. କ୍ଷ. କଣ—ଦେବ ଯୋଗେ (ଦେଖ)

Daiba krame**** **Dai**ba joga**** (See)
ଦୈବକ୍ରମ; ଦୈଵାତ୍

ଦେବ ଗତି—ସ. ବ. (ଦେବି ଚକ୍ର + ଦେବ + ଗତି)—୧ । ଦେବର ବର୍ଷଦ
Daiba gati**** ଅନୁଷ୍ଠାରେ ଘଟିବା ଘଟନା; ଉତ୍ସତ୍ତ୍ଵାନ—

1. Providence.

୨ । ଅବସ୍ଥିକ ଘଟନା—2. Accidental happening.

ଦେବଗତ୍ୟା—ସ. ଅ; (ଦେବଗତ ଶକ୍ତି ତୃତୀୟ ବହିରୁ ଏକବରନ)—
Daibagatyā**** ୧ । ଦେବଗତନମେ—1. Accidentally.

୨ । ଅକ୍ଷୟାବୃତ୍ତ ଦେବାତ—2. Unexpectedly.

୩ । ଦିଖ ନିବନ୍ଧ ଅନୁକ୍ଷେ—3. Providentially.

ଦେବ ଘଟନା—ସ. ବ (କର୍ମିଆ; ଦେବି+ଘଟନା; ସମାସ ଯୋଗ୍ୟ
Daiba ghatana**** ଦେଖାର ଦେବ ରୂପ)—୧ । ଅସ୍ତ୍ରଧାରି ବ୍ୟାପାର;
ଅଚକିତ ଘଟନା—1. Accident; unexpected occurrence.

୨ । ଭାଗ୍ୟ ଗତ—2. The course of fate;
providence.

ଦେବ ଦ୍ଵାରା—ପ୍ରାଦେ (ଦ୍ଵିଦ୍ରୁମ) ବ—ଦେବପୂଜକ—

Daiba ghariā**** The worshipper of a Deity.
ଦେବକ୍ଷମ—ସ. ବୁଂ (ଦେବ = ପୁଣ୍ୟକାଳ କରି ଶୁଣିବା କର୍ମ + ଶି
Daibajna**** ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ. ଅ)—୧ । ଗଣକ—1. Fortune-
teller.

୨ । ଫଳକ ଜ୍ଞାନିକ ଶାସ୍ତ୍ର; ଦର୍ଶକାଳୀ—
2. Astrologer.

୩ । ଜ୍ଞାନିକ ବିଦ୍ୟା ଦ୍ଵାରା ଜ୍ଞାନକାରୀ କାଳି-
ଶିଖେ—3. A caste of professional astro-
logers.

ଦେବତ—ସ. ବ (ଦେବତା+ସାର୍ଥ. ସମ୍ବାର୍ଥ. ଅ)—୧ । ଦେବତା—
Daibat**** 1. Deity.

୨ । ଦେବ ସମ୍ବୂଦ୍ଧ—2. The Gods.

ଦେବ (ଦେବତା+ସମ୍ବାର୍ଥ. ଅ)—ଦେବ ସମ୍ବାର୍ଥ—
Pertaining to the Gods.

ଦେବ ଅର୍ପ—ସ. ବ (କର୍ମିଆ; ଦେବ + ଗର୍ଥ)—ହାତର ଅର୍ପିତକାଳ
Daiba tirtha**** ଅର୍ପିତ—The tips of the fingers of
the hand.

[ଦୁ—ଏହି ବାଟେ ଦେବତାମାନଙ୍କୁ ଉପରେ କରିବା ସମୟରେ
ଜଳ ଦିଅସାଥ ।]

ଦେବ ଦଣ୍ଡ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ଦଣ୍ଡ) —

Daiiba danda ଦୂର୍ଗତ ଘଟବା ଦୂର୍ଘଟନା—Divine visitation; providential calamity; divine judgment.

ଦେବ ଦାପ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ଦାପ) —ଅଖି; ରଷ୍ଟ୍ରୀ—
Daiiba dipa The eye.

ଦେବ ଦୂର୍ଘଟଣା—ଦେ. ଓ. (ଦେ. ଦେବ+ଦୂର୍ଘଟନା) —ଦେବ ଦୂର୍ଘଟିଆକ (ଦେଶ) —

Daiiba durghatāna **Daiiba durbipāka** (See)

(ଦେଶ ଦୂର୍ଘଟଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବ ଦୂର୍ଘଟିଆକ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ଦୂର୍ଘଟିଆକ) —ଦୂର୍ଘଟନା—

Daiiba durbipāka 1. Mishap.
, 2. Misfortune; an evil turn of fate; adverse circumstances.

ଗ । ବିଧାକ ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଘଟବା ବିଷଦ—

3. Pre-ordained misfortune; affliction proceeding from God; divine visitation.

୪ । ବିଧାକାଙ୍କ ବେଥନୁଗ୍ରହ—

4. Cruelty of Fate.

ଦେବ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଗ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ଦୁଃ+ଯୋଗ) —ଦେବ-

Daiiba durjoga ଦୂର୍ଘଟିଆକ (ଦେଶ)

(ଦେବ ଦୋଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) **Daiiba durbipāka** (See)

ଦେବ ନିଷ୍ଠା—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ବହୁମୁହୁର୍ମଦେବ+ନିଷ୍ଠା+ଅ) —ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Daiiba nishṭha ଉତ୍ସବ୍ୟ ପାଇଁ ଦେବଭୂପରେ କର୍ତ୍ତର କରେ;

ଦେବପର } ଅନ୍ୟରୂପ ସଦଭବଣ୍ୟ—Absolutely depending upon fate; fatalist.

(ଦେବନିଷ୍ଠା—ଶ୍ଵର)

(ଦେବନିଷ୍ଠାତା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବ ପ୍ରଶ୍ନ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ପ୍ରଶ୍ନ) —ରକ୍ଷଣ୍ୟ ଶୁଣୁଥିବା

Daiiba praśna ସମଜେ ଜାଜିଥା—A question about the future.

ଦେବ ବଣି—ସ. ବିଶ.—ଦେବବାଣିନ (ଦେଶ)

Daiiba basa **Daiibadhīna** (See)

ଦେବ ବଣତା—ସ. କି. ବିଶ.—ଦେବବଣତା (ଦେଶ)

Daiiba basataḥ **Daiibagatyā** (See)

(ଦେବ ବଣାତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦେବ ବଣରୁ—ଦେ. କି. ବିଶ.—(ସ. ଦେବ ବଣାତ)

Daiiba basaru ଦେବ ଯୋଗେ (ଦେଶ)

ଦୈବଯଶେ **Daiiba joge** (See)

ଦୈବକମ୍ପେ

(ଦେବ ବଣରେ, ଦେବ ବଣେ, ଦେବ ବଣୁ—ଅନ୍ୟରୂପ).

ଦେବ ବାଣୀ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେଶ+ବାଣୀ) —୧. ଅକାଶବାଣୀ—

Daiiba bāṇī 1. A voice from Heaven; a revelation.

୨. ରାତ୍ରିଦେଶ—2. Divine command.

* । ମନୁଷ୍ୟ ମୁଖରେ ପ୍ରକାଶିତ ଦେବତାଙ୍କ ହୃଦୟ—
3. Oracle.

. ୪ । ସ୍ଵର୍ଗ ଭାଷା; ଦେବଭାଷା—

4. The Sanscrit language.

[ଦୁ—ଏହି ଦେବତାମାନଙ୍କ ବ୍ୟବହୃତ ଭାଷା ଥିବା ହିନ୍ଦୁ
ମାନେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।]

ଦେବ ବିଦ୍ରମ୍ଭା—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ବିଦ୍ରମ୍ଭା) —

Daiiba birdambanā ଦେବବିଦ୍ରମ୍ଭିଆକ (ଦେଶ)

[ଦେବ ବିଦ୍ରମ୍ଭଣଶା)—ଦେଶକ ଚାପ];

Daiiba durbipāka (See)

ଦେବ ଯୋଗ—ସ. ବ. —୧. ଦେବ ଘଟଣା—

Daiiba jogā

1. Accident.

, 1. ଆକ୍ଷମ୍ଯିକ ଘଟନାମାନଙ୍କ ସମାବେଶ—

2. A concatenation of accidents.

ଦେବ ଯୋଗେ—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଦଇବ; ଦେବାତ; ହଠାତ—

Daiiba jogē

Accidentally; by chance;

ଦୈବଯୋଗେ

providentially.

ଦୈବ ଲେଖକ—ସ. ବ. —ଗଣକ (ହ. ପ୍ରା.)—

Daiiba lekhaka

A fortune-teller.

ଦେବଲେ(ଲି)ଖନ—ସ. ବ. —କପାଳ ଲେଖନ (ଦେଶ)

Kapālalekhana (See)

ଦେବାତ—ସ. ଅ. (ଦେବ ଶକର କମୀ. ୧ବ.) —୧. ସହସ୍ର; ହଠାତ—

Daiibat

1. Unexpectedly; accidentally.

, 1. ଅତିକିଂଚିତ ଭାବରେ—2. By chance.

* । ରାତ୍ରିରକ୍ତ ଇତ୍ତାନମେ—3. Providentially.

ଦେବାଦେଶ—ସ. ବ. (କର୍ମଧା; ଦେବ+ଅଦେଶ) —ଦେବବାଣୀ;

Daiibādesa

ରାତ୍ରିଦେଶ—Revelation; divine command.

ଦେବାଧୀନ—ସ. ବିଶ. (ଶ୍ଵରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ଅଧୀନ) —

Daiibādhīna

1. ଅତ୍ୟୋତ୍ସବ—

, 1. ଶ୍ଵରର ହୃଦୟ—

2. Divine; in the hands of Providence.

* । ବିଧାତାଙ୍କ ବରଦ ମୁତ୍ତାବକ ଘଟବା—

3. Subject to Divine Dispensation.

ଦେବାୟୁତ—ସ. ବିଶ. (ଶ୍ଵରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦେବ+ଅୟୁତ) —

Daiibāyatta ଦେବବାଧୀନ (ଦେଶ)

Daiibadhīna (See)

ଦେବାସି ବ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲପୁର) ବ. (କର୍ତ୍ତରାଥ ଭାଷା) —ମନ୍ଦବିମାରେ

Daiibāsiddha

ଉଚିତ—A decree in a case.

ଦେବିକ—ସ. ବିଶ. (ଦେବ+ସମ୍ବାଦେର୍ଯ୍ୟ ଭକ୍ତ) —

Daiibika

1. ଦେବ ସମ୍ବାଦେର୍ଯ୍ୟ; ଶ୍ଵରର କମୀ—

1. Divine; peculiar to the Gods.

, 1. (+ଭବାର୍ତ୍ତ. ଭକ୍ତ) ଦେବପଥ—

2. Providential.

ଦେଖ—ସ. ବିଶ. ସ୍ଥି—(ଦେବ + ସମ୍ବାର୍ଥୀ. ଅନ୍ତଃ୍ବୀ. ଏ)।

Daiibi ୧ । ଦେବର ସମ୍ବାର୍ଯ୍ୟ—

1. Divine; providential.

, । ଭାଗ୍ୟ ସମ୍ବାର୍ଯ୍ୟ—2. Relating to fate.

ସ. ବି.—” । ଉତ୍ସାହିଣେଷ ଯେଉଁ ଚକ୍ରାରେ ଭଗବନଙ୍କ ଭୂପରେ କର୍ତ୍ତର କର୍ମସ୍ଥାନ; ଦେବାର୍ଥନପୁରୁଷଙ୍କ ଯେଉଁ ଉତ୍ସାହ କର୍ମସ୍ଥାନ—

3. A kind of treatment; faith cure.

ଦେ. ବି.—୧ । ଦେବ ଘଟନା—1. Accident.

, । ଦୁର୍ଘଟନା—2. Mishap.

” । ଦେବକାର୍ଯ୍ୟ—3. Religious rites; acts performed to propitiate the Gods.

ଦେ. କ୍ର. ବିଶ (ସ. ଦେବବାଚ) —୧ । ଦେବବାଚ; ଦେବପଟଳା ଦୌରେ କମ୍ପେ—1. Providentially.

ଦେଖାତ । , । ଅବସ୍ଥା—2. By chance.

ଦେଖା ଘଟନା—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦେଖ + ଘଟନା, —ଦେବ ଘଟନା (ଦେଖ))

Daiibi ghaṭanā Daiiba ghaṭanā (See)

ଦେଖା ଦଣ୍ଡ—ଦେ. ବି (ସ. ଦେବଦଣ୍ଡ)—ଦେବଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Daiibi danda Daiibadanda (See)

ଦେଖୋପ୍ରା—ସ. ବି (କର୍ମଧା; ଦେଖ + ଉତ୍ସାହ)—

Daiibotpata ଦେବଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)—Daiibadanda (See)

ଦେଖୋପହତ—ସ. ବିଶ (ଶ୍ଵା ଚଢ଼ି; ଦେଖ + ଉତ୍ସାହ = ଧତ୍ତତ)—

Daiibopahata ୧ । କିଞ୍ଚିତଧାନରେ ଦଣ୍ଡପ୍ରାପ—1. Struck by fate; undergoing divine punishment.

, । ହତ୍ତଭ୍ରମ—2. Ill-fated; unfortunate.

ଦେଖିର୍ବନ—ସ. ବି (ବାର୍ଦ୍ଦ + ଭାବେ. ସି) —ବାର୍ଦ୍ଦି—

Dairghya Length; longitude.

ଦେଶିକ—ସ. ବିଶ (ଦେଶ + ସମ୍ବାର୍ଥୀ. ଇକ) —୧ । ଦେଶୀ—

Daisika 1. Native; belonging to the country.

, । ଏକ ଅଂଶ ବା ଏକ ଦେଶ ସମ୍ବାର୍ଯ୍ୟ—

2. Relating to a part of or to one country.

, । ଦେଶିକ (ଦେଖ) —3. Deśaja (See)

ଦେହିକ—ସ. ବିଶ (ଦେହ + ସମ୍ବାର୍ଥୀ. ଇକ) —ଶାଶରକ; ଦେହ-

Daihika ସମ୍ବାର୍ଯ୍ୟ—Bodily; corporal.

ଦେହିକ ଉପାଦାନ—ସ. ବି—୧ । (ଜୀବବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—

Daihika upādāna ଜୀବର ଦେହ ଯେଉଁ ରକ୍ତମାଂପାଦିମୟ

ଉପାଦାନରେ ଗଠିତ—1. Body-tissue.

, । ଶଶର ଉପାଦାନ—

2. The ingredients of the body.

(ସଥା—ରକ୍ତ, ମାଂସ, ମେଦ, ମଞ୍ଜ, ଅଷ୍ଟି, ଚର୍ମ ।)

ଦୋ—ଦେବେ. ବି (ପା; ଭୁଲ. ସ. ବି; ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ);

ଦୋ ସଥା—ଦୋରସା, ଦୋକୁଷା, ଦୋକନ, ଦୋଅଣୀ) —ଦୁଇ—

ଦୋ ପ୍ରାଦେ (ଗଢ଼ିତ) ବି—ଦୋର୍ତ୍ତ (ଦେଖ)

Dou (See)

ଦୋଥିଶଳ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ବି ଓ ଅଂଶ) —୧ । ଜାରଜ—

D-oamšala

1. Bastard.

ଦୋଆ ସଲା । , । ଦୁଇ ବିଭିନ୍ନ ଜାଗିଯୁ ଜାବକ ସଙ୍ଗମରୁ ଉତ୍ତର—

ଦୋଗଲା, ଦୁନ୍ସଲା

2. Mongrel; hybrid; half-bred.

ଦୋନୋଶଳ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ବର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷ—

ଦୋନୋଶଳ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ବର୍ଣ୍ଣପକ୍ଷ—

ଦୋଅଂଶା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ବି ଓ ଅଂଶ) —୧ । ଦୋରସା (ମାଟି)—

Do-amša

ମେଉଁ ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

ଅନ୍ୟରୂପ । ମୁହୂରକାରେ କାହୁଆ ଓ ବାଲ ମିଶିଆଏ—

ଦୋଅଂଶିଶ }

୧। ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର ଗୃଷ୍ଟ କରିଯିବା—

2. Ploughed for the second time.

ଦୋକର ଶବ୍ଦ—

*। ଦୁଇପରସ୍ତ ଉଚ୍ଚାଯାଇଥିବା—

ଦୋର୍ଡ଼ପଣ, ଦୋର ଶବ୍ଦ—

3. Double folded.

୪। ଦୁଇଥର ବା ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର କରିଯିବା—

4. Done twice or for the second time.

କି. ଦିଶ—୧। ଦୁଇଥର—1. Twice.

୨। ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର—2. Second time.

ଦି—୧। ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର—1. A second time.

୨। ଦୁଇଥର—2. Two times.

ଦୋର୍ଡ଼ପଣ ଚର—ଦେ. ବି ଓ ଦିଶ—ଦୋବେଇ ବର (ଦେଖ)

Do-ordapaksha bara Dobei bara (See).

(ଦୋର୍ଡ଼ବେଇ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଦୋଜବର ଦୌଜା

ଦୋର୍ଡ଼ ପାଳି—ପ୍ରାଦେ (ଗଢ଼ିଲାଗ) କି—ଦୁଆର ପାଳି (ଦେଖ)

Do-orda pāli Duāra pāli (See)

ଦୌସରତା

ଦୋର୍ଡ଼ ବେଉଷା—ଦେ. ବି—୧। ଶାରଦ ଧାନକୁ ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର

Do-orda beushā—ବେଉଷା କରିଯିବା—1. Second

(ଦୋର୍ଡ଼ ବେଉଷା—ଅନ୍ୟରୂପ) puddling of winter-paddy.

[ଦ୍ଵି—ଥରେ ବେଉଷା ହୋଇ ସାରିବା ପରେ ଧାନଗଛମାନ କୁଞ୍ଚ ମାରିବା ପୂର୍ବକୁ ବିଲାରୁ ପାଣି ଶୁଣିଗଲେ ଆଜି ଥରେ ବିଲାରେ ପାଣି ମଢ଼ାଇ ବେଉଷା କରିଯାଏ; ଏହାକୁ ଦୋର୍ଡ଼ବେଉଷା ବୋଲିଯାଏ ।]

ଦୋର୍ଡ଼ ମଇ—ଦେ. ବି—ଦୋର୍ଡ଼ବେଉଷା ପରେ ଧାନ ବିଲାରେ

Do-orda mai ଧାରିବା ମଇ—A ladder drawn over the paddy plants after the second puddling.

ଦୋର୍ଡ଼ ମୁଣ୍ଡା—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ଚରିତା ଲଙ୍ଗଲର ତଳଭାଗ;

Do-orda muṇḍā ଯେଉଁ ଲଙ୍ଗଲମୁଣ୍ଡା ଦ୍ଵାରା ଏକ ଓଡ଼ି ଗୃଷ୍ଟ

ହୋଇଥିବା ଜମିକୁ ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର (ଦୋର୍ଡ଼) ଗୃଷ୍ଟ କରିଯାଏ—A kind of plough whose blade is wide and which is used in tilling a field (already once tilled) for the second time.

[ଦ୍ଵି—ପଢ଼ିଥ ଜମିକୁ ପ୍ରଥମେ ଗୃଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ଲଙ୍ଗଲ (ଗୋଟିଙ୍ଗ) ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ, ତହିଁର ମୁଣ୍ଡା ସବୁଥ, ବିଲୁ ତଥପରେ ଥରେ କର୍ଷିତ ହୋଇଥିବା ଦୁମିକୁ ତର୍ଷିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ଲଙ୍ଗଲମୁଣ୍ଡା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ତହିଁର ତଳଭାଗ ବା ପଞ୍ଚ ଚରିତା; ଏହାକୁ ଅଧିକାଳ ମଧ୍ୟ କରିଯାଏ ।]

ଦୋର୍ଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଅପରାହ୍ନରେ କରିଯିବା ଭୋଜନ; ଦିବସର

Do-orda ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଟ ଭୋଜନ—Afternoon meal; lunch; the second meal of the day.

ଦିଶ—ଦୁଇଥର ଉଚ୍ଚା କରିଯାଇଥିବା (ଲୁଗା, କାଗଜ) —

Folded double.

ଦୋର୍ଡ଼ା(ଡେ)ରା—ଦେ. କି—୧। କୌଣସି ପଦାର୍ଥକୁ (ଲୁଗା

Do-ordā(rde)ibā ଅଦିକୁ) ଦୁଇ ଭାଗଣିଆ କରିବା—

ଦୋହରାନା 1. To fold a thing double.

୨। ଦୁଇଥର ଗୃଷ୍ଟ କରିବା—

2. To plough twice.

୩। ଏକ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଦୁଇଥର କରିବା—

3. To do a thing twice; to go over twice.

୪। କୌଣସି କରିବୁ ଦ୍ଵି ଗୃଷ୍ଠର କରିବା; ସୁନନ୍ଦାର କରିବା—

3. To do a thing for the second time.

୫। ଦ୍ଵି ରହିବ କରିବା; ସୁନନ୍ଦାର କରିବା—

4. To repeat a matter.

ଦୋର୍ର—ଗ୍ରା (ଇତର) ବି. ଦିଶ. ଓ କି. ଦିଶ—ଦୋର୍ର (ଦେଖ)

Do-ora (See). ବୋଦିକ ଏଇଲେ ଦୋର୍ର ଚଷ୍ଟା—ଚଷ୍ଟା

ଦୋଃ—ସ. ବି—ଦୋଃ (ଦେଖ)

Doh Dos (See).

ଦୋକପୁ—ଦେ. ତ (ସ. ଦ୍ଵି କହ) —ଗାଇକଷ; ଫେରକୁ ପୁତ୍ରା ତଳେ

Dokachhā ଲେଉଟାଇ ପହାଦେ ଥାରେ କଷ ଭୂପରେ

ଦୋକଷା } ଶୋଧିବା; ଏକପ୍ରକାର ଲୁଗା ପିକା—

ଦୋକଷା(ଛି) } ଅନ୍ୟରୂପ A mode of tucking down

ଦୋକଷା } the front portion of the cloth

and doubling it back to the waist.

ଦୋକତା—ପ୍ରାଦେ. ବି (ବାଲେଷର)—ଶୁଣୁଳ ତମାଙ୍ଗୁ ପଦ—

Dokatā Dried tobacco leaves; dry tobacco leaves.

(ଦୋକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମହାଜନେ ବୋଲନ୍ତ ଦୋକା କାରିବାର ଅର

ତମାଙ୍ଗୁ; ଦାଙ୍କେ ଗୋଟିର ସାଥେ ଗେଲାଇବା ଏକ ବଥା ।

ପାରମୋହମ ଗନ୍ଧନ୍ତ ।

ଦୋକତା—ଦେ. ବି (ସ. ଦ୍ଵି + କର୍ଣ୍ଣ) —୧। ଏକପ୍ରକାର ଅର—

Dokanā 1. A kind of forked weapon.

(ଦୋକନା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଅର ଭାଗରେ ଦୁଇ ଶାଖା ଥିବା ସମ୍ମୁ—

ଦୋକେକଡ଼ା 2. A forked stick.

[ତ—କଣା ଗୋଟିର ଅପର୍ଦ୍ର କରି ବାନ୍ଧିବା ପାଇଁ ଓ କଣା ଗଛର ତାଳ ଅବକୁ ବାଡ଼ିରେ ପୋତି ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଏହା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।]

*। ଦୁଇ ଶାଖାବିଶ୍ଵା ମସାର—

3. A forked torch.

ଦିଶ—ଦୁଇ ଶାଖାବିଶ୍ଵା—Forked; biforked.

ଦୋକନା ସିଜୁ—ଦେ. ବି—ଏକ ପ୍ରକାର ସିଜୁ; ଦୁଇଟି ଶାଖା ବା

Dokana sijhu ବୁଝି ଥିବା ଏକପ୍ରକାର ସିଜୁ ଗଛ—

ସ. ସିକ୍ରଣ୍ଗ, ବକ୍ର କଣ୍ଠକ (Kirtikar)

ବାଜାତରଣ, ତେକଟାମିଜ୍, ବାଜବାରନ୍

ତିଧାରା ସେହୁଣ୍ଡ, ତିରଧାରା ସେହୁଣ୍ଡ

ଲରଥ, ଦାର୍ତ୍ତଳା

ଦୋକନ୍ଦି—ଦେ. ବ—ଦୁଇଟ ପୁଥକୁ ଘରର ଖୂଳର ତଳେ ମଧ୍ୟବତ୍ତୀ
Dokandi ତୁମି;ଗମା ଗୋହୁ—A narrow space between
ଅଲିଗଲି two adjoining houses, built separate from
(ଦୋକନ୍ଦି, ଦୋକର—ଅନ୍ୟରୂପ) each other.

ଦୋକର—ଦେ. ଅ—୧ । ଦୁଇ ଥର—1. Double; twice.

Dokara , । ଦ୍ୱି ଜୟୁଥର—2. For the second time.
ଦୋକର

ଦୋକଲ—ଦେ. ବିଶ. (ସ୍ଵ. ଦ୍ୱି ବଳ; ତୁଳ. ସ୍ଵ. ଏକଳ; ଓ. ଏକଲ =
Dokala ଏକାଙ୍ଗ)—ଯାହା ସଙ୍ଗେ ଦ୍ୱି ଜୟୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଥାଏ—

ତୁଳଳ Having a second person in company;

ଦୁକ୍ଳଳା accompanied by another person.

ଦୋକା—ଦେ. ବ. (ସ. ଦ୍ଵି)—

Dok ତାସ୍ ଖେଳରେ ଦୁଇ ବିନ୍ଦୁ ମୁକ୍ତ ତାହ—
(ଦୋକା—ଅନ୍ୟରୂପ) A card having two points or
ତୁଳା ଦୁକ୍ଳଳା tips.

ଦୋକାଟ—ଦେ. ବିଶ—୧ । (ଧାନ, ଚମାଣୁ, ଆଖୁ ଆଦି ଗଛ) ଥରେ

Dokāṭa କଟା ଦେବା ପରେ ଘୁଣି କୁଆ ବାହାରରେ ଆଉ
ତୁଳାଟ, ଦୋକାଟ ଥରେ କଟା ଯିବା (ଗଛ)—

ଦୁକାଟା 1. Cut for the second time.
, । ଦୁଇ ଥର କଟା ଯିବା (ଧାନ ଗଛ)—
2. Cut twice.

ଦେ. ବ—୧ । ଧାନ, ଚମାଣୁ ଆଖୁ ଗଛ ଆଦିର କାଣ୍ଡ ଦୁଇଥର

କଟାଯିବା—1. Cutting of a plant (e. g. paddy)
twice.

, । କଦଳୀ ବାଢ଼ରେ ପ୍ରଥମ ଥର କେବେକ ଗଛରେ ପେଣ୍ଡା

ପଡ଼ି ସାରବା ପରେ ଅନ୍ୟ ଗଛମାନଙ୍କରେ ଦ୍ୱି ଜୟୁ ଥର
ପେଣ୍ଡା ପଢ଼ିବା—The coming out of bunches of plantain from the trunks of
some other plantain trees after some
trees have borne fruits.

ଦୋକାଠିଆ—ଦେ. ବ—ଦିକାଠିଆ (ଦେଖ)

Dokāṭhiā (See)

ଦୋକାନ—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦୁକାନ)—୧ । ପଣ୍ଡଶାଳା—

Dokāna 1. Shop; stall.

ଦୋକାନ; ତୁଳାନ—2. Workshop.

ଦୁକାନ 3 । ଯେଉଁଠାରେ ପଣ୍ଡଦ୍ରବ୍ୟମାଳ ଖୁବୁସ୍ତ ହିକି ହୁଏ—
3. Retail-shop.

[ଦ୍ର—ଯେଉଁଠାରେ ପଣ୍ଡଦ୍ରବ୍ୟମାଳ ବହୁ ପରମାଣରେ
(ଥୋକରେ) ହିକି ହୁଏ ତାକୁ ଗୋଦାମ କହନ୍ତି ।]

ଦୋକାନ ଉଠା(ଠୋ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୋକାନର ଦେନିକ

Dokāna uṭha(the)ibā କାରବାର ଶେଷ ଦେବା ପରେ ଦୋକାନ
ତୁଳାନ ଉଠାନ ବନ କରିବା—1. To close a shop after
ଦୁକାନ ଉଠାନ the day's business.

, । ବ୍ୟବସାୟ ବନ କରିବା ଯୋଗୁ ଦୋକାନର କର୍ମ ସ୍ଥାପିତ
କରିବା—2. To close down a shop; to dis-

continue business.

ଦୋକାନ ଶୋଲିବା—ଦେ. କି—୧ । ଦୋକାନ ମେଲୁଇବା (ଦେଖ)

Dokāna kholibā 1. Dokāna melāibā (See)

[ଦୋକାନ ପିଟା(ଟେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଦେନିକ କାରବାର ଆରମ୍ଭ

ତୁଳାନ ଖୋଲନା 2. To open the doors of a shop for
ଦୋକାନ ଉଠା(ଠୋ)ଇବା the day's sale.

ଦୋକାନ ବନ କରିବା, । ବିପଶ୍ଚାର

ଦୋକାନ ପକା(କେ)ଇବା, ।

ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଦୋକାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବା ଆରମ୍ଭ କରିବା—

3. To start or open a new shop.

ଦୋକାନଦାର—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦୁକାନଦାର)—

Dokānadār 1 । ଦୋକାନର ସ୍ଥାପି; ଦୋକାନ—

ଦୋକାନଦାର, ତୁଳାନ 1. The owner of a shop.

ଦୁକାନଦାର , । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦୋକାନରେ ବସି ବିକାଶା

କରେ—2. Shopkeeper.

ଦୋକାନଦାର—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦୁକାନଦାର)—

Dokānadāri 1 । ଦୋକାନର ବ୍ୟବସାୟ—

ଦୋକାନଦାରି 1. The profession of shopkeeping; trading.

ଦୁକାନଦାରି , । ଦୋକାନଦାର ପର ଦରଦାମରେ ଥକିମାତି କରିବା—

2. Higgling and haggling.

, । ସବୁ ବିଷୟରେ (ଦୋକାନଦାର ପର) ଲୁହ ପ୍ରତି ଦୁଷ୍ଟ
ରଖିବା—3. An eye to getting a profit in
every matter (like a shopkeeper.)

, । ଦୁର୍ବ୍ୟସ୍ଥାର ଲେବନ୍ଦୁ ଦେଖିବା ପାଇଁ ମେଲୁଇ
ରଖିବା—4. A show; exhibition.

ଦିଶ—୧ । ଦୋକାନଦାର ସମକ୍ଷୀୟ—

1. Relating to a shopkeeper.

, । ଦୋକାନଦାର ଯୋଗ୍ୟ ବା ଉତ୍ତମ (କର୍ମ)—

2. (act) Befitting a shopkeeper.

ଦୋକାନଦାରି—ଦେ. ବି—୧ । ଦୋକାନଦାର ସମକ୍ଷୀୟ—

Dokānadāri 1. Relating to a shop-keeping.

ଦୋକାନଦାରୀ , । ଦୋକାନଦାର ଯୋଗ୍ୟ (କର୍ମ)—

ଦୁକାନଦାରୀ 2. (act) Befitting a shopkeeper.

ଦୋକାନଦାର କଥା—ଦେ. ବ—ଦୋକାନଦାରର କଥାବାତ୍ତୀ—

Dokānadāri kathā A shopkeeper's talk.

ଦୋକାନଦାରୀ କଥା ଦୁକାନଦାରିକୀ ଧାର୍ତ୍ତେ

ଦୋକାନ ପତ୍ର—ଦେ. ବ. (ରିରଥ୍ରକ ସହତର ଦ୍ୱି ଜୟୁ ଶବ୍ଦ)—

Dokāna patra 1 । ଦୋକାନ—1. Shop.

ଦୋକାନପାଟ 2 । ଦୋକାନର ପଣ୍ଡଦ୍ରବ୍ୟ—

ଦୁକାନପତ୍ର 2. Commodities of a shop.

(ଦୋକାନ ପାଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩ । କ୍ଷୟ ବିକ୍ଷୟ—

3. Transactions made in a shop.

ଦୋକାନ ମେଲୁ(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । ପଣ୍ଡ ଦୁର୍ବ୍ୟମାନଙ୍କୁ

Dokāna melā(le)ibā ବିକ୍ଷୟାର୍ଥ ସ୍ଵର୍ଗିତ କର ରଖିବା—

	present before a person; wavering state of mind; vacillation; hesitancy.
୪ । ଅଶ୍ଵା—4. Apprehension.	
ଦୋଷକୀ ବିଶ—୧ । ସନ୍ଦେହସ୍ମୁଲ୍ଲ—1. Doubtful.	
ତ୍ରୁଗଧା, ତ୍ରୁବଧା , । ଦୋଦୋପାଖ—2. Hesitating.	
ଦୋଗଧା ହେବା—ଦେ. ନୀ—ଧନ୍ତବ ହେବା; ଦୂରଟି ବିପଥୀତ କଥା ବା Dogadhi hebା କାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ କେଉଁ କଥା ବା କର୍ମ କରିବାରୁ ଦେଖାଯାପଡ଼ା ହେବ ତାହା ସ୍ଥିର କରି ନ ପାର ସନ୍ଦେହରେ ତ୍ରୁଗଧାକରନୋ ଘାର୍ତ୍ତି ହେବା—To hover between the (ଦୋଗଧାରେ ପଡ଼ିବା—ଅଳ୍ୟରୂପ) two horns of a di- lemma; to vacillate; to waver.	
ଦୋଗଲ—ବୈଦେ. ବିଶ (ପା. ଦୋଗଲହ୍—ହ୍ର. ଶଦସାଗର)— Dogalା ୧ । ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର—1. Of mixed descent. (ଦୋଗାରା—ଅଳ୍ୟରୂପ) , । ଲାରଜ—2. Bastard.	
ଦୋଆଁ ସଲା ୩ । ଚୂର ବିରନ ଜାତୀୟ ଜୀବଙ୍କ ସଙ୍ଗମରୁ ଉତ୍ତର— ଦୋଆଁ ଲୋଗଲା ୩. Mongrel; hybrid	
୪ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏକାପ୍ର ହେଉ ଲାଗେ ନାହିଁ—4. Absent-minded; unable to concentrate attention to one matter, only at a time..	
ଦୋଷା—ସ. ବି. ଧୁଂ (ଦୁହୁଁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୀ. ତୃ; ଦୋଷୁ ଶବ୍ଦ ୧ମା. ୧୬) Dogdhା ୧ । ସେ ଦୂରେ—1. One who milks; a (ଦୋଷ୍ଟୀ—ଶ୍ଵା) milker. , । ବସା; ବାହୁସା—2. Calf. ୨ । ଗୋଧାଳ; ଗର୍ଭତ୍ତ—3. Milkman. ୪ । କବି—4. Poet.	
ବିଶ—ଦୂର୍ହିବା ବ୍ୟକ୍ତି; ଦୂର୍ହାଳ—Milking. ବ. ଓ ବିଶ—ଦୋଗଧା (ଦେଖ)—Dogadhା (See)	
ଦୋଷ୍ଟୀ—ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵା. (ଦୁହୁଁ+କର୍ତ୍ତ୍ତୀ. ତୃ+ଶ୍ଵା. ରି) —ଦୋହନଶୀଳା— Dogdhri Given to milking (female). ବ. ଶ୍ଵା—୧ । ଦୂଷବଜ ଗାଲ୍—1. A milch-cow. ୨ । ଗାର ଦୂର୍ହାଳୀ ଶ୍ଵା—2. A woman who milks. ୩ । ଗର୍ଭତ୍ତଶ୍ଵା—3. A milkmaid.	
ଦୋଘର—ଦେ. ବି. (ସ. ଶ୍ଵା ଓ ଶୁଦ୍ଧ)—୧ । ଏକଶ୍ଵାନରେ ବାସ- Dogharା ଶୁଦ୍ଧ ଥାର ସୁଦ୍ଧା ଅନ୍ୟଶ୍ଵାନରେ କର୍ମଶିବା ହୁଁ ଶ୍ଵା ବାସଶୁଦ୍ଧ—1. Additional residential quarters raised at a second site. , । ଦୂର ଶ୍ଵାନରେ କର୍ମଶିବା ବାସଶୁଦ୍ଧ— 2. Double residential quarters. ବିତ ନ ଥିଲେ ଦ ମାରପ ବର ବିତ ନ ସରିଲେ ଦେଖିବ ବର—ତତଃ ।	
ଦୋଘା(ଶ୍ଵେ)ଇ—ଦେ. ବି—୧ । ବିଷମ ସମସ୍ଥା; ଦେଗଧା; ଧନ୍ତ— Dogha(ge)i । ଦୂରଟି ନିରଧାର ପରାମରଶ କାହିବା— 1. Dilemma.	

ଦୈତ୍ୟ	3. The crossing of two streams (Howells).
ପାଠ ।	ଦୁଇ ପକ୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ—୩. Contention or disputation between two parties (Howells).
ଦୋଜୀବର ବିଶ. (ସ. ହି + ବିବାହିତ)	—ଦୁଇଗ୍ନିଥର ବିବାହିତ ପୁରୁଷ; ଦୋବେଇ — Remarried (widower).
ଦୋଗାଇରେ ପଡ଼ିବା—ଦେ. କି—	ଦୋଗାଇ ହେବା (ଦେଖ)
Doghaire pardibha	Dogadhi hebā (See)
ଦୋଗୁଣ—ଦେ. କି. ସୁଂ. (ସ. ହି ଚର; ଦ୍ଵିଗୁଣ)	—ବିଶପ; ଜାରପୁରୁଷ— Dochāri
	An adulterer.
[ତୁ—ଏହି ଶକ ମଧ୍ୟ ଶୀଳିଙ୍ଗରେ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥାଏ ।]	
ଦୋଗୁଣ(ରୁ)ଶୀ—ଦେ. କି. ଶୀ. (ସ. ହି ଗୁରିଶୀ)	—କୁଳଟା; କଟପୀ— Dochāri(ru)shī
	Adulteress.
ବୁଦ୍ଧା ହୋଇ ଦୋଗୁଣି	
ଅସଂଗ୍ରହେ ସାହୁତୀ—ଜଗନ୍ନାଥ. ଗୁଣତ ।	
ଦୋଗୁଣ(ଲି)—ଦେ. କି—	ଦୁଇ ଗୁଲବଶିଖୁ ଘର— Dochāla(lī)
	A house having the thatch sloping on both sides. (ଦୋଗୁଣିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦୋଚିହ୍ନା—ଦେ. କି—ତତ୍ତ୍ଵ ନ ଚିହ୍ନିବା; ଚିହ୍ନିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପରେ Dochihna	ଚିହ୍ନ ନ ପାରବା—Failure to identify a (ଦୋ ଦୋ ଚିହ୍ନ—ଅନ୍ୟରୂପ) person who was once known to you.
ସୁଦେବ ଦୋଚିହ୍ନା କର ପୁଣ ସୁଣ ଅନସର ପରିବଳେ ମାୟେ କର ନାମ ଭୁଷତ—ପ୍ରାଚୀ. ନନ୍ଦବିହାର ।	
ଦୋଚୁଙ୍କା(ଙ୍ଗୀ)—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ହି + ପା. ତୁଙ୍କା)	—ଦୁଇଲିଆ Dochungā(ngī) (ବନ୍ଧୁକ)—Double-barrelled (gun).
ତୁନଲୀ ଦୋଜର୍ବୀ, ଦୌନଲୀ	
ଦୋଛକ(କ୍ଷୁ)—ଦେ. କି—ଯେଉଁ ପ୍ରାନରେ ଦୁଇଟି ବାଟ ପରାପରକୁ Dochhaki(kki)	କାଷଥାଏ—A crossing place of two roads.
ଦୋଜଖ—ବେଦେ. ବି. (ପା)—ମୁସଲମାନଙ୍କ ମନ୍ଦରେ ମୁଖ ପରେ Dojakh	ପାପୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଯେଉଁଠାରେ ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଏ; ମୁସଲମାନଙ୍କ ଦୋଜଖ ନରକ—The hell of the Mahomedans.
ଦୋଜଖ	ନରକ—The hell of the Mahomedans.
ଦୋଜଖ ବର—ପ୍ରାଦେ. ବି. (ବାଲେଞ୍ଜର)—ଦୋବେଇ (ଦେଖ)	
Doja bara	Dobei (See)
ଟଳାଟା ଠକ ହେଉଁ ହେଉଁ ବରର ବୟସ ହୋଇ ଗଲାଟ ପରିଶ, କିମ୍ବା ଧନବଳ୍ପ ଲୋକ ଦୋଜବର ଓ ଛେତବର ବୟସ ପାଠିଏ— ଫଳାରମେହନ. ଗଲୁଷ୍କା ।	
ଦୋଟି—ଶ୍ରା. (ଇଚର) ବି. ଓ ବିଶ. (ଅଦରୁଥିକ)—ଦୁଇଟି (ଦେଖ)	
Doti	Duiti (See)
(ଦୋର୍ତ୍ତି—ଅନ୍ୟରୂପ)	
(ଦରଟା, ଦିଭଟା—ଅନାଦରୁଥିକ)	
ଦୋର୍ତ୍ତ ରେଜିଷ୍ଟର—ପ୍ରାଦେ. (ଷଢ଼େଇକା) ବି. (କତରିଥ)—	
Dorda rejishṭara	ସେଉଁ ରେଜିଷ୍ଟରରେ ସମନ ଓ ଲୋକ୍ସ୍

ଜାର କରିବା ପିଆମାନଙ୍କ ବିତରଣ ଲେଖା ଥାଏ—	Register of process-serving peons.
ଦୋତରପା—ବେଦେ. ବିଶ (କତରିଥ) (ପା)—ବାଗ ଓ ପ୍ରତିବାପ	Dotarapha
ଦୋତରଫା ଉତ୍ସବ ଉପସ୍ଥିତରେ ବିଶ୍ଵର କରସାରଥିବା	Dotarafka
ଦୋତରକା (ମୋକଦମା)—(case) Decided after hearing both sides; two-sided; disposed of after contest.	Dotaraka
ଦୋତାର ବନ୍ଦ—ଦେ. ବି—ତନିରେ ପାଣି ଦେଇ କିଅରେ ଫୁଟାଇବା	Dotār band
Dotār band ବେଳେ ଚଟ୍ଟରେ ଉଚ୍ଚ ପାଣିକୁ ଉଠାଇଲେ ସରୁ ତାର	
ଦୂତାର ବନ୍ଦ ପର ଦୁଇଟ ମାତ୍ର ଧାର ବୋହ ପଡ଼ିବା ଅବସ୍ଥା ବା	Dootār band
ଦୂତାର ବନ୍ଦ ପାର—Having a thickened condition (said of boiled syrup while it descends from the ladle in two lines).	
ଦୋତାରୀ—ଦେ. ବି—ଦୁଇଗୋଟି ତାରବିଶିଷ୍ଟ ବାଦ୍ୟସବ—A two stringed musical instrument.	Dotārī
ଦୂତାରୀ ଦୋତାର ବିଶ.—ଦୁଇତାରସୁନ୍ଦ—To-stringed.	
ଦୋତାରୀ—ଦେ. ବି—୧। ଯେଉଁ ସପ ମସିଶାର ଦୁଇଟ ଲେଖାଏ— ଦୂତାରୀ	Dotārī
ଦୂତାରୀ 1. (a mat) Having two reeds woven together.	
ଦୂତାରୀ 2. ଯେଉଁ ଲୁଗାରେ ଦୁଇଟ ଲେଖାଏ ସୁତା ଏକଟ ବୁଣ୍ଡ ପାଇଥାଏ— ଦୂତାରୀ	
ଦୂତାରୀ 2. Double-threaded or woven (cloth).	
ଦୋତାର ବନ୍ଦ (ଦେଖ)	2. ଦୋତାର ବନ୍ଦ (See)
ଦୋତାର ବନ୍ଦ (ଦେ. କିତଳ)—	3. Dotār band (See)
Dotārā	1. ଦୁଇଲିଆଶିଖୁ—1. Double storied; two-storied.
ଦୋତାରୀ ଦୋତାର ବିଶ—ଦୁଇତାରସୁନ୍ଦ—	2. (ସ. ହି + ଗଳିକ) ଯେଉଁ କୋଲପର କଳ ଏପର ଥାଏ ସେ ତାହା ଦୁଇ ଥର ସୁନ୍ଦାର ରୂପ ପଡ଼େ—
ଦୋତାରୀ	2. (a lock) Locking double; double-levered (lock).
ଦୋତାରୀ	3. ସେଉଁ ଘର ବା ସିନ୍ଧି କରେ ଦୁଇଟ କୋଲପ ପଡ଼ଥାଏ— 3. (a house or box) Under double lock; double-locked.
ଦୋତାର ବନ୍ଦ	ଦୋତାର ବନ୍ଦ କଳ; ଦ୍ଵିପର ମଦନ—
	Upper storey.
ଦୋଥଣ୍ଡି—ଦେ. ବି—ଚିଲକା ଦୁଇଦରେ ସୁବା ଏକ ପ୍ରକାର ମାଛ—	Dothanṭi
ଦୋଥଣ୍ଡି	A kind of fish found in the Chilka lake.
ଦୋଦିଲି(ଲି)—ଦେ. ବିଶ (ସ. ହି + ଥ. ଗାଲ)—	Dodili(lī)
ଦୋଦିଲି ସେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ମନ ଗୋଟିଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏକାକ୍ରମ ନାମିଲା	
ଦୋଦିଲି ଆର କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ତର ପ୍ରତି ଅବସ୍ଥା ରହେ—	
ଦୋଦିଲିଆ—ଅଦ୍ୟରୂପ) (a person) Who cannot concentrate his attention to one matter; with divided attention.	

ଦୋପାଗି—ଦେ. ବିଶ.—ଶୁଦ୍ଧ ବା ଚନ୍ଦରେ ଦୂରଥର ପାଇ ହୋଇଥିବା
Dopāgi (ଉଣ୍ଡୁଡ଼ା) — (fried corn) Seasoned twice
ଦୋବରା with sugar or molasses.

ଦୋପାଟ—ଦେ. ବିଶ. (ପୁଣ୍ଡ ଓ ଶୀ) — ଦୋପର ଓ ଛେଙ୍ଗ; ହୃଷ୍ଣ
Dopāta ପୁଣ୍ଡ ଓ ଛେଙ୍ଗ (ବ୍ୟକ୍ତି) —

Robust and tall (person).

ଦୋପାଟିଆ—ଦେ. ବି—ଏକପ୍ରକାର ଅନନ୍ତ ବାଦ୍ୟ; ଦେଇପାଟିଆ
Dopātiā ବାଜା — A kind of two-faced drum.

ଦୋପୁଟୀ (ଇତ୍ୟାଦି) — ତେପୁଟୀ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Dopuṭī (etc) Depuṭī etc (See)

ଦୋପୁର—ଦେ. ବିଶ—ଦୂର ଥର ବନ୍ଦ ହୋଇଥିବା (ଦଳା) —
Dopura (Turmeric) Pestled twice.

(ଦୋପୁରବଟା—ଅନ୍ୟରୂପ) ହୁରାରବଟା

ଦୋପୁର—ଦେ. ବିଶ—୧। ଯେଉଁ ମନୁଷ୍ୟର ଶରୀରର ଗଠନ (ଅସ୍ତି ଓ
Dopuri ମାଂସ) ମୋଟମାଟ; ହୃଷ୍ଣପୁଣ୍ଡ — Of a firm build;
strong and robust.

୨। ଦୋପରସ୍ତ—2. Folded double

ବି—ଆଟୁ ଘର (ଏଥରେ ଦୂରପ୍ରସ୍ତ ଗୁଲ ଥିବାରୁ) —
A double-roofed house.

ଦୋପୁର ଉଣ୍ଡୁଡ଼ା—ଦେ. ବି—ଦୋପାଗି ଉଣ୍ଡୁଡ଼ା—Fried corn
Dopuri ukhurdā — seasoned twice with sugar.

ଦୋପଳା—ଦେ. ବି—୧। ଦୋପଲା (ଦେଖ)
Dophalā 1. Dophasali (See)

ଦୋଫଳା ୨। ଯେଉଁ ଗଛରେ ବର୍ଷକେ ଦୂରଥର ଫଳ ଧରେ—
ଦୋଫଳା 2. (tree) Bearing fruit twice a year.

ଦୋଫଳା—ଦେ. ବିଶ—ସେଉଁ କୁଣ୍ଡର ଦୂରଟ ଫଳକ ଥାଏ—
Dophalā Two-bladed (knife).

ହୃପାତା ଦୋଫଳା

ଦୋଫଳୀ—ଦେ. ବିଶ—୧। ଯେଉଁ ଶୀ ଦୂରଥର ମାତ୍ର ସନ୍ତୁନ ପ୍ରସବ
Dophali କରିଥିଲୁ—1. (a woman) Who has borne
ଦୋଫଳୀ two children only.

୨। ଯେଉଁ ଗଛ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରଥର ଫଳ ଧାରଣ
କରେ—2. (tree) Growing fruits twice in
the year.

(ଯଥା—ଦୋଫଳୀ ଅମ୍ବ ଗଛ ।)

ଦୋଫଲୀ—ଦେ. ବିଶ. (ହୁଣ୍ଡି + ଥା. ଫଲୀ) —୧। ଯେଉଁ ଜମିରେ
Dophasali ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଦୂରଗୋଟ ଫଲୀ ଉପାଦିତ ହୁଏ—

ଦୁରସଲୀ 1. (land) Growing two crops in the year.
ଦୋଫଳା, ଦୋଫଳା

ଦୋଫାଙ୍କ—ଦେ. ବିଶ. (ହୁଣ୍ଡି ଓ ପା. ଫାଙ୍କ) —
Dophāṅka ୧। ପାଟ କର ଦୂର ଭାଗ ହୋଇଥିବା—
(ଦେପାଙ୍କିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Split into two.

ଦୋଫାଙ୍କ; ଦୁରସଲୀ ୨। ଏକ ଗୋଟି ମଧ୍ୟରେ ଦୂରଦଳ ହୋଇଥିବା—
2. Divided into two fractions.

୩। ପରମ୍ପର ଅମେଳ ହୋଇଥିବା—3. Dissentient.

ବି—ଦୂର ଜଣକ କଥା ବା ଅଖ୍ୟାନ ମଧ୍ୟରେ ପାର୍ଥକ୍ୟ—

Difference between the two versions of two persons.

ଦୋବନା—ଦେ. ବି—ଦୂରଟ ବନ୍ଦ ମିଳିଥିବା ସ୍ଥାନ—

Dobandha — A meeting place of two embankments.
(ଦୋବନା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋବାର—ଦେ. ବିଶ. (ହୁଣ୍ଡି + ବାର) — ଦୂର ଥର କରାଯିବା—
Dobārā Done twice.

ଦୁରଗର ଦେ. ଅ—ଦୂର ଥର—Two times.

ଦୋବାରା, ଦୂରାରା

ଦୋବିଆଣୀ—ଦେ. ବିଶ—ଦୋପଳୀ ୧ (ଦେଖ)

Dobiāṇī Dophali 1 (See)

ଦୋବାଜା—ଦେ. ବିଶ. (ଗାଲରେ ବ୍ୟବହୃତ) — ୧। ଦୋଅଂଶି—
Dobijā 1. Mongrel.

୨। ଜାରଜ—2. Bastard.

ଦୋବିଧା—ଦେ. ବି—ଦୋଗଧା (ଦେଖ)

Dobidha Dogadha (See)

ଦୋବିନା—ଦେ. ବି—ଦିଷମ ସମସ୍ୟା—

Dobindha A dilemma.

ଦୋବୁଲା—ଦେ. ବିଶ. (ହୁଣ୍ଡାଳା) — ୧। ଦୂରଳ—

Dobula 1. Weak.

(ଦୋବଲା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଶିର୍ଷିକାଯୁ—2. Emaciated.

ଦୂରଳା ଦୂରଳ

ଦୋବୁହା—ଦେ. ବିଶ—ସେ ଏକ କାମକୁ ଦୂରଥର କରେ; ନିର୍ବିଜିଆ—
Dobuhā Stupid; foolish.

ଦୋବେ—ଦେ. ବି—ଦୂରବେଇ (ଦେଖ)

Dobe Dubei (See)

ଦୋବେଇ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଣ୍ଡ. (ହୁଣ୍ଡି ଓ ବିବାହତ) — ବିପାଳିକ (ବର—
Dubei ପାତ୍ର); ହୁଣ୍ଡା ପକ୍ଷ ବର—Widower (bride-
ଦୋଜ ଗroom); married for the 2nd time (said of
ଦୋଜା a remarried widower).

(ଦୋବେହା—ଅନ୍ୟରୂପ) ବି—୧। ଦୂରଳ ଥର ବିବାହତ
• ମୃତଦାର ପୁରୁଷ—1. A remarried widower.

୨। ଦୂରବେଇ (ଦେଖ)—Dubei (See)

ଦୋବେଇ ବର—ଦେ. ବି—ଦୂରଳ ଥର ବିବାହତ ମୃତଦାର—

Dobei bara A remarried widower.

. ଦୋଜବର ଦୁରଜବ; ଦୋଜା

ଦୋରଜା—ଦେ. ବିଶ.—(ହୁଣ୍ଡି + ରଜିତ) — ଦୂର ଥର ଭଜ ହୋଇ
Dobhajā ଥିବା—Baked or fried twice.

ଦୂରଜା (ଯଥା—ଦୋରଜା ଶର ।)

ଦୋରଜା—ଦେ. ବିଶ. ଓ ବି—ଦୋରଜା (ଦେଖ)

Dobhājī Dobhāshī (See)

ନାହାପାତ ଗରୁ ବୋଟର ବଡ ବଡ ସାହେବକ ପାଶର ଗଲେ ଗୋଟାଏ
ଦୋରଜା କରିଥିଲେ ବଥା ତଳେ । ପକାରମୋହନ. ଗଲୁମନ୍ତ ।

ଦୋରକା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦୁଃରକନ) —ଦୂର ଥର ସିକ ହୋଇଥିବା—
Dorandha—Twice boiled.

ହର୍ଯ୍ୟା—(ଯଥା—ଦୋରକା ଭାବ ।)
ଦୀଆମତ୍ୟା

ଦୋରବସ୍ତ୍ର—ବୈଦେ. କି. ବିଶ (ପା. ଦୋରେବସ୍ତ୍ର)—୧। ଗୋଟିଏ
Dorabasta—ପୁଣ୍ଡ—1. Entirely; wholly.
(ଦୋରେବସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣରୂପ—2. Totally.
ବେବାକ ୩। ବିବାକ—3. Completely; wholly.
ଦୀଆମତ୍ୟ ୪। ଆବୋ; ଜମାରୁ—4. At all.
ବିଶ—୧। ଗୋଟାକଯାକ—1. Entire; whole.
, ୨। ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—2. All.

ଦୋରସା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦୁଃ ଓ ରସ)—୧। ଦେଅଂଶ (ମାଟି),
Dorasā—ଯେଉଁ ମାଟିରେ ବାଲ ଓ କାହୁଆ ସମାନ ଥାଏ—
ଦୋଆଁଶ, ଦୋରସା 1. (soil) Having sand and clay
ଦୀଆମତ୍ୟ, ଦୀମଟ in equal proportions; loamy (soil);
of mixed grain,
, ୨। ଅଧେ ସତି ହୋଇଥିବା—
2. Half putrid (Howells).

ଦୋରଷ୍ଟ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦୂରସ୍ତ୍ର)—୧। ଠିକ୍, ଠିକ୍ତାକ—
Dorasta 1. Set right; set in order.

ଦୁରୁଷ୍ଟ ୧। ସଜଢ଼ା ହୋଇଥିବା—
ଦୁରୁଷ୍ଟ ୨. Fully repaired.

ଦୁରୁଷ୍ଟି—୩. Strong.
ଦୁରୁଷ୍ଟି—୪. Brought under control;
regulated; controlled.
ଦୁରୁଷ୍ଟ; ସମତଳିତ—୫. Levelled up.
ଦୁରୁଷ୍ଟ—୬. Well refined; well repaired.
ଦୁରୁଷ୍ଟି—୭. ଉପସ୍ଥିତ ଉଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟୁ—
7. Sufficient for the present purpose.

ଦୁରୁଷ୍ଟ—୮. Subdued.

ଦୁରୁଷ୍ଟ; ଦୋଷତ୍ୱ—
9. Flawless; faultless.

ଦୁରୁଷ୍ଟ—୧୦. ଯାହା ଉତ୍ତମ ଅବସ୍ଥାରେ ଥାଏ—

10. Which is in good order.

ଦୁରୁଷ୍ଟ; ପ୍ରତି—୧୧. Right; correct.

ଦୁରୁଷ୍ଟ; ସମ୍ପତ୍ତ—୧୨. Proper.

ଦୋରଷ୍ଟ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ସଜାତିଦେବା; ମରମତ କରିବା—
Dorasta karibā 1. To repair; to set right; to
ଦୂରସ୍ତକରିବା; ଦୂରସ୍ତକରିବା—
[ଦୋରସ୍ତକରିବା] (ନେ) କରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ]
(ଯଥା—କଳିବୁ ଦୋରଷ୍ଟ କରିଦିଅ)

, ୧। ସୁଧାଦିତ କରିବା; ଜବାକ କରିବା; ସାଧ କରିବା—
2. To bring under control.
(ଯଥା—ଚତେ ମାତ୍ରରେ ଦୋରଷ୍ଟ କର ଦେବିଛି ।)

୩। ହୋଷଣ୍ଯ କରିବା—3. To make a thing
free from defects.

୪। ଦୃଶ୍ୟ ଦେବା—4. To punish.

ଦୋରସ୍ତି—ବୈଦେ. ବି. (ପା. ଦୂରସ୍ତ୍ରି) (କରିରଥ) —୧। ସୁଧାର;
Dorasti ସାରୋଧନ—1. Correction.

ଦୁରସ୍ତି ୧। ଯୋଗ୍ୟତା—2. Fitness.

ଦୁରସ୍ତି ୨। ଉତ୍ତମତା—3. Goodness.

ଦୋରା—ବୈଦେ (ଫୌଲର) ପ୍ରାଦେ (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧। ଶୃଦ୍ଧ ଜାତି-
Dora ବିଶେଷର ଉତ୍ସ୍ଵ—1. Family-title of certain
Sūndras in Ganjam.

[କ୍ର—ଏମାନେ ଜାର କାଠରେ ପାଇଥ, ପଛ ଅବ ବୁଣାନ୍ତି ।]

, ୧। ରଜଙ୍କାୟ ଗ୍ରାମୀ କର୍ମଚାରୀବିଶେଷ—

2. Name of a village revenue-officer.

ଦେବିଦେ. ବି—(ଆ) ଦୂରା (ଦେଖ)

Daurā (See)

ପ୍ରାଦେ (ଗଡ଼ଜାତ, ଜୟପୁର, ଗଞ୍ଜାମ) ବି—କଣ୍ଟାଦୋରା (ଦେଖ)
Kandḍedorā (See)

ଦୋରିହା—ଦେ. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ ଓ ବି—ଦୋରେହା (ଦେଖ)

Doriha—Doreha (See)

ପାଣ୍ଡବେ ଦୂରର ଦୋରିହା ହୋଇ କର

ନିଷେ ମଳେ ସୁମର ଲେପଣ ଦିବେ । କୃଷ୍ଣହ. ମହାଭାରତ. ପଦ୍ୟ ।

ଦୋରୁଆ—ଦେ. ବି (ସ. ଦୁଃବ) —୧। ଅନ୍ତର ରସ—

Dorua 1. Juice of sugarcane.

ରସ; ରାବ ୨। ଗଛର ଡାଳପଦ ଅଧିରୁ ଚିପ୍ତା ହୋଇଥିବା ରସ—

2. Juice impressed from plants, leaves etc.

ଦୋରୁଖା—ବୈଦେ. ବିଶ—ଦୋରଖା (ଦେଖ)

Dorukha (Dorehu—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋରେହା—ଦେ (ପଦ୍ୟ) ବିଶ (ସ. ଦ୍ରୋହ) —୧। ବିଦ୍ରୋହ—

Doreha 1. Rebellious; contumacious.

ଦୋରେହା

ଦୋରେହା

ଦୋରେହା;

ଯାହା ଦୂରରେ ନଳ ଥିବ ରହ ।

ଯେତେ ଦୋରେହା ରହି ଅଜ ନାହିଁ ।

ଗ୍ରାମ ନଳରହି ।

୧। ବୃଦ୍ଧୁ—2. Ungrateful,

୨। ଦୋଷୀ; ଅପସ୍ଥି—Guilty; offending.

ଦୁ—ଦ୍ରୋହ—Rebellion.

ତାରେ ଦୋରେହା ବଦ ବେହ

ଦ୍ଵାରା ହେଲେ ରତ୍ନ ନାହିଁ । ଜଗନ୍ଧ କରନନ୍ତି ।

ଦୋର୍ଦ୍ଦାଂଦା—ଦ. ବ. (ରୂପକୁର୍ମିଧାରୟ, ଦୋଃ—ବାହୁ+ଦୃଶ୍ୟ=ଯଷ୍ଟି)—

Dordanda ୧। ଭଲଦ୍ଦାଂଦା; ଦୃଶ୍ୟ ପରମମୟକ ବାହୁ—

1. Powerful or strong arm (strong and long as a staff); a high hand; a
strong hand.

୨। ବାହୁର ପରମୟ—

2. The prowess of a strong arm.

ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ ପରାକ୍ରମ—ସ. ବ (ଶ୍ଵୀ ଚତ୍ର; ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ + ପରାକ୍ରମ) —	Dorddanda parākrama	ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ ପ୍ରତାପ (ଦେଖ). Dorddanda' pratāpa (See)	
ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ-ପରାକ୍ରମୀ —ସ. ବିଶ (ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ + ପରାକ୍ରମ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ) —	Dorddanda parākramī	ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ ପ୍ରତାପୀ (ଦେଖ) Dorddanda pratāpi (See).	
ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ ପ୍ରତାପ—ସ. ବ (ଶ୍ଵୀ ଚତ୍ର; ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ + ପ୍ରତାପ) —	Dorddanda pratāpa	ବାହୁପରାକ୍ରମ; ଦେହର କୋର — High-handedness; strength of arm.	
ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ ପ୍ରତାପୀ—ସ. ବି (ଦୋର୍ଢଣ୍ଡ + ପ୍ରତାପ + ଇନ୍ ୧ମା. ୧ବ) —	Dorddanda pratāpi	ବିଶେଷ ବାହୁପରାକ୍ରମଶାଲୀ— Very powerful.	
ଦୋମୂଳ—ସ. ବ (ଶ୍ଵୀ ଚତ୍ର; ଦୋଃ + ମୂଳ)—ବାହୁମୂଳ; କାଣ—	Dormūla	Arm-pit. Dormūla	
ଦୋର୍ଜୁଡ଼—ସ. ବ (ଶ୍ଵୀ ଚତ୍ର; ଦୋଃ + ସୁକ) —୧। ବାହୁସୁକ; Dorjuddha		ବୁଝାବୁଦ୍ଧି—୧. Duel. ୨। ଧରପଥ; ବୁଝାବୁଦ୍ଧି— 2 Hand to hand fight.	
ଦୋଳ—ସ. ବି (ଦୋଳ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) —୧। ଛୁଟ—	Doḷa	1. A cradle; a rocking chair; a swing. ଦୋଳା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୋଳି } ଅନ୍ୟରୂପ	୨। ହାନୋଲା; ବୁଝାବୁଦ୍ଧି— 2. A sedan chair. ୩। ଜାଲମୁଖ; ଝୁଲୁଣ୍ଡି; ଉଚ୍ଚ ଗଛର ଅମ୍ବ କୋଳିବାବେଳେ କାହା ତଳେ ପଡ଼ି ନ ଯିବ କୋଲି ଲାଗ ଅଗରେ କନାସିବା ଜାଲ—୩. A basket of network which is attached to a pole used while plucking mangoes from high trees, so that the fruits do not fall down on the ground, but are deposited in the pocket or pouch of the basket. ୪। ତୋଳି; ଧାକ ରଖିବାର କୋଡ଼ମେଇ— 4. A large basket for storing paddy. ୫। (+ରାବ. ଅ) ବୋହୋଲୁଇବା— 5. Causing another to swing; rocking. ୬। ଦୋହୋଲିବା—୬. Oscillation; swinging. ୭। ଦୋଳ ଛୁଟ— 7. The Doḷa jātrā festival ଦୋଳଯାଏ ଘର; ଦୋଳଯାଏ ଘାଠ—ପ୍ରତିକଳି। ୮। (ଯହିରେ ବସି ବା ଯାହାକୁ ଅବଳମ୍ବନ କର ଝୁଲୁଣ୍ଡି) ଠାକୁରଙ୍କ ବିମାନ—୮. A covered chair for carrying idols. (ସଥା—ଆମ ଗାଥ୍ ମେଳନକୁ ୮୩ ଦୋଳ ଏ ବର୍ଷ ଆସିଥିଲେ) ଦେ. ବି—ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ଅକର୍ଷର୍ଥକ ଜାକନାମ— A name for calling Dolagobinda.

ଦୋଳ ଉତ୍ସାହ—ଦେ. ବ—ଦୋଳ ଯାତ୍ରା (ଦେଖ)	Dola utsa(chha)ba	Doḷa jātrā (See).
ଦୋଳକ—ସ. ବ (ଦୋଳ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅକ; ଯାହା ଝୁଲୁଥାଏ) —	Dolaka	ଦୋଳଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)—Doḷadanda (See).
ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ —ଦେ. ବ—୧। ଦୋଳଯାଏ ସମୟରେ ଦୋଳ Dolagobinda		ଖେଳିବା ପ୍ରକାରେ ସହି ଶବ୍ଦକ କିମ୍ବଦ— 1. An idol of Śrīkrishna arryed for swinging during the Doḷajātrā. ପରଶ ମାସରେ ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ଦୋଳ ଖେଳଥାଏ ପରମାଦନେ—ମୋ ବାହୁ ହେ—ଗରହି ବାରମାସିଗାତ। ୨। ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦିଆଯିବା ନାମ— 2. A name given to males.
ଦୋଳ ଘର—ଦେ. ବ (ଦୋଳ ଓ ଘର) —ଦୋଳଉସବର ସମୟ—	Dola ghārdi	The season of Doḷa festival.
ଦୋଳଘନ୍ତ ବାଜିବା—ଦେ. ବ (ବର୍ଣ୍ଣିଷ୍ଠ ପ୍ରୟୋଗ; ଦୋଳଯାଏର ସଞ୍ଚାର Dolaghānta bājibā ଅଦ ବାଜିବାରୁ) —ଦୋଳ ଉସବର ସମୟ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—The arrival of the time of Doḷa festival.		
ଦୋଳଣି—ଦେ. ବ (ସ. ଦୋଳନ) —ଦୋଳନ (ଦେଖ)	Dolani	Dolana (See).
ଦୋଳନି		ଦୂରର ଅନ୍ତର୍ଗତ ସବାପୁଷ୍ପଶୈତଳ ମଞ୍ଚର ମଣି ମଞ୍ଚନ ପରେ ଦୋଳଣ । ଗ୍ରାମୀ ଉତସମନ୍ତରେ ।
ଦୋଳ କଣ୍ଠ—ସ. ବ (ଦୋଳ + କଣ୍ଠ) — ସଞ୍ଚାରେ ଝୁଲିବା ପେଣ୍ଟଲମ୍	Dola danda	Dala danda ବା ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦରିରେ ବଦି ଦୋଳଯାଏମାନ ଭାର ବସୁ— Pendulum of a clock or some heavy thing suspended by a slender thread.
ଦୋଳ ଦଣ୍ଡ—ଦେ. ବ (ବଣିଆ ଶବ୍ଦ) —କାହାରେ ଝିଲିବା ସୁନ୍ଦର Dola dandi		ଅଳକାରବିଶେଷ—A gold ring for the nose.
ଦୋଳ ଦଶହରା—ଦେ. ବ (ସବତର ଶବ୍ଦ) —ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁର Dola dasaharā ତୁରମୋଟ ପ୍ରଧାନ ପଦବୀ (ସଥା—ପାଲଶୁନରେ ଦୋଳ ଦଶହରା } ଅନ୍ୟରୂପ ଦୋଳ ଦୁର୍ଗାପୁଜା } ଅନ୍ୟରୂପ		ଦୋଳଯାଏମାନ ଭାର ବସୁ— ଦୋଳ ଦଶହରା The two chief festivals of the Hindus in a year, viz. Doḷajātrā and Durgāpūjā.
ଦୋଳ ଦଶହରା—ଦେ. ବ (ସବତର ଶବ୍ଦ) —ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁର ଦୋଳ ଦଶହରା—ଦେ. ବ (ଦୋଳ ଧାରୁ+ରାବ. ଅନ) —୧। କମ୍ଳକ; Dolana		[ଦୁ—ଆମ ଦେଶରେ ବର୍ଷକରେ ଏହି ଦୂର ଉସବରେ ପରି ବାରସୁ ବ୍ୟକ୍ତିଗତଙ୍କୁ ଓ ଭତ୍ତାଦିକୁ ବୁଦ୍ଧିମାନୀ ଲୁଥ ଲୁଗା ଦିଅନ୍ତି ।]
ଦୋଳନ—ସ. ବ (ଦୋଳ ଧାରୁ+ରାବ. ଅନ) —୧। କମ୍ଳକ; Dolana		ଝୁଲିବା—1. Oscillating. 2. Swinging; suspending.
ଦେ. ବ—ଦୋଳା—A swing.		ଅଣେବ ମଧ୍ୟର ନାଗବେଶର କଷ୍ଟସୁ ଦୋଳରେ ଦୋଳି ଏହି ନିକଟେ ଅଣସୁ । ବଧାଳାଥ, ମହାଶାହ ।

ଦୋଳ ପୂନିଆ—ଶ୍ରୀ. ବି—ଦୋଳପୁଣ୍ଡିମା (ଦେଖ)

Dola pūniamī Dolapūrṇāmī (See)
(ଦୋଳଦୂନେଇଁ, ଦୋଳପୂନିମା, ଦୋଳପୁଣ୍ଡିମା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଳ ପୁଣ୍ଡିମା—ଶ୍ରୀ. ବି—ଫାଲୁନ ପୁଣ୍ଡିମା—

Dola pūrṇāmī

The full moon of the month of Falguna.

[ଦ୍ର—ଏ ସମୟରେ ରଥାକୃଷ୍ଣ ବିଗ୍ରହକୁ ଦୋଳମଣ୍ଡପରେ ବିମାନରେ ଝୁଲୁସାଏ ।]

ଦୋଳ ମଣ୍ଡପ—ଶ୍ରୀ. ବି (ମଧ୍ୟପଦମୈପି; ଦୋଳ + ମଣ୍ଡପ)—

Dola mandapa

ଦୋଳଦୂଶ୍ରେ (ଦେଖ)

Dola mūndēi (See)

ଦୋଳଦୂଶ୍ରେ—ଦେ. ବି (ଶ୍ରୀ. ଦୋଳମଣ୍ଡପ)—ସେଇଁ ମଣ୍ଡପରେ ରଥାକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଦୋଳମଣ୍ଡପ—

Dola mūndēi ବିଗ୍ରହ ଦୋଳଯାତ୍ରା ସମୟରେ ଦୋଳ ଝେଳନ୍ତି—
(ଦୋଳମଣ୍ଡପ—ଅନ୍ୟରୂପ) A raised platform on which the idols of Rādhā and Kṛushṇa are rocked during the Dolajātrā festival.

ଦୋଳ ଯାତ୍ରା—ଶ୍ରୀ. ବି (+ ଦୋଳ ଓ ଯାତ୍ରା)—ଦୋଳଭୂବି; ଫାଲୁନ ଦୋଳଜାତ୍ରା ମାସ ଶୁକ୍ଳପଞ୍ଚମୀ ଦଶମିଠାରୁ ପୁଣ୍ଡିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଦୋଳଯାତ୍ରା } ଦେଶଜରୂପ ଶାକୃଷ୍ଣକ ଦୋଳଜେଳ ଉତ୍ସବ; ହୋଇ ଦୋଳଯାତ୍ରା } ଯାତ୍ରା—The Dolajātrā festival in the bright fortnight of Falguna.

[ଦ୍ର—ବିଗ୍ରହରେ ଦୁର୍ଗାଦୂଜାପର ତେଜିଶାରେ ଦୋଳଯାତ୍ରା ସମସ୍ତେ ପାଳନ୍ତି । ଦୋଳଯାତ୍ରା ଦୂର ପ୍ରକାର ସଥା—୧ । ରଜ ଦୋଳ; ଏହା ଫଳଗନ୍ଧାମିଠାରୁ ପୁଣ୍ଡିମା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂର । ୨ । ପଞ୍ଚ ଦୋଳ ପଶୁଙ୍ଗ ପୁଣ୍ଡିମାଠାରୁ ତେଷ କୃଷ୍ଣପଞ୍ଚମୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୂର । ଶାକୃଷ୍ଣକ ବିଗ୍ରହକୁ ନେଇ ଦୋଳମଣ୍ଡପରେ ଲେକେ ଦୋଳ ଝେଳନ୍ତି ଓ ଆପଣାମଧ୍ୟରେ ଅବର ଦୋଳାବୋଲ ଓ ପିତକାଣ ମରମର ଦୁଅନ୍ତି ଓ ନୃତ୍ୟଗାନକରେ ଲାଗନ୍ତି । ତେଜିଶାରେ କୋଟିଆ ଓ ଗାଉରଙ୍ଗାଳ ରୂପରମାନେ ଦୋଳଠାରୁ ରୂପରାର ବର୍ଣ୍ଣ ସମାର କରନ୍ତି । ଏହା ମଧ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନଙ୍କର ପ୍ରାକାନ ଉତ୍ସବ । ଗର୍ଭମାନଙ୍କୁ ଗାଧୋଇ ଦୂର ବନାନ୍ତି ଓ ବେଶ ହେଇ ଲଭୁତି ଝେଳନ୍ତି ଓ ଗାତ୍ର ବୋଲନ୍ତି ।]

ଦୋଳା—ଶ୍ରୀ. ବି (ଦୋଳ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—୧ । ଅକ୍ଷା; ହାନୋଳା; ଶିବକା-Doli

କିରଣ—1. Sedan chair.

୨ । ଖୁଲୁଳି; ଚତୁରଦୋଳ; ବିମାନ—

2. A carrying chair.

୩ । ଝୁଲୁଳି ସହ—3. A swinging device;
a swing.

୪ । ମାଳଗର (ହୁ. ଶବ୍ଦଶାଗର)—4. Indigo plant.

ଦେ. ବି (ଅନାଦର୍ଶିତା) ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ଡାକ ନାମ—

Name for calling Dolagobinda.

ଦୋଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି (ଶ୍ରୀ. ଦୋଳ ଧାରୁ)—ଦୋଳ ପଦାରିବା;

Doli(l)e)ibhā ଝୁଲୁଳିବା; ସାଇତ ବର୍ତ୍ତନବା—To cause to swing; to rock to and fro.
ଦୋଳାନ

ତୁଳାଲା ପଦାବ ଦୋଳର ରଙ୍ଗେ ପ୍ରସରି ସିନ୍ଧୁ-ମାରୁତ—
କଥାବାଦି ହଣ ।

ଦୋଳାୟମାନ—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. ସୁଂ (ଦୋଳାୟ ନାମ ଧାରୁ କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଅଳା)—
Doliāyamāna ୧ । ଝୁଲୁଳିବା—1. Rocking to and fro;
(ଦୋଳାୟମାନା—ଶ୍ରୀ) oscillating.

୨ । ଉତ୍ସବ ସାଇତ—2. Rocked to and fro.

୩ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ସନ୍ଧଦାନ; ସଂଶୟବତ୍ତୁତ—
3. (figurative) Vacillating; wavering.

ଦୋଳାୟିତା—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. ସୁଂ (ଦୋଳାୟ ନାମ ଧାରୁ + କରୁଛି ତାଙ୍କ)—
Doliāyita ଦୋଳାୟମାନ (ଦେଖ)

(ଦୋଳାୟିତା—ଶ୍ରୀ) Doliāyamāna (See)
ଶ୍ରୀ. ବି. (+ ଭାବ. ତାଙ୍କ)—ଦୋଳନ—Swinging.

ଦୋଳାୟତ୍ତି—ଶ୍ରୀ. ବିଶ. ସୁଂ ଦୋଳାୟ ନାମ ଧାରୁ + କରୁଛି ତାଙ୍କ—
Doliāyita ଦୋଳାୟମାନ (ଦେଖ)

A battle in which the parties win and are defeated by turns.

ଦୋଳାଶ୍ର—ଶ୍ରୀ. ବି—ଚଲଣ (ଦୁରେକୁଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟରୁଙ୍ଗା) (ଦେଖ)

Doliāśra Chalañā (See)

ଦୋଳ (ଧାରୁ)—ରୁଳ ଧାରୁ = ଝୁଲୁଳିବା + ଶିର—

Doli (root) ଝୁଲୁଳିବା—To suspend; to cause to swing.

ଦୋଳ—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଦୋଳା)—୧ । ଦୋଳ—

Doli 1. Swinging chair; a swing.

ଏହି ଦୋଳରେ ଜୀବ ପର ହେଲେ । ବୃକ୍ଷହରୁ ମହାଭାବର ଦେଖ ।

୨ । (ଅଦର୍ଶିତା) ଦୋଳଗୋବିନ୍ଦ ଡାକ ନାମ—

2. A name for calling Dolagobinda.

ଦୋଳିଆ—ଦେ. ବି. (ଅନାଦର୍ଶିତା)—ଦୋଳ ୨ (ଦେଖ)

Doli 2 (See)

ପ୍ରାଦେ. (ଯାଇପୁର) ବି—ମଦ ଓର—

A jar in which toddy is collected.

ଦୋଳିକା—ସଂ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦୋଳ + କ + ଶ୍ରୀ. ଅ)—

Dolikā ୧ । ଶେଷ ଦୋଳ—1. A small swing.

୨ । ହାନୋଳା—2. A sedan chair.

ଦୋଳ ଖେଳ—ଦେ. ବି—ଝୁଲୁଳିବା ପ୍ରଣାଳୀରେ ଖେଳବା ଏକ ପ୍ରକାର

Doli khelela ଖେଳ—Sporting by swinging in a swing.

କଣ୍ଠର ନିଶ୍ଚିଥ ବନନବା କଣ୍ଠ;

ଦୋଳ ଖେଳ ରତ ବନ ଅମାନା । ନନ୍ଦବନୋର । ବୃକ୍ଷହମାନ ।

ଦୋଳ ଖେଳବା—ଦେ. କି—ଅପେ ଦୋଳରେ ଝୁଲୁଳିବା—

Doli khelibhā To swing in a swing.

ଅସ ବନେଶ୍ଵରେ ଶିଥର ଲଜାରେ;

ଦୋଳ ଖେଳ ଶେଷ ଆଇ । ନନ୍ଦବନୋର ନିର୍ଦ୍ଦରଶ ।

ଦୋଳ ପହାନ୍ତିଆ—ଦେ. ବି—ଦୋଳରେ ଝୁଲୁଳିବା କିଥୀ—

Doli pahāñchā Act of swinging.

(ଦୋଳ ପଥା, ଦୋଳ ପହାନ୍ତିଆ, ଦୋଳ ପହାନ୍ତିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଳାନ

ଦୋଳ ପଦସ୍ଥା(ଷେ)ଇବା—ଦେ. କି.—ଅନ୍ୟ ବୈଶ୍ଵିକୁ ଦୋଳରେ
Doli pahañchā(ହିଚେ)ibā ଝୁଲୁଇବା—To rock an-
ଦୋଳାନ୍ ଦୋଳାନ୍ ତୋଳାନ୍ ତୋଳାନ୍ ତୋଳାନ୍
ତୋଳାନ୍ ତୋଳାନ୍

ଦୋଳ ପଦସ୍ଥା ହେବା—ଦେ. କି.—ଦୋଳ ଖେଳବା (ଦେଖ)
Doli pahañchi hebā Doli khelibā (See)
ବୁଲା ବୁଲା

(ଦୋଳ ପଦସ୍ଥା, ଦୋଳ ପଦସ୍ଥାଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଳବା—ଦେ. କି.—୧। ଦୋଳରେ ଝୁଲିବା, ଦୋଳିବା—
Dolibā 1. To swing to and fro; to oscillate.

ତୁଳା; ଦୋଳା ଦୋଳିବା ସର ସର
ତୁଳା ତୁଳା ତୁଳା ତୁଳା

, 1. ତୁଳିବା—2. To rock; to shake.

[ତୁଳି ବିଦ୍ରୋହ କଲେ ଯେତେ ମଥା ଦେ ତୁ
ନ ଏହେ ରତନ ଅକର । ଉବାସ. ଗାତଳଦୀର୍ଘ ।

ଦୋଶାଖା—ଦେ. ବିଶ. (ହ. ଦ୍ଵିଶାଖା)—ଦୁଇଟି ମାତ୍ର ଶାଖାବିଶିଷ୍ଟ—
Dossakhā Having two branches only; bi-forked.
ଦୋଶାଖା ଦୁଇଶାଖା

ଦୋଶାଲ—ଦେବ. ବ. (ପା. ଦୁଶାଲ; ତୁଳ. ସ. ଦ୍ଵି + ଶାଖା) —
Dossāla ଏକ ଦୋଶାଖା ଦୋଶାରୁଥିବା ଦୁଇ ଖଣ୍ଡ ଶାଖା—

(ଦୋଶାଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) A pair of shawls put together
ଦୋଶାଲା [ଦ୍ଵି—ଶାଲ ଶକ ସଙ୍ଗେ ଏହି ଶକ ସହଜରାଗୁଣେ
ଦୁଇଶାଖା କଥକହୁଛ ଦୁଇ ସଞ୍ଚା—ଶାଲ ଦୋଶାଲ—ବହୁମୂଳର
ଶାକ ବରସାନା ।]

ଦୋଶାଲୀ—ଦେ. ବ. —ଖୁବ୍ ଆର ଯାଗାରୁ ପାଣି କୁପରକୁ ଉଠାଇବା
Dossāli ପାଇଁ ବଥକହୁଛ ଦୁଇଟି ଶେଶା ବା ଶାଳ—

Two separate baling arrangements done
in the case of lifting water from a deep
ଦୋଶାଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) place.

[ଦ୍ଵି—ପ୍ରଥମେ ପୋଖରୀରୁ କିମ୍ବର ଶେଶାରେ ପାଣି ଉଠା-
ଯାଇ ଗୋଟିଏ ଶାଳରେ ଜମା କରିଯାଏ ଓ ପାଣି ସେ ଆଲକୁ
ଦ୍ଵିତୀୟ ଉତ୍ତର ଶେଶାକୁ ପାଣି ଉଠାଯାଇ ବିଆରକୁ
ମଡ଼ାଯାଏ ।]

ଦୋଷ ସ. ବ—ଦୋଷ (ଦେଖ)

Dosh Dos (See)

ଦୋଷ—ସ. ବ. (ଦୁଃ ଧାରୁ=ଦୋଷସ୍ତଳ ହେବା + ଭବ. ଅ) —

Dosha ୧। ପାପ—1. Sin.

(ଶୁଣ—ବିପସ୍ତତ) ୨। ଅପରାଧ—2. Crime; guilt.

୩। କୁର୍ମି—3. Vice.

୪। ଅନ୍ୟାୟ—4. Injustice.

* 5। ଅନ୍ୟାୟ; ଅପକାର—5. Mischief; injury.

୬। କୁର୍ମି—6. Evil act.

୭। ଅପକାର—7. Blame; bad name.

୮। କିଳା—8. Scandal.

୯। କଳକ—9. Blemish; taint.

୧୦। ତୁଟୀ—10. Fault; defect.

୧୧। ନ୍ୟନତା—11. Deficiency.

୧୨। ଅତ୍ୟାଗ୍ରହ—12. Oppression.

୧୩। ସତ—13. Loss.

୧୪। ଗୁରୁ ଅବସ୍ଥା—14. Diseased condition.

୧୫। ଶରସରୀ ବାତ, ପିତ୍ତ, କପର ପ୍ରକୋପ ବା କୁପିତ
ଅବସ୍ଥା—15. Disorder or morbidity of
the three humours of the body (viz.
phlegm, bile and wind.)

୧୬। ବାକ୍ୟ ବା ଲେଖାର ରଚନା ଦୋଷ—

16. Fault in a composition or speech.

[ଦ୍ଵି—ସାହା ରସର ଅପକର୍ଷକ, ଅର୍ଥାତ୍ ସକ୍ତାରୀ ରସ ପ୍ରତିଭା-
ବୁନ୍ଧ ଦୁଇ ଗାହାକୁ ଦୋଷ କରନ୍ତି । ସାହାରେ ଏହି ଦୋଷମାନ
ପାଶ ଶ୍ରେଣୀରେ ବିରାମ ଯଥା—୧। ଶବ୍ଦ ବା ପଦଦୋଷ, ୨। ପଦାଂଶ
ଦୋଷ, ୩। ବାକ୍ୟ ଦୋଷ, ୪। ଅର୍ଥ ଦୋଷ, ୫। ରସ ଦୋଷ ।]

୧୭। ରସ, ଦେଷ, ମୋହ ଅଦି—

17. Evil passions.

[ଦ୍ଵି—ଦୋଷ ଶକ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଶକ ପରେ ବ୍ୟବହୃତ
ଦୁଇ ଯଥା—କର୍ମଦୋଷ, ଭାଗ୍ୟଦୋଷ, ଗ୍ରହଦୋଷ, ସତଦୋଷ,
ଭୂତରାଶ ଦୋଷ, ଜଳବାୟୁ ଦୋଷ, ବଶଦୋଷ ଇତ୍ୟାଦି ।]

୧୮। ଭାଗବତ ଅନୁସାରେ ଅଞ୍ଚାବସ୍ତୁକ ମଧ୍ୟରୁ ଦକ୍ଷମ
(ହ. ଶବସାଗର)—18. The name of one of
the Basu Deities,

୧୯। ପ୍ରଦୋଷ (ହ. ଶକସାଗର)—19. Night.

ଦୋଷକ—ସ. କି—ବାହିକା (ହ. ଶକସାଗର) —

Doshaka Calf.

ଦୋଷ କଟା(ଟେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦୋଷ କ୍ଷାନ୍ତାଇବା (ଦେଖ)

Dosha kāṭā(te)ibā Dosha khanḍāibā (See)

ଦୋଷ କଟିବା—ଦେ. ବ—ଦୋଷ କ୍ଷାନ୍ତକ (ଦେଖ)

Dosha kāṭibā Dosha khanḍana (See).

(ଦୋଷ କଟିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଷ କେତେ ଯାଓଅ ଦୋଷ କଟ ଯାନା

ଦୋଷକର—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୋଷ + କୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ) —

Doshakara. ୧। ଯେ ଅପରାଧ କରେ—1. Offending.

(ଦୋଷକର, ଦୋଷକାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଅକ୍ଷୟକରନକ—

(ଦୋଷକାରୀ, ଦୋଷକାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨. Injurious; hurtful.

ଦୋଷ କରିବା—ଦେ. କି—୧। ଅପରାଧକରନକ କରିବା—

Dosha karibā 1. To commit an offence.

ଦୋଷକରା ୨। ପରିବର୍ତ୍ତ ମନରେ କଷ୍ଟ ଦେବା—

ଦୋଷକରା 2. To offend a person.

ଦୋଷ କାଟିବା—ଦେ. କି—୧। କୌଣସି ବସୁ ବା ବିଷୟରେ ଥିବା

Dosha kāṭhibā ୨। ଦୋଷକୁ ଲମ୍ବର କରିବା—

ଦୋଷ ବାହିର କରା ୧. To find out the fault in a

ଦୋଷ କିଳାକରା ୨. To find out the fault in a
matter or thing.

୧	ର	ଉ	ଚ୍ଛ	ତ	ଏ	ହସନ୍ତୁ ବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁକାରିକ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ	ସ	କ	ଶ,ଷ	ଶ୍ରୀ	ଇସ୍ଟ	ଦ୍ଵାରା	କି
୨	ହ	ଉ	ଚୁ	ତୁ	ସ୍ତୋ	ଅକାରାନ୍ତୁବର୍ଣ୍ଣ	ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା ଚନ୍ଦ୍ରବନ୍ଦୁପୁରୁଷ ବର୍ଣ୍ଣ	ଖ୍ୟ	ସ୍ତ୍ରୀ	ସ	ଚ୍ଯ	ଇଥ	କି	ନ

(ଦୋଷ ବାହାର କରିବା—ଅନ୍ୟତ୍ରୂପ) , । ଦୋଷ ବା ଅପରିଧର
ପଣ୍ଡ ଲଗାଇବା—2. To trace out a fault

୨। ଅନ୍ୟର ଦୋଷକୁ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରିବା—
3. To publish the guilt or defect of a
person.

ଦୋଷ ଶତକ—ସ. ବ. (ମଧ୍ୟୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୋଷ+ଶତକ)—
Dosha khandana ୧। ବୃତ୍ତ ଅପରୁଧର ମାର୍ଗନା; ଦୋଷରୁ ଷମା
 (ଦୋଷ ଶାନଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା; ଦୋଷରୁ ମୁକ୍ତି ଦେବା—
 ୧. Forgiving of a guilt.

2. Expiation for one's sins.

3. Proving of one's innocence; defence of oneself.

ଦୋଷ ଖଣ୍ଡା(ଶ୍ଵେ)ଇବା—	ଦେ. କି—୧ । ଆପଣ ଉପରେ ଅରେଷିତ Dosha khanḍā(nḍe)ibh ଦୋଷରୁ ଅପେ ମୁକ୍ତ ହେବାର ଦୋଷ ଘୁଷା(ଶ୍ଵେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଉପାୟ ନଇବା—
ଦୋଷ ଖଣ୍ଡାନ	1. To wipe out a blot from one's self;
ଦୋଷ ଖଣ୍ଡାନା	to repel an accusation.

୨। ଅନ୍ୟର ଅପରୀତ ବା ଦୋଷ କ୍ଷମା କରିବା—
2. To forgive another's fault.

ଦୋଷଗ୍ରାହୀ—ସ. ଦିଶ. (ଦୋଷ + ଗ୍ରହ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍; ୧୩. ୧୩)-
Doshagrâhi : ୧। ଯେଉଁ ଲୋକ ପରର ଗୁଣ ନ ଦେଖୁ କେବଳ
(ପରମା ଦୋଷ) ତେଣ ଦେଖେ ଦୋଷଗ୍ରାହୀ।—

(ରୁଗ୍ରାହୀ—ଅପରିତ) ଦୋଷ ଦେଖେ; ଦୋଷକା।—
 (ଦୋଷଗ୍ରାହୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Fault-finding; censorious (Apte).
 (ଦୋଷଗ୍ରାହିତା—ବି) ୨। ଦୁଷ୍ଟ—2. Wicked.
 ୩। Medicine; salve (Apte).

ଦୋଷ ଘୋଡ଼ା(ଡେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନ୍ୟ ଆଗରେ ନିଜର

Dosha ghordā(rde)ibā ଦ୍ରୁଟି ବା ଦୋଷକୁ ଲୁଗ୍ନଇବା—
ଦୋଷ ଲୁକାନ 1. To try to conceal one's faults or

ଦୋଷ ଛିପାନା blemishes from the eyes of another.
 , । ଅନ୍ୟଙ୍କ ଦୋଷକୁ ସାଧାରଣକି ଦୂଷ୍ଠକୁ ଗୋପନ
 ରଖୁବା—2. To conceal the fault of another
 from the eyes of the public.

ଦୋଷଘ୍ନ—ସ. ବିଶ. (ଦୋଷ + ହଳ ଧାରୁ + କଣ୍ଠୀ. ବୁଧ)—ଯେଉଁ
Doshaghna ଅନ୍ୟ ବା ଚିକିତ୍ସାଦ ହାତ ଶିଶୁରଙ୍ଗ ଲୁପିତ ବାତ,
(ଦୋଷଟୀ—ସ୍ଥି) ମିଛ ଓ କଥର ଦୋଷ ଶାନ୍ତ କ୍ରମ—(medicinal
treatment) Which counteracts the morbid-
ity of the humours of the system.

2. Injurious; mischievous.
 ଦୋଷଜ୍ଞ —ସ. ବ. (ଦୋଷ + ଜ୍ଞା ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ)—୧ । ଦୋଷ
 ଜ୍ଞାନୀ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଭିଜ୍ଞାନୀ—1. Experienced in finding
 (ଦୋଷଜ୍ଞ—ସ୍ଵା) out faults.

(ଦୋଷଜ୍ଞତା—କ) । ୧ | ଜ୍ଞାନ—2. Learned; sagacious
 ସ. କ—୧ | ରୋଗଜ୍ଞ ଚିକିତ୍ସକ—
 1. An expert physician.
 ୨ | ପଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A learned person.
 ୩ | ଜ୍ଞାନ ବ୍ୟକ୍ତି—3. A wise man.

ଦୋଷ ତକସିର—ବୈଦେ. କ୍ଷ. (ସହଚର ଶକ; ସ୍ଵ. ଦୋଷ; ଓ ପା.)
Dosha takasir (ତକସିର) —ସମସ୍ତ ଅଧିକ ବା ତୁଣୀ—

ଦୋଷ କଷ୍ଟୁର ଏତକ୍ଷାର All the faults or blemishes.
 (ଦୋଷ କଷ୍ଟୁର; ଦୋଷ କଷ୍ଟୋର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଷଦୟ—ସ.ବ-ଘରାସ୍ୱ ବାସ୍ୱ, ପିତ୍ତ ଓ କପ, ଏହି ତଳି ଗୋଟି ମ୍ଲାରୁ
Doshatraya ବଚ୍ଛଳ—The morbidity or vitiation of
the three humours of the body (e.g.
wind, bile and phlegm.)

ଦୋଷଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ. (ଦୋଷ + ଦୃଶ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ଇନ୍ଦ୍ର. ୧୮. ୧୮)-
Doshadarshī ସେ ପରର ଦୋଷ ଖୋଜ ବୁଲେ; ଦୋଷଗ୍ରାସୀ—

(ଦୋଷଦର୍ଶୀ —ସ୍ତ୍ରୀ) One who is on the look out for
 ଦୋଷଦର୍ଶୀ } the faults of others; fault-finding;
 ଦୋଷଦର୍ଶନ } censorious.

(ଦୋଷଦର୍ଶୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋଷତ୍କୁ—ସ. ବିଳ.—(ଶୟା ଚରି; ଦୋଷ+ ତ୍କୁ) —

Dosha dushta দোষাক্তান् (দেষ)

* । ଅନ୍ଧକାର—3. Darkness (Apte).

୪ । ସନ୍ଧ୍ୟା (ହୁ. ଶନ୍ଦସାଗର) — 3. Evening.

ଦୋଷାକର—ସ. ବି. (ତୃଷ୍ଣୀ ତତ୍; ଦୋଷ + ଆକର) —

Doshākara ୧ । ମହାପାତ୍ର—1. Very sinful.

, । ଅପରଧୀ—2.Guilty.

* । ଯେଉଁ ଲୈକଠାରେ ଦୋଷର ମାତ୍ରା ଥକ ଅଧିକ—
3. Full of faults.

୪ । (ଦୋଷ = ରତ୍ନ + କୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ; କମା ଦୋଷରେ
କର ଦିଅନ୍ତି ଯେ = ନିଶାକର) ତତ୍—

4. The moon (lit. the night-maker or
emitting rays in the night).

ଦୋଷାକାନ୍ତ—ସ. ବିଶ. (ତୃତୀୟ ତତ୍; ଦୋଷ + ଆକାନ୍ତ) —

Doshākrānta ଦୋଷପୁରୁ—Faulty; labouring under
a defect

ଦୋଷାକ୍ଷର—ସ. ବି—ଆଶ୍ରେପିତ ଅପରଧ; ଅରଯୋଗ (ହୁ. ଶନ୍ଦସାଗର) —

Doshākshara Charge; accusation.

ଦୋଷାତନ—ସ. ବି. (ଦୋଷ = ରତ୍ନ + ଘଟକ ଅଥେ ତନ; ତୁଳ
Doshātana ଅଦ୍ୟତନ, ଅଧୂନାତନ) —ରତ୍ନିକାଳୀନ—

Nightly, nocturnal.

ଦୋଷା ତିଳକ—ସ. ବି. (ଦୋଷା+ତିଳକ; ଦୋଷାର ତିଳକ ସ୍ଥରୂପ) —

Doshā tilaka ପ୍ରସାପ—Lamp.

ଦୋଷାଦୋଷ—ସ. ବି. (ଉପର୍ତ୍ତାର୍ଥକ ସହଚର ଶକ; ଦୁଦ୍ଧ; ଦୋଷ +
Doshādosha ଅଦୋଷ) —୧ । ଦୋଷ ଓ ଗୁଣ—

1. Faults and good parts (of a man).

, । କୌଣସି ବିଷୟର ଭଲ ଓ ମନ୍ଦ କଥା—

2. The good and the bad of a matter.

ଦୋଷାବହୁ—ସ. ବିଶ. (ଉପର୍ତ୍ତ ତତ୍; ଦୋଷ + ଅବହୁ=ଯେ ବହନ
Doshābaha କରେ) —୧ । ଦୋଷଜନକ—1. Faulty.

, । ପାପଜନକ—2. Sinful.

* । ଦୋଷପୂର୍ଣ୍ଣ—3. Full of blemishes or defects.

ଦୋଷାରେପ—ସ. ବି. (ତୃଷ୍ଣୀ ତତ୍; ଦୋଷ + ଅରେପ) —

Doshāropā ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ଉପରେ କୌଣସି ଦୋଷର ଅରଯୋଗ—

(ଦୋଷାରେପ—ଅନ୍ୟରୂପ) Accusation; charge; laying
the blame on another.

ଦୋଷାସ୍ୟ—ସ. ବି. (ଦୋଷ = ରତ୍ନ + ଅସ୍ୟ = ମୁଖ, ରତ୍ନର ମୁଖ

Doshāsya ସ୍ଥରୂପ) —ଦୋଷ ତିଳକ (ଦେଖ)

Doshā tilaka (See)

ଦୋଷିକ—ସ. ବି. (ଦୋଷ+ଇକ) —ବ୍ୟୋଗ; ପାତ୍ରା—

Doshika Disease; illness.

ସ. ବିଶ—ଦୋଷ ବା ସାହୁ ମୁକ୍ତ—

Faulty; defective (Apte).

ଦୋଷିନୀ—ସ. ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୋଷିନ୍ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଭ) —ଦୋଷିର ସ୍ତ୍ରୀଲଙ୍ଘ—

Doshinī The feminine of Doshi.

ଦୋଷିବା—ଦେ. (ପଦବି) କି. (ସ. ତୁଷ୍ଟ୍ରାଧାରୁ) —

Doshibhā ଦୋଷାରେପ କରିବା; ନିନ୍ଦା କରିବା —

ହୁବା To blame; to attribute blame to
ଦୋଷନା; ଦୁଷନା; ଦୂଷନା some one.

ମୁହିଁତ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡ ବର ହାତ୍
କାହାର ବରୁମେ ଗୋଟି ବାରମ୍ବ ହବି । ରାଖାନାଥ. ମହାପାତ୍ର ।

ଦୋଷୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୋଷ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର, ୧୦. ୧୬) —

Doshi ୧ । ଅପରଧୀ—1. Guilty; criminal.

(ଦୋଷିଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) , । ପାତ୍ର—2. Sinful.

* । ବୃତ୍ତୟ—3. Ungrateful.

୪ । ଦୋଷୟକ୍ରୁ—(ହୁ. ଶନ୍ଦସାଗର) —4. Faulty
defective.

ଦୋଷେକଦର୍ଶୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୋଷ + ଏକ + ଦୃଷ୍ଟି ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ)

Doshēkadarśī ଇନ୍ଦ୍ର; ୧୦. ୧୬) —ଗୁଣ ନ ଦେଖୁ ଯେ

ଦୋଷେକଦର୍ଶିକା } କେବଳ ମାତ୍ର ଦୋଷ ଦେଖେ—

ଦୋଷେକଦୂଷା } Fault-finding; censorious.
(ଦୋଷେକ ଦୃକ୍—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୋସ—ସ. ବି (ଦୟ ଧାରୁ = ଶାସନ କରିବା + କରଣେ, ଶେଷ) —

Dos ୧ । ଦ୍ଵିତୀୟ ବା ତତ୍ତ୍ଵର୍ତ୍ତୁକ ଷେଷର ବାହୁ—

(ଦୋଷ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. The sides or arms of a
triangle or quadrangle.

, । ବାହୁ—2. The arm.

* । ହସ୍ତ; କର—3. The hand.

ଦୋସମଳ—ବେଦେ. ବିଶ (ପା) —ଦୂସମଳ (ଦେଖ)

Dos-man ଦୂସମଳ (See)

ଦୋସମଳ—ବେଦେ. ବି (ପା) —ଦୂସମଳ (ଦେଖ)

Dos-mani ଦୂସମଳ (See)

ଦୋସକ୍ରି—ଦେ. ବି—ଦୁଇଟ ରକ୍ତପଥର ମିଳନ ସ୍ଥଳ —

Do sardaki Meeting place of two roads;
(ଦୋଷକ୍ରି—ଅନ୍ୟରୂପ) bifurcation of a road.

ଦୋସତ୍ରା—ଦେ. ବି—ଦୋସତ୍ରା (ଦେଖ)

Dosardā ଦୋସତ୍ରା (See)

ଦୋସନ୍ଦି—ପ୍ରାଦେ (ସାଜପୁର)କ —ଦ୍ଵରର ଦୋକନ—The narrow

Dosandi open space between two separte houses.

ଦେ. ବି—ଦୋସନ୍ଦି (ଦେଖ)—Dosandhi (See)

ଦୋସନ୍ଦି—ଦେ. ବି (ସ. ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସନ୍ଧି) —୧ । ଦୂର ବସ୍ତୁ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା

Dosandhi ସନ୍ଧି—1. Interstice; crevice.

ଦୂକାଙ୍କ , । ଦୂର ସାମା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ପାଦ—2. The space

ଦୂକାଙ୍କ between two boundaries.

* । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ବିଷମ ସମସ୍ୟା—

3. (figurative) Dilemma.

ଏହପର ଦୋସନ୍ଦିରେ ପଡ଼ି ହୁଅପର ହୋଇ ଦରରଥ

ବେଶେବେକ ନଶୀର ହେଲେ ଦେଇ । ମଳବଣ୍ଣଗାସ. ପିଲ୍ଲା ବିମାସଣ ।

ଦୋସମାଳ—ଦେ. ବି (ସ. ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସନ୍ଧି) —୧ । ଦୂର ମୌଜାର ବା

Dosamāli ଦୂରଖଣ୍ଡ ଷେତ୍ରର ଅଥବା ଦୂର ରକ୍ତପଥର ମଧ୍ୟବତ୍ରୀ

(ଦୋସମାଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସାମା—1. The boundary be-

ଦୋସମାଳାନାମାଳା—between two lands or villages or

ଦୋସମାଳାନାମାଳା—estates or States.

ନଳରେ ରସବା ଓ ମୟୁରରୁ ଦୋସମାଳ ଭଲୁବଗୋଟି ଗା—
ଏବରମୋହନ. କର୍ଣ୍ଣବ ।

, । ସୀମାରେଖା—2. Boundary line.

ବିଶ—ଦୂର ଜମିର ବା ଗ୍ରାମର ସୀମାରେ ଅବସ୍ଥିତ—
Situate on the boundary line of two lands
or villages.

ଦୋସମାଳ ପଥର—ଦେ. ବ—ଯେଉଁ ପଥର ଦୂର ମହିଳାର ସୀମା-
Dosamāli pathara କର୍ଦେଶାର୍ଥ ପୋତା ଦୋରଥା—
ଦୋସମାଳା ପାଥର ବିଶ—Boundary stone set up on the
ଦୋସମାଳା ପଥର ବିଶ—boundary line of two villages.

(ସଥା—ଏହିପର ଦୋସମାଳ ଖୁଣ୍ଡ, ଦୋସମାଳ ଖୁଣ୍ଡ, ଦୋସମାଳ ପାଦଖା, ଦୋସମାଳ ପିଲି, ଦୋସମାଳ ବମ୍ବା, ଦୋସମାଳ ପିଲି-
ପାଦଖା ଆଦି ଶବ୍ଦ ଦୁଇ ।)

ଦୋସର—ଦେ. ବ (ସ. ଦ୍ଵି + ସ୍ତ୍ରୀ ଧାରୁ; ହ. ଦୂସର) —ସଙ୍ଗୀ—
Dosara A companion.
ଦୋସର ଧନ୍ୟ କର୍ମ ପ୍ରାଣସଂବନ୍ଧ ଜୀବନ ଦୋସର,
ଦୂସର ବ ଅମୃତ ରହସ୍ୟକ ତାଳର କର୍ମର । ମଧ୍ୟଦନ. କର୍ମବିଷ ।
ଅ—ପୁଣି; ଦ୍ଵି—ଜ୍ଞାପ୍ୟଥର—Again; for the second time.
ତାହା ପ୍ରାଣ ନ ଦେଲେ ମୋହର କର୍ମିଣ
ନ ଦେଖିବ ମୁଁ ଦୋସର ଦୟା ମୁଁ ।
କୃଷ୍ଣବେଦ. ମହାଭାରତ. ବନ ।

ଦେ. ସଦ—୧. ଦ୍ଵିତୀୟ—1. Second.

ମୋହ କରୁ କାହିଁ ତହିଁ ଦୋସର ସୁରୁତ । ପାଚି. ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ର ।

, । ଅନ୍ୟ—2. Another.

ଦୋସର ନ ପାରଇ କହ । ଯଶୋବନ୍ତ. ପ୍ରେମକୁ ଗାତା ।

ଦୋସର—ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଦ୍ଵି + ସ୍ତ୍ରୀ ଧାରୁ; ହ. ଦୂସର) —୧. ଦ୍ଵିତୀୟ—
Dosara 1. Second.
ଦୋସରା; ଦୂସର ଅନ୍ୟ—2. Another.
(ଦୋସର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩. ସରଦ; ପୁଅର; ରହ—3. Separate.
କ । ଯୋଡ଼ା; ଘୁଣ୍ଡ—4. In pairs.
କ । ଦୋସରା (ଦେଖ)
5. Dosari (See)

କ—୧. ମାସର ଦୂର ତାରଣ—1. The second day of
the month.

, । ସହାୟକ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Assistant; colleague.

ଦୋସରିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଦୂର ସୋବା ବା ସର ଥୁବା (କାର) —
Dosariā Two-stringed (necklace).
ହୁନରୀ; ଦୋଲକ୍କା

ଦୋସର ଅଙ୍ଗୁଠି—ଦେ. ବ—ବାହାଡ଼ା ଅଙ୍ଗୁଠି (ଦେଖ)
Dosari ānguṭhi Bahāṛḍā ānguṭhi (See)

ଦୋସରି—ଦେ. ବ—କାଦ୍ୟବିଶେଷ; ଦୂରଟି ସରବରିଷ୍ଣ ଯୋଦିମନ୍ତ୍ର—
Dosari A musical instrument; a flute which
produces two tunes simultaneously.
ରେଖ ମଧ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ରୂପ, ବାହାଳ ଶଙ୍କ ସେ ଦୋସରି
ଗାତା । ପାଚି. ଯଶୋବନ୍ତ. ପ୍ରେମକୁ ଗାତା ।

ବିଶ—ଦୋସରା (ଦେଖ)—Dosariā (See)

ଦୋସର ଶଙ୍କ—ଦେ. ବ—ଏକବ୍ରତ କିନାଦିତ ଦେବା ଦୂରଟି ପଥ—
Dosari śaṅkha Two conches blown simultaneously by one person.

ଦୋସାଦ(ଧ)(ଧୁ)—ଦେ. ବ (ସ. ଦୂସାଧୀ—ଦୂରାଳ) —୧. କଟୁଅଳ;
Dosāda(dha)(dhu) ନଗରରାଜୀ ପ୍ରଧାକ କର୍ମବୂଷ—
ଦୋସାଦ; ଦୂସାଦ 1. Head of the Police; Police
Superintendent.

ଧନ ରହ ଗୁଜାରା ଦୋସାଧୁ ଉପ୍ତେ ଦେବା
ଦୂର ବକାର କଷ ସାକ ଦୂସରବା । ବରାଥା. ବନହରମାସି ।

, । ଦୋଶ; ଦୂରାଳ—2. Porter; door-keeper.

ଦୋସାଲ—ଦେବେ. ବିଶ (ପା; ଦୂର—ଏକପାଲ, ତିରାଳ, ଦଶାଳ) —
Dosāla ୧. ଦୂର ବର୍ଷ ପାଇଁ କର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ—1. Limited for two
ଦୋସାଲା; ଦୂସାଲା years.

(ସଥା—ଦୋସାଲ ପଠା)

, । ଦୂର ବର୍ଷବ୍ୟସ—2. Aged two years.

, । ଦୂର ବର୍ଷ ଅନ୍ତରେ ସଙ୍କଳ—3. Happening at
intervals of two years.

(ସଥା—ଦୋସାଲ ବନୋବସ୍ତ୍ର)

କ । ଦୂର ଥର ପାଗ ହୋଇଥିବା (ଉଷ୍ଣତା) —
4. Twice seasoned with sugar (fried corn).
ଦେବେ. ବ—ଦୋସାଲ (ଦେଖ)—Dosāla (See)

ଦୋସାଲ ବନୋବସ୍ତ୍ର—ଦେ. ବ—ଯେଉଁ ବନୋବସ୍ତ୍ରରେ ଧାର୍ଯ୍ୟଦେବା
Dosāla bandobasta ଜମା ଦୂର ବର୍ଷ ପାଇଁ ବନୋବସ୍ତ୍ର ରହେ—
ଦୂସାଲା ବନୋବସ୍ତ୍ର; Biennial settlement of rent.
ବନ୍ଦାଧାରସତ ଦୂସାଲା

ଦୋସାଲିଆ—ଦେବେ. ବିଶ (ପା)—ଦୋସାଲ (ଦେଖ)

Dosāliā Dosāla (See)

[ସଥା—ଦୋସାଲିଆ ବାହୁଦା]

ଦୋସିଆ—ଦେ. ବିଶ—(ସ. ଦ୍ଵି + ସ୍ତ୍ରୀ ଧାରୁ) —ଏକବ୍ରତ ସିଲାଇ ହୋଇଥିବା

Dosāsiā (ଦୂର ଖଣ୍ଡ କଷ) — (Two pieces of cloth)
Sewn together.

ଦୋସୁତୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦ୍ଵି + ସ୍ତ୍ରୀ) —ଛବଳ ସୁତାରେ ଦୂରା
Dosūtī ହୋଇଥିବା; ମୋଟା (ଲୁଗା) —Woven with
ଦୁରୁତ୍ତି double thread; thick-woven (cloth).

ଦୂସୁତୀ, ଦୋତରୀ ବ—ଛବଳ ରୁଗ୍ଣା ରୂପରେ; ଯେଉଁ ରୂପରେ ଟାଣି
ଏ ରର୍ଣ୍ଣିରେ ଦୂସୁତୀର ସୁତା ଲାଗିଥାଏ—
A double-woven cloth.

ଦୋସେଡ଼ା—ଦେ. ବ—୧. ଉତ୍ତରାୟ; ପାହୁଡ଼ା—1. A scarf or
Dosāda sheet for covering the upper part of
ଦୂପାଟା the body.

, । ଦୋପଟା ଶୁଦ୍ଧର—2. A sheet consisting of
two breadths sewn together.

ଦୋସେଡ଼ା ଗ୍ରେନ୍ ଗୋପୋଡ଼ା—ଶକ୍ତିକୁଷ. ଜଗମୋହନ ।

ଦୋସ୍ତ—ବୈଦେ. ବ. (ପା. ଦୋସ୍ତ)—୧। ମିତ୍ର; ବନ୍ଧୁ—

Dost

ଦୋଷ୍ଟ ଚାଲେ ଦୋସ୍ତ ଓ ଘରକ ମହୁଣ ବୋଲ କେବଣ୍ଠି କାମ ଦେଇ—
ପଞ୍ଜାରମୋହନ. ଛମାଶ ଅଂଶୁଣ ।
୨। ସୁତୁଦ; ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ବନ୍ଧୁ—2. Bosom friend.
୩। ସାଙ୍ଗସ୍ଥ—3. Companion.

ଦୋସ୍ତଦାର—ବୈଦେ. (ପା.)—ସାଙ୍ଗସ୍ଥ—

Dost-dār Companion.

ଦୋଷ୍ଟଦାର ପୁଣି ଦୋସ୍ତଦାରମାନେ ଅସି ବଦି ରହିଥିଛି—
ଦୋଷ୍ଟଦାର ପଞ୍ଜାରମୋହନ. ଛମାଶ ଅଂଶୁଣ ।

ଦୋସ୍ତଦାର—ବୈଦେ. ବ. (ପା)—ବନ୍ଧୁତା—

Dost-dāri Friendship.

ଦୋଷ୍ଟଦାରୀ ଦୋଷ୍ଟଦାରୀ

ଦୋସ୍ତ ମହାମ(ମା)ଦ—ବୈଦେ. ବ. (ନାମ)—କାବୁଲର ଜଣେ ଅମୀର—
Dost mahama(mma)d Name of an Amir of Kabul.

[ଦୃ—ଲତ୍ତ, ଅକ୍ଲାଣ୍ତ, ଭାରତବର୍ଷର ଗର୍ଭୀର ଜ୍ଞାନେରଲ୍ୟ
ଥିବା ସମୟରେ (ଖ୍ରୀ. ୧୮୩୭-୧୮୪୨) ବୁଝିଆ କାବୁଲ ବାଟେ
ଭାରତରୁ ଅନ୍ତମଗ କରିବାର ଅଶ୍ଵା ବଳବତ୍ତ ଦେବାରୁ ଲତ୍ତ,
ଅକ୍ଲାଣ୍ତ, ଦୋସ୍ତ, ମହମଦଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମିଶ୍ରିତ ବନ୍ଧନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ
କଲେ । କିନ୍ତୁ ଦୋସ୍ତ, ମହମଦ ଭାରତ କଲେ ସେ ଶିଖମାନଙ୍କ-
ଠାରୁ ପେଶାବର ବିକ୍ରି କରାଇ ଅଣି ତାଙ୍କୁ ଦେଇ ସେ ଭାରତ
ସରକାରଙ୍କ ମିଶ୍ର ହେବେ । ଏଥିବେ ଲତ୍ତ, ଅକ୍ଲାଣ୍ତ, ଅସ୍ତ୍ରିକୃତ
ହୋଇ ଦୋସ୍ତ, ମହମଦଙ୍କ ତତ୍ତ୍ଵ ସାହା ସୁଜାନ୍ତୁ କାବୁଲର ଅମୀର
କରିବାକୁ ବର୍ଷିଲେ, କିନ୍ତୁ ଦୋସ୍ତ, ମହମଦ ସାହା ସୁଜାନ୍ତୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ
କର କିନ୍ତୁ ଅମୀର ହେଲେ । ପରେ ଲତ୍ତ, ଅକ୍ଲାଣ୍ତ, ଭାରତରୁ
ସେକା ପଠାଇ ଦୋସ୍ତ, ମହମଦଙ୍କ ପରସ୍ତ କର ସାହା ସୁଜାନ୍ତୁ
କାବୁଲରେ ଅମୀର ବଲେ ଓ ଦୋସ୍ତ, ମହମଦଙ୍କ ବନ୍ଦୀ କର ଆଣି
କଲିବାରେ ରଖିଲେ । ଏହା ପ୍ରଥମ ଅଫଗାନ ସୁକ (୧୮୩୮)
ପରେ ସାହା ସୁଜା ଇଂରାଜମାନଙ୍କର ବିଭୂତାତରଣ କରିବାରୁ
ପରବର୍ତ୍ତୀ ଗର୍ଭୀର ଜ୍ଞାନରଲ ଲତ୍ତ, ଏଲେନ୍ଦ୍ରବ କାବୁଲ ଅଧିକାର
କର ଦୋସ୍ତ, ମହମଦଙ୍କ ପୁଣି କାବୁଲର ଅମୀର କଲେ ।]

ଦୋସ୍ତ—ବୈଦେ. ବ. (ପା)—୧। ବନ୍ଧୁତା—

Dosti

1. Friendship.

ଦୋଷ୍ଟୀ ୨। ପ୍ରଶୟ—2. Love.

ଦୋଷ୍ଟୀ ୩। ପଞ୍ଜାରତା—3. Attachment.

(ଦୋସ୍ତାନା—ଅକ୍ଲାଣ୍ତପୁରୁଷ) ୪। ପାପଦୋସ୍ତି; ଅବେଳି ପ୍ରଶୟ—
4 Illicit; love.

ଦୋହ—ସ. ବ. (ଦୁହ ଧାରୁ + ଶବ. ଅ)—୧। ଦୋହିବା—

Doha

1. Milking.

, 1 (+ ଅଧିକରଣ. ଅ) ଦୋହନ ପାଦ—

2. Milking pot.

, 3। ସନ୍ତୋଷ—3. Contentment.

, 4 (+ କର୍ମ. ଅ) ଦୁଷ୍ଟ—4. Milk.

ଦୋହକ—ସ. ବିଶ. ପୁଣ. (ଦୁହ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅକ)—ଦୋହକବାଷ;

ଯେ ଦୁଷ୍ଟ—Milking.

(ଦୋହକା—ଶୀ)

ଦୋହଜ—ସ. ବ. (ଦୋହ + ଜନ୍ମ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—ଦୁଷ୍ଟ—

Dohaja Milk.

ସ. ବିଶ—ଦୋହନଜାତ—Got by milking.

ଦୋହ(ହୋ)ଡ—ସେ. ବ—୧। ଦୁଷ୍ଟସ୍ଥ ଥର ଦଳ କରିବା; ଦେ ଉଡ଼—

Doha(ho)ṛda 1. Tilling for the second time.

, 2। ଦୋରୁଆ (ଦେଖ)—Dorua (See)

ତିଶ—ଦୋରୁଆ; ଦୂର ଥର ଗୁଷ କରିଯାଉଥିବା (ଜମି)—

(a plot of land) Tilled twice.

ଦୋହ(ହୋ)ଡ଼ବେଇ—ଦେ. ବିଶ. ପୁଣ—ଦୋବେଇ (ଦେଖ)

Doha(ho)ṛdabai Dobei (See)

ଦୋହ(ହୋ)ଡ଼ା (ଚତ୍ୟାଦି)—ଦୋରୁଆ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Doha(ho)ṛḍā (etc) Do-ordā etc (See)

ଦୋହଣି—ଦେ. ବ—ଦୋହଣି (ଦେଖ)

Dohani Dohuni (See)

ଦୋହଦ—ସ. ବ. (ଦୋହ = ସନ୍ତୋଷ + ଦା ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଅ)—

Dohada ୧। ପୁଣା; ଇଚ୍ଛା—1. Desire; wish.

, 2। ଲୁଳସା—2. Violent desire; hankering.

, 3। ଗର୍ଭିଣୀ ବସ୍ତୁବିଶେଷ ପ୍ରତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୁଳସା—

3. The longing of a pregnant woman.

, 4। ଚିତ୍ର—4. Sign.

, 5। ଔଷଧ—5. Medicine.

, 6। (ଦୃ + ହଦୟ = ତିପାତନ) ଗର୍ଭଲକ୍ଷଣ—

6. Signs of pregnancy.

, 7। ଗର୍ଭାବସ୍ଥା—7. Pregnancy; pregnant state.

, 8। ଗର୍ଭ—8. Womb.

, 9। ବୃକ୍ଷାଦର ପୋଷକ ଔଷଧ ବା ପ୍ରୟୋଗ—

9. Applications for nourishing trees.

ଦୋହଦ ଦାନ—ସ. ବ. (ପୁଣା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୋହଦ + ଦାନ)—

Dohada dāna ଗର୍ଭିଣୀଙ୍କୁ ପୁଣାସ୍ଥ ବସ୍ତୁ ଶାରିବାକୁ ଦେବା; ସାଧ

ଖୁଲ୍ବାଇବା—Offering of desired things to

a longing pregnant woman.

ଦୋହଦବତି—ସ. ବି. ଶୀ. (ଦୋହଦ + ବତି + ଶୀ. ରି)—ଶାଦି-

Dohada batī ବିଶେଷ ପ୍ରତି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବତି ଗର୍ଭିଣୀ—A longing

pregnant woman.

ଦୋହଦ ଲକ୍ଷଣ—ସ. ବ. (ପୁଣା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୋହଦ + ଲକ୍ଷଣ)—୧। ଗର୍ଭ-

Dohada lakṣaṇa ଲକ୍ଷଣ—1. Signs of pregnancy.

, 2। ଭୁଣ; ଗର୍ଭ ଶିଶୁ—2. Foetus.

, 3। ବୟସଙ୍କ (ପ୍ରବୃତ୍ତିବାଦ)—3. Transition from
childhood to youth; the prime of life.

ଦୋହଦାନ୍ତିତା—ସ. ବିଶ. ଶୀ. (ପୁଣା ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୋହଦ + ଅନ୍ତିତା + ଶୀ. ରି)—ଗର୍ଭବତି—Pregnant.

Dohadāntiñvita

୫୭୭

ଦୋହଦିଙ୍ଗ—ସ. ବି. (ଦୋହଦ = ଗରିଣୀର ଇତ୍ତା + ଇନ୍ଦ୍ର) — Dohadini ଦୋହଦବତୀ (ଦେଖ) — Dohadabati (See)	* 1 କାଦ ବିବାଦ — 5. Mutual recrimination; wordy fight.
ଦୋହଦ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଦୋହଦ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ଇନ୍ଦ୍ର; ଏମା. ୧୯) — Dohadi କାମୀ (ପ୍ରକୃତବାଦ) — Lustful; amorous.	ଦୋ ହଲପି—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ହି + ଅ. ହଲପ) — ସେ 'ଥରେ ହଲପ ଦୋ ହଲପି କର କହିଥିବା କଥାକୁ ହିଜୟ ଥରେ ହଲପ କର ଦୋ ହଲପି ଜବାନକନୀ ଦେଲୁ ବେଳେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର କର ଦୋ ହଲପି କହେ—Speaking two different versions on oath; making contradictory statements on oath.
ଦୋହଦ—ସ. ବି. (ଦୁଇ ଧାରୁ + ଭାବ. ଅନ) — ୧। ଦୁହିବା; ଦୁଷ୍ଟା— Dohana କର୍ଷଣ—1. Act of milking	ଦୋହଲବତୀ—ସ. ବିଶ. ସୀ—ଦୋହଲବତୀ (ହି. ଶ.) (ଦେଖ) Dohalabati Dohadabati (See)
୨। ଦୁହିବା ହେଲେ ଦୁଖ ଦେଉଥିବା—2. Yielding milk. ବାମୀ କାମ ଦେହନ, କରନ୍ତି ଗୋ ପଢନ; କଲଣେ ରଖି ଘଣି ଘଣି; ଆହିଷ୍ଟ. ସବକ୍ଷେତ୍ର।	ଦୋହଲ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଦୁଇ ଧାରୁ) — ୧। ଦୋହଲବା; ଉଚ୍ଚସ୍ତର Dohala ତଳନ—1. Oscillation. (ଦୋହୋଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଦୋହଲଇବା—2. Rocking. ଦୋହଲା ତୁଳନା ଦୋଲାନ ଡୌଲାନ ଦୋହଲ(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦୁଇ ଧାରୁ ଶିଳନ) — Dohala(le)ibā ୧। ଦୋହଲିବା କିମ୍ପାର ଶଳନ୍ତ ରୂପ— [ଦୋହୋଲ (ଲେ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]
ଦୋହନି—ସ. ବି.—(ଦୋହନ + ସୀ. ଶ) — ୧। ଦୋହନ ପାତ୍ର— Dohani 1. Milking pot. ୨। ଦୋହନ କର୍ମ (ହି. ଶତସାଗର) — 2. The act of milking.	1. The causative form of Dohalibā. ଦୋଲାନ ତୁଳନା—2. To rock up. ଦୋଲାନ କୁଞ୍ଚାଇବା—3. To slacken; to loosen. କଷା କୟ ପାଇଏ ପଦୁନାକ ଧର ଦୋହଲିନ୍ତେ ପଠିଲେ ସେ ଶେଷ ମୁଖୀ—କୃଷ୍ଣଦି. ମହାଭାରତ. ୬୩।
ଦୋହର—ଦେ. ବିଶ. —ଦୋଅତ୍ତ ନ (ଦେଖ)	୪। ଉଚ୍ଚସ୍ତର ସଞ୍ଚାଳନ କରିବା— ଦେବେ ସେ ମୁଖ ମୁଣ୍ଡକ ଦୋହର—କୃଷ୍ଣଦି. ମହାଭାରତ ସର।
Dohara ଦୋରାଦା (See)	ଦୋହଲି ଦୋହଲି—ଦେ. ବି.— ୧। ବହୁବାର ଦୋହଲିବା— Dohalibā dohali 1. Repeated oscillation. (ଦୋହୋଲ ଦୋହୋଲ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବହୁବାର ଦୋହଲିବା— 2. Rocking a thing repeatedly.
ଭବଳ ମୋଟା ବଶିଆ କୁଗାର ଦୋହର ଦେଖ, ଦୋହର ପକାରମୋହନ, ହମାଗ ଥିଲାଣ ।	ଦୋହଲିବା—ଦେ. କି (ସ. ଦୁଇ ଧାରୁ) — ୧। ହଲିବା— Dohalibā 1. To oscillate. (ଦୋହୋଲିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଝୁଲିବା—2. To swing. ଦୋଲା କୁଞ୍ଚାଇବା—3. To move to and fro. ଦୋଲାନ କୁଞ୍ଚାଇବା— କେବା କାବେ ଯଥା ଦୋହର ଦୋହର—ବ୍ୟାନାଥ. ଦରବାର।
ଦୋହର ମୁଣ୍ଡା—ଦେ. ବି.— ଦୋର୍ତ୍ତ ମୁଣ୍ଡା (ଦେଖ)	ଦୋହଲୀ—ସ. ବି. ସୀ (ଦୋହଲ + ହଙ୍ଗର୍ଥ. ଶ) — ଅଶୋକ ଗର— Dohali Janesia Asoca (tree).
Doharା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦୋହୋର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	(ଦୋହଲା—ଅନ୍ୟରୂପ)
Doharା (etc) ଦୋହରା etc (See)	ଦୋହଲୀ—ଦେ. ବି.— ୧। ତୁହା; ହିନ୍ଦୀଭାଷାର ପଦ୍ୟସ୍ଥକୁ Dohala 2. Vasillating. ଦୋହା—ବୈଦେ. ବି (ସ. ହି) — ୧। ତୁହା; ହିନ୍ଦୀଭାଷାର ପଦ୍ୟସ୍ଥକୁ ଦୋହା—ତୁହା—2. Hindustanee doggerel. ଦୋହା 3. Dragging to and fro. ଦୋହା 4. A sort of Hindi metre. [ତୁ—ଏଥରେ ଗୁର ଚରଣ ଆଏ । ଏହାର ପ୍ରଥମ ହିଜୟ ଚରଣ ଏକ ଧାରିରେ ଓ ତଣ୍ଟ୍ର ଚର୍ବି ଚରଣ ଏକ ଧାରିରେ ଲେଖାଯାଏ । ଏହାର ପ୍ରଥମ ତୁହା ଚରଣରେ ୧୩ ଲେଖାଏ ।
ଦୋହରି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦୋହୋର ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	
Dohari etc ଦୋହରି etc (See)	
ଦୋହଳ—ସ. ବି. (ଦୋହ = ସନ୍ତୋଷ + ଲ ଧାରୁ = ପ୍ରହଣ କରିବା + Dohala କାନ୍ତି. ଅ) — ଇତ୍ତା; ଅରଳାଷ — Desire. ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଛାତ ଓ ସମଲପୁର) ବି. (ସ. ଦେହଳ) — କାରଣ୍ତା; ଅନ୍ତର — Varanda; portico.	
ଦୋହଳ(ଲ)—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁଇ ଧାରୁ) — ୧। କଞ୍ଚକ— Dohala(la) 1. Oscillation.	
ଦୋହଳ ମନ୍ଦିର—ଦେ. ବି.— ୨। ମନ୍ଦିର ଅନ୍ତର୍ମୟ ଅବସ୍ଥା— ଦୋହଳ ମନ୍ଦିର—2. Vasillating. [ଦୋହୋଲ(ଲ)—ଅନ୍ୟରୂପ] ୩। ଟଣା ଟଣା— ଦୋହଳ ମନ୍ଦିର—3. Dragging to and fro. ଦୋହଳ ମନ୍ଦିର—4. Agitation.	
ଦୋହଳ ମନ୍ଦିର—ଦେ. ବି.— ୪। ଅନ୍ତୋଳନ—4. Agitation.	

ମାତ୍ରା ଏକ ଦ୍ଵିଜୟ ଓ ଚର୍ବି ଚରଣରେ ୧୨ ଲେଖାର୍ ପାଇଥାଏ । ଦ୍ଵିଜୟ ଓ ଚର୍ବି ଚରଣର ଶେଷ ଅକ୍ଷର ଗ୍ରିହାକର ଛୁଟ ।]

ଦୋହାର—ଦେ. ବି (ଦ୍ଵି+ଆହାର) — ୧. ଶପଥ; ରଣ—

Dohai 1. Oath.

ଦୋହାରି , । ରାମାର କୌଣସି ଦେବତା ବା ସ୍ତରାକ କାମ ଧରି ଦୋହାରି ସୁବୁ ର ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା— ୨. A call for justice in the name of a king or Deity; repeatedly invoking the name of God or king for justice.

ଦେଇଥିବ ମୁହଁ ଦୋହାର ତାଙ୍କ ପଦ୍ମନାଭ ନାମେ— ମଧ୍ୟୁଦନ୍ତ କବତା ।

ଦୋହାପନୟ—ସ. ବି (ଦୋହ + ଅପ + ନା ଧାରୁ + କର୍ମ ଅ)—

Dohapanaya ଦୂଷ୍ଠ (ହ. ଶ.)—Milk.

ଦୋହି—ଦେ. ବି—ଦୋହାର (ଦେଖ)

Dohi Dohai (See).

ଉତ୍ତରିତ୍ୟ ଗରେ ତାହେ ରଥ ଧର ତାକର ବୋରୁକା ହୋଇ
କମଳ ଯାହି, ନ ଅଛିଲେ ତହଁ ଦିଏ ଗରେଷୁର ଦୋହି ।
ରଧାକାଳେ ପାହି ।

ଦୋହିକା—ଦେ. କି—ଦୂହିକା (ଦେଖ)

Dohihikā Duhihikā (See).

ଦୋହିତା—ଗ୍ରା. ବି. ଶ୍ଵି (ସ. ଦୂହିତା)—ଦୂହିତା (ଦେଖ)

Dohitā Duhitā (See).

ଦୋହିତା—ଗ୍ରା (ପଦ୍ମ) ବି. ଶ୍ଵି (ସ. ଦୂହିତା)—ଦୂହିତା (ଦେଖ)

Dohiti Duhitā (See).

ଦୂରସ ପଶୀ ପର ତୁମଦ ଦୋହିତା
ପଢ଼ିଲେ ଉଚେ ତକା ପତ୍ରାଧର ମତ—ଦୃଷ୍ଟିତି ମହାଭରତ. ଦ୍ରୋଣ ।

ଦୋହିତା(ଶ୍ରୀ)—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଦୌହିତ୍ୟିକ) —ଦୌହିତ୍ୟିକ—

Dohitṛa(trī) Inherited by a daughter's son.
ଦୋହିତ୍ୟ ଦ୍ଵାହିତ

ଦୋହ୍ୟ ରଣୀ—ଦେ. ବି—ଦୋହି ରଣୀ (ଦେଖ)

Dohi rāṇī Doi rāṇī (See).

[ଦ୍ଵି—ପରେ ବିବାହତା ଯେଉଁ ରାଣୀଙ୍କୁ ରଜା ଶୁଭ କେମ୍ପାରନ୍ତି
ଓ ସ୍ତର ଅନ୍ତର୍ଗୁଡ଼ି କାହିଁ ନାମ ସୋଧୁ ରଣୀ ।]

ଦୋହୁଣୀ—ଦେ. ବି (ସ. ଦୋହନ) —ଛନ୍ଦ; ଦୁଷ୍ଟ ନାଗୋର ଗାଇକୁ

Dohunī ଦୂହିବାବେଳେ ତା ପରୁ ଗୋଡ଼କୁ ଯେଉଁ ଦରଢିରେ ଛନ୍ଦନ୍ତି
A cord to the hind legs of a vicious cow
while she is being milked.

ଦୋହେ—ଦେ. ସବ—ଦୂହେ (ଦେଖ)

Dohenī Duhe (See).

କାକ ପକ ଦୋହେ ସିମା ଦୃଷ୍ଟି ରେଇ— ରବାର, ରମମାର ।

ଦୋହାଡ଼ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦୋହାଡ଼ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Dohorda (etc) Duhorda etc (See).

ଦୋହୋଡ଼—ପ୍ରାଦେ (ସାଜୁର) ବି—ଦୋର୍ଡା (ଦେଖ)

Dohordā Do-ordā (See).

ଦୋହୋରା—ଦେ. ବି—୧. ଏକପ୍ରକାର ଅନନ୍ତ ବାଦ୍ୟ—

Dohora 1. A kind of drum.

, ୨. (ସ. ଦାବ; ଦବ) ଅଗ୍ନି—୨. Fire.

ଦୋହୋର ମନ୍ଦର ଅକ୍ଷର ଅଶାର୍ ବଲେବ ଶାପନ ।

ଦ୍ୱାରାପାଦିତ ଦେଖିବାରେ ।

୩ । ଯେଉଁ ଜମିରେ ବ୍ରାମର ଧୂଅଧୋର ପାଣି ପଥେ; ଧୋର୍ଦ୍ଵା—

3. A land where the rain water from a village accumulates.

ଦୋହୋର ଦୋହୋର ପଥେବ ତଳ ।

ସ୍ଥାନ ଦେଇଥିବ ଅନନ୍ତ କର—କୃଷିବଳନ ।

[ଦ୍ଵି—୧ ଜମି ଶୁଣ ଭୁବନ ଦୁର୍ବଳ ।]

୪ । ଜଳଶ୍ଵୋତ୍ତରେ ସେଉଁ ମାଙ୍ଗମିଶା ସତ୍ତା, ପଣ୍ଡ, ପଞ୍ଚଅକି
ଭୂଷିଯାଏ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଜମା ଦୁର୍ବଳ—୫. The refuse
matters that are carried away by rain
water and deposited elsewhere.

୪ । (ସ. ଦି) ଦ୍ୱିଜୟବାର—୪. Second time.

* । ଦୋର୍ଡା (ଦେଖ) —Do-ordā (See)

ଦିଶ (ସ. ଦି)—୧. ଦ୍ୱିଜୟ—

1. Second.

ଦୋହାରା ୨ । ଅର୍ଥରିକ୍ତ—୨. Additional.

ଦୋହର୍ଯ୍ୟ (ଯଥା—ଦୋହୋର ଘର)

୩ । ଦୂର ଥର କରୁଯିବା—୩ Done twice.

୪ । ଦ୍ୱିଗୁଣିତ—୪. Double.

* । ଦ୍ୱିଜୟ ଥର କରୁଯିବା—

5. Done for the second time.

୬ । ସ୍ତୁଲକାୟ—୬. Fat; corpulent.

୭ । ଦୂର ଭାଙ୍ଗ କରସାଇ ଥିବା—୭. Folded double.

ଅ—ଆନ୍ତର ଥରେ; ସ୍ତୁଲକାର—Once over again.

ବଢ଼ିବ ଅଳକ ପଢ଼ୁଣ ଦୋହୋର । ଗ୍ରାମ, ଦୃଷ୍ଟିବୁଦ୍ଧି ଗିରା ।

ଦାଙ୍ଗରା ବେଦେ. ବି—ଦୌରା (ଦେଖ)

Daurā (See)

ଦୋହୋରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦୋର୍ଡାଇବା (ଦେଖ)

Dohorā(re)ibā Do-ordāiba (See)

ଦୋହୋର ଘର—ଦେ. ବି—ଦୋହାର (ଦେଖ)—

Dohorā ghara Dogharā (See)

ଦୋହୋର ସମ୍ପ୍ରେଦ—ବେଦେ. ବି. (ଅ. ଦୌରାସୁରିର୍ଦ୍ଵା)—

Dohorā samproda ଦୂରର ସମ୍ପର୍କ (ଦେଖ)

ଦାମ୍ଭାରା ସ୍ଵର୍ପଦ—Daurā supardā (See)

ଦୈଶ୍ୟ ଲୁପ୍ତି—ମେଲେଇ ସାହେବ ଦୋହୋର ସମ୍ପର୍କ କରିପଲେ—

ଦୋହୋର ସ୍ଵର୍ପ, ଦୋହୋର } ଏକରମେହିଳ, ଛମାନ
ସମ୍ପର୍କ, ଦୋହୋର ସମ୍ପର୍କ } ଅନ୍ୟରୂପ ଅନ୍ୟରୂପ ।

ଦୋହୋର—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦିବାର)—ଦ୍ୱିଗୁଣିତ—

Dohori Doubled; twofold.

ଦୂରାନ୍ଦ, ଦୋହରି ଅ—୧. ଦୂର ଥର—୧. Twice.

, ୨. ଆନ୍ତର ଥରେ—୨. Once over again.

* । ଦ୍ୱିଜୟ ଥର—୩. Second time.

ଦୋହୋର ନଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—ଦୂରକ ନଳଥୁବା (ବନ୍ଦୁକ)—

Dohori naliā A double-barrelled (gun).

ଦୂରକ ଦୂରକ

ଦୋହୋର ପରସ୍ତା—ଦେ. ବ—ଦୋପରସି (ଦେଖ)

Dohori paisā

Dopaisi (See)

ଗାଇ ମହିଳା ଫେର ଫାର, ଦୋହୋର ପରସ୍ତା ଅଣ୍ଟାରେ ମାର—ଚର ।

ଦୋହୋଲବେଇ—ଦେ. ବ. ଓ ବିଶ—ଦୋବେଇ (ଦେଖ)

Doho labei

Dobei (See)

ଦୋହୋଲ (ଇତ୍ୟାଦି) - ଦୋହୋଲ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Doholā

Dohalā etc (See)

ଦୋହ୍ୟ—ସଂ. ବିଶ. (ଦୁଃ ଧାରୁ + କର୍ମ. ସଂ)—୧ । ଦୋହନ୍ୟୋଗୀ

Dohya

1. Fit to be milked.

’ । ଯେଉଁ ଜୀବବ୍ୟାତାରୁ ଦୁଃ ଦୁଃହା ଯାଏ (ଯଥା—ଗାର; ମରଣୀ, ଛେଳୀ)—2. Milked; giving milk.

” । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିବ୍ୟାତାରୁ ଧନ ଆଦ ଜବରେଦସ୍ତି ଗ୍ରହଣ କର୍ମ୍ୟାଦ—3. (a person) From whom money is extorted.

(ଦୋହ୍ୟ—ଷ୍ଟା) ସଂ. ବ—୧ । ଦୁଃ (ହି. ଶବସାଗର)—

1. Milk.

ଦୌକୁଳ—ସଂ. ବିଶ. (ଦୁକୁଳ + ସମ୍ବାଦେଶ. ଅ)—ରେସମୀ ବଷ୍ଟି

Daukūla ଦ୍ୱାରା ଆବୃତ (ଇତ୍ୟାଦି)—Covered with silk cloth.

ଦୌଖେବାର—ବୈଦେ. (ଦୁଃ ଘାସା)—ରୁଣିଆର ଅଧିବାସୀ ଜୀବି-

Daukhebār ବିଶେଷ—The Daukhebars; a class of people of Russia.

[ବ୍ୟ—ଏମାନେ ଅଞ୍ଚାଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ସୁନ୍ଦର କରିବାରୁ ଅସ୍ତ୍ରୀକାର କରିବାରୁ ରୁଣିଆ ଗର୍ଭମେଷ ସଲିଯରୁ ସଂତ ହଜାର ଲୋକଙ୍କୁ ତଡ଼ି ଦେଇଥିଲେ । ସେଠାରୁ ଯାଇ ଏମାନେ ହୃଦୟ ଆମେରିକା କାନେଡ଼ା ରଜିର ନେଲୁନ୍ତ ସହରର ୨୦ ମାଇଲ ପୁଷ୍ଟରେ ଉପରିବେଶ ପ୍ରାପନ କଲେ । ଏମାନଙ୍କ ବିଶିଷ୍ଟରମାନେ ସେଠାରେ ଅଛନ୍ତି । ଏମାନେ ଲୋକା ରହନ୍ତି; ଅମିଷ ଦୟାଶ କରନ୍ତି, ନାହିଁ ଓ ଲୋମବଦ୍ଧ ପିନ୍ଧନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମାନେ ରୁଣିଷ୍ଟ ସ୍ଵାରକ ଓ ଲୋକ କାହିଁଥିଁ ଟଳଷ୍ଟେ (Count Tolstoy) କ ମତାବଳମ୍ବୀ ଓ ଏକେଶ୍ୱରବାଦୀ; ଏମାନେ ଶାସନତତ୍ତ୍ଵ ମାନନ୍ତି ନାହିଁ ଓ ସରକାରଙ୍କ ଅଜଣା ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଏମାନେ ଅନ୍ତାହାରୀ ଓ ଭୂମିଶାୟୀ । ଏମାନେ ବୁନ୍ଦରାଶ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଦୌଡ଼ (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦ୍ୱାରକ ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Daurda (etc)

Daurda etc (See)

ଦୌଡ଼ା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦ୍ୱାରକା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)

Daurdā (etc)

Daurdā etc (See)

ଦୌଡ଼ି (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦ୍ୱାରକି (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Daurdi (etc)

Daurdi etc (See)

ଦୌତ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୁଃତ + ଭବେ. ସଂ)—୧ । ଦୁଃର କର୍ମ ବା ରୁକ୍ଷର —

Dautya 1. The service or post of an ambassador or messenger.

’ । ମଧ୍ୟରା—2.Umpireship; intermedation.

ଦୌବାରିକ—ସ. ବ. ସଂ (ହାର + କିମ୍ବାର୍ଥେ, ରକ, ନିପାତନ)—

Daubārika ୧ । ହାର—1. A door keeper; porter.

(ଦୌବାରିକା—ଷ୍ଟା) ୨ । ହାରପାଳ—2. A guard at the gate.

ଦୌର (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦ୍ୱାରସ (ଇତ୍ୟାଦି) (ଦେଖ)

Daurā (etc)

Daurā etc (See)

ଦୌରମ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୁରତ୍ତକ + ଭବେ. ସଂ)—୧ । ଅଭ୍ୟାସ—

Daurātmya

1. Oppression.

’ । ଉପଦ୍ରବ—2. Outrage.

” । କୁଳମୁଖ ଅନ୍ୟାୟ ବଳପ୍ରୟୋଗ—

3. Violence; illegal use of force.

” । କଷ୍ଟରତ—4. Cruelty.

ଦୌରିତ—ସ. ବ (ଦୁରତ୍ତ + ଅ)—ଶତ; ହାତ (ହି. ଶଦସାଗର)—

Daurita

Injury; loss.

ଦୌର୍ଗ—ସ. ବିଶ—୧ । (ଦୁର୍ଗ + ଅ) ଦୁର୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

Durga

1. Relating to a fort.

’ । (ଦୁର୍ଗ + ଅ) ଦୁର୍ଗ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—

2. Relating to Durga.

ଦୌର୍ଗତ୍ୟ—ସ. ବ (ଦୁର୍ଗତ + ଭବ. ସଂ)—୧ । ଦାରଦ୍ରୁଦ୍ୟ—

Daurgatyā

1. Poverty; wretchedness.

’ । ଦୁରବସ୍ତ୍ରା—2. Misery.

” । ମଳନତା—3. Dirtiness.

ଦୌର୍ଗନ୍ଧ—ସ. ବ (ଦୁର୍ଗକ + ଭବ. ସଂ)—ଦୁର୍ଗକ ସ୍ଵର୍ଗତା—

Daurgandha

Foetidness.

ଦୌର୍ଜନ୍ୟ—ସ. ବ (ଦୁର୍ଗକ + ଭବେ. ସଂ)—୧ । ଦୁର୍ଗନତା; କୁରତା—

Daurjjanya

1. Wickedness.

(ଦୌର୍ଜନ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଦୁର୍ବଳବହର—

2. Vile treatment.

ଦୌର୍ବଲ୍ୟ—ସ. ବ (ଦୁର୍ବଳ + ଭବେ. ସଂ)—୧ । ଦୁର୍ବଳତା—

Daurbbalya

1. Weakness.

(ଦୌର୍ବଲ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଶୀଶତା—2. Slenderness; emaciation.

(ସଥା—ଧାରୁ ଦୌର୍ବଲ୍ୟା)

ଦୌର୍ଗିନେସ୍ତ୍ର—ସ. ବ. ସଂ (ଦୁର୍ଗା + ଅପଦ୍ରାଥେ ଏସ୍ତ୍ର; କିପାତନ)—

Daurbhāgineya ରାଗ୍ୟଶ୍ଵରା ବା ସାମିପରୁତ୍ୟକ୍ଷା ଶୀର ସନ୍ତ୍ରାନ—

(ଦୌର୍ଗିନେସ୍ତ୍ର—ଷ୍ଟା)

The son of an unfortunate

(ଦୌର୍ଗିନେସ୍ତ୍ର—ବିପଶ୍ରତ)

or deserted woman.

ଦୌର୍ଗାଗ୍ୟ—ସ. ବ (ଦୁର୍ଗା + ଭବେ. ସଂ)—ଦୁର୍ଗାଗ୍ୟ; ମନ୍ଦରାଗ୍ୟ—

Daurbhāgya

Misfortune; bad luck.

ଦୌର୍ମନସ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୁର୍ମନସ୍ୟ + ଭବେ. ସଂ)—

Daurmanasya ୧ । ଭ୍ରଦେଶ—1. Anxiety;

(ଦୌର୍ମନସ୍ୟ—ବିପଶ୍ରତ) ୨ । ଦୁଷ୍ଟିନ୍ଦ୍ରା; ଦୁର୍ଭବତା—2. Evil thought.

’ । ଦୁଃଖ କିବନ୍ଦକ ତତ୍ତ୍ଵ ଅବସାଦ—

3. Dejected spirit.

୪ । ଦୂଷ—୧. Grief.

ଦୌରୀୟ—ସ. ବ. (ଦୂର + ଶବ. ଯ)—

Daurjya ଦୂରର (ହ. ଶକସାଗର) — Distance.

ଦୌରୀୟଧନ—ସ. ବ. (ଦୂରୀୟଧନ + ଗୋତ୍ରଷତ୍ତୁତାର୍ଥ. ଇ)—

Daurjyodhani ଦୂରୀୟଧନଙ୍କ ଗୋତ୍ରରେ ଉତ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତି—
A person born in the family of
Durjyodhana.

ଦୌର୍ଧାର୍ଦ—ସ. ବ. (ଦୂର୍ଧବ + ଶବ. ଅ)—

Daurhārda ୧ । ଦୈର—୧. Enmity.

(ଦୌର୍ଧବ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଦୂଷ ସରବ—

2. Wicked disposition.

ଦୌର୍ଧ—ସ. ବ. (ଦୂର୍ଧ + ଦୂର = ଅନ୍ୟକରଣ + ଅ; ନିପାଳନ)—

Daurhūda ଦୋହଦ; ଗର୍ଭଶିର ବିଶିଷ୍ଟ ବସ୍ତୁରେ ହୃଦୀ—

(ଦୌର୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. The longing of a pregnant
woman.

୨ । ଗର୍ଭାରଣ—୨. Pregnancy (Apte).

୩ । ଗର୍ଭ—୩. Womb (Apte).

୪ । ଦୂଷ—୪. Embryo.

* ୫ । (ଦୂର୍ଧବ + ଅ) ଦୂଷ ସରବ—

5. Evil disposition of mind (Apte).

ଦୌଲତ—ବୈଦେ. ବ. (ଆ)—୧ । ଧର୍ମଧର୍ମ; ଧନ ସମ୍ପଦ—

Daulata ୧. Riches.

ଦୌଲତ ୨ । ଅଚାରଳ ସମ୍ପଦ—

ଦୌଲତ ୨. Affluence; prosperity.

ମୁକ୍ତ କେବଳ ମୋ ନାମ ଲେଖି ଜାଣେ, ଏତେ ଦୌଲତ କମାଇଲା ।
ପକାରମୋହନ, ହମାଶ, ଅଠମୁଖ ।

* ୧ । ଅତ୍ମମର; ଜାଁକନମକ—୩. Grandeur.

[ଦ୍ର—ଏହା ଧନ ଶକ ସଙ୍ଗେ ସହତର ଦୁଷେ ବ୍ୟବହୃତ ହୃଦୀ,
ଯଥା—ଧନ ଦୌଲତ = ଟଙ୍କା ଟୋକର; ବିଷୟ ସମ୍ପଦ ।]

ଦୌଲତ ଖାନା—ବୈଦେ. ବ. (ପା)—୧ । ଧନର ଅଟ୍ଟାଳକା—

Daulata khānā ୧. A rich man's palace.

ଦୌଲତଖାନା ୨ । ଧନର ଧନାଗାର—

ଦୌଲତଖାନା ୨. The treasury of a rich man.

୩ । ବାସୁଦୟ—୩. Residence.

ଦୌଲତଦାର—ଦୈଦେ. ବିଶ. (ପା. ଦୌଲତମନ୍ଦ) — ବ୍ୟକ୍ତିଶାଲୀ—

Daulatadār Very rich; wealthy; prosperous.

(ଦୌଲତବନ୍ଦ, ଦୌଲତମନ୍ଦ—ଅନ୍ୟରୂପ)

(ଦୌଲତଦାର, ଦୌଲତବନ୍ଦ—ବ)

ଦୌଲତବନ୍ଦ ଦୌଲତମନ୍ଦ

ଦୌଲତ—ବୈଦେ. ବିଶ. (ପା) — ଦୌଲତଦାର (ଦେଖ)

Paulati = **Daulatadār** (See)

(ଦୌଲତଥା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୌଲେୟ—ସ. ବ. (ଦୂରି = କୁତ୍ପି + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ. ଏୟ) —

Dauleya କୁତ୍ପ; କର୍ମତ—Tortoise.

ଦୌଷୁଲେୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଦୂଷୁଲ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ. ଏୟ) —

Daushkuleya ନାତକୁଳ ଜାତ—Base-born; born of a
(ଦୌଷୁଲେୟ—ଶୀ) low family.

ଦୌଷୁମ୍ୟ—ସ. ବ. (ଦୂଷମ୍ଭନ୍ଦ + ଭବାର୍ଥ. ଯ) —

Dauscharmya ଦୂଷମ୍ଭ ଦେବାର ଅବସ୍ଥା (ହ. ଶକସାଗର)
ପୁରୁଷ ଲିଙ୍ଗାବରକ ଚର୍ମ ନ ଥିବା ଅବସ୍ଥା—
The state of a male being devoid of the
foreskin.

ଦୌଷୁନ୍ତ(ଶୀ)—ସ. ବ. (ଦୂଷନ୍ତ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ. ଅ; ଇ) —

Daushmanta(nti) ୧ । ରାଜ ଦୂଷନ୍ତଙ୍କ ପୁଣ୍ୟ—

1. Son of king Dushmanta.

୨ । ଦୂଷନ୍ତଙ୍କ କୁଳଜାତ—

2. Born in the family of Dushmanta.

ଦୌହିତ୍ୟ—ସ. ବ. ପୁଂ (ଦୂହିତ୍ୟ + ଅପତ୍ୟାର୍ଥ. ଅ) —

Dauhitra ୧ । ହିଥର ପୁଅ; ନାତ—

(ଦୌହିତୀ—ଶୀ) 1. Daughter's son.

୨ । ଖଣ୍ଡ (ହ. ଶକସାଗର) — 2. Sword.

୩ । ଡିଲ (ହ. ଶକସାଗର) — 3. Sessamum.

୪ । ଶୁଅଦିଅ; ଗବ୍ୟଦର (ହ. ଶକସାଗର) —

4. Ghee from cow's milk.

ଦୌହିତ୍ୟିକ —ସ. ବିଶ. (ଦୌହିତ୍ୟ + ଇକ) — ୧ । ସେଇଁ ସମ୍ପଦକୁ ମୁଢି

Dauhitrika ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୌହିତ୍ୟ ରୋଗ କରେ—

1. (property) Inherited by a daughter's
son.

୨ । (ଦୂହିତ୍ୟ + ଇକ) ସେଇଁ ସମ୍ପଦକୁ ଅପତ୍ତକ ବ୍ୟକ୍ତ କନ୍ୟା ଉତ୍ସବଧକାରୀଙ୍କ ରୂପେ ପାଏ—

2. (property) Inherited by the daughter
of a sonless deceased.

୩ । ଦୌହିତ୍ୟ ସମ୍ପଦୀୟ—

3. Relating to the daughter's son.

ଦୌହିତୀ—ଦେ ବିଶ. (ଶୀ ଦୌହିତୀକ) —

Dauhitri ୧ । ଦୌହିତୀକ ୧ (ଦେଖ)

ଦୌହିତୀ 1. **Dauhitrika** 1 (See)

ଦୌହିତୀ ସ. ବ. ଶୀ—୨ । ହିଅର ହିଅ; ନାତୀ—

2. Daughter's daughter.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଶାଶ ଅନୁସାରେ ଅପତ୍ତକ ବ୍ୟକ୍ତ ଶମ୍ଭ ପ୍ରାପ୍ତ ହୁଅଛି ।]

ଦୌହିତୀନା—ସ. ବ. ଶୀ. (ଦୂହିତୀନା + ଇକ + ଇକ) —

Dauhitudini ଗର୍ଭଦତୀ ଶୀ (ହ. ଶକସାଗର) —

A pregnant woman.

ଦ୍ଵାଇ—ଶା. (ପଦ୍ୟ) ବିଶ—ଦ୍ଵେତ (ଦେଖ)

Dwaita ୧ । ଦ୍ଵାଇତା (See)

ତେବେ ଦ୍ଵାଇ ଦ୍ଵାଇ ସାର

ଶୋବ ଦ୍ଵାଇ ସାର ପାହ୍ । କଲ୍ପାଶ ଦ୍ଵାଇ

ଦ୍ୱାରତ ବନ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି—ଦେଖିବ ବନ (ଦେଖ)

Dwāita bana Dwāita bana (See)

ଜୋରେ ଏବାଦଶ ବର୍ଷ କର ଶେଷ
ଦ୍ୱାରତ ବନେ ଅସେ ହେଲେ ପରମେଶ । ବୃକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠା, ମହାଭାରତ, ବନ ।

ଦ୍ୱାରତ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି—ଦେଖିବ (ଦେଖ)

Dwāidha Dwāidha (See)

କରୁଛ ସନ ଥାନ ଅସର ଦ୍ୱାରତ
ବୃକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠା, ମହାଭାରତ ବନ ।

ଦ୍ୱାରମାତୁର—ଚା. (ପଦ୍ୟ) ବି ଓ ବିଶ—ଦେଖିବମାତୁର (ଦେଖ)

Dwaimātura Dwaimātura (See)

ସୁନ୍ଦର ଦ୍ୱାରମାତୁରେ ବୃକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠା
ବ୍ୟବସାୟ ଦ୍ୱାରମାତୁରେ ସର ଅସରେ । ଉତ୍ତ. ପ୍ରେମଯୁକ୍ତିକିଥ ।

ଦ୍ୱାରରଥ ମୁକ—ଗ୍ରା. (ପଦ୍ୟ) ବି—ଦେଖିବରଥ ମୁକ (ଦେଖ)

Dwairatha juddha Dwairathajuddha (See)

ଲୋକଙ୍କ ମୟାଦରେ କର ବାର୍ଷି ନାହିଁ
ଦ୍ୱାରବା ଦ୍ୱାରରଥ ମୁକ ବାଜା ପାଇଁ । ବୃକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠା, ମହାଭାରତ ବନ ।

ଦ୍ୱାର—ସ. ବି. (ଦ୍ୱାରିଦ୍ଵାର, ସହାରବ୍ୟକ୍ତି; ନିପାବନ)—

Dwanda ୧. ଦ୍ୱାର (ଦେଖ)—1. Dwandwa (See)

ଶେଷ ଦନ ସେଣେ ଦେଲେ ସେ ହଜାର ।
ବୃକ୍ଷପ୍ରତିଷ୍ଠା, ମହାଭାରତ, ବନ ।

୨. ସମୟ ଜାରିବା ପାଇଁ ବାହୁଦ୍ଵାର ଯିବା ଘଟା—
2. A gong on which hours are struck.

[ଦ୍ୱାର—ଅପ୍ରେ ଓ ହି. ଶକସାଗର ମତରେ ଏହା ସ୍ଵତ ଶବ୍ଦ ।]

ଦ୍ୱାନବାଦ—ଦେ. ବି—କଳଦ୍ଵାର, ଶହୁଦ୍ଵାର—Quarrel; enmity.

Dwandabāda

ଦ୍ୱାନବାଦ କରିବ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନଶିତ ରାତିରେ । ଗ୍ରାମ, ଶାଶ୍ଵତବର୍ଷ, ଶର ।

ଦ୍ୱାନବା—ଦେ. କି. (ସ. ଦ୍ୱାନ)—ବିବାଦ କରିବା—

Dwandibādā To dispute.

ଦ୍ୱାନକରା ମହାବାଚିନୀ ଯଥା—ଆମା-ଶୌଭିଷ-ସ୍ଵାତ ଯୋଗେ ସଂକୁଷତ ଦଳ
ଦ୍ୱାନକରନା ଧାର୍ମ କର ଧ୍ୟାନିବାକୁ । ବ୍ୟାକାଥ, ମହାବାଚିନୀ ।

ଦ୍ୱାନୀୟ—ସ. ବିଶ—ବିବାଦୀୟ—

Dwandiya Disputed.

(ଦ୍ୱାନୀୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ୱାର—ସ. ବି. (ଦ୍ୱାରିଦ୍ଵାର, ସହାରବ୍ୟକ୍ତି; ଦୋହିତୋ + ଦୋହିତୋ (Apte
Dwandwa ନିପାବନ)—

୧. ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ; ମିଥୁନ; ସୁଗଳ; ମାଉ ଅଣ୍ଟିଗ୍ରୀ; ଯୋଡ଼ା—

1. Husband and wife; a couple; a brace; a male and female together.

୨. ସୁଗ୍ରୀ; ଦ୍ୱାର—2. Any two things taken together; a pair.

୩. ସୁଗ୍ରୀ, ରୁଗ୍ର ଦେଶ ଅତି ପରାମରଶିବୁଦ୍ଧ ରାବ୍ୟ—3. Two opposite feelings or sensations.

୪. ପରାମରଶିବୁଦ୍ଧ ବସ୍ତୁ ବା ରୁଗ୍ର ବା ଶଦ୍ଵୟ—4. Relative or contradictory terms, things or qualities.

(ଯଥା—ପାପଧୂରଣ, ବଲପ୍ରତା, "ବାରବୁଦ୍ଧ, ଶ୍ରୁତିଶ, କଠିନତା
କୋମଳତା, ସୁଖ ଦୁଃଖ, ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ରତ୍ନାଦ ।]

* । ବିବାଦ—5. Strife; dispute.

୨। ସୁକ୍ର—6. Fight.

କରିବ ନିରାକର ଦଳ କର ପ୍ରାୟେ । ଉତ୍ତ. ବୈଦେଶୀଜିଲାସ ।

୩। ଦୁଇ ସୁକ୍ର; ଦୁଇ ଜଣକ ମଧ୍ୟରେ ହେବା ସୁକ୍ର—
7. Duel.

୮। କଳଦ୍ଵାର—8. Quarrel.

୯। ରହସ୍ୟ—9. Mystery; secret.

୧୦। ଦୁଇଟି ଶିଖଣ୍ଡେ ପଦର ଏକଟ ମିଳନରୂପ ସମାସ (ଏ
ସମାସରେ ଛୁଟୁଥିବା ପଦର ଅର୍ଥର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ରହେ)—

10. A grammatical compound word consisting of two grammatically similar nouns joined together by the copulative conjunction 'and'

୧୧। ଶ୍ରେଣବିଶେଷ—11. A kind of disease.

୧୨। ସନ୍ଦେହ—12. Doubt.

୧୩। ସର୍ଗ—13. Fortress; stronghold.

୧୪। ମିଥୁନ ରାଶି—

14. The sign Gemini of the zodiac.

ଦ୍ୱାନବର—ସ. ବି. (ଦ୍ୱାର=ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଯୋଡ଼ା+ରାହ ଧାରୁ+ଅ;
Dwandwachara ସେ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ବିଚରଣ କରନ୍ତି)—

ତକବାକ ମିଥୁନ; ରାହୁ ଚକେର—The Ruddy Goose (which always live and move about in couples); Anas Casarea.

ଦ୍ୱାନ—ସେ ଯୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ହୋଇ ବୁଲନ୍ତି—

Living and moving about in couples or pairs.

ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ—ସ. ବି ଓ ବିଶ—ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ (ଦେଖ)

Dwandwachātri

Dwandwachara (See)

ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ—ସ. ବିଶ (ଦ୍ୱାନ୍ତୁ+କଳ ଧାରୁ+କଣ୍ଠୀ. ଅ)—୧। ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ

Dwandwaja ଭର୍ଯୁକ୍ତାରୁ ଜାତ—1. Born of a couple.

୨। ବିବାଦରୁ ଭର୍ଯୁକ୍ତ—2. Produced from a quarrel; resulting from a dispute.

(ଦ୍ୱାନ୍ତକାତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩। ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଭର୍ଯୁକ୍ତ ଦେଶରୁ ଜାତ
(ବ୍ୟାଧ)—3. (disease) Resulting from the

faults of both the husband and the wife.

୪। ବାତ, ପିତ୍ର ଓ କପ ମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଟି ଧାରୁର ପ୍ରକୋପରୁ
ଭର୍ଯୁକ୍ତ (ବ୍ୟାଧ)—4. (disease) Due to the
morbidity or derangement of two of
the bodily humours.

ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ—ସ. ବି—ଶତ୍ରୁତା; ବିଶେଷ—

Dwandwa bhāba

Antagonism; discord.

ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ—ସ. ବି—ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଅଲଗା ଅଲଗା ହେବା—

Dwanda vinna . Separation of the sexes (Apte).

ଦ୍ୱାନ୍ତରୁଷ—ସ. ବି—୧। ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ ଯୋଡ଼ା ହେଇଥିବା—

Dwandwa bhūta

1. Forming a couple.

୧। ସନ୍ଦେହକଳକ—

2. Doubtful; uncertain (Apte).

ଦୁଦ୍ଧ ମୋଦ—ସ. ବି (ମଧ୍ୟପଦଲୋପି; ଦୁଦ୍ଧକଳକ ମୋଦ) —ସନ୍ଦେହରୁ
Dwandwa moha ତାତ କଷ୍ଟ—Trouble caused by
doubt (Apte).

ଦୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧ—ସ. ବି—ଦୁରଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୁଦ୍ଧ—

Dwandwa juddha Duel; single combat.

ଏହାପେ ଶତ ସଂଖ୍ୟା ନିହାରଥଗଣ

ଦୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧ ଅର୍ଥ କଲେ ନରବନ୍ଦି ବସନ୍ତରେ ମହାଭାବତ ଭୂଷଣ ।

ଦୁଦ୍ଧଶଃ—ସ. ଅ (ଦୁଦ୍ଧ + ଶଃ) —ସୋଡ଼ା ଯୋଡ଼ା ହୋଇ—
Dwandwasah Two by two; in pairs or couples.
ଦୁଦ୍ଧି—ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ସ. ଦୁଦ୍ଧ + ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ) —୧. ପରିଷ୍ଵର ବିବୁଦ୍ଧ—
Dwandwi 1. Opposed to one another; contradictory

୨। କଳିହୁଡ଼ା—2. Quarrelsome; contentious.

(ଦୁଦ୍ଧିନୀ—ଶ୍ଵି) • ୩। ବିବାଦି—3. Disputant.

ଦୁଦ୍ଧି ଏହା ମୋର ତର ସୁମଳ—ସାମାଜିକ, ମେନ୍ଦୁତ ।

୪। ମାମଲାବାଜ୍—4. Litigious.

ଦୁଦ୍ଧିଭୂତ—ସ. ବିଶ (ଦୁଦ୍ଧ + ଅଭୂତ ଉତ୍ତାବେ ଦ୍ଵି + ଭୂତ) —
Dwandibhuta ୧। ଯେ ଦୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧରେ ଲାଗିଆଏ—Engaged
(ଦୁଦ୍ଧିଭୂତ—ଅନ୍ୟରୂପ) in a single combat or duel
(Apte).
ଦୁସ୍ତି—ସ. ବି (ଦ୍ଵି + ଅବସ୍ଥାକର୍ତ୍ତେ; ଅସ୍ତ୍ର) —୧। ଦୁର ସଂଖ୍ୟା—
Dwaya 1. Two.

୨। ଯୋଡ଼ା; ସ୍କୁଲ୍—2. Pair; couple; brace.

୩। ଉତ୍ସ୍ତ—3. Both.

୪। ଦୋଳାବୁଦ୍ଧିଆ ସତ—4. Duplicity (Apte).

୫। ଅସତ୍ୟତା—5. Untruthfulness (Apte).

୬। (ବ୍ୟାକରଣ) ପୁଣ୍ସତ ଓ ସ୍ତରିକଣ—

6. The masculine and the feminine gender
in grammar.

[ଦ୍ଵି—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପରେ ଭାବ୍ୟ ବା ଦୁର ଅର୍ଥରେ
ବ୍ୟବହାର ଦ୍ଵିଏ ଯଥା—ଶବ୍ଦଦ୍ୱୟ; ପଦଦ୍ୱୟ; କ୍ଷେତ୍ରଦ୍ୱୟ ଉଚ୍ୟାବି ।]

(ଦୁସ୍ତି—ଶ୍ଵି) ବିଶ—୧। ଦୁଃତ୍ୟ—1. Second.

୨। ଦୁର ସଂଖ୍ୟକ—2. Numbering two.

ଦୁସ୍ତିବାଦୀ—ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ସ (ଦୁସ୍ତି + ବାଦିନୀ; ୧ମା. ୧ବ) —ଅସତ୍ୟ;
Dwayabaddi ୧। ଦୋମୁହି—1. Double-tongued;

(ଦୁସ୍ତିବାଦିନୀ—ଶ୍ଵି) insincere.

(ଦୁସ୍ତିବାଦିତା—ବି) ୨। ଦୋହଳପି (ଦେଖ)

2. Dohalapi (See)

ଦୁସ୍ତିତିଗ—ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ସ. (ଦୁସ୍ତି + ଅତି + ଗମ୍ଭୀର ଖାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ) —
Dwayatiga ୧। ଭଲା ଓ ତମା ଗୁରୁତ୍ୱ ସେ ଅଭିଭବ କର ଅତ୍ତ—
(ଦୁସ୍ତିତିଗ—ଶ୍ଵି) ୧. One whose mind is freed from
the influence of the two gross
worldly attributes, Rajas and Tamas.

୨। ସମ୍ମୁ—2. Saintly; virtuous.

ଦୁସ୍ତିତୁଳକ—ସ. ବିଶ. (ଦୁସ୍ତି + ଅତ୍ତୁଳକ + କ) —ଦୁର ବିବୁଦ୍ଧ ସଂଖ୍ୟକ—

Dwayatmaka Of a twofold nature; comprising
(ଦୁସ୍ତିତୁଳକ—ଶ୍ଵି) two opposite attributes.

ଦୁସ୍ତିତୁଳିକ—ସ. ବି—(ବ୍ୟାକରଣ) ବ୍ୟାକରଣ—

Dwaya hina (grammar) The neuter gender.
ଦୁସ୍ତି—ସ. ବି. ଓ ବିଶ—ଦୁସ୍ତି (ଦେଖ)

Dwayi — Dwaya (See)

ଦୁଃ—ସ. ବିଶ [ଦୁ ଖାରୁ + ଶିତ + ଅତ୍ତୁ—(Apte) = ଦୁର ଶତ; ୧ମା.

Dwâh ୧ବ.) —୧। ଦୁର—1. Door; gateway.

୨। ପଥ; ପ୍ରଦେଶ ପଥ—2. Entrance; ingress.

୩। ଉତ୍ସ୍ତି—3. Means; expedient.

ଦୁଃଷ୍ଟା—ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ସ. (ଦୁଃ = ଦୁର + ସ୍ତା ଖାରୁ + ଅ) —ଦୁରଷ୍ଟ—

Dwâhstha Situated at the door; posted at the
(ଦୁଃଷ୍ଟାର—ଅନ୍ୟରୂପ) dcor.

(ଦୁଃଷ୍ଟା; ଦୁଃଷ୍ଟାତା—ଶ୍ଵି) ବି—ଦୁରପାଳ; ଦୁଶ୍ରା—

Porter; door-keeper; gate-keeper.

ଦୁରଚାରିଂଶ—ସ. ବିଶ. (ଦୁରଚାରିଂଶତ + ଅତ୍ତୁ) —ଦୁରକଳ ସଂଖ୍ୟାର

Dwâchatwârimâta Pûrak—Forty second.

(ଦୁରଚାରିଂଶ, ଦୁରଚାରିଂଶତମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁରଚାରିଂଶତ—ସ. ବି—(ଦୁ + ଚାରିଂଶତ) —ଶୁକର ଅଧିକ

Dwâchatwârimât ଦୁର ସଂଖ୍ୟା; ୪୨; ବ୍ୟାକଶ—

(ଦୁରଚାରିଂଶତ—ଅନ୍ୟରୂପ) 42; fortytwo

୫୫—ବ୍ୟାକଶ ସଂଖ୍ୟକ—Numbering fortytwo.

ଦୁରିଂଶ—ସ. ବିଶ.—୧। ବର୍ତ୍ତିଶ ସ୍ତରାସ୍ତ—

Dwâtrimâsa 1. Thirtysecond.

ଦୁରିଂଶ } —ଅନ୍ୟରୂପ. ୨। ବର୍ତ୍ତିଶ ସଂଖ୍ୟକ—

ଦୁରିଂଶତମ } 2. Consisting of or numbering 32.

ଦୁରିଂଶତ—ସ. ବି.—(ଦୁ + ରିଂଶତ) —୩୨ କର୍ତ୍ତ୍ତୁ—

Dwâtrimâsat 32; Thirty two.

(ଦୁରିଂଶତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଶ.—ବର୍ତ୍ତିଶ ସଂଖ୍ୟକ—

Numbering thirtytwo.

ଦୁରିଂଶତ—ସ. ବି.—କର୍ତ୍ତ୍ତୁଶ ସମାହାର—An aggregate or

Dwâtrimâstati collection of thirty two.

(ଦୁରିଂଶତବା, ଦୁରିଂଶତିବା, ଦୁରିଂଶତିଶିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁରିଂଶତିଶାତ—ସ. ବି.—(ଦୁଃ; ଦୁରିଂଶତ + ଶାତ) —

Dwâtrimâstallakshâpa ମହାଶୁଭମାଳକ ଦେହରେ ଶୁଭା

(ଦୁରିଂଶତିଶାତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୩୨ ଶୋଷ ଲକ୍ଷଣ ବା ଶୁଭ ଚିତ୍ତ—

Thirtytwo specially auspicious marks found on the body of great men.

(ଦୁରିଂଶତିଶାତ—ଶ୍ଵି) ସ. ବିଶ. ପୁଣ୍ସ. (ଦୁରିଂଶତ) —ସେଇ ମନୀ-

ଶୁଭମାଳକ ଦେହରେ ୩୨ ଶୁଭ ଲକ୍ଷଣ ବା ଶୁଭ ଚିତ୍ତ—

Having thirtytwo auspicious marks on the body.

ଦ୍ୱାଦଶିଶିଳ୍ପିକ — ସଂ. ବିଶ. ପୁ. — ମହାଶୁରୁଷଲକ୍ଷଣାକ୍ରମ (ପୁରୁଷ) —
Dwâdâshîśallakshapika (a person) Bearing 32
(ଦ୍ୱାଦଶିଶିଳ୍ପିକା—ଶ୍ରୀ) conspicuous and auspicious
(ଦ୍ୱାଦଶିଶିଳ୍ପିକ—ଅନ୍ୟରୂପ) marks on the body; bearing
the signs of a great man on the
body.

ଦ୍ୱାଦଶ — ସଂ. ବ. (ଦ୍ୱାଦଶ + ଦଶନ) — ଦଶରୁ ଦୁଇ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା; ବାର—
Dwâdâsa 12: twelve.
(ଦ୍ୱାଦଶ — ଅନ୍ୟରୂପ) ବିଶ.—ବାର ସଂଖ୍ୟକ —
(ଦ୍ୱାଦଶ — ଶ୍ରୀ) 1. Numbering twelve.

୨। ବାର ପ୍ରାମୟ — 2. Twelfth.

ଦ୍ୱାଦଶ ଅକ୍ଷର—ଦେ. ବ. (ସ. ହାତଶାସନ) — ଓହ କମୋ ଉଗବଚେ
Dwâdâsa akshara ବାସଦେବାୟ ଏହି ମତ — A formula
for worshipping Bishnu.

ଏମତ୍ତି ବାରଙ୍ଗ ଅକ୍ଷର
ଜପିବ ଶେ ଅଠବାର । ଜଗନ୍ନାଥ ଉଗବଚ ।

ଦ୍ୱାଦଶ କର—ସ. ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ = ବାର + କର = ଅନ୍ୟରୂପ) —
Dwâdâsa kara ୧। ଦ୍ୱାଦଶାଂଶୁ (ଦେଖ) —
1. Dwâdâsâmîsu (See)
, 2. କାର୍ତ୍ତିକେୟ — 2. A name of Kârttikeya
(Apte).

ଦ୍ୱାଦଶ ଗୋପାଳ—ସ. ବ.—ବାର ସ୍ତର (ଦେଖ)

Dwâdâsa gopâla Bâra suta (See)

ଦ୍ୱାଦଶ ବନ—ସ. ବ—ଶାକୁଷଳ ୧'ଗୋଟି ପ୍ରଥାକ ଲାକାରକନ —
Dwâdâsa bana The twelve woods where
Srikrushna disported.

[ଦ୍ୱାଦଶ ବନ, କୁମୁଦ, ବନ୍ଧୁଲା, କାମ୍ଯ, ଅଦିର, ବୁନା,
ଭଦ୍ର, ବିଲ୍ଲ, ଲୌହ, ଭଣ୍ଡାର ଓ ମହାବନ ଦ୍ୱାଦଶ ବନ
ଅଟେ ।]

ଦ୍ୱାଦଶ ବାର୍ଷିକ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ୱାଦଶ + ବର୍ଷ + ଇକ) —

Dwâdâsa bârshika ୧। ବାରବର୍ଷବୟୁ —
1. Twelve years old.

, 2. ବାରବର୍ଷ କାଳ ବ୍ୟାପି —

2. Lasting for 12 years (Apte).

• ଦ୍ୱାଦଶ ମଦ୍ୟ—ସଂ. ବ.—୧୨ ପ୍ରକାରର ମଦ୍ୟ —

Dwâdâsa madya Twelve kinds of wine.

[ଦ୍ୱାଦଶ ପାନସ, ଦ୍ୱାଷ, ମାଧ୍ୟକ, ଖାର୍ତ୍ତର, ତାଳ, ଶାକବ,
ମାଧ୍ୟକ, ସୁତ୍ରକ, ଟକ୍କମାଧ୍ୟକ, ଟେରେୟ, ଲାରବେଳତ ଓ ସୁର
ଏମାନକୁ ଦ୍ୱାଦଶମଦ୍ୟ କୁହାଯାଏ ।]

ଦ୍ୱାଦଶ ମଳ—ସ. ବ.— ଦେହର ୧୨ ପ୍ରକାରର ମଳଳ —

Dwâdâsa mala The twelve kinds of execrations
of human body.

[ଦ୍ୱାଦଶ ସା, ଶୁକ୍ର, ଅଧ୍ୟକ୍ଷ, ମହା, ମୂର୍ତ୍ତି, ବିଷ୍ଣୁ, ନଈ,
କର୍ଣ୍ଣମଳ, ଶ୍ରୀଗୁ, ଅଷ୍ଟି, କେତୁମଳ ଓ ସେବ ଏମାନକୁ ଦ୍ୱାଦଶମଳ
କୁହାଯାଏ ।]

ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା—ସ. ବ—ସୁର ଗ୍ରା ଜଗନ୍ନାଥ ମହାପ୍ରଭୁଙ୍କର ବାରଗୋଟି
Dwâdâsa jâtrâ ପ୍ରଥାନ ପଢ଼—The twelve chief
festivals of the Deity Jagannâtha at Puri.

[ଦ୍ୱାଦଶ ନିର୍ମଳିଶୁତ ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କୁ ଦ୍ୱାଦଶ ଯାତ୍ରା କୁହାଯାଏ;
ସଥା—୧. ବୈଶାଖ ଶୁକ୍ଳ ଦୁଃତ୍ୟା—ଆଶ୍ୟ ତ୍ୱର୍ତ୍ତ୍ୟା । ୨. ଜେଣ୍ଝୁ
ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ଦେବସ୍ଥାନ । ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ ତ୍ୱର୍ତ୍ତ୍ୟା—ଶର୍ଣ୍ଣିଗ୍ରୂହ, ରଥ୍ୟାଦ୍ୟା ।
୩. ଆଷାଢ଼ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ଦରଶୟନ । ୪. ଶାବର ସକାନ୍ତି—
ଦରଶୟନ ଏକାନ୍ତି । ୫. ଶାତ୍ରୁ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ପାର୍ବତୀପରିବନ୍ଧନ ।
୬. କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଏକାଦଶୀ—ଦେବୋତ୍ସାପନ । ୭. ମାର୍ଗଶିର
ଶୁକ୍ଳ ଶଷ୍ଟା—ପ୍ରାବରଣ ଶଷ୍ଟା । ୮. ପୌଷ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—ପୁର୍ବଧାରଣେକ ।
୯. ମାଘ ସକାନ୍ତି—ମକର ସଂକାନ୍ତି । ୧୦. ପାତ୍ରନ ପୂର୍ଣ୍ଣିମା—
ଦୋଳଯାତ୍ରା । ୧୧. ତେଜ ଶୁକ୍ଳ ଚତୁର୍ଦଶୀ—ଦମନକ ଚତୁର୍ଦଶୀ
ବା ଦଶଗାତ୍ରେଣ ।]

ଦ୍ୱାଦଶ ଲେଚନ—ସଂ. ବ. ପୁ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ + ଲେଚନ) —

Dwâdâsa lochana ଶତାନନ୍ଦ; କାର୍ତ୍ତିକେୟ —
(ଦ୍ୱାଦଶାଶ୍ଵତ — ଅନ୍ୟରୂପ) A name of Kârttikeya.

ଦ୍ୱାଦଶାଂଶୁ—ସଂ. ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ + ଅନ୍ୟରୂପ) — ବହୁତ୍ରୀହି ଗ୍ରହ —
Dwâdâsâmîsu Bâruhaspati; Jupiter.

ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷା—ସଂ ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି) — ୧। ଦ୍ୱାଦଶ କାର୍ତ୍ତିକେୟ —
Dwâdâsâksha 1. A name of Kârttikeya.

, 2। (ଦ୍ୱାଦଶ + ଅକ୍ଷ) ରୂପ —

2. The Buddha (Apte).

ଦ୍ୱାଦଶାଙ୍କୁଳ—ସଂ. ବ—୧କ ମୃଣଣ୍ଣ —

Dwâdâsâṅgula A span; a measure of 12 fingers.

ଦ୍ୱାଦଶାଦିତ୍ୟ—ସଂ. ବ—ସୁର୍ୟଙ୍କର ଶାଶ୍ଵତକର୍ତ୍ତିତ ଦ୍ୱାଦଶବିଧ ରୂପ ବା
Dwâdâsâditya ନାମ — The 12 names of the Sun-
(ଦ୍ୱାଦଶାସ୍ଵା—ଅନ୍ୟରୂପ) god.

[ଦ୍ୱାଦଶ ବାର, ଅସ୍ତ୍ରଳ, ବିବସାନ, ଅସ୍ତ୍ରମା, ପୂର୍ଣ୍ଣା, ହଞ୍ଚା,
ସବତା, ରଗ, ଧାତା, ବିଧାତା, ବରୁଣମିତ୍ର ଓ ଉରୁକମ ଏହି
୧୨ ଗୋଟି ସୁର୍ୟଙ୍କର ନାମ ଅଟେ ।]

ଦ୍ୱାଦଶାମ୍ବୁ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱାଦଶ + ଅଧ୍ୟାୟ + ଇକ; ୧ମା. ୧ବ) ; ଏଥରେ

Dwâdâsâdhyâyî ୧୨ ଗୋଟି ଅଧ୍ୟାୟ ଥିବାରୁ—ଜୈମିନିକର
ମିମାଂସା — The name of Jaimini's
Mimâmsâ in 12 chapters.

ଦ୍ୱାଦଶାମ୍ବୁ—ସଂ. ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ = ୧୨ ବର୍ଷ + ପରମାମ୍ବୁ
Dwâdâsâmbyuh ଯାତ୍ରା) — ବୁଲୁର — Dog.

ଦ୍ୱାଦଶାକ୍ଷି—ସଂ. ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ + ଅକ୍ଷିସ୍; ୧ମା. ୧ବ) —
Dwâdâsâkṣi ଦ୍ୱାଦଶାଂଶୁ (ଦେଖ)

Dwâdâsâmîsu (See)

ଦ୍ୱାଦଶାସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବ. (ବହୁତ୍ରୀହି; ଦ୍ୱାଦଶ + ଅସ୍ତ୍ର) — ବାରଗୋଟି ରୂପ
Dwâdâsasstra ଥିବା ଶେଷ — A dodecagon.

ଦ୍ୱାଦଶାହ—ସଂ. ବ. (ଦ୍ୱାଦଶ + ଅହନ) — ୧। ବାର ଦିନବ୍ୟାପି ସମୟ
Dwâdâsâha 1. A period of 12 days.

୧। ବାରଦନେ ସମାପନୀୟ ଯଜ୍ଞବିଶେଷ—

2. A sacrifice completed in 12 days (Apte).

ହାଦଶୀ—ସଂ. ବ. ଶୀ. (ହାଦଶୀ + ଶୀ. ର) —ପର ହାଦଶ ତଥ—

Dwādasī The twelfth day of the lunar fortnight.

(ଦୁଇଶୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦୁ—ନିନ୍ଦନଶିତ ହାଦଶୀମାନ ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ପଢ଼ ଅଟେ; ଯଥା—୧. ଚନ୍ଦ୍ରକ ହାଦଶୀ—ଜେଣ୍ଟ ଶୁକ୍ଳହାଦଶୀ—
ଚନ୍ଦ୍ରପୁଲହାର ବିଷ୍ଣୁପୁଜା (ଶାକୁଷ୍ଠକ ବିବାହୋସ୍ତ୍ରବ), ୨. ବାମନ
ଜନ୍ମ—ରାତ୍ରି ଶୁକ୍ଳହାଦଶୀ—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ବାମନ ଅବତାର ଦିବସ,
୩. ଗରୁଡ଼ ହାଦଶୀ—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳହାଦଶୀ, ୪. ବରତ ହାଦଶୀ—
ମାଘ ଶୁକ୍ଳହାଦଶୀ—ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ବରତ ଅବତାର ଦିବସ, ୫.
ଗୋବିନ୍ଦ ହାଦଶୀ—ପୁରୁଣାନନ୍ଦପୁରୁଣ ପାଲୁଙ୍କ ଶୁକ୍ଳହାଦଶୀ ।]

ହାଦଶୀ ପାରଶା—ସଂ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ହାଦଶୀ+ପାରଶା)—

Dwādasī pāraśā ଏକାଦଶୀ ଦିନ ଉପବାସ ତ୍ରୁତ କରିଥିବା

ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ହାଦଶୀ ଦିନ ପ୍ରଥମ ଭୋକନ ଦିବସ—

The breaking of fast after the Ekādasī
on the morning of Dwādasī.

ହାନବତ—ସଂ. ବିଶ. (ଦୁ + ନବତ + ଅ)—ଦୁନବତ (ଦେଖ)

Dwānabata Dwinabata (See)

(ଦୁନବତ, ହାନବତତମ - ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାନବତ—ସଂ. ବ. ଓ ବିଶ. (ଦୁ+ନବତ)—ନଯୀନବେ; ନବେରୁ ଦୁଇ

Dwānabati ଅଧିକ ସଂ ଅଣ୍ଟ—Ninetytwo

(ଦୁନବତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାପାଶତ—ସଂ. ବ. (ଦୁ + ପାଶତ)—ପରୁଣାଥପେଶା

Dwāpañchāśat *୫୨ ଶ୍ରାମୟ—Fifty second.

(ଦୁପାଶତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାପାଶତ—ସଂ. ବ. (ଦୁ + ପାଶତ)—ପରୁଣାଥପେଶା

Dwāpañchāśat ଦୁଇ ଅଧିକ ସଂ ଅଣ୍ଟ—Fifty two.

(ଦୁପାଶତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାପର—ସଂ. ବ. (ଦୁ + ପର; ଯେଉଁ ଯୁଗ ଦୁଇ ଯୁଗର ପରେ ଅର୍ଥାତ୍

Dwāpara ସତ୍ୟ ଓ ତ୍ରୈତୀ ଯୁଗ ପରେ ପଡ଼େ)—

୧। ହିନ୍ଦୁପୁରାଣ ମତରେ ସୃଷ୍ଟିର ଚାତ୍ରୀ ଯୁଗ—

1. The third Puranic age or aeon of the
world according to the Hindus.

[ଦୁ—ଏହାର କାଳ ଗୁଣ ତତ୍ତ୍ଵ ହଜାର ବର୍ଷ । ଏହି ଯୁଗରେ

ଶାକୁଷ୍ଠ ଓ କୌତୁକ ଅବତାରରୁୟ ପୁରୁଷରେ ଅ ବଜ୍ରି ହୋଇଥିଲେ;

ଯୁଦ୍ଧ ଓ ପାପ ସମାନ ଥିଲା, ମନୁଷ୍ୟର ଦେହର ପରମାଣ ୨ ହାତ

ଓ ପରମାୟୀ ଏକ ହଜାର ବର୍ଷଥିଲା । ଯୁଦ୍ଧରୁ ହାପର ଯୁଗର ଶେଷ
ରଜା ଥିଲେ ।]

୨। ସନ୍ଦେହ—2. Doubt; suspicion.

ଦେବ ଦେବ ତୋ ଅରମନ; ଦୁଇ କର ହାରରୁ ତେବେ—

କନ୍ଦୁଯୁଦ୍ଧ, କଣେଶବର୍ଷ, ଦ-ଗାତ ।

୩। ପଶାକଟିର ଯେଉଁ ପାଖରେ ଦୁଇଟି ବନ୍ଦୁ ତିର୍ତ୍ତିତ

ଦୋହରାଏ—3. The side of a die marked

with two points (Apte).

୪। ଅନ୍ତର୍ବୟ—4. Uncertainty (Apte).

ଦ୍ଵାବିଂଶ—ସଂ. ବିଶ—ବାରଣୀ ଶ୍ରାମୟ—

Dwābimśa Twenty second.

(ହାତିଶତମ — ଅନ୍ତର୍ବୟ)

ଦ୍ଵାବିଂଶତ—ସଂ. ବ. (ଦୁ + ବିଂଶତ; ଦୁ ଅଧିକ ବିଂଶତ)—କୋଡ଼ିଏ

Dwābimśati ଅପେକ୍ଷା ଦୁଇ ଅଧିକ ବିଂଶତ; ୨୨; ବାରଣୀ—

22; Twenty two.

ବିଶ—ବାରଣୀ ସଂଖ୍ୟ—Numbering 22.

ଦ୍ଵାର—ସଂ. ବ. (ଦୁ, ଧରୁ + ଶିର = ଦ୍ଵାର ଧାରୁ = ଆହାଦନ ବା

Dwāra ରୋଧ କରିବା+କରଣ. ଅ)—

୧। ଦୁଆର; ଦରେଜା; କବାଟ—

1. Door; entrance; door-way; ingress.

[ଦୁ—ଦ୍ଵାରମାନଙ୍କର ରନ୍ ରନ୍ ଅଂଶର ନାମ; ଯଥା—
ରତ୍ନକାଠ, ଏରୁଣ୍ଟବକ୍, ସରଦଳ ପଟା, କବାଟ, ଜାହିଁଳ କବାଟ,
ନାରବକ, ଚିଳଣୀ, ଜୁକୁବ, ତମଣୀ, କବିଜା, ଶିରଳୀ, ଅରମୁଣ୍ଡ
(ଗୁରୁତ୍ବ), କୁତ୍ରଣ୍ଣା ଓ ଦଶ ।]

୨। ଶମନାଗମନର ବାଟ—2. Passage; way.

୩। ଉପାୟ—3. Means. ୪। ସମ୍ମଣ—4. Front.

୫। କୌଣସି ଶ୍ରାକରେ ମେଲ୍ ଥିବା ଅଂଶ; ଛେଦ; ଛିଦ୍ର—
5 Opening (Apte); hole.

୬। ସାଦାହାର କୌଣସି କର୍ମ ସମ୍ମାଦିତ ହୁଏ; କର୍ମ-
ସାଧନୋଧ୍ୟ—

6. Medium; expedient (Apte).

୭। ଶଶର ନଅଗୋଟି ଛିଦ୍ର—7. The nine apertures of the human body (Apte):

ଦେ. ବ—ମୂଳକାରଣ—Root cause.

ଏ ରୋଧ ଘୋର ତମ ହାର, ଏ ଗୋହେ ଉତ୍ତମ ବେଶ୍ୱର—

କରନ୍ତାଥ. ଶରବତ ।

ଦ୍ଵାର କଣ୍ଟକ—ସ. ବ.—୧। କବାଟ—

Dwāra kāntaka 1. Door.

୨। କିଳଣୀ—2. The bolt of a door.

ଦ୍ଵାର କପାଟ—ସ. ବ. (ପଣ୍ଡି ତତ୍; ଦ୍ଵାର + କପାଟ)—କବାଟ—

Dwāra kapāṭa The leaf or panel of a door.

ଦ୍ଵାରକା—ସ. ବ. (ଦ୍ଵାର = ମୁକ୍ତିହାର + କ + ଶୀ. ଅ)—ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ

Dwārakā ରାଜଧାନୀ—The capital where Śrīkrishṇa
(ଦ୍ଵାରକା—ଅନ୍ୟରୂପ) was holding his court.

[ଦୁ—ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ଶୁକ୍ଳବର୍ଷର ପଞ୍ଚମରେ ଅବସ୍ଥିତ; ବିନ୍ଦୁ
ଶାକୁଷ୍ଠ ରାଜଧାନୀ ସମୁଦ୍ର ରତ୍ନରେ ଲାକ ହୋଇଥିଲା ବୋଲି
କଥିତ । ଏଠାରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ତାକୋରାଜା ଠାରୁର ଅଭିନ୍ନ । ଏହା
ହିନ୍ଦୁଙ୍କର ଗୋଟିଏ ଜାର୍ଥ ଶ୍ରାକର । ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ବରେଦା ମହାବିଜା
ଗାଇବଜାତିକ ଜୀବ ଦଙ୍ଗରେ ଅଛି ଓ ଭ୍ରାଷ୍ମମଣ୍ଡଳ ପ୍ରଗନ୍ତା
ଅନୁର୍ଗତ । ମଦନମୋହନ. ଜାର୍ଥଦର୍ଶନ ।]

ଦେ. ବ. ପୁ—ଲେକକୁ ଦିଆ ଯିବା ନାମ—

A name given to males.

ହାରକା ଦାସ—ଦେ. ବି. (ନାମ) — ଶ୍ରୀ ପ୍ରାଚୀନ କବିଶରେ—

Dwārakā dāsa Name of a classical Ordi poet.

[ତୁ—ଏ ଶ୍ରୀଗାର ସଜା ତେଜଙ୍ଗ ମୁକୁନ ଦେବକ ସଜହ
କାଳରେ (୧୫୧—୧୫୫ ଖ୍ରୀଷ୍ଟ) ଜୀବିତ ଥିଲେ । ଏ
ସନ୍ଦାସୀ ଥିବାର ଅନୁମାନ କଷ୍ଟଗାଏ । ‘ପ୍ରେମରଥ ତନ୍ତ୍ରକା’ ଓ
‘ସପ୍ତପୋତ୍ର’ ନାମକ ପ୍ରତ୍ଯେ ଏହାଙ୍କ ହାରସ ରଚିଛନ୍ତି ।]

ତାରଣୀ. ଭୂଲିଷ୍ଠାହୃତର ଉଦ୍‌ଦେଶ ।]

ହାରକା ନାଥ—ସଂ. ବି. (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାରକା+ନାଥ)—ଶକ୍ତି—

Dwārakā nātha Srikṛushṇa.

ହାରକାପତ୍ର } [ତୁ—ହାରକାନାଥ ନାମକ ବିଷ୍ଣୁ ବିଶ୍ଵଦକ
ମନ୍ଦିର ଗୋମଞ୍ଜ ନାମକୁଳରେ ଅବସ୍ଥିତ—
ହାରପ } ମନ୍ଦିନମୋହନ. ତଥିବଣନ ।]

ଦେ. ବି. ପୁঁ—ଶ୍ରୀଗାର ନାମ—

A name given to males.

ହାରଗୋପ—ସ. ବି. (ହାର+ଗୁଣ ଧାରୁ—ରକ୍ଷା କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ)—

Dwāragopa ହାରପାଳ (ଦେଖ)—Dwārapāla (See)

(ହାରନାୟକ, ହାରଦର୍ଶୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାରଦାରୁ—ସ. ବି. (ବୈଦ୍ୟକ)—୧ । ତୁମିଶବ ନାମକ ଔଷଧଦ୍ୱାରା

Dwāradāru ଦିଶେଷ—୧. A kind of medicinal herb.

ସ. ତୁମିଶବ, ବରଦାରୁ, ତୁ—ଏହା ଶାତମାର୍ଦ୍ଦ ଓ ରକ୍ତପିତ୍ତ
ଶରକୁଦ

ପ୍ରସାଦକ ଅଟେ ।]

ପ୍ରସାଦ—ସ. ବି. ସାଧୁଥାନ କାଠ—

2. Teak wood (Apte).

ହାର ଦେଶ—ସ. ବି—ଏହା ହାରରେ ଥିବା ପ୍ରେବେଶ ମାର୍ଗ—

Dwāra desa Door; entrance; passage to a house.

ହାର ନିରୂପଣ—ଦେ. ବି—ହାରରକର କର୍ମ—

Dwāra nirūpana The post of a door-keeper.

ହାରନିରୂପଣ ତାହାରେ ହଥରେ କିମ୍ବା ସେହି ପହାର ।

ପ୍ରତୀ. ଶିଶୁର ରଖା ଅଛିଲାଣ ।

ହାର ପତ୍ର—ସ. ବି. (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ପତ୍ର)—୧ । କବାଟର ପଟା

Dwāra patṭa ବା ଫାଳ—୧. The panel of a door (Apte).

, ୨ । ହାରରେ ଦିଆଯିବା ପରଦା—

2. The curtain of a door (Apte).

ହାରପାଳ—ସ. ବି. (ହାର+ପାଳ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ)—୧ । ସେ

Dwārapāla ହାର ଜଗେ; ଦର୍ଶାନ; ଦୌବାରିକ—

ହାରପ } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Porter; gatekeeper;

ହାରପାଳକ } ଦୂରପାଲ ଦୂରପାଲକ—

ସେ ହାରରେ ହେବେକ ହାରପାଳେ ହେଉ—କୃଷ୍ଣାହ. ମହାଭାବ ସର୍ବ ।

, ୨ । ଦେବକାଳୟମାନଙ୍କ ହାରଦେଶରେ ସ୍ଥାପିତ ତତ୍ତ୍ଵ

ଦେବକାଳ ହାରମାନଙ୍କ ମୁକ୍ତି—୨. The images

of the Deity's doorkeepers placed

at the entrance of a temple.

ହାର ପାଲପୁଜା—ସ. ବି—ଦେବତାମାନଙ୍କ ପୂଜା ପୂର୍ବରୁ ମନ୍ଦିରର ହାର-

Dwāra pālapūjā ଦେଶରେ ଅବସ୍ଥିତ ହାରପାଳ ବିଶ୍ଵଦକ-

ମାନଙ୍କର ପୂଜା—The worship of the
gatekeeper-deities before the worship
of the main Deity.

ହାର ପିଣ୍ଡୀ—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ପିଣ୍ଡୀ)—୧ । ଉତ୍ତକାଠ

Dwāra pīṇḍī ଉତ୍ତକୁ ପଳକ—୧. Lintel of a door-
frame.
, ୨ । ଏରୁଣ୍ଡି ବନ୍ଧ—୨. Threshold.

ହାର ପିଧାନ—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ପିଧାନ)—କବାଟର କିଣି;
Dwāra pidhāna ଅର୍ଦ୍ଦ—The bolt of a door
(Apte).

ହାରବଣ—ସ. ବି (ହାର—ମୁକ୍ତିପଥ+ବନ୍ଧ +ଶ. ରୁ.)—ହାରକା (ଦେଖ)
Dwārababati

(ହାରବଣ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାର ବନ୍ଧ—ଦେ. ବି—୧ । ଉତ୍ତକାଠ—

Dwāra bandha 1. Door-frame.
ଚଟ୍ଟକାଠ , ୨ । ଏରୁଣ୍ଡିବନ୍ଧ—୨. The bottom-piece of the
door frame; threshold.

ହାର ବଳିଭୁକ—ସ. ବି (ହାର+ବଳି+ଭୁଲ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. କୁପ୍ର
Dwāra balibhuk ହାରବଳିଭୁଲ; ୧ମ. ୧ବ)—

, ୧ । କୁଆ; କାକ—୧. Crow (Apte).
, ୨ । ସରଗଟିଆ ଚଢ଼େଇ, ଚଟକ—
2 Sparrow (Apte).

ହାରବାନ—ସ. ବି. ପୁଁ (ହାର+ବନ୍ଧ; ୧ମ. ୧ବ)—

Dwārabān ହାରପାଳ (ଦେଖ)—Dwārapāla (See).

ହାର ବାହୁ—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ବାହୁ)—ଉତ୍ତକାଠ—

Dwāra bāhu Door post; jamb.
ହାରବୁରୁ—ସ. ବି—ଶୋଲମରି—

Dwārabrutta Black pepper (Apte).

ହାର ମୋତନ—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ମୋତନ)—

Dwāra mochana ହାରସ୍ତୋତନ (ଦେଖ)
Dwārodghastana (See).

ହାର ଯତ୍ର—ସ. ବି (୨. ପ. ଲେ; ହାରବନାର୍ଥ ବ୍ୟବହୂତ ଯତ୍ର)—

Dwāra jantra ୧ । କୋଲପ—୧. Lock; padlock.
, ୨ । କିଣି—୨. Bolt.

ହାର ରକ୍ଷକ—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ରକ୍ଷକ)—ହାରପାଳ (ଦେଖ)

Dwāra rakshaka Dwārapāla (See)
(ହାରରକ୍ଷି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ହାର ଶାଖା—ସ. ବି (୨୩୧ ଚତୁର୍ଥ; ହାର+ଶାଖା)—କବାଟର ପଟା—

Dwāra śākhā ; The leaf of a door.

ହାରପୁ—ସ. ବି. ପୁଁ (ହାର+ପୁରା ଧାରୁ+ଅ)—

Dwārapūha ୧ । ସେ ହାରଦେଶରେ ଅବସ୍ଥାନ କରେ—
(ହାରପୁ—ଶି)

1. Standing at the door.

’ । ଉତ୍ତା ନିମନ୍ତେ ହାରରେ ଉପସ୍ଥିତ—

2. Arrived at the door of a person for
begging.

” । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଶରଣାଗତ—

3 (figurative) Coming to one's door for
shelter; soliciting shelter.

ସ. ବି—ହାରୁ; ହାରପାଳ—Doorkeeper (Apte).

ଦାରୁ—ସଂ. ଅ.—[ସଂ. ଦ୍ୱାର] (=ହାର) ଶଦର ଚାଣ୍ଡୀ ବିଭକ୍ତି—ହାର

Dwārākā (देव) — १। କର୍ତ୍ତୃକ; ସାହୁଯରେ—1. By; with;

(ହାରସଂ—ଦେଶଜ ରୂପ) by means of (Apte).

” । ଜରଥରେ—2. Through; per (Apte).

” । ହେଉଁରୁ—3. By reason of.

” । କାରଣରୁ—4. On account of; owing to.

ଦାରୁଧକ୍ଷ—ସଂ. ବି.—(ଦ୍ୱାରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ହାର+ଅଧକ) —ହାରପାଳ (ଦେଖ)

Dwārādhyaksha Dwārapāla (See)

(ହାରସଂ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାରୁମୁଖ—ଦେ. ବି. — ହାରକା (ଦେଖ)

Dwārāpuri Dwārakā (See)

ଦୁଷ୍ଟାଲେ ବଞ୍ଚି ଏ ହାରମୁଖୀ । ପ୍ରାଚୀ, ରହସ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ।

ଦାରୁବଣ୍ଡ—ସଂ. ବି.—ହାରକା (ଦେଖ)

Dwārābati Dwārakāt (See)

ଦାରୁ (ଧାରୁ)—ସଂ. (ଦୁଧାରୁ ଶିତ) — ଅଛାଦନ କରିବା—

Dwārī (root) To cover.

ଦାରିକ—ସଂ. ବି. (ହାର+ଇକ) — ହାରପାଳ (ଦେଖ)

Dwārika Dwārapāla (See)

ଦାରିକା (ଇତ୍ୟାଦି)—ସଂ. ବି. (ହାରକା+ଆ)—ହାରକା ଇତ୍ୟାଦି—

Dwārikā (etc) Dwārakā etc (See)

ଦାରିକା ଛପା—ଦେ. ବି.—ଶାକୁଷଙ୍ଗ ନାମକିର ପିତଳ ବା ତମ୍ଭାର

Dwārikā chhapā ମୋହର—A brass or copper seal

(ହାରକା ଛପା—ଅନ୍ୟରୂପ) containing the letters of

the name of Srikrushna.

[ଦୁ—ହାରକାରେ ବୈଷ୍ଣବମାନଙ୍କ ଦେହରେ ଏ ମୋହରକୁ ତତ୍ତାର କର ଛପା ମରୁ ଯାଏ ଓ ତତ୍ତାର ତାଙ୍କଦେହରେ ନାମକିର କର ରହୁଥାଏ ।]

ଦାରୁ—ସଂ. ବି. (ହାର+ଇନ୍; ମା. ୧ବ.)—୧। ଦୁଆର ଜଗୁଆଳ;

Dwāri ହାରପାଳ—1. Door-keeper; porter.

” । ରାଜାଥିବଳ ଦକ୍ଷତିର ଜଗୁଆଳ—2. Gate-keeper
of Rajas etc.

ଦେ. ବି.—ଆହୁନଙ୍କ ଯାତ୍ରାମାନଙ୍କରେ ବିଦୁଷକ—

The jester or buffoon in the country
pantomimes.

ଦାରୁ ପୂଜା—ଦେ. ବି.—ଦୁଆର ପୂଜା (ଦେଖ)

Dwāri pūjā Duāri pūjā (See)

ଦାରେ—ଦେ. ଅ.—(ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହାର; ସଂ. ହାର) —

Dwāre १। ହାର ବାଟେ—1. By the door of.

” । ହାର—2. By; by means of; with.

ସୁକଳେ ଶୁଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ହାରେ

ନୃତ୍ୟ ସଂସାର ସାଗରେ । ଜଗନ୍ନାଥ୍ ହାରବଳ ।

” । (ସଂ. ଦ୍ୱାର୍ଥ ଶବ୍ଦର ଗମୀ ୧ବ. ହାର) —

ହାରଦେଶରେ; ହାର ନିକଟରେ—3. At the door.

ଦାରେ ଦାରେ—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସଂ. ହାର+ହାର) —

Dwāre dwāre १। ଅଧିକ ହାର; ପ୍ରତି ହାରରେ—

(ହାରହାର—ଅବ୍ୟରୂପ) 1. At every door.

ଦୂରେ ଦୂରେ , । ଏକ ହାରରୁ ଅନ୍ୟ ହାରକୁ—

ଘର ଘର 2. From door to door.

ଦ୍ୱାରେଦ୍ୱାଟନ—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱାରୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ହାର+ଦ୍ୱାରୀତନ) —

Dwārodghāṭana କବାଟ ପିଣ୍ଡାଇବା—

(ହାରରେଥିନ—ବିପରୀତ) Opening of the door.

ଦ୍ୱାର୍ଥବୋଧକ—ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଦ୍ୱାର୍ଥ ବୋଧକ) —ଦୁଇଟି କିମ୍ବା ଅର୍ଥ—

Dwārthabodhaka ବୋଧକ—Equivocal.

ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବିଶ. (ଦ୍ୱାରୀ + ଶର୍ପି + ପୂରଣାର୍ଥ ଅ) —

Dwāshashṭa ବାଥସଠିର ପୂରକ; ବାଥସଠି ସ୍ଥାନୀୟ—

(ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର, ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ରି ତମ—ଅନ୍ୟରୂପ) Sixty second.

ଦାରସ୍ତ୍ର—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ. (ଦ୍ୱାରୀ + ସ୍ତ୍ରି; ମ. ପ. ଲୋ) —

Dwāshashṭi ଶଠିଏରୁ ଦୁଇ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟା; ୬୨; ବାପଠି—

(ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) 62; Sixty two.

ଦାସପ୍ରତି—ସଂ. ବିଶ. (ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ରି + ପ୍ରତି—ଅନ୍ୟରୂପ) —

Dwāsapattata ବାଥସଠିର ପୂରକ—Seventy second,

(ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର, ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ରି ତମ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାସପ୍ରତି—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ. (ଦ୍ୱାରୀ + ସ୍ତ୍ରି; ମ. ପ. ଲୋ) — ୭୨; ବାପତି—

Dwāsapattati 72; Seventytwo.

(ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାସୁ—ସଂ. ବି ଓ ବିଶ—ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର (ଦେଖ)

Dwāsthā Dwāshāsthā (See)

(ଦ୍ୱାରସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦାହି—ଦେ. ବି—ଦୋହାର (ଦେଖ)

Dwāhi Dohāi (See)

ଦି ସଂ. ବିଶ. (ଭୁଲ ପା. ଦୋ; ଲାଟିନ୍ ଦ୍ୱୟାତ୍) —

Dwi ୧। ଦୁଇ; ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟକ—Two in number;

numbering two.

” । ଦୁଇସୁ; ଦୁହେ—2. Both.

” । ଦୁଇ ଥର—3. Twice.

” । ଦୁଇ ପ୍ରକାର—4. Of two kinds.

[ଦୁ—ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ସରକୁ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ସ୍ଥାନ୍ତରେ ଦେଲେ ଦୁଃକୁ ଦୁଃକୁ ଯଥା—ଦ୍ୱାରୀ + ଅଶମକ = ଦ୍ୱାରସମକ; ଦ୍ୱାରୀ ଅଶମ = = ଦ୍ୱାରଶମନ । ଏହି ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ପୂର୍ବେ ସମାସରେ ସ୍ଥାନ୍ତରେ ଦୁଃକୁ ଦୁଃକୁ ଯଥା—ଦ୍ୱାରାଦୁଃକଦୁଃକ, ଦ୍ୱାରିକମ୍ବିକ ଇତ୍ୟାଦି ।]

ଦ୍ୱିକ—ସଂ. ବି (ଦ୍ୱାରୀ + କ; ଯେଉଁ ଶବ୍ଦରେ ଦୁଇଟି କ ଅନ୍ତର ଅଛି) —

Dwika

୧। କାକ; କୁଆ—1. Crow (Apte)

(ଦ୍ୱାରକାର—ଅନ୍ୟରୂପ)

୨। କୋକ; ଚକବାକ—

2. The Ruddy Goose (Apte).

ଦ୍ୱିଜ—ସେ ଦୁଇଥର ଜନ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠଣ କରେ—Twice-born.
ଦ୍ୱିଜଦାସ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ଦାସ) —ଶୂଦ୍ର—
Dwijadāsa
(ଦ୍ୱିଜଥେବକ — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ୱିଜନ୍ମ—ସ. ବ. (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦ୍ୱି + ଜନ୍ମ; ୧ମା. ୧ବ) —
Dwijanmā
ଦ୍ୱିଜ (ଦେଖ) — Dwija (See).

୧. ଦିଶ—୧। ଦୁଇଟି ବିଭବ ପ୍ରକାରବର୍ଣ୍ଣ—
1. Having two different natures (Apte).
, ୨। ଦୁଇ ଥର ଜନ୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠଣ କରିଥିବା—
2. Regenerated (Apte).

ଦ୍ୱିଜ ପତି—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ପତି = ଶ୍ରେଷ୍ଠ) —ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Dwija pati 1. A Brāhmaṇa of superior order,
(ଦ୍ୱିଜରଜ — ଅନ୍ୟରୂପ)
, ୧। ପଣୀରଜ; ଗରୁଡ଼ — ୨. Garurda.
୩। ସର୍ପରଜ; ଅଳକ୍ଷ୍ମୀ; ବାସୁଦୀ—
3. The mythological king of serpents.
୪। ଚନ୍ଦ୍ର—4. The moon.
[ଦ୍ୱି—ଶ୍ରେଷ୍ଠ, ନନ୍ଦତ, ବିପ୍ର ଓ ଲତାଦ ରଙ୍ଗରେ କ୍ରିତ୍ତା ଚନ୍ଦ୍ରକୁ
ଶଳାରୁପେ ଅରଣ୍ୟରେ କରିଥିଲେ ।]
୫। କର୍ପର—5. Camphor (Apte).

ଦ୍ୱିଜ ପ୍ରପା—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ପ୍ର + ପା ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ). କିପ୍ପ; ପଣୀମାନେ
Dwija prapā ଏଥିରୁ ଜଳପାନ କରିବାରୁ) —୧। ଗଛମୂର
ଶଳାରୁପେ ପାଣି ପାଇଁ କରିଯିବା ମଳା; ଅଳବାଳ—
1. A trench or basin round the root of
a tree for holding water (Apte).
, ୨। କୁପ ନିକଟରେ ପଣ୍ଡପଣ୍ଡି ଅଦିକ ଜଳ ପିଇବା ପାଇଁ
ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କୁଣ୍ଡ—2. A trough near a well for
watering birds, cattle etc (Apte).

ଦ୍ୱିଜପ୍ରିୟା—ସ. ବ. (ବୈଦ୍ୟକ) —ଶୋମଲତା—
Dwijapriyā
ଦ୍ୱିଜ ବନ୍ଧୁ—ସ. ବ.—୧। ନିବୃତ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Dwija bandhu 1. A Brāhmaṇa of a lower order.
, ୨। ଦେବକ୍ଷ; ଭାଟଥବି—2. Astrologers etc.
୩। ଦ୍ୱିଜଲିଙ୍ଗ (ଦେଖ) —3. Dwijalingī (See).
୪। ସେ ନାମରେ ଓ ଜନ୍ମତଃ ବ୍ରାହ୍ମଣ, ବନ୍ଧୁ ବ୍ରାହ୍ମଣେତର
କର୍ମ କରେ ନାହିଁ—4. A person who is
Brāhmaṇa by name and birth only
but not by acts.

ଦ୍ୱିଜ ବର—ସ. ବ—ଦ୍ୱିଜ ସତ୍ତମ (ଦେଖ)
Dwija bara
(ଦ୍ୱିଜମୁଖ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦ୍ୱିଜ ବାହନ—ସ. ବ. (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦ୍ୱିଜ = ଗରୁଡ଼ ପଣୀ ଅଟେ ବାହନ
Dwija bāhana
ଯାହାକର) — ବିଷ୍ଣୁ—
An epithet of Bishnu.

ଦ୍ୱିଜରଜ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ସତ୍ତମ) —ଦ୍ୱିଜପତି (ଦେଖ)
Dwijarāja
Dwijapati (See)
ଦ୍ୱିଜଲିଙ୍ଗ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ଲିଙ୍ଗ + ରଜ; ୧ମା. ୧ବ) —
Dwijalingī ୧। ତଳ ବ୍ରାହ୍ମଣ; ବ୍ରାହ୍ମଣ ବେଶଧାରୀ ଅବ୍ରାହ୍ମଣ—
(ଦ୍ୱିଜବ୍ରାହ୍ମଣ — ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. One disguised as a
Brāhmaṇa; one who pretends to be a
Brāhmaṇa; a pseudo Brāhmaṇa.
୨। ଶ୍ରଦ୍ଧୀ—୨. A Kshatriya (Apte).

ଦ୍ୱିଜ ସତ୍ତମ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିଜ + ସତ୍ତମ) —ଉତ୍ତରପୁଣ୍ୟଶ୍ରେଣୀର ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Dwija sattama A Brāhmaṇa of superior order.
ଦ୍ୱିଜା—ସ. ବ.—୧। ୨୭ ନନ୍ଦତ ମଧ୍ୟରୁ ଯୁ ନନ୍ଦତ; ଉତ୍ତରା ନନ୍ଦତ—
Dwijā 1. The second asterism.
, ୧। (ବୈଦ୍ୟକ) ରେଣୁକା ନାମକ ସୁଖକ୍ଷମ ଦ୍ୱିଦ୍ୟ—
2. Piper Aurantiacum.

ଦ୍ୱିଜାତି—ସ. ବ. (ବହୁବ୍ରାହ୍ମ; ଦ୍ୱି + ଜାତି) —ଦ୍ୱିଜ (ଦେଖ)
Dwijātī
Dwija (See)
ଦ୍ୱିଜାତୀୟ—ସ. ବି. (ଦ୍ୱି + ଜାତି + ତୀୟ) —୧। ଦୁଇ ପ୍ରକାରର—
Dwijātiyā 1. Of two kinds.
, ୨। ଦ୍ୱିଜ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—୨. Relating to the twice-
born castes.
୩। ଦୋନସଙ୍ଗ—3. Mongrel; hybrid.
ବି—ଶତର; ଅଶତର—Mule.

ଦ୍ୱିଜିହ୍ଵା—ସ. ବି. (ଦ୍ୱି + ଜିହ୍ଵା + ଅଥ) —୧। ଦୁଇଗୋଟି ଜିହ୍ଵାବିଶ୍ରଣ୍ୟ—
Dwijihwa 1. Two-tongued; having a forked
tongue.
, ୨। ଯାହାର କଥାର ଠିକ ନ ଥାଏ—
2. Double-tongued; insincere.
୩। ଖଳ—3. Wicked.
୪। ଦୁର୍ଦ୍ଵାପକାଶ; ଅରୁଆ—
4. Slanderous; gossiping.
୫—୧। ସର୍ପ—1. Serpent (having forked
tongue).
[ଦ୍ୱି—ସର୍ପମାନକର ଜିହ୍ଵର ଅଗ୍ରଭାଗ ଦ୍ୱିଶାଖ । ମହାଭାରତରେ
ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିଲା ସେ ଗରୁଡ଼ କୁଶାସକରେ ଅମୃତ ଲୁଣ୍ଠନ ରଖି
ଥିବାର ମନେ କରି ସର୍ପମାନେ ସେହି କୁଶାସନ ଗୁଣ୍ଡବା ବେଳେ
କୁଶର ଦାଢ଼ରେ ସେମାନକର ଜିହ୍ଵା ତିର ହୋଇଗଲା ।]

, ୨। ତୁମୁଲିଆ; ଅତ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An informer; a
tale bearer; a slanderer; a gossip.
୩। ରୋର—3. A thief.
୪। ଅଳ ବ୍ୟକ୍ତି—4. A wicked person.
ଦ୍ୱିଜେ—ଦେ. ଅ—୧। ଦୁଇ (ଦେଖ)
Dwije 1. Duje (See)

୧. ଦ୍ୱିଜ ଶକର ଶ୍ରୀଅ ବହୁବଳଙ୍କ) —

ଦ୍ୱିଜମାନେ; ବ୍ରାହ୍ମମାନେ—

2. (plural) Brahmaṇas.

ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର—ସ. ବ. (ଗମୀ ଚତୁର୍ବୀଜ; ଦ୍ୱିଜ + ଜୀବୁନ୍ଦ୍ର) —

Dwijendra ଦ୍ୱିଜରଜ (ଦେଖ)

(ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) Dwijarājja (See)

ଦ୍ୱିଜୋତ୍ତମ—ସ. ବ. (ଗମୀଚତୁର୍ବୀଜ; ଦ୍ୱିଜ + ଉତ୍ତମ) — ଦ୍ୱିଜବର (ଦେଖ)

Dwijottama Dwijabara (See)

ଦ୍ୱିତୀ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱିତୀଖାରୁ + ତୃପ୍ତି; ଦ୍ୱିତୀ ଶକର ୧ମା. ୧ବ) —

Dwit ଶତ୍ରୁ—Enemy.

ବିଶ—ବିରୋଧୀ; ଶଯ୍ତ୍ରବାନୀ; ଦ୍ୱେଷବାନୀ—

Inimical; spiteful; malicious; hostile.

ଦ୍ୱିତୀ—ସ. ବ. (ବହୁଶ୍ରୀହ; ଦ୍ୱି + ତୀ; ସହିରେ ଦୁଇଟି ଓ ଅକ୍ଷର ଅଛି;

Dwītha ଯଥା, ୫) — ବିରାଗ—

The sign Bisarga in the Sanscrit and other Aryan vernaculars (Apte).

ଦ୍ୱିତୀୟ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ତୀୟ) —

Dwitaya ୧। ଯୁଗ୍ମ—1. Pair; couple.

୨। ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା—2. Two.

୩। ଦୁଇ ପ୍ରକାର—3. Two kinds.

ବିଶ—୧। ଜବଲ—1. Double.

୨। ଦୁଇ ପ୍ରକାର—2. Of two kinds.

୩। ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟକ—3. Numbering two.

୪। ଦ୍ୱିରଣୀତି; ଦୋପର୍ଯ୍ୟ—4. Twofold (Apte).

୫। ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭିନ୍ନ—

5. Divided into two (Apte).

ଦ୍ୱିତଳ—ସ. ବ. (ବହୁଶ୍ରୀହ; ଦ୍ୱି + ତଳ) —ଦୋମହଳ—

Dwitala Two-storied.

ବି—କୋଠାର ଉପର ମାହାଲ; ଏକ ମାହାଲ ଉପରେ କିମ୍ବିତ ରୂପ—Second storey.

ଦ୍ୱିତୀୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦ୍ୱି + ପୂରୁଷଶର୍ତ୍ତ. ତୀୟ) —

Dwitiya ୧। ଦୁଇର ପୂରୁଷ; ଦୁଇ ଶ୍ଵାମୟ—

(ଦ୍ୱିତୀୟ—ଶ୍ଵାମୀ) ୧. Second.

(ପୁଂ—ସାକେତିକ ରୂପ) ୨। ଅନ୍ୟ—2. Another.

ବି. ପୁଂ—୧। ପୁତ୍ର—1. Son.

୨। ସଙ୍ଗୀ—2. Companion (Apte).

୩। ବନ୍ଧୁ—3. Friend (Apte).

[ଦୁ—ଏ ଶବ୍ଦ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିବାଚକ ଶକ୍ଷମଙ୍ଗେ ସ୍ଵର୍ଗ ହୋଇ ସମାସରେ ଉପସେନ୍ଦ୍ର ପୁଣ୍ଡିଳ ଅର୍ଥ ପ୍ରତିପାଦନ କରେ । ସଥା—ପଣୀ ଦ୍ୱିତୀୟ—ସାହାର ସଙ୍ଗେ ପଣୀ ଅଛନ୍ତି ।]

୪। ଦ୍ୱିତୀୟ ପୂରୁଷ (ଦେଖ)

4. Dwitiya purusha (See)

୫। ଅର୍କିଂଶ—5. The half (Apte).

ଦ୍ୱିତୀୟକ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ୱିତୀୟ + କ) —

Dwitiyaka ୧। ଦ୍ୱିତୀୟ (ଦେଖ)

(ଦ୍ୱିତୀୟକ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Dwitiya (See)

୨। ଦ୍ୱିତୀୟ ଥର ଘଟିଥିବା—

2. Happening a second time (Apte).

୩। ଯେଉଁ ଜର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦ୍ୱିତୀୟ ଦିନ ଅକମଣ କରେ; ଏକୋଇ (ଜର) — ୩ (fever) Returning every second day (Apte).

ଦ୍ୱିତୀୟ ଜାଙ୍ଗା—ଦେ. ବି—ଦେଉଳର ଅଂଶବିଶେଷ—

Dwitiya jaingha Name of a particular part of a temple.
(ଦେଉଳ ତଳେ କୋଟି ଦେଖ ।)

ଦ୍ୱିତୀୟଃ—ସ. କି. ବିଶ. (ଦ୍ୱିତୀୟ + ତ୍ୱରି) —

Dwitiyatāḥ ପ୍ରଥମ ବିଷୟ ପରେ ବିବୁଦ୍ଧ ହେବା ପ୍ରକାରେ—secondly; in the second place.

ଦ୍ୱିତୀୟ ପୁରୁଷ—ସ. ବି. (ବ୍ୟାକରଣ) —ମଧ୍ୟ ପୁରୁଷ (ତୁ, ତୁମେ, ଆମ ସଦମାନ) —

Dwitiya purusha (grammar) The second person.

ଦ୍ୱିତୀୟ ବରଣ୍ଡୀ—ଦେ. ବି—ଦେଉଳର ଅଂଶବିଶେଷ—

Dwitiya barandī Name of a particular part of a temple.

ଦ୍ୱିତୀୟ ବଯ୍ୟଃ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଶ୍ରୀହ; ଦ୍ୱିତୀୟ + ବ୍ୟାସ) —

Dwitiya bayah ୧। ଦ୍ୱିତୀୟାଶ୍ରମୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

1. Having arrived at the second stage of life (Apte).

ଦ୍ୱିତୀୟ ବର୍ଣ୍ଣ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦ୍ୱିତୀୟ + ବର୍ଣ୍ଣ) —

Dwitiya barnna ୧। ହିନ୍ଦୁ ମାନ୍ଦ୍ର ମଧ୍ୟରେ ମନ୍ତ୍ରିଯ ଜାତ—

1. The Kshatriya caste amongst the Hindus.

୨। (ବ୍ୟାକରଣ) ବର୍ଣ୍ଣର ପ୍ରଥମ ବର୍ଣ୍ଣ ପରେ ଥିବା ବର୍ଣ୍ଣ—

2. (grammar) The second of a class of consonant letters.

ଦ୍ୱିତୀୟବାନ୍—ସ. ବି. (ଦ୍ୱିତୀୟ + ବାନ୍; ଏମା. ୧ବ.) —

Dwitiyabān ସହାୟ ବା ସଙ୍ଗୀ ସ୍ଵର୍ଗ—

Having a companion or helper.

ଦ୍ୱିତୀୟବାନ୍ ଦୂରମାନ କେବଳ ମନେ

ଦୁଆତ୍ର ରେବେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହ ମୋତେ । ବୃକ୍ଷର୍ଷ ମହାଭାରତ. ନନ୍ଦ ।

ଦ୍ୱିତୀୟା—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ. (ଦ୍ୱିତୀୟ + ଶ୍ରୀ. ଆ) —ଦ୍ୱିତୀୟର ଶ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

Dwitiyā Feminine of Dwitiya.

ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଦ୍ୱିତୀୟ + ଶ୍ରୀ. ଆ) —

୧। ପତ୍ନୀ; ରାଣୀ—1. Wife.

୨। ସହତସ୍ତ୍ର; ସଙ୍ଗୀ—2. Female companion.

୩। ପକ୍ଷର ଦ୍ୱିତୀୟ ବିତ୍ତ; ପ୍ରତିପଦ ବା ଅମାବସ୍ୟାର ପରବର୍ତ୍ତୀ

ବିତ୍ତ—3. The second day of a lunar fortnight.

[ବ୍ର—ନିମ୍ନଲିଖିତ ଦ୍ଵିଜୟା ମାନ ପବଦନ ଥଟେ — ସଥା ୧ ।
ଆଶ୍ଚର ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ଵିଜୟା — ଶାଶ୍ଵତିଶୁକ୍ଳ ବା ଜନନାଥକର ରଥସାହା ।
, । କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ଵିଜୟା — ଅଧୟନ ଦ୍ଵିଜୟା — ପଠନ ପଠନ
ନିଷେଷ । ୩ । କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ଵିଜୟା ବା ଶୁକ୍ଳ ଦ୍ଵିଜୟା ଶା ନିର୍ବାଚିତ ଦେବକର ସାହା ।

ଦ୍ଵିଜୟାକୃତ — ୧. ବଣ (ଦ୍ଵିଜୟା+ଆକୃତ) — ଦୋର୍ତ୍ତ ଗୁର୍ବ ହୋଇ
Dwitiyākṛuta ଥୁବା — Twice tilled (field).

ଦ୍ଵିଜୟାଶ୍ରମ — ସ. ବ (କର୍ମପ; ଦ୍ଵିଜୟା+ଆଶ୍ରମ) — ହିନ୍ଦୁର ଚ ଗୋଟି
Dwitiyāśrama ଆଶ୍ରମ ମଧ୍ୟରେ ଦ୍ଵିଜୟା ଆଶ୍ରମ; ପୁଦ୍ରାଶ୍ରମ;
(ଦ୍ଵିଜୟାଶ୍ରମ—ବଣ ପୂର୍ବ) ଗାର୍ଦ୍ଦ୍ର୍ସ୍ୟ — The second stage of

a Hindu's life viz. that of a married householder; family life.

ଦ୍ଵିତୀୟ — ସ. ବ (ଦ୍ଵି+ଭାବ. ର୍ତ୍ତ) — ୧ । ଦ୍ଵିଗୁଣ ଦେବାର ଅବସ୍ଥା;
Dwitwa ଦ୍ଵିଗୁଣର୍ତ୍ତ — 1. Reduplication; duality.

, । ପୁନରୁତ୍ତି; ଗୋଟିଏ ବିଷୟକୁ ଦୁଇ ଅର କହିବା—
2. Repetition.

, । ସ୍ଵର୍ଗ; ସ୍ଵରଳ; ଯୋଡ଼ା—
3. A pair; couple (Apte).

, । ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟା— 4. The number two (Apte).

ଦ୍ଵିତୀୟ — ସ. ବି ଓ ବଣ (ଦ୍ଵି+ବି) — ଦୁଇ ବା ତିକି—
Dwittra Two or three (Apte).

ଦ୍ଵିତୀୟଶତ — ସ. ବି. ଓ ବଣ — ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶ (ଦେଖ)
Dvitrimisa Dwātrimīsa (See)

(ଦ୍ଵିତୀୟଶତ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦ୍ଵିତୀୟଶତ — ସ. ବି. ଓ ବଣ — ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶ (ଦେଖ)
Dvitrimisat Dwātrimīsat (See)

(ଦ୍ଵାତ୍ରିଂଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଦ୍ଵିଦତ — ସ. ବଣ. ଦୁଇ (ବନ୍ଦୁଶୁହି; ଦ୍ଵି+ଦତ୍ତ; ଦକ୍ତ ଶ୍ଵାନରେ ସମା-

Dwidat ସରେ ଦତ୍ତ) — ଦ୍ଵିଦତ; ଦୁଇ ଦାନ୍ତ ବିଶିଷ୍ଟ; ଦୁଇ
(ଦ୍ଵିଦତ—ଧ୍ୱା) ଦାନ୍ତୁଆ — Having two teeth or tusks.

ଦ୍ଵିଦଳ — ସ. ବଣ (ବନ୍ଦୁଶୁହି; ଦ୍ଵି+ଦଳ) — ୧ । ଦୁଇ ପାଖୁଡ଼ା—
Dwidala ବିଶିଷ୍ଟ — 1. Two-petaled; bipetalous.

, । ଦୁଇ ପାଳବିଶିଷ୍ଟ (ପର୍ବତ); ଦୁଇ ପଦବିଶିଷ୍ଟ —
2. Two leafed:bilobate;two-bladed(leaf).

[ଦ୍ଵି—କଞ୍ଚକ ଓ କଂସାର ଲତା ପ୍ରଭୁତର ପଢ଼ ଦୁଇଦଳ
ବିଶିଷ୍ଟ ଥଟେ ।]

ଦ୍ଵିଦଶ — ସ. ବି ଓ ଶିଶ (ମ. ପ. ଲେ; ଦ୍ଵି ଅଧିକ ଦଶ) — ସାଦଶ;ବାର;
Dwidasa ୧୨—Twelve.

ଦ୍ଵିଦାଦଶ — ସ. ବି (ଦୁଇ; ଦ୍ଵି=ଦ୍ଵିଜୟା+ଦାଦଶ) — (ପଳିତ
Dwidwādasa ଜ୍ୟୋତିଷ) ବିବାହରେ କିଷିକ ବରକନ୍ୟାଙ୍କର

ରାଶି ଦୁଇର ଅପେକ୍ଷିକ ଅବସ୍ଥାକ ବିଶେଷ—
(astrology) A particular comparative
position of the zodiacical signs in the

horoscopes of the bride and bridegroom,
which is deemed very inauspicious.

[ବ୍ର— ସେବେ କନ୍ୟାର ଜନ୍ମଲିଙ୍ଗ ବରର ଜନ୍ମଲିଙ୍ଗର ଦ୍ଵିଜୟା
ଦୁଇ, ଅର୍ଥାତ୍ କମିକ ସଂଖ୍ୟା ଶାନ୍ତାରେ ବରର ଜନ୍ମଲିଙ୍ଗ କନ୍ୟାର
ଲିଙ୍ଗର ସାଦଶ ଦୁଇ ତେବେ ଏହି ଯୋଗ ଥାଏ । ବରକନ୍ୟାଙ୍କ
ଜାତକରେ ଏ ଯୋଗ ସହ ସୁବାର ଦେଖାଗଲେ ଏହା ଅବସ୍ଥା
ଅଶୁଭ ଓ ଏ ଯୋଗରୁଷ୍ମ ଦୟତିକର ଜୀବନ ପଳିତ ଜ୍ୟୋତିଷ
ମତରେ ଅଛି ଅଶୁଭମୟ । ହୁ. ଶବ୍ଦସାଗର ।]

ଦ୍ଵିଦେହ — ସ. ବ (ବନ୍ଦୁଶୁହି; ଦ୍ଵି+ଦେହ, ଏହାଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ହାତ ମୁଣ୍ଡପର
Dwideha ଦେହ କର ଦେହପର ସୁବାର) — ଗଣେଶ—
God Ganesa.

ଦ୍ଵିଧ — ସ. ବଣ (ଦ୍ଵି+ଧା ଧାରୁ+କର୍ମ. ଥ) — ୧ । ଦୁଇଶ୍ଵର ବା
Dwidha ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ — 1. Divided into two parts.
, । ଦୁଇପାଳ ହୋଇ ତିର ଯାଉଥିବା—

2. Split asunder.

ଦ୍ଵିଧା — ସ. କି. ବଣ (ଦ୍ଵି+ପ୍ରକାରର୍ଥ. ଧା) — ୧ । ଦୁଇ ଥର—
Dwidha 1. Twice.

, । ଦୁଇ ଗୁଣ — 2. Doubly.

, । ଦୁଇ ଖଣ୍ଡରେ— 3. In two; into two.

, । ଦୁଇ ପ୍ରକାରରେ— 4. In two ways.

, । ଦୁଇ ଦିଶରେ— 5. In two directions.

, । ଦୁଇ ଭାଗରେ— 6. In two parts.

ବଣ. ଧୀ (ଦ୍ଵିଧ+ଥ) — ୧ । ଦୁଇ ପ୍ରକାରର— 1. Of two
kinds; of two sorts.

, । ଉଚିଲ; ଦ୍ଵିଗୁଣିତ— 2. Twofold; double.

ଦ୍ଵିଧା ଦେ. ବ (ଦ୍ଵିଧା ଭାବ) ଧୋକା; ସନ୍ଦେହ—Hesitation;
ଦୁଇଧା ଦୁଇଧା ଭାବ— doubt; vacillation; misgiving.

ଦ୍ଵିଧା କରଣ—ସ. ବ — ଦୁଇ ବିଭାଗରେ ବିଭାଗ କରଣ—
Dwidhā karana Dividing into two; splitting up.

ଦ୍ଵିଧା କରିବା—ଦେ. କି. — ୧ । ସନ୍ଧିହାନ ହେବା; ଦୋଦୋପାଶ ହେବା
Dwidhā karibā 1. To hesitate.

ଦ୍ଵିଧାକରା , । ଦୁଇଶ୍ଵର କରିବା—

2. To split up; to divide into two.

ଦ୍ଵିଧା କୃତ—ସ. ବଣ.—ଦୁଇ ଅଂଶରେ ବିଭକ୍ତ— Divided into
Dwidhā kṛita two; split into two parts.

ଦ୍ଵିଧା ଗତି—ସ. ବଣ. (ବନ୍ଦୁଶୁହି; ଦ୍ଵିଧା+ଗତି) — ୧ । ଉଦୟତର—
Dwidhā gati 1. Amphibious.

, । ଦୁଇ ପ୍ରକାର ଗତିବିଶିଷ୍ଟ—

2. Having two kinds of motion.

ଦ୍ଵିଧା କୁତ୍ତ—ସ. ବଣ. — ୧ । କୁମ୍ଭିର— 1. A crocodile.

, । ଉଦୟତର କୁତ୍ତ—

2. An amphibious animal.

, । କକ୍କତା— 3. A crab (Apte).

ଦ୍ଵିଧା ଲେଖ୍ୟ—ସ. ବ. (ବୈଦ୍ୟକ) —ହିନ୍ତାଳ (ଦେଖ)	
Dwidhā lekhyā	Hintāla (See)
ଦ୍ଵିନଗ୍ନକ—ସ. ବ. ସୁ—(ଦ୍ଵି + ନଗ୍ନ + କ) —ସେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ସୁନ୍ଦର Dwinagnaka ହୋଇଥିଲୁ—A circumcised person.	
ଦ୍ଵିନବତ୍—ସ. ବିଶ.—(ଦ୍ଵିନବତ୍ + ପୂରଣାର୍ଥ. ଅ)—ବୟାନକେ Dwinabata ସ୍ଥାନୀୟ; ୯, ର ପୂରକ— (ଦ୍ଵିନବତ୍ତମ—ଅନ୍ୟରୂପ)	Ninetysecond.
ଦ୍ଵିନବତ୍—ସ. ବ ଓ ବିଶ—ବୟାନକେ; ୯— Dwinabati	92, ninetytwo.
ଦ୍ଵିପ—ସ. ବ. (ଦ୍ଵି + ପ. ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) —୧। ଦ୍ୱୀପ୍; ଗଜ— Dwipa	1. Elephant.
[ଦ୍ଵି—ଦ୍ୱୀପ୍ ଥରେ ଶୁଣରେ ଓ ଥରେ ମୁହଁରେ, ଏପରି ଦୁଇ ଥରେ ଜଳ ପାଦ କରେ ।] ୨। ନାଗ; ସର୍ପ—2. Serpent. ୩। ନାଗେଶର ଗଜ—3. Mesua Ferra (tree).	
ଦ୍ଵିପଞ୍ଚାଶ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ଵିପଞ୍ଚାଶ + ପୂରଣାର୍ଥ. ଅ) —ବାଆନ ସଂଖ୍ୟାର Dwipanchāsa ପୂରକ; ୫୨ ସ୍ଥାନୀୟ—Fiftysecond.	
(ଦ୍ଵିପଞ୍ଚାଶଭ୍ରମ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦ୍ଵିପଞ୍ଚାଶଭ୍ରମ—ସ. ବ. ଓ ବିଶ—(ଦ୍ଵି ଅଖକ ପଞ୍ଚାଶଭ୍ରମ; ମ. ପ ଲୋ)— Dwipanchāshabhrām	52; fiftytwo.
ଦ୍ଵିପଥ—ସ. ବ. (ବହୁଶ୍ଵର; ଦ୍ଵି + ପଥନ୍) —ସେଉଁଠାରେ ଦୁଇଟି Dwipatha ରସ୍ତା ମିଳିଛି ହୋଇଥାଏ; ଛକ—A meeting place of two roads; a cross-way.	
ଦ୍ଵିପଦ—ସ. ବିଶ (ବହୁଶ୍ଵର; ଦ୍ଵି + ପଦ) —୧। ସାହାର ଦୁଇଟି ପାଦ Dwipada ଅଛି; ଦୁଇପାଦ ସ୍କଲ୍—1. Biped; two-legged. (ଦ୍ଵିପଦ, ଦ୍ଵିପଦିକା—ଶ୍ରୀ) ୨। ଦୁଇ ଚରଣସ୍କଳ୍ (ପଦ) — 2. (stanza) Having two feet.	
୩। ଦୁଇ ଶବ୍ଦ (ପଦ) ସ୍କଳ୍ (ବାକ୍ୟ) — 3. (a sentence) Having two words.	
୪.—୧। ଦୁଇ ଚରଣସ୍କଳ୍ ଛନ୍ଦ—1. A couplet. ୨। ମନ୍ତ୍ର—2. Man.	
୩। ପଣ୍ଡି—3. Bird.	
୪। (ବ୍ୟାକରଣ) ସମାଧି ବା ସଙ୍କ ଯୋଗେ ଦୁଇ ଶବ୍ଦର ସମାହାର—4. (grammar) A combination of two words.	
୫। ରାଷ୍ଟ୍ର—5. Demon.	
୬। ଦେବତା—6. Deity.	
୭। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ମିଥ୍କ, ତୁଳା, ଲୁମ୍ବ ଓ କନ୍ୟା ରାଶି— 7. The astrological signs of the twins (Gemini), the scales(Libra),the pitcher (Aquarius), and the virgin(Virgo)	
୮। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଧନୁ ରାଶିର ପୂର୍ବାର୍ଦ୍ଦ—8. The prior half of the astrological sign the archer or Sagittarius.	

୯। ଦୁଇଗୋଡ଼ିଆ ଜାବ —	9. A biped.
ଦ୍ୱିପଦକା — ସଂ. ବ. — ୧। ପ୍ରାକ୍ତ ଛନ୍ଦୋଭରେ —	Dwipadikā 1. A kind of Prākṛita metre,
୨। ଦ୍ୱିରୁଣ ମୂଳ ବା ଧନ —	2. Double amount (M. W)
ଦ୍ୱିପଦା — ସଂ. ବ. — ଦ୍ୱିପଦକା (ଦେଖ)	Dwipadikā (See)
ଦ୍ୱିପଦି ବିଶ. ଓ ବ. — ଦ୍ୱିପଦ (ଦେଖ) — Dwipada (See)	Dwipadi
ଦ୍ୱିପାଦ — ସଂ. ବିଶ. ଓ ବ. — ଦ୍ୱିପଦ (ଦେଖ)	Dwipada (See)
ଦ୍ୱିପାଦ୍ୟ — ସ. ବି — ଦୁଇଥର ଦଣ୍ଡ; ଦ୍ୱିରୁଣ ଦଣ୍ଡ —	Dwipādya Double penalty.
ଦ୍ୱିପାଦ୍ୟୀ — ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ପା. ଧରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଇନ୍ଦ୍ର. ୫ମା. ୧ବ.) —	Dwipādyī
ଦ୍ୱିପୁରୋଦନ୍ତି — ସ. ବିଶ. (ଜାବ ବିଜ୍ଞାନ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦ) (ଦ୍ୱି + ପୁରୋଦନ୍ତି ପୁରୋଦନ୍ତ + ଇନ୍ଦ୍ର) — ସେଇ	Dwipurodanti Elephant.
ଦ୍ୱିପୁଟ କପାଟ — ସ. ବି — ସାତ୍ରିଲ କବାଟ — A door-frame	Dwipuṭa kapāṭa having two door-leaves.
ଦ୍ୱିପୁରୋଦନ୍ତୀ — ସ. ବିଶ. (ଜାବ ବିଜ୍ଞାନ ପାରିଭାଷିକ ଶବ୍ଦ) (ଦ୍ୱି + ପୁରୋଦନ୍ତୀ ପୁରୋଦନ୍ତ + ଇନ୍ଦ୍ର) — ସେଇ	Dwipurodanti
ଜାବମାନଙ୍କର ମୁଖର ପୁରୋଦନ୍ତରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପାଟରେ ୨୩ ଲେଖାଏଁ କାହିବା ଦାନ୍ତ ଥାଏ (ମୃଶ, ଗୁଣ୍ଡିଚ ମୃଶ ଇତ୍ୟାଦି) — Rodent; (animals) having two large incisor teeth in each jaw, distant from the molar teeth (e. g. mouse; squirrel).	
ଦ୍ୱିବଚନ — ସ. ବି — ବ୍ୟାକରଣରେ ଦୁଇ ସଂଖ୍ୟାବୋଧକ ବିଭିନ୍ନ —	Dwibachana (grammar) The dual number.
[ଦ୍ୱି — ସ୍ଵତ୍ତରେ ଏକବଚନ, ଦ୍ୱିବଚନ ଓ ବନ୍ଦୁବଚନ ଅଛି; ବନ୍ଦୁ ଭାଷାରେ ନାହିଁ । ଦ୍ୱିବଚନ ବୁଝାଇବାକୁ ହେଲେ ଶବ୍ଦ ପରେ ଦୁଇ, ଦୁଇଁ, ଦୁଇ ଅଛି ଯୋଗ କରସାଏ ।]	
ଦ୍ୱିବର୍ଷିକା — ସ. ବି. ଶୀ. (ଦ୍ୱିବର୍ଷ + ଇକା + ଅ) — ଦୁଇ ବର୍ଷ —	Dwibarshikā
ଦ୍ୱିବର୍ଷିକା ବୟସ୍ତ ମାଉ ବାହୁଶ୍ଵର — A female calf 2	years old.
(ଦ୍ୱିବର୍ଷ — ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ — ସ. ବିଶ. (ଦ୍ୱି + ବର୍ଷ + ଇକା) — ୧। ଦୁଇ ବର୍ଷ ବୟସ୍ତ —	Dwibārshika 1. Aged two years.
(ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ — ଶୀ)	2. Ripening in two years.
୧। ଦୁଇ ବର୍ଷରେ ଘଟିବା —	
3 Happening at the end of two years.	
ଦ୍ୱିବାହିକା — ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ବହ ଧାରୁ + ଇକା + ଅ, ଯାହାରୁ ଦୁଇଅଙ୍କେ ବହନ କରସାଏ) —	Dwibāhikā
୧। ଦୋଳା — 1. A swing.	
୨। ହାନୋଲା; ଝାଇଅ — 2. Sedan chair.	

ସଂ. ବ—ପ୍ରସବ କରୁଥିବା ଗାଇ—A cow while it is giving birth to a calf.
[ଦ୍ୱ—ଏପରି ଗାଇକୁ ଦାନ କରିବା ବିଶେଷ ସ୍ଥଳେଜନକ ବୋଲି ହିନ୍ଦୁଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଉପଦିଷ୍ଟ ହୋଇଥିଛି ।]
ଦ୍ୱିରଦ—ସଂ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଦ୍ୱି + ରଦ = ଦନ୍ତ)—୧ । ଦ୍ୱୀ—Dwirada 1. Elephant.
’ । ଦୁର୍ଯ୍ୟାଧନକର ଏକ ଭାଇ—
2. Name of a brother of Durjyodhana.
ଦ୍ୱିରଦ ରଦ—ସଂ. ବ. (ଦ୍ୱୀ ରତ; ଦ୍ୱିରଦ + ରଦ)—ହାତ ଦାନ୍ତ—Ivory. Dwirada rada
ଦ୍ୱିରଦାନ୍ତକ—ସଂ. ବ. (ଦ୍ୱୀ ରତ; ଦ୍ୱିରଦ + ଅନ୍ତକ)—ଶିଂଦ—Lion. Dwiradāntaka
ଦ୍ୱିରଶନ—ସଂ. ବ. (ଦ୍ୱି + ଅଶନ)—(ଦ୍ୱିଶୁ) ଦିନରେ ଦୁଇଥର Dwiraśana ଭୋଜନ—Two meals during a day.
ଦିଶ—(ବହୁବ୍ରୀହି) ଯେ ଦିନରେ ଦୁଇଥର ଭୋଜନ କରେ— Taking two meals a day.
ଦ୍ୱିରସନ—ସ. ବ. (ବହୁବ୍ରୀହି; ଦ୍ୱି + ରସନା+ଅ)—ଦ୍ୱିଜିତ୍ତ; ସର୍ପ— Dwirasana Serpent.
ଦ୍ୱିଶଗମନ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ଅଶମନ)—୧ । ତିବାଦ ପଞ୍ଚେ ବୟୋପାତ୍ର Dwirāgamana କନ୍ୟାର ପଢି ଶୁଣି ଆଶମନ; ପୁଅଣିପର; ପହୁଳିପାଳ—The advent of a bride to her husband's house after attaining puberty.
’ । ଦୁଆରପାଳ (ଦେଖ) 2. Duārapāḍi (See).
ଦ୍ୱିରାପ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ଅ + ପା ଧାରୁ + ଅ)—ଦ୍ୱିପ; ଦ୍ୱୀ— Dwirāpa Elephant.
ଦ୍ୱିରାତ୍ରି—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ଅତ୍ରି)—୧ । କୌଣସି ବିଷୟକୁ ଦୁଇଥର Dwirātr̃ ପଢିବା—1. Reading a thing Dwirātr̃putti twice.
’ । ଲିଖୁତ ବା ପଠିତ ବିଷୟର ଦ୍ୱିତୀୟଥର ଆବଶ୍ୟକ— 2. Revision.
ଦ୍ୱିରାଣୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ (ଦ୍ୱି + ଅଣି ଧାରୁ = ଭୋଜନ କରିବା + ରତ୍ନ); Dwirāṇī ୧୮.୨୮.)—ଯେ ଦିନରେ ଦୁଇ ଥର ଆଏ— (ଦ୍ୱିରାଣୀ—ଶ୍ଵରି) Taking 2 meals a day.
ଦ୍ୱିରୁକ୍ତ—ସ. ବିଶ (ଦ୍ୱି + ରକ୍ତ)—ପୁକରୁକ୍ତ; ଦ୍ୱିଜୟ ବାର କଥା— Dwirukta Twice told; uttered twice; repeated.
ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି—ସ. ବ (ଦ୍ୱି + ରକ୍ତି)—୧ । ଦୁଇ ଥର କଥାକୁ ପୁକରୁକ୍ତି— Dwirukti 1. Saying a thing twice; repetition.
’ । ରଚନାର ରଙ୍ଗୀ ବା ଦୋଷବିଶେଷ; ଗୋଟିଏ କଥାକୁ ଦୁଇ ଥର ଭୁଲେଖକରଣ—2. A defect in composition; tautology.
ଦ୍ୱିରୁକ୍ତି ଯମକ—ଦେ. ବ (ଅଳକାର) ଯମକବିଶେଷ— Dwirukti jamaka A kind of alliteration.

[ଦ୍ଵି—ଅରମନ୍ତକ ବିଦସ୍ତତ୍ତ୍ଵାମଣିର କମ୍ଳିଲାଭ ପଦ୍ଧତି
ଦ୍ଵିରୂପମକ ଅଟେ । ସଥା—ଶେଷର ଗମଗମ ବଦନ ତମତମ
ଦଶର ଶତ ଅନଥାକ ।]

ଦ୍ଵିରୂପା ସ. ବିଶ. ଶୀ (ଦ୍ଵି + ରୂପ = ବିବାହିତ) — ଦୁଇଯୁ ଥର ବିବାହ
Dwirūpā କରିଥିବା (ବିଧବା); ସୁନ୍ଦୂ—
Remarried (widow).

ଦ୍ଵିରୂପ—ସ. ବିଶ. ଶୀ (ଦ୍ଵି + ରୂପ) — ଦୁଇଟି ରୂପ—
Dwirūpa Two forms.

ବିଶ (ବହୁଗ୍ରୀହ)—୧ । ଦୁଇଟି ସତତ ଆକାରରିଣ୍ଡିଲ୍—
1. Of two different forms; biform.

୨ । ଯୁଗଳରୂପବିଶିଷ୍ଟ—
2. Having a double form.

୩ । ଯାହା ଦୂର ଅକାରରେ ଲେଖା ଯାଇ ପାରେ—
3. Written in two ways.

ଦ୍ଵିରେତା—ସ. ବିଶ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦ୍ଵି + ରେତ୍ରୀ) — ଦୋଷଲ (ଦେଖ)
Dwireta ଭାଗିକୀ (See).

ଦ୍ଵିରେପା—ସ. ବିଶ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଯାହା ମୁଦ୍ଦରେ ଦୁଇଟି ରେପ ପରି ଛିଲ
Dwirepha ଆଏ; ବିମା ଯେଉଁ ପଦରେ ଦୁଇଟି ‘ର’ ଅନ୍ତର
ବ୍ୟବହୃତ ‘ରୁ’ ଓ ‘ର’)—

୧ । ଭୂମର—1. A bee; black bee.

୨ । ବିବର (ହି. ଶକ୍ତିଶାମର) (ଦେଖ)
2. Barbara (See).

ଦ୍ଵିଶଃ—ସ. ଅ (ଦ୍ଵି + ଶଃ)—୧ । ଦୂର ଥର—
Dvisah 1. Twice.

୨ । ଯୋଡ଼ି ଯୋଡ଼ି ହୋଇ; ଦୂର ଦୂର ହୋଇ—
2. Two by two; in pairs.

ଦ୍ଵିଶତ—ସ. ବି. ଓ ବିଶ—ଦୂରଶତ; ୨୦୦—
Dvisata 200; two hundred.

ଦ୍ଵିଶପ—ସ. ବିଶ (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦ୍ଵି + ଶପ = ଶୁରୁ)—
Dvisapha ଯାହାର ଖର ଦୂର ଭାଗରେ ବିଭିନ୍ନ—

Two-hoofed; cloven-footed; having
cloven hoofs.
(ସଥା—ଶାର, କୋଳ, ମେଣା, ମୁଗ ।)

ଦ୍ଵିଶିରଶ—ସ. ବି (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦ୍ଵି + ଶିରଶ)—ଅଗ୍ନି—
Dvisirsha An epithet of the Fire-god.

(ଦ୍ଵିଶିରଃ—ଅନ୍ୟରୂପ) ସ. ବିଶ—ଯାହାର ଦୂର ମୁଣ୍ଡ ଅଛି—
Two-headed.

ଦ୍ଵିଶ (ଧାର)—ସ.—୧ । ଦେଖ କରିବା—
Dwish (root) 1. To envy.

୨ । ଶହୁ ତାତରଣ କରିବା—
2. To act inimically.

ଦ୍ଵିଶ—ସ. ବି (ଦ୍ଵିଶ ଧାର + କର୍ତ୍ତି. ଦ୍ଵିଶ)—ଶତୁ—
Dwish Enemy.
(ଦ୍ଵିଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ଵିଶତ—ସ. ବି—(ଦ୍ଵିଶ ଧାର + କର୍ତ୍ତି. ଅଭି)—ବୈଷ; ଶତୁ—
Dewishat Enemy; foe.

(ଦ୍ଵିଶତ—ଶୀ) ବିଶ. ସୁ—ଦେଖିବାଷ—
Spiteful; envious

ଦ୍ଵିଶତପ—ସ. ବିଶ (ଦ୍ଵିଶ = ଶତୁକୁ + ପତ ଧାର = ପିତା ଦେବା
Dewishantapa + କର୍ତ୍ତି. ଅ)—ଯେ ଶତୁକୁ ପିତା ଦେବା ଦିବ—

Distressing an enemy; oppressor
of a foe.

ଦ୍ଵିଶତ—ସ. ବିଶ (ଦ୍ଵିଶ = ଶତୁକୁ)—ଚାପ—
Dewishtap Copper.

ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ (ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟ + ପୂରଖାର୍ଥ. ଅ)—ଦ୍ଵାଷଷ୍ଟ (ଦେଖ)
Dewishشت Dwāshashṭa (See).

(ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟ = ଶତୁକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟି—ସ. ବି. ଓ ବିଶ—ଦ୍ଵାଷଷ୍ଟି (ଦେଖ)
Dewishsthi Dwāshashṭi (See).

ଦ୍ଵିଷ୍ଟ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟି + କର୍ମ. ତ)—୧ । ଯାହା ପ୍ରତି ଶତୁ ତାତରଣ
Dewishta କରି ଯାଇ ଆଏ—1. Envied.

(ଦ୍ଵିଷ୍ଟା—ଶୀ) , ୨ । ଦୁଇତି—2. Hated; disliked.

ଦ୍ଵିଷ୍ଟା—ସ. ବିଶ.—(ଦ୍ଵିଶଷ୍ଟା ଧାର + କର୍ତ୍ତି. ଅ)—୧ । ଯେ ଦୂରଥାତେ
Dewishta ଆଏ; ଉଚ୍ଚବ୍ୟୁଦ ଅବସ୍ଥାରେ—1. Siding with
opposite sides.

୨ । ଦୂର ସାନରେ ସୁନ୍ଦିତ—2. Placed or put on
both sides or at both places.

ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ର—ସ. ବି. ଓ ବିଶ—ତତ୍ତ୍ଵ—
Dewispta Fourteen.

ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରତ—ସ. ବିଶ.—ଦ୍ଵାସ୍ତ୍ରତ (ଦେଖ)
Dewisptata Dwāsaptata (See)

(ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରତ = ଶତୁକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରତି—ସ. ବିଶ.—ଦ୍ଵାସ୍ତ୍ରତି (ଦେଖ)
Dewisptati Dwāsaptati (See)

ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରାହ—ସ. ବି—ଏକ ପଶ; ପନ୍ଦର ଦିନ କାଳ—
Dewisptāha Fortnight.

ଦ୍ଵିସମ—ସ. ବିଶ. (ବହୁଗ୍ରୀହ; ଦ୍ଵି + ସମ)—ଦୂର ସମାନ ଭାଗ ଦ୍ଵିଷ୍ଟା—
Dewisama Having two equal parts.

ଦ୍ଵିସମ ତିର୍ଭୁଜ—ସ. ବି—ସମଦିବାହୁ ଦ୍ଵିତୀୟ—
Dewisama tribhuja An isosceles triangle.

ଦ୍ଵିସତ୍ୱ—ସ. ବି. ଓ ବିଶ—୨୦୦; ଦୂର ଦଳାର—;
Dewisahasra 2000; two thousand.

(ଦ୍ଵିସତ୍ୱ = ଶତୁକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦ୍ଵିସିତ୍ୟ—ସ. ବିଶ.—ଦ୍ଵିତୀୟ (ଦେଖ)
Dewisitya Dwihalya (See)

(ଦ୍ଵିସିତ୍ୟ—ଶୀ)

ଦ୍ଵିସ୍ତ୍ରିନାନ—ସ. ବି. (ଦ୍ଵି + ସିଦ୍ଧି + ଅଭି)—ଭୁଷନ ରୂପ (ଶ. ଶ.)
Dewis-swinna-nna Rice from paddy which has
been vapoured.

୨। ପ୍ରତିହଂସା ଲେବା—2. Taking revenge.

୩। ଶତ୍ରୁ—3. Enemy.

ଦେଖୀ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ (ଦେଖ + କଳ; ୧ମା. ୧ବ)—

Dweshī ୧। ପ୍ରତିହଂସା ପର୍ଯୁଣ—1. Revengeful.

(ଦେଖିଣୀ—ଶ୍ଵର) ୨। ହଂସକ; ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵକୁ—

2. Spiteful; malignant.

୩। ଶତ୍ରୁଭାପଦ—3. Inimical.

ବି—ଶତ୍ରୁ—Enemy; foe.

ଦେଖ୍ତୀ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. (ଦେଖ ଧାରୁ + ତୃ; ୧ମା. ୧ବ)—

Dweshṭā ୧। ଶତ୍ରୁଭାପଦକାତୀ—1. Inimical.

(ଦେଖ୍ତୀ—ଶ୍ଵର) ୨। ଯେ ହଂସାକରେ; ହଂସ—

2. Revengeful; malicious.

୩। ହଂସାକାତୀ—Hating.

ବି—୧। ଶତ୍ରୁ—1. Enemy.

୨। ବିରୋଧୀ—2. Adversary; rival.

ଦେଖ୍ୟ—ସଂ. ବଣ. ପୁଂ. (ଦେଖ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଯ)—ବିଦେଖାର୍ତ୍ତ; ଦେଖ୍ୟ—

Dweshya Hateful; detestable; odious.

(ଦେଖ୍ୟା—ଶ୍ଵର) ବି—୧। ଦେଖର ପାଦ—

1. An object of hatred.

୨। ଦେଖ; ଶତ୍ରୁ—2. Enemy; foe.

ଦେଖ୍ତିଗୁଣିକ—ସଂ. ବଣ. (ଦେଖ ଶୁଣ + ଇକ)—ସୁଦଶୋଭ; ସେ ରଣ ଦେଇ

Dwaigunika ଅସ୍ତବ ସୁଦ ଜିଏ—Usurios.

ଦେଖ୍ତିଗୁଣ୍ୟ—ସଂ. ବି. (ଦେଖ ଶୁଣ + ଗୁଣେ. ଯ)—ଦେଖ ପରମାଣ—

Dwaigunya Double amount.

ଦେଖି—ସଂ. ବି. (ଦେଖ + ଇକ = ସ୍ଥାନ + ଅ)—

Dwaita ୧। ଦୂର ପଦାର୍ଥ ଅସ୍ତିତ୍ୱ—

1. Existence of two things.

୨। ଦ୍ୱି ବିଧି; ଦ୍ୱିତୀ—2. Duality of things.

୩। ଦ୍ୱି ବୁଣ କରଣ; ଦ୍ୱିତୀକରଣ—3. Duplication.

୪। ଉତ୍ସର ଓ ସ୍ଵର୍ଗ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ବନ୍ଧ; ଅତ୍ରା ସଙ୍ଗେ ଶଶବର

ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଥାପନ—4. Association of spirit and matter.

୫। ଦେଖିତବନ; ମହାଭାରତୋକ୍ତ ସରସଙ୍ଗ ନଦୀ ଜୟନ୍ତ ବନଭିଶେଷ—5. Name of a forest in ancient India.

୬। ବନ—6. Forest.

୭। ସୁର; ସୁରଳ (ହୁ. ଶବସାଗର)—7. Couple.

୮। ଦେବ ଭାବ; ଅଧିକାର ଓ ପରର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଦେବ ଭାବ—
(ହୁ. ଶବସାଗର)—Distinction between what is one's own and what is not.

୯। ଅଜ୍ଞନ (ହୁ. ଶ)—9. Ignorance.

୧୦। ଦେଖିତବାଦ (ହୁ. ଶ) (ଦେଖ)

10. Dwaitabāda (See)

ଦେଖ—୧। ଦେଖିତବାଦ—1. Dualistic (philosophy).

୨। (ଦ୍ୱି + ତ) ଦୂର ସମକ୍ଷୀୟ; ଯୁଗ୍ମ—2. Dual.

ଦେଖିତ ଜ୍ଞାନ—ସଂ. ବି—ଦେଖିତବାଦ (See)

Dwaita jñāna Dwaitabāda (See)

ଦେଖିତ ବନ—ସଂ. ବି (ନାମ)—ପାଣ୍ଡବମୀନେ ପଶାଖେଳରେ ଦାର

Dwaita bana ଦେଖିପଦାଙ୍କ ସହିତ ସରସଙ୍ଗ ନଦୀ ଜୟନ୍ତ ଯେଉଁ

ବନରେ ଯାଇ ବାପ କରିଥିଲେ—Name of a forest where the Pāṇḍabas lived during

their exile.

ଦେଖିତ ବାଦ—ସଂ. ବି—ହିନ୍ଦୁ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ର ମତବିଶେଷ; ଆସ୍ତା ଓ ଦୂର

Dwaita bāda ପୁଥକ ଅଟେ ବୋଲି ଯେଉଁ ମତ—

(ଅଦେଖିତବାଦ—ଦିପଶତ) Belief in Dualism; the

dualistic doctrine of Hindu philosophy; the doctrine of the existence of spirit and matter as distinct from each other.

[ଦ୍ୱି—ଏ ମତ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ସରତାରୁ ସ୍ଵର୍ଗ ବସ୍ତୁ ପୁଥକ ସ୍ଵର୍ଗର ପ୍ରଗରତ । ପୁଥିବାର ଯାବନ୍ତୀ ପାଦାର୍ଥ ଅବଶ୍ୟକ ଅର୍ଥାତ୍ ଉତ୍ସର (ପରମାସ୍ତା) ଓ ମନୁଷ୍ୟ (ଜୀବାସ୍ତା) ପରାପରତାରୁ ପୁଥକ, ଏହିପର ମତକୁ ଦେଖିତବାଦ ବୋଲିଯାଏ । ଦେଖିତବାଦ ମତରେ ଶଶବରତାରୁ ଆସ୍ତା ପୁଥକ ।]

ଦେଖିତବାଦ—ସଂ. ବି. ପୁଂ (ଦେଖିତବାଦ + ଇକ; ୧ମା. ୧ବ)—ଯେଉଁ

Dwaitabādī ବ୍ୟକ୍ତି ଦେଖିତବାଦରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି—

(ଦେଖିତବାଦମୀ—ଶ୍ଵର) A Dualistic philosopher; a Dualist

(ଦେଖିତବାଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) in Philosophy; a believer in the

Dualistic system of Hindu philosophy.

ଦେଖିତ ମତ—ସଂ. ବି—ଦେଖିତ ବାଦ (ଦେଖ)

Dwaita mata Dwaita bāda (See)

ଦେଖିତ ଶାସନ—ଦେ. ବି. (ଆଶ୍ଚର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତିକ ପରିଷାଳା)—

Dwaita sāsana ବ୍ୟକ୍ତିକ ମତ ଓ ଲୋକମତ ଉତ୍ସର୍ଯ୍ୟ ମତ

ଅନୁସାରେ ପରିଚାଳିତ ଶାସନପ୍ରକାଳୀ—

A dual system of Government.

[ଦ୍ୱି—ଏହି ଶାସନ ପ୍ରକାଳୀରେ କେତେକ ବିଷୟ ରାଜା ବା

ରାଜକମ୍ରଗୁରୁଙ୍କ ମତ ଅନୁସାରେ ଓ କେତେକ ବିଷୟ ଲୋକ—

ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ମତରେ ପରିଚାଳିତ ହୁଏ ।]

ଦେଖିତ ହଂସ—ପ୍ରାଦେ. (ସିଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ) ବି—ସିଦ୍ଧିକଳା ରାଜଦରବାରର

Daita hamsa ଉତ୍ସର୍ଯ୍ୟ ଓ ହୃଦୟମନାମାରେ ଅନ୍ତିତ ଦୂରତ୍ତ ହଂସ

ସନ୍ଦର୍ଭ ବା (ତତ୍ତ୍ଵ)—The device of a pair of swans drawn on official papers of the

Seraikella State of Orissa.

[ଦ୍ୱି—ରାଜଦରବାର ହୃଦ୍ବା ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଧୀଠପରିମାନେ—

କୁଗଳପରିମାନରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ହଂସର ତତ୍ତ୍ଵ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି ।]

ଦେଖିଧ—ସଂ. ବି. (ଦ୍ୱିଧି + ଅ)—

Dwaitidha ୧। ଦୂର ପ୍ରକାର—1. Two kinds.

୨। ଦ୍ୱିଧି ଦେବା ଅବସ୍ଥା—2. Duality.

୩। ଅମେଳ—3. Conflict; contradiction.

୪ । ହଶ୍ଚ; ସନ୍ଦେହ—4. Doubt; hesitation.

* । ପ୍ରଦେହ; ପାର୍ଥକ୍ୟ—5. Difference

୬ । ମତ ରେଦ; ମତ ପାର୍ଥକ୍ୟ—

6. Difference of opinion.

୭ । ପରାମର୍ଶ ବିରୋଧ—7. Mutual opposition.

୮ । ରାଜମାନରେ ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ଗୁଣ; ମୁଖ୍ୟରେ ଦେଶ୍ୟରୁ
ଶୁଣ୍ଡ ରଖୁ ଅନ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରିବାର କର୍ମ—

8. Policy; duplicity (in politics).

ବଣ—୧ । ଦୂର ଭାଗରେ ବିଭାଗ—1. Divided.

, । ଦ୍ୱିଗୁଣ—2. Double; two fold.

ଦ୍ୱେଧୀକରଣ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱେଧ+ଅଭୁତତଭାବେ ଚିତ୍ତ+କରଣ) —

Dwaidhikarana ଦୂର ଅନ୍ୟ ବା ଭାଗରେ ବିଭାଗ କରଣ—
(ଦ୍ୱେଧିକର—ବଣ) Dividing into two.

ଦ୍ୱେଧୀଭବ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱେଧ+ଅଭୁତତଭାବେ ଚିତ୍ତ+ଭବ) —

Dwaidhibhaba ୧ । ଅନ୍ୟର ଭବ ଗୋପନ କରି ମୁଖରେ
ଅନ୍ୟ ଭବ ପ୍ରକାଶ କରିବା—1. Hypocrisy.

, । ସନ୍ଦେହ—2. Hesitation

* । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବା ମତର ଅସ୍ମିରତା—3. Vacillation.

୪ । କପତାରୁର—4. Duplicity.

* । ଦୋନାରୁତ୍ଥା ଶତ—5. Double dealing.

ଦ୍ୱେପ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱିପ+ଅ) —

Dwaipta ୧ । ଦ୍ୱିପ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ—1. Pertaining to an
island; insular.

, । ବନ୍ଦୁ ତର୍ମିନ୍ଦିତ—2. Made of tiger skin.

ଦ୍ୱେପ ସାଗର—ସ. ବଣ—ଯେଉଁ ସମ୍ବୁଦ୍ଧରେ ବନ୍ଦୁ ଦ୍ୱିପଶୁଙ୍କ ଏକଥିତ
Dwaipta sagara ହେଉ ଥାଏ—An archipelago.

ଦ୍ୱେପାୟନ—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଦ୍ୱିପ+ଅୟନ=ଜନ) —

Dwaiipayana ୧ । ମହାଭାରତ ପ୍ରଣେତା ବ୍ୟାସ ଦେବ—
1. Byasa, the author of Mahabharata.

[ଦ୍ୱି—ଏହାଙ୍କର ଜନ ସମ୍ବନ୍ଧ ନିଷା ଗର୍ଭସ୍ତୁ ଦ୍ୱିପରେ ହୋଇ
ଥିବାର ମହାଭାରତରେ ଦୂର ଅଛି ।]

, । ଦ୍ୱିପବାସୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. An islander.

ସ. ବଣ. ପୁ.—୧ । ଦ୍ୱିପବାସୀ—2. Inhabitant of an
island.

, । ଦ୍ୱିପରେ ଜାତ—2. Born in an island.

ଦ୍ୱେପ୍ୟ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱିପ+ଏୟ) —

Dwaipeya ୧ । ଦ୍ୱିପ ଜାତ—1, Born or produced in
an island.

ବ. (ବୈଦ୍ୟକ) କାଜୁପଟ ତେଲ—

Oil of Kajupati; Eucalyptus oil.

ଦ୍ୱେବାର୍ଷିକ—ଦେ. ବଣ. (ସ. ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକର ଅଶୁଦ୍ଧ ପ୍ରୟୋଗ) —

Dwaiibarshika . ଦ୍ୱିବାର୍ଷିକ (ଦେଖ)

Dwibarshika (See)

ଦ୍ୱେବିଧ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱିଧିତ୍+ଭବେ. ଯ)—

Dwaibidhiya ୧ । ଦ୍ୱିରୂପର; ଦ୍ୱିଧିତ୍—1. Duality.

, । ଦୋଦୋପାତ୍ର—2. Hesitation.

ଦ୍ୱେମାତୁର—ସ. ତଳ. ପୁ. (ଦ୍ୱି + ମାତ୍ର + ଅପଥ୍ୟାର୍ଥ. ଅ) —

Dwaimatura ୧ । ଯେଉଁ ସନ୍ତୁଳ ଦୂରତ୍ତର ମାତ୍ରା—

(ଦୌମାତୁର—ସ) 1. Having two mothers (one
giving birth and other bringing him up)

, । ଯେଉଁ ସନ୍ତୁଳ ଦୂରତ୍ତର ପିତା ଏକ, ବିକ୍ରି ମାତ୍ର ପୁଅକ୍-

2. (brothers) Of the same father but of
different mothers; half brothers.

ବ—୧ । ଗଣେଶ—1. God Ganesa

[ଦ୍ୱ—ସୁନ ସୁରଣର ଗଣେଶଶଙ୍କରେ ଲେଖା ଅଛି ଯେ
ବରେଣ୍ୟ ନାମକ ସାକାର ସ୍ତରକା ନାମୀ ରଣୀକ ଗର୍ଭରୁ ଗଣେଶ
ଜନ୍ମି ଥିଲେ । ବିକ୍ରି ଏହାଙ୍କ ତେଜ ଓ ଅଭୁତରେ ଭୂତ ହୋଇ
ରଜା ଏ ଶିଶୁକୁ ପାର୍ଶ୍ଵ ମୁନିକ ଅଶ୍ରୁ ନିକଟସ୍ଥ ଏକ ଜଳାଶୟରେ
ପକାଇ ଦେଲେ । ସେଠାରୁ ପାର୍ଶ୍ଵ ମୁନିକ ସ୍ତ୍ରୀ ଆପବସ୍ତଳା ଅଣି
ଏହାଙ୍କ ପାଲିଲେ । ଏହି କାରଣରୁ ଏହାଙ୍କର ଦ୍ୱେମାତୁର ନାମ
ଦେଲା । ହୁ. ଶନ୍ଦସାଗର ।]

, । ଜରସନ୍ଧ—2 Jarasandha.

[ଦ୍ୱ—ଏ ପ୍ରଥମେ ଦୂରତ୍ତ ମାତ୍ରାଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ଦୂର ପାଳ ହୋଇ
ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ଜରନାମୀ ରକ୍ଷଣୀ ପରେ ଦୂରପାଳକ
ସୋଭି ଦେବାରୁ ଏହା ଗୋଟିଏ ଦୂର ହେଲା ।]

ଦ୍ୱେମାତ୍ରକ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱି+ମାତ୍ର+କ)—

Dwaimatraka ବର୍ଣ୍ଣ ତଳ ଓ ନିଷା ଜଳ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁ ଦେଖରେ

ଶସ୍ତାଦ ଦୂରଦତ ଦୃଷ୍ଟି; ଦୃଷ୍ଟି ଜଳ ଓ ସିନ୍ଧୁ ଜଳ ଦ୍ୱାରା
ଯେଉଁ ଦେଖରେ ଶସ୍ତ ବଢ଼େ—(a country)

Growing crops with the help of rain
water and artificial irrigation.

ଦ୍ୱେମୁଖ୍ୟାୟନ—ସ. ବ. ପୁ.—କୁଦାତା ପିତା ଓ ପାଲକ ପିତାଙ୍କର

Dwaimushhyayana ଏକମାତ୍ର ଉତ୍ତରଧିକାରୀ—A kind of
adopted son who inherits the properties
of his natural and adoptive fathers.

ଦ୍ୱେମୁହ୍ୱକ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ଅଭଳ + ଇକ)—

Dwaiyahnika ୧ । ଦୂର ଦିନରେ କରଣୀୟ—

1. Performable in 2 days.

, । ଯାହାର ବୟସ ଦୂର ଦିନ ମାତ୍ର—2. Aged 2 days only.

ଦ୍ୱେରଥ ଯୁଦ୍ଧ—ସ. ବ. (ଦ୍ୱି + ରଥ + ଯୁଦ୍ଧ)—

Dwairatha juddha ଦୂରତ୍ତ ରଥଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୂର ସୁତ—
A duel between two charioteers.

ଦ୍ୱେରତ୍ରିକ—ସ. ବଣ. (ଦ୍ୱି + ରତ୍ରି + କ)—

Dwairatrika ଦ୍ୱିରତ୍ରି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ; ଦୂର ସତରେ ଦୂର—

Pertaining to two nights; performed in
the course of two nights.

ଦ୍ୱେଷିକ—	ବେ. ବିଶ. (ସ୍ଵ. ଦ୍ୟାହୁକ) — ଦ୍ୱ୍ୟାହୁକ (ଦେଖ)
Dwajibika	Dwyāhika (See)
ଦ୍ୟଷ୍ଟର—	ସ. ବି. (ଦ୍ୱି + ଅଷ୍ଟର; ବଦ୍ଧବ୍ୟାହୁ) —
Dwyakshara	୧। ଦୂର ଅଷ୍ଟର ସ୍ଵର୍ଗ ତଥି ବା ବର୍ଣ୍ଣ— 2. Diphthong; compound letter.
୨। ଦୂର ଅଷ୍ଟରଚିପ୍ରିଣ୍ଡ ପଦ ବା ଶବ୍ଦ— 2. Word consisting of 2 letters; dissyllable.	
ଦ୍ୟଷ୍ଟରୀ—	ଦେ. ବି - ବାକ୍ୟାଲକ୍ଷାରଚିଶେଷ—
Dwyakshari	An artistic composition in which two letters are repeated in a line.
[ଦ୍ୱ—ପ୍ରେମମଞ୍ଜ ସାର କିମ୍ବଳିତ ପଦ୍ୟାଂଶ ଦ୍ୟଷ୍ଟରୀ ଅଟେ, ସଥା—	
ରକାର ରୁଦ୍ଧର ଧାର ଧର ଧାର ଧର ଧର ଧର ଧାର ଧାର ଧର ଧାର]	
ଦ୍ୟଙ୍ଗୁଳ—	ସ. ବିଶ. (ଦ୍ୱି + ଅଙ୍ଗୁଳ — ଦୂର ଅଙ୍ଗୁଳ ପରମିତ—
Dwyangula	Measured by two fingers.
ଦ—	ଦୂର ଅଙ୍ଗୁଳ କେର୍ତ୍ତ୍ୟ—
	A length of two fingers.
ଦ୍ୟଙ୍ଗାଳ—	ସ. ବିଶ. (ବଦ୍ଧବ୍ୟାହୁ; ଦ୍ୱି + ଅଙ୍ଗାଳ) — ଦୂର ଅଙ୍ଗୁଳ ପରମିତ—
Dwyanjala	Measured by the two palms of the hand, made into a cup; two handfuls of
ଦ୍ୟଶୁକ—	ସ. ବିଶ. (ଦ୍ୱି + ଅଶୁ + କ) — ଦୂର ପରମାଶୁର ସମଶ୍ଵିରେ
Dwyashuka	ଗଠିତ—Consisting of two atoms.
ଦ—	ଦୂର ଅଶୁର ସମାହାର—An aggregate of two atoms; diad (molecule).
ଦ୍ୟର୍ଥ—	ସ. ବି. (ଦ୍ୱି + ଅର୍ଥ) — ୧। ଏକ ବସ୍ତୁ ବା ଶବ୍ଦର ଦୂର ଅର୍ଥ—
Dwyartha	1. Two meanings of one word; ambiguity of meaning.
୨। ଏକ କାର୍ଯ୍ୟର ଦୂରଟି ଉଦେଶ୍ୟ— 2. Two aims or motives of the same act.	
ଦ—	ଦ୍ୟର୍ଥ ବୋଧକ (ଦେଖ)—
Dwyartha	bodhaka (See)
ଦ୍ୟର୍ଥ ବୋଧକ—	ସ. ବିଶ—ଯହିରୁ ଦୂରଟି ଅର୍ଥ ବୁଝାଯାଏ; ଦୂରଟି ଅର୍ଥ—
Dwyartha bodhaka	ବରିଷ୍ଟ—Ambiguous; equivocal; (ଦ୍ୟର୍ଥର — ଅନ୍ୟରୂପ) having two different meanings
ଦ୍ୟଶୀତ—	ସ. ବିଶ—ଦ୍ୟଶୀତିତମ (ଦେଖ)
Dwyasita	Dwyasititama (See)
ଦ୍ୟଶୀତ—	ସ. ବି ଓ ବିଶ. (ମ ପ. ଲେ; ଦ୍ୱି ଅର୍ଥକ ଅଶୀତ) —
Dwyasiti	ଶମ୍ବୁଆଶୀତ—82; Eightytwo.
ଦ୍ୟଶୀତମ—	ସ. ବିଶ—୮୨ ସ୍ଥାନୟ—
Dwyasititama	Eightysecond.
ଦ୍ୟଷ୍ଟ—	ସ. ବି—ରାମୁ; ତମା (ଦ୍ୱି. ଶବସାଗର) —
Dwyashṭa	Copper.
ଦ୍ୟତ୍ତ—	ସ. ବି. (ଦ୍ୱି + ଅତ୍ତ) — ଦୂର ତନ କାଳ—
Dwyaha	A period of two days.

ଦୁୟ (ଧାରୁ) — ସଂ—ସ୍ତୁଣ୍ଡକୁ ଯିବା—

Dyu (root) To go before.

ଦୁୟ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ ଧାରୁ+ଅ) — ୧ । ସର୍ଵ—

Dyu 1. Heaven.

୨ । ଆକାଶ—2. Sky.

୩ । ଅଗ୍ନି—3. Fire.

୪ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—4. The sun.

୫ । ଦିବସ; ଦିନ—5. Day.

୬ । ଆରୁ—6. Glow,

୭ । ସୂର୍ଯ୍ୟଲୋକ—

7. The imaginary world of the Sun-god.

ଦୁୟଗ—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ (ଦୁୟ + ଗମ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) —ଆକାଶରେ

Dyuga ଚିତରଣକାଶ—Moving in the sky.

(ଦୁୟଗ—ଶ୍ଵି) ସଂ. ବି—ପଞ୍ଜୀ—Bird.

ଦୁୟଚର—ସଂ. ବିଶ. ପୁଂ—ଆକାଶଚର; ଶେଚର—

Dyuchara Moving in the sky.

(ଦୁୟଚର—ଶ୍ଵି) ସଂ. ବି—୧ । ପଞ୍ଜୀ—1. Bird.

୨ । ଗ୍ରହ—2. Planet.

ଦୁୟର (ଧାରୁ) — ସଂ—ସ୍ତୁଣ୍ଡ ପାଇବା—

Dyut (root) To shine; to glitter.

ଦୁୟତ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ତ୍ୱର୍ତ୍ତ) — କରଣ—

Dyut Ray.

ଦୁୟତ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ ଧାରୁ+ତତ୍. ତ) — ପ୍ରକାଶବାନ୍—

Dyuta Shining.

(ଦୁୟତ—ଶ୍ଵି)

ଦୁୟତ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ ଧାରୁ + ତତ୍. ତ; ଦୁୟର ଧାରୁ = ସ୍ତୁଣ୍ଡପାଇବା +

Dyuti ତତ୍. ତ) — ସାପ୍ରି—1. Lustre; brilliance; radiance.

୨ । ତେଜଃ—2. Splendour; glamour; dignity.

୩ । ଅଳୋକ—3. Light.

୪ । କାନ୍ତି; ଶୋଭ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—4. Beauty; grace.

ଶ୍ରୀମତ ସମ ମତ, ବଜା ଅକାଶ ଦୁୟତ—କବ୍ୟାଳ୍ୟ, ବଜୋପତ୍ରୀ, ର, ଗୀତ ।

୫ । କରଣ—5. Ray.

ଦୁୟତିକର—ସ. ବି (ଦୁୟତ+କ ଧାରୁ+ଅ) — ୧ । ଶୋଭକନକ—

Dyutikara 1. Producing grace.

୨ । ସ୍ତୁଣ୍ଡକାରକ—

2. Brilliant; shining illuminating.

୩ । ଉତ୍ସକ—3. Bright; resplendent.

କ—୧ । ପ୍ରତ୍ୱବ ତାତ୍—1. The polar star.

୨ । ଶୁନ୍ଦରତାତ୍—2. The morning star.

ଦୁୟତିତ—ସ. ବିଶ. (ଦୁୟର ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ତ) — ସ୍ତୁଣ୍ଡବିଶ୍ଵା—

Dyutita Shining.

ଦୁୟତିଧର—ସ. ବିଶ. (ଦୁୟତ+ଧ୍ୟ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) — ଉତ୍ସକ—

Dyutidhara Shining; bright.

ସ. ବି—ବିଶ୍ଵ—A name of Bishnu.

ଦୁୟତିମାତ୍—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ସ. ଦୁୟତମର ଶତ; ଦୁୟତ+ଅଛି ଅର୍ଥରେ

Dyutimāt ୨ମତ; ୧ମା. ୧ବ) — ସ୍ତୁଣ୍ଡମାତ୍—Dazzling;

(ଦୁୟତମାତ୍—ଶ୍ଵି) brilliant; resplendent.

ସଂ. ବି—୧ । ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟରୁବ ମନୁଷ୍ୱର ଏକ ସୁର—

1. Name of a son of Swâkyambhuva Manu.

୨ । ମହାରାଜତୋକୁ ଶାଳୁଦେଶର ସଜା—2. Name of a king of Salwa country.

୩ । ବିଷ୍ଣୁପୁରଶେଷାକୁ ପ୍ରିସ୍ତ୍ରବରତରାଜ ସୁତ—3. A son of King Priyabrata.

ଦୁୟତ—ସଂ. ବି (ଜ୍ୟୋତିଷ) — ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସ୍ତୁମ ସ୍ତୁଳି—(Astrology)

Dyuna The seventh place counted from one's natal sign-

(ଦୁୟତ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ନାତିକ୍ରିଯା—

ଦୁୟନିଶ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ + ନିଶ) — ଅହୋରାତ୍—

Dyunisa Day and night.

ଦୁୟପତି—ସଂ. ବି—(ଦୁୟ ପତି—ଦୁୟ=ସର୍ଵ+ପତି=ଶାଶ୍ଵତ) —

Dyupati ୧ । ଦେବରଜ; ଇନ୍ଦ୍ର—1. Indra.

୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—2. The sun,

ଦୁୟପଥ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ + ପଥନ୍) — ଆକାଶ ପଥ—

Dyupatha The aerial way.

ଦୁୟମଣି—ସଂ. ବି—(ଦୁୟ ମଣି—ଦୁୟ + ମଣି) — ୧ । ଦିନମଣି; ସୂର୍ଯ୍ୟ—

Dyumani 1. The sun.

୨ । ମନାର (ହି. ଶଦସାଗର); ଅକ—2, Calotropis Gigantea,

* । ଶୋଧିତ ତାମ—(ହି. ଶ) — 3. Refined copper.

ଦୁୟମତ୍ରସେନ—ସଂ. ବି. (ନାମ) — ଶାଳୁଦେଶର ସଜା; ସାବିତ୍ରୀଙ୍କ

Dyumat-sena ଶରୁତ; ସତ୍ୟବାନ୍ଦୁ ପିତା — The father of Satyabân.

[ଦ—୧ ଦୁୟରାଶବ୍ଦିତଃ ଅକ ହୋଇ ବାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କ ହାତ୍

ବିତ୍ତିତ ହୋଇ ନିଜର ପହାଁ ଓ ଶିଶୁ ସତ୍ୟବାନ୍ଦୁ ସତ ବନବାସୀ

ହୋଇଥିଲେ । ସାବିତ୍ରୀ ତଳେ କୋଟ ଦେଖି]

ଦୁୟମାନ—ସଂ. ବି—(ଦୁୟ + ମାନ; ୧ମା. ୧ବ.) — ଅର୍ପୀସ୍ତୁତ—

Dyuman Shining; lustrous.

(ଦୁୟମାନ—ଶ୍ଵି)

ଦୁୟମ୍ନ—ସଂ. ବି (ଦୁୟ ମ୍ନ—ଦିନ + ମ୍ନ ଧାରୁ = ଅଭ୍ୟାସ କରିବା + କର୍ମ. ଅ) —

Dyumna ୧ । ଧନ—1. Riches; wealth.

୨ । ସାମର୍ଥ୍ୟ; ବଳ—3. Power; strength.

୩ । ଅକ (ହି. ଶଦସାଗର) — 4. Food.

* । ଧାନ (ହି. ଶଦସାଗର) — 5. Paddy.

ଦୁୟଲୋକ—ସଂ. ବି. (ଦୁୟ + ଲୋକ) — ସର୍ଵଲୋକ—

Dyuloka The heaven; celestial world.

ଦୁୟଶ୍ରୀ—ସଂ. ବି. (ଦୁୟ + ସିଦ୍ଧ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) — ୧ । ଦେବତା—

Dyushat 1. Deity.

(ଦେଖାଶଦ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ନନ୍ଦି—1. Star.

* । ଗ୍ରହ—3. Planet.

ଦୁୟ—ସ. ବି. (ଦିନ ଧାରୁ = ଶାଢ଼ା କରିବା + କର୍ମ. ଅୟ) —

Dyu ଜୁଆସ—Gambler; a gamester.

ଦୁୟତ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖାରୁ—ଶୀଘ୍ରା କରିବା+ତ) —

Dyūta ୧। କୁଆ ଖେଳ—1. Gambling; hazard.

୨। ପଶ୍ଚା ଖେଳ—2. The game at dice.

ଦୁୟତକର—ସ. ବ. (ଦୁୟତ+କ ଧରୁ+ଥ) —ଜୁଆର; ଅନ୍ତର୍ଭାବକ—

Dyūtakara Gambler; a gamester.

(ଦୁୟତକାର—ଅନ୍ତର୍ଭାବ)

ଦୁୟତ ଶୀଘ୍ରା—ସ. ବ—ଦୁୟତ (ଦେଖ)

Dyūta krīḍā Dyūta (See)

ଦୁୟତକାସ—ସ. ବ. (ମ-ପ. ଲେ; ଦୁୟତ+ଦାସ) —କୁଆ ଖେଳରେ

Dyūtadāsa ଉଦ୍ଧବା ପକ୍ଷକୁ ମିଳିଥିବା ଦାସ—

A slave won by gambling.

ଦୁୟତ ପୂର୍ଣ୍ଣମା—ସ. ବ—୧। କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣମା; କୋଳାଗର୍ବ ପୂର୍ଣ୍ଣମା—

Dyūta pūrṇimā 1. The full-moon of the month of Kārttika.

[ଦୁ—ଏ ଦିନ ରାତରେ କୁଆ ଖେଳବାର ବିଧ ଅଛି ।]

, 1. ଅର୍ଦ୍ଧିକ ପୂର୍ଣ୍ଣମା; କୁମାର ପୂର୍ଣ୍ଣମା—

2. The fullmoon of the month of Āświna.

ଦୁୟତ ପ୍ରତିପଦ(ଦା)—ସ. ବ—କାର୍ତ୍ତିକ ଶୁକ୍ଳ ପ୍ରତିପଦ—The first

Dyūta pratipad(dā) day of the moon's increase in the month of Kārttika.

ଦୁୟତ ପଳକ—ସ. ବ—ଯେଉଁ ପଠା ଛପରେ ଜୁଆ ଖେଳାଯାଏ—

Dyūta phalaka Gambling board.

ଦୁୟତ ବିଜ—ସ. ବ—(ଦୁଃଖ ଆଶ୍ଵାସରେ କୁଆ ଖେଳାଯାଏ) କରୁଥି—

Dyūta bija Small shells.

ଦୁୟତ ବୁଦ୍ଧି—ସ. ବି. (ବହୁଶିଖ; ଦୁୟତ + ବିଜ) —ଜୁଆର, ସେ

Dyūta brutti ଜୁଆ ଖେଳ ପେଟ ପୋଷେ—

Given to gambling as a profession.

ବ.—(ରୂପକ) କୁଆ ଖେଳବା ଜୀବିକା—The profession of a gamester.

ଦେୟ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖାରୁ+ଅଧିକରଣ. ୫) —୧। ସର୍ଗ—

Dyo 1. Heaven.

, 2. Sky.

, 3। (ଦେଖି ଭାବର ମତରେ) ଅଞ୍ଚୁକସ୍ତ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ (ହ. ଶନ୍ଦସାଗର) —

3. One of the eight Basu Deities.

ଦେୟାକାର—ସ. ବ—ଶକରୀଷା (ହ. ଶନ୍ଦସାଗର) —

Dyokāra Mason.

ଦେୟାତ—ସ. ବ (ଦୁଃଖାରୁ+ଥ) —୧। ଅନ୍ତେକ—

Dyota 1. Light.

, 2. Lustre; brilliance.

ବଶିଷ୍ଠ ବଦର ଦେଖି କୁଳିଯାଶକୁ ପଦେନାହ ପର ବବସ ହୁବ ଅପରି ଭାଙ୍ଗ, ଦେବେଷୁଣବଲାପ ।

, 3. ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣ; ଖର—3. Sunshine.

ଦେୟାତକ—ସ. ବି. ସୁ. (ଦୁଃଖ ଧରୁ+ବଢ଼ି. ଅକ) —୧। ବ୍ୟକ୍ତକ—

Dyotaka 1. Indicating.

(ଦେୟାତକା—ଶା) , 2. Signifying.

• । ପ୍ରକାଶକ—3. Expressive.

୪। ଉତ୍ସବୋଧକ—4. Arousing; exciting.

* । ଉତ୍ସଳ—5. Shining; illuminating.

ଦେୟାତନ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ ଧରୁ+ତନ. ଅନ) —୧। ପ୍ରକାଶ—

Dyotana 1. Exhibiting; revealing.

, 2. Illuminating.

୩। ଉତ୍ସବୋଧନ—3. Exciting; divulging.

୪। ଉତ୍ସଳ ପ୍ରକାଶ—

4. Expression of a sentiment or idea.

୫। ବାପ—5. A lamp.

୬। ଉତ୍ସବର୍ଣ୍ଣନ—6. Indication.

ସ. ବଣ—ପ୍ରକାଶମାଳ; ଉତ୍ସଳ (ହ. ଶନ୍ଦସାଗର) —

Shining; brilliant.

ଦେୟାତମାନ—ସ. ବ. ସୁ. (ଦୁଃଖ ଧରୁ+କଣ୍ଠ. ଅନ) —

Dyotamāna ୧। ସାପ୍ତମାନ—1. Refulgent.

(ଦେୟାତମାନ—ଶା) , ୨। ଶୋଭମାନ—2. Radiant.

ଦେୟାତ—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ ଧରୁ+ଭବ. ର) —୧। ଗ୍ରାହି; ଜ୍ୟୋତି—

Dyoti 1. Splendour.

, 2. କାନ୍ଦୁ; ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ—2. Beauty; grace.

୩। ପ୍ରକାଶ—3. Exhibition; manifestation.

ଦେୟାତତ—ସ. ବଣ—(ଦେୟାତ+ରତ) —ପ୍ରକାଶିତ—

Dyotita Expressed; revealed; divulged.

ଦେୟାତରିଙ୍ଗଣ—ସ. ବ—ଜ୍ୟୋତିରିଙ୍ଗଣ; ଜୁଳୁକୁଳା ପୋକ (ହ. ଶା) —

Dyotiringāpa Firefly.

ଦେୟୋ—ସ. ବ. —ଦେୟ (ଦେଖ)

Dyau Dyo (See)

ଦୁର୍ବଲପଦ—ଗ୍ର. (ପଦ୍ମ) ବ. (ସ. ଦ୍ରୋପଦ) —ଦ୍ରୋପଦ (ଦେଖ)

Draupadī 1. Draupadī (See)

(ଦୁର୍ବଲପଦ—ଅନ୍ତର୍ଭାବ)

ଦୁର୍କଷଣ—ସ. ବ. —ଗୌଲିବାର ପରମାଣବିଶେଷ (ହ. ଶା) —

Drakshana A standard of weight.

[ଦୁ—ଏଥୁର ଅନ୍ୟ ସ. ନାମ—କୋଳ, ବଟକ, କର୍ଣ୍ଣା]

ଦୁର୍ଗଣ—ସ. ବ. —ଏକ ପ୍ରକାର ବାଜା (ହ. ଶା) —

Dragana A kind of drum.

ଦୁର୍ତ୍ତିମା—ସ. ବ. (ଦୁଃଖ + ଅତିଶ୍ୟାର୍ଥେ. ରଷ୍ଟ) —ଅତ ଦୁଃଖ—

Drardhimā 1. Hardness; firmness.

, 2. ସ୍ଥିରତା—2. Steadiness; fixity.

ଦୁର୍ତ୍ତିଷ୍ଠ—ସ. ବଣ—(ଦୁଃଖ + ଅତିଶ୍ୟାର୍ଥେ. ରଷ୍ଟ) —ଅତ ଦୁଃଖ—

Drardhishtha Very hard; very firm.

(ଦୁର୍ତ୍ତିଷ୍ଠ—ଶା)

ଦୁର୍ତ୍ତିୟାନ—ସ. ବଣ (ଦୁଃଖ + ରୟୁଷ; ମା. ୧ବ.) —ଦୁର୍ତ୍ତିଷ୍ଠ (ଦେଖ) -

Drardhiyān Drardhishtha (See)

(ଦୁର୍ତ୍ତିୟାନ—ଶା)

ଦ୍ରୁଷ୍ଟି —ଦେ. ବିଶ. (ହା. ଦର୍ଶିଷ୍ଟ) — ଦୃସ୍ତ; ଦର୍ଶାଳୀ—	
Drapishta	Arrogant; puffed up with pride.
ଦ୍ରପ୍ସ —ସଂ. ବିଶ.—୧। ଦ୍ରୁତଗତିକରିଷ୍ଟ (ହା. ଶ) —	1. Swift.
Drapsa	1. ଚରଳ (ହା. ଶ.) — 2. Liquid.
(ଦ୍ରସ୍ତ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ)	ସଂ. ବ.—୧। ଘୋଲ ଦର୍ଶ (ହା. ଶ.) —
	1. Churned curd.
	୨। ଶୁଦ୍ଧ (ହା. ଶ.) — 2. Semen.
	୩। ରସ (ହା. ଶ.) — 3. Juice.
ଦ୍ରବ —ସଂ. ବ. (ଦ୍ରୁ. ଧାରୁ—ଗମନ କରିବା; ଚରଳିବା + ଭବ. ଥ) —	
Draba	୧। ଗତି—1. Motion.
	୨। ଦ୍ରୁତ ଗତି—2. Swift motion.
	୩। ଚରଳିବା—3. Melting; fusion.
	୪। ବେଗ—4. Velocity; speed.
	୫। ପଲାୟନ—5. Act of fleeing.
	୬। (+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ଥ) ରସ—6. Juice.
	୭। ପରହିସ—7. Jest; sport.
	୮। ଚରଳ ପଦାର୍ଥ—8. A liquid; fluid.
	୯। ସେତୁ—ଚରଳ ପଦାର୍ଥରେ ଅନ୍ୟ ପଦାର୍ଥ ମିଶି ଥାଏ—
	9. Solution.
	୧୦। ଗଳିତ ପଦାର୍ଥ—10. A molten thing.
	୧୧। ଗାନ୍ଧୁ, ଚରଳିବା—11. Fluidity.
	୧୨। ଅସବ (ହା. ଶ.)—12. Wine.
ବିଶ.—୧। ଚରଳିବ; ଗଳିବ —	1. Liquefied; molten
	୨। ସରସ—2. Juicy.
	୩। ଜଳୀୟ; ଜଳପର ଚରଳ—3. Liquid; fluid.
	୪। ପାଣିରେ ମିଳାଇ ଯାଇଥିବା—4. Dissolved.
	୫। ଆଦ୍ର; ଖେଳ—5. Wet; moist.
ଦ୍ରବକ —ସଂ. ବ. (ଦ୍ରବ+କନ୍ତ୍ର ଧାରୁ+ଥ) — ଗୁଡ଼ —	
Drabaja	Raw sugar; molasses.
ଦ୍ରବଣ —ସଂ. ବ. (ଦ୍ରୁ. ଧାରୁ + ଅନ) —୧। ଗମନ—	
Drabana	1. Act of going.
	୨। ଅନୁଭାପ—2. Repentance.
	୩। ଗତି—3. Motion.
	୪। ଚରଳ ଯିବା—4. Melting; fusion.
	୫। ହୃଦୟ କରୁଣାରେ ଆଦ୍ର ହେବା—
	5. Melting of the heart.
	୬। ପଳାଇ ଯିବା—6. Fleeing away; flight.
ଦ୍ରବତ୍ୱ —ସଂ. ବ. (ଦ୍ରବ + ତ୍ୱ) —୧। ତାରଙ୍ଗ; ଚରଳିବା—	
Drabatwa	1. Dissolution; fluidity.
(ଦ୍ରବତା—ଅନ୍ୟରୂପ)	୨। ଚରଳିବା—2. Act of melting.
	୩। କୋମଳିବା—3. Softening.
	୪। ଜଳରେ ମିଳାଇ ଯିବା ଅବଶ୍ୟା—
	4. Solubility; solution.

ଦ୍ରବତ୍ତୀ—ସଂ. କ୍ର.—(ଦ୍ରୁ ଧାରୁ+ଅତ୍ତ+ଶୀ. ଏ) — ୧। ନିମ୍ନ—	Drabanti 1. A river,
୨। ମୁଖାକାଳୀ (ଦେଖ) (ଦ୍ରବେକୃଷ୍ଣ+ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ)	2. Mūshakāñī (See)
ଦ୍ରବ ଲୁହ—ସଂ. କ୍ର.—ଦ୍ରୁବତ୍ତୁ (ଦେଖ)	Draba bhāba Drabatwa (See)
ଦ୍ରବା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି (ସଂ. ଦ୍ରୁ ଧାରୁ ଶିଳ୍ପ ଦ୍ରବ ଧାରୁ) —	Drabā(be)ibā ୧। ଦ୍ରବିବା ଫିଯୁର ଶିଳ୍ପ ରୂପ —
ଦ୍ରବାନ	ଦ୍ରବାନ 1. The causative form of Drabibā.
ଦ୍ରବାନା	୨। ତରଳାଇବା — 2. To melt.
	୩। ନରମ କରିବା — 3. To soften.
ଦ୍ରବାଧାର—ସଂ. କି. (ଫଣ୍ଡୀ ଚକ୍ର; ଦ୍ରବ + ଅଧାର) —କୋଇ; ଯେଉଁ	Drabādhāra ପାତ୍ରରେ ଧାରୁ ଆର୍ତ୍ତାଦ୍ଵାରା —
	A vessel for melting metals; crucible.
ଦ୍ରବାର୍ଦ୍ଦ—ସଂ. କଣ. (ଦ୍ରବ + ଅର୍ଦ୍ଦ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ୍ର. ଅ) —ତରଳାଇବାର	Drabārda ଯୋଗ୍ୟ — Soluble; fusible,
ଦ୍ରବିତ୍ତ—ସଂ. କି. —ଦ୍ରାବିତ୍ତ ଓ ନୋଟ୍ (ଦେଖ)	Drabirda Drabirda and notes (See)
ଦ୍ରବିର୍ଦ୍ଦା	ଦ୍ରବିର୍ଦ୍ଦା ଦେଖ ପାଇଁ ଜାମ;
	ଶୁଭ ସୁନ୍ଦର ରୂପ ଧାରୁ । ଜଗନ୍ମଥ ଭାଗବତ ।
ଦ୍ରବିଣ — ସଂ. କି (ଦ୍ରୁ ଧାରୁ+ଇନ୍) — ୧। ବିଦ୍ୱାଧନ — 1. Wealth;	Drabina riches.
ଦ୍ରବିନା	୨। ସଙ୍କର — 2. Property.
	୩। କାର୍ଯ୍ୟ; ସୁନା — 3. Gold.
	୪। ପରିତ୍ରମ — 4. Strength; power; might.
	୫। ତରଳିବା — 5. Melting.
	୬। ପୃଥୁ ଶାନ୍ତିର ଏକ ପୁତ୍ର — 6. A son of king Pṛuthu.
	୭। ଶୁଣ ଦ୍ଵୀପର ଏକ ସୀମାପଦକି — 7. Name of a mythological mountain.
ଦ୍ରବିବା — ଦେ. କି (ସଂ. ଦ୍ରୁ ଧାରୁ) — ୧। ଗରିବ ହେବା; ତରଳିଯିବା —	Drabibā 1. To melt,
ଦ୍ରବା; ଦ୍ରବନ୍ଦା ଦ୍ରୁହେ ଦ୍ରୁ ବହଗଲ ବାରିଦେରେ । ବିଦ୍ୱାଧନ ପାଇ ।	ଦ୍ରବା; ଦ୍ରବନ୍ଦା 2. To be dissolved.
	୨। ମିଳାଇ ଯିବା — 2. To be dissolved.
	୩। ନରମ ହେବା — 3. To be softened.
	୪। (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ଦୟାଦ୍ଵାରା ହେବା — 4. To melt with pity.
	ଦ୍ରବୁଣୀ ଉତ୍ସର୍ଗ ଦ୍ରବ ମନ । ପଞ୍ଚାଶ ମେଘାତ ।
ଦ୍ରବାକରଣ — ସଂ. କଣ. (ଦ୍ରବ + ଅତୁତ ତତାବେ. କି + କରଣ) — ବଠିନ	Drabikarana ବସ୍ତୁରୁ ତରଳାଇବା — Melting of a hard thing.
ଦ୍ରବାକୃତ — ସ. କଣ (ଦ୍ରବ + ଅତୁତ ତତାବେ କି + କରଣ) —	Drabikrūta ୧। ତରଳା ଯାଇଥିବା — 1. Liquefied; melted,
	୨। ସମ୍ମୁରୁପେ ମିଳାଇ ଯାଇଥିବା — 2. Dissolved.

ଦ୍ରବ୍ୟଭାବ — ସଂ. ବ. (ଦ୍ରବ + ଅଭୁତ ତତ୍ତ୍ଵାବେ ତ୍ରୀତ୍ତବ) — ଦ୍ରବ୍ୟ —
Drabibhāba Fluidity; molten condition.

ଦ୍ରବ୍ୟଭୂତ — ସଂ. ବଣ. (ଦ୍ରବ + ଅଭୁତ ତତ୍ତ୍ଵାବେ ତ୍ରୀତ୍ତବ) —
Drabibhūta ୧। ତରଳତ—1. Melted; molten.

(ଦ୍ରବ୍ୟଭୂତ—ଶୀ) ୨। ନରମ କରସାରଥ୍ୱବା—2. Softened.
* । ଅନୁପ୍ରତ୍ଯେ—3. Grieved; repenting.

୪। ମିଳାଇ ଯାଇଥ୍ୱବା—4. Dissolved.

* । ପାଣିରେ ପରଣତ ହୋଇଥ୍ୱବା—5. Liquefied.

ଦ୍ରବ୍ୟ — ସଂ. ବଣ. (ଦ୍ରବ = ଦୃଷ୍ଟି + ସଂ) — ଦୃଷ୍ଟିଷମନ୍ତ୍ରୀୟ —
Drabya Pertaining to a tree or plant.

ଭ. (ଦ୍ରବ ଧାରୁ = ଦୃଷ୍ଟି ପାଇବା + ବର୍ତ୍ତି ସଂ) —
୧। ବସ୍ତୁ; ପଦାର୍ଥ—1. Thing; article; object; substance.

୨। ଧନ—2. Riches; wealth; property.

ତେବେ ଯେବେ ଦୃଷ୍ଟି କରି ଧାରୁ—କୃଷ୍ଣହିଁତ, ମହାଭାରତ, କନ

* । ଔଷଧ—3. Medicine; drug.

୪। ଚଢ଼—4. Heart; inclination.

* । ମଦ—5. Wine.

୬। ସାମଗ୍ରୀ; ଭୂପକରଣ—6. Materials.

୭। ଚିତ୍ରକ—7. Brass.

୮। (ନ୍ୟାୟ ଶାସ୍ତ୍ର) ହିତ, ଅୟ, ତେଜଃ, ମର୍ତ୍ତ୍ଵ, ବେଣ୍ମ, କାଳ, ଦିଗ, ଅସ୍ତ୍ର ଓ ମନ—

8. The 5 ingredients of the material world, time, direction, soul and mind.

୯। ଲେପ (ହୃ. ଶବସାଗର)—9. Ointment.

୧୦। ଗୋକୁ (ହୃ. ଶବସାଗର)—10. Gum.

ଦେ. ବି. (ଅଧୁନିକ ବିଜ୍ଞାନପରିଭ୍ରାଣା)—ଯାହା ପାଣିରେ ମିଳାଇ
ଯାଏ—Soluble.

ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଣ — ସଂ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦ୍ରବ୍ୟ + ଗୁଣ) — ୧। ବସ୍ତୁର ରୂପ,
Drabya guna ରସ, ଗନ୍ତ, ଶୁଣ ପ୍ରଭତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଧର୍ମ ବା ଗୁଣ—

1. The essential qualities of matter.

୨। କୌଣସି ପଦାର୍ଥର ମନୁଷ୍ୟଶରୀର ଉପରେ ପ୍ରକିଳ୍ପି—

2. The action of a certain article on the human system.

* । ଉତ୍ସ ଉତ୍ସ ଔଷଧର ବ୍ୟବହାରର ଉତ୍ସ ଉତ୍ସ ଫଳ—

3. The different results of the use of different drugs.

ଦ୍ରବ୍ୟବନ୍ତ — ଦେ. ବଣ. (ଦ୍ରବ୍ୟ + ବନ୍ତ) — ଧନବାନ୍ତ; ଧନୀ—
Drabyabanta Rich; possessed of riches.

ଅଧ୍ୟମତ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟବନ୍ତ

ଦ୍ରବ୍ୟମୟ — ସଂ. ବଣ. (ଦ୍ରବ୍ୟ + ମୟ) — ପ୍ରଭୁର ସାମଗ୍ରୀବିଶ୍ଵି; ପଦାର୍ଥ—
Drabyamaya ବନ୍ଦୁଳ—Abounding in materials.

ଦ୍ରବ୍ୟ ସ୍ଵେଦ — ସଂ. ବଣ. (ଯୁଗ୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦ୍ରବ୍ୟ + ସ୍ଵେଦ) (ବେଦ୍ୟକ) — ଦେହରେ
Drabya sweda ବାଙ୍ମୁ ଅଣି ଦେଇବା—Vapour-bath,

[ଦ୍ରବ୍ୟ — ସ୍ଵେଦ ରଳେ ନୋଟ୍ ଦେଖ ।]

ଦ୍ରବ୍ୟାନ୍ତର — ସଂ. ବି. (ଅନ୍ୟ + ଦ୍ରବ୍ୟ) — ଅନ୍ୟ ଦ୍ରବ୍ୟ—

Drabyāntara A different thing; another article.

ଦ୍ରଶ୍ୟକ — ଶ୍ରୀ. ବି. (ଦୃଷ୍ଟିକର ଅଶୁଭ ହୋଇବା; ଭୁଲ, ଏହି ଶେଣୀର
Draśaka ବ୍ୟବହାର କ୍ରତମାନ) —

୧। ଦର୍ଶନ; ସାକ୍ଷାତ୍କାର—

1. Seeing; visit; interview.

୨। ଦର୍ଶନଶାସ୍ତ୍ର—2. Philosophy.

ଅସାଧାର ଦୃଷ୍ଟନ ମନେରେ ବହ ହୋଇବା

କିଅନ୍ତା ପଦ ସେ ମାତ୍ର ବହ ରେସ୍—ପାଠ, ପ୍ରକୃତିପଣ୍ଡିତ ।

ଦ୍ରଷ୍ଟ୍ୟବ୍ୟ — ସଂ. ବଣ. (ଦୃଷ୍ଟ ଧାରୁ = ଦେଖୁବା + କର୍ମ, ତବ୍ୟ) —

Drashṭavya

୧। ଦେଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

(ଦ୍ରଷ୍ଟ୍ୟବ୍ୟ—ଶୀ) ୧. Fit to be seen; worth looking at.

୨। ଯାହା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଦେଖାଇବା ଯୋଗ୍ୟ—

2. Worthy of being shown to others.

୩। ଯାହା ଅବଶ୍ୟ ଦେଖୁବାକୁ ହେବ—

3. Which must be seen or visited.

୪। ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନୋଯୋଗ ଦ୍ୱାରା ଉଚିତ—

4. Worth noticing; notable.

ଦ୍ରଷ୍ଟା — ସଂ. ବଣ. ପୁ. (ଦୃଷ୍ଟ ଧାରୁ + ତୃ; ଦ୍ରଷ୍ଟୁ, ଶବ୍ଦ; ୧ମା. ୧ବ) —

Drashtā ୧। ଦର୍ଶନକାରୀ—1. Looking at; seeing.

୨। ସେ ଦେଖୁଥିଲୁ—2. One who has seen.

୩. ବି. ପୁ. ୧। ଦର୍ଶନ; ସେ ଦେଖେ—

(ଦ୍ରଷ୍ଟୀ—ଶୀ) ୧. Spectator; observer.

୨। ଦିକ୍ଷ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ସେ ଦେଖେ—2. Seer.

୩। ବିଭାବକ—3. A Judge.

୪। ସାକ୍ଷୀ—4. A witness.

୫। ଦେଖାଇବାରୀ—5. Visitor.

୬। ବେଦିକ ମହାଦିଵ ପ୍ରକାଶକ—

6. The divulger of a vedic incantation or hymn.

[ଦ୍ରବ୍ୟ — ଯେଉଁ ବେଦିକ ମହ ପ୍ରଥମେ ଯେଉଁ ବିଷିକ ମୁଦ୍ରିବୁ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇଥିଲା ସେହି ରଖିବୁ ସେହି ମହର ଦ୍ରଷ୍ଟୀ ବୋଲିଯାଏ, କରଣ ଅନାଦିକାଳରୁ ବେଦ ଦ୍ରଷ୍ଟୀଙ୍କ ମୁଖର ନିର୍ଦ୍ଦ ହୋଇଥିଲା; ତାଙ୍କ ପ୍ରଥମେ ବିଷିମାନେ ବିବ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ରହାର ଦେଖି ବା ଜାଣିପାଇ ସାଧାରଣଙ୍କ ଅବଗତିପାଇ ପ୍ରକାଶ କଲେ ।]

୭। (ହାତ୍ୟଦର୍ଶକ) ପ୍ରକୁଷ—

7. (Sāmkhya philosophy) The Individual.

୮। (ଯୋଗଦର୍ଶକ) ଅସ୍ତ୍ର—

8. (Joga philosophy) The Soul.

ଦ୍ରତ୍ତ — ସଂ. ବି. ୧। ଦ୍ରୁଦ (ହୃ. ଶବସାଗର) —

Draha

1. Lake.

୨। ଗର୍ଭର ଜଳାଶୟ (ହୃ. ଶବସାଗର) —

2. A deep lake (Apte).

[ଦ୍ରବ୍ୟ — ଏଥରୁ ଦେଶକ ଦବ ଶବ୍ଦ ହୋଇଥିଲା ।]

ଦ୍ରାଗିମାନ୍ତର—ସ. ବ. (ଦୁଗୋଳପରିଷାଣା)—ପ୍ରାଥମିକ ଦ୍ରାଗିମା
Drāghimāntara ରେଖାଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରାକର ପୂର୍ବ ବା ପଞ୍ଚିମ
ଦିଶରୁ ଦୂରତ୍ବ—(geography) Longitude; distance of a certain place from the prime meridian (to the east or the west).

ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟା—ସ. ବିଜ. (ଦର୍ଶନ + ଅତ୍ୟର୍ଥ. ରଷ୍ଟ)—ଅଛି ଦର୍ଶ—
Drāghishṭa Very long; longest.

(ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟା—ସା) [ଦ୍ର—ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟାର ଅର୍ଥ ଦର୍ଶତମ ।]

ଦ୍ରାଗିଯାନ—ସ. ବିଜ. (ଦର୍ଶନ + ଅତ୍ୟର୍ଥ. ରଷ୍ଟ୍ସା)—

Drāghiyān ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟା (ଦେଖ)
(ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟା—ସା) Drāghishṭha (See)

[ଦ୍ର—ଦ୍ରାଗିଷ୍ଟାନାର ଅର୍ଥ ଦର୍ଶତର ।]

ଦ୍ରାଙ୍କ—ସ. ବିଜ. ଦାନ୍ତ. ସ. (ଦୃତି+ରାତ୍ରି. ସାଧାରଣ)—
Drāṅga Firmness; solidity.

ଦ୍ରାଣ—ସ. ବିଜ. ଦାନ୍ତ. (ଦୃତି ଧାରୁ+କରୁ. ଅନ)—

Drāṇa ୧। ସ୍ପୃଷ୍ଟ; ତିନ୍ଦିତ (ହି. ଶକସାରିଷ୍ଟା)—1. Asleep.

* 1 ପଲାୟିତ (ହି. ଶକସାରିର)—

2. Run away; fleeing; fugitive.

* 1 ପଲାୟମାନ; ପଲାଇଥିବା—

3. Fleeing; running away.

ସଂ. ବ. (+ଭବ. ଅଳ)—୧। ସ୍ପୃଷ୍ଟ (ହି. ଶକସାରିର)—

1. Dream.

* 1 ପଲାୟକ—2. Running away; fleeing; flight.

ଦ୍ରାପ—ସଂ. ବ—୧। ଆକାଶ (ହି. ଶକସାରିର)—

Drāpa 1. The sky.

* 1 କୌଢ଼ି (ହି. ଶକସାରିର)—2. Sea-shell.

ସଂ. ବିଜ—୧। ସ୍ପୃଷ୍ଟ (ହି. ଶକସାରିର)—1. Asleep.

* 1 ମୂର୍ଖ—2. Ignorant; illiterate.

ଦ୍ରାବ—ସଂ. ବ. (ଦୃତି ଧାରୁ+ଭବ. ଅନ)—

Drāba ୧। ପଲାୟନ—1. Flight; fleeing away.

* 1 ଗମନ; ଗତ—2. Motion; movement.

* 1 ତରଳିବା—3. Melting; fusion.

* 1 ପାଣିରେ ମିଳାଇ ଯିବା—4. Dissolution,solution.

* 1 ଅନୁତାପ—5. Repentance.

* 1 ଯ୍ୟରଣ—6. Percolation; leakage.

* 1 ତରଳ ପଦାର୍ଥ—7. A liquid.

ଦ୍ରାବକ—ସଂ. ବିଜ. (ଦୃତି ଧାରୁ ଶିର ଦ୍ରାବି. ଧାରୁ + ଅବ)—

Drābaka ୧। ମାହା ତରଳାଏ—1. Melting; liquefying.

(ଦୃବକା—ସା) ୨। ସହିଂରେ ଅନ୍ୟ ବସ୍ତୁ ଲାଇଯାଏ; ଦୃବକାରକ—

2. Solvent.

* 1 ଯାହା ଦେଖାଗଲେ ଧାରୁ ସହିଂରେ ତରଳାଏ—

4. Assisting the fusion of metals.

* 1 ପଲାୟମାନ—5. Fugitive; fleeing away.

୨। ଚତୁର; ଚଲଗ (ହି. ଶା)—6. Clever.

୩। ହୃଦୟପ୍ରାଣୀ (ହି. ଶା)—7. Interesting.

୮। (ବୈଦ୍ୟକ) ଯେଉଁ ଔଷଧ ସେବନ କଲେ ଖୁବ୍ ପ୍ରସାଦ କୁଣ୍ଡ—8. (medicine) Diuretic.

୯—୧। ଧାରୁମାନ ଶୀଘ୍ର ତରଳ ଯିବା ବିଷୟରେ ଯାହା ସାହାଯ୍ୟ କରେ—1. A flux which accelerates the fusion of metals.

* 1 ଯେଉଁ ତରଳ ପଦାର୍ଥରେ ଅନ୍ୟବସ୍ତୁ ମିଳାଇ ଯାଏ; ଶାସାୟନକ ପ୍ରକିଳ୍ପିତ ଧାରୁ ଥାବ ମିଳିବ ତରଳ ପଦାର୍ଥ—2. A chemical solution.

* 1 ଯେଉଁ ଦିବ ପଦାର୍ଥରେ ଧାରୁ ଥାବ ମିଳାଇ ଯାଏ; ଅନ୍ତରେ ରଣେଷ; ଏଷିତ୍—3. Acid; a kind of sour juice.
(ଯଥା—ଗନ୍ଧକ ଦୃବକ, ସବକାର ଦୃବକ, ଅଗାରକ ଦୃବକ ।)

୪। ଲକ୍ଷଣ ବ୍ୟକ୍ତି—4. A licentious man; an adulterer.

* 1 ଲୋର—5. A thief.

୫। ଚନ୍ଦ୍ରକାନ୍ତ ମଣି—

6. Moon-stone; a kind of gem.

୭। ମହମ; ମହଣ—7. Beeswax.

୮। (ସାହିତ୍ୟରେ) ରସ—

8. Sentiment (in literature).

୯। ସୁଦାରା—9. Borax.

ଦ୍ରାବକର—ସ. ବ. (ଦୃତି + ଧାରୁ + କରୁ. ଅ)—ସୋହାରା—
Drābakara Borax.

ଦ୍ରାବଣ—ସଂ. ବ. (ଦୃତି ଧାରୁ ଶିରି ଦ୍ରାବି ଧାରୁ + ଅନ)—

Drābana ୧। ତରଳାଇବା; ଦୃବକରଣ—

1. Act of melting a thing.

୨। ତରଳିବେବା—2. Driving away.

* 1 ପାଣିରେ ଲୁଣଅବ ଗୋଲ ମିଳାଇ ଦେବା—

3. Act of dissolving.

ଦ୍ରାବି (ଧାରୁ)—ସଂ. (ଦୃତି ଧାରୁ ଶିରିଲୁଣ)—୧। ତରଳାଇବା—

Drābi (root) 1. To cause to melt.

* 1 ପାଣିରେ ଗୋଲ ମିଳାଇ ଦେବା—

2. To cause to dissolve.

ଦ୍ରାବିକା—ସଂ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦୃବକ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—୧। ପାଣିର ନାଳ—

Drābikā 1. Saliva.

* 1 ମହଣ; ମହମ—2. Beeswax.

ବିଜ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଦୃବକର ସ୍ତ୍ରୀଲିଙ୍ଗ—

The feminine of Drābaka.

ଦ୍ରାବିଡ଼—ସ. ବ. (ଦୃବକ + ସର୍ଥୀ. ଅ)—ଦକ୍ଷିଣ ଭାଷାର ଦ୍ରାବିଡ଼ ଜ୍ଞାନ—

Drābirda A province of South India.

(from the south of Madras to Cape Comorin); the county of the Dravidians.

[ଦ୍ର—ମନୁରେ ସବଣ୍ଣି ଶୀମାନକତାରୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ ଦ୍ରାବି ମନ୍ତ୍ର ସ୍ଵର୍ଗ ଦ୍ରବ୍ଦ ବୋଲି ଯାଇଥିଲା । ମହାଭାବରରେ ଲେଖା ଯାଇଥିଲା ଯେ—

ପରଶୁରାମଙ୍କ ଦୟରେ ବହୁତଖଣ୍ଡକ ଯଦି ଯୁ ଦୂରବତୀ ପାହାଡ଼ ଓ
ଜଳଲକୁ ପଳାଇ ଯାଇ ସେଠାରେ ବାସ କଲେ; ସେଠାରେ ବ୍ୟାକିମ୍ବଙ୍କ
ଅଛବରେ ସେମାନେ କିଜନିଜର ଧର୍ମ କର୍ମ ଭଲଯାଇ ବସଲକୁ ପ୍ରାପ୍ତ
ହେଲେ । ଏହିମାନେହିଁ ଦୃବତ୍ତ, ଶବର, ପୁଞ୍ଚ ଅବି ହେଲେ । ଦୃବତ୍ତ
ଦେଶ ଉଦ୍ଧବାର ଦିଶରେ ବଙ୍ଗାପସାଗର ଉପକୂଳରେ ବିଷ୍ଟତ
ଥିଲା—ହି. ଶବସାଗର ।]

(ଦ୍ରାବିଡ଼ୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ବି—ଦ୍ରାବିଡ଼ ଦେଶୀୟ (ବ୍ୟକ୍ତି ଆଦି)—
Dravidian; pertaining to South India.

[ଦ୍ର—ଶରୀରୀ ଭାଷା ସାଧାରଣତଃ ଦୂର ଶାଖାରେ ବିଦ୍ରକୁ
ଯଥା—ଆସି (ଏରଥାନ୍) —ସ୍ଵର୍ଗ ଅବି । ଓ ଅନାଶୀର୍ଣ୍ଣ ବା ଦ୍ରାବିଡ଼
(ତ୍ରୁତିତ୍ଵାନ୍);—ତେଲଗୁ, ତାମିଳ ଅବି ।]

ଦ୍ରାବିଡ଼ୀୟ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରାବିଡ଼ + ଭୟ)—

Drâbîrdîya ଦ୍ରାବିଡ଼ ଦେଶୀୟ; ଦ୍ରବତ୍ତ ଜାଗୀୟ—
(ଦ୍ରାବିଡ଼ୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) Dravidian.

ବି—ଶୈଟ ଅଲେହତ—Small cardamom.

ଦ୍ରାବିଡ଼—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରୁ ଧାରୁ + ଶିତ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଧାରୁ + କର୍ମ. ତ)—
Drâbita ୧ । ଦ୍ରସାବୁତ—1. Melted; liquefied;
(ଦ୍ରାବିଡ଼—ଶିତ) molten.
, 1. ପାଣିରେ ଗୋଳିଆ ଯାଇଥିବା—2. Dissolved.
, 1. ବିତାଦ୍ରିତ—3. Expelled; driven away.

ଦ୍ରାବ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଦ୍ରାବ ଧାରୁ + କର୍ମ. ସ)—

Drâbya ୧ । ଯାହା ଭରଳା ଯାଇ ପାରେ—1. Capable of
being melted; fusible.
, 1. ଯାହା କୌଣସି ଭରଳ ପଦାର୍ଥରେ ଗୋଳାଯାଇ ନିଷ୍ଠିତ
ହୋଇ ପାରେ—2. Soluble; dissolvable.

ଦ୍ରୁ (ଧାରୁ)—ସ—୧ । ଗମନ କରିବା—

Dru (root) 1. To go.

, 1. ବୃଦ୍ଧ ପାଇବା—2. To increase.

ଦ୍ର—ସ. ବି. (ଦ୍ରୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ର)—

Dru ୧ । ଦୂର; ରୁ—1. Tree; plant.

, 1. ଶାଖା—2. Branch.

ଦ୍ରୁ କିଲିମ—ସ. ବି—ଦେବଦାରୁ (ହି. ଶବସାଗର)—

Dru kilima Pine (tree).

ଦ୍ରୁ ଗଣ—ସ. ବି. (ଦ୍ରୁ = ବୃକ୍ଷ + ଦ୍ରୁ ଧାରୁ = ବଧ କରିବା + ଅଥ)—

Drughaṇa ୧ । ଲୋହ ମୁକ୍ତି—1. Iron mallet;
iron club.

, 1. କୁରତୀ—2 An axe; hatchet.

, 1. ବୃତ୍ତା—3. Brahmap୍ରା.

, 1. (ଗରୁ ମରିବା ପରେ ଏ ଫୁଲ ତୁମିରୁ ବାହାରେ)

ତୁରଂଚକ୍ଷା—4. Koemhferia Rotunda (a
flowering plant)

ଦ୍ରୁ ଛଳା—ଗ୍ରା. ବି. (ପ୍ରାଚୀନ ପ୍ରୟୋଗ) ବି.—(ସ. ବିଶ)--

Druchhanā Tooth.

ବରତ ଉତ୍ତର ପ୍ରାୟ ଦିଶେ ଧାର୍ତ୍ତ ଧାର୍ତ୍ତ
ପ୍ରାୟ ତୁରଂଚକ୍ଷାର ଗିରା ।

ଦ୍ରୁଣ୍ଡ (ଧାରୁ)—ସ—୧ । ବଧ କରିବା—

Drûṇḍ (root) 1. To kill.

, 1. ଗମନ କରିବା—2. To go.

ଦ୍ରୁଣ୍ଡ—ସ. ବି. (ଦ୍ରୁଣ୍ଡ ଧାରୁ + ସଙ୍କା. ଅ)—

Drûṇḍ ୧ । ଧନୁ—1. A bow.

, 1. ଶତ୍ରୁ—2. A sword.

, 1. ଚିତ୍ର (ହି. ଶବସାଗର)—3. Scorpion.

ଦ୍ରୁଣସ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ବହୁବୀହି; ଦ୍ରୁ = ଗରୁ + ନସ = ନାସିକା;—

Drûṇasa ଗରୁ ପରି ଲମ୍ବ ନାକ ଯାହାର)—

(ଦ୍ରୁଣସା—ଶିତ) ଲମ୍ବନାକା; ନାକୁଆ—Long-nosed.

ଦ୍ରୁଣା—ସ. ବି. (ଦ୍ରୁଣ୍ଡ ଧାରୁ + ଅ)—

Drûṇâ ଧନୁର ଶୁଣ—Bow-string.

ଦ୍ରୁଣି—ସ. ବି. ଝାଁ. (ଦ୍ରୁଣ୍ଡ ଧାରୁ + ର)—

Drûṇî ୧ । କଳପୀ—1. A female tortoise.

(ଦ୍ରୁଣି—ଅନ୍ୟରୂପ) , 1. କାନ ବଶ (ହି. ଶବସାଗର)—

2. A small and slender species of
centipedes.

ଦ୍ରୁତ—ସ. ବି. (ଦ୍ରୁ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ତ)—

Drûta ୧ । ଧାବିତ; ପଳାଯିତ—1. Fleeing away; fled
running; run away.

, 1. ଗଲିତ; ଦ୍ରସାବୁତ—2. Melted; liquefied.

, 1. ଅର୍ଦ୍ଦ—3. Moistened; wet.

, 1. ଭରଳ; ତଳୀୟ—4. Liquid; fluid.

, 1. ହରାନ୍ତିତ; ଶାଗୁମାନୀ—5. Quick; swift.

, 1. ପାଣିରେ ଗୋଳ ହୋଇ ମିଶି ଯାଇଥିବା—

Dissolved.

, 1 । ଶିତ୍ରବା—1. Quickness; swiftness.

, 1. ଦ୍ରସାବୁତ ଦୂତ—2. Melted ghee.

, 1. ଶିତ୍ର ଗମନ—3. Quick motion.

, 1. (ଯତୀତ) ଜାଗର ଏକ ମାତ୍ରାର ଅଧ୍ୟ—

4. (Music) Half a measure.

, 1. ଦୂର (ହି. ଶବସାଗର)—5. Tree.

, 1. ବିଶ (ହି. ଶବସାଗର)—6 Scorpion.

, 1. ବିରତ (ହି. ଶବସାଗର)—7. Cat.

ଦ୍ରୋ. ବିଶ—ଦାର୍ଢ (ଉତ୍ତରାଣ)—

Long (sound of a letter).

ଶିମ୍ବୁ ତୁରରେ ବସମ ଅଛ ଯେ । ରାତ୍ର ବୋଇଦ୍ବାନ୍ତରେଇସବ ।

ଦ୍ରୁତ ଗତି—ସ. ବି. (କର୍ମଧାରୁ + ଦ୍ରୁତ + ଗତି)—

Druta gati ଦୂତ ପଦ (ଦେଖ)

Druta pada (See)

ସ. ବିଶ. (ବହୁବୀହି)—ଦୂତଗାମୀ—Swift.

ଦ୍ରୁତଗାମୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଦ୍ରୁତ + ଗମ୍ଭୀର କର୍ମଧାରୁ ; ୧ମା. ୧୧)—

Drutagâmî ଦେଗୋମୀ; ଶିତ୍ରଗାମୀ—

(ଦ୍ରୁତଗାମୀ—ଶିତ୍ର) Moving swiftly; fleet; nimble.

ଦୁର୍ତ୍ତା—ସ. ବିଶ. ପୁ (ଦୁର୍ତ୍ତା+ତର ଧାରୁ+କଣ୍ଠୀ. ଇନ୍; ୧ମା' Drutachāri ୧ବ)—ଦୁର୍ତ୍ତାଗାମୀ (ଦେଖ)

(ଦୁର୍ତ୍ତାଗାମୀ—ସା) Drutagāmī (See)

ଦୁର୍ତ୍ତପଦ—ସ. ବି. (କର୍ମଧା; ଦୁର୍ତ୍ତା+ପଦ) —ଶ୍ରୀପ୍ରତିପଦ; ବେଗମନନ— Druta pada Quick steps; speedy motion; swift pace; speed.

ବିଶ. (ବନ୍ଦୁବିହି) ଶୀଦୁଗାମୀ—

Swift-footed; speedy; fleet of foot.

ଦୁର୍ତ୍ତବିଳସ୍ତ୍ର—ସ. ବି. (ଦୁର୍ତ୍ତା+ବିଳମ୍ବ) —୪୨ୟ, ୨୮, ୧୦୯ ଓ ୧୩୯ Druta bīlambā ବର୍ଣ୍ଣ ସବୁ ଥିବା କ୍ଲାନ୍ଦଶାସ୍ତ୍ରବିଶିଷ୍ଟ ସ୍ଵର୍ଗ ଦୁର୍ତ୍ତବିଳମ୍ବିତ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଛନ୍ଦନୋବିଶେ—The name of a Sanskrit metre of 12 syllables.

(ଦୁ—ଏହି ଛନ୍ଦର ଅନ୍ୟ ନାମ ସୁନ୍ଦର ।)

ଦୁର୍ତ୍ତମଧ୍ୟା—ସ. ବି. (ବନ୍ଦୁବିହି; ଦୁର୍ତ୍ତା+ମଧ୍ୟ+ଅ) —

Drutsamadhyā ସ୍ଵର୍ଗ ଛନ୍ଦନୋବିଶେ—

The name of a Sanskrit metre.

ଦୁର୍ତ୍ତି—ସ. ବି. (ଦୁର୍ତ୍ତା ଧାରୁ+ଭବ. ତି) —୧। ପଳାଯନ—

Druti 1. Fleeing away; flight.

, 2. Motion.

, 3. ଦୁର୍ତ୍ତି (ହି. ଶବ୍ଦାଗର) —3. Fluid.

ଦୁରଙ୍ଗ—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର=ଗତ + ନଶ=କଷା) —

Dru nakhā ଗତର କଷା—Thorn.

ଦୁର୍ପଦ—ସ. ବି.—୧। ପାତାକ ଦେଖର ବଜା; ଦୈପ୍ତିପଦ—

Drupada 1. Father of Draupadi, a king of the Pañchāla country.

[ଦୁ—ଏ ଚନ୍ଦ୍ରଶିରୁଷତ ବଜାକ ସୁନ୍ଦର । ଦୈପ୍ତିପଦ ଏହାକ କଣ୍ଠୀ, ଧୃଷ୍ଟଦୂସିମ୍ବ ଓ ଶିଖଶ୍ରୀ ଏହାକ ସୁନ୍ଦର; ଦୁର୍ପଦ ମହାଭାବତ ସୁନ୍ଦରେ ନିହତ ହୋଇଥିଲେ ।]

, 2. ପାତାକ ଦେଖ—2. A tract of country lying along the Ganges and the Jumuna.

, 3. ଶେଷର ଗୋଡ଼ା ବା ବଇଠି (ହି. ଶବ୍ଦାଗର) —

3. The base or capital of a pillar.

, 4. ଅତ୍ତର; କଠାର (ହି. ଶବ୍ଦାଗର) —

4. Wooden sandals; clogs

ଦୁର୍ପଦ ରାଜକଣ୍ଠୀ—ସ. ବି. ଶ୍ରୀ (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ପଦବଜା+କଣ୍ଠୀ) —

Drupada rājakanya ଦୈପ୍ତିପଦ (ଦେଖ)

Draupadi (See)

(ଦୁର୍ପଦ ରାଜକଣ୍ଠୀ, ଦୁର୍ପଦବଜା, ଦୁର୍ପଦଶୁରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁର୍ପଦ ରାଜପୁତ୍ର—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ପଦବଜା+ପୁତ୍ର) —

Drupada rājaputra ଧୃଷ୍ଟଦୂସିମ୍ବ ଓ ଶିଖଶ୍ରୀ—

(ଦୁର୍ପଦବଜା—ଅନ୍ୟରୂପ) Two famous warriors of the Mahābhārata war.

[ଦୁ—ଏମାନେ କୁରୁଶେଷ୍ଠରେ ପାଣ୍ଡବଙ୍କ ପଞ୍ଚରେ ଯୁଦ୍ଧ କରିଥିଲେ ।]

ଦୁର୍ପଣ—ଶ୍ରୀ ବି. (ସ. ଦୈପ୍ତିପଦ) —୧। ଦୈପ୍ତିପଦ (ଦେଖ)

Drupadi

1. Draupadi (See)

(ଦୁର୍ପଣ—ଅନ୍ୟରୂପ) , 2। ଦୈପ୍ତିପଦ ନାମୀ ଶୀର ଜାକ ନାମ—

2. Name for calling a woman named Draupadi.

ଦୁର୍ବୟ—ସ. ବି—୧। କାଠର ମାପ (ହି. ଶବ୍ଦାଗର) —

Drubaya 1. Measurement of timber.

, 2। ପରମାଣ ହି. ଶବ୍ଦାଗର) —2. Measurement.

ଦୁର୍ବିଦ—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁର୍ବିଦ୍ଧି) —୧। ବୁଦ୍ଧିଭୂଳ—

Drubida 1. Foolish.

(ଦୁର୍ବିଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) , 2। ମୁର୍ଖ—2. Illiterate.

ଦୁର୍ବିନ୍—ଦେ. ବି. (ସ. ଦୁର୍ବିନ୍ଦୁ) —ଦୁରବାକଣ ଯତ୍ତ; ଦୁରବାକ—

Drubin Telescope.

[ଦୁର୍ବିନ୍ଦୁ(କ), ଦୁର୍ବିନ୍ଦୁ(କ)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଦୁର୍ବିନ୍ଦୁ ଦୂରବିନ୍ଦୁ

ଦୁର୍ମ—ସ. ବି. (ଦୁର୍ତ୍ତା ଧାରୁ+କଣ୍ଠୀ. ମ) —୧। ଦୁର୍ମ—

Druma 1. A tree.

, 2. ବଡ଼ମର୍ଗ—2. Big tree.

, 3। କୁବେର—3. Kubera, the Hindus' God of wealth.

, 4। ପାରଜାତ (ହି. ବି.) —4. Name of a tree and its flower said to thrive in Heaven.

, 5। ଦୁରବନ୍ଧ ଅନ୍ୟରୂପ ରୂପିଣୀ ଗର୍ଭଜାତ ଶାକୁଷ୍ଠକ ଏକ ମୁକ୍ତ—5. Name of a son of Śrīkrushṇa.

ଦୁର୍ମକଣ୍ଠିକା—ସ. ବି. (ଦୁର୍ମ+କଣ୍ଠୀ+କ+ଅ) —ଶିରିକ ଗତ (ହି.ଶି)

Druma kan̄ṭikā The silk-cotton tree.

ଦୁରଙ୍ଗ—ସ. ବି.—ଦୁରଙ୍ଗ; ଗତର କଷା—

Druma nakha Thorn.

(ଦୁରଙ୍ଗ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଦୁର୍ମ ବ୍ୟାଧି—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ମ+ବ୍ୟାଧି) —୧। ଲୁକା;

Druma byādhi ଲୁକା—1. Shell-lac.

(ଦୁର୍ମ ମାମୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) , 2। ଗତର ରୋଗ—

2. A disease attacking a tree.

ଦୁର୍ମର—ସ. ବି. (ଦୁର୍ମ+ଷଂକ୍ରିତୀ. ର) —ଗତର କଷା—

Drumara Thorn.

ଦୁର୍ମରାଜ—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁର୍ମ+ରାଜ) —ଦୁର୍ମରାଜ ଗତ—

Drumarāja 1. A very big tree.

ଦୁର୍ମ ମ୍ରେଷ୍ଟ, { ଅନ୍ୟରୂପ } ଚାଲଗତ—2. Palm tree.

ଦୁର୍ମ ସାର—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ତତ୍ଵ; ଦୁର୍ମ+ସାର) —ଶାକମ (ହି. ଶି)—

Druma sāra Pomegranate.

ଦୁର୍ମସେକ—ସ. ବି.—(ନାମ) ଧୃଷ୍ଟଦୂସିମ୍ବଦ୍ଵାରା ବିଦତ କୌରବ ପଣ୍ଡିତ

Drumasena ଯୋକା—Name of a warrior who fought for the Kaurabas.

ଦୁମାର—ସ. ବ.—(ଦୁଃ୍ଖ ତତ୍ତ୍ଵ ଏ ଗର୍ବପାନ ଭାବୀରୁ) —ହାତ—	Drumāri	Elephant.
ଦୁମାଲୟ—ସ. ବ. (ଦୁଃ୍ଖ ତତ୍ତ୍ଵ; ଦୁମ + ଅଳୟ) —ବଜୀ; ତକଳ	Drumālāya	(ହ. ଶ.)—Forest. (ଦୁଃ୍ଖ—ଅଳୟ)
ଦୁମାଶ୍ରୟ—ସ. ବ. (ବନ୍ଧୁରୁ ହି; ଦୁମ + ଅଶ୍ରୟ) —ବୁକଲସ; ଏଣ୍ଟ୍ରୁ—	Drumāśraya	Lizard; chameleon.
ଦୁମିଲ—ସ. ବ. (ନାମ) —ସୌର ଦେଶର ସଜୀ, ଦାନବଦିଶେ—	Drumila	Name of a demon, king of the Saubha kingdom.
ଦୁମେଶ୍ଵର—ସ. ବ. (ଦୁମ + ଈଶ୍ଵର) —୧। ଚନ୍ଦ୍ର (ହ. ଶ.) ; ଶଶିଷ—	Drumeśvara	1. The moon. , 1. ତାଳଗଢ—2. Palm tree. ଗ । ପାରିଜାତ (ଦେଖ) —3. Parijata (See) ୪ । ଖୁବ ବଡ଼ ଗଢ—4. A very big tree.
ଦୁମୋହିଲ—ସ. ବ.—କଣ୍ଠକାର ଦୂଷ; କନିଥର ଗଢ—	Drumotpalā	Thevetā Nerifloria tree).
ଦୁରୁ—ସ. ବି. (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + ତୃପ୍ତି) —ବିଦ୍ରୋହ—	Druh (root)	1. To kill. , 1. ଅନ୍ତରୁ କରିବା—2. To injure. ଗ । ହଂସା କରିବା—3. To take vengeance.
ଦୁରୁ—ସ. ବି. (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + ତୃପ୍ତି) —ବିଦ୍ରୋହ—	Druha	Rebellious.
(ଦୁଃ୍ଖ—ଧାରୁ) ସ. ବ. ପୁ.—୧। ସୁତ—1. Son.		
, 1. ବୃକ୍ଷ—2. Tree.		
ଦୁରୁତ୍ୱ—ସ. ବ. —(ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ଅନ) ; ସେ ଦୁଷ୍ଟଙ୍କୁ ବଧ	Druhāna	କରନ୍ତି) —୧। ବୃତ୍ତି—1. Brahman. , 1. ବିଶୁ—2. Bishnu,
ଦୁରୁତ୍ୱ—ସ. ବ. ସୀ (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + ଅ + ରି) —କନ୍ୟା—	Druhi	Daughter.
ଦୁରୁଧ—ସ. ବି. (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ ଯ) —ଦେହକାରୀ—	Druhya	Rebellious.
ଦୁରୁଧ—ସ. ବ. (ନାମ) —୧। ଶିଳ୍ପୀଙ୍କ ଗର୍ଜାତ ସଯାତିକର ଏକ	Druhyū	ପୁନ—1. Name of a son of King Jajati. , 1. ଶିଳ୍ପୀ ଜନବର ବଶାବଳୀ (ସଜମାଳା) ମନ୍ଦରେ ଶିଳ୍ପୀ ବାଜବଶର ପ୍ରଥମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାତା ଚନ୍ଦ୍ରକଣ୍ଠୀୟ ରାଜ—
2. Name of the founder of the Raj-family of the Hill Tippera State.		
ଦୁରୁ (ଧାରୁ) —ସ—୧। ଗମନ କରିବା—	Drū (root)	1. To go. , 1. ଛରିବା—2. To melt.
ଦୁ—ସ. ବ. (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + ଉ) —ସନା—	Drū	Gold.
ଦୁରୁ—ସ. ବ. (ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ନ) —ବିଶୁ—	Drūna	Scorpion.

ଦ୍ରେକ୍କାଣ—ସ. ବ. (ଜ୍ୟୋତିଷ; ବୁଲ. ଗ୍ରୀକ ଦ୍ରେକ୍କାନସ) —	Drekkāṇa	1. ଶଶିର ଶୟ ଅଂଶର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗ୍ରହ—
{ ଦ୍ରେକ୍କାଣ } ଅନ୍ୟରୂପ 1. The planetary regent of one- ଦ୍ରେକ୍କାଣ } ଅନ୍ୟରୂପ third of a zodiacal sign; the ଦ୍ରେକ୍କାଣ } Drecanus of European astrology.		
, 1. ପରିଚ ଜ୍ୟୋତିଷରେ ଏକ ଶଶିର ତୃତୀୟ ରାଗ ବା ଦଶ ତୃତୀୟ ପରିଚିତ ଅଂଶ—		
2. (astrology) One third of a sign of the zodiac.		
[ଦୁ—ଶଶିରକ ଶୟ ତୃତୀୟ ତୃତୀୟ; ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶଶି ଶୟ ତୃତୀୟ ତୃତୀୟ ପରିଚ ଦ୍ରେକ୍କାଣ ୧୦ ତୃତୀୟ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦ୍ରେକ୍କାଣର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏ ଗ୍ରହ ଅଟନ୍ତି । ଏକ ଶଶିର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗ୍ରହ ଦ୍ରେକ୍କାଣ ପ୍ରଥମ ଦ୍ରେକ୍କାଣର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗ୍ରହ ଅଟନ୍ତି । ଦ୍ରେକ୍କାଣ ଶଶିର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗ୍ରହ ଦ୍ରେକ୍କାଣର ଅଧ୍ୟତ୍ମ ଗ୍ରହ ଅଟନ୍ତି । ଶୁଭ ଚନ୍ଦ୍ର ଦ୍ରେକ୍କାଣର ନାମ ଜଳ ଓ ଅଗ୍ନି ଗ୍ରହର ଦ୍ରେକ୍କାଣର ନାମ ଦହନ । ଜଳ ଦ୍ରେକ୍କାଣରେ ସେଇଁ ବ୍ୟକ୍ତିର ଜଳ ହୋଇଥାଏ ଜଳରେ ତାହାର ମୁଖୁ ଦ୍ଵୀପ; ଦହନ ଦ୍ରେକ୍କାଣରେ ଯାହାର ଜଳ, ଅଗ୍ନିରେ ତାହାର ମୁଖୁ ଘଟେ । ହ. ଶବସା ଗର ।]		
ଦୋଷ—ଦେ. ବ. (ସ. ଜ୍ୟୋତିଷ) —୧। ଦରଣ—	Drochhanā	1. Rays.
, 1. ଚନ୍ଦ୍ର ଚିରଣ—2. Moonlight..		
ମନ ଅନ୍ତର ଦ୍ରୋହା ଦିଶେ କଳାପ୍ରାଣ—ଗ୍ରାମ, ଦ୍ରୋହିବୁଗଣଗାର ।		
ଦୋଷ—ସ. ବ. ପୁ—(ଦୁଃ୍ଖ ଧାରୁ + ଶ) —୧। ଦୋଷାଶୂରୀୟ; କୌରବ	Drona	ଓ ପାଣ୍ଡବ ରାଜକୁମାରମାନଙ୍କର ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟାଶୂରୀୟ—
1. Drona, the preceptor of the Kaurava and Pandava princes.		
[ଦୁ—ଧୃତି ନାମୀ ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟା ଦେଖି ଭରଦ୍ଵାଜ ମୁକ୍ତିକର ରେତିପାତ ହେଲା । ସେହି ରେତିକୁ ମୁକ୍ତ ଗୋଟିଏ ଦ୍ରୋଣୀ (ପାତ୍ର) ମଧ୍ୟରେ ରଖୁଥିଲେ । ସେହି ଦ୍ରୋଣୀରେ ଏହାକର ଜଳ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକର ଦ୍ରୋଣ ନାମ ହୋଇଥିଲେ । ଦୋଷ ପରଶୁରମଙ୍କଠାରୁ ଅଷ୍ଟ ବିଦ୍ୟା ଶିକ୍ଷା କରିଥିଲେ । ଏ କୃପାଶୂରୀୟଙ୍କ ରଚୀ ବୃତ୍ତିକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ ଓ ଏହାକଠାରୁ ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟା ଜଳୁଥିଲେ । ଏ କୌରବ ଓ ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟା ଥିଲେ । ମହାଭାରତ ସୁକ୍ରରେ ଏ କୌରବମାନଙ୍କ ପରିରେ ସୁକ୍ର କରିଥିଲେ । ଏ ଦିନ ସୁକ୍ର କରିବା ପରେ ସୁର୍ଯ୍ୟଶିରକର ମୁହଁରୁ ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟା (ହାତ) ଦଳ ହେଲୁ । ବାକ୍ୟ ଶୁଣି କିନ୍ତୁ ପରି ପରି ଅଷ୍ଟବିଦ୍ୟା ହାତ ହେଲୁ ବୋଲି ଭାବନା କରି ଏ ଶୋକରେ ଆନମମୁ ହେଲେ, ଓ ଏହି ଅବଶ୍ୟରେ ଦୁଃ୍ଖବିନ୍ଦୁ ସୁର୍ଯ୍ୟଶୂରୁ ଏହାକ ମୁଣ୍ଡ କାଟି ଦେଲେ ।]		
, 1. ଭାମର କୁଆ—		
2. Jackdaw; raven; carrion crow.		
, 1. ବିଶୁ—3. Scorpion.		
, 1. ବହୁର ଜଳାଶ୍ୟ—4. A big tank.		
[ଦୁ—ଏହାର ବିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରସ୍ତୁ ଚଂଚଳ ଧନୁ ଲେଖାଏ ଏହା ପୁରୁଣୀ ଓ ଦ୍ଵାରାକାଠାରୁ ବଡ଼—ହ. ଶବସା ଗର ।]		

୪। ତଙ୍ଗ ଅକୁଳର ଜଳାଧାର—	
5. A long boat-shaped trough of water.	
[ତୁ—ବୈଦିକ ସୁଗରେ ଏଥରେ ସୋମରସ ରଷିତ ହେଉଥିଲା—ହି. ଶବସାଗର ।]	
୬। ଗୟସ ଗୁରୁ—6. Leucas plant.	
[ତୁ—ଏହାର ଫୁଲର ଥକୁଳ ତଙ୍ଗ । ପର ।]	
୭। ପାତ୍ରୀ; ତଙ୍ଗା ଅକୁଳର ପାତ୍ର—	
7. A cup shaped like a boat.	
୮। ୩୨ ସେର ଶବସାଦିର ପରିମାଣ ପାତ୍ର—	
9. A measure of 32 seers of corn and other things.	
୯। ପୃଷ୍ଠା; ପାତ୍ରସେବ, ପାତ୍ରସେବା ଗୌଣୀ—	
9. A standard weight or measure of 5 seers.	
୧୦। ମେସବିଶେଷ; ବାଇଗଣକୋଡ଼ା ମେସ; ଗୁର ପ୍ରକାର ମେସ ମଧ୍ୟରୁ ଏକ ପ୍ରକାର ମେସ—	
10. Name of a cloud; the cirrus cloud; the mackerel cloud.	
[ତୁ—ଜ୍ଞାତିଷ ମରରେ ଏହା ମେସମାନଙ୍କର ଏକ ଅଧିପତିର କାମ, ଯେହିଁ ବର୍ଷ ଏ ମେସନାୟକ ହୁଏ ସେ ବର୍ଷ ପୁଅଖାରେ ଶୁଭ ବର୍ଷା ହୁଏ—ହି. ଶବସାଗର ।]	
୧୧। ତଙ୍ଗ (ହି. ଶବସାଗର)—11. Boat.	
୧୨। ତଙ୍ଗା ଅକୁଳର ପରିଚିତି ଦିନା (ହି. ଶବସାଗର)—	
12. A boat-shaped cup of leaves.	
୧୩। ଦୂର୍ଣ୍ଣ; ଗଛ (ହି. ଶବସାଗର)—13. Tree; plant.	
୧୪। ଲାଲଗୁରୁ (ହି. ଶବସାଗର)—14. Indigo plant.	
୧୫। କଦଳୀ (ହି. ଶବସାଗର)—15. Plantain.	
ଦ୍ରୋଣ କାକ—ସଂ. କି—ତାମର କୁଆ—	
Drona kāka	Raven; carrion crow.
ଦ୍ରୋଣଗୁରୁ—ସଂ. କି—ଦ୍ରୋଣ ୧ (ଦେଖ)	
Drona guru	Drona 1 (See)
(ଦ୍ରୋଣାଶୂରୀ—ଅଳ୍ଯରୂପ)	
ଦ୍ରୋନ୍ଦୁଘା—ସଂ. ଦିଶ. ଶ୍ଵି (ଦ୍ରୋଣ + ଦୁଃ ଧାରୁ + କର୍ମ. ଦୂଷ + ଶ୍ଵି) ଆ-	
Dronadughā ଯେଉଁଗାର ଦିନକେ ୩୨ ସେର ପରିମିତ ଦୂଷ ଦିଏ—	
(ଦ୍ରୋଣମାନା—ଅଳ୍ଯରୂପ) A cow which gives 32 seers of milk a day.	
ଦ୍ରୋଣପୁଷ୍ପ—ସଂ. କି—(ଦ୍ରୋଣ + ପୁଷ୍ପ + ଶ୍ଵି. ଶ୍ଵି; ଏହାର ଫୁଲ ତଙ୍ଗପର)	
Dronapuspī	ଗୟସ ଗୁରୁ—Leucas plant.
(ଦ୍ରୋଣପୁଷ୍ପ—ଶ୍ଵି)	
ଦ୍ରୋଣମ୍ପକ—ସଂ. କିଳ. (ଦ୍ରୋଣ + ପରିଚିତି ଧାରୁ + ଅ) — ଯେଉଁ ପାତକ	
Dronampaka	ବହୁପରିମିତ ସଦାର୍ଥ ଏକଦିନ ରାନ୍ଧ ପାରେ—
	A cook who can cook large quantities of food at a time.
ଦ୍ରୋଣା - ସଂ. କି. ଶ୍ଵି—(ଦ୍ରୋଣ + ଅ) — ଗୟସ ଫୁଲ—	
Dronā	Leucas flower.

ଦ୍ରୋଣାଶୁରୀୟ—ସ. ବ—ଦ୍ରୋଣ ୧ (ଦେଖ)	Dronāścharjya	Drona 1 (See)
ଦ୍ରୋଣାଦୂକ—ସ. ବ. ପୂ. (ଦ୍ରୋଣ + ଅପତଥାର୍ଥୀ. ଆୟୁକ)—ଦ୍ରୋଣକ	Dronādūka	
ଦ୍ରୋଣାୟନା ପୁତ୍ର ଅସ୍ଵତ୍ଥାମା—Aswatthāmā, the son of (ଦ୍ରୋଣାଯୁକ୍ତ—ଅନ୍ୟରୂପ)	Dronāyana	Drona.
ଦ୍ରୋଣି—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଦ୍ରୋଣ + ନି)—୧। ଡଣି; ଶୈଠ ଡଣା—
Droni		1. A canoe; small boat.
(ଦ୍ରୋଣି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ଗୋରୁକୁଣ୍ଡ—2. A vat or bucket
used in feeding cattle; a trough.		
୩। କଳସଚନ୍ଦ୍ରମା; ସେହି ଅ—
3. A baling vessel; a kind of pot used in sprinkling water on fields.		
୪। ଗିରସକଟ—4. A mountain pass.		
୫। ଡଣା ଆକାରର ପାତ୍ର—
5. A boat-shaped cup.		
୬। ଲମ୍ବା କୁଣ୍ଡ—6. A long tub.		
୭। କାଠର ପାତ୍ର; କାଠୁଆ (ହି. ଶବସାଗର)—
7. Wooden pot.		
୮। ପତର ଦନା (ହି. ଶବସାଗର)—
8. A cup made of leaves.		
୯। କଦଳୀ (ହି. ଶବସାଗର)—9. Plantain.		
୧୦। ମାଳଗୁଳୁ (ହି. ଶବସାଗର)—10. Indigo plant.		
୧୧। ୧୮ ବା ମତାନ୍ତରରେ କଟ୍ଟେଇ ପରମାଣବିଶେଷ—
11. A unit of measure.		
୧୨। ଏକପ୍ରକାର ଲୁଣ—12. A kind of salt.		
୧୩। ଶିଥୁରା (ହି. ଶବସାଗର)—13. Swiftness.		
୧୪। (ଦ୍ରୋଣ + ଅପତଥାର୍ଥୀ. ର) ଅସ୍ଵତ୍ଥାମା—
14. Aswatthāmā.		
୧୫। (ଦ୍ରୋଣ + ର)—ଦ୍ରୋଣାଶୁରୀୟକ ସ୍ତ୍ରୀ; କୃପି—
15. The wife of Drona.		
ଦ୍ରୋଣିକ—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଦ୍ରୋଣ + କ + ସ୍ତ୍ରୀ. ଅ)—ମାଳା ଗୁଳୁ—
Dronika		Indigo plant.
(ଦ୍ରୋଣିକା—ସି)		
ଦ୍ରୋଣି ଦଳ—ସ. ବ. (ବନ୍ଦୁଶିହୁ; ଦ୍ରୋଣି + ଦଳ; ଏହାର ପଢ଼ ଓ
Droni dala ପାତୁଡ଼ା ଡଣା ପରୁ)—କେତେକ ଗରୁ ଓ ପୁଲ—
Pandanus Odoratissimus (tree and flowers).		
ଦ୍ରୋଣି ଲବଣ—ସ. ବ.—କଣ୍ଠିଟିଦେଶ ନିକଟରେ ମିଳିବା ଏକପ୍ରକାର
Droni labana ଲୁଣ—A kind of salt found in the
Karnatak coast of India.		
[ଦ୍ରୋଣି ଲବଣ—ଏହା ଅଛି ରେଦକ, ହିମ୍ବ, ଶିଳ୍ପିଲାଜାପକ; ଅନ୍ୟ ସ. ନାମ
ଦ୍ରୋଣେୟା, ଦ୍ରୋଣିଜ, ବାରିଜ, ବାର୍ଷିଲ, ଦ୍ରୋଣି, ତିଥିକୁଟ ଲବଣ,
ବର୍ଷେସ୍ତୁ, ବାର୍ଷିରବା]		

ଦ୍ରୋପଦୀ—ଶ୍ରୀ. ବ. (ଦ୍ରୋପଦୀର ଅଶୁଦ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ)–ଦ୍ରୋପଦୀ (ଦେଖ)–
Dropadi Draupadi (See)

ଦ୍ରୋହ—ଶ୍ରୀ. ବ (ଦ୍ରୁହ୍. ଧାରୁ + ଶବ୍ଦ. ଅ)–୧ । ଅନିଷ୍ଟାତରଣ–
Droha 1. Mischief; violence.

୨ । ଅପକାର – 2. Injury.

୩ । ପରର ଅନିଷ୍ଟ ଚିନ୍ମୟ – 3. Thoughts to injure
another; malice.

୪ । ପରତବ—4. Defeat,

୫ । ବିଷସାତକତା – 5. Treachery; perfidy.

୬ । ବିଦ୍ରୋହାତରଣ – 6. Rebellion; treason.

ଗାସକାର ଦ୍ରୋହ ସୂଚ ଦେଖି
ଶାପ ଦେଲେ ବ୍ୟାସ କୋହଣ କିଛି ସୁଜୀ । କୃଷ୍ଣଙ୍କ ମହାଭାରତ. ଅବ ।

୭ । ଦ୍ରଶ୍ୟ—7. Hatred.

୮ । ପ୍ରତିହଂସାଦ୍ଵର—8. Spirit of revenge,

ଦ୍ରୋହାତ୍ମକ—ଶ୍ରୀ. ବ (ଦ୍ରୋହ+ଅଟ. ଧାରୁ +କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅ) –
Drohātma ୧ । ବୈଜ୍ଞାନିକ ବ୍ୟକ୍ତି; ବିଷତ୍ତିବୈଷମ୍‌
(ହି. ଶଦସାଗର)—1. A person who bears a
mask of piety

୨ । ମୁଗଳୁଷକ (ହି. ଶଦସାଗର)—

2. A hunter.

୩ । ଦେବର ଶାଖାବିଷେଷ—

3. Name of a branch of the Bedas.

ଦ୍ରୋହୀ—ଶ୍ରୀ. ବିଜ. ସୁଂ (ଦ୍ରୁହ୍. ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଇନ୍. ୧୩. ୧୩)—
Drohi ୧ । ପରର ଅନିଷ୍ଟାତରଣ—1. Bent upon
injuring others.

(ଦ୍ରୋହୀ—ଶ୍ରୀ) ୨ । ଉର୍ଷାକୁତ—2. Malicious; male-
volent; spiteful.

୩ । ପରତବକାରୀ—3. Defeating.

୪ । ବିଦ୍ରୋହୀ—4. Rebellious; recalcitrant.

୫ । ଶଦ୍ରୁ—5. Inimical.

୬ । ପାପୀ—6. Sinful.

୭ । ବିଷସାତକତ—

7. Treacherous; perfidious.

୮ । କୃତ୍ସମ୍—8. Ungrateful.

[ଦ୍ରୁ—ଏହା ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଯଥା—
ଶୁଭୁଦ୍ରୋହୀ, ପିତ୍ତୁଦ୍ରୋହୀ, ଶତଦ୍ରୋହୀ, ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ଇତ୍ୟାଦି ।]

୯ । ଶବ୍ଦ—Enemy.

ଦ୍ରୋଣ—ଶ୍ରୀ. ବ. ସୁଂ—ଡ୍ରୋଣୀୟନ (ଦେଖ)

Drauna

Dronayana (See)

(ଦୌଣି, ଦୌଣେୟ, ଦୌଣୀୟନ, ଦ୍ରୋଣୀୟନ — ଅନ୍ୟଭୂପତି)

ଦୌଣିକ—ଶ୍ରୀ. ବ (ଦୋଣ + ଇକ)—ସେଉଁ ଶେଷରେ

Draunika

ଦୋଣପରମିତ ଶତ ବୁଣୀ ଯାଇ ଧାରେ—

A corn-field in which 32 seers of seeds
can be sown.

ଦ୍ରୋପଦ—ଶ୍ରୀ. ବ. ସୁଂ (ଦ୍ରୁପଦ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥୀ. ଅ)—

Draupada

ଧୃତ୍ସୁତ୍ୟୁନ୍ମ—Dhṛustadyumna, son of
king Drupada.

ଦ୍ରୋପଦୀ—ଶ୍ରୀ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଦ୍ରୁପଦ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥୀ ସ୍ତ୍ରୀ. ର)—

Draupadi

ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ପତ୍ନୀ—The common wife of
the five Pāṇḍava brothers.

[ଦ୍ରୁ—ଏ ପାଞ୍ଚଲ ରାଜୁ ଦ୍ରୁପଦଙ୍କର କନ୍ୟା ଥିଲେ । ପାଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଅନ୍ଧାତବାସକାଳରେ ଦ୍ରୁତ୍ସୁତ୍ୟୁନ୍ମ ଅର୍ଜୁନ ସ୍ଵପ୍ନବର
ସର୍ବରେ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ କରି ଏହାକୁ ପାଇଥିଲେ । ବିନ୍ଦୁ ବିଦେଶକୁ
ଯାଇ ପାଞ୍ଚ ଶତାବ୍ଦୀ ଜଣେ ଭାଇ ଯାହା ଅର୍ଜୁନ କରିଛୁ ତାକୁ
ବିଦେଶ କରିବ ବୋଲି ମାତ୍ରାକୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାତା ଏ ପ୍ରଶ୍ନର
ଅନୁକିଳିତ ଭୁବେଶନ ଜାଣି ନ ଥିବାରୁ ତାହା ପାଞ୍ଚ ଶତାବ୍ଦୀକ
ବାଣୀକର ଭୋଗ କରିବେ ବୋଲି କହିବାରୁ ମାତ୍ରାକିମ୍ ପାଳି
ଏହାକୁ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ବିବାହ କଲେ । ସୁଖଷ୍ଟୁର କପଟପଣା-
ଶେଳରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ପରସ୍ପର ହୋଇ ରାଜ୍ୟ ସହିତ ଦ୍ରୋପଦଙ୍କ
ହାରିବାରୁ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦୁଃଖାନହାର ଦ୍ରୋପଦଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନରୁ
ବିଲପୁରୁଷ ତୁଳିଥିର ହିଙ୍କାର ଅଣି ରାଜସଭରେ ବିବାହ କଲେ ଓ
ରାଜାକାଳ ଶାକୁଷ୍ଠ ଦ୍ରୋପଦଙ୍କ କାତର ପ୍ରାର୍ଥନା ଶୁଣି ଅପ୍ରମେୟ ବନ୍ଧୁ
ଦାନପୂର୍ବକ କାଙ୍କ ଲଜ୍ଜା କିବାରିବା କଲେ । ଅବଶେଷରେ ଶୁଣ ଏ
ଅପମାନ ପ୍ରତିଶୋଧରେ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନଙ୍କୁ ମାରିଲେ ଓ ଦୁଃଖାନକୁ
ମରି ତାହାଙ୍କ ରକ୍ତ ଦ୍ରୋପଦଙ୍କ ଦେବାରୁ ଦ୍ରୋପଦ ସେହି ରକ୍ତ
ବୋଲି କିଛିର କୁରୁତ୍ସରରେ ଘଟିଥିବା ଅପମାନ ସମୟରୁ ମୁକୁଳ
ବୋଇଥିବା କେବଳ ବାନ୍ଧିଲେ ।]

ଦ୍ରୋପଦେୟ—ଶ୍ରୀ. ବ. ସୁଂ—(ଦ୍ରୋପଦୀ+ଅପତ୍ୟାର୍ଥୀ. ଏୟୁ)—

Draupadeya

ଦ୍ରୋପଦୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବଙ୍କ ଅଭ୍ୟ
ପାଞ୍ଚ ପୁରୁ—The 5 sons born of Draupadi to the
5 husbands respectively.

[ଦ୍ରୋପଦୀଙ୍କ ଗର୍ଭରୁ ସୁଖଷ୍ଟୁର କାଳ ଅଭ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧନ, ଶୁଣକର
ଶୁଣସୋମ, ଅର୍ଜୁନଙ୍କର ଶୁଣକମୀ, ନକୁଳଙ୍କର ଶତାକିନ
ଓ ସହଦେବଙ୍କର ଶୁଣଦେବନ ନାମକ ପୁରୁଷ ସଥାନମେ ଜନ୍ମଲାଭ
କରିଥିଲେ ।]

ଧକଚକ ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ବୁଥା ବିଶେଷ ବାକ୍ୟ ବିଶ୍ଵ କରିବା—

Dhakachaka hebā 1. To talk long for nothing; (ଧକେଇକେଇ ହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) to babble.

ଧକମକା ୨ । ସଗଢ଼ ଆହରେ ବସି ଅଥପତଳ ଭୁଲିରେ ଦୁଃଖ ବକନା ବକନା ଗଢ଼ରେ ଶଗଢ଼ ଚକିବା ଯୋଗୁ ଫଲତଳ ହେବା—

2. To be awfully shaken (said of a person sitting on a cart driven on a very rough road).

ଧକଚକିଆ—ଦେ. ବଣ. ପୁ—ଯେ ବୁଥାରେ ଶୁଭ୍ରାଏ ବାକ୍ୟବ୍ୟୁ କରେ;

Dhakachakiā ୧. ପଢ଼—Wrangling; babbling; (ଧକଚକେଇ—ଶା)

ଧକ୍ଷିଯା ବକବାଦୀ

ଧକଣ—ଦେ. ବ. (ସ. ତଳ୍ଳୁ)—ପ୍ରାଚୀକକାଳରେ ବ୍ୟବ୍ରୁତ ସୁକାନ୍ତ

Dhakanā ବିଶେଷ (ମାଦଳା ପାଞ୍ଜି)—A weapon used in ancient days in battle.

ଧକଧକ ହେବା—ଦେ. କି. (ସ. ଧଗବଗର)—

Dhakadhbaka hebā ୧ । ଅଳୁଥ ଭୁକୁଳବୁପେ ଜଳିବା—

ଧକଧକିଛୁରୀ ୧. To burn briskly or with a blaze.

ଘାଘାନା ୨ । ଜର୍ବୁବରେ ବିକିବା; ବେଦନା କରିବା—2. To ache with a throbbing or shooting pain.

ଧକଧକି—ଦେ. ବ. (ଧୂନ୍ୟନ୍ୟକରଣ)—ପର୍ମତି ଧକ୍ଷିକା—

Dhakadhbaki ୧. Palpitation of the heart.

ହୁକହୁକୀ ୨ । ହୃଦ୍ୟ; ଦୁଃଖ—2. The heart.

ସ୍ମୃତ୍ୟୁକୀ

ଧକ ନିକିର୍ଦ୍ଧିଯିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗାନ୍ଧୀର) ବି—ପରିଷ୍ମମାଦି ଲକିତ ଅତ୍ୟନ୍ତ

Dhaka nikirdijibā କ୍ଲାନ୍ତି—Being much tired or (ଧକ ନିକିର୍ଦ୍ଧିଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) fatigued.

(ଗଥ—୪ ମାହର ବାଟ ଶୁଳ୍କ ମୋର ଧକ ନିକିର୍ଦ୍ଧିଗଲାଗି ।)

ଧକପକ—ଦେ. ଥ. (ଧୂନ୍ୟନ୍ୟକରଣ) —୧ । ଛଟପଟ—

Dhakapaka ୧. Restless.

ଧକଧକ ୨ । ଶତ ଧଡ଼କା—

ଧକଧକ ୨. Palpitation of the heart.

୩ । ଭୟରେ ଚିତ୍ତର ଅସ୍ଥିରତା—

3. Restlessness of mind due to fear.

ଧକମ ଧକା—ଦେ. ବ—ଧକର୍ତ୍ତ ଧକା (ଦେଖ)—

Dhakama dhakā Dhakar̄t̄ dhakā (See)

ଧକ ମାରିବା—ପ୍ରାଦେ. (ଗନ୍ଧାତ) କି—୧ । ଧକେଇବା—

Dhaka māribā ୧. To pant

୨ । (ଦର୍ଢି ଦର୍ଢି ଯାଉଥିବା ଲେବ) ବିଶ୍ଵିଷଣ ପାଇଁ ବିଶ୍ଵାମ କେବା; ଦମ ମାରିବା—2. To take rest after running for some time.

ଧକଲ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧକୁ ଧାରୁ—ପ୍ରଦାର କରିବା) —୧ । ଧକା—

Dhakalā ୧. A push with the arms.

ଧକଳ ୨ । ଅଭ୍ୟାସ—2. Oppression.

ଧକେଲ; ଧକେଲ

୧ । ଧକା ମାର କରିବା—

3. Driving away with a push.

ଧକଲା(ଲେ)ଇବା—ଦେ.କି—୧ । ଧକାମାର ଏହି ସେବଗୁ ନେବା—

Dhakala(l)e)ibā ୧. To push a man to and fro.

ଧକଲାଧକଳ କରିବା

୨ । ସଙ୍ଗର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାନରେ ବହୁ-

ଧକଲିବା } ଅଭ୍ୟାସ

ଲେବକୁ ପୂରାଇବା—

ଧକାଲିବା } ଅଭ୍ୟାସ

ପ୍ରାନରେ ବହୁଧାରି ଧକାଲିବା—

ଧକାଲା } ଅଭ୍ୟାସ

ପ୍ରାନରେ ବହୁଧାରି ଧକାଲା—

3. To oppress.

ଧକଲ ଧକିଲ—ଦେ. ବ ଓ ବଣ—ପରିଷ୍ରବ ଧକା ମରିମର; ଧକାଧକୀ—

Dhakalā dhakali Mutual shoving or pushing.

ଧକାଧାରି ଧକାଧାରୀ

ଧକାଧାରି ଧକାଧାରୀ

ଧକା—ଦେ. ବ. (ସ. ଧକୁ ଧାରୁ—ପ୍ରଦାର କରିବା) —

Dhaka ୧ । ବାହୁଦ୍ୱାରା ଠେଲ; ବାହାଠେଲ—

(ଧକୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. A push or shove with the arms.

ଧାକା ୨ । ଶରସାସ—2. Gasping; panting.

ଧକକା; ଧକା ୨ । ଦୁଇ ପଦାର୍ଥ ପରିଷ୍ରବ ସହିତ ଜୋରରେ ବାଜିବା—

3. Collision of two things.

୪ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପ୍ରତିବେଧ—

4. (figurative) Obstruction; check.

୫ । (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) କୌଣସି ବସୁ ବା ଘଟଣା ଭୂପରେ ଅନ୍ୟ

ବସୁ ବା ଘଟଣାର ପ୍ରଭାବ—

5. (figurative) The influence of a thing or

act on another.

[ଦୁ—ଧକା, କେ(ଲେ)ଡା, ଦାରୁକା, ଉତ୍ତିଥ, ଗଲଥ, ଠେଲ,

କହୁଣିଥିଁ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରବେଦ ଅଛି । ଧକା—ବାହା ଦ୍ୱାରା

ଠେଲ । କେ(ଲେ)ଡା—ବରତଳ ଦ୍ୱାରା ଅନ୍ତରୀକ୍ଷରାତିରେ ବାହାକା-

ପ୍ରସାରିତ ତର୍ଜନୀ ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଦ୍ୱାରା ମେଲେ ଠେଲ । ଉତ୍ତିଥ—

ପ୍ରସାରିତ ତର୍ଜନୀ ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଦ୍ୱାରା ମେଲେ ବେଳରେ

ପରାମର୍ଶ ଠେଲ । ଠେଲ—ଦେହର ସମସ୍ତ ବଳ ପ୍ରଯୋଗ ପୂର୍ବକ

ବାହା ଦ୍ୱାରା ପେଲ । କହୁଣିଥିଁ—କହୁଣି ଦ୍ୱାରା କୌଣସି ବସୁରୁ

କହୁଣି ବା ପତରୁ ଠେଲ ।]

ଧକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି. (ସ. ଧକୁ ଧାରୁ—ପ୍ରଦାର କରିବା; ଧୂ-

Dhakā(k)e)ibā ଧାରୁ—କୌଣସି ଦେବା) —

ଧକାମାରା

୨ । ଧକା ମାରିବା—

ଧକେଲା

1. To push violently with the arms.

ଧୋକା

୨ । ପରିଷ୍ମମ ପରେ ଉତ୍ତାସ ମାରିବା—

ଧକ୍କନା

2. To gasp; to pant.

ଧକା

ଧକାମାରା ଅନ୍ୟରୂପ ତେବେ ହେଲେ ଚକର କରିବାରେ ହେଲେ

ଧକେଇ ହେବା

ରହିଲେ ଅଧରଥର ସତ ଧତ ।

ଦୁଃଖ ହ. ମହାରତ କରୁ ।

୩ । ଅସଦ୍ୟ ତ୍ରୀଷୁ ଯୋଗୁଁ ଖର ଶାସ ମାରବା—
3. To pant on account of extreme heat.

ଲଣ୍ଠା ଚର ସନ୍ଦରେ ଧବେଇ ହେବଣ ଥାନ୍ତି ଦିନରେ ।
ଶାଖାନାଥ. ସମ୍ବନ୍ଧ ।
ବୁଝଇ × × × ତେଣେ ଉତ୍ତର ବାଢ଼ି ପକାଇ ଧକାରଥି ।
ପକାଇମୋଦନ, ଦୂମାଣ ଅନ୍ତରୁଷ ।

ଧକଧକାନ ୪ । ଧକ ଧକ ଦେବା; ଧନିତ ଦେବା—

ଧକଧକାନା ୫. To palpitate; to throb.

ଧକା ଶାରବା—ଦେ. କି—୧ । ଅନ୍ୟତାରୁ ଧକା ମାଡ଼ ସହିବା—

Dhaka khaibā ୧. To get a push or shove
ଧାକାଧାରୀ from another; to be shoved

ଧକକାଖାନା by another.

ଦେଇ ଦେଇ ଠେଣି ଯିବା ଧକା ଶାରଲେ ସହିବା । ଲୋହବ ରଜନ

, ୧ (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ) ପ୍ରତିରୋଧ ପାଇବା—

2. (figurative) To meet with opposition
or check.

ଧକା ଦେବା—ଦେ. କି—ଅନ୍ୟକୁ ଧକା ଦ୍ଵାରା ଅପାର କରିବା—

Dhakā debā To give a push or shove.

(ଧକା ମାରବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧାକାଧାରୀ, ଧାକାମାରା

ଧକକା ମାରନା, ଧକକା ଦୈମା

ଧକା ବାଜିବା—ଦେ. ବି—ଏକ ବସ୍ତୁ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ ବିପ୍ରର ଖୁବ

Dhakā bajiba Collision; two things colliding with
ଧାକାଧାରୀ each other.

ଧକକା ଲଗନା (ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧକା ସହିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ଅପାର ବା ବିପଦାଦର ଗ୍ରେଟକୁ

Dhakā sahibā ସମ୍ମଳିବା—

ଧାକାସାମଳାନ To bear the brunt of a blow or

ଧକକା ସମ୍ମଳନା misfortune; to weather a blow; to

ଧକା ସମ୍ମଳିବା } ଅନ୍ୟରୂପ hold out stoutly against

ଧକା ସମ୍ମଳିବା } a danger or blow.

ଧକେଇ ସକେଇ ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । କର୍ଣ୍ଣକର୍ଣ୍ଣଦେଇ କାନିବା—

Dhakei sakei heba ୧. To cry bitterly with sobs
to sobs; to bewail; to bemoan.

, ୨ । କାନ କାନ ପେଶଦ ଦେବା—

2. To complain with wails and sobs.

ଧକୁ (ଧାରୁ)—୧ । ପ୍ରହାର କରିବା—

Dhakk (root) ୧. To strike.

, ୨ । ନଞ୍ଚ କରିବା—୨. To destroy; to spoil.

, ୩ । ବିନାଶ ଦାତାରିବା—୩. To annihilate.

ଧକୁ (ରତ୍ନାଦ) —ଧକା ରତ୍ନାଦ (ଦେଖ)

Dhakkā (etc) Dhakā etc. (See)

ଧକ—ଦେ. ବି—ଶାମାୟକର୍ଣ୍ଣିତ ଶ୍ରସ୍ତରିଣେଷ—

Dhanka A demon described in the Rāmāyaṇa.

ଧକ ସେ ଧରରେ କି ଶିବ ଅନିକରେ ସିରୁ ଶର ରରେ ବାରେ ସେ ।

ଭବେନ୍ଦୁର ଦେବେନ୍ଦ୍ରିଯକାମ ।

ଧକସ ଗଡ଼—ଦେ. ବି—ପ୍ରାଚୀନ ଭୂକଳର ଅନାର୍ୟ ରୂପାକର ଗୋଟିଏ
Dhankasa garda ରୂପ—Name of a stronghold of
a non-aryan Raja of ancient Orissa.

[ଦୃ—କେହି କେହି ଏହାକୁ ଦେବା ବା ଆଧୁନିକ ଦେବାନାଳ
ବୋଲି ଅନୁମାନ କରନ୍ତି ।]

ଧଜିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—ଧକୁ—

Dhankia Push.

ଧଜଡ଼—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲ୍ଲପୁର) ବି. ଘୁ—ଅବିବାହିତ ଯୁବକ—

Dhangardā Unmarried young man; a bachelor.

(ଧନ୍ଦା, ଧଙ୍ଦା, ଧଙ୍ଗାଧଙ୍ଦା, ଧଙ୍ଦା—ଅନ୍ୟରୂପ)

(ଧଙ୍ଗା, ଧଙ୍ଦା, ଧଙ୍ଗା, ଧଙ୍ଦା—ଶ୍ରୀ)

ଧଜା—ଦେ. ବି. (ସ. ଧୂକ; ତୁଳ ପାଇ—ଧଜୋ)—

Dhajā ପତାକା—A flag.

ଧଜା ଧଜା

ଧଟ—ସ. ବି. (ଧଣ ଧାରୁ—ଶକ କରିବା+କଟି. ଅ; ନ ସ୍ଥାନରେ

Dhaṭa ଟ ଅଦେଶ)—୧ । ଧତ୍ତା; ତୁଳ ଯତ୍ତ; ତିତି—

1. Scales; balance.

, ୨ । ତୁଳ ପତ୍ରକା; ନିକଟ ଦ୍ଵାରା ଅପରାଧୀର ପତ୍ରକା—

2. Ordeal by the balance.

, ୩ । ତୁଳ ଶର୍ଣ୍ଣ—

3. The sign Libra of the zodiac.

, ୪ । ଧତ ଓଜନ—

4. A standard weight of 42 ratis.

, ୫ । ଧରୀ (ହ. ଶଦସାଗର)—୫. Religion.

, ୬ । ଧବ ଗଛ (କ୍ରନେନ୍)—

6. Anogeissus Latifolia (tree).

ଧଟକ—ସ. ବି. (ଧଟ + ସାର୍ଥ. କ)—୪, ରତ ଓଜନ—

Dhaṭaka A standard weight of 42 ratis.

ଧଟକା—ସ. ବି. (ଧଟ + କ + ଅ)—୧ । ପୁରୁତନ ବନ୍ଧ—

Dhaṭikā 1. Old cloth.

(ଧଟି—ଅନ୍ୟରୂପ) , ୨ । ଅଧାରେ ରତ୍ନ ପିନ୍ଧବା ଲମ୍ବ ବନ୍ଧ—

2. Loin cloth.

, ୩ । ଗୀର; ଗୀର ଲୁଗା—3. Rags.

, ୪ । କୌପୀଳ—4. A strip of cloth worn over
the private parts.

, ୫ । ଲୁଗା ଧତ୍ତ—5. Hem of cloth; border of a

cloth.

ବନ୍ଧର ଶତି ଧଟିର ସିରକ ମଧ୍ୟରେ ।

ରତ୍ନ. ଦେବେନ୍ଦ୍ରିଯକାମ ।

, ୬ । ପୁରୁ; ପାଇ ସେର ଓଜନ (ହ. ଶ.)—

A standard weight of 5 seers.

ଧଟୀ—ସ. ବି. ଘୁ—୧ । (ଧଟ + ରତ୍ନ; ୧ମା ୧ବ.)—(ଦେଖିବା)

Dhaṭī ତୁଳ ଶର୍ଣ୍ଣ (ହ. ଶ.)—୧. The astrological sign

(ଧଟ—ଅନ୍ୟରୂପ)

Libra in the zodiac.

ଧଡ଼ିବା—ଦେ. କି. (ଧୂନ୍ୟନ୍ୟକୁରଣ)—

Dhārdakibā ୧। ଚମକି ପଡ଼ିବା; ଡରିବା; ଲୁହିସୁ ହେବା—
ଧୂର୍ଧୂ କରା ୧. To be affrighted; to be afraid.

ଧରିଲା, ଧରିଲା ୨। (ଶତ) ଧଡ଼ ଧଡ଼ ହେବା—
2. (the heart) To palpitate; to throb.

ଧଡ଼ଧର୍ଥିଆ—ଦେ. ବିଶ. —୧। ଶିଥିଲ; ଶିଥିଲିବୁ—

Dhārdadhardīā ୧. Slackened; loosened.
ଧୂର୍ଧୂର୍ଧୂର୍ଧୂର୍ଧୂ; ଧୂର୍ଧୂର୍ଧୂ— ୨। ଲୁଳିଛ—2. Wrinkled.

ଧରୀଳା ୩। ଧଡ଼ଧଡ଼ ଶତ କରୁଥିବା—

3. Producing a Dharda-dharda sound.

ଧଡ଼ ପ(ଫ)ଡ଼—ଦେ. କି. ବିଶ. (ଧୂନ୍ୟନ୍ୟକୁରଣ)—୧। ଅତିଶୀଘ୍ର—
Dhārda pa(ph)ṛḍa ୧. Quickly, speedily.

ଧଡ଼କଡ଼; ଧଡ଼ପଡ଼ ଧଡ଼ହତ ହୋଇ ଚରିଲେ ସାଇ ପାଇ—
ଧଡ଼ଧଡ଼, ଫର୍ଦଫର୍ଦ ବୃଷ୍ଟିଛି. ମହାଭରତ. ଦକ୍ଷ ।

* । ଧନନ ସଫକାରେ—2. Palpitating; throbbing.

(ଯଥା—ମୋ ବୁଝୁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହରାଇଛି ।)

* । ଛଟପଢ଼; ରତ୍ତଦି; ଅସ୍ତିର—

3. Restless; writhing in agony.

(ଯଥା—ମୋ ମନଟା ସେ ଖବର ଶୁଣିଲିବେଳୁ ଧଡ଼ପଡ଼ ହରାଇଛି ।)

୪। ପଡ଼ପଡ଼ ଶକ—4. Fluttering sound.

* । ପଣୀ-ତେଜୋରୁ ଦୂରେ ବାତ୍ରେଇବାର ଶକ—

5. Sound produced by a bird striking its pinions on the ground.

ଧରନେ ଆର ଜାନ ମଧ୍ୟ

ଦେଇ ବାକବ ଧଡ଼ପଡ଼—ପ୍ରାଚୀ. ନିର୍ମାଣହାସ୍ମି ।

ଧଡ଼ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି—ରେଗ ବା ଅନାହାର ଯୋଗୁ—ଅସ୍ତି ରମ୍ଭିଷାର
Dhārda pardibā ହେବା—Becoming much

ଧଡ଼ ରହା—
ଧଡ଼ ରହିଲା—
ଧଡ଼ ରହିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧଡ଼ମଡ଼—ଦେ. ବି—ଲୁହିରାତି; ଅତାଗର—
Dhārdamardi Oppression,

ଧର୍ମା ଧର୍ମାକା

ଧଡ଼ର—ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମ) ବି—ବୁକ୍ଷ କୋଟର; କୋରତ୍ତି—
Dhārdara The hollow of a tree.

ଧଡ଼ର ଧଡ଼ର—ଦେ. ଅ. (ଧୂନ୍ୟନ୍ୟକୁରଣ)—ଧଡ଼ଧଡ଼ (ଦେଖ)
Dhārdara dhārdara Dhārdadhardā (See)

ଲୁଗ ଲୁଗିବାର ଦେଇ ନାହିଁ, ଲୁଗ ଧଡ଼ର ଧଡ଼ର ବାତି
ଗୋଡ଼ଗଲେ ଏଇ ଏଇ ହୋଇ ପାଇ ଗୋହ ପଡ଼ିଅଛି—
ପକାରମୋହନ. ଉମାନ ଅଠୁଷ୍ଟ ।

ଧଡ଼ର—ଦେ. ବିଶ.—୧। ଶୁଅ—
Dhārdara ୧. Slack; loose.

ଧଡ଼ଧଡ଼ ୨। ସେମଟା—2. Wrinkled.
ଧରୀଳା (ଯଥା—ପାଇଲ ହୋଇଲା ଥିବା ଅମରୁ ଅଣି ଘରେ
ପରୁଇଲେ ତାହା ପାଇ ନ ପାଇ ଧଡ଼ର ହୋଇଯାଏ ।)

୩। ଦୂରତ୍ତ—3. Very weak; weakened.

(ଧଡ଼ଶ—ଶି) ଦେ. ବିଶ. ପୁ—ଶୁଅତମୀ—

With the skin wrinkled.

(ଯଥା—୮୦ ବରଷର ଧଡ଼ର ବୁଢ଼ାଠେଇଁ ପେର ଏବିବ
ବେଳ ଥାଇ !)

ଧଡ଼ପ୍ର—ଦେ. ବି—ବଢ଼ କେନାଲରେ ଶ୍ଵାନେ ଶ୍ଵାନେ ଶଗଡ଼ ଥିବା

Dhārdas ଗଡ଼କର ଶିବାଯାଇଁ କରି ଯାଉଥିବା ଗଡ଼ନ୍ତି; ଗଡ଼ା—
Sloping or inclined passages made
across canals or ditches for the
passage of carts.

ଧଡ଼ସ—ଦେ. ବି—ଦେ. ବି (ସ. ଧୂସ୍ ଧାରୁ=ହଂସା କରିବା, କେନ୍ତେ
Dhārdasa କରିବା, ପ୍ରଗଳ୍ଭ ହେବା)—୧। ଧମସ; ଶୀଘ୍ର

ମର୍କ ଗୁଲିବାର ବେଗ—1. Great velocity or force
of movement.

(ଯଥା—ସେ ଲୁହ ଧଡ଼ସରେ ଗୁଲିଯାଉଛି ।)

* । ସାହସ; ଦେମର—2. Courage.

(ଯଥା—ତାର ଭାର ଧଡ଼ସ ।)

* । ଗୁଲିବାର କୁପ୍ତା ବା ଥର—

3. One stretch of walking (e. g. to walk
10 miles at one stretch.)

(ସଥା—ମୁଁ ଏକାଧତ୍ତସଙ୍କେ * କୋଣ ବାଟ ଗୁଲି ଅଇଲି ।)

* । ଧମକ—4. Threat.

(ଯଥା—ସେ ମତେ ଭାର ଧଡ଼ସ ଦେଖାଉଛି ।)

ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ଦେ. କି. ବିଶ. (ସ. ଧଣ୍ଡି)—ଅତିଶୀଘ୍ର—

ଧର୍ମସ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ଧର୍ମ
ଧର୍ମ ଶୋବର ହୋଇ ବାଲି ଶୋବର—ପ୍ରାଚୀ ନନ୍ଦବିନ୍ଦି ।

ଧଡ଼ସା—ଦେ. ବିଶ—ଅତି ବେଗସ୍ତର୍କ—

Dhārdasā Having a great velocity or force.

ଧଡ଼ସା(ସେ)ଇବା—ଦେ. କି. (ଧୂସ୍ ଧାରୁ)—୧। ଧମକାଇବା—

Dhārdasā(se)ibā ୧. To terrify; to threaten.

ଧମକାନ ୨। ଦୂରାନ୍ତ କରିବା—2. To hasten.

ଧଡ଼ସାଧର୍ମସି—ଦେ. ବି—ଧମକାଧମକ—

Dhārdasādhardasi Threats; show of threat.

ଧମକଚମକ ସୁର୍କ୍ଷକୀ

ଧଡ଼ସି—ଦେ. କି. ବିଶ. (ସ. ଧଣ୍ଡି)—ହୃଦ; ଧର୍ମି; ଶୀଘ୍ର—

Dhārdasi Very soon, precipitously.

ତାଡ଼ାତାଡ଼ି ଦ୍ରଜେ

ଧଡ଼ସିବା—ଦେ. କି. (ଧୂସ୍ ଧାରୁ)—୧। ଶକି ଯିବା; ଲୁହ ହେବା—

Dhārdasisି To be frightened or terrified.

ଦମ୍ୟାୟୋଗ୍ୟା ୨। ଶକିବ ହୋଇ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ପଞ୍ଚାପଦ ହେବା--

ଦିକ୍ଷକୁଳା, ହାହକଳା ୨. To shrink from doing

(ଧଡ଼ସି ଯିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) something through
fear.

ଧଡ଼ା—ଦେ. ର (ସ. ଧଟ) — ୧ । ରୂପାଦୟ—	Dharda	1. Scale-beam.
		୨ । ରୂପାଦୟ—2. Scales; balance.
		୩ । ବଢକର—3. Standard weights for weighing; standard pieces of stone or metal used in weighing.
		୪ । ଧଡ଼ା ଧରିବାପାଇଁ ତସଜୁର ଏକ ପଣ୍ଡାରେ ଯେଉଁ ମାଟି, ଗୋଡ଼ ବା ଇଟାଖଣ୍ଡମାଳ ରଖାଯାଏ; ପାସଙ୍କ—
		4. Bits of earth, stone or brick or any other substance put on one of the scales of a balance to adjust the scale-beam; counterpoise.
		୫ । ଅର୍ଗଲ; କାଷ୍ଟଦୟ—
		5. A wooden bar.
ଧାରା; ଧାଡ଼ା		୬ । ଠେଙ୍ଗା; ଦୟ—6. A big and thick staff; bludgeon.
ଘଡ଼ା, ଘଧାର		୭ । କବାଟରୁପେ ବ୍ୟବହୃତ ଚାଟକୁ ଦର୍ଶିତାବ୍ୟ ଅଟକାଇ ବନ କରିବାପାଇଁ ବ୍ୟବହୃତ ବାହୁଣି—
		7. A bamboo bar used to fasten a Tāti-door with.
ଧଡ଼ା	୮ । (ସ ଧଟୀ, ଧକା)—ପିଙ୍କା ଲୁଗା ଛୁଟରେ ଅଞ୍ଚରେ ଫୁଲାଯିବା ବୃଦର—	8. A cloth tied round the waist over the loin cloth.
		୯ । କୌଣସି—9. A strip of cloth covering the privities.
		୧୦ । ଚର କନା—10. Rags.
		୧୧ । ମୁଣ୍ଡବଦ୍ଧ—11. A covering for the back.
ଦେ. ବଣ—ଧଡ଼ା; ଅତି କୁଣ୍ଡ—		
ରୋଗା		Very thin; emaciated.
(ସଥା—କିଛି ଦିଲ ଦେଇ ନ ଖାଇବାରୁ ଲେବଟି ଧଡ଼ା ହୋଇବାଲାଣି ।)		
ଧଡ଼ା ଉଠା(ଠେ)ଇବା—ଦେ. କି.—ରୂପିବା; ଉଠନ କରିବା—	Dharda uṭhā(the)ibā	To weigh.
ଧଡ଼ାଓ—ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଠେଙ୍ଗାହାବ୍ୟ ଏବ ପ୍ରହାର ଦେବା—	Dhardaē pakā(l)e)ibā	To give one a blow with a bludgeon.
ଏକବୀ ମାରା		
ଧଡ଼ାଙ୍କ—ଦେ. ଅ (ଧଳ୍କୁଳକରଣ)—୧ । ତେଣା ଓ ସୁଳ ପଦାର୍ଥ	Dhardāṅg	
ଧଡ଼ାଙ୍କ		ହଠାତ୍ ପିତରପୁଷ୍ପକ ଭୁମିରେ ପଡ଼ିବା; ସଟାଙ୍କ—
ଧଡ଼ାଙ୍କ		1. Crashing sound (produced by a big and heavy thing falling on the ground with force).
ଧଡ଼ାଙ୍କକରି		
ଧଡ଼ାଙ୍କ		୨ । ହଠାତ୍—2. Quickly; at once.
ଧଡ଼ାଙ୍କ		
ଧଡ଼ାଙ୍କ }		
ଧଡ଼ାଙ୍କ }		
ଧଡ଼ାଙ୍କ }		

Dhārdā	chūrdā	1. Equipments.
ধড়াচূড়া	১। যোশাক—2. Dress; costume.	
* । সাক্ষিতাৰ ছুপকণ; থাবকা। ও মুশুবকা লুগা;		
পাগপুতুলা—3. Cloths for the waist and		
	for the head while dressing.	
ধড়াধড়—	দে. অ (ধূনখুনকুৱণ) — ১। ছুপ্পুপুৰ বন্ধুক পুষ্টিকাৰ	
Dhārdādhārdā	শক—1. Repeated reports of a gun.	
ধড়াধড়	২। কটিন বস্তুমানকৰ পঞ্চেৰ অপাতকক শক—	
ধড়াধড়	2. The sound produced by the collision of hard substances.	
দে. অ—অৰ শীঘ্ৰ—Very quickly.		
ধড়া ধৰিবা—	দে. কি—কৌশিবি বস্তুকু তৰজুৰে ওজন কৰিবা	
Dhārdā dharibā	পুৰুষু তৰজুৰ দণ্ডকু দৃপুষ্ট পঞ্চে ধড়াবাঙ্কা। সমতল কৰিবা; পাথৰ ধৰিবা—To make	
ধড়া বঁঁঘনা, ধড়া কৰনা	the scale-beam perfectly (ধড়া কান্ধবা—অন্যভূপ). horizontal and the two	
	pans equally balanced before weighing any article in it; to adjust a scale by counterpoise; before weighing.	
[দু—তৰজুৰ দণ্ডৰ দুৱ মণিৰে ওহোলথুবা পালু ধুৰে ওজনৰে কম কৌশিবি থাল তুলদণ্ড দৃপুষ্টৰ সমতল হোৱ রহে নাহি। এপৰ অবস্থাৰে তদৰ্ভাৰ কৌশিবি দ্বিবিধ ওজন কলে তছুল টিক্ৰ হৃৎ নাহি। এথুপাই কৌশিবি দ্বিবিধ তৰজুৰ বাপুৰু অগে তৰজুৰ দুৱ পলু সমান অছি ক নাহি এহা পশুস্থাৰ কৰিয়া ও তুলদণ্ডৰ যেছি মণি অন্য মণ্ডাবু উপৰকু উত্তিবাৰ দেখিয়াৰ, এ পাখৰ পলুৰে গোছি মাছ অকি ফুকাই তৰজুৰ দণ্ডকু দৃপুষ্টৰ সমান্তৰ (horizontal) কৰিয়াৰ। এহি সমান্তৰকুৱণ কৰিবু ধড়া ধৰিবা কৰিবু। মঞ্চ কৌশিবি পাখৰে দিখ অধি ওজন কৰিবাৰ হোলে প্ৰথমে এক পলুৰে আল পালু কৰিবু রেখ অপৰ পলুৰে খালি পাখৰ ওজনকু গৃহি মাছ গোছি দেৱ তুলা দণ্ডকু দুৰ্মীৰ সমতল কৰিয়াৰ। পৰে পুনৰে দিখ অধি তালি অপৰ পলুৰে বঠক কৰি ওজন কৰিয়াৰ। বিশা কাঠিৰে ধড়া ধৰিবাৰ শৰি পুথক।]		
ধড়া পড়া(ঘ)—	দে. বি (স. ধু ও পত্ৰ ধাবু) —ধৰাপৰা (দেখ)	
Dhārdā pardā(rā)	Dharāparā (See)	
ধড়ি—	দে. বি (স. ধুৰ=ৰেঝা) — ১। লুগাৰ ধাৰ; লুগাৰ	
Dhārdi	লম্প পাখৰ ধাৰৰে যেছি রঞ্জিন সুতা লুগা যাই- পাড়, ধাৰী	
ধাৰ, কিনাৰা	আৰ—1. Border or hem of a cloth.	
	[দু—লুগাৰ লম্পাখৰ দুৱ ধাৰকু ধকি ও তৰজুৰ বাগৰ দুৱ ধাৰকু মুহুৰ, মুহুৰ্ণা বা আইলা কোল্যায়াৰ।]	
	২। (স. ধষ্টি) ছুণ্যাকনা—2. Bag.	
	বৰুৰ বাহাৰলৈ কৰিবু যাব	
	অঘাৰে ধূতি বাল কৰি দুৰ্মুখৰ। কৃষ্ণ হ. মহৱৰত, অনুগ্রহৰ।	

ତଥାରେ ମସଲାରୂପେ, ପାନର ଓ ଗୁଣ୍ଡର ମସଲାରୂପେ ଓ ଜୀଷଧରେ
ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏ ମଞ୍ଜିରୁ ଅରଖ ମଧ୍ୟ କଢା ଯାଏ । ବେଦିଦିକ
ମତରେ ଏହା ଶିଶୁ, ଶିତଳ, ଆପନ, ପାଚନ, ଶର୍ପିକାରକ,
କୁମିନାଶକ ଓ ପିତରର, କାଷ, ଶୋଷ ଓ ଦାହରେ ଉପକାଶ ।
ତାକୁରମାନେ ଏହାରୁ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ବାସୁ ହୀର କରିବାରୁ ପ୍ରେସେଟି
କରନ୍ତି । ରଗଡ଼ା ଧନୀଅରୁ ରେପାରୁ ପାହଦି ଦେଖେ ଯେଉଁ ଟାଣୁଆ
ରୂପ୍ ସବାସିତ ଶଶ ବାହାରେ ତାକୁ ଧନୀ ପୂରି କରନ୍ତି ।]

ଧଣିଆ ରୂଳ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧନିଆତର୍ଣ୍ଣଳ) —ଧନୀଆ ମଞ୍ଜିରୁ
Dhanis chaula ରଗଡ଼ି ତହିରୁ ରୂପ ପାହଦିବା ପରେ ରହିବା
ଧନେଚାଳ ମଞ୍ଜି ରଫାଳ—Split coriander seed.

ଧନିରୁ—ଦେ. ବ. (ସ. ଜୟନ୍ତୀଯୋଗେଶଚନ୍ଦ୍ର) —ଶିମ୍ବାଦ ବର୍ଣ୍ଣର, ପର୍ଯ୍ୟ,
Dhanichand ଶିମ୍ବ ବର୍ଣ୍ଣାୟଃ କ୍ଷୁପବିଶେଷ—Sesbania
ଧନିଚା; ଧନଚେ ଶିମ୍ବିର ବର୍ଣ୍ଣାୟଃ କ୍ଷୁପବିଶେଷ—Sesbania Aculeata.

ଧନୀତୀ, ଜୀବ [ହୁ—ଏହାର ଗଛ ଅଗସ୍ତୀ ଗଛ ପର, ବିନ୍ଦୁ
ଅକାରରେ ହୃଦ୍ଦୂର ତର । ଏହାର କାଣ୍ଡ ସିଥା, ପର ଅଗସ୍ତୀ ପତ୍ର ପର;
କୁଇ ୧ ପୁଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ହୁଏ; ମଞ୍ଜି ମୁଗ ପର; ପଳି ଦରକ ପାଲ
ପର ଦଳଦିଆ । ଲୋକେ ଏ ଗର୍ଭକୁ ଲଗାଇ ଗଛ ବର୍ଣ୍ଣିଗଲେ ତାକୁ
କାଟି ନେଇ ଶେରେ ଘୋଷ ପକାନ୍ତି ଓ ମାଟ୍ଟନତରେ ଏହା ସତି
ଗଲେ ଜୀମିରେ ସାରିର କାର୍ଯ୍ୟ କରେ । ବଙ୍ଗଦେଶାରେ
ଲୋକେ ଏ ଗର୍ଭର ଜାଗରେ ପାନ ଲଗାଇ ମନ୍ତ୍ରାନ୍ତି । ହୁ, ଶଦସାଗର ମତରେ
ଏହାର ଗଛ ସକୋରକ ଓ ଭର୍ତ୍ତରୁକ ଏକ ହାତା । ରେଗରେ ଓ
କାହିଁ କୁଣ୍ଡିଆରେ ଅସରୁପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ବଥ, ପୁଲ ଓ ଲୈଟ
ଆଦରେ ଏହାର ପତ୍ର ଦିଆଯାଏ ଓ ଏଥିରେ ବଥ ଓ ଗିଲ୍କି ପାତ
ପାହିଯାଏ । ପଦକୁ ବାଟ ବିଶକାମୁହାରେ ବୋଲାଯାଏ । ଏ ଗର୍ଭର
କାଣ୍ଡକୁ ପାଣିରେ ସକାଇ ଲୋକେ ଏଥିରୁ ଖୋଟ ପର ଅଂଶୁମୟ
ସୁନ୍ଦର ବାହାର କରନ୍ତି ।]

ଧଣୁଆ(ଅଁ)—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଦୋହନୀଯୁ) —ଯେଉଁ ଗାର ଦୁଧ
Dhanua(ଅଁ) ଦେଇଥାଏ; ଯେଉଁ ଗାରଠାରୁ ଦୁଧ ଦୂର୍ବଳ
(ଦରତ୍ତ—ଶପରୁତ) ଥାଏ—Milch (cow); giving milk.
ଧୂରାଳ ଦୁଧାର—ଦେ. ବ. —ଦୂରାଳି ଗାର—Milch cow.

ଧଣ୍ଡ—ଦେ. ବ. (ସ. ତୁଣୁର) —ଏକପ୍ରକାର ନିର୍ବିଷ ଜଳର ସର୍ପ;
Dhanda ପାଣିଧଣ୍ଡ—A non-poisonous water-snake;
ଟୋଡ୍ଡୋ; ଟୋଡ଼ା ଟୋଡ଼ା—Homalopsidæ.

ଧଣ୍ଡାତ୍ମା—ଦେ. ବିଶ.(ସ. ତୁଣୁର) —୧. ଯାହାରୁ ଧଣ୍ଡସାଧ କାମୁଡ଼ିଥାଏ—
Dhanda ohhuāt̄mā 1. Bitten by a water-snake.
[ହୁ—ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିରୁ ଥରେ ଧଣ୍ଡସାଧ କାମୁଡ଼ି ଥାଏ, ତାକୁ
ଅନ୍ୟ ବିଷଧର ସାଧ କାମୁଡ଼ିନ୍ତି କାହିଁ ବୋଲି ଲୋକେ ବିଷସ
କରନ୍ତି ।]

ଧଣ୍ଡାତ୍ମା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ତୁଣୁର) —୨. (ଲେଖାର୍ଥ) ଯାହାରୁ ଜଳେ ଅନ୍ତିମ କରିବା ପାଇଁ ଯାଏ ଅନ୍ୟ
ବ୍ୟକ୍ତି ଅନ୍ତିମ କରି ପାଇବ ନାହିଁ—2. One who

has no fear of being attacked by any other person after the attack of the first assailant.

ଧଣ୍ଡାଶଣ୍ଡ(ଶ) — ଦେ. ବ. —ଅକଥ୍ୟ ବା ଅଣ୍ଡାଳ ଭଣ୍ଡା—

Dhanda shanda (ନଦୀ) Obscene words.

(ଧଣ୍ଡ ଶଣ୍ଡୀଆ, ଧଣ୍ଡଶଣ୍ଡିଆ—ଅନ୍ୟରୁପ)

ଧଣ୍ଡ ଶିକଳା—ଦେ. ବ. (ସ. ତୁଣୁର+ଶଣ୍ଡଳ) —ଗୋଡ଼ରେ ଅନ୍ତିକାର
Dhanda shikhal ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ଏକପ୍ରକାର ଶିକଳ—
ଧଣ୍ଡ ଶିକଳା } ଅନ୍ୟରୂପ } A chain worn round the
ଧଣ୍ଡ ଶିକଳା } } ankle as an ornament.

ଧଣ୍ଡ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦଣ୍ଡ; ଦଣ୍ଡ ପର ମୋଟ ଓ ଲମ୍ବ ଦେଖା ଯିବାରୁ) —
Dhanda 1. ବେଳକୁ ପାଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବ ଥିବା ପ୍ରଳବ ବଢ଼ି
ଗଡ଼େ ମାଳା ମାଳ—1. A big wreath of
ଗଜରା flowers.

ଗଜବ ତଖା ଧଣ୍ଡ; ଶିରିର ଶିରଶୁଣ୍ଡା।

କରିବୁରୁ. ସଂକଳିତ ।

ଅନ୍ୟର ବୋଟ୍ଟା ଗଛ ବା ଧଣ୍ଡ—

2. One stick of sugarcane.

ଧର୍ମଧାରୀ ମାଳା; ଦେବତାଙ୍କ ଦେବରେ ଲମ୍ବିତ ପୁଷ୍ଟମାଳ;
ଯାହା ଦେବତାଙ୍କଠାରୀ କଢା ଯାଇ ଭକ୍ତି ଦିଆ-
ସାଏ; ଦେବତାଙ୍କ ଛାଡ଼ା ମାଳ—3. A wreath of
flowers put on an idol and afterwards brought down from it.
ସୁରନ ବାସ ରସ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଶାକୁକୁ ଦେଇ ବାବନା ପଣ୍ଡା ।
ପାତା, ପାତାକା—ପାତାକା, ଧଣ୍ଡା; ବଢ଼ି ପତାକା—

4. An ensign; a big flag; a standard.

ମାତଙ୍ଗ ଧଣ୍ଡା ତମକ ନିଶାନ; ତାଳ ତରବାର କଟାଇ ପୁଣ ।

ବୁଜନାଥସମରତରଙ୍ଗ ।

* | (ସ. ତୁଣୁର) ଧଣ୍ଡ—(ଦେଖ)

5. Dhanda (ନଦୀ)

ପାଣିଧର ଧଣ୍ଡ ଓ ଥାଏ ଏ ପାପେ

ରହିଲ ପାପ ଧରି ବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ମାନେ । କୁଣ୍ଡଳକ ମହାଭାଗିତ; କର୍ଣ୍ଣ ।

ଧଣ୍ଡାଲିବା—ଦେ. କି—ଧନ୍ଦାଲିବା (ଦେଖ)

Dhanda libâ Dhanda libâ (See)

ଧଣ୍ଡାଲ ହେବା—ଦେ. କି—ଧନ୍ଦାଲ ହେବା (ଦେଖ)

Dhanda li hebâ Dhanda li hebâ (See)

ଧଣ୍ଡ—ଦେ. ବ. (ସ. ଦଣ୍ଡ) —୧. ଧଣ୍ଡା; ଲମ୍ବ ବର୍ତ୍ତନ ସମ୍ମାନେ

Dhandi ଲଗା ଯିବା ପତାକା—1. Flag attached to a

କର୍ଣ୍ଣି; କର୍ଣ୍ଣି—big pole.

, 2. ମେଦାକ ମାପିବା ସମୟରେ ତେଲ ଯେଉଁ ବାଟେ କିଅଯାଏ

ତହିଁର ନିର୍ଦ୍ଦିନରୂପେ ଭୂମିରେ ଅନ୍ତିକ ଗାର—

2. A chain-line in a surveying.

, 3. ଦୁଇ ପ୍ରାକ ବା ମଇଜା ବା ଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ସୀମା

ଚାହିତ କରିବା ରେଣ୍ଟା—3. Boundary-line

drawn between two plots of land
or between 2 villages.

ଧନ ଗଭା—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ; ଧନ ଜନତ ଗଭା) —

Dhana garba ଅଧିକ ଧନ ଥିବା ହେଉଥିବା ଅଧିକାର —

(ଧନଦର୍ଶ—ଅନ୍ୟରୂପ) Pride born of riches.

ଧନଗବିତ—ସ. ବିଣ. ପୁ—ଧନ ଥିବା ଘୋରୁଁ ଅଧିକାର —

Dhanagarbita Purse-proud.

(ଧନଦର୍ଶୀ, ଧନଦୃଷ୍ଟ, ଧନଗବିତୀ—ପୁ. ଅନ୍ୟରୂପ)

(ଧନଗବିତୀ, ଧନଦର୍ଶୀ, ଧନଦୃଷ୍ଟ—ପୁ)

ଧନ ଗୌରବ—ସ. ବ. (ପ୍ରଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ ବା ମ. ପ. ଲେ; ଧନ+ଗୌରବ) —

Dhana gauraba ୧। ଧନଯୋଗୁଁ ଧନ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମାଜରେ

ସମ୍ମାନ—1. Respect shown to a person
in society for his riches

୨। ଧନଗକ—2. Pride of wealth.

୩। ଧନର ମାହାୟ—3. The glory or greatness
of wealth.

ଧନ ଜାଗିଆ—ଦେ. ବିଣ—ଯେ ଧନରୁ ଜାଗିଆଏ ମାତ୍ର, ଅର୍ଥାତ୍ ବ୍ୟକ୍ତି

Dhana jagia କରେ ନାହିଁ—Mere custodian of

[ଧନଜୀବିଥଳ(କ)—ଅନ୍ୟରୂପ] wealth.

ଧନ ଜନ—ଦେ. ବି. (ବ୍ୟକ୍ତ; ଧନ+ଜନ) —ସପରି ୫ ପରିବାର

Dhana jana (ଆଶୀର୍ବାଦରେ ବ୍ୟବ୍ହର) —

Riches and family

ଧନଜନ ଗୋପ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ବର୍ତ୍ତ ହୁଅନ୍ତିରୁ । ଗୋଗିଆ. କେନ୍ଦ୍ର ଗାତ୍ର ।

ଧନ, ଜନ, ମରଣ—ଦେ. ଆ—ବିଷୟର ଶୁଭଶୁଭ ପ୍ରଣ୍ଟ ଉପରିକଷରେ

Dhana, jana, marana କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ଶକ୍ତିବାର କମ—

A mode of counting in an oracular
calculation.

[ଦ୍ୱ—୧—ଧନ—ଧନଜନ, ୨—ଜନ—ଜନଜନ, ମିତ୍ର—
ଜନ, ୩—ମରଣ—ଅମଙ୍ଗଳ ବା ମୁକୁ, ସଙ୍କଳନାଶ । ଗୋରୁ—
ଜୀବୁଥଳ ପିଲାଏ ଖଣ୍ଡିଏ ପାଞ୍ଚଶ କରିବାପାଇଁ କୁଆ ବାଉଁଶ ବାଢ଼ିବୁ
କାଟ୍ ଗାହାର ଗଣିବୁ ଗଣନା କରି ସେ ବାଢ଼ିବୁରା ଯଷ୍ଟିର ଅଧିକାରର
ଶୁଭଶୁଭ କିଣ୍ଠିଯୁ କରିବା ସମୟରେ ୧ମ ଗଣ୍ଠି ଧନ, ୨ୟ ଗଣ୍ଠି ଜନ,
୩ୟ ଗଣ୍ଠି ମରଣ, ୪ର୍ଥ ଗଣ୍ଠି ଧନ, ୫ୟ ଗଣ୍ଠି ଜନ, ୭ୟ ଗଣ୍ଠି ମରଣ,
ଏହିପରି ଗଣନା କରି, ବାଢ଼ିବୁ ଶ, *, ୨, ୮, ୮ ଗଣ୍ଠି ଥିଲେ ଶୁଭ
୫, *, ୨, ୬ ଗଣ୍ଠି ଥିଲେ ଅଶୁଭ ବୋଲି ସ୍ତରିର କରନ୍ତି । ଭୁଲିରେ
ଶୁଭିର ଗାର ପକାଇ କୌଣସି ଶୁଭଶୁଭ ପ୍ରଣ୍ଟ ସମାଧାନାର୍ଥ ଏହି
ବିଧରେ ଗଣନା କରେ ଶ, *, ୨, ୮ ହାର୍ଦିକ ଗାର ଶୁଭ ୫
, ୨, ୬ ଗାର ଅଶୁଭ ବୋଲି ସ୍ତରିର କରିଯାଏ ।]

ଧନଜୀଏ—ପ୍ରା. ବ. (ସ. ଧନଜୀଏ) —ଧନଜୀଏ (ଦେଖ)

Dhanañjiae Dhanañjaya (See)

(ଧନଜୀଏ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଗାହା ବହର ଶୁଷ୍ଟ ଧନଜୀଏ ।

ପ୍ରାଚୀ. ପରିଚେ ଗାତ୍ର ।

ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ସ. ବ. (ଧନ=ଧନରୁ ଅର୍ଥାତ୍ ଧନାଧ୍ୟପତି କୁବେରବୁ+

Dhanañjaya କି ଧାରୁ=ଜୟ କରିବା+କର୍ତ୍ତି. ଅ; ଅର୍ଥାତ୍

(ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) କୁବେରବୁ ଜୟ କରି କର ମାତା କୁବ୍ରାକ

ପାଇଁ କୁବେରକ ଭଣ୍ଟାରବୁ ସହି ସବୁଷ ରମ୍ଭକ
ଆହରଣ କରିଥିଲେ) —୧. Arjuna.

୨। (ଅଗ୍ନିକୁ ପୂଜା କଲେ ଧନପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ; ହ. ଶବସାଗର)
ଅଗ୍ନି—୨. Fire.

୩। ସର୍ବବିଶେଷ—୩. Name of a mythological
serpent.

[ଦ୍ୱ—ଏ ଜଳାଶୟମାଳକର ଅଧ୍ୟପତି ଥିବା ବିଷୟ ପୁରାଣରେ
ଲଖିଛି; ହ. ଶବସାଗର ।]

୪। ଶବସରସ୍ତ ପ୍ରାଣବାୟୁ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ (ଏହି ବାୟୁକାର୍ଯ୍ୟ
ଶରୀର ପୁଷ୍ପ ହୁଏ) —୪. One of the essential
winds in the human body (which is said
to fatten the body).

* । ଧଳାତିତା ଗତ—୫. The Leadwort plant.

୬। କରୁବ ବୃକ୍ଷ; ଅର୍ଜୁନ ଗତ—

୬. Terminalia Arjuna (tree).

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଅସନ ଗତ ପରି ଗାତ୍ର; କରୁବ ଏଥୁର ମଙ୍ଗ କାଠ
ଖରର ପରି ରଙ୍ଗ ନ ହୋଇ ଶେତବର୍ଷି ।]

ଦେ ବ. (ବ୍ୟକ୍ତ) କଷ୍ଟକ ପ୍ରଦାର; ଚଇତନ; ଜ୍ଞାନ ଦାସ—
A sound thrashing or beating.

[ଦ୍ୱ—ଜଣେ ବ୍ୟାହର ତାହାର ଘରେ ବନ୍ଦୁକାଳ ଅସାରିବୁଷେ
ରହିଥିବା ତଳ ଲାମାତାକୁ ଘରୁ ତଢି ଦେବା ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ସେମାନଙ୍କ
ପ୍ରତି ପ୍ରଥମେ ଅପମାନସୁତକ ବ୍ୟବହାର କଲା । ସେହି ବ୍ୟବହାରରେ
ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଦୂର ଜଣ ଘରୁ ଘରୁ ବାହାର ଗୁଲି ଗଲେ, କରୁବ
ଧନଜୀଏ ନାମକ କଳିଷ୍ଟ ଲାମାତା ନ ଯିବାରୁ ବ୍ୟାହର ତାହା
ଶେଷରେ ଗୁଡ଼ିଏ ପ୍ରଦାର ଦେଇ ଘରୁ ବିତାଢ଼ିବ କଲା । ଏହି
ଗଲୁବୁ “ପ୍ରଦାରେ ଧନଜୀଏ” ପ୍ରବଚନ ଅଛି । ଏହି ପ୍ରବଚନରେ
ଥିବା ‘ଧନଜୀଏ’ ଶବ୍ଦକୁ ଲକ୍ଷ କରି ‘ଧନଜୀଏ’ର ଏହି ଅର୍ଥ ତଳ
ଅସୁର୍କ ।]

ଧନଜୀଏ ରଙ୍ଗ—ଦେ. ବ. (ନାମ) —ଉପେନ୍ଦ୍ରଭାଙ୍ଗ ପିତାମହ—

Dhanañjaya bhaṅja Name of the grandfather
of the Oria classical poet Upendrabhaṅja.

[ଦ୍ୱ—ଏ ସପ୍ତଦଶ ଶତବିର ମଧ୍ୟରୁ ଜାବିତ ଥିଲେ । ଏ
ରହମଞ୍ଜିର କାବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିଥିଲେ । ଏହାକ ରତ୍ନ କାବ୍ୟମାନଙ୍କ
ମଧ୍ୟରେ “ହିପୁରସନ୍ଧା” ‘ମଦନମଞ୍ଜିର’, ‘ଅନନ୍ତରେଣୁ’ ଓ
‘ରତ୍ନବଜା’ ପ୍ରଧାନ । ତାରଣୀ—ଉତ୍ତଳ ସାହିତ୍ୟ ଇତିହାସ ।]

ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ସ. ବ. (୪ଥୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ବିମା ମ. ପ. ଲେ; ଧନ ପାଇଁ ବା ଧନ
Dhanatruṣṭ ଲାଭର୍ଥ ତୃଷ୍ଟା) —ଧନ ପାଇବା କିମନ୍ତେ ଲେବ—

(ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ଅନ୍ୟରୂପ) Avarice; thirst for wealth.

ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ସ. ବିଣ. ପୁ—(ବନ୍ଦୁଷ୍ଟାହି; ଧନ+ତ୍ରୁଷ୍ଟା) —ଧନଲୋକ—
Dhana trushṇā Avaricious; hankering after
(ଧନତ୍ରୁଷ୍ଟ—ଶ୍ଵର) riches.

ଧନଦ—ସ. ବିଣ. ପୁ (ଧନ+ଦ ଧାରୁ=ଦାନ କରିବା+କର୍ତ୍ତି. ଅ)—
Dhanada ୧। ଧନ ଦାନକାରୀ; ମୁକୁତସ୍ତ; ଦାତା—

(ଧନଦ—ଶ୍ଵର) ୧. Bestowing wealth; munificent;
liberal.

, । ସତ୍ୟାରୀ ଧନ ଲାଭ କ୍ଷେ—2. Wealth-giving.	
ସ. ବ. (ଧନ+ଦେଖି ଧାତୁ = ପାଳନ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ ଥ) —	
, । କୁବେର—1. Kubera.	
, । ହିଙ୍ଗଳ ବୃକ୍ଷ (ଦେଖ)—2. Hinjala tree (See)	
ଧନ ଦଉଳତ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧନ+ଆ. ଦୋଇର୍ବ୍ର; ସହଚର) —	
Dhana-daulata ଧନ ସ୍ଵପ୍ନୀ; ବିରବ —	
ଧନଦୌଲତ RICHES; affluence.	
ଘନ ଦୌଲତ ଗୋକରି ବୃଗରେ ରୂପ, ଗୋକରି କଲ୍ୟାଣେ ବାହ, ସବୁ ଧନ ଦଉଳତ ତାର ବଳରେ । ରିବାର୍, ଗାତରହୁପ୍ରୀ ।	
ଧନ ଦଣ୍ଡ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନଦ୍ଵାରା ଦଣ୍ଡ) —ଅର୍ଥଦଣ୍ଡ;	
Dhana danda କୋରିମାନା—Fine.	
ଧନ ଦାତା—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଧନ+ଦାତୁ; ୧ମ. ୧ବ.) —ଧନଦି; ସେ	
Dhana dātā ଧନ ଦିଏ—Bestowing wealth.	
(ଧନଦାତୀ—ଶ୍ଵା)	
(ଧନଦାୟୀ—ଶ୍ଵା), (ଧନଦାୟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) (ଧନଦାୟୀକା, ଧନଦାୟୀନା—ଶ୍ଵା)	
ଧନଦାୟୀ—ସ. ବ. (ଧନଦାତିକୁ; ଧନ+ଦା ଧାରୁ—ଦାନ କରିବା +	
Dhanadāyī କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଇନ୍, ୧ମ. ୧ବ.) —ଅଗ୍ନି—	
The God of fire.	
ସ. ବିଶ.—୧. ଧନଦାତା (ଦେଖ)	
Dhanadāta (See)	
ଧନ ଦାସ—ସ. ବ. ପୁଂ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନ+ଦାସ) —ସେ ଧନ ପ୍ରାପ୍ତି	
Dhana dāsa କିମନ୍ତେ ଦାସର ସ୍ଵାକାର କରେ—One who (ଧନଦାସୀ—ଶ୍ଵା) Accepts bondage or slavery for money.	
ସ. ବିଶ—ଅଛି ଲୋକୁ—Very avaricious.	
ଧନ ଦେବ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନ+ଦେବ) —୧. କୁବେର—	
Dhana deba 1. Kubera.	
ଧନଦେବତା } ଅନ୍ୟରୂପ 1. ଧନରୂପ ଉପାସ୍ୟ ଦେବତା—	
ଧନନାଥ } 2. Mammon; riches(personified)	
ଧନ ଧାନ୍ୟ—ସ. ବ. (ସମାନାର୍ଥବୋଧକ ସହଚର; ଧନ+ଧାନ୍ୟ) —	
Dhana dhānya ଧନ ଓ ଅନ୍ୟ; ଧନସମ୍ପର୍କ—	
Riches; money and paddy.	
ଧନଧାରା—ସ. ବ. (ଧନ+ଧାମନ୍; ସମାନାର୍ଥକ ସହଚର) — ଧନ ଓ	
Dhana dhāma ଗୃହ; ଧନ ସମ୍ପର୍କ—	
Riches; money and house-property.	
ଧନ ନାଶ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନ+ନାଶ) —୧. ଧନକ୍ଷୟ—	
Dhana nāśa 1. Exhaustion of wealth.	
, । ଅପକ୍ଷ୍ୟ—2. Waste of money.	
ଧନ ନିୟୋଗ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନ+ନିୟୋଗ) —୧. ଲାଭ	
Dhana niyoga କିମନ୍ତେ ବ୍ୟବସାୟ; କଣ ଅବରେ ଟକା	
ଧନ ପ୍ରୟୋଗ } ଅନ୍ୟରୂପ 1. Investment of	
ଧନ ବ୍ୟବହାର } ଅନ୍ୟରୂପ ଲାଭବାବା—	
money in business; money-lending etc.	
, । ରଣ ଦେବା—2. Advancing money on loan.	

ଧନତ୍ରି—ଶ୍ଵା. ବ—ଧନ ତ୍ରି (ଦେଖ)	
Dhanantiri Dhanutiri (See)	
(ଧନତ୍ରି, ଧନତ୍ରି—ଅନ୍ୟରୂପ)	
ଧନ ପତି—ସ. ବ. (ଶ୍ଵା ତତ୍; ଧନ+ପତି) —୧. କୁବେର—	
Dhana pati 1. Kubera.	
(ଧନପାତି—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ବାସୁ—2. Air.	
ସ. ବିଶ—ଧମ—Rich (man).	
ଦେ. ବି. ପୁଂ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—A name given to males.	
ଧନ ପତ୍ର—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେଖ; ଧନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ପତ୍ର) —ଧନର ହୃଦୟକ	
Dhana patra ଲେଖାତ୍ମକ ଖାତା— Money-account book.	
ଧନ ପାତ୍ର—ସ. ବ—ଧମ ବ୍ୟକ୍ତି (ହ. ଶବ୍ଦବାଗର) —	
Dhana pātra A rich man.	
ଧନ ପିପାସା—ସ. ବ. (ରଥୀ ତତ୍; ଧନ ପାଇଁ ପିପାସା) —	
Dhana pipashā ଧନ ଷ୍ଟ୍ରା (ଦେଖ) —Dhana trūshā (See)	
(ଧନପିପାସା—ବିଶ)	
ଧନ ପିଶାଚ —ସ. ବ. ପୁଂ. (ରୂପକ) —ଲାଭ ବାପକା; ଧନରୂପ ରୂପସି—	
Dhana piśācha ଲୋଭ; ଧନକୃତ୍ୟ—The demon of wealth; (ଧନପିଶାଚୀ; ଧନପିଶାଚିକା—ଶ୍ଵା) mammon.	
ସ. ବିଶ—୧. ଧନଲୋଭ—1. Avaricious.	
, । କୃପଣ—2. Miserly.	
ଧନ ପ୍ରିୟ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ବନ୍ଦୁକ୍ରୀଷ୍ଟି; ଧନ ଅଟେ ପ୍ରିୟ ଯାତାର) —	
Dhana priya ୧. ସେ ଧନକୁ ଅଛି ପ୍ରିୟବସ୍ତୁ ବୋଲି ମନେ କରେ—1. Loving wealth; very fond of wealth.	
(ଧନପ୍ରିୟା—ଶ୍ଵା) , । ଲୋଭ—2. Avaricious.	
ଧନବତ୍ତ—ସ. ବ. ଶ୍ଵା. (ଧନବତ୍ତ+ଶ୍ଵା. ରି) —ଧନକୃତ୍ୟ ନକ୍ଷତ୍ର—	
Dhanabat̄ The 23rd asterism.	
(ଧନବନ୍—ପୁଂ) ସ. ବିଶ. ଶ୍ଵା—ଶୌଭଗ୍ୟଶାଳୀନୀ; ଧନଶାଳୀନୀ—	
Rich (woman).	
ଧନବତ୍ର—ସ. ବ. (ଧନବତ୍ର+ରାତ୍ର. ରା) —ଧନକଣାତିକା—	
Dhanabattā Affluence.	
ଧନବନ୍—ଦେ. ବିଶ. ପୁଂ. ଓ ଶ୍ଵା. (ସ. ଧନବନ୍) —ଧନବନ୍ତା;	
Dhanabanta Rich—Rich.	
ଧନବନ୍ତ ଧନବନ୍ କଣେ ଅଗରେ ଶାତବନ୍ଧ କହିଲେ ।	
ଧନବନ୍ତ ଧନବନ୍ତ ନମ୍ବରିକ ପଦମାଳା ।	
ଧନବନ୍—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଧନ+ବନ୍=ଧନବନ୍ ଶକ; ୧ମ. ୧ବ.) —	
Dhanabān ୧. ଶାତବନ୍ଧୀଶାଳୀ. ଧମ—1. Rich; affluent.	
(ଧନବନ୍—ଶ୍ଵା) , । ମହାଜନ; କୃଷି ଓ ବାଣିଜ୍ୟାଦରେ ସେ ଧନ ପ୍ରୟୋଗ କରେ—1. Investing money in business, agriculture etc.	
ଧନ ବିଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବ. (ଅଧ୍ୟକ୍ଷକ ପାରିଶ୍ରମକ ଶକ) —ଅର୍ଥବିଜ୍ଞାନ;	
Dhana bijñāna ଅର୍ଥଜ୍ଞାନ; ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମାଜରେ କି କି ହୃଦୟପୂର୍ବାଦୀ	
ଧନବନ୍ତି ଦୁଇ ଏ ବିଷୟ ଥେବୁ ପାଇଁ ଆପଣରେ ଅନ୍ତରେତେ ହୋଇଥାଏ—Political economy; economics.	

ଧନ ବିଦ୍ୟୁତ—ଦେ. ବି. (ଅଧ୍ୟନକ ପାରିଷାରିକ ପଦ)—ସ୍ଥାନ ବିଦ୍ୟୁତ— Dhana bidyut Positive electricity. (ବଣବିଦ୍ୟୁତ—ବିପସ୍ତତ)
ଧନ ବିଭାଗ—ସ. ବି. (୨ୟୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ବିଭାଗ)— Dhana bibhaga ୧। ଅଂଶିଦାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କର ବିଭାଗ; ବିଭାଗ—୧. Partition of property amongst the cosharers. ୨। ଉତ୍ତରାଧିକାରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୁଢ଼ ବ୍ୟକ୍ତିର ବ୍ୟକ୍ତି ସମ୍ପର୍କର ବିଭାଗ— 2. Partition of heritage amongst the heirs.
ଧନ ବୃଦ୍ଧି—ସ. ବି. (୨ୟୀ ଚତ୍ର, ଧନ + ବୃଦ୍ଧି)—ସମ୍ପତ୍ତି ବୃଦ୍ଧିବା; Dhana bṛuddhi ଧନବୃଦ୍ଧି—Increase of wealth, ଧନ ବୃତ୍ତାର—ଦେ. ବି. (ସ. ଧନ + ବୃତ୍ତାର)—ଧନାଗର (ଦେଖ) Dhana bṛuddhāra ଧନାଗର (See) ଧନବ୍ୟାକାର ଧନମୟାକାର (ଧନଶାଳା—ଅନ୍ୟବୂପ)
ଧନକର୍ଜ—ଶା. (ପ୍ରାଚୀକ ପ୍ରମୋଦ) ବି. (ସ. ଧନକୟ)—ଧନକୟ; Dhanarjai ଅର୍ଜୁନ—Arjuna. ଏ ଅର୍ଜୁ ଧର ଯୋଗେ ଏହି ହୋଇ ଆହାର ଦୁଃଖ କଲେ ଧନକର୍ଜ—ଶାଳୀ ପରବେଶିତା ।
ଧନ ଲଭ—ସ. ବି. (୨ୟୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଲଭ)— Dhana labha ୧। ସମ୍ପର୍କ ପାପି; ଅର୍ଥଲଭ— 1. Acquisition of wealth. , ଆୟ—2. Income.
ଧନ ଲୋଭ—ସ. ବି. (୨ୟୀ ଚତ୍ର, ଧନା ଚର୍ଚୀ ଚତ୍ର)—ଧନଲୋଭ— Dhana lobha Avarice; hankering after riches. (ଧନଲୁହ; ଧନଲୋଭ—ବିଶ. ସୁଂ) (ଧନଲୁହ; ଧନଲୋଭି—ବିଶ. ସ୍ଥା)
ଧନଶାଳୀ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ. (ସ. ଧନଶାଳକ; ୧ମା. ୧ବ.)—ଧନୀ— Dhanasālī Rich. (ଧନଶାଳି—ସ୍ଥା)
ଧନ ସମ୍ପଦ—ସ. ବି. (ଦୁଃଖ; ଧନ + ସମ୍ପଦ)—ଅରୁଳ ବିଶ୍ୱାସ; ବିଭବ— Dhana sampada Affluence; accumulation of (ଧନ ସମ୍ପଦ—ଅନ୍ୟବୂପ) wealth.
ଧନସୁ—ସ. ବି.—କୋତିଲାଶର ପଣୀ (ହି. ଧନେଷ) (ହି. ଶା.)— Dhanasū Hornbill (bird).
ଧନ ସ୍ଥାନ—ସ. ବି. (ଧନ + ସ୍ଥାନ; ୨ୟୀ ଚତ୍ର)—(ଜ୍ୟୋତିଷ) Dhana sthāna ଜୀବିରେ ଲଗ୍ନର ସ୍ଥାନ— (astrology) The 2nd place from one's natal sign in the horoscope. [ଦ୍ୱ—ଜୀବିର ଏହି ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଗ୍ରହବ୍ୟାପ ଭକ୍ତ ମନ୍ଦର୍ଥର ଲାଗନର ଧନ ସମ୍ପଦୀୟ ଶୁଭଶୂଭ ଅନୁମିତ ହୁଏ ।]
ଧନ ସ୍ଵାମୀ—ସ. ବିଶ. ୨. (ସ. ଧନ + ସ୍ଵାମୀଙ୍କ; ୧ମା. ୧ବ.)— Dhana swāmī ୧। ଧନପତି; ଧନର ମାଲିକ— (ଧନସ୍ଵାମୀ—ସ୍ଥା)

୨। ବୁବେର—୨. The Hindu God of riches.
୩। ସେଇଁ ବ୍ୟକ୍ତି ମୂଳକରେ କୌଣସି ବ୍ୟକସାୟ ଆଦି ଚଲେ—୩. A capitalist.
ଧନସ୍ୟକ—ସ. ବିଶ.—ଧନ ପ୍ରାପି ପାଇଁ ଲାଗୁଥିବ; ଲୋଭ (ହି. ଶା)— Dhanasyaka Avaricious; hankering after riches.
ସ. ବି.—ଗୋଖର (ଦେଖ) (ହି. ଶା)—Gokharā (See)
ଧନହର—ସ. ବିଶ. ସୁଂ.—(ଧନ+ହର) ଧରୁ—ଦରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. Dhanahara ଅ—ଖେ ପରର ଧନ ହରଣ କରେ— ଧନହରକ } ଅନ୍ୟବୂପ ଧନହାରା } ଅନ୍ୟବୂପ ଧନହରସ } ଅନ୍ୟବୂପ ଧନହରଣ } ଅନ୍ୟବୂପ ସ. ବି.—୧। ଛକାଇତ; ଲୁହାରୀ— 1. Robber; dacoit.
୪। ଗୈର ନାମକ ଗନ୍ଧ ଦ୍ରବ୍ୟ— 3. A kind of medicinal scent.
ଧନହରୀ—ସ. ବି. ସ୍ଥା—(ଧନହର + ସ୍ଥା. ଶା)—ଗୈରନାମକ ଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟ Dhanahari Name of a sweet-scented herb.
ଧନହରୀ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ପ୍ରାପୁ ଚତ୍ର; ଧନ + ହରିନାମକ)—ନିର୍ବନ୍ଦ; ଦର୍ଶନ; Dhanahina ଗରବ—Poor; indigent. (ଧନହରୀ—ସ୍ଥା) (ଧନହରିନାମକ—ବିଶ)
ଧନା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଧନାଶ୍ୟ) ମହାଧନୀ— Dhanā ଧନୀ ଧନୀ Very rich. (ଯଥା—ଧନା ଶେଠ ।) ଶା. ବିଶ. (ନୟାଶ୍ୟ) ଶିଦ୍— 1. Penis; male organ.
୫। ଧନେଶ୍ୱର ଜୀବ ନାମ— 2. Name for calling Dhaneswara.
ଧନାକାନ୍ତ୍ର—ସ. ବି (ଧନ+ଅକାନ୍ତ୍ର; ଧର୍ଥୀ ବା ୨ୟୀ ଚତ୍ର)— Dhanākāntra ଧନ ପାଇବାର ଇଚ୍ଛା; ଧନ କାମନା— (ଧନାକାନ୍ତ୍ର—ବିଶ) Wish to get wealth or riches. (ଧନାକାନ୍ତ୍ର—ସ୍ଥା)
ଧନାଗମ—ସ. ବି (୨ୟୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆଗମ—୧। ଧନ ଉପାର୍କନ;— Dhanāgama ଧନାର୍କନ—1. Acquisition of wealth. , ଆୟ—2. Income.
ଧନାଗମ ତ୍ରୁଷା—ସ. ବି (୨ୟୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆଗମ + ତ୍ରୁଷା)— Dhanāgama trūṣṭā ଉପାର୍କନ କରିବାର ବିଲବତ ରହି— (ଧନାଗମ ତ୍ରୁଷା—ଅନ୍ୟବୂପ) Thirst for acquisition of wealth.
ଧନାଗର—ସ. ବି (୨ୟୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆଗର)— Dhanāgara ଅଜଣାଙ୍ଗାନ; ରଣ୍ଗାର; ମାଲଶାନ— Treasury; treasure-house.
ଧନାତ୍ୟ—ସ. ବିଶ. ସୁଂ (ପ୍ରାପୁ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆତ୍ୟ)— Dhanāt̄ya ମହାଧନ; ବିଭବଶାଳ; ବିଭବଲୋକ— (ଧନାତ୍ୟ—ସ୍ଥା) (ଧନାତ୍ୟା ବି) ଅଭାବ; ବୋଲି ଏ ଘୁଲେ
ସେ ବିଭବ ଉପାର୍କନ ପାଲେ—ଜଗାନ୍ତ; ଭବତି ।

ଧନୀସ୍ଵକ - ଦେ. ବିଶ (ଗଣିତ ଓ ବଜ୍ଞାନପରିଭ୍ରମଣ)—	
Dhanātmaka	୧। (ଗଣିତ) ଯୋଗତଥୀରୁଚକ —
	1. (mathematics) Indicating a positive number.
(ରଣସ୍ଵକ—ବିପରୀତ)	[ଦ୍ରୁ—ଧନୀସ୍ଵକ ଚିତ୍ର + ; ରଣସ୍ଵକଚିତ୍ର —]
	୨। (ବଜ୍ଞାନ) ସର୍ବସ୍ଵକ (ବହୁରୂପ)—
	2. (physics) Positive (electricity).
ଧନାଧାର—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅଧାର)—ଧନ ରଖିବାର	Dhanādhāra ସିଙ୍କୁ ବା ବାକସ—Coffers; chest; cash-box.
ଧନାଧିକାର—ସ. ବି (ଗମୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅଧିକାର)—	Dhanādhikāra ୧। ଧନରେ ସହ ବା କ୍ଷମତା—
	1. Right and title to riches or wealth.
	୨। ଉତ୍ସର୍ଖକାରୀ ରୂପେ ଧନପ୍ରାପ୍ତି—
	2. Devolution of property by inheritance.
(ଧନାଧିକାରୀ—ବିଶ)	୩। ଧନପ୍ରାପ୍ତି—3. Acquisition of wealth.
(ଧନାଧିକାରୀ—ବିଶ. ସ୍ତ୍ରୀ)	୪। ଧନଭୋଗ—4. Enjoyment of property; possession of wealth.
ଧନାଧିକୃତ—ସ. ବି (ଧନ + ଅଧିକତଃ)—ଧନରକ୍ଷର ଭାବପ୍ରାପ୍ତ—	Dhanādhikṛuta (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—Charged with the custody of wealth.
	ସ. ବି.—ଧନାଧୀନ; ଆଳାହ—(ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ର)—
	Treasurer.
ଧନାଧିପା—ସ. ବି. ପୁ (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅଧିପା)—ମହାଧିକ—	Dhanādhipa Opulent; very rich.
(ଧନାଧିପା, ଧନାଧିଶ—ଅନ୍ୟରୂପ)	ସ. ବି—୧। କୁବେର—
(ଧନାଧିପା—ସ୍ତ୍ରୀ)	1. Kubera.
	୨। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ଲଗ୍ନର ସ୍ଥାନରେ ଥିବା ଗ୍ରହ—
	2. (astrology) The planet presiding over the second mansion (counted from the Lagna) in a person's horoscope.
ଧନାଧ୍ୟକ୍ଷ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅଧ୍ୟକ୍ଷ)—୧। କୁବେର—	Dhanādhyaksha ୧. Kubera; the Hindu/God of riches.
Dhanādhyaksha	, ୨। ଶାଙ୍କଣିତି; କୋଣାଧୀନ; ଧନାଧାରର ଭାବପ୍ରାପ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—
	2. Treasurer; cashier.
ଧନାପଦ୍ଧରଣ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅପଦ୍ଧରଣ)—ରୈର—	Dhanāpaharana Stealing.
Dhanāpaharana	
ଧନାପହାରକ—ସ. ବି ଓ ବି. ପୁ (ଧନ + ଅପହାରକ)—	Dhanāpahāraka ଧନହର (ଦେଖ)
Dhanāpahāraka	Dhanahara (See)
(ଧନାପହାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ)	
(ଧନାପହାରିକା, ଧନାପହାରଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)	

ଧନାଭିଲାଷ—ସ. ବି (ଧନ + ଅଭିଲାଷ)—ଧନାକାଷ୍ଟ (ଦେଖ)	
Dhanābhilāṣha	Dhanākāṣṭikshā (See)
(ଧନାଭିଲାଷୀ—ସ. ବିଶ) (ଧନାଭିଲାଷୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)	
ଧନାର୍ଜକ—ସ. ବି ପୁ (ଧନ + ଅର୍ଜକ; ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର)—ସେ ଧନ ଅର୍ଜନ କରେ—	Earning or acquiring wealth; acquirer of wealth.
Dhanārjaka	
ଧନାର୍ଜନ—ସ. ବି (ଗଣ୍ଠୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅର୍ଜନ)—ଧନାର୍ଜନ କରିବା—	Earning or acquiring wealth; acquisition of wealth.
Dhanārjana	
ଧନାର୍ଥୀ—ସ. ବି (ଗମୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଅର୍ଥୀ)—	୧। ସେ ଧନାର୍ଥୀ କରେ—
Dhanārthī	ଧନାର୍ଥୀ—2. Desirous of getting riches.
(ଧନାର୍ଥୀ—ସ୍ତ୍ରୀ)	Praying for getting wealth.
ଧନାଶ—ସ. ବି. (ଗମୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆଶା)—	
Dhanāśa ୧। ଧନାଶ—1. Avarice.	
	୨। ଧନାଶ୍ରୋ—2. Thirst for wealth.
	୩। ଧନ ମ୍ରିଳବାର ଆଶା—
	3. Prospect of acquisition of wealth.
ଧନାଶୀ—ସ. ବି. (ଗମୀ ଚତ୍ର; ଧନ + ଆଶା)—	
Dhanāśī	
ଧନାଶୀ—ସାମାଜିକ—1. A very rich merchant.	
Dhanāśītha	
ଧନାଶୀତ—୨। (ବ୍ୟକ୍ତି) ଅହସ୍ରବିତରୂପେ ଧନ ବ୍ୟକ୍ତି—	
	ଧନାଶୀତ—2. (ironical) Fabulously rich person.
ଧନାଶୀତଙ୍କ ନାତି—ଦେ. ବି.—(ବ୍ୟକ୍ତି) ବହୁତ ଧନାଶୀତ କ୍ଷମତା—	
Dhanāśītahanka nāti	ଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦଶଧର—
	(ironical) The descendant of a very rich man.
ଧନାଶ୍ରୀ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ—ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତିର ରତ୍ନଶିଖିଷେଷ—	
Dhanāśrī	Name of a Sanskrit musical air.
	[ଦ୍ରୁ—ଏହି ରତ୍ନଶିଖି ସାର ରଷରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ... । କନୁପାନଙ୍କ ମତରେ ଏହା ଶାବ୍ଦିକର ଲାଙ୍ଘିତି; ହବପର ଦ୍ଵିତୀୟ (ବା ମତାନ୍ତରେ ତତ୍ତ୍ଵୀତ୍ୟ) ପ୍ରଦରରେ ଏହା ବୋଲିଯିବା ଉଚିତ । ଉରତକ ମତରେ ଏହା ଗାନ୍ଧର ରଗର ଓ ମନ୍ଦିନୀନାଥଙ୍କ ମତରେ ମେଘ ରଗର ଶାର୍ଣ୍ଣି—ହୁ. ଶଦସାଗର ।]
ଧନି—ପ୍ରା. ବିଶ. (ସ. ଧନ୍ୟ)—ଧନ୍ୟ—	
Dhani	Praiseworthy.
(ଧନିଆ; ଧନିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)	ଧନିଆ—ଦେ. ବି.—(ସ. ଧନ୍ୟ)—
ଧନୀ ୧। (ପୁ.) ରମ୍ଭିକ ପୁରୁଷ—୧. A gallant; a beau.	
ଧନି	
ଧନି ୨। (ସ. ଧନିବା = ସୁବଜା)—ନାଗଶ; ରଦ୍ଧିକା ସ୍ତ୍ରୀ—	
	2. A jilt; a flirt.
	୩। ଚରୁର ସ୍ତ୍ରୀ—3. A clever woman.
	୪। ସୁବଜା—4. A young woman.
	୫। ସନ୍ଦର୍ଭ—5. A graceful lady.

ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧। ପ୍ରିୟତମା ସ୍ତ୍ରୀ; ପ୍ରିୟତମା—

1. One's beloved lady.

୨। ସ୍ତ୍ରୀଲୋକଙ୍କ ଦିଆଯିବା ନାମ—

2. A name given to females.

ଧନୀକା—ସଂ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଧନ + ଲୋକ; ର ପ୍ରାନ୍ତରେ ର) —ସ୍ତ୍ରୀଜୀ—

Dhanikā A young or youthful woman.

ଧନୀୟକ—ସଂ. ବ (ଧନ ଧାରୁ = ଶବ୍ଦୀ ଦୂରତ୍ତ ହେବା + ରୟ + କ) —

Dhaniyaka ଧନୀୟ (ଦେଖ)

Dhaniyā (See)

ଧନୁ ନୃତ୍ୟ—ସଂ. ବ (ଧନ ଧାରୁ = ନିଷେଷ କରିବା + କଢ଼ି ଉ, ଉସ୍) —

Dhanu(nuh) ୧। କୋଦଣ୍ଡ; କାମୁକ; ଶରସନ—1. A bow.

(ଧନୁସ, ଧନୁଃ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବାଟୁଳିଶତ୍ରା—2. A bow

used for throwing small balls of earth
to a distance.

୩। (ଜ୍ୟୋତିଷ) ନବମ ରାଶି—

3. The 9th sign of the zodiac; Sagittarius.

୪। ଗୁରୁତ୍ୱ ପରିମାଣ; ଦୂର ଗଳ—

4. A lineal measure of 4 cubits or 2 yards.

୫। ତୁଳା ଶତିବାର କୋଦଣ୍ଡାକାର ସହ ବା ନାଠ—

5. A cotton-carding bow.

୬। ସୌରମାସ ପୌଷ ମାସ—

6. The solar month of Pausa.

[ଦ୍ର—ପୌଷମାସରେ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦୟ ଧନୁ ଲଗ୍ନରେ ହୁଏ ।]

୭। ପିଯୁଳ ଗଛ—7. Buchanonia Latifolia (tree).

୮। ଗୋଲ ମେଷର ଅଧେ ଅପେକ୍ଷା କମ ଶେଷ (ହି. ଶ) —

8. A plot of land which is smaller than a
semicircle.

୯। (ଜ୍ୟାମିତି) ଚାରୁକ୍ଷ ଅପେକ୍ଷା କମ ତପ୍ତାରର ପରିଧି—

9. Arc of a circle.

୧୦। ହଂଶୋଗର ଆସନବିଶେଷ (ହି. ଶ) —

10. A kind of posture in Joga-exercise.

[ଦ୍ର—ଧନୁର ରକ୍ତ ରକ୍ତ ଥାରୀ—ଦଣ୍ଡ, କାଣ୍ଡ= Bow;

ଶ୍ରୀ, ତନୁ= Bow string; ଧନୁର ଅଗ୍ରଭଗ, କୋଟି=
the horns of a bow.]

ଧନୁ ମାରିବାର ଶକ ବା ଟଙ୍କାଇ—Twang of a bow].

ଦେ. ବ—ଗୁରୁକୋଶ ଦୂରତ୍ତ—A distance of 8 miles.

ଅତିକ୍ରମ ହୋଇଥାର ଅରଥ; ବାହୁତକରମ ଧନୁ ସାର ।

ଲଗନାଥ. ଭଗବତ ।

ଧନୁଶ(ଅଁ)—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଧନୁ) —ଧନୁକାକାର—

Dhanuā(ଅଁ) Bow-shaped.

ଧନୁଶରା; ଧୁନକୀ; ଧନୁଆ

ଦେ. ବ.—ତୁଳା ଶତିବାର ଧନୁ—Cotton-carding bow.

ଧନୁପଟ—ସ. ବ—ପିଯୁଳ ଦୂର—Buchanonia Latifolia

Dhanupata (tree).

(ଧନୁ + ପାତା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧନୁଃଶ୍ରେଣୀ—ସ. ବ—୧। (ଏହାର ପତ୍ର ଅନ୍ତରୁ ଧନୁର ଶୁଣ ପାର) Dhanuhśrenī ଦୂରତ୍ତ ବଳାସାଏ)—ମୂଳ—

1. Tanseveiria Roxburghiana (plant).

୨। ମହେନ୍ଦ୍ରବାଚୁଣୀ (ଦେଖ)—2. Mahendra-
bācūṇī (See).

ଧନୁଃଶର—ସ. ବ—୧। (ସ. ସ. ଲୋ) ଧନୁର ଶ୍ରୀ ବାଣ—

Dhanuhśara 1. The arrow ejected from a bow.

୨। (ଦୁର) ଧନୁ ଓ ଶର—2. Bow and arrow.

ଧନୁକ—ସ. ବ—(ଧନୁ + ସାର୍ଵେତ୍ର, କ) —ଧନୁ—Bow.

Dhanuka

ସ. ବ (ଧନୁ + କ) —ଧନୁକ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତି—An archer;
bowman.

୧। ଶୁରକୋଶ ଦୂରତ୍ତ—2. A distance of 8 miles.

୨। ବେହେଲର ଛଢ଼ି—3. The bow of a violin.

ଧନୁକଧାରୀ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଧନୁକ୍ତର)—୧। ଧନୁକ୍ତର—

Dhanukadhaṛī 1. Armed with bow; carrying
ଧନୁକଧାରୀ; ଧନୁକାଧାରୀ a bow.

୨। ଧୁରନ୍ତର (ଦେଖ) —2. Dhurandhara (See).

ଦେ. ବ (ରମତନ, ଧନୁକ୍ତର ଥିବାର) —ରମାବତାର—

3. The incarnation of Bishnu in Rāma-
chandra.

ପ୍ରାଦେ (ପାଞ୍ଚମୁର) ବି—ହନୁମ୍ବାନ ବାବାଜି—

Name of a class of itinerant ascetics who
come from North India.

[ଦ୍ର—ଏମାନେ ଭାର ଘେନ ନାଲ ଗ୍ରେମା ଗଲାର ଗ୍ରାମ ଗ୍ରାମ
ବୁଲ “ସୀତାଶମ୍ପ ଧନୁକଧାରୀ” ବୋଲି ବୋଲି ରଖ ମାଗନ୍ତି]

ଧନୁକ ବାତ—ଦେ. ବି (ସ. ଧନୁକ + ବାତ) —ଧନୁଷ୍ଠାର ବାତରେଣ—

Dhanuka bāta Tetanus.

ଧନୁକବାତ; ଧନୁକଧାରୀ

ଧନୁକାକାର—ସ. ବି—(ବହୁମାତ୍ର; ଧନୁକ + ଅକାର) —ଧନୁପର

Dhanukākāra ଅକୁଳବିଶେଷ—Bow-shaped.

(ଧନୁକାକୁଳ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ସ. ବ (ଷ୍ଟ୍ରୀ ତର) ଧନୁର ଅକୁଳ—Shape of a bow.

ଧନୁକି—ଦେ. ବ—(ସ. ଧନୁକ) —ଧନୁକ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତି—

Dhanuki Archer.

ଧନୁକୀ ଧାନୁକ, ଧାନକି ଅର୍ଜି ତ ସୁଦ୍ଧା ଧନୁକ ବଳ ସିଂହ—

ଶୁଷ୍କତ୍ରୁଷାକରତ, ସାର୍ବ ।

ଧନୁ ଗୁଣ—ସ. ବି. (ଧନୁ + ଗୁଣ; ଷ୍ଟ୍ରୀ ତର) —ଧନୁର ଜ୍ୟା ବା ଦୂରତ୍ତ—

Dhanu gupa (ଧନୁର୍ମୁଣ୍ଡ—ଅନ୍ୟରୂପ) Bow-string.

ଧନୁତିର—ଶ୍ରୀ. ବି. (ସ. ଧନୁକୁର) —୧। ସର୍ଗ ବୈଦ୍ୟ—

Dhanutiri 1. The physician of the Gods.

ଧନୁକୁର } ଅନ୍ୟରୂପ ୨। ବରୁଣ (ଦେଖ)

ଧନୁକୁର } ଅନ୍ୟରୂପ 2. Katrūṇa (See)

[ଦ୍ର—ଏହା ଏକପ୍ରକାର ଲାଖ; ଏଥର ପତ୍ରରେ ଲେମ୍ବ ର ଗନ୍ଧ
ଅଛି । ଗୋରୁମାନଙ୍କ ଅଗ୍ରଭଗ ହେବେ ଏହା ଉଷମରୂପରେ

ବ୍ୟକ୍ତହୃଦ ହୁଏ । ଏ ଯାଉରୁ ଏକପ୍ରକାର ଲେମ୍ବୁ ଶୈପାର ଗନ୍ଧିକୁ
ଛେଳ ବାହାରେ]

ଧନୁ ଧରି(ରେ)ରବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ଦାମ୍ଭିରପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ
Dhanu dharat(re)ibh ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ପୁରାର ନିଷ୍ଠନ୍ତ ଦେବା—

To throw the brunt of some hard work
on another man's shoulders
ଧନୁ ଧରିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ବାରେତି ବା ଦାମ୍ଭିରପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ
Dhanu dharibā କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଦେବା—To be
prepared to do any hard or responsible
task.

ଧନୁଫଳା—ଦେ. ବ(ସ. ଧନୁ+ଫଳିକ)—ପୁରୁଷବିଶେଷ—
Dhanuphalā Name of a weapon of war.

ଧନୁ ବୁଲ ଉତ୍ସବ—ଦେ. ବ—ଆର୍ଦ୍ର ଶୁଭପଞ୍ଚ ଦୁର୍ଗାପୂଜାରେ ଦେବା—
Dhanu bulā utsaba ଉତ୍ସବବିଶେଷ—Name of a festival
during the Durgapūjā in Āświna.

ଧନୁ ଭଗ୍ନ କରିବା—ଦେ. କି—କୌଣସି ଅସାଧ କାର୍ଯ୍ୟ ସମ୍ପଦ କରିବା—
Dhanu bhagna karibā To accomplish an extra-
ordinary and hard task.

ଧନୁକ ତୋଡ଼ନା [ତୁ—ଶିବଧନୁ ଭଙ୍ଗ ଶମତରୁ ସୀତାକୁ ବିବାହ
(ଧନୁ ଭଙ୍ଗିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) କରିବା ଘଟନା ପ୍ରତି ଲକ୍ଷ୍ୟ]

ଧନୁ ମାରିବା—ଦେ. କି—କାଣ୍ଡ ମାରିବା; ଧନୁଦ୍ଵାରା ଶର ପ୍ରୟୋଗ
Dhanu māribā କରିବା—To shoot with the bow.

ଧନୁକମାରୀ ଧନୁସବିଶେଷ
ଧନୁ ମୁଆଂ(ହାନ୍ତି)—ଦେ. ବ—ଧନୁ ସାତାନ୍ତିରେ ଠାରୁରଙ୍ଗ ଗୋଟ କରିଯିବା
Dhanu muāā(hānti) ମୁଆ—Fried paddy seasoned

with sugar and rolled into cakes and
offered to Deities on the Dhanu
sankranti day.

ଧନୁର୍ଗୁଣ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଧନୁସ୍+ଗୁଣ) —
Dhanurguṇa ୧। ଧନୁର ଦର୍ଶି; ଜ୍ଞା—
1. Bow-string.

୨। (ଜ୍ଞାନିତି) ବୃତ୍ତଶତ୍ରୁର ଅଗ୍ରଭାଗ ସମ୍ପୋଳକରେଣ୍ଟ; ଜ୍ଞା—
2. (geometry) Chord of an arc.

ଧନୁର୍ଗୁଣା—ସ. ବ. ଶ୍ଵ. (ଧନୁସ୍+ଗୁଣ+ଆ) —ଦୂଷା—
Dhanurguṇā A kind of fibrous grass.

ଧନୁର୍ଦ୍ରୁମ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ଧନୁସ୍+ଦ୍ରୁମ; ଯେଉଁ ଦ୍ରୁମରୁ ଧନୁ
Dhanurdruma ଦିଅର ହୁଏ) —ବାରୁଣ (ଗରୁ) —
Bamboo (tree).

ଧନୁର୍ଦ୍ରି—ସ. ବିଶ. ପୁଂ. (ଧନୁସ୍+ଧୂର୍ଦ୍ରି ଧାରୁ—ଧାରଣ କରିବା + କରୁଣୀ
Dhanurdhara ଅ) —୧। ଧନୁକଧାରୀ; ଯେ ଧନୁ ଓ ଜର ଧର
(ଧନୁର୍ଦ୍ରି, ଧନୁର୍ବାଣୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ପୁରୁ କରେ; ଜରନାଳ—

1. Carrying a bow; armed with a bow;
(ଧନୁର୍ବାଣୀ, ଧନୁର୍ବାଣୀ—ଶ୍ଵା) bearing a bow.

2. Expert in a work; skilful.
କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦର୍ଶ ବା ନିପୁଣ; ଧୂରକର; ବିକଳେ—
2. Expert in a work; skilful.

ଦେ. ବ—ଶରନାଳ ସେନା—An archer; bowman.
ଧନୁରାତ—ସ. କି. (ଧନୁସ୍+ବାତ) —ଧନୁ ଶୁନ୍ଦାର ସେନା—
Tetanus.

ଧନୁରାତ୍ମା—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଧନୁର୍ବାତ୍ମା) —ଧନୁର୍ବାତ୍ମା—
Dhanurbātā Armed with a bow.

ସେ ହଂସ ବହ ଥିବା ବଦନର ସାହା
ପାଇ ରତ ନାହା ହୋଇଥି ଧନୁରାତ୍ମା । କୃଷ୍ଣବିଂହା ମହାଭାବିତ ବଳ ।

ଧନୁରାତ୍ମା—ସ. ବିଶ. (ବନ୍ଦୁବ୍ରୀହି; ଧନୁସ୍+ବାତ୍ମା) —ଧନୁର୍ବାତ୍ମା—
Dhanurbātā Dhanurbātā (See)

ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା—ସ. ବି. (ଧନୁସ୍+ବିଦ୍ୟା) —ଧନୁ ମାରିବା କୌଣସି—
Dhanurbidyā Archery; the science of archery.

ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲୋ; ଧନୁସ୍+ବିଦ୍ୟା) —
Dhanurbidyā ୧। ଧାମାନା (ଗରୁ) (ହି. ଶଦସାଗର) (See) —
1. Dhāmaṇa (tree) (See).

, ୨। ବାରୁଣ (ହି. ଶଦସାଗର) —2. Bamboo.

୩। ଅର୍ଦ୍ଧ ଗରୁ (ହି. ଶଦସାଗର) —
3. The religious fig tree.

୪। ଶାଖା (ହି. ଶଦସାଗର) —4. Marking nut.

ଧନୁର୍ବେଦ—ସ. ବ. ପୁଂ. (ଧନୁସ୍+ବେଦ) —୧। ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା—
Dhanurbeda 1. The science of archery.

, ୨। ବିଶ୍ଵମିତ୍ରପ୍ରଣୀତ ଯଜ୍ଞବେଦର ଉପବେଦବିଶେଷ;
ଧନୁର୍ବିଦ୍ୟା ବିଷୟକ ଉପବେଦପୂର୍ଣ୍ଣ ଶାସ୍ତ୍ର—

2. One of the secondary Bedas which
treats of archery; a treatise on archery
by Biswamitra.

[ତୁ—ପ୍ରାଚୀନକାଳରେ ଭାବିତବର୍ଷରେ ଓ ଉତ୍ସବରେ
ଅମେରିକା, ଆଫ୍ରିକା ଅଥ ସବ୍ରତ ଧନୁର ବ୍ୟବହାର ଥିଲା ।
ଭାବତରେ ଧନୁର୍ବେଦ ଯଜ୍ଞବେଦର ଉପବେଦ ରୂପେ ଗଣ୍ୟ
ହେଉଥିଲା । ଧନୁର୍ବେଦର ବର୍ଣ୍ଣନା ଶୁକନାଇ, କାମନକାମାଇ,
ଅଗ୍ନିପୁରାଣ, ଶାରତନ୍ତ୍ରମଣି, ବୃଦ୍ଧଶାର୍ମିଧର, ସ୍କ୍ରିବନନ୍ଦଚରୁ,
ମାତମୟୁଣ୍ଠ ଥାଇ ପ୍ରକାର ଦିଲେ । ଧନୁର୍ବେଦର ଧପାଦ (ଭାଗ) ଥିଲା
ଯଥା—ଶାକାଧାର, ସ୍ଵର୍ଗଧାର, ସିଦ୍ଧିଧାର ଓ ପ୍ରୟୋଗଧାର ।
ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଦୁଇଟ ଜନ୍ମ ଥିଲା ବାଟୁଳିଶତ୍ରୁଷ୍ଟା (ଉପଲକ୍ଷେତ୍ରକ) ର
ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟ ଥିଲା । ଧନୁ ଓ ଶୁଣ ଓ ଶରର ପରମାଣ ଓ କିମ୍ବା-
ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଏଥର ପ୍ରୟୋଗପ୍ରଣାଳୀ ପୂର୍ବେ ଭାବତରେ ବିଶଦବୁଝେ
ଶିକ୍ଷା ଦିଆଗି ଥିଲା । ଶର ବା ବାଶମାନ ଫଳା ଅନୁସାରେ ନାନା
ପ୍ରକାର ଥିଲା; ଶରର ଗଢକୁ ସିଧା ରଖିବା ପାଇଁ ଶର ପଛରେ ପକ୍ଷ
ଲଗାଯାଉଥିଲା । ସମୟକ ଓ ମହାଭାବତଥାବରେ ପଦରେଖା କାଣ
ମର୍ଯ୍ୟାବା ବିଷୟ ଲେଖାଅଛି—ହୁ. ଶଦସାଗର ।]

ଧନୁର୍ବଙ୍ଗ—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍; ଧନୁସ୍+ରଙ୍ଗ) —ଧନୁ କୁ ଭଙ୍ଗି ଦେବା—
Dhanurbanga

Breaking of a bow.
[ତୁ—‘ଯେଉଁ ରଜ୍ୟର ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଧନୁର ଭଙ୍ଗିବେ
ତାଙ୍କୁ ମୁଁ ମୋ ବନ୍ଦାରୁ ବିବାହ ଦେବି’ ପୂର୍ବେ ରଜାମାନେ ଏହିପରି
ପଣ ରଖୁଥିଲେ ଓ ଧନୁର୍ବଙ୍ଗିବାର ରଜା ଜ୍ଞାନାଳର ପକ୍ଷର ପରାମାର୍ଶା

କରୁଥିଲେ । ଶମତନ୍ତ୍ର ଶିବଧଳୁ ହାଜିବା ରୂପ ପଣକୁ ରଖା କରି
ଜନକକଳୀରୀତାକୁ କବାହ କରସ୍ଥିଲେ ।]

ଧନୁର୍ଭର—ସ. ବିଶ. (ଧନୁସ୍ + ର୍ଭର = ଧାରଣ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ରୀ
Dhanurbhṛut ୭୩) — ଧନୁର୍ଭର—

Armed with a bow.

ଧନୁଷ୍କର—ସ. ବିଶ. ସୁଂ. (ଧନୁସ୍ + କର ; ବନ୍ଦୁତ୍ତିହି) — ଧନୁଷ୍କର—
Dhanushkara Armed with a bow.

ଧନୁଷ୍ଟୋଟି—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର ; ଧନୁସ୍ + କୋଟି) —
Dhanushkoṭi ୧ । ଧନୁର ଅପ୍ରଭାଗ —

1. The horns or ends of a bow.

, 1. (ନାମ) ଶମେଶ୍ଵର ଦିଣ୍ଡପୂର୍ବରେ ଥିବା ସମୁଦ୍ରର
ଝର୍ଣ୍ଣବିଶେଷ—2. Name of a holy bathing
place near Rāmēswara (S. India).

ଧନୁଷ୍ଟଙ୍କାର—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର ; ଧନୁସ୍ + ଟଙ୍କାର) —
Dhanushtankāra ୧ । ଧନୁର ଜ୍ୟା ଅକର୍ଷଣର ଶବ୍ଦ—

1. The twang of a bow.
, 1. ବାତରେଗବିଶେଷ—2. Tetanus; spasms.

[ଦ୍ୱ—ଏହି ସେମନ୍ତ ବନ୍ଦୁତ୍ତ ବନ୍ଦୁତ୍ତ ଶବ୍ଦର ଦ୍ୱୀପାଶ୍ଵର
ଧନୁଷ୍ଟ ବନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ ।]

ଧନୁଷ୍ଟାଣି—ସ. ବିଶ. (ଧନୁସ୍ + ପାଣି) — ଧନୁଷ୍ଟାଣି (ଦେଖ)
Dhanushpāṇī Dhanushkara (See)

ଧନୁଷ୍ମାନ—ସ. ବିଶ.—ଧନୁସ୍ + ଅଛି ଅର୍ଥରେ ମର୍ଦ୍ଦ, ମା. ଏବ.) —
Dhanuṣmān ଧନୁର୍ଭର—

(ଧନୁସ୍ତଙ୍କ—ସି) Armed with a bow.

ଧନୁସ୍—ସ. ବି.—(ଧନୁସ୍ + ଧାରୁ = ନିଷେପ କରିବା + କର୍ତ୍ତ୍ରୀ. ଉସି)—
Dhanus ଧନୁସ୍ ଶବ୍ଦ; ଏଥର ୧ମା.୧ବ. ଧନୁଃ) — ଧନୁ (ଦେଖ) —
Dhanu (See).

ଧନୁ ହୁଲ—ଦେ. ବି—ଧନୁଷୋଟି; ଧନୁର ଅପ୍ରଭାଗ—
Dhanu hula A horn or end of a bow.

ଧନୁତ୍ତରେ ଚେତନା ତାହାକୁ ଅଣିଲେ ।

ଧନେଶ—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର, ଧନ + ଶପି) —
Dhanesa ୧ । କୁବେର—1. Kubera.

ଧନେଶପାଖୀ ୨ । ମହାଧନୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Rich person.

ଧନେଶ ଦେ. ବି—କୋତିଲାଖାର (ଦେଖ)
The Indian Horn bill; Anthracoceros
Coronatus; Buceros Cavatus.

[ଦ୍ୱ—ଏହା ଏକ ହାତଠାରୀ ଦୂର ହାତଖର୍ତ୍ତ ଶାଖାଶୟୀ
ବର୍ତ୍ତର ପଣ୍ଡା; କର୍ତ୍ତ୍ର କଳା ଓ ସୁରୁକ ରଙ୍ଗ ମିଶ୍ରିତ; କଳା ଓ ଧଳା
ମିଶ୍ରିତ ପଣ୍ଡା । ଏମାନଙ୍କର ଅଣ୍ଟ ରଙ୍ଗଟେ ଲମ୍ବ ଓ ଅଧର ଉପର
ମାତ୍ର ଚଳନାକର ପ୍ରାୟ ଦ୍ଵିତୀୟ । ଏମାନେ ଫଳ ଓ ବିଶେଷତଃ
କୋତିଲା ଫଳ ଆଶ୍ରିତ । ଉପର ଫଳ ଅଣ୍ଟ ଉପରେ ଗୋଟିଏ ଶିଖ
ପର ପଣ୍ଡା ଉଚ୍ଚ ଅଣ୍ଟ ଲାଗି ଥାଏ । ଦୂର ବଢ଼ି ପଣ୍ଡାକୁ ଭାଲିଆଖାର,
ତହିଁ ସାନକୁ କୋତିଲାଆର, ତହିଁକୁ ସାନକୁ ବସିଗାର ଓ ତହିଁରୁ
ସାନକୁ ଧନେଶ ବୋଲିଯାଏ ।]

ଧନେଶ୍ଵର—ସ. ବି. (ଗୁଣୀ ଚତ୍ର, ଧନ + ଶପିର) — ଧନେଶ (ଦେଖ)
Dhaneswara Dhaneswa (See)

ଧନ୍ଦପତ୍ର କରିବା—ପାଦେ. (ସମଲଘୁର) କି—(କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ)
Dhand-pat̄ karibba ପ୍ରଗାଢ଼ ପରିଶ୍ରମ ବା ସମ୍ବନ୍ଧ କରିବା—

To toil hard (in accomplishing some
work).

ଧନ—ଦେ. ବି—ଧନା (ଦେଖ)
Dhanda Dhanda (See)

ଧନ୍ତକ ଗଲେ ଅବକଳ, ଏକଥା ଅମ୍ବ ମନେ ଧନ ।
ପାତ୍ରୀ, ନିର୍ବାନ ମହାସଂଖ ।

ଧନକା—ଦେ. ବି. (ସ. ଦ୍ୱାହି) —
Dhandakā ୧ । ଶକିଥ; ବିଷମ ସମସ୍ୟାରେ ଧନ୍ତକ ଲେବର
(ଧନକି—ଅନ୍ୟରୂପ) ପଞ୍ଚକା ବିଂକର୍ତ୍ତିବ୍ୟବମୁଦ୍ରତା—

ସାଧା, ଧନ୍ଦ, ଧାର୍ମସ 1. Bewilderment
ଧନ୍ଦକ, ଧନ୍ଦା , 1. କାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟବମୁଦ୍ରତା; ଜଞ୍ଜାଳ—

2. Press of work.
, 1. ଗୋଲକଧନା—3. Puzzle; labyrinth.

, 2. ଦୁଷ୍ଟିଭ୍ରମ—4. Mistiness of eyesight.
, 3. ସନ୍ଦେହ—5. Doubt; hesitation.

ଧନକା ଲାଗିବା—ଦେ. ବି—୧ । ଧନାଳ ହେବା; ବିଂକର୍ତ୍ତିବ୍ୟବମୁଦ୍ରତା—
Dhandakā lagiba 1. Being at a loss to decide
ଧନାଳାଗା what to do; being puzzled;
ଅଟକ ଲାଗନ୍ତା bewilderment.

, 2 । ସନ୍ଦେହାନ୍ତ ଅବସ୍ଥା—2. Being in doubt.

ଧନକି ହେବା—ଦେ. କି—୧ । ବିଂକର୍ତ୍ତିବ୍ୟବମୁଦ୍ରତ ହେବା—
Dhandaki hebā 1. To be bewildered.

ସାନ୍ଦାଯାପଦ୍ଧା , 2 । ସନ୍ଦେହ ହେବା—2. To be in doubt.
, 3. ଦୋଦୋପାଞ୍ଚ ହେବା—3. To vacillate.

, 4. କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଛି ବ୍ୟକ୍ତ ହେବା—4. To be very busy.

ଧନ୍ଦପୁଥ—ଦେ. ବି—ଭାବଲଘୁର (ଦେଖ)
Dhandapuā Dābalapuā (See)

ଧନ୍ଦରୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଗାଣ୍ଡି, କର୍ଜିରତ) —
Dhandarī ୧ । ଛିଣ୍ଡା; ତରି—1. Ragged; torn.

ସାନ୍ଦାଯା ଗାଣ୍ଡି—2. Worn.

ଧନଳା—ଦେ. ବିଶ—ଧନାଳ (ଦେଖ)
Dhandala Dhandali (See)

(ଧନଳା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧନା—ଦେ. ବି. (ସ. ଧନଦା, ସେଇଁଥିରୁ ଧନ ମିଳେ; ଗ୍ରାମକିରଣ) —
Dhandā ୧ । ଧନୋପାଳନୋପାୟ—

ଧନ୍ଦ, ଧନ୍ଦା 1. Profession; occupation.
ଧନ୍ଦା , 2 । ବ୍ୟବସାୟ; କାମ ଧନା; ଜାବକାଳୀ—
(ଧନା—ଅକ୍ଷୟକ୍ରମ) 2. Livelihood; business;

ସାମାଜିକ ଅନ୍ୟରୂପ କାମରେ ଉପରେ ଉପରେ ଉପରେ । ଧନରମେହର ହମାର ଅନ୍ୟରୂପ ।

• । କାଉଳ; ବାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତତା— ୨. The state of being busy; bustle; stir.

ଲଙ୍ଘବଣୀ ପୂର୍ବ ଯେ ହୋଇଥାଏ ବନ୍ଦା
ଦେଖିଲେ ତାହା ବୈଚ ମନେ ଗୁରେ ଧଳା ।
ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ଅବ ।

୩ । ମାନସିକ ଆନ୍ଦୋଳନ ବା ବ୍ୟସ୍ତତା—
4. Mental agitation; confusion.

* । ତିଷମ ସମସ୍ୟା— ୫. Dilemma.

୬ । ସମ୍ବାର ସର୍ବାମ—

6. The battle of life; worry of life.

୭ । ସାଂଘାରକ ଚିନ୍ତା; ପେଟ ଚିନ୍ତା—
7. Worldy anxiety.

୮ । ସନ୍ଦେହ— ୮. Doubt.

ବାହୁଦୀର୍ଘ କରି କଲ ତାହା ନିଜା
ଏ ସକାରୁ ମୋ ମନେ ହେଇଥାଏ ଧଳା । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ଅସ୍ମେଧ ।

୯ । ପ୍ରଦେଳକା— ୨. Riddle.

୧୦ । ଗୋଲକଧନା— ୧୦. Maze; labyrinth.

ଦେ. ବିଶ— ୧ । ବାର୍ଯ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ—

1. Very busy; pre-occupied.

୨ । ବିନ୍ଦୁକୁର୍ବ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ—

2. Bewildered; confused.

* । ଆନ୍ଦୋଳନ— ୩. Agitated.

ଶୁଣ କଣ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କଲ ପାରେ ବନ୍ଦା
ହୋଇ କରସାର ସେ ମାନସକୁ ଧଳା । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ବନ ।

୪ । ମୁହଁ— ୨. Charmed.

ସେ ସର୍ବରେ ବଦଳ କରୁଛି ବନ୍ଦା
ହୋଇସାର କୁଅର ମକ ରେତୁ ଧଳା । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ରଦୋଗ ।

ଧନାଳ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ବୃଦ୍ଧ)—

Dhandali ୧ । ଦୃଷ୍ଟିଭ୍ରମ ପୁରୁ— ୧. Dazzled.

ଧାର୍ଥା ୨ । ଆଶ୍ଵା ଦୃଷ୍ଟି ପୁରୁ; ଜାଲକାଳୁଆ ଦେଖି ପାରୁଥିବା—

ଧର୍ମଳା ୨. Dim-sighted; blurred (in eye sight);

(ଧନାଳା—ଅନ୍ୟରୂପ) not able to see distinctly.

* । ସନ୍ଦହାନ— ୩. Puzzled; confused; in doubt.

ଧନାଳିବା—ଦେ. କି— ୧ । ବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଏଣେ କେଣେ କୌଣସି ବସୁକୁ

Dhandali libat ଖୋଲିବା— ୧. To anxiously search for a thing here and there.

ଧନାଳେଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ } ୨ । ଉଣ୍ଡାଳିବା— ୨. To grope for

ହାତଡନ } ଅନ୍ୟରୂପ } a thing.

ଧନାଳିହେବା—ଦେ. କି (ସ. ବୃଦ୍ଧ)— ୧ । ରହାଳ ହେବା; ଏଣେ

Dhandali hebā କେଣେ ଖୋଲ ବୁଲି ବୁଲି ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା—

(ଧନହେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. To anxiously search for a

ଧନାଳାପଡ଼ା } ଅନ୍ୟରୂପ } thing here and more.

ଧନ୍ଧାମେଗିଲା ୨ । ବିନ୍ଦୁକୁର୍ବ୍ୟବ୍ୟସ୍ତିବା ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା—

2. To be agitated; to be bewildered.

୩ । କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବା; କାଉଳ ହେବା—

3. To be very busy; to be in a bustle;
to be pre-occupied.

ଶୁଣସବ ଲୋକ ତହ କି ମିଛେ ନିଜ

ଏ ସମ୍ବାର ମାୟାରେ ହେଇଥାଏ ଧଳା । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ଶାନ୍ତ ।

୪ । ଜାଲୁଜାଲୁଆ ଦେଖାଯିବାରୁ ବା ଅକାର ଯୋଗୁ ଦସ୍ତି

ହେବା— ୨. To grope on account of one's dim sight or in the dark.

* । ସନ୍ଦହାନ ହେବା— ୫. To be in doubt.

ବନଦୟାବ ଧର୍ମରକୁରେ ବାତ

ହୋଇଥାଏ ଯେ ନୂପ ନୂପ ତହ ଧଳା । ବୃଷ୍ଟିହ. ମହାଭରତ. ବନ ।

୬ । ଗୋଲକଧନାରେ ପଡ଼ିବା—

6. To be between the horns of a dilemma.

ଧନ ମରିବା—ଦେ. କି—ବ୍ୟସ୍ତିବ୍ୟସ୍ତ ହେବା—

Dhandi maribā

To be in a bustle.

(ଧନହୋଇ ମରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧନ ମରନ୍ତ ଗୁହଧର୍ମେ

ଜାନାପ୍ରକାରେ ମନ ଭୁମେ ।

ସାରି. ଶିର୍ଗମାହାୟ ।

ଧନୋଳ—ସ. କି (ସ. ବୃଦ୍ଧ)— ୧ । ବଳଦ—

Dhandola

1. Quarrel.

ଧନ୍ଦା ୨ । ଗୋଲମାଳ— ୨. Confusion.

ଧନ୍ଧା ୩. ବିଶ— ୧ । କାଉଳ; ବ୍ୟସ୍ତ— ୧. Confused.

୨ । ବିନ୍ଦୁକୁର୍ବ୍ୟବ୍ୟସ୍ତ; ସନ୍ଦହାନ — ୨. Puzzled.

ଧନ୍ଦୁ(ଧାରୁ)—ସ—ଗଢି କରିବା—

Dhanw(root) To go; to move.

ଧନ୍ଦୁ—ସ. କି (ଧନ୍ଦୁ ଧାରୁ = ଗମନ କରିବା + କରଣ. ଅ)— ୧ । ଧନ୍ଦୁ—

Dhanwa

1. Bow.

୨ । (+ ଅଧିକରଣ. ଅ) ମରୁଭୂମି— ୨. A desert.

୩ । ଛିରଳ ପ୍ରଦେଶ— ୩. A waterless tract.

୪ । କାଶୀର ଜଣେ ଶକା; ଧନ୍ଦୁଶାକ ପିତା—

4. Name of a king of ancient Kāsi.

ଧନ୍ଦୁ ଦୂର୍ଗ—ସ. କି— ୧ । ମରୁଭୂମି—

Dhanwa durga

1. A desert.

୨ । ଛିରଳ ପ୍ରଦେଶ—

2. A waterless tract or country.

୩ । ଅକମଶୋଦ୍ୟ ଶତ୍ରୁକୁ ବାଧା ଦେବା ପାଇଁ ଅନ୍ତର

ପ୍ରାନର ଓ ଅକମଶାର୍ଥ ଅଗ୍ରସର ଶତ୍ରୁପର ମଧ୍ୟ ଅଷ୍ଟକୁ

ମରୁଭୂମି ଓ ଛିରଳ ପ୍ରଦେଶ କରିବା ବୂପ ଉପାୟ—

3. The expedient of turning a tract of country (through which an advancing enemy is to pass) into a waterless desert.

[ଦ—ଏହି କରିବାକାରୀ ପଦ୍ଧତି ସେହି ଅଷ୍ଟକ ବାଟେ ଅଗ୍ରସର ହେବାକେବେ ଶାଦ୍ୟ ଓ ଜଳ ଅକାବରେ ଆର୍ଦ୍ଦ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।]

୪ । ସେହି ଦୂର୍ଗ ବୁଝାଇଁ ଯୋଜନ ପାଇଁନ୍ତି, ଛିରଳ

ମରୁଭୂମି ହାତ ବେଶିତ (ହ. ଶ)— ୨. fort

surrounded on all sides by waterless desert to the extent of 40 miles.

ଧନୁତର—ସଂ. ବ (ଧନୁ + ଅନ୍ତର)— ଶୁଣ ହାତ ଦେଖ୍ୟର ଏକ ମାପ Dhanwantara (ହ. ଶଦସାଗର)—A standard lineal measure of 4 cubits or 2 yards.

ଧନୁତରି—ସ. ବ. (ଧନୁ + ଅନ୍ତର + ର ଧାରୁ ମମନ କରବା + କରୁଇଲୁ ; Dhanwantari ଏକାଶୀର୍ଷକ ଧନୁତର ଅରଣ୍ୟବାରୁ)—

୧। ଦେବଚତ୍ରିସୁକ—1. Name of the divine physician according to the Hindu mythology.

[ଦୃ—ଦେବଶବ୍ଦରେ ଲେଖା ଅଛୁ ଯେ ଏ ସମ୍ବୁଦ୍ଧମନ୍ତ୍ରନ ବେଳେ ଲୟାଣ୍ଡି ଓ ଚନ୍ଦ୍ର ଅଦିକ ସଙ୍ଗେ ସମୁଦ୍ରରୁ ବାହାରିଥିଲେ ଓ ସମୁଦ୍ରରୁ ବାହାରିବା ମାତ୍ରେ ଦେବତାମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଗୋଟିଏ ଭାଗ ଓ ଅସନ ପାଇବା ପାଇଁ ଭଗବାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ । ବିନ୍ଦୁ ଭଗବାନ୍ କହିଲେ ଯେ ଏଥୁ ଦୃଢ଼ରୁ ଦେବତାମାନଙ୍କ ଭାଗ ଓ ସ୍ନାନ ସ୍ଥାନ ଦୋର ସାରିଥିଲୁ, ତୁମେ ଆଗାମୀ ଜନ୍ମରେ ବିଶେଷ ସିଦ୍ଧି ଲାଭ କରିବ ଓ ସତରାର ଦେବତା ଲାଭ କରିବ ଓ ଆୟୁରେବେବୁ ଥାଠ ଭାଗରେ ବିଦ୍ରଳ୍ କରି ଦେବଚତ୍ରିସୁକ ହେବ । ଉଦନ ସାରେ ସ୍ତରିଲାହାର୍ତ୍ତ ବନ୍ଦୁକଳ ତପସ୍ୱ କରୁଥିବା କାଶୀର ଧନୁତର ସରେ ଏ ଅବତାର ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଏ ରହାଇ ମୁନିକଟାରୁ (ଭାବ-ପ୍ରକାଶ ମତରେ ଇନ୍ଦ୍ରକଟାରୁ) ଆୟୁରେବ ଶିକ୍ଷା କରି ଲୋକ-ମାନଙ୍କୁ ଚକ୍ରସ୍ତା କଲେ ଓ କାଶୀର ସଜା ହେଲେ—ହ. ଶଦସାଗର]

୨। ବିକର୍ମାଦିତ୍ୟଙ୍କ ଶୁଳସଭ୍ରମ୍ଭ ନବରହୁଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଜାନେଇ ପଣ୍ଡିତ (କାଳିଦାସଙ୍କ ସମସାମୟିକ)—2. One of the 9 Pandits (gems) of the court of Bikramaditya.

୩। କାଶୀର ସଜା ଦିବୋଦାସଙ୍କ ନାମାନ୍ତର—3. A name of Dibodasa, an ancient king of Kasi.
୪। ଧନିତର (ଦେଖ)—4. Dhanitiri (See)

ଅନୁନ—ସ. ବ. (ଧନୁ + ଅନ; ଏ ଗଛରୁ ପୂର୍ବେ ଧନୁ ତିଆର ହେଉ- Dhanwana ଥିବାରୁ)—ଧାମଣ (ଗଛ) (ଦେଖ) Dhāmāṇa (tree) (See)

ଧନ୍ୟ(ସ)ବାସ—ସ. ବ—ଦୁରାଲିହା (ହ. ଶଦସାଗର) (ଦେଖ)— Dhanwaya(ja)bāṣṭa Durālabhā (See)

ଧନ୍ତା—ସ. ବ. (ଧନ୍ ଧାରୁ = ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରିବା + କରଣ ବନ୍ଦ = ଧନ୍ତା— Dhanwā ଶକ; ୧ମା. ୧ବ)—୧। ଧନ୍ ୧୨ (ଦେଖ) Dhanwa 1 & 2 (See)

୨। ଆକାଶ; ଅନ୍ତରାକ୍ଷ (ହ. ଶଦସାଗର)—2. The sky.
୩। ସ୍ଵଳ; ଶୁଣିଲ ଦୁମି (ହ. ଶଦସାଗର)—
3. Dry land.

**ସ. ବଣ. (ଧନୁ + ବନ୍ଦ; ଧନ୍ତା ଶକ, ୧ମା. ୧ବ; ଅନ୍ୟ ଶକ ପରେ ସମସରେ ସ୍ଵଳ ହୁଏ, ସଥା—ଶାର୍କିଧନ୍ତା)—
ଅମୁକ ଧନ୍ତା ଧାରଣକାରୀ—Holding a bow.**

ଧନୁସୀ—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଧନୁ + ଆ + ଯା ଧାରୁ+ଇନ୍, ଧନ୍ୟାନ୍ତିନ୍; Dhanwāyī ୧ମା. ୧ବ)—ଧନୁର୍ଭର—Armed with a bow. (ଧନୁଯିନ୍—ସୀ)

**ଧନ୍ୟନ—ସ. ବ. (ଧନୁ = କର୍ଜଳ ପ୍ରଦେଶ, ମରୁତୁମି+ବିଚରଣକାରୀ Dhanwina ଅର୍ଥରେ ଇନ୍)—ଶୁକର; ସୁଶୁର (ହ. ଶଦସାଗର)—
Hog; pig.**

ଧନୀ—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଧନୁକ; ଧନୁ + ଅସ୍ତ୍ରୀଥେ ଇନ୍; ୧ମା. ୧ବ)— Dhanwi ୧। ଧନୁର୍ଭାଷ୍ମ—1. Armed with a bow. (ଧନୁନୀ—ସୀ) ୨। ବିଦସ୍ତ; ଚତୁର; ନିଷ୍ଠା—

2. Clever; skilful.

୩। ବିଶାରଦ; ପଣ୍ଡିତ—3 Learned; accomplished.
ବ—୧। ଅନ୍ତର୍ନିନ—

1 Arjuna; the 3rd Pāñdava brother.

୨। ଧନୁର୍ଭାଷ୍ମ ଯୋଦ୍ଧା—2. Archer; bowman.

୩। ଅନ୍ତର୍ନିନ (ଗଛ) (ଦେଖ)—3. Arjuna (tree) (See)

୪। ବକୁଳ (ଦେଖ)—4. Bakula (See)

୫। ଦୁରାଲିହା (ଦେଖ)—5. Durālabhā (See)

୬। ବିଷ୍ଣୁ (ହ. ଶଦସାଗର) (ସମାବସାରରେ ଧନୁର୍ଭର ଥିବାରୁ ଓ ଗଣ୍ଡି ବ ଧନୁର ଥିବାରୁ ଥିବାରୁ)—
6. Bishnu.

୭। ଶିବ (ହ. ଶଦସାଗର) (ପିକାକ ଧନୁର ଥିବାରୁ ଥିବାରୁ)—7. God Siba.

୮। (ନାମ) ତାମସ ମନ୍ତ୍ରର ଏକ ସ୍ତର—

8. The name of a son of Tāmasa Manu.

ଧନ୍ୟ—ସ. ବଣ. ପୁ. (ଧନୁ+ଯୋଗ୍ୟାର୍ଥେ ସ)—

Dhanya ୧। ମଙ୍ଗଳମୟ, ଶୁଭୁତ୍ତକ—1. Auspicious.

(ଧନ୍ୟା—ସୀ) ୨। ଭଗ୍ୟବାନ—2. Fortunate.

୩। ସୌଭାଗ୍ୟଶାଳୀ—3. Blessed; affluent.

୪। ଶୁଭୀ—4. Happy.

୫। କୃତାର୍ଥ—5. Successful.

୬। ପ୍ରଶଂସନୀୟ, ଶ୍ରୀୟ—

6. Praiseworthy; esteemable.

୭। ଧାର୍ମିକ; ସାଧୁ; ଶୁଣ୍ୟବାନ; ସ୍ଵଭାବ—

7. Virtuous; pious.

୮। ଧନ ଦେବବାଲ୍; ଯାହାକଟାରୁ ଧନ ମିଳେ—

8. Bestowing wealth.

୯. ବ—୧। ଅନ୍ତର୍ମୁହୁ (ହ. ଶଦସାଗର)—

1. Shorea Robusta (tree)

୨। ବିଷ୍ଣୁ (ହ. ଶଦସାଗର)—

2. A name of Bishnu:

୩। ଧନ୍ତା (ହ. ଶଦସାଗର)—3. Coriander.

୪। କାଷ୍ଟିକ (ହ. ଶଦସାଗର)—4. An atheist.

ଧପ ଚିକଣିଆ(ଆଁ) — ଦେ. ବିଶ—ବାହାରେ ତମ ଦେଖାଇବା
Dhapa chikaniଆ(ଆଁ) (ଲେକ) — ବାହାର ଗୁରୁତବବିଶ୍ଵି—
ଚଟକଦାର ଭଙ୍ଗକିଳା Showy; gaudy; tawdry.
ଧପଟ — ଦେ. ବି. (ସ. ଧାବ୍ ଧାରୁ) — ୧। ଦଉଡ଼ିବା—1. Running.
Dhapaଟା (ଧପଡ଼, ଧପଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଧାବାଡ଼ ଧୟାର୍ତ୍ତ ୨। ଧପଟ—2. Race; swift motion.
ଗାଲି ତେ ପର ରୁଦ୍ଧ ଧପଟ ଲଖଟ ବଣେ ଅବସ୍ଥା ।
ଉଦ୍‌ବୋଜୁହାଏସନ୍ଦୟ ।

ଧପଟିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସି ଦ୍ରୁମ) କି.—ଧମକାଇବା (ଦେଖ)
Dhapaଟିବ ଧମକାଇବ (See)

ଧପଡ଼ ଧପଡ଼—ଦେ. ଅ.—(ଧୁଖନୁକରଣ) — ଦଉଡ଼ିବାର ଶତ—
Dhapardା dhapardା Thumping sound of foot-
(ଧାପଡ଼ ଧାପଡ଼, ଧାପୁଡ଼ ଧାପୁଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ) steps.

ଧପଡ଼ା (ତେ)ଇବା—ଦେ. କି.—ଧପଟିବାର ଶିଳ୍ପିରୂପ—
Dhapardା (rde)ib କାସିବାର ଶିଳ୍ପିରୂପ—
ଦୌଡ଼ାନ ଦୌଡ଼ାନ
(ଧପୁଡ଼ାଇବା, ଧୃତେଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧପଡ଼ା ଧପଡ଼—ଦେ. ବି.—ଦଉଡ଼ା ଦଉଡ଼ି; ଧାଅଁ ଧପଡ଼—
Dhapardା dhapardi Race; running to and fro.
ଦୌଡ଼ାବ; ଦୌଡ଼ ଧପାଡ଼ ଦୌଡ଼ାପାଟ
ଧପଡ଼—ଦେ. ବି. — (ସ. ଧବ୍) — ଧପାବାଜ—
Dhapardi Deceitful; swindling.

ଧପାବାଜ ଧୋତାବାଜ (ଧପଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧପଟିବା—ଦେ. କି.—(ସ. ଧାବ୍ ଧାରୁ) — ଦଉଡ଼ିବା—
Dhapardାବ To run with a thumping sound.

ଦୌଡ଼ ଧପନା (ଧପୁଡ଼ିବା — ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧପ ଧାପ(ପେ)—ଦେ. କି. ବିଶ.—ଅତିଶୀଘ୍ର—Quickly.
Dhapa dhାପା(pe)

ତୁମଦାପ ୫ୟ ଧାପେ ଘୋଡ଼ାମନଙ୍କୁ ଧୁଅଁ ରଲେ,
ଝୁଟ୍ଟପଟ କୋପ କରିଛ ରେଗ ଅମାପ ବନଲେ । କୃଷ୍ଣଦ୍ଵାରା ମହାଭାଗିତା ଦ୍ରୋଗ ।

ଧପା (ପ୍ରା) — ଦେ. ବି. (ସ. ଧବ୍ = ଧୂର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି) — ୧। ଠକମି—
Dhapା(ppା) 1. Swindling.

ଧପା ଧପା ୨। ପ୍ରତାରଣା—2. Deceit.
(ଧପାଙ୍କି, ଧପାଙ୍କି—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧପା(ପେ)ଇବା—ଦେ. କି.—୧। ଠକାଇବା—
Dhapା(pe)ib 1. To swindle; to deceive.

ଧପା ଦେଓଙ୍ଗା ୨। ରଣ୍ଜିବା—2. To put off.
ଧପା ମାରନା ୩। ଆସିରେ ଧୂଳ ପକାଇବା—
3. To throw dust over one's eyes.
(ଧପା ଦେବା, ଧାପା ଦେବା, ଧପା ମାରିବା, ଧପା ମାରିବା, ଧପାଙ୍କିମାରିବା,
ଧପାଙ୍କି ମାରିବା, ଧପାଙ୍କି ବତା(ତେ)ଇବା, ଧପାଙ୍କି ବତା(ତେ)ଇବା
—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧପାଢ଼—ଦେ. ବିଶ.—୧। ରଣ୍ଜ; ପ୍ରତାରକ—
Dhapାଢ଼ 1. Swindling; deceitful.
ଧପାବାଜ ୨। ଯେଉଁ ବାହୁ କୌଣସି କାହିଁ କରିବ କରିବ ବୋଲି

ଧପାବାଜ . କହ ବନ୍ଦିଲସା ଦିଏ—2. Putting off a matter
on various excuses.

ଧାତ୍ର, ଧପାତ୍ରିଆ; ଧାତ୍ରିଆ, ଧପାଦିଆ; ଧପାଦିଆ, ଧପାମସ, ଧପାମସ, ଧପାବାଜ୍ } ଅନ୍ୟରୂପ
ଧପାବାଜ୍— ଦେ. ବିଶ—୧। ପ୍ରତାରକ—
Dhapାବାଜ୍ 1. Fraudulent; deceitful.
(ଧପାବାଜ୍, ଧପାଙ୍କି, ଧପାଙ୍କି—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଧପାବାଜ୍, ଧପାବାଜ୍

ଧପାବାଜ୍—ଦେ ବି—ପ୍ରତାରଣା; ଠକମି—
Dhapାବାଜ୍ Deceitfulness.

(ଧପାବାଜ୍—ଅନ୍ୟରୂପ) କ ହୋ ପଞ୍ଜାହକେ ଏ କ ଧପାବାଜ ବିଥ ?—
ଧାପାବାଜୀ ହାନ୍ଦଲାବାଜୀ, ଧପାବାଜୀ ରବାସତରଣ ଗୋରୁ ।

ଧପାଲିବା—ଦେ. କି (ସ. ଧାବ୍ ଧାରୁ)—ଦଉଡ଼ିବା—
Dhapାଲିବ ତୁରିବା—To run.

ଧାଓସା, ଧପାଡାନା, ଦୌଡ଼ାନ
ଧବ—ସ. ବି. ପୁ (ଧୁ ଧାରୁ=କମ୍ପାଇବା + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ) — ୧। ପତି;
Dhaba ପାମି—1. Husband.

, ୨। ପ୍ରତ୍ର—2. Lord; master.
୩। ମନୁଷ୍ୟ—3. A man.
୪। ଧୂର୍ତ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି—4. A knave; a cheat.
୫। ଧଥ (ଗଇ) (ଦେଖ)—5. Dha-a (tree) (See)
(୧+୫)=ବନଗାଣ ରଣ୍ଜ ରଣ୍ଜାନ କଲେଣି ଏ ରଣ୍ଜ ବି ବସା
ରେଣେଶ୍ଵର କରିପାର ଏଥ ରଣ୍ଜାନ କରିବୁ ବସ କ
ବନ୍ଦିରେ କହଇ ବସବଟ ସେହି ରୁଣ୍ଡିବ ନାହିଁ ।
ଉଦ୍‌ବୋଜୁହାଏସନ୍ଦୟ ।

୬। (+ରାବ. ଅ) କମ୍ପ—6. Quaking; trembling.
ଧବଳ—ସ. ବିଶ (ଧବ=କମ୍ପ + ଲ ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତୁ. ଅ) —
Dhabala ୧। ଧଳା, ଶୁଦ୍ଧ; ଶେତ; ଶୁଦ୍ଧ—1. White.
(ଧବଳ, ଧବଳୀ—ଶୁଦ୍ଧ) ୨। ଗୋରା—2. Fair-skinned;
(ଧବଳତା, ଧବଳଦ୍ଵାରା) white skinned.
୩। ତକତତା ଧଳା—3. Dazzling white.
ସଂ. ବି—୧। ରେତକର୍ତ୍ତ୍ତୁ; ଧଳାରଙ୍ଗ—1. White-colour.
, ୨। ରେତ; ରେତକର୍ତ୍ତ୍ତୁ—
2. White leprosy; leucoderma.
ରୁକୁ କମିଲ ସେବେ ରେତ,
ଧବଳ ହୋଇ ମୁଖ ହୁଣ୍ଡେ । ଜଗନ୍ନାଥ ଭଗବତ ।
୩। ଏକପ୍ରକାର କର୍ପୂର; ତିନା କର୍ପୂର—
3. A kind of camphor.
୪। ରେତ ମରିଚ—4. White pepper.
୫। ଧଳା ପଣ—5. White bull.
୬। ଶେଷ ବସ—6. An excellent bull.
୭। ଧଥ (ଗଇ) (ଦେଖ)—7. Dha-a (tree) (See)
୮। ଧଳା ପାଣ (ହି. ପରିଷାଗର)—
8. White pigeon.

[ତୁ—ଏହା ଥାଂଗକ ରଜ୍ଜର ଅନୁର୍ଗର । ଏ ସ୍ଥାନଟି ଅଛି ମନୋଦର । ପ୍ରବାଦ ଅଛି ଯେ କୌଣସି ରକ୍ତର ଅର୍ତ୍ତ ତାକ ଶୁଣି ଏହି ଠାକୁର କଳା ବଳଦରୁ ଧଳା କରଦେଇ, ତାହାକୁ ଆସନ୍ତ ପ୍ରଦର୍ଶୁ ରଖା କରିଥିଲେ । କାର୍ତ୍ତିକପୂର୍ଣ୍ଣମା ସମୟରେ ଏଠାରେ ବହୁଷତ୍ର ଉତ୍ତଳିୟ, ବିଶେଷତଃ କଟକ ଜିହା ଓ ଗଡ଼କାର, ଯାତ୍ରୀଙ୍କର ଫୋର ବଢ଼ିଓଷା ଦ୍ରୁତ କରନ୍ତି । ଏହାଙ୍କ ଉତ୍କେଷ୍ଟରେ କଟକ ଜିଲ୍ଲାର ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ‘ବଢ଼ିଓଷା’ ଦ୍ରୁତ କରିଯାଏ । ‘ବଢ଼ିଓଷା’ର ପ୍ରସାଦ ମଣ୍ଡା ଓ ଝାରୁରାସା । ଏଠାରେ କରିବର ସାଧନାଥଙ୍କ ଦୂର ଶଶିଭୂଷଣଙ୍କର ଅଣ୍ଟି ଏ ନିର୍ଭବ କୁଠିର ଅଛି ।]

ଧବଳୋପୁଲ—ସ. ବି. (ଧବଳ+ଉତ୍ତଳ)—ଧଳା କର—

Dhabalotpala White water-lily.

ଧବାଣକ—ସ. ବି. (ଧୁ ଧାରୁ=କଞ୍ଚିତ ଦେବା + କରଣ. ଅନ + କ)—

Dhbānakā ପରନ—Wind (Apte).

ଧବିତ—ସ. ବି. (ଧୁ ଧାରୁ=କଞ୍ଚିବା + କରଣ. ଇତି)—

Dhabitra ୧। ମୁଗର୍ମୀର ପଣ୍ଡା—

1. A fan made of deer-skin.

୨। ତାଲପଦର ପଣ୍ଡା—2. A palm-leaf fan.

ସ. ବିଶ. (ଧୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତି. ଇତି)—ଅପନୟନକାରକ—

Removing.

ଧବୁଡ଼ା—ଦେ. ବି. (ସଂ. ଧାର୍ ଧାରୁ)—ଧବୁଡ଼; ଦର୍ଢି—

Dhaburdā Running.

ଧବୁଡ଼ା(ତେ)ରବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଧାର୍ ଧାରୁ)—ଧବୁଡ଼ିବାର

Dhaburdā(rde)ibā ଶିଳକୁରୂପ—Causative of

(ଧବୁଡ଼ିଲବା—ଅନ୍ୟରୂପ) Dhaburdibā.

ଧବୁଡ଼ିବା—ଦେ. କି. (ସଂ. ଧାର୍ ଧାରୁ)—ଦର୍ଢିବା—

Dhaburdibā To run.

ଦୌଡ଼ା ଧୟନା

ଧ ବୋଲିଲେ ମାଡ଼ ବସୁଛି—ଦେ. (ବ୍ୟଙ୍ଗ୍ୟ ବାକ୍ୟ)—ଏଥ ବୋଲିଲେ

Dha boile mārdi basuchhi କାମୁଢ଼ ପକାଉଛି (ଦେଖ)

(ଏଥ ବୋଲିଲେ ମାଡ଼ ବସୁଛି—ଅନ୍ୟରୂପ) Dha-a boile

Kāmurdī pakauchhi (See).

ଧମ୍ନା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ୍ୟର)—ତମଣା (ଦେଖ)

Dham-nā Dhamanā (See).

ଧମ—ସ. ବି. (ଧୁ ଧାରୁ=ଶବ୍ଦ କରିବା, ଅଣ୍ଟି ସଂଯୋଗ କରିବା +

Dhamā କର୍ତ୍ତି. ଅ)—

୧। କମାରଶାଳରେ ଯେ ଭାବ ତାଏ—

1. One who blows the bellows.

୨। ଯେ ଅଣ୍ଟି ସଂଯୋଗ କରେ; ଯେ ନିଅଁ ଲଗାଏ—

2. One who kindles a fire.

୩। ଶବ୍ଦ ଉତ୍ସାଦନକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—

3. One who produces or makes a sound.

ଦେ. ବିଶ. (ସଂ. ଅଖମର ବିପତ୍ତା)—ଉତ୍ସମ ବ୍ୟକ୍ତି—

A good person.

ଜାଣି ପଣ୍ଡରେ-ଧମ; କଣି ନ ପଣ୍ଡରେ ଅଧମ—ପ୍ରଦତ୍ତନ ।

ଧମକ—ଦେ. ବି—ଧମକ (ଦେଖ)

Dhamak Dhamaka (See)

ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ୍ୟର) ବି—ଗାଳ—Abuse.

ଧମକ ଦେବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ବଲ୍ୟର) କି—ଧମକାରବା (ଦେଖ)

Dhamak debā Dhamakākāribā (See)

ଧମକ—ସ. ବି. (ଧୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତି. ଅବ)—କମାର—

Dhamaka Black-smith.

ଧମକ ଦେ. ବି. (ସଂ. ଧୁ ଧାରୁ—ଶବ୍ଦ କରିବା)—

ଧମକୀ, ଧମକ ୧। ତର୍ଜନ; ରୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—1. Threat

ଧମକ ତୁରଣ ହୃଦୟ ପରିଷ୍ଠା

ରଗେ ଅନ୍ୟର ତ ଲାଭ ଶବ୍ଦ ଗୋ—କଷ୍ମୁର୍ତ୍ତ, ସଙ୍ଗତ ।

୨। ଦମଦମ ଦେବା; ଧକ୍ଖକ ଦେବା—2. Throbbing.

୩। ଶବ୍ଦ ଦମଦମ; ହୃଦକମ୍ପ—

3. Palpitation of the heart.

୪। ଅଧିକାରସହ; ହୃଦୟମାପି—

4. Order; order-slip.

୫। ଶୁଭ ଜୋର—5. Great force.

ଦେ. ଥ. (ସବାର ବେହେରମାନଙ୍କ ଭାବ)—ବାଟରେ ଅଗରେ ଗଢ଼ି ଅଛି—(a halloo of palki-bearers)

There is a pit on the road.

ଧମକ ତମକ—ଦେ. ବି—୧। ତର୍ଜନ ଗର୍ଜନ—

Dhamaka chamaka 1. Loud threats.

(ଧମକା ତମକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨। ବହୁ ରୂପିନା—

ଧମକଚମକ 2. Scolding; a shower of rebuke.

ଧମକାର

ଧମକଧମା—ଦେ. ବି—୧। ଧମକାଣ—

Dhamakadhamā 1. Threatening.

ଧମକୀ ଅତ୍ରମ୍ଭ ଦେଖାଇବା—2. Making ado.

୩। (ସବାର ଗଢ଼ିତକ ଭାବ) ଅସମଳ ବା ଗଢ଼ିମୟ କଷ୍ମୁପ୍ରଦ ମାର୍ଗ ପ୍ରତି ଲାଗୁ କରି ବେହେରମାନଙ୍କ ଭାବ—

3. A halloo of palki-bearers indicating that the road is very uneven or full of pits.

ଧମକ ଧମା(ମେ)ରବା—ଦେ. କି. (ତୁଳନାକର; ହୁ. ଦମକ =

Dhamaka dhamā(me)ibā ଭାବୁଲୁ)—୧। ତମକାରବା—

ଚମକାନ; ଧପଥପକରା 1. To cause to wince.

ଧମକାନ ତମକ ବା ଗୁଣଚକ୍ର ଦେଖାଇବା—

2. To glitter.

୩। ଅଜ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ସଂଶଳନ କରିବା—3. To show one's self off to advantage by moving the limbs

୪। ଅତ୍ରମ୍ଭ ଦେଖାଇବା—4. To make ado.

୫। (ଅନ୍ୟର କରଣ) ଅଳକାରଦିଵ ଧମ ଧମ ଶବ୍ଦ କରିବା;

ରୂପଚକ୍ର ଦେଖାଇ ରୂପିବା—5. To walk by producing tinkling sound of the ornaments or by showing off one's graces.

graces.

ଧରଣୀ କୁଳ—ପ୍ରାଚେ. (ସମ୍ମଲୟର) ୧—

Dhar̄-sā duli ଶ୍ଵାରୁ ଲଗିଥିବା ସେହି—

A corn-field or plot of land adjoining
a road.

ଧରଣୀ(ଶା)ରଣୀ—ଦେ.ବି—ଅପରବର୍ତ୍ତିନୀୟ କା କଠୋର ନିୟମ; ଧରବନ୍ଧ
Dhar̄-sa(r̄)raṇā ନିୟମ—Hard and fast rule.

ଧରାବିଧି ନିୟମ (ଯଥା—ତତ୍ତ୍ଵିଲଦାରମାନଙ୍କଠାରୁ କାରଜପଦ
ଟିକାନା, ଡରାବ ବୁଝିବାରେ ତାଙ୍କର ବିଜୁ ଧରଣରଣୀ ନାହିଁ)

ଧର—ସ୍ଵ. ବ. (ଧୃ ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତା. ଅ)—

Dhara ୧ | ପଦକ—1. Mountain

ବନ୍ଦ ଧରେ । ବସୁ ଧାର ଉପମା ଧରେ ।
ରଙ୍ଗ. ବୈଜ୍ଞାନିକାସ ।

୨ | କପା—2. Cotton.

୩ | ଗର୍ତ୍ତ; ଜଗ୍ମୁ—3. Uterus.

୪ | ଧଡ଼; ଶର୍ଷର—4. Body.

୫ | କବନ୍ଧ—5. Headless trunk.

୬ | ବେଳ ତଢ଼ ଅଧା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବାହୁଦୂର ଶର୍ଷରଙ୍ଗ—

6. Part of the body from the neck to the
waist without the arms

୭ | କର୍ମୀଶଳ; ବିଷ୍ଣୁ କର କର୍ତ୍ତାବତାର—

7. The second incarnation of Bishnu in
the shape of a tortoise.

୮ | ଅଷ୍ଟୁବସ୍ତୁ (ଦେବତା)ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

8. Name of one of the Basu class of
Deities.

୯ | ବ୍ରାହ୍ମିଣମାନଙ୍କ ଶୋଷୋପାଖିତଶେଷ—

9. Family-title of some Brâhmaṇas.

(ଯଥା—ଧରଣମୀ, ଧର ଗୌତମ ।)

୧୦ | ବ୍ୟରଗୁଣ ପୁରୁଷ; ବିଠ (ହି. ଶର୍ଷାଗର ।)—

10. An adulterer.

ସ୍ଵ. ଧରଣ. ଧୂ—ଧାରଣ କର୍ତ୍ତା; ସେ ଧାରଣ କରେ—

Holding; bearing; that which holds or
sustains.

[ଧୂ—ଅନ୍ୟ ଶତ ସଙ୍ଗେ ବ୍ୟବହୃତ । ଯଥା—ଭୂଧର, ଭଲଧର,
ଧନୁକ୍ରିର ।]

ଦେ. ବ—୧ | (ପ୍ରାଚିନ) (ସ. ଅଧର)ଧର—Lip.

ଦେନ ଅବେଳା ଧର ସ୍ଥା ପାନ ଦର । ଗାତ୍ର. ଉସବାଧ୍ୟ ।

୨ | ସେ ଗେରପ କରେ; ଧରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

2 One who catches or arrests..

ଅଗ୍ରେଲେର ଅଗେ ଧର ଅଗେ ତାରାଥାର ।

ପ୍ରାଚୀ. ଦୃଷ୍ଟିରୁପଣଗାତ୍ର ।

ଧରଣ—ସ. ବ. (ଧୃ ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତା. ଅନ)—

Dharana ୧ | ଧାରଣ—1. Holding.

ତ୍ୟାଧର ଶୁଷ୍କ ଧରଣ ଧରଣ ନାହିଁ ଏହ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘ ମିଳେ ।

ରଙ୍ଗ. ବୈଜ୍ଞାନିକାସ ।

୨ | ଚଙ୍ଗ; ଧର; ପଦକ—

2. Manner; style; fashion.

* | ପ୍ରଥା—3. Custom.

୪ | ଅକାର; ପ୍ରକଟ—4 Shape.

* | ଓଜନ ପରିମାଣବିଶେଷ—

5. Name of a standard weight.

[ଦ୍ର—ଏହାରୁ କେହି ୨୪ ରତ, କେହି ୧୦ ପଲ, କେହି
୧୭ ମଣ୍ଡ, କେହି ୩ କର୍ଣ୍ଣ, କେହି ୨୭ କିଲାବ କହନ୍ତି ।
ହି. ଶର୍ଷାଗର ।]

୬ | ଧୂର୍ଯ୍ୟ—6. The sun.

୭ | ହିମାଳୟ ପଦକ—7. The Himalayas.

୮ | ସ୍ତ୍ରନ—8. Female breast; mamma.

୯ | ଅବଲମ୍ବନ—9. A support; a prop.

୧୦ | ପେରୁ; ପୋଲ—10 Bridge; dam.

୧୧ | ଧାନ୍ୟ—11. Paddy.

୧୨ | ଲୋକ; ସମ୍ବାଦ—12. The world.

୧୩ | ନାଗବିଶେଷ—

13. Name of a mythological serpent.

୧୪ | ପ୍ରକଟ—14. Nature.

।—ଦେ. ବ. (ସ. ଧାରଣ)—

Dharanā ୧ | ଧାରଣା; ଠା; ଠୋକ—

ଠେକ 1. A support; a prop.

ଘରନ 2 | କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୁଆରେ କୌଣସି ବିଷୟାରୁ ଛବି
ଧର ବସି ରହିବା—2. Dunning; picketing.

ଧରନା ଧରନା 3 | ଠାକୁରଙ୍କ ପାଣେ ଅଧା ପଢ଼ିବା; ଭୂପବାସ ରହି
ଧରନା ଅନୁସରଣ କରିବା—3. Lying prostrate before a
Deity till one's prayer is granted.

ଧରଣ ପଢ଼ିବା—ଦେ. କ୍ର.—୧ | ଧାରଣ ଦେବା; ଅଧା ପଢ଼ିବା—

Dharanā pardibā 1. To lie prostrate before a
ଧରନା ଦେବା

ଧରନାଦେଲା Deity without taking food so
long as one's prayer is not

(ଧରଣ ଦେବା—ଅନ୍ୟରୂପ)

granted.

3 | କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକ ଛକଟରେ ଏକାପ୍ରଭାବରେ ଅନୁସରଣ
କରି ପଢ଼ ରହିବା—2. To attend upon a

person till one's prayer is granted; to
picket.

ଧରଣି(ଶା) — ସ. ବ. ଶ୍ଵ. (ଧୃ ଧାରୁ=ଧରିବା + କର୍ତ୍ତା. ଅନ + ରୁ);

Dharanī(ଶା) ସେ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ଧାରଣ କରିଅଛି) — ୧ | ପୁଅସ—

1. The earth.

୨ | ଭୂମି—2. Ground.

୩ | ଶିରିଗୀ ଗଛ—3. The silk-cotton tree.

୪ | ନାଡ଼ି; ଶିର—4. Artery.

୫ | ବନଅକ୍ତ—5. A bulbous sweet edible
root.

୬ | ପ୍ରାଚିନ ଲୁରତର ଅଣ୍ଟିବଗୋତବିଶେଷ—

6. Name of a kind of ship used in
ancient India.

[ତୁ—ଶୈତାନ ପ୍ରଣିତ “ସ୍ଵର୍ଗବନ୍ଦରୁ” ସ୍ଵପ୍ନକ ଅନୁସନ୍ଦେଶ ।
ଜଗବକୁ ପ୍ରାଚୀନଭାବରୁ ।]

ଧରଣି ଚଳ—ସ. ବ. — (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଧରଣି+ଚଳ) — ୧ । ଭୂତଳ;
Dharanipataja ଧରଣ; ଭୂତ ଚଳ—
(ଧରଣିଚଳ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. The surface of the earth.
, ୨ । ଅନାବୃତ ଭୂତଳ— ୨. Bare ground.

ଧରଣି ଦେବ—ସ. ବ. (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଧରଣି+ଦେବ)—ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Dharanideba A Brâhmaṇa.
(ଧରଣିଦେବ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଧରଣିଦେବଙ୍କ କରଣ ରଜ;
ଶିରେ ଘେନବା ସେବେ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ରଜ ।
ବିଦେଶୀରୁ ସମୀତ ।

ଧରଣିଧର—ସ. ବ. (ଧରଣି+ଧୂ ଧାରୁ—ଧରବା+ବର୍ତ୍ତ. ଥ) —
Dharanidhara ୧। ପଦତ— ୧. Mountain
(ଧରଣିଧର—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ଅନନ୍ତ; ବିଷ୍ଣୁ—
2. Bishnu; the great serpent said to
bear the earth on its head.
୩ । କର୍ମଶକ; ବିଷ୍ଣୁ କୁଞ୍ଚ ଅବତାର—
3. The second (tortoise) incarnation of
Bishnu.
୪ । ମହାବାହ; ବିଷ୍ଣୁ କୁଞ୍ଚ ଅବତାର—
4. The third (boar) incarnation of
Bishnu.
୫ । ଶିବ; ମହାଦେବ— ୫. Siba.
୬ । (ପୁଞ୍ଚବାର ଧରଣ କରିଥିବାର) ବିଷ୍ଣୁ— ୬. Bishnu.
୭ । ରାଜ; ରୂପତ— ୭. King.
ଦେ. ବ. ପୁঁ—ଲୋକଙ୍କ ନାମ—
A name given to males.

ଧରଣି ଖଳକ—ସ. ବ. ପୁঁ. (ଧରଣି+ଖଳକ=ଶକୁ) — ପଦତ—
Dharanikhalaka Mountain.
(ରଣିଖଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧରଣିଧର ମିଶ୍ର—ଦେ. ବ. (ନାମ) — ଭାକୁଲର ଜନେକ ପ୍ରାଚୀନ କବି—
Dharanidhara miśra An ancient poet of
Utkala.

[ତୁ—ଏ ଜୟଦେବ ଗୋପୀମନ୍ଦିର କୃତ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ ‘ଗୀତଗୋପିନ୍ଦ’
ଓଡ଼ିଆରେ ପଦନାମବାଦ କରିଥିଲେ । ତାରଣୀ—ଭାକୁଲପାହିତ୍ୟର
ଇତିହାସ । ଏ ୧୪୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଜୀବିତ ଥିଲେ ।
ଜୀବନବକୁ—ପ୍ରାଚୀନ ଭାକୁଲ]

ଧରଣି ନିର୍ଜର—ସ. ବ. — (ଧରଣି+ନିର୍ଜର=ଦେବ) — ବ୍ରାହ୍ମଣ—
Dharaninirjara Brâhmaṇa.

(ଧରଣିନିର୍ଜର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧରଣିପତି—ସ. ବ. (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଧରଣି+ପତି) — ୧ । ମହାଦେବ—
Dharanipati ୧. Siba.

ଧରଣିପତି } ଅନ୍ୟରୂପ ୨ । ବିଷ୍ଣୁ— ୨. Bishnu.

ଧରଣିଧର } ଅନ୍ୟରୂପ ୩ । ରାଜ; ସମ୍ରାଟ—

3. Emperor; king.

ଧରଣିପୂର—ସ. ବ. (ଧରଣି+ପୂର ଧାରୁ=ସଙ୍କୃତଭୂଷେ ବେଶ୍ମଳ
Dharanipūra କରିବା+ଅ; ପୁଞ୍ଚବା ଯାହା ଭୂଷରେ ଭୂଷେ) —
(ଧରଣିପୂର—ଅନ୍ୟରୂପ)

ସମୁଦ୍ର—The sea; ocean.

ଧରଣିକର—ସ. ବ. (ଧରଣି+କ ଧାରୁ=ଧରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତା
Dharanikârut କର୍ତ୍ତା) — ଧରଣିଧର (ଦେଖ)

(ଧରଣିକର—ଅନ୍ୟରୂପ) Dharanidhara (See)

ଧରଣିମଣ୍ଡଳ—ସ. ବ. (ଧରଣି+ମଣ୍ଡଳ) — ପୁଞ୍ଚବାର ଅଳକାର ସରୂପ
Dharanîmandâna ସୁନ୍ଦର ବ୍ୟକ୍ତି—A very graceful
(ଧରଣିମଣ୍ଡଳ—ଶୀଳ) person (who adorns the earth).

ଧରଣିମଣ୍ଡଳ ଭଷେ ଏ ଜଳବା ଭଲୁ ଧରାରେ ଲୋହେ ରୂପ—

ରଙ୍ଗ. ପ୍ରେମମୁଖାନିଧି ।

ଧରଣୀ ସୁତ—ସ. ବ. ପୁଁ (ଶ୍ରୀ ଚତୁ; ଧରଣି+ସୁତ) —
Dharanî suta ୧ । ମନ୍ଦିଳପ୍ରତି— ୧. The planet Mars

[ତୁ—ଜ୍ୟୋତିର୍ବିଦ୍ୟାନକ ମନ୍ଦିଳର ଦୁର୍ଣ୍ଣମାନ ପୁଞ୍ଚବାର କିମ୍ବଦଶ
ଛୁଢ଼ିବ ଯାଇ ମଙ୍ଗଳପ୍ରତି ହୋଇଥିଲା ।]

୨ । ନରକାସୁର— ୨. The name of a demon.

ଧରଣୀ ସୁତା—ସ. ବ. (ଶ୍ରୀ ଚତୁ ଧରଣି+ସୁତା) — ସୀତା—
Dharanîsuta A name of Sîta.

[ତୁ—ସଜ୍ଜାକ ପାଇଁ ବୁଦ୍ଧି କର୍ଷଣ କରୁଥିବା ଜଳକରଣାଳ
ଲଙ୍ଘଳ ସିଅରରୁ ସୀତା ଭୁକ୍ତିତା ହୋଇଥିଲେ ।]

ଧରତି—ଦେ. ବ. (ପଦ୍ୟ) — ୧ । (ସ. ଧୂତି) ଧରଣା; ଦୋକ—
Dharati ୧. Prop.

ଧ ଅନ୍ତରଟ ତହିଁ ଧାରଣ ଧରଣ—ପ୍ରତ୍ୟନିରୂପଶରୀରା ।

ଧରତି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ସ. ଧରଣି) ପୁଞ୍ଚବା—

ଧରା ଧରଣି— ୨. The earth.

ଧରତୀ, ଧାରଣା ଅନ୍ତରଟ ମୁହିଁ ପବନ ମହିଳେ ଧରଣ—
ପ୍ରତ୍ୟନିରୂପ, ପ୍ରେମଭୂତିତା ।

ଧର ପକଡ଼—ଦେ. ବ. (ସ. ଧୂ ଧାତୁ+ପା. ପକଡ଼ନା) — ୧ । ମାରଧର;
Dhara pakarda ଧୂଧରକା; ଅତାରୁର— ୧. Oppression.

ଧରପକଡ଼ } ଶେଜକଳାପ; ଅପରଧିକୁ ଧରବ;
ଧରପକଡ଼ } ଅନ୍ୟରୂପ କିମନ୍ତେ ବିଶେଷ ଅନୁସନାନ—
ଧରବକା } ୨. A thorough searching to find
ଧରବକା �out a culprit.

ଧରପାକଡ଼ ମନ୍ଦିଳକ ଠାରେ ମୁହାର କଲ, ଶୁଦ୍ଧ ଧରପକଡ଼ ହେଉ—
ଧରପକଡ଼, ଧରହର ପରମେହନ, କମାନ ଅଠଗୁଣ ।

୩ । ବହୁ ଲୋକଙ୍କ ବୈପ୍ରଦାର କରିବା—
3. Arresting of many persons.

ଧରମ—ଗ୍ରା (ପଦ୍ୟ) ବି (ସ. ଧର୍ମ) — ଧର୍ମ (ଦେଖ)
Dharma (See)

ଧରମ ଅତରିଲେ ସାଧୁ ଧରମ ସେ ଉରତ—କୃଷ୍ଣଦୀନ, ମହାଭାରତ, ଅଥ ।

ଧରମ ଧରମକାନ୍ତା— ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଲାତ) ବି— ୧ । କୁଆଳ ମହିରେ ମରାଯିବା
Dharamakantâ ଲୁଲ— ୧. A pin put on the middle
(ଧରମମେହ—ଅନ୍ୟରୂପ) of a yoke.

[ତୁ—ଏହି ଶିଳରେ ଖୁବି ଓ ଜୁଆଳିକୁ ସଲଗୁ କରିବା ଦର୍ଶି
ଅଟକାଯାଏ ।]

, । ଧର୍ମ ବା ଲାୟବିଶୁରସୁତକ ତୁଳା ଯଦ୍ବୀ—

2. The scales or balance (representing
justice).

ଧରମ କରମ—ପ୍ରା. ବି (ସ. ଧର୍ମ ଓ କର୍ମ) —ଧର୍ମକର୍ମ (ଦେଖ)

Dharma karama Dharma-karma (See)

ଧରମକରମ ଧରମକରମ

ଧରମ କରିବା—ପ୍ରା. କ୍ରି—ଧର୍ମ କରିବା (ଦେଖ)

Dharma karibhā Dharma karibhā (See)

ଧରମ କୋଢି—ପ୍ରାଦେ (ଯାଇଥିର) ବିଶ—କର୍ମ କୋଢି (ଦେଖ)

Dharma kordhbhi Karma kordhbhi (See)

ଧରମ ତଙ୍କା—ପ୍ରା. ବି—ଧର୍ମ ତଙ୍କା (ଦେଖ)

Dharma dāṅgā Dharma dāṅgā (See)

[ଧରମନାଥ(ହା); ଧରମନାବ— ଅନ୍ୟରୂପ]

ଧରମ ତାକ—ପ୍ରା. ବି—ଧର୍ମ ତାକ (ଦେଖ)

Dharma dāka Dharma dāka (See)

ଧରମ ଦାଣ୍ଡ—ପ୍ରା. ବି—ଧର୍ମ ମାର୍ଗ (ଦେଖ)

Dharma dāṇḍa Dharma mārga (See)

ଧରମ ଦାଣ୍ଡ ବେଳେ ଗାଗ କରିବା—ଶାନ୍ତିମାନାଥ ତୁଳିଷ୍ଠବକ !

ଧରମ ଦେବତା—ପ୍ରା. ବି—ଧର୍ମ ଦେବତା (ଦେଖ)

Dharma debatā Dharma debatā (See)

ଧରମ ଧାର୍ତ୍ତି—ପ୍ରା. ବି—୧ । ଧର୍ମାନ୍ତମୋଦିତମାର୍ଗ—

Dharma dhārti 1. The way of religion; the
path of virtue.

୨ । ଧର୍ମାନ୍ତମୋଦିତ କର୍ମମାନ—

2. Acts sanctioned by equity or religion.

ଏହିପକ୍ଷର ଦୁଃଖ ପଥ କରି

କହିଲେ ଦ୍ରୋଣ ଗୁରୁ ଯେ ଧରମ ଧାର୍ତ୍ତି ।

ବୃକ୍ଷଦ୍ଵାରା ମହାଭରତ, ବରତ ।

ଧରମ ପୁଅ—ପ୍ରା. ବି—(ସ. ଧର୍ମପୁଅ)— ମହାପ୍ରାଦିଦବ୍ବାର ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି

Dharma pua ଠାରେ ପୁଅର ଆରେପ କରୁଥାଇ ଥିଲା—

ଧରମ ଛେଲେ Godson; a person with whom the
ଧରମକା ବେଟା tionship of son has been established
through Mahāprasāda.

[ତୁ—ଏହିପରି ଧରମ ବାପ, ଧରମ ମାଆ, ଧରମ ଶ୍ରୀ ଶମେନ
ତୁମେ ।]

ଧରମବନ୍ତ—ପ୍ରା. ବିଶ.—(ସ. ଧର୍ମ+ବନ୍ତ)— ଧର୍ମି—

Dharamabanta Virtuous; religious.

ଧରମବନ୍ତ ବୋଲିଲେ ଧରମବନ୍ତ ମନ୍ଦ୍ରାଶାର୍ଦ୍ରି

ଧରମବନ୍ତ ବୃକ୍ଷଦ୍ଵାରା ମହାଭରତ; ବନ ।

ଧରମ ବଳ—ପ୍ରା. ବି. (ସ. ଧର୍ମବଳ)—ଭାଗ୍ୟ ବଳ; ଭାଗ୍ୟର କୋର—

Dharma bala The force or fruit of one's good
luck.

ଧରମ ବଳ ଓ ମୋର, ଧର୍ମ ବେଳେ କିମ୍ବା କିମ୍ବା

ବୋଲିଲୁ ଅଣିଲୁ କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା ।

ବୃକ୍ଷଦ୍ଵାରା ମହାଭରତ, ବରତ ।

ଧରମ ବୁଦ୍ଧି—ପ୍ରା. ବି.—(ସ. ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି)—ଧର୍ମ ବୁଦ୍ଧି (ଦେଖ)

Dharma buddhi Dharma buddhi (See)

ଶକ୍ତିବ୍ରତ ହୋଇ ଉତ୍ସୋହ ହୋଇ ।

ପରିଚାର ସେ ଧରମବୁଦ୍ଧି ହୋଇଥିବ ।

ବୃକ୍ଷଦ୍ଵାରା ମହାଭରତ, ଅତ ।

ଧରମ ସହିବା—ଦେ. ବି—ଧର୍ମ ସହିବା (ଦେଖ)

Dharma sahibā Dharma sahibā (See)

ଏହିପକ୍ଷ ଦେଖିଲେ ଧରମ ସହିବା—ରାଜାଙ୍କ, ବନ୍ଦକବଳୀ ।

ଧରମା—ଦେ. ବି (ନାମ) (ଅନାଦର୍ଥୀ)—ଧର୍ମାନନ୍ଦ ବା ଧର୍ମଧର

Dharma ānanda ନାମକ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କାହିବା ନାମ—

(ଧରମ—ଅଦର୍ଶକରୂପ) Name by which a person

named 'Dharmānanda' or 'Dharma-

dvara' is called.

ଧରଣଶା—ପ୍ରାଦେ (କଟକ) ବି—୧ । ରେବବିଶୁର—

Dharasāñcāra 1. Discrimination.

(ଯଥା—ତାଙ୍କର ନିଜ ଓ ପର ମଧ୍ୟରେ ଧରଣଶା ନ
ଥିଲା ।)

, । ଦୃଢ଼ ନିୟମ ପାଳନ—2. Abiding by
the rules strictly; strict
discipline.

କ । ରେବ ବିଶୁର ପୁଷ୍ଟାକ ବ୍ୟବହାର—

3. Discriminatory treatment.

ଧରଣର—ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ଧର୍ମଧର + ଶର) —ପରିଚାର—

Dharasara 1. A weapon resembling a hill.

ଦେଇ ଗୋଧରେ ଧରଣର ଟହାରେ ହରେ ରା ଦେ ଅସୁଧରେ
ରଙ୍ଗ ଦେଖେଣିବିଲାସ

, । ଦୃଷ୍ଟି—

2. Oppressed; troubled; harassed.

, । ଅସ୍ତ୍ରି—3. Restless.

(ଯଥା—ସେ ପିଲାଟ ଅନ୍ୟର ଖେଳକା ଦେଖି ଭାର ଧରଣର
ଦ୍ରବ୍ୟ ।)

ଧରଣ(ଶା)ରଣ—ଦେ. ବି—ଧରଣରଣ (ଦେଖ)

Dharasā(ଶା)raṇā Dharasāraṇā (See)

ଧରଣା—ପ୍ରାଦେ (ସମକ୍ଷରୁପ) ବି—୧ । ଶଗତ୍ତବ୍ଲାଙ୍ଘା; ଶଗତ୍ତବ୍ଲକହ୍ଵାର—

Dharasā ମତ୍ତା ହୋଇଥିବା ମାର୍ଗଚିହ୍ନ—

1. Cart-track; the track worn out by
cart-wheels.

, । ରସ୍ତା—2. Road.

ଧରଣକ—ପ୍ରା. (ପଦା) ବି—(ସ. ଧର୍ମକ)—ଧର୍ମକ (ଦେଖ)

Dharashaka Dharashaka (See)

ତୁ ଧରଣକ, ତେବେ କିମ୍ବା ପ୍ରାଦେ ପରିଚାର—ରଙ୍ଗ ଦେଖେଣିବିଲାସ

ଧରଣଶା—ପ୍ରା. (ପଦା) ବି—(ସ. ଧର୍ମଶା)—ଭ୍ରମତ୍ତବ; ଅଭାଗି—

Dharashana Oppression.

(ଧର୍ମଶା—ଅନ୍ୟରୂପ) ମାମା କହେବ ପର ଧରଣଶା,

କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା କିମ୍ବା ।

ରଙ୍ଗ ଦେଖେଣିବିଲାସ

**ଧରଶିବ—ଗ୍ରା (ପଦ୍ୟ) କି (ସ୍ଵ. ଧୃତ ଧାରୁ—ହିଂସା, ଦୋଷ, ପ୍ରଗଲ୍ଭତା
Dharashibh କରିବା)—୧ । ଧରଶିବା (ଦେଖ)**

1. Dharshibh (See)

ଧରଶିବ
ଧରଶିବା ଗୋଟିଏ ପଣ୍ଡିତ ମନୀଷର ଏବେ ଧରଶିବର ଦୟନ୍ତି ।
ଧରଶିବା ପଥାରାଥ, ପାଦରା ।

୨ । ଅପମାନ ଦେବା—2. To insult.

ଗାହା ଘର ମାନୁଷୀ ଦେବନ୍ତ ଧରଶିବ ।
ବୃକ୍ଷିଂହ, ମହାପରତ, ନବ ।

୩ । ଅବଜ୍ଞା କରିବା—3. To slight; to dis-
regard.

ଅପ୍ରି କାହିଁକି ଧାରି କହ ।
ପ୍ରଭୁ ନ ଧରଶିବ କେହି—ଆଜି, ପୁଣ୍ଡମନଦ୍ୟେ ଦୟ ।

୪ । ସାହସ କରିବା—4. To venture.

ଧୂରକର ସେ ଉଚିତ ଧରଶିବ କେହି ସତେ ଧରଶିବର ବାହୁ ଓ ବକ୍ଷ ଘର ।
ବହସୁରୀ ତଣେବତ୍ତୁ ଧ ଗାତ

ଧର ସୁଧା—ଗ୍ରା. (ପ୍ରାଚୀନ ପଦ୍ୟ) କି—(ସ୍ଵ. ଅଧରସୁଧା)—

Dhara sudha ଅଧରସୁଧା (ଦେଖ)
Adharasudha (See)

ଦେବ ଅବଲୋକ ଧରସୁଧା ପାଇ ବହି—ପ୍ରାଚି. ରସବାଧ୍ୟ ।

ଧର—ସ୍ଵ. ବୀ. ଶ୍ରୀ (ଧୃ ଧାରୁ—ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ତ. ଅନ୍ତର୍ମା. ଅ) —

Dharā ୧ । ପୁରୁଷ; ସଂସାର—1. Earth; the world.

୨ । ଗର୍ଭ; ଜଳସ୍ତୁ—2. Uterus.

୩ । ଗର୍ଭସ୍ତୁପ୍ରାଚୀ—3. Placenta.

୪ । ନାଡ଼ୀ—4. Artery.

୫ । ଚବି; ମେଦ—5. Marrow; fat.

୬ । ଧରା ୧ । ୭ । (ଦେଖ) (ହ୍ର. ପକ୍ଷାଗର) —

6. Dhārā 3 and 4 (See).

ଧରା ଦେ. ବି—୧ । ଧୃତ ହେବା କର୍ମ—1. The act of being
caught.

୨ । ବହନ କରିବା କର୍ମ—

2 Act of holding or bearing.

(ସଥା—ରଜାଙ୍କ ପାଖରେ ଛଢିଥିବା ପାଇଁ ସେ ବୁଝିବ କରିଛି ।)

୩ । ଧୃତକରଣ; ଧରିବା କରି—3. Catching; seizing.

(ସଥା—ଦ୍ୱାଙ୍ଗଧର ।)

୪ । ଅଣ୍ଟିଗ ବାହୁଶର ପୁଣ୍ୟ, ଲୈପ କରିବା; ବାହୁଶରିଗ
କର୍ମ—4. Castrating of a he-calf.

୫ । ଗାରିଧର; ବାହୁଶର ଜନ୍ମ କରିଥିବା ଗାରିଧର ସାଧ କରିବା
ପାଇଁ ତାର ଜନ୍ମନେନ୍ଦ୍ରୟ ବାଟେ ପାହିରେ ପବନ
ପୁଣ୍ଡିବା କର୍ମ—5. The process of blowing
wind with the mouth through the
female organ of a newly delivered cow.

ଧରା ଦେ. ବି—୧ । ଧୃ—1. Caught.

୨ । ନିର୍ବିରିତ; ଧରିବା—2. Settled.

ମନ୍ଦର ରାତ କରିବାରେ ନିଷେ ଧର—ରକ୍ତ. କୋଣ୍ଡରୁଷ୍ମିକରିବା—

* । ପୁଣ୍ୟ, ଧରିବା କରିଥିବା; ମୁଖ ପ୍ରେବନ କରିଥିବା;
(ବାହୁଶର)—3. Castrated (he-calf).

(ଅଥା—ବିପ୍ରାତ)

୪ । ତୃପ୍ତିପ୍ରାପିତ—4. Placed.

(ସଥା—ତାଙ୍କ କାଗଜପଦ ମୋ ଆଗରେ ଠର ।)

* । (ଅନ୍ୟ ସବ ସଙ୍ଗେ ସୁନ୍ଦର) ସେ ଧରେ; ଧାରଣକାରୀ—
5. Holding.

୬ । ତତ୍ତ୍ଵରେ ମୁଣ୍ଡରେ ରହିରି କିମ୍ବା ରେ—
ବିପୁର୍ବିଷ୍ଣୁ ସମୀକ୍ଷା ।

୭ । ଯେଉଁ ନବପ୍ରସ୍ତୁତା ଗାରିର ଜନନେନ୍ଦ୍ରୟ ବାଟେ ମନୁଷ୍ୟ
ପବନ ପୁଣ୍ଡିଅଛି—6. (a cow) Which has
undergone the operation of being blown
through her generative organ.

ଧରା (ରେ)ର ଦେବା—ଦେ. କି—୧ । ଅସାମୀ ବା ଅପସୁଧୀ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି
Dharā(re)i debā ଧୂର ଧୃତ ହେବା ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ
ସାହୀଯ କରିବା—

(ଧରେଇଦେବା, ଧରିପକାରିବା, ଧରିପକେଇବା—ଅନ୍ୟରୁଧି)

ଧରିଯେ ଦେବା—1. To cause an accused or offender
ଧରା ଦେବା—to be arrested,

୧. କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ତିଥା ପକାଇଦେବା—
2. To cause the doer of an act to be
detected.

ଧରା(ରେ)ର ନେବା—ଦେ. କି—1. କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ଅନ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁରା
Dharā(re)i nebā ଧୃତ କରିବା କିମ୍ବା ନେବା—

ଧରିଯେ ଲାଗୁ—To cause a person to be arrested
ଧରିଲା—and brought before one,

ଧରା(ରେ)ଇବା—ଦେ. କି—୧ । ଧରିବା କିମ୍ବା ଶିତ୍କ୍ଷା ରୂପ—

Dharā(re)ibā 1. Causative of Dharibā.

ଧରାନ ଭର କିମ ଅରେବକ; ଭରେ ତୃତୀୟ ଅନେକ.

ଧରାନା ଗେବ ହୁବ ଧରାନ ରିହରେ । ବସନାଥ ବିଦ୍ୟମାୟନ ।

୨ । (ଅଣ୍ଟି) ସୁଧାପନ କରିବା—2. To enkindle.

(ସଥା—ବହୁତ ପୁଣ୍ଡ ପୁଣ୍ଡ ମୁଁ ଦେବ କାଠରେ କିମ୍ବା
ଧୂରିଲା ।)

୩ । କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କୌଣସି ବସ୍ତୁ ବ୍ୟବହାର କରିବାକୁ
ଅର୍ଥୟ କରିବା—3. To cause a person to
be habituated to the use of something.

(ସଥା—୫ ବର୍ଷ ପିଲାକୁ ମାଆ ଦୁଖ ଛାଡ଼ାଇ ଭାବ ଧରିବାକୁ
ଦେବ ।)

୪ । ଗଣକଦ୍ୱାରା ଗଣନା କରିବା ବିବାହାଦ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ
ଶୁଭ ଦିନ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରିବା—4. To find out a
suitable or auspicious date by having
it calculated by a fortune-teller.

ଧରାକ —ଦେ. ବି—୧ । ପରସକ (ନନ୍ଦେ)—

Dharāka 1. Examiner.

୨ । ତତ୍ତ୍ଵାଧିକାରକ (ନନ୍ଦେ)—2. Superintendent.

ଅର୍ଥୀ ଶୋଭା— ଦେ. ବିଜ. ଶୀ (ପ୍ରାଚୀନ) (ସ. ଧରଣୀ+ଶୋଭା) —
Dharitri śobhi ଧରଣୀମଣ୍ଡଳ; ଖୁବ୍ ସୁନ୍ଦରୀ—(a woman)
Who is an ornament to the earth; very
beautiful or charming.

ତୁମ୍ଭୁ ହର ଧରଣୀ ଶୋଭାର ଅଧିକ ଅମୃତ ଠିକ୍—ଭାଷ. ପ୍ରେସ୍‌ଯାନ୍ୟ
ଧରି ଦେବା—ଦେ. କି—୧। କୌଣସି ପଦାର୍ଥରୁ ଧର ଅନ୍ୟରୁ ଦେବା—
Dhari debhā 1. To catch a thing and give
ଧରେଦେଓୟା it to another person.
ଧରଦେଲା (ଯଥା—ମତେ କେଳା ଗୋଟିଏ ଶୁଆ ଧର ଦେଇଛା ।)

* । (ସ. ଧାର) ପଢାଇବା; ଶାଖଦେବା—
2. To whet (an instrument).
* । ସମ୍ମାନରେ ଉପସ୍ଥିତ କରିବା; ଜମା କରିବା—
3. To place before; to make over.

(ଯଥା—ମତେ ଫାଣ୍ଡି, କାଠ, ଖୁଲୁକ, ତାଲ ଧର ଦିଅ । ମୁଁ
ଘରାକ ପରେ ଦଶ ପାଇଁ ଶେଷେର କରିଦେବି ।)

ଧର ଧରମ କରା(ରେ)ଇବା— ଦେ. କି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିରୁ କରିବା (ତାର
Dhari dharama karā(re)ibh ଇହା ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ) ବାଧ
ଧର ଧର୍ମ କରା(ରେ)ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ କର ଧର୍ମକାରୀଙ୍କରେ
ଧରି ବାନ୍ଧ ଧର୍ମ କରା(ରେ)ଇବା } ପ୍ରଦୂତ କରିବା—
ଧରେ ଧର୍ମ କରାନ ତୁ ଅଭିଭାବିତ କରିବା—
ଧର୍ୟକଟ୍ଟକର ଧରମ କରାନ ପିଉ କରିବା—
ଧରି ନେବା—ଦେ. କି—୧। ବିଦେଶନା କରିବା; ସ୍ଥିର କରିବା—

Dhari nebh 1. To decide.
ଧରେଲୋଦ୍ଧା 2. । କଲ୍ପନା କରିବା; ଅନୁମାନରେ ସ୍ଥିର କରିବା—
ଧରେଲା 2. To assume; to suppose; to hypothe-
cise; to take for granted.

3. । କୌଣସି ଜାବ ବା ମନୁଷ୍ୟରୁ ଆୟୁର ବା ଗିରିଯ କର
କୌଣସି ପ୍ରାଣରୁ ଜବରଦସ୍ତି ନେବା—3. To take
a person or animal to any place for-
cibly.

4. । ଅନୁକରଣ କରିବା; ଅନୁକରଣ କରିବାରେ ବୃତ୍ତକାରୀଙ୍କ
ଦେବା—4. To imitate; to succeed in imi-
tating.

(ଯଥା— ସେ ଥରେ ମାତ୍ର ଶୁଣିବର ଗାତ୍ର ପଦକ ଧର ନେଇ ।)
ଧର ପକା(କେ)ଇବା—ଦେ. କି—ହଠାତ୍ ଧରିବା—

Dhari pakā(ke)ibh 1. To catch suddenly;
ଧରେଫେଲା ଧରତିଲା to catch up.
, । ଛାଇବା; ପର୍ବି କରିବା—2. To touch.

ଧର ବସିବା—ଦେ. କି—୧। କୌଣସି ବିଷୟ ପାଇଁ ଏକ ଛିଗର
Dhari basibh କରିବା—1. To harp upon; to insist

ଧରେବସା on; to importune; to persist.
ଧରେଟିଲା ଦଶହର ଦଶ ସମୟରେ ଗୁହଣୀ ଏକାତ୍ମ ଧର କସିଲେ ବୁଦ୍ଧର ସିଦ୍ଧେ ।
କଲାନୀତିରଣ, ସାମର୍ଶୀର ହୃଦୟ ।

3. । କୌଣସି ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ବିଷୟରେ ବ୍ୟାପୁତ ଦେବା ।
ବିଷୟରୁ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି କା ଦେବା—

2. To stick to one matter with pertinacity
and neglect other matters.

* । କୌଣସି ବସୁରୁ ବନ୍ଦୁକାଳ ପାଇଁ ଧାରଣ କରିବା—

3. To hold a thing for a long time.

(ଯଥା—ମୁଁ ପିଲାକୁ ବନ୍ଦୁଯାକ ଧର ବସିଛି, କେହି ଘରିବ
ଶ୍ରେ ମୋତାରୁ ପିଲାକୁ ନେଇଲେ ନାହିଁ ।)

ଧରିବା!—ଦେ. କି. (ସ. ଧାର)—

Dharibā । (ସକର୍ମକ) କୌଣସି ବସୁରୁ ଦସ୍ତରେ ଧାରଣ
ଧରା କା ପ୍ରଦଶ କରିବା—

ଧରନା 1. To take hold of a thing; to take with
[ଧରାରେ)ଇବା—ଶିକ୍ଷନରୂପ] the hand.

ବର୍ଣ୍ଣ ମୂରତ ଧରନ ବା ଦୋଳେ ଚରଣ ପକକ ଧରନେ ହେଲେ ।
ବରସ୍ତୁର୍ଯ୍ୟ ସମୀତ ।

* । (ସକର୍ମକ) ଉପରକୁ ଟେବିବା; ଟେବ ଉପରୁ—
2. To lift up; to support.

(ଯଥା—ଛତା ଧରିବା ।)

* । (ସକର୍ମକ) ବହନ କରିବା—3. To carry.
ସାର ହାର ମଶା ମଣି ଦର ଧର ବନ୍ଦୁକରେ କରିବା—
ବରସ୍ତୁର୍ଯ୍ୟ ସମୀତ ।

4. । (ସକର୍ମକ) ଅଣ୍ଟିର ବାହୁଦାର ମୁସ ଛେଦନ କରିବା;
ଆୟୁ କରିବା—4. To castrate a calf; to geld.

* । (ସକର୍ମକ) ରୂପ କରିବା; ହଳ କରିବା—
5. To plough; to till.

(ଯଥା— ଧାନ ବୁଣ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ବିଲକୁ ମୁଁ ବିକଣ୍ଡଳ ଧର
ସାରଲଣି ।)

6. । (ଅକର୍ମକ) ପୀତାୟନ୍ତ୍ର ଦେବା; ବଥାଇବା; ବେଦନା
ସ୍କୁର ଦେବା—6. To ache.

(ଯଥା— ଅଣା ଧରିବା; ଅୟୁ ଧରିବା; ଗାଲପାଣ ଧରିବା ।)

7. । (ସକର୍ମକ) ମନ୍ଦିର ପ୍ରୟେଗହାସ ଧାର ପ୍ରଭତକୁ ପ୍ରଭୁପିତ
କରିବା—7. To cause a wound to fester
by evil incantations or spells.

8. । (ସକର୍ମକ) ନବପ୍ରସ୍ତୁତା ଗାହ୍ୟ ଜଳନେନ୍ଦ୍ରୟ ପୂର୍ବିବା—
8. To blow wind into the abdomen of
a recently delivered cow with one's
mouth (so that the cow will not
give any trouble while being
milked).

9. । (ସକର୍ମକ) ଛାତାରଣ କରିବା—9. To utter.
ହଜୁ ରୁ ବାହୁଁ ଧରିବା

ଶାଶମ ନାମ ଧରିବା—ନବମାଥ ବନ୍ଦୁକରୀମାୟନ ।

10. । (ଅକର୍ମକ ଓସର୍କର୍ମକ), ପଳବକୁ ଦେବା; କାପିବା;
କାଟୁ କରିବା—10. To be effective; to take
effect; to affect.

(ଯଥା—ଭାଷା କିନ୍ତୁ ପାନୀଯାକ ଧରିଲ ନାହିଁ; ମଜୁକୁ ଭାଷା
ଧରିବା ନାହିଁ ।)

- ୧୧। (ସକର୍ମିକ) ଅବଲମ୍ବନ କରିବା; ଆଶାନେବା; ଆଶ୍ୟ
କରିବା—11. To have recourse to; to take
shelter under.

ପଢ଼ୁ ଯା ପଢ଼ିବ କରେ, ରହ ଧର୍ମ ଧର—ରଖାଗାଥ, ମହାଯାତ୍ତା।

୧୨। (ସକର୍ମିକ) ଅୟୁଦ୍ଧ କରିବା; ଧତ କରିବା—
12. To catch; to bring under one's
control.

ନାଗ ଚଢ଼ିଛାଇ ଧରିବା ଜ୍ୟୋତି—ଫଳ।

୧୩। (ସକର୍ମିକ) ଅନୁସରଣ କରିବା; ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥନା କରିବା—
13. To cling for help; to approach
for help.

(ଯଥା—ଜଣେ ବଡ଼ମୁଣ୍ଡିଆ ମୁରଙ୍ଗକୁ ନ ଧରିଲେ ମୋ କାମ
ହାସଲ ହେବ ନାହିଁ ।)

୧୪। (ସକର୍ମିକ) ଛକଟରେ ପହଞ୍ଚିବା—
14. To approach; to reach near.

(ଯଥା—ନରିବର୍ତ୍ତି ପାଣି ୧୭ ପୁଟକୁ ଟପି ୧୮ ପୁଟ
ଧରିଲାଣି ।)

୧୫। (ସକର୍ମିକ) ଛାଇବା—15. To touch.

(ଯଥା—ରୁଚିଅଣିବ ଯେ ଆଗକର୍ଷ ଧରିବ, ସେ ଖେଳରେ
ଛିଣିବ ।)

୧୬। (ସକର୍ମିକ) କୌଣସି ବିଷୟରେ ଜିଦି କରିବା—
16. To insist on something.

(ଯଥା—ପିଲାଟା ସକାତ୍ ଏକରହା ଧରିଛି, ଯେତେ
ଦୂରୀରେ ଦୂରୁ ନାହିଁ ।)

୧୭। (ସକର୍ମିକ) (ଶୁଅ, ଶାଶ୍ଵତ, ବଣି ଚଢ଼େଇ) ଶିକ୍ଷା
ଦର୍ଶିକା ପଦକୁ ନୋଇ ପାଇବା ବା ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବା—
17. To be able to utter (said of a
parrot etc) the words taught; to
learn by rote.

(ଯଥା—ମୋ ଶୁଅଟି ଗୀତଗୋବିନ୍ଦର ପ୍ରଥମ ଶିକ୍ଷା
ଧରିଲାଣି ।)

୧୮। (ଅକର୍ମିକ) ଫଳବା; ଜଳିବା—
18. To grow (said of fruits,
flowers, buds).

(ଯଥା—ମରରେ ଫୁଲ ଧରିଲାଣି, ଚାକ ଫଳ ଧରିବ ।)

୧୯। (ସକର୍ମିକ) ବିବେଚନା କରିବା; ଗଣନା କରିବା;
ହୃଦୟକ କରିବା—19. To consider; to calculate;
to count.

(ଯଥା—ଗୋଟିଏ ଫଳକୁ ରୂପ ପରିଦ୍ୱା ଧରିଲେ
କୋଡ଼ିଏହି ଫଳର କେତେ ଦାମ ହେବ ?)

୨୦। (ଅକର୍ମିକ) ଅବଶ ହେବି—
20. To be benumbed.

(ଯଥା—ବସି ବସି ମୋ ଗୋଡ଼ ଧରିଲାଣି; ଅଣାପିଠ
ଧରିଲାଣି ।)

୨୧। (ସକର୍ମିକ) ଗରୁପଦାର କରିବା—
21. To arrest; to seize; to capture.

- (যথা—পুরুষ সাহেব কিনে যাই ফেরি আসামীকু
ধরলো।)

২১। (সকর্মীক) তথ্য পাইবা; ঠৰুৱাইবা; দোষ
আদি জাণিবাকু যম হেবা—

22. To detect; to succeed in as-
certaining.

(যথা—চো বিদ্যা কেতে যে, তু মো ভুল ধৰিবু ?
বেৰ ধৰণ গশুৰে, নাথ ধৰণ গশুৰে—বৰ।

২৩। (অকর্মীক) যথেষ্ট হেবা; যমেৰবা—

23. To be held by; to contain; to suffice;
to be enough for.

(যথা—এ ছালৰে ষেৱে দুধ ধৰিব কাহি ?)

২৪। (সকর্মীক) রঞ্জনেবা; ভূপূষ্পিত কৰিবা—

24. To place; to produce before.

(যথা—মো আগৰে ভুত আলীক ধৰলৈ মুঁ ষেতকৰ
শীত্র পদ্ধতিবহার কৰিবেবি।)

২৫। (সকর্মীক) পদ্ধতিবা—25. To reach.

(যথা—চৰ্থ অম পঢ়িশা চৰকু ধৰিলগি।)

২৬। (সকর্মীক) পমালোচনা কৰিবা—

26. To criticise.

(যথা—মো কথাকু এপৰি ধৰলৈ মুঁ আৰু পাটি
ফিলেৰবি কাহি ?)

২৭। (সকর্মীক) (পথ) অবলম্বন কৰিবা—

27. To take (a route),

(যথা—সত্ত্বক বাট ধৰলৈ মুঁ আশি দুকি ঘূৰণে
পড়াশুনিবি।)

২৮। (সকর্মীক) কৌণ্ডি কাৰ্য্য কৰিবাকু বাধি কৰিবা—

28. To oblige or force a person to do
something.—

(যথা—ষে মোৰে ধৰ ধৰি কৰিছি)

২৯। (সকর্মীক) (অমুকৰ) সাহায্য নেবা—

29. To take the help of,

কচু ধৰে ক বাঢ়ি ১৯৮. কঠালে থলুৰ পুঁত বেজল—তৰা।

৩০। (সকর্মীক) ব্যাপিবা; বিস্তৃত হেবা—

29. To extend over; to pervade.

ষে আস্বা পৰি গতে ধৰ
ডুশেণ অভুবেণ ছুটি পুৰ। কলোথ, ঘৰকৰ।
বেঢ়াৰ গাহারে বঞ্চি দূৰ ধৰ অৱ দে সৰু মদৰ অছি।
কৃপাশৰ্ক, রচিহাস।

৩১। (সকর্মীক) গোষ্ঠৰা; অকান্ত কৰিবা—

30. To pervade; to overpower.

(যথা—চাৰি কিলা ধৰিলগি।)

৩২। (সকর্মীক) অক্ষমণ কৰিবা—

31. To attack; to set upon.

(যথা—চাহাল কুঁজি বিলুখু ধৰিবাকু গোড়েৰেছি।)

* । (ସକର୍ମିକ) ଚିନ୍ତା କର ସଙ୍ଗରେ ନେବା—

32. To take the invited person with one's self.

(ଯଥା—ବର ଧରିବାକୁ କାଳ ସନ୍ଧାବେଳଠାରୁ ଲୋକ ଗଲାଣି, ଏତେ ବେଳୟାବେ ଫେର ନାହିଁ ।)

* । (ଅକର୍ମିକ) (କିଞ୍ଚି) ଲୁଣିବା—

33. To be ignited; to catch (fire).

(ଯଥା—ଓଦା ଶୋଷରେ କିଞ୍ଚି ଧରୁ ନାହିଁ ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ବନ କର ରଖିବା; ଅଟକାଇବା—

34. To restrain.

(ଯଥା—ଏ ବର୍ଷର ସୁଅକୁ କିଏ ସବୁବେଳେ ଘରେ ଧରି ରଖି ପାରିବ ?)

* । (ସକର୍ମିକ) ସମ୍ମାଲିବା—

35. To keep intact; to maintain.

(ଯଥା—ମୁଁ ଆଉ ଦୀର୍ଘ ଧର ପାରିବ ନାହିଁ ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ଆକାର ଧାରଣ କରିବା—

36. To assume the form of.

ବେଳ ମୂରତ ଧରିବା କା ବୋଲେ । ବିଷ୍ଣୁନ୍ଦିନ ସଂଗୀତ ।

* । (ସକର୍ମିକ) ସର୍ପଦ କରିବା; ସଞ୍ଚୟ କରିବା—

37. To collect; to gather up; to store up.

ବାକର ଧରିଲେ କ ଦକ୍ଷା ରହି କେବ ? ରଗ ।

(ଯଥା—ଅମ ମାଳ ମଞ୍ଜିଯାକ ଧର ରଖୁ ସାରିଲାଣି ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ବିବେଚନା କରିବା; ବୁଝିବା—

38. To consider; to notice.

କ ଧର ଦୋଷ ଥିଲେ ସଧ୍ୟ କଳ । ବୃଦ୍ଧିହ, ମହାବରତ, ଅବ ।

* । (ସକର୍ମିକ) ଗ୍ରହଣ କରିବା; ଧାରଣ କରିବା—

39. To hold.

ତଳେ ବସନ ପ୍ରସାର ହୁଏ ଦଶନାଟେ ଧର ।

କବିଷ୍ଠଳୀ, ବିଶେଷଜ୍ଞ, ତ ଗାତ ।

* । (ସକର୍ମିକ) ଅଲିଙ୍ଗନ କରିବା—

40. To embrace.

[ତୁ—ମାତା ପୁରୁଷ ଲୁହରେ ଧରିଛୁ ।]

* । (ଅକର୍ମିକ) ପରିଣତ ହେବା—

41. To turn into.

(ଯଥା—ପରିତ୍ୱାକ ନାଳ ଧରିଲାଣି; ଅମ ରୁହ ଧରିଲାଣି ।)

* । (ସକର୍ମିକ) (ବାରଙ୍ଗ) ସ୍ଥିର କରିବା—

42. To fix; to settle (a date).

(ଯଥା—ମାଘ ଶୁକ୍ଳପଞ୍ଚମୀ ଦିନ ଏ ଦଣ୍ଡକୁ ପଣ୍ଡିତେ ବିବାହର ଲାଗୁ ଧରିଛୁ ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ହୃଦୟରେ ବହିବା; ଅନୁଭବ କରିବା—

43. To feel; to experience.

ବାହିଲେ ଦେବକୁ ହବ ବକଳ ନ ଧର । ବୃଦ୍ଧିହ, ମହାବରତ, ତବତ ।

* । (ସକର୍ମିକ) (ଅଞ୍ଜି) ପାଳନ କରିବା—

44. To obey (an order).

ବେଳେ ଦୂର ଅଜ୍ଞ ଧର ମୁଁ ପାରିଛନ୍ତି

ନକର ମାନସରେ ନୃତ ହୁଏ କର । ବୃଦ୍ଧିହ, ମହାବରତ, ପ୍ରୋତ୍ତି ।

* । (ସକର୍ମିକ) (ମନକୁ) ଏକାଗ୍ର କରିବା—

45. To concentrate (one's mind).

ପୋରେ ନ ପାର ତର ଧର

ତରକେ ଏମନ୍ତ ବରିବ । କଲୋଳ, ଭଗବତ ।

* । (ମନକୁ) ସଲାଗୁ କରିବା; ମହାରବା; ଲଗାଇବା; ସମ୍ମୋହ

କରିବା—46. To fix (one's mind) on.

ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମୃଦୁବର

ଦର ତରଣେ ମନ ଧର । ତରନାଥ, ଭଗବତ ।

* । (ସକର୍ମିକ) (ଗରୁ ପୁଲ ଫଳ ଆହି) ଭ୍ରାତୁଦନ କରିବା—

47. To bear (fruits, flowers etc).

ବିଶା କାନ୍ଦରୁ ବସନ ନଥର ନିଧିଶ କୁଠାରେ ବାହୁଳ ।

ଅନ୍ତର୍ଭୂତ ଉପକଷୋତ୍ର ।

* । (ସକର୍ମିକ) କୌଣସି ନୂତନ ଜୀବାଦିରେ ଅଭ୍ୟାସ ହେବା—

48. To be habituated to (any kind of new thing).

(ଯଥା—ଏ ବାହୁଦୀ ଗାସ ଧରିଲାଣି; ଏବକୁ ଇସ୍ଯୁଲିଆ ପିଲାମାନେ ଚାରଟ ଧରିଲେଣି ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ଅନ୍ତ ଶଖାଦକୁ ପଜାଇବା—

49. To sharpen; to whet.

(ଯଥା—ଖୁର ଧରିବା ।)

* । (ସକର୍ମିକ) ଜିଲ୍ଲାମରେ ଡାକ ସମ୍ଭର କଣିବା—

50. To purchase a property by bidding at an auction-sale.

* । (କର୍ମକର୍ତ୍ତ୍ଵବାଚ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ) (ସେବ ଅବ) ଅକମଣ କରିବା—51. To attack (said of a disease).

(ଯଥା—ତାକୁ ବାଇ ଧରିଛି; ତାକୁ ରୂପିଣୀ ଧରିଲାଣି; ଦଇଜା ଧରିବା ।)

* । (ସକର୍ମିକ) (କଥାର ବା ଲେଖାର) ଦୋଷ ବାହୁଦା—

52. To find fault with (another's speech or writing).

(ସଥା—ମୁଁ ତ ବ୍ୟାକରଣ ପଢି ନାହିଁ, ଆପଣ ବ୍ୟାକରଣର କିମ୍ବା ଅକୁଷାରେ ମୋ ଲେଖାକୁ ଧରିଲେ ମୁଁ ଧାଢିଏ ସୁକା ଶୁଣ୍ଟ ଭାଷା ଲେଖି ପାରିବ ନାହିଁ ।)

* । ସଙ୍ଗରେ ନେବା—53. To take with.

କେବିର ଗାହା ଶୁଣ ଧର ସେ ଉପର;

କଳିପ ସେ ବାହୁ ଧାରି ଥାରି ପାନର ।

ବୃଦ୍ଧିହ, ମହାବରତ, ନନ୍ଦ ।

* । ଯଥାକାଳରେ ଶ୍ରେସନ ଅବରେ ରେଲ ବା ଜାହାଜରେ ଅବେହଣ କରିବା—54. To catch a train or ship.

(ଯଥା—ବାଟରେ ତେର ହେବାରୁ ମୁଁ ତାବଗାଢି ଧର ପାରିଲି ନାହିଁ ।)

* । (ସକର୍ମିକ) କୌଣସି ବିଷୟକୁ ନ ଛାଡ଼ିବା—

55. To stick to; never to give up.

ଦରନାମଟ ଧର ଅବୁ—ରଗ ।

* ୫ । ଅରମ୍ଭ କରିବା—56. To begin.

(ସଥା—ବ୍ୟାକରଣ ପଢ଼ା ଶେଷ କର ମୁଁ ଏବେ କାହାଙ୍କି ଧରିଛି ।)

* ୬ । (ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ) (କଳକି ଅଦି) ଲଗିବା; (ମୁରୁଗୁ) ମାରିବା—57. To be spread over with (rust); to rust.

[ସଥା—ବନ୍ଧୁଦିନ ବ୍ୟବହୃତ ନ ହେବାରୁ ଏ ଖଣ୍ଡାରେ କଳକି (ମୁରୁଗୁ) ଧରିଲାଣି ବା ଖଣ୍ଡା କଳକି ଧରିଲାଣି ।]

* ୭ । (ସକର୍ମକ ଓ ଅକର୍ମକ) ନଷ୍ଟ କରିବାରୁ ଆରମ୍ଭ କରିବା—58. To begin to spoil.

(ସଥା—କାଠରେ ଛାଇ ଧରିଲେଣି; ପୁରୁଣା ବହି ଯାକ ଘୋକ ଧରିଲେଣି ।)

* ୮ । ଅନୁସରଣ କରିବା; ଅନୁସାରେ ଚଲିବା—59. To follow; to act according to.

(ସଥା—କରିବାରେ ଉଦ୍‌ଦେଶ ଧର ଲେବେ କାମ କରିଛି ।)

[ତ୍ରୁ—ଧରିବା କିମ୍ବା ଅନୁରୂପ ଅଗ୍ରତ କାଳରେ ‘ଧରିଲି, ଧରିଲା, ଧରିଲେ ଇତ୍ୟାଦି ରୂପ ମଧ୍ୟ ଦ୍ଵୀପ ।

ଧରିବା କିମ୍ବା ଅନୁରୂପ ସମାପିକା ରୂପ ପରେ ଅଣିବା, ନେବା, ପକା(କେ)ଇବା, ଦେବା, ବାନ୍ଧିବା, ମାରିବା, ରଖିବା, ଅଦି କିମ୍ବା ସମାପିକା ରୂପ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇ ମିଶିଛି କିମ୍ବା ସମାପିକା ସଙ୍ଗକୁ ଦ୍ଵୀପ ।

ଧରିବା କିମ୍ବା ସମାପିକା ରୂପ ସଙ୍ଗେ ବାନ୍ଧିବା ଓ ମାରିବା, କିମ୍ବା ସମାର୍ଥ୍ୟତକ ସହଚରରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ଦ୍ଵୀପ ।

କାମୁକିବା, ପଣିବା, ଟେବିବା, ଟାଣିବା, ଓଟାରିବା, ଛାତା(ଠେ) ଇବା, ମାତ୍ରିବା, ରତ୍ନିବା ଅଦି କିମ୍ବା ଅନୁରୂପ ସମାପିକା ରୂପ ପରେ ଧରିବା କିମ୍ବା ସମାପିକା ରୂପ ସ୍ଥଳୀ ଦ୍ଵୀପ ।]

ଧରି ବାନ୍ଧି—ଦେ.କ୍ର. ବିଶ.—(ଧରିବା ଓ ବାନ୍ଧିବା, ଏ ଦୂର କିମ୍ବା ଯୋଗର ଧରିମା—ସ. ବି—(ଧୁ ଧାରୁ+କର୍ମ ଇମନ୍=ଧରିମନ୍ ଶବ୍ଦ Dharimā ୧୮. ୧୧.)—୧ । ଚରକୁ; ତୁଳା ଯତ୍—

1. A pair o scales; a balance (Apte).

୨ । ରୂପ; ଅକାର—2. Form; shape.

ଧରି ମାରିବା—ଦେ.କ୍ର.—(ସ. ଧୁ ଧାରୁ ଓ ମୁ ଧାରୁ ଶିର ମାର ଧାରୁ)—

Dhari māribha କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ମାତ୍ର ଖାଇଲା ବେଳେ ପଥାଇ ଯାଇନ ପାରିବ ବୋଲି ତାକୁ ଅଗେ ଧରିବା ଓ ପରେ ମାତ୍ର ଦେବା—To beat a person after catching hold of him so that he may not escape.

ଧରି ମାରିଲେ ସଂକେ ମରନ୍ତି—ଦେ.କ୍ର.

ଧରି ରଖିବା—ଦେ. କ୍ର.—୧ । କିନିର ଅୟତ୍ତରେ ରଖିବା; ଅୟତ୍ତ

Dhari rakhiba କରିବା—To keep under one's

ଧରେରାଖା ଧର ରଖିନା control-

ଧରୁଆ—ଦେ. ର.—୧ । (ସ. ଧୁ ଧାରୁ) ମହି ଶେଣୀ—1. The central long beam of a thatched roof. ମହି ନାମ ଶେଣୀ ତହିଁ ଘରିଛି ଧରୁଆ ।

ପ୍ରତିଧରୁପଣଗତା ।

୨ । ଧାରଣା; ଟେକ—2. Prop; support.

ଧରେଟ—ଦେ. ବିଶ.—(ସ. ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ) —ବିବେଚିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟ—Dharota Worthy of being noticed; noticeable.

ମହିର ମାସ ପଞ୍ଚ ଦେଇଛନ୍ତି; ବକତା ମାସ ବଢ଼ିଛି;

ଏହାକ କି ଧରେଟ ରହିରେ ଦୂରେ । ପଞ୍ଜାରମୋହନ ରକ୍ତମୁକ୍ତ ।

୩.—ବିବେଚିତ ହେବାର ଯୋଗ୍ୟତା—

The state of being noticeable.

ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ସ. ବିଶ. (ଧୁ ଧାରୁ=ଧରିବା+କର୍ମ ତବ୍ୟ) —

Dharttabhya ୧ । ଧାରଣୀୟ; ଧରିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

(ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧. Worthy of being held.

(ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟ—ଶା) ୨ । ଗଣନୀୟ—

2. Calculable; noticeable.

୩ । ରଖିବାର ଯୋଗ୍ୟ—3. Fit to be kept.

୪ । ଗରଷ କରିଯିବାର ଯୋଗ୍ୟ—

4. Deserving to be apprehended.

୫ । ବିବେଚନାର ଯୋଗ୍ୟ—

5. Worthy of consideration.

୬ । ଗ୍ରାହ୍ୟ—6. Acceptable.

ଧର୍ତ୍ତା—ସ. ବିଶ. ପୂ. (ଧୁ ଧାରୁ=ଧରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ ତ୍ରୁ; ୧୮. ୧୨) —

Dhartta ୧ । ଧାରଣ କର୍ତ୍ତା—1. Holding; supporting.

(କର୍ତ୍ତ୍ଵ) ୨ । ରଖଣକାରୀ—2. Preserving.

୩ । ବହନକର୍ତ୍ତା—3. Bearing; carrying.

୪ । ସେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ଭାବ କିନିର ଭୂପରେ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରେ—4. Taking upon one's self the responsibility for any work.

ଧର୍ତ୍ତି—ଦେ. ବ.—୧ । (ସ. ଧରତ୍ରୀ) —ଧରତ୍ରୀ (ଦେଖ)

Dhartti 1. Dharitri (See)

(ଧର୍ତ୍ତି—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । (ସ. ଧୁତ) ଧୈର୍ଯ୍ୟ—2. Patience.

ଧରତୀ ଧର୍ତ୍ତୀ

ଧର୍ତ୍ତା—ସ. ବି (ଧୁ ଧାରୁ=ଧରିବା+ସଙ୍କାର୍ତ୍ତେ ତ୍ରୁ) —୧ । ଗୃହ—

Dharttra 1. House.

୨ । ସଙ୍କ୍ରାନ୍ତି—2. Vedic sacrifice.

୩ । ଧର୍ମ—3. Virtue; piety; religion.

୪ । ସହଜ ଗୁଣ—4. Attribute.

ଧର୍ମ—ସ. ବି (ଧୁ ଧାରୁ=ପୋଷଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ ମ; ସାହା ସଂସାରକୁ

Dharma ବା ଲୋକମାନଙ୍କ ଧାରଣ କରେ ବା ପୋଷଣ କରେ) —

(ଧର୍ମ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୧ । କର୍ତ୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମ—1. Duty.

୨ । ସବନ୍ଧୁରୂପାନ; ସର୍କର୍ମ—

2. A good act; meritorious deed.

୩ । ଶୁଭ୍ୟ—3. Fortune; luck.

- ୪ । ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି—Good fortune.
 ୫ । ପୂର୍ଣ୍ଣ—5. Virtue; piety.
 ୬ । ଶେଷ; ମଳାଳ—6. Welfare.
 ୭ । ସୁକୃତ—7. Virtue acquired by good actions.
 ୮ । ମହାଦେବଙ୍କ ବୃଷ—8. Sibas' bull.
 ୯ । ନ୍ୟୋଗ—9. Justice; right; righteousness.
 ୧୦ । ସ୍ଵାଭାବିକ ଅବସ୍ଥା—10. Natural condition.
 ୧୧ । ସ୍ଵରତ୍ତ; ପ୍ରକୃତ—11. Nature; property of a thing; natural disposition; characteristic.
 ୧୨ । ଗୁଣ—12. Quality; attribute.
 ୧୩ । ଅଚରଣ; ଆମ୍ଲର; ବ୍ୟବହାର—
 13. Conduct; practice.
 ଏଣେ ଧର୍ମ ଗ୍ରାଣ୍ଡର
 ଏ ସଂ କହ ଦ୍ରିବର । ଜଗନ୍ମଥ ଭଗବତ୍ ।
 ୧୪ । ଶାସ୍ତ୍ରବିହୃତ ଅଚ୍ଛାର—14. Act or conduct approved by the scriptures.
 [ବ୍ର—ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କର ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନୁଷ୍ୟର ଓ ତରନ ବର୍ଣ୍ଣନାମୀମାନଙ୍କର ସାଧାରଣ କର୍ତ୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓ ବର୍ଣ୍ଣନମ ଧର୍ମ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥାଏ ।]
 ୧୫ । ସଥାଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟବହାର—15. Proper or seasonable conduct; suitable conduct.
 ୧୬ । ଯତ୍ତ; ବେଦବିହୃତ କର୍ମ—
 16. Sacrifice; vedic rites.
 ୧୭ । ସାଙ୍ଖ୍ୟଦୟିକ ଉତ୍ସବିଶ୍ଵାସ; ଉପାସନାପଦିତ—
 17. Faith; tenet of a religion.
 ୧୮ । ଦେଶଧର୍ମ; ଆଇନ—
 18. Law; usage; custom.
 ୧୯ । ଧଳ—19. Bow.
 ୨୦ । (ମନୁଷ୍ୟଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଓ ସୁରଥାର ଦେବାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ) ଯମ—
 20. Jâma; the Hindu God of death.
 ୨୧ । ଶୋମପାତ୍ରୀ ଯାଙ୍ଗିକ—21. One who drinks the juice of the Soma creeper in the course of performing a vedic sacrifice.
 ୨୨ । ନ୍ୟୋଗକୁଟି ବିରୂର—22. Just consideration.
 ୨୩ । ସତ୍ସଙ୍ଗ—23. Good company.
 ୨୪ । ଶୀର ସତ୍ତ୍ଵ—24. Chastity of a woman.
 ୨୫ । ଯୋଗ୍ୟତା—25. Merit; desert.
 ୨୬ । (ଫଳକ ଜ୍ଞାନାଳିଷ) ଲକ୍ଷ୍ମୀର ନବମ ଶ୍ଵାଳ—
 26. (astrology) The 9th place counted from one's Lagna or natal planet.
 ୨୭ । ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ନାମ—
 27. One of the names of Bishnu.
 ୨୮ । ଜ୍ଞାନ୍ୟ (ପ୍ରକୃତବାଦ)—28. Similarity.

- ୨୯ । ଆସା ବା ଜୀବ—29. The Living Soul.
 ୩୦ । ଭବ—30. Idea.
 ୩୧ । ସୁଧିଶ୍ଵର—31. A name of Judhishtira.
 ୩୨ । ସୂର୍ଯ୍ୟ—32. The sun.
 ୩୩ । ଉପନିଷଦ—33. The Upanishads.
 ୩୪ । ପାପ ପୂର୍ଣ୍ଣର ବିଶ୍ଵରକ ଶିବ—
 34. God, who judges of the piety and sin of the created beings.
 ୩୫ । ଅଛୁଂସା—35. Inoffensiveness; aversion to slaughter.
 ୩୬ । (ଅଳକାର ଶାସ୍ତ୍ର) ଉପମାନ ଓ ଉପମେଯରେ ଥିବା ସାଧାରଣ ଶ୍ଵାଳ (ହି. ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର) —36. (Rhetoric) The attribute which is common to an object and the thing to which it is compared in a metaphor or Simile.
 ୩୭ । ସମାଜର ସ୍ଥିତ ଓ ମନୋଧାରୀ ଅନୁଷ୍ଠାନ କର୍ମମାନ—
 37. Acts conducing to the welfare and preservation of the society; acts conducing to the greatest good of the greatest number in society.
 ୩୮ । ନ୍ୟୋଗବୁଦ୍ଧି; ବିବେକ; ଭୂତ ଓ ଅନୁତ୍ତ ବିଷ୍ୟର ବିଶ୍ଵରକ ପିତ୍ତବୁଦ୍ଧି (ହି. ଶବ୍ଦଶାସ୍ତ୍ର) —
 38. Conscience.
 ୩୯ । ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ତିନି ଉପାସ୍ୟ ଦ୍ୱାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏକ—
 39. One of the Buddhistic Trinity.
 [ବ୍ର—୧ । ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କର ଉପାସ୍ୟ ବିଷ୍ୟ ତିନେଟି । ୨, ବୃଦ୍ଧ,
 ୩, ସମ ଓ ୪, ଧର୍ମ ।]
 ୪୦ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ଧର୍ମରେ ଉତ୍ସବିଶ୍ଵାସ, ଉତ୍ସବିଶ୍ଵାସନ,
 ଲୋକୋପକାର, ଅହଂକାର, ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଂୟମ, ସତ୍ୟବାଦିତା, ପର-
 ଲୋକରେ ତୁଳିଷ୍ମା ତିତ ହୋଇଥାଏ । ସବୁ ଧର୍ମର ମୂଳରେ
 ଉତ୍ସବକୁ ରହିଥାଏ । ବୌଦ୍ଧମାନେ 'ଉତ୍ସବ'କୁ ସାକ୍ଷାତ୍ ସମ୍ବନ୍ଧରେ
 ଶୀକାର କାହାର କାହାର ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ 'ନିଷାଣ ବା ମୋହ' ହିନ୍ଦୁ-
 ମାନଙ୍କର 'ମୁଣ୍ଡି' ସଙ୍ଗେ ସମାନ । କାଣ୍ଡିକମାନେ ଉତ୍ସବକୁ 'ମାନନ୍ତି
 ନାହିଁ; ବିନ୍ଦୁ ସେମାନଙ୍କ ହିନ୍ଦୁ ସବୁ ସୁଗରେ ଏତେ କମ୍ ଯେ
 ତାହା କେବେହେଁ ଗୋଟିଏ ସୁତତ୍ତ ଧର୍ମ ବୁଝ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାର
 ନାହିଁ । ଶୁଦ୍ଧ (ବେଦ); ସୁଦ୍ଧ (ମନୁଥବିଦବର ରତ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ର) ଓ
 ପୁରାଣ (ବୈଦିକପୁରାଣ ପରେ ରତ୍ନ ଶାସ୍ତ୍ର) ମାନଙ୍କରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
 ଉପଦେଶମାନ ସାଧାରଣତଃ 'ଧର୍ମ' ନାମରେ ଅରହୁତ ହୁଏ ।
 ଏଥରେ ଉତ୍ସବୋଧନା, ପରଲୋକ ଓ ରହଲୋକର ମଙ୍ଗଳକର
 କର୍ମ, ସାମାଜିକ ଓ ବୈଜ୍ଞାନିକୀନ୍ୟମାନ, ଧନବିଭବ ଓ ଉତ୍ସବଧରି
 କାରିବ ଅବ ନାନା ବିଷ୍ୟ ଅଛି । ଅନେକ ସମୟରେ ଏହି ରହ ରହ
 ଉପଦେଶମାନ ମଧ୍ୟରେ ବୈଧବୀତଥ ବା ବୈଷମ୍ୟ ହୁଏ ।
 ଏଥପାଇଁ ବୈଷମ୍ୟମାନେ କହି ଯାଇଥାଏନ୍ତି ଯେ ଶୁଦ୍ଧ, ସୁଦ୍ଧ, ପୁରାଣ
 ମଧ୍ୟରେ ଅସାମନ୍ୟ ଦେଶାଭାବ ଅବେଁ ଶୁଦ୍ଧବାକ୍ୟ ପାଲନାଯି ।

କେହି କେହି କହିଅଛନ୍ତି 'ମହାଜନ' ବା ମହାପୁରୁଷ ମାନେ ସେଉଁ ବାଟରେ ଯାଇଥାଏନ୍ତି ଓ ଯାହା ବନ୍ଧୁକାଳରୁ ଦେଖାଇର ବା ଲୋକବାନ୍ଧୁରୁପେ ତଳ ଅଧ୍ୟାତ୍ମି ତାହାରୁ ପାଲନୀୟ । ଧର୍ମ ଶଦର ଅର୍ଥ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ମୁନିକ ନାନା ମତ । ଅରଧାନ୍ତମତରେ ସତ୍ସଙ୍ଗରୁ ଧର୍ମ; ମହାଭାବତ ମତରେ ଧର୍ମର ଲକ୍ଷଣ 'ଅହଂସ' । ପୁରାଣରେ ଲେଖାଥିଲୁ ସେ ସହାସ ଲୋକଟ୍ରିଭ ବିହିତ ହୁଏ ତାହାରୁ ଧର୍ମ କୁହାଯାଏ । ସାରିବା ମତରେ ପୁରୁଷର ବିହିତ କିମ୍ବା ସାଧ ବୁଣ୍ଡୁ ଧର୍ମ ବୋଲିଯାଏ । ସୁଭ୍ରାତାମାନେ କହନ୍ତି—ମନୁଷ୍ୟର ଯାହା କର୍ତ୍ତ୍ବବ୍ୟ ତାହା ସପାଦନ କରିବାରୁ ଧର୍ମ ବୋଲିଯାଏ; ମନର ସେଉଁ ପ୍ରକୃତିହାସ ବିଷ୍ଵବିଦ୍ୟାର ପରମାଣୁକ ପ୍ରତି ଉଚ୍ଚି ଜନ୍ମେ ଜ୍ଞାନବାଜାମାନଙ୍କ ମତରେ ତାହାର ନାମ ଧର୍ମ ।]

ଦେ. ବ (୧. ଧର୍ମ) — ୧. ଧର୍ମଦେବତା; କିରଙ୍ଗନ; ପରଂବ୍ରତ୍ତ; ଈଶ୍ଵର; ଅଶାକାର—1. God; the Universal God; the formless God contemplated by the popular mystics of Orissa.

୨. ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବତା—2. The Sun-god.

[ଦ୍ର—ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ ଓ ହିନ୍ଦୁଧର୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ସମନ୍ତୁତ ଅଣାକାରଦେବତା ବା ଧର୍ମଦେବତାଙ୍କୁ ଧର୍ମଦେବତା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ସେ ଏହି ଦେବତା ଧାରୀଙ୍କୁ ଦୟା ଦିଅନ୍ତି । ଏଥୁପାଇଁ ଅତ୍ୟାର୍ଥିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଧର୍ମକୁ ତାକେ ଓ ଧର୍ମନାମଧ୍ୟ ପାଣି ଅଣ୍ଣିଲା ଦିଏ ।]

୩. ନ୍ୟାୟ; ଅଭିନ୍ନ ସ୍ତୁଳିତବୁଦ୍ଧିକୁ ନ ନ୍ୟାୟ; ଅଭିନ୍ନ କାନ୍ଦନର ଦୟା ଅନୁଷ୍ଠାରେ ନ ଧାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ସତକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଯାହା ଉଚିତ—

3. Equity.

୪. କୌଣସି ଅର୍ଗ୍ୟ ବା ମହାସାକ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରକର୍ତ୍ତିତ ଈଶ୍ଵର, ପରଲୋକ ଓ କର୍ତ୍ତ୍ବବ୍ୟ ଅତି ସମନ୍ତେ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଭୂପ୍ରସନ୍ନ ପ୍ରଶାନ୍ତି—4. Religion; religious faith or persuasion; creed.

ଦେ. ବ. ୫ ଦିଶ—ଧର୍ମ ବା ଈଶ୍ଵର ବା ଦେବତା ବା ମହାପ୍ରସାଦକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖୁ ଦୂର ଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେଉଁ ପିତା, ମାତା, ପୁତ୍ର, କନ୍ୟା, ଭ୍ରାତା, ଭାନ୍ଦେ ଅତି ସମନ୍ତ ସ୍ତୁଧନ କରୁ ଯାଏ—God-relationship; relationship set up between 2 persons not related to each other by blood or marriage but by calling upon God to witness the establishment of the relationship.

(ଯଥା—ଧର୍ମପୁଅ; ଧର୍ମଭାଇ, ଧର୍ମ ବାପ, ଧର୍ମ ମାଆ ।)

[ଦ୍ର—କୌଣସି ଦେବତା ବା ମହାପ୍ରସାଦ ବା କୌଣସି ଦେବତାଙ୍କ ରୋଗ ବା ଗଣ୍ଠାଜଳାକି ପରିବର୍ତ୍ତ ବନ୍ଧୁକୁ ଆଶୀର୍ବଦ୍ଧ କରି ଦୂର ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ପରଶ୍ରର ସରେ ଧର୍ମ ବାପ, ଧର୍ମ ପୁଅ, ଧର୍ମ ଭାଇ, ଧର୍ମ ଭାତ୍ରୀ, ଧର୍ମ ମାଆ, ଧର୍ମ ହିଂଥ, ସଙ୍ଗାତ, ମେହି, ତେଣକା, ସରସୁଳ, ଅଭତ୍ତା, ବ୍ଲନ୍, ବ୍ଲକ୍ଲ, ଗଲାଜଳ, ଭୁଲସୀ, ଗୋଦାଜଳ, ପହୁଳ ରୋଗ, ଏହପରି ନାନାପ୍ରକାର ଧର୍ମ-ବନ୍ଧୁତା ସ୍ତୁଧନ କରିଛି । ଏମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାତି

ବନ୍ଧୁ ବା ଧର୍ମ ବନ୍ଧୁ, ବୋଲିଯାଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଦେଖା ଯାଏ ସେ ଏ ବନ୍ଧୁତା ବନ୍ଧୁ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ ବା ଦିବାହ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦାରୁ ଦୃଢ଼ତର ହୁଏ । ସମୟ ସମୟରେ ଏହି ଧର୍ମ ସମ୍ମର୍ଦ୍ଦ ସ୍ତୁଧନ କରିବା ଛଳରେ ମଧ୍ୟ ଲୋକେ ସାର୍ଥସାଧନ ଓ ଇନ୍ଦ୍ରପୂର୍ବରୂପସାଧନାବି ଛାପନ୍ଥ କର୍ମମାନ କରି ଥାଏନ୍ତି ।]

ଧର୍ମ ଅବତାର—ଦେ. ବ. ୬ ଅ. (ସ. ଧର୍ମବତାର) —

Dharma abatāra ଧର୍ମବତାର (ଦେଖ)

ଧର୍ମ ଅବତାର

Dharmaabatāra (See)

ଧର୍ମ ଅର୍ଜିବା—ଦେ. କ୍ର.—(ସ. ଧର୍ମ + ଅର୍ଜିକ)—ପୁଣ୍ୟକାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା

Dharma arjibā ପୁଣ୍ୟ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ କରିବା—To earn merit

ଧର୍ମ କାର୍ମାନ

by performing pious acts.

ଧର୍ମ କାର୍ମାନ

[ଧର୍ମ ଅର୍ଜିବା; ଧର୍ମ କାର୍ମା(ମେ)ଇବା — ଅନ୍ୟରୂପ]

ଧର୍ମ କରିବା—ଦେ. କ୍ର.—ପୁଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା—

Dharma karibā

To perform pious acts.

ଧର୍ମକରା

ଧର୍ମିତ୍ୟ ପ୍ରାଣମାନେ ସମାଜ ଉତ୍ସମିକ,

ଧର୍ମ କରିବା

ଦାଣେ ତାହାକି ଧର୍ମ କରିବ ହେ । କହିଅ ପଣ୍ଡା ଗାତ ।

ଧର୍ମ କରିବା—ସ. ବ (ମ. ପ. ଲୋ; ଧର୍ମ + କରିବ)—୧. ଧର୍ମନୁଷ୍ଠାନ,

Dharma karma ଧର୍ମନୁମୋଦିତ କିମ୍ବାକର୍ମ—1. Religious

(ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ, ଧର୍ମକିମ୍ବା, ଧର୍ମକର୍ମ — ଅନ୍ୟରୂପ) observances;

religious rites and ceremonies; performances of a religious ritual..

୨. ସଦନୁଷ୍ଠାନ; ଲୋକହିତକର କରି—

2. Meritorious act; virtuous act; act conducting to public good.

ଧର୍ମ କାମ—ସ. ବିଶ. ସୁ (ଧର୍ମ + କାମ; ବନ୍ଧୁଭାବ)—୧. ଧର୍ମପ୍ରାପ୍ତି

Dharma kāma କାମନାରେ ଯେ ଧର୍ମ କରେ—1. Doing

pious or meritorious acts with an eye to the ultimate result.

୨. ଧର୍ମକି—2. Devoted to virtue; pious.

ଧର୍ମ କାୟ—ସ. ବ (ଧର୍ମ + କାୟ)—ବୁଦ୍ଧଦେବ—

Dharma kāya

The Buddha.

(ଧର୍ମକେବୁ, ଧର୍ମଭରତ, ଧର୍ମଧାରୁ—ଅନ୍ୟରୂପ)

[ଦ୍ର—ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ଏପିଟିକରେ ଭଲଗୋଟ ବିଷୟ ପ୍ରକାଶ ଓ ଉପାସନାୟ ଯଥା—୧, ବୁଦ୍ଧ, ୨, ସବ ଓ ୩, ଧର୍ମ ।]

ଧର୍ମକାଳ—ସ. ବ—ରାଜ୍ୟାସନ—

Dharmakīla

The act of governing a king-dom; administration.

ଧର୍ମକୁ ଅଭିତାର ମାରିବା—ଦେ. କ୍ର.—୧. ଧର୍ମଦେବତା ନ ଜାଣିବେ-

Dharmaku ābhivitāra māribā ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସକରି ଲୋକ

(ଧର୍ମକୁ ଅଭିତାର ମାରିବା — ଅନ୍ୟରୂପ) ଦେଖାଇବା ପାଇଁ ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ

କରିବା ବନ୍ଧୁ ରତରେ ରତରେ ପାପ କରିବା—

1. To try to hoodwink God by showing one's self externally pious, but to-

be privately and secretly doing wrong and sinful acts.

, । ধর্মশাস্ত্র দ্বাহি দের অপশার ইচ্ছান্তুষ্ট কার্য্য করবা—2. To quote scriptures to justify one's selfish conduct.

ধর্মকু আবিষ্কা—দে. কি—(কৌশলি কার্য্য) ইচ্ছিত বা Dharmaku ইসিবা কর্তৃব্য বোলি অন্তর্করণের বিবেচিত হেবা—(any act) To be thought proper by one's self.

(যথা—মুখ্য অপশাস্ত্রারে শরণ পঞ্চলি, অপশাস্ত্র যাহা ধর্মকু আবিষ্কা করন্তু ।)

ধর্মকু উকিবা—দে. কি—অন্যব্যাপ্ত প্রয়োগিত ও নিঃসহায় ব্যক্তি Dharmaku ইকিবা ইচ্ছারে বলশালী ব্যক্তি অচারণুর ধর্মকে ডাক দেওয়া করুন্তে, নিঃসহায় ব্যক্তি অচারণুর ধর্মকো পুকারণা গুরুর প্রতিশ্রোত্ব নেবান্তু অস্বর্ম ধর্মকু পাণি টেকিবা } থেকে ইচ্ছার উক্ত অচারণুর ধর্ম ধর্মকু পাণি দেবা } অন্যব্যুপ দেবা নিমন্তে 'ধর্ম ! কু একথা ধর্মকু পাণি দেবা } বুঝে ব' বোলি প্রভুকু উকিবা বা ধর্মক নাম ইচ্ছার কর অচারণুর অপশাল কামনারে অঙ্গুলার পাণি টেকিবা—To invoke the wrath of God on the head of a powerful oppressor.

কথা বক্তৃথার পরমন, গুরু পারথার পরমন
ইচ্ছারে ইচ্ছারে যাহা হেরথার পাণি হেরথার ধরমন—গুরু ।

ধর্মকৃত—১. বিষ. (ধর্ম+কৃত ধারু=করিবা+কর্তৃ. কৃত)—
Dharmakṛut ধর্মন্তৃতা—Performing religious acts.

২. বি—বিষ্ণুকৃত এক নাম—

A name of Bishnu.

ধর্ম ক্ষেত্র—৩. বি. (ধর্ম+ক্ষেত্র; তৃষ্ণী কর)—

Dharma kshetra ১। পুর্ণক্ষেত্র; জ্ঞাত্য—

1. A holy place; a place of pilgrimage.

, । কুরুক্ষেত্র; মহাভারত যুদ্ধের প্রান্ত—

2. Kurukshetra, the battle-field of the Mahābhārata war.

ধর্ম গোলু—দে. বি. (আধুনিক ব্যবহার)—গ্রামবাসীমানক দ্বারা Dharma gola সমবায় পরিচার কিম্বানুসারে প্রতিষ্ঠিত গান্ধ-ধর্মগোলা ভ্রান্ত—Co-operative paddy store-house of a village or group of villages.

ধর্ম গ্রন্থ—৪. বি. (ধর্ম+গ্রন্থ; তৃষ্ণী কর)—

Dharma grantha ১। পাণি দায়িক ধর্মস্তর প্রতিপাদক শাস্তি—
1. Sacred scripture.

[দ্র—জন ইন্দ্র ধর্মস্ত্র দ্বায়ুর জন ইন্দ্র ধর্মস্ত্র অষ্টু; যথা—হন্ত মানকুর বেদ, যুক্তি, পুরাণ; মুসলিমানকুর

কোষান সরীপ; বৌদ্ধমানকুর ত্রিপিটক; শিখমানকুর গুরু সাহেব; পারম্পর্যমানকুর জেনারেশন; জেনামানকুর কল্পনা; প্রাণ্মৃত্যুন্মানকুর বাইবল ইত্যাদি ।]

, । যুক্তিশাস্তি; আরুর ব্যবহার, বিষয়বিশ্বাস আবশ্যিক মনোয় মনুষ রূপিত্বাত শাস্তি (এগুড়িক বেদ পরে ইচ্ছিত)—2. The later books of the Hindus laying down codes of law and conduct; code of Hindu law.

[দ্র—মনু, পুরাণ, বৃহৎশত, কপিল, যাজ্ঞবল্ক্য, জেনিন, কশাদ প্রভৃতি হন্ত ধর্ম শাস্তি প্রশেষ আঠক্রি ।]

৩. আজন বছ—3. Law book.

ধর্ম ঘট—৪. বি. (ম. প. লে; ধর্ম+ঘট)—

Dharma ghāṭa ১। পঞ্চাঙ্গকান্তুতাৰু অৱমু কুৰি বেশী মাসৰে চৃষ্টাঙ্গমানকু জল দিয়ীবা নিমন্তে বিমা প্রাতৃশক্ত দান দিয়ীবা পাই ইষ্টু পুৰুষ পুৰুষ কলপুর্ণ কলস—

1. A jar full of scented water, kept for distributing water to the thirsty during every day of the month of Baisākha or for bestowing it on a Brāhmaṇa.

, । পঞ্চাঙ্গকান্তুতাৰু ১ মাস পর্যন্ত ইলায়ী গুৰু ইচ্ছারে পুৰুবেলে জলধাৰ দেবা নিমন্তে যেৱে পুৰু পুৰু কলস (বসুন্ধৰা গাঢ়) ইঞ্জায়াদ—

2. A jar with a small hole at the bottom suspended over Tulasi plants to water them constantly during the month of Baisākha.

ধর্মঘট দে. বি—১। এক পঞ্জু দায়ুরুক্ত পুষ্প ব্যক্তি পুষ্পকে হৃতাল

কর্তৃ—১. A resolution passed by all the members of a sect or society laying down certain rules of conduct.

, । (অধুনিক প্রয়োগ) শ্রমজ্ঞামানে মহাজন বা শেওমানক অধুনিকে কার্য্য করিবা পুষ্পকে প্রতিজ্ঞামান নির্বাচন কর যেৱে মেল বান্তি; হৃতাল—২. A business strike; a strike of labourers or workmen.

ধর্মঘট করিবা—দে. কি—(শ্রমিকমানে) কার্য্য পুষ্পকে একমেল Dharmaghaṭa karibā বান্তিবা—To strike (said of workmen).

ধর্মঘট বৃত—৫. বি—বেশী মাসৰে গুরু বর্ষকাল গোষ্ঠৈ Dharmaghaṭa brata পুৰুষ কলপুর্ণ ঘট প্রতিদিন প্রাতৃশক্ত দান কুৰিবা নিমন্তে যেৱে বৃত বা পুৰুষ কলপুর্ণ কলসাদ—

A vow to present a jar full of scented water daily to a Br̄ahmana during the month of *Baisakha* for a period of 4 years (as prescribed by the Hindu Sāstas)

ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—ଦେ. ବ—ସେଇମାନେ ମେଳ ବାନ୍ଧି ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର କରନ୍ତି—
Dharmashāst̄i Dharmashāst̄i Strikers.
ଧର୍ମ ଘର୍ଦ୍ଦି—ଦେ. ବ. (ଧର୍ମ+ଘର୍ଦି) — ୧ । ସମସାଧାରଣଙ୍କାରୀ ଦେଖା
Dharma ghardi ଯାଇପାଇବା ରଳ ଖୁବ୍ ଛାଇ ପ୍ରକାଶ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ
ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରି ପ୍ରାପ୍ତି ଘଟକା ଯତ୍ନ— ୧. A clock kept at a
ଘର୍ଦ୍ଦି very conspicuous place so as to be seen
(ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) by the public.

୨ । ସେଇ ଘର୍ଦ୍ଦି ମନ୍ଦିର ବାଜେ ବା ଦୟାର ହେଲେ
ଅନୁସାରେ ସେଇ ଘର୍ଦ୍ଦି ବଜାୟାଏ—
2. A clock or bell striking hours.

[ଦ୍ର—ଲୋକେ କୌଣସି ଅର୍ଥାତ ବିଷୟର ଚର୍ଚା କରିବା
ଦେଲେ ଯେବେ କଳ ଦୟା ବାଜିକାର ଶୁଣ୍ୟାବ ତେବେ ଅର୍ଥାତ୍
ବିଷୟ ସିଦ୍ଧ ହେବାର ଏହା ଶୁଭ ଶକ୍ତି ଗୋଲ ସ୍ଵର୍ଗ କର କହନ୍ତି
ଏ କାମ ନିଷ୍ଠେ ସିଦ୍ଧ ହେବ, କାରଣ ଏହା କଥା ପଢିବାବେଳେ
ଧର୍ମ ଘର୍ଦ୍ଦି ବାଜିଲା ।]

ଧର୍ମ ଚକ୍ର—ସ. ବ—୧ । ବୃଦ୍ଧଦେବଙ୍କର ଶୁଣ୍ୟ ଗୋଟି ଉପଦେଶ
Dharma chakra (ୟାହା କି ପ୍ରତ୍ୟେକ ବୌଦ୍ଧଙ୍କର ପାଇଗ୍ଯ) —
1. The four tenets of Buddhism laid down
by the Buddha.

[ଦ୍ର—ବୃଦ୍ଧଙ୍କ ପ୍ରବୃତ୍ତି ସତ୍ୟ ଭର୍ତ୍ତାଶ୍ଵର ଯଥା— ୧. ଦୟାର
ଭରତିବ ଦୟାଗ୍ରହଣ; ୨. ବିଷୟକୁଟ୍ଟାହି ଦୟାର ମୂଳ କାରଣ;
୩. ବିଷୟକୁଟ୍ଟାକୁ ସମ୍ମଳ ଭରତାତକ କରିବାହି ଦୟା ନିର୍ବିର;
୪. ବିଷୟ ନିର୍ବିର ଅନ୍ତାରେ ପଥ; ଯଥା— (୧) ସମ୍ବନ୍ଧ ଦୟା;
(୨) ସମ୍ବନ୍ଧ ସକଳ; (୩) ସମ୍ବନ୍ଧ ବାଦ୍ୟ = ସତ୍ୟ, ସରଳ ଓ ପ୍ରିୟ
ବାଦ୍ୟ; (୪) ସମ୍ବନ୍ଧ କର୍ମ = ସଦାଚାର; (୧) ସମ୍ବନ୍ଧ ଅନ୍ତାରେ
ସକଳରେ ଅନ୍ତାରେ ସାଧୁ ଜୀବିକା ଜୀବାଦ; (୨) ସମ୍ବନ୍ଧ
ବିଦ୍ୟାମ = ଆମ୍ବଦ୍ୟମ ପ୍ରଭାତ ଉପାୟରେ ଅନ୍ତାରେ ଦୟାର
ସାଧନ; (୩) ସମ୍ବନ୍ଧ ସ୍ଵର୍ଗ; (୪) ସମ୍ବନ୍ଧ ସମାଧି = ଜୀବନର
ସୁଖଶ୍ରୀ ଭରୁମାନଙ୍କର ଧାନ, ମନନ ଓ ନିଦ୍ୟାସନ ।]

୨ । ଚକ୍ର ଦୂଷେ କର୍ତ୍ତା ଅଇନ—
2. The wheel of law.
୩ । ଚକ୍ର ଦୂଷେ କର୍ତ୍ତା ଧର୍ମ— ୩. The wheel or
vast range of religion or piety.
୪ । ବୃଦ୍ଧଦେବ (ହୁ. ବ.) — ୪. The Buddha.
୫ । ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧ—
5. A collection of religions.

ଧର୍ମ ଚର୍ଯ୍ୟା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ଚର୍ଯ୍ୟା; ଶ୍ରୀ ଚର୍ଯ୍ୟା) —
Dharma charjya ଧର୍ମଚାରଣ; ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ କରଣ—
Observevance of the law and performance
of religious duty.

ଧର୍ମଶୁଦ୍ଧି—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ (ଧର୍ମ+ଶୁଦ୍ଧି = ଗମନ କରିବା +
Dharmashuddhi କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଇନ୍; ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ) —

(ଧର୍ମକାରୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଧର୍ମ ପହି; ସହଧର୍ମୀ—
One's wedded wife.

[ଦ୍ର—ହନ୍ତ ଶାଷ ଅନୁସାରେ ସ୍ଥାମୀ ଶ୍ରୀ ଏକହ ଧର୍ମଚରଣ
କରିବେ ।]

ସ. ବିଶ ଶ୍ରୀ (ଧର୍ମଶୁଦ୍ଧି+ଶ୍ରୀ ଶ୍ରୀ) —
୧ । ପରିଷା; ପୁଣ୍ୟଗୀଳା—
1. Pious (woman); virtuous.
୨ । ସାଦ୍ଧ— ୨. Chaste; devoted to her
husband.

ଧର୍ମଶାରୀ—ସ. ବ. ପୁ. (ଧର୍ମ+ଶାରୀ ଧାର୍ମକାରୀ = ଗମନ କରିବା+କର୍ତ୍ତ୍ଵ ଇନ୍)
Dharmashari ୧ମା.୧ବ) — ୧ । ସେ ଧର୍ମ ପଥରେ ଚଳେ—
(ଧର୍ମଶୁଦ୍ଧି—ଶ୍ରୀ) 1. Fulfilling one's religious duties;
following the duties enjoined by the
scriptures.

୨ । ଧାର୍ମିକ— ୨. Pious; religious.

୩ । ପୁଣ୍ୟକ୍ଷିଳ୍ୟାରୁତ— ୩. Virtuous.

ଧର୍ମ ଚିନ୍ତା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ଚିନ୍ତା; ଶ୍ରୀ ଚିନ୍ତା) —
Dharma chinta ୧ । ଧର୍ମ ବିଷୟକ ଭାବକା; ଅଧ୍ୟାତ୍ମଚିନ୍ତା—
(ଧର୍ମଚିନ୍ତା—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Religious thoughts;
spiritual thoughts.

୨ । ସାଧୁ ଚିନ୍ତା— ୨. Virtuous thoughts; pious
thoughts.

ଧର୍ମ ଘେର—ଦେ. ବ—ମିଥ୍ୟାଗ୍ରହ ଲୋକ—
Dharma chora A liar; a hypocrite.
ମିଥ୍ୟାଗ୍ରହ ଅଭିରଣ କରଇ ଘେର ନର;
ଯେହଙ୍କ ହେ ନୃତ ପାଇଁ ଧର୍ମ ଘେର । ବୃଦ୍ଧବିହୁ ମହାଭରତ, ଅଦି ।

ଧର୍ମବୁଦ୍ଧ—ସ. ବିଶ. (ଧର୍ମ+ବୁଦ୍ଧ; ଶ୍ରୀ ଚର୍ଯ୍ୟା) —
Dharma bhyuta ୧ । ଯାହାର ଧର୍ମ ଲୋପ ହୋଇଥାଏ—
1. One who has strayed from the path
of virtue.

୨ । ଧର୍ମ ସପ୍ରଦାୟରୁ ବହୁରୁତ—
(ଧର୍ମବୁଦ୍ଧ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2. Driven out of the pale of
a religious society.

ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି } ଶ୍ରୀ. ୩ । ଅଧିକାର ଅଛି ଅନ୍ତାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁ
ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି } ଶ୍ରୀ. ରିଷ୍ଟର ଦୟା ବା ଅନୁପ୍ରଦର୍ଶ ବନ୍ଧତ—

ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି } ବ. 3. Deprived of God's blessing on
ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି } ବ. account of one's evil deeds;
damned.

୪ । ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି— ୪. Apostate.

ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି; ସ୍ଵର୍ଗିତ୍ତା—
Dharmachardā 1. Contrary to the precepts of
ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—
(ଧର୍ମବୁଦ୍ଧି—ଶ୍ରୀ) 2. Irreligious; impious.

୩ । ଯେ ଧର୍ମକୁ ପାନେ ନାହିଁ ବା ଧର୍ମ ବିଗର୍ହକ କାର୍ଯ୍ୟ କରେ—
3. Unrighteous.

ଧର୍ମ ପ୍ରତିବା—ଦେ. ବ—୧ । ପାପ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଗୁ ଧର୍ମ ବା ଉତ୍ସରଜ
Dharma chhārdibā. ଅନୁଗ୍ରହକୁ ବନ୍ଧୁତ ହେବା—

ଧର୍ମହାତ୍ତା 1. (a person) Deprived of God's
ଧର୍ମଭାବନା blessing or protection on account of
one's sins.

(ଯଥା—ଦିନକୁ ଦିନ ତାର ଅତ୍ୟାଗ୍ରହ ବଢ଼ୁଛି, ବୋଧ
ହେଉଛି ତାକୁ ଧର୍ମ ଶତଲାଗଣୀ ।)

୨ । ଉତ୍ସରଜ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦୋଷୀ ହେବା—
2. (a person) Being considered guilty in
the eyes of God.

(ଯଥା—ମୁଁ ତିନି ଥର ତତେ ସାବଧାନ କରଇଲି, ତଥାପି ତୁ
ସୁଧୂରଳୁ ନାହିଁ, ଏହିକି ତତେ ଧର୍ମ ଶତଲାଗଣୀ ।)

ଧର୍ମବିଗାଡିନା ଦେ. କି—ଧର୍ମ ପଥ ତାଗ କର ଅଧର୍ମତରଣ କରିବା;
ଧର୍ମକ୍ଷାଙ୍କାନ ଧର୍ମବରୁଦ୍ଧ ଅତରଣ କରିବା—

To tread the path of impiety.

ଧର୍ମଜ—ସ. ବିଶ (ଧର୍ମ + ଜନ ଧାରୁ = ଜନ କରିବା + କରୁଣା, ଅ)—
Dharmaja ଧର୍ମନୁଷ୍ଠାନରୁ ଉତ୍ସରଜ—Resulting from
pious acts.

(ଧର୍ମଜା—ସ୍ତ୍ରୀ) ସ. ବି. ପୁ—୧ । ଧର୍ମ ପହାର ଗର୍ଭଜାତ ସନ୍ତ୍ଵାନ—
1. One's legitimate son.

୨ । ଜର ନାରୀଯଣ (ଦେଖ) (ହୁ. ଶବସାଗର)—
2. Nara narāyaṇa (See)

ଧର୍ମଜନ୍ମ—ସ. ବ. ପୁ—(ଧର୍ମ + ଜନନ; ବନ୍ଦଗୀହା)—
Dharmajanmā ଧର୍ମପୁର ସୁଧୃଷ୍ଟିର—

Judhishthira, the son of Dharma.

ଧର୍ମ ଜାୟା—ସ. ବ. ଶ୍ରୀ. (ଧର୍ମ + ଜାୟା; ଧର୍ମୀ ତତ୍ତ୍ଵ)—
Dharma jāyā ସହଧର୍ମୀ; ବିବାହିତା ଶ୍ରୀ—

(ଧର୍ମଜୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) One's wedded wife.

ଧର୍ମ ଜିଜ୍ଞାସା—ସ. ବ—ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅନୁସାରକ ବା ପ୍ରଶ୍ନ—
Dharma jijñāsā Inquiry into religion or proper
(ଧର୍ମଜିଜ୍ଞାସା—ବିଳା)

ଧର୍ମ ଜାବନ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ଜାବନ; ମ. ପ.ଲୋ)—
Dharma jibana ୧ । ଧର୍ମନୁଷ୍ଠାନକରିବ ଜାବନ—
1. A life devoted to piety.

୨ । ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଚିନ୍ମାରେ ବ୍ୟାପୁତ ଜାବନ—
2. Spiritual life; a life spent in spiritual
contemplation.

ଧର୍ମଜୀ—ସ. ବିଶ. ପୁ—(ଧର୍ମ + ଜୀ ଧାରୁ = ଜାଣିବା + କରୁଣା, ଅ)—
Dharmajī ୧ । ଯେ ଧର୍ମର ଭରୁ ଉତ୍ସରଜିପେ ଜାଣନ୍ତି—

(ଧର୍ମଜୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Conversant with spiritual or
(ଧର୍ମଜୀ—ବି) religious truths.

୨ । ଧର୍ମୋପଦେଶକ—2. Missionary; teaching
the tenets of religion.

୩ । ଧର୍ମିକ—3. Pious; religious.

୪ । ନ୍ୟାୟପର—4. Righteous.

୫ । ଯେ ଅଜ୍ଞାନ ଜାଣେ—5. Versed in law.

ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ—ସ.ବ. (ଧର୍ମ + ଜ୍ଞାନ)—୧ । ଧର୍ମତତ୍ତ୍ଵ ବିଷୟକ ଜ୍ଞାନ—
Dharma jñāna 1. Conception of the principles of
religion

, ୨ । ଧର୍ମ ଓ ଅଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ; ନ୍ୟାୟାନ୍ୟାୟ ବିବେକ—
2. Conception of what is for and what is
against the tenets of one's religion;
ability to distinguish between what is
right and what is wrong.

ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବ—୧ । ଧର୍ମଯାତନରୂପ କାର୍ଯ୍ୟ; ଧର୍ମ ପରମାନୁମୂଳକଣ—
Dharma dñāna 1. The path of religion.

ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ ସ୍ଥରେ ଯାଏ । ତତ୍ତ୍ଵ ।

୨ । ନୌକା—2. A boat

[ଦ୍ର—ଲୋକେ ନୌକାକୁ ଧର୍ମରେ ପରିଗ୍ରହିତ ହେବାର
କହନ୍ତି । ସଂସାରରେ ଧର୍ମ ଥିବାରୁ ତତ୍ତ୍ଵ ଭାଷ୍ଯ ନଚେତ ରହି
ଯାଆନ୍ତି ବୋଲି ସାଧାରଣୀ ଲୋକେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ।]

ଧର୍ମ ଜ୍ଞାନ—ଦେ. ବ—ଧର୍ମକୁ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ଅହାନ କରିବା; ଧର୍ମରହାନ
Dharma dñāka ଦେଇ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିକୁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟରେ
(ଧର୍ମରତ୍ନ, ଧର୍ମଜକା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଯୋଗ ଦେବାପାଇ ଅହାନ କରିବା—
ଧର୍ମଭାକ To call on other people to join by invoking the name of God.

ଧର୍ମଶ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ ଧାରୁ+ମନ) —୧ । ତେମଣାସାପ—

Dharmanā 1. A non-poisonous snake; Zamenis
Mucosus.

୨ । ଧର୍ମଶ ଗର୍ଭ (ଦେଖ) —

2. Dharmamā tree (See)

ଧର୍ମତଃ—ସ. ଅ. (ଧର୍ମ + ତସ) —୧ । ଧର୍ମକୁଷାରେ; ଧର୍ମପ୍ରମାଣେ—

Dharmataḥ 1. Religiously; from a religious point of view.

୨ । ନ୍ୟାୟତଃ; ନ୍ୟାୟନୁସାରେ—2. Justly; rightly.

୩ । ଆଜନ୍ମନ୍ୟନୁସାରେ—3. Legally.

୪ । ସାମାଜିକ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବାକୁ ଗଲେ—

4. From a social point of view

୫ । ଧର୍ମବାରରେ; ଉତ୍ସରଜ ଦୃଷ୍ଟିରେ—

5. In the eyes of God.

୬ । ଉତ୍ସରଜ ନାମ ପ୍ରକଳଣ କର (ଶୟଥ କରିବା) —

6. In the name of God; solemnly.

ଧର୍ମ ତଣ୍ଡ—ଦେ. ବ—୧ । ଧର୍ମ ଦଣ୍ଡ (ଦେଖ)

Dharma tanda 1. Dharma danda (See)

ଧର୍ମତଣ୍ଡ ୨ । ଦୁଆ ଅନ୍ତଦଣ୍ଡ—2. Undeserved fine.

୩ । ଅନ୍ୟର ଦୋଷ ପାଇଁ ଦୁଆସିବା କେ ରମାନା—

3. Fine paid for another's fault,

ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ— ସ. କ. (ଧର୍ମ + ତତ୍ତ୍ଵ; ଗୁଣ ତତ୍ତ୍ଵ) — ୧ । ଧର୍ମର ତ୍ରୈ ମନ୍ତ୍ର—

Dharma tattva 1, The fundamental principles or truths of religion; essential or inner religious truths,

୨ । ଧର୍ମବିଜ୍ଞାନ—2. The Science of Religion.

ଧର୍ମ ତ୍ୟାଗ— ସ. କ. (ଧର୍ମ + ତ୍ୟାଗ; ଗୁଣ ତତ୍ତ୍ଵ) — ୧ । ଅପଶାର ଧର୍ମ—

Dharma tyāga ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପରିଚ୍ୟାଗ—

1. Apostasy; abandonment of one's religious profession.

୨ । ଅପଶାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟରେ ଶତବି—2. Abandonment of one's religious duties or virtue.

ଧର୍ମ ତ୍ୟାଗୀ— ସ. କଣ. ସୁଂ (ଧର୍ମ + ତ୍ୟାଗୀ) — ସେ ସ୍ଵର୍ଗକୁ ଛାଡ଼ିଥାଏ—

Dharma tyāgī Apostate.

(ଧର୍ମତ୍ୟାଗି—ସ୍ତ୍ରୀ)

ଧର୍ମ ଦଣ୍ଡ— ସ. କ—୧ । ନିଳର ଧର୍ମରକ୍ଷାପାଇରେ ସ୍ଵାଧୀନିବା କଷ୍ଟ—

Dharma danda 1. Trouble undergone by a person

ଧର୍ମଦଣ୍ଡ; ଧର୍ମଧାରୀ for preserving his religion.

ଧର୍ମଦଣ୍ଡ ୨ । ଦୁଆ କଷ୍ଟ; ଦୁଆ ଦଣ୍ଡ; ବ୍ୟଥି ଦଣ୍ଡ—

2 Undeserved punishment

୩ । ଅନ୍ୟର ଅପରାଧ ପାଇ ଦେବିବା ଦଣ୍ଡ—

3. Punishment for the sin or offence of another.

ଧର୍ମ ଦାନ— ସ. କ. (ମ. ପ. ଲେ; ଧର୍ମ + ଦାନ) — ୧ । କେବଳ ଧର୍ମ Dharma dāna ଦାନିର ଦାନ; ସାର୍ଵିକ ଦାନ—

1. A gift from a purely religious or disinterested motive.

୨ । ଧର୍ମ କର୍ମ ପାଇ ଦାନ—

2. Gift for a religious purpose.

ଧର୍ମ ଦାର(ରତ୍ନ)— ସ. କ.—ଧର୍ମ ପତ୍ନୀ (ଦେଖ)

Dharma dāra(ratn) Dharma patnī (See)

ଧର୍ମ ଦିପିକା— ସ. କ. ସ୍ତ୍ରୀ—ଗୋଡ଼-ପ୍ରସିଦ୍ଧ ମୀମାଂସା ପ୍ରକ୍ରିଯାଣି—

Dharma dipikā Name of a philosophical treatise on Baishnabism.

ଧର୍ମ ଦେବତା— ସ. କ. (ଧର୍ମ + ଦେବତା) — ୧ । ପାପୀର ଦଣ୍ଡ ଓ ପୁଣ୍ୟ-

Dharma debatā ବାନ୍ଦର ସୁରସ୍ଵାରଦାତା ଉତ୍ସବ; ପୁଞ୍ଜିକାର ଦୃଷ୍ଟି-
କର୍ତ୍ତା; ଉତ୍ସବ—1. God; the Righteous and just God.

୨ । ଯମ—2. Jāma.

୩ । ସୂର୍ଯ୍ୟଦେବ—3. The Sun-god.

୪ । ଠୁଳ ଶୂନ୍ୟ ଅଶାକାର ପୁରୁଷ—

4. The Invisible God.

[ଠୁ—ପାପର ଦଣ୍ଡଦାତା ଓ ପୁଣ୍ୟର ସୁରସ୍ଵାରଦାତା ଭଗବାନଙ୍କ ମମକେ ହକ୍କ ଶାଖ ଓ ବୌଦ୍ଧ ଶାସ୍ତ୍ରମାନ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ନାନା ପ୍ରକାରର ଗୋଲମାନିଥା ଭାବୁ ଉପସ୍ଥିତ କରିଥିବାର ଦେଖାନ୍ତା—
ଯାଏ । ଅତ୍ୟାଶ୍ଵରୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ନିରାଶ୍ୟ ଅତ୍ୟାଶ୍ଵରିତ

ବ୍ୟକ୍ତ ଘେରୁ ଧର୍ମଦେବତାଙ୍କୁ ଡାକ ପକାଏ ଓ ପାଣି ଆଙ୍ଗୁଳା ଟେବେ, ସେ ରହିବାରେ ପାଣୀକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବେ ବୋଲି ତାହାର ବିଷୟ ଆଏ । କୁମ୍ବୀପାଣୁଆ ମାନେ ସେହି ଧର୍ମ ଦେବତାଙ୍କୁ ସୁର୍ଯ୍ୟରୂପେ କହିଲା କହନ୍ତି । ବିଧାତା, ସମ, ଅଶାକାର, ଚିତ୍ତ ଥିବ ସେହି ଧର୍ମ ଦେବତାଙ୍କର ଆବାର ।]

ଧର୍ମ ଦେଶ— ସ. କ. ସୁଂ (ଧର୍ମ + ଦେଶ) — ଧର୍ମଧାରନର ସ୍ଥାନ—

Dharma desa The place or country which is the field of the performance of many pious acts.

ଧର୍ମଦ୍ରବୀ— ସ. କ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ଧର୍ମ + ଦ୍ରବୀ ଧାରୁ = ଦ୍ରବ ଦେବା + କର୍ତ୍ତା. ଅ;

Dharmadrabī ସ୍ତ୍ରୀର—ଗଙ୍ଗା—The Ganges.

[ଦ୍ରୁ—ବସ୍ତୁ ପାଦାର୍ଥପୂର୍ବ ଏବ ତିପଥାମିନୀ ଦେବୁ ଗଙ୍ଗାର ନାମ ଧର୍ମଦ୍ରବୀ ।]

ଧର୍ମ ଦ୍ରୋହ— ସ. କ.—(ଗୁଣ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ଦ୍ରୋହ) — ୧ । ଅଧର୍ମଚରଣ

Dharma droha 1. Impious conduct.

ଧର୍ମଦ୍ରୋଷ
ଧର୍ମବିରୋଧ } ଅନ୍ୟରୁ } 2. Hatred

of the tenets of religion.

ଧର୍ମଦ୍ରୋଷ୍ମ୍ବା— ସ. କଣ. ସୁଂ (ଧର୍ମ + ଦ୍ରୋଷ୍ମ୍ବା ଧାରୁ = ନଷ୍ଟ କରିବା + କର୍ତ୍ତା—

Dharma drohi ରଙ୍ଗ) — ୧ । ଦୁଷ୍ଟାଶ୍ଵା—

(ଧର୍ମଦ୍ରୋହଣୀ—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Wicked; wanton.

(ଧର୍ମବ୍ରେଣୀ; ଧର୍ମବିରୋଧୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) 2 । ଅଧର୍ମିତ୍ୟ—

2. Impious; irreligious.

୩ । ସେ ଧର୍ମକର୍ତ୍ତା ଦୃଶ୍ୟ କରେ—

3. Hating the practice of religion.

୪ । ପାପୀ—4. Sinful.

ସ. କ.—୧ । ରକ୍ଷ୍ଷଣ—1. A demon.

୨ । ପାପୀ ବ୍ୟକ୍ତି—2. Sinner.

ଧର୍ମ ଧାର୍ତ୍ତିମ୍ବୀ— ଦେ. କ.—ଦୂତ—

Dharma dārttīmbyā Messenger.

(ଧର୍ମଧାର୍ତ୍ତିମ୍ବ—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧର୍ମଧାର୍ତ୍ତିମ୍ବ ଏକାକ ଜମ୍ବୁ ଫେଲେ ଏହପର କହ ।

ପ୍ରକାଶନ, ସମବିରଳଙ୍କ +

ଧର୍ମ ଧୂଜ— ସ. କଣ.—(ବହୁକୃତି; ଧର୍ମ + ଧୂଜ)—

Dharma dhūjā ୧ । କପଟ ଧର୍ମିକ; ଦିଲ୍ଲିତ ଦେଖି—

1. Hypocritical; one who is irreligious under the garb of religion.

(ଧର୍ମଧୂଜ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨ । ସେ ଧର୍ମର ଦୂହ ଦେଇ ଲାଭ ସାର୍ଥ ସାଧନ

କରେ—2. Pursuing one's self interest in the name of religion.

ସ. କ.—୧ । ଯେଉଁ ଲୋକ ଧର୍ମର ଲକ୍ଷଣମାନ ଦେଖାଏ—

କିନ୍ତୁ କାର୍ଯ୍ୟର ଅଧର୍ମିତ କରେ—

1. An imposter.

ନ କହିବୁ ଦୂର୍ଜନ ଅଗ୍ରତି,

ଅଗ୍ରର ଧର୍ମଧୂଜ ଫେରେ । ଜନୋଧ ରଗବତ ।

ଧର୍ମ ପାଠକ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଧର୍ମ—ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର+ପାଠକ; ଉପଦ ଚତ୍ର)—

Dharma pāthaka 1. Devoted to the study of the scriptures or sacred books.

(ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ରକା—ଶ୍ଵି) ୨। ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବା ଆଜଳର ଅଧ୍ୟାପକ—

2. A teacher of civil or religious law; law-professor (Apte).

ଧର୍ମପାଲ—ସ. ବି. ସୁଂ (ଧର୍ମ+ପାଲ; ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର)—

Dharma pāla ୧। ସେ ଧର୍ମ ରକ୍ଷା କରନ୍ତି—1. The defender of faith; the protector of law.

(ଧର୍ମପାଲକ—ଶ୍ଵି) ୨। ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ଧାନୀଙ୍କ ଛୁପାଖବିଶେଷ—
2. A title of Buddhist saints.

ଧର୍ମପାଲକ { ଧର୍ମରକ୍ଷକ } ଅନ୍ୟରୂପ ୩। (ବହୁଗୁରୁ) (ଯହିର ଉପରେ ଲୋକେ ଧର୍ମ ପାଲକ କରନ୍ତି)—ଦଣ୍ଡ—
ଧର୍ମଭିତ୍ତି—

୪। (ନାମ) ରାଜା ଦଶରଥଙ୍କର ଏକ ମନୀ—
4. Name of a minister of king Daśaratha.

ଧର୍ମ ପାଳକ—ସ. ବି. (ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର; ଧର୍ମ+ପାଳକ)—

Dharma pālaka ୧। ଧର୍ମସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କର୍ତ୍ତ୍ତବ୍ୟମାନ ପାଳକ—
1. Observance of religious duties.

୨। ଧର୍ମକର୍ମ—2. Practice of piety.

ଧର୍ମ ପିଥର—ଦେ. ବି. (ଧର୍ମ+ପିତ୍ର)—ଧର୍ମପିତା (ଦେଶ)

Dharma piara Dharma pitā (See)
ଆହାକ ବାକବିଷ୍ଣୁ ଅଣି ଧର୍ମ ପୋତ୍ର ଘେର୍ ପାଣି,
ସେ ଧର୍ମ ଦେଶର ଜଳମ୍ବାନ୍ତରେ ବେଦମତେ ମୁନ୍ଦ—ଜଗନ୍ମାଥ; ଜଗବତ।

ଧର୍ମ ପିତା—ସ. ବି. (ଧର୍ମ+ପିତ୍ର; ୧ମ. ୧ବ)—୧। ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର

Dharma pīta ଅନୁସରେ ଅପଣାର ପିତ୍ରପୂଜାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି—
1. A person standing in the relation of a father to a person according to the Sāstras.

୨। ଯାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମହାପ୍ରସାଦ ଅଦ୍ଵାତ ପିତୃ ସମ୍ମର୍ତ୍ତ୍ତୁ ପ୍ରାପିତ ହୋଇଥାଏ—2. God-father; a person with whom the relationship of father is set up by the exchange of Mahāprasāda etc.

[ତୁ—ଏହପରି ଧର୍ମ ଶ୍ରୀଗା, ଧର୍ମ ରଗିନୀ, ଧର୍ମ ମାତା ଅତି ପଦ ହୁଏ । ଶାଶ୍ଵତ ଅନୁସାରେ ଜନ୍ମଦାତା, କନ୍ଧଦାତା, ଭୟଦାତା, ବିଦ୍ୟା-ଶୁଣୁ, ଜ୍ଞାନଶୁଣୁଗା, ଅଶ୍ୱଦାତା, ଆଶାଦାତା ଓ ସାଜ ଏମାନେ ପିତାଙ୍କ ପରି ପୂଜ୍ୟ । ଶୁଭୁଷ୍ଟ ଶୁଭୁଷ୍ଟ ଜୟା ଶୁଭୁଷ୍ଟହୀ, ଶାଶ୍ଵତ, ଶାଶୀ, ଜ୍ଞାନଶୁଣୁ ଶୁଣୁତୁ ପହାଁ, କ୍ରାନ୍ତିଶୁଣୁ, ପରି ଶ୍ଵା, ବିଧବା, ମାର୍ତ୍ତି, ମାର୍ତ୍ତିଶୁଣୁ ଓ ପିତାଙ୍କ—ଏମାନେ ମାତ୍ରପୂଜାନ୍ତ୍ୟ । ଶୁଭୁଷ୍ଟକନ୍ଧା ଓ ସହାଧ୍ୟାୟୀର ରଗିନୀ—ଏମାନେ ରଗିନୀପୂଜାନ୍ତ୍ୟ । ଶିଷ୍ୟପହାଁ, ଶୁଭୁଷ୍ଟଶୁଣୁ, ଶାଶ୍ଵତଶୁଣୁ, ପୂର୍ବବିଧ୍ୟ—ଏମାନେ କନ୍ଧଶାସ୍ତ୍ରପୂଜାନ୍ତ୍ୟ ।]

ଧର୍ମ ପାଠ—ସ. ବି. (ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର; ଧର୍ମ+ପାଠ)—

Dharma pītha ୧। ଧର୍ମ ସାଧକର ପ୍ରଥମ ଶ୍ରାଵକ; ଶର୍ତ୍ତ—
୨। A holy place

୧। ଯେଉଁ ଶ୍ରାଵକରେ ଧର୍ମ ସମକ୍ଷେ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମିଳେ—

2. A place where prescriptions about religious points may be had.

୩। କାଶୀ (ହି. ଶନ୍ଦିଷାଗର)—

3. A name of Benares.

ଧର୍ମ ପାତ୍ର—ସ. ବି. (ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର; ଧର୍ମ+ପାତ୍ରା)—

Dharma pātrā ୧। ଧର୍ମ ବା ନ୍ୟୟର ବିରୁଦ୍ଧ ଅଭରଣ—

୨। An offence against religion or justice.
2. An offence against law; transgression of law.

ଧର୍ମ ପୁଅ—ଦେ. ବି. (ଧର୍ମ+ପୁଅ)—ଧର୍ମ ସମକ୍ଷେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ପୁଅ—God-son.

ତିକ୍ଷାପୁତ୍ର ଧରମବେଦ୍ରା

ଧର୍ମ ପୁତ୍ର—ସ. ବି. (ଧର୍ମ+ପୁତ୍ର)—୧। ସୁଧୃଷ୍ଟି—

Dharma putra 1. Juddhishthira.

[କନ୍ଧୀଙ୍କ ଗର୍ଭରେ ଧର୍ମଚକ୍ର ବା ଯମଙ୍କ ଜୀବନରେ ଏ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ ।]

୧। ଜୀବ ପୁତ୍ର; ବିକାହରା ଶ୍ଵି ଗର୍ଭରୁ ଶାରୀର ଜୀବ
ସନ୍ତ୍ରାନ୍ତି—2. Legitimate son; a son begotten by the husband on his married wife.

୩। ଧାର୍ମିକ ପୁତ୍ର (ଜ୍ଞାନେନ୍ଦ୍ରିୟ)—

3. A son practising piety.

୪। ଯୋଗ୍ୟ ପୁତ୍ର—4. Adopted son.

ଦେ. ବି—ଧରମପୁଅ; ମହାପ୍ରସାଦ ସମକ ପ୍ରାପନବ୍ରାତା ଶ୍ରୀକୃତ
ପୁତ୍ର—A god-son.

[ତୁ—ଅମୂଳଙ୍କ ଦେଶରେ ବିରଦ୍ଧ ଜାଗର୍ଯ୍ୟ ଓ ନିଃସମ୍ମର୍ତ୍ତ୍ଵକ
ବ୍ୟବସ୍ଥାମନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଧର୍ମ ବା ମହାପ୍ରସାଦ ସମକ୍ଷେବାର ପିତା,
ମାତା, ଦୁଃଖ, କନ୍ଧୀଙ୍କ, କ୍ରାନ୍ତି, ରଗିନୀ, ସଙ୍ଗାତ, ମଇତ୍ର ଅତି ଧର୍ମ-
ସମକ ପ୍ରାପିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହପରି ଧର୍ମସନ୍ନାନ (ଧରମପୁଅ),
ଧର୍ମକନ୍ଧା, ଧର୍ମକୁତ୍ତା (ଧରମପୁଅ), ଧର୍ମପିତା (ଧରମକାପ)
ଧର୍ମମାତା (ଧରମମାଅ), ଧରମକୁତ୍ତା (ଧରମକାପ), ଧର୍ମରଗିନୀ
(ଧରମ ରତ୍ନାଶୀଳି) ଅତି ପକ ନିଷନ୍ତ ହୁଏ ।]

ଧର୍ମ ପୁରୀ—ସ. ବି.—୧। (ଯେଉଁଠାରେ ମୁଲୁ ପରେ ପ୍ରାଣୀର ଧର୍ମଧର୍ମ
ବିରୁଦ୍ଧ କରସାଏ) ସମୟକ—

1. The abode or court of Jāma, the God of death.

୨। ଧର୍ମଧର୍ମ; କରେର (ହି. ଶନ୍ଦିଷାଗର)—

2. A court of law.

ଧର୍ମ ପୁଟ୍ଟକ—ସ. ବି.—ଧର୍ମକୁତ୍ତ (ଦେଶ)

Dharma pustaka Dharma grantha (See)

ଧର୍ମ ପ୍ରବୃତ୍ତ—ସ. ବି. (ଧର୍ମ+ପ୍ରବୃତ୍ତ, ପଣ୍ଡି ଚତ୍ର)—କୌଣସି ଦେଶରେ

Dharma prachāra ସବ୍ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ସମୁଦ୍ରରେ ଧର୍ମର
ବିରୁଦ୍ଧ କରିବା—A religious mission; preaching of religion.

ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକ—ସ. ବିଜ. ପୁ—ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି—

Dharma prachāraka Missionary; a preacher
(ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ—ସ୍ଵ)

of religion.

ଧର୍ମ ପ୍ରବକ୍ତା—ସ. ବି (ଧର୍ମ + ପ୍ରବକ୍ତ ; ୧ମ. ୧୯)—୧ । ଅଳନ

Dharma prabaktā ବିଷୟରେ ଉପଦେଶକ—୧ An ex-
pounder of law; a legal adviser.

୨ । ଧର୍ମପ୍ରଚାରକ—୨ A religious preacher.

ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—ସ. ବି (ଧର୍ମ + ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ; ତଥା ତତ୍ତ୍ଵ)—କୌଣସି
Dharma prabarttana ଦେଶରେ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଧର୍ମ
ଚାଲିବା—Introduction of a religion into

(ଧର୍ମ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ—ବିଜ. ପୁ) a country.

ଧର୍ମ ପ୍ରମାଣ—ସ. ବି (ଧର୍ମ + ପ୍ରମାଣ ; ବହୁଶୁଦ୍ଧ)—ଧର୍ମକୁ ସାରୀ ରଖି
Dharma pramāṇa ଅନୁଷ୍ଠାନ ବା ଭକ୍ତି (କର୍ମ ବା କରନ)—
ଧର୍ମପ୍ରମାଣ (act) Done or (word) said by invoking
ଘର୍ମଲଗତି God to witness it.

ଦେ. କି. ବିଜ—୧ । ଧର୍ମ ଅନୁସାରେ; ଧର୍ମରୀ—୧. In the
name of God; by God; upon One's faith.
ଦେ. ବି—ନିର୍ଭର କଲପ; ସ୍ଵକୁଳ କରିବା —The taking of
special oath; solemn affirmation.

ଧର୍ମ ପ୍ରମାଣେ—ଦେ. କି. ବିଜ—ଧର୍ମପ୍ରମାଣ (ଦେଖ)

Dharma pramāṇe Dharma pramāṇa (See)

ଧର୍ମ ପ୍ରାଣ—ସ. ବିଜ. ପୁ (ଧର୍ମ + ପ୍ରାଣ ; ବହୁଶୁଦ୍ଧ)—ଅନ୍ୟଙ୍କ ଧର୍ମକ;
Dharma prāṇa ପୁଣ୍ୟଶୀଳ—Pious; virtuous; reli-
(ଧର୍ମପ୍ରାଣ—ସ୍ଵ) gious; one whose whole life is
(ଧର୍ମପ୍ରାଣତା—ତ) pervaded by religion.

ଧର୍ମ ବକ—ସ. ବି (ଧର୍ମ + ବକ)—୧ । ବକରୂପଧାରୀ ଧର୍ମ ବା ଶିଖର—
Dharma baka 1. God appearing in the
form of an ardea or heron.

[୨—ସୁଖଶ୍ଵରିକୁ ପରାମାଣ କରିବା ସବାବେ ଧର୍ମବକ ତାକୁ
ଗୁରେଷି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ କରିଥିଲେ ଓ ସୁଖଶ୍ଵର ଭକ୍ତ ଗୁରେଷି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଯଥା-
ଯଥ ଭବିତ ଦେଇଥିଲେ । (କ) ପ୍ରଶ୍ନ—ସୁଖଶ୍ଵରେ ଠକ୍ ବାଟ
କଥା ? (କଃ ପଦ୍ମା) । ଉତ୍ତର—ବେଦ, ସ୍ମୃତି ଓ ସୁରକ୍ଷରେ ନାଗା
ପ୍ରକାର ବିଦ୍ୟ ପଦ୍ମାର ଭୁବନେ ଅଛି । ତକୁ ମହାଜନମାନେ ଯେଉଁ
ପଦ୍ମା ବାଟେ ଯାଇଅଛନ୍ତି ତାହାହିଁ ପ୍ରକୃତ ପଦ୍ମା । (ଗ) ପ୍ରଶ୍ନ—
ସୁଖଶ୍ଵରେ ଆଶ୍ରମୀ କଷୟ କଥା ? (ଦିମାଶ୍ରମୀ ?) । ଉତ୍ତର—
ପ୍ରତିଦିନ ମନୁଷ୍ୟ ତା ଅଣି ଅଗରେ ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଲୋକ ମରିବାର
ଦେଖି ସ୍ଵକୀ ବିଶ ଭବ୍ରଥିବା ଲୋକେ ଭବୁନ୍ତି ଯେ ଅମେ
ତରିବା ହେବୁ, ଏହାହିଁ ଅଛି ଆଶ୍ରମୀର କଷୟ । (ଗ) ପ୍ରଶ୍ନ—
ସୁଖଶ୍ଵରେ କିଏ ସ୍ଵର୍ଗ ? (କଃ ମୋଦତେ ?) । ଉତ୍ତର—ସେଉଁ
ଲୋକ ରାତ କର, ପ୍ରବାସକୁ କା ଯାଇ, ସରେ ବସି ମୁଠିଏ
ଶାକାନ ଦିନାଟେ ଜାରିବାକୁ ପାଏ ସେ ଏକା ସ୍ଵର୍ଗ । (ଗ) ପ୍ର—
ସୁଷାରର ଅନବ କଥା ? (କାତିବାର୍ତ୍ତ ?) । ଉତ୍ତର—ଏ
ସୁଷାରରେ ‘କାଳ’ ବା ‘ମୃଗ୍’ ସମସ୍ତକୁ ଶାସନ କରୁଥିଲୁ, ଏହାହିଁ
ବାର୍ତ୍ତ ଆଣି ।]

, । ବକ ପରି ଧର୍ମର ବାଦାନା କରୁଥିବା ଅସମ୍ଭବୀୟ ବନ୍ଦି,
କପଟ ଧାର୍ମିକ—2. A religious hypocrite.

[ଦୁ—ବକ ମାତ୍ର ପାଇଁ ପାଇଁ ଜାଗି ବସିଲାବେଳେ,
ସେ ଆକରେ ବସିଲାପରି ଦେଖାଯାଏ ।]

ଧର୍ମବକା—ଦେ. ବି (ସ. ଧର୍ମବକ)—୧ । ଧର୍ମବକ ୨ (ଦେଖ)

Dharma baka Dharmabaka 2 (See)

, । ଧର୍ମବୋକା (ଦେଖ)—

2. Dharmaboka (See)

ଧର୍ମବନ୍ତ—ଦେ. ବି (ସ. ଧର୍ମ + ବନ୍ତ)—୧ । ଧର୍ମିକ—

Dharma banta 1. Pious; virtuous; religious.

ଧର୍ମବନ୍ତ , । ନାୟକବାନ୍—

ଧର୍ମବନ୍ତ 2 Just; righteous.

ଧର୍ମବନ୍ତ ବୈବେ ସେ ଆଜ ବୈବେଳାରେ
ତସ୍ମା ବୈବେ ଥାଏ ହୁଏ ନିରନ୍ତରେ କୃଷ୍ଣବିହାର, ମହାଭାବର, ବନ୍ ।

ଧର୍ମ ବଳ—ସ. ବି (ସ. ଧର୍ମ + ବଳ)—ଧର୍ମ ବଳ (ଦେଖ)

Dharma bala Dharama bala (See)

ଧର୍ମ ବଳ—ଦେ. ବି (ସ. ଧର୍ମ + ବଳ)—ଧର୍ମପୁତ୍ର; ଯକ୍ଷମିତ୍ର—

Dharma bala A name of Jñudhishthira.

ବୁର ଭରକ ଗାହା ବହୁ ଧର୍ମବଳ
ଶ୍ରୀରାମକୁ ଘେରି ଗଲ ଗାକଣା । କୃଷ୍ଣବିହାର, ମହାଭାବର, ବନ୍ ।

ଧର୍ମ ବହିର୍ଭୂତ—ସ. ବି (ସ. ଧର୍ମ + ବହିର୍ଭୂତ)—

Dharma bahirbhūta ୧ । ପାପଜନକ (କାର୍ଯ୍ୟ)-1. Sinful.

ଧର୍ମବିପଦିତ } ୨ । ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଧର୍ମର ବିପଦିତ ଅଟେ—
} ଅନ୍ୟରୂପ 2. (acts) Contrary or opposed
to religious precepts.

ଧର୍ମ ବାଟ—ଦେ. ବି—ଧର୍ମ ପଥ—

Dharma bāṭa The ways of the righteous.

ଧର୍ମ ବାଣିଜକ—ସ. ବି (ସ. ଧର୍ମ + ବାଣିଜ + ଲକ)—

Dharma bāṇijika ୧ । (ବଣେକ ଯେଉଁ ପରି ପଣ୍ଡ ଦୁର୍ବଳ

ବ୍ୟବସାୟ ଦ୍ୱାରା ଲାଭ କରେ ସେହିପରି) ଯେଉଁ ବାଣୀ

ଅପାରାର ଧର୍ମସାଧନକୁ ଲାଭର ଭ୍ରାନ୍ତ ପରିଶର କରେ—

1. One who tries to make profit out of
his virtue (Apte).

, । ପୁରାଣ ଆଶାରେ ଯେଉଁ ବାଣୀ ଧର୍ମ କାର୍ଯ୍ୟ
କରେ—2. One who performs religious
rites with a view to reward (Apte).

ଧର୍ମବାନ୍—ସ. ବି. ପୁ. (ସ. ଧର୍ମ + ବାନ୍, ୧ମ. ୧ବ)—

Dharma bāñ ଧର୍ମିକ—Pious.

(ଧର୍ମବାନ୍—ସ୍ଵ)

ଧର୍ମ ବାସର—ସ. ବି. (ବହୁଶୁଦ୍ଧ; ଧର୍ମ + ବାସର)—

Dharma bāsara ୧ । ଯେଉଁ ଦିନ ଧର୍ମବାର୍ଷ ଓ ଧର୍ମ ତିର୍ଯ୍ୟକ
ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ—1.A day set a part for religi-
ous performances and religious contem-
plation.

, । ପୁଣ୍ୟମା ଭାବ—2. The full moon day.

ଧର୍ମ ବାହନ—ସ. ବ.—୧। (ଧର୍ମ—ଦୃଷ୍ଟି, ଅଟେ ବାହନ ଯାହାର,
Dharma bâhana ବହୁଗୁହୀ)—୧। ଶିବ; ମହାଦେବ—
1. Siba.

, । (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ = ସମର ବାହନ) — ମହିଷ; ମର୍ଦ୍ଦି—
2. Buffalo (Apte).

ଶ । (ଧର୍ମ + ବାହ ଧାରୁ ଶିଳକ୍ଷେତ୍ର କାହା ଧାରୁ + ଭାବ ଅନ) —
ଧର୍ମ ପ୍ରାପଣ; ଧର୍ମ ପ୍ରାପି; ଧର୍ମ ଲଭ—
3. Attainment of piety.

ଧର୍ମ ବିଶୁଦ୍ଧ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ବିଶୁଦ୍ଧ) — ୧। ଲାୟୁ ବିଶୁଦ୍ଧ—
Dharma bichâra 1. Just consideration.

, । ଲାୟୁ—2. Justice.

* । ଧର୍ମ ସମକେ ଚିନ୍ତନ—

3. Thoughts about religion.

ଶ । ଅଭୟକ୍ରୂତ ବ୍ୟକ୍ତିର ଦୋଷିତା ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶତା କଷ୍ଟପୂରେ
ବିଶୁଦ୍ଧ—4. Adjudication of the guilt or
innocence of an accused.

(ଧର୍ମବୈଜ୍ଞାନ; ଧର୍ମବିଶୁଦ୍ଧା—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧର୍ମ ବିଜ୍ଞାନ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ବିଜ୍ଞାନ) — ୧। ଅଧ୍ୟାୟ ବିଜ୍ଞାନ—
Dharma bijñâna 1. The Philosophy of religion.

ଧର୍ମ ବିଦ୍ୟା } ଅନ୍ୟରୂପ 9 । ମାତ୍ରଜ୍ଞନ ଭ୍ରମଦେଶକ ଶାସ୍ତ୍ର—
ଧର୍ମ ଶାସ୍ତ୍ର 2. Ethics; moral science;
moral philosophy.

ଶ । ସ୍ଥାନ ଶାସ୍ତ୍ର—3. The code of law.

ଚ । ଆଇନ—4. Jurisprudence.

ଧର୍ମବିର—ସ. ବିଜ. ସୁଂ (ଧର୍ମ + ବିର ଧାରୁ + କର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵ. ତ୍ୱାପ୍ତ; ଧର୍ମବିର ଶକ
(ଧର୍ମବିଦ୍ୟ—ଅନ୍ୟରୂପ) doctirines.

ଧର୍ମ ବିଧି—ସ. ବି. (ଧର୍ମ + ବିଧି)—ଧର୍ମ ବା ଆଇନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ କିମ୍ବା ବା
Dharma bidhi ବିଧାନ—Precepts of law or religion.

ଧର୍ମ ବିପ୍ଳବ—ସ. ବି. (ଧର୍ମ + ବିପ୍ଳବ; ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ) — ୧। ଧର୍ମ ଲୋପ—
Dharma biploba 1. Convulsion or destruction
of religion.

, । ଅନାତ—2. Immorality; violation of
duty.

* । ଧର୍ମ ସମକେ ଲୋକ ସମାଜରେ ଘୋର ଅନୋକନ—
3. A great agitation in the popular
mind about religion.

ଧର୍ମ ବିର—ସ. ବ. (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ବିର) — ଧର୍ମବିରମୀ ସାଧାକ
Dharma bira । ବିଷୟରେ ସେ କରିବାର ଦେଖାଏ; ଧର୍ମବିରମୀ କରିବା

କଷ୍ଟପୂରେ ସାଧସୀ; ଧର୍ମରକ୍ଷାର୍ଥ ସାଧସୀ—Full of
heroism in defending one's religion;
having chivalrous piety.

[ବ୍ର—ରସକର୍ତ୍ତ୍ତ୍ଵୀୟ ପ୍ରକ୍ରିୟରେ ବାର ରସର ସମ୍ଭବରେ ଚ ପ୍ରକାର
ଅଭିନର ଉତ୍ତିଷ୍ଠ ହୋଇଥିଲୁ ଯଥ—ବାର, ଧର୍ମବାର, ଦାକକାର ଓ
ଦୟାକାର—ବ୍ର. ଶଦ୍ଵାରର ।]

ଧର୍ମ ବୃଦ୍ଧି—ସ. ବି. (ଧର୍ମ + ବୃଦ୍ଧି) — ୧। ଧର୍ମଜ୍ଞାନ; ଯେଉଁ ଇଶ୍ଵରଦତ୍ତ
Dharma buddhi ଶକ୍ତିହାସ ମନୁଷ୍ୟର ମନ ଧର୍ମାତ୍ମକ ଅବୃଦ୍ଧି
ଧର୍ମପ୍ରଦର } ଅନ୍ୟରୂପ ତୁମ—1. Religious propensity;
ଧର୍ମବିବେକ } ଅନ୍ୟରୂପ the promptings of piety.

, । ହିତା�ତ ଜ୍ଞାନ—2. Conscience; regard for
justice; discrimination between right
and wrong.

ଧର୍ମ ବୃଦ୍ଧି—ସ. ବିଜ. ସୁଂ (ଗୁଣୀ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ବୃଦ୍ଧି) —

Dharma bryuddha ୧। ଧର୍ମକୁ ଶ୍ଵାନରେ ପ୍ରସାଦ—
(ଧର୍ମବ୍ରଦ୍ଧା—ସ୍ତ୍ରୀ) 1. Advanced in piety.

, । ଅନ୍ୟମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଶ ଧାର୍ମିକ—

2. More pious than others.

* । ଧାର୍ମିକପ୍ରଦର—3. Very pious.

ଧର୍ମ ବୈତଂସିକ—ସ. ବିଜ. ସୁଂ (ଧର୍ମ + ବୈତଂସିକ) —

Dharma baitamsika ପାପକାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଧନ ଉପାର୍ଜନ କରି
(ଧର୍ମବୈତଂସିକ—ସ୍ତ୍ରୀ) ଅପଣାକୁ ଧାର୍ମିକ ବୋଲି ସମସାରରେ
ଛାଇବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦାନ ଅଦି କରେ—
Earning money in evil ways but
giving it away in charity to show
to the public that he is a pious person.

[ବ୍ର—ଅଧୁନକ ସମାଜରେ ଏ ଶ୍ରେଣୀର ଦାତା ଅନେକ ଦେଖା
ଯାଆନ୍ତି । ଏମାନେ ଜୀବି ଓ ଦେବତାଙ୍କ ରୋଗ ପାଇଁ ରୂପିକ୍ଷା ଦିଆରେ
ଚବିମିଶାର ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଉପାର୍ଜନ କରନ୍ତି, ଅଥବା ଧର୍ମଶାଳା
ଏବଂ ଅକ୍ଷୟ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଜ୍ଞ୍ଞ ଅର୍ଥବିଦ୍ୟ କରି ଲୋକସମାଜରେ
ଧାର୍ମିକପ୍ରଦରରୁପେ ଜ୍ଞାନହେବାର ଆଶା ପୋଷଣ କରନ୍ତି ।]

ଧର୍ମ ବୋକା—ଦେ. ବି.—ଧର୍ମର ମୁକ୍ତ ମର୍ମ ନ ବୁଝି ସେ ଅନ୍ତ ବିଶ୍ୟାପରେ

Dharma bokâ ଧର୍ମ ବରେ—A person who
blindly practises religion without
an intelligent understanding of its
inner meaning; a blind follower of
any faith.

ଧର୍ମ ବ୍ୟାଧ—ସ. ବି. (ନାମ) ପରଦାର ଦତ ପଶୁର ମାସ ବିକେତା,

Dharma byâdha ବ୍ୟାଧ ବୁଲରେ ଜାତ, ମିତା, ପିତା ଓ
ଅତ୍ୟକ୍ତ ସେବାକାରୀ ନ୍ରିଥିଲାପୁରବାସୀ ମହାରାଜଗୋଟୀ
ଜଣେ ବାଧ ବା ମାସବିକେତା—

(name)—Name of a seller of meat who
was very pious and hospitable and
was following his family profession..

[ବ୍ର—କୌଣସିକ ନାମରେ ଜଣେ ରକ୍ଷି ଦିଲେ ଗୋଟିଏ ଗର୍ବ
ମୁଳେ ତିନ୍ଦା ଯାଇଥିଲେ, ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଗୋଟିଏ
ବରମା ମଳେଶ୍ଵର କରିବାକାରୀ । ରକ୍ଷି କୁକ ହୋଇ ବର ଅଡ଼କା
ଦୁଃ୍ଖ କରିବାକୁ ବର ତତ୍କଷଣାତ୍ ମରିଗଲା । ରକ୍ଷି କରିବା ମୁଗ୍ଧରେ
ହୃଦୟର ହୋଇ ସେଠାରୁ ଗଲେ ଓ ରକ୍ଷା କରିବା ଭବନ୍ଧେ ରେ
ତଣେ ଶୁଦ୍ଧସ୍ଵର ଘରେ ଯାଇ ପଦ୍ଧତିରେ । ଏହି ସମୟରେ ଗୁରୁତ୍ୱ

কেৰি অচে বাহাৰকু যাইথুলে, ত্ৰেণু অৱ তৃষ্ণাঞ্জি হোৱ
পেৱ দৰে পহছবাকু গুহণী পৰিকল্পনাৰে লগিলৈলে ও
ৰষিকু উষা দেবাৰে বিলম্ব দহল। সামীক ষেবা স্বার
গুহণী রষিকু উষা দেবা পাই দাণ্ডুৰুৱাকু অৰি বিলম্ব নিমন্ত্ৰে
ৰষিকত্বে সমা প্ৰার্থনা কলে। রষি গুহণীক উপৰে বিলম্ব
যোঁ দুৰি হোৱ ব্ৰাহ্মণৰ কোখৰ উপৰে ফল বিষয় কহু
গুহণীক উপৰে বিলম্ব লগিলে। গুহণী এবা শুণি রষিকু
কহুলে ‘মুঁ বগ নুড়ে যে আপশক কোখৰে মৰিয়ি। মুঁমো
পৰিদেবতাক ষেবাৰে লগিথুল। আপশ কোখ হৰুৱা
কৰন্ত। কোখ বক্তু মন। যেবে আপশকৰ ধৰ্ম’ৰ যথাৰ্থ
তহু জনিবাকু ইত্তা থাৰ তেবে মিথুলাৰ ধৰ্মবিদ্যাখ তিকটকু
যাথন্ত। রষি গুহণীক কথা শুণি আৰ্য্যান্ত হোৱ মিথুলাৰ
গলে ও ঘেৰারে ধৰ্মবিদ্যাকু দেহলে। ধৰ্মবিদ্যাপশু
মাস্তু বক্তি কৰুথুলে; রষিকু দেশি ধৰ্মবিদ্যাক কহুলে “আপশক
জগে ব্ৰাহ্মণী মোতাকু পঠাইঅছন্তি।” রষি ধৰ্মবিদ্যাকু
পৰিৱেলে ‘আপশ এপৰি জ্ঞানসংৰক্ষ হোৱ এপৰি বিকৃষ্টি কৰ্ম
কৰ্থ কৰুঅছন্তি?’। ধৰ্মবিদ্যাখ উদ্বৰ কলে—‘মোৱ পিতৃ-
পৰিশৰু এহু কুলৰু চল অশুথবাকু মুঁ মো কুলধৰ্ম
অকুণ্ডাবন কৰুঅছি। মুঁ মাতা, পিতা, অৰ্থাৎ ও দেবতাৰ
ষেবা কৰে, যথাশক্তি দান কৰে, পৰিথ্যা কহে নাহি তি
কৰামণাতকতা কৰে নাহি, অন্য বিশ্বিতাৰ দৰ পশুৰ
মাস্তু মুঁ বিক্ষু কৰে। জনৱ কুলধৰ্ম তথাগ কৰিবা ইচ্ছু
নহে। কিন্তু ষঙ্গে ষঙ্গে মুঁ ষদাবুৰ ইচ্ছ হোৱথুবাকু
ধৰ্মবিদ্যারে এথৰে কিন্তু বাধা নাহি। পুৰু জনৱে মুঁ
বেদাধায়ী ব্ৰাহ্মণ থুল; জগে পিতৃ বিজ্ঞান ষঙ্গে মুগ।
কৰিবাকু যাই গোষ্ঠৈ মুগী উগৰে শৰ কিষ্টে দল। ষে
প্ৰকৃতৰে মুগীবৃপ্তাখ জগে রষি থুলে। তাকৰি শাপৰে
মুঁ পুৰু যোৱ প্ৰাপ্ত হোৱ বিদ্যাকুলৰে জন্ম অছি।’ কৌশিক
ধৰ্মবিদ্যাতাৰু ধৰ্মবৰু শুণি আশ্রমকু ফেৱিগলে—হি. শক-
সাগৰ।]

ধৰ্ম কৃত—ৰ. বি. (ধৰ্ম+কৃত; গুণী তহু) - ধৰ্মৰ অনুষ্ঠান;
Dharma brata ধৰ্মীৰ উৎসন্নান—Religious practice or
(ধৰ্মীকৃতা—শুণী) observance.

ৰ. বি. শুণী. (বন্দুগ্ৰুহি) - ধৰ্মীকু উৎসন্নানৰে রহ; ধৰ্মীক—
Religious; devoted to religious or pious acts.

ধৰ্মীকৃতা—ৰ. বি. শুণী. (ধৰ্মীকৃত + শুণী. আ) — ধৰ্মীকৃতৰ শুণীৰ—
Dharmabratā. Feminine of Dharmabratā.

ৰ. বি. শুণী. (নাম) — ধৰ্মী নামক এক বুজাক উৱেষৰে
তাৰ পৰী বিষ্ণুৱাঙ গৰ্ভৰু উষুমা মণি রষিক
পৰী—Name of the wife of sage Marichi.

[দু—এ পাত্ৰবৰ্ত্য প্ৰাপ্তি পাই তপস্যা কৰিথুলে। মৰাচি
এহাকু পুথুৱাৰে সমষ্টিকোতাৰু শেষা পৰিবৰ্তা দেশি বিবাহ
কলে—হি. শকসাগৰ।]

ধৰ্মী উভণী—ৰে. বি. শুণী. (ধৰ্ম+উভণী) — মহাপ্ৰণাদ
Dharma bhaumī পৰ্লকৰে উভণী—God-sister.
ধৰ্মী উঠেনা—ৰ. বি. শুণী. (ধৰ্ম+উঠেনা) — শুভুকলণ্ঠ—
Dharma bhagini The daughter of one's spiri-
(ধৰ্মীৰগী—অন্যবূপ) tual preceptor.
ৰে. বি—ধৰ্মী উভণী (দেশ)

Dharma bhaupī (See)

ধৰ্মী উঁচু—ৰ. বি. (গুণী উঁচু; ধৰ্ম+উঁচু) — ধৰ্মী কাৰ্য্য বক
Dharma bhaunga দেবী; ধৰ্মী কাৰ্য্যৰে ধাৰণাহুকতা
লেপ; ধৰ্মলেপ—Infraction of a series of
religious actss.

ধৰ্মী উঁচু—ৰ. বি. (ধৰ্ম+উঁচু) — ১। উঁচুৰ উঁচু—
Dharma bhaya 1. The fear of God.
(ধৰ্মীৰুতা—অন্যবূপ) , । মন কাৰ্য্য কলে ধৰ্মীৰুতা
হোক এবতুত উঁচু—2. Fear of losing one's
virtue by doing evil acts.

ধৰ্মী উঁচুক—ৰ. বি. শুণী. (ধৰ্ম+উঁচু ধাৰু—কহুৰা+কঢ়ুঁ
Dharma bhāṇaka অক) — ১। ধৰ্মীৰুতা বিদ্যুতু; পাষণ্ড—
1. Hypocrite; imposter.
, । পুঁৰণাদি ধৰ্মীগুলি পাঠ কৰ বে অৰ্থ উপার্জন
কৰে—2. A person who earns money
as a public reader or reciter of scrip-
tures.

ধৰ্মী উঁচুক—ৰ. বি. শুণী. (ধৰ্ম+উঁচু; ধৰ্মী উঁচু) —
Dharma bhikshuka ১। যেৱে বিকু কৌশিকি ধৰ্মীৰুতা
কা ধৰ্মীৰুতা পাই সাধারণৰে সাহায্য প্ৰার্থনা
কৰে—1. A person soliciting help for
performing some pious duty.
, । যেৱে বিকু ধৰ্মীৰ্থ উভণীৰুতি অবলম্বন কৰুঅছি—
2. A person who has assumed the garb
of a beggar from a sense of
religious duty.

[দু—মনু শ্বেষীৰ ধৰ্মীৰুতক গণনা কৰিথুলি—
২. পুত্ৰ কামনাৰে বিবাহ কৰিবাকু উভুক বিকু, ৩. যজ্ঞ
কৰিবাকু উভুক, ৪. পথুক, ৫. যে যজ্ঞৰে পৰম্পৰা তথাগ
কৰ কৰ্ত্তন হোৱাকু, ৬. ৭. ৮. শুভু, মাতা ও পিতাৰ
ৰূপ পোষণৰ্থ সাহায্যপ্ৰার্থী, ৯. অংশুনেকু বিদ্যাধী ও
১০. শৈবা। এপৰি ধৰ্মীৰুতক শেষু বিকৰুণে পৱণিত।
এপৰি বিকুকু যজ্ঞবেষ্য উভৰে বিষাক উপৰি সহৃত অনু
দান দেবা বিকু পুৱাজনক অচে। ধৰ্মীৰুতক উভু অন্য
ব্ৰাহ্মণকু যজ্ঞবেষ্য বিবাহৰে বিষাক উভৰ—হি. শক-
সাগৰ।]

ধৰ্মী উচ্চ—ৰ. বি. শুণী. (ধৰ্ম+উচ্চ) — ১। বিবেকবান—
Dharma bhita 1. Conscientious; scrupulous.

(ଧର୍ମଶାତା—ଶ୍ଵି) , । ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟରେ ଦେଖୁଅଛନ୍ତି ବୋଲି
(ଧର୍ମଶାତୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) ଜାଣି ଯେ ଅଧିକ ତର ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ
କରେ—2. God-fearing.

* । ପରମଧାରୀ—3. Very pious.

ଧର୍ମଭ୍ରତ—ସ. ବିଶ. (ଧର୍ମ+ଭ୍ରତ ଧର୍ମ+କର୍ତ୍ତ୍ଵ. ତୃପ୍ତ)—ଧର୍ମଶାତ,
Dharma bhṛt ଧାର୍ମିକ—Pious.

ଧର୍ମମୟ—ସ. ବିଶ. (ଧର୍ମ+ପ୍ରାର୍ଥ୍ୟଥେ' ମୟ) — ୧ । ଧାର୍ମିକ—
Dharma maya 1. Virtuous; religious.
(ଧର୍ମମୟ—ଶ୍ଵି) , । କୌତୁକ—2. Moral.

* । ଧର୍ମ ସମ୍ମତ କର୍ମରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ (ଜୀବନ)—

3. (a life) Devoted to pious acts.

ଧର୍ମ ମାଆ—ଦେ. ବି. (ସ. ଧର୍ମଶାତା) — ୧ । ଧର୍ମଶାତା (ଦେଖ)
Dharma māṭā 1. Dharma māṭā (See)

ଧର୍ମ ମା ୨ । ମହାପ୍ରସାଦ ଅଦି ସଙ୍କଳରେ ଅପଣାର ମାତୃପୁଣ୍ୟ
ଧର୍ମମାତା ବ୍ୟକ୍ତି—2. God-mother,
(ଧର୍ମ ମା—ଅନ୍ୟରୂପ) * । ପୋଣିଆଁ ମା—

3. Adoptive mother.

ଧର୍ମ ମାଣ୍ଡୁ—ଦେ. ବ. (ଧର୍ମ ପରମାର୍ଥ ମଣ୍ଡୁ)—

Dharma māṇḍu ୧ । ବିନା ପ୍ରମାଣରେ କଳପକ୍ଷାସ
କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର ବିମୂର୍ତ୍ତ ପଦ୍ଧତି—1. System of
trial by means of special oath.

, । ସାମାଧ ପ୍ରମାଣ ଗୁହଣ ନ କର (ପୁଣ୍ୟ ତେଲ, ସାପ
ଥୁବା ମାଠିଆ ଅଦିରେ ହାତ ପୁରୁଷକା ହାତ) ସନ୍ଦେଶ
ବ୍ୟକ୍ତିର ପରାମାଣ—Trial of an accused by his
being made to undergo some severe
tests; ordeal by fire etc.

[ଦ୍ୱ—ପୂର୍ବେ ଅଧୟୁତ୍ତମ ବ୍ୟକ୍ତିର କିର୍ଦ୍ଦେଶତା ପ୍ରମାଣ କରିବା
ପାଇଁ ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତି ତାର କର ପାଠ୍ୟବା ଲୋହାଦି ଧାରୁ, ପୁଣ୍ୟ
ତେଲ, ଅଗ୍ନି ଅଦିରୁ ଶରୀର କରୁଥିଲୁ, କମ୍ପ ସାପ ଥୁବା ମାଠିଆରେ
ହାତ ପୁରୁଷ ଥିଲା । ଏହିପର ନାନା କଠୋର ପରାମାଣ ହାତ
ସେବେ ତାହାର କିଛି ଅନ୍ୟ ନ ହେବାର ଦେଖା ଯାଉଥିଲା
ତେବେ ସେ କିର୍ଦ୍ଦେଶ ବୋଲି ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେଉଥିଲା ।]

ଧର୍ମ ମାତା—ସ. ବ. ଶ୍ଵି. (ଧର୍ମ+ମାତ୍ର; ୧ମା. ୧ବ)—

Dharma māṭā ଧର୍ମର ଆପଣା ମାତୃପୁଣ୍ୟ ଶ୍ଵି—
A woman who stands in the relation
of a mother to a person.

[ଦ୍ୱ—ଶାରୀ, ଶୁଦ୍ଧିଶାରୀ, କୃତ୍ତିଶାରୀ, ସରପାରୀ, ଗାନ୍ଧୀ, ଧାରୀ ଓ
ବସ୍ତମାଣ ସମାନେ ଧର୍ମର ମାତୃପୁଣ୍ୟ ଅଟକ୍ରି ।]

ଧର୍ମ ମାର୍ଗ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵି ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ+ମାର୍ଗ)—

Dharma mārga ସମ୍ମାର୍ଗ; ଧର୍ମ ପଥ—
The path of virtue.

ଧର୍ମ ମୂଳ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ମୂଳ; ଶ୍ଵି ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dharma mūla ଧର୍ମର ଦେହୁ—The essence of religion; the basis of religion.

୧. ବିଶ. (ଧର୍ମ+ମୂଳ; ବହୁବ୍ରତ)—

ସେହି କାର୍ଯ୍ୟର ମୂଳରେ ଧର୍ମ ନିହତ ଅଛି—
(ଧର୍ମମୂଳକ—ଅନ୍ୟରୂପ) Based on religion or
righteousness.

ଧର୍ମ ମେଧ—ସ. ବି—ଯୋଗରେ ଅହପ୍ରକଳତ ସମାଧର ଅନ୍ତରେ ଏକ
Dharma medha ସମାଧ, ଯହିରେ ଦେଖାଯାଏ—
ସାଧକର ତତ୍ତ୍ଵ ସବୁ ଦେହୁ ରହିଛି ହୋଇଯାଏ—
Complete withdrawal of the mind
from all outside matters during Joga
exercise.

ଧର୍ମ ଯାଜକ—ସ. ତ. (ଧର୍ମ+ଯାଜକ)—

Dharma yajaka ୧ । ପ୍ରେରଣ—1. Priest.
, । ପାତ୍ର—2. Parson.

ଧର୍ମ ଯୁଗ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ସୁଗ; ମ. ପ. ଲେ; ଧର୍ମପ୍ରଧାନ ସୁଗ)—
Dharma juga ୧ । ସତ୍ୟୁଗ—1. The Golden age of
the earth according to the Hindus.

, । ଧର୍ମପ୍ରଧାନ ସୁଗ; ସେହି ସୁଗରେ ଦେଶରେ ଧର୍ମ
ଲୋତନା ବିଶେଷ ଭବରେ ହୁଏ ଓ ବହୁ ଧାର୍ମିକ
ଓ ଧର୍ମହସ୍ତାନକ ବ୍ୟକ୍ତିଜନ ହୁଅଛି—

2. An era when religion preponderates in
the country and religiously minded
persons and religious reformers are born.

ଧର୍ମ ଯୁଦ୍ଧ—ସ. ବ. (ମ. ପ. ଲେ; ଧର୍ମ+ସୁତ୍ର)—

Dharma juddha ୧ । ସେହି ସୁତ୍ରରେ ଯୋକାମାନେ ବିପରୀ
ପ୍ରତ ଅଧିର୍ବା ଅନ୍ୟରୂ ଅତରଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ ଓ
ଧର୍ମନୁମୋଦିତ ବିସ୍ମୟମାନ ପାଳନ କରନ୍ତି—

1. A war carried on with strict principles
of morality.

, । ଧର୍ମ ରକ୍ଷା ପାଇଁ କପାଳିବା ସୁତ୍ର—

2. Crusade; war carried on for preserva-
tion of one's religion.

ଧର୍ମ ରକ୍ଷକ—ସ. ବ. (ଶ୍ଵି ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ+ରକ୍ଷକ)—

Dharma rakshaka ୧ । ସେ ସୁଧର୍ମର ରକ୍ଷା କରେ—

1. The preserver of one's religion.

, । ରଜା—2. The King, the defender of
the faith.

, । ଜିନ; ଜୈନ ସାଧୁ (ହି. ଶକସାଗର)—

3. A Jain saint.

ଧର୍ମ ରକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ରକ୍ଷା; ଶ୍ଵି ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dharma rakshā ୧ । ଧର୍ମ ପାଳନ—1. Observance of
religion; following the path of
religion.

, । ଶ୍ଵିର ସାଧୁ ରକ୍ଷା—

2. Protection of the chastity of a woman.

, । ସୁଧର୍ମର ପ୍ରକଷ୍ଟାର ରକ୍ଷା କରିବା—

3. Defence of one's religion.

ଧର୍ମରକ୍ଷିତ—ସ. ବ. (ନାମ)—ଯୋଗ (ସବଳ) ଦେଖିଯୁ ଏହ ବୌଦ୍ଧ
Dharmarakshita ଧର୍ମୀପଦେଶକ, ସାହାକୁ ମହାଭାଜ ଅଶୋକ
ଅପରାନ୍ତକ (ବେଳୁଚ ସ୍ଥାନ) ଅଙ୍କରୁ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ
ପ୍ରଗରଥ ପଠାଇଥିଲେ (ହି. ଶକସାମର)—

Name of a Buddhist preacher who was sent by King Asoka to preach the tenets of Buddhism in Beluchistan area.

ଧର୍ମରାଜ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ରାଜନ; ତଣ୍ଡୀ ଚର୍)—

Dharmarāja ୧। ସମ—1. Jama, the God of death

୨। ସମ୍ରାଟ; ରାଜା—

2. King (the defender of the faith).

[ଦୃ—ହୁନ୍ମାନଙ୍କ ମତରେ ଦେଶର ରାଜା ଧର୍ମର ବା
ରାଜରକ୍ଷର ଅବତାର ଅଟନ୍ତି; ଅତେବ ରାଜା ରାଜରକ୍ଷର ପରି ଧର୍ମ
ଇଂଣ୍ଟରେ ମଧ୍ୟ ରାଜା ଧର୍ମରକ୍ଷକ (Defender of the faith)
ଅଟନ୍ତି ।]

୩। (ଧର୍ମପାଳନକାରୀ) ଯୁଧିଷ୍ଠିର—

3. Judhishthira.

୪। ବୁଦ୍ଧ—4. The Buddha.

ଧର୍ମରାଜନ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧର୍ମରାଜ)—ଧର୍ମରାଜ (ଦେଖ)

Dharmarājana Dharmarāja (See)

ଧର୍ମରାଯ ଉତ୍ତରଦରଗେ ଉଣ୍ଟ କେବଳରକ୍ଷର

ପେ ଅଣ ଦେଲେ ଗୋଡ଼ା ଧର୍ମରାଜ ।

ବୃଦ୍ଧିତ୍. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଧର୍ମରାଜା—ଦେ. ବ. (ସ. ଧର୍ମରାଜ)—ଧର୍ମରାଜ (ଦେଖ)

Dharmarājaka Dharmarāja (See)

ଧର୍ମରାଜର ଅଜାମାନ

ବିଦାର୍ ବରୁଷ ଲବନ । ଜନନୀଥ, ବ୍ରଗବତ ।

ଧର୍ମରାଜନ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ଲକ୍ଷଣ; ତଣ୍ଡୀ ଚର୍)—

Dharmalakṣaṇa ହୁନ୍ମାନାଥ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଧର୍ମର ଦଶ ଦିଧ ଚିତ୍—
Ten moral qualities; the 10 signs of a
religious or pious man (as enumerated
in the Hindu scriptures).

[ଦୃ—ଧୃତ, କ୍ଷମା, ଦମ, ଶୌର, ଅପ୍ରେସ୍ତୁ, ଇନ୍ଦ୍ର ସ ନିଷ୍ଠା,
ଧୀ, ବିଦ୍ୟା, ସତ୍ୟ, ଅକୋଷ ଏମାକ ଧର୍ମଲକ୍ଷଣ ଅଟେ-ଜୀଜେନ୍ଦ୍ର ।]

ଧର୍ମରାଜେ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ରାଜେ; ତଣ୍ଡୀ ଚର୍)—

Dharma'lopa ୧। ଧର୍ମର ଅସ୍ତ୍ର ବିନାଶ; ଧର୍ମ ରୁଦ୍ଧିତି—

1. Irreligion; disappearance of religion
from the country.

୨। ଧର୍ମନାଶ; ଧର୍ମକୁମୋଦିତ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କର୍ମର ଲବନ—

2. Violation of a moral or religious duty

ଧର୍ମରାଜୀ—ଦେ. ବିଜ. (ସ. ଧର୍ମ + ରାଜୀ)—ଧର୍ମବିଷୟରେ ସମୟୁକ୍ତ;

Dharma'saṅkā ସେ ଧର୍ମବିଷୟରେ ସଦେହ କରେ—

Doubtful about the questions affecting
religion.

ଧର୍ମରାଜୀ ବୈକ କର୍ମର ଯୋଜନ କରୁ—

କୃତର ଗୋ ଗୋପନ ବାତାକ ଉତ୍ତରମ । ବୃଦ୍ଧିତ୍. ମହାଭାରତ ବନ ।

ଧର୍ମରାଜା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ରାଜା; ତଣ୍ଡୀ ଚର୍)—

Dharma'raja ୧। ଅବଧୂଷାଳା; ପାନ୍ଦୁଶାଳା—

(ଧର୍ମଶାଳ—ଅନ୍ୟାନ୍ୟ) 1. A place for accomodating
pilgrims and wayfarers.

୨। ଧର୍ମଧକରଣ; ବିଭୂଷଳ୍ୟ—

୩। ଦାତବ୍ୟ ଚତ୍ରସାକୟ ବା ଭାଷ୍ଯାଳୟ—

୩. A charitable hospital or dispensary.

୪। ଛଦ୍ମ; ଛଦ୍ମ—4. Alms-house.

* । ସେଇଠାରେ ପ୍ରଧାର୍ତ୍ତିକୁ ଅନ୍ତରେ କରୁଣ୍ୟକୁ ଅନ୍ତରେ
ଦିଆଯାଏ—5. A place of free distribution
of food and help to the needy.

[ଦୃ—ବର୍ତ୍ତିମାନ ଭାବର ଜର୍ମାନଙ୍କରେ ଶେଷମାନେ
ଯାତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିନା ଉତ୍ତାରେ ଅନ୍ତରେ ଦେବା କିମନ୍ତେ ନିର୍ମିତ
କରସୁବା ବୃଦ୍ଧମାନଙ୍କୁ ଧର୍ମଶାଳ ବୋଲ୍ସାଏ ।]

ଧର୍ମଶାସନ—ସ. (ଧର୍ମ + ଶାସନ; ତଣ୍ଡୀ ଚର୍)—

Dharma'saśana ୧। ଧର୍ମର ଅନୁଶାସନ ବା ଆଦେଶ—

1. Religious commandment or precept.

୨। ଧର୍ମନୁଷ୍ଠାରେ ରୂପିତ ସତ୍ୟଶାସନ—2. An administration
conducted on principles of
equity and justice.

* । ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—3. Religious books; scripture.

ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ଶାସ୍ତ୍ର; ମ-ପ. ଲେ)—୧। ଧର୍ମ ବିଷୟକ

Dharma'saśtra ଶାସ୍ତ୍ର (ସଥା—ହୁନ୍ମାନଙ୍କ ବେଦ, ପ୍ରାଣ୍ୟକ-
ମାନଙ୍କ ବାଇଦଳ, ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କ କୋଷାନ୍)—

1. The scriptures.

୨। ସୁତିଶାସ୍ତ୍ର; ସହୀରେ କୌଣସି ଧର୍ମବିଳୟ ବିଦ୍ଵିମାନଙ୍କ
ଅନ୍ତର ବ୍ୟବହାର ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟାଦ ନିର୍ମିତବିଦ୍ବି ହୋଇଥାଏ—
2. The jurisprudence or code of law.

[ଦୃ—ମନୁ, ଅଦ୍ଵିତୀୟ, ବିଶ୍ଵାସ, ହାତୁରତ, ଯାତ୍ରିବକ୍ଷୟ, ଭୁଗତା,
ଅଦ୍ଵିତୀୟ, ସମ, ଅପସ୍ମ୍ରୀ, ସମତ୍ତି, କାତ୍ୟାୟନ, ବୃଦ୍ଧାତ, ପରିଶର,
ବିଦ୍ୟା, ପଞ୍ଚ, ଲକ୍ଷିତ, ଦଶ, ଗୋତମ, ବିଶ୍ଵିଷ, ଶତାତପ ଓ ନାରଦ,
ଏହ ମୁନିମାନଙ୍କ ପ୍ରଣୀତ ସାମାଜିକ ଓ ଅଳ୍ପବ୍ୟାସନମ୍ବୁଦ୍ଧ ବ୍ୟବହାର କରୁଥିଲୁକୁ ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବୋଲ୍ସାଏ ।]

* । ପୁରାଣବ ଶାସ୍ତ୍ର—3. Mythology.

୪। ବେଦାନ୍ତ ଦର୍ଶନବ—

4. The philosophy of religion.

ଧର୍ମଶାକ୍ତୀ—ସ. ବିଜ. ସୁ. (ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର + ଇତ୍; ୧୩. ୧୯)—

Dharma'saśtri ୧। ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ବିଷୟରେ ବିଦ୍ବି—

1. Versed in the scriptures.

୨। ଧର୍ମଶାସ୍ତ୍ର ସମକେ ବ୍ୟବହାର ଦାତା—

2. Issuing prescriptions or mandates according
to the dictates of the scriptures.

ଧର୍ମଶିକ୍ଷା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ଶିକ୍ଷା) —ଧର୍ମଚିତ୍ୟକ ଶିକ୍ଷା—

Dharma śikṣā Teaching of the doctrines of religion; religious instruction.

ଧର୍ମଶୀଳ—ସ. ବିଶ. ପୁଂ (ଧର୍ମ+ଶୀଳ; ବହୁଶ୍ଵର) —୧। ଧାର୍ମିକ—

Dharmaśīla 1. Religious; pious. (ଧର୍ମଶୀଳ—ସ୍ତ୍ରୀ) ୨। ନ୍ୟାୟପ୍ରଦ—2. Righteous; just. (ଧର୍ମଶୀଳତା—ବି)

ଧର୍ମ ସହିତା—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଧର୍ମ+ସଂହିତା; ମ. ପ. ଲେ)—

Dharma samhitā ୧। ଯେଉଁ ଶାଖରେ ସାଂସାରକ ଓ ପାରା-
ଲୌକିକ ସମସ୍ତ ବିଷୟର ମୀମାଳା ଥାଏ; ଧର୍ମସ୍ମୱକ;
ସୁତ୍ରଶାସ୍ତ୍ର—1. A religious code or collection of duties enjoined by religion.

[ଦ୍ୱ—ମନୁଃହିତା, ଅନ୍ତିଷ୍ଠିତା, ପରିଶରଷ୍ଟହିତା ପ୍ରଭତ
ତ୍ରହ୍ବୁ ‘ଧର୍ମସଂହିତା’ ବୋଲିଯାଏ ।]
୨। ଧର୍ମ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ—

2. A book dealing with spiritual subjects.

ଧର୍ମ ସଙ୍କର—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ସଙ୍କର) —୧। ପରାମର ବିବୁଦ୍ଧ
Dharma saṅkara ଧର୍ମମାନଙ୍କର ହରିଷ୍ଚଣ—1. Confusion or
mixture of different laws.

୨। ବିଭିନ୍ନ ଧର୍ମମତ ବା ଅଭିନ କାନୁନ୍ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କରେଥେ—
2. Conflict of laws.

ଧର୍ମ ସଙ୍ଗତି—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ସଙ୍ଗତ) —୧। ଧର୍ମନୁମୋଦିତ—

Dharma saṅgata 1. Approved by the dictates
(ଧର୍ମସମ୍ବନ୍ଧ—ଅନ୍ତରୂପ) of religion; pious.
୨। ନ୍ୟାୟନୁମୋଦିତ; ଅନ୍ତର୍ମୁଦ୍ଦରି—
2. According to justice; lawful; legal.

ଧର୍ମ ସଭା—ସ. ବ. (ଧର୍ମ+ସଭା; ମ. ପ. ଲେ) —୧। ଧର୍ମନୁମୋଦିତକା

Dharma sabha ନିମନ୍ତେ ପ୍ରକଟିତ ସଭା—1. Religious
meeting or conference; a congress of
religion.

୨। ଧର୍ମଧରିକରଣ; ବିରୁଦ୍ଧକାନ୍ଦୁ—
2. Court of justice; legal tribunal.
୩। ଧର୍ମରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ଅଦ୍ଦତ ସଭା—3. A congrega-
tion convened for the protection of
religion.

ଧର୍ମ ସହିତା—ବେ. ବି—କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତିର କିମ୍ବା କିମ୍ବା ଧର୍ମଦେବତା

Dharma sahibā ବା ଦୈତ୍ୟବକ୍ତାସ୍ତାସ୍ତା ଅନୁମୋଦନ—The
ଧର୍ମସହା approval of one's actions by God.
ଘର୍ମ ସହିତା ସମ୍ମାନ ହେଉଳେ କି ହେବ,
ଏ କିମ୍ବା କିମ୍ବା ? ଉପରେ ତେଜାୟତ ।

[ଦ୍ୱ—ଲୋକେ ବ୍ୟାସ କରନ୍ତି ଯେ ଅତି ଅନ୍ୟାୟ ହେବେ
ଧର୍ମ ସହେ ନାହିଁ; ଅର୍ଥାତ୍ ଧର୍ମଦେବତା ଅନ୍ୟାୟକାରୀ କହନ୍ତିରୁ
ଇହକାଳରେ ଦାଉଦ୍ଦମ, ମୃତ୍ୟୁ, ଶୁନ୍ନନାଶ ଓ ଘେଗଥାଦ ଦଣ୍ଡ
ଦିଅଛି ।]

ଧର୍ମ ସାଧନ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ+ସାଧନ) —ଧର୍ମରକ୍ଷଣ—

Dharma sādhanā Practising of piety; practice
of virtue.

ଧର୍ମ ସାବର୍ତ୍ତ୍ତ—ସ. ବ. ପୁଂ —ଏକାଦଶ ମନୁ—

Dharma sābarthāni The 11th descendant of
Manu.

ଧର୍ମ ସାବର୍ତ୍ତ୍ତ ମନୁ ହୋଇ, ପାତବେ ଏକାଦଶ ମନୁ—କରାଥୁ ଭଗବତ ।

ଧର୍ମ ସୁତ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ସୁତ) —ଧର୍ମସୁତ (ଦେଖ)

Dharma suta Dharma putra (See)

ଧର୍ମ ସୂତ୍ର—ସ. ବ—ଜୈମିନି ପ୍ରଣୀତ ଧର୍ମକିଷ୍ଣୀୟକ ଗ୍ରନ୍ଥବିଶେଷ—

Dharma sūtra A code or institute of law
compiled by Jaimini.

ଧର୍ମହତ୍ତ—ବେ. ବ—ଧର୍ମପଟ (ଦେଖ)

Dharma hāta Dharmaghāṭa (See)

ଧର୍ମ ହାତ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ହାତ) —ଧର୍ମନୈପ—

Dharma hāni Prejudice to religion; violation
of religious duty.

ଧର୍ମ ସ୍ତ୍ରୀ—ସ. ବ. ପୁଂ (ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ସ୍ତ୍ରୀ) —୧। ଅଧାରିକ—
Dharma hīna 1. Irreligious; god-less.
(ଧର୍ମ ସ୍ତ୍ରୀଲା ସ୍ତ୍ରୀ) ୨। ସ୍ତ୍ରୀରହିତ—

(ଧର୍ମ ସ୍ତ୍ରୀନାଥ—ବି) 2. Devoid of virtue.

ଧର୍ମାଙ୍ଗ—ସ. ବ. (ବହୁଶ୍ଵର; ଧର୍ମ + ଅଙ୍ଗ; ଯାହାର ଅଙ୍ଗ ଧର୍ମ ପର ଶୁଭ) —
Dharmaṅga ବତ; ବକ ପଣୀ (ହ. ଶ) —

Ardea Nivea (bird).

ଧର୍ମାଚରଣ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ ତତ୍ତ୍ଵ; ଧର୍ମ + ଆଚରଣ) —ଧର୍ମଚର୍ଯ୍ୟା;

Dharmačārāṇa ଧର୍ମକୁଷ୍ଣାନ—The practice of
piety.

ଧର୍ମାଶ୍ରୀର୍ମ୍ଭୟ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ଅଶ୍ରୀର୍ମ୍ଭୟ) —୧। ଧର୍ମପଦେଶକ; ଧର୍ମଶ୍ରୀର୍ମ୍ଭୟ
1. Religious preceptor.

୨। ବ୍ୟକ୍ତବେଶ୍ୟମାନଙ୍କର ପରିଶୀଳ୍ୟ ସୁରୂପ (ର୍ତ୍ତି) ବିଶେଷ—

2. A sage to whom oblations of water is
offered by the followers of the
Rugbeda.

୩। କୌଣସି ଧର୍ମଚର ପ୍ରବର୍ତ୍ତିକ—3. The founder
of a certain religious tenet.

୪। କୌଣସି ଧର୍ମ ମତର ପ୍ରବୃତ୍ତି—
4. A religious missionary.

ଧର୍ମାସ୍ତ୍ରୀ—ସ. ବି. (ବହୁଶ୍ଵର ଧର୍ମ + ଅସ୍ତ୍ରୀ; ୧ମ. ୧ବ.) —ଧାର୍ମିକ;

Dharmaśāstra ଧର୍ମପାଠ; ଧର୍ମ ପ୍ରାଣ—Religious; virtuous;
pious.

ଧର୍ମାଧର୍ମ—ସ. ବ. (ଧର୍ମ + ଅଧର୍ମ; ଦିଦି) —୧। ଧର୍ମ ଓ ଅଧର୍ମ—;

Dharmaadharma 1. Virtue and vice;
୨। ନ୍ୟାୟ ଓ ଅନ୍ୟାୟ—2. Justice and injustice.

୩। ସୁଖ ଓ ପାପ—3. Peity and sin.

୪। ସତ୍ତ୍ୱକର୍ମ ଓ ଅସତ୍ତ୍ୱକର୍ମ—4. Good and evil acts.

ସ. ତଣ (ଧର୍ମାର୍ଥ; ବହୁଗ୍ରୂହ)—୧. ଧର୍ମପାଦ
ପ୍ରୟୋଜନୀୟ—୧. Necessary for religion.

୨. ଧର୍ମପ୍ରୟୋଗ—୨. Righteous.

୩. ଧର୍ମସାଧନ ଯହିର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଅଟେ—

୩. Pious; having religion as its aim.

୪. ପରେପକାର୍ଯ୍ୟ ଦୃଢ଼ (ଦାଳାଦି)—

୪. (gift) Done with the sole view of
benefitting others.

ସମାଧି ଦେ. କି. ବିଶ—ଧର୍ମ ନିମନ୍ତେ; ସୁଖ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ—
ସମାଧି ଦେ. କି. ବିଶ—ଧର୍ମ ନିମନ୍ତେ; ସୁଖ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ—
For the sake of religion.

ଦେ. କି—୧. ଧର୍ମବାର୍ଯ୍ୟ—

୧. Religious act; act of piety.

୨. ଧର୍ମବଚ୍ଛଦନ କରି—

୨. Charity; charitable act.

ଧର୍ମାର୍ଥକାମମୋକ୍ଷ—ସ. କି (ଧର୍ମ + ଅର୍ଥ + କାମ + ମୋକ୍ଷ; ଦୃଢ଼)—
Dharmaarthakamamoksha ମନୁଷ୍ୟ ଆବନର ଚର୍ବିବର୍ଗ
ବା ସାଧନ ଚର୍ବିଯୁ—The four desirable
worldly objects, viz religion, wealth,
desire and salvation.

ଧର୍ମସନା—ସ. କି (ଧର୍ମ + ଅଥବା; ତ୍ରୈ ତତ୍ତ୍ଵ)—
Dharmasana
୧. ବିରୁଦ୍ଧ ପଦ—
୧. Judgment seat; the Bench.

୨. ବିରୁଦ୍ଧକ ପଦ—

୨. The position of a judge.

ଧର୍ମିଣୀ—ସ. ବିଶ. ଶ୍ରୀ (ଧର୍ମାନ + ଶ୍ରୀ. ତତ୍ତ୍ଵ)—ଧର୍ମିର ଶ୍ରୀଙ୍କା—
Dharmini
Feminine of Dharmi.

ସ. କି. ଶ୍ରୀ—୧. ପତ୍ନୀ; ବିବାହତ ଲୁହା—

୧. One's married wife.

୨. ରେଣୁକା; ଗନ୍ଧବ୍ୟକ୍ଷଣ—

୨. A kind of medicinal scent.

ଧର୍ମିଷ୍ଠ—ଗ୍ରା. ବିଶ. ପୁ. ଓ ଶ୍ରୀ (ସ. ଧର୍ମିଷ୍ଠ)—ଧର୍ମିଷ୍ଠ (ଦେଖ)
Dharmishtā
(ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ)

Dharmishtā (See)

ଧର୍ମିଷ୍ଠ—ସ. ବିଶ. ପୁ. (ଧର୍ମ + ଇଷ୍ଠ; ଅତ ଅର୍ଥରେ)—
Dharmishtā
(ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ)

ଧର୍ମିଷ୍ଠ—ଅତ ଧର୍ମିକ; ଧର୍ମିତତ—

(ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ) Very pious; devoted to virtue
(ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ, ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ—କି) or piety.

ସ. କି—ବିଶୁଦ୍ଧ ନାମ—A name of Bishnu.

(ଧର୍ମିଷ୍ଠା, ଧର୍ମିଷ୍ଠା—ଶ୍ରୀ)

ଧର୍ମୀ—ସ. ବିଶ (ଧର୍ମ + ଅସ୍ତ୍ରାର୍ଥୀ. ରକ୍ତ; ଧର୍ମିକ; ମା. ଏକ)—

Dharmi
୧. ଧର୍ମିକ; ସୁଖୀୟା—

୧. Religious; pious.

୨. ଧର୍ମପୁରୁଷ—2. Connected with religion.

୩. (ଅନ୍ୟ ପଦ ସଙ୍ଗେ ସୁକ୍ତ ସଥା—ପ୍ରସବ ଧର୍ମୀ)—
ଅମୁକପୁଣ୍ୟବିଶିଷ୍ଟ—3. Having such or such
a quality or attribute.

* 1. (ଅନ୍ୟ ପଦ ସଙ୍ଗେ ସୁକ୍ତ ସଥା—ପ୍ରସବ ଧର୍ମୀ)—

ଅମୁକ ଧର୍ମମତର ମାନ୍ୟବାଦୀ—

4. Professing such or such a faith.

ସ. କି—୧. ବିଶୁଦ୍ଧ ନାମ—

1. A name of Bishnu.

୨. ଧର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତି—2. A pious person.

ଧର୍ମିପୁତ୍ର—ସ. କି—ନାଟକ ଅଭିନ୍ୟକ (ହି. ଶବ୍ଦବାଗର)—

An actor.

ଧର୍ମେନ୍ଦ୍ର—ସ. କି (ଧର୍ମ + ରକ୍ତ; ଗମି ତତ୍ତ୍ଵ)—ଧର୍ମିକଣ୍ଠ—

Very pious

ସ. କି—ଯମ—Jama, the God of death.

ଧର୍ମୀଭର—ସ. ବିଶ (ଧର୍ମ + ଭରିବ; ବହୁଗ୍ରୂହ)—ଧର୍ମିକପ୍ରବର—

Dharmottara
Very pious.

ଧର୍ମୀପଦେଶ—ସ. କି (ଧର୍ମ + ଉପଦେଶ; ମ. ପ. ଲେ.)—

Dharmopadesa ଧର୍ମପଦେଶୀୟ ଶିକ୍ଷା—Religious precepts;
religious instruction.

ଧର୍ମୀପଦେଶକ—ସ. କି (ଧର୍ମ + ଉପଦେଶକ; ତ୍ରୈ ତତ୍ତ୍ଵ)—

Dharmopadesaka
1. Spiritual teacher.

(ଧର୍ମୀପଦେଶୀକା, ଧର୍ମୀପଦେଶୀ—ଶ୍ରୀ) ୨. ଆନନ୍ଦ ଶିକ୍ଷକ—

2. A teacher of law; law lecturer.

ଧର୍ମୀପେତ—ସ. ବିଶ (ଧର୍ମ + ଉପପେତ; ତ୍ରୈ ତତ୍ତ୍ଵ)—୧. ଧର୍ମିଗତ—

Dharmopeta
1. Consonant with religion.

୨. ନ୍ୟାୟପଦ୍ଧତ—2. Rightful; righteous.

ଧର୍ମୀୟ—ସ. ବିଶ (ଧର୍ମ + ଅନପେତାର୍ଥୀ. ସି)—୧. ନ୍ୟାୟ—

Dharmya
1. Rightful; just; fair.

୨. ଆନନ୍ଦପଦ୍ଧତ—2. Lawful; legal.

୩. ଧର୍ମିକଷ୍ଟ—3. Obtained as a result of
religious observances.

୪. ସାଧ ରଣ—4. Usual (Apte).

୫. ଧର୍ମିଷ୍ଠାୟ—5. Religious (Apte).

ଧର୍ମୀୟ ବିବାହ—ସ. କି (ଧର୍ମିଟା; ଧର୍ମୀ + ବିବାହ)—୧. ଅଭିନ୍ୟକ

Dharmya'bhibaha
1. Legal marriage.

୨. ଧର୍ମିକୁମୋଦିତ ବିବାହ—

2. Marriage approved by the dictates
of religion.

[ଦୃ—ହିନ୍ଦୁ ତିରରେ ଯେଉଁ ବିବାହମାନଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସ ଲେଖି—

ଅତୁ ତହୁଁ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରାହ୍ମି, ଦେବି, ଅର୍ଦ୍ଧ, ଗାନ୍ଧା ଓ ପ୍ରାଜାପତ୍ର,

ଏହି ବିବାହରୁ ଧର୍ମି ବିବାହ ବୋଲିଯାଏ—

ହି. ଶବ୍ଦବାଗର ।]

ଧର୍ଷ—ସ. କି. (ଧୂ ଧାରୁ = ହଂସା କରିବା; କୋଥ କରିବା + ଭାବେ

Dharsha
1. Assault.

(ଧର୍ଷକ—ଅନ୍ୟରୂପ) ୨. ଦଳକ; ପାଡ଼କ—

2. Crushing; oppressing.

- । ଅତ୍ୟାରୁ; ଜୀମ—
3. Ill treatment; outrage.
- ୪ । ପ୍ରଭବକରଣ—4. Defeating.
- * । ଚଢାଇ; ଅକମଣ—5. Attack; assailing.
- ୨ । ବଳପୂର୍ବକ ପ୍ରଦର—
6. Taking forcible possession; kidnapping.
- ୨ । ଅବଙ୍ଗିକରଣ; ଅପମାନ—
7. Contempt; insulting; insolence; affront.
- ୮ । ପ୍ରଗଲ୍ଭତା; ଉତ୍ତବ୍ଧୀ—
8. Arrogance; audacity; impudence.
- ୯ । ବଳାହାର; ବଳପୂର୍ବକ ରତ—9. Rape; forcible intercourse with a woman; violation; outraging the modesty of a woman.
- ୧୦ । ଗଢ—10. Pride; arrogance (Apte).
- ୧୧ । ଅଧେର୍ଷ—11. Impatience (Apte).
- ୧୨ । ଅଟକ—12 Restraint (Apte).
- ୧୩ । ନୟଂକ ବ୍ୟକ୍ତି—13. An eunoch (Apte).

ଧର୍ଷକ—ସ. ବିଶ. ସୁ. (ଧୃସ୍ ଧାରୁ=ହିଂସା କରିବା+କଣ୍ଠୀ. ଅକ) —
Dharshaka ୧ । ଉତ୍ସୁତକ—1. Oppressive; assaulting.

- ୨ । ଉତ୍ସୁତ—2. Arrogant.
- ୩ । ପ୍ରଭବକାରୀ—3. Defeating.
- ୪ । ଅକମଣକାରୀ—4. Assailing; assaulting.
- * । ଅଧିର—5. Impatient (Apte).
- ୫ । ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ଅତ୍ୟାରୁ ବା ବଳପ୍ରେସବାରୀ—
6. Violating; seducing (Apte).
- ୬. କ—୬ ନରୀକ—1. A dancer.
- ୭ । ନଟ—2. An actor.
- * । ଯାତ୍ରାରେ ସୁଆଗବାଲ୍—3. Mime.
- ୮ । ସ୍ତ୍ରୀର ସତକୁ ନାଶକାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି; ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ପାଶକ ବଳପ୍ରେସବାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି—4. A violator; seducer.

ଧର୍ଷକାରୀ—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ଷ+କୁ ଧାରୁ=କରିବା+କଣ୍ଠୀ. ରତ; ଧର୍ଷକାରୀନ୍ତି ସ୍ତ୍ରୀ. ରତ) —୧ । ଦୂର୍ଷିତା କରିଥା—

- 1. A deflowered girl; a violated virgin.
- ୨ । ପୁଣ୍ୟକୁ—2. An adulteress.
- * । ବଳାହାରରେ ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀର ରମଣ କରିଯାଇ ଥାଏ—
3. A raped woman.

ଧର୍ଷଣ(ଶ)—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧୃସ୍ ଧାରୁ+ଭବ. ଅଳ; +ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ) —
Dharshana(nā) ୧ । ଧର୍ଷ (ଡେଣ)

- ଧର୍ଷଣୀୟ } ବିଶ
ଧର୍ଷତ } ବିଶ , ; ଗାଲମନ; ଉତ୍ସୁତ—2. Abuse (Apte).
- * । ଅପରଧ—3. An offence (Apte).
- ୪ । ସ୍ତ୍ରୀସମ୍ମ—4. Copulation (Apte).

ଧର୍ଷଣକାରୀ—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ଷଣ+କୁ ଧାରୁ+କର୍ତ୍ତ. ରତ; ସ୍ତ୍ରୀ ରତ) —
Dharshapakarini ଧର୍ଷକାରୀ (ଡେଣ)

Dharshakarini (See)

ଧର୍ଷଣୀ(ଶ)—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—(ଧୃସ୍ ଧାରୁ+ଅଳ, ସ୍ତ୍ରୀ. ରତ) —
Dharshani(ni). ୧ । ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀ—1. An unchaste woman; a wanton woman.

, । ବେଶ୍ୟା—2. A harlot (Apte).

ଧର୍ଷଣୀ—ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ (ଧର୍ଷଣ+ସ୍ତ୍ରୀ. ରତ) —ଧର୍ଷିତା (ଡେଣ)

Dharshinī ଧର୍ଷିତା (See)

ଧର୍ଷିତ—ସ. ବି. ସୁ. (ଧୃସ୍ ଧାରୁ, ଶିତ+କର୍ତ୍ତ. ରତ) —୧ । ପ୍ରଭୁତ—
Dharshita ପ୍ରଭୁତ—1. Defeated; overpowered.

(ଧର୍ଷିତ—ସ୍ତ୍ରୀ) , । ଉତ୍ସୁତ—

2. Outraged; oppressed; ill-treated.

* । ଅପମାନିତ—3. Insulted.

୪ । ଅହାନ୍ତ୍ର—4. Assaulted; smitten.

* । ଉତ୍ସୁତ—5. Abused.

ସ. ବ. (+ରାତ. ରତ) —୧ । ବଳାହାର ରତ—1. Rape.

, । ମେଥୁନ—2. Sexual.

intercourse; coition; copulation.

୩ । ଗଢ; ଉତ୍ସୁତ—3. Pride; arrogance.

୪ । ଅସ୍ତ୍ରନ; ଅଧେର୍ଷ—

4. Impatience; intolerance.

ଧର୍ଷିତା—ସ. ବି. ସ୍ତ୍ରୀ. (ଧର୍ଷିତ+ସ୍ତ୍ରୀ. ଆ) —୧ । ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେ ବଳାହାର ଧର୍ଷିତା—

Dharshita ପୂର୍ବକ ମେଥୁନ କରିଯାଏ; ବଳାହାର—

1. Raped; deflowered; violated (woman).

, । କୁଳଟା; ବିଟପୀ—2. Unchaste; adulterous.

ସ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ—୧ । ଅସ୍ତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ—1. Unchaste woman.

, । ବିଟପୀ ଶୀ; ବେଶ୍ୟା—2. A harlot.

ଧର୍ଷିବା—ଦେ. କି.—(ସ. ଧୃସ୍ ଧାରୁରୁ ଧର୍ଷ) —୧ । ଧର୍ଷଣ କରିବା—
ଧର୍ଷୀ, ଧର୍ଷୀ

ଧର୍ଷଣା

1. To oppress.

, । ସ୍ତ୍ରୀର ବଳାହାର କରିବା—

2. To commit rape; to outrage the modesty of (a woman).

ବଢ଼ ଯାହାର ଜାର୍ମ କରି କ ପାରେ ଅନ୍ତରେ ଧର୍ଷିବା ଥାରେ ।

କଣ, କେହେବୁନକାପ ।

* । ଅକମଣ କରିବା—3. To attack.

ଧର୍ଷି—ସ. ବି. ସୁ. (ଧୃସ୍ ଧାରୁ+ରତ; ଏମ. ୧କ) —୧ । ଗଢ—
Dharshi 1. Arrogant; overbearing.

(ଧର୍ଷଣ—ସ୍ତ୍ରୀ) , । ଅକମଣକାରୀ—2. Assaulting; oppressing.

ିଙ୍ଗ.

୩ । ଅତ୍ୟାରୁରକାରୀ—3. Outraging.

୪ । ଅପମାନକାରୀ—4. Insulting.

* । ଉତ୍ସୁତ—5. Impudent.

, । ବଳାହାରରେ ସ୍ତ୍ରୀ ସକମକାରୀ—6. Committing rape on a woman; violating the chastity of a woman.

୨। ରମଣବାଟ୍—6. Copulating.

ଧଳ—ଦେ. ବ—କ୍ଷରିୟ, ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଅଗ୍ରାଏତ ଜାତର ଉପାଖବିଶେଷ—
Dhalā A family-title of some Kshatriyas,
Sūdras and Khandāetas.

ଧଳଭୂମି—ଦେ. ବ—ଡ଼ିଶା ଗଡ଼ିଜାତର ଉତ୍ତର ସୀମାରେ ଅବସ୍ଥିତ
Dhalabhbūma(mi) ଡ଼ିଆରଣୀ ଅଧିକବିଶେଷ—A tract of
ଧଳଭୂମୀ ଧଳଭୂମୀ ଅଧିକବିଶେଷ—country on the northern boundary
ଧଳଭୂମୀ of Orissa States.

[ଦ୍ୱ—ଏ ଅଧିକରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଧଳ ଉପାଖାନା ମତ୍ତୁ ସ୍ଵାମୀ
ବାସ କରନ୍ତି ।]

ଧଳମଡ଼ି(ଲି)—ଦେ. ବ—ଧଳମଡ଼ି (ଦେଖ)
Dhalamardi(lī) Dhādamardi (See)

ଧଳା—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଧବଳ)—୧। ଘେତ; ଶୁଦ୍ଧ—
Dhalā 1. White.

ଧଳ, ଧଳା ୨। ଗୋପ—2. White, or fair-complexioned
ଘର, ଘରା

(କଳା—ବିପରୀତ) ଦେ. ବ—ଧବଳ ବସ୍ତୁ—A white object-
ଫେରିଲ ଗୋ ଧଳା କଳା ଏଥର,
ମଧ୍ୟରେ ଦଳବୟମଳୀ କି ମନ୍ତ୍ରାର । ରଙ୍ଗ ।

ଧଳ—ପ୍ରାଦେ (ସମଲଘୁର) ଦିଶ (ଲ ସ୍ତାନରେ ଲ ଭାରଣ) —ଧଳା—
Dhalā White.

ଧଳା ଅଙ୍କୁ—ଦେ. ବ (ସ. ଅବୋଟ, ଅଙ୍କୋଳ)—ଅଙ୍କୋଟ (ଦେଖ)
Dhalā anku Ankoṭa (See)

(ଧଳାଅଙ୍କୁ, ଧଳାଆଙ୍କୁଡ଼ା, ଧଳାଆଙ୍କୁଳ, ଧଳାଙ୍କୁ, ଧଳାଙ୍କୁଳ
—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧଳାଆଙ୍କଡ଼ା, ବାସଅଙ୍କୁ, ଅକରକଟା, ଧଳାଓ, ଆଙ୍କୋଡ, ଧଳାକୁର, ଅକାଳ
[ଦ୍ୱ—ଏହାର ଗଛର ଶଳ ଧଳା; ପଢ଼ ଏବୋତ୍ରର; ସବୁତାଳ
ଉପରେ କଣ୍ଠା ଥାଏ; ପୁଲ ଧଳା, ପଳ ଲାମ୍ବିକୋଳପର, କାଠ ଶଳୁ
ଓ ଧଳା । ଏଥରେ ବାଢ଼ ଦିଶର ଦ୍ରୁତ । ବାଢ଼ ଶୁଦ୍ଧ ପାଲିଷ୍ ଦ୍ରୁତ ।]

ଧଳା ଆଣିଆ—ଦେ. ବିଶ (ସ. ଧବଳ ଓ ଆଣିକ)—ଆଣିକ ଧଳା—
Dhalā hāṇīa Slightly white; whitish.

ଧଳାଟେ, ଧରସା (ଧଳାଆଣିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ)
ଧଳା କଇଁ—ଦେ. ବ (ସ. କୁମୁଦ)—ଶୁଦ୍ଧବର୍ଣ୍ଣବିଶ୍ଵିଷ କଇଁ ପୁଲ—
Dhalā kaiଁ White Indian water-lily; Nymphaia

(ଘୋଡ଼ା କଇଁ—ଅନ୍ୟରୂପ) Alba (Kirtikar)
ସାଲୁକ, ସଫେରକୁଣ୍ଠ

ଧଳାକୁ କଳା କରିବା—ଦେ. (ବିଶିଷ୍ଟ ବାକ୍ୟ) — (ଲକ୍ଷଣାର୍ଥ ୧। ସତ
Dhalāku kaiଁ karibā କଥାକୁ ମିଳ ଓ ମିଳିବାର ସତ ପରି
କହିବା—1. (figurative) To tell a black lie.

୨। ସତକୁ ମିଳ ଓ ମିଳିବା ସତ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରିବା—
2. To prove something which is not the
actual fact.

ଧଳା ଖୁରଣ୍ଟି—ଦେ. ବ—ଚିଲିକା ହୃଦରେ ମିଳିବା ଏକପ୍ରକାର ମାଛ—
Dhalā khurāṇṭi A kind of fish found in the
Chilka lake.

ଧଳା, ରଣୀ—ଦେ. ବ (ସଂଧିବଳକାରିକ)—ରଣୀକ ବୃକ୍ଷବିଶେଷ,
Dhalā, champa ଶୁଦ୍ଧ ସୁନ୍ଦର ରଣୀକ—The white-
ସାଦାଚିପା flowered variety of Michelia Champaka.

ସାହାର୍ ଦା [ଦ୍ୱ—ଏହାର ପୁଲ ସୁନ୍ଦର ଶୁଦ୍ଧ ଓ ଶୁଦ୍ଧ ।]

ଧଳା ରୁତଳିଆ—ଦେ. ବ—ଶୁଦ୍ଧ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ଵିଷ ପିକ୍କି—
Dhalā, chāuliā White guava; Psydium
ସାଦାପିହଡ଼, ସଫେର ଅମରତ୍ରି Pyriferum.

ଧଳା ଚିତା—ଦେ. ବ. (ସ. ଧବଳ + ଚିତାକ)—

Dhalā chita ଧେବଚିତା; ଏକପ୍ରକାର ଚିତାକ ଶୁଦ୍ଧ—
ସ. ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ—ଚିତାକ, ଅନଳକନାମା Plumbago Zeylanica.
ଅଗ୍ନି, ବର୍ଣ୍ଣ, କୁତୁହଳ, ପାଠ [ଦ୍ୱ—ଏହାର ଚେଷ୍ଟ; ଓ ତାଙ୍କ ଧଳା,
ବିଧାଳ, ଉଷ୍ଣଶ ଏହା ପ୍ରତିଶିଳୀ କୁଷ୍ଟ, ଶୋଥ, ବାତ,
ଦ୍ରୋଣ ଓ ପିତ୍ତର ପ୍ରଶମନ । ଏହାକୁ
ଶ୍ଵେତ ଚିତା ।
ଚିତା, ଚିତି, ଚିତକ ସିରାର ବର ବିଷବହାର କଲେ ଏହା
ମ. ଚିତକ ଅଗ୍ନିକାରକ, ପାତକ, ଲଦ୍ଦ, ଉଷ୍ଣ-
ଶ୍ଵେତ ଶର୍ମଣ ଓ ମଳ ସର୍ବାହକ ଦ୍ରୁତ । ଏହି
ତା. ଶିବପୁତ୍ରଚିତା ଜାଗାସ୍ତ ନାଲ ଶୁଦ୍ଧକୁ ନାଲ ଚିତା
ସ. ଚିତେ ବହୁନ୍ତି ।]
ପା. ବେଣ୍ବରନା, ଶିରବୁଦ୍ଧ
ଆ. ଶିରବୁଦ୍ଧ

ଧଳା ଚିତି—ଦେ. ବ. (ସ. ଧବଳ + ଚିତି)—

Dhalā chiti ୧। ଏକ ପ୍ରକାର ଚିତି ସାପ (ସାପ ତଳେ ନୋଟ
ସାଦାଚିତି ଦେଖ)—1. (See notes under Sāpa)
ସଫେର ଚିତଳ A kind of serpent.

, ୨। ପାତଳ ଗାମୁର୍ଣ୍ଣ ଦେହରେ ଛପା ଶିଥା ଧଳା ଚିତି—
ସଫେରଚିତି 2. White spots appearing on a cloth
which is intended for use as a seasoned
napkin.

ଧଳା ଛାଇ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧବଳ ଶିତି)—

Dhalā chhāi ଧବଳକୁଷ୍ଟ; ଘେତ କୁଷ୍ଟ—
ଧବଳକୁଷ୍ଟ ସଫେର କାଢ଼ Alibino; Leucoderma.

ଧଳା ଜାମୁ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧବଳ + ଜମ୍ପୁ)—

Dhalā jāmu ଜାମୁ ଜାଗାସ୍ତ ଶୁଦ୍ଧକ ପଳବିଶ୍ଵିଷ ଦ୍ରୁତ—
ସାଦାଜାମ ଏକକାରିକ ପଳବିଶ୍ଵିଷ ଦ୍ରୁତ
ଉଜ୍ଜଳା ଜାମୁନ

ଧଳା ଜାବକଣା—ଦେ. ବ. (ବିଜ୍ଞାନ ପରିଭାଷା)—ରୁତୁରେ ଥିବା
Dhalā jibakāṇā ଧଳା ଜାଟାଣ୍ଟୁ—White corpuscles
. in blood.

ଧଳା ଭୁଲସୀ—ଦେ. ବ—(ସ. ଧବଳ + ଭୁଲସୀ) — ଏକ ଜାଯେ ଭୁଲସୀ

Dhalā tulasi ଗରୁ ଓ ଚହିର ଦଳ—Ocimum Basilicum;
ଶେତ୍ତୁଲସୀ; ଶ୍ଵେତତୁଲସୀ sweet Basil.

[ଦ୍ୱ—ଏଥର ପର୍ଯ୍ୟ, ଚେଷ୍ଟ; ମଙ୍ଗଳ ଘେତ ଦରିତ; ଭୁଲସୀ—
ତଳେ ନୋଟ ଦେଖ ।] (ଧଳା ଭୁଲସୀ—କ୍ରାମ୍ୟରୂପ)

ଧଳା ଧାରୁଷ—ଦେ. କି. (ହ. ଧବଳ + ଧୃଷ୍ଟର)	—ପକା ସରୁଳକଣ୍ଠୀର
Dha]ā dhātura	ଧାରୁଷ ଗୁଲୁ; ଧଳା ଦୁହରି—
ସାନାଧୂତୁରା; ସଫେଦଘରୁରା	Datura Alba; Dhatura
(ଧଳା ଧରୁଷ—ଅନୁଭବ)	Stremoniun.

ତେ ପୁରୁଷ, ଯୁଦ୍ଧ ଯୁଦ୍ଧାକାଳ,
ତା—ହାତିଲ୍ ଶୁଣି—ଏହା ଜୀବାଦ ବର୍ଗର ଶିମିଳା
ମ—ଶାମିଲୁଲ୍, ସଫେର ନାଶୀଯୁ ବଡ଼ ଗଛ । ଫୁଲ ଧଳା ଓ
ସାଉସ, ଶାଳୁଳୀ ପଥ କେଶର । ଏହାର ମଞ୍ଚରେ ମଧ୍ୟ
(Kirtikar) ତୁଳା ଥାଏ । ଏହା ଶାରତର ସବୁ
ଜନମରେ ଜନେ । ଏଥିରୁ ଶୁଣ ଅଠା ଫ୍ରେ; ପଥ,
ଚେର ଓ କାଞ୍ଚ ପଳ କେତେକ ଭିଷଧରେ ଲାଗେ ।
ନାଲି ଫୁଲବାଲ ଶିମିଳି ପରି ଏ ଗଛ କେଣି ଦେଖାଯାଏ
ନାହିଁ ॥

୪। କଠୋର ବ୍ୟବହାର—୨. Rough usage.
 ଧଳୀ—ଦେ. ବିଶ. (ସି) (ସ. ଧଳୀ)—
 Dhali ଧଳବର୍ଣ୍ଣିତି—White.

ଦେ. ବି. ଶ୍ରୀ—ଖଳ ଗାଉ—White cow.

ଧ୍ୟାଧ୍ୟ — ଦେ, ଅ. (୧ନ୍ୟଳକ୍ଷଣ) —

Dhas-dhas ଭୁଲ୍ଲସ; ପାଦୁକାଶୁନ ଗୋଡ଼ରେ ଶୀଘ୍ର
 ଚାଲିବାହାର ଭୁଲ୍ଲନ ଶବ୍ଦ—
 Sound of brisk walking on the ground
 with bare feet.
 ତୁମେ ମା ବହୁଳ ଗରିଷ୍ଠ ଅନୁଷ୍ଠାନ—
 ପରମାମରମୋହନ, ହମାର ଅଂଶୁରେ ।

ଧ୍ୟାନି—ହେ, କ୍ଷି. ଉଣ—ଶୀଘ୍ରା ସମ୍ବାଦେ—

Dhāsa-dhās With swiftness

অসমীয়া **সেৱন কৰিবলৈ পৰিষ্কাৰ**

ବ୍ୟାକ: ହେଉଥିବା ପାଦମାଳାରେ ତାହା ଗୁରୁ

ବୁଝା କେବେ ସାହର ପ୍ରସାଦୀ ହୋଇ ।
କେବେ ମାତ୍ରା କେବେ କାହାରେ

ମୂଲ୍ୟଶବ୍ଦି = କେ କି (ସଂଖ୍ୟାତମାନରେ) =

Dhasanaśāna ।	କୁହ ରକ୍ଷଣ ଅସୁବ୍ୟୁକ୍ତ କରିବା, ଧୂସ କରିବା- ଉଜ୍ଜାଡ ।	1. Depradation; act of despoiling ଚୌପଟ, ସତ୍ୟାନାଶ ।	ସମ୍ବଲପ - 2. Utter ruination.
ଧୂସନଳିକ } ଧୂସନଶଳ } ଅନ୍ୟରୂପ	ଦେ. ବିଶ—ଦିଥ୍ୟ, ଅସୁବ୍ୟୁକ୍ତ; ଭଜାଡ଼ମୟ- Delapidated; crumbled down; destroyed: despoiled.		

ମୁଦ୍ରଣ କରିବା—ହେ, ଶ୍ରୀ (ସ୍ରୀ ଧଂସତାମା) —

Dhasanasana karibā	ପଥସ୍ତ କରିବା; ମାଡ଼ି କରିବା;
ଉଜ୍ଜବକରା	ସତ୍ୟାନ୍ତର କରିବା—To spoil a thing by
ଓଜାଣୁନା	depradation; to despoil; to lay
ଧୂଷନଶକ କରିବା	waste.
ଧୂଷନଶକ କରିବା	ଅନ୍ୟରୁ (ସଥା—ଗୋରୁ ପଲେମୋ ଇଚ୍ଛାମରିବା

ବିଅରରେ ପଣ୍ଡ ବିଅନ୍ତିମ

ଧ୍ୟା—	ଦେ. ବିଶ. (ପ୍ର. ଧ୍ୟା) —
Dhas	१। ଯେଉଁ ସ୍ଥାନରୁ ମାଟ୍ଟର ଅତକ୍ତା ଜୀବି ପଡ଼ୁଆଏ—
ଧ୍ୟ	2. A place from which the earth is
ଧ୍ୟାବ	falling down: crumbling.

, । ସେହି ସ୍ଥାନର ମୁଖ୍ୟକାର କିମ୍ବରେ ପାଣି ବା ପଦକ ଥିବାରୁ
ତା ଉପରେ ପାଦ ଦେଲୁ ମାତ୍ରେ ତାହା ଦିବ ଯାଉଥାଏ ।
2. (a soil) Which gives way owing to there
being water or mud below the surface.

ধাঁসা দে. বি.—১। বড় কাঠ; বড় লাগবা; ধংসা—
 1. Big kettle-drum.

ଧ୍ୟା ନାଗପୁ ଜଳଦତ ଧତ
ଲେଖି ବାଜା ଗୁରୁ ମୁକୁମୁତ୍ତ । ବନନାଥ, ସମରତରଙ୍ଗ ।

ଭୂମୀ 1. (ସ. ଭୂଷ) ଧ୍ୟ—
ଭୂମୀ 2. Chaff of grain.

ଧ୍ୟା(ସେ)ରବା—ଦେ. କ୍ର. (ହ. ଧର୍ଷଣ ବା ଧୂସନ)—	Dhasā(se)ibā ମାଟିକୁ ପଦାଘାତରେ ଦବାଇବା; ଲହୁଥାଇବା—
ଧୂସନବା } ଅନ୍ୟରୁଥିରୁ ଧୂସରବା }	To cause the surface of the soil to sink by one's heavy foot-steps.
ଧ୍ୟାନ ଧସାନା, ଝ୍ସାନା	

ଧ୍ୟେବ—ଦେ. କ୍ର. (ସ. ଧ୍ୟେବ)—

Dhasibā ୧। ରପିଯିବା; ଦବିଯିବା; ଲହରି ଯିବା—
ଧ୍ୟେବ ୧. To shrink down (as soft soil
ଘସନା, ଧ୍ୟେବ ଅନ୍ୟରୂପ) under heavy foot-steps); to
(ଧ୍ୟେବା—ଅନ୍ୟରୂପ) sink.

(ଯଥା—ନରମା ମାଟ୍ ଯୋଗୁଁ କୋଠାଜା ଧ୍ୟେବାଙ୍ଗ ।)
’ । (ସ. ଧ୍ୟେବ) (ମାଟ୍ ଅଦ) ପିଥୁଳ ଦେବା; ଗ୍ରେ ଗ୍ରେ
ହୋଇ ଘେବି ପଡ଼ିବା—୨. To crumble down;
to be delapidated.

ଧ୍ୟେଧ୍ୟେ—ଦେ. ବି ଓ ବଣ. (ସ. ଧ୍ୟେବ; ବନାକୁ ଅନୁକୃତ)—

Dhastādhasti ପରଷର ଠେଲାଠେଲ; ଫେର ଫେର, କିନ୍ତୁକି ଓ
ଅନ୍ତାଖଣ୍ଡି ମାତ୍ର ମରମର; କୁପ୍ରାକୁ ପ୍ରତି; ଧ୍ୟେଧ୍ୟେ—
ଡିଲାଡିଲ, ଡେଲାଡିଲ Mutual pushing or shoving;
fighting with each other by pushing.

ଧା (ଧାରୁ)—ସ—୧। ସ୍ଵାପନ କରିବା—

Dhā (root) ୧. To put; to place.

’ । ଧାରଣ କରିବା—

୨. To hold; to contain.

’ । ପାଲନ କରିବା—

୩. To bring up; to support; to maintain.

’ । ପରିଧାଳ କରିବା—

୪. To put on; to wear.

* । କରିବା—୫. To perform; to do.

’ । ତୃଷ୍ଣୀ କରିବା—୬. To create; to make.

’ । ଦେବା—୭. To give; to bestow.

’ । ଟେବ ଧରିବା—୮. To uphold.

ଧା—ସ. ବି. (ଧା ଧାରୁ = ଧାରଣ କରିବା+କରୁଣ୍ଟି. କୁପ୍ରା)—

Dhā ୧। ଧାରଣକରୁଁ—୧. Holder; upholder.

’ । ଧାରା; ବିଧାରା; ବ୍ରତ୍ତି—

୨. The creator; Brahman.

’ । ବୃଦ୍ଧାଶ୍ଚି—୩. Br̄uhaspati.

ସ. ପ୍ରତ୍ୟେୟ. (ସଂଖ୍ୟାବାଚକ ଶବ୍ଦ ପରେ ସ୍ଵର୍ଗ ହୁଏ; ଯଥା—
ଦ୍ଵିଧା, ପତଧା, ବକ୍ତଧା)—

୧। (ଏହେ) ପ୍ରକାରେ (ଯଥା—ବନ୍ଧୁଧା)—

୧. In (so many) ways.

’ । (ଏହେ) ଖଣ୍ଡରେ (ଯଥା—ଶତଧା)—

୨. Into (so many) pieces.

[ତୃ—ଏହି ପ୍ରତ୍ୟେୟ ହାର ଉତ୍ସବ ପଦ ଅକଞ୍ଚୟ ରୂପେ ଦୟକୁତ
ହୁଏ ।]

ଧ ଦେ. ବି.—୧। (ସ. ଛେବତ)—ସାରୀଭର ସ୍ତ୍ରୀ ସରଗୀର
ଶା (ସା ରେ ଗା ମା ପା ଧା ତି) ମଧ୍ୟ ଶଶ୍ଵତ୍ ସ୍ତର—୧. The 6th
tone of the Hindu musical gamut.

[ତୃ—ଏହି ଧା ସର ଦୂର ପ୍ରବାର ଯଥା—ସାରୀଭର ଧା ଓ
କୋମଳ ଧା ।]

, । ତବଲାର ଉତ୍ସବିଶେଷ—୧. A part of the
formula for striking the tabala drum.

ଧାଆଁ (ଉତ୍ସବ) —ଦେ. ବି.—ଧା ଉତ୍ସବ (ଦେଖ)

Dhā-ର୍କାଣ୍ଟ (etc)

Dhāñ etc (See)

ଧାଆଁ ପଡ଼ିବା—ଦେ. ବି. (ବ୍ୟାଙ୍ଗ) —୧। ଦୂରତ୍ତ ଦେବା—

Dhā-ର୍କାଣ୍ଟ pardibā

1. Being in haste.

(ଧା ପଡ଼ିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ’ । ଅବ୍ୟାବଶ୍ୱତ୍କଳ—

2. Urgency; dire necessity.

[ଯଥା—ତୋର ହୃଦୟ ପାଲବାରୁ ମରେ (ବା ମୋର) ଧାଆଁ ପଡ଼ିବି ।]

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆସିବା—ଦେ. କ୍ର.—(ସ. ଧାବନ+ଆଗମନ) —୧। ଦୂରତ୍ତ

Dhāñ-ର୍କାଣ୍ଟ କର କୌଣସି ସ୍ଵାନକୁ ଅସିବି—

ଦୌଡ଼େ ଆସା ୧. To come to a place in hot haste; to
rush to a place; to rush in.
ବହୁଥାର ସେବେ ଧାର୍ଯ୍ୟ ଆସି । ବନ୍ଦ୍ୟୁ—ସାରାତି ।

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ୁଗୁଡ଼ୁ—ଦେ. ଅ.—(ଶିଶୁରବଳ)—ଶିଶୁମାନଙ୍କ

Dhāñ gurdū gurdū ସୁନ୍ଧର ବେଗମନ—

The act of brisk walking performed
by children who are just learning to
(ଧାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ୁଗୁଡ଼ୁ—ଅନ୍ୟରୂପ) walk a little briskly.

[ତୃ—ଶିଶୁମାନେ ଅକ୍ଷ ଅକ୍ଷ ଗୁଲିବାରୁ ଶିଶୁବା ସମୟରେ
ମାଆମାନେ ଶ୍ରେଦ୍ଧର ଛାତାରେ ଟେଅ ହୋଇ ଏହି ବାକ୍ୟ ଦୂରତ୍ତ
କର ପିଲମାନ୍ତୁ ତାକାନ୍ତି ଓ ପିଲମାନେ ତାକ ତାକ ଗୁଲି ମାଥ
ମାନଙ୍କ ପାଥକୁ ଅସିବି ।]

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ—ଦେ. କ୍ର. ବଣ—(ଧାର୍ଯ୍ୟବା କିମ୍ବା ଅସମାଧିକା ରୂପର
Dhāñ dhāñ ଦୂରତ୍ତରହାର ସମୟାଧିକା ଶାପିତ ହେଉଥିଲା)—

ଦୌଡ଼େ ଦୌଡ଼େ ୧। ଦୂରତ୍ତ ଦୂରତ୍ତ—

1. Running.

ବାଢ଼େ ଗାଣ୍ଠ, ଧୂର୍ବ ଅର୍ଦ୍ଧ, ଧାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଦ୍ଧ ବେଶ ।

ବନୁସବେଶ ବାହାରି ଗାତିଶ ।

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟକି

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟକା

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କିମ୍ବା କିମ୍ବା—

2. Walking briskly.

’ । ଅବିଶ୍ରାନ୍ତ କର୍ମ କରି—

3. Working incessantly.

’ । ବାରଂବାର ସାର—୫. Going repeatedly.

ଧାର୍ଯ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ କରି—

ଆର୍ଦ୍ରବା—ଦେ. କି—(ସ. ଧାବନ) —ବହୁ ଲୋକ ଦର୍ଢି କର
Dhaññi pardibā ଏକ ସ୍ଥାନରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେବା—

ଦୋଡ଼େ ଆସା (many people) To assemble at a place
ଦୀର୍ଘ ପଡ଼ିବା by running up from various distances.

ଆର୍ଦ୍ରବା ଅନ୍ୟରୂପ ଗାଥମୁଣ୍ଡେ କର ଦର, ଧାର୍ଦ୍ର ଗତ ହେ
ଆର୍ଦ୍ର ଅସିବା ମାର ପଡ଼ିଶା ! ମୋ ଘରେ ପଢ଼ି ଗେବ ।
ଆର୍ଦ୍ର ଅସିବା ତର ।

ଆର୍ଦ୍ରପଳା(ଲେ)ଇବା—ଦେ. କି—ଦର୍ଢି କର କୌଣସି ସ୍ଥାନ
Dhaññi pala (le)iba ଦ୍ୟାଗ କରିବା—

ଦୋଡ଼େ ପାଲାନ To run away; to flee away.
ଦୀର୍ଘକର ମାନା

ଆର୍ଦ୍ରବା—ଦେ. କି.—(ସ. ଧାବ; ପ୍ରାକୃତ ଧାର୍ଦ୍ର) —
Dhaññibā ୧। ଦର୍ଢିବା—1. To run.

ଧାନ୍ତ, ଧାନ୍ତା ଅନବରତ ବା ଅବିଶ୍ଵାସ ପରଶମ କରିବା—
ଦୀର୍ଘନା, ଧାନା 2. To work incessantly; to labour
without rest.

(ଧାର୍ଦ୍ରବା—ଅନ୍ୟରୂପ) ଫେଚପାଠା ପାଇଁ କରିବ ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣ ଧାର୍ଦ୍ରବା—
ପରାମୋହନ, ତମାନ ଅବଶ୍ୱ ।

(ଧୁଆର୍ଦ୍ରବା—ଶିଳକ୍ଷୁ) ୩। ଦୁର ଗତ କରିବା; ଦୁରଗତ କରିବା—
3. To walk briskly; to move quickly.

୪। ହସନ୍ତ ହୋଇ କୌଣସି କାହିଁ କରିବା—
4. To make haste; to hasten.

୫। କୌଣସି ବନ୍ଦିର ଉପକାର ବା ପଞ୍ଜାର୍ଥ ତେଣୁ
କରିବା—5. To strive for the benefit of
another.

ନେ ଧାର୍ଦ୍ର ଆବ ଗୋପେର ପାଇଁ ଗୋପେର ହବିବ ଦୟା ନାହିଁ । ତର ।

୬। କୌଣସି ଦ୍ରଦ୍ୟମ ବା ରେଣ୍ଟ୍ରା ପାଇଁ ଏଣେ ତେଣେ ଯିବା
ଅସିବା କରିବା—6. To run to and fro on a
particular mission.

୭। (ତରଳ ପଦାର୍ଥ) ଦ୍ରତ ସ୍ଥାନରୁ ମାତ ସ୍ଥାନରୁ ଅବରତ
ପ୍ରୋତ ସବକାରେ ବହିବା—7. (a liquid) To
flow down with a current; to run
down.

(ମଥା—ବନ୍ଦ କାଟି ଦେବାରୁ ତଳ ତଥାରକୁ ପାଣି ଧାରିଲାଣି ।)

[ଦ୍ର—ଧାର୍ଦ୍ରବା କିୟାର ଅଥମାରିକା ରୂପ ପରେ ଅସିବା, ପଡ଼ିବା
ଯିବା, ଗୁଲିବା, ପଳା(ଲେ)ଇବା ଅବ କିୟାର ସମାରିକା ରୂପ ସ୍ଥାନ
କ୍ରେବ । ଧାର୍ଦ୍ରବା କିୟାର ସମାରିକା ରୂପ ପରେ ଦର୍ଢିବା, ଧପଢ଼ିବା,
ଧୂଦୁକିବା ଆବ କିୟା ସହର ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ କ୍ରେବ ।]

ଧାର୍ଦ୍ରବା ଦର୍ଢିବା—ଦେ. କି. (ଏକାର୍ଥ ସହର ଶବ୍ଦବ୍ୟୁ) —

Dhaññibā daurdibā ୧। ବାରଂବାର ବା ଦର୍ଢିବା—
ଧାର୍ଦ୍ରବା ଦୌଢ଼ିବା 1. To run several times
ଧାର୍ଦ୍ରବା ଧପଢ଼ିବା }—ଅନ୍ୟରୂପ or repeatedly

ଧାର୍ଦ୍ରବା ଧୂଦୁକିବା } 2. ଏଣିକ ତେଣିକ ଦର୍ଢିବା—
ଦୋଡ଼ାଦୋଡ଼ିକରା 2. To run one way and the other;
ଦୀର୍ଘନାଧୂପନା to run to and fro.

୮। ବସୁପତ୍ର ହୋଇ କାହିଁ କରିବା—

୩. To act in hot haste.

୪। ବିଶେଷ ଯହ କରିବା—

4. To strive very hard.

ଧାର୍ଦ୍ରବା ଧୂପିବା—ପ୍ରାଦେ. (ସମଧୂର) କି—(ସମଧର ଶବ)

Dhaññibā dhupibā ଧୂପିବା କରିବା; ବାରଂବାର ବା ଦର୍ଢିବାର
ଦର୍ଢିବା—To run several times or
repeatedly.

ଧାର୍ଦ୍ରଯିବା—ଦେ. କି—୧। ଦର୍ଢି କର କୌଣସି ସ୍ଥାନ ଦ୍ୟାଗ
Dhaññi jibā କରିବା—1. To run away from a place.

ଦୋଡ଼େଯାଓସା ୨। ଅନ୍ୟ ସ୍ଥାନରୁ ଦର୍ଢିଯିବା—

ଦୋଡ଼ାଜାନା 2. To run down to a place.

ଧାର୍ଦ୍ର ପାଇ ମୁ କରେ ପନ୍ଦବ ଧରଇ । ବୃକ୍ଷବ୍ରଦ୍ଧ. ମହାଭରତ ଅଥ ।

୩। ଦୂରତ ବା ତତ୍ସଂଶାତ୍ ଯିବା; ପଶବଳମ୍ ନ କର ଯିବା—
3. To go at once.

ଧାର୍ଦ୍ର ନିଷ୍ଠ ପେବେ ଦେଖିବା ଗୁଣ୍ଡ ଗୁଣ୍ଡ

ଧାର୍ଦ୍ର ପାପ ଦେଖିବା ପର ପଥର । ପଶରମୋହନ ଭକ୍ତନମଣ ।

ଧାର୍ଦ୍ର—ଦେ. ବ. ସ୍ତ୍ରୀ. (ସ. ଧାର୍ଦ୍ର; ପ୍ରା. ଧାର୍ଦ୍ର)—୧। ଉପମାତା; ଯେଉଁ
Dhaññi ସ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ୟର ଶିଶୁରୁ ପାଇନ କରେ—

(ଧାୟୀ—ଅନ୍ୟରୂପ) 1. Foster-mother

ଧାଇ ଧାଇ ଧାଇ ବହିଲୋକୁ ବରାରେ ।

ଧାଯ; ଧାଇ; ଧାଇ ବୃକ୍ଷବ୍ରଦ୍ଧ. ମହାଭରତ ବନ ।

୧। ଯେଉଁ ସ୍ତ୍ରୀ ଅନ୍ୟ ଶିଶୁର ଶିଶୁ ସ୍ତୁଳନଦିବ—
2. Wet nurse.

ସେ ଧାଇ ପିଅର ହୁଅ

ତା ପାଣ ଶୋଷିବା ବନ୍ଧ । ରୂପତ. ଡେମପାପତ ।

୨। ଧାର୍ଦ୍ର; ଧାର୍ଦ୍ର; ଯେଉଁ ସନ୍ତ୍ରାନ ପ୍ରସବ ସମୟରେ
ଜଳନାରୁ ସାଧାଯାନ କରେ ଓ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ରଶଳରେ ପ୍ରସବ ଓ
ନବଜାତ ଶିଶୁର ଶୁଶ୍ରୀଷ୍ଟା କରେ—

3. A midwife; accoucheuse.

ଧାର୍ଦ୍ର ଅବ ପେଟ ହେଲେଗ ନାୟ । ତମ ।

୪। ଅସ୍ତ୍ର; ଥୋରିଲ୍; ପରଗୁରିକା—

4. A maid servant; an Ayah.

ଗହିର ଧାର୍ଦ୍ର ପରା ପେଷରି । ବୃକ୍ଷବ୍ରଦ୍ଧ. ମହାଭରତ ନନ୍ଦ ।

୫। ବେଶିର କାଣିଶୁର ସେବା କରିବା ପାଇନ୍ଦୁଯୁକ୍ତା ଦାସୀ—
5. Nurse.

[ଦ୍ର—ହୁନୀଭାବରେ ଜଳନ କରେ ସହାଯିବା ଧାର୍ଦ୍ର
(ଦାର ଜଳାର), ଶିଶୁର ସମ୍ବନ୍ଧପାନ କରିବା ଧାର୍ଦ୍ର ପିଲାର), ଶିଶୁର
ଜେଳାରବା ଧାର୍ଦ୍ର (ଦାର ଶେଲାର) ମାନକର ସତ୍ସ ନାମ
ଅଛି ।]

୨। (ସ. ଧାର୍ଦ୍ରବା; ଧାୟ, ଧାର୍ଦ୍ର) —ଧାର୍ଦ୍ରପୁଲ ଓ ଗୁଣ୍ଡ;

୩. ନାମ—ଧାୟ, ଧାର୍ଦ୍ର, ତାମ୍ରକର୍ଣ୍ଣ ସ୍ତୁଷ ପ୍ରଦିପେ—
ଧାବନ, ଧାର୍ଦ୍ର, ଧାର୍ଦ୍ରପୁଲ, ଗୁଣ୍ଡପୁଲ, (flower and tree); Grislea

କରିଶିଆ, ଧାର୍ଦ୍ରପୁଲିକା, ଧାର୍ଦ୍ରପୁଲିକା, Tomentosa (M. W.)

ସୁରଗା, ବନ୍ଧୁଶୁଣୀ, କୁମୁଦା, [ତୃ—ଏହି ଫୁଲ ବସନ୍ତରେ
ସୀଧୁଶୁଣୀ, କହିଲୁଳାଳା, ପୁଣେ ପାଇ ଷଠବଳ, ହୃଦଶକେଶର-
ସିନ୍ଧୁଶୁଣୀ, ମନ୍ଦିରଶୁଣୀ, ପାବଜା, ବିଶ୍ଵିଷୁ ଓ ତାରେଷୁ । ଏଥିରେ ଲୁଗାରରେ
ବନ୍ଧୁଶୁଣୀକା କରସାଏ ତୃ—ଏହା ଭିଷମରେ ଲାଗେ ।
ଥାଇ ଏ ଗରୁର ପଡ଼ ତାମି ପଡ଼ ପର; ଏହିର
ଘରରେ, ଘାରୋଆ, ଘାର, ଧାର ପଡ଼ ଓ ବଳକୁମାର ଭିଷମରେ ଲାଗେ ।
ତେ. ଧାରୁଶୁଣୁଳ, ଜାରୀ ଏହି ଶ୍ରୀପୁଲ କଟୁ, ଶୀତଶୁଣୀ, ମତ-
କାରକ, କଣ୍ଟାୟ ଓ ଲକ୍ଷ୍ମୀ । ଏହା ଶୋ, ଅଚିକାର, ଶିର୍ଷ, ପ୍ରଦର,
ରଙ୍ଗଦୋଷ, ବିଷଦୋଷ, କମି ଓ ବିଷର୍ଣ୍ଣନାଶକ ।]

୭ । (ସ. ଧାରୀ) ଅଞ୍ଚଳ ଗରୁ; ଅଞ୍ଚଳ କୋଚରୁ—
7. Embellie Myrobalan.

ଧାର ବେଦେଶ—ଦେ. ବ. ଶୀ—ରଜାଙ୍କ ଅନୁଷ୍ଠାନର ବସ୍ତୁଶୁଣୀ ଦାରୀ—
Dhañjibherā An elderly maid ; servant of
the harem.

ଧାର ମାଆ—ଦେ. ବ. ଶୀ. (ସ. ଧାରୀ + ମାତା) — ୧ । ପିଶୁର ତୁମାତା—
Dhañjimā—
ଧାରମା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଅଧିକବସ୍ତୁ ବୁଦ୍ଧଶୀ—

ଧାରୀମା ଦାହମା 2. An elderly maid servant.
ଧାରୁଡ଼(ଢ଼) — ଦେ. ବ. କି—୧ । (ସ. ଧାବକ) — ଆବକ; ଦରଢ଼—
Dhañjura—

ଧାରୁଡ଼ 1. Running; race.
ଦୌଡ଼ ବାବଖାର, କେଷେକର, ବୁଦ୍ଧ ଅଳଢ଼,
ଦୌଡ଼; ଧାରନୀ, ଦେବ ଯାର ବାବକ ସରକାର ଦର ବରଢ଼ । ତର ।

(ଧାରୁଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଧାକ; ଅକମଣ—
ଧାରା 2. Attack; onslaught.
” । (ସ. ଧାର) ଧାକ; ଶ୍ରେଷ୍ଠ; ଫାନ୍ଦୁ—
ଧାରୀ 3. A row; a line.

ଧାରୀତି (ସଥା—ବାକୁର ଦାର କିନ ଧାରୁଡ଼ ।)

ଧାରୁଡ଼ିଆ—ଦେ. ବ. (ସ. ଧାବକ) — ୧ । ଯେ ଦରଢ଼; ଦରଢ଼ିବା
Dhañjuri—କୈବ—1. A runner.

(ଧାରୁଡ଼ିଆ—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଦୁରଗାମୀ ଦୂର; ବାର୍ଷ ବାହକ—
ଧାରାଡେ; ଧାରିଡ଼ 2. A swift messenger.

ଧାର ଶୀତି ॥ । ତାକ ନେଇ ଦରଢ଼ିବା ଦୂର—
3. A postal runner.

୪ । ପିଅଦା; ପିଅନ୍; ପଦାଦିବ—
4. A peon; foot soldier; footman.

କାହିଁରେ ଧାରୁଡ଼ ପଦିଶ
ତା ଉପରେ ପକାର ଦାର
ଦରକା ପାର ଦୋରକି ମୁଣ୍ଡ
ମୁଣ୍ଡର ରଣ୍ଡ ଯେ । କୁଳମାନ, ବନରଦରକ ।

ଦେ. ବିଜ—୧ । (ସ. ଧାବକ) ଧାରନକାଶ—1. Running.
” । (ସ. ଧାରନକାଶ) ଧାରନକୁ; ଶେଣିବଦି; ଶେଣିବଦି
ବୁଦ୍ଧବିଶ୍ଵି—Arranged in a row; having
houses arranged in rows.

(ସଥା—ଏ ଗାନ୍ଧାରା ଦୂର ଧାରୁଡ଼ିଆ । ବାକୁର କିନ ଧାରୁଡ଼ିଆ
ଧୂଳିଆ ଦାର ।)

ପ୍ରାଦେ. (ଗଢ଼ିଗତ) ଦ—ଗୁରୁତର ପିଣ୍ଡା ଦାଢ଼ରେ ଥିବା
ଶ୍ରେ—The posts put on the edge of the
veranda of a thatched house.

ଧାଉଡ଼ିଆ ଟପା(ପୁଣ୍ଡ) —ପ୍ରାଦେ. (ଗଣାମ) ବ (ସ. ଧାବକ + ତେ. ଟପାଲ)
Dhañjurdīa tapā(ppū) ଦରଢ଼ିବା ବ୍ୟକ୍ତ ହାର ଦୂରା ଦେବା
ତାକ—The arrangement for the carriage
of postal articles by relays of
runners.

ଧାଉଡ଼ିଆ ପାଇବ—ଦେ. ବ (ସ. ଧାବକ + ପଦାଦିବ) —ଦରଢ଼ିବର
Dhañjurdīa pāika ଦରଢ଼ ଅବର ନେବା ଥଣିବା କରିବା
ଧାରାଡେ ପାଇକ—ପାଇ ନିସ୍ତର ପାଇବ ବା ପଦାଦିବ—
ଧାର ଧାର ପାଇବ (for carrying
urgent news).

ଧାଉଡ଼ି ଦେବା—ଦେ. ବ (ସ. ଧାର ଧାର) —୧ କୌଣସି ସ୍ଥାନକୁ
Dhañjurdī debā ଉପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସିବା—1 To come to a
ଦୌଡ଼ ଲଗାନ । ଅକମଣ କରିବା—2. To attack.

[ଧାଉଡ଼ି ଲଗା(ଗ)ଇବା—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଧାର ଧାର—ଦେ. ବ (ସ. ଧାବକ) — ୧ । ଧାରିବା—
Dhañjī 1. Running.
[ଧାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଧାରିବା—

ଧାରିବା—ଅକମଣ—
ଧାରିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ସବୁର ଗମନାଗମନ; ଦରଢ଼ା-
ଧାରିବା—ଦରଢ଼—2. Running up and down
ଧାରିବା, ଦୌଡ଼ place.

ଧାରିବା—କେବଳରତାର ପଣ୍ଡହାର ଗର୍ଭନ୍ତ
ଧାରିବା—କେବଳର ଭାବ ପରିଥିବା । ପରମାହନ, ହୃମାନ ଅନ୍ତର୍ଗୁଣ ।
” । କାର୍ଯ୍ୟବସ୍ତୁର ଦୂର—3. Haste; hurry.

ଧାରୀ—ଦେ. ବ—୧ । ତାକା; ଅକର; ଗଠନ—
Dhañjicha 1. Form; shape; make; build.
ଧାରୀତି , । ଶତ—2. A mould.

ଧାରା 3 । ଫେରନ୍; ଶତ—5. Fashion; manner.
(ଧାରା—ଅନ୍ୟରୂପ) , । ଆଟ; କୌଣସି ବସୁର ବାହ୍ୟକ ସୀମା-
ରେଖାପୁରୁ ଅକାର—4. Framework; outline.

ଧାରୀତି—ଗ୍ର. ବିଜ. ଶୀ—ଦାର୍ଶନ୍ (ଦେଖ)
Dhañjidei 1. Dāndēi (See)

ଧାରୀ ଦରଢ଼ (ଢ଼) —ଦେ. ବ (କହୁବାର ସୁତି; ଏକାର୍ଥକ ସବତର) —
Dhañjī daurda(rda) । । କହୁବାର ଦରଢ଼ିବା କର୍ମ—
ଦୌଡ଼ିଧ୍ୟାକ, ଦୌଡ଼ିଧ୍ୟ—2. Repeated running.

[ଧାରୀ ଦରଢ଼ (ଢ଼), ଧାରା ଦରଢ଼ (ଢ଼), ଧାରା ଦରଢ଼ (ଢ଼)—ଅନ୍ୟରୂପ]

ଧାରୀତି—କହୁବାର ମାତ୍ରକ ପର
ଧାରୀତି—କହୁବାର ମାତ୍ରକ ପର ।

• । ଇତସ୍ତଃ ଦଉକିବା; ଦଉଡ଼ା ଦଉକି—	
3. Running to and fro; running about.	
୪ । ଉସୁମୁକୁ କର୍ଦ୍ଦ—4. Bustle; activity.	
ଧ୍ୟା—ପ୍ରାଦେ. (ଗଞ୍ଜାମ) ବି—୧ । ଚାରି; ଶଳ୍କ; ପଥା	1. Custom.
Dhākṣīṣṭa	
୨ । ଅଭ୍ୟାସ—2. Habit.	
୩ । ସ୍ଵର୍ତ୍ତ—3. Manner; mode.	
ଧାକଡ଼—ପ୍ରାଦେ. (ଗଡ଼ିଜାତ) ବିଶ (ଗାଲିରେ ବ୍ୟବହୃତ) ଅସୋର୍ଯ୍ୟ—	
Dhākarda	Good for nothing; worthless.
ପ୍ରାଦେ (ସମ୍ମଲୟର) ବିଶ—ବର୍ଣ୍ଣସଙ୍କର ଜାତିବିଶେଷ—	
	Name of a mixed caste of Hindus.
[ତୁ—ଏ ଜାତ ଆଦିମଜାତୀୟ ହୀ ଗର୍ଭରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅରସରେ ଉଦ୍‌ଘନ । ଏମାନେ ପଇତା ପକାନ୍ତି ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କର ସାଥ ମାତ୍ର ଅନୁକରଣ କରନ୍ତି ।]	
ଧାକଲେଇ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର) ବିଶ—ସୁଲୋଦର; ପେଟ—	
Dhākalei	Big-bellied; pot-bellied.
ଧାଗଣୀ—ଦେ. ବି—ତାମଣ (ଗଛ) (ଦେଖ)	
Dhāgāṇṭa	Dhāmāṇa (tree) (See)
ଧାଗଣ ବାଠରେ ବେଳେ ବରଣ ଦୋଷ—ଦଳଧାମ, ଧାମୀଣ ।	
ଧାଗା (ଇତ୍ୟାଦି)—ଦେ. ବି—ତାଗା ଇତ୍ୟାଦି (ଦେଖ)	
Dhāgā (etc)	Dhāgā etc (See)
ଧାଙ୍ଗତ୍—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର)—ବି. ପୂ—ଅବିବାହିତ ସୁବକ—	
Dhāngard	Bachelor; an unmarried youth.
ଧାଗର } ଅନ୍ୟରୂପ ପ୍ରାଦେ. (ଜାଶ୍ପର) ବି—ଶକର—	
ଧାଗର } ଅନ୍ୟରୂପ	Servant.
ଧାଙ୍ଗଢ଼ } ଶ୍ରୀ	ପ୍ରାଦେ. (ସିଂହଭୂମି) ବି. (ଭୁଲ ଏହି ଅରସରେ ହୁ. ଏହି ଶବ୍ଦ)—ଗୋରୁରଣ୍ଯାକ ଟୋକା—A young man or boy-servant tending cattle.
ଧାଙ୍ଗଡ଼	ଦେବି—୧ । ଶୈତନାଗୟୁର ଓ ହଜାରାବାର ଅଞ୍ଚଳର ଏକ ଧାର୍ଗଡ଼—ଜାତୀୟ ଜାଗଲୁ ଲେକ; ସାନ୍ତାଳ—
	1. A class of aboriginal tribes of Chhotanāgapur and Hazāribāg; the Santals
	2. ଦାନିଶାତ୍ୟର ମାତ ଶୈତନାଗୟ ଅନ୍ୟରୀ ଜାତିବିଶେଷ; ଧେଡ଼; ମାଟ୍ଟାକେଲା (ଏମାନେ କୁଥ ଓ ଗୋଖରୀ ଖୋକ ଜାବକା ଅର୍ଜନ କରନ୍ତି—ହି. ଶଦସାଗର)—
	2. A low untouchable caste of South India; a pariah.
୩ । ଓଡ଼ିଶା ଗଡ଼ିଜାତର ବନ୍ଦଜାତୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ନୃତ୍ୟ-ବିଶେଷ—3. A dancing prevalent among some wild tribes of Orissa states.	
୪ । ବିକ୍ରି ଆଦି ପକାତବାସୀ ଅନାସୀ ଜାତିବିଶେଷ (ହି. ଶଦସାଗର)—4. Name of a class of non-aryan wild tribes inhabiting the Bindhya hills.	

ଦେ. ବିଶ—ଅସ୍ତର୍ଯ୍ୟ; ବବର; ବଣୁଆ; ଜାଗଲ—		
Uncivilized; wild; jungly; aboriginal (tribe or person).		
ଧାଙ୍ଗଡ଼ା—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର; କନ୍ଧ କୋଣ୍ଠକ ବ୍ୟବହୃତ) ବି. ପୂ—		
Dhāngardā କନ୍ଧ, କୋଣ୍ଠ, ସାନ୍ତାଳ ଆଦି ଅନାସୀ ଜାତିର ଧାର୍ଗର ଅବିବାହିତ ଯୁବତ ବା ଟୋକା—Unmarried youth (ଧାଙ୍ଗଡ଼ା—ଶ୍ରୀ) ଜାତିର କନ୍ଧାଳ, କୋଣ୍ଠାଳ, ସାନ୍ତାଳ ଆଦି ଅବିବାହିତ ଯୁବତ ବା ଟୋକା—and other wild tribes.		
ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର) ବିଶ—ରେଣ୍ଟିଆ ଓ ଅବିବାହିତ (ବାଲକ)—		
Unmarried and youthful (boy).		
ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର; କନ୍ଧ କୋଣ୍ଠକ ମଧ୍ୟରେ) ବି. ଶ୍ରୀ—		
Dhāngardī ଅବିବାହିତ ଯୁବତ; ଟୋକା; ଟୁକୁଣୀ; ଅନ୍ୟାତ୍ରୀ ଟୋକା—Unmarried young girl (of wild tribes).		
[ତୁ—ଗ୍ରାମର ଅବିବାହିତ ଯୁବତମାନେ ଜଣେ ବୁକାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନରେ ଓ ଅବିବାହିତ ଯୁବକମାନେ ଜଣେ ବୁକାଙ୍କ ତତ୍ତ୍ଵାବଧାନରେ ଗ୍ରାମର ଦୂର ବିପ୍ରାତ ପ୍ରାକ୍ତରେ ଦୂରଟ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଘରେ ରୁହିୟାପନ କରନ୍ତି । ଉସୁବାଦ ସମ୍ମୟରେ ଏମାନେ ଦଳକବଦ୍ଧ ହୋଇ ନୃତ୍ୟ କରନ୍ତି । ଏହି ନୃତ୍ୟମୟୁରେ ଯୁବକମାନେ ସଥାକମେ ସେମାନଙ୍କ ମନୋମାତା ଯୁବତଙ୍କୁ ବିବାହ କରିବା କିମ୍ବେ ସ୍ତ୍ରୀର କରନ୍ତି ।]		
ପ୍ରାଦେ. (ବସ୍ତ୍ରର) ବିଶ. ଶ୍ରୀ—ଯୁବତ ଓ ଅବିବାହିତ—		
Young and unmarried (girl).		
ଧାଙ୍ଗୁ—ପ୍ରାଦେ. (ସମ୍ମଲୟର) ବି. ପୂ—ସୁବକ; ଟୋକା—		
Dhāngarā	A youth; a young man.	
(ଧାଙ୍ଗୁ—ଶ୍ରୀ)		
ଧାଟୀ—ଦେ. ବି—୧ । (ସ. ଧାବନ) ଶତ୍ରୁ ଆକମଣ—		
Dhātī	1. Attacking an enemy; onslaught.	
, ୨ । (ସ. ଧାରୀ) ସମ୍ମୁଦ୍ର—		
ଧାରୀ	2. Number; collection; multitude.	
	ମୁଁ ଗଲ ଯାଇ ରେ କହିଲନା ! ମାରମର୍ଗ ଧାଟି ରେ—	
	ବନ୍ଦସ୍ତୁ ସଜୀବ ।	
୩ । ଶତ୍ରୁ ବା ଅହର୍ଯ୍ୟାଦିର ସମ୍ମୁଦ୍ର ହେବା—		
	3. Encountering an enemy or a missile; act of facing an enemy or missile.	
୪ । ଶୈତାନ; ଧାତୀ—4. Row; line; array.		
ଧାତ୍ରିଙ୍କା—ଦେ. ବି—ଶୀର୍ଷ; ଧେନ୍ଦ୍ରିକା—		
Dhārdāṅga	Emaciated; weakened.	
(ଧାତ୍ରେନ୍ଦ୍ରି—ଅନ୍ୟରୂପ)	କାହିଲ ଦୁରକା	
ଧାତ୍ରି—ଦେ. ବି. (ସ. ଧାରୀ)—୧ । ସମ୍ମୁଦ୍ର—		
Dhātī	1. A number of.	
ମାରୀ କେ ବୋରଲେ ଏହାର ଦୂରେଅର ରତ୍ନ		
ଘାରୀ ଶୁଣି ବାମ ମର୍ମେ ଦକ୍ଷିଣ ରତ୍ନାକର—ଦକ୍ଷିଣ ମହାଭାରତ, ବନ ।		
, ୨ । ଶୈତାନ—2. Row; array.		
	ବନ୍ଦେଲକର ଜନନ୍ଦମ ଦୁରମାନ ଗେର ଧାତୀ ହୋଇ ଦେବ ଗଲ—	
	ବନ୍ଦସ୍ତୁ ମହାପାତ୍ର ।	

* । ରେଣ୍ଟ—3. Line; range.

ଚ । ଗୁରୁଦର ବିଷୟ; ଅନୁକ୍ରମ—

4. Scope; contents; range of a book.

ସେ ଅବା ଯେଉଁ ବଥ ରେଣ୍ଟ; ସ୍ଵା ଅଛି ବେଳ ଧାଡ଼—

କ୍ଷତି ନିର୍ମାଣକାରୀ ।

* । ଶ୍ରଦ୍ଧା—5. Customs; manners.

(ଯଥା—ଏହା କରଣସରର ଧାଡ଼ ।)

୭ । ଅନୁକ୍ରମ; କ୍ରମ—6. Succession; series

୮ । (ହ. ଧାବନ) ଦର୍ଶିବା—7. Running.

୯ । ସମୟ—8. Time.

ବଢ଼ ବାହରରୀ ସର୍ତ୍ତି ପାଇବ, ପଢ଼ିବ ବଜେ ଧାଡ଼—

କଣ୍ଠ. ବେଳସ୍ତୁନିକାର ।

୧୦ । ପାଞ୍ଚ; ପାର୍ଶ୍ଵ—9. Side.

ବୃକ୍ଷ ଅରବିନ୍ଦ ଦୁହେଁ ରଥରେ ଚର୍ଚି

ବହଲେ ସେ ଗାନ୍ଧିକବନ ଦୂରଧାଡ଼—ବସୁର୍ବତ୍ର. ମହାବରତ ଧାଡ଼ ।

୧୦ । (ହ. ଧାବନ) ସୁକ୍ରାର୍ଥ ଅକ୍ଷମଣ—

10. Attacking with a view to fight; on-slaught.

ଏହେ ଜାତକର ବର ବାମ ଧାଡ଼;

ମୋତେ ଦର ବେହୁତ ନିଶ୍ଚି ଦର ଧାଡ଼ । ବସୁର୍ବତ୍ର. ମହାବରତ ।

୧୧ । ସୁକ୍ରମଶ୍ଳା—11. Battle array.

୧୨ । ଧର୍ମ ବା ନିର୍ମାଣକୁମୋଦିତ ମାର୍ଗ; ସଦାଶବ୍ଦ—

12. Approved ways or conduct.

ବହଲେ ଦ୍ୱୟାଗରୁ ସେ ଧରମ ଧାଡ଼ ।

ବସୁର୍ବତ୍ର. ମହାବରତ. ବସ୍ତା ।

୧୩ । ଧାଡ଼ ପାଠ (ଦେଖ)

13. Dhārdi pātha (See)

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଷର, ମେଦିନୀପୁର, ଭୁବ. କ.) ଏହି ଅର୍ଥରେ
ଏହି ଶବ୍ଦ) ବ. ପୁ. ୫ ଓ ଶ୍ଲ—୧ । (ଶ୍ଲ) ଜୀବଜୀବନ
ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ମାର୍ଗ ଜୀବ ଅନେକ ହୁଅ ଜୀବ ବର
ସାରିଥିଲୁ—1. A female animal which has
already borne many offsprings.

୨ । (ପୁ.) ଜୀବଙ୍କ ଦଳର ନେତା—

2. The head or leader of a herd of animals.

୩ । (ପୁ.) ସକ୍ରାନୋଭାଦନକ୍ଷମ ପୁରୁଷ—

3. A grown up man who is capable of
begetting children.

ପ୍ରାଦେ. (ବାଲେଷର; ମେଦିନୀପୁର) ବିଶ—ସକ୍ରାନୋଭାଦନ-
କ୍ଷମ ଓ ଯୁବକ (ବ୍ୟକ୍ତି)—(a male) Young
and capable of begetting children.

ଧାଡ଼ିଆ—ପ୍ରାଦେ. (ପୁରୀ) ବିଶ—କରଥା; ଦରସିଥା—

Dhārdiā—Imperfectly boiled; parboiled.

(ଯଥା—ଧାଡ଼ିଆ ବାଇଗଣ ।)

ଦେ. ବିଶ. (ଅନ୍ୟ ହାତ୍ୟାକାରକ ଶବ୍ଦ ସଙ୍ଗେ ସ୍ଵର୍ଗ, ଯଥା—
ଦିନିଧାଡ଼ିଆ)—ଏତେ ହୁଣ୍ଡିବଣ୍ଡିଷ୍ଟୁ—Consisting
of (so many) lines or rows.

ଧାଡ଼ କର—ଦେ. ଅ (ତୁଲ ଓ ବ୍ୟାୟମପ୍ରବନ୍ଧିକ ଭୁଦୟମାନ ଯୁବକ
Dhārdi kar ରାଧାଶାମଳ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଅଦେଶ—ଶବ୍ଦ)—

(ସମସ୍ତ ଶବ୍ଦ) ଏକ ଧାଡ଼ରେ ଉଗାଇଲା ହୋଇ ଠାର୍ଡିଆ—
(a term in drill) Fall-in; fall into
a row.

ଧାଡ଼ିକିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧ । ଏକ ଧାଡ଼ରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ—

Dhārdikia 1. Finished in one row or line.

୨ । ଯାହାର ଏକ ଧାଡ଼ ବା ପଂକ୍ତି ମାତ୍ର ଅଛି—

2. Consisting of one line only.

ଧାଡ଼ିଧାଡ଼—ଦେ. କ୍ର. ବିଶ—୧ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପଂକ୍ତିରେ—

Dhārdikidhārdi 1. In each row or line.

ସାରିସାରି ୨ । ଧାଡ଼ିଧାଡ଼ ହୋଇ; ଅନେକ ପଂକ୍ତିରେ—

ଧାରୀଧାରୀ 2. In several rows.

ଧାଡ଼ିକୁଧାଡ଼ } ଅନ୍ୟରୂପ ୩ । ଏକ ପଂକ୍ତିରେ ଅନ୍ୟ ପଂକ୍ତି—
ଧାଡ଼ିଧାଡ଼ିକ (ବି)ର } ଅନ୍ୟରୂପ ୩. Row after row.

ଧାଡ଼ ମୁହୂର୍ତ୍ତିବା—ଦେ. କ୍ର—ଅର୍ଥ ଶବ୍ଦିବା; ନିର୍ଦ୍ଦେଖ ପିମାରୁ ଲବିବା—

Dhārdi chhārdibā To stray beyond the fixed line
(ଧାଡ଼ିଶିବା—ଅନ୍ୟରୂପ) or the limit laid down.

ଧାଡ଼ିଦେବା—ଦେ. କ୍ର—୧ । ସୁକ୍ରାର୍ଥ ଅଗ୍ରସରବେବା—

Dhārdi deba 1. To advance to fight.

ଧାର୍ଟିଦେଇଆ , । ଅକ୍ଷମଣ କରବା—

ଧାରୀମାରନା 2. To attack.

ଧାର୍ତ୍ତିଲାଗ (ଗେ) ଇବା } ଅନ୍ୟରୂପ କହେ କୁଗାନ୍ତକ ପଢ଼ିବ ଧାଡ଼—
ଧାର୍ତ୍ତିପଢ଼ିବା ପାଠୀ. ପରିଚାରିତା

ଧାଡ଼ିଧାଡ଼ିବା—ଦେ. ବିଶ—ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ହୋଇ ସୁଷ୍ଟିତ—

Dhārdidhārdika Arranged in rows.

ସାରିସାରି ଧାରୀଧାରୀ

(ଧାଡ଼ିଧାଡ଼—ଅନ୍ୟରୂପ)

ଧାଡ଼ି ଧୋକଡ଼—ପ୍ରାଦେ (ଗଣ୍ଡାମ) ବ—ଚାରୁ ଖେଳ—A kind of

Dhārdi dhokarda outdoor country game,

ପ୍ରାଦେ (ଗନ୍ଧାର) ବ—ବାଦିବଳାର ପର ଏକପ୍ରକାର ଖେଳ—

A kind of indoor game.

[ଦ—ଏଥରେ ଦୂର ଜଣ ଖେଳାବ ଖେଳନ୍ତି । ଜଣକର ସାର
ଏକ ବର୍ଷିର ୧୧୬ ଗୋଡ଼, ଅନ୍ୟ ଜଣକର ଅନ୍ୟ ବର୍ଷିର ୧୧୬
ଗୋଡ଼ । ଏକ ସୀମା ରେଣ୍ଟ ଛୁଟରେ ୩୬ ବର୍ଷିକିରେ ବୁମିରେ
କଟାଯାଇ ଦର୍ଶିରେ ୧୫୬ ଘର ବା ଛକ ଅନ୍ତିତ ହୁଏ । ଦୂର ଜଣକର
୨୨୬ ସାର ବଦିବା ପରେ ୧୫୬ ଘର ବଧା ବା ବଦକା ରହେ ।
ସେଇଁ ଖେଳାକର ୩୬ ସାର ଗୋଡ଼ର ଧାଡ଼ରେ ରହିଯାଏ,
ସେଇଁ ପାଇଁ ସେ ଜିତେ; ଏହା ଘଟିଲେ ଅନ୍ୟ ଖେଳାକର ଗୋଡ଼ର
ସାର ମରିଯାଏ । ଏହିପର ଶେଷ ଶେଷ ଯାହାର ସ୍ଵର୍ଗ ଗୋଡ଼ର
ମରିଯାଏ ସେ ହାରେ ।]

ଧାଡ଼ କ ମୁହୂର୍ତ୍ତିବା—ଦେ. କ୍ର—ତିବ୍ରିଷ୍ଟ ପଥ ବା ସୀମାରୁ ଅଭିନମ ନ

Dhārdi na chhārdibā କରିବା—To keep one's self
within the assigned line or boundary;
not to stray beyond a specified limit.

ଧାଡ଼ ପଢଣ୍ଟି—ଦେ. ବି—ପଦ୍ଧତି ବିଜୟ (ଦେଖ)

Dhārdi pahāndi Pahāndi bijaya (See)

ଧାଡ଼ ପାଠ—ଦେ. ବି (ଧାଡ଼ + ପାଠ)—ଗୁଡ଼ଶାଳୀରେ ଧାଡ଼ରେ ରୂପ

Dhārdi patha ଧାଡ଼ରେ ଡେଉ ବର୍ଣ୍ଣମାଳା ଲେଖି ଶିଶୁମାନେ
ପଢ଼ିବା ପାଠ—Learning of the Oriya alphabets in
village schools (by writing them
down in 4 lines.

[ଦ୍ର—ଗୁଡ଼ଶାଳୀରେ ବାଲକମାନେ ଡେଉ ବର୍ଣ୍ଣମାଳାକୁ ଗୁଣେଷ୍ଟ
ଧାଡ଼ରେ ଲେଖି ଶିଖି ।

୧ମ ଧାଡ଼—ସ୍ଵରବର୍ଣ୍ଣ, ୧୯୩ ।

୨ୟ ଧାଡ଼—ବ୍ୟଞ୍ଜନବର୍ଣ୍ଣ କ ଠାରୁ ୦, ୧୯୩ ।

୩ୟ ଧାଡ଼—ତ ଠାରୁ ୭, ୧୯୩ ।

୪ୟ ଧାଡ଼—ମ ଠାରୁ ଷ ଓ ଅନୁସ୍ଵାର, ବିର୍ଗ, ଚନ୍ଦ୍ରବିଦ୍ୟ,
୧୯୩ ।]

ଧାଡ଼ ମରଦ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଘର, ମେଦିନୀପୁର) ଉ. ପୁ—

Dhārdi marada ସନ୍ତୁଳ୍ୟାଦନକମ ହୃଦୟପୂର୍ଣ୍ଣ ପୁବକ—
A grown up man who is capable of
(ଧାଡ଼ମର୍ଦ—ଅନ୍ୟରୂପ) begetting children.

ଧାଡ଼ମୂଳିଆ—ଦେ. ବିଶ—୧। ଶେଷୀବଦି; ଶେଷୀବଦିହୋଇ ସହିତ—
Dhārdimūlīā 1. Arranged in a row or rows

, 1. ଧାରବାହକ; ଧାଡ଼ ଧାଡ଼ ହୋଇ ଲେଖା ଯାଇଥିବା—
2. Written in serial lines, one below the
other.

ଦେ. କ୍ର. ବିଶ—୨। ଧାଡ଼ର ପ୍ରଥମରୁ ଅରମ୍ଭ କର ଧାଡ଼ର
ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ—1. From the beginning of a
line to its end.

, 1 ଧାଡ଼ଧାଡ଼କର; ବହୁ ପଂକ୍ତିରେ—

2. Serially; in rows; line by line.

ଧାଡ଼ଆ—ପ୍ରାଦେ (ବାଲେଘର) ବି (ଭୁଲ. ବ. ଏହି ଅର୍ଥରେ ଧାଡ଼ି—

Dhārdua 1. ଗେଖ; ଦଳର ବୁଢ଼ା ମାକଡ଼—

1. The head of a flock of monkeys.

ଧାଡ଼ା ମକଡ ପଦ ଅମ ଜାହାଜ ଉପରେ ଥା ଦଳର ଲଗାଇଥାନ୍ତି ।

ପକ୍ଷାରମୋହନ. ଗୁମ୍ଫକ ।

, 1 ଦଳର ସର୍ଦାର—2. Leader of a gang.

ଧାତକା—ସ.ବି. ଶ୍ରୀ (ଧା ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ଅକ; ଶ୍ରୀ. ଭ.)-

Dhātaki ଧାରି (ପୂର୍ବ ଓ ଶର୍ଷ) ୨ (ଦେଖ)

Dhātī 6 (See)

କହେ ରଗ ଅଛି ତତ୍ତ୍ଵ ଧାତକ ଅନୁସରଣ ହେତୁ—ରଙ୍ଗ, ବୈଦେଶୀବନନ୍ଦି ।

ଧାତବ—ସ. ବିଶ (ଧାରୁ+ସମକାର୍ଯ୍ୟ. ଅ)—୧। ଧାରୁମୟ—

Dhātaba 1. Metallic; made of metal.

, 1 ଧାରୁ ସମକାର୍ଯ୍ୟ—

2 Pertaining to metals.

ଧାତା—ସ. ବି. ସୁ (ଧା ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ତ; ଧାତୁ

Dhātā ୧ମ. (କ.)—୧। ଉତ୍ସବ—1. God; Providence;
the Maker.

(ଧାରୀ—ଶ୍ଵର)

, 1 ବ୍ରହ୍ମା; ବିଧାତା—

2. Brahma; the Creator.

ବ୍ରହ୍ମ ବରେ ଦ୍ୱାରାବୁ—ବିଶ୍ୱାସ୍ୟ. ବିଶୋବତ୍ତ୍ସୁ ବ ଗାତ ।

* 1 ବିଶ୍ଵ—3. Bishnu.

* 1 ପିତା—4. Father.

* 1 ଅସ୍ତ୍ର—5. Soul.

୨ । ଅଣ୍ଣାଶ ବାୟୁ ମଧ୍ୟ ଏକତମ—

6. One of the 49 winds (according
to the Hindu mythology).

୨ । ହାଦଶ ଅଦତ୍ୟ ମଧ୍ୟରୁ ଏକତମ—

7. One of the 12 forms of the
Sun-god.

୮ । ଶିବ (ହ୍ର. ଶ.)—8. God Siba.

୯ । ଶେଷନାନ୍ଦ (ହ୍ର. ଶଦସାଗର)—

9. The king of serpents(who is said to
bear the universe on his head).

୧୦ । ଜାର; ଉପପତ୍ର (ପ୍ରକୃତବାଦ)—

10. A paramour.

୧. ଦିଶ—୧। ଧାରଣକର୍ତ୍ତ୍ୱ—

1. Holding; supporting.

, 1 ପାଳନକର୍ତ୍ତ୍ୱ—2. Bringing up.

* 1 ସୃଷ୍ଟିକର୍ତ୍ତ୍ୱ—3. Creating.

* 1 ନିସ୍ତର୍ଣ୍ଣ; ନିସ୍ତର୍ମନ—4. Regulating.

ଦେ. ବି—ବଳ; ଅଧିକାର—Power; authority.

ଧାତି—ଦେ. କ୍ର. ବିଶ. (ସ. ଷଟକ)—୧। ଅତିଶୀଘ୍ର—

Dhātī 1. Very quickly; sharp; soon

ଧାରକରେ ମହାକ ବର ଅଜ ଦେଲେ ଧାତ—ପ୍ରାଚ. ପ୍ରାଚୀ. ପଣ୍ଡବୀ ।

ଧାରନ 2. ତତ୍କଷଣାତ—2. Immediately; at once.

ଧାତକାର । ଅନ୍ୟରୂପ ନିର୍ବାଚି ପେଣ ଧାତକାର,

ଧାତକାରେ ବଳେ କଲେ ଲକ୍ଷ୍ମୀ ନେତ୍ର ।

ବର୍ଣ୍ଣନାଥ. ବର୍ଣ୍ଣନାମ୍ବାନ ।

ଗୋଟିଏ ଦେଖ ଲକ୍ଷ୍ମୀରେ ।

କାହ ନିଚିଲେ ଧାତକାରେ । ରୂପ. ପ୍ରେମପାତ୍ର ।

ଧାତିଙ୍ଗ—ଦେ. ଅ (ଧୂନାର୍ଥକ)—ବାଦ୍ୟ ଓ ନୃତ୍ୟ ଉତ୍ସବିଶେଷ—

Dhātīngi A sound representing a formula in

ଧାତକ, ଧାତନା, } ଅନ୍ୟରୂପ ମusic and dancing.

ଧାତନିକାର, ଧାତନିକନା } ଅନ୍ୟରୂପ

ଧାତିଙ୍ଗ—ସ. ବି (ଧା ଧାରୁ=ଧାରଣ କରିବା+କର୍ତ୍ତୃ. ରୁ)—

Dhātu ୧। ପରମେଶ୍ୱର; ଶ୍ରୀରାଧା; ପରମେଶ୍ୱର—

1. The Creator; God.

, 1 ସ୍ଵରବ; ପ୍ରକୃତ—2. Nature.

* 1 ଦେହଧାରକ ଧର୍ମ ବା ପ୍ରକୃତ—

3. Bodily humour; temperament.

* 1 ଶୂକ—4. Semen; virile.

* 1 ନାତ୍ରୀ—5. Pulse.

୨। ଶଶରସ୍ତ ସ୍ପ୍ର ଧାରୁ; ରସ, ବତ୍ର, ମେଦ, ମହା, ଶୁଦ୍ଧ, ମାଂଶ ଓ ଅଶ୍ଵି—୬. The seven ingredients or constituents of the body.

୭। ଶଶରସ୍ତ ଶିଖାରୁ; ବାତ, ପିତ୍ତ ଓ କପି—
7. The three humours or elements regulating the physical system.

୮। ଚେତତା; ଜୀବନଶତ୍ରୁ—୮. Vitality; life.

୯। ପଥଚତ୍ର; ଶିତ, ଅସ୍ତ, ଚେତ, ମରୁର ଓ ବେୟାମ—
9. The five elements of the material universe.

୧୦। ମୂଳ; ମୌଳିକ ବସ୍ତୁ—

10. Root; base; element.

୧୧। ଉପାଦାନ; ଉପକରଣ—

11. Material; component part; ingredient.

୧୨। ଚେତତ ପଦାର୍ଥ; ବିଶିଷ୍ଟ ରୂପମୁକ୍ତ ପଦାର୍ଥ—
12. Metal.

[ଦ୍ର—ସ୍ପ୍ର ଧାରୁ ସଥା—ଶର୍ତ୍ତ, ରୋଷ, ଘାଁ, ରଙ୍ଗ, ଲୌହ, ସିଥା, ଦସ୍ତା । ଅଶ୍ଵ ଧାରୁ—ସ୍ପ୍ର ଧାରୁ ଓ ପାରଦ ।]

୧୩। (ବ୍ୟାକରଣ) ଶୁଦ୍ଧ, ମୁଁ, ସ୍ତ୍ରୀ, ଦୃଷ୍ଟି ପ୍ରକାଶ କିମ୍ବାତେବେଳେ, ପ୍ରକାଶ, ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ଉପାଦାନ—୧୩. (grammar)
Roots; verbal elements.

୧୪। ରକକ, ପାରଦ, ମନଶୀଳ, ହିନ୍ଦୁ, ରେତୁମାଟ ଅଥ ଶୈଳ ବସ୍ତୁ—୧୪. Minerals; ore; fossil.

୧୫। (ସଙ୍ଗୀତ) ସ୍ପ୍ରମୁଦ—୧୫. (music) Gamut.

[ଦ୍ର—ସଙ୍ଗୀତର ସ୍ପ୍ରମୁଦ—ସା, ର, ଲ, ମ, ପା, ଫା, ଆ, ତ ଏମାନ ପ୍ରକ୍ରିୟକେ ଗୋଟିଏ ମୋଟିଏ ଧାରୁ ।]

୧୬। ବୃଦ୍ଧ ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମହାମାନ ଅଶ୍ଵ, ନଶ, ଦୃତ, କେଶ ଅଦ, ସାହା ଭକ୍ତମାନେ ଅଧାରରେ ସାଇତ, ରତ୍ନ ଦୃତ କବନ୍ତି (ହ. ଶକସାର)—

16. The remains or relics of any great man which his devotees preserve and worship.

ଧାରୁ ଧାରୁ—ଦେ. ବି—୧। ଶଶର ମଧ୍ୟ ସ୍ପ୍ର—

1. Nerves of the body.

୨। ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଶଶରକ ପ୍ରକାଶ—

2. The peculiar physical constitution of an individual; physique.

* ୩। ମେଦ ରୋଗ—୩. Gonorrhoea.

ଧାରୁ କାଷୀସ—ହ. ବି—ଶାର୍କୁଷଳ

Dhātū kāsīsa Green sulphate of iron.

ଧାରୁକ୍ଷା—ଦେ. ବି. (ସ୍ଵ. ଧାରୁକ୍ଷା)—ଧାରୁକ୍ଷା (ଦେଖ)

Dhātūkṣī Dhātūkṣī (See)

ଧାରୁକୁଣ୍ଡ ଧର, ଧରନ

ଧାରୁ କୁଣ୍ଡଳ—ହ. ବିଶ. ପୂଠ. (ଧାରୁ+କୁଣ୍ଡଳ; ପର୍ମା ଛତ୍ର)—

Dhātū kusāla ୧। ବ୍ୟାକରଣର ଧାରୁ ବଦ୍ୟରେ କୁଣ୍ଡଳ—
(ଧାରୁକୁଣ୍ଡଳ—ପୂଠ) 1. Well versed in the grammatical roots.

୧। ସ୍ତ୍ରୀଦ ଧାରୁ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମ୍ବନ୍ଧକ ଜ୍ଞାନବିଶ୍ଵିଷ୍ଟ—

2. Well versed in metallurgy.

ଧାରୁ କ୍ଷୟ—ହ. ବି. (ଧାରୁ+କ୍ଷୟ; ପଞ୍ଚ ଚର୍ଚ)—

Dhātū kshaya ୧। ଶୂନ୍ୟରଙ୍ଗ ରୋଗ—୧. The disease of involuntary remission of semen.

* ୧। ପ୍ରମେଦ—୨. Gonorrhoea.

* ୨। ପ୍ରଦର ରୋଗ—୩. Leucorrhœa.

* ୩। (ବହୁକୃତି) ମାରସ୍ତକ କାଶରୋଗବିଶେଷ—

4. A kind of fatal cough; consumption.

ଧାରୁ ଗରମ—ଦେ. ବି—ଦେହ ଗରମ ଦେବା—

Dhātū garama The preponderance of heat in the system.

ଧାରୁ ତେଜ—ଅନ୍ୟରୂପ

Dhātū garba ଯେଉଁ ମୁଦିକା ମଧ୍ୟରେ ଧାରୁ ଆଏ—

(ଧାରୁଗର୍ଭ—ଅନ୍ୟରୂପ) Metalliferous (soil).

୪. ବି—ସେଇ ତଥାରେ କୌଣସିକ ବୁଦ୍ଧଦେବକ

ଦେହର କୌଣସି ଅନ୍ୟ (ସଥା—କେଶ, ନଶ, ଦନ୍ତ) ରକ୍ଷି

ପୂଜା କରନ୍ତି (ହ. ଶକସାର)—

A box in which relics of the Buddha are preserved and worshipped.

ଧାରୁ ଜଟଣ—ଦେ. ବିଶ. (ସ. ଧାରୁ+ଜଟଣ)—

Dhātū ghatana ଧାରୁଜଟଣ—

(ଧାରୁମନ୍ତ୍ର—ଅନ୍ୟରୂପ) Composed of Dhātū.

ଧାରୁମନ୍ତ୍ର ଅନ୍ୟ ଜାପ

ଧାରୁ ମନ୍ତ୍ର ଦେହ ଦବେ । ନନ୍ଦାଥ. ଭଗବତ ।

ଧାରୁ ଘଟିତ—ହ. ବିଶ. (ଧାରୁ+ଘଟିତ)—

Dhātū ghātita ୧। ଧାରୁ ସମ୍ମର୍ଗସ୍ତ—

1. Pertaining to Dhātū.

* ୧। ଧାରୁ ନିଷେଠ—୨. Mixed with Dhātū.

ଧାରୁମୁଁ—ହ. ବି. (ଧାରୁ=ଶଶରସ୍ତ ବାତ ପିଶିଦିତ+ହନ୍ ଧାରୁ=

Dhātughna ନାଶ କରିବା+କଢ଼ି ଅ)—କାଣ୍ଠ (ଦେଖ)

(ଧାରୁନାଶନ—ଅନ୍ୟରୂପ) Kāñcīji (See)

୨. ବିଶ—ସବୁର ଶଶରସ୍ତ ଧାରୁ ନଷ୍ଟ କରି—

Destroying the elements of the body.

ଧାରୁଚଳ—ଦେ. ବି—୧। ମେଦ ରୋଗ—

Dhātuchala 1. Gonorrhœa.

ଧାରୁ ପଢ଼ିବା } ଅନ୍ୟରୂପ } ୨। ଧାରୁରୟ ରୋଗ—

ଧାରୁ ରୋଗ } ଅନ୍ୟରୂପ } 2. Abnormal wastage

ଧାରୁର ବ୍ୟାରାମ ଧାରୁତିଳ ଧାରୁତିଳ of semen.

ଧାରୁତଳ—ହ. ବି. (ଧାରୁ+ତଳ)—

Dhātutātwa ଯେଉଁ ବିଦ୍ୟାହାର ଅଳ୍ପ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କର

ଧାରୁତଦ୍ୟା } ଅନ୍ୟରୂପ } ସୁରୂପ ଓ ସୁଗ୍ରାହା ନିର୍ମିତ କ୍ରମ—

ଧାରୁତଳିନ } ଅନ୍ୟରୂପ } Minerology; metallurgy.